Csók István

irod

v

Farkas Zoltán:

Budapesti levél

Forum. 1933. 97. l.

Csók István

Farkas Zoltán:

Budapesti levél.

Forum. 1933. 60. l.

KÜLÖNFÉLE.

275—364.

fa, Louis XVI. diszitéssel. Osztrák, XVIII. sz. m. f.

aranyozott fa, puttó alakkal, két vázával, tetején virág-

t fa, rokokó diszités között Kronosz, Herkules, Kháron
) eredetü.) Osztrák, Donner köréből származó művésztől.
Illusztrálva V. tábl.

ranyozott rokokó stilü hármas bronz karral és két biscuit

yozott bronz, a ló elefántcsont. Francia, XIX. sz.

z, kettő aranyozott. 1873—1885-ig.

stály, zománcos aranyfoglalatban. Modern.

Csók István

lásd
z

Forum
1932. 250. l.

MARKOVITS HERMAN
[illegible]
[illegible]

Csók István

Női arckép, szines repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1934. apr. 29.

VOIT PÁL

AZ EGRI FŐSZÉKESEGYHÁZ

A BUDAPESTI
PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉS KERESZTÉNY-
RÉGÉSZETI INTÉZETÉBEN KÉSZÜLT

Csók István

Fiatal lány arcképe c.
festményének szines repr.

A Pesti Hirlap Vásárnapja

1934 szept. 9.

Csendélet, szines repr.

u. o. 1934. dec. 2.

hiszen a fejlődés nem ezen az úton vonult s a hatodrangú divatnagyságok művein fellelhető hatás Munkácsy jelentőségét nem fokozza.

Nagyobb szerepe volt ennél a német festészet alakulásában, ami érthetővé válik, ha meggondoljuk, hogy a német piktúra, éppúgy mint a magyar, néhány lépéssel elmaradt a francia fejlődéstől. Német és magyar festő között szélesebb volt az érintkezési felület, mint francia és német, vagy francia és magyar között. Munkácsy neve már düsseldorfi éveiben jól csengett, a németek számontartották Párizsba való költözése után is. Két művészükre kétségtelen hatással volt, Uhdera és Liebermannra.

Fritz von Uhde, a vallásos zsánerkép rokonszenves és értékes mestere megírta Munkácsyval való kapcsolatainak történetét. „Mint nagy mester bukkant fel akkor életem útján" — írja — „s mint ilyen maradt meg emlékezetemben mindenkorra . . . Soha-

1935

MEGHIVÓ.

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG TISZTELETTEL MEGHIVJA

CSÓK ISTVÁN

70-IK SZÜLETÉSNAPJA ALKALMÁBÓL MEGTARTANDÓ

RENDKIVÜLI KÖZGYÜLÉSÉRE

MELYET AZ ERNST-MÚZEUMBAN, JUBILÁRIS KIÁLLITÁSÁNAK DISZTERMÉBEN F. HÓ 20-ÁN, VASÁRNAP D. E. 11 ÓRAKOR TARTUNK MEG.

Csók István

AZ ÜNNEPÉLY RENDJE:

1. ELNÖKI MEGNYITÓ.
2. ÜNNEPI BESZÉD, TARTJA: *RAVASZ LÁSZLÓ* REF. PÜSPÖK ÚR.
3. ÜDVÖZLÉSEK: AZ ÁLLAM, A SZÉKESFŐVÁROS, AZ ORSZÁGOS IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI TANÁCS, AZ ORSZ. M. KIR. KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA, A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM, A SZÉKESFŐVÁROSI KÉPTÁR ÉS A MŰVÉSZETI TESTÜLETEK RÉSZÉRŐL.

LYKA KÁROLY
ALELNÖK.

PETROVICS ELEK
ALELNÖK.

SIDLÓ FERENC
FŐTITKÁR.

Csók István

Magdolna c. Eepe
repr. -

Magyar Művészet

1900. 3/3, 3/4. l.

OSZTÁLYSORSJEGY FŐÁRUSÍTÓ
HAJDUBOSZORMÉNY

Csók István

erőd
2

Mysk Ernő

78. l.

ban és környékén látta a Tibidabo kontaktmetamorf kőzeteit, a Montjuich miocén rétegsorát, a Monte Carmelo és a Güel Park paleozói képződményeit, Castelldefels és Garaff környékén a germán fáciesű triász teljes sorozatát és az infrakrétát, Castelldefelsnél a tengerparti dűnéket. Papiolnál harmadkori üledékeket tanulmányozott. Molins del Reynél eólikus szedimentek előfordulását fedezte fel. Megnézte a barcelonai természetrajzi múzeum geológiai gyüjteményét. — Az Ebromedencében látta Cardona kősó- és kálisó-telepeit és a vidék gyűrődéseit. A déli Pireneusok vulkáni vidékén felkereste Olot és Castellfullit vidékének vulkáni kúpjait. A középső Pireneusok centrális részén Viella és Las Bordas közt gránit, metamorf szilur kőzetek vidékén és agnosztozói kristályospalák területén járt. Megnézte a glaciális völgyeket, azonban a Pic de Aneto gleccsereit a ködös idő miatt nem mászhatta meg. A kirándulásokon gyüjtött 130 darab kőzet nagyobb része a Műegyetem Ásvány- és Földtani Intézetében, egy kisebb sorozat a Pázmány Péter Tudományegyetem Ásvány- és Kőzettani Intézetében van. Ezenkívül a Magyar Nemzeti Múzeum Növénytára 18 kapszula-növényt (zuzmót), az Állattárra pedig 22 faj vázas földi csigát kapott a gyüjtéséből.

Csók István



Csók István: Zsuzsanna
Csók Stefano· Susanna

Csókássy

Csók István

életrajz

írod

Csókássy 71. l.

Zsuzsanna c. képére 1933.
gregus díj

T. 2471.

mplomai válnak ki, mig a Dunán bár-
vezető utat és a hid tájékát, a mely
ttal, járó-kelők élénkitik. Felirata:

12.8 : 19.2 cm.

-2N

Csók István

a képzőművészeti főiskola növendékeivel 1922. nyarán Pécsett

Nikpkiáll

A pécsi művésztelep növendékeinek kiállítása Pécsett 1922. szept.

FIGYELO
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
BUDAPEST, XIV. NÜRNBERG UTCA 42
Postatakarékpénztári számlaszám: 41.581
TELEFON: 296-534

Müemléke
B u d a

Csatoltan beküldjük IV. hóról szó
let, amelyet nb. aláírásukkal ell
Magunkat szives jóindulatukba ajá
denkor készen

Csók István

Bálint Aladár

Az Ernst Múzeum csoportos kiállítása. Nyugat I.

1918. 442. l. 1919. 898. l.

Kat. Kornél pk.

Csütörtök

17

Kat. Sz. Ferenc s.

Prot. Ludmilla

Izr. 1. Thisri 5697

Péntek

18

Kat. K. József

Prot. Titusz

Izr. 2. Újév 2. n.

Szombat

19

Kat. Január vt.

38. hét

Prot. Vilhelmina

Izr. 3 S. Haazinu

Csók István

erőd

Bar Ebtak

333. l.

334. l.

Kegyűrt

J e g y z

mely felvétetett 1937. junius 2
hivatalában /Budapest,IX. Hőgye
Studi Romani Magyarországi Barát
Amici Ungheresi dell'Istituto di
Jelen voltak: Gerevich Tibor, He
József, Rodolfo Mosca,Zambra Ala
Tamás Lajos,Paulovics István egy
pesti olasz követség sajtó-attac
Lorenzi,Prof. Raffaele Paladino,
Balogh Albin, Huszár Lajos dr.,
Tóth László dr. /Pécs/,Galla Fer
Szabó Miklós,az Eötvös Collegium
István,Molnár C.Pál,Medveczky Je
Dr. Ruzicska Pál, vitéz Nagy Zol

madarak füttyöznek be
A kastély mögött valam
a közepén szökőkúttal,
nem jár már régen, a v
apró aranyhalakat meg
hordták széjjel. Sódero
télyhoz, most a Terényi
ral a szájában és nézi
csődört, amelyet a koc
Vastag szivart rágcsál,
visza a parasztoknak:
— Hát nézik már a
maguké lesz, mi?
— Nem hiszek én
vissza Dékány Jancsi.
— Mért nem hisz
a bérlő és kiveszi szájá
kövér ember, vékony
hassal, olyan, mintha két fordított sörösüvegre állították volna a fölsőtestét, hogy onnan élvezze a világot. — Hát, a végrendelet úgy szól, hogy minden szegény, földnélküli családnak kell földet adni

„FIGYELŐ"
ÚJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u 42.
Telefon: 296—534
Lap: Magyarország, Bp
Megjelent: 1949 OKT. 24.

„VÁZLAT ÉS MŰ" címen képzőművészeti kiállítás nyílik meg a közeljövőben a Dési Huber Kör termeiben. A kiállítás bemutatja, hogy a XIX. századi magyar mesterek milyen komoly tanulmányok útján jutottak el a műhöz. Többek közt Munkácsy, Székely, Lotz, Mednyánszky, Ferenczy kiváló alkotásai szerepelnek majd a kiállításon. A kiállítást Czák István, a Képző- és Iparművészek Szövetségének elnöke nyitja meg.

és egész háremet tartott az öreg [illegible]kovich. Csak meg köll nézni mennyi pénzt költöttek erre a mauzóleumra itt, ahol el van temetve a család. Karrarai márvány-

rel. Többet kereshetnek nálam, mint azon a vacak öt-hat holdon. Mert, ha maguk lemondanak róla, meg lemondanak a többiek is, akkor a községre száll a tulajdonjog, s a bérlő újra én vagyok, ezt garantálon maguknak.

— Majd meglássuk hogyan lesz Náci úr — szólal meg az öreg Szakáll Mihály — gyerünk csak most, Isten áldja meg.

Mennek szótlanul, lehajtott fejjel, mintha koporsó után mennének valami temetésen. Szakáll Mihálynak nem tetszik, amit Terényi mondott. Biztosan célja van vele. Persze, bent akar maradni a kastélyban, azon dolgozik most, Meg amit az öreg Lexi tekintetesről mondott, hogy lányokat tartott. Hát ha tartott, tartott. Tehette. Volt neki rávalója. Ez a koszos itt terpeszkedik most és szidja. Pedig amíg él az öreg tekintetes, úgy csúszkált körülötte, mint a teknős-a többiek, csak azt nézi, hogyan rúgja a port bocskorának orra. Nagyon elmélyedt ő is, még a subarát is hátratólja a fején, ahogy lassan baktat. A harang meg szól, csilingel vídáman, giling-galang, giling-galang. Egy kislány szép tarkafoltos tehenet hajt maga előtt. Csillagos a homloka és olyan duzzadt a tőgye, majd kireped. Öreg Szakáll Mihály nézi a tehenet, szép jószág, gondolja magában, meghozza ez a tíz-tizenkét litert is naponta. Akinek ilyen tehene van, annak nem köll félni, már ebből is megél egy pár ilyen öreg cseléd, mint ő meg a felesége. De aztán csak nagyot sóhajt öreg Szakáll Mihály és megy tovább. A mellébe is beáll a fájás megint, kicsit összébb is húzza magát, a harang meg csak szól a szép tavaszi napsütésben, olyan, mint a gyerekek nevetése, mint az angyalok nevetése, giling-galang, giling-galang.

*

Csók István

Csendélet c. Egyé repr

Kut 1926. nov. 15

Csók István
Hubay C. Andor

MEGHÍVÓ

a

XIX. TAVASZI SZALON

MEGNYITÁSÁRA, A NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET V., SZTALIN (ERZSÉBET)-TÉRI HELYISÉGEIBEN 1947 MÁJUS 22-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN DÉLI 12 ÓRÁRA.

A Szinyei Merse Pál Társaság
nevében
CSÓK ISTVÁN

A Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület
nevében
HUBAY C. ANDOR

Ez a meghívó a megnyitás napján **két személy** részére belépőjegyül szolgál.

A kiállitás megtekinthető: 1947. évi május hó 22-től junius hó 1-ig
— hétköznap 10 órától 3 óráig, vasárnap 10 órától 2 óráig —

NÉMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET
BUDAPEST, V., SZTÁLIN (ERZSÉBET)-TÉR
TELEFON: 184-622

NYOMTATVÁNY



1068.
dr. Szentiványi Gyula úrnak,
Bpest. XI. Lágymányosi út 16.

úrnőnek
úrnak

BUDAPEST

.....ker ..... u. ..... sz.

Csók István

vad

Déry Kult 1921

5. l.

6. l

9. l

Bpesti m. kir. távbeszélő díjbeszedő hiv

Hivatalos órák hétköznap: 8—14$\underline{30}$. óráig. Ügyele

TAVBESZELŐ: 116—780. Postatakarékpénztári folyó

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Műemlékek
Hivatal
Hiv.566.

IX. Nü[illegible]

R Ajánlott | Távbeszélő díjbeszedő hivatal Budapest

Díjb. | 2294

Postaszolgálati ügy.

Csók István

Élővér:

Báthory Erzsébet.
Csók István képéhez
magyarázat.

Petrik 1886-1900

Csók István

erőd

Kampfőisk 19. l.





HEAD OFFICE: LAURENCE P

SLAZ

L

CABLE ADDRESS
OF HEAD OFFICE
SLAZENGER, LONDON
CODES: BENTLEYS, A B C 6TH
AND PRIVATE

Reply Please Quote

Csók István

Csók István a londoni világkiállításra készül

Esti Kurir 1925

febr. 17

:sz csapat szervező bizottsága.
. 5. sz. — Telefon! 86—4—85.

legalább hozzá, hogy minden
idei Világjamboree-ra!

Asszonyunk!

esz a magyar cserkészmozgalomnak.
Jamborre, magyarországi megrendezése rend-
lít minden magyar cserkész csapat elé.
:ei is kiszeretnék venni ebből a munkából
:, mely parancsolja, hogy az élen járó csa-
a Jamborre megrendezésében, másfelől pedig
ilálkozó lelki értékeiből, minél gazdagabban

jóbarátok áldozatkészsége és a magunk be-
tettünk, — hogy anyagiak hijján, egyetlen

Csók István

Oláh cigányok c.
képe repr.

Gerdon Mod fest



Csók István

Hid. 1940. dec. 20.
13. szám



Csók István: Juda gyűrűje.

Csók István

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 47, 174–80, 295, 301, 306, 308, 321, 358.

1933. 51, 52, 91, 131, 369, 379



Csók István



CSÓK ISTVÁN: NŐI ARCKÉP

A velencei Képzőművészeti Kiállítás magyar anyaga.

Pesti Napló Képes mell.
1934. máj. 13.



Csók István



Művészet 1910. 344. l.

Rónai, Csók István rajza.

többi pedig a külföldi művészet javára esik. 1908-ban csaknem kizárólag hazai műtárgyak vásárlására 32,670 finn márkát fordítottak és például a hírneves finn művész, Edelfeldt egyetlen műveért 28,000 finn márkát fizettek, ami a mi szűkes viszonyainkhoz mérten igen nagy összeg. 1907-ben a végrehajtó bizottság 27,116 márka értékű műtárgyat vásárolt, amely összegből 10,250 márka finn művészeknek jutott.

Végül, a művészet állandó támogatói közt még meg kell emlékeznünk a finn államról is, mely évente 2000 finn márka összegű két díjat oszt ki felváltva tájképfestők és szobrászok közt és ezenkívül évente körülbelül 10,000 finn márkát fordít (rendszerint 3—4 művész közt 2—3000 márkás részletekre elosztva) külföldre szóló utazási ösztöndíjakra. Az említett állami díjakat a „Finn Művészeti Egyesület", az utazási ösztöndíjakat pedig egy, rendszerint Tikkanen J. J., a művészettörténet tanárának az elnöklése alatt álló és műbarátokból külön erre a célra választott bizottság ítéli oda. E két fórum határozatait az állam van hivatva megerősíteni. Az állam évi támogatása tehát összesen 12,000 finn márkát tesz ki.

Ha már most a különféle támogatásokat az 1909. évre összegezzük, a következő eredményre jutunk:

A Művészeti Egyesület . .	36,169 finn márka
A Művész-Társulat	20,200 „ „
[illegible]	[illegible]

ben 14 művészeti kiállítást rendeztek (ebből három külföldi művekből állt) — nem számítva a műkereskedések állandó kiállításait — amelyeket összesen körülbelől 20,000 fizető látogató nézett meg. Az Ateneum művészeti gyűjteményét évente szintén körülbelől 20,000 ember nézi meg. A különféle tanintézetek növendékei, osztályonkint, rajztanáraik vezetése mellett szintén megnézik évente néhányszor a művészeti gyűjteményeket és az érdekesebb magánkiállításokat, sőt ők maguk is rendeznek az iskolákban egy-egy kisebb művészeti és rajzkiállítást, amelyek azonban természetesen meglehetősen igénytelenek.

Ami a vidéket illeti, meg kell még emlékeznünk Finnország három legnagyobb városáról. Turku-ban (svédül: Abo, mely az ország nyugati részében fekszik, 1812-ig Finnország fővárosa volt és most körülbelül 40,000 lakosa van) 1909-ben hat műkiállítást (ebből egy dánt) rendeztek. A városnak van egy egészen új képtára, mely egy alapítványnak köszöni létrejöttét, s melyet 1909-ben 8278-an néztek meg. Finnország eme legrégibb városának meglehetősen élénk művészi élete van. Tampere-ben (svédül: Tammerfors, gyárváros az ország belsejében, körülbelől 40,000 lakossal) négy, és Vüpuri-ben (svédül: Viborg, keleti Finnországban körülbelül 30,000 lakossal) öt volt a rendezett kiállítások száma 1909-ben.

Ez idő szerint ez a képzőművészetnek külső helyzete Finnországban és különösen a fővá-

Csók István

Csendélet a tájban és Mézerők c. képe

repr.

Albuma. A vyolerané — ves Pesti Napló ajándék —, 1860–1930. 44. l.

A XIII. s

1466. *Medaillon.*

Alakja kerek és rajta s
kiterjesztette és fejét balra fo

Dombormű, méretei 52 : 5
tett 1895 október 23-án G. Mass
(216–896). — Elszámoltatott
— Az elszámolást jóváhagyta
eln. sz. határozat (464–901).

III 3 –

Pl.
Vet. 1895.

Csók István



Csók István: Züzü gyermekkocsiban

A FŐVÁROSI KÉPTÁR ÚJ SZERZEMÉNYEKKEL GYARAPODOTT

Az Est Hármaskönyve 1936

Nálunk a müvéneti viszonyok sajátosan szegények voltak a század elején, aminek okai~~tól~~ igy ekertünk a korábbiakban ~~bemutatni~~ összefoglalni. A 10-es évek közepén megindulló magyar litográfia nem indulhatott volna nagylenduletü fejlődésnek akkor sem, ha tehetségesebb müvének a kezdeményezők. Richter és Schmid müködése fejlődéstörténeti szemtől igen fontosak, de alkotásait

Csók István

Mesterek csoportkiállítása

Öt mester, öt ragyogó név kiállítása nyílt meg a héten az Ernst-múzeumban. Csók István, Rudnay Gyula, Herman Lipót, Boldizsár István, Szüle Péter csoportkiállítása képzőművészeti esemény. Csók István három remekműve, Rudnay csodálatos színű vízfestményei, Herman Lipót »Malvin« sorozata, Boldizsár tavaszi színorgiái, Szüle Péter őserejű képei — csupa ajándék a szemnek



Csók István: Női arckép

Színházi Élet 1936. 6 sz.

Csók István

úrad

Marzocco.

1909. máj. 2.

Velencei kiállítás

Doll



Csók István

Bathory Erzsébet
c. képe
repr.
Színházi Élet
1925. 11. sz.

Thamar c. képe
repr.
Színházi Élet
1925. 10. sz.

652.

...rdulva. Kezeit előre vett kardján látszik nyug-
...losszú bajusza barna, szakála leberetvált. Ingének
...alója csokorra kötött, mellénye ki van vágva s
...lra a szék karfájá köti le figyelmünket.

...ra, méretei 15.6:13 cm.

...ereklyemuzeumból. 107/95. № 178.

107/95:178.

Csók István

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Független MAgyarország, Bp
1949 NOV. - 7.

Lap: .....

93

„VÁZLAT ÉS MŰ" címen tanulságos képkiállítást nyitott meg pénteken délután Csók István, a Dési-Huber Kör helyiségében. A kiállításon kiváló 19. és 20. századi magyar festők jelentős művei és az azokhoz készült vázlatok szerepelnek. A vázlatok azt mutatják, hogy a realista művészek gondos előtanulmányok útján jutottak a mű végleges megoldásához.

se.

os Bizott-

e s t .

ózó felter-

jesztésére tudomás és további eljá-

rás céljából másolatban azzal küldöm

meg, hogy az utiszámlák a jövőben cs

ktatásügyi miniszternek jelen kelet és
/. VII. és Csekkosztályhoz intézett ren-

Művészeti célok támogatása. II.Műem.
Rendes kiadások. Rovat: 6. Kiküldetési
r. Levonandó bélyegilleték: nincs.-

a számvevőséget, hogy M ö l l e r István
Budapest, I. Gellérthegy-utca 28.sz./
vissza teljesitett hivatalos utazása al-
égeiről és napidijairól kiállitott és

Csók István

Der sechzigjährige Stefan Csók. Pester Lloyd (Abendblatt), febr. 16. Írta: g.
Csók István a londoni világkiállításra készül. Esti Kurir, febr. 17. Jeltelen cikk.

1925

Magyar Művészet

1926. 59–60 l.


Töb
el

budapesti

Csók István Kollektiv kiállítása

IX. 115. l.

Múzeumi és Könyvtári Értesítő

Csók István: Báthori Erzsébet

cr. olajfestménye (IX. 175. l.

Akadémiai Képtárból Értesítő)

Csók István

Irod.

Az Est. 1930. márc.
6. (Hat nyilatkozat Benedek Péterről és a Benedek-estről.)

U. 3017

Csók István: Magdolna cz. olaj-
festménye (IX. 115. l.
Múzeumi Kiállítási Értesítő)

Csók István

— (Csók István ünneplése.) A *Szinyei Merse Pál Társaság* elnöke, *Csók* István 70. születése napja alkalmából *rendkívüli közgyűlést* tart az Ernst-múzeumban rendezett jubileumi kiállításán vasárnap délelőtt 11 órakor. Az ünnepi beszédet *Ravasz* László református püspök tartja, az üdvözlések sora után a Szinyei Társaság átadja Csók Istvánnak *Beck Ö. Fülöp Csók-plakettjét.*

Magyarország

1935. jan. 17.

Kut Cerky Dome [illegible]

Csók István

Oláh cigányok c. szenvajza repr.

Művészet 1904. 12 q. l.

Népvándorláskori temető, zala-istvándi

V. 186.

- Csók István

Lázár Béla:

Emlékezés Szinyeire.
Szinyei Merse Pál-
emlékkönyv. Bpp.
é. n. (1922) 70. l.

ཀཀཀཀཀ ཀཀཀ

ཀཀཀཀཀ

Csók István

Lidó c. Lépe

repr. –

Uj Szin

1930. 1. sz 2. l.



FIRENZE

Uffizi: Csók: Önarckép

Zoránth László: Paletta. Bp. é. n. (1944), 40 l.

Csók István

Gott Ehrn

Kath. Kirch-
er Diöz. Ermland
Kirch. Vorstehen
Radem

Leitgeleitsart gelten

Kurgram, gültig bis 1 Tag vor

Tag gesamt, je Original 1 Tag gültig

1--,55 1,00 .....Kot.....

1--,88 ,00 .....

1--,32 ,00 .....

1--,52 ,00 .....

1--,80 ,00 .....

1--,78 ,00 .....

pirt használva, 16 oldalos ive füz-

.....Kor. 1,227,000.--

..... " 286,600.--

..... " 709,800.--

..... " 203,550.--

füzve..... " 230,900.--

..... " 189,100.--

rve és remélve, maradunk 2.846.958

teljes tisztelettel

HORVÁNSZKY VIKTOR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Csók István

wód

Fenno-Ugrica

538, 542. l.

1904. I. 20.

Nagyváradi jogak. (60/1904.)

Könyvjegyzék.

Csók István

a Kéve tiszte-
irod letbeli művéztagja

B. K. M. A művész-
telepek jelentőségéről.
A Kéve könyve

1928. 60. l.

441. BOT, ezüst fogóval. Német, XVIII. sz.

442. KÉT TALPAS SÓTARTÓ, ezüst szárá

445. BAROCCI, FEDERIGO ISKOLÁJA. M

446. DYCK, ANTON VAN, ISKOLÁJA. (1

447. FLAMAND FESTŐ. (1700 körül). Tűzv

448. FRANCOIS (francia festő XVIII. sz. v.)

449. FRANCIA FESTŐ. XIX. sz. e. Cleopat

450. KISFALUDY KÁROLY. Visegrádi táj.

451. KISFALUDY KÁROLY. Holdfényes éj

452. KISFALUDY KÁROLY. Hajótörés. Vá

453. MAGYAR FESTŐ (1700 körül). Lovas l

454. MARATTA, CARLO, után. Madonna a
cm.

455. MORLAND, G. Két szines metszet. „M

456. ÓNÉMET FESTŐ MODORÁBAN. Mári

s. 100.—

agyar, XVIII. sz. 60.—

t bronz diszitéssel. Empire. 140.—

l, lakkfestésü képpel. 70.—

rral. Bécs, XIX. sz. m. f. 40.—

berakott jelenetekkel, 10 fiókkal. Olasz, 400.—

t ábrázol, arany himzéssel és szövetplasztiká- 300.—

zsidó felirattal. XVIII. sz. e. 35.—

vozott fa, barna üvegszekrényben. Osztrák, 120.—

RŐL, szinezett fa-csoport, fehér-arany Louis 100.—

t fa. Osztrák, Louis XVI. 150.—

–3 oszloppal. Spanyol, XVIII. sz. 60.—

Csók István

wód
z
Lázárvók

151. l.

Csók István

cvód

Szok Nagyb

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

Padova.

MESTER

Riccio (Andrea Briosco.)

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

Csók István

4.

Forum
1934. 222. l.

~~Festetics Samu Képgyűjteménye~~

~~VII. 202.~~

Csók István

Mód
2

Lázárivók

63. l.

ü.o.rendeletre

z é k

s Bizottságánál

tő tisztviselőkről,
kokról.

yugdij zempontjá-ól beszá-itható szol gálat kezdete	Jelenlegi fizetési osztály ci mének és		

Csók István

Csók István és a milói Vénusz
Magyarság, 1932. szept. 25.

U. 7152

A Magyarság megrója Csókot azért a nyilatkozatáért, amit a kultuszminiszter előkészítő rendeletéről vonatkozóan Az Est-ben közölt. A miniszter (Karafiáth Jenő dr.) válaszul rendeletet intézett a főiskola rektorához és megbízta őt, hogy az ügyet alaposan vizsgálja ki és jelentést tegyen.

országos Bizottsága

Budapest

Csók István

Réti István, Csók István, Vaszary János, Glatz Oszkár, Rudnay Gyula és Benkhardt Ágost feltünően durva becsületiértésért feljelentette Karlovszky Bertalant és Bosznay Istvánt. Az Est 1932 máj. 1

U 3192

Karlovszky azt mondta. Gazember aki igy tanit. Bosznay is hasonlóértelemben nyilatkozott, tanártársaik ezért perelték be őket.

Csók István

(Tápay-Szabó László).
Elülkötő. Pesti Napló
1932. szept. 25.
U. 3157.

A közokt. minister elrendelte, hogy a képzőművészeti főiskola felvételi vizsgáján a férfi modellek, ha aktot állnak, kötelesek elülkötőt viselni. Ebből az alkalomból íródott ez a cikk. Erre (rendeletre) vonatkozóan tett Csók egy olyan nyilatkozatot, melynek szolyos következményei lettek.

DANTE KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, VI., Ó-UTCA 27.

Budapest, a postabélyeg kelte.

Mélyen tisztelt Megrendelőnk,

Mellékelve megküldjük b. számlája következő havi törlesztéséhez szükséges befizetési lapot és kérjük, hogy azzal az 1-én esedékessé váló

DANTE KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, VI., Ó-UTCA 27.

Budapest, a postabélyeg kelte.

Mélyen tisztelt Megrendelőnk,

Mellékelve megküldjük b. számlája következő havi törlesztéséhez szükséges befizetési lapot és kérjük, hogy azzal az 1-én esedékessé váló

5 PENGŐ RÉSZLETÉT

átutalni sziveskedjék. Szokott pontosságát előre köszönjük. Mindenkor készséggel állunk rendelkezésére.

Tisztelettel köszöntjük

DANTE KÖNYVKIADÓ
Könyvtermés Könyvterjesztő

Csók István

1.

Interieur

1913. 22 – 24. 4

14.1.

R M Ü V É S Z E T I T Á R S U L A T

Kinizsy-u. 39.

i v ó.

unkat 1948. november hó 5.-én
I p a r m ü v é s z e t i
- 37./ könyvtártermében.

sének fontosabb

zi és ipari sikon "

r t u r festőművész,tanár,
agja tart előadást.

ó 2.

Szivélyes üdvözlettel:

Az elnökség.

Csók István

Irod

Nem jár nyugdíj a statáriálisan eltávolított Csók Istvánnak és Vaszary Jánosnak Az Est 1932 szept. 17 (Arcképpel) U. 3175.

A. korhatár túllépése miatt Karafiáth Jenő kultuszminiszter eltávolítottan a képzőmű. főiskola tanári állásából.

Minthogy csak 9 éve van kinevezve, nyugdíj sem jár neki.



KIRÁLYI MAGYAR E
KÖNYVE

Alapítási év 1577 *BUDAPEST IV, KO*

40744

Nagyságos
dr.Szentiványi Gyula u
Budapest

B. számlájának átvizsgál
megállapitott reszletek

Legyen szabad rámutatnur

Csók István

Uród

Magyar Művészet
1948. 2. sz. 76. l.
(Művészhumor.)

48 január 16

30.-
45.-
40.-
50.-
40.-
50.-

~~xx315xx~~
255.-

Csók István

RENDEZIK A KIÁLLÍTÁST



Herman Lipót, Zádor István, Fényes Adolf Csók István és Petrovics Elek

Pesti Napló képes melléklete 1937 okt. 17

Lautenburg: Kettős könyvvitel és
Nyárády: Bevezetés a kettős könyv

Nyárády: Példatár a zárókimutatás
Nyárády: Gyári könyvvitel 1936
Orel: Jó füszeres leszek (Hasznos
Orel: Az ügyes eladó kézikönyve 1
Raith: Az irodaüzem racionalizálá
Raith: A szervezés vezérfonala 19
Dr Szabó L.: A hirdetés tudománya
Szegő I: A tisztességtelen verse
Sztodolnik L.: A korlátolt felelő
Urbányi I: A reklám kézikönyve 1
Strompf F.: Mit kell tudnia az e
importőrnek 1936
Valkányi K.-Raith T.: A számolás
Volenszky B.: Társasvállalkozások
Ötvös J.: A könyv és mérlegvizsgá
Antos I.: Vezérfonal a hites köny
anyagához
Nászay Károly: A magánalkalmazott
Kemenes-Vári: A részvénytársaság
Zuckermann: A gazdasági élet ABC-j
Szécsi (Hacker): Kirakat és kiáll
Trautmann-Kuntner: Kereskedelmi i
Zsengeri: Mérlegkészités és mérle
Kuntner: Kereskedelmi könyvvitel

Csók István

Zuloaga, Brangwyn és Csók István kiállítása az Ernst-Múzeumban. Ösmertették a napilapok, szept. 15.

1912

(Művészet 1912. 327. l.)

Nagy-Marton:

~~A helység látkepé~~

~~A~~ Apró
s az ehhez tartozó
melynek több az ud
kőépső udvarba
s mellette ~~lévő~~
A háttér hegyes
kerekű malmo

„ NAG

Rézmetszet, me

Ltsza 46

Csók István

1925

Látogatás Csók István műtermében. Nemzeti Ujság, jún. 28. Jeltelen cikk.

(Magyar Művészet 1926. 180. l.)

Csók István

Elek Artur: Csók István. Az Ujság, 1914 febr. 18.

Csók István, mint Göre Gábor. Szőnyi István, mint Hamlet

»Bosszút állnak« a festők a képzőművész-színészek miatt a Fészek-bálon

Reggeltől késő éjszakáig dolgoznak a művészek a *Fészek*-klubban; *a jövő szombati bálra dekorálják a klub termeit.* Lelkesen fest, ragaszt, rajzol mindenki; *a bál bevételét a nemzetközi művészsegély-akció javára fordítják.*

Esztendők óta nem volt ilyen művészeti látványosság Budapesten. Nagy körvonalakban már látható a Fészekben az a sok ötlet, érdekesség és »tipp«, amit gravúrosan oldanak meg a népszerű festők. Az előcsarnokot *Scheiber* Hugó karnevál-körképe dekorálja. A lépcsőházat *Pán* József alakította át *montmartrei utcarészletté.* Az első emeleten van *a képzőművészek színpada: Szigethy* István tervei szerint. Ebben a teremben *»bosszút állnak« a képzőművészek a színészeken, amiért nemrég kiállítást rendeztek: ők is elveszik a színészek kenyerét.*

A képzőművész színpadon a *következő szereposztás* látható: *Herman* Lipót — Liliom, *Csók* István — Göre Gábor, *Sidló* Ferenc — Ördög, *Fényes* Adolf — Gorosz Pista, *Szőnyi* István — Hamlet, *Gedő* Lipót — Botcsinálta doktor, *Aba-Novák* — Siegfried, *Biai-Főglein* — Rodolpho, *Gyenes* Lajos — Aranyember, *Falus* Ferenc — Lohengrin, *Iványi-Grünwald* — Mefisztó, *Kisfaludy-Stróbl* — Pygmalion, *Szüle* Péter — A peleskei nótárius.

A klub második emeletén *Rembrandt* »Anatómia« című festményét látjuk *Gömöri* Imre átdolgozásában. *A kép azt a jelenetet ábrázolja, amikor a Fészek Klub orvostagjai boncolják a szegény művészt.* Rembrandt alakjainak helyén: dr. *Pollatschek*, dr. *Bodon*, dr. *Mansfeld*, dr. *Ráskay*, dr. *Nádor* és dr. *Germán* Tibor. Egy másik Rembrandt képet *Szigethy* dolgozott át. A kép az »Éjjeli őrjárat«: a katonákban *újságírókat* ismerünk fel rajta.

A legérdekesebb látnivaló a III. emeleten van: a newyorki négernegyed — *Harlem.* Háziasszonya *Bársony* Rózsi lesz; valódi néger jazz játszik majd a mulatójában. Éjfélkor itt *idegenforgalmi műsort* rendeznek.

Székely Mihály vezeti a Fészek rendezősége élén a jótékonycélú bál ügyeit. A *Night-Club* nevű szórakozóhelyre, amely szintén egyik látványossága lesz a bálnak, a következőket »szerződtette«: Kocsmáros: *Palló* Imre. Csaplárosné: *Tüdős* Klára. Csaposlegények: *Székely* Mihályon kívül: *Oláh* Gusztáv, *Fülöp* Zoltán, *Márk* Tivadar, *Kaffka* Péter. Szolgálók: *Palló* Imréné, *Székely* Mihályné, *Orplanides* Dóra, *Csemitzky* Tihamérné, *Kaffka* Péterné, *Liszt* Nándorné. Szivaros: *Bordy* Bella. Kártyavető: *Szalay* Karola. Pereces: *Ottrubay* Melinda. Planétás: *Schmal* Jelisette.

Aba-Novák, Gedő, Pásztor Lajos, *Ruziczkay* és *Ábrán* dolgoznak még a Fészek-bál más érdekes részletein.

Felvételt készített a báli előkészületekről a Filmhíradó is. Mint a Fészekben megtudtuk, a cenzúra nem engedélyezte.

Csók István

készletet, melyen fluorsavval mélyen vésve és

egy bizottság és ennek kezdeményezése folyásának tekinti, jelent csak meg. Hogy egyes k ki, azt nekik rossz néven nem vehetjük, de or leginkább kereskedőknek engedett helyet, kal jelentek meg, sőt egyesek több gyárat is tadler bécsi porczellánfestőtől a bécsi cs. kir. e arczképnek másolatát, Zsolnay-féle faïence , hogy a hazánk és Ausztria között fennálló tiltakozni fog az ilyen közösügyes kiállítás

állítólag Iglón létező Weiser és Löwinger ellen elkövetett. Különböző külföldi gyá- legfeljebb egy 27 kros bazárba való. A gyár- te el és erre fényaranynyal «L. és W. Igló» y ezen czég Iglón tényleg létezik-e vagy nem. etett el, a mikor ezen kiállítóknak helyet adott, yleg egy fiatal kerámikai vállalatnak képviselői, ssel hírnevüket már kezdettől fogva tönkre

dő is állított ki, de mivel Zsolnay maga nem

t e l l e n

sításokban számol be
munkájáról, a világ
ének új ostromáról

g legmagasabb hegyének a Mont



SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK IV. MÁRIA VALÉRIA UCCA 8

MEGHIVÓ

CSÓK ISTVÁN

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSÁRA

1937. DECEMBER HÓ 19.-ÉN,

DÉLELŐTT 11 ÓRAKOR

Nyitva naponta 9-től 6-ig, ünnepnapon 9-től 2 ig. A kiállitás január hó 3-án zárul.
Ez a meghivó a kiállitás megnyitására két személynek belépőjegyül szolgál.

CSÓK ISTVÁN KIÁLLITÁSA FRÄNKELNÉL
BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA UCCA 8. TELEFON: 382-122

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Dr Szentiványi Gyula úrnak
úrhölgynek

Bpest.
Rákos ü. 10.

Csók István

Szénaszüret, c. festmény, repr.

Új Idők 1930. 37.



Hatvan ——— 1935

1936 március 12-én

——— váltónál fogva Nag

——— Egyezr

értéke ——— tegy

——— Tekete Ernő úr

——— Budapest ———

fizetendő ——— Budapesten ———

R. J. E. — 846. M.

Csók István

a dekorativ impresszionisták tárgyiasabb fajtájából való



~~I. ücs. Kiáll, tól~~
Pipics 51. l.


SALAMANDER
MÄRKA

C s ó k I s t v á n
festő

Uj Nemzedék. 1922.jan.28. /Képző-
művészeink áldozatkészséget köve-
telnek a kormánytól./

Csóle [István]
festő

Fővárosi Lapok 1896. jul. 17., 7. old.
(Műveszetek. Képvásárlások.)

Kalmán

Csók István
festő

Fővárosi Lapok 1896. jul. 22., 6. old.
(Mjdomajok. Az ezredéves ünnepségek megörökítése festményekben.)

Kalmár

Csók István

írod.

Alexander Album.
Alexander Bernát
működésének hetvenötödik
évfordulójára.
Bp. 1925.

Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula urnak





Hivatalból
Közszolgálati ügyben
Díjátalányozva

Bpest

IX., Hőgyes Endre u. 10.

Csók István
festő

Fővárosi Lapok 1895. jun. 6., 1787. old.
(Műrészetek. V. f.: Magyar műrészek a két „Salon"-ban.)

Kalmár

Csók István
festő

Továrosi Lapok 1895. jun. 15., 1888-old.
(Millennium.)

Kalmár

Csók István
festő

Fővárosi Lapok 1895. jan. 20., 226. sz.
(Művészet.)

Kalmár

Csók István
festő

Fővárosi Lapok 1895. márc. 29., 991. old.
(Művészsorsok.)

Kalmár

Csók István
festő

Tővánosi Lapok 1896. okt. 24., 8. old.
(Művészetek. A kormány művásárlásai.)

Kalmár

Csók István

iród
i

Bálint Endre:

Vidéki írások.
Nejszava.
1943. júl-18.

POPOVICS BÉLA
SZÉCSÉNY
Hirlap bizományos.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

C s ó k I s t v á n
festő

Nemzeti Ujság. 1925. jun. 28.
(Látogatás Cs. I. mütermében.)
(Kép.)

Csók István
festő

Fővárosi Lapok 1895. febr. 6., 41. sz.
(Művészeti hír. Új történeti festmény.)

Kalmár

Csók István
festő

Fővárosi Lapok 1900. dec. 23., 13. old.
(Vajda Imre: Téli tárlat.)

Kalmár

Csók István

cród

A Kéve Könyve:
1913. VI. k. (E-R.:
Budapesti látképek
kiállítása a Könyves
Kálmánban.)

Csók István

kiállítása a Mücsarnokban 1914.

cród
z

A Kéve Könyve

1914. VII. k.
(Képrönüvészeti kiállítások.)

Virágváza czüstből (pesti ötvösmü) VI. 33.

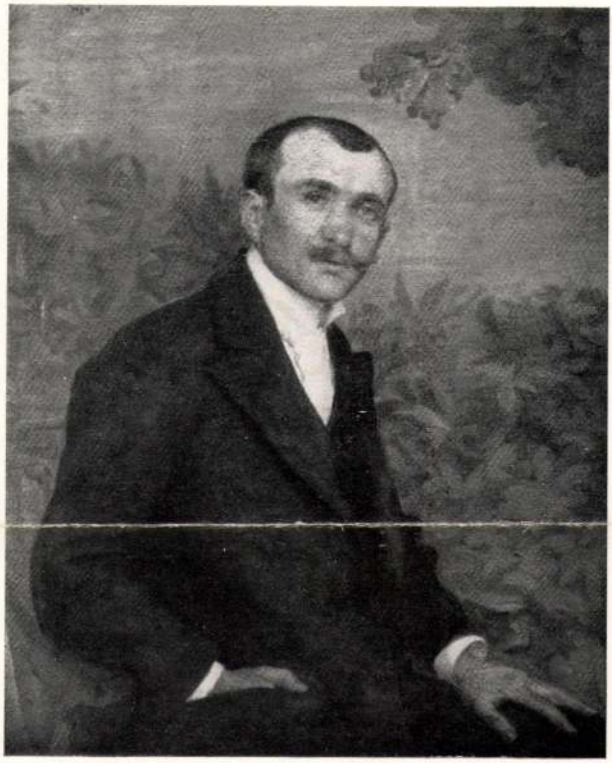

FERENCZY KÁROLY
CSÓK ISTVÁN KÉPMÁSA

Magyar Művészképek

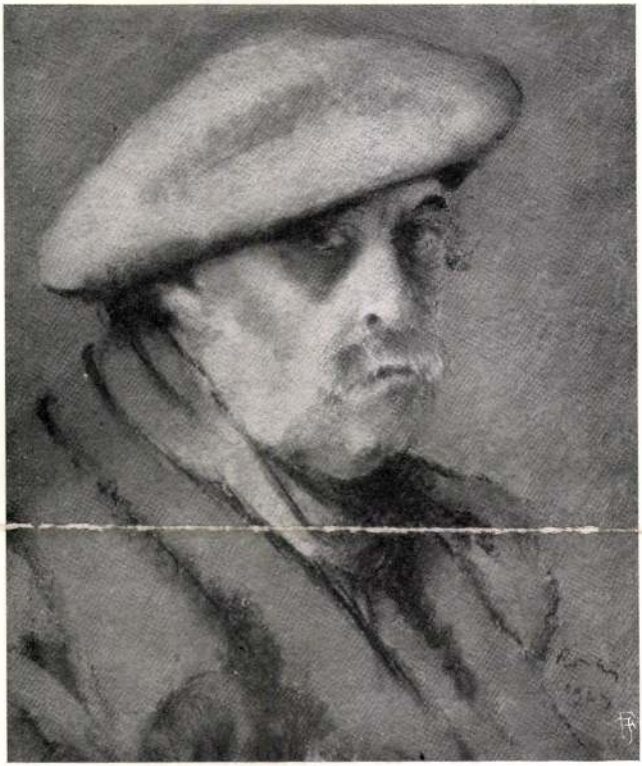

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF
ÖNARCKÉP

Kikiáltási ár pengőben

3014. ADJUSTIRUNGS-VORSCHRIFT FÜR DIE GENERALITÄT, STABS- UND OBER-OFFICIERE, DANN FELDÄRZTE DER KAISERLICHEN, KÖNIGLICHEN ARMEE VOM JAHRE 1837. Wien, 4r., fve . . . . . 28.—

3015. ADLERSFELD-BALLESTREM, EUFEMIA VON, Elisabeth Christine Königin von Preussen. Berlin, 1908. 8r., fvkts . . . . . 2.—

3016. ADY ENDRE, Vér és arany. (Újabb versek.) Ady arcképével. Bpest, 1908. 8r., fbőrkts. ELSŐ KIADÁS! . . . . . 6.—

3017. —, Legújabb versei. Az Illés szekerén. Bpest, 1909. K. 8r., er. vkts. ELSŐ KIADÁS! . . . 5.—

3018. —, MAKKAI SÁNDOR, Magyar fa sorsa. A vádlott Ady költészete. Bpest, 1927. 8r., fve . 1.50

3019. A FELÁLLÍTANDÓ BORSODI ASSZONYI EGYESÜLET ALAPTERVE. Kassa. 1840. 8r., fve. Er. borítékban 1.50

3020. ÁGAI ADOLF (PORZÓ), Vízen és szárazon. Útirajzok. Bpest, 1895. 8r., 2 kötet, er. vktsek . 3.—

3021. A „GYÜJTŐ" 3 száma. Köztük a néhai Kilényi Pál-féle magyar keramika-gyüjtemény leírása 1.50

3022. A HÁBORÚS NAGYHATALMAK. (A cár birodalma, Törökország és Egyiptom. Az angol világbirodalom, Olaszország. A német birodalom, Szerbia és a szerbek.) 8r., 6 füzet . . . 2.—

3023. A' JÁSZOK ÉS KUNOK ELINDULÁSA. 1848. Debreczen, Telegdi. 4 levél. (RADÓ IMRE és „A. J." költő [ARANY JÁNOS?] versei.) Igen ritka! 6.—

3024. ALBUM VÖRÖS IDŐKBŐL. 4r., fve. 10 lappal 4.—

3025. ÁLDOR IMRE. A forradalom költészete. Költemények és közlemények az 1848—49-iki szabadságharc idejéből. Pest, 1867. 8r., fvkts . . . 2.—

3026. ALEXANDER-ALBUM. Alexander Bernát születésének 75. évfordulójára. Budapest, 1924. 15 műlappal, köztük CSÓK, PERLMUTTER IZSÁK, FÉNYES ADOLF, RIPPL-RÓNAI JÓZSEF és SZŐNYI ISTVÁN műlapjaival. 4r., félvászonmappában . . . . . 8.—

3027. ALFIERI, VITTORIO, Tragedie. Pisa. 1817—1818. 12r., 3 kötet, fbőrktsek . . . . . 3.—

3028. ALMÁSY GYÖRGY, Vándorutam Ázsia szívébe. Bpest, Term. Tud. Társ. 1903. N. 8r., vkts 4.—

3029. ALVINCZY SÁNDOR, A francia nők. Bpest, 1893. 8r., fve . . . . . 1.—

XI.

(3001—3500. Árverésre kerül december 14-én.)

Kikiáltási ár pengőben

3001. ABAFI, LUDWIG, Geschichte der Freimaurerei in Oesterreich-Ungarn. Budapest, 1890—99. 8r., 5 kötet, er. vktsek. (Az V. k. kötése eltérő!) . 16.—

3002. A BALATON TUDOMÁNYOS TANULMÁNYOZÁSÁNAK EREDMÉNYEI. Bpest (1897—1918). 4r., 11 kötet, fvktsek. (Csonka!) . . . 12.—

3003. A BÉCSI KAPITULÁCZIÓ. Bpest, 1888. 8r., er. vkts . . . . . 1.—

3004. ABONYI LAJOS, A mi nótáink. Regény. Pest, 1864. 8r., 4 kötet, fve . . . . . 6.—

3005. P. ÁBRAHÁM ERNŐ, A csudaszarvas. Bpest, Pallas. É. n. 4r., er. fvkts 2.50

3006. ÁBRAY KÁROLY, Történeti beszélyek. Pest, 1859. 8r., 2 rész egybekötve, fvkts 1.50

3007. —, Az utolsó Szapolyai. Történeti regény. Pest, 1860. 8r., 2 kötet egybekötve, vkts . . . 2.—

3008. —, Hangok a viharból. Beszélygyüjtemény az 1848—49-iki korszakból. Pest, 1869. 8r., fbőrkts 1.50

3009. ÁBRÁNYI KORNÉL, A magyar dal és zene sajátságai. Első rész. Bpest, 1877. Ritka! —, Képek a mult és jelenből. Bpest, 1899. 8r., 2 kötet, fve és vkts . . . . . 3.—

3010. ÁBRÁNYI KORNÉL ID., A magyar zene a 19. században. Bpest, 1900. 4r., fvkts . . . . . 3.—

3011. ACSÁDY IGNÁCZ, Magyarország Buda visszafoglalása korában. Bpest, 1886. 8r., fvkts . . 2.—

3012. ACTA LITTERARIA MUSEI NATIONALIS HUNGARICI. Tomus I. (Több nem jelent meg!) Budae. 1818. 4r., fbőrkts, 6 melléklettel . . . 6.—

3013. A DIADALMAS FORRADALOM KÖNYVE. A népkormány tagjainak, a forradalom szereplőinek és 75 magyar írónak önvallomása. A forra-

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelő-

Márc. 6. Szombat

Márc. 7. Vasárn.

~~Márc. 8. Hétfő~~

~~Márc. 9. Kedd~~

Művészi Ipar

A könyvtárak könyvanyagára fizetendő:

Egy	2000 K-ás	könyvtárért	...	2000 K.
Huszonhárom	1000 «	«	...	23000 «
Negyven	500 «	«	...	20000 «
			Összesen	45000 K.

[1] E gazdasági könyvtárak a következők: Bács-bodrogmegyében: *Topolya*; Biharmegyében: *Ugra* és *Sarkad*; Borsodmegyében: *Hangács* és *Kistokaj*; Csanádmegyében: *Apátfalva* és *Mezőkovácsháza*; Csíkmegyében: *Csíktusnád* és *Csíkrákos*; Csongrádmegyében: *Nagymágocs* és *Hódmezővásárhely*; Esztergommegyében: *Dömös*, *Kána* és *Esztergomszentgyörgy* (kath. olvasókör); Fejérmegyében: *Nagyperkáta* és *Szár*; Hajdúmegyében: *Vámospércs*; Hevesmegyében: *Poroszló* és *Verpelét*; Jász-Nagykún-Szolnokmegyében: *Jászkisér*, *Kenderes* és *Törökszentmiklós*; Kolozsmegyében: *Kolozsborsa*; Komárommegyében: *Kolta*; Pest-Pilis-Solt-Kiskúnmegyében: *Czinkota*, *Erzsébetfalva*, *Örkény* és *Visegrád*; Somogymegyében: *Szigetvár*; Szabolcsmegyében: *Nyírbátor* és *Kisvárda*; Szatmármegyében: *Mátészalka*; Torontálmegyében: *Topolya* és *Kiszombor*; Vasmegyében: *Sárvár*; Veszprémmegyében: *Balatonalmádi* és *Enying*; Zalamegyében: *Balatonudvari* és *Zalaszentmihály* (olvasó-kör); Zemplénmegyében: *Tállya*.

Csók István

TIZENHÁROM MAGYAR FESTŐ. (Lyka Károly előszavával. Írta Lázár Béla. Budapest, 1913. Singer és Wolfner kiadása.) Lázár Béla a magyar művészeti irodalomnak tevékeny és ismert munkása. Oly mértékben, hogy merőben felesleges volna ezen a téren kifejtett működését a felderítés szavaival elmondani. Mert ha van is talán egy-két műve, ami fölött esetleg átsiklott a nagyobb idetartozó nyilvánosság: más oeuvre-jéből viszont bőven volt alkalom, hogy megjegyezzék nevét. Ezért, azt hisszük, nincs szükség abbeli kijelentésünkre, hogy ez a név azoknak sorában van, akik kezük, ambiciójuk és képességük teljességével dolgoznak azon, hogy itt egyes talentumok, ha megszülettek, egyszersmind kifejlődjenek és boldoguljanak. A magyar művészeti kultúrán.

Régebben, napilapok hasábjain, sűrűben végzett ilyfajta munkát, mint aktualitásokat megbeszélő és mérlegelő kritikus. Utóbbi években ezt nagyobb tanulmányokká és könyvekké koncentrálta, sőt átlépett oly mezőre is, ahol már nem író, hanem cselekvő ember. Kiállításokat szervez, kezdeményez, idehaza, Budapesten épp úgy, mint külföldön. Ezt a minőségét is azonban kétségtelen hogy ugyanoly szándék vezeti, ugyanoly gondolat indítja, mint azt, amelynek a toll az eszköze. Ez a tevékenység is összefügg azzal a művészeti felfogással és meggyőződéssel, amit idáig mint író követett, az ismertető tolmács, vagy az értékeket kereső és megbecsülő kritikus szerepében. Időben jó két évtizedet jelent nála ez a szerep, tehát a publikáló és kritizáló cikkeknek és tanulmányoknak szinte fel sem sorolható sokaságát. Valamint több kötetre menő könyvet, amelyek jórészt mind a mai festők közt történt vizsgálódásainak lecsapódásai. Még akkor is, ha e könyvek közt van olyan, amely már műtörténeti téma, mint Courbet, Paál László, Szinyei-Merse. Mivelhogy ezek sokkal inkább egy élő összefüggés szemléletéből születtek, mint ettől függetlenül, par excellenc műtörténeti kedvtelés gyanánt. Ez a kapcsolat: azok a szálak, amelyek ama változó, alakuló pikturához vezetnek, aminek Lázár Béla is embere.

Legújabb könyve, a „Tizenhárom magyar festő" is e piktura képviselőiről írt tanulmánysorozat. A festők, akik egyébként célzatos szándékosság nélkül vannak itt tizenhárman: Csók István, Ferenczy Károly, Glatz Oszkár, Iványi-Grünwald Béla, Katona Nándor, Kernstok Károly, Kosztolányi-Kann Gyula, Magyar-Mannheimer Gusztáv, Mihalik Dániel, Perlmutter Izsák, Rippl-Rónai József, Vaszary János. Csupa oly festő, akiknek fejlődése, kialakulása a közvetlenül mögöttünk lévő néhány évtizedben ment végbe. Jóllehet e folyamatuk még korántsincs lezárva. Csupa oly festő, akiknek munkái individuális márkát hordanak s bár a különbség köztük az ellentétig is fokozódik: egymás mellé helyezve, egy könyv fonalára fűzve, azért összetartozó képet adnak. Ha más nem, akkor az az alap közös bennük, amelyen, mint festői vágányon elindultak: a naturalizmus. Hogy innét ki hogyan és hová jutott el, ki lett inkább a naturalista ízű festés kifejtője, ki az impresszionistáé, vagy esetleg e kettőn át ki ment stilizáló és dekoratív területre: ezt mondja el Lázár Béla új könyvében. A tizenhárom tanulmányban, ahol esztétikai fejtegetéseit külső dolgok, biografiai tények lejegyzésével is támogatja. Amit viszont annál inkább tehet, mert akikről szól, azoknak nemcsak képeit ismeri, hanem hosszú éveken át bepillantott műhelyeikbe. Nem egynél szinte közvetlen közelből láthatta a művészi vajudást, épp úgy mint az élettel, az előrejutással való reális küzdelmet. Ami egyrészt magyarázza is, hogy e tanulmányokban a kritikai hangot, észrevételeket és megállapításokat sokszor visszaszorítja egy másfajta hév. Az író örvendezése ez, afölött, amit nem tud — talán nem is akar — eltüntetni, hogy a festő, akiről szól, győzelmesen ért oda, ahová igyekezett.

—R.

Nyugat 1913. 284. l.

caelebs die 2-a Decembris.

1812. Leopoldus Schnitzer rom.-cath. pictor ex Moraviae civitate Bruna oriundus caelebs concivilitate donatus.

iparművészeti múzeum és a millenniumi történelmi kiállítás tervpályázatain díjat nyert. A szűkebb pályázatokra való meghívásoknak azonban egyik esetben sem tett eleget. A budapesti erzsébetvárosi plébánia-templom pályázatára szintén készített tervet, de a benyujtástól utolsó pillanatban visszatartotta az, hogy mestere, Steindl Imre, szintén pályázott a templomra s mint tudvalévő, elnyerte az első díjat és kiviteli megbizatást. Ehelyett Tandor ugyanezzel a tervvel a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet templompályázatán vett részt s szereplése oly sikeres volt, hogy az Egylet aranyéremmel és utazási ösztöndíjjal tüntette ki. Általában bensőséges, ragaszkodó viszony volt közte és mestere, Steindl közt. Az ő tanácsára vállalta el a Lechner-féle kőbányai templom belső művészi munkáit, bár ettől a megbizástól — amiből kifolyólag támadások is érték — fölötte húzódozott. Utána nem is igen vállalt tervezői megbizatásokat, egyrészt emiatt s másrészt mert a műegyetem rendes tanára lett. Az architektúra csak ú. n. ideál-tervezések formájában kötötte le, de megbizatásokat nem keresett. Szabad idejét, ami a katedrán kívül maradt számára, műemlék-felvételek, restauráló-tervek foglalták el, így restaurálta az ócsai templomot s a nagykanizsai Batthyániak terére egy múzeumot tervezett, környékének históriai stílusban való rendezésével, persze csak ú. n. szorgalmi feladat gyanánt. A műegyetemen alapos tudással, odaadóan végezte feladatát. Az építési szerkezeteket, berendezéseket ismertette s ebben a legmodernebb eredményekre is tekintettel volt.

ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

KASSÁN POLGÁRJOGOT NYERT MŰVÉSZEK:

1786. Die 9. Junii Josephus Fójtovics professione pictor, romano-catholicus ex hoc (t. i. Kassa) oriundus fidejubentibus Georgio Unghvary et Ioanne Podhraczky assumpsit ius concivilitatis.

1786. Die 30. Junii Stephanus Vásárhellyi professione aurifaber ex Oppido Jászberény, helveticae confessionis addictus, fidejubentibus Stephano

Csók István
Hankiss 228. l.



MAGYAR
ÉLET

Csók István (szül. 1865): Pihenés



Hollósy Simon (1857—1918):
Kukoricafosztás

Csók István

Csendélet c. Épe
repr.

Karczagmagyállam

lapszám nincs

Csók István

a Kéve tiszteleti tagja.

A Kéve Könyve

1929. ~~VIII. k.~~ 59. k.

~~Agaues aggagedeiny-feiyesitö~~

~~VI. 19.~~

Csók István

ur 1910-es évben
kb 7-8 folytatás-
ban önéletrajzát
közölte a Magyar-
ság (?) c. folyóirat-
ban.

Genthon István
közlése.

MŰVÉSZETTÖRTÉNET. A M. mint a szellemtörténeti tudomány egyik ága, a képzőművészet történeti fejlődésével foglalkozik. Módszere általában megegyezik a történettudományéval, lényegében azonban abban tér el attól, hogy míg pl. a politikai vagy gazdaságtörténeti feljegyzések, írott adatok alapján mintegy rekonstruálja anyagát, addig a M., mint az irodalomtörténet, zenetörténet, stb. első sorban magukra a fennmaradt művészeti alkotásokra támaszkodik és csak másodsorban használja fel az írott adatokat (feliratok, egykorú feljegyzések, levéltári adatok, levelezések, számadások, stb.). Célja a művészet fejlődésének genetikus megértése, magyarázata, tehát nem csupán az adatok időrendi felsorolása, hanem — szellemtörténeti disciplina létére — azok mély megértése és az általános szellemtörténetre tekintettel való feldolgozása. — A M. óriási anyagát legáltalánosabban az ókori (klasszikus) és újabbkori M.-re szokás felosztani (az egyetemi oktatás rendszerében is), noha ez a felosztás merőben csak gyakorlati jellegű, amennyiben mindkettőnek azonos módszere és az előbbinek a klasszikai archeológia éppúgy segítőtársa, mint ennek az újabb politikai és szellemtörténet ismerete. Tisztán gyakorlati jellegű a M.-nek, a világtörténet mintájára, nagy és kisebb korszakokra való felosztása. A beláthatatlan gazdagságú anyag azonban megköveteli ezt a felosztást, sőt szűkebb körökre való szorítkozást is, mert a mind időben, mind térben egymástól sokszor rendkívül távoleső művészeti jelenségek valódi megértése speciális tanulmányokat kíván. Így vannak tehát pl. a mexikói művészet, v. a XVII. századbeli hollandi festészet történetének külön művelői, sőt olyanok is, akik egy-egy művész tanulmányozásának szentelik magukat és a M. egész körére kiterjeszkedő univerzális művek,

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Budapest

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

Csók István

Jelentés ... Akad.
Értesítő 1939. 60. l.

Csók István
festő

Fővárosi Lapok 1896. ápr. 11., 8. old.
(Művészetek: Báthory Erzsébet.)

Csók István
festő

Fővárosi Lapok 1896. okt. 20., 3. old.
(A képzőművészeti társulat közgyűlése)

Kalmár

Csók István

Csók István. Irta Wlassics Tibor. Budapesti Hirlap 1914 február 15.

~~Csók István kiállítását ismertették a napilapok 1914 február 18.~~

~~Csók István. Irta Feleky Géza. Nyugat VII. 5. szám.~~ 1914.

(Művészet 1914. 285. l.)

Petrovics Elek. Jelenlan cikk. A Hét, április 5.

El gre o. Irta Michael József Eisler. Pester Lloyd, április 7.

Gróf Zichy Jenő képei. Irta Arcturus. Az Ujság, április 9.

Tavaszi tárlat a Műcsarnokban. Irta Kézdi-Kovács László. Pesti Hirlap, április 10.

Id. Vastagh György munkásságát nyolcvanadik születés-[illegible] méltatják a napilapok, április 10.

Aladár. Elet, április 12.

A sébbeljek kiállítását ismertették a napilapok, ápr. 12.

Csók István

Feleségem archépe és
La femme adorée c.
festmenye repr.
Művészet 1914. 56
és 57. l.

Züzü és Koko c. képe
repr.
u. o. 61. l.

Margitsziget c. fest-
menye repr.
u. o. 64. l.

200. Lodewyk

Sz. Amsterdamban 1642-be

Wybrands Lucia képe.

Mellig látható, kissé balra dör fürtjei vállaira omlanak, fő ékkövesek, fülbevalói hosszúk gyöngyfűzér. Csipkegallérja, a fonal tart össze, himezett. Kebl daillonnal. Rövid hasított újjú

gélyezett dereka alól ingvállán nak. Fölül jobbra, a mester ezé

L.V

Vászon, méretei 73·5 : 62 c 1886-ban.

Kifüggesztésére vonatkozó a

a) Az Orsz. Képtárban. 188

Helst: Lucia Wybrands képe. —

der Helst: Lucia Wybrands képe.

Helst: Portrait der L. Wybrands.

Helst: Portrait de Lucie Wybran

L. van der Helst: Wybrands Luci

b) A Szépművészeti Múzeu

der Helst: Wybrands Lucia kép

L. van der Helst: Portrait de L

Vétel
1886

Csók István

Kicsiny a lány, nagy a hó c. Képener Nincs repr.

A Pesti Hirlap Vásárnapja. 1935 febr. 17.

Csók István

Feleségem arcképe
c. nuwe repr.

Uj Idők 1911–12
XVIII. 12. 7.



Ára 4 korona 50 fillér.

Ára 3 korona.

ROBINSON.

De Foe és Campe után írta

SEBŐK ZSIGMOND.

Négy színes és sok

színezetlen képpel.

Ára kötve 2 korona.

Robinson nemcsak szüleink, de dédszüleink gyermekkori olvasmánya volt és a magyar gyermeknek éppen olyan népszerű hősévé vált, mint az angolnak és mint a világ bármely nemzetbeli ifjúságának.



Csók István



Csók István: Zsuzsanna

Szinházi Élet
1936. 20. sz. 26 l.

Csók István

Pesti Napló képes mell.
1936. okt. 25



Csók István: Juda gyűrűje

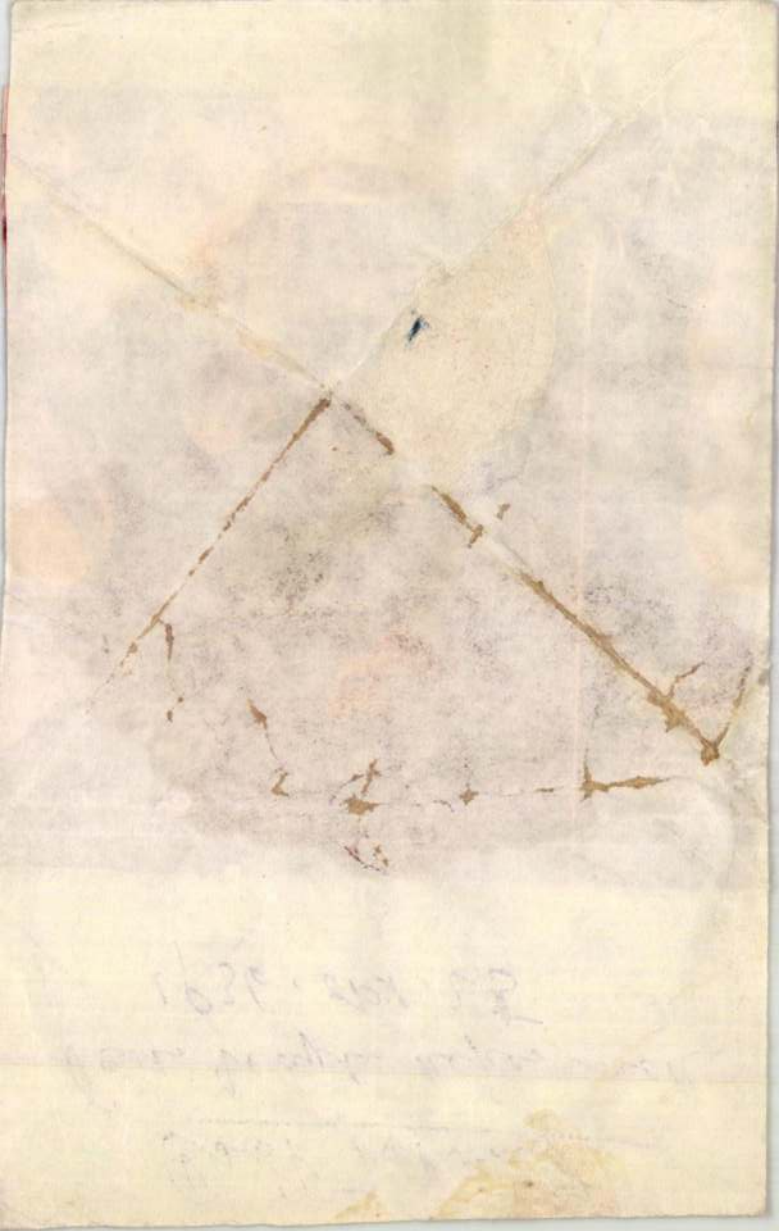

Csók István

Pesti Napló képes nell.

1937 jan. 10. Szekesfőváros

kirlajd.

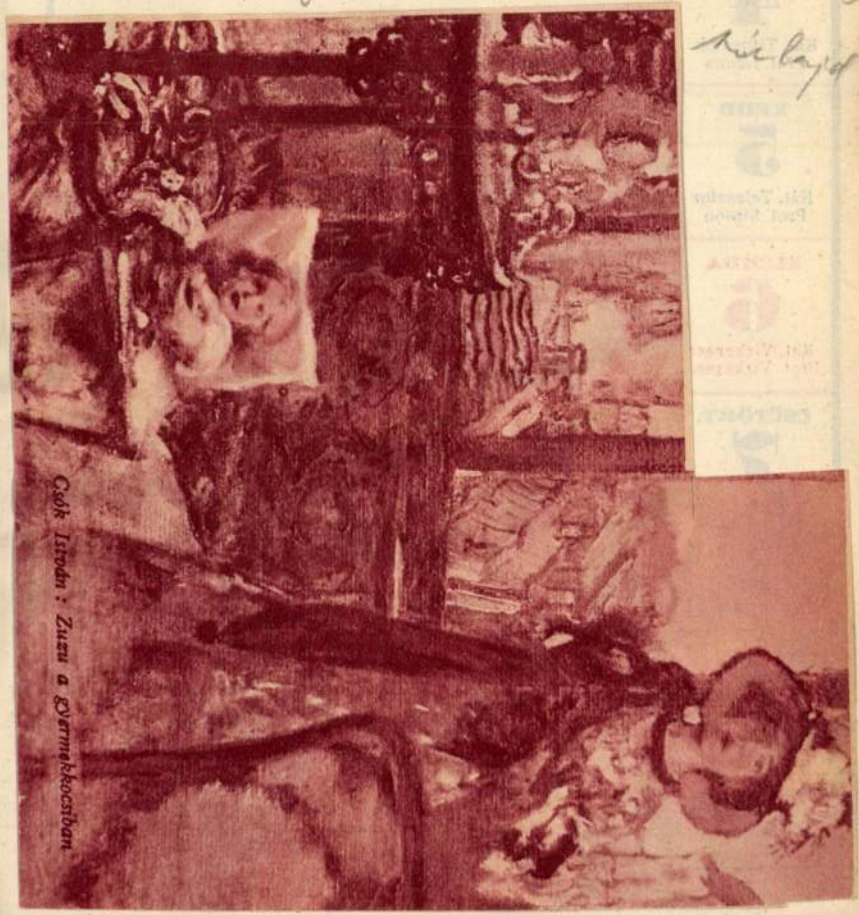

Csók István: Zuzu a gyermekkocsiban

VASÁRNAP **3** Kat. Jéz. sz. n. Prot. Benjamin	N. k. 7 ó. 48 p. N. ny. 16 ó. 22 p.
HÉTFŐ **4** Kat. Titusz pk. Prot. Leona	N. k. 7 ó. 48 p. N. ny. 16 ó. 23 p.
KEDD **5** Kat. Teleszfor Prot. Simon	N. k. 7 ó. 48 p. N. ny. 16 ó. 24 p.
SZERDA **6** Kat. Vízkereszt Prot. Vízkereszt	N. k. 7 ó. 48 p. N. ny. 16 ó. 25 p
CSÜTÖRT. **7** Kat. Lucián vt. Prot Attila	N. k. 7 ó. 48 p. N. ny. 16 ó. 25 p.
PÉNTEK **8** Kat. Szörény Prot. Szörény	N. k. 7 ó. 47 p. N. ny. 16 ó. 26 p.
SZOMBAT **9** Kat. Julián vt. Prot. Marcel	N. k. 7 ó. 47 p. N. ny. 16 ó. 28 p. Izr. 26. S. Waëra

Csók István

vod.

Literatura 1932.

nov. 730–731. l.

(Márjás Viktor dr.

előadása.)

« Hisszük, hogy a *Literatura* előfizető
a változásnak a következtében, sőt erő
kemény összefogással minden egyes *L*
LANTOS MAGAZIN-előfizetőt köszö

« Egyuttal közöljük, hogy a *Literatur*
váltotta be, az ez évi *Almanachot* és a
1930 januárius 15-i számával küldi maj

Érdekes kiállítás:
a munka és a dolgozó ember nagy festőink képein

A Népművelési Központ „A munka a képzőművészetben" címmel érdekes kiállítást rendezett (Jókai-u. 4.) felsorakoztatva *nagy festőinknek olyan alkotásait, amelyeken a munkát vagy a munkásokat ábrázolták,* kis táblán közölve a festők rövid életrajzát és művészetének jellemzését. A képek kiválogatása és a feliratok szövege majdnem kivétel nélkül tárgyilagos szemléletet tükröz és így a képzőművészettel csak most ismerkedő társadalmi rétegeket helyesen tájékoztatja. Jóleső érzés már *Kupeczky János Ötvös és fia* című képén a szinte reálisnak nevezhető szemlélet festői erejét látni, amelyet hasztalan keresünk *Borsos József* idillikus biedermeier klasszicista festményén. *Than Mór* sötét tónusú *Szürete* keserűen emlékeztet arra, hogy *48-as tábori vázlatait az önkényuralom rendőrsége megsemmisítette. Munkácsy Mihály Köpülő asszonya* mellől hiányzik a *Rőzseszedője,* amint a *Sztrájkolók* című festményének kis reprodukciója bizonyítja, hogy *a munkásmozgalom jelenségeinek első magyar festőjét az élmény avatta realista művésszé. Hollósy Simont* mindenáron „népszínmű-regényesség" festőjévé igyekeznek kisebbíteni. Ez annál nagyobb hiba, mert *festészetünk forradalmasítása tőle indult ki Nagybányán* és mint *Finogenov* is hivatkozott rá, az első világháború utolsó éveiben orosz festőket tanított a jövő reálista szemléletének jegyében. Modern festőink nagyjai, *Ferenczy Károly* (Hazatérők), *Kernstok Károly* (Szilvaszedők, Krumpliszedők), *Koszta József* (Kukoricatörők színvázlata, Szénagyűjtők), *Vaszary János* (Szolgalegény), *Mednyánszky László* (Férfiképmás), *Fényes Adolf* (Álló munkás), valamint a már tudatosan munka-ábrázoló *Nagy Balogh János* (Kubikosok), *Nagy István* (Vadőr bottal), *Derkovits Károly* (Hidépítők, Butorkészítő), *Dési-Huber István* (Szénrajz), és a freskóstílusu *Uitz Béla* (Gyümölcsszedők) épugy, mint régibb nemzedékből ma is frissen alkotó *Csók István Épül a Margithid* című festménye a budai hegyek zöld hátterében a még piros vasvázu hid koloritos szinhatásával (e tárgy legművészibb ábrázolása!) bizonyságai, hogy élmény nélkül nincs művészet és a festők számára a szín, a fény, a forma az élmény, nem a kép novellisztikus tartalma. A mult középszerű festői közül *Skutetzky Dóme* (Kohómunkás), a tűzfény szerelmese szerepel itt, de hiányzanak *Szent-Iványi Gyula* és *Kukán Géza,* a bányaszerencsétlenségek festői, amint hogy gondosabb keresés érdemes festőink munkái közt még sok hasonló ihletü ábrázolásra lelhetne.

Tamás Ernő

MA DÉLUTÁN 2 ÓRÁIG
válthat kedvezményes jegyet a HIRLAP vasárnap délutáni akciós előadására a

Kamara Varietéba

Jövő csütörtökön este a Kis Kamara Színházban jön akciós előadásunkban az

Eszményi férj

Kedvezményes jegyek (5.60—12.60) már kaphatók.

Hirlap 1949. máj. 28

Csók Istvánról

lalkozik és az ilyen ügyek intéz-
sétől kíméli meg a tudomány
kiválóságait.

lították
ef-híd hajózást
ró roncsait

erősítették a csörlőkhöz.

Amikor ez a munkálat befejeződött, amire természetesen több hét kellett, hiszen nem gyerekjáték az erős vízsodorban a Duna mélyén dolgozni, a csörlők lassú, egyenletes forgással kezdték a hozzájuk erősített háromszázötven tonnás roncsot az iszapos folyófenékről felemelni.

Ez a munkálat teljes sikerrel befejeződött, a roncskiemelés első része a Szabadság-híd alatt végetért és most az van hátra, hogy

a háromszázötven tonna súlyú hídroncsot

megfelelő helyen a Műegyetem

megfelelően képviselje a parasztság érdekeit. A MOSzK-ban kapitalista erők érvényesültek eleinte, ezek azután sorozatosan kiszorultak; mégis a maga felduzzadt és a néptől idegen szervezetével, a régi Hangyától örökölt tőkés előítéleteivel a MOSzK nem lehetett megfelelő kerete a mai parasztságnak; *nem is tudta követni társadalmi és gazdasági fejlődésünk ütemét.* A MOSzK-ról hamarosan kiderült, hogy — híven a régi szövetkezetek személytelenül bár, de kapitalista jellegéhez és elkötelezettségéhez —

A híres Filatov-fé
hangzott el elő
kongres

A hévizi orvoshét pénteki napján dr. *Puder Sándor* egyetemi magántanár a *Korányi*-tüdőbeteggyógyintézet igazgató főorvosa a tüdőgyógyászat legfontosabb problémáival foglalkozott. Ne bizzuk el magunkat, mondotta, a strep-



563/1903 szám hoz

Csók István

vrod
Z

Nikelszky Géza:

Magyarország felé.

Baranyai Magyarság

1922. máj. 12.

Csók István

festő

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: Kisujság

Megjelent: 1949 NOV 27

— A székesfehérvári múzeum január elsején nyitja meg kapuit, teljesen korszerűen átrendezve. A képtár több termében Csók István műveiből rendeznek kiállítást, a magyar művészek nesztorának tiszteletére, aki a jövő év februárjában tölti be 85-iik életévét. Ugyanez alkalommal Székesfehérvár Csók Istvánt, mint Fejér megye szülöttjét, díszpolgárává fogja megválasztani.

Csók István

cvód
z

Szivárvány

1947. márc. 8.

Csók István

cód
1

Magyar Művészet
1948. ~~[illegible]~~. 74 – 76 l.
(Részletek Csók István
emlékezéseiből.)

Ampostatakarékpénztártól

BUDAPEST 48 I. 14 19 54 E

10.136

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest
IX. Högyes Endre u. 10.

Hivatalból
díjátalányozva

Csók István

Perállag III.

1394. l.

éről 191 -ik évre utalványozott kiadások.

e g j e l ö l é s e											
K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f

Csók István

U. 4167.

wód
2

Az Est. 1926. febr. 23. („Hiszek egy Istenben". Cs. legujabb képe.)

Káldy Ádám:

Derékon alól, hétnyolcza
unnot hord, homlokára fésül
szemöldöke barna, szeme sz
kerében nyitott körzőt tart,
rajzot fogja, mely alatt: „P
képe fekszik. A magyaro
„Cor.." és „Pres.." van kiemelve.

Olajfestés vászonra, méret
Vetetett 1891. évi julius hó 5-
Ára 12 frt. (25/91.). — Kif
I. 2-án (41/92) — A elszámolás
díki 26716 [98/92] sz. leirat.

86/90 25/91 Vét. Ba

Csók István

U. 4169

vód

Nemzeti Ujság

1926. febr. 23.

(Cs. legujabb képe.)

a Hiszek egy

Istenben c. képről

van szó

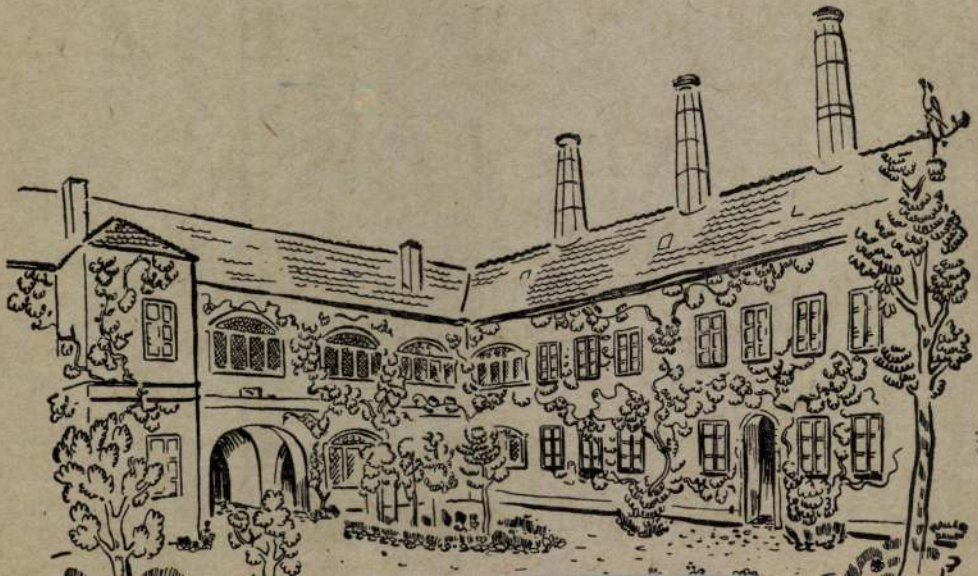

Csók István

Virágesendélet
c. Egyé repr

Művészeti Szalon

(Kolozsvár) 1929. IV.
erf 3. 12. 7. l.

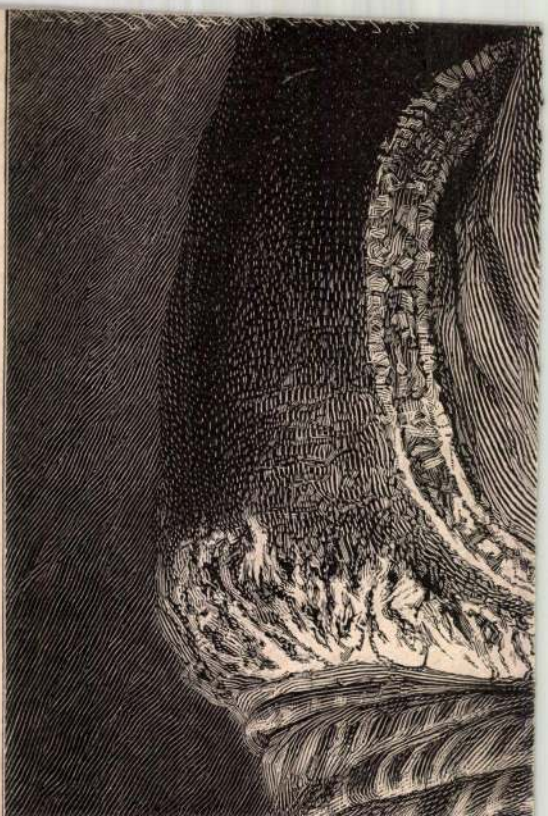

Csók István

vród

Művészeti Szalon

(Kolozsvár) 1927. I. ev.

4. sz. (Thorma János

jubileuma.)

Csók István

tovább Zemplényi Tivadar

Iványi Grünwald barátán a Bpesti mintarajziskolában, akikkel egyidőben volt Münchenben.

Irod U. 4133

Ujság. 1925. nov. 29

(Iványi-Grünwald Béla és osztálytársa: Henry Bataille.)

al Magyarország 1920 előtti terü-
gy őrzött, magyar és külföldi mes-
tásait értjük, tehát épületeket,
vészeti tárgyakat, (kivéve a nép-
nyomtatott könyveket) -- Szent Ist-
50-ig, a klasszicizmus végéig. Az
glalások alapján látnak majd napvi-

állalók három hónap alatt legalább
ló feldolgozására kötelezik magukat,
táridővel összesen legfeljebb 200
topográfia irodalmi alapvetése így

gzett önzetlen munkáról a topográfia
addig is mig ez megtörténhetik, a

Csók István

wód

Bar Ungarn

664. l. u.

Szépekkel

Csók István

U. 3261

Fentinek 1894-ben Ferenczy Károlytól festett arché-vét Csók a Szépm. Muzeumnak ajándékozta.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
748 / 1943 szám.
Ark.: ... év ... X. hó 29. n.

Az Est. 1932. dec. 18.
A kép repr.-val.

Tárg

56.123./1943.
III./1.

U t a l v á

Költségvetési év: 1943. Fejz
Számadási ág: 5. Cím: tudomá
Rovat: 11.
Bélyegilleték: nincs.

Utasitom, hogy a 127.690
jon át a Müemlékek Orsz. Biz
nál vezetett 16.136.sz cselek
lom déli oldalfalának megerő
azaz egyezer pengőt.

Budapest, 1943. október

Csók István

Pesti Napló képes mell.
1936. máj. 3.

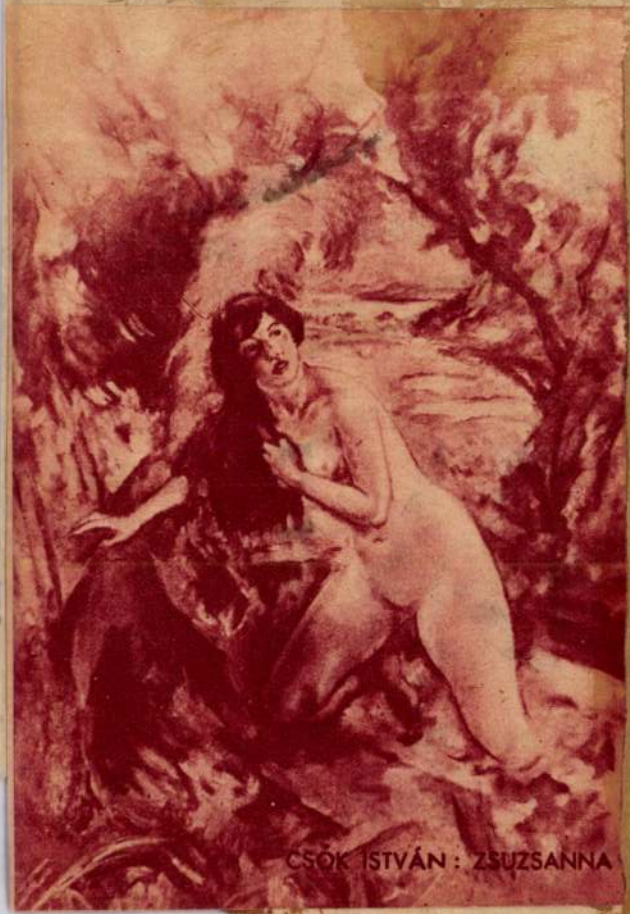

[illegible]

Csók István

mütermében, feinsteg
utan repr.

Pásztortúz 1930. aug. 24

Hyrcsz Mour

Csók István

festő

Gyűjteménye

1881.

1914 JAN 17

Nagys.dr.Vajdovszky János, kanonok Sz

" Varju Elemér, muzeumi osztályi

Mélt.és Főtsizt.Walter Antal, praelat

Tek. Reiniger László, iró Dunaszerda

Notabilitások:

Méltóságos dr.Ballagi Aladár, egyete

" Dr, Fejérpataky László, ud

Nmélt. " gróf Teleki Sándor, főren

" Rákosi Jenő, főrendiházi

Méltóságos dr.Alexander Bernát, egye

Nagymélt. Zsilinszky Mihály, v.b.t.t

Hochwohlgeb. dr.Schmid Wolfgang, Mü

Nagys. Hoggi Ödön, hirlap

1.914 jan. 17. 84 db.

(12)

Vármegyék:

Csók l.

Csók alatt is.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Csók István

Vod

Magyar Grafika

1925. 106. l. (Kicillitások ismertetése.)

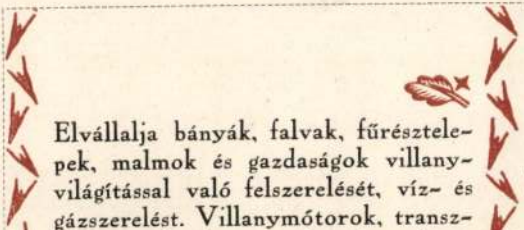
Elvállalja bányák, falvak, fűrésztelepek, malmok és gazdaságok villanyvilágítással való felszerelését, víz- és gázszerelést. Villanymótorok, transzformátorok ujonnan való tekercselését.
TELEFÓNSZÁM: 109
»Techn
általános m
vállal
rt
SZATMÁRN
KÁROLY KI
56

1. példa

Csók István

1. Interieur

1913. 4. l.

Bizottsága.

B U D A P E S T.

26-án kelt nagybecsü megkeresésükre

Csók István

Pesti Napló képeslap
1935. jún. 9.



CSÓK ISTVÁN:
SOKÁC MENYECSKÉK



Csók István

Balaton c. képe
repr.

KMTárs A magyar
művészetért ~~[illegible]~~
kiáll. 1940. febr.

Csók István

Magyar hiszekegy.
olajf. repr. –

Hongrie – Magyarország. Préface

Páris – Bp – Bp. é n.
6. l.

el erv enyesztöe visszatul-

8 évi julius hó 11-én.

[illegible]

számo-aligazgató.

Szállítja Szénásy - Béla

tud mesterségének rabszolgája maradni, ha egyébként teljesen szabad. Az írói szabadság pedig nem olyan egyszerű. Benne van az egyéni, társadalmi, nemzeti és világszabadság.

Az egyéni szabadság megköveteli, hogy én, mint író, a közösségben elhelyezkedő

irisi városháza

És sírva csöngetett, csetlett-botlott a szívós
Indák és gyökerek közöt a fákon át.

Líráját félve húzta magához, meg ne fogja
A sok kinyúló ágbog, dühös fák karjai
És mikor felfedezték, röhögve belemásztak
És hancúroztak benne az erdő majmai.

Sintelen utakon így vánszorgott előre
S csodálni jöttek őt az ámuló vadak.
A felriadt bozót messzi harsogta hírét
S egyre gyültek köréje az állati hadak.

Egy tisztás közepén fáradtan megpihent
Négy kerekét befonták az indák és füvek
Lehevertek köréje a tigrisek s az őzek,
Kérlelték, mondja el baját mindenkinek.

Mesélt a városról, hol millió az ember,
Hol síneken röpült széles utakon át,
Édesanyja, az Áram, motorszívét tüzelte
És líráján keresztül leszopta jól magát.

Mesélt az estékről, mikor lámpái gyultak,
S szép lányok könnyű teste omlott padjára le
Eső ringatta őket, amíg ülök kigyult,
Most meg úndok majomhad hemperkedett bele.

Anyját kívánja látni, e durva és paraszti
Hely néki mit se mond, lírája néma itt!
Jaj, hol a robogás, a fényes körutak,
S az édes rakomány amit dalolva vitt.

Csók István

U. 3990

Fenti archége
fénykép utáni 1886-
ból és 1888-ból.

Pesti Napló képes
mell. 1932. jun. 5.



Csók István

U. 3933

Mezevők c. képe
repr.

Pesti Napló képes
mell.
1929. okt. 27.



VOIT ERV

Csók István

l.

Meller: Szinyei M.
Pál

115. l.

Nyomtatvány

T. Europa



Budapest

II. Rothermere utca 12 III 2.

Csók István

Irod

Alkotmány

1914. febr. 18.

(ysk.: Csók István)

-10-

ek országos bizottsága
es Elnökségének.
Budapest.

ország műemlékei" czimű
ét a napokban megkap-
értesítés nélkül. Nem
a mélyen tisztelt Elnökség
hozzánk és hogy miért a
ete jött meg először. –
etteljes kéréssel fordulunk
egyeskedjék értesíteni,
küldetette mű III-ik kötete

Csók István

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: Képes Figyelő
Megjelent: 1948. SZEP. 25.

SZENTEGÁT — A FÉSZEKÉ

A Fészek, Művészek Klubja vasárnap ünnepélyesen átvette a szentegáti Biedermann-kastélyt. Fóris László pénzügyi államtitkár és felesége, Csók István, Hermann Lipót, Kisfaludy Ströbl Zsigmond, Neogrády László és Magda, Székely Mihály, Palotay Árpád, Budanovits Mária a Fészek művészei, Korcsmáros Nándor és Illés István pedig a vezetőség nevében jelentek meg az átvételi ünnepélyen. Biedermann Imre és felesége, Kendeffy Katalin adományozták a gyönyörű parkban épült kastélyt a művészeknek és íróknak.

A 84 éves Csók István, a festőművészek nagy doyenje, megható szavakkal mondott köszönetet a magyar képzőművészek nevében, akik gyönyörű üdülőhöz jutottak, és a szép környezet invenciót és ihletet ad majd új művek alkotására.

A szentegáti kastélyt, amely szinte sértetlenül élte át a nyilasidőket, a nemzetgyűlés politikai bizottsága, a tulajdonos és feleségének az ellenállási mozgalomban való komoly tevékenységére tekintettel mentesítette a földreform alól. Biedermann Imre, hogy az üdülő fenntartása ne legyen a Fészeknek teher és gond, a Fészek Klub vezetőségének, a kastélyon kívül 46 katasztrális hold mezőgazdasági területet lakóházakkal együtt adományozott még a költségek fedezésére. A szentegáti kastély eddig is kedvelt pihenőhelye volt a művészet és a sajtó képviselőinek.

– és közoktatásügyi miniszternek

t a keb. Számvevőség IV. és Csekkosz-

másolata:

st Székesfőváros Hirdetővállalatának

oly-utca 5./ a Müemlékek Országos Bi-

Magyarország müemlékei" cimen rende-

Csók István

Vöd

Vallólyör 1943

Csók István

Részlet a Vampyrok-ból

Repr

Rózsa M. sz

2ii. l

VII



X. Csók István

cząd

Csanky Kolozsvár





Csók István

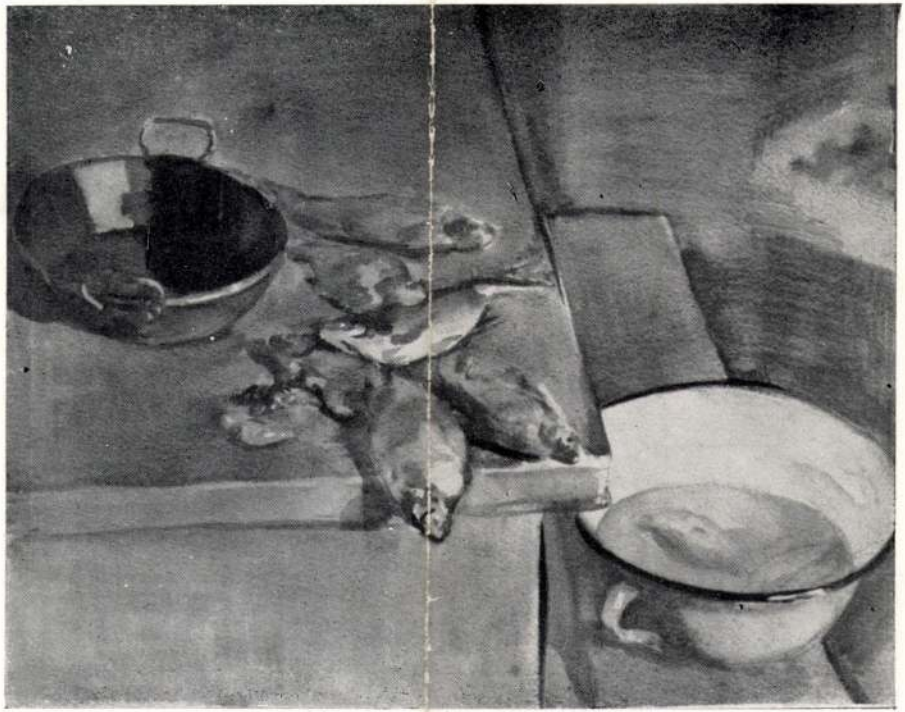

61. Csébi Pogány István : Csendélet.

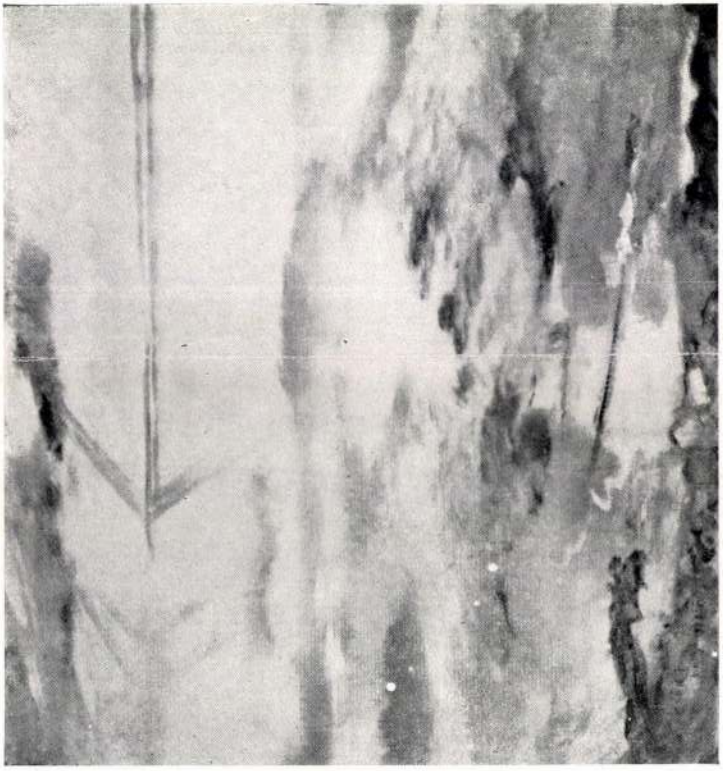

175. Csók István : Balaton.

Magyar művészet

1940 febr.

Csók István

cvéd
2

Magyarság. 1928.
jan. 27. (A Képzőmű-
vészeti Tanácsalakuló
ülése.)

Csók István

d.

A Mugyuptó
1927. 3. 27
74. l

„A Műgyüjtő“ kiadóhivatalának

BUDAPEST, IV.,

Mária Valéria-utca 7.

Alulirott ezennel előfizetek „A Műgyüjtő“ című havi folyóiratra és pedig

egész évre 10 pengővel
fél évre 5 „

A lapot a következő címre kérem:

..... (olvasható névaláirás)

..... (foglalkozás)

..... (lakás, kerület, házszám)

192..... .....

Csók István

~~Kolt. kiáll. Műcsarnok~~

Erőd

Elek Artur: Cs. I.

művészpálzája.

Az Ujság. 1914. febr. 18.

Sor-szám	Nyerő-szám	A nyerő tag neve	A nyeremény értéke
			Korona
*127	11433	Hódossy Gedeon	200
128	20417	Steinacker Artur, Fiume	200
129	24048	Zichy Pál Ferenc gróf, Cziffer .	200
130	5296	Borzsovay Jenő dr., Debrecen . .	200

A társulatnak a fönnebbi lajstromban felsorolt nyerő-tagjai nyereményértékeik erejéig akár az 1909. évi Tavaszi, akár az 1909/10. évi Téli Kiállításon kiállított *magyar* művek közül *egyet* választhatnak. De *1910 január 15-ike után nyereményértékeik érvényesítésére való jogukat föltétlenül elveszítik.*

A *-gal jelöltek már választottak.

Csók István

Stefan Csók. Irta Arséne Alexandre (Paris). Pester Lloyd, febr. 16. 1909

141

(március 1909. 141. l.)

Gábor Úrnak, Győr

rizs 81·P % kg. 396·90 P

Béla Úrnak, Győr

Gigente, 118·P % kg 354·– "

Péter Úrnak, Győr

Brilettó extra rizs 88·P % kg 176·– "

úkra vonatkozó részleteket a csatolt

el.

megrendeléseit várva, vagyunk

kiváló tisztelettel

Gyékényesi Rizspinámitó Rt.

~~[illegible]~~ 447. l.

~~Benczur Gyula~~ 444, 456. l.

Csók István 457. l.

Dudits András 458. l.

Fadrusz János 448, 449 l.

Ferenczy István 448. l.

Fessl Frigyes 447. l.

Feszty Árpád 456 l.

Hauszmann Alajos 447 l.

Horvay János 451. l.

Kernstok Károly 458 l.

László Fülöp 444 l.

Lechner Ödön 447. l.

Liezen Mayer S. 453. l.

Ungarn. Bp. 1917.

Viseletkép.

Tűzérek,

Egész alakban, lóhát
rom alakon vannak ábrázolva.

balra: OESTERREICHISC
és jobbra: ARTILLERIE

Szines kőnyomat, méret

Sz.n.21
189-91
Át.lelt

Csók István

Csók István képeinek külön kiállítását ismertették a napilapok október 24-iki számai.

Csók István. Irta Gerő Ödön. Művészeti Krónika, II. 7.

A művész (Csók István) önmagáról. U. ott.

1905

(Művészet 1905

422.l)

Csoh István

Nőiarckép c.
kaje repr.

Őserő. 1936. II.
évf. 16. sz. 10. l.

...tü Bizottság!

...i Szt Jakab templom
...alkalmával megismerkedtem
...mn. tanárral, kinek azt
...mlékekre vonatkozó rajzait
...ttságának megvételre ajánlja
...küldte. Időközben jött
...k megnállása és hosszú
...kvidékkel póstai uton

Csók István

vod
z
Bálint Jenő =
Benedek Péter
földmüves – festő –
müvész Bp. é. n.
17. l –

Csók István

wyd

Reinach-Lázár

A művészet kis tükre

tv. kiadás

Bp. 1933. 291.1





SZÉKESFEHÉRVÁR SZABAD KIRÁLYI VÁROS PÉCSÉTJE

SZÉKESFEHÉRVÁR

Műemlékek Országos

Bizottsága Elnöksége

Budapest

IX Höfjes E u

Hivatalból.

Díj átalányozva

Csók István

írod
3

Ujság. 1927. nov. 13.

(Hogyan képzelem én el Kossuth Lajos szobát?)

Propriétaire :

Adresse pour le renvoi :

Les oeuvres ci-dessus ont-elles paru dans quelque Exp

Autorisez-vous la reproduction de vos œuvres dans le *Catalog Illustré* de l'Exposition ?
Répondre par **oui** ou **non**

Date ..... Signature de l'artiste

Csók István

Urvacsorája a párisi
Salonban.

Lód

Vas. Ujs. 1891. 308. l.

(Magyar festők a párisi
Salonban.)

kisajátítását lebonyolítaná. Oriási feladat volna egy pénzintézetnek, de azt hiszem, nem megoldhatatlan feladat.

Sebezhető pontjai bizonyára vannak ennek az eszmének. Az egyik az, hogy a szakértő bizottságok működése talán kevésbé alapos, esetleg kevésbé tárgyilagos lehetne. A bizottság helyett a mezőgazdasági kamara bizonyára jobb lenne és a mezőgazdasági kamarákat már ezért is a legsürgősebben meg kellene szervezni. De a bizottságok ítéletei felebbezhetők lennének egy országos bizottsághoz, esetleg máshova is, az egyes bizottságok ítéleteinek kinövéseit ez a felsőbb fórum letördelhetné, a túlságos súrlódások felületeit lecsiszolhatná, különösen kezdetben. A másik az, hogy az elrendelt melioratiók, átalakítások, rendszerváltoztatás keresztülvitelének ellenőrzése is szükséges lesz és az állandó munkát és apparatust igényel. Ha mezőgazdasági kamarák lennének, ezek erre teljesen hivatottak volnának, addig is a bizottságok dolga lenne ez is. Módot kell találni, hogy ezek a bizottságok nagy feladataikat teljesíteni tudják és akarják. A legnehezebb kérdés kétségtelenül az, hogy az egyes esetekben a retor-

Csók István

Két állami aranyérem. — Csók István és Ferenczy Károly kitüntetése. — Jeltelen cikk. Független Magyarország, febr. 1.

1912

(Művészet 1912. 78 l.)

Csók István

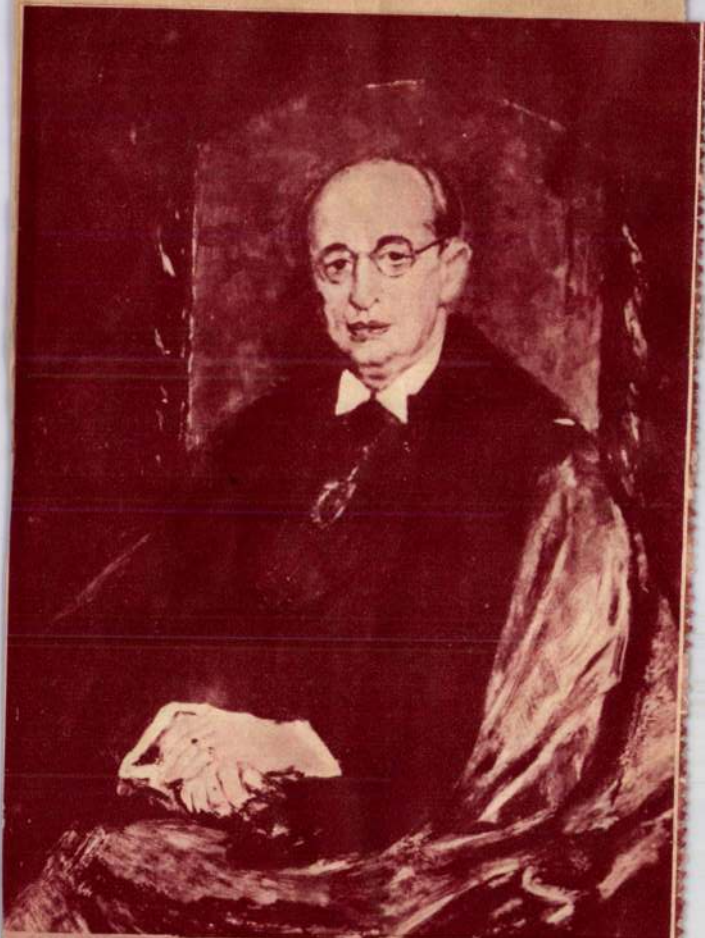

CSÓK ISTVÁN: RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK

Pesti Napló képes melléklete.
1935 – jan. 6.

Csók István



CSÓK ISTVÁN: ZUZU A KAKASSAL

Pesti Napló Képes mell.
1935 jan. 6



vételei)

Csók István

MAGYAR MŰVÉSZETI IRODALOM.

LÁZÁR Béla: Csók István. (Az Ernst-Múzeum Művészkönyvei. I.) Budapest, 1921. Második kiadás.

MAGYAR SZEM

Ki

BETHLEN I

Igen tiszt

A világpol
kozottság sohasem volt fontosab
sorsa napról-napra szorosabban
jelentősége tetőpontján áll. A
zeti történet, a világpolitikáé

Ezért éres
Szemle Társaság arra a nemzetne
feladat teljesitésére, hogy Hón
kesztésében egy négykötetes Egy
melynek két kötete már elkészül
jelenése sem késik soká.

A nagyszab
a magyar történetirás legszebb
kotó szines térképmellékletekb

Csók István

— **Csók István** festőművészt, a Balatoni Társaság képzőművészeti szakosztályának elnökét, születésének 70. évfordulója alkalmából kedden délelőtt a Balatoni Társaság 40 tagu küldöttsége kereste fel az Ernst-muzeumban. Dr. *Sebestyén* Gyula udvari tanácsos köszöntötte a kiváló mestert. Kiemelte, hogy a mester most bemutatott balatoni ciklusának minden darabját költői elgondolás hozta létre és azok együtt a mester „Balatoni szimfóniáját" jelentik. Hangsulyozta, hogy a Balatoni Társaság mindent elkövet annak érdekében, hogy *Csók* István balatoni képei megbontatlanul köztulajdonban maradjanak. *Csók* István meghatottan köszönte meg az üdvözlő szavakat.

Nemzeti Újság

1935 jan. 29.



Csók István

avod
z

Jblképrőni

334. l

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

913/1940.III. szám.



A Müemlékek Orsz.Bizottsága tek.Elnökségének

Budapest, IX.Kinizsy u.31.

Hivatalból.
szolgálati ügyben.

Csók István

vod

L'Art Hongrois Moderne. Catalogue de l'exposition 1944. (Svájci magy. kiáll. kat.) 12.l.



T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Csók István

Az Ujság

1923. III/25.

12

** **Művészi önarcképek kiállitása.** »Alkotás-Művészház« elnevezésü uj kiállitó vállalkozás kezdte meg működését a Kossuth Lajos-utcában, az »Awiwa« nevü vállalat helyiségében. Első kiállitását holt és élő magyar művészeknek önmagukról festett vagy rajzolt arcképei összegyüjtésének és bemutatásának szentelte. Már ujszerüségénél is figyelmet érdemel ez a kiállitás, de még inkább anyagának értékes voltáért. Hosszu sorozatnyi szebbnél-szebb munka látható rajta. Köztük szinte a szenzáció erejével hat Hollósy Simonunk egy ismeretlen, a mester kései korszakában, régi müncheni stilusától teljesen elütő, nagy temperamentummal és frissességgel megfestett önarcképe. Melletto legkitünőbb művészeink önarcképeinek valóságos uffizii sora díszeiti a falakat: Ferenczy Károly, Vaszary János, Csók István, Rudnay Gyula, Rippl-Rónai József, Körösfői Kriesch Aladár, Nagy Sándor, Mészöly Géza, Kosztolányi Gyula, Nagy Balogh János jobbnál-jobb munkái. A fiatalabbak közül Medgyessy Ferenc, Muszély Ágoston, Pór Bertalan, Ferenczy Valér, Erdei Viktor, Gulácsy Lajos, Czigány Dezső, Márffy Ödön, Bednár János, Diósy Antal, Derkovits Gyula, Kádár Béla, Szőnyi István, Bálint Rezső arcképei a legmegkapóbbak. De a többi között is sok kiváló alkotás akad. *(e. a.)*

Teller, Porzellan, an der Randfläche

án, zöld alapon arany diszitéssel és négy kartusban szines
en mit Untertassen, Porzellan, auf grünem Fond Golddekor
Blumen. Wien, 1847.

, szines virágdisszel. Cseh, 1845 k. — Zwei Mokkaschalen,
mmisch, um 1845.

án, zöld alapon arany kartusban tájkép szarvassal, az aljon
rosse Schale mit Untertasse, Porzellan, auf grünem Fond in
sch, auf der Untertasse zwei Fasane. Französisch, um 1830.

y alapon zöld-piros ivsorral. Dallwitz, 1830 k. — Schale mit
nd Bogenreihe in Grün und Rot. Dallwitz, um 1830.

bronz foglalatban páros jelenettel. Cseh, 1860 k. — Zwei
gefasst, mit Szenen. Böhmisch, um 1860.

, négyszöges testén kinai modoru szines diszitéssel. Orosz,
n, die vierseitige Wandung chinesisch dekoriert. Russisch,

Y ÓRATARTÓ, porcellán, szines virágokkal és alakokkal.
r und ein Uhrständer, Porzellan, mit Blumen und Figuren.

k, oldalán egy-egy gyermekalak szinesen. Meissen, XIX. sz.
ig, mit je einer farbigen Kinderfigur. Meissen, XIX. Jh.

Csók István

Támár c. festménye

rejtve.

Művészet 1911. 65. l.

Hunyadi János:

Vállon alól, kiss
medaillonban. Hosszú h
Vértbe van öltöve s vál
lapraton két sorban:

„Johan Hu
van H

s fölül a bal sarokban: „

Rázmetszet, méret

Ltfra

Csók István

Zűzű a gyermek Kovisban
c. képe repr.

Ujság képes mell.

1938. dec. 25.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

DECEMBER

31 nap — 49. hét

4 Vasárnap	
5 Hétfő	
6 Kedd	
7 Szerda	
8 Csütörtök	Szepl. fog.
9 Péntek	
10 Szombat	

Csók István

rod
z

Bundgra

62. l.

A MŰEMLÉKEK ORSZA

BUDAPEST, VI.,

437/1935 szám.

Nagyságos

Kézdivásárhe

România

(Csók István)

Lázár Béla: (7).
8-r. 15 kép 30 l.
Bp. 1921.

Kimutatás

A Műemlékek Országos Bizottság

sorszám	létszám	az alkalmazott neve	az alkalmazás minősége	az alkalm[illegible] díjaz[illegible]
1	1	Schulek Frigyes	előadó-építén	évi 240
2	1	Stehlo Ottó	másodépítén	évi 800
3	1	Lux Kálmán	megbízott építén	évi 360
4	1	Perinay Lánló	napidíjas	havi 10
5	1	Kovács Géza	hivatalnolga	évi 800 koro[illegible] 200 kor. nem[illegible] 100 kor. ruhá[illegible]

Csók István

Lányi Zsigmond
főrendiszető portréja
repr.

A Szép 1936, 1-2 sz.
4. l.

A ottuvarnok jub-
kiállitásán fér-
fiarckép cimen
kiállitva

Délmagyarországi Múzeumpalota
építési tipe VII. 179

Csók István

Új szerzemények Nemes Marcell gyűjteményében. Írta Felvinczi Takács Zoltán. A Gyűjtő I. 1—2.
Csók István. Írta Lengyel Géza. U. o.

(Művészet 1912, 180. l.)

1242. Marco Basaiti.

~~Sz. Venezsiában~~ Működött

Szt. Jeromos.

A jobb térdére ereszkedet
ősz hajú, bajuszú és szakállú sz
baljával a feszületet fogja, ~~a~~
telen és többi részét derekától
ben jobbról him-oroszlán nyugszik
rom folians hever; a közeli fák
varjú járkál és a patakon innen,
~~lyétól szelt hegyes vidék.~~ A k
tején, erőd van és a hegy tövében
rony uralkodik. A város felé, az
megrakott szamarat hajtó legény
kissé hátrább, a barlang előtt, kö
tünik szemünkbe. Az égbolt itt-o
szalagon a mester jelzése olvash

Fa, méretei ~~70.5~~ 72: ~~99.5~~ 101.5 cm.
Vétetett L. Resiminitől 18
Elszámoltatott 1895: VIII.
Az elszámolásra nézve l. a

A háttér fo

904:V.10.

Csók István

Hubay Andor

tovább 2 koll. kiáll. Fränkelnél

Voinovich Géza: Csók István és Hubay Andor kiállítása.

Budapesti Hírlap

febr. 15-én (?) 1933. Dátum levágva-

Magasztalja

mind a két

minvesit. föleg Hubayt.

Ibl. febr. 12-én

csak futolagosan

Hamelt be a kiál-

litásról

Febr. bizonyt. a 15 bizonytalan.

8775 sz.

[illegible]ula úrnak

Budapest

Budapest, 190 6. október 12.

~~[illegible]ak egyszeri érténygyet~~ igazoljuk, hogy

[illegible] által

[illegible] megbízásából

[illegible]zhatvan koronát

[illegible]xeget külön levélbeli értesítés mellett

[illegible]ímláj[illegible]a javára könyveljük.

„HERMES"

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság.

Csók István

irod

Bálint Jenő: Művészfejek. Budapest 1930.

MAGYAR MŰVÉSZET

1930. 295. l.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

MEGHÍVJA ÖNT

CSÓK ISTVÁN SZÜLETÉSÉNEK 100. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL RENDEZETT EMLÉKKIÁLLÍTÁS MEGNYITÁSÁRA

1965. OKTÓBER HÓ 2-ÁN SZOMBATON, DÉLI 12 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET

PÁTZAY PÁL

A KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA TANSZÉKVEZETŐ PROFESSZORA

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG KÉTSZERESEN KOSSUTH-DÍJAS KIVÁLÓ MŰVÉSZE

MOND

3079-1965 fnyv 1

CSÓK ISTVÁN festő
BUDAPEST

tulajdonában volt az Ilona lépcső 3. ház 1917-1921 között

Adatok a Viziváros történetéhez. Szerk.
Mészáros György, Mészárosné Herczog Magdolna.
2.köt. Bp. : Budapesti Városszépítő Egyesület, 1991
67.p.

Csók István

Müteremben, of.

Szeged 1917

Budapest VI.

Aréna ut 41.

lnökség !

ánlott levélben 2 kérdést intéztem
ettel arra, hogy ezen levelem el-
év telt el és én mindez ideig semmi-
n kérem a tisztelt Elnökséget, hogy

Csók István

Ferencry Károlynak Csók István ábrázoló arcképe a Képzőművészeti Múzeumban. Ajándékozta Csók I.

Szabadalom!

Petrijszer 1931–34. 28. l.

DÁ

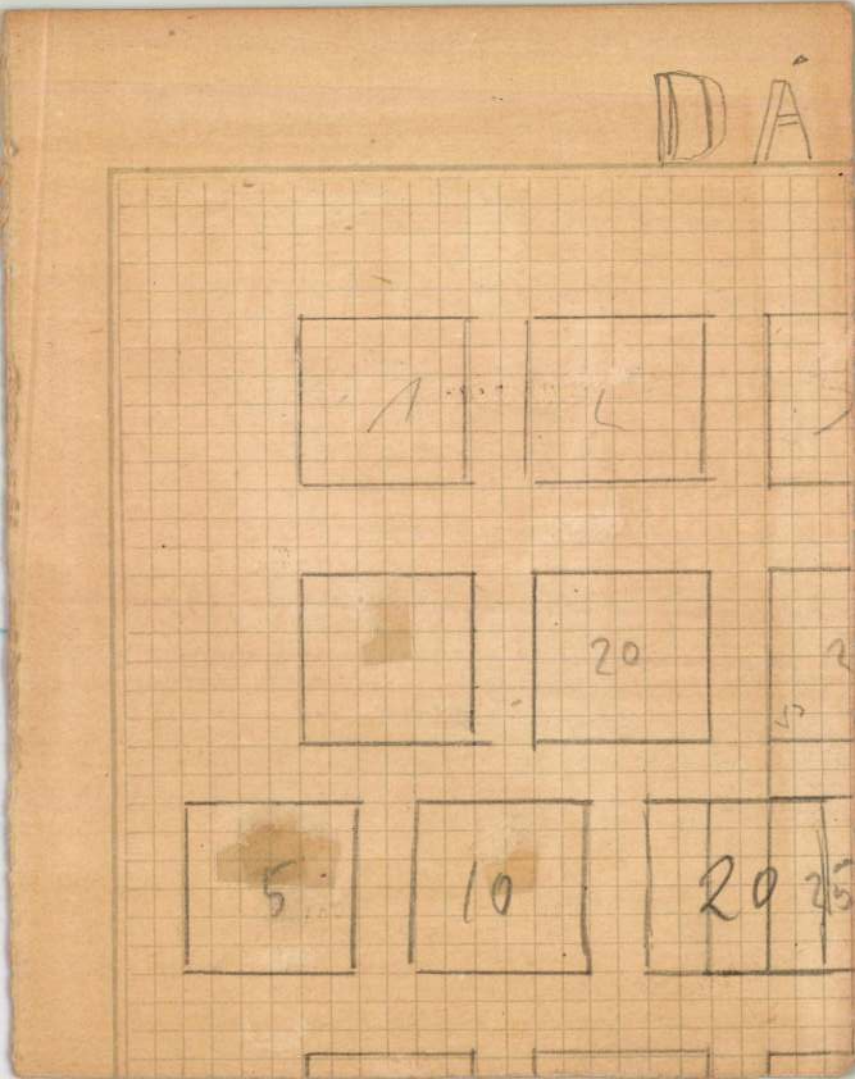

Csók István

Fiatal leány arc-
kepe, Csók István
festmenyeitan
szinyomat

A Pesti Hirlap
Vasárnapja
1934. IX. 9.



KELLNER & MOHRLÜDER, BUDAPEST.

TÖRLEY



BUDAPEST BUDAFOK

KELLNER & MOHRLÜDER, BUDAPEST

Csók István

Úvod

EE Szi 15-17. l.

0

er Sándor: Csiross

odorban kis akt 1

elán - miniatur 1

13 db

elanminiatur-re

ze ne karcolódjék!

a leégett falu egyik sütőkemencéjén ülve pillantotta meg lőtávolon kívül, honnan a csata menetét figyelte. Időnkint fel-felállt, eltávozott, hogy jobb áttekintést nyerjen; de mindig visszatért s gyönyörködni látszott, miként szedik össze a székely fuvarosok a lecsapódott ágyúgolyókat. Közben jegyezgetett egy zsebkönyvbe. E tájban vált véresebbé a csata, szaporodtak a sebesültek. A költő ekkor a falu elé ment ki s egy ott elfolyó árok hídfájára dőlve, mintegy félóráig szemlélte a csatát. Tőle nem messze egy hatfontos ágyú lőtte az oroszokat, azok keményen viszonozták s egy ágyúgolyó alig 30 lépésre hullt le tőle; a fölvert por őt is eltakarván, hihetőleg szemébe is ment, mert zubbonya ujjával hosszan törölgette. Ekkor a falu vetéskapujához tért vissza, s annyira elmerült gondolataiba, hogy feledni látszott a körülötte történteket.

Már 5—6 óra körül járt az idő. Bem, ki ekkor még az ágyúfedezetet is odarendelte, hogy az Ördögárkon túl az orosz gyalogságot megbontsa, ismét visszaveretett. Közben az oroszok tisztába jövén, hogy Bemnek segítsége sehonnan sem érkezhetik, — megerősített jobbszárnyukkal támadólag léptek fel, s míg visszavert katonáink tömegben rohantak át az árkon és ki az erdőből, a lemenő nap sugarai vésztjóslóan törtek meg sisakjaikon, fegyvereiken.

Ez a döntő támadás egyidőben történt a jobbszárny megkerülésével. A délutáni órákban a Hét-Ur felé kémszemlére küldött orosz lovasság visszatérvén, a Küküllő jobb partján, fedett terepen a mi jobbszárnyunk oldalába került s az ott maradt csekély gyalogságot és jobbára újonc 3. század lovasságot szétver-

vén, ez vad futásnak eredt. Lengyel, ki éppen ez időben lovagolt el a még mindig a vetéskapunál merengő költő mellett, rámutatott a jobboldalon alig ezer lépésre folyó küzdelemre. „Potomság!" — felet ő s helyén maradt. De már ezidőben a balszárny is futott; Bem s az egész táborkar menekült. Felhangzott a kétségbeesett kiáltás: „meg vagyunk kerülve!" Bomlott zavarban keresett kiki menedéket; a gyalogság s a tüzérek föl a hegynek az erdő felé törekedtek, a lovasok az országútra kivergődve, Héjjasfalva felé vágtattak, majdnem nyomukban a mintegy két ezred orosz lovascsapat a Küküllő partján törekedett a menekülők elébe vágni s Fejéregyházán felül, hol a buni-völgy betorkollik, az országútra kerülve, bekerítette mindazokat, kiknek nem volt

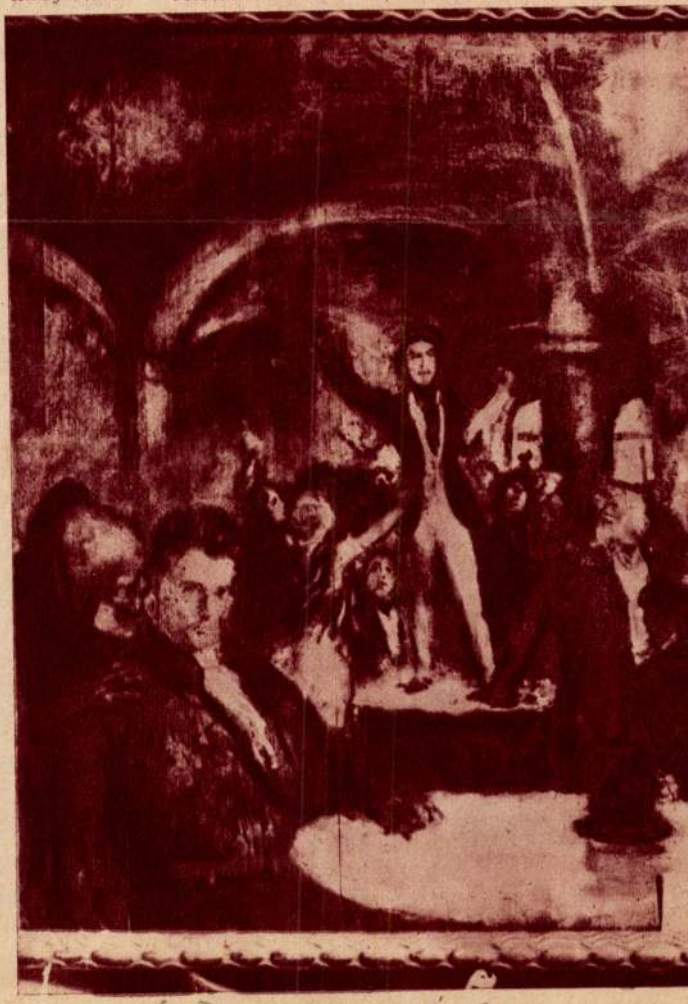

Petőfi a Pilvax-ban
Csók István festménye:

Képes Krónika 1939. 32. sz.

idejük a körön kívül jutni, vagy az erdőbe rejtőzni.

Petőfi e zavarban a legnagyobb hihetőséggel a falun át az országúton menekült s szekerét kívánta elérni. Azonban ekkor már a faluban, a fogadó udvarán, szekérnek nyoma sem volt; ezek a zavar első perceiben elfutottak s Héjjasfalvánál megtorlódva, Bem kocsijával együtt, nagyrészben az ellenség zsákmányaivá lettek. Ekkor történhetett az, amit Gyalokay Lajos elbeszél. Amint t. i. ő a faluból kivergődött, rákiáltott a futó katonákra, hogy sorakozzanak; de a veszély felbontott minden fegyelmet. Ekkor ő is jól elrejtett kocsijához sietett s eközben meglátja a költőt, amint az országúton hajadonfővel szalad. Utána kiált; a költő megáll, szomorúan visszanéz.

— Jer velem — mondja Gyalokay, — kocsim ott van a bokrok közt — s kezét megragadva vonja magával.

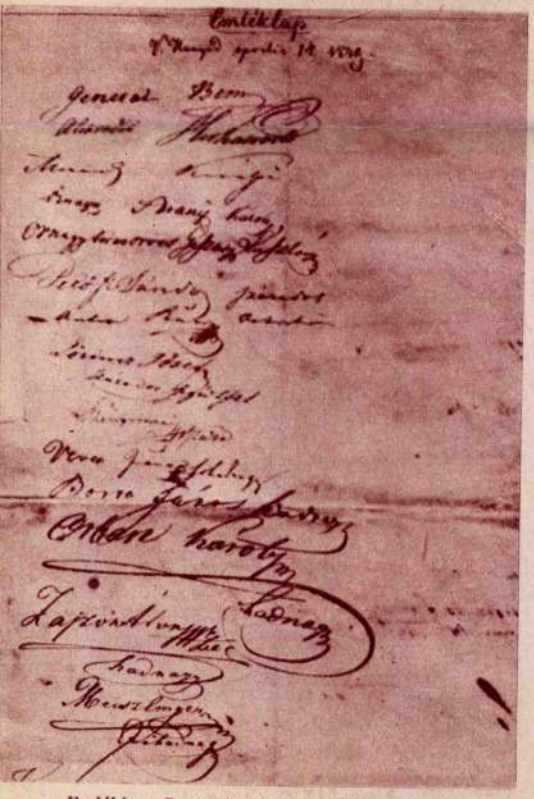

Emléklap Bem és törzskarának vajdahunyadi látogatásáról. A névsorban Petőfi is szerepel

Petőfi keserüen kacagva szólt: „Azt hiszed, van ebben a pokolban olyan bolond, aki helyt merne maradni? Kocsisod is elfutott" — s ezzel a rohanó lovasságra mutatott. „Itt nincs szabadulás, menjünk a jobboldalra; ott talán menekülhetünk." Látva, hogy Gyalokay habozik, kirántotta kezét. „Itt nincs idő a gondolkozásra, én megyek, Isten veled!" Ezzel leszökött az országútról, a hegy felé menekült. Gyalokay többé nem látta.

Annyi hát egészen bizonyos, hogy akár az országúton futott, akár a hegy felé próbált az ugaron menekülni, mint gyalogos, okvetlen bennmaradt az orosz lovasság bekerítő gyűrűjében. Lengyel azt hiszi, hogy tovább is az országúton menekült; mert midőn Kisbun irányában, hol az országút egy magaslatra fut fel, visszatekintett, az út egyik kanyarulatában a költőt vélte látni, „mint fedetlen fővel, széteresztett ingnyakkal, lengő zubbonyában futott." Ez d. u. 5—6 óra közt lehetett.

Másnap 1030 halottat temettek el részint a Fejéregyháza feletti, részint az országút melletti sírokba. Utóbb Heydte osztrák ezredes, ki a halottak eltakaritását végezte, beszélte Keresztúron, hogy a csata után Lüders megtekintvén a csatateret, kilovagoltak Héjjasfalva felé ez említett magaslatig s körülbelül azon hely táján, hol Lengyel utóljára látta Petőfit, egy halott feküdt az út mellett, ki talán föl sem tünt volna neki, ha nadrágja és zubbonya zsebeit kiforgatva s mellette szétszórt irásokat nem látott volna. A halott, amint lovaglás közben megfigyelhette, szőke volt, hegyes állszakállal; egy dsidaszúrás mellén érte. Ő a leirások után azt hiszi, hogy Petőfi volt.

Abban a vélemények teljesen megegyeznek, hogy a költőnek Fejéregyháza és Héjjasfalva közt kellett elesnie. Oly helyzetben maradt el a futóktól, honnan nem menekülhetett és foglyul sem esett, mert Skariatin elestével és a véres csata miatt bosszús ellenség az elért futókat leöldöste mind; különben is mint foglyot Segesvárt látták volna. Eltérők a vélemények. Némelyek Lengyelt követik, ki azt mondja, hogy az országúton, vagy ennek

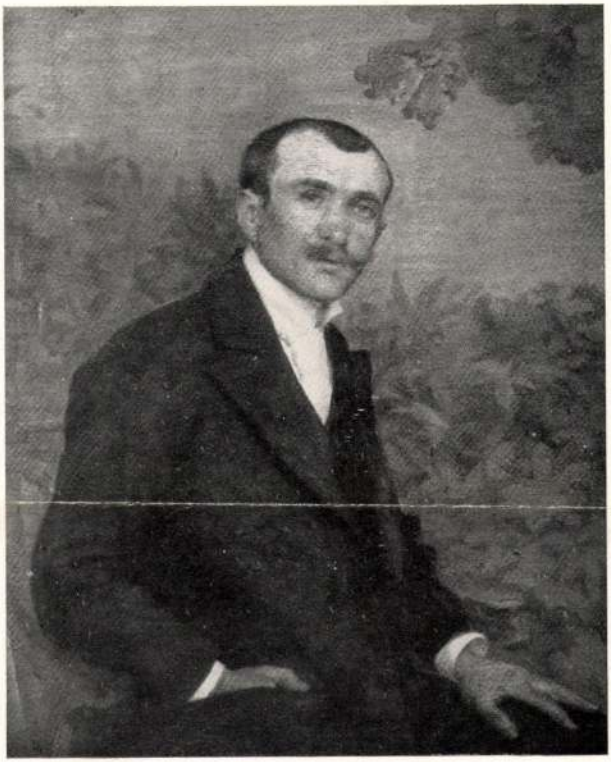

FERENCZY KÁROLY
CSÓK ISTVÁN KÉPMÁSA



RIPPL-RÓNAI JÓZSEF
ÖNARCKÉP

Csók István

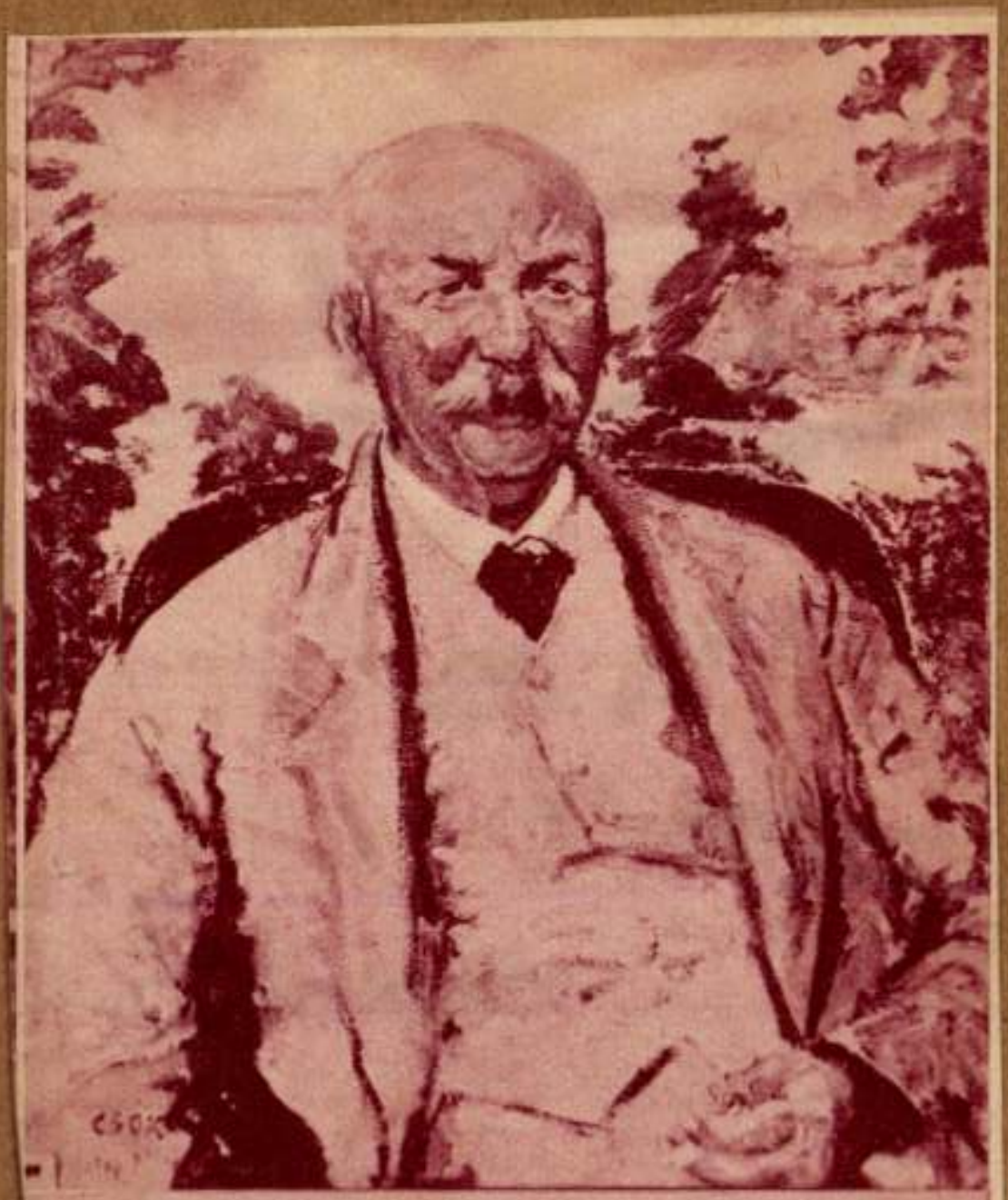

CSÓK ISTVÁN: FÉRFI ARCKÉP

Pesti Naplo képes mell. 1935. X. 13.

Csók István

Csoportkiállítás az Ernst-múzeumban

Öt festőművész állít ki egyszerre Ernstnél, öt név, akik közül egyenkint bármelyik is attrakciója lehet egy kiállításnak.

Csók István három képpel szerepel a nagyterem főfalán. Három arckép, három bravúros, játékos, jókedvű munkája a nagy művésznek, a színekkel való varázslatos bánásnak lenyügöző fölénye árad mindegyikről.

Magyarország

1936. jan. 26.

Az Est 1936. jan. 26.

Velemszentvidi östelep VII. 61, 62, 63,

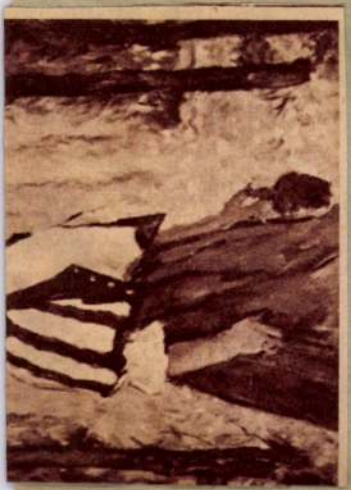

Csók István

CSÓK ISTVÁN ÚJ FESTMÉNYEI MOST MEGNYÍLT KIÁLLÍTÁSÁN



Leányarckép



Sokác menyecske

Esti Napló képe nyelv.
1937. dec. 10.

Csók István



Konyhában



Nyár

Csók 'Napló' képeivel.
1937. dec. 19.

Csók István

1934. febr. 4-12-
a Debreceni Ady Társaság látatain kiállította Zsuzsanna c. képét.

Csók Déri 1934. 81. l

részt vett az 1934.
febr. 25 – márc. 4-ki
kiállításon is.

n. o.



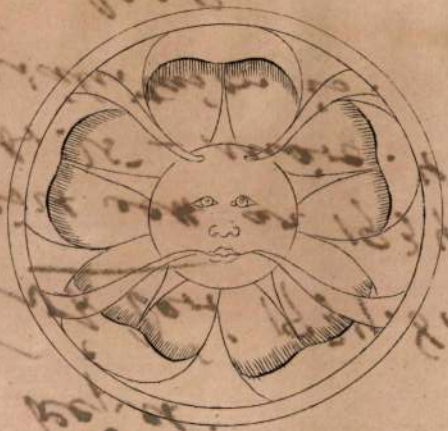

9.



5.

Csók István

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 6/1.

LEVELEZŐLAP

Csók István: Egy festő reflexiói.

Feladó:

Viktória-nyomda.


II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Csók István

cród

Iványi-Grünwald Béla:

Tizenegy magyar London-

ban. Pesti Napló

1934. júl. 3.

Csók István

Lát. Látogatás Csók István
műtermében. Nemzeti
Ujság 1925 jun. 28

P690-89

Csók István

21.2022

Pesti Hírlap
1916. dec. 10.
(Cs. Ágai Adolf emlékének.)

Bd. III. "	37.20
Bd. IV. "	37.20
	3.30
Brandenburg Kreis Cottbus	9.30
t and Historical Monuments IV.County of Denbigh	18.--
t and Historical Monuments VI.County of Merioneth	45.--
Összesen:	276.70

0 pengő.

V. 80 — Paár - Götz Rádayu. 31.

Csók István

irod

Erik Déri. 1934. 22. 1.

2.



Csók István

Lila fauteuil c.
képe repr.

~~Műcs. kiáll, tól~~
Pipics 138. l.

		2400	–	
G		571	70	aug 25 től – jún 30 ig
				Kamatszámegyenleg
KK		10	95	Kamat $\frac{718}{5\frac{1}{2}\%}$ 10·95
G		560	75	Költségek:
				10% tőke kamatadó 1·10
				½‰ forgalmi jutalék 1
				0·1 ‰ általános illeték
G		5	25	Kisebb költség
G		566	–	Egyenleg kj. jún. 30.

Gróf István

Eva c. rajza rep.-

Művészet 1902. 336. l.

Tarcza folio IV. 98.

Csók István

l.

Ezer Kostáris

61. l.

Reiszarvas (csontok) X. 46.

Csók István

Zúzu a Karassal
c. képe repr.

Dery 1927

120. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Csóka István

Báthory Endre
rajz, repr.

Jánosi II. ker. reálisk.

23 l.

Érk. a dettai m. kir. adóhivatalhoz

1905 JAN. 1

4

SZÁM

Adóvatok - áll
illet szfv 103

1905 I/41

Csók István

Keresztelő c.
olajf. repr.

Jánosi II. ker. reáliskola

59. l.


BUDAPEST
9 40 DEC 14 22

Csók István: Báthori Erzsébet cz. képe

TV. 134.

< Csók István >

cikke

< > „Óh tündérálom utolsó szerelmem." Mindent Tudok. Az Ujság hetilapja. 1925 febr. 28.

Csók önarcképe a firenzei Uffizi-képtárban és még 2 műve repr.

Csók István

Pesti Napló képes mell.
1935 márc. 24.



CSÓK ISTVÁN: NŐI ARCKÉP

Csók István

A Művészet 1922

23

~~Bronzgyűrű VIII. 53.~~

Csók István



Csók István

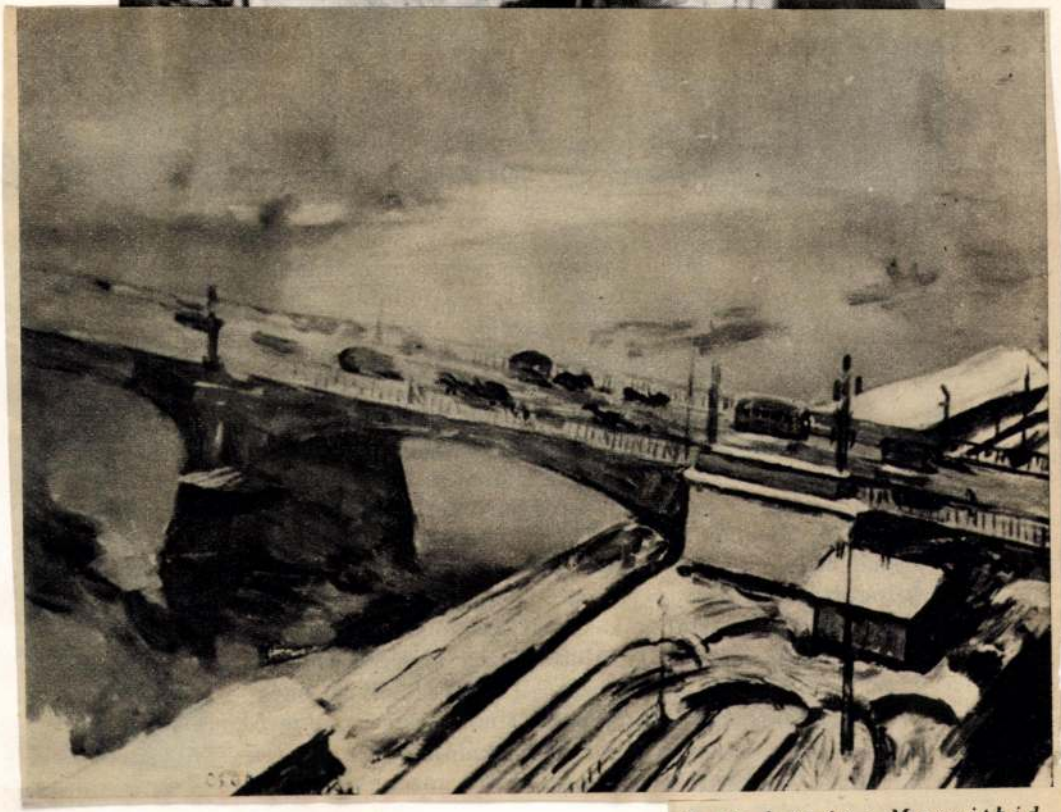

Csók István: Margithid

Híd. 1942. jún. 15.

A kiállítást mind a sajtó, mind a közönség rendkívül nagy érdeklődéssel fogadta. A kritika terjedelmes cikkekben méltatta a magyar festőművészek jelentőségét. Mutatóul néhány szemelvény a Neue Freie Presse cikkéből :

Színes kultúra ! Ez az első benyomásunk. Csupa kolorista, aki érzi a szín hangulatbeli értékét. Csókot és Iványi-Grünwaldot már régóta ismerjük és becsüljük. Csók Vermeer-hölgye elragadó ! Szubtilis technikája minden színt anyagtalanná vált. Iványi-Grünwald egészséges, becsületes naturalizmusa újból nagy hatást kelt. Szönyi képeiben tiszta népies érzék és keresetlen monumentalitás nyilvánul. Vass Elemér rejtelmes hangulatok festője. Tónusos stílusa merészen és szélesen szántó. Berény képeit emelkedett festői rend teszi nemessé. Bernáth művei finomult festői kultúrára vallanak. Diener-Dénes a színfelületet nyugtalan, pezsdülő, árnyalatokban dúskáló életre kelti. Czóbel rejtelmes ornamentummá egyszerűsíti a természetet. Egry tájképeit epikai nagyvonalúság jellemzi. Aba-Novák rendkívül biztos kezű rajzoló. Élénk

Csók István

Szinházi Élet 1936.
22. sz. 83. l.



Csók István: Sokác menyecske

Előirás az átvétel
elszámolására von

A répaátvételi költs
elszámolásra az erre szolgáló ür
költségekről minden elszámolás a
egy összesités készitendő,amály

1./Napidij
Idetartoznak
mint a hely
gedélyezett
2./Répaszedők
Ide tartozn
3./Mérlegszolga és é
Ide tarrozn
éjjeliőr és
kalmazott m
4./Felhasznált anyag
Ide tartoz
dések vala

Csókássy István

A mű és alkotója
A magyar festészet és szobrászat írásban
és képben.
Budapest, 1933. 8-r, 144 l és számos
műmelléklet.
Eredeti papírkötés.

Csókássy István

I. 3. p. e.

3.—P

Csók István



CSÓK ISTVÁN: ÁRVÁK
TÁRSULATI DÍJ 1891.

141

Szm KT 50 – 141. l.

Csók I. ezt a képét, ha jól emlékszem 1930-ban a muzeumi példány után újra megfestette. Munka körben láttam és beszéltem vele szentwányi

10. [illegible] István. Tavaszi [illegible]. Olajf.
11. Tóth [illegible]. Olajf.
12. Komáromi Kacz Endre. Csönd. Olajf.
13. Székely [illegible]. Est. Aquatina.
14. Szék[illegible] [illegible]. Felgyógyi részletek. Rézkarcok.
15. Fenkó István. Gellerthegyi Pantheon. Vizf.
16. Markup Béla. Medve. Gipszszobor.
17. Vedres Márk. Lászlő fiú. Bronzszobor.
18. Tornyai János. Menyecske a műteremben. Olajf.
19. br. Mednyánszky László. Őszi világ. Olajf.
20. Koszta József. A mezőn. Olajf.
21. Boszhay István. A radványi pusztán. Olajf.
22. Kézdy György. Holnak ést az utcán. Olajf.
23. Magyar-Mannheimer Gusztáv. Reggel a Balatonott. Olajf.
24. Ferenczy Károly. Festő és modell. Olajf.
25. Zombory Lajos. Szántás. Olajf.
26. Kézdi Kovács László. Száguldó vihar. Olajf.
27. Deák-Ebner Lajos. Baromfi ásár. Olajf.
28. Fall Hugó. Rózsák. Pasztell.

elveket vallott. A forradalom után csatlakozott a kommunistákhoz. 1920 végén külügyi népbiztos lett. Hosszú és fenyegető hangú diplomáciai jegyzékekkel szokta az európai kormányokat meglepni. Állandóan Szovjet-Oroszország elismertetését sürgeti. A *génuai konferencián* (l. o.) ő képviselte Szovjet-Oroszországot.

Csikágó, Budapesten az Erzsébetváros külső részének népies neve.

Csillag *Teréz*, a Nemzeti Színház örökös tagja, a régi színészgeneráció híres naivája. Szül. Adonyban 1863-ban. A Nemzeti Színház 1879-ben szerződtette. 1901—04-ben a Vígszínház tagja volt. 1901 óta a Színművészeti Akadémián a vígjátéki gyakorlat tanára.

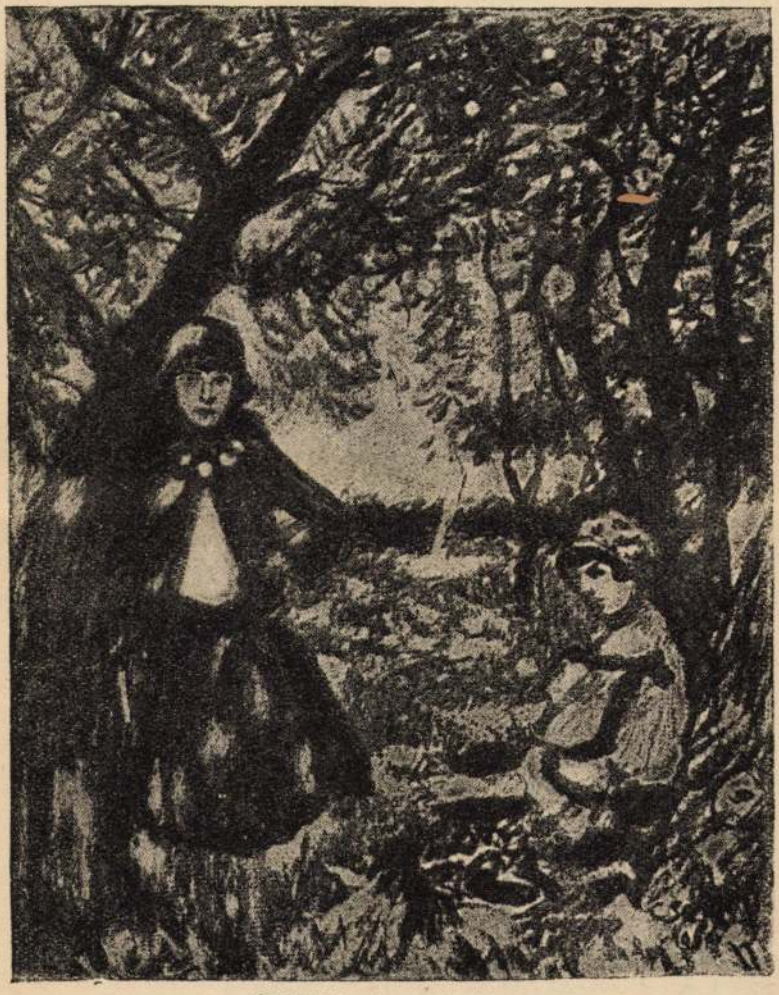

Csók István: A gyümölcsösben.

Angliában közel félmillió, Németországban százezerre tehető a cserkészek száma, Lengyelországban 35.000 cserkészfiú és leány van, míg Spanyolország 30.000 »explorador«-t számlál, élén a királlyal.

Hazánkban 1910-ben *Szilassy* Aladár dr. szervezett csapatot, amelynek tagjai ma már megközelítik a tizenegyezret. A cserkész félévi készülés után fogadalmat tesz, amely után cserkésszé avatják. A cserkész-csapatba 12—18 év közötti fiúkat vesznek fel. A jelentkezéshez szülői beleegyezés is szükséges. Hosszabb szolgálat után örsvezetővé léptetik elő, 18 éves korban segédtiszt, 21 éves korban pedig tisztté avanzsál a cserkész. A legnagyobb rang a parancsnoké. A cserkész-szövetségi csoportok kilenc kerületre oszlanak: Budapest, Miskolc, Szombathely, Székesfehérvár, Szeged, Kaposvár, Szekszárd, Kecskemét és Debrecen. A csapat-kerületek *örsökre* oszlanak. Egy örsön 6—8 cserkészfiú van és egy felnőtt vezető: a cserkésztiszt.

A cserkészek cserkészruhát és igazolványt kapnak a Szövetségtől. A rangjelzéseket szintén a Szövetség bocsátja rendelkezésre. A *ruházat:* síma karimájú zöldes-barna nemezkalap, ugyanlyen színű ing, könnyű bőröv, barnás térdnadrág, szürke lábszárvédő. *Jelvény:* cserkészjelvény (liliom) a kalapon elől viselendő. *Rangjelzés:* sáv nélküli vállszalag — cserkész; egy vörös sávval segédőrvezető; két vörös sávval őrsvezető; három vörös sávval rajvezető. Egy aranysávos vállszalag segédtiszt, 2 aranysávos szalag tiszt és 3 aranysávos szalag parancsnok. A rangjelzést minden cserkész igazolvány-könyvecskéjébe beírják. A jelvények, a rangjelzés és a csoportjelző szám mindenütt egyforma. A ruházati cikkek mutathatnak ugyan egyes csoportoknál kisebb eltérést, de a szín mindenütt hasonló.

A cserkészek, rendszerint az iskolai év bezártával, hosszabb-rövidebb időre *táborozni* mennek. A táborozás alatt rendszeres katonai kiképzésben részesülnek, így még a gyalogságnál használatos Morse-jeleket is megtanulják, úgyhogy a kis cserkészek pár napos táborozás után kitünően meg tudják értetni magukat a póznára kötött nyakkendőjük lengetésével leadott jelek útján — kilométerekre levő más cserkész csapatokkal is. Este-reggel katona kürtjelekkel hívják haza a cserkészeket és époly búsan szólal meg a cserkész takarodója 9 órakor, mint a katonai kaszárnyák romantikus és sokszor megsiratott retraitje.

Csernoch *János*, bíboros hercegprimás. Szül. 1852 júl. 18.-án Szakolcán, szegény szülőktől. 1856-ban felsőradosi, 1874-ben Budapesten krisztinavárosi, 1878-ban terézvárosi káplán, 1879-ben teológiai tanár, a következő évben Simor János hercegprimás udvari papja, 1888-ban primási irodaigazgató és esztergomi kanonok. 1901-ben jelenik meg először a képviselőházban, mint néppárti képviselő. 1905-ben és 1906-ban ugyanaz a kerület küldi a Házba, amelynek mindvégig legtiszteltebb tagja volt: szava válságos helyzetekben mindig súlyos, egyházi- és társadalompolitikai kérdésekben irányadó. 1908-ban csanádi püspök, 1911-ben kalocsai érsek, egy év mulva, 1912-ben, csúcsához ér a tündöklő pálya: Magyarország hercegprimása. 1913 dec.-ében a budapesti egyetem díszdoktora lett. A háború alatt s a háborúra következő nehéz, kaotikus időkben rendkívüli társadalmi tevékenységet fejt ki, élén áll minden hazafias, kulturális és humanitárius akciónak, szava mindig a mérséklet, béke és engesztelődés szava, legnehezebb időkben a társadalmi és felekezeti harmónia hirdetője és az egyháznak a világi hatóságokhoz, valamint a többi egyházakhoz való viszonyában is a legideálisabb összhang képviselője. Nevezetes irodalmi tevékenységet is fejtett ki és megnyitó beszédei, amelyeket a Szent István Társulat elnöki székében mond, mindenkor fontos és ünnepi eseményei a magyar közéletnek. 1921. nov.-ében, midőn IV. Károly királyt szerencsétlen kimenetelű visszatérési kísérlete után Tihanyban őrizték, a hercegprimás meglátogatta és vigaszában részesítette a királyi párt.



Csernoch János hercegprimás.

Csicserin *György*, orosz szovjet-diplomata. A cári idők alatt titkár volt a külügyminisztériumban, s már akkor szocialista



Csicserin.

Csimborasszó, 6310 m. magas hegycsúcs neve Ecuador délamerikai köztársaságban. Átvitt értelemben gyakran használják túlzó kifejezésekben, pl. *valóságos csimborasszója a butaságnak*, stb.

Csizmások. Az első nemzetgyűlési választások után (1920) mintegy hatvan úgynevezett *igazi kisgazda* jelent meg a törvényhozásban, akik mint képviselők is ragaszkodtak falusi viseletükhöz. Ezeket hívták *csizmásoknak*. Többnyire *nagyatádi Szabó* István hívei voltak. A második nemzetgyűlésen nagyon megcsappant a *csizmások* száma. Visszajött közülük többek közt *Könyves* Lajos, *Szijj* Bálint, *Csontos* Imre; nagyatádi Szabó régi hívei közül kimaradt *Pásztor* József, *Plósz* István, *Madarász* Zsigmond.

CSÓK ISTVÁN.

(Önéletrajz.)

Művészi hitvallásom nagyon egyszerű. Le kell ülni a vászon elé (vagy állni) azzal a szent elhatározással, hogy becsületes, jó képet fogok csinálni. A sok »izmus« csak kendőzés.

Nincs több mondanivalóm. A piktor fessen és ne beszéljen.

Csók István

Csók István, festőművész. Szül. 1865-ben Pusztaegeresen. Székely és Lotz tanítványa volt a mintarajziskolában, azután Münchenben, majd Párizsban tanult. Párizsban festette első nagy képét, a *Krumplitisztítók*-at. A ragyogó színeknek, a rajznak és kompozíciónak egyaránt mestere. 1910 óta állandóan Budapesten él s a művészeti oktatásban is nagy szerepet játszik, mint a Képzőművészeti Főiskola rektori tanácsának tagja. Történelmi festményei, tájképei és portréi külföldön is nagyrabecsült mestereink sorába emelték. Képei vannak a Szépművészeti Múzeumban, a római Galleria Nazionale-ban s önarcképe az Uffiziben. *Báthory Erzsébet* című képe annakidején különösen nagy feltűnést keltett.



Csók István.

Csonka-Magyarország. A Trianonban 1920 jún. 4.-én aláírt békeszerződés szerint Magyarország elveszítette területének 67·8%-át és 282.870 km.²-ből 91.114 km.² területe maradt. A megcsonkított országban 7,481.954 főnyi népesség lakik, vagyis Nagy-Magyarország lakosságának 41%-a. A népsűrűség km.²-kint 82·1. Ezzel szemben a csehek az országból 69.937 km.²-t szállottak meg s ezen a területen 3,575.685 volt a népesség száma. A románok által megszállott terület 102.787 km.². Ezen a területen 5,265.444 ember lakott. A jugoszláv megszállás 20.956 km.²-nyi terület, 1,499.213 lakossal. Az osztrákok 344.240 főnyi lakosságot szakítottak el az anyaországtól.

Vármegyéink közül 10 maradt meg sértetlenül: Fejér, Somogy, Tolna, Veszprém, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Pest, Borsod, Békés és Hajdú megye. 14 megye nagy részét elveszítettük, hét megyéből pedig csak töredék maradt.

A szántóföld 42·9%-a (9,563.000 hold) Csonka-Magyarországé maradt. 533.241 katasztrális hold szőlőterületből 373.678 hold maradt a trianoni határokon belül. A hegyi szőlőknek közel a felét elveszítettük, a homoki szőlőknek azonban 89·8%-a megmaradt. A legelő 30·5 százaléka maradt a mienk, azaz 1,756.000 hold és az erdő 14·3%-a, vagyis 1,815.000 hold. Csonka-Magyarországon maradt a búzatermés 45·7%-a, a rozsföldeknek 62·9%-a, az árpatermő vidék 47·3%-a, a zabtermelés 32·2%-a, a tengeri-termőföldek 35%-a és a burgonyaföldek 39·1%-a. Csonka-Magyarország birtokviszonyai aránylag is roszszabbodtak. A törpe 1—3 holdas gazdaságoknak 29·98%-a maradt meg, a 10—15 holdas földbirtokok 39·69%-a, a 100—200 holdas birtokok 45·62%-a, az 500—1000 holdas birtokok 58·1%-a s az ennél is nagyobb birtokoknak 68·33%-a.

Csonka-Magyarország nemzetiségi viszonyai a következők: a lakosság 88·4 százaléka magyar, 7%-a német, 2·2%-a tót, 0·6%-a román, 0·6%-a horvát, 0·3%-a pedig szerb. A lakosságnak 95·4%-a tud magyarul. A lakosság 63%-a róm. kat., 21·3%-a ref., 6·2%-a ág. ev., 6·2%-a izr., 2·1%-a gör. kat., 1%-a gör. kel. Legtöbbet a róm. kat.

Az Est Hármas Könyve 1923.

egyház veszített, közel a felét, 4·3 milliót. Több mint 1 millió ref. veszett el a trianoni békeszerződés szerint, az ev. egyház 1,306.384 híve közül csak 462.537 maradt meg Csonka-Magyarországon s itt maradt a zsidó vallásuak 51·2%-a, vagyis 466.174 lélek.

Csonka-Magyarország teljesen nélkülözi a sót, mert 2·5 millió métermázsa sótermésünk egészét elveszítettük. Elveszett az ország egész arany-, vasérc- és horganyérc-termelése is. A 3·9 millió q vastermelésből a határokon belül maradt 1·2 millió q. A feketeszén-termelésből, mely 10·97 millió métermázsát tett ki, majdnem 8 millió métermázsát tarthattunk meg s a 79·4 millió métermázsányi barnaszén-termelésből több mint 56 millió métermázsa maradt meg. Száznál több munkást foglalkoztató bányaüzem 133 volt Nagy-Magyarországon s csak 41 maradt. Csonka-Magyarország ipari állapotára jellemző, hogy a 100 munkásnál többet foglalkoztató nagyüzem 54·3%-a megmaradt, 4241 gyártelep közül az új határokon belül van 2029. A gyáripari termelés eladási értékének 55·6%-a maradt a csonka országban.

Nagy-Magyarországon 19.723 km. volt a vasútak hossza; ebből csak 42·2%, vagyis 8320 km. maradt meg. 11.028 km. állami útból mindössze 3163 km., 32.601 km. hosszúságú törvényhatósági útból pedig 14.137 km. a csonka országé.

Nagy-Magyarországon 4780 volt a hitelintézetek száma s ennek 38·7%-a maradt minálunk. 1788 bank és takarékpénztár közül 673 maradt meg. Az alsófokú tanintézetek száma 16.929 volt, megmaradt 6402, az 532 polgári iskolából 237 a mienk, 221 fiú középiskolából 100 maradt meg, 43 leányközépiskolánkból pedig 23.

Csorbai-tó. Tulajdonképen ahhoz a vármegyéhez tartozott, amelyben a liptói túró terem, de a Tátra kis országának fénylő tekintete. Igazi turista nem kereshette fel a kéklő hegycsúcsokat, hogy pihenőt ne tartson a bércek között álmodozó tündér-víznél.

Csortos *Gyula*, jellemszínész. Szül. 1883-ban. 1905—06-ban a debreceni színházban működött, 1907-ben a Népszínház-Vígopera, 1908-ban a Magyar Színház, 1915-ben a Vígszínház tagja lett. 1922 tavasza óta a Renaissance-Színház tagja.

Csupor *József, dr.*, a főváros pénzügyi tanácsnoka. Szül. 1872-ben. 1895-ben lépett a főváros szolgálatába, 1913-ban lett tanácsnok. A Wolf-éra a pénzügyi osztály élére állította.



Csonka-Magyarország.

Csók István

festő

Műcs. kiáll, 1890 tól
Pipics 111.1.

26-án.

Át. Képt. 77.

ül. Gyürés jobbkezét támlásszékének karfá-
. Középütt elválasztott haja és szemöldöke
yöngyök diszitik, fülbevalói gyöngyből va-
lérú ingválla csipke, szögletesen kivágott
ritja, melyre tollegyezőt akasztott. A kép
ccclxxxvij.

—

hovich-gyűjteményből 104.
adatoka)
n 1868: T. 46. — 1870: T. 27. — 1871: T. 27.
— 1878: VIII. 39. — 1880: VIII. 39. — 1881:

Ás K. 77

Tankovics 104

Csók István

Uj Ság. 1942. okt. 17.

(Csók I. festőművészt elgázolta egy motorkerékpár.)

Csók István

(Csók István Karafiáth miniszter trikórendeletéről.) Az Est 1932 szept. 24. (Archéppel)

~~U. 3185~~

A rendelet méltán sorakozik a miniszter úr eddigi kultúrténykedéseihez. Olyan remek tréfa, amin az egész világ mulatni fog és amiért érdemes megbocsátani a kultuszminiszter eddigi dolgait. Az olimpiászra mégsem küldenem ki Karafiáth jenőt, mert egy drezdai professzor már leförte, nem volt hajlandó a szemérmes tanár növendékeinek női aktot bemutatni és magyarázta, hogy ő bizony, fordít

109226

Dr. Szentiványi Gyula urnak
titkár

Városligeti Szépmüv. BUDAPEST
Muzeum.

Fa (Holz). 37×28 cm.

Dassonville, Jacques, szül. (geb.) 16

119. A DUDÁS (Der Dudalsackpf
Rézkarc (Radierung). 7×5 cr

David, Jérôme, (1610—1670).

120. SOKRATES.
Rézmetszet (Kupferstich). 18

Deák Ebner Lajos (Ludwig), szül. (g

121. A PATAKBAN (Im Bache).
Fa (Holz). 32×24 cm.

Debucourt, Louis Philibert, (1755—1

122. „LES VISITES" és (und) „L
Két szines rézmetszet (Zwei

Debucourt, Louis Philibert, (1755—1

123. L'ORANGE. LES ÉPOUX Á
Két szines rézmetszet (Zwei

Délnémet grafikus, XVIII. század.

124. URVACSORA (Hl. Abendmal
Szines rézkarc (Farbige Radie

(Bildnis der Königin F.).
14 cm.

Dominikanerheilige).

Illusztr. VI. tábl.

Brion után (Nach).
nis der).
cm.

Brion után (Nach).
ildnis der).
) cm.

s, **Fr.**, (1709—1780). **G. Fr. Grimaldi** után (Nach).
t von).

án (Bildnis der M. Medici, nach Rubens).
in Crayonmanier). 56×41 cm.

omas).

Csók István

1925 Csók István: Nem minden új irány olyan új, mint hiszik. Félóra a művész műtermében. Esti Kurir, ápr. 12. Írta: Sós Endre.

Csók István 60 éves. Képes Krónika, márc. 8 Jeltelen cikk.

Beszélgetés Csók Istvánnal, küzdelmeiről és sikereiről. Nemzeti Újság, márc. 8. Jeltelen cikk.

1925

Magyar Művészet

1926. 59-60. l.

Csók István

festőművész

— **Csók István balatoni ciklusa.** Hetvenedik születésenapjára nagyszerű ajándékkal lepte meg a művészeti világot Csók István. Nagyszabású kiállításon bemutatta évek hosszu sora óta készült és féltékenyen rejtegetett balatoni képeinek sorát. A képek a Balaton szinjátékának változatait rögzitik meg páratlan művészetiel. Mindenkiben, aki látta őket, felmerült az a kivánság, hogy a festményciklus ne szórassék szét, hanem teljességében megőriztessék. Ennek a kivánságnak adott hangot a Balatoni Társaság, amely kedden délelőtt negyventagu küldöttséggel tisztelgett Csók mester előtt. Sebestyén Gyula dr. köszöntötte a művészt és fogadalmat tett, hogy a Balatoni Társaság mindent elkövet azért, hogy Csók István balatoni gyüjteménye megbontatlanul köztulajdonban maradjon. Csók István meghatottan köszönte meg az üdvözlő szavakat.

Lipsay

1935. I. 29

Fränkel (7) Csók

1936 jul-aug

Kertben
Akt I-II

1937 (Debrecen)
Szivárvány
Balaton
Bárányfelhős Balaton
Lido alakkal
Szénakazal
Virágcsendélet
Nő ablakban

1937 dec - 1938 jan
ugyanit.
l. katal. +

1938. jan-febr (Pécs)
Szinezett kare I-III

emlékére létesitendő emlékmü ügyében

junius hó 20-án délelőtt 11 órakor a

niszterium tanácskozó termében értekez-

z értekezletre a Bizottság részéről ki-

lenését kérni.-

vi junius hó 5-én.

Csók István

Pesti Napló képes melléklete
1934 febr. 11.



Női arckép. Csók István legújabb festménye

Lipót Vilmos főherczeg.

Csaknem derékig, balra, v
és hermelines palásttal, mely al
vénye látszik ki, nyolczszegleté
lonban. Jobbkezét parancsnoki pá

3.

SERENISSIMVS ET P
Princeps D

alól: LEOPOLDVS WIL
ARCHIDVX AVSTRIAE, DVX
nunc Regis Hispaniaru
Gubernator etc.

Rm., mér. a rl. 9.6: 7.2 c
Ad. Bracheli: Historia nost

Csók István

52. *Csók István:* A Balaton Aligánál.

Árverési Közlöny 1938. 4. sz. 17



867. 864. 862.
869.

Magyarság Képes mell. 1925, márc. 5.

Csók István



Csók István festőművész, aki most ünnepelte hatvanadik születése napját

Csók István



Csendélet
Csók István olajfestménye

Az Est Képeslapja. 1929. I. k.



A Szinyei-Merse Társaság Barátai Körének majálisáról. Balról jobbra: Petrovich Elek, Bartóky József v. b. t. t., Csók István, Iványi-Grünwald Béla, Perlmutter Izsák. Felső sor: Lázár Béla dr., Györgyi Dénes, Jeszenszky Sándor dr., Szentgyörgyi István, Bálint Zoltán, Pólya Tibor, Farkas Imre.


BUDAPEST
1939 JUL 31 21
4K4LK

Csók István

Új Magyarság Vasárnapja

1935 márc. 24.

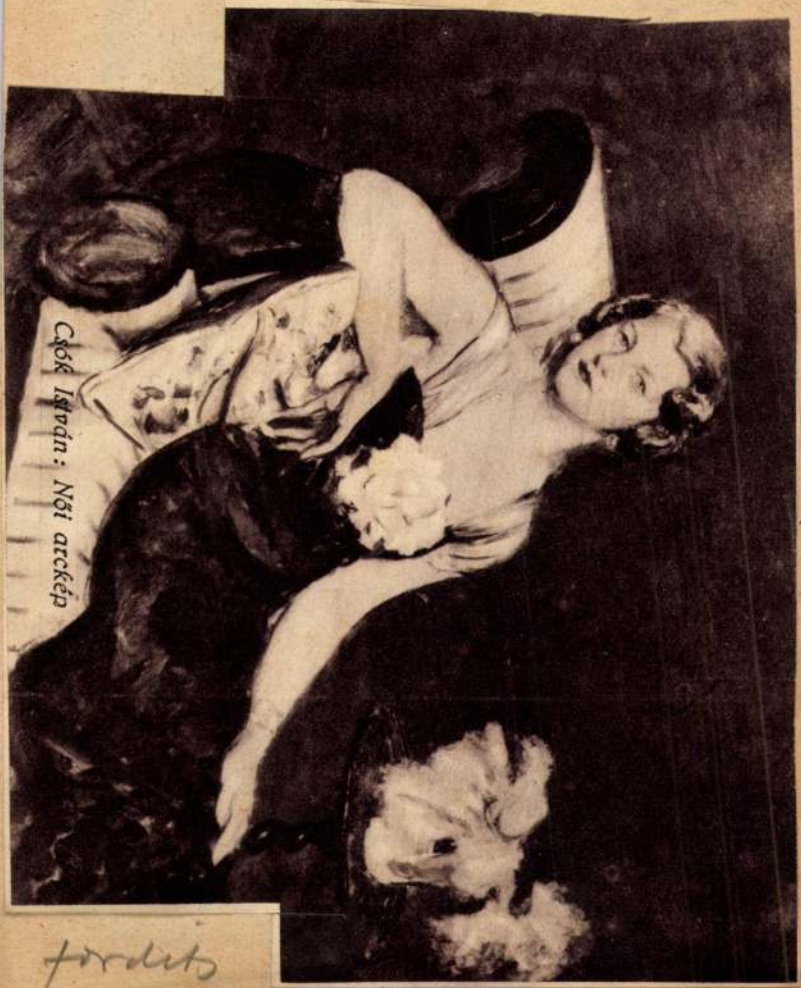

Csók István: Női arckép

fordítsd

Peca

A Mücsarnokban rendezett harmadik nemzeti képzőművészeti kiállitásról

AZ EST HÁRMASKÖNYVE

Az Est Hármaskönyve 1934.

Csók István

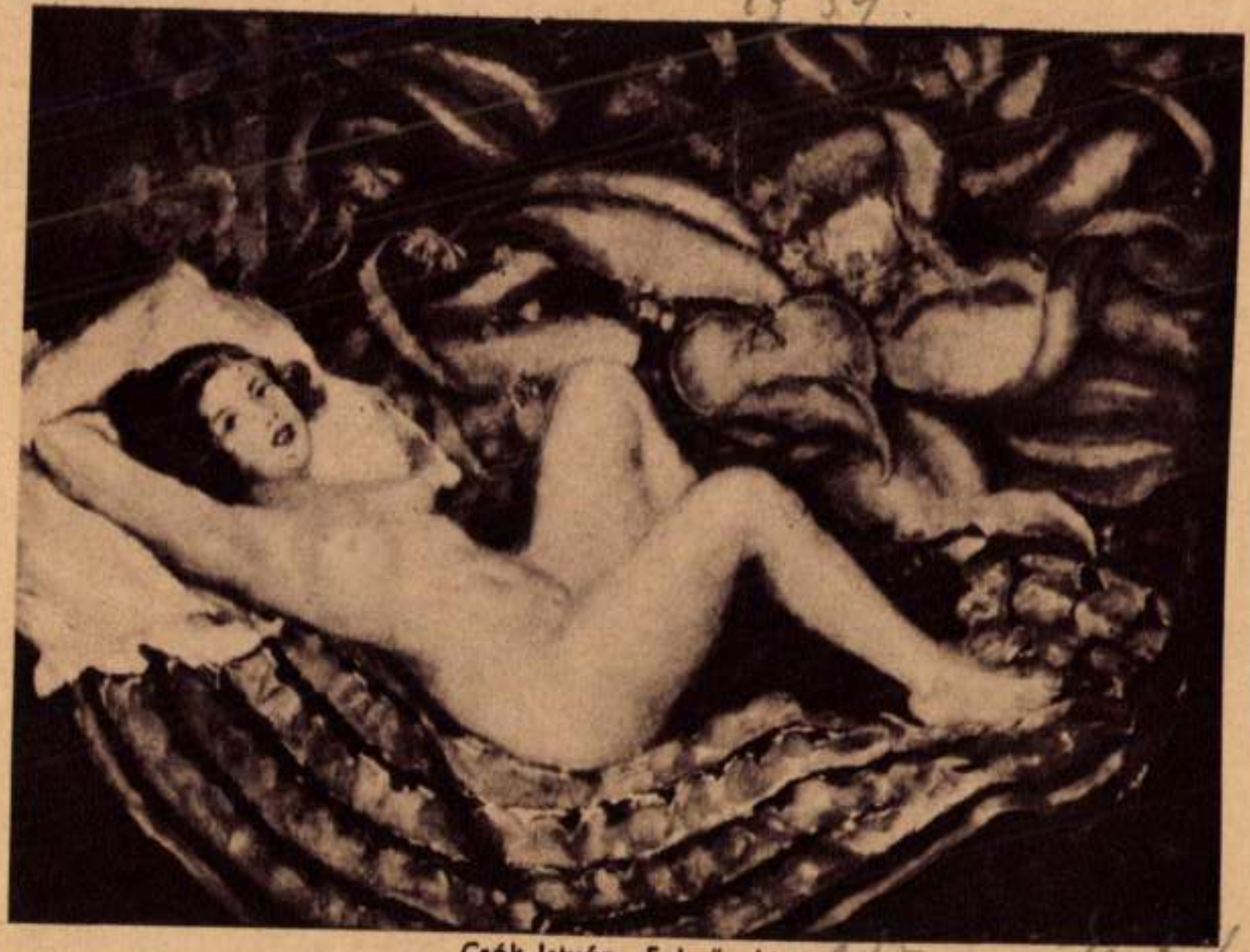

Csók István: Fekvő akt

A fővárosi leptárban

A város vezetősége szereti, ha a gyermekek kacagnak. *A Gellérthegy oldalán valóságos gyermekparadicsom van.* Egyre több és több gyermekjátszóteret állítanak fel.

Megkezdődtek a közlekedési reformok. *A kisszakasz olyan sikert ért el, hogy Európa majdnem minden városa tanulmányozza már a villamostarifa leszállításának ezt az új módját.* Az autobusz úgy alakul a kívánságokhoz, hogy csak elismerést érdemel érte.

A Gázművek és az Elektromos Művek *a legújabb háztartási felszerelésekkel valósággal mechanizálják a háztartást.*

Budapesten van a legmodernebb élelmiszernagyvásártelep. Még az áruk is szépek, még az áruk is Budapest szépségeit szaporítják. A *Községi Élelmiszerüzem* nemcsak az áruk jóságára, hanem a szépségére is nagy súlyt fektet.

Aki szereti a szépet, az rossz ember nem lehet. Budapest igazán *rengeteget áldoz a szociális problémák megoldására.* Az idén már 70.000 embernek adnak ingyen kenyeret. A szegény gyerekekről külön gondoskodnak és az anya- és a csecsemővédelem terén bámulatos munkát végez a főváros.

Egy ilyen szép város *nem is szomorkodhatik.* Ezt szeretik



CZENCZ JÁNOS: FATIME



CSÓK ISTVÁN: „HONI SOIT QUI MAL Y PENSE"

Csók István



CSÓK ISTVÁN: Népszínház-utca.

Művészeti Krónika
1913. dec. 15.

plasztikus virágkerettel.
Augsburgi munka, XVII. század.
Ezüst, átm. 13·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Gerevich: PA, 260. l.

TALPAS SERLEG
vert növénydísszel.
Német munka, XVII. század.
Aranyozott réz, mag. 18·7 cm.

DÍSZTÁL,
ovális.
Német munka, XVII. század.
Aranyozott ezüst, szél. 26 cm.

FEDELES BILLIKOM,
fedelén és oldalán három-három ókori író arc
Augsburgi munka, XVII. század.
Ezüst, mag. 14 cm.

KÓKUSZPOHÁR,
faragott dísszel, füllel.
Német munka, XVII. század.
Aranyozott ezüst, 9·4 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Gerevich: PA, 260. l. — Őszi kiállítás, 1
Ipolyi, 159. szám.



99. *Csók.*

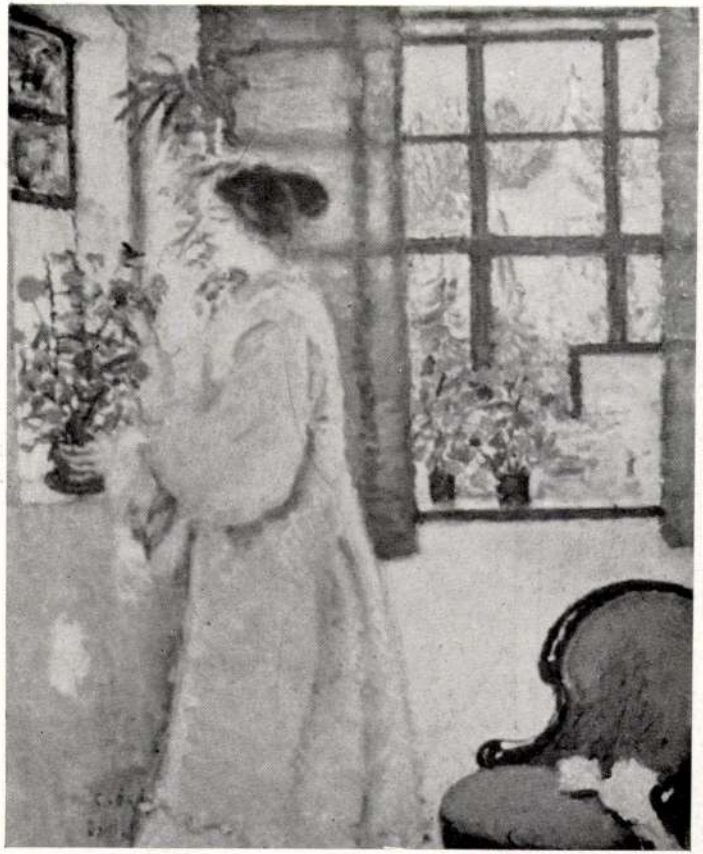

97. *Csók.*

Muzeum aukcio



102. Csók.



93. Csók.

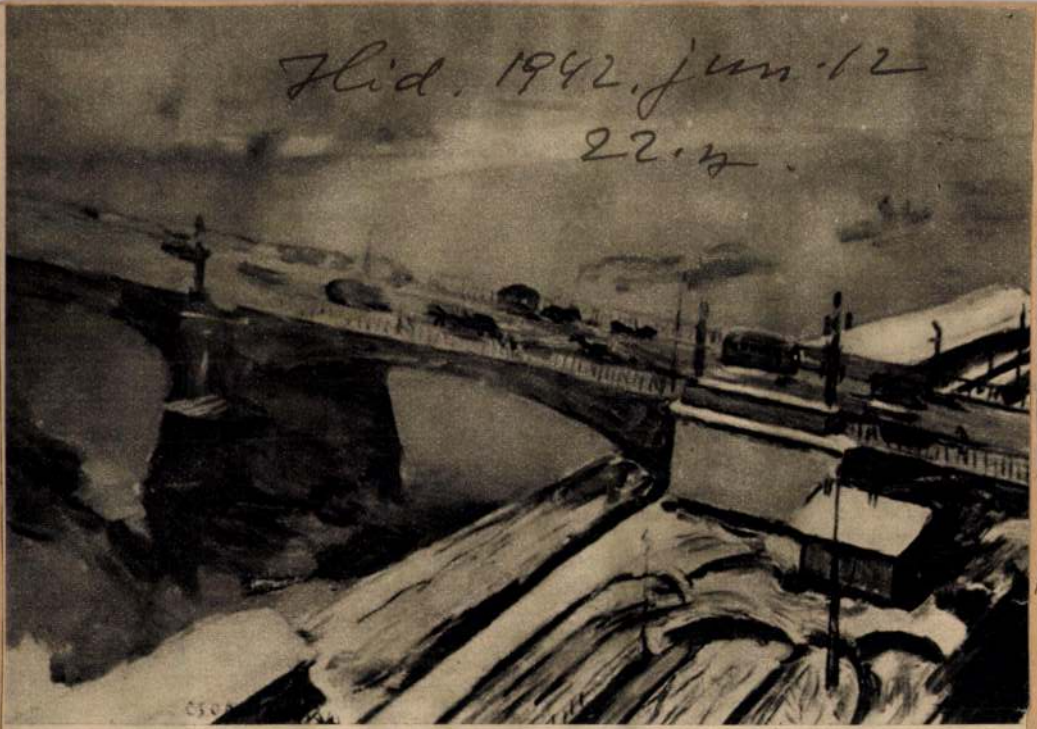

Csók István: Margithid


STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER

Csók István



A hét sporteseményei. Katonai atlétikai verseny a Szurmay-alap javára. Magasugrás. Az Uj Idők fényképe

szervezet tízszer annyi ellentállóképességet szerezhet, mint amennyivel most bír.

Mint minden képességet, az álmodozást is lehet túlságba vinni, — mint azok teszik, kik ébren-alva azt sem tudják már, mit csinálnak. Ezeknél az elhatározás ereje hiányzik, hogy cselekedjenek, mikor tettre volna szükség. Az erők tevőleges és nemleges összességére között egyensúlyt kell tartani, meg kell az em-

A növekvő képességgel, hogy szemlélődőkké legyünk, megváltozik a lélekzés és szívverés is. A művészileg gyakorolt lélekzés... Prana Yama, az indiai Yogik módszeresen hosszú be- és kilélekzése, természetes külső következménye annak a belső állapotnak, mely csodákat művelhet testben és kedélyben egyaránt.

Van lelki lélekzés is, eszmei ritmus, melynek a



Piktorok a zöldben. Csók István a villájában festi a leányát, Züzükét. Fabinyi Lily fényképe

Brabançonne

Zala Györgynek, a mesternek, Istvánúti remek műtermében egy nyurga, sápadtarcú fiatal szobrász egy három öl magasságú ló viharzó orrcimpáját mintázza. Közben egy székely népdalt dudol tiszta székely kiejtéssel és ritmussal. Nem is veszi észre, hogy mellette egy elegáns úri asszony megy Zala Györgyhöz, ki egy Árpád-korabeli vitézen dolgozik.

Az elegáns úriasszony D. grófnő, a mester régi ismerőse.

— Mivel lehetek szolgálatára? — kérdi Zala agyagos kezét törölgetve.

nem egészen három hónapon belül márványba is faragta. Mind a két grófnő elragadtatással szemlélte a készülő munkát és többször adtak elragadtatásuknak kifejezést. Ezt francia nyelven tették, nehogy a fiatal művész szerénységét megsértsék.

— Igazán nem hittem volna, — mondotta az idősebbik grófnő húgának, — mikor az állványon a székely nótát dúdolta parasztos akcentussal...

Azon a napon, mikor a büsztét elhelyezték a park ciprusai közé, a fiatal művészt a grófnők ott tartották ebéden. Ebéd után az egyik grófnő a zongorához ült és mes-

— A magyarázata, — válaszolta Orbán mély meghajlással, — egyszerű.

— Halljuk!

— Én a Szépművészeti Akadémiát Brüsszelben végeztem.

— Ah!

— És a harmadik iskolai esztendőben szerencsés voltam megnyerni természet után való mintázásért az első díjat, az akadémiai grand prix-t.

— Bravó!

— A díj átnyujtása némi cerimóniával jár. A polgármester, az öreg Max, beszédet intézett hozzám. Szép, buzdító szavakat hallottam ajkáról és a beszéd végén a város zenekara rázendített a Brabançonne-ra. Soha zene oly édesen nem csengett a fülembe.

— A dicsőség, ugyebár?

— Az is, de főleg az az érzés, hogy félóra múlva életemben először tízezer frank lesz a zsebemben.

— Tízezer frank? — kérdezte az egyik grófnő.

— Annyit kap a Grand prix nyertese az aranyérmen kívül...

Mikor estefelé a grófné a honoráriumot átnyujtotta a fiatal szobrásznak, a másik szobából hatalmas akkordokban, fortisszimó zúgott a Brabançonne... *Z. M.*

Történet a hajról

A feleségemet elkisértem Edéhez, akinek hajbodorító és körömnyeső műintézete van a Belvárosban. Mi még abból a nem is régi időből ismerjük Edét, amikor lakásról-lakásra járt fésűivel,

Eldőlt a Tehetségavatás pályázat

Győztes: Gál Magda trafikos kisasszony



Gál Magdának, a «Nyíl» regényujság szerkesztőségében átnyujtják a megrendelő levelet

A *Színházi Élet «Tehetségavatás»* pályázata befejeződött. Érdekes, színes, gazdag, új ígéretekkel találkoztunk az irodalmi kezdőknek ezen a versenyén, amelyet egy fiatal pesti lány: *Gál* Magda nyert meg. A pályázat díja tudvalevően egy *300 pengővel jutalmazott regény-rendelés*, amelyet a *Nyíl* regényujság juttat a győztesnek. *Ujvári* Sándor, a *Nyíl* regényujság egyik szerkesztője, a következőket írja az eredményről:

— Amikor a *Tehetségavatás* indult, rávettem a *Révay* Irodalmi Intézetet, akinek tulajdona a *Nyíl* regényujság, hogy tűzzön ki a *Tehetségavatás győztesének egy háromszázpengős regény honoráriumdíjat*. Ez annál könnyebben ment, mert a *Nyíl* programjában elsősorban benne volt, hogy friss magyar tehetségeket kell szóhoz juttatni a nagy nyilvánosság előtt.

Gál Magda megérdemli a szót. Harsányi Zsolt és a zsűri nem tévedett akkor, amikor neki juttatta a háromszáz pengős első díjat.

De hadd írjak valamit erről a huszonhároméves fiatal leányról, aki semmiféle típust nem képvisel, mert ma már a dolgozó nő nem számít annak. Hosszabb idő óta dolgozik egy körúti trafikban és karcsú Mirjamok és az illatos Memphisek válogatása közben fogamzott meg benne a *Szegény kis Zsiga* című novella, amit a *Színházi Élet* pályázatára beküldött. Ennek köszönheti a háromszázpengős regénypályázat díját.

Most ha hazamegy este a körúti dohánytőzsdéből, neki fog, hogy színes fantáziával megírja Nyíl-regényét és belevigye egész fiatal életének meglátásait, vágyait ebbe az írásba.

Az új fiatal magyar «írónő» már nyolcéves korában is foglalkozott irodalommal és szinte saját magát nevelte, tanította az írás nehéz mesterségére.

Megkérdeztem tőle, hogy mik a tervei a jövőre nézve?

— Tovább is szorgalmasan dolgozom reggel öttől este tíz óráig, de a legfőbb vágyam természetesen az, hogy írással keressem meg a kenyeremet. Remélem, hogy a regényem, aminek tervét már rég magamban hordom és a színdarabom, amin dolgozom, módot fog erre nyujtani.



Nyíl

Dr.Sch/B.

Budapest, 1933. szeptember 16.

Nagyságos

Gál Magda urnőnek,

Budapest.

Üdvözöljük Önt, mint a Színházi Élet tehetség pályázatának nyertesét és felkérjük, tiszteljen meg bennünket mielőbb látogatásával, hogy a regény terjedelmét és annak tartalmát megbeszélhessük.

Honoráriumként a regény elfogadásakor P.300.--, azaz háromszáz pengőt folyósítunk.

Örömünkre szolgál, hogy a Színházi Élet tehetség avatása megkönnyíti számunkra célunk elérését: a legnagyobb nyilvánosságot nyujtani a legfiatalabb magyar tehetségeknek.

Teljes tisztelettel

Nyíl

SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA

A «Nyíl» megrendelő levele Gál Magdához, a Színházi Élet Tehetségavatás pályázatának győzteséhez

Fiatal művészek kiállítása a Műcsarnokban



Hatvani-Perlusz Gyula: Hidegkúti táj



Udvardy Pál: Sióagárdiak



Kézdi-Kovács Elemér: A csatornán



Gerő Gyula: Karinthy Frigyes portréja



Homokos József: Gerelydobó



Csóka István: Pirossapkás lány
(László foto)

Csók István
festőművész

Est
1934 XII. 23

MŰTERMÉBEN DOLGOZIK CSÓK ISTVÁN,
akinek *hetvenedik születésnapját a jövő év elején*
ünnepli a művésztársadalom



Csók István

Lázd

Mův. Krómka

1905. 7 n.

Csók Önmagáról és

Gerő Ödön cikke

tolt nyugta okmány bélyeg
lagban méry tisztelettel kérem,
no által a hivatalban meg-
a 14.904 korona és 40 fill.
-forn bélyegre fölhasznál-

Méry tisztelettel
Kladek János

KLADEK JÁNOS
építkezési vállalkozó
KASSA

Csók István

Vaszary János

U. 3295

Az Est. 1932.
szept. 30. (Csók és Vaszary a közigazgatási bíróságnál kér védelmet.)

kek Országos Bizottságának alkalmazottai
i szabadságidő ügyében hozzám intézett
Méltóságodat, hogy a felterjesztésben
m és a szabadságot engedélyezem.
, 1943. évi junius hó 24-én.
niszter rendeletéből:
r. vitéz Haász Aladár s.k.
iszteri osztályfőnök.

v i c h T i b o r úrnak,
a Műemlékek Orsz.Bizottsága elnöke
B u d a p e s t .

Csók István
Edvi Illés Aladár
Ferenczy Károly
Frank Frigyes
Glatz Oszkár
Glatzne Wildner Mária
Góth Móric
Hadzsy Olga
Iványi Grünwald Béla
Kallós Árpád
Kató Kálmán
Kohner Ida
Koszta József
László Fülöp
Mednyánszky László
Nádler Robert
Rudnay Gyula
Szlányi Lajos
Várady Gyula
Vaszary János

tovább

czód

Rouville = Het Vaderland.
1921. ápr. 26.
Déry Kult 1921 41–43. l.

4903

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Ákos, Szilágy vm.	Ev. ref. templom déli oldal-nézete.

Csók István

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: VILÁG

Megjelent: 1949 MÁJ. - 1

93

A NYOLCVANNEGY ESZTENDŐS CSÓK ISTVÁN a Margithid után most a Lánchid épitését örökiti meg pompás vásznain.

A sepsiszentgyörgyi ev. ref. egyház község presbitériuma a legutóbb tartott ülésében jól esö örömmel vette tudomásul, hogy a mélyen tiszteltbizottság előterjesztésére templomunk régi várfalának stílszerü tatarozása czéljából 1200. kor. államsegély engedélyeztetett.

Ez államsegélyhez egy régi székely müemlék fog a végelpusztulástól megmenteteni és ez által

Csók István

Avvabb Vaszary János

2 rod U. 3296.

Pesti Napló. 1932.

sept. 29. (Csók, Vaszary, Hubay).

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
842 1943 XI. 29. n.

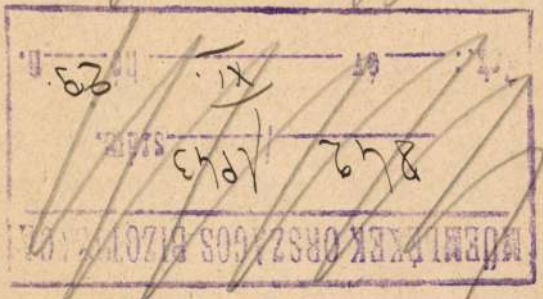

56960/1943.III.szám.

Felkérem Mél
helyreállitására a 27.739/194
dr.Lux Kálmán kezeihez kiutal
789.05 P felhasználására vona
sziveskedjék.

Amennyiben a
sziveskedjék ezek állásáról j

Budapest, 19

Méltóságos

dr. Gerevich
a Műemlék

Csók István

Csók István festőművészünk keze is a kis négyszögletes kezekhez tartozik. Fényképünk kissé skurzirozva mutatja a fölfeléhajlított ujjakat, különben szemléletes képe lehetne ennek a típusnak. A 69 éves Csók István keze ma is friss, rózsaszínű. Csupa élénkség, fürgeség, tettrekészség. Akaratereje, eleven fantá-



Csók István keze

Mars-dombok mutatják meg. Egymán a kávelyn és a felette [illegible]
másikuk a tenyér ellenkező oldalán, a fej- és a szívvonal között van.)

Sorsvonala jódarabon kettősen halad (ez a fényképen nem tűnik ki) és boldog házasélete harmóniájáról beszél. Ez a kéztípus egyébként is sok nemes tulajdonság hordozója: hűség, céltudatosság, kitartás, igazságszeretet, megbízhatóság emelik ennek a jellemnek az értékét. Majthényi György: Kezek, sorsok.

Tükör 1934. márc.



Balaton.

mint ezelőtt akár húsz, harminc, vagy negyven évvel.

Pedig az idők nem kedvezőek. Amikor beszélgetésünk során ehhez a témához érünk, a művész arca elkomorul.

— A magyar festőművészek — mondja — ma nagy válságban élnek. Ez a válság, sajnos, anyagi jellegű, hiszen az általános világkrízisben ki gondol arra, hogy festményeket vásároljon, ki gondol arra, hogy a művészetet pártolja, amikor az értékek márol holnapra megsemmisülhetnek, amikor a mindennapi gondok olyan erősek, hogy egyedül uralkodnak minden cselekvésen. Különösen nálunk érezhető ez a válság, amikor az eddigi képvásárló közönség teljesen visszahúzódik. Nagyon sokat ront az igazi művészek helyzetén a sok kontár és hamisító, akik természetesen sokkal olcsóbban dolgoznak, mint a márkás művészek.

— Bizonyosan tudomása van Méltóságodnak, — említjük meg — hogy alakulóban van a képzőművészeti kamara. Talán ez a szervezet segíthet a fennálló helyzeten?

Lemondóan legyint.

— Szép gondolat a kamara, — feleli — de nem hiszem, hogy segíteni tudna a magyar művészek borzasztó helyzetén. Mert azt a kamara sem



Virág csendélet.



Kertben.

tudja elérni, hogy ismét vásárló-közönséget teremtsen s hogy kiszoríthassa a selejtes művészetet. A közönséget nem lehet izlésében irányítani. Még a jónevű művészek között is olyan nagyok a stílusbeli eltérések, s aki tegyük fel, egy Karlovszky-portrét akar venni, nem fordul Csók Istvánhoz, vagy aki Aba Novák művészetét kedveli, nem vesz Szüle Pétertől festményt. Ezért nem hiszem, hogy a képzőművészeti kamara, ha meg is alakulna, komoly eredményeket tudna elérni.

— Mi a véleménye Méltóságodnak — kérdezzük tovább — a mai magyar festőművészetről?

Erre a kérdésre láthatóan felélénkül a mester arca.

— Ezen a ponton, hála Istennek nincs ok az aggodalomra. Ha körülnézünk a mai Európa művészetében, meg kell állapítanunk, hogy a magyar piktúra igen jó és előkelő helyet foglal el. Művészetünk friss, eleven, sokrétű s megállja a versenyt bármely nációval szemben is. És ez mindenesetre biztató jel a nagy krízisben. Ha az anyagi sikerek el is maradnak, erkölcsi elégtételt azért kapunk.

Elbúcsúzunk Csók Istvántól. Tekintetünk mégegyszer végigsiklik a műterem festményein s még mindig nem akarunk hinni szemünknek. Nem akarjuk elhinni, hogy ezeket a fiatalos, optimista derüvel festett, színpompás vásznakat egy 74 éves művész festette. Szinte el is mosódik ebben a környezetben a fehérhajú ősz művész s emlékezetünkben csak egy örökifjú, erős alkotó alakja marad.

Tavasz a télben...

Márkus Pál

rövid összefoglalását Petrovics Elek adta, aki a művész négy év előtti jubiláris kiállításán kiadott katalógus előszavában a következőket írta:

Csók Istvánnak van egy pompás tájképe, amelynek ezt a címet adta: Tél a tavaszban. 1913-ban festette, amikor egy bolondos áprilisi napon nagy hóvihar kerekedett és néhány órára fehér leplet terített a Városligetre. Ezt festette meg Csók István, azzal az elragadó jókedvvel és bájjal, amely az ő lelkéből sugárzik és azzal a könnyűséggel, amely az ő kezének sajátja.

A képnek ellenpártját most mutatja be, 22 év multán, de nem festett alakban, hanem eleven valóságban, saját személyében. A 70 éves Csók István — tavasz a télben — a művészi léleknek csodálatos tavaszi virágzása az ember életének telén. Vagy ki látott hamarjában üdébb és gazdagabb költészetet, mint amely a Balaton egének és vizének csodáiból árad? Milyen felemelő látvány a szellemnek ez a győzelme az anyagon, a léleknek ez a megtörhetetlen ifjúsága, a teremtő erőnek ez a tartós bősége! Milyen nyeresége életünknek, hogy láthatjuk ezt s milyen szerencsénk, hogy meg is

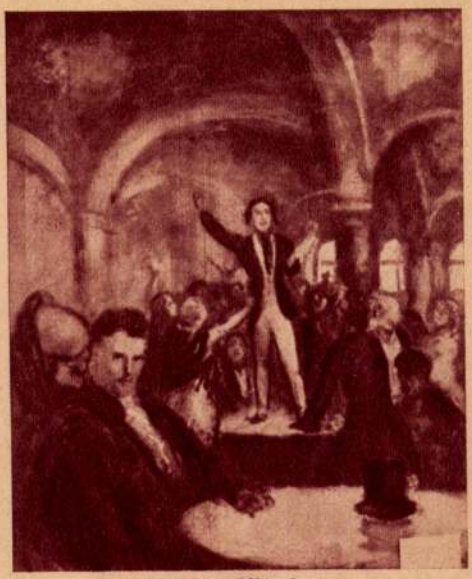

Petőfi a Pilvaxban

tudjuk látni és örvendezni tudunk rajta és hogy akik a hetvenedik évfordulón ünneplésére készültünk, egyszersmind Csók István nagy sikerének ünnepét ülhetjük és hirdethetjük.

Varázscipőben járt Csók István,

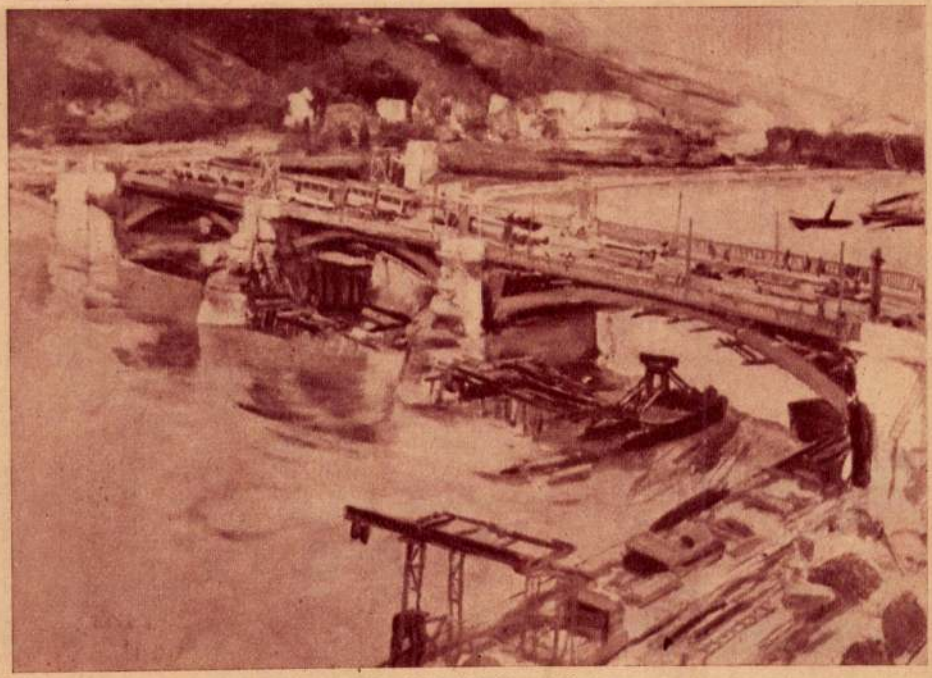

A Margithid átépítés alatt.



Virágok.

mint a mese hercege s nem fáradt el, noha igen nagy utat kellett megtennie, amíg az egresi molnár házától eljutott a halhatatlanságig. Az „Ezt cselekedjétek", az „Úrvacsora", az „Árvák", a „Szénagyüjtés", a „Mézevők", a „Műteremsarok", a „Vámpírok", a „Thámár", „Wlassics Tibor arcképe", a „Tél a tavaszban", a Züzü-sorozat, a „Zsuzsánna", a „Keresztapa reggelije", a balatoni-ciklus ennek az útnak fő állomásai. Mennyi súlyos alkotás, a röpke ötletek és a súlytalan „érdekességek" mai özönében! Köztük nem egy igazi mestermű. És milyen nagy gazdagsága a skálának, milyen csodás keveredése a valóságnak és a fantázia szüleményeinek. Ám mindent egységgé formál a mester hamisítatlan magyarsága, egyéniségének kedvessége és enyhe színeinek édes költészete.

Majdnem ötven éve, hogy a dicsőség útját járja ez a nagy és színmagyar művész. Esete azt mutatja, hogy a dicsőség útja nem mindig a boldogulásé... De nyomjuk el e percben azt, ami jobban fáj nekünk, mint neki."...

Mióta Petrovics Elek ezeket a szavakat irta, négy év telt el és semmi sem változott. Legfeljebb újabb és újabb alkotásai jelentek meg a mesternek, újabb és újabb sikerek járultak az eddigi eredményekhez, de Csók István ma, 74 éves korában épp oly fiatal, alkotó kedve még épp oly töretlen,

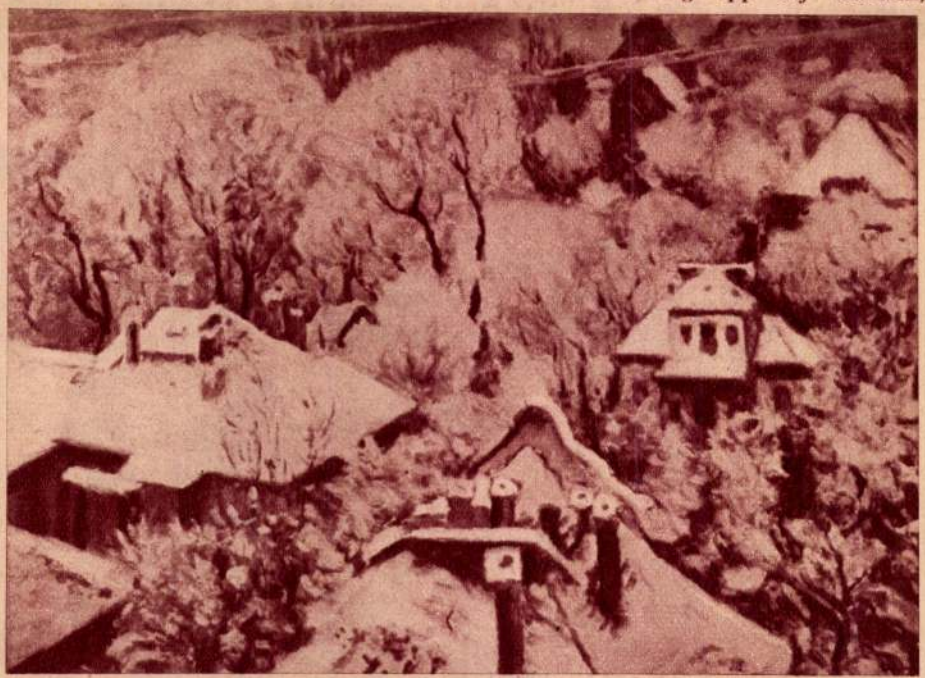

Téli tájkép.



Valami furcsa, felemás atmoszféra hatását érzem, amint itt ülök Csók István műtermében és beszélgetek a mesterrel . . .

A tágas, hatalmas ablakú helyiségben egyenletesen szórt hideg fény világít meg egyformán minden tárgyat. Olyan hűvös, olyan józan ez a világítás, hogy inkább érezzük hideg laboratóriumban magunkat, mint egy festőművész szentélyében. De mindez csak egy pillanat impressziója, mert az ablakon keresztül a fiatal természet diadalmas zöldelését látjuk, vakítóan virágzó fákat, makulátlan kék eget s mindezt a tavasz nagy, nagy ragyogása tölti be.

Szemben velem egy művész, egy ember áll, akinek igen szép kort adott a Teremtő. Hosszú pályafutása alatt sokat dolgozott, sok dicsőséget aratott s most, őszbecsavarodott fejjel, a megtett kötelesség, a nem mindennapos karrier tudatában már kissé felül áll a dolgokon, inkább a magyar piktúra „grand old man"-jét látjuk benne, mint az alkotó művészt. És mégis, ha a körülöttünk elhelyezett legesleg-újabb művére téved pillantásunk, csodálattal vesszük észre, hogy az évek elvesztik jelentőségüket, minden általános szabály felborul és csak egy százszázalékosan mai, az idővel szorosan lépést tartó erős, modern művészszel van dolgunk. Ha végigtekintünk a képzőművészet történetén, általános normaként tapasztaljuk, hogy egy bizonyos koron túl az alkotó művész veszt erejéből, művészete, eredményei hanyatló tendenciát mutatnak s nem képes felvenni a versenyt korábbi énjével. Csak egészen kivételes esetekben, csak a legnagyobbak közt látjuk azt az istenadta adományt, amely lehetővé teszi még a hajlott korban is a teljes értékű, a nagyszabású munkát. Ezt a csodálatos jelenséget láthatjuk Csók István művészetében is.

És ez a tény nem vitatható. A kiállításokon Csók István művei eseményt jelentenek, ilyenkor a mai zivataros művészeti élet disszonáns hangjai elülnek és csak elismerés, hódolat illeti, minden bírálat nélkül.

Mi az, ami annyira megkapó ebben a piktúrában? Mi az, ami Csók István művészetét jellemzi, ami olyan előkelő és kivételes helyet biztosít számára a magyar képzőművészetben?

Ezzel a kérdéssel igen sokat foglalkoztak. A legnevesebb esztéták, művészettörténészek behatóan vizsgálták Csók István művészetét. De mind ennek a tanulmánynak legjellemzőbb,

Képes Krónika

IRODALMI, MŰVÉSZETI, SZINHÁZI, TÁRSASÁGI ÉS SPORTHETILAP

XXI. évfolyam 18. szám. *Budapest, 1939 április 30*



Aureliano Pertile, a világhírű tenorista Budapesten vendégszerepelt



102. Csók.



Csók István

93. Csók.

Ernst Muram 55. aukc. 1937



99. *Csók.*

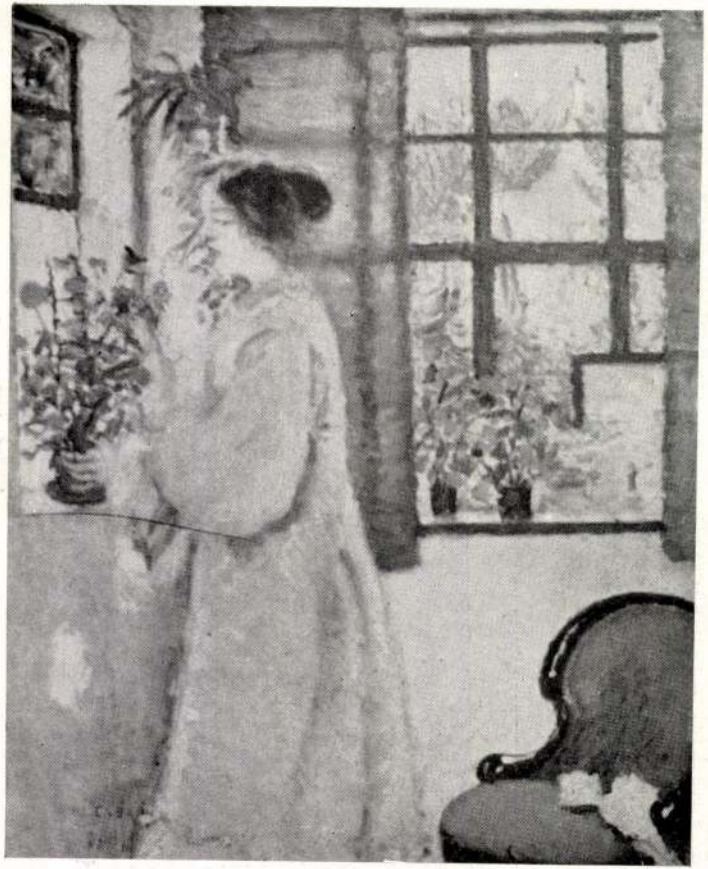

97. *Csók.*



150.

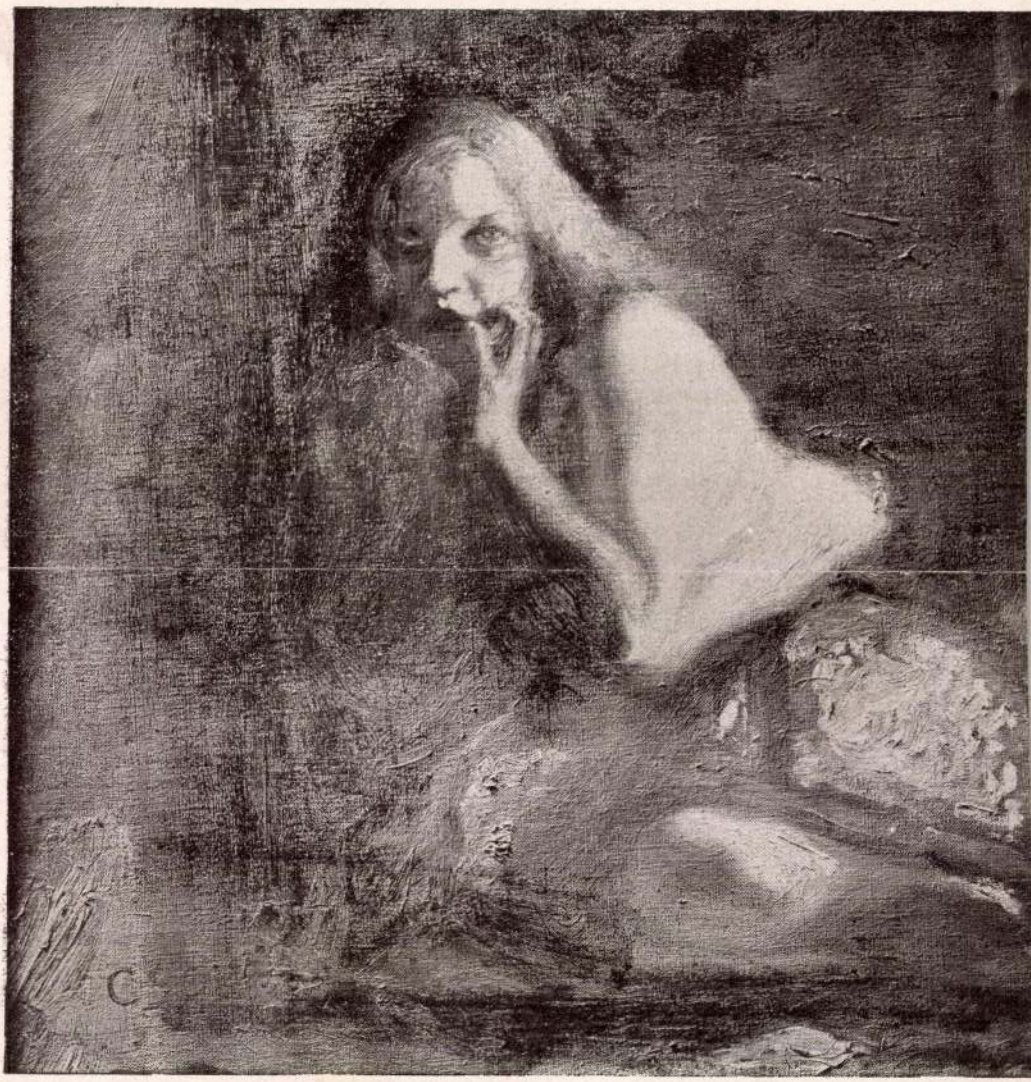

173.

Ernst Múzeum aukció
XXV - XXVI

Csók István XV.

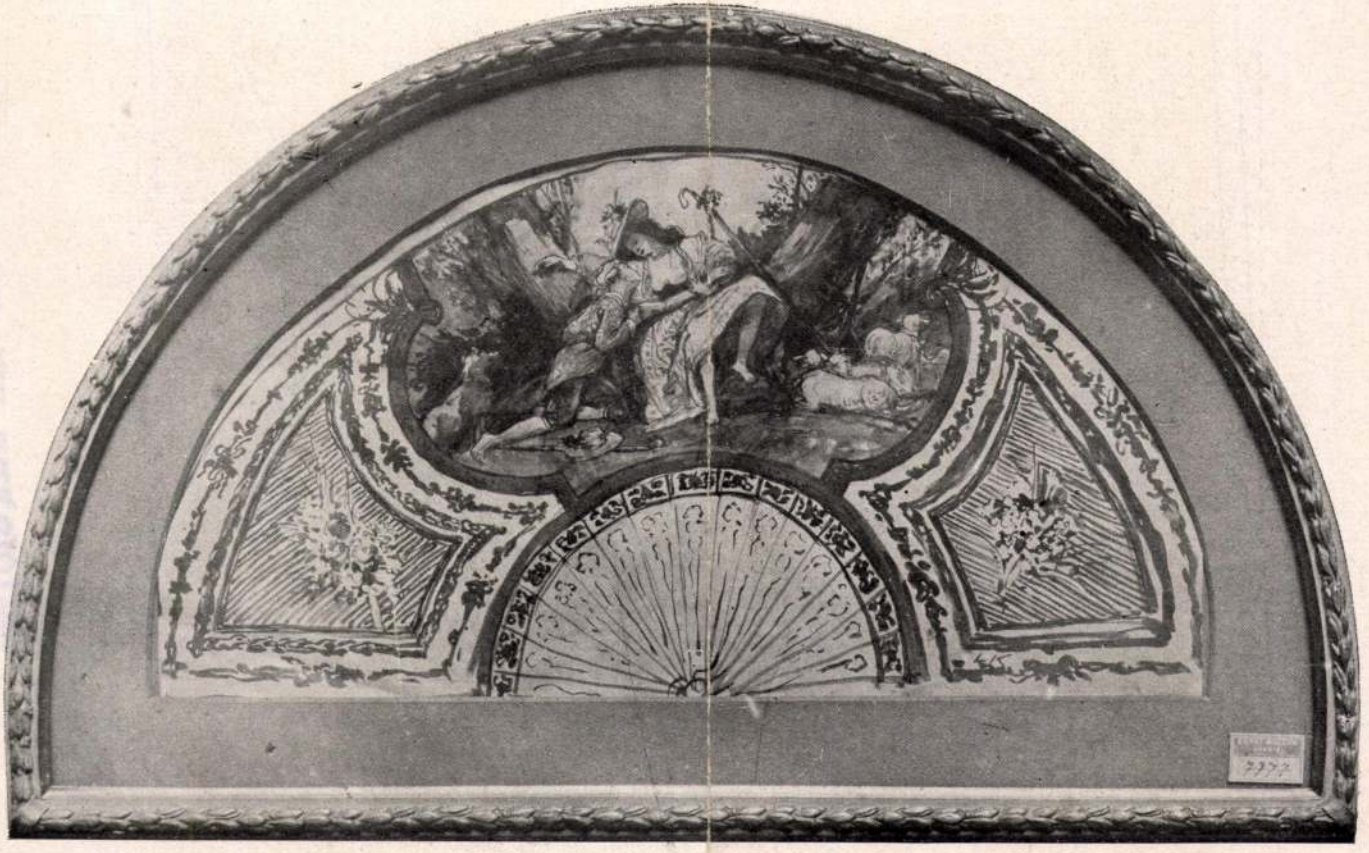

Ernst Muzeum aukciói XVII



96.



843.



842.



96. Csók.



98. Csók.

VI



Csók István



84. *Csók István:* Faragó József képmása

Árverési Csarnok aukció Eat.
1933. okt. 3. n.



A P. H. VASÁRNAPJA
1934 IV. 29.

ARCKÉP
(Csók István festménye.)

Csók István



SIENAI SZENT KATALIN

Emlékünnepe április 30-án.

(Tiepolo festménye a bécsi volt Császári Képtárban.)

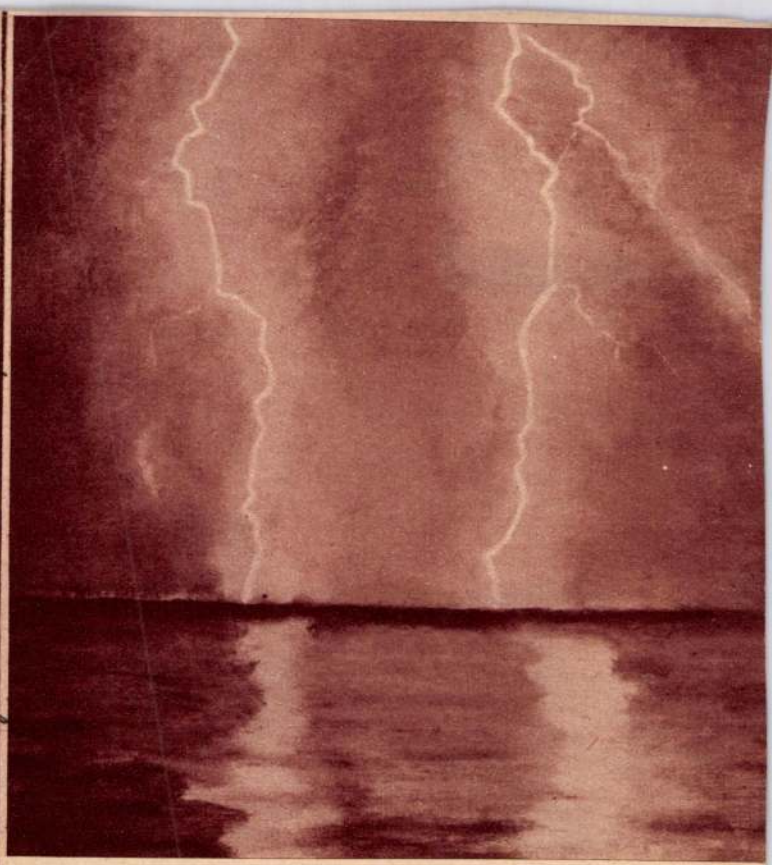

Csók István: Villámlás a Balatonon

Magyarság képes mell. 1934. ápr. 29.

Csók István

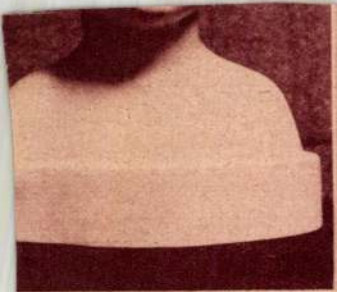

'n Lajos: Lehoczky-Semmelweis Mária



Gácfi István: Tanulmány



Edvi Illés Aladár: Alföldi táj

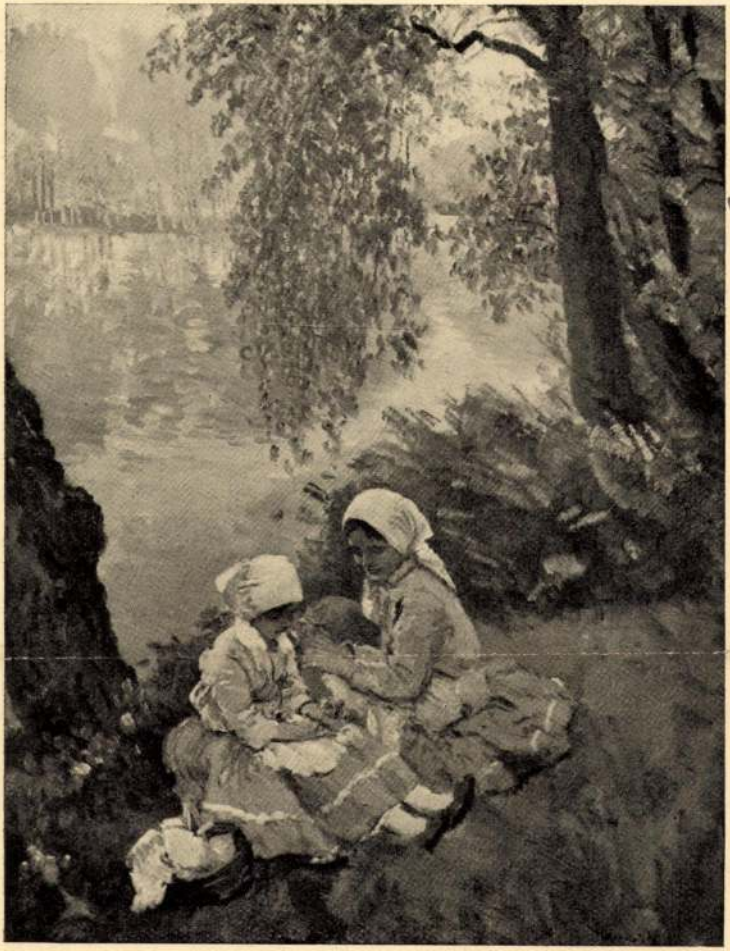

Czencz János: Zöldben

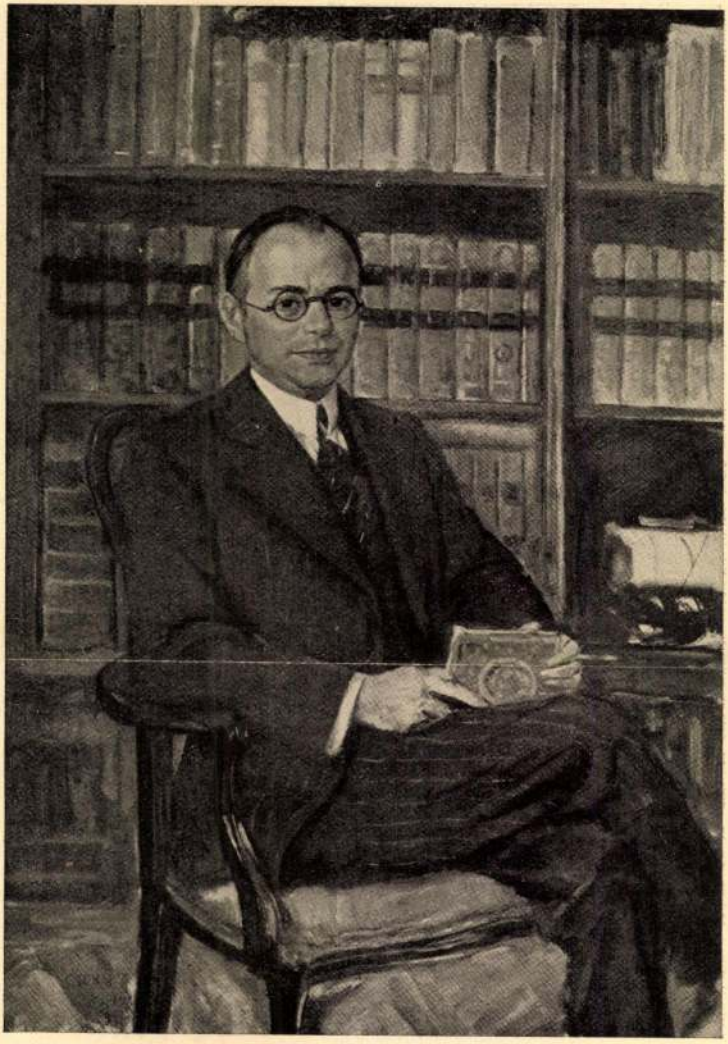

Csók István: Férfiarckép



KISFALUDI-STROBL ZSIGMOND: PETROVICS ELEK.

Dezső, Lux Elek, Medgyesy Ferenc, Orbán Antal és Sidló Ferenc.

Mivel a festészeti művek jutalmazására szánt első díjról Deák-Ébner Lajos jury-tagságára való hivatkozással lemondott, az első helyezett Csók István lett „Vampyrok", a második pedig Vaszary János „Ébredés" című művével.

A festészeti ifjúsági díjat Szőnyi István nyerte „Hegytetőn" című művével.

Vásárlás az Akt-kiállításon a rossz gazdasági viszonyok következtében csak igen kevés fordult elő, amennyiben mindössze 18 mű kelt el mintegy 130 millió korona összértékben.

A Képzőművészeti Társulat 1926. február 6-án tartott választmányi ülésén az Akt-kiállítás eredményéről szóló jelentéssel kapcsolatban jegyzőkönyvi köszönetet szavazott Barta Károlynak, az Akt-kiállítás eszméje életrekeltőjének és díjai adományozójának, valamint dr. Petrovics Eleknek, a kiállítás rendezőjének és a bizottságnak.

A NEMZETI SZALON művészeti egyesület az 1926. év első felére a következő kiállítási programmot állította össze:

A nagy feltűnést keltett, január 14-én megnyílt lengyel repraesentativ grafikai kiállítás után a Cennini-Társaság III. kiállítása nyílt meg ugyanezen hó 31-én. E társaság éppúgy, mint a Spirituális Művészek Szövetsége annak a magnak hajtása, melyet Kőrösfői-Kriesch Aladár mesternek még mindig nem eléggé méltányolt művészete vetett el és amelynek egyházművészeti kapcsolatait a felejthetetlen Fieber Henrik lelkes szeretettel és energikus cselekedetekkel oly eredményesen ápolta. Mostani kiállításuk — bár nem egy könnyen odavetett, impresszionista szellemű vízfestménnyel találkoztunk itt — is azt bizonyítja, hogy a Cennini-Társaság néhány tagja nagyon is hivatott egyházművészeti feladatok megoldására, elsősorban templomfreskók festésére.

A Nemzeti Szalon következő kiállításai: Lilien E. M. nemrég elhúnyt német grafikus művész hagyatéki kiállítása — megnyílt február 13-án, — a „Céhbeliek" VI-ik kiállítása, Erdei Viktor kollekciója, a Paál László Társaság II-ik és a Szövetség III-ik kiállítása és Paczka Ferenc művészi hagyatéka, amely Paczka Cornélia szobor- és grafikai gyüjteményével együtt kerül bemutatásra. Tervbe van még véve a Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesületének rendes évi tárlata és a Szinyei Társaság díjazott művészeinek III-ik kiállítása.

A Nemzeti Szalon ezenkívül folytatni fogja a Nemzeti Szalon által immár közel három évtized előtt kezdeményezett vidéki kiállítások rendezését és így elsősorban a Pécsi Képzőművészek Társasága meghívására Pécsre megy, ahol a Céhbeliekkel együttesen jelenik meg, azután pedig Baján rendez tárlatot.

Bolla Rezső, Szadai Lajos és Vadász Endre festők kiállítása az Andrássy-úti régi Műcsarnokban február 7-én nyílt meg. A Magyar Rézkarcnyomó Műhely az e folyóirat mult évi 8-ik számában bemutatott következő művészek, ú. m.: Aba-Novák Vilmos, Patkó Károly, Simkovits Jenő és Szőnyi István grafikai műveiből rendezett kiállítást, amely február 14-én nyílt meg, míg Jakobovits Artúr festőművészé a Lipótvárosi Casinóban ugyanezen hó 18-án, követvén ugyanazon casino helyiségeiben Litkey Antalnak február 5-én megnyílt gyüjteményes kiállítását.

A „Kéve" művészegyesület első vidéki repraesentativ kiállítását február végén nyitja meg Miskolcon. A kiállítás védnöke Miskolc város kitünő polgármestere, dr. Hodobay Sándor.

MŰVÉSZETÜNK ÉS A KÜLFÖLD

A SZINYEI-TÁRSASÁG MÁSODIK KIÁLLÍTÁSÁRÓL az *Observer* február 7-iki számában *P. G. Konody*, ki a kiállítás megtekintésére hozzánk ellátogatott, behatóan emlékezik meg.

Maga a város szomorú hatást tett rá, nincs élet, mozgás az utcákon, a szállodai élet kihalt, az üzletek üresek, a színházak konganak. Budapest, mely egy 20 milliós ország fővárosának épült, egy 8 milliós ország fővárosának nem való. Virágzó vidéki városok, melyek azelőtt mind beletorkoltak a fővárosba, kívülkerültek az ország határain, ami katasztrofális hatású.

De e szomorú viszonyok ellenére a művészet iránt való érdeklődés meglepően nagy. Általános a meggyőződés, hogy a művészet kultusza a nagy menedék e nagy sivárságban. Az állam támogatja az operát. A szobrászok egyre kapnak monumentális emlékekre megbízásokat, festők nagy dekoratív feladatokhoz jutnak. A magyar kiállítást Velencében az állam rendezi, míg az angol pavillon támogatása ehhez képest siralmas. Baldwin válasza Duveen interpellációjára, ki az angol művészet támogatását kérte, szomorúan igazolta, menynyire hátrább áll az angol művészet támogatása, mint aminő az elszegényedett Magyarországon tapasztalható.

De amellett a magyar társadalom is támogatja a magyar kormányt a művészet istápolásában. Hivatkozik az aktkiállítás nagy sikerére, melyet egy hónap alatt százezernél többen látogattak.

Jelen voltam, — írja — a Szinyei-Társaság vernissage-án. A kiállítás magas művészi szinten állott, de nem volt semmiféle szenzációs jellege, ami szükséges ahhoz, hogy Londonban nagyobb érdeklődést váltson ki. Nagyszámú rendőrségi készültséget talált a kapu előtt, akik a forgalmat szabályozták, időnkint be is kellett zárni a kiállítás kapuját a nagy tolongás miatt. Ötezernél többen látogatták a kiállítást 10—2 óra közöit.

A magyar festészet, aminőnek azt a Szinyei-Társaság képzeli, méltó arra, hogy ismertté váljék az ország határain kívül is. Az a kedvező benyomás, melyet a magyar osztály az internacionális társaság kiállításán keltett, csak fokozódik e sokkal jelentősebb kiállításon. A vezető magyar festők inkább kozmopoliták, semmint nacionalisták, amit megértet az, hogy mind francia kultúrán nevelkedtek. *Vaszary* János például átment a francia művészeti mozgalmak minden fázisán és most elérkezett a párisi indépendentokhoz. Mindenféle tárgy intenzíven életteljes tanulmányozása igazolja egyéni látását és a kifejezés meglepően mesteri voltát. Művészi fegyelem és öntudatlan verve már nem mehet messzebb.

Egyetlen magyar mester sem örvend nagyobb elismerésnek, mint *Csók* István. Művészete fölszabadultabb és kevésbbé ihletett, mint a Vaszaryé, de a színek ritka finomságára és a rajz nemes egyensúlyára van felépítve. *Fényes* a békés magyar táj költészetét fejezi ki finom nappali világításban. Képeit emlékezetből festi, melyek apró tanulmányokon alapulnak, mindamellett csodálatosan biztosak tónusértékeikben és atmoszférikus hatásukban. *Pólya* Tibor a behavazott falu utcai jeleneteit festi, finom tapintattal elosztva a fekete foltokat a fehér tömegekbe, emlékeztetve Breughelre, de az ecsetkezelés tisztára modern könnyedségével. Carrière példája nagyban befolyásolhatta *Rippl-Rónai* stílusát, kinek pasztellben rajzolt arcképei elmosódott tónusokból emelkednek ki, ami az arc jellemzését intenzív erővel fokozza. Jóval magyarosabb jellegű *Rudnay* Gyula művészete, kinek romanticizmusa Munkácsyból vezethető le, noha technikailag semmi közösség sincs köztük, mert Munkácsy szélességét ideges energiával helyettesíti és a festést magát nagyobb lelkiismeretességgel kezeli.

Komoly megjegyzései, mint látjuk, ahhoz képest, hogy művészeinket csak rövid itt tartózkodása alatt ismerte meg, sok tekintetben helytállók, mindenesetre igazolják, hogy a magyar művészet jelentősége európai viszonylatban is az első sorba tehető.

LONDON. A *Studio* januári száma megemlékezik az International Society kiállításáról, rámutatva a kiállításnak, mely az élő és közelmultban elhalt mesterek alkotásait foglalja egybe, jelentőségére. „Részletesen nem foglalkozhatunk vele, írja a Studio, de ki kell emelnünk néhány művet, melyek rendkívül

Magyar Művészet
1926.

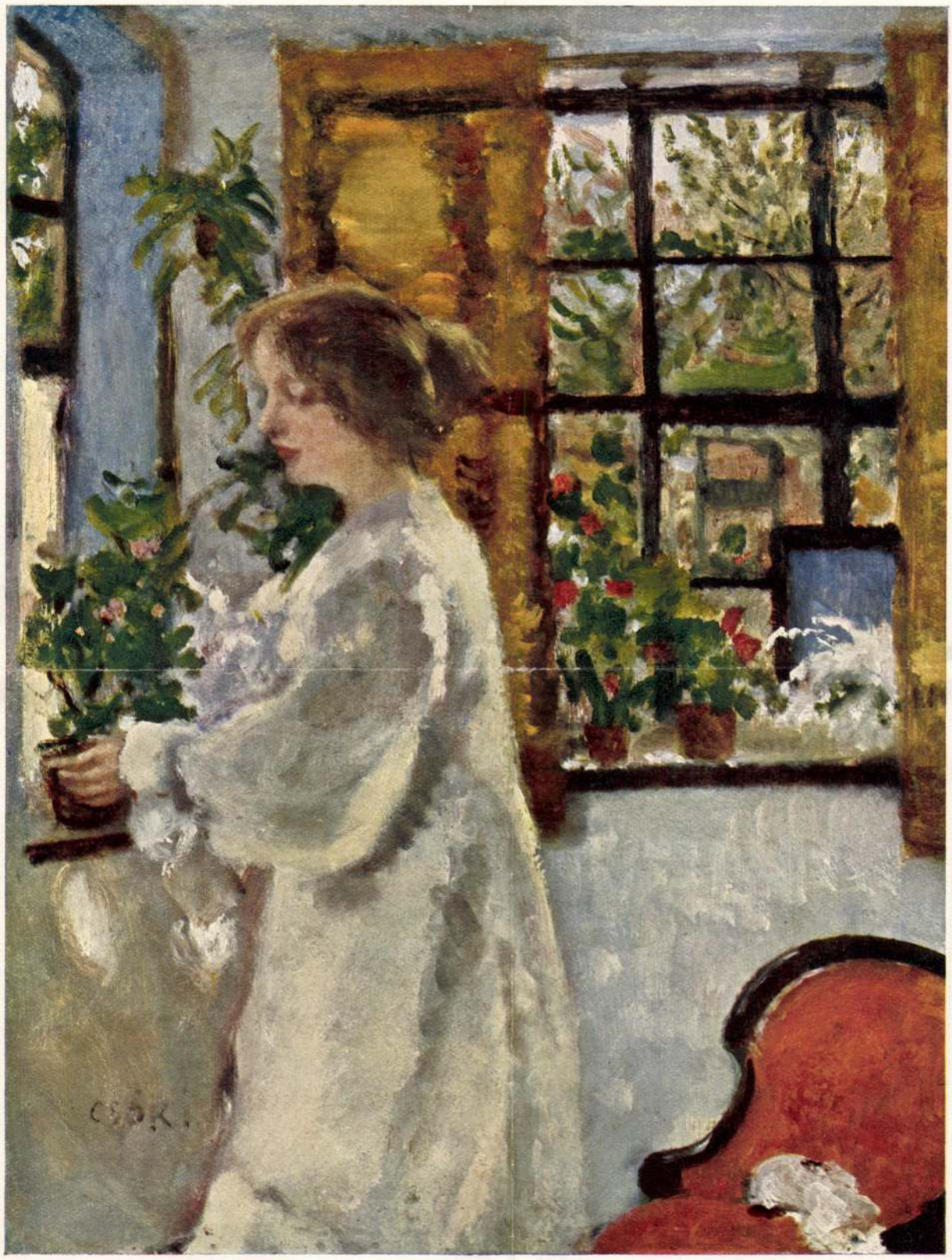

Osók István

. . . IZMUSOK HELYETT ÉRTÉKEK! KLUBOK HELYETT TEHETSÉGEK!

Írta: **MITROVICS GYULA** egyetemi tanár.

Egyik művészi egyesületünk most ülte negyvenéves jubileumát. Akkor még egyedül állott, ma a számát se tudjuk azoknak az alakulatoknak, melyekre a művésztársadalom tagolódik. Némelyik művészünk ezek közül többnek az életében is részt vesz, többen azonban kizárólag csak egyhez ragaszkodnak. Az emigrálásoknak, szecessziónak, új alakulatoknak igen sok elvi okai vannak, de még több esetben az elégedetlenség az odáig otthont nyújtó egyesület igazgatásával; bár elvi okok, ha néha csak utólag is, ilyenkor is akadnak. Amit a kormány gazdasági téren kifogásol, hogy a túlságosan széttagolódott érdekképviseleti rendszerben nincs kihez fordulnia, ha véleményt, vagy tájékozódást keres, művészeti életünkben még fokozottabb mértékben föllelhető. És ez itt is baj, sőt talán még nagyobb baj, mint közgazdasági téren.

A művésztársadalomnak, sajnos, kevesebbszer van alkalma érintkezni az államhatalom képviselőivel. Ezt, hogy sajnos, nem azért mondom, mintha a művészet irányításába aféle beavatkozást kívánatosnak látnék, mint aminő a mostani nehéz napokban gazdasági téren kikerülhetetlen, csak a legsajnálatosabb okok kényszeríthetik rá bármely kormányzatot arra, hogy belenyúljon a művészetek belső életébe. Amennyiben azonban a művészetek fejlődésének és fennmaradásának is megvannak a maga gazdasági föltételei, ennyiben kívánatos is az államhatalommal való érintkezés és ez mindenkor meg is történt. Ebben a tekintetben aztán ugyanolyan bajok lehetnek, mint az érdekképviseleti rendszer egyéb ágazataiban. Ez is egyik oka lehet irodalmi és művészeti tanács alakításának. Vajjon művészeti kérdésekben a véleménynyilvánítás nem közvetlenebb lehetne-e s nem közelebb állana-e a módosulatlan, tiszta művészi szempontokhoz, ha a művészek autonóm testületétől lett volna a kormánynak módja azt beszereznie?! De hová, melyikhez forduljon a sok közül, ha csak a betürendes sort, vagy sorshúzást nem akarja a kiválasztásnál alkalmazni?

Még nagyobb baj azonban, hogy kiegyenlíthetetlen ellentét van több művészeti egyesület között. Közülök többen egyik a másiknak az irányától és törekvéseitől minden elismerést megtagad és csak a saját iskolájának tulajdonít jelentőséget. Érthető ez a művészi individualizmus álláspontján. Hiszen a multban is számos példa van erre, a röneszánsz nagy olasz mesterei közül is többen engesztelhetetlen gyűlölettel nézték egymásra, holott ma egyenlő csodálattal állunk meg nagyságuk előtt.

És mégis sajnálatos, hogy így van. Mindenek előtt nagyon megzavarja a közönség művészetszemléletét. Ne feledjük, hogy a közönség körében egyik oldalon ott látjuk a gicsek okozta avatatlan gyönyörűségét, másikon a snóbság hivatlan ujjongását. Közepén aztán ott vannak azok, akik szerényen, de elfogulatlanul várják meghódíttatásukat az igazi művészi értékektől. Ezeket a snóbság lármája és az izmusok szuverén kizárólagossága egészen megzavarja. Sok ember inkább lemond a műélvezetről, sőt sokszor a vásárlásról is. Hogy ostobának ne tartsák, inkább nem vásárol, attól tart, ha olyan képet akaszt a falára, amelyik neki tetszik, avatatlanságáról tesz bizonyságot, a másikban pedig talán nem tud őszintén gyönyörködni. Obligát bókjaival tehát behódol Izmus őfelsége előtt, ezzel aztán el is intézi a dolgot.

Jó volna, ha egyesületeink és művészeink hallgatag elismernének egy semleges pontot, ahol a törekvések alapjául szolgáló elvek és világszemlélet a jóindulatú megértés és kölcsönös méltánylás jegyében kicserélődhetnek és azok a lovagiasság szabályai szerint megvívhatnák csatáikat. Ez a méltányos, igazságos, elfogulatlan és lelkiismeretes kritika és ismertetések területe lehetne. Kétségtelenül bajok itt is vannak, mint mindenütt, ahol az anyagi erő nem elégszik meg anyag és szellem között a becsületes közvetítő szerepével; sőt azon kívül is. Vannak azonban nagy számmal becsületes, önzetlen és mindennemű függéstől ment törekvések, melyek előtt nincs más cél, mint a művészet szent ügye és sokat szenvedő művészeinké, amennyiben művészetünk tiszta céljait szolgálják.

Csakhogy hiányzik a bizalom ebben a kiegyensulyozó, közönség és művészet között közvetítő tényező iránt. És ha a nyilvánosság előtt talán nem is, de másként annyiszor elhangzik a tudatlanság, elfogultság és pártosság vádja olyanokkal szemben is, kik a lélek tisztaságának a vértjével óhajtanak őrt állani művészi kultúránk oltárai előtt. Akik nem hívei iskolának, de rajongói a művészi értékeknek, akik nem esküdtek fel szervezetek külön törekvéseire, de hódolattal hajolnak meg a tehetségek előtt!!

HEKLER ANTAL KÖNYVTÁRÁBÓL

AZ ARCKÉP DICSÉRETE ÉS GYALÁZÁSA

Irta: **LÁZÁR BÉLA**

Velencében az idei nyári kiállításon bemutatták a XIX. század arcképművészetét. Párisban most zárult a „Száz év a francia arckép történetéből" című kiállítás. Ezenkívül európaszerte mindenütt rendeznek történeti arcképkiállításokat.

Mindez jelent valamit.

Ugyanakkor, mikor Cézanne híres levelének egy félreértett mondása alapján a valóságnak geometriai formákra való átalakítása, elferdítése, áttorzítása (akárhogy is nevezzük ezt a *modulálást* — Cézanne szava! — egy kutya az) kubizmushoz, manirizmushoz stb. vezetett, mikor tehát a valóságtól való menekülés volt a jelszó, az arckép dicsérete annak gyalázásába fordult.

A sorsfordulatot a világérzés változása hozta meg.

Kezdődött a *Humanité*-ban, a francia kommunisták lapjában, mely hadjáratot indított a ferdítés, a deformáció, az átstilizálás, a fintor, a rútítás, a torzítás ellen. E jelszóval: *Francia férfiak ilyenek vagytok — francia nők ilyenek vagytok,* — leközölték az új iskola arcképeit, hogy elrettentő példát adjanak maguk a művészek számára is.

A természet újra feléledt kultuszának megnyilatkozása volt ez. Egyidőben beállott a gazdasági világkrízis és véle a képnek, mint árúnak a csődje. Most azután egy hallatlan átalakulás kezdődött, a leghirhedtebb márkák művei értékevesztett árúcikkekként hevertek a magazinokban, a Hôtel Drouot árverési csarnokai kongtak az ürességtől, s mivel maga Páris, de London és New-York is megérezte a világkrízist, a műkereskedések százszámra zárultak és a sok spekulatív műbarát egyik napról a másikra csődbe került. Volt 25 Picassoja és azt hitte, hogy megveheti a fél Boulevard des Italient, a valóság pedig az volt, hogy a befektetett tőkéjének még az évi kamatját se tudta megmenteni. A Picasso-kiállításon a művész „nagyságáról és bukásáról" cikkeztek s az idei Salon d'Automne-on meg se jelent már. Visszavonult a csendes némaságba s véle társai, Matisse, Dufy sbt. stb. — a közönség köréből pedig senki se lőtte főbe magát ezért.

Az arckép becsülete aztán hirtelen megnövekedett. Amikor a természet barátai százezrével szervezkednek, a weekend-kultusz idején mért éppenhogy az erdőt, hegyeket, mezőket



Csók István: Fiatal leány arcképe

Foto Guttmann és Rédner

Képzőművészet
1935. 81. 7.

kultiválják és mért ferdítik, torzítják éppen csak az embert?
Az amerikai vidék is fellázadt a newyorkiak „kubizmusa“ ellen. Most majd felébred Európa is és tiltakozni fog az ember ábrázolásának kigúnyolása ellen. Mert volt idő, mikor gúnyirat lett az arckép. (De persze nem a „hivatásos“ arcképfestőkről beszélek, a szokvány-arcképfestőkről, akik Winterhalter és Boldini stb. stb. óta folytatták a mesterséges arcképesinálást, távol minden torzítás, ferdítéstől, de egyúttal távol minden művészettől is. Itt van a probléma lényege.) Az egyhangúlag azt konstatálják, hogy mind egyéni. Akik a nyáron a velencei kiállítás olasz arcképeit látták, mind azt mondták, hogy a fascista olasz művészek egyre törekedtek: egy közös látási módra, egyszerűsített, nagy, hierarchikus előadásra, hasonlítani akarnak a nemzet által elfogadott disciplinához, nem mosoly, de komolyság ül a szemekben, mely itt-ott megmerevedik, de öntudatos és hideg. Ezzel szemben az a 33 legjobb francia — azzal, hogy a fotografiájukat is odaállították képük mellé — igazolni akarják, hogy ők egyének, ők maguk, élő, ösztönös lények, kik minden mesterséges manirizmust félredobtak, el a kúppal, hengerrel, köbbel, el a merev vonalakkal, ők emberek, élő, mosolygó, síró, nevető, egyszóval érző emberek, akiknek lelki életük van és pedig olyan, aminőt átéreztek, megsejtettek, belelátva egy-egy mozdulatba, kiolvasva az érzést a szemek színéből, s adják a képzeletükben kiformálódott álomképeket. És csak amikor azt adják, igazán nagy művészek. Így fordul vissza a világ a művészet örök törvényeihez, mert hiszen mikor Tizian a kesztyűs angol úr hideg tekintetét festette, az egyénen át egy egész nemzetet festett, mikor Manet Zolát könyvei közt festette, az adatokat képzeletében regénnyé nagyított írót, akkor ebben



Csók István: Pihenő sokác lányok

Foto Guttmann és Rédner

újjáéledt szellem, az emberi arc művészi megálmodásának első megnyilatkozása az a kiállítás, mely most nyilt meg Párisban, 33 festő művével. Csupa önarckép. De a festmény mellett ott van a művész fotografiája is.
Mit jelent ez?
Azt, hogy a közönség értse meg végre, hogy az új, de igaz művészek immár nem rugják ki lábuk alul a természetet, csak felhasználják, hogy mint minden igazi művészi arcképfestő, nekik a természet csak anyag, mellyel *valamit* kifejeznek: ha önarckép, akkor önmagukat, ahogy látják. Látni pedig minden igazi művész úgy látja önmagát (de mást is), ahogy képzeletében az viziószerűen megjelenik. A francia kritikusok e 33 festő művénél

az egy íróban egy egész írótípust festett, és így számosíthatnók a példákat, ha a nagy mesterek halhatatlan arcképeire gondolunk. Mindenik mellé oda lehetne tenni a fotografiát is és csak azt látnók, hogy minden egyéni igazság mellett az igazi művész a titkos lélek rejtett igazságait is megsejti. És csak ha ezt teszi, lesz igazán naggyá.

De persze nem mindenkinek használ ez a konfontrálás. Ellenkezőleg. Ha a fotografiát és a festményt egymás mellett látjuk, nagy baj az, ha észrevesszük, minő szolgai hízelgő a festő, minő egyénietlen, elkent, sematikus arcot festett, ahelyett, hogy behatolt volna a lélek rejtelmeibe és onnét szedte volna ki a szépséget, nem pedig a vonások elüvegesített babaszerűségével kívánva hatni. Itt aztán gondoljon kiki arra az arcképmesteremberre, akire akar, mert valóban választékban nincs hiány. De az arckép sorsát ezek el nem döntik. A nagy művész, az univerzális nagy művész, aki a levegő rezgőfinomságait, az emberi hús melegét s a szenvedélyek lázát egyformán kifejezi, az arckép terén is klaszszikus értékeket ad. Főleg azokban a szerencsés pillanatokban, mikor lelke előtt az idegen lélek látományszerűen megjelenik. Nemrég egy ilyen nagy példában gyönyörködhettünk, mikor Csók István megfestette Ravasz püspököt, s Berénynek egy női arcképén a Műcsarnokban, amelyen egy női lélek álomszerűen elénk szállott.

Ezek feledhetetlen emlékek, a jövő művészi fellendülésének bizonyságtevései.



Csók István: Édes semmitevés



Csók István: Wlasits Tibor dr. arcképe

Foto Guttmann és Rédner

CSÓK ISTVÁN

RETROSPEKTÍV KIÁLLÍTÁS AZ ERNST-MÚZEUMBAN

Egy élet műve bontakozik ki előttünk. Szép ez így együtt, amint a művész formával és kifejezési lehetőségekkel viaskodva azon a széles skálájú fejlődésen megy keresztül, amelynek beteljesedése napjainkban következett el. A szépségideált Párisban látta meg, ott, ahol az impresszionizmus merész kikezdéssel új vágányokra terelte az egyetemes festészetet. Ahol a szín, a fény és az árnyék új értelmet és jelentőséget kapott, ahol minden, mi eddig festői tárgy volt, gyökeres átértékelést nyert. Ez az új művészi arcú Páris nevelte Csók Istvánt és ecsetjét közvetlenül, vagy közvetve, Monet, Manet vagy Renoir vezette. De az impresszió láza nemcsak külsőségeiben, technikában ragadta magával a festőt, hanem az élet szemléletében, a dolgok meglátásában és művészi megfogásában is. Mikor hazajött, a magyar életet igyekezett ezzel az új perspektívával, a Párisból magávalhozott horizontból nézni és mintegy újra felfedezte a maga festészete számára mindazt az apró természeti szépséget, amit a magyar föld mutathat. Nagy kompozíciók, történések nem igen érdeklik, annál inkább a fény és árny játéka, a szinek, mik a Balaton körül vannak, az emberi gesztusok, arcvonások, az egyszerű lelkek megtárulásai, a gyermekleányka mosolya, játéka, egyszóval mindaz, ami festői képzelőerejét megragadja és impressziót ad, amelynek a melege alatt nagy gyorsasággal jön létre az ihletett mű. Egyenesen áll abban a gazdag vonalban, minek útjelzői a Paál Lászlók és Szinyei-Mersék voltak. Festészetünk történetében fejezetet jelent Csók István működése, nemcsak a maga meglepően változatos, ezerszínű művészetével, de iskolájával is, a ma már elismert tanítványok seregével, akik a mester nemes szándékú folytatói. A felette jól megrendezett kiállítás azt az alkalmat ragadta meg, hogy a mester most töltötte be hetven esztendejét. Közönségünk minden rétege tisztelettel hódolt előtte, kritikusai elismerték érdemeit, azonos évjáratú kortársai emlékezéseket közöltek vele kapcsolatban. Mindez legbiztosabb jele az igazi népszerűségnek és megbecsülésnek, amit művész elérhet. Még mindehhez csak azt a reményünket szeretnők hozzáfűzni, hogy ebben a nagyszerűen előrelendülő fejlődésmenetben még nincs lezáródás, van még továbbjutás és ahogy e kiállításon a mester legfrissebb alkotásait nézzük, erre a reményre minden okunk megvan.

Dénes Tibor.

AZ UTOLSÓ SZÁZ ESZTENDŐ MAGYAR FESTŐMŰVÉSZETÉRŐL

Az 1800-as évek nemcsak a politikai élet szempontjából döntő fontosságúak Magyarország sorsára, hanem a képzőművészetekben is az ujjászületést jelentik. Ekkor ébred tudatára a magyar közönség, hogy magyar festők is vannak a világon! De nem maradt nyom nélkül az elmult 250 év, amikor a képzőművészet csak importcikk volt nálunk, mert a szárnybontogatás első évtizedeiben a magyar festők (Markó Károly, Brocky Károly és Borsos József) képességeik igazi terénumának a külföldet tekintették: a Mányoki Ádámok századának szellemi örökségeképen. Ezek a kétségtelenül nagy egyéniségek aztán nem tudva ellenállni a külföldön akkor szokásos, sőt rosszulértelmezett stílszerűségeknek és a régi nagyságok örökségeképen átvett formalátásoknak, nagyszabású eredetiségükből, énjükből majdnem mindent elvesztettek. A Louis David után mindjobban kifáradó neoklasszikus stílus nálunk egészen más gyümölcsöket termett, mint amilyennek indult: jött egy Barabás Miklós és vele a magyar biedermeier, aminek egyetlen hatása — és ez az általános fejlődésben sorsdöntővé teszi — az, hogy a magyar értelmiség szemében a festészetet a nemzetiesség kifejezésének új eszközévé tette.

A biedermeier festészet nálunk sokáig élt, de közben a francia neoklasszikus stílust felváltó romanticizmus a magyarok között is követőre talált Madarász Viktorban. Neki azonban a koránjöttek osztályrésze jutott: a biedermeierben ringatódzó kritika elgáncsolta. Azt az értékét — legalább is az utókor szemében — szerencsére el nem vitathatták, hogy munkáin keresztül a magyar művészet közvetlenül kapcsolódik a kimondottan európai festészethez: a franciához, amely-



Foto Guttmann és Rédner

Munkácsi Mihály: Consummatum est

A Nemzeti Szalón Jubiláris Tárlatáról

HARMADIK TEREM.

IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA MÜVEI.

37. József és Putifárné . . . . . 5500.—
38. Fürdőzők . . . . . 2500.—
39. Nimfák . . . . . 2500.—
40. Kecskeméti cigányváros . . . . . 2000.—
41. Buzakeresztek . . . . . 1500.—
42. Az est. Magántulajdon.
43. Hajnal. Magántulajdon.
44. Kecskeméti gazdamajális . . . . . 1500.—
45. Esti szürkület . . . . . 2000.—
46. Kecskeméti táj . . . . . 5500.—
47. Vázlat. Magántulajdon.
48. Kecskeméti országút. Schuller Gusztáv úr tulajdona.
49.—50. Rajzok. Darabja . . . . . 1000.—
51. Rajz . . . . . 500.—

NEGYEDIK TEREM.

CSÓK ISTVÁN MÜVEI.

52. Züzü a szigeten. Magántulajdon.
53. Boszorkánytánc a Gellérthegyen. Magántulajdon.
54. Pihenő sokaclányok . . . . . 3500.—
55. Csendélet . . . . . 4500.—
56. Ökörfarkkóró . . . . . 1500.—
57. Fasor télen . . . . . 2000.—
58. Züzü pihen. Magántulajdon.
59. Római fürdő . . . . . 3000.—
60. Női arckép. Dr. Oppler Emil úr tulajdona.
61. Közelgő vihar . . . . . 2500.—
62. Vázlat. Magántulajdon.
63. Züzü gyöngélkedik. Magántulajdon.
64. Gyermekarckép. Dr. Lányi Zsigmond úr tulajdona.
65. Akarattyai part . . . . . 5000.—
66. Balaton Aligánál . . . . . 3000.—
67. Villámlás . . . . . 10000.—
68. Naplemente. Magántulajdon.
69. Balatoni part . . . . . 2500.—
70. Felszálló köd. . . . . 8000.—
71. Feleségem arcképe. Magántulajdon.

Ernst Múzeum kiállításai
XXIV.

BÁTHORI ERZSÉBET.

Csók István festménye.

A műcsarnokban vasárnaptól kezdve tekinthető meg a közönség az ifjabb festői gárda egyik sokrahivatott művészének, *Csók* Istvánnak történelmi nagy képét, Báthori Erzsébetet.

Az olvasó közönség már előzetesen gyakran hallott a festményről, melyet a művész Münchenben készített, a hol tanulmányait folytatja; ebben az esztendőben pedig Párisban állította ki a Salonban. Kezdetben, mint merész tárgyról, bizarr felfogásról emlékeztek meg róla, kivált a művészi körökben; később dicsérték előadó és ábrázoló erejét, a festő készültségét, a kép technikáját. Párisi kiállítása alatt bő ismertetések jelentek meg róla, nemcsak hazai, hanem külföldi lapokban is. Műcsarnokbeli bemutatását tehát érdeklődés várja azok részéről, kik figyelemmel kisérik a művészi eseményeket.

Csók Istvánnal többször találkoztunk már itthon a műcsarnokban azok közt a festők közt, kik becsvágygyal, kellő képességgel törekednek előre, a nehezebb feladatokon fejlesztik erejöket. «Árvák» című festményével elnyerte a művészi díjat, s a képet megvásárolták a muzeumnak. Arany érmet nyert Párisban «Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre» című képével. Kitüntetéseket kapott Bécsben, Antwerpenben. Ezek mind kedvező kritikái az ő tehetségének.

Legnagyobb s az ambiczió nagy határozottságával festett műve «Báthori Erzsébet». Terjedelmére nézve 6 méter széles és 4 méter magas; alakjai életnagyok.

A tárgyat a história szolgáltatta neki; de ez nem históriai mozzanat. Egy feltünő női alak ragadta meg figyelmét a hagyományokból, a régi irásokból: egy kegyetlen asszonyé. Ennek lelki állapota, a psichologiája érdekelte. Ezt kivánta megfesteni. A dráma, a regényirás előszeretettel foglalkozik most is, mint mindig, a nőkkel; a festők, szobrászok szintén. De a főszerepeket mindig a nőknek adják, csakhogy nem Juditnak, Kleopatrának, Corneliának, az orleansi szűznek, Zrinyi Ilonának; a lányban, asszonyban nem a régi szerelmeseket, anyákat, hitvedonságok ezeken az új arczokon. A szentimentálizmus, az érzelgősség belopózik a reális világba, s mig a nyers igazság annyiszor lép elő durván és bántón, és még a bibliai és szent tárgyakban is a köznapi hűséget, igazságot erőszakolja magának, addig a női alakok egy nagy része viziók és spiritista jelenetekbe való mediumok.

Minden esetre hatással volt ez az irány Csók Istvánra s e hatás alatt tűnt föl előtte Báthori Erzsébet rejtélyes alakja, mint egy beteges lelkű lény.

Báthori Erzsébetről, Csejthe vára borzalmas asszonyáról két század óta beszél hagyomány, följegyzés. Ezek azt mondják róla, hogy véghetetlenül kegyetlen volt és hiú, a ki fiatal lányok vérét vette, hogy azok vérében fürödve tartsa fenn saját fiatalságát és szépségét. A megbizható iratok, melyek pöréről szólnak, másképp adják elő az ő kegyetlenségeit, s nem hiúságával magyarázzák azokat.

Báthori Erzsébet a Nádasdy Ferencz királyi főlovászmester felesége volt. Már férje életében is sok kegyetlenséget követett el cselédjein. Ha szolgáló leánya öltözködés közben a gombostűvel megszurta urnőjét, büntetésül tele szurdalták testét gombostűvel. A ki pénzt csent el és rajta kapták, tüzesített pénzt sütöttek a tenyerébe. Rendes büntetése volt a cselédeknek, hogy a lábujj közé égő csepűt és taplót köttetett, hadd rugjanak csillagot. A kegyetlenségeket valóságosan szomjazta ez asszony, s kivált fiatal lányok szenvedései gyönyörködtették. Férje halála után az exaltált, vagy őrült asszony már csak halálos gyötrelmekkel, irtózatos agyonkínzásokkal birta kielégiteni szörnyű szomját. Udvari személyzete hóhérokká változott. Ficzkó nevű inasa és Szentes Dóra nevű szolgáló aszszonya adták neki a tanácsokat és hurczolták föl a várba a jobbágyleányokat, kik részint nyomorékká téve tértek haza, részint pedig ott vesztek el. Vendégeit is gyönyörködtette vad kinzásokkal. A kinzások előtt a leányokat megfosztatá ruhájoktól, hogy az ütések, égetések, szurások vonaglásait is szemlélhesse. Saját sógornőjét, született Nádasdy grófkisasszonyt, mézzel kenette be, aztán hangyákat és darazsakat bocsátott rá.

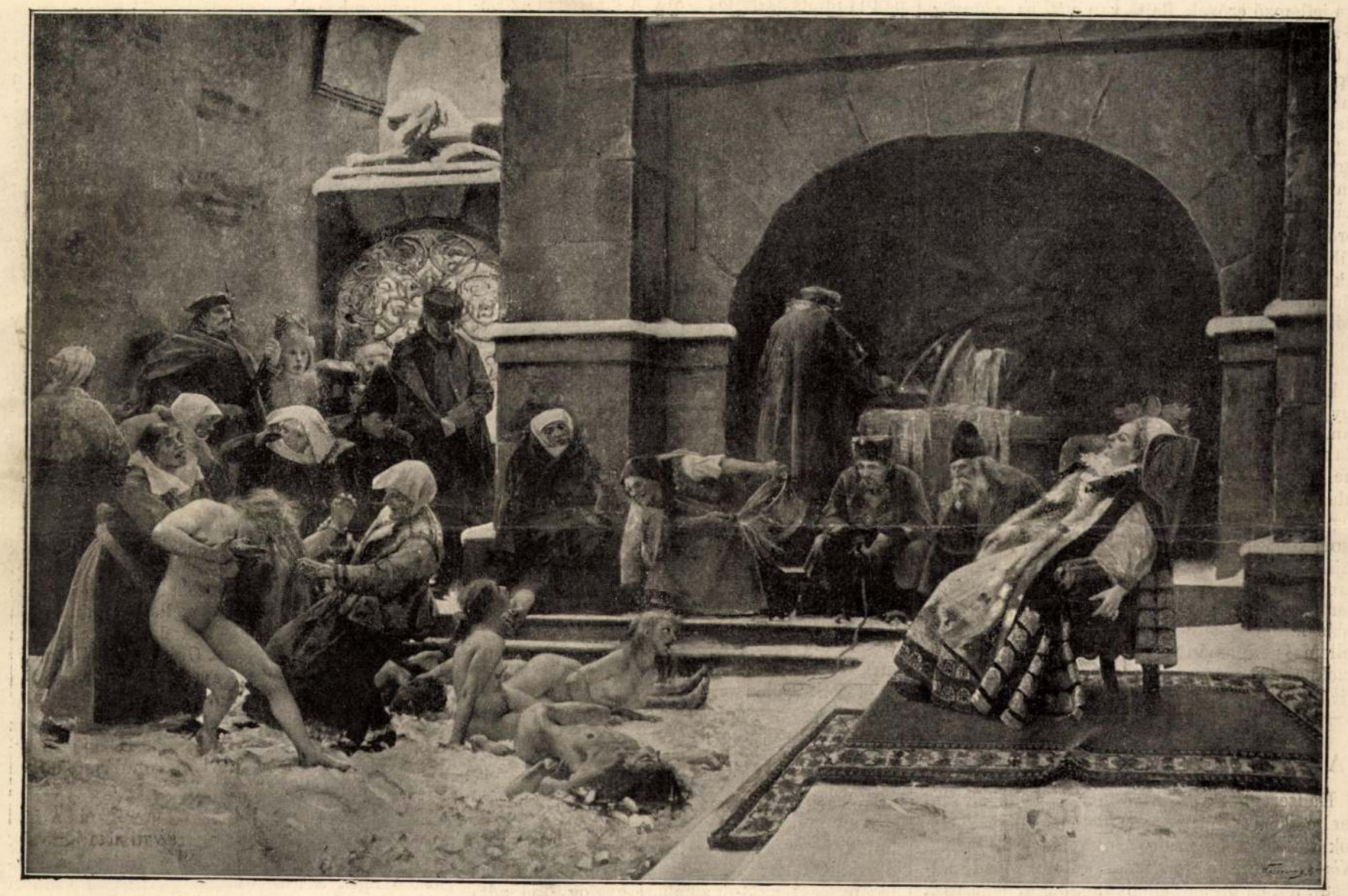

BÁTHORI ERZSÉBET. — CSÓK ISTVÁN FESTMÉNYE.

Az a jelenet, melyet Csók is lefestett, le van irva a törvényszéki aktákban, s megerősitve Báthori Erzsébet vallomásával. Egyszer télviz idején 5—6 lányt kinzott, mikor látogatója érkezett. A szörnyeteg asszony a fiatal lányokat hirtelen bezáratta egy toronyba, úgy a mint voltak, ruhátlanúl. Megtiltotta, nehogy enni adjanak nekik, vagy valami meleg ruhát. Négy nap mulva került a sor ismét a lányokra, akkor folytatta a kinzásokat. Ezt maga a törvényszék előtt igy mondta el: «Az télre kivetvén őket, addig öntöztette őket a vén asszonyokkal, míg úgy fagyott meg minden lány.» Ezt a jelenetet látjuk Csók nagy festményén.

A nádorhoz, királyhoz egyre érkeztek a panaszok a kegyetlen asszonyról; csakhogy annak hatalmas pártfogói voltak. Végre is kiadták ellene az elfogatási rendeletet, s maga Thurzó nádor ment el Csejthe várába, elfogni azt az asszonyt. Akkor is két fiatal lányt találtak végvonaglásban, egyet pedig halva. Báthori Erzsébet pöre 1610-ben folyt le. Hatalmas rokonsága megmentette a hóhér kezétől; Csejthébe való örök elzárásra itélték. Három vén asszonyt, kik Báthori Erzsébet mellett a főhóhérok voltak,

kerékbe törtek; Ficzkó inast lefejezték. Báthori Erzsébet még csak négy évet élt a fogságban. Azt mondják méregtől múlt ki.

Báthori Erzsébet várában a mészárlásnak épen olyan arenája volt, mint Rómában a keresztények lemészárlására. Az úrnő gyönyörűségét találta a hosszú kínzásban, a gyönge lányok testének vonaglásában, a patakzó és aludt vérben, a halálhörgésben. Őrült volt-e elméjében, vagy vérszomjas, mint a tigris és Nero; avagy beszámíthatatlan beteg, exaltálva, szétroncsolt idegzettel? Talán a hiszteria egy nemében szenvedett, a melynek lényegét, nyilvánulását, a lélekre és elhatározásra való befolyását most kutatja és igyekszik fölvilágosítani az orvosi tudomány.

Csók István egy beteg asszonyt, egy lelki beteg asszonyt festett, a ki a hóval fedett udvarra szőnyeget tétet, arra állítják föl puha karos székét; maga felöltözik jó meleg ruhába, úgy ül bele a székébe, úgy gyönyörködik az iszonyatos kinzásban, melyet előtte hajtanak végre. Egy őrült asszony ez! Ezt festette rá Csók István Báthori Erzsébet arczára, nem közönséges jellemző erővel. Rajta van a kéjes gyönyör és az őrültség vadsága.

Öt lány van áldozatúl dobva a hyena-betegségű asszony lába elé, a mély hóba. Dézsákból öntözik őket, hogy fokozott kínok közt veszszenek el, a tél dermesztő hidegében, a jéggé fagyott viz pánczéljában. Kettő már meghalt. Egy szép, fiatal lány, a kinoktól eltorzultan emeli föl fejét, hogy kegyelmet esdekeljen. Egy másiknak is van még ereje felülni. Ez az éghez fordul tekintetével. Egy dézsa vizet zúdít rá dühösen egy boszorkány-képű asszony. Az ötödik áldozatot épen most vezetik elő a kegyetlen vén asszonyok, hogy Báthori Erzsébet lábai előtt fagyjon meg. A hatalmas urnő udvari népsége rettentő közönynyel, ördögi fásultsággal nézi a borzalmakat. Megszokták már; ők magok is hóhérok. Némi részvét és megilletődés csak egy alakon látszik, ki a háttérben áll komoran, lehajtott fővel. A kegyetlenség marczona alakja a két férfi, kik a lépcsőn ülnek egymás mellett, míg mögöttök egy ember vizzel meríti tele a dézsát. A vadság, az emberi érzés nélküliség személyesítője minden alak, a kik közt virtuozitással festett Báthori Erzsébeté. A művész sajátságos zord erőt mutat be e nagy festményen, melyen a szenvedés és kegyetlenség realismusa uralkodik. A drámai és történelmi előadás hathatós stiljét és hevét, az egyénítés és jellemzés adományát el kell ismerni benne azoknak is, kik a zord hatásra valami enyhítést kívántak volna.

A KIRÁLY KIS-CZELLBEN.

Hadseregünk vezérkara már másodízben szemelte ki Vasmegye területét hadgyakorlatok tartására és pedig ezúttal az 1360 lakosú *Kis-Czell* mezővárost választotta ki főhadiszállásúl, hol az ott székelő pannonhalmi benczések dömölki apátságához tartozó tágas épületben szállt meg a király kíséretével együtt. A régi egyemeletes apátsági épületet ez alkalommal egészen átalakították. A királyi vendéget fogadó dömölki apát, Hollósy Jusztinián saját tágas lakosztályát rendeztette be fejedelmi fénynyel, melynek falait pompás régi olajfestmények díszitették. A király lakosztálya három szobából állt, u. m. háló-, dolgozó- és fogadó-teremből. A földszinten volt a cercle-terem berendezve, míg az udvaron Albrecht főherczeg egykori híres custozzai sátra volt felállítva, hol a tisztán katonai jellegű udvari ebédeket tartották, a melyekre a főtiszteken kivül csupán Fehér Ipoly főapát, Hollósy Jusztinián apát és Reiszig Ede főispán volt hivatalos.

Képünk ezt az ősrégi dömölki apátságot ábrázolja; vele szemközt van templom.

A dömölki apátságot a nép ajkain is forgó hagyomány szerint vak Béla király alapította. Az első hiteles adat ez apátságról az 1252. évből ered. Az ekkor kelt és Pannonhalmon őrzött okirat szerint az akkori Jakab apát Komondon mintegy 700 holdra menő földterületet szerzett vissza. Sokféle viszontagság után a törökök, midőn 1532. évben Pápáról Dömölkön át Kőszeg ostromlására vonúltak, az apátsági épületeket feldúlták. Az apátságot ismét helyre állította Koptik Oddo apát, ki a jelenlegi templomot 1745. évben végezte be. Azt az épületet, melyben most I. Ferencz József király 24 óráig szállásolt, Vajda Samu apátsági jószágkormányzó emeltette 1764-ben.

A KIRÁLY ZENTÁN.

Az összpontosított lovasság egyik nagy gyakorlatának megtartására a hadsereg vezérkara ez idén az 1697. szeptember 11-iki világtörténelmi nevezetességű zentai csatatért választotta, hol Eugen savoyai herczeg oly nagy győzelmet aratott II. Musztafa szultán csapatai felett. Ez a híres csatatér, a hol most folyón való átkelési gyakorlatok történtek, alig egy félórányira fekszik Zenta várostól.

Zenta egészben véve olyan, mint a többi nagyobb alföldi városok. Házai szétszórtan fekszenek, nagy udvarokkal ellátva. A főbb útczákat most a királylátogatás alkalmából mintegy 350 ezer forint költséggel kikövezték, villamos világítással látták el, sőt néhány útcza aszfaltjárdát is kapott, úgy, hogy még néhány nádfödeles háznak is jutott aszfaltos járda. A királynak az Eugen herczegről nevezett városi nagy vendégfogadót rendezték be szállásúl, teljes díszszel.

A király ablakai a főtérre néztek, hol alig húsz lépésnyire a szállótól az ősrégi Szentháromságszobor áll, valami közönséges kőfaragó munkája, de reggelenkint csoportosan zarándokol eléje a vallásos zentai nép. Történelmi nevezetessége is van a szobornak: 1849-ben a szerb lázadók a lemészárolt magyar lakosok koponyáit mind ide hordták, úgy hogy az egész párkányzat tele volt levágott emberfejekkel.

Ma már jó egyetértésben él itt együtt magyar és szerb. Ennek a békés egyetértésnek buzgó előmozditója a szerb plebános, Nikolics is, kinek a házán ott díszeleg a magyar nemesi czímer.

A város a király látogatása alkalmával egészen megtelt idegenekkel, igen tetemesen megszaporítva a király látogatását nagy lelkesedéssel fogadó helybeli lakosság számát.

Igen érdekesek, sőt maguk nemében páratlanok voltak itt a Tiszán végzett átkelési gyakorlatok, melyek a király jelenlétében reggeli 7 órakor kezdődtek s délutáni 2 óráig tartottak a legteljesebb rendben és sikerrel.

A gyakorlatok végeztével a király délután 60 terítékű udvari ebédet adott, majd 5 órakor a város nevezetességeinek megtekintésére indúlt; megszemlélte a magyar műkertészek és kertgazdák Szegeden székelő országos szövetkezetének virág- és terménykiállítását is. Aztán esti 8 órakor a Tisza partján rendezett nagy tűzijátékot nézte meg lakása erkélyéről. Ennek befejezése után az indóházhoz hajtatott s 9 órakor az udvari vonaton Kolozsvárra útazott el.

Első képünk a zentai városházát ábrázolja, hol a nagy vezérkar helyiségei voltak berendezve. Ott volt fölállítva a fő őrség, melynek legénységét a 23-ik zombori gyalogezred adta, a mely egyúttal az Eugen vendéglő díszőrségét is szolgáltatta. Második képünk a hires Eugen-félszigetet ábrázolja a történeti nevezetességű 68 jegenyefával, a hol a csata lefolyt. Harmadik képünk az e szigeten most fölállított Eugen emlékszobrot, mely két magas, s tetején egy régi lovagkorbeli pánczélsisak látható. Negyedik képünkön a Szentháromság-szobor látható, melyről fentebb megemlékeztünk. Ötödik képünk az Eugen herczeg szállodát tünteti föl, hol a király szállva volt. *Markó Miklós.*

AZ ERDÉLYI HADGYAKORLATOK.

Bánffy-Hunyad, 1895 szept. 26.

A Bánffy-Hunyad vidékén a legfelsőbb hadúr jelenlétében folyó hó 24-é megkezdődött hadgyakorlatokon Galgóczy altábornagy és báró Waldstaetten táborszernagy vezénylete alatt a 7-ik és 12-ik hadtest csapatjai vettek részt.

A mozgósítás esetére előre megállapított hadirend (ordre de bataille) szerint ezen két hadtest keretébe a megfelelő honvéd-hadosztályok és dandárok is be vannak osztva, miért is a csapatok létszámán kivül minden egyéb intézkedés a teljes hadi készültség képét mutatja. A gyakorlat főczélja leginkább a hadászatilag is fontos terepnek tüzetes tanulmányozása, a mennyiben kétséget nem szenved, hogy háború esetére Erdélyt — a monarkhia kapuját — kellene az ellenségtől menten tartani. Igy tehát nagyon kivánatos, hogy a terep minden sajátságait nemcsak a vezérkar, hanem a három fegyvernem csapattisztjei is jól ismerjék. Valamint a német sereg gyakorlatai újabban Stettin körül, vagyis ott tartattak, hol egy ellenséges sereg betörése első sorban várható, az orosz fővezénylet pedig kizárólag Lengyelországot tekinti egy jövő háború szinhelyének: úgy az osztrák-magyar vezérkar is nagyon helyesen Erdélyt tartja szem előtt.

A gyakorlat azon föltevés alapján történt, hogy a 7-ik hadtest az ellenséget (a 12-ik hadtestet), melynek egyes részei az Alsó-Aranyos vidékén, főereje pedig Kolozsvárnál állnak, innen éjszak felé szoritsa vissza. Ez a támadás, valamint a Nagy-Várad felől előre nyomuló csapatok visszaverése képezi a 12-ik hadtest feladatát. A hadműveletek alatt szükségessé vált intézkedéseket az illető felek vezérei minden előleges megállapodás nélkül a helyszinén teszik meg.

Szeptember 24-én az előtte való napon megindúlt 7-ik hadtest elővédjeül szolgáló két hadosztály a 12-ik hadtest egyik hadosztályára akadván, ezt Kolozsvár felé szoritotta vissza, s habár e hadosztály parancsnoka csapatjait, különösen pedig gyalogságát a terep kedvezésének felhasználásával nagyon ügyesen vezette, az a körülmény, hogy az ellenfél ágyúit a Kerekbükk magaslataira felvihette, a honnan a gyalogság tömegeit erős tüzelésével azonnal zavarba ejtette, — szükségessé tette a visszavonulást. Délelőtti 11 órakor mindkét fél részére Sárvásár lőn határvonalúl kijelölve, s a csapatok pihenőt tartottak.

Szeptember 25-én reggel 7 órakor a király katonai kiséretével a Sárvásár melletti Csipkéshegyen jelent meg, hogy a bekövetkező harcz mozzanatait megfigyelhesse. Waldstaetten táborszernagy utasitása szerint a 7-ik hadtest általános támadásba ment át, míg a 12-ik hadtest a birtokában levő magaslatok védelmére szoritkozott.

Három teljes hadosztály ugyancsak három hadosztály ellen órákig harczolt. A hegyes-völgyes terep nagyon megnehezítette a támadók feladatát. A honvéd gyalogság mesés gyorsasággal ásott lövész-árkokban sokáig kétségessé tette a támadás sikerét; ámde az ellenfél mindjárt a harcz kezdetén lovasságával ügyesen eltakarta a balszárny megkerülését. Galgóczy altábornagy tartalékjait nagyon helyesen a Dolni-rotundon tartotta kéznél, s ha ekkor a 7-ik hadtest felvonulását be nem várva előtört volna, a harcz valószinűleg másként végződik. Három tüzérezred ágyúinak csak a visszavonúlás födözése jutott feladatúl.

Ezen alkalommal tünt fel a régi és a füst nélküli puskaporral való harcz közti különbség. Ugyanis a régi puskapor füstje nemcsak a harczoló felek állását takarta el, hanem a tábori jelző osztály működését is lehetetlenné tette. Míg a tüzérségi harcz megkezdése előtt a tábori jelzők jelentéseiket minden fennakadás nélkül megtehették: a füstfelhők utóbb az egész vidéket teljesen eltakarták. A vezérek nem láthatták, mi történik a völgyben, és a döntnökök csak akkor folytathatták megfigyeléseiket, mikor a légvonat a füstfelhőket időnként megszakitotta. Mindez nagyon is komoly gondra ad alkalmat. Ugyanis mi történnék, ha háború esetén a füst nélküli puskapor felmondaná a szolgálatot és épen akkor kellene a régi töltényekhez nyúlni, mikor érdekünkben állna, hogy az ellenfél helyzetét tisztán megláthassuk!

A király a nap sikerét a 7-ik hadtestnek itélte oda; egyebekben mindkét hadtest számára bizonyos körülmények közt beálló utasítások adattak ki. Délután 1 órakor Ő felsége a nyugoti félnek a Hágóhegyen felállított összes csapatjait, ezek közt a lovasság tömör oszlopait is megszemlélvén, sebes ügetésben főhadiszállására tért vissza.

Szeptember 26-án reggel 7 órakor br. Waldstätten táborszernagy — a nyugati fél parancsnoka — ellenfelét a Remetehegy-Dinnyedomb-dámospataki vonalon két gyalog hadosztálylyal (ezek közt a 23-ik honvéd gyaloghadosztályt) megtámadta, tartalékul Zentelkénél a 34-ik gyaloghadosztályt állitotta fel, lovas-

Csók István



SÉTA
CSÓK ISTVÁN
FESTMÉNYE

Művészet 1911.

4 nám

SETA
CSÓK ISTVÁN
FESTMÉNYE

kultiválják és mért ferdítik, torzítják éppen-csak az embert?

Az amerikai vidék is fellázadt a newyorkiak „kubizmusa“ ellen. Most majd felébred Európa is és tiltakozni fog az ember ábrázolásának kigúnyolása ellen. Mert volt idő, mikor gúnyirat lett az arckép. (De persze nem a „hivatásos“ arcképfestőkről beszélek, a szokvány-arcképfestőkről, akik Winterhalter és Boldini stb. stb. óta folytatták a mesterséges arcképcsinálást, távol minden torzítás, ferdítéstől, de egyúttal távol minden művészettől is. Itt van a probléma lényege.) Az egyhangúlag azt konstatálják, hogy mind egyéni. Akik a nyáron a velencei kiállítás olasz arcképeit látták, mind azt mondták, hogy a fascista olasz művészek egyre törekedtek: egy közös látási módra, egyszerűsített, nagy, hierarchikus előadásra, hasonlítani akarnak a nemzet által elfogadott disciplinához, nem mosoly, de komolyság ül a szemekben, mely itt-ott megmerevedik, de öntudatos és hideg. Ezzel szemben az a 33 legjobb francia — azzal, hogy a fotografiájukat is odaállították képük mellé — igazolni akarják, hogy ők egyének, ők maguk, élő, ösztö-



Csók István: Pihenő sokác lányok

Foto Guttmann és Rédner

újjáéledt szellem, az emberi arc művészi megálmodásának első megnyilatkozása az a kiállítás, mely most nyilt meg Párisban, 33 festő művével. Csupa önarckép. De a festmény mellett ott van a művész fotografiája is.

Mit jelent ez?

Azt, hogy a közönség értse meg végre, hogy az új, de igaz művészek immár nem rugják ki lábuk alul a természetet, csak felhasználják, hogy mint minden igazi művészi arcképfestő, nekik a természet csak anyag, mellyel *valamit* kifejeznek: ha önarckép, akkor önmagukat, ahogy látják. Látni pedig minden igazi művész úgy látja önmagát (de mást is), ahogy képzeletében az viziószerűen megjelenik. A francia kritikusok e 33 festő művénél nös lények, kik minden mesterséges manirizmust félredobtak, el a kúppal, hengerrel, köbbel, el a merev vonalakkal, ők emberek, élő, mosolygó, síró, nevető, egyszóval érző emberek, akiknek lelki életük van és pedig olyan, aminőt átéreztek, megsejtettek, belelátva egy-egy mozdulatba, kiolvasva az érzést a szemek színéből, s adják a képzeletükben kiformálódott álomképeket. És csak amikor azt adják, igazán nagy művészek. Így fordul vissza a világ a művészet örök törvényeihez, mert hiszen mikor Tizian a kesztyűs angol úr hideg tekintetét festette, az egyénen át egy egész nemzetet festett, mikor Manet Zolát könyvei közt festette, az adatokat képzeletében regénnyé nagyított írót, akkor ebben

az egy íróban egy egész írótípust festett, és így számosíthatnók a példákat, ha a nagy mesterek halhatatlan arcképeire gondolunk. Mindenik mellé oda lehetne tenni a fotografiát is és csak azt látnók, hogy minden egyéni igazság mellett az igazi művész a titkos lélek rejtett igazságait is megsejti. És csak ha ezt teszi, lesz igazán naggyá.

De persze nem mindenkinek használ ez a konfontrálás. Ellenkezőleg. Ha a fotografiát és a festményt egymás mellett látjuk, nagy baj az, ha észrevesszük, minő szolgai hízelgő a festő, minő egyénietlen, elkent, sematikus arcot festett, ahelyett, hogy behatolt volna a lélek rejtelmeibe és onnét szedte volna ki a szépséget, nem pedig a vonások elüvegesített babaszerűségével kívánva hatni. Itt aztán gondoljon kiki arra az arcképmesteremberre, akire akar, mert valóban választékban nincs hiány. De az arckép sorsát ezek el nem döntik. A nagy művész, az univerzális nagy művész, aki a levegő rezgőfinomságait, az emberi hús melegét s a szenvedélyek lázát egyformán kifejezi, az arckép terén is klaszszikus értékeket ad. Főleg azokban a szerencsés pillanatokban, mikor lelke előtt az idegen lélek látományszerűen megjelenik. Nemrég egy ilyen nagy példában gyönyörködhettünk, mikor Csók István megfestette Ravasz püspököt, s Berénynek egy női arcképén a Műcsarnokban, amelyen egy női lélek álomszerűen elénk szállott.

Ezek feledhetetlen emlékek, a jövő művészi fellendülésének bizonyságtevései.



Csók István: Édes semmitevés

egyszerű kifejezés festő- és szobrászmesterei alkottak. Hanem ez az egyszerűség, ez a primitivitás Nagy Sándornál a teknikai tudásnak céltudatossága. Festése a színekben való örömöt nem köti össze a festékekben való bujálkodással. A nagy vonal uralkodott a rajzán, s e vonalaknak a „Hol lakol mester?“ képben különös egységes ritmusuk van. Mintha írásnak volnának a vonalai. Beszédes íráséi. A „Marokszedők“ című kép, amelyet másolatban közlünk, már nem is szociális, hanem szocialisztikus festés. A társadalmi rend kritikája. A kommunista manifesztum jelképes illusztrációja. „A világ hatalmasai egyesültek a marokszedésben, világ proletárjai, egyesüljetek ellenük!“ És Nagy Sándor egyre intenzivebben szólaltatja meg festését és rajzát. S hogy beszédességét minél érthetőbbé akarja tenni: a primitivitásból elpártol. Jelképessége komplikált és kifejezése beletéved a raffinementba. A túlfinomodottságbol szabadulni akaró művész elfinomodik, mint valami elművésziesedett dekadens. Rajza elaprozódik, részletekbe fúl. Ritmusa belevész a



VADÁSZTÁRSASÁG — FESTETTE GLATZ OSZKÁR

vonaláradatba. Csak a hangulata marad meg primitivnek, de a primitiv hangulat és raffinált írás művészietlen ellenmondássá kavarodik.

Az egyszerűségnek más fajtája az, amely Wellmann Róbert festésében nyilvánul. Nem primitivizmus, hanem a régi német mesterek magától értetődő beszédességének keresése. A kolorit bujaságától, a világosság izgalmasságától, a tónusok melegségétől való ijedelem vitte a fiatal festőt a régiek hangulata-titkának keresésére. És odavitte a rajzolás fanatizmusa is. Az új festésben a rajznak be kell érnie a magától-érthetődéssel, ő pedig dominaltatni akarja. Az ember külsőségének sokfélesége is lehet a nagy rajznak föladata; Holbeinnál monumentalitássá növekedett. Nem a részletekkel bibelődés, hanem a külső ember vonalainak nagyszabása. Ezt a „nagyszerű egyszerűséget“ keresi Wellmann. A szabatos, gondos rajz nagystílűségét keresi és e rajz alá fogja a festést. Ez nem primitivizmus, hanem monumentális egyszerű-



RÉTHI ISTVÁN: KARÁCSONY AZ IDEGENBEN

A NEMZETI MÚZEUM TULAJDONA

ségre vágyakozás. Félrevonulás az új kifejezések forrongásától, megvetése a régi tanulságokat korrumpáló iskolaiságnak, visszatérés a forráshoz, amely azonban elapadt. Mert a vizét kiitta az, aki a forrást fúrta. A német alaposság a tévedést is alaposnak akarja és Wellmann boldogan élvezi ezt az alaposságot. A kereste hangulatot nem tudja a maga igazában megszólaltatni. Mint ahogy a prerafaelisták műveiben mindig megnyilvánul az erőltetés, noha a meggyőződés fanatizmusával vallották antinaturalizmusukat: a német „visszatérők" egyszerűsége sem monumentális, hanem erőszakolt hangulatot kelt. Wellmann Róbertet az ő visszatérő útján a biztos tudás vezérli, de azt a keresett „magától értetődést" nem tudja megszólaltatni, nem tudja megtalálni.

Az asszony, mint probléma, a Csók István és Márk Lajos festésének javatárgya. Az egyik Petőfinek azt a tételét illusztrálja, hogy „szép állat az asszonyi állat", a másik a tétel folytatását, hogy „szép, de veszedelmes". Az egyik a formák festőiségét, a másik a vonalak ritmikáját látja. Amaz plasztikusan szólaltatja meg a női szépség elemeit, emez ritmusba oldja fel őket. És mégis az a nyugodtan összegező festi meg a perverz asszonyt „Báthory Erzsébet"-jében, és mégis ez az izgatottan szétbontó, a vezető vonalat kikutató művész festi meg a jóságosan érzelgős nőt. Csók István a kisértő asszony problemáját, Márk Lajos a gyönyörködésre alkotott és a szórakoztatásra szolgáló asszonyt festi. Amaz filozófikusabb, emez költőibb felfogás. És mégis a Csók István festése az artisztikusabb, Márk Lajosé a spekulativabb.

Csók István szélesen fest, nem analizál, inkább összetesz, egymáshoz ró. A vonalakat csak a foltok helyjelzőjének tudja. Nem keresi, nem is érezteti, csak érzi őket, amikor a szineket elhelyezi. De széles foltjait félti az érdességtől, első festését félti a nyerseségtől és meglágyítja, puhán mélyíti, a találkozásokon hirtelenül finom átmenetekre kényszeríti őket. A felületek igazát elismervén, a foltlátás igazát demonstrálván, mégis egyre érvényesíteni akarja plasztikáról való tudomását. Ez a föltételezettség és az a közvetetlenség lépten-nyomon egyezkedik a képeiben. Plasztikai mámora a nehéz tónusok, a tömény levegő, az éles fény, a mély árnyékok festésére ösztökéli. De a drasztikus hatásoktól való finom tartózkodása ennek a mámorának és a kifejezésének egyre a sarkába lép, hogy simítson, lágyítson, kiegyeztessen. A kontrasztokat még az utolsó percben ki akarja egyenlíteni, a harmoniákat hirtelenül még finomítani akarja. Csók festése ettől sajátságosan modoros lesz, pedig nem modorosságra, hanem egyéni sajátosságra termett rá az ő festése: az ő mindenek fölött festőisége, az ő különös foltlátása, az ő sajátos emberfölfogása, az a tehetsége, hogy a tárgyiasságot éreztesse, de sohase az objektivitással tolmácsoltassa, hanem mindig a szubjektiv festői benyomásain szűrje le.



KÖTŐ LÁNYOK — FESTETTE KÁN GYULA

. . . IZMUSOK HELYETT ÉRTÉKEK! KLUBOK HELYETT TEHETSÉGEK!

Írta: **MITROVICS GYULA** egyetemi tanár.

Egyik művészi egyesületünk most ülte negyvenéves jubileumát. Akkor még egyedül állott, ma a számát se tudjuk azoknak az alakulatoknak, melyekre a művésztársadalom tagolódik. Némelyik művészünk ezek közül többnek az életében is részt vesz, többen azonban kizárólag csak egyhez ragaszkodnak. Az emigrálásoknak, szecesszióknak, új alakulatoknak igen sok elvi okai vannak, de még több esetben az elégedetlenség az odáig otthont nyújtó egyesület igazgatásával; bár elvi okok, ha néha csak utólag is, ilyenkor is akadnak. Amit a kormány gazdasági téren kifogásol, hogy a túlságosan széttagolódott érdekképviseleti rendszerben nincs kihez fordulnia, ha véleményt, vagy tájékozódást keres, művészeti életünkben még fokozottabb mértékben föllelhető. És ez itt is baj, sőt talán még nagyobb baj, mint közgazdasági téren.

A művésztársadalomnak, sajnos, kevesebbszer van alkalma érintkezni az államhatalom képviselőivel. Ezt, hogy sajnos, nem azért mondom, mintha a művészet irányításába aféle beavatkozást kívánatosnak látnék, mint aminő a mostani nehéz napokban gazdasági téren kikerülhetetlen, csak a legsajnálatosabb okok kényszeríthetik rá bármely kormányzatot arra, hogy belenyúljon a művészetek belső életébe. Amennyiben azonban a művészetek fejlődésének és fennmaradásának is megvannak a maga gazdasági föltételei, ennyiben kívánatos is az államhatalommal való érintkezés és ez mindenkor meg is történt. Ebben a tekintetben aztán ugyanolyan bajok lehetnek, mint az érdekképviseleti rendszer egyéb ágazataiban. Ez is egyik oka lehet irodalmi és művészeti tanács alakításának. Vajjon művészeti kérdésekben a véleménynyilvánítás nem közvetlenebb lehetne-e s nem közelebb állana-e a módosulatlan, tiszta művészi szempontokhoz, ha a művészek autonóm testületétől lett volna a kormánynak módja azt beszereznie?! De hová, melyikhez forduljon a sok közül, ha csak a betürendes sort, vagy sorshúzást nem akarja a kiválasztásnál alkalmazni?

Még nagyobb baj azonban, hogy kiegyenlíthetetlen ellentét van több művészeti egyesület között. Közülök többen egyik a másiknak az irányától és törekvéseitől minden elismerést megtagad és csak a saját iskolájának tulajdonít jelentőséget. Érthető ez a művészi individualizmus álláspontján. Hiszen a multban is számos példa van erre, a reneszánsz nagy olasz mesterei közül is többen engesztelhetetlen gyűlölettel néztek egymásra, holott ma egyenlő csodálattal állunk meg nagyságuk előtt.

És mégis sajnálatos, hogy így van. Mindenek előtt nagyon megzavarja a közönség művészetszemléletét. Ne feledjük, hogy a közönség körében egyik oldalon ott látjuk a giccsek okozta avatatlan gyönyörűségét, másikon a snóbság hivatlan ujjongását. Közepén aztán ott vannak azok, akik szerényen, de elfogulatlanul várják meghódíttatásukat az igazi művészi értékektől. Ezeket a snóbság lármája és az izmusok szuverén kizárólagossága egészen megzavarja. Sok ember inkább lemond a műélvezetről, sőt sokszor a vásárlásról is. Hogy ostobának ne tartsák, inkább nem vásárol, attól tart, ha olyan képet akaszt a falára, amelyik neki tetszik, avatatlanságáról tesz bizonyságot, a másikban pedig talán nem tud őszintén gyönyörködni. Obligát bókjaival tehát behódol Izmus őfelsége előtt, ezzel aztán el is intézi a dolgot.

Jó volna, ha egyesületeink és művészeink hallgatag elismernének egy semleges pontot, ahol a törekvések alapjául szolgáló elvek és világszemlélet a jóindulatú megértés és kölcsönös méltánylás jegyében kiegyenlítődhetnek és azok a lovagiasság szabályai szerint megvívhatnák csatáikat. Ez a méltányos, igazságos, elfogulatlan és lelkiismeretes kritika és ismertetések területe lehetne. Kétségtelenül bajok itt is vannak, mint mindenütt, ahol az anyagi erő nem elégszik meg anyag és szellem között a becsületes közvetítő szerepével; sőt azon kívül is. Vannak azonban nagy számmal becsületes, önzetlen és mindennemű függéstől ment törekvések, melyek előtt nincs más cél, mint a művészet szent ügye és sokat szenvedő művészeinké, amennyiben művészetünk tiszta céljait szolgálják.

Csakhogy hiányzik a bizalom ebben a kiegyensulyozó, közönség és művészet között közvetítő ténvező iránt. És ha a nyilvánosság előtt talán nem is, de másként annyiszor elhangzik a tudatlanság, elfogultság és pártosság vádja olyanokkal szemben is, kik a lélek tisztaságának a vértjével óhajtanak őrt állani művészi kultúránk oltárai előtt. Akik nem hívei iskolának, de rajongói a művészi értékeknek, akik nem esküdtek fel szervezetek külön törekvéseire, de hódolattal hajolnak meg a tehetségek előtt!!

AZ ARCKÉP DICSÉRETE ÉS GYALÁZÁSA

Irta: **LÁZÁR BÉLA**

Velencében az idei nyári kiállításon bemutatták a XIX. század arcképművészetét. Párisban most zárult a „Száz év a francia arckép történetéből" című kiállítás. Ezenkívül európaszerte mindenütt rendeznek történeti arcképkiállításokat.

Mindez jelent valamit.

Ugyanakkor, mikor Cézanne híres levelének egy félreértett mondása alapján a valóságnak geometriai formákra való átalakítása, elferdítése, áttorzítása (akárhogy is nevezzük ezt a *modulálást* — Cézanne szava! — egy kutya az) kubizmushoz, manirizmushoz stb. vezetett, mikor tehát a valóságtól való menekülés volt a jelszó, az arckép dicsérete annak gyalázásába fordult.

A sorsfordulatot a világérzés változása hozta meg.

Kezdődött a *Humanité*-ban, a francia kommunisták lapjában, mely hadjáratot indított a ferdítés, a deformáció, az átstilizálás, a fintor, a rútítás, a torzítás ellen. E jelszóval: *Francia férfiak ilyenek vagytok — francia nők ilyenek vagytok,* — leközölték az új iskola arcképeit, hogy elrettentő példát adjanak maguk a művészek számára is.

A természet újra feléledt kultuszának megnyilatkozása volt ez. Egyidőben beállott a gazdasági világkrízis és véle a képnek, mint árúnak a csődje. Most azután egy hallatlan átalakulás kezdődött, a leghirhedtebb márkák művei értékevesztett árúcikkekként hevertek a magazinokban, a Hôtel Drouot árverési csarnokai kongtak az ürességtől, s mivel maga Páris, de London és New-York is megérezte a világkrízist, a műkereskedések százszámra zárultak és a sok spekulatív műbarát egyik napról a másikra csődbe került. Volt 25 Picassoja és azt hitte, hogy megveheti a fél Boulevard des Italient, a valóság pedig az volt, hogy a befektetett tőkéjének még az évi kamatját se tudta megmenteni. A Picasso-kiállításon a művész „nagyságáról és bukásáról" cikkeztek s az idei Salon d'Automne-on meg se jelent már. Visszavonult a csendes némaságba s véle társai, Matisse, Dufy sbt. stb. — a közönség köréből pedig senki se lőtte főbe magát ezért.

Az arckép becsülete aztán hirtelen megnövekedett. Amikor a természet barátai százezrével szervezkednek, a weekend-kultusz idején mért éppenhogy az erdőt, hegyeket, mezőket



Csók István: Fiatal leány arcképe

Foto Guttmann és Rédner

nek ezt a kifejezését: «*Magamnak* is ugyan kutyául ment *dolga*» helyteleníti. Példát hozott fel a régibb és újabb irodalomból és a nép nyelvéből, a melyek Petőfi mondatát, a mely kétségkívül ritkább és szokatlan, helyesnek tünteti fel. Utána dr. *Gyomlay* Gyula «Bölcs Leó hitelességéről» czímen tartott felolvasást. Bölcs Leó byzanczi császár «taktikájának» a honfoglaláskori magyarokra vonatkozó adatait vizsgálja s bizonyítja, hogy Leó minden hadi tapasztalat nélkül írta munkáját s egy-egy népnek Mauriciusban talált jellemzését kritika és fontosabb tárgyi módosítások nélkül alkalmazva egy másik egészen különböző és később szerepelt népre, a jelen esetben a VI. századbeli avarokét a X. századbeli magyar turkokra, arra az eredményre jut, hogy Leó taktikája törlendő a magyar honfoglalásra vonatkozó kútfők sorából. Végül *Kégl* Sándor (vendég) mutatta be: «Szenaji és a perzsa vallásos költészet» czímű értekezését.

Tagajánlások az Akadémián. Május 6-ikán kezdődik az Akadémia nagygyűlése, mikor új tagokat is választ. A tagajánlások fölött a kijelölő bizottság már határozott s megválasztásra a következőket ajánlja:

Az I-sö osztály A) alosztályába rendes tagul *Pecz* Vilmos l. tagot; levelező tagokul *Szilasi* Móriczot, a finn-ugor összehasonlító nyelvészet és klasszika-filológia művelőjét, *Melich* Jánost, a magyar nyelvészet művelőjét, *Thury* Józsefet, a magyar-török összehasonlító nyelvészet művelőjét. (Üres egy rendes és négy levelező tagsági hely). — Az I-sö osztály B) alosztályába levelező tagokul *Széchy* Károlyt, az irodalomtörténet, *Jánosi* Bélát, az esztétika művelőjét. (Üres két levelező tagsági hely). — *A II-ik osztály* A) alosztályába: *Beöthy* Ákos publicisztikai írót, *Mandello* Gyula dr. közgazd. írót, *Pekár* Károly dr. bölcsészeti írót és *Thirring* Gusztáv dr. statisztikai írót; *Reiner* János dr. jogtudományi írót. (Üres négy levelező tagsági hely). — A II. osztály B) alosztályába levelező tagokul: *Wosinszky* Mór archaeológiai írót, *Angyal* Dávid budapesti egyetemi magántanárt, *Mahler* Ede budapesti egyetemi magántanárt. (Üres négy levelező tagsági hely). — *A III. osztály* A) alosztályába levelező tagokul: *Hoor-Tempis* Mór dr. fizikust és elektrotechnikust, *Kalecsinszky* Sándor kemikust és *Schlesinger* Lajos dr. matematikust. (Üres öt levelező tagsági hely.) — A III. osztály B) alosztályába rendes tagul: *Schulek* Vilmos levelező tagot, levelező tagokul *Tangl* Ferencz fiziológust, *Halaváts* Gyula geológust, *Schafarzik* Ferencz geológust. (Üres három rendes tagsági és két levelező tagsági hely.)

A Budapesti Ujságirók Egyesületének a hó 6-iki közgyűlésén *Vészi* József elnök bemutatta Walter *Williams* amerikai hirlapirót, ki angol nyelven elmondta, hogy 1903 május havában az ujságirók nemzetközi kongreszusa lesz St.-Louisban és erre meghivja az Egyesült-Államok kormánya és a kiállitás vezetősége nevében a magyar sajtót. Az éljenzéssel fogadott beszéd után kezdetét vette a tanácskozás.

Vészi József elnök felhozta, hogy az Otthon irói kör a «hirlapirók testület bizottsága» czimen testületett szervez, a hirlapirók ügyei és érdekel képviseletére. Az «Otthon» azonban nem tisztán hirlapirói kör, tehát nem is illetékes ily szervezet létesitésére. Nagyobb vita után elfogadtak egy határozati javaslatot, a mely tiltakozik az Otthon-Kör által nemrég szervezett hirlapirói testületi bizottság ellen, s azt illetéktelennek mondja. *Magyar* Sándor egyesületi tagnak indítványát, mely minden hivatásos hirlapiróra nézve a nyugdíjintézeti tagságot kötelezővé teszi s a tagsági dijak kétharmadrészének fizetését a kiadóvállalatok viselnék, a választmánynak adják ki tárgyalás végett. *Hortoványi* József orsz. képviselő által beterjesztett iudítvány az ujságirók és kiadók jogviszonyainak szabályozását törvényhozási uton követeli. Ezt az indítványt elfogadták s a terv keresztülvitelére az egyesület képviselő tagjait kérik fel. A jelentéseket a közgyűlés tudomásul vette s az adományozóknak hálás köszönetet szavazott. Ezután a választmányt alakították meg újra.

MI UJSÁG?

A Kossuth-mauzoleum. A főváros tanácsától a Kossuth-mauzoleumra pályázó művészek és építészek egy része és művészi egyesületek is kérték, hogy a bírálók itéletét semmisítse meg és új pályázatot hirdessenek, mert szabálytalanságok történtek. A tanács a panaszokat megvizsgálta és úgy találta, hogy szabálytalanság nem történt. Azért a tanács abban állapodott meg, hogy a közgyűlésnek az itélet helybenhagyását ajánlja. E szerint a *Strobl—Gerster*-féle pályamű az első díjjal jutalmaztassék és a kivitelre is elfogadtassék; a megitélt további díjakat adják ki, öt pályaművet pedig megvegyenek. Felhivandó a tanügyi osztály, hogy az első díjjal jutalmazott pályamű végleges kivitele iránt tegyenek előterjesztést. A tanács e javaslatát ápril 9-ikén tárgyalta a közgyűlés hosszú vitában, melyben többen az itélet megsemmisítése mellett szólaltak föl. *Berzeviczy* Albert, ki a képzőművészeti társulat alelnöke, a mellett volt, hogy miután szabálytalanság nem történt, az itéletet nem lehet megsemmisíteni. Az sem ok, hogy az első díjat nyert terv 60,000 koronával többe kerülne, mint a föltételek megszabták. A nyertes mű hibáin a kivitel idejéig lehet simítani s a költségeket apasztani. *Halmos* János polgármester is ily értelemben szólt. A *közgyülés* nagy többsége el is fogadta a tanács javaslatát. A mauzoleum elkészítését tehát Strobl—Gerster-re bízták.



Csók István: Bűnös asszony.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

A Széll Kálmán tiszteletére a Park-klubban rendezett lakomán közel háromszázan vettek részt. A Park-klub remek épületének első emeleti termei fényárban úsztak. A nagy báliterem közepén díszasztal volt, a mely körül, *Széll* Kálmán miniszterelnökkel az asztalfőn, a legfőbb notabilitások foglaltak helyet. E kerek díszasztal körül patkóalakban volt elrendezve egy nagy asztal, melyhez a két oldalteremben szintén egy-egy patkóalakú asztal csatlakozott. Az országgyűlés két házának pártkülönbség nélkül számos tagja jelent meg s azonkívül is a közélet számos kitünősége. A sikerült bankett rendezésében gróf *Szapáry* Pál, *Biró* Lajos és *Szemere* Miklós buzgólkodtak.

A Nemzeti Szinház igazgatójának lemondása. *Beöthy* László, a Nemzeti Szinház igazgatója ellen több hónap előtt egyik lapban éles támadás jelent meg, mely egyformán illette az igazgatói eljárást és az igazgató személyét. Beöthy László a czikk irója ellen sajtópört indított. Ezt a budapesti törvényszék ápril 5-ikén tárgyalta, sok tanút kihallgatott, s végül a hirlapirót a rágalmazás és becsületsértés vádja alól fölmentette. Ennek következtében *Beöthy* László igazgató levelet írt gróf *Keglevich* István intendánsnak, melyben rendelkezésére bízza igazgatói állását, mert abban a sajtóperben, a mely a budapesti törvényszél előtt lefolyt, minden jogos várakozása ellenére a vádakért, a melyek ellen — hivatalos állására való tekintettel — a perben védelmet keresett, ott elégtételt nem nyert. Be nem várva a megfellebbezett itélet további sorsát, az intendáns, illetőleg a belügyminiszter belátására bízza igazgatói állását.

A premontreiek ünnepe. E hó 6-án szép ünnepet ült *Jászón* a hazafias premontrei rend, mely több gimnáziumot tart fenn. E napon volt száz esztendeje, hogy a rend visszanyerte Magyarországon a II. József császár által elvett jogait. Az ünnepély a *jászói* ősi templomban kezdődött, hol dr. *Takács* rendfőnök fényes segédlettel ünnepi istentiszteletet és körmenetet tartott.

Jelen voltak: *Bubics* Zsigmond dr. kassai és *Ivankovics* János rozsnyói püspökök, *Péchy* abaujtornai és *Beöthy* biharmegyei főispánok, *Rádl* Ödön a nagyváradi Szigligeti-társaságtól, *Münster* kassai polgármester a Kazinczy-körtől, mindkét város törvényhatóságának számos tagja, Wlassics miniszter képviseletében *Szieber* kassai tankerületi főigazgató. Mise után nagygyűlés volt, melyen *Takács* rendfőnök vallásos és hazafias beszéddel a pápára és királyra áldást kért. Végül bejelentette a király megemlékezését, ki *Angalacsot* nagyváradi nagyprépostta nevezte ki és hogy *Schlauch* nagyváradi püspök üdvözletet küldött. A küldöttségek a gyűlés után tisztelegtek, mire 250 terítékes lakoma következett.

Magyar védekezés. Budapesten *védőegyesület* van alakulóban, mely czélul tűzte ki. hogy a *bécsi «Allgemeine Versorgungs-Anstalt»* igazgatóságának túlkapásaival és helytelen gazdálkodásával veszélyeztetett érdekeit megvédje ezen életbiztosító intézet mintegy *tizezerre menő magyarországi tagjának*. Ez a bécsi életbiztosító-intézet még 1824-ben keletkezett, mikor hazánkban épen nem, de hasonló ellátást nyujtó egyesület még Ausztriában sem volt. Ez magyarázza meg, hogy a bécsi intézetnek 1824-től 1850-ig *oly sok ezer magyarországi tagja* lett, a kik ma már mind koros egyének, s az első értekezleten megjelent több mint ötven budapesti tag közül ötvenkét éves volt a legfiatalabb, mivel 1850-en túl már nem vett föl többé az intézet tagokat.

A fölhangzott sulyos érvek és beható eszmecsere után az értekezlet elhatározta, hogy az érdekeltek jogainak védelmére «*A bécsi Allgemeine Versorgungs-Antalt magyarországi érdekeltjeinek védőegyesülete*» czímű egyletet alakít, s az alapszabályok elkészítésére s a közgyűlés előkészítésére nyolcztagú bizottságot választott. Ennek tagjai: Wojnárovics Sándor, altábornagy, Bydeskuthy Sándor nyug. ezredes, Vaymár Lajos nyug. őrnagy, Kapy Imre, m. kir. zálogházi igazgató, Klein Gyula műegyetemi tanár, Nagy Miklós, a «Vasárnapi Ujság» szerkesztője, Tótth Móricz, a közúti vasút tisztviselője, Sztrelkó Gusztáv magyar államvasuti főtisztviselő és Concha Károly budapesti lakosok, a kik a bécsi «Allgemeine Versorgungs-Anstalt»-nak 1824—1850. évig beiratkozott magyarországi tagjait ezennel arra kérik, hogy az alakítandó egyesületbe saját érdekükből belépjenek, s ebbeli szándékukat, nevük, állásuk és lakásuk közlésével egyetemben a bizottság egyik tagjához: *Tótth Móricz úrhoz (Budapesten, V., Lipót-körút 22. sz., IV. emelet, 7. sz.)* alá küldendő levélben mennél gyorsabban közöljék. Ez a markában sok milliót tartó bécsi intézet közgyűlését ez évi május hó 20-án tartja meg; akkorra a további fonák gazdálkodást tűrni nem akaró magyar egyesület, a hasonlóképen vélekedő reichenbergi, gráczi, stb. tagtársakkal együtt, hatalmas és döntő ellentállásra készül, a mi csak úgy lehetséges, ha a magyar érdekeltek is megmozdúlnak s a védekezésre kezet nyújtanak. — *A magyar védő-egyesület alakuló közgyülése* április 13-ikán délután ½4 órakor lesz Budapesten a m. kir. műegyetem kerti nagy termében (Muzeum-körut 8. sz. alatt.)

Báró Dóczy Lajos osztályfőnök nyugalomba vonulása. Báró *Dóczy* Lajos külügyminiszteri osztályfőnök, jeles iró nyugalomba vonul. A király a

Ferencz József-rend nagykeresztjével tüntette ki ez alkalomból.

Lévay Mihály nagy-abonyi esperesplebánosnak a király a báth-monostori apátságot adományozta. A kitüntetett pap jeles szónok és mint költő is ismeretes.

Helyreigazitás. A «Vasárnapi Ujság» folyó évi 13 számában közlött országgyűlési képviselői csoportban *Szentiványi* Gyula tévedésből volt az Ugron-pártiak közé sorozva, miután a szabadelvü-párt tagja.

A viszketegségi bőrbajok, sömörbántalom, ótvar, bőrrepedezés, izzadás és bőrkütegek ellen általános figyelmet érdemel az Erényi-féle «*Ichtiol-Salicyl*», mely szagtalan, ártalmatlan, a test bármely részén használható feltünő eredménynyel. Nagy tégely 3 kor. utasitással. Készitő: Erényi Béla, Szabadszállás. Főraktár: Török József, Király-utcza 12.

HALÁLOZÁSOK.

Kovács István építőmester 80 éves korában meghalt Szegeden. A nagy alföldi város egyik legismertebb népszerű alakja volt, a ki sok jótékonyságával tette emlékezetessé nevét. Szegény sorsból saját erejével küzdötte fel magát, bejárta egész Nyugat-Európát, tanúlmányozva és szemlélődve. A szabadságharczban mint tüzér vett részt, majd évekig bujdosott. Hazakerűlvén, minden hazafias mozgalmat áldozatkészséggel támogatott. Az Akadémia palotájának építésére 120 aranyat adományozott. Városa közéletében buzgón közreműködött. Tudósítónk megemlíti azt is, hogy a «Vasárnapi Ujság»-nak 47 évig előfizetője volt. Az elhunytat hat gyermeke és 17 unokája gyászolja.

Parádi Kálmán, a kolozsvári ref. kollegium nagyérdemű nyug. tanára, az erdélyi ref. egyházkerület igazgató tanácsa és tanügyi előadója, meghalt április 7-ikén 61 éves korában Kolozsvártt. Három évtizeden több nemzedéket nevelt föl a kitünő iskola falai között. Az erdélyi részek tudományos és tanügyi körein kívűl is elterjedt a Parádi Kálmán jó hirneve, tudományos képzettsége s a növénytanban és állattanban egyike volt a legszorgalmasabb kutatóknak. Ezelőtt egy évvel nyugalomba vonult s ebből az alkalomból volt tanítványai Parádi-alapot létesítettek.

Taborsky Ottó, a m. kir. technológiai iparmúzeum igazgatója 49 éves korában meghalt Budapesten. 19 évig volt a technológiai iparmúzeum igazgatója. Képzett szakember volt és számottevő munkása a hazai műszaki irodalomnak is; a gőzkazánokról és a lokomobilokról írt könyve nagyon elterjedt.

Goldis József aradi görög keleti román püspök, a főrendiház tagja, meghalt április 5-ikén Aradon. Halála hirtelen következett be, szélhüdés következtében, 66 éves korában. Aradmegye Székudvar községében született s pályáját mint Aradmegye első aljegyzője kezdte meg. 1869-ben fölvette a papi rendet s az aradi kir. főgimnázium rendes tanára, s 1892-ben nagyváradi püspöki helynök lett. 1896-ban szabadelvü programmal megválasztották országgyűlési képviselővé. 1899-ben lett aradi görögkeleti román püspökké. Végrendeletében 60,000 korona vagyonát az egyházra hagyta.

Zsivkovics Jovan, volt horvát-szlavon osztályfőnök, ki már a 60-as évektől kezdve tevékeny részt vett a Magyarországgal való kiegyezési tárgyalásokban s a horvát országgyűléseknek sokáig egyik főszereplője volt, 76 éves korában meghalt Zágrábban. Tevékenységéért annak idején a Szent István-rend kis keresztjét kapta.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Szakáll Ferencz, a füleki kerület volt országyűlési képviselője, gömörmegyei földbirtokos, Szakáll Vincze árvaszéki elnök, Szakáll András és Barnabás földbirtokosok édes atyja Baraczán 82 éves korában. — Siposs Imre sándorfalvi plébános, váczi egyházmegyei pap 52 éves korában, Cs.-Sándorfalván. — Horánszky Adolf, a kassai kir. tábla birája, 54 éves korában Kassán. — Hérmán Mihály, Szatmárnémeti város polgármestere. — Asbóth Aladár, Krassó-Szörény vármegye árvaszékének és az evang. egyháznak elnöke 48 éves korában. — Harangi Menyhért borsodmegyei nagybirtokos, a borsodmegyei takarékpénztár elnökigazgatója Budapesten. — Ferenczy József, Szendrő város jegyzője, 67-ik évében Szendrőn. — Szent-Gály János 48-as honvédhuszár-főhadnagy 72 éves korában M.-Szigeten. — Molnár Árpád ügyvéd 50 éves korában Budapesten. — Dobó imre ügyvéd, 49-dik évében Budapesten. — Kukányi István 27-dik évében Komáromban. — Kölcsei Kende Pál életének 60-dik évében. — Zoltán Lajos gyógyszerész 47 éves korában Nagybányán. — Ötömösi Szirányi József, nyug. uradalmi tiszttartó 59 évében Budapesten. — Korchesz János, a Pálffy grófi család koridősbségi hitbizományi uradalmának nyug. felügyelője 78-dik évében. — Vathy István, fiatal iró, Budapesten. Irt egy verses könyvet «Mária esték» czím alatt, s egy kötet elbeszélést «Az én embereim» czímen. A halál tehetsége fejlődése közben vetett véget életének. — Herzfelder Horácz mérnök, ki nagy világkörüli utat tett, 33 éves korában Budapesten, s tekintélyes vagyonát szegény gyermekek nevelésére és ruházására hagyta. — Lovag Whitehead John, a fiumei hires torpedógyár társtulajdonosa. — Réthy F. Ferencz fővárosi mérnök, 67 éves korában.

Ivánka Lajosné szül. Bohn Ottilia 23. évében Nagy-Szőllősön. — Sövényházai Hosszu Emilia 56 éves korában Budapesten. — Popovits Ilonka élete 21. évében, B.-Kulán elhunyt és Zomborban temették el. — Id. Govrik Ákosné, szül. Tarr Juliánna, a Berettyó vízszabályozó társulat felügyelőjének neje, nyolcz kiskorú gyermek édes anyja, 43 éves korában Darvason, hol közrészvét mellett temették el.— Jakab Jánosné, szül. Hollósy Lujza Mária, Budapesten. — Bellagh Kálmánné, szül. Hatyár Klotild, fővárosi tanár neje, 40 éves korában és nyolcz árvája is siratja. — Özv. Csepely Miklósné, szül. Csokalyi Fényes Johanna, 66 éves, Csokalyon.

Szerkesztői üzenetek.

Dohányos. A dohány élvezete ismeretlen ősidők óta általános volt több amerikai törzsnél. Európába 1559-ben került a dohány s használata csakhamar elterjedt főkép Angliában, hol eleinte a templomokban is széltére pipáztak, sőt a gyermekek is pipázva jártak az iskolába. Utóbb kemény büntetésekkel igyekeztek Európában mindenütt korlátozni a dohányzást, de hasztalan. Nálunk a zsoldos katonaság terjesztette el a pipázást. A most már oly roppant elterjedésnek örvendő czigarettázás csak a krími háború után terjedt el nyugati Európában; ez alkalommal tanúlták el ugyanis a francziák és angolok a török katonaságtól.

Kabát-história. Jó gondolat, — kár, hogy kissé közönségesen van megírva.

A feltámadás. Ügyesen van megirva, de tartalmánál fogva nem lapunkba való. Talán valamely egyházi folyóiratban helye lehetne.

Hajdan. Elég jó benne a szatirai hang; ha ujság nincs is abban, a mit ír, van benne szellemesség. Sokszor azonban prózaivá válik s gúnyja nem hat mélyebbre, csak a felszínen, a külsőségeknél marad.

Tudtam szeretni. Temetőben. Színtelen dolgok, nincs bennük semmi, a mi az olvasó érdeklődését megragadná.

SAKKJÁTÉK.

2269. számu feladvány. Holzhausen W.-tól.

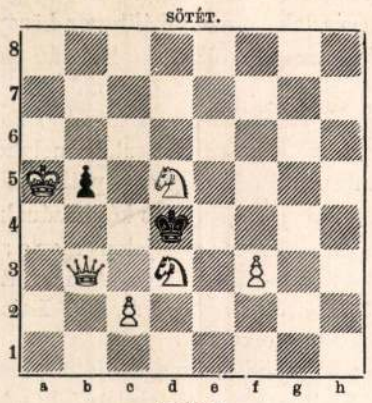

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

2252. sz. feladvány megfejtése Pauly W.-től.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Bd7—h7	... Kd4—d5 :	2. ...	...	... Kd5—c6 (b)
2. d6—d7	... Kd5—d6 (a)	3. d7—d8 B stb.		
3. d7—d8 H	... Kd6—d5			
4. Bh7—d7 mat.				

Világos.	*b.*	*Sötét.*
2. ...	... ...	... Kd5—d4
3. d7—d8 V † stb.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvárott:* Hoffbauer A. — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó János. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *Körmenden:* Rusa Lázár. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.



A «Vasárnapi Ujság» 11. számában megjelent képtalány megfejtése: *Kellemes hűsítő ez égető melegben.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.


A Szinye-Lipóczi Lithion-forrás
Salvator kitünő sikerrel használtatik
vese-, húgyhólyag-, húgydara- és köszvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.
Diuretikus (viz. hajtó) hatású.
Vasmentes! Könnyen emészthető! Csiramentes!
Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

Lábizzadás, kipállott és kisebesedett viszkető testrészekre, ótvar, sömör és bőrhámlás ellen legjobbnak bizonyult eddig az Erényi-féle ICHTIOL-SALICYL. Ára 3 korona, utasitással. — Szétküldi: Erényi gyógyszerész, Szabadszállás. Főraktár: Török József Király-utcza 12 és Egger gyógytár Váczi-körut 17.

Császárfürdő BUDAPESTEN téli és nyári gyógyhely.
Elsőrangu.E kénesviző gőgyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdőkkel pompás ásványviz uszodákkal, hő- és kádfürdőkkel. Prospektus ingyen bérmentve.

Legtökéletesebb arctisztitó- és szépitőszerek:
Akácia -créme 2 kor. -ponder 1 kor. -szappan 1 kor.
Törvényesen védve. — Kapható a gyógyszertárakban.
Főraktár: KRIEGNER GYÖRGY
Korona-gyógyszertára, Budapest, VIII., Kálvin-tér.

M. kir. szabadalom 21333.

Szenzációs találmány!
Összerakható és kézitáskában hordható **szabadalmazott ágy,** mely nappal egy kis táskába helyezhet, és éjjelre **kényelmes ágy.** Ez az ágy **fölöslegessé teszi az ágynemüt. Szük lakásokban** megbecsülhetetlen. **Vendég-, gyermek- és cselédszobákban,** valamint kirándulóknak nélkülözhetetlen. Kapható

Összerakva.
Freudiger Mózes és Fiai magy. ágy-, fehér- és ruhanemügyárában **Budapest, VI., Laudon-utcza 6. Viszontelárusitók ker stetnek** és megfelel kedvezményben részesülnek. — **Telefon 29—75.**
Árjegyzék és leirás kivánatra bérmentve küldetik

ÉLŐKERITÉS.
Gleditschia csemeték és magvak.
Óriás tövisü, igen gyorsan fejlődő sövénynövény. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerités nevelhető pár év alatt, rendkivül csekély kiadással, melyen nemhogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyulak sem hatolhatnak át. **Minden rendeléshez rajzokkal ellátott ültetési és kezelési utasitás mellékeltetik.** Ezer csemete elég 200 méterre.— **Ára 6 frt.** Nagy mulasztást követ el mindenki kinek örökös áthatlan keritésre van szüksége, ha nem ezt alkalmazza, szikes, köves, homok, agyag-, nedves talajban is egyenlően tenyészik. Azért is terjedt ugy el, hogy alig van az országnak oly része, hol nagyban ne szaporitanák.
Szőlőoltványok
szokványminőségben.
Diócsemeték, Óriási jövedelmet biztositó voltánál fogva ennek tenyésztése számos gazdaságban az utóbbi időben rendkivül elterjedt.
Szines fénynyomatu **főárjegyzék ingyen és bérmentve** küldetik minden rendelési kötelezettség nélkül. **Az árjegyzésen** kivül még egy olyan könyvet kap ezzel, ki azt cimére ingyen és bérmentve küldetni kéri, mely nincsen az a ház, vagy család, a hol annak tartalmát haszonra ne forditanák, városon, falun, pusztán, gazdag vagy szegény családnál egyaránt. Igy még azoknak is igen érdekében áll **kik rendelni semmit nem akarnak,** mert bennszámos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek. Cim: **«Ermelléki első szőlőoltványtelep» Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.**

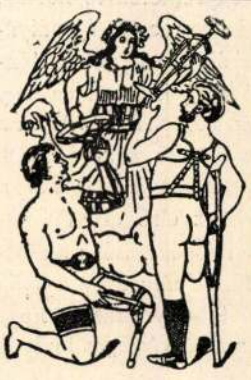
POLGÁR SÁNDOR
orvosi mű- és kötszerésznél
Budapest, VII., Erzsébet-körut 50
legjutányosabban beszerezhetők saját gyártmányu m. kir. szab. **sérvkötők, betegápolási-czikkek, kötszerek,** összes **gummiáruk,** valódi franczia **különlegességek (óvszerek)** stb. 9123
Képes árjegyzék ingyen

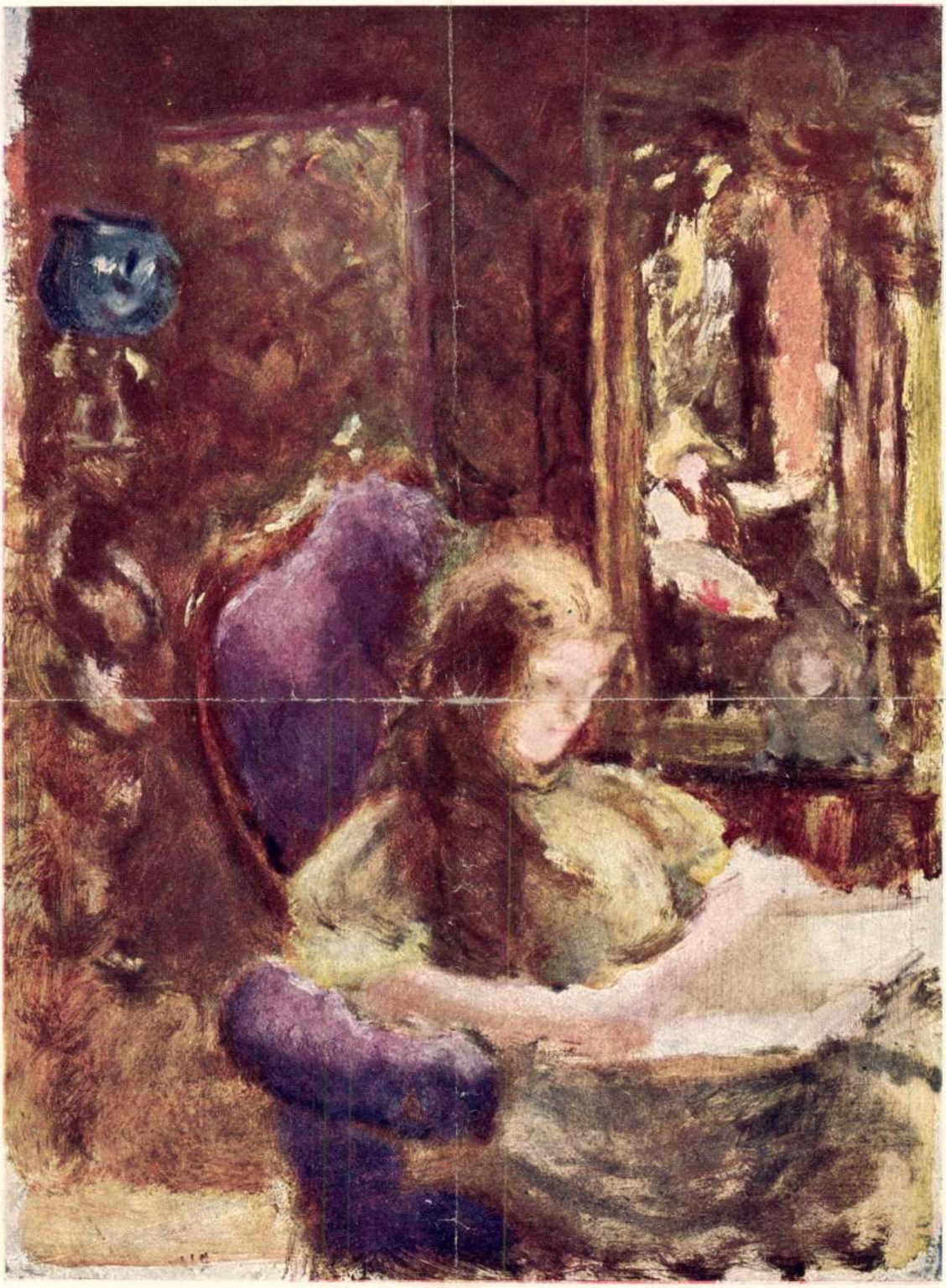

CSÓK ISTVÁN: ZÜZÜ OLVAS.

Az Athenaeum háromszínnyomása.

Magyar Művészet

1926. 2. 7.



BASTIEN-LEPAGE: TANULMÁNY

Ernst Vilmos úr gyűjteményéből

példáját adja. Az újabb szerzemények gyöngye azonban *Liezen-Mayer* Sándornak talán legtökéletesebb képe, Mária menekülése Egyiptomba, mely nem egy magángyűjteménynek, de bármely muzeumnak ékessége lehetne. A kompozició megható egysége, a rajz gyengéd finomsága, a színek poézise, a részletek gondos lemérése és bekomponálása az egésznek harmóniájába és mind ez a kvalitás a művész pietásának költői leborúlásával a nagy eszme, a nagy érzés, a nagy inkarnáció előtt! Felejthetetlen kép.

Bemutatjuk egy biztos ítéletéről, intuitiv megérzéséről ismert műgyüjtőnknek egyik legújabb pompás szerzeményét is, *Csók* Istvánnak egyik legszebb alkotását. A mester színérzékenységének hihetetlen finom és tág skáláját ragyogtatja meg, fokozva ezzel a rajz gyöngédségét. Végül *Ernszt* Vilmos úrnak egy szerencsés vásárlását, a francia naturalizmus nagy mesterének, *Bastien-Lepagenak* egy sötét tónusú tájképét reprodukáljuk. Ez a nagyszerű kép nem a naturalizmusában sablonokat teremtő mester egy tipikus munkája, hanem épp ellenkezően olyan műve, mely az impresszionizmusban gyökerezik. Színeinek kikeverésében épp úgy mint rajzának impresszionisztikus felvázolásában vérbeli impresszionistának mutatja a kitűnő francia mestert. Ez a kép is azt az igazságot példázza, hogy a tehetséget nem lehet beskatulyázni semmiféle irányba. A művész képét pedig még nehezebben, mint magát a művészt. Ime, Bastien-Lepage a naturalizmusáról nem is híres, hanem hirhedt mester, akinek ez a műve se nem a naturalizmusé, se nem az impresszionizmusé, hanem Bastien-Lepageé.

Nehéz időkben született meg ez a felkiáltás: Vannak még bírák! Mi is teljes joggal kopirozhatjuk ezt a szállóigét ilyen formában: Vannak még műgyüjtők Magyarországon!

Chroniqueur.

A KÉPZŐMŰVÉSZET BENCZÚR SZÁMÁBAN a nagy mester művészi méltatását *Berzeviczy* Albert v. b. t. t., a Magyar Tudományos Akadémia elnöke adta nagy műgonddal megírt értekezésében. Technikai okokból kimaradt a cikk mellől annak feltüntetése, hogy az akadémiai emlékbeszéd volt. A hibánkon kivül történt mulasztást ezúttal jóvátesszük s egyben nyilvánosan is köszönetünket fejezzük ki az illusztris szerzőnek a cikk átengedéséért.

A SZOLNOKI MŰVÉSZTELEP az idén is megtartotta szokásos beszámoló kiállítását, melyen a telep művészei teljes számban vettek részt. Az érdekes kiállításnak ezúttal is megérdemelt sikere volt.

A DEUTSCHE KUNST UND DEKORATION. Alex. *Koch* pompás folyóiratának októberi száma is a szokott gazdag tartalommal és lukszus kivitelben jelent meg.

TÁRLATOK

A MŰCSARNOK ŐSZI TÁRLATA

Nivós kollektiv tárlatok és a szenzációs Ipolyi Arnold-hagyaték vonulnak fel a Műcsarnok őszi tárlatán. A művészeti kritikus örül ennek a kiállításnak, mert sok szép képet lát, de már tavaly rámutattunk egy másik szempontra, melyet a kiállítást rendező Képzőművészeti Társulatnak nem szabadna szem elől téveszteni. A magyar művészek válságos, szinte existenciájukat fenyegető időket élnek át, minden kiállítási alkalom az érvényesülés egy nélkülözhetetlen lehetősége az ő számukra. Ilyen körülmények között — érzésünk szerint — meg kellene gondolnia a



CSÓK ISTVÁN: KERTBEN

F. L. úr gyüjteményéből

szeretik a művészeket és eldicsekednek vele, ha művész-ösmerősük van s kész örömmel mennek a studio-receptiókra, kiváltképen a nők. Ilyen zsúrokon rendesen literary és stage people (színész) is van jelen s rögtönzött kis előadás, szavalás vagy ének között szürcsölik a tejes teát vagy a puncsot. Sok esetben ilyen kis kiállítás csak színházutáni időben kezdődik, s ilyenkor lehetőleg ekzotikus s előttünk lehetetlennek tetsző eledeleket szolgálnak fel a bohém-hangulat kedvéért. Ily módon a művész megismerkedik a műpártolókkal, s szerez portrait megrendelést. Ily kisebb bizalmasabb kiállításokat tartanak a tárlatra való beküldés előtt, vagy ha a nyári tanúlmányútról hazaérkeznek.

Nagy része az amerikai festőknek csak falfestményekkel foglalkozik. Színházak, hotelek, egyetemek, bankok, középületekben mindenütt látni falfestményeket, sőt igen sok magán- és előkelőbb bérházak halljaiban is. S tekintettel arra, hogy minden államnak van külön kapitolja (országház), számtalan nyilvános könyvtára és ezek mind falfestményekkel diszítvék, így sok művész foglalkozik e téren is.

Számtalan művész egy-egy jó témáját, mig az közkeletű, teljesen kihasználja és divatba hozza, így a neve rövid időn ismertté lesz, s e festményeit mindenütt reprodukcióban árulják. Ilyenek pl. new-yorki szépségek, a College Girl, az évszakok, a virágok, vagy bármely más sorozatos téma. Jól ismert példa erre Gibson, ki az ő Gibson girl és Gibson widow-jával (Gibson leány, Gibson özvegy) annyira világhíres lett, s oly nagy vagyont szerzett, hogy végre maga is megúnta a témának végtelen kiaknázását, s letette a tollat, (csak tollrajzot készített) s Párisba vonult festeni tanulni.

Ezen amerikai sorozatos képek reprodukcióiból nálunk is sokat látni a műkereskedésekben.

Kedvenc téma a már-már kihalóban lévő indiánok. Ezeknek színpompás s különös viselete, s még mindig megörzött karakterisztikus szokásai s mondáik illusztrációi nagy kedveltségnek örvendenek.

Nagyban hozzájárulnak a művészet emeléséhez az újságok. A Heraldnak például, mely a világ legelterjedtebb lapja, minden vasárnap két lapból álló külön irodalmi és művészi sorozata van, melyben nemcsak a képek reprodukcióit láthatjuk, de beszámol az úgy a bel- mint külföldi kiállításokról, hoz apróbb atelier-híreket, a festők terveit, ideáit és miután a művészi rovat autentikus válaszokat ad művészi kérdésekben, a művész tényleg bensőbb viszonyba és érintkezésbe lép a közönséggel. Megemlítem még, hogy a folyóiratok is folyton cikkeznek a művészekről, miáltal a közönség figyelme reájuk terelődve ébren tartatik.

A műtermekkel már úgy vannak Amerikában mint a garageokkal, ma már a legkisebb faluban is találhatni egyet-kettőt. A városokban persze centrálizálódnak s műteremházakban (Studio building) vannak. Aki nem próbálta még az ilyen műteremházban való életet, az fel sem tudja fogni, milyen nagy hasznára van ez a művésznek és művészi tudásának.

Egy nagy épület, mint pl. a Carnegie Hall New-Yorkban, hol 250 művész, festő és muzsikus részben lakik is, részben csak nappal dolgozik, különös egy hely: ott mindenki csak művészettel foglalkozik, csak arra gondol Ha az ember egy ily helyre belép, érzi a művészi vibrációt, mely körülveszi, mely felébreszti benne a szeretetet a művészet iránt és ellenállhatatlanul készteti a festésre, s szül benne kedvet és ideát. S miután e házban a festők egymás közvetlen közelében laknak, így nem csak kritizálják, de tanáccsal támogatják egymást, s így növelik egymás ambicióját is.

Számtalan ilyen műteremház van New-Yorkban, nagyobbrészt mind a Carnegie Hall környékén, ez a Hall egyike a legrégibb és legismertebbeknek. Benne nagyobbrészt festők és muzsikusok laknak. Az északi oldalon a festők, a délin a muzsikusok. A festők mehetnek a déli oldalra is, de a zenészeknek az északi oldalon nem adnak bérbe műtermet, nehogy a sok énekóra és különféle zene a festőket zavarja. Ugyane házban van Amerika legnagyobb hangversenyterme, a Carnegie Music Hall, kétezerötszáz ülőhellyel, ez a terem az épület egyik sarkát foglalja el az első emelettől a nyolcadikig. Ez alatt van a kisebb koncert-terem, mely három emelettel megy a járda alá, ez a Carnegie Lyceum.



AZ ABLAKNÁL. 1905
CSÓK ISTVÁN FESTMÉNYE



INTÉRIEUR. 1905
CSÓK ISTVÁN FESTMÉNYE

lönben is természetes, hogy a latens jelentés tudatba áttétele önmagában nem a nevetést hozná létre, hanem a latens tartalomhoz fűződő érzést és csak az elszólás, a szándékos vagy az önkéntelen leleplezés az, ami a lokális érzést (t. i. azt, ami a kiszorított elemhez normális körülmények közt csatlakozik) egy másikra változtatja. A nevetséggesség érzése azonban még így is minden körülmények között tartalmazni fogja a lokális érzelmet. Azonban ennek kimutatása messze vezetne.

Miben áll az impresszió kompromisszum jellege szemben az eredeti természetélménynyel, amelyet kiskorunkban éltünk meg? Abban, hogy a természet nagy jelenség csoportjainak antropológiai szempontból vett jelentőségét átértékelte. A természet színpompája, a virágok, a fák, a hegyek, az erdők színei, a fény világító és melegítő hatásai többé nem a természetnek a mi testünkre gyakorolt hatásai szerint jöttek számba, hanem mint önálló jelenségek, mindegyik magáért és teleológikus kategóriákban. A biológiai vizsgálatnak mintegy a praxisa ez a felfogás, amely a természet minden részében valami szervet lát, amely a többivel együtt úgy működik össze, mintha valami végtelenül eszes Teremtő alkotta volna meg őket előre kigondolt terv szerint. Ahogy a görögök gondolták: minden rész egy-egy organon (eszköz!) mely az egész kedvéért van, alkalmazva az Egész létfeltételeihez. A természet ezen organikus felfogása, mely a görögöknél először az V. században támadt, igen ellentétben állott a korabeli és azelőtti görög művészi felfogással. E tekintetben csak Homerosra kell utalni, akinél a természet még egy része az embernek; nem az emberi nemnek, hanem minden egyes embernek. Nemcsak a természet istenné avatása és megszemélyesítése bizonyítja ezt, hanem az, ami ezt az istennétételt is elősegítette, t. i. az élő és élettelen, eszes és esztelen közti különbség tudatának a hiánya. A kezdetleges népek és a kis gyermekek u. i. hylozoisták. Anyag és szellem előttük nem külön principiumok. A modern monistáktól abban különbözik a csecsemő, hogy míg a monisták egyszerűbb és racionálisabb eljárás kedvéért — puszta munka hipotézis-kép — egynek veszik a szellemet a matéria bizonyos tüneményeivel, bár tudják, hogy nem egy; addig a csecsemő szintén egynek veszi, épp mert nem tudja, hogy ezek különbözők. A baj csak az, hogy a csecsemő nem áll a tudományos álláspont báthosán, ő megelégszik a szerényebb, de egyetemesebb aisztészisz szempontjával.

Bővebb fejtegetés nélkül is világos, hogy a természet antihylozoista felfogása, mondjuk a teleologizmus nem nevezhető impresszionizmusnak. Erősen teleológikus korok nem is kedveztek az impresszionista művészetnek. Aki az eddigi fejtegetések kissé kanyargós ösvényein velünk jött, az eddigiekből talán már sejteni fogja, hogy a felvetett probléma bonyolultsága oly kolosszális, hogy semmi sem annyira ellenkezője az igazságnak, mint az impresszionizmusnak akármily koncíz, de mégis egy ellenmondás nélküli meghatározásban adható fogalma. Az eddigiek szerint is már legalább három egymástól igen különböző impresszionizmust fogunk találni.

Az elsőnek, a primtivnek ezt a nevet lehetne adni: a hylozoista impresszionizmus. Mivel minden későbbinek ez az alapja (a létoka), szükséges kissé részletesebben körülírni. A gyermek és a kezdetleges, a tudatlan ember egyfajta — előttünk, reflektáló és kétkedő lények előtt — káprázatos lelki tevékenységet fejt ki. Mondhatnók: tudattágulásban szenved. Minden, amit lát, része a saját énjének. De anélkül, hogy erről tudna. Nem tud saját magáról (harmadik személyben nevezi magát) és arról sem, hogy ő a világot a saját teste egy részének tekinti. Ezt az általánosítást végrehajtja cselekedetének minden sejtelme nélkül. Szeme olyan mint a tükör. Hibátlanul mutatja az előtte elvonulók alakját. Ha e képeket analóg módon élményeknek tekintjük, de úgy, hogy ezt az élést ne kísérje az élmény bírásának a tudata, akkor előttünk van a gyermek lelke. A freudisták ezt a tüneményt introjekciónak nevezték. Kár, hogy igen szűk térre szorították a vizsgálatot. Ferenczi Sándor: Introjekcion und Übertragung c. értekezése igen érdekesen világítja meg az introjekciónak patológikus formáját: a neurózist; azonban tény, hogy

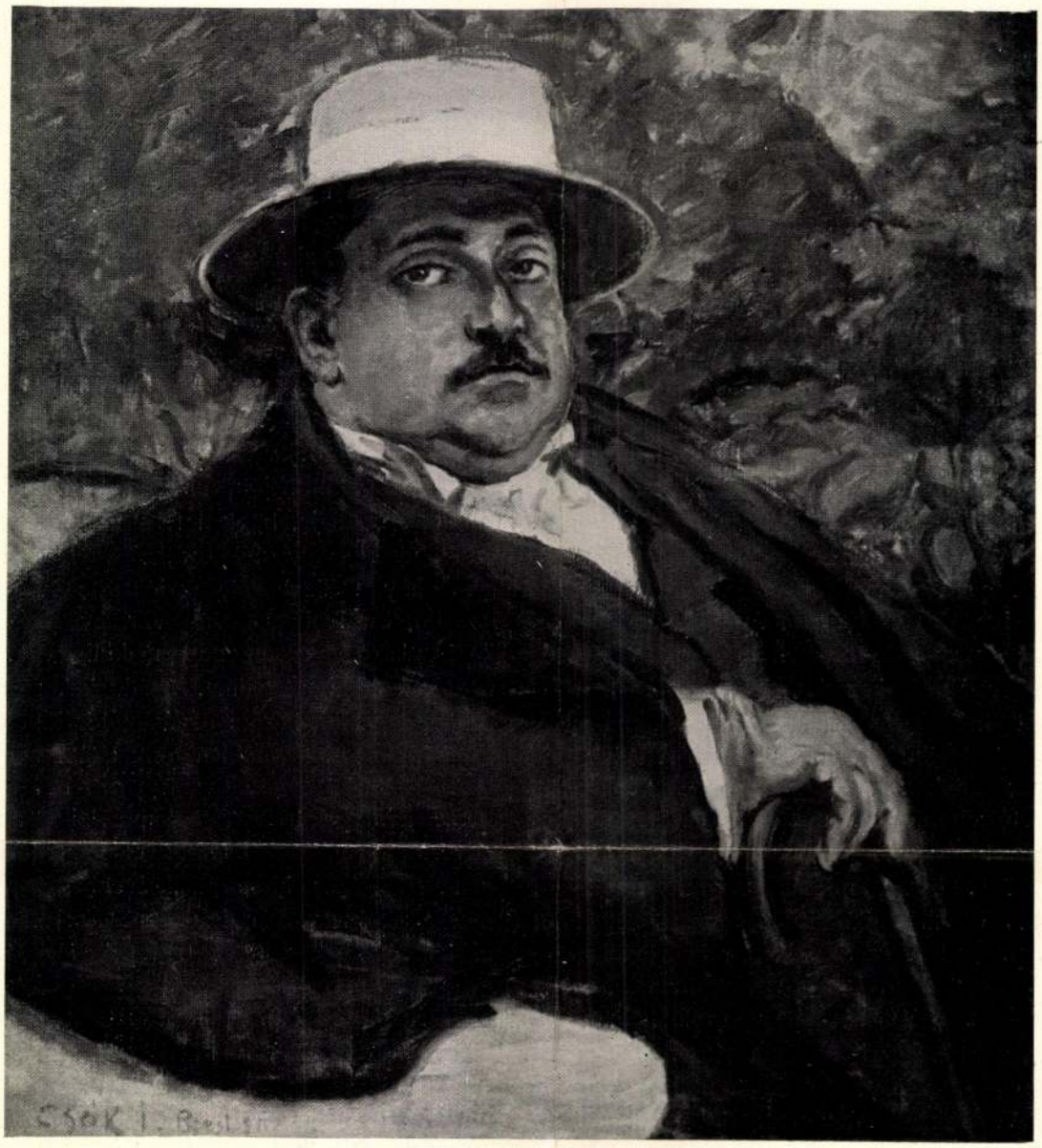

ARCKÉP. CSÓK ISTVÁN FESTMÉNYE
AZ ÁLLAMI NAGY ARANYÉREM NYERTESE

kotott illuziók is. Azonban épp az a sajátsága a kiszorított képzetnek, hogy eredetileg indifferens dolgok — érzelmi átvetődés által — érzelmi jelentőségben nagyobbra nőnek, mint amit a kiszorított elem alapján le lehetne vezetni. Azaz a transzponált érzelem nagyobb transzpozició után mint előtt. Nyilván azért, mert új — segítők — járultak hozzá. Hogy ilyenek szerepét nem lehet számításon kívül hagyni, mutatják az adomák.

Freud egész könyvet írt róluk. (Der Witz und seine Bedeutung zum Unbewussten.) A sikerült vic hatása épp abban áll, hogy valami elszólás által a kimondott ítélet manifeszt tartalma mögött azonnal megvillan a rejtett értelemhez való kapcsolat; vagyis kiderül, hogy az igazi értelem nem a szószerint és a latens jelentésnek nem lett volna szabad kicsúszni. A nevetés, amely a sikerült vicet követi, szintén nagy pluszt jelent. Kü-

Művészet 1912.



TANULMÁNY
CSÓK ISTVÁN RAJZA

Művészet 1909

Guido Aspertini az Ercole de Roberti tanítványa volt,[1] kivel egy időben dolgozott a bolognai S. Pietróban. E templom portikusában 1491-ben készült falfestményei[2] 1605-ben, a templom újjáépítése alkalmával csaknem teljesen elpusztultak. Csak három töredék maradt fönn. Ezek a keresztrefeszített Krisztus és két angyal fejét ábrázolják, s 1784-ben történt vászonra vitelük óta ugyanazon templom sekrestyéjében láthatók. E töredékek — bár kívülök Guidonak más művét nem ismerjük[3] — elegendő támpontot nyújtanak a mester művészi egyéniségének rekonstruálására. A Megváltó arcának markáns, szegletes rajza, domború megmintázása, az erős szemfedélcsont, a jellegzetesen hangsúlyozott felső szemhéj, s az egésznek tompa színbenyomása megerősítik a Vasari állítását, mely szerint Guido a Roberti iskolájából került ki. Helyi hatások szüleménye azonban a két telt, rózsás angyalfej, melyeken a túlságosan kifejlett homlok, az apró, élénk szemek és a jobbra csucsorított, pikáns bájú kis száj a Guido egyéni jegyeire nézve szolgál útbaigazítással. A Guido kezéből fiatalon, alig 35 esztendős korában hull ki az ecset.[4] Való színűleg csak az ő halála után lép az ifjabbik testvér a Francia-Costa közös műhelyébe. Amicónak ifjúkori munkái nem maradtak ránk,[1] s visszafelé kell következtetnünk, hogy bátyjától meghatározott első korszakának némely stílismei jegyét megállapíthassuk. Amico, — miként látni fogjuk — sajátszerű, lányos bájú fante-típust fejleszt ki, melynek eredete kerek arcvonal, a Guido angyalfejeiben keresendő; ugyanaz a hamiskásan félre fordított száj, szokatlanul magas homlok és tüzes kis szem. Még későkori képein is gyakran öltözteti alakjait a kor viselete szerint, s ez, a bolognai festészettől különben idegen szokás szintén Guidóhoz, a ferrarai iskolában nevelt Guidóhoz vezet vissza. Fejlődésének ez első korszaka után a Francia-Costa műhely tanítványává lesz. Művészi felfogását a két mester csaknem teljesen átalakítja. A Costa férfiarctípusát — kis szemek, hegyes orr és áll — mindössze annyi változtatással veszi át, hogy a homlokot a Guido példájára tetemesen megszélesíti. Követi Costát a redőzet vetésében, a változatos tájképi háttér képzésében, valamint abban is, hogy jeleneteiben sok alakot szeret foglalkoztatni. Franciától a női arctípus megmintázására, a nyak- és vállrészletek, nemkülönben a kezek rajzára és egységes aranybarna színbenyomás keltésére nyer útbaigazítást. Alakjainak kifejezésében, mesterei műveiben a formákkal oly zavartalan tiszta összhangban megnyilatkozó líraiságra törekszik.

A S. Cecilia-beli két freszkóját tévesen tartják az Amico fiatalkori munkájának, amint általán az egész kápolna belső fa'díszének keletkezési idejét helytelenül teszik az 1505—06 közötti időre. Egy kiadatlan egykorú helyi krónika szerint u. i. II. Giovanni Bentivoglio

[1] Vasari: loc. cit. Az arezzói történetíró Ercole Robertit és Ercole Grandit tudvalevőleg egyetlen személybe olvasztja, s ezt Ercole da Ferrarának nevezi, akire későbbi írók az „il doppio Ercole" melléknevet ruházták. Guido Aspertini a vele közel egykorú ifjabbik Ercolenél tanult, aki több festményt készített Bolognában.

[2] Vasari e falfestmények közül csak a keresztrefeszítés jelenetét említi; egy kézirat szerint köztük volt egy Sz. Antalt ábrázoló kép is (Francesco Cavazzoni: Pitture et sculture et altre cose notabile che sono in Bologna e dove si trovano. Bologna, 1603. p. 6. Kézirat. Bolognai Közs. Könyvtár. 17. G. II. 21—22).

[3] Újabban érthetetlenül neki tulajdonítják Amico egyik Presepióját (Bologna, Pinacoteca,

[4] Vasari: loc. cit.

1513-ban már nem volt az élők sorában; ez évben Achillini, Viridario-jában (cit.: Malvasia, op. cit., I: 118) így ír u. i. róla:

> Non taccio Guido, benchè morte acerba
> Cel tolse quando sua virtú fioriva

Guido idősebb volt, Amicónál. „Ebbe (t. i. Amico) un fratello maggior nato" — így kezdi Malvasia (I: 117) Amicóról szóló sorait. Ammico 1474-ben születik (v. ö.: 9[1]); Guido 18 éves korában adja magát a festészetre (Vasari: loc. cit.), 1491-ben önálló mesterként dolgozik (S. Pietro), 35 esztendős, mikor meghal, s 1513-ban már nem él. Ez adatok egybevetéséből azt következtetjük, hogy Guido Aspertininek 1465 tájt kellett születnie, s 1500 körül meghalnia. E számítás szerint Guido 1483 felé lépett volna az Ercole Roberti műhelyébe, aki kevéssel előbb települ át Bolognába.

[1] Első ismert műve, a bolognai Pinacotecában (297. sz.) függő, „Amyci pictoris bon. Tirocinium" felirású festmény oly időből származik, midőn már a Francia-Costa hatás érte.

BERLINI LEVÉL

Berlin, 1914 január.

A berlini krónikás az elmult hónapok képzőművészeti eseményeiről sokat jegyezhet fel, ámde semmit, ami német, ami idevaló termék, ami e földben gyökerezne. A szecesszió válságával és bomlásával megszünt az új és legújabb német nemzedéket legjellegzetesebben bemutató intézmény, a művészek java házatlanná vált s ezentúl műkereskedőknél elszórva fogja bemutatni új munkáit, — a fiatal, még nem akkreditált generáció azonban hajléktalanul áll, az akadémikus egyesülések be nem fogadják őket a műkereskedők meg nem nyitják ajtaikat előttük s hacsak nem alakul hamarosan valamely új és a szecesszióhoz hasonló tekintélyű társaság, ez a hontalanság súlyos erkölcsi és anyagi zavart hoz majd a fiatalokra, akikre mostanában rossz idők járnak amugy is.

A «Juryfreie Ausstellung» ahol tavaly a párisi «Indépendants» mintájára bemutatkozhattak, az idén csődöt mondott sok okból: egyrészt mivel főemberei másutt is teret kaptak s így nem állott érdekükben a szervezéssel vesződniök, másrészt, mivel a tavalyi silány anyagi eredmény után nem mertek újból megpróbálkozni költséges kiállítással.

A hivatalos, úgynevezett «nagy» kiállítás minden fiatalság elől kénytelen elzárkózni, mivel Vilmos császár mult tavasszal még a túlhaladott és akadémikus számba vett öregedő Stuckot is «vad fiatalnak» bélyegezte és haragosan kifakadva fordított hátat képeinek.

Maradnának hát a műkereskedők és azok közt különösen a «Neue Galerie», ahol az igazán vad fiatalok kerülnek bemutatásra. Ezúttal a francia Derain és a belga Ensor töltik meg a termeket. A katalógus nem hoz évszámokat s így nem tudjuk, alapos-e a gyanú, hogy a kiállított Derain-képek legnagyobb része egészen régi s a legújabb stilus, az utolsó étappe-ja nincsen is képviselve. Azok közül a kubista tanulmányok közül, amelyeket tavaly más kiállításokon láttunk, itt nincsen egy sem. Ellenben van egész sor feltünően Cézanne hatása alatt, igen finom színérzékkel festett tájkép, akad néhány alapjában véve akadémikus és csak egyes külsőségeiben ultramodern vászon. Egy-egy csendélet, amelyeken lebilincselően őszinte és szinte puritán a meglátás és kifejezés módja. Fájdalmas és kellemetlen közvetlenül ezek mellett egészen felületes, a párisi festés-argot-t beszélő nyers szinekkel és érdektelen rajzzal harsogó képeit látnunk. Van egy-két csendélete, amelyeken finom szinek keresett és megokolatlan rajz-vázra vannak felrakva; egészen akadémikusan megrajzolt tárgyak, csak éppen a perspektiva önkényes: az asztal rálátással nézve, a rajta fekvő játékbárcák szintén, a mellettük heverő kártyák már függőlegesen szemben állanak, míg egy szék alálátással van feltüntetve. Miért, — nem magyarázza semmi, — holott Derain holbeini szeretettel is tud rajzolni, amint azt néhány ceruzarajzú, igen intenziven érzett és kifejezett tájképe mutatja. Sok vászon előtt bosszankodva kell konstatálnia a nézőnek, hogy a festőműterem ez intimitásainak magányos kereséseknek, másokra nézve értéktelen feljegyzéseinek nem kellene a nyilvánosság elé kerülniök; régi nagymesterek egy-két ecsetvonása is lett volna ennyire érdekes a közönség szemében s mégis — sokkal jobban tisztelték a maguk művészetét és a közönség itéletét, semhogy minden effortnélküli gondolatukat nagy keretbe helyezve feltálalták volna. Maga a művész hibás-e ebben, vagy a kiállításrendezők szedik-e össze a műtermek szögleteiből a heverő «remekműveket» — ki tudja?

James Ensor rézkarcai nagyrészt olyan benyomást tesznek az emberre, mintha egy felnőtt gügyögne és gyerekmódra mászkálna: ez a raffinált teknikákhoz ugyancsak értő hatvan éves úr erőltetetten naiv, arca verejtékében fantasztikus, Breughel poklai felé kancsalít, de ügyetlenebben, gondolat- és képszegényebben. Egészben véve egy pillanatig sem hagyja a szemlélőt az a benyomás, hogy ez az ügyetlenül irodalmaskodó úr nagyon korlátolt eszű lehet s «eszméi» felett inkább mosolygó vállvonogatással kell napirendre térnünk.

Gurlitt gyenge németeket hoz: a müncheni Caspar szegényes képzelőtehetségű «modern» bibliai tárgyfestő. Valeurben hamis képein erőszakos szineket halmoz össze, kompozicióí banálisak és érdektelenek.

Cassirernél az újonnan felfedezett Magnasco, akit Greco és Goya mintájára és pótlására új — istennek kezd kikiáltani a műkereskedők trösztje, — kiállítása nyilt meg több mint hetven képpel. Már több mint két éve készítik elő a talajt a beavatottak ennek a tizenhetedik századbeli génuai festőnek, akit eddig alig méltattak figyelemre. Megkönnyíti megértését és mai méltánylását Goyához

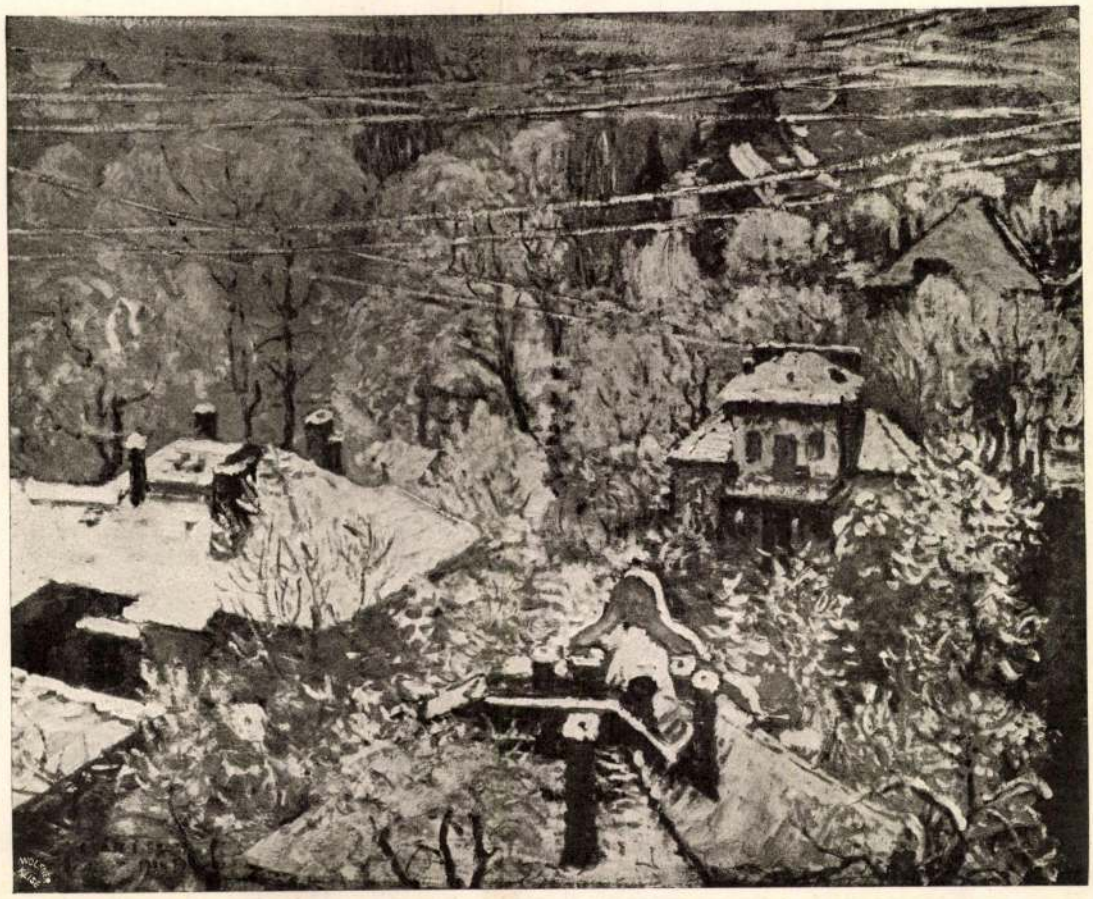

CSÓK ISTVÁN KIÁLLÍTÁSA
A MŰCSARNOKBAN

TÉL
CSÓK ISTVÁN FESTMÉNYE

való feltünő rokonsága az egyszínűségben és inkább éles világításokra való törekvésében, — s hasonlósága Grecohoz fantasztikus és szenvedélyes tárgyaiban és belső érzésében. Egyes tájai még Salvatore Rosara, sőt olykor Ruysdaelra emlékeztetnek, — de temperamentuma oly izzó, merészsége oly korlátlan, hogy sokkal közelebb áll hozzánk ennél a két nyugodtvérű festőnél. Patétikus, idegesen szónokoló modora megkap; tengerei szinte az impresszionista iskola nervozitását adják, hajóvontatói, erősen mozgalmas kikötőjelenetei, egy csoport barátnak vagy apácának kavargó, nyugtalan mozgású s mégis félelmesen összhangzóan komponált képe megdöbbentő frissességgel hatnak. Vannak tájai, amelyek a legérzékenyebb színlátással és igaz poézissel vannak megfestve, vannak apró, színtelen vázlatai, ahol csupán egy-egy testprobléma megoldását kutatja, féktelen erővel hozva harmóniába azt egy penetránsan hatásos érzéssel. Példák: két kis különböző felfogású, keresztre feszített Krisztusa, amelyekben a magányt és megkínzottságot a Megváltó testének kinyulása, lógása adja meg. Minden in megfeszül, minden izom fájdalmasan megnyulva dagad ki. Kompoziciói hol a legtisztábban a régi tanokat követik, hol a legmerészebb utakat vágják maguknak, mint például az «Apácák iskolája» című két képén, ahol minden csoport külön él, egy-két alak összetartozik, az egész egy sajátos, de mégis harmónikus káosz. Éppen ilyen a «Genuai kikötő» káotikus tömege is, ahol az alakok és hordók, kövek gomolyagának elosztása önkényes és mégis végtelenül összhangzatos Egyes egészen modern problémával is megpróbálkozik, mint amilyen egy vonal merészen aláhúzott megismétlése; egy derékszögben behajló kar és elfordítva lenéző fejfölött közvetlenül megismétli ugyanezt a két mozdulatot ugyanígy anélkül, hogy egyhangúvá és üressé válna holott a kis képen egyéb nincs is, mint e két alak. Érzésben és a kifeje-

Művészet 1914.

a polgari toke, s szedito tempoban siet a nagyvaros
történik? Akkor az történik, hogy Ruskin, az apostol
Ruskin már angol farmerek házaiba látogat, angol farm
amit itt talál, magasra emeli, diadalmasan mutatja
Savonarola, nem azt mondja a gyárosoknak, hogy a
művészet, hanem körülbelül azt mondja, hogy szamara
gyárosok, ide nézzetek, ez butor, ez himzés, ez faz
mereven elhatárolt, sőt ellentétes úton megy és fejlődik
géppel termelő város. Helyesebben csak ez az utóbb
azelőtt is volt,
ahogyan azelőtt is élt, egyrészt
helyrendszer,
a viszonyai közt. Már némely
korma és
berekhez. Már kezdik na
(nálunk
évtizede). Már itt va
irják le a
szót, hogy „Volks
ha nem azt,
en van, azt, ho
az ember is,
a veséjét,
tudja, hogy van e
erve, de n
egy oka sincs kitapog

Az a szék, amely ma jóiz
n áll, nem
fűzéres, háttörő, nem több, épp
szék, de ennek

; mögötte világpolgárok, azért oly tulajdonságaik vannak, csak alacsonyabb, darabosabb, kezdetlegesebb a meg- ıíkor elhúzott a falutól, a gyáripar a kézimunkától, a an elégített ki szükségleteket, gyorsabban és olcsóbban . Csak az a baj, hogy szörnyen rosszat termelt, elvesz- érzékét. Világpolgárok lettek, de a világpolgárok oly k, oly ágyban aludtak zaklatott álmokat, amit ma egy · is íjedten szégyelne. A falu, a műhely ellenben tűvel . Igénye, ismerete, tudata nem járt túl az országúti kő- hagyottan, intim pillanatokban a vágya, fantáziája el- ész volt. Tovább csinált szép csipkét, szép és jó bútort, A gyár, a város pedig, amikor magára eszmélt, így űvészeti betegségéből. Úgy, hogy elment, kézbe vette és ínált az egyszerű falusi szövőmunkás. Megtanulta, hogy raskarikát; mi az: stílus, díszítő-logika, anyagszerűség. ségen kívül mással aztán igazán nem tartozik. A nép- n érdekel, hogy szintén emberi fantázia játéka. Egy speciális es megnyilatkozása. Az azonban már baj volna, ha közénk, azt veszi kölcsön, azt az ízlést, észjárást, birtokán nőtt nagyra. Mint ahogy ez nem is sikerült, szentimentális teoriákkal, hivatalos esztétikával. Ami



A GYÜMÖLCSÖSBEN
CSÓK ISTVÁN RAJZA

Művészet 1909

Azért foglalkoztunk oly sokáig ezen definiciójával a kriticismus megalapitójának, mert lényegében átvették a romantikus filozofusok is s igy hatása lényegileg — habár nyelvi fejlődés által alig felismerhető terminusokban — meg van maig.

Hátra van még, hogy e definició voltaképi fikció jellegét is kimutassuk. Kant azért ragaszkodott ezen definicióhoz, mert gyönyörűen le tudta vezetni belőle az aesthetikai ítéletek általános érvényét, azaz, hogy ha én valamire azt mondom, hogy „ez szép", akkor mindenkiről jogosan feltehetem, hogy ő is szépnek tartja. Persze, a gyakorlat mást mutat. A tapasztalat megtanít arra, hogy ennek épp ellenkezője igaz. Kell bizonyos hasonló nevelés, müveltség, sőt sokszor életmód és élettörténet, hogy két ember aesthetikai véleménye összevágjon. De Kant nem is ezt forgatja fejében. Ő csak azt állítja, hogy én bennem megvan az a hajlandóság, sőt követelés, hogy ami nekem tetszik, mástól is elvárjam, hogy épp úgy érez. Rövidség kedvéért csak megjegyzem, hogy ez csak bizonyos megszorítással áll. Hallgatólag feltesszük, hogy a többi ember is ugyanazon fizikai föltételek produktuma, mint én. Mihelyt arra gondolunk, hogy nem igen szokott előfordulni, hogy két ember esetében csakugyan igy álljon a dolog, nem is követeljük, hogy ha nekem tetszik, neki is tessék. De tegyük fel, hogy csakugyan jogom van feltennem mindenkiről az érzéshasonlóságot. Mit következtet belőle Kant? Azt, hogy ez azért van, mert alapszik két oly lelkiműködésfaj összevágásán, amelyek minden emberben megvannak. És igy természetes, hogy az érzés univerzális. Hogy a paralogizmus (helytelen következtetés) annál világosabb legyen, sematice irom fel:

I. A szép keletkezik, ha értelem és képzeleterő (= szemlélet) megegyezik.

II. Jelen esetben fennáll ezen megegyezés (mindenkire nézve!)

III. Tehát a jelen ábrázolás szép.

Holott III. tételül csak azt lett volna szabad következtetni, hogy csakugyan jelen esetben egy hic et nunc szépérzés támadt. Az összefüggés tényleg fallacián alapult. Nemcsak hogy nincs jogom mindenkire nézve érvényesen kimondani egy ábrázolásról, hogy szép (ú. n. a priori ítéletben), hanem sehogysem. Csak azt szabad mondanom, hogy megvannak bennem a jelen esetben a szépérzés előállásának a kellékei. Már most bizonyos, hogy ebből következtethetem, ha a szépérzés csakugyan megvan bennem és esetleg mindenki másban, hogy akkor csakugyan van egy szépérzésem (s ez még nem is analytikus állitás!), vagyis köznapi nyelven: hogy a tárgy szép. Csakhogy épp abban van a bizonyitáscsere (mutatio elenchi), hogy mi bizonyitani akartuk, hogy mi a szép és bizonyitottuk, miért állt elő a szép, mint érzés és ebből következtettük, hogy tehát, ha előállt, akkor objektive is (a tárgyban) meg kell lennie. Nem szólva arról, hogy ily módon, amire voltakép kiváncsiak voltunk: a szép bizonyító praemiszái elsikkadtak s helyükbe az előállás psychikai faktorai csusztak, csak azt állitom, hogy ez nem következtetés (a tiszta logika értelmében), hanem egy visszakövetkeztetés. Épp olyan, mintha valaki egy elhagyott szigeten egy órát talál és következteti (visszafelé), hogy egy ember járt ott. In objektivo abból, hogy az ember ott járt, következik, hogy az óra ott maradt. Ez esetben még annyival rosszabb a bizonyítás, mert részei nem homogének.

Kissé részletesebben kellett e tétellel foglalkozni, mivel typusát képezi igen sok aesthetikai tételnek.

Hegel és Herbart aesthetikája, ámbár sok részletkérdésben nem tanulság nélkül való, mivel az aesthezis lényegét vissza akarták vezetni oly tényezőkre, melyek kiesnek e tudomány köréből, nem ad anyagot egy aesthetikai módszerre vonatkozó meggondolásokra. Hegelt úgy tekintik maig, mint a leghomályosabb magyarázót. E homály azonban nem ténybeli, hanem inkább történeti és psychologiai jellegű. Rendszere annyiban is nagyon tanulságos, mert az a tévedés, amely Kantban is megvan rejtett módon, nála leplezetlenül előáll. És ez: az aesthezis levezetése fiktiv funkciókból. Mig Kant látta, hogy a voltaképi problema a szép megértése fogalmakból, addig ő nála már nem tesz különbséget a fogalmak immanens funkciója, mely = a széppel és a psychikai aktusok, mint eljárás-

PÁSZTORTŰZ

Főszerkesztő: CSÁSZÁR KÁROLY **Szerkesztő: DSIDA JENŐ**

Főmunkatársak: GYALLAY DOMOKOS és REMÉNYIK SÁNDOR



CSÓK ISTVÁN: CSERESZNYÉSLÁNY PRIHODA ISTVÁN RÉZKARCA

XVII. ÉVFOLYAM **20. sz.** 1931 OKT. 4.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK VASÁRNAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (Brassai-u.) 5. Telefonszám: 6-87.

Előfizetési ára egész évre 500, félévre 260, negyedévre 140 lej.

TARTALOM

Tamási Áron: Dög a természetben (novella). — *Szántó György:* U. S. A. (novella). — *Szász Károly:* Bánffy Dezső, mint szépíró. — *Reményik Sándor:* Hegedű sír (vers). — *P. Jánossy Béla:* Víziók egy szanatóriumi ágyon (elbeszélés). — *Ápuchtin Alexej:* A legyek (vers. *Gyímesi Gyula* fordítása). — *Paul Bourget:* Megtorlás (regényfolytatás, *Kováts S. János* fordítása). — *Pakocs Károly:* Pálmaágtól Golgotafőig (vers). — *Szemle.* — *Szerkesztői üzenetek.*

WEISS ISTVÁN

A MAI MAGYAR TÁRSADALOM

A mai Magyarország első részletes társadalomleírása / Alapos tanulmány, érdekes olvasmány / Ára egészvászonban 300, színes kartonkötésben 240 lej / Megrendelhető a Minervánál, Cluj-Kolozsvár, Strada Reg. Maria, v. Deák Ferenc-ucca 1

Erdélyi Bank és Takarékpénztár Részvénytársaság

Cluj-Kolozsvár.

FIÓKOK:

Arad - Arad
Braşov - Brassó
Oradea - Nagyvárad
Satu-Mare - Szatmár
Sibiu - Nagyszeben
Timişoara - Temesvár
Târgu-Mureş - Marosvásárhely

Saját tőkél 100 millió lei

MEGJELENT

ERDÉLY TÖRTÉNETE

Irta: Jancsó Benedek. Kiadásra rendezte: Gyallay Domokos.

Kiadta a Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet R.-T. — A 390 oldalas könyv ára 80 Lei.

Megrendelhető a kiadónál, Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (v. Brassai-ucca) 5. szám.

Egyetlen a maga nemében

CZELNAI:

Cukrászat és hideg büffé

Az egyetlen jó büffé- és cukrászkönyv

140 lej beküldése ellenében portómentesen szállitjuk. / Utánvéttel 20 lejjel több.

Minerva könyvesbolt, Cluj-Kolozsvár, Strada Reg. Maria, Deák F.-ucca 1. sz.

Weekendezők Turisták Cserkészek

nagy haszmát látják

TULOGDY:

TURISTÁK ÉS CSERKÉSZEK

című könyvének

Főbb cikkek: A turistaság fogalma és feladata. A cserkészet története és célja. Felszerelés. Első segélynyujtás. Élelmi szer, sütés, főzés. A turistáskodás szabályai. Menetelés. A táborozás. Kerékpáros turistaság. A motorkerékpár Az automobil. A vizi turistaság. A sziklamászás. A téli turistaság és sielés. A téli turistaság. A sielés. A szán. Turaleírások. Turistakalauzok szerkesztése. Turistaalkotások. Turistaegyesületek élete. Turistamuzeumok. A turistaság és az iskola. A turistaság és az idegenforgalom. Turistaság és honismeret. Turista tizparancsolat. Irodalom.

Ára 80 lej. A pénz előzetes beküldésére portómentesen küldjük.

Kapható a Minerva könyvesboltban, Cluj-Kolozsvár, Str. Regina Maria, Deák Ferenc-ucca 1.

TÓTH TIHAMÉR:

Hiszek egy Istenben

Vidékre a pénz előzetes beküldése ellenében portómentesen küldjük. Utánvételnél a portót és költségeket hozzászámitjuk.

MINERVA könyvesbolt

Cluj-Kolozsvár, Str. Reg. Maria - Deák-Ferenc u. 1 sz.

Irógép vétel bizalom dolga!

Kérje — saját érdekében — a régi megbizható »STOEWER«-gyár 1930-as model RECORD és PORTABLE irógépeinek bemutatását

Körmendy Mihály-nál

Cluj-Kolozsvár Str. Reg. Maria (Deák Ferenc-u.) 25.



Telefon: 9-51

Összes rendszerü számoló, összeadó, sokszorositó, és kopir-gépek állandóan ráktaron. Speciális irógépjavitó mühely. Irógép-kellékek nagy raktára!

Ne mulassza el megrendelni

Donáth László:

Humoros esetek

és

Jairus fia

című novellás köteteit.

Külön 100 lei, együtt 160 lei.

Kapható a szerzönél Roteni-Harasztkerék. U. p. Oaia-Székelyvaja. Jud. Mureş

fodorítottak. A parókák színe szép aranysárga volt, hogy a lovagokat ne lehessen megkülönböztetni a sivatag oroszlánjától. Az ilyen műoroszlánhajzat igen drága volt. Nehány ezer frankon alul szóba sem álltak az udvari parókamesterek. E divat terjedésével persze mind nagyobb lett a szükséglet valódi és hamisíttatlan emberhajban. Így kellő ravaszsággal az udvari figarók kecske- és lószőrzettel is kevergették a parókákat. Ebbe azonban még inkább beletörődtek a világfiak, mint a halottak hajából készült parókák használatába, melyek sehogysem voltak ínyökre.

A Lajosok udvaroncai nagyon is jól tudták, miért nem ajánlatos a halottak hajából való paróka hordása. Annyiféle járvány dühöngött abban az időben, hogy ily úton is könnyű szerrel terjedhettek a ragályok. Még arra is volt eset, hogy a betegségek legborzasztóbbja, a pestis, fertőzött paróka útján szedett magának áldozatokat. Az aranysárga színű parókák után a hamvasszőke, szürke, sőt egészen ősz fürtűek jöttek divatba. Nem is úri ember 1700 után, akinek nincs galambősz parókája. Később erre is ráúntak s a rövidrenyírott paróka helyett, lengő fürtű vendéghajat hordtak. Ez és az ugyanakkor divattá vált hosszú szakáll azonban annyira eltakarta a nyakat, hogy a gallért meg kellett hosszabbítani lefelé, mindaddig, amíg valahogy mégis csak kibújik a hajzat és a szakáll alól. Így vált az öltözet nélkülözhetetlen kellékévé a nyakkendő, a kravátli, melyet a francia udvar horvát zsoldosai, vagyis a «krovótok» hoztak magukkal Párizsba.

Ennyi báj láttára természetesen a hölgyek sem maradhattak tétlenül. Azon voltak, hogy még szédítőbb divatujdonságokkal főzzék le a férfiakat. A cifrára nyírt szépségtapaszok, még azok is, amelyek gyémántszilánkokat villogtattak, csakhamar nagyon közönségesekké váltak. Így inkább a toalettek terén fejtettek ki hallatlan pompát a vizet és tisztaságot nem igen kedvelő udvari hölgyek. Még a harcmező is nagyszabású toalettluxus színterévé vált. Lajos király tudniillik minden megnyert hadjárata után gyorsan megjelent katonái körében, hogy ünnepeltesse magát. Természetesen ilyenkor udvarának nagy része is követte őt útjában. Minden hölgy 5—6 öltözet ruhát vitt magával ez ünneplésekre s a legolcsóbb is meghaladta az 5000 frankot. Pedig hát, a ruhához felhasznált szövet mennyisége egyáltalán nem tette indokolttá ezt a magas árat, a hölgyek ugyanis mesés leleményességet fejtettek ki, hogy mennél kevesebb szövetbe kerüljön egy-egy öltöny. A nyaknál lévő kis tenyérnyi szabad hely, mely a hatalmas csipkefodrok alkonya után csak félénken mutatkozott, mind nagyobbá és terjedelmesebbé vált úgy, hogy végül még a

francia udvar igen liberális tagjai is megütköztek a ruházati reformokon. E megütközésnek legpregnánsabb jelét XIV. Lajos akkor adta, mikor egy nagyon is dekoltált hölgy keblébe egy pohárnyi bort öntött. E meglehetősen durva és ízléstelen véleménynyilvánítás után hirtelenében újra a csipkebodros nyakörvek kerültek divatba. Pedig úgy lehet, hogy a dekoltázs túltengése hamarább divatba hozta volna akkor, legalább is a hölgyek között, a mosakodást. E nélkül a mindent megrázó és átalakító nagy francia forradalomnak kellett jönnie, hogy a «Parisienne» megbarátkozzék a vízzel.

Bizony: nagy multjuk van a strand hullámainak. Hát még a nők hölgy-úszóbajnokságának!



Csók István: Sárgaruhás hölgy.

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK!

SZABAD NÉP

A MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJÁNAK KÖZPONTI LAPJA

X. ÉVFOLYAM, 70. SZÁM — ÁRA 50 FILLÉR — VASÁRNAP, 1952. MÁRCIUS 23

A MAI SZÁMBAN

A pártonkívüli aktíva Nemeskocson (2. old.) — Műszaki vezetőink nagy feladata: segíteni a tömegek versenyét (3. old.) — Meg kell fékezni a baktériumháború gonosztevőit! (4. old.) — Malik elvtárs az ENSZ leszerelési bizottságában követelte, hogy a bizottság hozzon határozatokat a baktériumfegyver alkalmazásának megakadályozására (5. old.) — Loy Árpád élete (7. old.) — Veres Péter: Feljegyzések a szovetjunióbeli Gogoly-ünnepekről (9. old.) — A tervkölcsönsorsolás szombati húzásának nyerőszámai (10. old.)

Dolgozóink harca az április 4-i fogadalmak teljesítéséért

PÉTI NITROGÉN:

Az erőmű vezet az üzemrészek versenyében

„Április 4-re 360 tonna műtrágya gyártásához szükséges nitrogéntermeléket készítünk terven felül" — írták fogadalmukban a Péti Nitrogén dolgozói. A gyár egyes részlegei versenyt vívnak egymással: melyik teljesíti jobban az ígéretét. Ebben a versenyben már kiváló eredményeket értek el.

Az üzemrészek között az első helyen az erőmű van, amely a május 1-ig megígért 203.000 kw-óra áram helyett március 20-ig 394.500-at termelt terven felül. Jól dolgoznak a szénkéneggyár munkásai is: a terven felül felajánlott 10 tonna szénkéneg helyett két héttel a határidő előtt már 12.1 tonnányit gyártottak.

A Műtrágyagyár dolgozói 175 tonna pétisót ígértek terven felül. Ebből március 19-ig már 109 tonnát teljesítettek.

A Gázgyár dolgozói közül a vízgázgenerátor ifjúsági brigádjai teljesítették fogadalmaikat a legjobban. A Savgyár üzemrészei közül a nátriumnitrit ifjúmunkás női üzem járt az élen.

MAGYAR PAMUTIPAR:

Több mint 250.000 méter terven felül gyártott szövetet adtak át az Óbudai Kikészítő-gyárnak

A Magyar Pamutipar szövődéjének dolgozói Rákosi elvtárs születésnapjára megfogadták, hogy terven felül 199.000 méter pamutszövetet termelnek. Ezt az ígéretüket március 4-én teljesítették. Akkor elhatározták, hogy április 4-ig újabb 55.000 méter szövetet gyártanak terven felül. Március 21-ig 58.850 méter készült el.

Március 22-én a terven felül készített szövetet továbbították az Óbudai Kikészítőgyárba. A feldíszített autón nagy felirat hirdette: *„A Magyar Pamutipar dolgozói Rákosi elvtárs születésnapja tiszteletére 250.000 méter szövetet termeltek terven felül és ezzel április 4-i felajánlásukat is teljesítették."* A szövetet a Pamutipar dolgozói nevében *Erdélyi* Gyula Kossuth-díjas üzemvezetőhelyettes, *Varga* István 16 gépes sztahánovista szövő, *Régenbach* Erzsébet nyolcgépes szövő ifjúmunkás adták át az Óbudai Kikészítőgyár képviselőinek.

MTI-SZÉKHÁZ ÉPÍTKEZÉSE:

Versenyben a brigádok

A főváros egyik legnagyobb építkezése folyik Budán: a Magyar Távirati Iroda kap új székházat. A 41/5. számú Építőipari Vállalat dolgozói elhatározták, hogy meggyorsítják a hatalmas épület befejezését. Április 4-re kellene például elkészülnie a második emeletsor betonozásának, de a dolgozók megfogadták, hogy március 29-re végeznek ezzel a munkával. Elhatározták azt is, hogy megszerzik a sztahánovista munkaérdemrendet.

A terv teljesítéséért, a fogadalmak túlszárnyalásáért versenybe léptek egymással a brigádok. Rendszeresen túlteljesíti feladatát Tóth Mihály sztahánovista brigádja, amely földmunkán dolgozik. Szerdai eredményük 175 százalék volt. A Nagyidai-brigád is kitűnik jó munkájával: rendszeresen biztosítja a téglát a kőműveseknek. Ez a brigád szerdán 6780 tégla helyett 18.450-et szállított. A kőművesek jól használják fel ezt a segítséget. A Huszti-brigád megfogadta, hogy 485 köbméter falat 1354 óra helyett 920 óra alatt rak fel. Az ígéret teljesítése jól halad. Március 19-én a brigád az előírt 20 köbméter fal helyett 45 köbmétert húzott fel.

DOROGI SZÉNBÁNYÁK:

Az Erzsébet-akna már 1000 tonnát teljesített a terven felül ígért 1200 tonnából

A bányáknak a minisztertanács és a SZOT zászlajáért folytatott versenyében Dorog került az élre. A dorogi bányászok azóta is keményen, nagy odaadással dolgoznak, hogy megőrizzék ezt a büszke helyet. Március 9 tiszteletére több mint 3300 tonna szenet termeltek terven felül s akkor megfogadták: április 4-ig még 988 tonna szénnel felülmulják a negyedévi tervet. Március 22-én reggel örömmel jelentették a dorogi bányászok: a vállalat befejezte negyedévi tervét.

Különösen kitűntek az Erzsébet-akna bányászai, akik április 4-ig 1200 tonna szenet akarnak termelni terven felül, már elérték az ezer tonnát.

Elekes Ferenc kiváló sztahánovista vájár a március 9-i ígéret megvalósítása után azt fogadta meg, hogy április 4-ig 1200 csille szenet ad a hazának a terven felül. Március 20-ig 567 csille szenet már átadott a felajánlásából.

NOVEMBER 7 ERŐMŰ:

A szerelők eredményei

A November 7 Erőműnél dolgozik az Április 4 Gépgyár több szerelője. Péter elvtárs munkaérdemrendes szerelő brigádja jelenleg a 4-es számú kazán 27 méter magas, kilenctonnás szerkezettartó vasoszlopainak felállítását végzi. Az oszlopok és a hozzájuk tartozó összekötő szerkezetek szerelésének előírt ideje kilenc és fél hét. A Péter-brigád most április 4 tiszteletére megígérte, hogy ezt a munkát gyorsabban, hat hét alatt végzi el, s így május 1-re, a harmadik gépegység megindulásának napjára, a negyedik kazán szerkezetét tartó oszlopok is készen lesznek. Munkájukat észszerű szervezéssel, új szerelési módszerekkel könnyítik meg. Eddig mind a nyolc oszlopot egyenként, hosszadalmas munkával állították fel és az összekötő szerkezeteket a magasban — függőkosárban ülve — szerelték be. Most az oszlopokat párosával emelik, s így azokat még a földön lényegesen rövidebb idő alatt szerelik össze. Jó minőségű munkával átlagosan 130 százalékos eredménnyel dolgoznak.

A BAMERT, az Athenaeum, az Erőgépjavító, a Kábel- és Sodronykötélgyár és a földalatti gyorsvasút építőinek több munkahelye befejezte negyedévi tervét

Egyre több üzemünk és dolgozónk jelenti, hogy befejezte negyedévi tervét. Sok üzem dolgozói felülmulják fogadalmaikat is. Így a többi között

a BAMERT Bányagépgyár a megígért március 22 helyett március 20-án fejezte be negyedévi tervét, az Athenaeum-nyomda pedig egy nappal a felajánlott határidő előtt tett eleget első negyedévi feladatainak.

Az *Erőgépjavító Vállalat* dolgozói azt fogadták meg, hogy március 25-ig teljesítik negyedévi tervüket. A brigádok versenyében *Aranyos* János sztahánovista lakatos Petőfi-brigádja tűnt ki. A brigád tíz nappal a határidő előtt felszerelt egy gőzgépet a mályi téglagyár részére s ezzel jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a gyár minél előbb megkezdhesse a termelést. Az Erőgépjavító Vállalat dolgozói örömmel jelentették március 21-én, hogy befejezték negyedévi tervüket. Ezen a napon megfogadták, hogy *április 4-ig terven felül még 200.000 forint értékű javítást végeznek el.*

A *Budapesti Kábel- és Sodronykötélgyár* március 9-ig 2,667.000 forint értékű árut termelt terven felül. Pénteken délben a gyár dolgozói befejezték negyedévi tervüket. Ezt elsősorban annak köszönhetik, hogy

megszívlelték az országos aktívaértekezlet útmutatásait: fokozottabb gondot fordítottak az egyenletes termelésre.

Megszüntették a hóvégi rohammunkát és napról napra teljesítették a tervet. Az egyes üzemrészek közül az ólomkábel-osztály dolgozói mutatták jó példát.

A budapesti földalatti gyorsvasút munkahelyei közül elsőnek a Deák-téri fejezte be első negyedévi tervét.

Itt januártól március végéig 3074 köbméter földet kellett volna a felszínre juttatniok; a dolgozók ellentervet készítettek és 3381 köbméter föld kitermelésére tettek ígéretet. *Előirányzatukat már március 6-ra teljesítették, ekkor fejezték be negyedévi tervüket.* Március 18-ig már 3581 köbméter földet kiemelését végezték el.

A negyedévi terv teljesítéséhez különösen *Tóth* Károly, *Vigh* Imre kubikosok brigádja járult hozzá, amely 160—170 százalékos átlaggal dolgozott. A műszakiak közül *Buczkó* Ferenc technikus újítása is nagyban elősegítette a sikert. Javaslata nyomán ugyanis a régi földalatti vasút állomásának perronját nem fejtőkalapácsokkal, hanem robbantással bontják szét.

A Sztálin-téri munkahely előirányzata erre a negyedévre 2200 köbméter föld kitermelése volt. Ezt a mennyiséget március 20-ra felszínre juttatták és ezzel teljesítették negyedévi tervüket.

Jenei Béla főgépész itt úgy szerelte át a munkahely gépeit, hogy csupán rövid ideig kellett szüneteltetni a munkát a magaslégnyomású keszonokban.

A vérmezői munkahely első negyedévi tervében 3300 köbméter föld kiemelése szerepelt. Ezt a teljesítményt március 15. reggelére érték el. *Bartos* Mihály vájárbrigádja március első dekádjában az előirányzott 23—24 csille helyett 30—31 csille földet juttatott naponta felszínre. Résztvesz a melegcsákány-mozgalomban a Bartos-brigádot váltó *Mulavecz* István és *Király* Mihály brigádja is. Az ifjak is kivették részüket a határidőelőtti tervteljesítés munkájából: *Boros* Gyula brigádja külön kis táróban dolgozik és 124 százalékos átlagot teljesít.

Csepeli és ózdi munkások versenye az új diósgyőri nagyolvasztó építésén

Nem is egészen két hét választ már el attól a naptól, amikor először megvuitiák a diósgyőri új nagyolvasztót. A kohó építői nagy lelkesedéssel, egymással vetélkedve dolgoznak tervünk e nagy alkotásán. A kohótest belsejében a diósgyőri vaskohászati kemenceépítők, az I. számú léghevítőnél a csepeliek, a III számú léghevítőnél az ózdi elvtársak dolgoznak. A csepeliek és az ózdiak között nagy verseny bontakozik ki. A csepeliek 177 százalékos teljesítményt értek el és ígéretet tettek arra, hogy ezt 200 százalékra fokozzák. Az ózdiak eddig 156 százalékig jutottak. Most azért harcolnak, hogy elérjék és túlszárnyalják a csepeliek eredményét.

Március első húsz napjában 108 százalékra teljesítette tervét a diósgyőri nagyolvasztó

A pénteki eredmény: 118 százalék

(Üzemi tudósítónk jelentése.)

A diósgyőri nagyolvasztó pénteken 118 százalékra teljesítette napi tervét; az I-es kohónál 114.8, a II-es kohónál 121.2 százalékos eredmény született. A II-es kohó A-műszakjában *Fehér* József brigádja 108.4, a B-műszakon *Mislóczky* Lajos brigádja 128.7, a C-műszakon *Molnár* Ferenc brigádja 126.8 százalékot ért el. Az I-es kohó A-műszakján *B. Szabó* Lajos sztahánovista olvasztárbrigádjának 132.2 százalék volt a teljesítménye.

A diósgyőri nagyolvasztó március első húsz napjában 108 százalékra teljesítette tervét.

A javuló eredmény annak köszönhető, hogy a dolgozók szívósan harcolnak a technológiai fegyelem megtartásáért, s a műszakiak biztosítják a szükséges anyagot.

Műszakváltáskor a brigádvezetők megbeszélik az előző műszakban előfordult hiányosságokat, rendszeresen tartanak értekezletet az üzem vezetői is. A nagyolvasztó dolgozói elhatározták: hozzásegítik üzemüket, a Diósgyőri Kohászati Üzemeket az *élüzem-csillag* elnyeréséhez.

Az ózdi nagyolvasztó pénteki eredménye: 100·2 százalék

(Üzemi tudósítónk jelentése.)

Az ózdi nagyolvasztó pénteken 100.2 százalékra teljesítette napi tervét. Az eredmény jobb lehetett volna, ha a II. kohó alacsony termelése ismét nem rontotta volna le — az I. kohó 116.1 százalékot, a III. kohó 111.7 százalékot, a IV. kohó 110.7 százalékot ért el.

Az olvasztárbrigádok versenyében ezen a napon *Homoly* Barna segédolvasztár brigádja volt a legjobb: 118.4 százalékkal. Az elegykészítő brigádok versenyében *Neviczki* József brigádja tűnt ki. Az érctömörítőmű dolgozói 18 üsttel több ércet tömörítettek a diósgyőri párosversenyben vállalt kötelezettségüknél.

Szénbányászatunk március 21-i eredményei

Szénbányászatunk pénteken 101 százalékra teljesítette napi előirányzatát. A trösztök közül a Nógrádi Tröszt érte el a legjobb eredményt: 107.5 százalékot teljesített. A Dorogi Tröszt 104.8 százalékra, a Tatabányai Tröszt 103.8 százalékra teljesítette napi tervét. Elmaradt a Középdunántúli Tröszt, mindössze 94.4 százalékot ért el.

A vállalatok üzemei közül a Borsodi Tröszthöz tartozó Rudolf-telepé a legjobb eredmény: 127.9 százalék. A tatabányai Rákosi Mátyás-aknának 121 százalék volt a teljesítménye.

AZ 1952. ÉVI KOSSUTH-DÍJASOK



TURÁN PÁL
egyetemi tanár
Az analízis nagyjelentőségű új módszerének kidolgozásáért kapott Kossuth-díjat.



CSÓK ISTVÁN
festőművész
„Béke" című hármas képéért tüntették ki Kossuth díjjal.



DAYKA MARGIT
színművésznő
A „Farkasok és bárányok" című színdarabban nyujtott alakításáért tüntették ki.



RÓDER BÉLA
a Rákosi Mátyás Művek esztergályosa
A sztahánovista munkások munkamódszerátadási mozgalmának kezdeményezője.



ACS ERNŐ
a Műszeripari Kutatóintézet igazgatója
A 24 csatornás szeizmikus berendezés kivitelezéséért és egyéb találmányaiért tüntették ki.

PÁRT ÉS PÁRTÉPÍTÉS ★

A PÁRTONKÍVÜLI AKTÍVA NEMESKOCSON

Nemeskocs alig több mint 500 lakosú kis község a celldömölki járásban. Megyeszerte mégis sokat beszélnek róla, sőt a rádió is megemlékezett felőle. Kicsi falu, de hírnevet szerzett: tavaly élenjárt a mezőgazdasági munkákban, kenyér- és takarmánygabona termésének majdnem 50 százalékát szolgáltatta be. Idén is kiváló a begyüjtésben: negyedévi tojás- és baromfibegyüjtési tervét 120, tejbegyüjtési tervét 106, félévi sertésbegyüjtési tervét pedig 100 százalékra teljesítette. A jó eredmény szorosan összefonódik a pártszervezet egész munkájával — a pártszervezetével, amely megállta a helyét a termelés és a begyüjtés tervének teljesítéséért folyó munkában. A sikert természetesen nem egyedül vívta ki: erre a falu 14 kommunistája önmagában nem lett volna képes.

Győzelmeket azért arathatott a pártszervezet, mert az elmult hónapok, évek során komoly harcok árán kiválóan dolgozó pártonkívüli aktívát kovácsolt ki maga köré.

Ebben a községben a felszabadulás előtt nem volt közigazgatás. A „méltóságos vármegye" megbízottja, a községre erőszakolt bíró — a falu egyik kulákja — volt itt egyedül a község „ügyeinek" intézője. De azután jött április 4, kibontakozott az új élet, tanács alakult, a *„dolgozó nép okos gyülekezete"* vette kezébe a község irányítását. S a pártszervezet mind több kis- és középparasztot igyekezett bevonni a község és az állam ügyeinek intézésébe. A mindennapi munka közben oktatva, nevelve feltárta a dolgozó parasztok előtt falujuk s az ország fejlődésének hatalmas arányait, lehetőségeit. Jó politikai felvilágosító munkájával nagy tettekre, építésre ösztönözte a dolgozó parasztokat s meggyűlöltette velük a munka gáncsolóit, a kulákokat.

Az öntudatosodó, jogaira és kötelességeire ébresztett pártonkívüli dolgozó parasztok legjobbjait apránként a legkülönbözőbb feladatokkal bízta meg: felkarolta tenniakarásukat s a mezőgazdasági termelés, begyüjtés, a kultúra, a felvilágosítás terén hasznosította.

Egy-egy ilyen munkába állított pártonkívüli nemcsak önmagát, hanem családiát, rokonait, szomszédait, barátait is jelentette a pártszervezet számára — s az egész aktíva együttvéve megsokszorozta a pártszervezet erejét. Ez a „titka" a Nemeskocson elért jó eredményeknek.

A pártonkívüli aktivisták száma jelenleg majdnem háromszorosa a pártszervezet taglétszámának. Ott találjuk közöttük a tanács állandó bizottságainak pártonkívüli elnökeit és tagjait, a DISZ, az MNDSZ és a többi tömegszervezet funkcionáriusait és az egységes nevelőcsoportban dolgozó pártonkívüli aktivistákat. Pálfi Dániel elvtárs,

a pártszervezet titkára gyakran összehívja őket, megbízatásokat, útmutatást ad a számukra, bírálja s ellenőrzi munkájukat.

Gyakran felkeresi őket a feladatok teljesítése közben is, segít nekik, újabb lelkesedést önt beléjük. Az egyik pártonkívüli aktivista, Székely Józsefné így beszél róla: *„Olyan lovat ad alánk, amely nem áll meg addig, amíg célba nem ér."* Ilyen vezető mellett aztán a pártonkívüli aktivisták a falu politikai, gazdasági és kulturális életének minden területén komoly munkát képesek kifejteni.

Itt van például Hajós József középparaszt, a tanács pénzügyi állandó bizottságának elnöke. Nemrég még csak saját portájával törődött — ma a párt szavára egy egész község pénzügyeit segít rendbentartani. Pontosan tudja, ki hogyan áll a faluban az adófizetéssel. Ha valaki határidőre nem teljesíti kötelezettségét, felkeresi otthonában, igyekszik meggyőzni: sem joga, sem érdeke, hogy megkárosítsa a nép államát.

Az élenjárók példáján, saját példáján tanít kötelességtudatra, fegyelmezettségre.

Nemrégiben, amikor a község 30.000 forintot kapott kultúrház létesítésére, elsőnek vitte a dolgozó parasztoknak a jó hírt: *„Megmondtam, hogy az adót a magunk javára fizettük — itt a bizonyíték."* S további munkája során gyakran hivatkozott a kultúrházra.

Egy másik ilyen pártonkívüli aktivista Patkó Ernő tanító. Őt azzal bízta meg a pártvezetőség, hogy népszerű, természettudományos ismeretterjesztő előadásokkal nevelje a falu dolgozóit. A párt kérte erre, s szívelelke benne van ebben a munkában, jól elvégzi ezt a feladatot. Legutóbb például a budapesti földalatti gyorsvasút építéséről, szépségéről tartott vetítettképes előadást. A falu dolgozó parasztjai előtt megelevenítette a föld gyomrában dolgozó vájárok hősi munkáját, s vele együtt az ország dolgozóinak harcát az ötéves terv győzelméért. *„A mi falunk azzal vesz részt az építésben, hogy túlteljesíti a beadást, több élelmet ad az építőknek"* — magyarázta a jelenlévőknek, akiket szinte elbűvölt épülő nagy békeművünk gyönyörű látványa.

Társadalmi munkával bízza meg a pártszervezet s ezzel is felemeli, maga mellé állítja, a közösség harcosaivá formálja az asszonyokat, a pártonkívüli nőket. Mi minden van ezekben a szavakban: *„Székely Józsefné aktivistaf"* Azt bizták rá: legyen a község könyvtárosa, könyvpropagandistája. Azelőtt a falu dolgozó parasztjai nemigen forgattak könyveket. Legfeljebb télidőben olvasgattak a régi kalendáriumokból. Székelyné néhány társával rövid idő alatt népszerűvé tette a könyvtárat. És jó munkája nyomán valósággal forradalmasodott a falu:

ebben az egy községben a dolgozó parasztok ma már hetenként 60—70 könyvtári könyvet — értékes, jó irodalmat — olvasnak el!

Egy olyan faluban, ahol mindössze 120 család él, híven tükrözi ez a szám is a felszabadult dolgozó parasztok tanulási szomját. Székelyné segít nekik a könyvek kiválasztásában. Nemcsak szépirodalom érdekli őket — olyan könyveket ajánl most nekik, amelyekből megtanulhatják a legjobb agrotechnikai eljárásokat.

A pártonkívüli aktivista Székelyné ezzel komolyan elősegíti a tavaszi mezőgazdasági munkákat is.

A pártonkívüli aktivisták sok-sok apró és nagy feladatot vittek végbe — valamennyi egy-egy lépéssel előrevitte a mezőgazdasági munkák és a begyüjtés tervének időben való teljesítését, a község dolgozóinak felvilágosítását, oktatását, művelését.

A pártszervezet az aktívák segítségével válhatott a falu motorjává, tölthette meg a falu levegőjét azzal az eleven lendülettel, amely jó munkára, kötelessége teljesítésére sarkalja a dolgozó parasztokat.

A pártonkívüli aktivisták hűen követik a kommunistákat, akik — látják — náluk is fáradhatatlanabbul dolgoznak. De általuk megszerette a pártot a többi pártonkívüli dolgozó is — az aktivisták tanácsaiban, útmutatásaiban, munkájában a párt segítségét érezték. És ez odavezet, hogy a falu pártonkívüli dolgozói közül újabb és újabb aktivisták nőhetnek ki.

A járási titkárok országos értekezletén Rákosi elvtárs azt a feladatot adta a pártbizottságoknak és pártvezetőségeknek, hogy szélesítsék ki, szilárdítsák meg, tanítsák és neveljék a pártonkívüli aktívát. A nemeskocsi pártszervezet — mint láttuk — már eddig is komoly eredményeket ért el ebben. De Rákosi elvtárs figyelmeztetése után a pártvezetőség — igen helyesen — úgy látta: még korántsem használta ki azokat a nagy lehetőségeket, amelyek az öntudatosodó pártonkívüli dolgozókban rejlenek, s szinte kínálkoznak a pártonkívüli aktíva további kiszélesítésére, megerősítésére. Szóba is került ez az egyik taggyűlésen. Ezért

a pártszervezet vezetősége elhatározta, hogy most, a tavaszi munkák során, még több pártonkívüli aktivistát nevel maga köré.

Nem ment ez minden harc nélkül. Itt is felmerült az a kérdés: kiket vonjanak be a munkába, kikből neveljenek aktivistákat. És itt is jelentkezett a szektaszellem, a kommunisták gyermekbetegsége.

Egyes kommunisták azt hajtogatták, hogy a pártonkívüliek közül csak azok lehetnek aktivisták, akik már 1945-ben is *„a kommunisták mellett álltak"*. Nem látták ezek az elvtársak, hogy az elmult hét év során sokat emelkedett egész népünk, tömegek értették meg pártunk igazát. Hogyan is lehetne távoltartani azokat, akik csak 1945—46 után, vagy akár később is, de öntudatra ébredtek, munkájukkal segíteni akarják a pártot harcában. Nem távoltartani kell őket, hanem bátran bevonni a munkába, nevelni, segíteni. És mutatkozott az ellenkező véglet is. Az idős Pálfi Károly és néhány más elvtárs szerint aki csak akar, aktivista lehet. Ez viszont azt jelentené, hogy nem becsületes, nem párthű emberek, az osztályellenség, a kulákok is közelférkőzhetnének a párthoz. Mindkét nézet hibás és veszélyes. A pártszervezet vezetői ezt be is látták. Ez kiderül az azóta tett intézkedésekből:

azokat a becsületes kis- és középparasztokat vonják be az aktivisták sorába, akik élenjárnak a termelésben, kötelességteljesítésben, a tanulásban.

Helyesen dőlt el tehát a vita, s a pártvezetőség hozzálátott, hogy megkezdje a pártonkívüli aktíva tavaszi mozgósítását.

A napokban Pálfi Dániel elvtárs, a párttitkár javaslatára összeült a tanács mezőgazdasági állandó bizottsága. Az értekezleten körzetekre osztották a falut, minden egyes állandó bizottsági tagot felelőssé tettek egy körzetért. Megbízták őket azzal, hogy a maguk területén biztosítsák a tavaszi munkák időben való elvégzését. Szabó Károly és többen is elsőízben kaptak ilyen megbízatást. Örömmel fogadták, megtiszteltetésnek érezték s azóta

rendszeresen felkeresik a körzetükhöz tartozó dolgozó parasztokat: arra buzdítják őket: időben, jó vetőgéppel, jó vetőmagot vessenek.

A legutóbbi nyilvános tanácsülésen a tanács arról tárgyalt: hogyan teljesíti a község kétéves állattenyésztési tervét. Kiderült, hogy anyakocából kevesebb van, mint kellene. Pálfi Dániel elvtárs és a tanácselnök rávilágítottak arra: veszélyezteti a jövőévi sertésbegyüjtési terv teljesítését, ha nem lesz elég anyakoca. Rövid megbeszélés után két pártonkívüli parasztasszonynak, Kemény Zoltánnénak és Szalai Antalnénak azt a fontos megbízatást adták: keressék fel a dolgozó parasztokat s győzzék meg őket arról, hogy több anyakocát tartsanak. A két asszony lelkesen végezte ezt a munkát. Sorra járták a házakat, s így beszéltek a dolgozó parasztoknak: *„Most kezdjétek el a süldőkből az új anyakocák nevelését. Ha nem kezditek el, elmarad a község a kétéves állattenyésztési terv teljesítésében, s ebből az államnak is, nektek is csak kár származik. Nektek azért, mert elestek attól a nagyobb jövedelemtől, amit az állattenyésztés ad."* A beszélgetések eredményeképpen 60—65 dolgozó parasztvállalta: idén eggyel több anyakocát tart. S nemcsak megígérték. Keményné és Szalainé ellenőrizték, teljesítik-e adott szavukat, s meggyőződhettek róla: igen, a kocáknak valók legtöbb helyen már szépen fejlődnek.

Az új aktivisták bevonása fokozott felelősséget hárít a pártszervezetre: többet kell foglalkoznia velük, tanítania, nevelnie kell őket. Az eddigi példák azt bizonyítják, hogy ez a munka kamatostul megtérül, mert a pártonkívüli aktivisták, ha helyesen irányítják és ellenőrzik munkájukat, komoly segítőivé, igazi harcostársaivá válnak a pártnak.

Nemeskocson a pártonkívüli aktivisták többsége együtt tanul a kommunistákkal.

Kezdetben nemigen vettek részt a vitákban, ma már azonban felbátorodtak, minden anyagnál hozzászólnak, vitába is szállnak. Legutóbb Hajós József pártonkívüli középparaszt kiselőadást is tartott.

Így válnak a pártonkívüli aktivisták a pártszervezet tartalékává: a legjobbakat közülük a párt felveszi tagjai sorába.

Pozsgai Zoltán

Nagysikerű magyarországi vendégszereplése után hazautazott az Állami Urali Orosz Népi Együttes

A magyar-szovjet barátság hónapján hazánkban tartózkodott Állami Urali Orosz Népi Együttes ötheti magyarországi vendégszereplés után, szombaton éjjel hazautazott a Szovjetunióba.

A kiváló szovjet együttes 26 magyarországi fellépése során a dolgozók soktízezres tömegeit gyönyörködtette az orosz népi ének- és táncművészetben, s még inkább elmélyítette népünkben a szovjet nép iránti barátságot, őszinte szeretetet.

A magyar nép szeretett vendégeit a Magyar-Szovjet Társaság szombaton este a margitszigeti Nagyszállóban búcsúztatta. Megjelent a búcsúvacsorán *Erdei* Ferenc földművelésügyi miniszter, a Magyar-Szovjet Társaság elnöke, *Mihályfi* Ernő, népművelési miniszterhelyettes, *Kelen* Béla elvtárs, a Magyar-Szovjet Társaság főtitkára. Ott volt a búcsúztatáson *Kiszeljov* elvtárs, budapesti szovjet nagykövet és *Reznyicsenko* elvtárs, a nagykövetség első titkára.

A Magyar-Szovjet Társaság nevében Erdei Ferenc köszönte meg az együttesnek *a felejthetetlen élményt nyujtó előadásokat, s azt a segítséget, példamutatást, amelyet itt kaptak során a hazai együtteseknek nyujtottak.* Üdvözlőbeszédét a magyar és a szovjet nép elszakíthatatlan barátsága, Rákosi és Sztálin elvtárs éltetésével fejezte be.

Az üdvözlésre *Hrisztianszen* elvtárs, az Urali Orosz Népi Együttes vezetője válaszolt. Hangsúlyozta: a legmaradandóbb emlékként a barátság légkörét viszik magukkal, amely egész magyarországi tartózkodásuk alatt mindenütt körülvette őket. — Boldogok vagyunk — mondotta — hogy munkánkkal, az orosz népi dal és tánc propagálásával hozzájárulhattunk a magyar-szovjet barátság elmélyítéséhez. *A legnagyobb élmény volt számunkra a Rákosi elvtárssal való találkozás, aki valamennyiünk számára talált baráti szavakat.* Hrisztianszen elvtárs a magyar és a szoviet nép örök barátságára ürítette poharát. A vacsora részvevői forró lelkesedéssel ünnepelték a nagy Sztálint és Rákosi elvtársat.

A Nyugati-pályaudvaron is meleg szeretettel búcsúztatták szovjet vendégeinket. Itt a különböző népi együttesek, a Néphadsereg Ének- és Táncegyüttese, az ÁVH Ének- és Táncegyüttese, a Szaktanács Központi Művészegyüttese, a Vasas Szakszervezet népi együttesének küldöttsége is megjelent. A népművelési minisztérium és az egész magyar művészeti élet nevében *Mihályfi* Ernő népművelési miniszterhelyettes búcsúztatta az együttest.

Hangsúlyozta: a magyar dolgozók nagyon megszerették, szívükbe zárták az Állami Urali Orosz Népi Együttest, magas színvonalú művészetét.

Az együttes nevében Lev Ljvovics *Hrisztianszen* elvtárs válaszolt a búcsúszavakra:

— *Nagyon örülünk* — mondotta — *hogy dalaink és táncaink megtalálták az utat a magyar nép szívéhez. Hazautazva sok értékes, drága emléket viszünk magunkkal. Láttuk, milyen rohamosan fejlődik a Magyar Népköztársaság. Barátságunk zálogaként magunkkal visszük a magyar nép nagyszerű népi dalait és táncait.*

A megjelentek hosszasan *éltették a magyar nép nagy barátját, Sztálin elvtársat, s a szovjet-magyar barátság első magyar harcosát, Rákosi Mátyás elvtársat.*

Lelkesen zúgott az éljenzés, a hurrázás és a „viszontlátásra", amikor szerelett szovjet vendégeink vonata kigördült a pályaudvarról.

Megnyitották a „Magyar-szovjet barátság"-kiállítást az Ernst Múzeumban

Ünnepi keretek között nyilt meg az Ernst Múzeum új csarnokában az MSZT kiállítása. E kiállítás keretében mutatják be azokat az alkotásokat, amelyek az MSZT által meghirdetett pályázatra érkeztek be.

A szombat déli megnyitó ünnepségen résztvett *Dobi* István, a miniszterelnök elnöke, *Mihályfi* Ernő népművelési miniszterhelyettes, *Kelen* Béla elvtárs, az MSZT országos főtitkára, *Bernát* György elvtárs, az MSZT országos titkára, Kossuth-díjas festők, művészeti életünk számos vezetője; ott volt M. G. *Reznyicsenko* elvtárs, a budapesti szovjet nagykövetség első titkára, valamint a baráti államok küldöttségeinek több képviselője.

Ék Sándor Kossuth-díjas festőművész nyitotta meg a kiállítást.

— A „Magyar-szovjet barátság" címen meghirdetett képzőművészeti pályázat alkotásaiból rendezett kiállítás, amelynek megnyitására ma összegyűltünk — mondotta —, jelentős eseménye hazánk kulturális életének. Egy lépés azon a felfelé ívelő úton, amelyen képzőművészetünk akkor indult el, amikor 1949-ben Rákosi elvtársnak kulturális életünkről mondott intő kritikája elhangzott.

— Ez az út a magyar-szovjet barátság útja. *Ez az út az emberi haladás útja, amelyet messzire megvilágit a nagy Szovjetunió, a kommunizmust építő szovjet nép kultúrája.* Ezen az úton jutott el képzőművészetünk egyik legnagyobb és legdöntőbb eredményéhez, ahhoz, hogy gátat vetett a nyugati formalizmus romboló kozmopolita, emberellenes befolyásának.

Ék Sándor végül rámutatott: a szovjet példát követő magyar képzőművészet mindinkább közelebb kerül ahhoz, hogy társadalmat alakító szerepét a szocialista építésben valóban betöltse.

Kiosztották az MSZT képzőművészeti pályázat díjait

Az MSZT képzőművészeti pályázaton díjat nyert festőknek, grafikusoknak, szobrászoknak szombaton délután az MSZT székházában adták át a pályadíjakat.

A művészeket *Kelen* Béla elvtárs, az MSZT főtitkára köszöntötte.

Ezután kiosztották az egyes kategóriákban díjnyertes művek 3000—2000—1000 forintos pályadíjait.

A művészek nevében *Benedek* Jenő Kossuth-díjas festőművész mondott köszönetet a pályázat és kiállítás megrendezéséért.

Megnyilt a „Szovjet irodalom a béke harcosa" című könyvkiállítás

A magyar-szovjet barátság hónapja új eseménnyel gazdagodik: *hétfőn megkezdődik a szovjet könyv ünnepi hete.* Az ünnepi könyvhét keretében a Szovjet Könyv Házában könyvkiállítást rendeznek „A szovjet irodalom a béke harcosa" címmel. A kiállítás szombat délután: ünnepélyes megnyitóján megjelent *Mihályfi* Ernő népművelési miniszterhelyettes, *Gergely* Sándor elvtárs, Kossuth-díjas író, a Magyar Irószövetség elnökségének tagja és a magyar kulturális élet több más kiválósága. Ott volt V. T. *Zemcov* elvtárs, a szovjet nagykövetség attaséja. A megnyitó beszédet Mihályfi Ernő népművelési miniszterhelyettes mondotta.

— A kiállítás anyaga bemutatja a szovjet műveknek a felszabadulástól napjainkig megjelent magyar fordításait, valamint az eredeti műveket. *A szovjet könyv ünnepi hete hétfőtől, március 24-től 31-ig fog tartani. Ezen az ünnepi héten íróink ankétokon és könyvmegbeszéléseken ismertetik a szovjet irodalom jelentőségét a békeharcban és a magyar nép fejlődésében is.*

A miniszterhelyettes ezután néhány adatot mondott a szovjet irodalom szovjetunióbeli és magyarországi elterjedéséről.

— A magyar nép most boldogan készül legnagyobb ünnepére, április 4-re, a felszabadulás ünnepére, a felszabadítónk iránt érzett hűség és hála nagy ünnepére. A hűség és hála érzése van szívünkben akkor is, amikor *a szovjet könyvet* köszöntjük — fejezte be szavait Mihályfi Ernő.

Az ünnepi megnyitó után *Krajevszkij* professzor, az Egyetemi Orosz Intézet igazgatója tartott előadást *„A szovjet irodalom a békéért folyó harcban"* címmel, majd bemutattak egy színes szovjet filmet Gogoly életéről.

Ünnepi emlékest lesz Beethoven halálának 125. évfordulóján

Az Országos Béketanács és a Magyar Zeneművészek Szövetsége *Beethoven* halálának 125 évfordulója alkalmából március 25-én, kedden este 8 órakor a Zeneművészeti Főiskola nagytermében ünnepi emlékestet rendez.

Az ünnepi beszédet *Szabolcsi* Bence Kossuth-díjas, az Országos Béketanács kulturális bizottságának tagja mondja. Beethoven IX. szimfóniáját a Magyar Állami Hangversenyzenekar adja elő *Somogyi* László Kossuth-díjas vezényletével. Közreműködik a Budapesti Kórus, *Raskó* Magda, *Tiszay* Magda, *Rösler* Endre, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze és *Littasy* György.

Több mint 400 vezetékes rádiót szerelnek fel Sztálinvárosban április 4-ig

A sztálinvárosi postás dolgozók felajánlották, hogy április 4-re, határidő előtt 416 vezetékes rádiót szerelnek fel a városban. A hálózatépítő brigádok 140—150 százalékos teljesítménnyel dolgoznak, emellett az anyagtakarékosság terén is szép eredményeket érnek el.

— A Népköztársaság Elnöki Tanácsa Hidasi Ferencet, a kohó- és gépipari miniszter helyettesévé nevezte ki.

Ma húzzák ki a százezerforintos főnyereményt a tervkölcsön-sorsoláson

A tervkölcsön-sorsolás negyedik napján, vasárnap reggel 9 órai kezdettel sorsolják ki a százezerforintos főnyereményt. Ezenkívül kisorsolnak három 50.000, százkilenc 25.000, 10.000 és 5000 forintos, 10.400 háromszázforintos nyereményt és több mint 18.600 kamatozó kötvényt kétszázforintos névértékben, törlesztésre.

Január 12

NÉMET AKNÁRA FUTOTT és felrobbant a 7267 tonnás El Oso nevű angol tartályhajó.

ÚJ AKNAMEZŐT raktak le a középhollandiai partok mentén.

AZ ÉSZAKMANDZSURIAI VASÚT árának utolsó részletét is kiegyenlítette Japán és ezzel pontosan teljesítette az 1939 december 31-én megkötött orosz-japán szerződés első pontját.

ZATONYRA FUTOTT AZ ARABIA nevű olasz gőzös Konstanza közelében a nagy vihar miatt. A hajót sikerült a zátonyról elvontatni.

ERŐS FÖLDRENGÉST éreztek csütörtökön délben a törökországi Eskischirben, Boluban és Orhangazban.

TILTAKOZÓ JEGYZÉKET nyujtott át az argentinai kormány valamennyi hadviselő állam képviselőjének a semleges államok hajóit veszélyeztető újabb és újabb aknamezők miatt.

A BÁLNAVADÁSZHAJÓK nagy tömegben indultak el az idei bálnavadászatra. A vadászat idén nagy jövedelemmel kecsegtet, mert a bálnazsir, amelyet a parafin és nitroglicerin előállításánál, valamint a gyógyszeriparban használnak, egyre keresettebb cikk lesz és ára máris 110 fontra (2575 pengőre) emelkedett tonnánként.

A BATOR UJSAGIROKNAK múzeumot akar létesiteni a rájuk vonatkozó emlékek összegyüjtésére a milánói prefektura sajtófőnöke.

A HOLLAND VIRAGKERTÉSZET a háború következtében súlyos válságba került. A virághagyma-termelő üzemek anyagi összeomlás előtt állanak, mert a kivitel majdnem teljesen megszünt.

FELROBBANT egy elszabadult úszó akna Hammer kikötőjében, mert a mólónak sodorta a tenger. A robbanás 40 méteres darabon szétrombolta a mólót és a légnyomás a környék minden ablakát betörte.

BYRD TENGERNAGY délsarki expedíciója elérte az örök jég határát és mint a tengernagy szikratáviratában jelenti, a zajló jégben csak a legnagyobb veszélyek közölt tudja folytatni útját.

SIR WALTER CITRINE, a szakszervezeti kongresszus titkára repülőgépen a francia fővárosba érkezett, ahol csütörtök délután a Quai d'Orsayn a nemzetközi szakszervezeti szövetség ülésén elnökölt.

A LEONARD PIERCE gőzös összeütközött egy ismeretlen hajóval és elsüllyedt. Legénységét egy járőrhajó mentette meg.

KÉNYSZERLESZÁLLÁST végzett egy német repülőgép csütörtök este Dél-Jütlandban, a bennülő négy német repülő a gépet felgyujtotta.

AZ ELTÜNT INFANTE portugál hajót tehetetlenül látták hánykolódni a tengeren, tizenhárom főnyi legénysége sorsáról semmit sem tudnak.

A BESSZARÁBIA nevű román tehergőzös a Boszporuszban léket kapott és elsüllyedt.

SVÁJC ÉS NÉMETORSZÁG KÖZÖTT helyreállt a vasúti közlekedés. Január 21-étől kezdve a megállapodás értelmében közvetlen gyorsvonatok közlekednek a Bázel—Zürich—Wien vonalon.

— **Bajtársi találkozó.** A volt budapesti m. kir. 29-es honvéd és népfölkelő legénységi bajtársak e hó 13-án, szombaton este 8 órakor tartják rendes havi összejövetelüket az *Alkotmány*-étteremben (V., Alkotmány utca 31.).

Általános újabb takarékossági rendszert vezetnek be Németországban

A munkabérek és fizetések még nagyobb részét fogják államjegyekben folyósítani

Berlin, január 12
(A Pest berlini szerkesztőségének telefonjelentése)

Illetékes helyen néhány nappal ezelőtt megerősítették, hogy a háborús kiadások fedezésére bizonyos

újabb adóügyi intézkedéseket tervez a birodalmi kormány.

A »Schwarze Korps« című hetilap, amelynek fejtegetései az eddigi tapasztalatok szerint bizonyos várható intézkedések beharangozását jelentik, mai számában cikket közöl ezekről a küszöbönálló intézkedésekről.

A cikk a háborús takarékosság szükségességét hangoztatja és abból indul ki, hogy a háború megköveteli a hadiipar termelésének fokozását. Ez azonban csak akkor lehetséges, hogy ha »a polgári szükségletek kielégítésére lekötött munkaerők egyrészét felszabadítják«, mert a munkanélkülieket a hadiipar már sorompóba állította és a racionalizálási lehetőségeket is kimerítették. Ha azonban a polgári igények fedezésére kevesebbet dolgoznak, akkor

szükség van a polgárság vásárlóerejének csökkentésére is.

A jövedelmi adó felemelésével a háború elején már történt erre vonatkozóan intézkedés. Bevezették a munkabérek egy részének államjegyekben való kifizetését is. Most arra van szükség, — írja a hetilap — hogy

a polgárság mondjon le önszántából szükségleteinek egy részéről, hogy ezáltal tehermentesítse a nemzeti termelést.

Akik erre nem hajlandók, azokat *állami beavatkozással* kell erre kényszeríteni.

A hetilap fejtegetéseinek lényegét beavatott körökben ezekben az utolsó mondatokban látják és régi tapasztalatok alapján arra következtetnek belőle, hogy a szóbanforgó állami beavatkozás törvény formájában hamarosan meg is történik, *a munkabéreknek és fizetéseknek még nagyobb részét fogják államjegyekben folyósítani és általános, mindenre kiterjedő takarékossági rendszert fognak életbe léptetni.*

Otto von Heydebrech

Szó sincs szénhiányról!

Csak átmeneti szállítási torlódások vannak

Nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is napok óta olyan hírek vannak forgalomban, *mintha az ország szénellátása nem volna zavartalanul biztositható, sőt esetleg szénhiányra lehetne számitani a közeljövőben.* A kis szénkereskedőknél valóban mutatkoztak bizonyos nehézségek az utóbbi napokban és minden valószínűség szerint ez volt az oka annak, hogy ezek a hírek a közönség körében is elterjedtek.

Illetékes helyen

a szénhiánnyal kapcsolatos híresztelésekre a leghatározottabban megcáfolták. Hangoztatják a kormány körében, hogy szénhiányról annál kevésbé lehet szó, mert *a magyar bányák teljes üzemmel dolgoznak és termelésük a szükségletet a legteljesebb mértékben fedezi.* A hirtelen bekövetkezett erős hideg megnövelte a keresletet, a központi fűtések szénellátását egyes háztulajdonosok hosszabb időre akarták biztosítani, ami azután bizonyos átmeneti nehézségeket okozott.

Kizárólag szállítási torlódásról van szó,

az elmúlt napokban a kiskereskedők is nagyobb mennyiségű szenet kaptak, úgyhogy a háziszükségleteket most már csaknem fennakadás nélkül ki tudják elégíteni.

Mint a *Pest* illetékes körökben értesült,

az ország széntermelése több mint harmincmillió métermázsával emelkedett,

úgyhogy szénhiányról semmiféle vonatkozásban beszélni nem lehet. A legerőteljesebben megcáfolják illetékes helyen azokat a híreket is, mintha az iskolákban szénszünetet akarnának bevezetni, vagy a központi fűtés, illetve a melegvízszolgáltatás korlátozását terveznék. Sem ilyen, sem hasonló intézkedésekről szó sincs. *az ország szénellátása a szállítási nehézségek, torlódások megszűnése után minden tekintetben kielégítő lesz.* A hatóságok mindent elkövetnek, hogy a lakosság indokolt szénigényei a legrövidebb időn belül fennakadás nélkül teljesíthetők legyenek, *egyúttal azonban el vannak szánva arra, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel meggátolják a zavartkeltő híresztelléseket.*

Négy munkás összeégett a budafoki szeszfőzőben

Budafokon, a *Beniczky Ferenc* utcában lévő *Borgazdasági és Vegyipari R. T.* telepén tegnap este hét órakor robbanás történt. A munkások 100—110 fokra felhevített borseprőt akartak kipréselni három légkörnyomással. A csővezetékben, amelyen át kipréselték a seprőt, *dugulás támadt* és a magas nyomás szétvágta a préselő szerkezetet.

a kiesapódó gőz és a forrási ponton felül hevített borseprő másod- és harmadfokú égési sérüléseket okozott.

az ott dolgozó négy munkáson: *Gmäling* Jakab 39, *Jenei* József 29, *Wohner* József 40 és *Horváth* Kálmán 33 éves gyárimunkáson. Életveszélyes állapotban voltak, amikor a budafoki vármegyei mentők a *Szent János* kórházba szállították őket. *Dobos* Pál 34 éves fütő könnyebb sérüléseket szenvedett. A mentők a helyszinen látták el kötéssel és lakására szállították.

Adler László igazgató este bement a gyárba ellenőrizni a munkát. A préselőszoba szomszédos helyiségei forró gőzzel voltak tele. Azonnal értesítette a mentőket, de ő is,

a mentők is csak nehezen tudták megközelíteni a robbanás színhelyét.

Eszméletlenül találták a négy embert. A robbanás a helyiség vasajtaját kivágta és messzire eldobta. *Kisebb tűz is támadt,* ezt azonban eloltotta a gőz, *ami nagyobb károkat nem okozott a tűz.*

Ma délben rendőri bizottság száll ki a helyszínre szakértőkkel, hogy *a robbanás okát és az esetleges felelősség kérdését tisztázza.*



Dulin Elek

Dulin Elek miniszteri tanácsos

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: A kormányzó dr. *Dulin* Elek miniszteri osztálytanácsosnak a miniszteri tanácsosi címet adományozta.

A magyar sajtó művelőinek körében osztatlan örömet és megelégedést keltett ez a magas kitüntetés, amely azt a férfiút érte, aki az ujságirás magasztos eszméit átérezve, tehát a sajtó és közelebbről az ujságirók iránt való igaz szeretettől áthatva *húsz esztendeje látja el nehéz és felelősségteljes feladatát a miniszterelnökség sajtóosztályán.* Ebből a lelki beállítottságból következik azután a sajtójogban nagy tudású *Dulin* Eleknek az a szeretetreméltósága és tapintata, amely egyébként is alkalmassá tette arra, hogy az elmult két évtized politikai változásai közepette ő képviselje a kontinuitást kormányzat és sajtó között.

Az utóbbi esztendőkben, mint a sajtóosztály állandó vezetőhelyettese egészen rendkívüli fontos hivatást töltött be, annál is inkább, mert hiszen a mindenkor aktuális sajtóproblémákon túlmenően éppen ezekben az esztendőkben zajlott le Magyarországon az ujságírás nagy társadalmi reformja, amelynek zökkenőmentes és méltányos keresztülvitelében *Dulin* Eleknek oroszlánrésze volt. Ennek tulajdonítható, hogy kiváló szaktudását igénybevették a kamarai jogszabályok megalkotásánál, majd pedig kinevezték a sajtótanács egyik alelnöki tisztségére. Sokoldalú munkássága során megismerkedett és megszerettette magát minden magyar ujságíróval, valamint a magyar politikai és közélet valamennyi reprezentánsával, ilymódon tehát nem a gratuláció szokásos sablonja, ha azt mondjuk, hogy *Dulin* Eleket az egész ország közvéleménye üdvözli magas kitüntetése alkalmából.

Örökbecsű remek

Mi ez a furcsa új divat? Ha Madách Ember tragédiájáról van szó, kikerülhetetlenül úgy emlékeznek meg róla, mint Madách »örökbecsű remeké«-ről. Hát kérem, Madách műve annyira remek és annyira örökbecsű, hogy e két szóval feldíszítése szemenben egyenesen sértés. Le meri ma valaki írni: a lánglelkű Petőfi, Goethe a lángelme, Arany a lángelmejű? Ugy-e, nem. Erezzük, hogy jelző és dísz nélkül Goethe, Arany, Petőfi egymagában többet mond.

Nem elég, hogy újabban nyelvünket éppen hivatásos írók, hatóságok és hivatalok nyuvásztják versenyt, most még ezt a megnyomorított újmagyar nyelvet a hollywoodi hírharang csácsogásának s valami keleti virágos beszédnek különös keverékével igyekszik örökbecsűen remekké nyavalyitani.

Ha ezen az úton haladunk tovább, csakhamar »kies fekvésű s ózondús levegőjü őshazáról« fogunk beszélni, Mohammed »előnyösen ismert közelkeleti vallásalapitó« lesz — amitől csak egy lépés Homéroszt a »lángelméjü vak főszerkesztő úr«-nak nevezni.

S így tovább a belbecset követni fogja majd a külszín.

Laczkó Géza

Nyilttér

A hypochondria mindazon esetekben, amelyeket az elégtelen bélürülés és esetleg aranyeres bántalmak idéznek elő, a természetes »Ferenc József« keserüvíz — reggelenként éhgyomorra egy-egy pohárral bevéve — kitünő szolgálatot tesz. Kérdezze meg orvosát!

KÉPEK A NEMZETI SZALONBAN MEGNYÍLT „MAGYAR VÁROSOK" KIÁLLÍTÁSRÓL

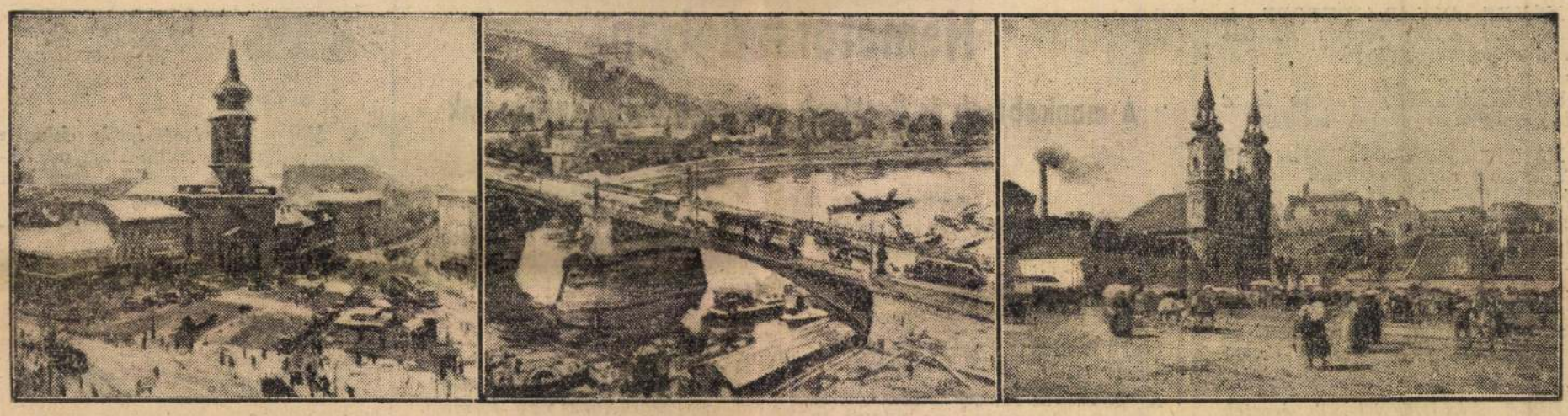

BALRÓL SZLANYI LAJOS: KÁLVIN-TÉR, KÖZÉPEN CSOK ISTVÁN: MARGITHÍD, JOBBRÓL NADLER RÓBERT: A RÉGI BATTHYÁNY-TÉR

A Balatonnál piheni ki amerikai izgalmait Hollywood rémfilm-diktátora

Siófok, január 12
(A Pest kiküldött munkatársától)

A téli Balaton úgy felélénkül a hideg napokon, mintha pezsgőt öntöttek volna a medence kagylójába, a hideg és tisztacsillogású napfény betöltötte a tájat vidám színével és a vékony hósipkás hegyek úgy állták körül a vizet, mint fess, fiatal sportdámák, akik a jégre járnak.

A finom teagőzben úszó hotelhallban a mesterség önműködő kíváncsisága viszi az embert a vendégkönyv felé azzal a bőr alatt érezhető izgalommal, hogy hátha akad valami. Már éppen be akartuk csukni a hotel legfontosabb könyvét, amikor megakadt szemünk egy néven.

— Mr. E. Swinn.

Mr. Swinn ugyanis, az amerikai filmsajtó egyöntetű megállapítása szerint a világ elsőszámú »hátborzongató emberе«, akinek különös és speciális mestersége az, hogy a gombaszaporasággal termő rém-, gengszter- és detektívfilmekhez ő szolgáltatja a hátborzongató elemeket. Egyszóval Mr. Swinnnek külön rangja van a filmipar »gag man«-jai (ötletember) között. Mert amíg a többi szolid burleszktrükköket, szerelmi ármányokat agyal ki, addig Mr. Swinn termésében vadállati gyilkosok idegtépő fogásai és fantasztikus alvilági bonyodalmak szerepelnek.

Találkozás a „rém-emberrel"

Mind ennek a felfedezése és megállapítása után elindultunk, hogy a portás diszkrét útmutatása szerint ráakadjunk a filmlapok hasábjairól már ismert Mr. Swinn magas, szikár alakjára. Negyedórás csatangolás után a mólósétány végében bukkantunk rá Mr. Swinnre, aki egy roppant kabátba burkolózva állott a szikrázó jég felett és a lékek, rianások körül tülekedő sirályokat figyelte. Alighanem a filmvilág belső életére emlékeztette ez a kíméletlen, hangos banda, mert tiltakozás nélkül egyezett bele, hogy sétáját megossza velünk és közben elmondja, hogyan is lett egyszerű losangelesi banktisztviselőből a »világ elsőszámú hátborzongató emberе«.

— Bankember koromban is szenvedélyes hive voltam a mozinak és rajongtam minden filmért, amelyben rémes, jesztő dolgok történtek. Kitünően szórakoztam minden szörnyfilmnél, míg egyszer arra a bosszantó tanulságra jutottam, hogy elfogy az ötlet s a filmek nem hoznak semmi újat. Öreg trükkökkel nem lehet kielégíteni a közönséget. Mérgemben felhívtam telefonon egy rémfilmeket gyártó vállalat igazgatóját és elmondottam neki, hogy utolsó filmjükben hol van a hiba.

— A többi amerikai módon történt.

Egy hét mulva meghívták Mr. Swinnt a gyárba, beszélgettek vele, azután szerződtették. A film mindig hajlandó felvenni pihent koponyákat.

A rémség specialista karrierje hamarosan kibontakozott, mindig több és több feladattal bővült a munkaköre. Már beleírt a szcenáriumokba, felülbírálta a forgatókönyveket, kiválogatta a szereplőket, sőt újakat keresett s a rendező mellett a rémfilmipar legfontosabb tényezője lett. Azt már magunk is tudtuk, hogy működése után fokokkal ugrott a gyár rémfilmjeinek sikere és Mr. Swinn beérkezett. Természetesen megkértük, hogy mondja el néhány híresebb ötletét.

A vérzőszívű viaszhölgy

— Bizonyára emlékezik a »Panoptikum« című filmre, ahol egy őrült viaszszobrász meggyilkolt emberek hulláját vonja be viasszal gyüjteménye számára. Ezt a tényt a film közepén ki kellett valahogyan hozni, hogy szörnyű legyen, de ne tökéletesen biztos. Az én ötletem volt, hogy amikor az őrült szobrász egy viasszal mellébe dől késsel, a viaszból vér csurranjon. Ezzel az egyszerű fogással, amihez csak egy kis festékes hólyag kellett, felcsigáztuk a néző kíváncsiságát és megszereztük nékik az örömet, hogy sejtelmük valóra vált.

Mert ebben a filmszakmában rendkívül fontos szabályok vannak. A néző detektívnek szereti érezni magát, megkívánja, hogy nehéz feladatokat kapjon, de megsértődik, ha a ravasz bonyodalmak után nem találta el, ki volt a gyilkos!

Mr. Swinn »keze alatt« készült minden idők legnagyobb rémfilmje, a »Mr. X.«, amelyen alaposan érezhető volt Mr. Swinn munkája. Bizonyára sokan emlékeznek még a lidérces álomnak is nehéz történetre, a sátáni arcú orvosra, aki hiányzó félkarja helyére alkalmazott mükézzel fojtotta meg tucatnyi áldozatát és minden gyilkosság előtt gőzölgő masszából rakta fel szörnyű maszkját.

Az ember gyanakodva nézi Mr. Swinnt, de nyoma sincs rajta semmiféle lelki vagy erkölcsi deformációnak, amiért ilyen szörnyű ügyeket agyal ki újabb szerelmi fordulatok helyett. Mr. Swinn ötvenéves lehet, kicsit fáradt, de azért derűs, elegáns, jómodorú úr, akinek szerencsére vannak vidámabb történetei is.

Gengszterből békebíró

Rémfilmet nem gyártanak minden héten, annál több gengszter-film készül és ennél a roppant népszerű műfajnál sürün alkalmazzák Mr. Swinn ötleteit. A gengszter-drámákban kevesebb a morgue asztalán hajbókoló hulla és más kitűnő rémkellék, tehát új feladatok nehezedtek Mr. Swinn vállaira.

— Munkám ilyenkor azzal kezdődik, hogy átnézem a könyvet, esetleg belejavítok és segítek kiválasztani a szereplőket. Ez a legnehezebb, mert jóképű, délceg rendőr és detektív szereplőket nem nehéz találni az egészséges és kisportolt amerikai fiatalság között, annál kevesebb a rosszarcú, banditapofájú alak, aki gengsztert játszik. Erre ugyanis rendes színész nem vállalkozik.

»A hátborzongató ember« ezt is egyéni ötlettel oldotta meg. Csikágóba utazott, és ügyesen elkeveredett »jobb gengszter körökben«. Minden bandában van néhány aránylag ártatlan ember, falazó és egyéb kisstílű alvilági figura, aki talán éppen rossz külseje miatt sodródott a gengszterek közé. Talált is egy féltucat ilyen alapjában véve nem elvetemült kis gengsztert, akiknek a rovásán apróbb bűnök voltak csupán. Mr. Swinn most elkezdte a lelki gyúrást, és sikerült öt igazi gengszter-külsejű embert elcsábítani a filmhez.

— A rendőrség szemet hunyt az ügy felett, próbaidőt engedett a fiúknak. Közülük öt bevált, kitünő színészek lettek, akik hatásosan alakítanak vérszomjas banditákat, gyilkosokat, emberrablókat. Munka után szépen hazamennek, pihennek és nagyon boldogok, hogy ilyen úton menekülhettek abból a környezetből, ahová amúgysem sok szál füzte őket. Az öt ember ma becsületes polgár, kettő már megnősült, szép házuk van és csak akkor emlékeznek a multjukra, amikor a gép előtt pisztolyt rántanak és villámgyorsan szitává lövik a detektív kollégát, akivel az előbb még együtt lunchöltek.

Derüs epizódja is van ennek a »gengsztertérítésnek«. Az egyik volt gengszter annyira megjavult és olyan tekintélyes polgár lett, hogy békebíróvá választották egy losangeleskörnyéki kerületben, ahol birtokot vásárolt. A hajdani bootlegger ma büszkén viseli a békebíró csillagalakú jelvényét.

Sétánkat a szálló előtt fejeztük be, ahol Mr. Swinn udvariasan búcsút vett tőlünk és elment vacsorázni. Félútról adta meg a választ utolsó kérdésünkre:

— Mi a legközelebbi terve Mr. Swinn?

— Szeretném filmre vinni Hasfelmetsző Jack történetét...

Baróti Géza

„A magyar művészetért"

— ezt a hivatalos elnevezést kapta az a nagyszabású akció, amelyet a Főméltóságú Asszony indított meg a magyar képzőművészet megsegitésére. Már folynak az előkészületek az akció keretében tervezett képzőművészeti kiállításra, amely február 8-án nyilik meg VI., *Andrássy*-út 69. szám alatt. Az előkészítő iroda helyiségei ugyanitt nyilnak meg január 15-én, telefon 221-224. A kiállításra minden művész három műalkotását küldheti be (festmény, grafika, szobor). A beküldés időpontja január 22—25, naponta 9—1. A művek jelzésére szolgáló cédulák az irodában díjmentesen kaphatók, vidékiek postabélyeg beküldése mellett kapják meg. Az előkészítő iroda felkéri a művészeket, műveik kiválogatásánál és beküldésénél legyenek figyelemmel arra, hogy a kiállításon tervezett vásárlások során elsősorban a minőségi szempontok lesznek irányadók.

Az iroda az akcióval kapcsolatos mindennemű egyéb érdeklődésre is felvilágositást nyujt. Ugyancsak itt lehet érdeklődni a tervbevett operaházi estélyről, amelynek keretében a festészet műremekeit ábrázoló művészi élőképsorozat kerül bemutatásra.

— **Egyesült Női Tábor.** A magyar társadalmi egyesületek megszervezése hosszabb idő óta jelentős kérdése a magyar nemzeti irányú mozgalmaknak. Az együttműködés megteremtése azonban csak a közelmultban vált megvalósíthatóvá, amikor is vitéz dr. *Keresztes Fischer* Ferencné elnöklete alatt megalakult az *Egyesült Női Tábor*. — Az Egyesülés egyik legfőbb feladatának tekinti, hogy a magyar női társadalmat a honvédelem szolgálatára előkészítse. A mai nehéz viszonyokat tekintve, ez a feladat nemcsak a magyar női társadalom érdeklődését, együttérzését válthatja ki, hanem őszinte elismerés illeti meg a kezdeményezőket az ország egész közönsége részéről is, hiszen éppen a finn—orosz háború igazolja a nemzetek asszonytársadalma megszervezettségének nemzetmentő fontosságát. E honvédelmi szolgálat egyik állomása a jövő vasárnap, 14-én, a vármegyeháza nagytermében tartandó *Honvédelmi nap*, melyet a Fajvédők, MOVE, Turán, Turul és Vitézi Asszonyok csoportja rendezik az Egyesült Női Tábor keretében, amely a magyar női társadalom honvédelmi szervezésének kérdéseit ismerteti. Az előadás iránt már most általános az érdeklődés. Az előadás kezdete délelőtt 11 órakor.

— **Gyászrovat.** Özv. *Stern* Bernátné szül. *Wolfinger* Erneszina 85 éves korában elhunyt. Temetése ma délben volt.

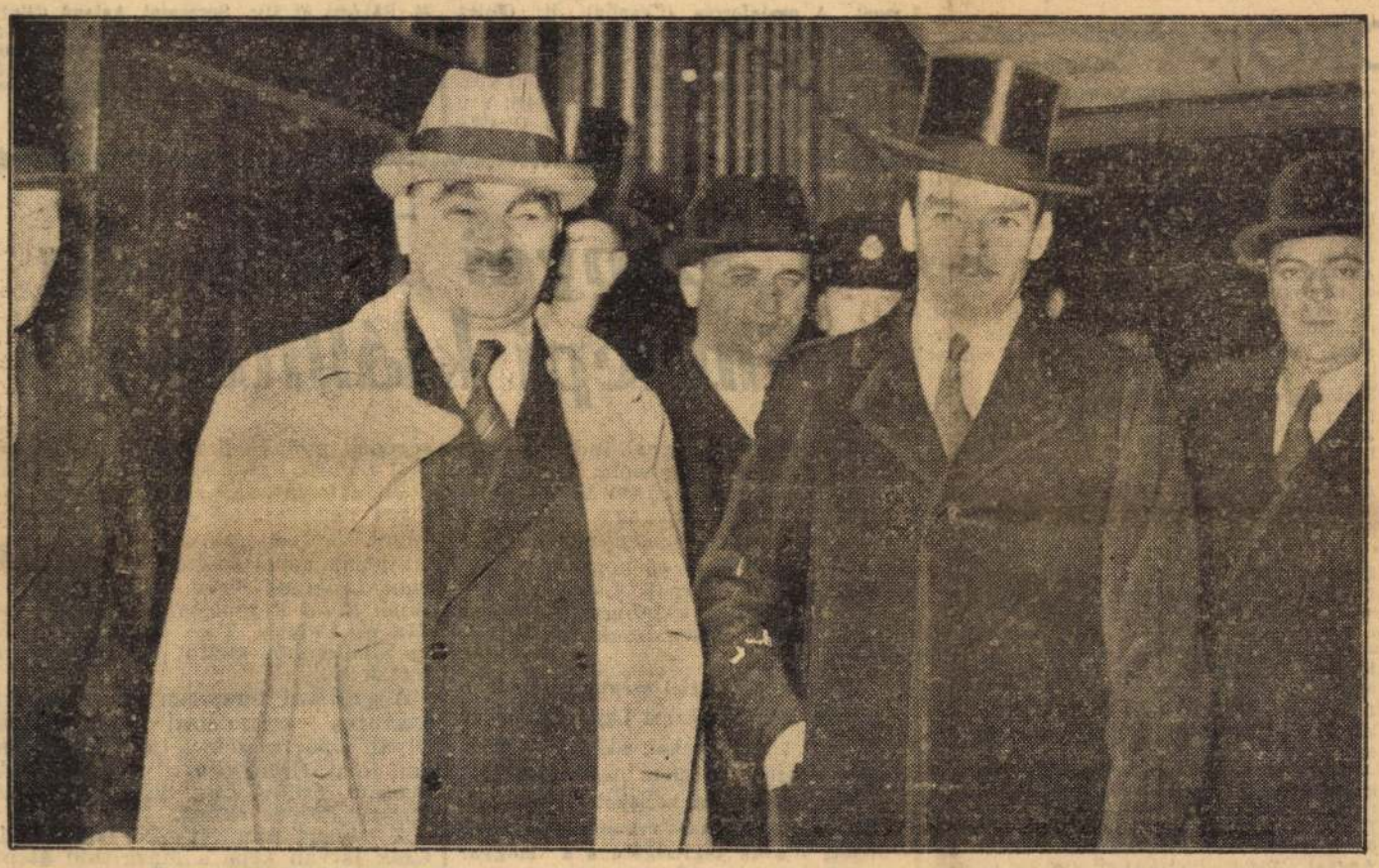

SZTOJADINOVICS JUGOSZLÁV MINISZTERELNÖK LONDONBA ÉRKEZÉSEKOR EDEN ANGOL KÜLÜGYMINISZTERREL A VIKTORIA PÁLYAUDVARON

Jelképes önkéntes elszállítás Spanyolországból

Összeült a londoni bizottság

London, október 16
(Az Est londoni szerkesztőségének telefonjelentése.)

Ma délelőtt 11 órakor kezdték meg a *Foreign Office* tanácstermében a benemavatkozási bizottságnak, illetőleg pontosabban: a *comitee elnöki bizottságának* (amely *tizenkét állam* képviselőiből áll) döntő tanácskozását a spanyolországi külföldi önkéntesek világválságot keltő kérdéséről. A tanácskozáson ezúttal is Lord *Plymouth* államtitkár, az angol kormány képviselője elnököl. Olaszországot *Grandi* londoni olasz nagykövet képviseli. *Ribbentropp* londoni német nagykövet, aki Németországban a windsori herceg látogatását rendezte, tegnap este

repülőgépen visszatért Londonba.

Lord Perth római angol nagykövet még egyszer meglátogatta az éjjel gróf Ciano olasz külügyminisztert,

hogy egyengesse a ma megkezdődő értekezlet sikerét.

Londonban és Párizsban tudják, hogy az önkéntesek visszahívása nem következhet be máról-holnapra, hanem sok nehézség elsimítását követeli. Igy pillanatnyilag megelégednének azzal, hogy Olaszország egyrészt *ígéretet tegyen* most már teljesen határozott formában arra, hogy a további segítségtől eláll, másrészt, hogy az önkénteseknek úgynevezett

jelképes visszahívásával

szolgáljon jó szándékainak bizonyításául. Ez abból állna, hogy Olaszország *azonnal rendeljen vissza bizonyos számú önkéntest*, ugyanakkor kezdetét venné a kormány oldalán harcoló nemzetközi önkéntesek számának csökentése is. *Ötezer olasz önkéntes visszarendelése és 2000 kormányönkéntes visszaküldése volna a jelképes első lépés.*

R. L.

Eden beszédének visszhangja

Eden angol külügyminiszter a londoni semlegességi bizottság mai tanácskozásának előestéjén a skóciai Llandudnóban komoly beszédet mondott és a spanyol problémával foglalkozva, mintegy jelezte Anglia hivatalos véleményét; érintette azt a lehetőséget is, hogy Franciaország megnyitja határait. A beszéddel sem Berlin, sem Párizs nincs megelégedve: az egyik sokallja, a másik kevesli.

„Komoly intés"

Párizs, október 16

A reggeli sajtó első helyen foglalkozik *Eden* angol külügyminiszter tegnap beszédével, amely beharangozott a londoni semlegességi bizottság mai ülésének. A francia vezérkar lapja, az *Echo de Paris* ebben a beszédben

komoly intést

lát a totalitásos államokkal szemben, de kifogásolja, hogy az angol külügyminiszter tartózkodó óvatossággal nyilatkozott arról az eshetőségről, hogy *Franciaország visszaveszi cselekvési szabadságát* és errenézve csak azt jegyezte meg, hogy az angol kormány *nem érzi magát jogosultnak az ilyen állásfoglalás elintézésére.* Ez nem elég, mert nem szabad semmit sem mondani vagy tenni, ami azt a látszatot kelthetné, mintha *Anglia nem érezné*

sorsát Franciaországétól elválaszthatatlannak

a Földközi tengeren.

„Burkolt vád és fenyegetés"

Berlin, október 16
(Az Est és a United Press tudósítójától.)

Mértékadó helyen úgy ítélik meg Anthony *Eden* angol külügyminiszter tegnap Llandudnóban tartott beszédét, hogy

nem választotta mtg szerencsésen a hangot

a londoni benemavatkozási bizottság megnyitásának küszöbén. Noha Németországban senki sem hiszi, hogy Anglia gyökerestől meg fogja változtatni semlegességi politikáját, mégis meglepőnek tartják a beszédnek azt a fordulatát, hogy az angol kormány nem kívánja bírálni más nemzetek magatartását, de

érthetőnek tartja, ha valamely állam bizonnyos körülmények között kijelenti, hogy élni kíván cselekvési szabadságával.

Az angol külügyminiszternek azt a nyilatkozatát, hogy Anglia nem hajlandó huzavonát tűrni a spanyol kérdésben, német illetékes helyen *burkolt vádnak és fenyegetésnek* tartják.

Nemzetközi felügyelet a Baleári szigeteken?

Párizs, október 16

A Jour londoni tudósítója azt írja, hogy Anglia javasolni fogja a Baleari-szigeteknek angol-francia-olasz közös felügyelet alá helyezését. Valóban, — írja a lap — ez gyakorlati értékű megoldás volna.

Kornis Gyula átvette pécsi díszdoktori oklevelét

Pécs, október 16
(Az Est tudósítójának telefonjelentése)

A pécsi Erzsébet tudományegyetem ma délelőtt 11 órakor ünnepélyes díszközgyűlésen *díszdoktorrá avatta Kornis Gyulát*, a képviselőház alelnökét, a budapesti Pázmány Péter tudományegyetem tanárát. *Kornis* Gyula *Fülei Szánthó* Endre miniszteri tanácsossal, a kultuszminiszter képviselőjével, már tegnap este megérkezett Pécsre. *Scipiades* Elemér rektor, valamint a bölcsészeti kar vezetői

ünnepélyesen fogadták

az állomáson, este pedig *szűkebbkörű vacsorán* látták vendégül az üdülő szállóban. *Kornis* Gyula éjszakára a *ciszterci*ta rendházban szállt meg.

A ma délelőtti ünnepélyes díszközgyűlés megnyitóját *Scipiades* Elemér rektor mondotta, ismertetvén *Kornis* Gyula eddigi működését. *Klemm* Antal bölcsészkari dékán ismertette a karnak a kultuszminisztériumhoz intézett előterjesztését arról, hogy a kar díszdoktorrá akarja avatni *Kornis* Gyulát. *Scipiades* Elemér felolvasta a miniszteri leiratot, amelyben *a kormányzó engedélyezi a dísztoktori felavatást.*

Kornis Gyula ünnepélyesen *fogadalmat tett* az egyetem hagyományai szerint, *Klemm* Antal bölcsészkari dékán avatóbeszédet mondott, majd kézfogással a pécsi egyetem

honoris causa doktorává fogadta Kornis Gyulát.

A rektor ünnepi beszéd kíséretében adta át a *díszdoktori oklevelet. Kornis* Gyula általános érdeklődés közepette *nagyobb beszédben* válaszolt.

Lipót Salvator leányát elveszi egy olasz diplomata

Bécs, október 16

Margit főhercegnő férjhezmegy Francesco *Taleani* olasz diplomatához, aki mint meghatalmazott miniszter rövid idő előtt *Olaszország követe volt Hágában* és az olasz diplomaták egyik legkiválóbbika. A menyasszony harmadszülött leánya az elhúnyt Lipót Salvator főhercegnek és Blanka főhercegasszonynak, aki spanyol infánsnő. *Ottó királyfi, mint a Habsburg-család jelenlegi feje, már engedelmet adott a házasságkötésre.* Az esküvő Ausztriában lesz a legszűkebb családi körben.



Hogy idegei fel ne mondják a szolgálatot, hogy fáradtság, kimerültség le ne verje,
IGYEK A REGGELI ES UZSONNATEJHEZ 2–3 kávéskanál
OVOMALTINE-t
Erősíti idegeit, fokozza izomerejét. Megnyugtat, erőt, egészséget ad!

fájdalommentes ARTIN hashajtó

Café SKÓCIA
Esténként: BERKI PISTA cigányzenekara muzsikál
Egész éjjel leveskülönlegességek.
Révay ucca 14. Vezető: Mezey Géza

MŰSOROK

Szombat—vasárnap október 16—17

SZÍNHÁZ

OPERA: Ma: *Május királynője; Pierrette fátyola; Karnevál* (D. bérlet; ½8). V. d. u.: *Bánk bán* (Munkáselőadás; 3); este: *Sybill* (½8). — **NEMZETI:** Ma: *A peleskei nótárius* (½4); este: *Jézusfaragó ember* (½8). V. d. u.: *Bizánc* (½4); este: *Jézusfaragó ember* (½8). — **VIG:** Ma, V. d. u. és este (R. bérlet): *Szabó a kastélyban* (½4, 8). V. d. e.: *Gyermekelőadás* (½11). — **MAGYAR:** Ma, V. d. u. és este (A. bérlet): *Az utolsó fórum* (½4, 8). — **KAMARA:** Ma és V. este: *Kék róka* (8). — **BELVÁROSI:** Ma, V. d. u. és este: *Szakíts helyettem* (4, 8). — **PESTI:** Ma, V. d. u. és este: *Delila* (4, 8). — **MŰVÉSZ:** Ma, V. d. u. és este: *Láz* (4, 8). — **ANDRÁSSY:** Ma, V. d. u. és este: *Különös szerelem* (½4, 8). — **ROYAL:** Ma, V. d. u. és este: *Gyertyafénynél* (4, 8). — **VÁROSI:** V. d. u.: *Falurossza* (4). — **TERÉZKÖRUTI:** Ma, V. d. u. és este: *Kabaré* (5, 9). — **PÓDIUM:** Ma, V. d. u. és este: *Kabaré* (5, 9). — **KOMÉDIA:** Ma, V. d. u. és este: *Folies Caprice* (½5, 9). — **ERZSÉBETVÁROSI:** *Gólyaszanatórium* (6, 9). — **JÓZSEFVÁROSI:** *Sybill* (6, 9). — **KISFALUDY:** *Sárgapitykés közlegény* (6, ¾9).

A színházak jövő heti műsora

OPERA: Hétfő: Nincs előadás. Kedd: A kékszakállú herceg vára; A háromszögletű kalap; A játékdoboz (A. bérlet). Szerda: Bajazzók; Parasztbecsület (Népműv. Bizottság előadása). Csütörtök: Hegyek alján (B. bérlet). Péntek: Don Carlos. Előtte a finn és a magyar Himnusz. (Díszelőadás Uuno Hannula finn kultuszminiszter tiszteletére. C. bérlet.) Szombat: Rózsalovag (D. bérlet). Vasárnap d. u.: Sylvia; Csárdajelenet (B. szünet). Este: Tannhäuser (E. bérlet). Hétfő: Nincs előadás. A Nemzeti Színház fennállásának 100. évfordulója alkalmából rendezett díszelőadáson a Nemzeti Színházban: Béla futása. Kedd: Nincs előadás. I. Filharmóniai hangverseny. Szerda: Tosca (Ifjúsági előadás, d. u. 4).

NEMZETI: Hétfő: Proletárok (F. bérlet). Kedd, szerda (K. bérlet), péntek, vasárnap este: Jézusfaragó ember. Csütörtök (A. bérlet), szombat este, kedd (B. bérlet): Az ember tragédiája. Szombat d. u. (Ifjúsági előadás), vasárnap d. u.: Peleskei nótárius. Hétfő: Centennáriumi díszelőadás: Árpád ébredése; Béla futása II. felv.

KAMARA: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Kék róka. Jövő hétfő: A nemzetiszínházi díszelőadás miatt nincs előadás.

VIG: Hétfő (G. bérlet), kedd, szerda (C. bérlet), csütörtök (D. bérlet), péntek, szombat, vasárnap d. u. és este (V. bérlet): Szabó a kastélyban.

MAGYAR: Hétfő, kedd (K. bérlet), szerda (L. bérlet), csütörtök (O. bérlet), péntek, szombat, vasárnap d. u. és este: Az utolsó fórum.

BELVÁROSI: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Szakíts helyettem.

PESTI: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Delila.

ANDRÁSSY: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Különös szerelem.

MŰVÉSZ: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Láz.

VÁROSI: Hétfőtől csütörtökig nincs előadás. Péntek (először), szombat, vasárnap d. u. és este: Éva a paradicsomban.

ROYAL: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Gyertyafénynél.

TERÉZKÖRUTI: Hétfőtől péntekig kabaréműsor, szombat (először), vasárnap d. u. és este: Miért járkálsz meztelenül.

PÓDIUM: Hétfőtől csütörtökig: Megnyitó műsor. Péntek (először), szombat, vasárnap d. u. és este: Új műsor.

KOMÉDIA: Egész héten minden este és vasárnap d. u.: Folies Caprice.

MOZI

Rövidítések: H = Híradók. Sz = Szombat. V. Ü = Vasárnap és ünnep. M = Matiné.



ADMIRAL (1—537—07, Margit körút 5): **Hetedik mennyország** (Simone Simon). Nyuszilakodalom (színes). H (½4 ½6 ½8 ½10). V Ü d. e. ½12, d. u. ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **ALKOTÁS** (1—553—74. Alkotás utca 13): **Urilány szobát keres** (Zilahy Irén, Kabos). Zúg az erdő (színes). H (½4 ½6 ½8 ½10). V Ü d. e. 11; d. u. ½2 ½4 ½6 ¾8 ½10. — **ANDRÁSSY** (1—241—27. Csengery u. 39): **Urilány szobát keres** (Zilahy Irén, Kabos). Táncos diákok (P. Roney). H. (½5 7 ½10). Sz ¾4 ½6 ¾8 ¾10. V Ü ¾2 ¾4 ¾6 ¾8 10. — **ATRIUM** (1—540—24, 1—530—34. Margit körút 55): **3:1 a szerelem javára** (Bársony Rózsi, Dénes Oszkár). H. (½6 ½8 ½10). Sz V Ü ½4 ½6 ½8 ½10. — **BELVÁROSI** (3—845—63): **Irányi u. 21): Elefántboy** (Sabu, a hindu csodagyerek). Embercsapda (Boriss Karloff). H. (Jobbt.: ½5 7 ½10; balt.: 8). V Ü jobbt.: ½3 5 ½8 ½10; balt.: ½4 6 ½9. Vas. d. e. ½11 és 12 órakor: M. — **BODOGRÁF** (14—95—10. József körút 63): **Embercsapda** (Boriss Karloff). Elefántboy (Sabu, a hindu csodagyerek). (½5 7 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **BUDAI APOLLÓ** (1—515—00. Csalogány u. 46): **Koldus és királyfi** (Errol Flynn) és a kísérő műsor. H (½5 ¾7 9). V Ü 1 3 ½6 ½8 ¾10. — **CAPITOL** (1—343—37. Baross tér 32): **Édes a bosszú** (Erdélyi, Páger). H (½4 ½6 ½8 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **CASINO** (3—831—02. Eskü tér 6): Prolongálva! **Orgonavirágzás** (J. MacDonald). (½5 7 ½10). Sz V Ü ½3 5 ½8 10). — **CITY** (1—111—40. Vilmos császár út 36): Prolongálva! **Lázadók kapitánya** (Garry Cooper). Nem vagy legény Popeye (rajzfilm). Cigányvér (trükk). H (½6 ½8 ¾10). Sz V Ü ¾4 ½6 ½8 ¾10. — **CORSO** (18—28—18. Váci u. 9): **A néma vár** (Annabella). H. (½6 ½8 ¾10). Sz V Ü ½4 ½6 ½8 10. — **CORVIN** (1—395—84, 1—389—88. József körút és Üllői út sarok): **Kém vagy** (Lida Baarova) és a kísérő műsor. H. (½4 ½6 ½8 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ⅝8 ½10). V. d. e. ½11-kor: matiné: Strogoff Mihály (Adolf Wohlbrück). — **DAMJANICH** (1—348—03. Damjanich u. 1): **Koldus és királyfi** (Errol Flynn) és a kísérő műsor. H. (Folyt. előad.: ½4 ½6 ½8 ½10). V Ü 2 4 6 8 10. — **DÉCSI** (1—213—43, 1—259—52. Teréz körút 28): **3:1 a szerelem javára** (Bársony Rózsi, Dénes Oszkár). H (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. — **ELIT** (1—161—31. Lipót körút 16): **Édes a bosszú** (Erdélyi, Páger). Gálaest az operában (színes). Próbaháború a tengeren (kultúrf.). H (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **FÓRUM** (1—897—07, 1—895—43, 188—528. Kossuth Lajos u. 18): **Angyal** (Marlene Dietrich). H (½6 ½8 ¾10). Sz V Ü ½4 ½6 ½8 ¾10. — **GLÓRIA** (1—448—00. Thököly út 56): **Hetedik mennyország** (Simone Simon). Zúg az erdő (színes). H (½5 ¾7 9). Sz ½4 ½6 ½8 ½10. V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **HOLLYWOOD** (14—24—55. Bethlen tér 3. szám): 13-ik hétre prolongálva! **Édes anyaföld** (Paul Muni). Híradók. (Mindennap: 2 ½5 7 ½10). Vasárnap délelőtt ½11 órakor: Continental (Fr. Astaire) és Cucaracha (Duna Stefi). — **HOMÉROS** (2—261—78. Hermina út 7): **Párizsban szerettem belé** (Cl. Colbert). Volga dala. Szerelmes madarak. Popeye a spenótevő. H. (½5 7 ½10). Vas. és ünnepnap: ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **JÓZSEFVÁROSI** (1—346—44. Kálvária tér 7): **Embercsapda** (Boriss Karloff). Elefántboy (Sabu, a csodagyerek). (½5 ¾7 ½10). Sz 4 6 8 10. V Ü ½2 ½4 ¾6 ½8 ¾10. V. d. e. ½11-kor: S. M. C. M.: Havi 200 fix és Miki-filmek. — **KAMARA** (1—440—27. Dohány u. és Nyár u. sarok): **3:1 a szerelem javára** (Bársony Rózsi, Dénes Oszkár). H (½6 ½8 ¾10). Szombat, vas. és ünnep: 4 6 8 10. — **LLOYD** (111—994. V., Hollán u. 7. Szent István körútnál): **Torockói menyasszony** (Dayka Margit, Jávor). H. (½4 ½6 ½8 ¾10). V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **METRO** (1—122—30. Teréz körút 60): **Irország lángokban** (Clark Gable). H. (½5 7 ½10). Sz V Ü ½3 5 ⅛8 10. V. d. e. 11-kor fél áru repriázbatiné: Robin Hood Eldorádóban. — **NYUGAT** (1—271—62. Teréz körút 41): **Koldus és királyfi** (Errol Flynn). Totágas (színes). H (½5 7 ½10). Sz 4 6 8 10. V Ü 2 4 6 8 10. — **ODEON** (1—302—63. Rottenbiller u. 37/b): **Hetedik mennyország** (Simone Simon). Chaplin a görkorcsolyabajnok. H. (Folyt. előad.: ½5 7 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. V. d. e. ½11-kor: Ifjúsági M. — **OLYMPIA** (1—429—47. Erzsébet körút 26): Hetedik mennyország (Simone Simon). H. (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **OMNIA** (130—125. József körút és Kölcsey u. sarok): 2-ik hétre prolongálva! **A lázadók kapitánya** (Gary Cooper). Cigányvér (zenef.). Nem vagy legény Popeye (rajzf.). (5 ½8 ½10). Sz V Ü 4 6 8 10. — **OTTHON** (14—64—47. Beniczky u. 3. és Baross u. 87. sarok): **Az utolsó kaland** (Joan Crawford). Két riválls (Popeye) (4 ½7 9). Sz ½4 ½6 ½8 ½10. V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **PALACE** (1—365—23. Erzsébet körút 8): Prolongálva! **Hotel Kikelet** (Tőkés, Páger). H. (Mindennap: 11 2 4 6 8 10). — **PATRIA** (1—456—73. Népszínház u. 13): **Koldus és királyfi** (Errol Flyn). H. (D. e. 11; d. u. 2 ½5 7 ½10). V. d. e. 10 12, d. u. 2 4 6 8 10. — **RADIUS** (1—220—98, 1—292—50. Nagymező u. 22—24.): Prolongálva! **126-os tempó** (Muráti L., Mezey M.). H (½6 ½8 ¾10). Sz V Ü ¾4 ½6 ½8 ¾10. — **REX** (1—394—16. István út 39): **Hetedik mennyország** (Simone Simon). H. (½5 ¾7 9). Sz ½4 ½6 ½8 ½10. V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **RIALTÓ** (1—394—97. Rákóczi út 70): **Hetedik mennyország** (Simone Simon). Felhők ostroma (riportf.). (½11 ½1 ¾3 5 ½8 ½10). V Ü 10 12 2 4 6 8 10. — **ROYAL APOLLÓ** (1—419—02, 1—429—46. Erzsébet körút 45): **Az én lányom nem olyan** (Tolnay Klári, Turay Ida, Ráday). H. (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. — **SAVOY** (1—460—40. Kálvin tér sarok, Üllői út 2). **Mimi, a gazdag ember lánya** (Alice Fay). Premier híradók. (½4 ½6 ½8 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. V. d. e. 10 és ½12-kor: M. — **SIMPLON** (2—689—98, 2—689—99. Horthy Miklós út 62): **Kém vagy** (Lida Baarova). Magyar—osztrák labdarugómérkőzés. A tengerészeti emlékmű felavatása. (½4 ½6 ½8 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **STUDIO** (140—840. Akácfa u. 4): **Mimi, a gazdag ember lánya** (Alice Fay). H. (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **TIVOLI** (1—230—49. Nagymező u. 8): **Hetedik mennyország** (Simone Simon). H (½6 ½8 ¾10). Sz V Ü ¾4 ½6 ½8 ¾10. — **REX** (1—394—16. István út 39): **Hetedik mennyország** (Simone Simon). H. (½5 ¾7 9). Sz ½4 ½6 ½8 ½10. V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **RIALTÓ** (1—394—97. Rákóczi út 70): **Hetedik mennyország** (Simone Simon). Felhők ostroma (riportf.). (½11 ½1 ¾3 5 ½8 ½10). V Ü 10 12 2 4 6 8 10. — **ROYAL APOLLÓ** (1—419—02, 1—429—46. Erzsébet körút 45): **Az én lányom nem olyan** (Tolnay Klári, Turay Ida, Ráday). H. (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. — **SAVOY** (1—460—40. Kálvin tér sarok, Üllői út 2). **Mimi, a gazdag ember lánya** (Alice Fay). Premier híradók. (½4 ½6 ½8 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. V. d. e. 10 és ½12-kor: M. — **SIMPLON** (2—689—98, 2—689—99. Horthy Miklós út 62): **Kém vagy** (Lida Baarova). Magyar—osztrák labdarugómérkőzés. A tengerészeti emlékmű felavatása. (½4 ½6 ½8 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. — **STUDIO** (140—840. Akácfa u. 4): **Mimi, a gazdag ember lánya** (Alice Fay). H. (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **TIVOLI** (1—230—49. Nagymező u. 8): **Hetedik mennyország** (Simone Simon). **A csodaforrás** (Chaplin). H. (Folyt. előad.: 4 ½7 ½10). Sz ½4 ½6 ½8 10. V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ¾10. V. d. e. ½11-kor: Ifjúsági M. — **TURÁN** (128—401. Nagymező u. és Mozsár u. sarok) **Utolsó kaland** (Joan Crawford). H Nyuszilakodalom (színes). H. (½4 ½6 ½8 ¾10). V Ü ½12, ½2 ¾4 ½6 ½8 ½10. — **URÁNIA** (1—460—46. Rákóczi út 21): **Sorrentói kaland** (Gigli). Játékos kutyák (kultúrf.). H. (5 ½8 ½10). Sz V Ü ¾3 5 ½8 ½10. V. d. e. 11-kor: Sí- és útifilmek Olaszországból. — **VESTA** (1—326—39. Erzsébet körút 39): **Az utolsó kaland** (Joan Crawford). Csodálatos India. (½4 ½7 ½10). V Ü 2 4 6 8 10.

Egész Pest lázban ég!

Megérkezett az

EMBERCSAPDA

Boris Karloff izgalmas filmje.

ELEFÁNTBOY

óriási dzsungel-film. 2 sláger egy műsorban.

Belvárosi Bodográf Józsefvárosi

A Szinyei Társaság ünnepi kiállítása

Hatalmas nyitánnyal indul a magyar művészet őszi évada. Ünnepi kiállítást rendez az Ernst-Múzeumban a Szinyei Társaság, hogy megünnepelje ennek az intézménynek huszonöt éves jubileumát és hogy tisztelegjen az alapító Ernst Lajos emlékének. Idézzük a katalógusból *Lyka* Károly szép előszavának következő sorait:

Gyöngéd szeretettel szenteljük tehát a magunk módjára Ernst Lajos emlékének mostani kiállításunkat, aki szinte fanatikus hittel csüngött művészetünkön, önfeláldozón adott hajlékot legjobb művészeink munkáinak, örömmel és szívvel sietett ifjaink segítségére s a magyar művészetre áldozta vagyonát s ennél még többet: életét. E nemes tagtársunk emlékét megülni akkor, amikor alkotása, az Ernst-Múzeum, fönnállása huszonötödik évfordulójához jutott, valóban kötelessége nemcsak Társulatunknak, hanem mindenkinek, aki szívén hordja a magyar művészet sorsát.

Az alkalom ünnepélyességét azzal is emeli a Szinyei Társaság, hogy a rendezés munkájára *Petrovics* Eleket kérte meg. A vállalt feladatot Petrovics az ő páratlanul biztos hangszerelő művészetével hajtotta végre. A legkülönbözőbb irányok művészeiből egy olyan egységes, változatos és érdekes kiállítást állított össze, amelynek egyetlen gyenge pontja sincsen.

Az első teremben finom kvartett játszik, *Molnár* C. Pál, *Bernáth* Aurél, *Szőnyi* István és *Szüle* Péter temperái és vízfestményei muzsikálnak. A második teremben *Rudnay* Gyula két képe, a »Kondás« és a »Falusi ucca« s mingyárt utána *Basch* Andor »Erdő« című vászna és két csendélete s *Kisfaludi Stróbl* lelkes, a földről elröppenni akaró Prohászkája tetszett. Jeles művek alatt szerepel még ebben a teremben *Glatz* Oszkár, *Vidovszky* Béla, *Réti* István, *Koszta* József, *Mikola* András, *Hatvany* Ferenc és *Szüle* Péter neve.

A harmadik terembe kerültek a Társaság elhalt művészei. Ez a sor három Szinyei-festménnyel kezdődik. De van itt négy olyan *Rippl-Rónai*, amelyik teljes nagyságában mutatja ezt a csodálatos mestert. A »Csöndes órák«-at órákig lehet nézni, emberek, családok, korszakok története, eltöltött életek sorozata árad a szoba levegőjéből, a falakról, a berendezés minden egyes darabjáról. Az öregember, aki olvas, az asszony, aki hallgatja, olyan megrázó jelenség, hogy elfutja a könny az ember szemét. *Magyar Mannheimer* Gusztávot a »Holdvilágos éj Capriban« legjobb korszakából mutatja. *Csáktornyai* Zoltánról nem ad fogalmat a »Vízparton« című kis vászon, míg *Tornyai* Jánost kitűnően képviseli »A juss«. *Mattyasovszky Zsolnay* Lászlónak finom életművéből önarcképe és csendélete szerencsés választás. *Strobencz* Frigyes »Olvasó nő«-je nemcsak a művészt, de korát is jellemzi. *Perlmutter* Izsák egyik mesteri műve a »Kerti pihenő«.

A negyedik terem szívvidító látványa *Fényes* Adolf négy képe. Ebben a nyomorult, sötét világban olyan derűsen, olyan színesen látja az életet, ahogy csak igazi költő tudja. Magasan felröppen a felhők közé, s onnan énekli, hogy szép a világ és térjenek meg a bizalmatlankodók, majd meglátják ők is, eljutnak Fényes Adolf derült bölcsességének gyönyörű rétjeire. Amíg képeit nézzük, egész szívünkkel hiszünk neki. Itt látunk *Iványi Grünwald* híres virágcsendéleteiből kettőt a javából. Teljes művészi ifjúságában mutatják képei *Vaszary* Jánost. *Herman* Lipótnak mind a két képe kitűnő. *Sidló* Ferenc, *Szentgyörgyi* István és *Pátzay* Pál önmagukhoz és az alkalomhoz méltó műveket állítottak ki.

A grafikai teremben *Zádor* István bravuros krétarajzai dominálnak. Olyan riportrajzoló ő, akit senki sem múl felül. Érdekesek itt a szobrászok, *Beck* Ö. Fülöp, *Lux* Elek és *Medgyessy* Ferenc rajzai.

A nagyterem egyik szenzációja *Csók* István képe a Margithíd átépítéséről. A mester mesterműve ez. Ilyen konstruktív, ilyen tartalmas, ilyen művésziesen szines képet még Csók István is keveset festett. N emcsak méreteiben, de egyébként is igen jelentékeny mű *Kernstok* Károly nagy vászna. Mint mindig, ezúttal is nagyszerű, valósággal lenyügöző *Aba Novák* Vilmos három székely képe. Ennél drámaibb és festőibb, nyugtalanítóbb művész talán az egész világon nincsen. *Szőnyi* Istvánban mind határozottabban jelentkeznek a mestert ismertető jelek. A »Zebegényi tájé-tól el voltunk ragadtatva. *Pólya* Tibor »Disznópörkölés«-e majdnem mestermű. *Egry* József, *Bernáth* Aurél és *Molnár* C. Pál elsőrendű kitűnőségei ennek a teremnek. Itt van még a kiállítás legszebb szobrászati műve, *Beck* Ö. Fülöp »Ifjúság« című tanulmánya. Az ifjúság minden bája, boldogsága és tiszta szépsége sugárzik erről a gyönyörű női aktról. Nem hallgathatjuk el a többi szobrász nevét sem, hiszen valamennyi igazán kitett magáért. *Medgyessy* Ferenc, *Pátzay* Pál, *Lux* Elek és *Kisfaludy Stróbl* minden műve fokozza a szép kiállítás fontosságát.

A legnagyobb elismeréssel kell megemlékezni *Szmrecsányi* Ödön szőnyegeiről. Ez a kiváló művész valósággal új műfajt teremtett. Technikában és ábrázolásban olyan kedvesek, olyan szépek, olyan magyarok az ő hatvani szőnyegei, hogy világsikerüket csak az tudja megakadályozni, ha nem készül belőlük elég.

Íme, nagyjából, vázlatosan elbeszélve, ez a Szinyei Társaság ünnepi kiállítása. Előkelő, nemes tiszteletadás egy intézménynek s az intézmény halott megteremtőjének. A művészek munkásságuk eredményét mindig gyüjteményes kiállításaikon mutatják be. Amikor most itt együttesen és ünnepélyesen felvonultak, ezzel összetartozásukat bizonyították s azt a szép szellemet, amely méltányol, elismer minden nemes művészi törekvést. Felemelő látvány az öregek és fiatalok csoportja, amint tisztelik és megbecsülik egymást és munkájukkal öregbítik hazájuk becsületét.

(ks.)

A gyomorfájás és gyomornyomás, rossz emésztés és fehér nyelvlepedék, halvány arcszín és kedvetlenség igen sok esetben hamarosan megszűnik, ha bélműködésünket reggelenként egy-egy pohár természetes Ferenc József keserűvízzel rendbehozzuk. Kérdezze meg orvosát.

Az Est–IBUSz népszerű cserevonata

ROMÁNIÁBA

1937 október 31—november 6.

Részvételi díjak gyorsvonat III. o.-on

Nagyvárad ...	24.– P	Arad	24.– P
Kolozsvár ...	36.– P	Temesvár	27.– P
Nagybánya...	37.– P	Lugos	33.– P
Szatmár	33.– P	Brassó	48.– P
		Bukarest	55.– P

Érvényes útlevél hiányában csakis budapesti lakosok rendőrségi igazolójegyével is jelentkezhetnek. – Helybiztosítás a különvonatra a jelentkezés sorrendjében történik.

Jelentkezés és felvilágosítás AZ EST Utazási és Menetjegyirodában, Budapest, VII., Erzsébet körút 18–20. és az IBUSz MAV Hiv Menetjegyirodában, Budapest, V., Vigadó tér 2. szám, valamint fiókirodáiban.

VÉDELMET A KONTÁROK ELLEN

Hamisítások és giccsek inváziója — A művészet elárulása — Hozzászólás a művészkataszter, művészkamara, művésznyomor és a képek márkázásának problémájához

Mit mond Csók István, Ernst Lajos, Herman Lipót és Hubay Andor?

»A mai kultúra mindinkább távolodik a szellemi céloktól s szinte kizárólagosan *materiális,* politikai és gazdasági ideálokat tűz maga elé.«

Babits Mihály

Multkori cikkünkben és ebben is azokat a művészeket kértük nyilatkozattételre, akik kiváltságos helyzetüknél fogva még ma is a kellő objektivitással ítélhetnek a dolgokról. Nem közöltük véleményét annak, aki mellékuccákon bujkálva jár a népkonyhára; akit kilakoltattak lakásából; aki gyerekének nem tud cipőt venni; aki műtermét az idén még nem fűtötte be; akinek felesége reggeltől estig körmöl, hogy a gyerek éhen ne vesszen; aki négytagú családjával az utolsó négy hétben kizárólag rántottleveset evett és ha az utolsó pillanatban nem szerez valami kölcsönt, a Dunának ment volna; aki egy virágkészítőműhely megtűrt akadálya, mert műterme már régen nincsen. Ne tévedjünk, nem kezdőkről van szó! Ezek egytől egyig kollektíve szerepeltek már többször és most tisztelettel kérdem: *illik-e a művészek nyomoráról beszélni akkor, amikor egyidejűleg az üzleti spekuláció és profitéhség lassan, de biztosan végzi a maga prostituáló munkáját?* Kizárólag mai probléma ez? Nem egészen! De ma kap égető aktualitást! Már nincs szó konzervatív és progresszív művészetről, *hanem szó van a magyar művészek húsba és csontba vágó nyomoráról, szó van a »vogelfrei« magyar zseni sorsáról, akinek nehezen kiverekedett rangját dezavuálja a szemérmetlen üzleti spekuláció és a betolakodott élősdiek hada! A direktgyártott, tudatosan rendelt giccsek elképesztő tömegéről, az ügensek és műkereskedők által bérelt helyiségekben havi fixfizetés ellenében izzadó cinóberjankók és mesterlegények imponáló munkaritmusáról, fejenként évi 500—600 képpel!* (Tessék velem jönni, majd megmutatom a gyárat!) *Szó van a vidék és a külföldi metropólisok szemetekkel történő elárasztásáról és úgy az élő, mint elhalt mestereink műveinek tömeges hamisításáról!*

És szó van a mi fiatalságunkról is! Azokról, akik a főiskolából kikerülve még tíz évig kellene, hogy fejlődjenek, hogy egyáltalán szóhoz juthassanak!

De hallgassuk meg, mit mondanak a nagy problémákról a magyar kulturális élet ismert tényezői:

Csók István:

Rengeteg hamisítvány van forgalomban! — Miért nem megy a közönség magához a művészhez vásárolni?

— Ez a mozgalom nagyon helyes, nagyon egészséges, az életnek a jele. Feltétlenül folytatni kell! A sajtó segítségével fel kell világosítani a közönséget, hogy ne ugorjon be utazó vigéceknek, zugfestőknek! Rúgja ki ezeket a kártevőket. *Rengeteg hamisítvány van forgalomban!* Miért nem jön a közönség magához a művészhez vásárolni? Multkoriban elhoztak egy képet hozzám, *nevem szerepelt rajta, hamisítvány, mázolmány volt.* Aki megvette, megérdemelte a sorsát, *ha feltételezte rólam, hogy ilyen dolgokat festek.* Miért hisz a publikum ezeknek az alakoknak? Nekem hiába hoznának a vigécek rossz szövetet, mint valódi angol kelmét, engem nem tudnának becsapni. Ne tessék beugrani a műkereskedőnek!



Csók István

— Jó műkereskedelemre szükség van, de csak a jókra. *Fränkel* és *Tamás* sohase csinálnának inkorrekt dolgokat. Én nem vagyok kereskedő és bosszant a dolog, ha feljön hozzám egy herceg és elkezd alkudozni velem. Ne alkudjanak vagy küldjenek megbízható műkereskedőt a művészhez. Ez is kell! A *Képzőművészeti Tanács* miért nem veszi kezébe az ilyen életbevágó ügyet, alig hallani, hogy működik. *De nagyobb hatalmat is kellene adni a tanácsnak,* hogy fellebbezhetetlenül ítélkezhessen, vagy tessék a *művészkamarát* megcsinálni és *a művészkataszter*t, ez a legjobb lenne! Még a kivitelében lehetetlennek látszó *»ujjlenyomatokkal való márkázást«* is kivihetőnek tartanám, sehogy a dolgok tovább így menjenek. *Hiszen semmi a világon nem olyan örökbecsű érték, mint a jó kép, ezt védelembe kell venni a lelkiismeretlen kufárok ellen!*

— A kataszter kérdését felvetve, nem vagyok barátja annak, hogy az állam létminimumot fizessen a művészeknek, hanem *de facto vásároljon!* Így nem dobja ki a pénzt, van ellenérték műtárgyakban, elhelyezheti azokat az egész ország területén, a középületekben, ezzel irányítaná egyben a vidék izlésfejlődését és megóvná a vidéki közönséget az utazó műkereskedelem visszaéléseitől. Ezen jó művek szerint igazodhatna a közönség művásárlásoknál. *Egy kamara megvalósulása esetén a művészek adóproblémája is megoldható lenne, mert ezt is tájékozatlanul csinálják.*

Ernst Lajos:

Giccsek és hamisítványok tömegével árasztották el Európát

— Egész Európában baj van a műkereskedelemmel. Óriási mennyiségben vannak a giccsek és hamisítványok forgalomban. *A műkereskedők raktáron tartanak egy-két jó és felkapott nevet, ezeknek fényénél adják el szörnyű mázolmányaikat a hozzá nem értő, jóhiszemű derék közönségnek, amely még ma is szívesen vásárol.* Emlékezzünk vissza, pár év előtt egy nagy német festő fia apja képeit tömegesen hamisította és dobta műkereskedők útján piacra. *A német kormány szigorú rendszabályokkal élt.*



Ernst Lajos

— Tekintettel a mai nehéz gazdasági viszonyokra, művésznyomorra és a jó vásárlóközönség érdekeinek megvédésére, feltétlenül kell valamit tenni, hogy *a közönség mázolmányokra és hamisítványokra kidobott pénze a kiváló művészeink kezébe jusson.* Ausztriában megcsinálták a rádióelőfizetők megadóztatását művésztámogatás céljára. Ha nálunk is megcsinálnák, az évi *350.000* pengő elég lenne az egész probléma megoldására és *nem hiszem, hogy a mi kultúrközönségünk ne sietne szívesen a művészek támogatására.* És feltétlenül kellene egy állandójellegű bizottságot alakítani, melynek keretén belül *minden irány, sőt minden csoport a legjobbjai útján szigorú márkázást vinne végbe. Ezt feltétlenül meg kell csinálni.* Így azok a festők, akik valóban kultúrmunkát végeznek, *meg lennének mentve. A zugfestők pedig elnyernék méltó sorsukat.* Borzalmas, hogy pl. vidékre mit visznek az utazó műkereskedők! *Roppant fontos kérdés ez!* Egy állandó szervnek kellene intézni *a vidéki kiállításokat,* vagy pedig ellenőrizni a megnyitás előtt, *hogy a képek művésziek-e, vagy pedig mázolmányok.*

Herman Lipót:

Egy olyan szabad mesterségben, mint a művészet, nem szeretem a megkötöttséget ... És a márkát nem fogják hamisítani?

— Úgylátszik, ma a legtöbb államban abban az irányban haladnak a dolgok, hogy a szakmákat megszervezik s központból dirigálják. Íme, a közgazdaságot is államilag fogják irányítani, a termelést és az értékesítést. Valószínű, hogy nemsokára a szabad foglalkozásokra is rákerül a sor. *Művészkataszter*t, majd *művészkamarát* fognak szervezni. Központi irányítás alá kerül egyelőre a művészi termelés, — de az értékesítést és a művészek létminimumát nem hiszem, hogy garantálni fogják. Lesznek *művészeti tanácsok, teljhatalmú bizottságok,* — de ezek egyelőre csak megkötik majd a szegény zabolátlan művészeket, a műkereskedőket, ügynököket, sőt talán a vevőket is — éppen csak a művészek megélhetésén nem fognak könnyíteni. Lehet, hogy régimódi ember vagyok, — de én egy olyan szabad mesterségben, mint a művészet, nem szeretem a megkötöttséget, a dirigálást.

— Ebből már volt egy komikus és szomorú kísérleti példa a négy és félhónapos kommün alatt. Akkor is próbáltak *kataszter*t csinálni s beleparancsolták a művészeket egy kamaraszerű szakszervezetbe. Közelről láttam a dolgot, — nem használt az a művészetnek és a művészeknek. Ott is fordított sorrendben csinálták. Előbb megkötötték a szabad művészetet, aztán *ígértek* létminimumot. Valóban nincs valami ideális állapotban ma a művészet. A műkereskedelem alsó fajtája s a sok szegény ügynök nem dolgozik nagyon legális eszközökkel.



Herman Lipót

— De azt hiszik, hogy ha az egész festményt hamisítják, a *márkát* is, amivel egy nagyképű szerv látja el a képet, ez az ügyes hamisító nem fogja utánozni? Az ügynök, aki rábeszéli az egész kis pénzt áldozó naiv vevőt a képvásárlásra, az talán majd visszariad tőle, hogy a *márkázó* hatóságot klikknek s rosszindulatúnak állítsa be, aki ezt meg ezt az igazi, egyetlen tehetséget üldözi, elnyomja s nem hagyja érvényesülni? Aki pedig nem hisz az eladónak, az ma is levelet ír a művésznek, fényképet küld be s kéri a kép valódiságának az igazolását. De kétségtelen, hogy a lezüllött állapotokon mégis kell és lehet segíteni drákói rendszabályok nélkül is. *Konkurrálni* kell a rossz képek hamisítójával: felvilágosítással, becsületességgel s a hozzáértő tekintélyével. Be kell bizonyítani a vevőnek, hogy ugyanazért a pénzért, amit giccsért ad, — jó képet is kaphat.

— Szóval *rendes műkereskedést,* jólvezetett kiállítási helyiségeket, jó vidéki és külföldi kiállításokat kell csinálni. Ha a felsőbbség pénzt akar adni, úgy áldozza erre, ha *művészi tanácsokat* akar szervezni, úgy vegyék ezek a kezükbe a dolgot, — de csak akkor, ha értenek is hozzá. A külföldi borházak mintájára nem protekciósok s kijárók kegyeltjeinek kell a *tekintélyes* pozíciót odaadni. Meg lehet szervezni a pusztulásra ítélt fiatal és idősebb művészek megmentését úgy, hogy végeredményben az nem is kerülne pénzébe az államnak, hanem saját magát tarthatná fenn. Nem kell a 2—300 pengős létminimummal ellátandó képzőművésznek munkanélküli segély: hanem dolgozzanak addig, míg nem javul a gazdasági helyzet, vagy az ő helyzetük — egy államilag támogatott *műtermék-elosztóhivatal* számára, mely aztán valahogy értékesítheti is ezeket a jó munkákat. Ez a szerv aztán eltartaná önönmagát és pártfogoltjait is. Bizonyosra veszem, hogy ez a művészi *önkéntes* munkaosztag lábrasegítene sok a szegénységtől letört, dolgozni nem tudó jó művészt. De ilyen tervek megbeszélésére egy körinterjú nem adhat elég helyet.

Hubay Andor:

Hogyan lehet ítélkezni kortársainkról?!

— Rég vitatott és sokszor megbeszélt kérdése a művészet minden ágának a kontárkérdés. Ez a kérdés mindig akkor merül fel, amikor az általános elszegényedés következtében a művészet mint kimondottan »luxus-cikk« jelentőségéből veszít. Amint megindul a gazdasági fellendülés s az embereknek újra pénzük és idejük lesz a művészetekkel is intenzívebben foglalkozni, a kontárkérdés nagyban veszít jelentőségéből, mert mindenki megtalálja megélhetését. Mindezzel nem akarom mondani, hogy a ma uralkodó művésznyomoron ne próbáljunk minden erőnkkel segíteni! Azonban, ha a mélyére akarunk jutni ennek a nehéz kérdésnek, megint csak ott botlunk meg, hol 1921 óta minden magyar megbotlik és ez Trianon! Nyomorunk okozója Trianon, amíg azon nem változtat a világ, addig a Duna medencéjében nincsen fellendülés, fellendülés nélkül pedig igen nehéz a bajon segíteni. Hiszen nemcsak a művészek nyomorognak, ügyvédek, orvosok, mérnökök is és a társadalom legkülönbözőbb rétegeiben találunk szenvedőket, éhezőket, elpusztulókat és ez is egy főoka a művészetek iránt ma megnyilvánuló nagy közönynek és ezáltal a művésznyomornak is.



Hubay Andor

— Egy kérdésre kell válaszolnom: *a forgalomba kerülő képek márkázása helyes lenne-e?* Azt hosszabb ideje elhunyt művészeknél még el tudom képzelni, hogy egy szakbizottság megállapítja: A. B. művész volt, X. Y. kontár (habár ez is igen nehéz, hiszen Grecot pl. halálától a mult század végéig nem ismerték el). De azt már nem lehet megakadályozni, hogy a százezerszámra tönkrement magángazdaságok A. B. műalkotásait minden áron, vagyis »kontár áron« piacra ne dobják, mikor pl. az éhezés vagy uccárakerülés fenyegeti őket. Élő vagy nemrég elhunyt művészek között pedig teljes képtelenség osztályozásokat csinálni. (Munkácsyról pl. halála után Németországban »sossig-gitschlige Art von Munkácsy« beszéltek.

— Nézetem szerint nincs modern és konzerva-

Fölkelni

Irta: Szabó Lőrinc

Rettenetes fölkelni reggel,
száz kézzel húz vissza az ágy;
folytatni kéne mint a tengert
a puha, édes éjszakát.

Rettenetes fölkelni reggel
és élni megint józanon.
Pillámon tűszúrások égnek
s meggyógyulnak, ha lehunyom.

Minden porcikám visszavágyik
oda, ahol nincs öntudat.
Egyszer már csupa kényelemből
meg kéne ölnöm magamat.

— Meg hát! — morgom (s felébredek rá),
meg hát, hisz oly fáradt vagyok!
Mit szólna, ha húznák a sírból,
mit szólna hozzá egy halott?!

Mit szólna! — — És már talpra ugrom,
eh, mindegy, gyorsan fürdeni,
még a kabátot, hol az órám?,
egész jó ez a reggeli...

De az szörnyü volt, szörnyü mégis
az a felkelés, az az ágy!
S nyujtózkodva nézek utánad,
álom, te boldog túlvilág.

---

tív művészet, csak *kor-művészet* van. Az eljövendő kor ugyanazt fogja velünk tenni, amit mi az el múlt korral teszünk. Azt mondjuk ugyanis: »Ez jó, ez pediglen rossz«. Nem beszélünk sem Rembrandt-korabeli maradi, sem pedig reneszansz újító művészetről, hanem e két kor festőnemzedékét csak *a jók és rosszakra* osztjuk, illetve a rosszakról nem veszünk tudomást, s a jókat tiszteljük. Pedig akkor is voltak »modern« és »konzervatív« irányzatok. Legjobb példa enne Vasari, a híres reneszansz életrajzíró, aki Perruginót mint kapzsi, csak a nyereségre s nem »minőségre« tekintő maradi festőnek jellemezte. Mi pedig ma mily boldogan rendelnénk e maradi és kapzsi festőtől kontáráron pár nagyobb vásznat múzeumunk számára. Hol van tehát az a zsűri és kikből állítanák össze, kik kortársaik felett biztonsággal ítélkezni tudnának és mernének azzal a szörnyű felelősséggel, hogy akiket kontároknak bélyegeznek, a romlás és pusztulás veszedelmébe döntik.

— Hiszen hogy sokszor milyen helytelenek a kortársak ítéletei, arravonatkozólag a már majdnem közhellyé vált példákat szabadjon felhoznom: *Cézanne* egyetlen vágya volt a Párizsi Salon kiállítására bekerülni. Kétségbeesett próbálkozásait az akkori kor legnemesebb festői és kritikusai hiusították meg. Ugyanakkor, amikor *Munkácsy* Párizsban hallatlan diadalait üli, meghal Párizsban egy ismeretlen, nyomorgó piktor, *Paál* László. Melyik a haladó és melyik a maradi közöttük? Zeneművészetben ugyanezt látjuk: *Bachot* kortársai maradinak, unalmasnak tartják s helyette olyan haladókat ünnepelnek, akiknek ma már a nevét sem ismerjük. *Wagnert* viszont az akkori kor híres szakkritikusa, *Hanslick*, túlmerésznek bélyegzi s mindenáron nevetségessé akarja tenni. Ezzel szemben *Liszt* kompozícióit, melyek Wagneréit sok tekintetben megelőzik, kortársai unalmasnak, üres virtuóz muzsikának nyilvánítják, s csak a legújabb korban kezdik őket értékük szerint méltányolni. És az irodalomban *Petőfi* és *Ady*?

— Ezeregy példája van tehát annak, hogy a művészet és művészek értékét a legobjektívebb és legjóakaratúbb kollégák és szakkritikustársak is *helytelenül ítélik meg*. A másik nehézség pedig ott van, hogy sokszor kiváló művészek is kénytelenek gyengébb műveket olcsó áron piacradobni a megélhetés kedvéért. Hol vonhatunk akkor határt?

— Az én javaslatom a következő volna: állítsunk fel egy képzőművészeti kamarát, mely elsősorban hasson oda, hogy törvényhozásilag mondassék ki: az eladott műtárgy, mint a művész szellemi terméke *(mindenütt védve vannak a szellemi termékek, csak éppen a képzőművészetben nem)* bizonyos arányban (halála utáni további 50 évig) még alkotó és jogutódai tulajdonát képezi s ennek következtében minden továbbeladásnál egy bizonyos, meghatározandó százalékkal participálnak, az eredetileg fizetett vételárból. Ezáltal egyrészt meg lehetne akadályozni a festményeknek »dömping« áron való piacradobását, másrészt a művészek a jövőre való tekintettel *első eladásban* sem adnák olyan könnyen oda műveiket túl alacsony áron. Szükségesnek tartanám a *Képzőművészeti Kamara* felállítását, már csak azért is, hogy legyen hová fordulni ügyes-bajos dolgainkkal, hogy legyen egy kapocs, mely közös érdekből összefog mindnyájunkat. A kamarában könnyebben kerülhet a kontárkérdés is döntésre. Rengeteg orvoslásra szoruló kérdés (külföldi kiállítások stb.) nyerhetnek megoldást békés formában. Így a publikum, illetve a jövő publikum, az ifjúságnak a nevelése, ami a kontárkérdést könnyen megoldhatná. Kiváló művészeket kell a középiskolák katedráiba ültetni. De mindehez *egy fórum kell*, honnan mindez egységesen kiindul. Ezért tartom fontosnak a képzőművészeti kamara sürgős felállítását.

Legközelebb folytatjuk a további érdekes nyilatkozatok közlését.

T. J. L.

A NAP ÁRNYÉKA

REGÉNY

Irta: **MÓRICZ ZSIGMOND**

23

Nézte, ahogy a saját legényei vidáman és fecsegve állottak a lovak mellett. A lovak hozzáfogtak harapdálni a zöld füvet, hersegett a foguk alatt a kemény fű és a fiúk arcán vidámság és könnyű lélek van.

— Ti nem tudtok énekölni? — kérdezte őket.

— Tudunk nagyságos uram, — mondta a hadnagy.

— Éneköljetek.

A csapat azonnal karikába állott és énekelni kezdett:

Mely igen jó az Úristent dícsérni.
Felségednek én Uram énekölni.
Szent nevedet dícsérvén magasztalni.
És mindenütt ez világon hirdetni.

Csudaképpen megvigasztal engemet
Mindennémű te nagy cselkedöted.
Kezeidnek munkájával örvendek.
Teremtőmnek, megváltómnak hirdetlek.

Az esztelen ember ezt nem ismeri.
Az hitetlen bolond ember nem érti,
Kinek rólad nincs igaz ismereti.
Szent fiadban ha nincs hiti őnéki.

A fejedelem valami véghetetlen kellemességet és boldogságot érzett. Ezt az éneket ő is tudta, de most először érezte ennyire szívében, hogy valójában mely igen jó az Úristent dícsérni... Csak hallgatta, hallgatta az énekszót. Nekidőlt egy nagy mohos fa törzsének és lehajtott fejjel engedte, hogy az énekelés, mint a lágy esti szellő verje és lombozza a lelkét. Úgy borult rá az alkonyat, mint valami édes és szelíd sátor, ahol az Istennek illatát és enyhületét érzi az embernek szíve.

Az ének végtelen volt s ezek a fiatalok egymással versenyezve énekelték. Nézte a fiatal, kipirult és áhitatos arcokat. Egészen megszépültek és oly igen buzgók lettek, hogy a fejedelem megengedi, hogy az ő felséges színe előtt az Istent dícsérhessék, hogy őneki magának szinte könny jött a szemébe.

Rólad uram, akik megemlékeznek.
Az igazak, kik igaz hitben lésznek.
Mint a pálma, szintén úgy megzöldülnek.
Mint cédrusfák ugyan meggyökereznek.

Istennek ő házában plántáltatnak.
Anyaszentegyházban megvirágoznak.
Mindenkoron néki gyümölcsöt hoznak.
Igaz hittel jámbor életet vallnak.

A szavakra figyelt és a gondolatokra és most először életében valósággal megcsillapodott és érezte, hogy nagyon jó az anyaszentegyház boldogságában megnyugodni.

Hiszen eddig is erős volt abban, hogy ő az egyháznak a feje és jó az, hogy az ember hisz és bízik az Úristenben, de most itt ebben a csodálatosságban, ahogy szeme előtt megnyílt a távolság, amit lassan beborított a szelíd alkonyodás rózsaszínű fátyola, így még nem érezte magát soha.

Szinte úgy érezte, hogy csoda történt vele, mint Pál apostollal: találkozott az egy igaz Istennel és az anyaszentegyházzal, az embereknek evvel a lelki épületével, amely befogadta és erősségébe vette őt.

Nem tudta volna megmondani, mi történt vele. Fent a hegyen néha elcsapódott a vad és kesergő ének s azt érezte, hogy azok odafenn keményebb és rohanóbb hitűek, de ezek itt körülötte, előtte, bizodalmasabbak és megszelídítettebbek.

Ezután máskép fog az énekre figyelni. Az énekben az embernek a lelke szólal meg. Azok ott Istentől, embertől elvágott magányosságukban valami harcot énekelnek és vért és gyilkot hallott ki belőlük, most az ő hűséges és jól tartott katonái a megingathatatlan és megrettenthetetlen Istennek énekelnek. Azok ott lázadnak és követelik az Isten irgalmát, ezek hálákat adnak azért, hogy élnek és megtartottak és jóllakottak lehetnek.

Vallást tészünk minden emberek előtt.
Hogy az Isten igaz mindenek előtt.
Hamisságot soha nem cselekedött.
Mint kősziklán ád ő nagy erősségöt.

Az éneknek vége lett. A katonák elhallgattak s mindnyájan rápillantottak, hogy szabad-e tovább.

Ő pedig csak bólintott és azok új énekbe kezdtek.

Sok inségünkben hozzád kiáltunk Úristen.
Parancsoltad, megkeresünk az mi szükségünkben.

Tudjuk, hogy méltán mi bűneinkért megvertél minket,
Mert nem tiszteltük, sőt ingerlettük szent felségedet

Az mi atyáink mi ellened vétkeztek.
Téged ők nem ismertek, nem tiszteltek.

Igen, így van: nem ismerte s nem tisztelte ember az Istent. Az ember csak él és parancsol és büntet, mintha ő volna az Isten az élet felett és a világ felett. És sajnálni kezdette Bölönyi uramot, aki most a börtönben ül, mert egy rab, aki a pogányságnak rabja, nem tisztelte a törvényt és kiszabadította magát s most neki kell kopasz fejével helyette ülni a kövön és étel és ital híjján várni a kegyelem szavát...

Mily kemény az ember és milyen könnyen parancsolhat, aki kiharcolta magának, hogy szava egyenlő legyen az Istennek szavával.

És hogy énekelnek ezek a jámborak, hogy visszahajlik a hang s a messziből újra visszatér, mintha az egek beszélnék és nyilván hirdetnék az Úrnak erejét.

De hiszen itt élő hit van ezekben az emberekben s ha élő hit van bennük, akkor el lehet velük indulni, meg harcolni az Istenért és az igazságért.

Egyszerre forró melegség csapott fel a szívéből:

Az ének szava most ezt mondta:

Végy ki immáron ez nagy inségből, ez idegen kézből
Hogy te szent neved magasztaltassék mi nemzetségünktől...

Igen, ez az ő feladata: könyörögni az Istennek, hogy végy ki az idegen kézből, hogy magasztalhassunk Isten, hogy imádhassunk édes egy jó Isten, egész nemzetségünkkel...

Ha így van, akkor el lehet indulni a hadra és a háborúságra az Istenért és a hazáért...

IV.

A júniusi reggel tündéri szép volt. Az ablakon már régen bevilágított és a madarak óriási lármával köszöntötték a napot.

A fejedelemasszony egész éjjel egy pillanatra sem húnyta be a szemét. Le sem feküdt. Ült egy karosszékben, amely a párnán keresztül is úgy eltörte a csontját, hogy szinte kisebesedett.

Különben is egész teste olyan seb volt, mint a lelke.

Szemben ült az ablakkal, szemben az éjszaka sötétjével, aztán a pirkadattal.

Úgy félt.

— Nem fekszem le, — mondta este Toldi Györgynének, akit behívatott Miriszlóról, hogy ne legyen magában, mert az egyetlen asszony volt, akit szeretett — mondd meg Györgyné, mért feküdjek. Ha fekszem, ha fenn vagyok, úgyis álomtalan. Van min gondolkoznom.

Toldi Györgyné nagyon sovány és beteg jelenség volt. Zsuzsannát szórakoztatta, hogy igen elmés volt és csípős megjegyzéseket tudott tenni s legkevésbé magát kímélte.

— Nem is kell erővel feküdni, — mondta neki — hadd szenvedjen ez a dög test. Ő csinálja az egész bajt, büntesse az ember őtet.

— Ah, szegény testem, mi bajt tészen? Még ennek se hagysz békét, — mondta a fejedelemasszony elpirulva, mert értette a célzást. De egyszersmind el is mosolyodott.

— Abban van a fészke mindennek. Az ember lelke könnyen jóllakik, annak elég ha elgondolja ember... de ez a büdös test: ezt etetni kell.

És megcsókolta a fejedelemasszonyt búcsúzóra.

Elment, mert ő viszont már nagyon fáradt volt a késői éjszakázástól és álommal kívánta etetni a testit.

(Folytatása következik.)

MAGYAR THEATRUM

A színházi évad mérlege

1. Nemzeti Színház

Irta: Saád Béla

A Nemzeti Színház szétágazó munkásságából csak azt tudtuk az elmúlt évadban figyelemmel kisérni, ami a Nemzeti Színház és a Nemzeti Kamaraszínház színpadán történt. A Magyar Művelődés Házába már nem jutottunk el, pedig itt ifjúsági előadások címén klasszikusokat is játszik a Nemzeti Színház együttese, sőt fiatal színészeket próbál ki új szerepben vagy új szerepkörben. Ezen kívül a Tisza Kálmán-téren is lebonyolít a Nemzeti Színház előre meghirdetett bérleteket.

A színház eredményeinek és ezzel Németh Antal ezidei igazgatói működésének méltatásánál meg kell elégednünk azzal a tíz bemutatóval és felújítással, amelyet a Nemzeti Színházban láttunk s azzal a kettővel, amellyel a Kamaraszínház játszotta végig az évadot.

Az anyaszínház és fiókintézet műsora és közönsége ugyan erősen összekeveredett, mégis válasszuk külön, tekintve, hogy a Kamaraszínházról a mondanivalónk néhány sorba összefoglalható.

A Nemzeti Színház *Possonyi* László „Szilágyi Irma" című színművével kezdte az évadot. A főpróbától a premierig a színház kijavított önmagát, amennyiben a színmű utolsó képét előrevette s ezzel dramatizált legendajelleget adott a darabnak. A kritika más szerkezetű darabról ítélt, mint amit a közönség látott és sikerre vitt.

A következő premier *Schiller* „Stuart Mária"-jának új fordításban, új rendezésben történt felújítása volt. Tőkés Annát és Mátrai Erzsit állította a szereposztásban szembe Németh Antal igazgató. Kettőjük alakítása kivételes színvonalat képviselt s maga a teljes előadás és a rendezés is igényeket támasztott a Nemzeti Színház kezdődő évadja iránt.

Következett *Molter* Károly „Örökmozgó" című életképe, amelynek műsorra tűzését az tette indokolttá, hogy hangja anekdótásan kedves, levegője hamisítatlanul magyar s a sok epizódszerep alkalmat ad a Nemzeti Színház együttesének arra, amiben a legerősebb: a karakter-ábrázolásban.

Negyedik bemutatóként Tirso de *Molina* „A zöldnadrágos lovag" komédiáját adták Lendvai István fordításában. E darab könnyedsége és csapongó jókedve folytatni látszott a Schiller-felújítással megigért műsorvonalat, bár itt már jelentkeztek a szereposztás hibái s a nemzetiszínházi együttes egyensúlyozatlansága, ami abban fejezhető ki, hogy jó epizódszínészekben bőség van, vezető színészekben hiány.

Az évad csúcspontjához érkezett *Dumas fils* „A kaméliás hölgy" felújításával, amelyben Bajor Gizi tündökölt, a színház bérlői végre abban a szerencsében részesültek, hogy Bajort a Nemzeti Színházban láthatták. Az előadás is jó volt, talán csak Jávor Pál Armandja nem ért fel Bajor egyéni és nagyon helyes Gautier Margit felfogásához.

Ettől kezdve aztán viharosan zuhant az előadások színvonala. A darabok egymásutánján még érzett a tervszerűség. *Bibó* Lajos „Napfoltok"-ja igen érdekes írói kísérlet, de már erősen nélkülözte a rendezőt. Jean *Sarment* „A 106-ik születésnap"-ja nagy gárdát mozgatott, de a főszereplő Gobbi Hilda itt is függetlenítette magát a rendezéstől, amely különben sem tudott vonalat tartani és elveszett a részletek kidolgozásában. Mindamellett ez még egy-két mozzanatában jó színháznak érzett. *Schvengeler* Arnold Bibraktéjának már filmszerűen hangzatos címet adtak, ami nem fedte az író költői gondolatát. Többet akartak belerendezni a darabba, mint ami benne volt.

Ezzel a bemutatóval a színház kiesett a tervszerűségből. Ugy érzett, hogy *Tóth* Ede népszínművének felújítására rögtönzés késztette, hasonlóképpen *Kemény* János „Péter" című darabjának bemutatása sem volt eléggé előkészített. „A falu rossza" meseszerű keretet, tehát új rendezői felfogást kívánt volna, a Péter pedig a színházi dramaturg hathatós közreműködését.

Felsoroltunk összesen tíz premiert. Az évad elején ennél többet ígért bérlőinek a színház. A különbözettől úgy menekedett meg, hogy részben a népművelési célra betanult darabokkal töltötte ki a hézagot, két premiert pedig évközben bekövetkezett helyárkülönbözet címén vett el bérlőitől.



Művészi szempontból nem is lenne baj, hogy mindössze tíz premier volt a Nemzeti Színházban. Hiszen Németh Antal bérleti politikájának a sikere a multban már-már csőddel fenyegette a színház műsorát. Évi tizenhat premier annyit jelentett, hogy minden két hétben kellett új darabot hoznia. Ez egyrészt nagyüzemmé tette a színházat, másrészt pedig megakadályozta, hogy sikerek kialakuljanak s a bérlőkön túl is közönséget hódítson, közönséget neveljen az ország első színháza.

Ha már most pusztán a számok szerint vizsgáljuk a műsort, akkor megelégedettek lehetnénk. A tíz darabból öt — magyar író műve. A külföldiek között van Schiller s a többiek a spanyol, francia, svájci szellemiségből adtak ízelítőt. Kétségtelenül érzik e műsorbeosztáson a tervszerűség, amelyet nem tudott megváltoztatni a később bekövetkezett kapkodás sem, de érzik a klasszikusoktól való tartózkodás is.

A Nemzeti Színház ezévi működésének méltatását azonban nem lehet kizárólag egy esztendőre korlátozni, mert a hibák és erények, amelyek észlelhetők, régebbi keletűek s Németh Antal igazgatói működésével függenek össze.

Ezen az évadon feltétlenül a fáradtság s talán a kedvetlenség nyomait észlelhetjük, mindamellett nem felejthetjük el, hogy Németh Antal megjelenése a Nemzeti Színház élén annakidején — mondhatni — hivatalosan támogatott forradalmi cselekedet volt. Titokban jött és olyan időben, amikor a színigazgatók éppen puhították vezető színészeiket s nem voltak hajlandók a nyár derekán sem megkötni az akkor még kilenchónapos színészi szerződéseket. Németh Antal akkor szétrobbantotta a Vígszínház gárdáját, elhozván onnan a keresztényt színészeket. Utána pedig tagadhatatlanul a színpadtechnikai és rendezői újítások egész sorával ismertette meg a közönséget, a Nemzeti Színházat versenyképessé tette, amelynek munkáját élénken figyelni kezdték a magánszínházak s kénytelenek voltak mindjobban eltérni a megszokott s immár fárasztóan egyhangú naturalista játékmodoruktól.

Ha azonban a most lezárt évadra vetítjük a multat, hiába ismerjük el Németh Antal bebizonyított színházművészi tehetségét, korábbi mulasztásainak súlyos következményeire bukkanunk. Kétségtelenül gondos műsorpolitika s a jól válogatott dramaturg munkatársak révén európai távlatú színpadirodalmi ismeret jelentkezik a színház műsorának összeállításában, kétségtelen az is, hogy kiugróan érdekes és értékes rendezések, színpadi beállítások és felújítások emléke tapad Németh Antal nevéhez, sőt az elmúlt évadban három rendezése, a Stuart Mária, A kaméliás hölgy és a Hontalan nép, azt mutatta, hogy végleg levetette azt a magatartást, amely a rendezőt az író szuverén urául tolta fel, most már szolgált s a maga színpadtechnikai eszközeit is csak az írói hatás érdekében alkalmazta.

Németh Antal mint rendező tehát kétségtelenül igen előnyös meghiggadásig jutott, nem lehetünk azonban ilyen elégedettek vele, mint színészpedagógussal és színházvezetővel. A Nemzeti Színháznak ez az évadja is azt mutatja, hogy nincs játékstílusa s nincs színészi együttese. Az a lendítő erő, amelyet hivatalbalépésekor a magánszínházi színészek bekapcsolásával szerzett, immár kifulladt, most már saját színészi nevelése hatásának kellene mutatkoznia. Megírtuk már egy alkalommal, a Molter-darab kitűnő színészi együttesének láttán, hogy a Nemzeti Színház gárdájának összeállítása egyensúlyozatlan. A kitűnő epizódszínészek egész sora tűnik fel időnként, viszont a vezetőszerepek egyké kivételtől eltekintve gyenge kezekben vannak. A színház férfiszínészei közül még csak kinevelődött néhány, megtanultuk előnyösen ismerni Ungvári, Szabó Sándor, Rajczi, Pásztor, Ujlaky és még néhány fiatalabb színész nevét. A fiatal színésznők vonalán azonban évek óta a Lukács Margit—Szörényi Éva kettős uralkodik, kisebb-nagyobb időközi váltógazdasággal s gyakran kénytelenek erejüket és adottságaikat meghaladó szerepekre vállalkozni. Nem jó csere az, amikor egy színházban Bajor Gizit és Tőkés Annát csak egy-egy szerepben láthatjuk évente, Szörényit és Lukács Margitot pedig négyben-ötben. Szerencsés gondolat volt Mészáros Ági szerződtetése, aki ebben az évadban is szerepelt egyszer, távollétét a színpadról családi okokban magyarázzák. Márkus Tamara ígéretet mutatott egy szerepben és Bakó Márta is jelezte ígéretes képességeit. A Nemzeti Színház mai gárdájának megoszlása miatt ott tart, hogy kizárólag sok egyenlő nagyságú szerepekből álló együttes darabokat tud jól eljátszani s azonnal bajba kerül, mihelyt olyan darabot kell kiszerepezni, amelyben például fiatal lányé a vezető szerep.

Az elmúlt évadban több rendező mutatkozott be a Nemzeti Színházban, valamennyien abban jeleskedtek, hogy a jeleneteket jól beállították, de egységes elgondolást alig mutattak. Munkájuk felelőssége azonban megoszlik, mert a szerepezést nem ők végezték s gyakran a fontosabb szerepekben leküzdhetetlen adottságokkal kellett megküzdeniök.

Joggal állíthatjuk, hogy a színészi játék és rendezés tekintetében a Nemzeti Színház évadja igen sok kívánnivalót mutatott s igen ritkán adott igazi jó színházat. Miután pedig Németh Antal a multban is kétségtelenül bebizonyította, hogy tud hatni színészeire s rendezői elgondolását sugallatosan át tudja vinni rájuk, akkor tehát a színészi játék gyakori hiányossága feltétlenül elénk adja a kérdést, vajjon nem jutott-e Németh Antal az elfáradásnak olyan állapotába, hogy a közeljövő legfontosabb feladatát, a jó együttes, arányosan megoszlott színészgárda és egyenletes játékstílus kialakítását megvalósítani nem tudja?

*

Ennek a kérdésnek ellene mond a Nemzeti Kamaraszínház ezidei évadja. Kifogásoltuk a multban, hogy Németh Antal ezt kísérleti színpadnak ígérte s aztán éveken keresztül kommersz vígjátékokkal töltötte ki műsorát. Az idén két bemutatót tartott, az egyik *Molière* Tartuffje volt, amelynek rendezői felfogásával szemben megmondtuk annakidején véleményünket. A másik *Zilahy* Lajos Fatornyok című darabja, amelynek előadásában és rendezésében szintén voltak mozzanatok, amelyek hibásan és célzatosan hatottak. Mindamellett nem vitás, hogy mind a két mű alkalmas volt arra, hogy kísérleti színpadon kerüljön színre. Szereposztás, rendezés következetesen elgondolást vitt keresztül és jó színházat adott. De miért van jó színház a Kamaraszínházban s miért nincs a Nemzeti színpadán?

ÍRÁS ÉS LÉLEK

Nyári dél

Hársfa alatt ül a béres,
tüze van a nyárnak,
mint a veszettkutya véres
szeme bogarának.
Kiscsibéknek mára tiszta
tengerit darálunk...
Darálónkkal Balsapuszta
tenyerében állunk.

Kéklő égen az angyalok
rejtőzve hevernek,
mint a bárány szőre ragyog,
amit kilehelnek.
Rongylabda száll. Nosza, neki,
fityegjen a gyapja!
Három fiú bottal üti,
kettő adogatja.

Öreg vándor a kút fölött
hűtött dinnyét lékel,
pedig neki is gőzölög
tálunkban az étel.
— Isten hozta, van, amit lát,
jut a kanalunkból...
És ha nálunk jóllakott: hát
nem bánjuk, mit gondol.

Vendége van a családnak,
süt a nap az égen,
a virágok égre hágnak,
akár a mesében.
Kasok vagyunk. Minket a sors
méhekkel kibélel.
Selyemhernyót etetgetünk
eperfalevéllel.

CSERHÁT JÓZSEF

A zsidókról

Hányszor mondtam a zsidónak,
hogy ne bízza el magát! —
Viselheti most a mellén
azt a sárga csillagát.
Azt hitte, hogy e hazában
őérte van, ami van,
s egy hatalom van valóban
nagy hatalom: az arany;
azé minden a világon,
akié a pénz, a pénz,
s annak rabja, rabszolgája
minden szív és minden ész.

Hányszor mondtam a zsidónak, —
falra borsó volt neki, —
hogy jogait aki adta,
az még el is veheti.
S kitől kapta jogait, ha
nem mitőlünk, semmiért? —
Azért, aki a kereszten
meghalt minden emberért:
Jézusért, akit elárult,
megfeszített a zsidó, —
Annak hívével egyenlő
lett a Jézus-tagadó...

Hányszor mondtam a zsidónak:
legyen ember, míg lehet;
ne tekintse birkanyájnak
ezt a jámbor nemzetet,
eb-kutya fajának, „gójnak"
a keresztyént, a magyart;
mert nem az ő kezében van, —
a miénkben még a kard.
De a zsidó azt felelte,
hogy náluk van az ütő;
mert aranyon minden ember,
minden kard megvehető...

Hányszor mondtam a zsidónak:
nem mindenki eladó;
csak legyintett: az nem számít;
csak mosolygott a zsidó.
Az a kevés: bolond, őrült,
akit az ár elsodor;
és az árnak — ők a sodra;
ők a vezér akarat;
kezében az államférfi,
kezében van a tömeg,
művész-bűvész, író-bíró,
rendőrség és hadsereg...

Hányszor mondtam a zsidónak!
Mondtam tízszer, százszor is,
hogy az Isten választottja
minden nép, a magyar is;
s különbséget ha közöttünk
és közöttük nem akar,
bánjon velünk úgy, miképp ha
zsidó volna a magyar:
legyen szolga, legyen béres,
mint a magyar,- aki túr,
fúr-farag, munkál a földön
s a műhelyben, ne csak úr.

Hányszor mondtam a zsidónak!
Még jó, aki hallgatott,
nem neheztelt, nem vitázott;
de még az is tagadott:
tagadta, hogy bűnös volna,
ráadásul engemet
vádolt ember gyűlölettel
s egy jottát sem engedett
abból, hogy a zsidó: bárány,
ártatlan nép, áldozat, üldözött;
ami bűne: csak azért van,
mert él más népek között.

Hányszor mondtam a zsidónak!
Ha akadt is, aki szánt,
az is védte, velem szembe,
a zsidó vér igazát.
Ha sajnált is, csak úgy sajnált,
mint a farkas a juhot,
mit széjjelszaggatni — tépni
s megenni még nem tudott.
Dicsérettel halmozott el,
mint virággal a pogány
a feláldozandó barmot:
koszorú a homlokán...

Hányszor mondtam a zsidónak,
hogy elfogy a türelem
s bosszút áll a zsidóságon
egyszer a történelem;
egyszer, tán nem is sokára;
nem lesz itt számára hely,
Európából kiűzik,
egyebet nem érdemel;
majd örül, ha csupasz éltét
s gyermekeit viheti;
mert bűneit az Isten már
sokáig nem nézheti:

Hányszor mondtam a zsidónak! —
Ahogy prófétáival,
épp úgy bánt ő napjainkban
e nép poétáival:
megkövezte, ha kővel nem:
kőszívével, azt aki
nem hajolt meg, nem hízelgett,
az életből űzte ki.
Befalazta,
megfojtotta azt a szót,
mely bírálta, ostorozta,
nem szolgálta a zsidót.

Hányszor mondtam a zsidónak,
hogy keményebb az acél
az aranynál s az aranynál
csengőbb hangon is beszél,
hogy laposra veri könnyen
az acél az aranyat
s az acélnál is keményebb,
élesebb a gondolat;
az igazság olyan fegyver:
kézzel meg nem fogható,
törvénnyel nem tiltható és
börtönbe nem csukható.

Hányszor mondtam a zsidónak:
a törvényt nem én hozom,
de hiszem: mint Egyiptomból, —
nem megy innen szárazon.
Vermet ásott, vesztő vermet
s a verembe ő esett;
volt hazája e hazában,
nem becsülte: elveszett.
Elveszett, számára, végképp
Magyarország, Budapest,-
annyi város, falu, birtok,- —
rajta van most a kereszt.

Hányszor mondtam a zsidónak,
hogy ne bízza el magát; —
viselheti most ahány van,
azt a sárga csillagát.
Le nem veszi róla senki,
míg el nem megy, ha mehet;
menne is már, futna is, de
egyelőre nem lehet.
Szökne is már szívesen, de
egyelőre nem szabad...
Tán sajnálom, szánom őket;
ám — ki mint vet, úgy arat...

ERDÉLYI JÓZSEF

Nagyságos

Palló Imre úrnak

országgyűlési képviselő, miniszteri biztos

Budapest

Kedves Barátom!

Azt hiszem nemcsak a magam szerény véleményének és köszönetének adok kifejezést, amikor elismeréssel adózom a Fészek Klubban végrehajtott keresztény őrségváltásért, mindannyian az egész magyar sajtó, művészet, színházi világ őszinte szívből örülünk, hogy végre ősi fellegvárunkban is uralomra jutott a nacionalista irányzat. Ez a hatalmas söprés Néked köszönhető, a Te megalkuvást nemismerő meggyőződésednek és hitednek.

Bár elsősorban köszönettel tartozunk Neked mindezért, engedd meg mégis, hogy olyan kérdésekre hívjam fel figyelmedet, amelyekről nemcsak zárt ajtók mögött, hanem a magyar nemzeti közvélemény előtt is beszélni kell. Úgy értesülök, hogy Kisfaludy-Stróblt, Glatz Oszkárt, Zilahy Lajost, Csók Istvánt és Szőnyit töröltétek a Fészek Klub tagjai sorából. Miután a jobboldalon megszoktuk, hogy mindig is őszinték legyünk egymáshoz, engedd meg, hogy sajnálkozásomat fejezzem ki e kizárásokkal kapcsolatban.

Egyelőre nem tudom, hogy a fenti művészek kizárása véglegesnek tekinthető-e, vagy sem, szent meggyőződésem azonban, hogy a magyar toll és a magyar szobrászat világhírű bajnokait, igazi nagy értékeit Te sem akarod egyszersmindenkorra távoltartani a magyar művészvilág találkozóhelyétől.

Nem akarok védőbeszédet tartani senki mellett. Minden mástól eltekintve, nem is érzem hivatottnak magamat arra, hogy megmagyarázzam a kizárt tagok nemzeti értékét, de azt hiszem, Glatz Oszkár és társai nem is szorulnak rá védőügyvédekre. Az, amit az érdekükben azonban semmiképpen sem hallgathatok el, nemcsak kettőnk ügye, hanem nagyrészt a magyar közvéleményé is.

A kizárt tagok nagyrésze sosem állt a mi oldalunkon. Szabadkőművesek, zsidóbarátok voltak, s egy részük szerepet vitt 1919-ben is. Olyan magatartásra vállalkoztak tehát, amely homlokegyenest ellenkezik meggyőződésünkkel és hitünkkel, s szembeszáll egyéni ízlésünkkel is. Hogy aztán milyen időkben tagadták meg a nemzeti eszmét, az más lapra tartozik. A kizárt tagok nagyrésze már férfikor legvégső állomása felé bandukol életútján, — olyan időkben kapcsolódtak tehát be a szabadkőműves páholyok munkájában, amikor az európai liberalizmus szinte divattá tette a vakoló testvérekkel való szoros együttműködést. De nem vádolhatók meg azért sem, hogy a magyar belpolitikában mindig a zsidók oldalán álltak. — Voltak esztendők, sőt egész évtizedek, amikor csak a zsidóságnak volt pénze, hogy mecénánsi szerepre vállalkozzon, hogy képeket, szobrokat vásároljon. — Igen, amikor a legtöbb keresztény családnak arra se jutott, hogy a mindennapit megszerezze, Csók Istvánéknak is meg kellett élni, s a megélhetésük útja a zsidó nagytőke volt. Később persze változtathattak volna életmódjukon, s szembenézhettek volna az új világnézet törvényeivel. Ekkor azonban már túl voltak azon a koron, amikor a férfi még könnyen hajlítható, s könnyen teszi magáévá a forradalmi eszméket.

Nem akarom egyikük multbani szereplését sem mentegetni. Sokkal súlyosabban vétettek a nemzet ellen, semhogy minden további nélkül napirendre térjünk többévtizedes magatartásuk szomorú ténye fölött. Ma azonban, amikor a magyar újjászületés történelmi óráit éljük, hiszem és vallom, el kell tekinteni a mult örökös hánytorgatásától. — Mindenkinek lehetővé kell tenni, hogy visszatérhessen közénk, hogy szerepet vállalhasson az alkotó magyarság életében. Úgy érzem, nagyon is kicsinyek és elesettek vagyunk ahhoz, hogy zsenik felett ítélkezzünk, — de hidd el, Kedves Barátom, Németország sem járt el másképpen a weimári korszak büszkeségeivel szemben. Ha Hitlerék nem is vették fel mindjárt soraikba a liberális Németország bajnokait, később mégiscsak megnyitották előttük az érvényesülés útját. A nyolcvanmilliós birodalom tehát a germán nép egyetlen értékét sem tagadta meg, sőt, mindent elkövetett, hogy a legliberálisabb „zsidóbérenceket", szocialistákat is megnyerje a nemzetiszocializmus eszményének és rendszerének.

Hogy Glatz Oszkárékban van-e még hajlandóság a megváltozott körülmények törvényeinek felismerésére, azt sajnos, nem tudom megmondani én sem. A fentnevezettek közül senkit sem ismerek személyesen, — tehát nem tudhatom, hogyan vélekednek a rendszerváltozásról, hogyan vélekednek a magyar nacionalizmus uralomrajutásáról. De még akkor sem utasíthatnánk vissza végérvényesen őket, ha a mult ma is ott kísértene lelkükben. Ha nyolcvanmilliós nemzetek sem engedték meg maguknak azt a luxust, hogy az irodalom, a művészet igazi értékeit megtagadják, csak azért, mert más világnézetet vallottak, mint az uralmon lévő rendszer, a tizennégymilliós magyarság sem állíthatja legkitűnőbb fiait az erkölcsi Taigetosz ormára. Hinni kell abban, hogy megtérnek, hinni kell abban, hogy szívük és lelkük mélyén igazi magyarok. S végeredményben ezen fordul az egész kérdés. Ha ugyanúgy szeretik hazájukat, ha ugyanúgy imádják fajtájukat, mint mi, — akkor előbb, vagy utóbb önként fognak jelentkezni sorainkban. Ha meg már régen elfelejtették a fajhoz való tartozás örök törvényeit, akkor úgyis mindegy.

Miután a nemzet legjobbjairól van szó, nem hiszem, hogy mindörökre szembeforduljanak velünk. S miután azt hiszem, Neked is az a célod, hogy minél több értéket nyerj meg a nemzeti Magyarországnak, remélem, lehetővé is fogod tenni a magyar művészeti életbe való visszatérésüket. Ez nemcsak feladatod, hanem kötelességed is, — kötelességed Neked ugyanúgy, mint minden jó magyarnak.

Szíves válaszodat várva, maradtam igaz nagyrabecsüléssel

őszinte barátod:

VAJTA FERENC

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Csók István, Kossuth-díjas festőművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1981 OKT. 1

1021

Dunántúli Napló 1981. október 1., csütörtök

Baranyai sokácok a magyar művészetben

A századfordulón a baranyai sokácság több szempontból az újságok hasábjain az érdeklődés középpontjába került. Nem mondható, hogy az érdeklődés felkeltése pozitív irányból indult, de végül is igen figyelemreméltó eredménnyel végződött. Kulturális törekvéseiket egyleti szervezkedéssel kísérelték megvalósítani. A nyelvük, szokásaik, népi tudatuk fenntartásában mintegy eszközül szolgált volna egy kultúregylet. Ismerve azonban a kormány nemzetiségellenes megnyilatkozásait, sajátos módon szervezték meg egyleti életüket. Rendszeresen összegyűltek esténként különböző helyeken, ahol kólót táncoltak, népük ősi dalait énekelték, s balladáikat adták elő. Valójában ezeknek a „megmozdulásoknak" nem volt politikai éle, de arra nagyon is alkalmasak voltak, hogy sajátos kultúrájukra felhívják a figyelmet. Először Mohács városában csodálta meg a magyar, s az asszimilálódó német lakosság ezeket a színes műsoros estéket. S amikor e kultúrmozgalom már a szervezettség fokára jutott el, s az egylet megalakítása is megfogalmazódott, a helyi államigazgatás, amelyben az asszimiláns sokácokból is igen sokan képviselve voltak, a „Mohácsi Sokácok Magyar Olvasóköre" néven 1905-ben létrehozták szervezetüket.

Nem lehet egyoldalúan e szervezet tevékenységét megítélni. Magyarosítási törekvések is megfogalmazódtak benne, de az is kétségtelen, hogy a sokácság nagyobb tömegeit igyekezett kultúrájának, népművészetének gyakorlására figyelmeztetni. Népi táncok, éneklés, a nyelv gyakorlása irodalmi szinten, mind-mind olyan tényezők, amelyeket nem hagyhatunk az egylet megítélésénél figyelmen kívül. Talán nem tévedünk, ha az egylet nyomán fellendülő „sokác divat"-ot tartjuk egyik figyelemfelhívó jelenségnek abban, hogy a magyar festészet és művészet „felfedezte" és még is örökítette a legmagasabb művészi fokon a baranyai, mindenekelőtt a mohácsi, dályoki, hercegmároki, izsépi sokácságot.

Az egylet alapításának évében a „Pécsi Napló" és a „Mohács és Vidéke", továbbá a „Mohács" című újságok több cikket közöltek a baranyai sokácok életéről. Az ellenzéki mohácsi lap nem titkolt szimpátiával, de kissé pontatlanul ítélte meg a sokácság népviseletének alakulását. De a szerzők a sokácsággal naponta foglalkoztak. A „Mohács" című lap egy híradásában már utalt is arra, hogy a festő kijelentette: „A nyáron Baranya vármegyébe jön a sokacok közé és a mohácsi, bodolyai, dályoki, kozári festői öltözetű sokac nők közül örökít meg néhányat: az ősz felé pedig visszatér a Sárközbe . . .".

1907-ben több, eddig részleteiben ismeretlen cikkre bukkantam, amelyek beszámolnak Csók István vezetésével a mohácsi járásba látogató művésztársaság munkájáról.

Csók Istvánnal tartott *Koppé György* cseh származású festő és annak felesége, *Szegfi Erzsébet* és *Márffy Ödön*, az akkori festőnemzedék jeles tagja.

Valamennyien Párizsból tértek haza, mint a Julian Akadémia egykori növendékei, akik a postimpresszionizmus irányában dolgoztak. Csók már nagy sikerrel a hátamögött európai díjakat nyert. Márffy pedig 29 évesen ugyancsak a legmagasabb magyar és európai csúcsokat ostromolta. Mohácsi útja előtt nyerte el a Ferenc József jubileumi díjat és a Művészeti nagydíjat. Csók sikerei ekkor már felsorolhatatlanok.

A magyar festőművészet e két óriása fedezte fel a sokácság népviseletének páratlanul szép, gazdag hagyományait és festették meg először olyan művészi fokon, amely ma is legértékesebb darabjai, ismert példányai a legrangosabb magyar galériáknak. A „Mohács" című lap az 1906 és 1907 nyarán a baranyai tartózkodásáról a következőket írta: „. . . Végre akadt művész, aki a baranyai festői népviseletükről messze földön híres sokacainkat vászonra vetve, olajban megörökítette . . . Csók István festőművész . . . lent járt a mohácsi járásban s több hetet töltve a sokacok közt, alaposan tanulmányozva érdekesen szép népviseletüket, néhány sikerült festményt készített . . . ezek közül többet a pécsi országos kiállításon megnyílt képtárlaton is bemutatott." (1907.)

1907-ben Mohácson, majd Izsépen és Dályokon járnak, s újabb képeket festenek. Arról is beszámolnak a források, hogy a sokácokról készült képeket nemcsak Pécsett, de Pesten is bemutatták, s a „Sokac lány" című kép hatalmas sikert aratott.

Negyedszázad múlva akadt egy neves pécsi festő, Pécsi-Pilch Dezső, aki ugyancsak franciás expresszionizmus szellemében festett, s aki a képzőművészeti főiskola professzora volt, nagy figyelmet szentelt a sokácság megfestésének. 1932-ben Budapesten, majd 1934-ben Pécsett nagy sikerrel rendezett kiállításon mutatta be az „Ünneplő sokacleányok", a „Sokaccsalád", a „Csipkeverés", a „Varrólecke", a „Busójárás" című, s a sokácság életéből merített gyönyörű képeit.

A Pécsett 1934. október 20-án nyílt kiállításáról a következő helyi kritika látott napvilágot: „. . . A kiállításon . . . a sokacokról festett képei is szerepelnek . . . A „Busójárás" c. kompozíció a busómaszk felújítása. A többi képei a sokac életből merített művészi alkotások. A képeknek sok csodálója akadt . . ."

Ugyanebben az évben, karácsony előtt Mohácson rendezett kiállításra a Korona szálló éttermében került sor. Több éves baranyai festőútjain készített képeket láthatott a közönség. 30 darab sokácokról festett képet helyezett el, régieket és újakat. „Pécsi-Pilch Dezső művészete nemcsak hazánkban, hanem nemzetközi viszonylatban is elsőrangú, elismert értéke a mai magyar képzőművészetnek . . ."

Valóban csodálatos művészi alkotások Csók, Márffy, Koppé, Pécsi-Pilch képei. A népművészet iránti érdeklődésből indult figyelem megtalálta azután az embert, mindebből születtek azok a művészeti produktumok, amelyek tartalmukkal átíveltek egy-egy korban a népeket egymástól elzárni igyekvő tendenciákat, igazolva művészetnek az emberiséget összekapcsoló erejét, törekvéseit.

Ha arra gondolunk, hogy azóta pl. hány jeles festőt ihletett meg a mai napig a sokácság életének ábrázolása, díszes ruhában és anélkül; (gondoljunk akár Kolbe Mihály „Ilkájára" vagy Kákay Szabó György „Fiatal sokac lány" című portréira), Csók 1907. évi nyilatkozata jut eszünkbe: „. . . ezt a népet nemcsak páratlan szép és díszes viselete, hanem bámulatos közösségi összetartozása, melegséget árasztó, barátságra született jelleme is vonzóvá teszi."



Pécsi-Pilch Dezső: Sokac lányok, (Pécs, 1934)

Szita László
levéltárigazgató

Ülést tartott a MESZÖV elnöksége

Napirenden a „Kertváros" Lakásfenntartó Szövetkezet munkája

A „Kertváros" Lakásfenntartó Szövetkezet működését tárgyalta többek között tegnap délelőtti ülésén Pécsett, a MESZÖV elnöksége.

A szövetkezet vezetőségének írásos beszámolójából, s a vita során kitűnt, hogy nem problémamentes a szövetkezet munkája.

A lakásszövetkezethez mintegy 3000 lakás tartozik, s a jelenlegi gondnoksági telephely nem teszi lehetővé az egyre növekvő ingatlanszám színvonalas kezelését. Tanácsi segítséggel hozzájutottak ugyan 200 négyzetméter alapterületű földszintes toldaléképülethez, ott azonban nehezen alakítható ki iroda és műhely. Tulajdonképpen már ezt is kinőtték.

Ugyancsak felvetődött, hogy vajon meddig célszerű növelni a lakásszövetkezet lakásállományát. Az elnökség egyértelműen úgy döntött, hogy nem indokolt foglalkozni egy másik kertvárosi lakásszövetkezet megalakításával. Ambrus Lajos, a MESZÖV elnöke szerint a jelenlegi szervezetet alkalmassá kell tenni az egyre növekvő feladatok ellátására.

Az előterjesztésben felteszik a kérdést, hogy a közeljövőben sorra kerülő épületfelújítási munkáknál a lakókat hová költöztetik, mert a szövetkezetnek nincs cserelakása. Sok problémát okoz, hogy az épületek birtokbaadási és vételi eljárása során csak a közös helyiségekről nyilatkozhat a szövetkezet megbízottja. A lakások birtokbaadása a beruházó kötelessége. A lakáskulcsot viszont a szövetkezet adja át a tulajdonosnak, ami számtalan szavatossági és tagi vita alapja.

A beszámoló kitér a tagsággal való kapcsolatra. Az elnökség ezzel kapcsolatban úgy foglalt állást, hogy a szövetkezetnek kell kezdeményezőleg fellépni, s már a belépés pillanatában részletes tájékoztatást adni a tulajdonosnak a szövetkezet életéről.

R. N.

Jó eredm

A Szentlőrinci Á. G.

Tevékenysége meghatározó a környék lakóinak életében

Mit jelent, mit jelentsen egy mezőgazdasági nagyüzem a dolgozóinak, a környező települések lakóinak? Mindenekelőtt biztos megélhetést és még sok mindent – ahogy a gazdasági eredmények megengedik. Az eredményeket pedig a dolgozók munkája hozza.

A Baranya megyei Tanács végrehajtó bizottságának tegnapi ülésén a Szentlőrinci Állami Gazdaság igazgatója, dr. Kern József adott számot a testületnek: eredményeikről és arról, hogy mi mindennel segítik dolgozóikat, a környező települések lakosságát.

A Szentlőrinci Á. G. 1974. január 1-én alakult a Bogádmindszenti Á. G., a Tarcsapusztai Mezőgazdasági Szakiskola Tangazdasága és a Bükkösdi Á. G. déli részének összevonásával. A gazdaság 6961 hektáros területének túlnyomó részére érvényes a „kedvezőtlen adottságú" jelző. Ma már nemcsak Baranya, de az ország állami gazdaságainak is élmezőnyében tanyáznak a szentlőrinciek. Az intenzív öntözéses burgonyatermesztés országos rendszergazdájává váltak, építik Vajszlón a burgonyapehely-üzemet. Termelési értékük öt év alatt több mint duplájára nőtt, megközelítette a negyedmilliárd forintot. Jelentősen emelkedett a szarvasmarha-, sertés- és juhállományuk. A megtermelt javakból jócskán jutott a borítékokba. Az Á. G. nemcsak pénzzel „hálálta" meg dolgozóinak a közös gazdaság gyarapodását, más módon is igyekszik megtartani és jól tartani az embereket.

Mivel, hogyan? Szorosan együttműködik a szentlőrinci nagyközségi, valamint a vajszlói, bogádmindszenti, bükkösdi és sámodi községi közös tanácsokkal, úgy segítve, ahogy csak tud. Anyagilag támogatják az óvoda és az általános iskolaépítést, -felújítást, művelődési ház működését, a kulturális és sportcélokat. Ezenkívül a szocialista brigádok társadalmi munkája is jelentősen gyarapította a településeket. Buszaikkal kirándulnak az iskolások, a szigetvári városi és járási balatoni úttörőtábor építéséhez is jelentős összeggel járultak hozzá. Az Á. G. húsüzeme évente 600 sertést dolgoz fel, ebből jut a 3 üzemi konyhára, a saját dolgozók húsellátására és a lakosságnak. A múltat idéző cselédlakások közül több mint 60 áll még – ezek eltüntetése még várat magára. A gazdasági dolgozók telepszerű többszintes OTP-épületekbe költözhettek Szentlőrincen. Vajszlón is hasonlóképpen igyekeznek megoldani a lakásgondokat. Az elmúlt öt év alatt több mint 3,5 millió forinttal támogatta az Á. G. a lakásgonddal küszködő dolgozóit.

M. L.

Bőséges facsemete-kínálat

Bőséges a facsemete- és a szaporítóanyag-kínálat az őszi telepítésekhez: a faiskolákból összesen 4,8 millió gyümölcsfaoltványt, 13 millió bogyós gyümölcsű szaporítóanyagot és csaknem 15 millió szőlőoltványt szállítanak hamarosan a lerakatokba. Az árusítás az idén előreláthatóan a korábbi évekénél néhány héttel később, október végén kezdődik, hogy a még zöld hajtások biztonsággal beérjenek, s így garantáltan jó minőségű facsemetét, alanyt kapjanak a vásárlók.

A szaporító anyagok döntő többségét forgalmazó Kertforg KFT-nél elmondták, hogy azokból a gyümölcsfajokból is jó lesz az őszi ellátás, amelyek a korábbi években gyakran hiányoztak a kínálatból. Így meggy facsemetéből 548 ezret, őszibarackból 778 ezret vásárolhatnak a telepíteni szándékozók.

Néhány, főként kisebb faiskola – mint az orosházi és a csornai – a különleges igények kielégítésére is gondolt, s naspolya, valamint birsalma szaporítására rendezkedett be, ezekből is szállítanak majd a lerakatoknak. Több újdonsága is lesz a szaporítóanyag-kínálatnak. Közöttük van a kerti kakukkfű, a húsételek ízesítésére használt kék és fehér virágú kerti izsóp, a szájbetegségek öblögetésére alkalmas orvosi zsálya, s a kellemes illatú muskotályzsálya.

A múzeum idei szerzeményeiből

Gyarapszik a pécsi Janus Pannonius Múzeum képzőművészeti gyűjteménye. Az elmúlt évben 157 képzőművészeti és 14 iparművészeti tárgyat szerzeményeztek. Ez év szeptemberében ez a tevékenységük már eddig a 169., illetve az 55. bejegyzett új tárgynál tart. Anyagi lehetőségeik korlátozottak ugyan, de igen sok tárgy kerül a múzeumba ajándékozás útján. Az idei évben Martyn Ferenc 50 grafikát, V. Vasarely 65 új szitanyomatot és két plasztikát ajándékozott Pécsnek. Az utóbbi kettő közül az egyik egy különleges szépségű sakk-készlet. Az idei beszerzések közül igen fontos alkotásnak számítanak Cigány Dezső, Galimberti Sándor egy-egy; Dénes Valéria két olajfestménye; Beöthy Sándor, Bortnyik Sándor, Gruber Béla, Keserű Ilona alkotásai, s külön szót érdemel Csontváry Kosztka Tivadar és Uitz Béla nem régen megvásárolt egy-egy ismert műve.



Uitz Béla: Ülő (merengő nő)

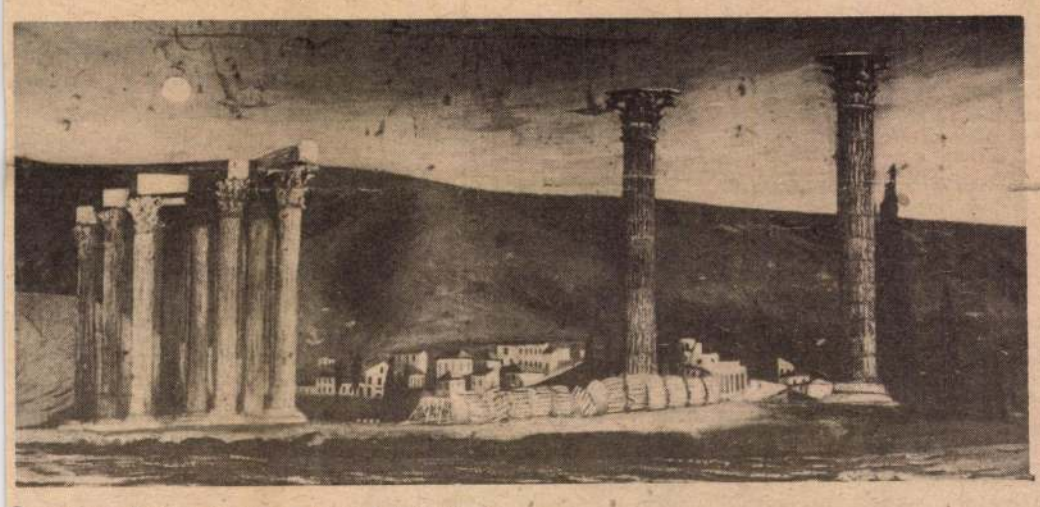

Csontváry: Jupiter templom romjai Athénban





THOMAS MANN, A VILÁGHÍRŰ NOBEL-DÍJAS NÉMET ÍRÓ vasárnap Budapesten előadást tartott a Belvárosi Színházban *Wagner Richárdról*

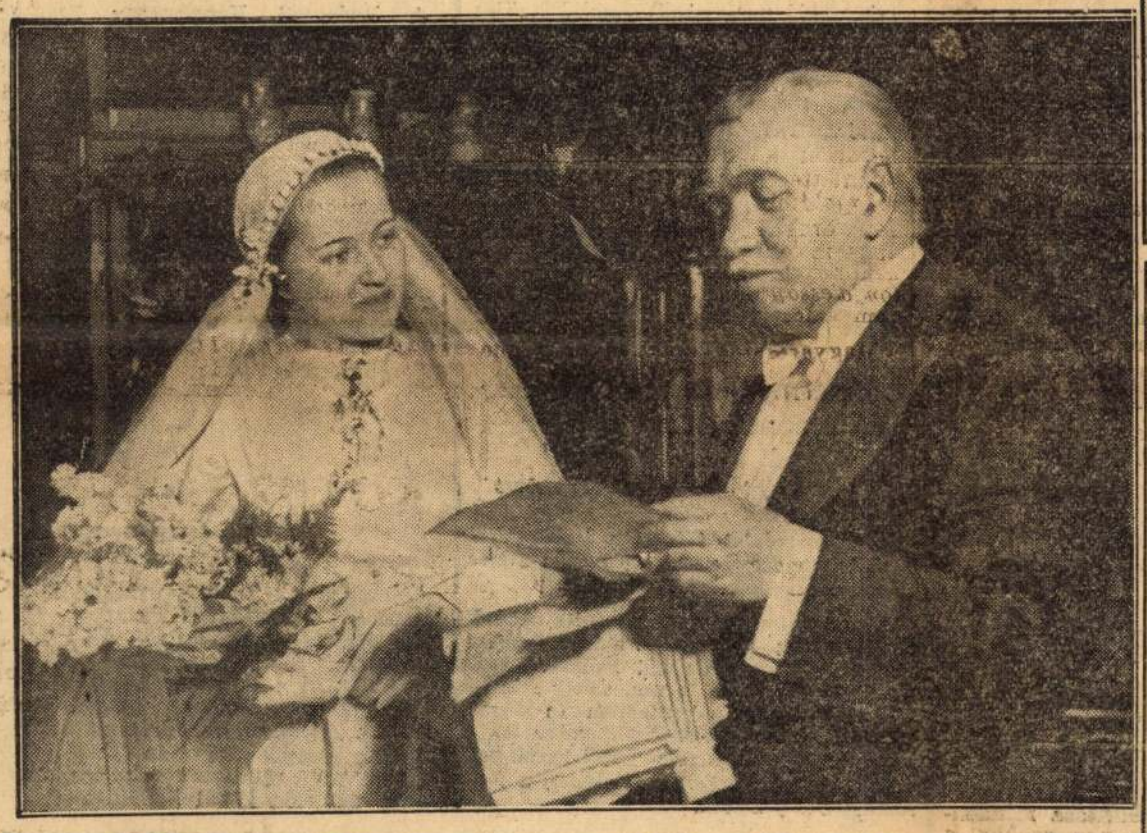

ZÜZÜ FÉRJHEZMENT. Szombat este tartotta esküvőjét *Züzü, Csók* István festőművész leánya *Suchy* László építészmérnökkel. A felvétel az esküvő előtt készült. A templombaindulás előtt a boldog *Csók* István felolvassa leányának *a gratuláló sürgönyöket*

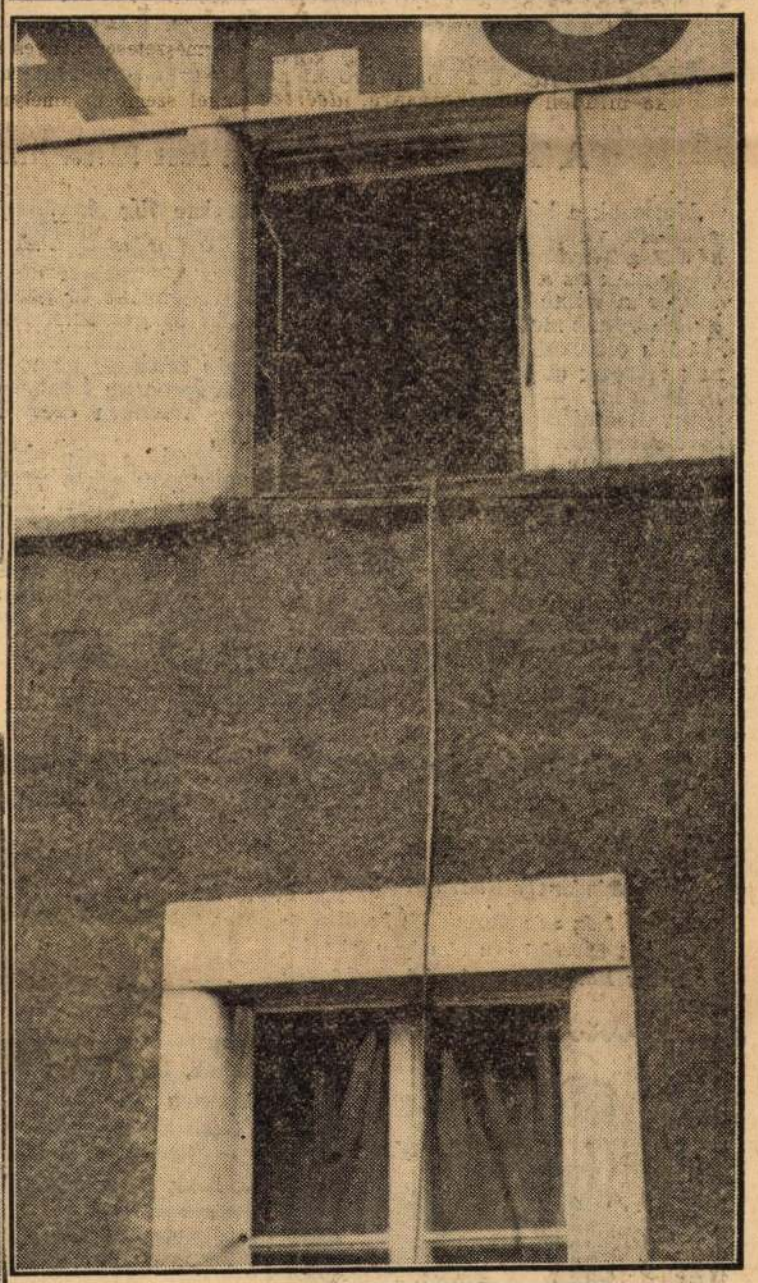

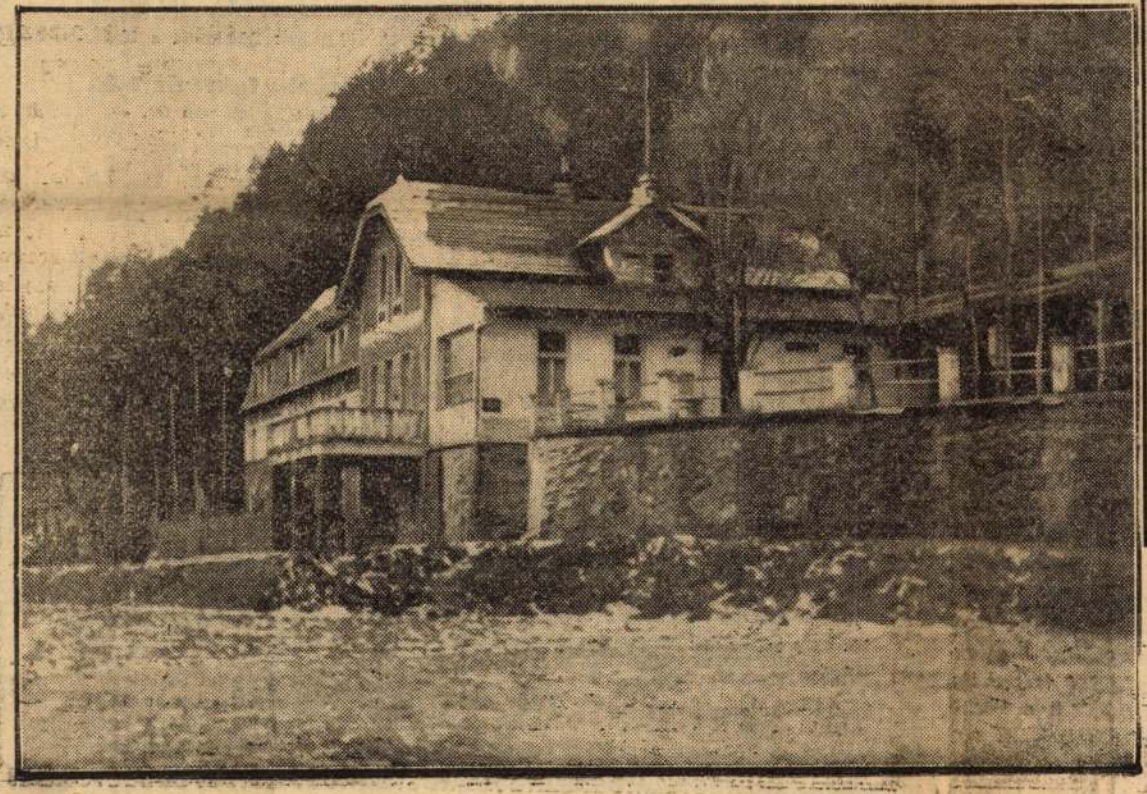

KÉT KÉP A CSEHSZLOVÁKIAI POLITIKAI GYILKOSSÁGRÓL. A Prága közelében levő *Zahory* szálloda, ahol *két német férfi és egy német nő megölte Formis emigráns német rádiómérnököt.* Jobboldalt az az ablak, amelyen keresztül *a gyilkosok elmenekültek*

SZÍNHÁZ

Az ország színészei a kormánytól kérnek védelmet a válság ellen

Az *Országos Színészegyesület* igazgatósága a mult héten rendkívüli ülésen beszélte meg azokat a tennivalókat, amelyeket *az egyre fenyegetőbb színészválság* elháritására sürgősen szorgalmazni kell. Az ország színészei a legszélesebb körű mozgalmat indítják meg, hogy *az eredetileg színházi célra adott épületeket és helyiségeket adják vissza — Thália*nak. Egyre többször fordul elő, hogy az idegennyelvű hangosfilm miatt nem juthat szóhoz a magyar színészet. Küldöttség fogja felkeresni *Gömbös* Gyula miniszterelnököt, de a szakminisztereket is. A színészek *vasúti kedvezményeket* is kérnek, mert a társulat a drága vonat miatt sokszor nem tud egyik állomáshelyéről a másikra utazni.

Erős mozgalom indul meg az ellen is, hogy *a fővárosi színházak a színrekerülő darabokat nem engedik előadni a vidéken mindaddig, amig Budapesten is műsoron szerepelnek.* Ugyanakkor a vidéki filmszínházak a budapestiekkel egyidőben játsszák az új filmeket.

A Király-színház bérleti pályázata ma jár le, de még nincs komoly jelentkező

Az Ingatlan Bank — mint már annyiszor — ismét pályázatot hirdetett az Unió csődtömegéhez tartozó *Király-színház* bérletére. A bérleti felhívás szerint ma jár le a pályázat.

Eddig olyan bérlő, aki a színházat megfelelő tőkével hosszú időre kívánná bérbe venni, nem jelentkezett. Alkalmi bérlőajánlatok már beérkeztek. Az Unió csődtömegének főhitelezője még reméli, hogy éjjel 12 óráig benyujtanak más pályázatot is.

„Filléres" színház lesz a világ leghíresebb operett-színházából

A Theater an der Wien átalakitása

Nemcsak a bécsi, de a budapesti színházi világban is nagy feltünést keltett a *Theater an der Wien* igazgatóságának az a hivatalos bejelentése, amely a színház *helyár- és műsormódszerének megváltoztatásáról szól.*

Több oldalról elhangzott kívánságnak teszünk eleget, — így hangzik a nyilatkozat — amikor radikálisan megváltoztatjuk a belépődíjakat. Hubert *Marischka* igazgató elhatározta, hogy teljesen átalakitja a Theater an der Wient. Február 1-től kezdve régi operettekből rendez ciklust. Az első *Strauss* »Bécsi vér« című operettje lesz. *Ennél a darabnál a legolcsóbb hely 50 groschen, a legdrágább 4 silling lesz.* Hogy a helyárleszállitás ne süllyessze le az előadások nivóját, *naponta két előadást fog tartani a színház.* Az egyik félöt, a másik nyolc órakor fog kezdődni. A belépődijak mérséklése mellett *az úgynevezett mellékkiadásokat is mérsékelni fogják.* A ruhatári díj, amely jelenleg darabonként 60 groschen, *személyenként* 30 groschen lesz. Mérsékelik a színházi büffé árait is. Az új repertoár módszer nem jelenti azt, hogy majdan nem lesznek a Theater an der Wienben eredeti operettbemutatók.

Egyelőre nem olyan könnyű megvalósitani ezt a programot. A Theater an der Wien személyzete ugyanis *nem akar kétszer játszani naponta.* A Theater an der Wien »filléres« színházzá való átalakitása mindenesetre *összefüggésben van azokkal a válsághirekkel, amelyek Hubert Marischkáról és a Theater an der Wien-ről szóltak.*

Színházi kis hírek

Bartók Béla és Basilides Mária Szegeden fog vendégszerepelni.

Korda Sándor elkészíti »Disraeli« filmjét.

Február 3-án »Az álarcosbál« kerül szinre a bécsi operaházban Anday Piroska, Pataky Kálmán és Svéd Sándor felléptével.



Bokor Margit férje és 15 éves leánya Budapestről figyeli a híres művésznő karrierjét

A bécsi operaház kiváló magyar énekesnőjének, *Bokor* Margitnak fiemsokára hangversenye lesz Budapesten. Kevesen tudták, hogy Bokor Margit családja Budapesten él. Férjénél, *Bokor Sándor gyógyszerésznél* érdeklődtünk a művésznő életkörülményeiről, tőle való az az adat is, hogy *Bokor Margit leánya, a 15 éves Vera izgatottan várja híres mamájának első budapesti szereplését.* Bokor Sándor hozzánk intézett levelét a következő sorokkal fejezi be:

— Az csak igazán nem szégyen, ha még oly ünnepelt művésznő is valaki, ha megtudják róla, hogy *van egy okleveles gyógyszerész férje és egy gyönyörü leányka'a.* Biztosithatom róla, hogy ennek a körülménynek elhallgatásával a művésznő egy nappal sem lesz fiatalabb és érdekesebb. **Sőt...**

Reiner Frigyes a Budapesti Hangversenyzenekar élén

Hubay Jenő érdekes felhivása



Reiner Frigyes

A társadalmi és politikai élet kitünőségei nyomtatott felhivást kaptak *Hubay* Jenőtől a Budapesti Hangverseny Zenekarral kapcsolatban.

— Évekkel ezelőtt — igy szól a felhivás — a Zeneművészeti Főiskolán diplomát nyert ifjú művészek, miután látták, hogy az élet nagy küzdelmében az egyre súlyosabbá váló gazdasági helyzet következtében elhelyezkedni nem tudnak, elhatározták, hogy tudásukat *együttesen* fogják a nyilvánosságra vinni. E célból zenekart alakitanak. E vállalkozásukban maguk mellett találták a főiskola igazgatóságát, amely igyekezett nekik minden erkölcsi támogatást megadni. *Az alapitás óta eltelt öt esztendő beigazolta, hogy a Budapesti Hangverseny Zenekarban nem méltatlant pártfogoltunk.*

— Munkájának biztositására *a magyar társadalmat is be akarja kapcsolni* és legutóbbi rendkívüli közgyülésén kulturális céljainak megvalósithatására *pártoló tagságot létesit.* Magam, ki a zenekar alapitása óta élénk figyelemmel kisérem működésüket, — *hiszen majdnem mindnyájan növendékeim is voltak* — kérem mindazokat, akik a zeneművészet iránt érdeklődnek, hogy *vegyenek részt ebben az akcióban.*

A Budapesti Hangverseny Zenekar egyébként májusban nagyszabású diszhangversenyt rendez az ötéves jubileum alkalmával, a zenekart *Reiner* Frigyes, a világhirü karmester vezényli.

Szimfonietta

A filharmonikusok újdonsága



Siklós Albert

A *Filharmóniai Társaság* legközelebbi bérleti hangversenyének ujdonsága *Siklós* Albert »Szimfonietta« című műve.

— A Szimfoniettát — mondotta nekünk Siklós Albert — az elmult nyáron komponáltam. Háromtételes mű. Ezenkívül másik új kompozicióm is van, amely szintén előadásra kerül: »Praeludium és fuga« címmel. Ezt a *Szimfónikus Zenekar* fogja játszani. Mind a kettőt fiatal karmester vezényli, az elsőt *Ferencsik* János, a másodikat *Sámy* Zoltán.

A walesi herceg zeneszerző lett



A walesi herceg

London, január 28
(Az Est külön tudósitójától)

Edesapjának 25 éves uralkodói jubileuma alkalmából a walesi herceg *lassú indulót komponált — dudára.* A szerzemény kéziratát a herceg tegnap nyujtotta át a skót gárdának, amelynek zenekara azonnal betanulta az indulót. Az angol birodalom trónörökösének kompozíciója az *V. György* tiszteletére rendezett sok jubileumi ünnep egyikén kerül bemutatásra.

AZ EST e heti olcsó színházi előadásainak műsora:

Hétfő, január 28-án

MAGYAR SZINHÁZ: Viki (8). — BELVÁROSI SZINHÁZ: A vallomás (8). — VÁROSI SZINHÁZ: Tarantella (8). — ANDRÁSSY-UTI SZINHÁZ: Leányálom (9). — TERÉZKÖRUTI SZINPAD: Igy élünk mi! (9). — BETHLEN-TÉRI SZINHÁZ: Randevu (8½). — ROYAL ORFEUM: Szeressük egymást! (8¼). — KOMÉDIA KABARÉ: Römicsata a Kazár uccában (9).

Kedd, január 29-én

MAGYAR SZINHÁZ: Viki (8). — BELVÁROSI SZINHÁZ: Egy nő, akinek multja van (8). — VÁROSI SZINHÁZ: Tarantella (8). — KAMARASZINHÁZ: Százhuszas tempó! (8). — ROYAL ORFEUM: Szeressük egymást! (8¼). — KOMÉDIA KABARÉ: Römicsata a Kazár uccában (9).

Szerda, január 30-án

VIGSZINHÁZ: Születésnap (8). — BELVÁROSI SZINHÁZ: A vallomás (8). — VÁROSI SZINHÁZ: Tarantella (8). — ANDRÁSSY-UTI SZINHÁZ: Leányálom (9). — TERÉZKÖRUTI SZINPAD: Igy élünk mi! (9). — BETHLEN-TÉRI SZINHÁZ: Randevu (8½). — ROYAL ORFEUM: Szeressük egymást! (8¼). — KOMÉDIA KABARÉ: Römicsata a Kazár uccában (9).

Csütörtök, január 31-én

MAGYAR SZINHÁZ: Viki (8). — KAMARASZINHÁZ: Százhuszas tempó! (8). — ROYAL ORFEUM: Szeressük egymást! (8¼). — KOMÉDIA KABARÉ: Römicsata a Kazár uccában (9).

Péntek, február 1-én

VIGSZINHÁZ: Születésnap (8). — VÁROSI SZINHÁZ: Tarantella (8). — ANDRÁSSY-UTI SZINHÁZ: Leányálom (9). — TERÉZKÖRUTI SZINPAD: Igy élünk mi! (9). — BETHLEN-TÉRI SZINHÁZ: Randevu (8½). — ROYAL ORFEUM: Szeressük egymást! (8¼). — KOMÉDIA KABARÉ: Römicsata a Kazár uccában (9).

Szombat, február 2-án

VIGSZINHÁZ: Az Est Gyermekfarsangja: Árvácska hercegnő (3½). — MAGYAR SZINHÁZ: Vadvirág (3½). — BELVÁROSI SZINHÁZ: Egy nő, akinek multja van (4). — VÁROSI SZINHÁZ: Tarantella (8). — KAMARASZINHÁZ: Százhuszas tempó! (3½). — ROYAL ORFEUM: Szeressük egymást! (4 és 8¼). — KOMÉDIA KABARÉ: Römicsata a Kazár uccában (4½ és 9).

Vasárnap, február 3-án

VIGSZINHÁZ: Születésnap (3½ d. u.). — MAGYAR SZINHÁZ: Vadvirág (3½ d. u.). — BELVÁROSI SZINHÁZ: Egy nő, akinek multja van (4 d. u.). — VÁROSI SZINHÁZ: Tarantella (4 d. u. és 8 este). — ANDRÁSSY-UTI SZINHÁZ: Leányálom (9). — BETHLEN-TÉRI SZINHÁZ: Randevu (8½). — ROYAL ORFEUM: Szeressük egymást! (4 d. u. és 8¼ este). — KOMÉDIA KABARÉ: Römicsata a Kazár uccában (4½ d. u. és 9 este).

Mindezekre az előadásokra Az Est-lapok olvasói igen kedvezményes, leszállitott helyárú jegyeket válthatnak a kiadóhivatal üzlethelyiségében, VII., Erzsébet körút 18—20. szám alatt délelőtt 9 órától délután 5 óráig, vasárnap 9—12-ig. Telefonfelvilágositások 43—3—23

A balkáni háború



Az elmúlt napon nem érkeztek kiemelkedő hírek a balkáni harctérről, hacsak valónak nem bizonyul az az eddig *meg nem erősített* jelentés, hogy a német csapatok *Belgrádba bevonultak.*

Szerdán ezzel szemben egyszerre robbantak ki a nagy szenzációk, aminek magyarázata a következő:

Nem valószínű, hogy a németek például hirtelen *Üszkübbe* vagy *Nisbe* toppanhattak volna be, anélkül, hogy közben a határtól beljebb fontosabb helyeken éjjel meg ne állapodtak volna. De a német vezérlet alighanem azért hallgatott a közbeeső előrehaladásról, nehogy ezáltal ellensége részére megbízható híreket szolgáltasson és a szomszéd ellenséges oszlopok veszélyeztetett helyzetük tudatára ébredjenek. Az is lehetséges, hogy a határ közelében a jugoszlávok ellenállásának letörése elég sokáig tartott, de ezután a páncélos gyors német csapatok akadálytalanul száguldhattak előre.

Ezenkívül szerdán nemcsak az előző nap híreit kaptuk meg, mint rendesen, de a német főparancsnokság az aznapi híreket is több kiadásban nyomban közölte. Igy azután csütörtökre kevés új hír maradt és a hivatalos jelentések is tulajdonképpen csak azt ismételték el, amit az előző napon már közöltek.

De azért a német előnyomulás most is tovább tart és talán legközelebb ismét hallunk feltűnő híreket.

Az angolok szövetségesei is bizonyára mindent megkísérelnek, hogy mentsék a menthetőt és a terep előnyeinek kihasználásával új állásokban kapaszkodjanak meg. Még ellentámadásokról is jöttek szórványos hírek.

Visszapillantva az eseményekre, egészen világosan áll előttünk, hogy *Jugoszlávia ellenálló készsége nem használt, hanem csak ártott Görögország helyzetének.* Ha Jugoszlávia nem hazudtolja meg a hármas egyezményhez való csatlakozását és így német csoportok nem vonultak volna át Jugoszlávián, akkor a görög sereg a *Sztruma* mögött elterülő mintegy 100 kilométeres arcvonalon az angolokkal egyetemben szívós ellenállásra rendezkedhetett volna be és későbbi visszavonulásuk is zavartalanul folyhatott volna le. Nyugati irányuk jóideig a semleges Jugoszláviára támaszkodhatott és ezzel a német hadsereg mozgási szabadsága erősen korlátozódott volna.

Így azonban, ahogyan az események lezajlottak, *a görögöknek nem a saját arcvonalukon elszenvedett vereség miatt* kellett visszamenniök, hanem azért, mert *balszárnyukat a visszaszorított jugoszláv sereg nyitva hagyta.* Jellemző, hogy *Szalonikiba* a német gépesített oszlopok *nem* a *Sztruma* felől keletről, hanem a jugoszlávok által elvesztett *Vardar* felől *északról* rohantak be!

A jugoszlávok tehát hadbalépésükkel nem jó szolgálatot tettek a görögöknek.

A jugoszláv hadihelyzet pedig önmagában nagyon emlékeztet a lengyel határ bekerítésére. Még csak az a szerencséjük, hogy *egyelőre* jobban védhető és nehezebben járható hegység terül el hátuk mögött. Csak azt nem tudhatjuk, meddig?

Dr. Tombor Jenő
ny. ezredes

A dedinjei jugoszláv királyi palota elpusztult

Isztanbulból jelenti a *KH:*

Belgrád bombázásáról az első hivatalos közlemény jugoszláv részről csütörtökre virradó éjjel érkezett Isztanbulba. Eszerint az utóbbi napokban végrehajtott bombatámadások során többek között több mint *huszonöt telitalálat érte a dedinjei királyi palotát,* amely végül is lángok martalékra lett.

Szinházi Magazin

húsvéti albumának szenzációi

ZILAHY LAJOS az irodalom válságáról
MÉCS LÁSZLÓ új húsvéti verse
BETHLEN MARGIT grófnő kritikája
Hiteles interjú MÁRKUS LÁSZLÓVAL
CSORTOS GYULA kabalája
MEZEY MÁRIA a karrierről
Televíziós helyszíni közvetítés CSÓK ISTVÁN műterméből
Ifj. AMBRÓZY ÁGOSTON: Gercsi, a semmirevaló
10.000 pengős MIHOVA-pályázat és ingyen játék
Az orosz színházról és filmről nagy riport
MURÁTI LILI interjúja SÁROSI GYÖRGGYEL
45 művész kérdez — a Színházi Magazin válaszol
A mongolok Bajor Gizije
Párizs feltalálta a zenélő ruhát
LISZT NÁNDOR húsvéti rigmusai
Teljes regény: P. HOWARD: A detektív, a cowboy és a légió
Teljes színdarab: BÓKAY JÁNOS: Négy asszonyt szeretek
A GULLIVER kottája és SZABÓ KÁLMÁN slágere

Dupla szám ára 1 pengő

BUDAPEST KÖZVETLEN HATÁRÁNÁL
Rákoskeresztúr községben, a Külső-Jászberényi-út mentén (betonút)

A Magyar Tudományos Akadémia megkezdte házhely parcellázását

A 150—200 négyzetöl nagyságú **közművesített** telkek ára négyzetölenként 14—22 pengő.

VIZVEZETÉK, VILLANYVILÁGITÁS, KIÉPITETT UTAK ÉS JÁRDÁK, FÁSITÁS, UJ MÁV-MEGÁLLÓ, AUTOBUSZKÖZLEKEDÉS.

Házépitésre és kertművelésre kiválóan alkalmas, részben erdővel övezett terület.

Pormentes levegő!

Legkomolyabban tervbe van véve a terület közvetlen közelében lévő nagykiterjedésű tónak **STRANDFÜRDŐVÉ** való kiépítése.

Megbizott: **felsőszöllősi SZŐLLŐSY IMRE oki. mérnök,** Budapest, XI., Szent Gellért-tér 3. I. emelet. Helyszini telefon: 148-233. központi telefon: 258-914. Felvilágositás egész napon át.

Hivatalos jelentések

A német véderő főparancsnoksága közli:

A Szerbiában és Görögországban április 9-én elért nagy sikereket már különjelentések közölték Stájerországból előrenyomuló német csapatok április 9-én *megszállták Marburgot. Kleis* vezérezredes páncélos kötelékei és gyalogháodosztályai *Nis* vasúti és útcsomópont *megszállása után üldözőbe vették* a visszavonuló ellenséget. Az albán határ felé irányuló előretörés során *átléptük a Vardart* s elfoglaltuk *Tetovot* és *Prilepet.* A szerdán jelentett *20.000 foglyon* kívül mintegy *száz löveg* és többszáz géppuska, valamint nagy üzemanyag, lőszer és egyéb hadianyagkészletek kerültek a kezünkbe. Zuhanóbombázó repülőgépek sikeresen támadtak Jugoszláviában útvonalakat és vasúti célpontokat. Harci repülőgépek bombáztak boszniai repülőtereket és a támadás alkalmával *földön veszteglő hét repülőgépet elpusztítottak,* ötöt pedig megrongáltak. A Dráva és a Száva közén romboló bombákkal eltaláltak utánpótlást szállító vonatokat és vasúti sineket.

A *Jugoszláviából a Vardar völgyében* előrenyomuló páncélos erők *bevették Szalonikit.* A keletebbre harcoló csapatok a *Metaxas-vonal* áttörése után *Xanthi* elfoglalásával *elérték az Égei-tengert.* A *Vardartól keletre* álló, összeköttetéseiktől teljesen elvágott *görög erők* feltétel nélkül *letették a fegyvert.*

*

Az olasz főhadiszállás jelentése:

A *jugoszláv arcvonalon* csapataink *előrenyomulása* a Száva völgyében tovább folyik *Kranjska Gorán túl.*

Albániában a jugoszláv arcvonalon az ellenség *ellenállását Szkutari* övezetében *megtörtük* és igen sok foglyot ejtettünk. Oszlopaink jugoszláv területen kelet felé nyomulnak, hogy találkozzanak a német oszlopokkal.

A görög arcvonalon nem történt említésreméltó esemény.

Légi alakulataink Zára övezetében *bombázták* az ellenséges csapatokat és gépesített osztagokat. *Sebenico* kikötő berendezéseit bombázó alakulataink újból hatásosan *bombázták.* Vadászgépeink géppuskával tüzeltek ellenséges védelmi berendezéseket és csapatokat. A szerb és albán arcvonalon alacsony repüléssel megtámadták *Zára* környékén az ott *veszteglő 10 vizirepülőgépet,* amelyek közül *négyet megsemmisítettek,* a többit pedig súlyosan megrongálták. Ellenséges repülőgépek elrepültek *Zára* felett, néhány *bombát dobtak* le és némi kárt okoztak.

A németek a sértetlen barcsi és gyékényesi hídon át nyomulnak előre

A német csapatok rajtaütéssel sértetlenül birtokukba vették a barcsi Dráva-hidat és azon át előrenyomulnak Veröce és Suchopolje felé. Már mintegy húsz kilométernyire járnak jugoszláv területen.

A német gépesített csapatok — miután birtokukba vették a gyékényesi vasúti hidat — megkezdték előrenyomulásukat Tótkeresztúr és Zágráb felé. A határról érkező jelentések szerint már 25—30 kilométernyire járnak jugoszláv területen.

Kétségbeesett jugoszláv ellentámadások

Zürichből jelenti a *KH:*

Athénből érkezett jelentések szerint azok a jugoszláv hadosztályok, amelyeket Prizren és Bitolj között harcba vetettek, kétségbeesett ellentámadásokkal igyekeznek a Prilepen és Tetovon át előnyomuló német kötelékeket a továbbhaladásban megakasztani.

Angol búvárhajók Dubrovnikban

Berlinből jelenti az *NTI:*

A határátlépés során lefolyt harcokban ejtett szerb foglyok elmondják, hogy *a jugoszláv haderőt angol sürgetésre már februárban* jórészt *behivták.* Elmondják továbbá a foglyok, hogy *Dubrovnik* kikötőjében már több hét óta állomásoznak *angol tengeralattjárók. (MTI.)*

A „fekete nap" és a görög „hídfőállás"

Stockholmból jelenti az *NST:* Míg a félhivatalos angol nyilatkozatok Szaloniki elestének jelentőségét csökkenteni igyekeznek, *Londonban* a közvélemény *fekete napnak tekinti április kilencedikét* — jelenti a *Dagens Nyheter* londoni tudósítója. Angliában felismerték a helyzet komolyságát. Egy katonai szakértő úgy nyilatkozott, hogy a németek a „repülő start" előnyével rendelkeztek. Az angolok lassúsága az ellenlökés megindításában a Balkánon is ugyanúgy megmutatkozik, mint Belgiumban és Hollandiában. Mindenesetre *még lehetségesnek tartják* az angol fővárosban, hogy *Görögország és Jugoszlávia segítségével arcvonalat létesítsenek a Balkán déli részén* és Görögország nagy részét *hídfőállás* gyanánt megtarthassák. *A tengeri lehetőségeket sem használták ki* még teljesen az angolok — saját véleményük szerint. Egyébként angol körökben az a vélemény hallható, hogy a balkáni vereségek nagyjában nem változtatják meg döntő módon a helyzetet.

A svéd lap tudósítója is megerősíti, hogy Anglia magas katonai köreiben véleményeltérések merültek fel arra vonatkozóan, *érdemes-e nagyobb angol haderőket harcbavetni a Balkánon.* A legközelebbi hetek mindenesetre igen kritikusak lehetnek Angliára nézve.

A balkáni helyzetről szóló hivatalos közlemények szándékosan bizakodó hangúak. A svéd lapok jelentései szerint Angliában arról beszélnek a hivatalos nyilatkozatok, hogy *ami eddig történt, csak első fejezete volt a balkáni háborúnak* s ez most lezárult. A brit haderők teljesen felkészülve, készen állnak a harcra. Egyidejűleg Londonban megerősítik, hogy Szaloniki kiürítését alaposan elvégezték. Az angolok nem csupán hadianyagot, hanem élelmiszereket is vittek el magukkal.

Egy második „dünkircheni csoda"

New Yorkból jelenti a *NTI:*

Az *Associated Press* londoni jelentése szerint a brit katonai szóvivő nyilatkozott a jelenlegi katonai helyzetről. Kijelentette, hogy a helyzet Anglia és szövetségesei szempontjából „rendkívül sötét". *Lehetetlen „egy második dünkircheni csodát" remélni* — mondotta a szóvivő —, mivel a körülzárt hadseregek elszállítására nagyon kevés hajó áll rendelkezésre. A német áttörés gyors és meglepő eredménnyel járt.

A szóvivő megjegyezte, hogy az *angol tervnek nem volt célja Szaloniki és Macedónia megvédelmezése.* A szóvivő **megtagadta az angol hadvezetés valódi célkitűzéseinek ismertetését és kijelentette, hogy „katonai titkokról" van szó. (MTI.)**

Mennyi a foglyok száma?

Berlinből jelenti az *MTI:*

Berlini jólértesült körök szerint az a görög—macedón hadsereg, amely szerdán letette a fegyvert, eddig *80.000 főt tesz ki.* Hozzáfűzik még, hogy ez a szám nem végleges.

Berlinből jelenti az *NTI:*

A német csapatok által foglyul ejtett szerbek száma állandóan növekszik. A Dél-Szerbiából jelentett 20.000 foglyon kívül sok más helyen is megadták magukat szétszórt osztagok. A Dél-Szerbiában elfogott hat tábornok

között egy hadosztály egész tisztikara is kézrekerült. *(MTI.)*

Az *NST* jelenti, hogy német hivatalos helyen még pénteken sem tudtak pontos felvilágosítást adni a német fogságba került görög katonák számáról, de megjegyezték, hogy az erről elterjedt *külföldi hírek valószínűleg túlzottak*, mert — mint német illetékes helyen mondották — a *Metaxas-vonal*, amelyet a görög *Maginot-vonalnak* neveztek, kitünően meg volt erősítve és azok védelmére aránylag *kisebb számú katonaság* is elegendő volt.

Görög csapatok átléptek török területre

Isztanbulból jelenti a *KH:* Idekerkezett jelentések szerint a *Marica* folyó mentén, *Arnautköj* környékén görög csapatkötelékek átlépték a határt és török felségterületre vonultak. Ezeket a kötelékeket, úgy mint a többieket, a török határőrség lefegyverezte.

Légi támadás Athén ellen

Isztanbulból jelenti a *KH:*

Csütörtökön a késő esti órákig ideérkezett jelentések szerint *több légi támadást* hajtott végre a német légi erő *Athén ellen.*

A dunai forgalom beszüntetése Báziásnál

Bukarestből jelenti a *MTI:*

A Dunán a *Báziás* és *Bechet* közötti vonalon beszüntették a személy- és a teherhajó forgalmat.

Az afrikai háború



A német hivatalos jelentésből:

Észak-Afrikában kemény küzdelem után *elfoglaltuk Dernát.* Dernától 80 kilométernyire délnyugatra *El Mechilli* is a német—olasz csapatok kezébe került. Hat tábornok, két tábornoki jelleggel felruházott ezredes és 2000 főnyi katonaság fogságba esett. A zsákmányul ejtett hadianyag még nem becsülhető fel.

Az olasz hivatalos jelentésből:

Kirenaikában az ellenségnek nem sikerült kijutnia a német és az olasz haderők bekerítő mozdulatából. Az utóbbiak ugyanis a parttól és *Gebeltől* délre kiindulva, Dernán túl ismét egyesültek. A zsákmányolt hadianyag tekintélyes. A foglyok között több mint *2000 katona van hat tábornokkal* és több magasrangú tiszttel. *Légi* alakulataink ellenséges hajókat támadtak meg és heves tüzeket okoztak *Tobruknál.*

Két repülőgépünk nem tért vissza. *Egy angol* repülőgépet lelőttünk.

Kelet-Afrika: Massaua az ellenség nyomása alatt hősies védekezés után *elesett.* A berendezéseket megsemmisítettük.

A Földközi-tenger keleti részében Romano sorhajóhadnagy parancsnoksága alatt álló *tengeralattjárónk megtorpedózott* egy *Liverpool*-mintájú ellenséges *cirkálót.*

Három brit tábornokról nincs hír

A *Reuter-iroda* közli a *Kairóból* a középkeleti brit főhadiszállás hivatalos jelentését, amely azt mondja, hogy a *líbiai brit haderőt* a jövő hadműveletek szempontjából *alkalmasabb vidéken vonták össze.* Nincs értesülés három magasrangú tisztről, még pedig *Neame* altábornagyról, *Gambierparry* adminisztratív hadseregfőtisztről és *Sir Richard O'Connor* altábornagyról, akik nyilván fogságba estek. *(MTI.)*

Az Anglia körüli háború

A német hivatalos jelentésből:

Erős harci kötelékek az április 10-ére virradó *éjszaka* rendkívül kedvező időjárási viszonyok között keményen csapásokat mértek *Birmingham* angol hadiipari központ és *Newcastle* fontos kikötő- és hajóépítőváros ellen. Hadianyaggyárakban, hajógyárakban és dokkokban nehéz és legnehezebb méretű bombák telitalálatai nagy pusztításokat végeztek. Nagy tüzeket és sok robbanást figyeltek meg repülőink. *Ipswich* és *Southampton* kikötőiben is eredményesen bombáztunk hadászatilag fontos célpontokat. A légi haderő azonkívül nagy sikerrel folytatta szerdán az ellenséges kereskedelmi hajózás ellen vívott harcát az Anglia körüli vizeken. *Harci repülőgépeink elsüllyesztettek kilenc hajót,* összesen 49.000 tonna tartalommal, köztük egy nagy tartályhajót. *Öt további hajót,* köztük egy brit *rombolót* bombatalálatok súlyosan *megrongáltak.* E sikerekből *Stumpff* vezérezredes kötelékei különösen kivették részüket.

Az *ellenség* az elmult éjszaka *berepült Észak-Németország* fölé. Támadásának súlypontja a *birodalmi főváros* ellen irányult. A ledobott romboló- és gyujtóbombák elsősorban lakónegyedekben, valamint a város középpontjában, középületekben és kultúrtörténeti szempontból értékes épületekben, templomokban és múzeumokban okoztak *részben jelentékeny* mértékü károkat.

A polgári lakosság halottainak és sebesülteinek száma a ledobott bombák mennyiségéhez viszonyítva rendkívül csekély. Az ellenség azonkívül megtámadta *Emdent* és *Brement,* valamint Észak-Németország néhány más pontját is gyengébb erőkkel.

Az elmúlt *két éjszaka* a légelhárításnak rendkívüli eredményeket sikerült elérnie. Éjjeli vadászkötelékek *Kammhuber* vezérőrnagy vezetésével, valamint légelhárító- és haditengerészeti ütegek a *csütörtökre* virradó éjszaka *16, az azelőtt való éjszaka hét ellenséges* repülőgépet lőttek le. Egy Anglia elleni támadásról visszatérő harci repülőgépünk az elmúlt éjszaka lelőtt még *egy* további ellenséges harci repülőgépet. Az ellenség kísérletei során, hogy *napközben* berepüljön a megszállott területekre, kedden és szerdán *tíz* ellenséges gépet lelőttünk. *Egy* már említett repülőgéppel és *egy* másikkal együtt, amelyet vadászaink Libiában lőttek le, az ellenség *április 8-a óta* szenvedett összes vesztesége *43 repülőgép,* ebből 36 angol és hat jugoszláv. Ezenkívül bizonyos számú brit és jugoszláv repülőgépet megrongáltunk. Ugyanez alatt az idő alatt *19 repülőgépünk nem tért vissza.*

A berlini bombázás célpontjai

Berlinből jelenti a *NTI:*

A birodalmi főváros ellen az április 10-ére virradó éjszaka végrehajtott támadással kapcsolatban kiegészítésképpen közlik, hogy *Potsdamra, Sanssouci* parkjára és az *Új Palotára* is dobtak bombákat. Mindkét hely *távol fekszik bármilyen katonai célpontól.*

Az *NST* jelentése szerint gyujtóbombák hullottak a híres porosz állami könyvtár épületére és az operaházra is.

A légi támadások útvonalai Angliában

Newyorkból jelenti a *NTI:*

Az angol belbiztonsági minisztérium közölte az *Associated Press*-szel, hogy *Angliában* a légi támadások következtében 1940 júniusától 1941 március végéig összesen *20.630 ember meghalt, 41.930* pedig *megsebesült.* Ennek 25 *százalékát a londoni veszteségek* teszik. *(MTI.)*

A jugoszláviai albánok

Rómából jelenti a *Stefani:*

Jugoszláviának Albániával határos területének tetemes részét évszázadok óta albánok lakják, akiket a szerbek mindig üldöztek. Ezek az albánok mindig szerették volna egyesülni az albán anyaországgal. A Kossovóból Bulgáriába menekült albánok táviratot intéztek a Ducehoz, amelyben kifejezik biztos reményüket abban, hogy rövid időn belül felszabadulnak a szerb elnyomás alól és egyesülnek Albániával a Savoyai-ház uralma alatt. A távirat az olasz és német hadsereg, valamint a *Duce* és a *Führer* életének tetemes részét évszázadok óta albánok lakják, akiket a szerbek mindig üldöztek. Ezek az albánok mindig szerették volna egyesülni az albán anyaországgal. A Kossovóból Bulgáriába menekült albánok táviratot intéztek a Ducehoz, amelyben kifejezik biztos reményüket abban, hogy rövid időn belül felszabadulnak a szerb elnyomás alól és egyesülnek Albániával a Savoyai-ház uralma alatt. A távirat az olasz és német hadsereg, valamint a *Duce* és a *Führer* életének megkeresése ugyanabban a jegyzékben történt, amelyben az olasz kormány arról értesítette a washingtoni kor-

Románia és a balkáni háború

Bukarestből jelentik: Romániában feszült, felfokozott érdeklődéssel kisérik a balkáni háború alakulását. A román lapok, amelyek eddig igen leszürkített címeket adtak világpolitikai tudósításaiknak, négy nap óta első oldalon, hatalmas keresztcímek alatt számolnak be az eseményekről. Az *Universul*-ban Romulus *Seisanu* írt kommentárt a balkáni háborúhoz, de csupán a szembenálló hadsereg erőviszonyait sorolta fel és a különböző stratégiai lehetőségeket vázolta. A hétfőn kiadott kormányközleményből — amely Arad és Temesvár bombázása után jelent meg — a következő befejező szakaszt tartják fontosnak és jellemzőnek: „Antonescu tábornok biztosítja az egész lakosságot, hogy a biztonság és a rend megőrzése érdekében minden intézkedés megtörtént és hasonló súlyos és lojalitást *nélközlő cselekedetek nem fogják megzavarni a román kormány irányvonalát.* Ugyanakkor azonban nem engedjük meg becsületünk és jogaink érintését sem." A hivatalos közleményt a lapok feltűnő szedésben, első oldalon közölték.

*

Az *Actiunea* a románok lelki egységéről ír és megállapítja, hogy a románság állami életének tulajdonképpeni természetes határai *a Dnyesztertől a Tiszáig húzódnak,* mert hiszen a románság kétezer éven keresztül tett fényes tanubizonyságot lelki egységéről.

*

A bukaresti 21. gyalogezred rekrutáinak felesketése során *Cealac* tábornok beszédet tartott s többek között ezeket mondotta: „A nemzet hőseitől a határok védelmének szent kötelességét örököltétek. Velünk *együtt kötelességetek bármikor felkészülni arra, hogy feláldozzátok életeteket a határok helyreállításáért és idegen rabságban élő testvéreink felszabadításáért.* E súlyos elhatározásban őfelsége, a király és az államvezető felé fordítjuk gondolatunkat és biztosítjuk őket, hogy teljesíteni fogjuk kötelességünket."

Hivatalos jelentés Molotov és Macuoka megbeszéléséről

Moszkvából jelenti a *Német Távirati Iroda:*

A japán külügyminiszternek *Molotovval* szerdán folytatott megbeszéléséről az alábbi hivatalos jelentést adták ki:

Molotov, a Szovjetunió népbiztosi tanácsának elnöke, külügyi népbiztos, április 9-én másodszor folytatott megbeszélést *Macuokával,* Japán külügyminiszterével, akit *Tatekava* moszkvai japán nagykövet is elkísért.

Egy másik hivatalos jelentés így szól:

Molotov, a Szovjetunió népbiztosi tanácsának elnöke, külügyi népbiztos, *Macuoka* japán külügyminiszter tiszteletére vacsorát adott, amelyen résztvett *Mikojan,* a Szovjetunió népbiztosi tanácsának helyettes vezetője, külkereskedelmi népbiztos; *Visinszkij,* a Szovjetunió népbiztosi tanácsának helyettes vezetője, helyettes külügyi népbiztos; *Loszovszki,* helyettes külügyi népbiztos; *Kaganovics* helyettes külkereskedelmi népbiztos; a külügyi és külkereskedelmi népbiztosság vezető munkatársai; a moszkvai japán nagykövet, valamint a japán külügyminiszter kíséretében lévő személyiségek.

Végül közlik, hogy a japán külügyminiszter április 9-én a „Vörös Nyíl" nevü vonattal Leningrádba utazott. *(MTI.)*

Tokióból jelenti a *Német Távirati Iroda:*

A tokiói külügyi hivatalhoz érkezett hivatalos távirat szerint *Macuoka* japán külügyminiszter április 13-án végleg elhagyja Moszkvát a szibériai gyorsvonattal és április 20-án megérkezik Mandzsuli határállomásra. Mandzsuliból Dairenbe utazik tovább a japán külügyminiszter és kedvező idő esetén onnan egyenesen Tokióba repül. Ha az időjárás nem kedvez, hajón folytatja útját. Ha repülőgépen utazhat, április 23-ára érkezik Tokióba. *(MTI.)*

A bolgárok állítják, az angolok tagadják, hogy Szófiát bombázták

Szófiából jelenti az *NST:*

A félhivatalos angol *Reuter*-hírszolgálat olyan állításokat kockáztatott meg, hogy a valóságban *Szófiát nem is bombázták* a jugoszláv repülők. A *Dnes* című bolgár kormánylap éleshangú megjegyzéseket fűz ehhez a cáfolathoz. A lap utal arra, hogy a *Reuter*-cáfolat teljes képtelenség, mert hiszen számtalan semleges szófiai megfigyelő is megerősítette a bolgár főváros bombázásának hírét és ez kellő megvilágításba helyezi az angol állítást. A *Reuter*-iroda közleménye — mondja a *Dnes* — elképesztő kitalálás, amelynek célja nem világos, de mindenesetre élénk fényt vet Reuterék módszereire.

Bolgár csapatok nem vesznek részt a Jugoszlávia elleni harcokban

Szófiából jelenti az *MTI:*

A *Reuter*-irodának azzal a jelentésével kapcsolatban, amely szerint a törökországi jugoszláv nagykövetség értesítette a török kormányt, hogy a Jugoszlávia elleni harcokban bolgár csapatok is részt vesznek, a *Bolgár Távirati Irodát* felhatalmazták annak kijelentésére, hogy ezek az értesülések *teljesen hamisak.* A bolgár csapatok, miként ezt *Filov* miniszterelnök kedden a képviselőházban már kijelentette, *sehol sem vesznek részt a Jugoszlávia elleni támadásban. (MTI.)*

A külpolitika hírei

New Yorkból jelenti az *NST: Arndol* tábornok, az amerikai légi haderő parancsnoka csütörtökön Lisszabonon át Londonba repült. Az amerikai tábornok három-négy hetet tölt az angol fővárosban és ott a légvédelmet tanulmányozza. A légügyi tábornok londoni utazásáról szóló hírt az amerikai hadügyminisztérium közölte.

Rajta kívül több amerikai repülőtiszt indul tanulmányútra a Balkánra, Afrikába és a Távol-Keletre.

*

Amszterdamból jelenti a *Német Távirati Iroda:* Mint a londoni rádió jelenti, *Eden* külügyminiszter és Sir John *Dill* tábornok közelkeleti és balkáni útjáról visszatért Angliába. *(MTI.)*

*

Lusakából jelenti a *Reuter-iroda:* Sir John Alexander *Maybin,* Rodézia kormányzója, szerdán egy fogadóestély folyamán hirtelen meghalt. *(MTI.)*

*

Washingtonból jelenti a *Német Távirati Iroda:* A külügyminisztérium közölte, hogy Olaszország William *Bentley,* az Egyesült Államok római helyettes légügyi attaséjának visszahivását követelte. Ez a megkeresés ugyanabban a jegyzékben történt, amelyben az olasz kormány arról értesítette a washingtoni kormányt, hogy *Lais* tengernagyot, Olaszország washingtoni tengerészeti attaséját az amerikai kormány kívánságára visszahívták. *(MTI.)*

*

Szófiából jelenti a *Magyar Távirati Iroda:* (Elkésve érkezett.) *Gruef* udvari miniszter *Arnóthy-Jungerth* Mihály előtt tolmácsolta a király részvétét gróf *Teleki* Pál miniszterelnök elhunyta alkalmából. *Belinov* meghatalmazott miniszter és protokollfőnök a bolgár kormány nevében fejezte ki részvétét.

*

Rómából jelenti a *TP:* Ankaráról jelentik, hogy *Eden* Szíria, Irak és Trans-Jordánia angol fennhatóság alatt való egyesítésének tervével foglalkozik.

*

Berlinből jelenti az *NST:* Mint a Great Western Railways és a London Midland and Southern Railway angol vasúttársaságok kedden közölték, Nagy-Britannia és Irország között kénytelenek voltak a személyforgalmat megszüntetni. A dublini komphajók már néhány nap óta nem közlekednek.

Özv. Sebők Gyuláné és leánya: Lilly fájdalomtól megtört szívvel, megrendülten tudatják, hogy a legodaadóbb férj, illetve drága jó apukája

SEBŐK GYULA

a „HPS" Hazai Pamutszövő, Festő, Fehérítő és Kikészítő Gyár Rt., Újpest, irodafőnöke, tart. zászlós, hadirokkant, több katonai kitüntetés tulajdonosa, április 9-én 49 éves korában, boldog házasságának 16. évében, rövid szenvedés után elhunyott bennünket. Csak értünk élt, utolsó óráiáig értünk dolgozott, a Mindenható adjon békés pihenést fáradt testének.

Gyászolják testvérei és sógornői: Sebők Sándor és neje, Sebők Mária, Sebők István és neje, valamint összes rokonai.

Az elhunyt földi maradványait április 11-én délután ½2 órakor kisérjük utolsó útjára az újpesti temető halottasházából. Emlékét soha el nem múló kegyelettel fogjuk megőrizni.

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

A földművelésügyi miniszter a vízmentesítésről

Báró *Bánffy* Dániel földmüvelésügyi miniszter csütörtökön délben tájékoztatót adott ki az országban folyó vízmentesítésről. Eszerint eddig összesen 369.600 katasztrális holdat sikerült vízmentesíteni s most már csak 517.700 hold föld van vízzel borítva. A földmozgósítás összes eredménye: 2,184.000 köbméter.

Zenei hírek

* **Ferenczy György** szép műsor keretében számolt be szerdai hangversenyén újabb fejlődéséről. Szélsőségekre hajló előadásában a dinamika uralkodik, de mint a két ismeretlen olasz szerző *Resphigi*-átiratának meggyőző tolmácsolásából láttuk, művészete nem nélkülözi az elmélyedés hangját sem.

* **Bach: „János-passió"-ja.** Hogy *Bach* passiói nem ismeretlenek közönségünk előtt, abban oroszlánrésze van a *Budapesti Ének- és Zenekaregyesület* élén lankadatlan buzgalommal tevékenykedő *Lichtenberg* Emil jelentős kultúrmunkájának. A nagyhét valamelyik napján hol *Máté,* hol *János* evangéliuma szerint megírt *Urunk kínszenvedése* szólal meg Lichtenbergék odaadó tolmácsolásában. Most a megszokott művészi színvonalon a *János-passió*-t hallhattuk s ez volt a mü első magyar *teljes* előadása. A szólókban *Báthy* Anna, *Basilides* Mária művészetének gazdagságát élveztük, Pilátusként *Kálmán* Oszkár szerepelt, Jézust pedig a kitünő *Tibor* Zoltán személyesítette meg, az evangélistaként pedig *Rösler* Endre tündökölt. A II. rész előtt *Zalánfy Aladár* az őt jellemző rendkívüli komolysággal és minden sallangtól mentes, lényeget kereső, szinte aszkétikus hangon, pompás stílusban szólaltatta meg Bach *„O Mensch bewein' dein' Sünde gross"* korálelőjátékát a Zeneakadémia orgonáján. *(G. E.)*

* **Nagyböjti hangverseny.** A hírneves *Cecilia-kórus* nagycsütörtökön délután a városmajori templomban a nagyhét mélységes gondolatainak vált példaadó zenei tolmácsolójává. A nyugati renaissance zeneköltészettől a magyar néphagyományig ívelő remek műsoruk kiemelkedő száma *Josquin des Pres* szekvencia tétele és *Lotti* Crucifixusa volt. A bemutatott *Deák—Bárdos* nagypénteki motetta magyaros hangulatú erőteljes mű.

* **Faragó György hangversenye.** Multkor egyik olvasónk azt a kérdést tette fel, hogy mi az ideális, a jó vagy a szép zongorázás? Erre a feleletet *Faragó* György tartalmas koncertje adta meg. Ez a kiemelkedő művész ugyanis nemcsak jól, hanem szépen is játszik. Ami hiányzik még előadásából, az egyéniségnek az a fűszere, ami zamatossá teszi a muzsikát és a muzsikálást. Aki azonban annyira zongorára termett, oly könnyed virtuózitással és gazdag muzikalitással ékes pianista, mint *Faragó,* annál — mint a *Schumann* Szimfónikus etüdök egyes változatainak pompás megoldása, *Ravel* és *Debussy* műveinek varázsos hangszínei mutatják — csak idő kérdése, mikor találja meg a külső felület alatt az igazi lényeget. Reméljük, hogy a talentumos művész nem kerüli meg a problémákat s nem káprázatja el önmaga megvesztegetően szép hangja, elegáns játékának briliáns könnyedsége és az a nagy siker, ami zongorázását kíséri. *(G. E.)*

Mélységes fájdalommal tudatjuk, hogy drága fiunk,

Schweigstill Gyula

életé gyönyörű ifjúságában, 14 éves korában elhunyt. Temetése pénteken délután 4 órakor lesz a kerepesiúti r. k. temető halottasházából.

SCHWEIGSTILL BÉLA ÉS CSALÁDJA.

Minden külön értesítés helyett.

Mélységes bánattal tudatjuk, hogy a legjobb, legszeretőbb drága jó édesanya, anyós és testvér, unokáit rajongva szerető nagyanya

özv. Gubovits Adolfné

családjának szentelt önfeláldozó életének 72. évében örökre itthagyott bennünket.

Temetése ma, pénteken délután 2 órakor lesz a rákoskeresztúri temetőben.

Gál Aladárné Gubovits Ilus, dr. Gubovits Sári, Gubovits István Iván, gyermekei; Gál Aladár, veje; özv. Gubovits Szilárdné Taussig Sári, Gubovits István Ivánné Mérő Bori, menyei; Gál György és Zsuzsi, unokái.

Csók István



Művészet 1912. 2. May

A szerkesztő üzenetei

Kérjük előfizetőinket, hogy a címváltozásokat — az előző cím feltüntetésével — legkésőbb szerdáig jelentsék be, mert csak ebben az esetben van módunkban az Uj Idők-et megjelenéskor már az új címre küldeni.

—

1926. II. 2. 1. Erre lapunk más helyén kap választ. 2. Ön azt kérdezi, hogy a mai fogalmak szerint egy harminckétéves leány *csakugyan* vénleány-e. S rögtön megadja rá a feleletet, hogy azt hiszi: nem. Különösen akkor nem, ha önálló és ha állása van. Számtalanszor megírtuk ezen a helyen, hogy a vénleányság korhatára az utolsó évek alatt messze-messze kitolódott s hogy a régi értelemben ismert, kutyás-macskás vénleányok nincsenek többé. 3. A gyermekek szempontjából természetesen jobb, ha a leányok előbb mennek férjhez, de azért Isten segítségével még akkor is felnevelheti a gyermekeit, ha harminckét esztendős korában megy férjhez. 4. Egyszer már idéztük, most újra ideírjuk, amit erre a kérdésre, hogy miképpen lehet a férfit nyilatkozásra bírni, egy kiváló gondolkodónk felelt: *„Sehogyan.* Ami magától él és fejlődik, azon a mesterséges beleavatkozás csak ronthat. És ha valamire, úgy erre illik a jólismert német közös-szólás: man merkt die Absicht und wird verstimmt. Még rosszabb az, hogy a mesterkedésektől éppen azok a legderekasabb férfiak állanak félre leghamarabb, akik igaz szerelemmel közeledtek ahhoz a nőhöz. A számítók és haszonlesők soha. A férfiak közt két fajta van, mely a mesterséges „édes kényszerítés" visszataszító erejét meg nem érzi: a gonoszak és a bambák fajtája. Ezt a két fajtát azonban nem érdemes nyilatkozatra bírni." 4. Soha. Efelől nyugodt lehet. A leveleket, miután válaszoltunk reájuk, rögtön megsemmisítjük.

SZISZI. Lehet, hogy elhamarkodta egy kicsit a dolgot azzal a levéllel. Ha a nők megtanulnák, hogy nem kell mindjárt levelet írni! Fogadjon szót: máskor, ha ellenállhatatlan szükségét érzi annak, hogy levelet írjon, egy teljes hétig várjon, mielőtt elküldi. A mi tapasztalásunk szerint, — pedig elhiheti, hogy van némi tapasztalásunk ezen a téren, — a levelek sokkal több szerelmi ügyet rontanak el, mint amennyit rendbe hoznak. Még jegyesek között is óvatosságot ajánlunk a levelezésben. Mikor pedig egy leány szerelmes és úgy érzi, hogy csalódott, hogy legszentebb érzelmeit mélyen megbántották, akkor sírjon, panaszkodjék a barátnőinek, írjon verset vagy tegyen úgy, mintha nem törődnék a dologgal és mutasson jókedvet, csak levelet ne írjon. Egy szerelmes és elkeseredett nő nem tud elfogulatlan lenni. Ha elfogulatlan volna, akkor nem írna levelet. Soha nem láttunk még rá példát, hogy meg ne bánta volna, aki ilyen levelet írt. Most már nem lehet segíteni rajta. Amit mond az ember, azt még csak lehet később enyhíteni, szépíteni, de az írott szón nem lehet változtatni. Afelől azonban megnyugtathatjuk, hogy a fiúért nem kár. Aki ennyire befolyásolható — még hozzá rossz irányban, — azon nincs mit sajnálni. Semmit sem vesztett benne. Azt pedig egészen biztosan mondhatjuk, hogy nem ő volt az utolsó szerelme. Tízezer ember között legföljebb, ha egyetlenegy akad, aki huszonkét esztendős korában elbúcsúzik a szerelemtől.

RAGYOGÓ A LÁNYÁLOM. Névtelen levelet írni: aljasság. Ha valaki rosszat mond a felebarátjáról, legalább vállalja a felelősséget azért, amit mondott. Gyáva és jellemtelen, aki névtelen levelet ír. Okos ember nem is ad a névtelen levélre semmit. Okos ember csak akkor ítél, ha tényeket tud és ha kétségtelen bizonyítékai vannak. De akkor sem mondja el másnak, amit tud. Egy híres ügyvédünk, a rágalomról beszélvén, *Crémieux*-t említi, a világhíres francia ügyvédet, aki egyik védőbeszédében, minthogy a gyilkossággal vádolt ember ellen nem volt elég bizonyíték, Kainra és Ábelre hivatkozott mentő tanúk gyanánt. „Kain — úgymond — megölte Ábelt. Az Isten, aki mindenható, ezt látta és tudta és mégsem sújtotta le azonnal Kaint, hanem előbb a próbákat kérte. Megkérdezte Kaint, hogy hová tette az öccsét. Kain azt mondta, hogy ő nem őrzője Ábelnek. Az Isten erre az égbekiáltó vért hozta fel bizonyíték gyanánt. Ha a jó Isten is ilyen alaposan vizsgálta meg az esetet — mondta Crémieux, — akkor senkinek sem fog ártani, ha előbb tárgyalást tart magában, mielőtt ítélne, különösen az asszonyok fölött, akiket már a puszta gyanú is sokszor megöli." Az Ön esete még nem ilyen tragikus ugyan, de már is — látjuk — sok kellemetlenséget, szomorúságot okoztak mindkettőjüknek a névtelen levelek. Miért nem tudnak föléjük kerekedni? Most már ismerik az írást, — miért nem dobják olvasatlanúl a tűzbe? Miért szerzik meg a rágalmazónak azt az elégtételt, hogy mindent elhisznek neki? El lehet azt józan ésszel képzelni, hogy a rágalmazó: jóakarójuk és hogy önzetlenül, a maguk érdekében cselekszik? Úgy-e, hogy nem? Bizony, ha ezek a rágalmak és névtelen levelek megingatták egymásban való hitüket, akkor jobb, ha szakítanak. Abban, akihez feleségül megy: föltétlenül bíznia kell. Ha nem bízik benne, inkább most váljanak szét. Ugyanez áll a fiúra is.

1013. Lenolajjal és spirituszoldattal egy darabka gyapjúrongy négy csüreskét fogja össze és törülje ki valamivel, hogy gömbölyű és ruganyos legyen. Mártsa spirituszos vízbe, nyomkodja ki egy kicsit, azután egy kis lenolajat csöpögtessen rá és azzal dörzsölje át óvatosan a bútort. Bútor- és festék kereskedésekben különben készen is kaphat bútortisztításra való kenőcsöt, vagy folyadékot, amelyhez használati utasítást is mellékelnek.



A Magyar Hiszekegy. Csók István, a nagy magyar festőművész *Magyar Hiszekegy* című híres képét, amelynek kicsinyített mását itt mutatjuk be olvasóinknak, most a Nemzeti Szalonban állította ki. A gyönyörű festmény hét színben készült reprodukciója 500.000 koronába kerül és a Nemzeti Szalon igazgatóságánál (V., Erzsébet-tér) postautalványon vagy levelezőlapon is megrendelhető.

MÁRIA. Deutsche Kunst und Decoration. Havonkint jelenik meg. Évi előfizetési díja 24 arany Márka, azaz kb. 450.000 magyar korona. — *Magyar Iparművészet*, havonkint jelenik meg. Előfizetési díja egy évre 150.000 K. — *L'Art et Decoration* szintén havonkint jelenik meg és előfizetési díja egy évre körülbelül 400.000 korona. Mindezeket a folyóiratokat megrendelheti Singer és Wolfner könyvkereskedésében, VI. ker., Andrássy-út 16.

KRIZANTÉM, RÓZSA, SZEGFŰ. Nem tudunk ellentállni a kísértésnek és szép levelének néhány mondatát közöljük. Ime: „Most egymásután, amióta Rudolf Stratz: Meghalok érted! című szép regénye megkezdődött, késni szokott az Uj Idők. Nem vagyok irigy és nem haragszom, ha a posta-



M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR
Árverési csarnokának
aukciói: IX. ker., Lónyay-utca 30—32.
IX. ker., Kinizsy-utca 2. szám
XXXIV. általános aukció
Kiállítás:
október 10, 11, 12 és 13-án
Árverések:
október 16-tól október 30-ig
délután ½4 órától
Állandó kiállítás naponta d. u. 3-6-ig. Állandó árverések naponta d. e. 9-12-ig, d. u. 3-6-ig
Minden pénteken délután BUTOR, szerdán és szombaton délután ÉKSZERÁRVERÉS.

Műbutor: Egyesült Fővárosi Műasztalosok Szövetkezete VI., Liszt Ferenc-tér 9.

Leszállott lováról, királylyányhoz lépe
És bele tekintett gyönyörü szemébe.
Melyet a királylyány épen most nyita ki,
Mialatt ily szókat mondanak ajaki:



Kedves szabaditóm! Nem kérdezem, ki vagy;
Csak annyit mondok, hogy hálám irántad nagy.
Háládatosságból én mindent megteszek,
Hogy ha kedved tartja, teleséged leszek.

János vitéz. Sándor Béla falfestménye az Erzsébet-söröző pincéjében. (Budapest, IV., Egyetem-utca 5.)

mesterék előbb olvassák el az én kedves lapomat, csak, hát, olyan rettenetesen üres a vasárnapom, ha nem érkezik meg szombaton délután az Új Idők. Nem is tudom, hogy mihez kezdjek. Van könyvem; sok értékes olvasmányom, de nyugodtabban veszek elő egyet belőlük, ha előbb kiolvashatom az Uj Idők-et. És majdnem mindig találok választ, egyik-másik előfizetőtársamhoz intézett, kedves, vigasztaló üzenetükben, a magam bajára is. Ma is vasárnap van; a naptár piros betűvel jelzi, csak nekem szürke és hangtalan: nincs itt az Új Idők legutóbbi száma. Pedig talán megint találnék benne szép, okos, gyengéd szavakat, amelyek megsimogatnák a lelkemet, felmelegítenék a szívemet; szép mondatokat, amelyek szép, tiszta gondolatokat adnak. Hogy valamikép közelebb jussak ma az Új Idők üdítő légköréhez, megpróbálok levelet írni, kedves Szerkesztő úrnak.'' Ha az Ön vasárnapja szürke volt az Új Idők nélkül: egy hétköznapunkat viszont bearanyozták kedves, meleg sorai. Köszönet érte. 1. Miért ne lehetne? De ha a meghívottak egy része babonás, ő rájuk való tekintettel talán mégis más napon kellene tartani. Látja, még a villamostársaság is számol a közönség babonás érzéseivel és nem járat 13-as jelzésű kocsikat. 2. Ha nincs bundája, akkor leginkább fekete vagy szürke prémmel diszített crèpe de Chine-vel bélelt fekete télikabátot ajánlunk. Alája veloursiffonból, crèpe de Chine-ből vagy crèpe georgette-ből készült, hosszúujjú ruhát. A ruha színe lehet: fekete (az idén megint nagyon divatos), sötétkék, vörös, barna, zöld stb. Mindenesetre sötétebb szín. Fekete veloursiffon-kalap. Testszínű selyemharisnya, kivágott drappcipő. (A fekete kabáthoz és kalaphoz jobban illenék ugyan fekete cipő, de talán a ruhához nem illik és miután több alkalomra kell: a drapp megfelelőbb.) Fehér glacékesztyű. Feketebőrvagy ezüst-ridikül. Virágot csak néhány szálat. Fehér rózsát vagy fehér szegfűt. Krizantémot ne. 3. Barna antilop-sapka, vagy kicsi, behuzós barna filckalap. A lapossarkú barna cipő nagyon megfelel. Hozzá selyemmel átszőtt világosbarna gyapjúharisnyát. A bőrkabáthoz barna tónusban tartott, kockás puha angol szövetből készült, rövid szoknyát és megfelelő színű pullovert, gyapjúból. Bélelt barna bőrkesztyűt és barna bőrkézitáskát. 4. Tökéletesen igazat adunk abban, amit az esküvő külsőségeiről mond. Sok szerencsét! 5. Utolsó kérdésére lapunk más helyén kap választ.

NAPSÜTÉS. Azt, amit a rokonok mondanak, nem kell tragikusan felfogni. Nem egészen ügyesség dolga az, hanem a szerencséé. Vagy talán már az maga szerencse, hogy valaki olyan ügyes és meg tudja fogni? De viszont az is kérdés marad, hogy csakugyan olyan nagy szerencse-e férjet fogni. Az a férfi, őszintén megvalljuk, nekünk sehogy se tetszik. Az ő hivatása egészen más lelket, más gondolkozásmódot kívánna. Aki ilyen kevéssé képes hivatása magaslatára emelkedni, abban, mint emberben, se mernék bízni. Kijelentései pedig határozottan szívtelenségre vallanak. Ne akarjon megváltozni. Nem magában van a hiba. Majd eljön a másik, az igazi, aki meg fogja érdemelni ezt a sok meleg érzést, amit most érdemetlenre pazarolt. Azt tanácsoljuk: ne járjon utána. Vagy visszajön a maga jószántából, vagy ha nem: inkább ne jőjjön vissza.

CSÚNYALELKŰEK. Az elmondottak alapján kétségtelen, hogy a fiúnak tetszik az az asszony. Az is kétségtelen, hogy könyörgéssel, sírással, szemrehányással nem lehet visszahódítani. Ha egy lány, meg egy asszony kerül szembe vetélytársként, rendesen a lány húzza a rövidebbet. Különösen akkor, ha a férfi ilyen fiatal és tapasztalatlan. Ez nagyon szomorú, de segíteni nem lehet rajta. Hagyja az asszonyt küzdeni az ő asszonyi fegyvereivel: vakmerő kacérságával, kipróbált szépségével. Ön ne lépjen ki leányos tartózkodásából. Soha ne igyekezzék lebeszélni a férfit arról, hogy elmenjen hozzá. Talán ha azt látja, hogy könnyen elereszti, gondolkozóba esik. Számtalanszor megtörtént már, hogy efféle „kiránduláson''

LENGYEL, Budapest VI., Jókay (Gyár)-u. 1. (bejárat Aradi utcai oldalon.) **varrógépek-kerékpárok**, kötőgépek részletfizetésre **előleg nélkül** kaphatók. **Ingyen** tanitom hímezni varrógépen 10-féle munkára, ha nálam varrógépet vásárol :-:

Megérkeztünk Párizsból

de divatrevüt nem rendezünk, ellenben legujabb őszi eredeti

párizsi modeljeinket igen mérsékelt szolid árakon

bocsátjuk vevőink rendelkezésére

NEUBAUER és SPINNER

női divatszalon

Budapest, IV., Váci-utca 11|B, I. em. 1

Alapittatott 1900. évben

Szanatóriumok és gyógyintézetek

Dr. PAJOR SZANATÓRIUM

belgyógyászati és sebészeti betegek részére
Diétás konyha. Zander- és orthopéd gyógytermek.
Vízgyógyintézet bejáróknak is. Ideg- és üdülőbetegek gyógyhelye.

Budapest, VIII, Vas-utca 17.

Üditő, soványitás, ortopedia,
Zander és mindennemü physikális gyógykezelés budapesti mediko-mechanikai
ZANDER-gyógyintézetben IV., Semmelweis-u 2 Kossuth Lajos-u. sarok. — Telefon: József 4-12

PSYCHE KOZMETIKA Budapest VIII. Fhg. Sándor-u 30/a RADIUMOS ARCÁPOLÁS, szemölcs, hajszál és szeplő eltávolitása. Villanykezelés. Kipróbált bőrápolószere **PSYCHE kámfo os arckenőcs** szeplőt azonnal megszüntet. Próbaadag 40 000 K (Postai szétküldés) **Dijtalan tanácsadás.**

SZÉPSÉGÁPOLÁS Hajszálak végleges eltávolitása villannyal, **hámlasztókurák.** Szemölcsök, ráncok, **szeplők,** májfoltok, mitesszerek eltüntetése. — **Mérsékelt bérletrendszer.** — **Szépitőszerek** postai szétküldése (diszkréció melle t) vidékre utánvéttel.

ARI kozmetikus szappan ápolja, szépit a bőrt
ARI gyógyszappan attanásos, zsiros bőrre
ARI szeplőkenőcs eltüntet a szeplót és májfoltot
ARI nappal krém nappal szépit
ARI éjjeli krém éjjel konzervál
ARI kozmetikus krém üditi a bőrt, ráncokat kisimitja stb.
ARI gyógyvíz mitesszerek, pattanások ellen.
ARI hámlasztó szépséghibák gyökeres eltávolitására
ARI kozmetikus puder teint javitására

Használati utasitással.

ARI rouge természetes szin
ARI szőrvesztő hajszálak eltávolitására
ARI zománc arc és kar labástrom fehérséget kap 24 óra
ARI email krém nappali használatra
ARI szeplőkészlet a legmakacsabb szeplőket öt nap alatt távolitja el
ARI ema viz ráncokat kisimitja.

Egyedüli elárusitó: **Gáog kozmetika** *Muzeum-körut 13. szám I. em. Telefon: József 102—87*
Vidékre és utódállamokba postai szétküldés naponta. — Ügyeljünk az „ARI" védjegyre!

ezer a hallgatója — s Szaid Idrisz egyik növendéke volt valaha. Innét hatottak reá erkölcsi represszziókkal s hogy ennek volt célja, bizonyítéka az *egész arab leszerelés*. Most már csönd van egész Arábiában. Szaid Idriszért nem lett volna érdemes csatározásokat vívni a testvér-török néppel. Kár lett volna elsősorban a nemes arab népért. A benne rejlő művészi erők az új régime alatt ismét új erőre serkedeztek. Az új régime angol, francia és német vállalkozókat vitt a leszegényedett nép közé, már a legutóbbi két-három év óta is tömeges és nagyszabású iparvállalatok létesültek és a kedvre kapott arabok ismét érdemesnek tartják művelni boldog Arábia csodásan termékeny földjét. Az ifjútörökök megvalósítják a leghatalmasabb és legszükségesebb életeret: vasutat a perzsa-öbölig, életet és jólétet hozva mindenütt, hol az elvonul. Egyelőre civakodtak oroszok, angolok, németek és franciák az elsőbbség fölött; de mindeme tünékeny jelenséget túlszárnyalja az új-törökök nemes energiája, mely Európát kezdettől fogva csodálatra ragadta, termékenységet hirdetve minden akadályon át. Az új-törökök nagyon megérdemlik végre, hogy békében dolgozzanak. *Lendvai Károly*

Műmellékletünk. Pompás művészi reprodukcióban mellékeljük mai husvéti számunkhoz Csók Istvánnak, a kiváló festőművésznek egyik gyönyörű festményét, a Krizantémumokat. Reméljük, hogy e figyelmességünkkel némi örömet fogunk szerezni előfizetőinknek és ha ez megtörténik, el is értük célunkat.

Uj könyvek

Herceg, hátha megjön a tél is! Versek. Irta Babits Mihály. Ára 3 korona.

Két kritika. Irta Babits Mihály. Ára 30 fillér.

Szétfoszlott idyllek. Ő felsége látogatása. Irta Fogazzaro Antonio. Fordította Elek Artur. Ára 30 fillér.

A fehér ház. Irta Bang Herman. Fordította Elek Artur. Ára 60 fillér.

A hortobágy. Irta Zoltai Lajos. Ára 1 korona.

Edda-dalok. Irta Gábor Ignác. Második kiadás.

A jegyzőné regénye és más novellák. Irta Gábor József. Ára 1 kor. 70 fillér.

Egyveleg. Novellák. Irta Kóbor Tamás. Ára 40 fillér.

Csonka regény és novellák. Irta Kaffka Margit. Ára 40 fillér.

Őszi koncert. Kártya. Versek. Irta Kosztolányi Dezső. Ára 40 fillér.

A szerzetesség. Irta Harnack. Fordította Bencze János. Ára 40 fillér.

Májusi fagy. Színmű. Irta: Lenkei Henrik és Szilágyi Géza. Ára 60 fillér.

Ujabb magyar költők. Lyrai anthológia. 1890—1910. Összeállította Elek Artúr. Ára 3 korona.

Drághy Éva esküje. Dráma három felvonásban. Irta Pekár Gyula. Ára 60 fillér.

Magyarország nagyasszonyai. Irta Farkas Emőd.

A homályból. Költemények. Irta Komjáthy Jenő. Második kiadás. Ára 5 korona.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Tanácstalanul. 1. A színésznői pálya nemcsak önre van olyan vonzó hatással, ilyenkor tavasz felé igen-igen sok ambiciózus leány akar színésznő lenni, de azt már most konstatálhatjuk, hogy a legtöbben, akik az úgynevezett „forró deszkákra" akarnak lépni, távolról sem csinálnak a dologból olyan lelkiösmeretbeli kérdést, mint ön. Éppen, mert leveléből azt látjuk, hogy komolyan fogja fel a kérdést, mi is komolyan vesszük az ön ügyét és legelőször is azt tanácsoljuk, hogy beszélje meg szüleivel a dolgot, mielőtt bármilyen lépésre is elszánná magát, mert könnyen megtörténhetik, hogy rövidesen megbánja elhamarkodott elhatározását. A színésznői pálya talán a legnehezebb pálya, de ön — és még annyi társnője — csak az annyiszor emlegetett csillogást látja belőle és valószínű, hogy önt is csak ez csábítja. Különösen nehéz pedig a kezdet és még nehezebb és fáradtságosabb a színésznövendékeskedés ideje, — természetesen, ha komolyan veszi hivatását és nem egyszerű eszköznek tekinti, hanem komoly célnak. Már ezért is tanácsos, hogy előbb jól meghányja-vesse magában a kérdést és főként, hogy szülei nélkül, vagy talán egyenes akaratuk ellenére, semmiféle meggondolatlanságot ne kövessen el, mert ha mégis, mindenáron színésznő akar lenni, föltétlenül szüksége lesz szülei segítségére. Anyagi segítségére. Mert a színésznövendékeskedés is természetesen költségekkel jár. Az, hogy már huszonhároméves, nem volna akadály, különösen pedig akkor nem, ha drámai színésznőnek készülne. 2. Színésznőket az Országos Magyar Királyi Színművészeti Akadémián (Budapest, Rákóczi-út 21.) és az Országos Színészegyesület iskolájában (Budapest, Lipót-körut 1.) képeznek ki, továbbá Rákosi Szidi nyilvánossággal felruházott intézetében (Budapest, Csengery-utca 28.) és még számos magán sziniiskolában. Szülői, vagy gyámi beleegyezést mindenütt megkívánnak, azonkívül megkívánják még annak igazolását, hogy a növendék a tanfolyam alatt fönn tudja magát tartani, amiről szülők, esetleg rokonok vagy gyám írásban szavatolnak. A tanfolyamok nagyobbrészt kétévesek. A tandíj a különböző iskolák szerint változik, de van tandíjmentesség és ösztöndíj is a különösen tehetséges növendékek számára.

Tenor. Önnek ugyancsak ezt a választ adhatjuk. Mint címet fölemlítjük még a Magyar Királyi Zeneakadémiát, Budapest, Liszt Ferenc-tér. A belépő növendék, akinek legalább tizenötesztendősnek kell lennie, itt tíz korona beiratási díjat, azonkívül százhegyven korona tandíjat tartozik fizetni.

Modern leány. 1. Önt megcsókolta az unokafivére és ön ekkor összeszidta és szemébe vágta hogy utálja, gyűlöli . . . Ha nem is vallotta volna meg pár sorral alább, hogy „magunk között legyen mondva, nem felel meg a valóságnak a fenti kifakadásom, mert, igenis, szeretem a fiut", — mi akkor is rögtön tudtuk volna, hogy ön dehogy is gyűlöli. Ha igazán gyűlölte volna, nem panaszkodná el a dolgot, és nem is venné olyan komolyan, hanem e kijelentéssel elintézettnek tekintené, és nem kérne egyúttal tanácsot, hogy most már mitévő legyen. Egyébként, sajnáljuk, de nem adhatunk olyan tanácsot, aminőt ön vár, mert ön bizonyára azt szeretné, ha azt tanácsolnók, hogy — folytassa az ügyet. Sőt: semmiesetre se folytassa. Nagyon veszedelmes lehet az ilyen játék tizenkilenc éves leány és tizenkilenc éves fiu között, még akkor is, ha az utóbbi bankhivatalnok és jogász is egy személyben. 2. Dehogy is illik csókolozni. Az ifju urat szép szóval is vissza lehet tartani a lumpolástól, nem kell okvetlenül csókkal visszatartani ettől. Mondja meg inkább a szüleinek. 3. Elfogadhatja. De már levelezni, rendszeresen, nem szükséges. 4. Ha a tisztító-intézetben sem tudtak segíteni rajta, nyugodjék meg abban, hogy ezen nem lehet segíteni.

Anonym. 1. Tegyen jelentést a rendőrségnél, amely azután, ha lehet, ki fogja nyomozni. A legjobb azonban egyszerüen napirendre térni a névtelen levelek fölött, mert aki névtelenül támad, igazán nem érdemes arra, hogy komolyan vegyék. 2. Nyerstojást igyék, ne dohányozzon. 3. Rendelje meg a „Mindentudó" cimü könyvet, amely külön fejezetben tárgyalja a tisztítást is. A „Mindentudóban" egyébként számos praktikus tanácsot lelhet az egészség megtartása, a gyermek ápolása, a szépség megóvása, a háztartás és a gazdaság köréből előforduló kérdésekben. A könyv ára 3 korona és megrendelheti Singer és Wolfner könyvkereskedésében, Budapest, Andrássy-út 10. szám. 4. A legtanácsosabb orvoshoz fordulni, mert az eféle orvosi könyvek az ő számukra iródtak és a laikust csak megzavarják.

Tanítónő. Ne törődjön vele. Ön helyesen cselekedett és csak a legtúlzottabb szőrszálhasogatással lehet hibát föltételezni tettében.

Töprengő menyasszony. Cégeket nem ajánlunk.

J. D. *Öregség.* Sablón. A megirásban némi ügyességet vélünk fölfedezni, de az egész jelentéktelen. Nem közöljük.

S. S. *Kiss Gábor uram.* Miért nevezi ön elbeszélését költeménynek? Ezzel akar némi érdekességet kölcsönözni neki? Mert a novellája máskülönben érdektelen. Közölhetetlen.

Sch. M. *James Dubedat úr hazaszeretete.* Határozott tehetség nyomait véljük látni ebben a munkájában is, de ez még zavaros és kiforratlan. A kéziratot még kivételesen sem őrizhetjük meg.

F. M. *Az esztétikus.* Nem valami jelentékeny dolog. Némi stílusbeli készsége van, de a témája nem érdekes. Keressen érdekesebb témákat.

F. S. Ez, kérjük szépen, éppen olyan mese, mint a bélyegekkel visszaváltott szerecsen-gyerekek meséje. Sehol sem cserélik be.

P. K. *Vágják az erdőt . . .* Nem fakó, útszéli, poros virágok. Mind a nyolc költeményben érzik a poézis friss lehellete. Kár, hogy nem fordít nagyobb gondot a külső formára is; emiatt többhelyütt egyenetlen, göröngyös. Érdeklődve várjuk a szebb folytatását.

K. J. *Hazatérés.* Ez is költői tehetségről tanuskodik. Ha a második strófa második és harmadik sorát költőibb szavakba tudja foglalni: szívesen soroljuk a közlendők közé.

Alice. Nagyon köszönjük megtisztelő bizalmát, de sajnos, efélékre nem vállalkozhatunk.

R. D., *Ujvidék.* 1. Kettő kivételével valamennyi. 2. Házas, egy fia van. Lakása: Budapest, Oszlop-utca 3. szám. 3. Dóczy Lajos fordítása.

Á. M., *Budapest.* 1. Goldmark Károly címe: Wien, II., Gallgasse 10. szám. 2. Németül. 3. Ugyancsak németül. Címe: Dr. Strauss Richárd, Berlin, W. 15., Joachimsthalerstrasse 17. sz. 4. Nem értjük, hogy milyen levelezőlapot és hogy hová akar beküldeni.

T. T., *Budapest.* Gyenge, közölhetetlen.

X. *Az orgona.* Kedves kis apróság, de annyira jelentéktelen, hogy nem közölhetjük. Mégis bíztatni merészeljük, mert határozott tehetségről tesz tanúságot.

Uj Idők 1911. 29-ik

Fűszál. *Én.* Puffogó szavak, semmi mélység, semmi egyéniség. Ilyent minden intelligens ember tud írni, némi gyakorlat után. De ez még nem művészet és nem irodalom.

Nem közölhetők: Enyelgés. Költészet, ez agg ló nyögte idők átkát . . . Egy név. Három vers. Levél. Lys. Nem láttam őt... Álmom. Álmaimban. Osztályrészem. Bolyongva járom én . . . Gizihez. Tavasszal. Ah, most oly szomoru . . . Multakról.

A KIADÓHIVATAL ÜZENETEI

Sz. R., *Királyháza.* Bródy Sándor összegyüjtött munkáiból tényleg hiányoznak legujabb művei, nevezetesen: *A tanítónő* és a most nagy sikert aratott *Medikus* című színműve, úgyszintén *Rembrandt-fejek, Novella, Komédia* és *Jegyzetek a szerelemről* című kötetei. Ezek azonban külön is megszerezhetők kötetenként 3 korona 50 fillérjével. A két színmű ára egyenként 2 korona 50 fillér.

H. J., *Nagyvárad.* Berczik Árpád legujabb novellás kötetének címe: *Hogy született a szerelem?* Ára 3 korona 50 fillér. *A nyári feleség* szintén novellás kötet és az Egyetemes Regénytárban most jelent meg. Ára csinos vászonkötésben 1 korona 20 fillér.

M. O., *Pécs.* Köszönjük szépen figyelmeztetését. A Magyar Figyelő gazdag tartalma tényleg nem engedi meg, hogy félévenként köttessük be, mert a kezelése kényelmetlen lenne. A kiadóhivatal tehát már most gondoskodott arról, hogy negyedévi bekötési táblát készittessen, és igy már most módjában van mindenkinek az első hat számot beköttetni.

V. P., *Székesfehérvár.* Legutóbb három új novellás kötet jelent meg. A címük: Bársony István: *Négyszemközt.* Krúdy Gyula: *A podolini takácsné,* és Lengyel Laura: *Máb királyné.* Ha a helyi könyvkereskedésben még nem kapná meg valamelyik kötetet, irjon Singer és Wolfner könyvkereskedésének, akik a könyv ára (kötetenkint 3 korona 50 fillér) és 30 fillér portó előzetes beküldése után, haladéktalanul bérmentve megküldik a kívánt művet.

Előfizető, *Kisujszállás. Legendák a nagyapámról,* Kiss József legujabb költeményeit tartalmazza. Jehova című nagy költeménye, Kiss József költeményei című kötetben (ára kötve 3 korona), a *Mécsvilág, A naphoz* című versei pedig a *Levelek Hullása* című díszműben jelentek meg. (Ára 8 korona.)

TARTALOM.

Szöveg: *Az én második feleségem.* Irta Heltai Jenő. — *A belső szoba.* Irta Gárdonyi Géza. — *Virágvasárnap.* Irta Dutka Ákos. — *A fehér medve.* Irta Hg. F. — *Este van már . . .* Irta Pósa Lajos. — *Budapest felfedezése.* Irta Biró Lajos. — *Doktor Hartmann.* Irta Farkas Pál. — *A kétezredik esztendő.* Irta Balla Ignác. — *Idegen írók: Szőkék és feketék.* Irta Duffield Osborne. — *A parfum-királynál.* Irta Kozmutza Kornélné. — *Rovatok:* Mindenféle. — A szerkesztő üzenetei. — A kiadóhivatal üzenetei. — *Fordított regény: A levegő hajótörőttjei.* Irta Capitaine Danrit.

Képeink: Lebrun: Mária Antoinette, gyermekeivel. — Udvardy Géza: A fészek. — Rubletzky Géza: Anya és gyermeke. — A feszület előtt. — A római világkiállítás. (Két kép.) — Mühlbeck Károly fejlécei. (Két rajz.) — Ujságkiadók banketje. — Tél a tavaszban. — A kétezredik esztendő. (Négy kép.) — Párisi húsvéti bonboniere-k. (Négy kép.)

Műmelléklet: *Csók István:* Krizanthemumok.

Melléklet: Dumas: *Gróf Monte Cristo.*

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner.**
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Andrássy-út 10. szám.

Az Uj Idők kliséit Wolfner M. cinkográfiai műintézete készíti, Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 13. Telefon 55—52.

Darvas Jenő udvari szállító Tulipán Gyermek-Otthonának (IV., Koronaherceg-u. 9.), féloldalas hirdetésére fölhivjuk olvasóink figyelmét. A legizlésesebb fiu- és gyermek-ruhák, felöltők, kalapok, fehérnemüek dús választéka teszi ezt a modern áruházat minden vásárlónak kedvelt beszerzési helyévé. Aki jutányosan, elegáns, divatos és izléses ruhába kívánja öltöztetni kedves kicsinyjeit, az nem vásárol addig, míg a Tulipán Gyermek-Otthon dús raktárát meg nem tekintette.

Energia: *emésztés.* A boldogság titka az egészség fentartásában rejlik. Aki egészséges, az szorgalma és munkájával könnyen küzdi meg az élet gondjait, de aki beteg, annak semmiféle földi gyönyör sem szerezhet örömet. Az emberi szervezet csak akkor lehet egészséges, ha állandóan kielégítő nedvcserével bir, ha a táplálék helyesen fölhasználtatik és a fölösleges anyag rendszeresen s kellő mennyiségben eltávolítást nyer. Az egészségi zavarok legnagyobb része rossz emésztésen alapul, éppen azért mindenkinek arra a fontos kellékre kell a fősúlyt helyeznie, hogy emésztése gyors s zavartalan legyen. Sok szer létezik, de nem mindegyik használ az egészségnek. A jó hashajtószer káros alkatrészektől mentes legyen, ne okozzon fájdalmat, nehézséget s íze is kellemes legyen. Mindezen kellékeket ideális módon magában foglalja a *Califig* kaliforniai fügeszirup. Kapható minden gyógyszertárban; felnőtteknél s gyermekeknél egyaránt megvan a kellő hatása, még hosszabb használat esetén is.

Miért kap annyi postai megbízást a kassai Haltenberger-féle ruhafestő és vegytisztitógyár? Mert a cég teljesen megbizható, munkája gyors és kifogástalan s az árak jutányosak.

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat

Tavaszi Kiállítás

:: a városligeti Műcsarnokban. ::

Megnyilt 1911. évi április hó 1-én.

Nyitva naponta délelőtt 9-től délután 3-ig.

Csütörtökön és vasárnapon este 11 óráig zeneestély.

Büffé. Belépődij 1 korona.

Vasárnap délután 1 órától **40 fillér.**

Képes katalógus ára 80 fillér.

Kapható minden könyvkereskedésben is.

A Műcsarnok tavaszi tárlatát ingyen látogathatják mindazok, akik a Képzőművészeti Társulat tagjai. Tagsági dij évi 20 korona. Jelentkezni lehet akár levelezőlappal is a Műcsarnokban. A tagok ingyen látogathatják a Műcsarnok **összes kiállításait,** ingyen kapják a **„Művészet"** gazdagon illusztrált folyóiratot, részt vesznek 40000 korona értékü **műtárgyak sorsolásában.**

Szénási és Kardos részvénytársaság legutóbbi igazgatósági ülésén elhatározta részvénytőkéjének 100.000 K-val való fölemelését és e tárgyban folyó hó 18-ikára rendkívüli közgyülést hív egybe. A fölemelést a hatalmasan megnövekedett forgalom, valamint új üzletágak bevezetése teszi szükségessé.

Szeplős és pattanásos hölgyek és urak részére kizárólag a Diana-arckrém és Diana-szappan bőrápoló és szépitő szer ajánlható. Ára 75—75 krajcár. Egyedüli készitő: Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly-körút 5.

A Bulyovszky-utcai leánynevelő-intézet

az ország egyetlen intézete, a mely fiatal uri leányoknak tökéletes

TOVÁBBKÉPZÉST

nyujt. Idegen nyelvek, zene, festés, főzés, háztartás, tánc, tennisz és egyéb sportok stb., kizárólag ezen célra épült kertes villában. Előjegyzés május 1-től. o o o o

Prospektust kivánatra küld:

Dr. Förstner Gyuláné igazgatónő

Budapest, VI., Bulyovszky-u. 10.

o o TELEFON: 171—93. o o

MAGYAR FIGYELŐ

A szerkesztőbizottság elnöke:

GRÓF TISZA ISTVÁN

A szerkesztésért felelős:

HERCZEG FERENC

Most jelent meg a Magyar Figyelő 7. száma, mellyel a folyóirat második évnegyede kezdődik. A Magyar Figyelő joggal hivatkozhatik reá, hogy rövid idő alatt fel tudta kelteni a közvélemény érdeklődését és hogy általa propagált eszméknek országszerte visszhangjuk támadt.

A legujabb füzetben **Tisza István gróf** «Szabadgondolkodás» című cikkében lándzsát tör a véleményszabadság mellett. — Ezt követik a következő nagyérdekü közlemények:

Kozma Andor: A nemzeti egység tényezői.
Yolland Arthur: Magyarország angol ellenségei.
Legifj. Szász Károly: Egy honvéd naplójegyzetei.
Herczeg Ferenc: Békák a kutban.
Kenedi Géza: A pornografia üldözése.
Alexander Bernát: Kik fedezték föl igazán a természetet.
Ambrus Zoltán: Szinház.
K. G.: Levelek Magyarországból.
Följegyzések: A harmadik egyetem. — Nietzsche, a magyar veszedelem. — Mexikói háboru — Magyarországon. — Tájképfestés és bronchitisz.

A MAGYAR FIGYELŐ előfizetési ára negyedévre 6 korona, félévre 12 kor. Kiadóhivatal Budapest, VI., Andrássy-út 10.

Patália

Groteszk egy felvonásban.

Irta: **Kosztolányi Dezső.**

Szereplők:

Piroska (kislány)
Farkas (primadonna)
Nagymama (nagymama)
Vezér (színigazgató)
Vadász (szerző)
Vadorzó (ujságíró)
Pap (papnak maszkirozott színész)

Színészek, színésznők stb.

Történik egy öltözőben, az első felvonásközben.

(Amikor a függöny szétnyílik, távolról az operett zenéje hallik s egy női énekhang a színpadról. Most vesszük észre, hogy az öltözőben, az ajtótól balra, télikabátban, kalapban kuporog a *nagymama*, vidékies, de azért nem karrikatura. Ötven felé. Arca-füle lángol mintegy negyven fokos lázban, részint melegtől, részint ettől a környezettől, melyet először lát. Nem tudja, mit tegyen. Balra néz, jobbra néz, előre néz. Berreg a csengő a falon: — fölkel, kigyullad a transzparens: — ijedten leül. A hátsó ajtó két szárnyán rés képződik, azon bekukucskál minden zaj nélkül egy szakállas-baiszos, ősemberi fej, bozontos, vörös parókában. Kémlelődik, hogy ki van az öltözőben, jobbra-balra fordul, végül tekintete találkozik nagymama tekintetével, ki hátrafordul s dermedt csöndben farkasszemet néz vele pár pillanatig. Aztán a fej némán és nyugodtan, amint bedugódott, visszavonul. Kinos szünet. A hátsó ajtón belép).

Operettkirály (arany korona, palást, kard, civilnadrág, égő szivar).

Nagymama (föláll).

Operettkirály (anélkül, hogy észrevenné nagymamát, a baltükör elé ül, leveszi parókáját, fésüli s a fésűt zsebrevágja. A szín közepére megy, kezében a parókával, kopaszon. Kardját az asztalon hagyja, szivarozik, fejébe csapja parókáját. Némán és lassan el a hátsó ajtón).

Nagymama (leül).

Kómikus (oldalt balról, testhez illő bohócruhában, mint egy hóhér).

Nagymama (föláll).

Vadász (oldalt-balról, elegáns, borotvált fiatalember, frakkban, bemutatóra öltözve, utána jön): Tudja már?

Komikus: Tudom. (Megáll).

Vadász: Sántitson.

Komikus (végigsántikálja a szinpadot).

Vadász (kétségbeesetten): Az isten szerelmére, hogy sántit?

Komikus: Hogy sántitok?

Vadász: Ugy, mint aki egész életében nem sántitott. Maga ugy sántit, mint egy színész.

Komikus: Bocsánat, a színész nem is sántit. A hasonlat sántit. (Vigyorog.)

Vadász: Bánom is én, hát sántitson, mint egy hasonlat, de sántitson — értse meg — ezen fordul meg az egész darabom. (Eléjeáll, végigbicceg az egész szinpadon). Igy ni. Gyakorolja, kérem.

Komikus (darabig sántit, de mikor látja, hogy Vadász nem tekint hátra, kényelmesen sétál).

Vadász: Megy már?

Komikus: Megyek. (Oldalt-jobbra el, Vadász utána).

Nagymama (leül).

Civilszinész (oldalt-jobbról, kezében szerep).

Nagymama (föláll).

Civilszinész (tanul, meghajlik): „Tekintetes majomketrec, nagyságos főrendiház, méltóságos elmegyógyintézet!" (Nézi a szerepet). „Kerepel", Miért kerepel? A szereplő kezében kereplő. (Fejét csóválja.) Expresszionizmus! (Ooldalt-balra el.)

Ballerina (oldalt-balról, tüllszoknyában): Vége már az első felvonásnak?

Pap (aki jobbról lépett be): Most van vége. (Zene már nem szól, taps). Szeretsz? (Megcsókolja. Hátsó ajtót kinyitja, taps erősebben hangzik.)

Nagymama (székre rogy): Jézus Mária, ne hagyj el.

Ballerina: Ki ez az anyaszinésznő?

Pap: Fogalmam sincs. (Tapsvihar).

Vezér (beszédül, magával vonja Papot, Ballerinát): Mit mondtam? Micsoda siker. Mit mondtam. Ezek igen. Ezek nem skótok. Ezek tudnak viselkedni. Ezek délszakiak, forróvérü spanyolok, emberevő kannibálok. Majd széttépik, majd megeszik. Ezeknek van modoruk. Aranyos közönség.

Operettkirály (jön): Ilyet még nem ettem. Egymásután hívják, a nevét kiabálják, majd lerángatják a rivaldáról. Állva tapsol az egész nézőtér. A sajtó is. Eddig tiz kihívás.

Vezér: Kihívás? Állunk elébe. Rövidebb függönyt kérek.

Pap (kikiabál az ajtón): Rövidebb függönyt.

Vezér: Egész rövid függönyt. Egy fél pillanat elég. Csak megmutatni. Gyerünk, gyerünk. Ez őrjíti meg őket.

Komikus (beliheg): Igazgató úr, igazgató úr. Hallja?

Vezér: Maga, kérem, csak sántítson. (Veri a taktust a tapshoz.) A vasajtót. Meg kell tébolyítani mindenkit.

Pap (kikiabál): A vasajtót. Meg kell tébolyítani mindenkit.

Civilszinész (szalad): Már csak ő maga hajlong. Senkit se akarnak látni, csak őt, mindig őt.

Vadász (támolyog, zsebkendővel törülközik).

Vezér: Óriási, Vadász, óriási, igazi Vadász-operett, igazi Vadász-siker.

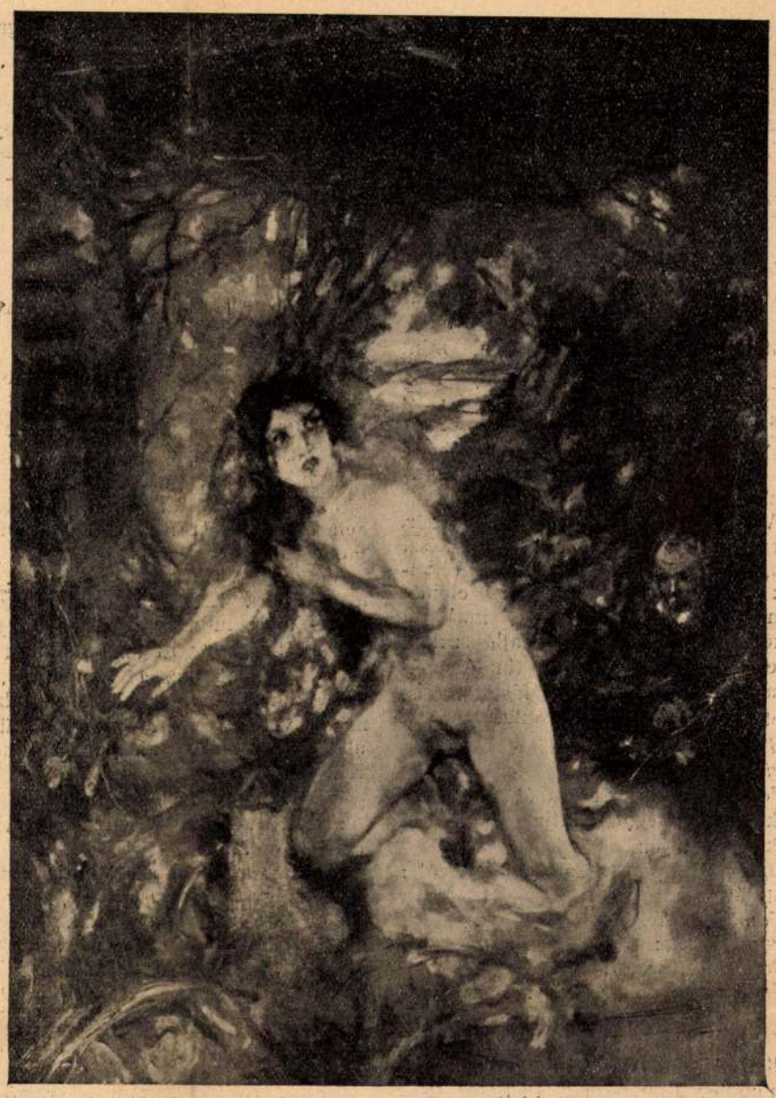

Zsuzsánna. Csók István festménye az Ernst-Múzeumban

Uj Idők 1925. XXXI. 10.

Vadász: Hát ez csakugyan óriási. Övé az egész este. Ki se megyek már. Fölösleges.

Vezér: Száz előzdás. Itt a kezem. Száz, uszkve ötven. És Farkas?

Vadász (fogát fájdítja): Mint a bűn. Csapnivaló.

Vezér: Vigyázat, mázolva, itt jön.

Farkas (átlátszó, lenge primadonnaruhában, baltükréhez szótlanul leül).

Vadász: És még egyre tombolnak, ünneplik, istenitik. (Vezért átöleli.) Ott röpköd egyedül a csillár alatt, mint galamb a villámfényben, mint pillangó a viharban.

Vezér: Akkor még egy vasajtót. (A taps feldörög, meghal.)

Vadász (kiszalad a folyosóra): Itt van itt, itt van már. (Hátrálva tapsol.) Éljen, éljen.

(Vadász, aki befelé hátrál, Vezér, Operettkirály, Komikus, Civilszinész, Pap, Ballerina tapsoló félkört alkotnak az ajtó körül, ugy hogy eleinte nem látni, kit ünnepelnek, majd a félkör két-két éljenző sorfallá szakad és ezen vonul be Piroska tündérruhájában, diszdalmasan, de fásultan is, mint aki már ezt megszokta.)

Mind: Éljen, éljen!

Piroska (bókol).

Vezér (fölkapja Piroskát, a súgólyuk előtt meglobogtatja, homlokon csókolja): Éljen.

Operettkirály (kezel Piroskával): Gratulálok.

Komikus (kezel): Gratulálok.

Pap (kezel): Gratulálok.

Ballerina (kezel): Gratulálok.

Vadász (magához öleli): Isteni voltál, drága. Tüneményes, szenzációs.

Vezér (Piroskát jobbtükréhez vezeti, leülteti: Mit akarsz, szivem? (Mutatja.) Limonádé? Málnaszörp? Piskóta? Csokoládé?

Piroska (aléltan int): Nem. Egy sálat.

Vezér: Sálat?

Piroska: Föl vagyok hevülve. Félek, hogy megfázom.

Vezér: Ja úgy. Hamar egy sálat. (Színészek bebugyolálják Piroskát. Vezér cirógatja őt.) Csodálatos voltál. Erre nincs példa. Ugy játszott, mint egy felnőtt.

Farkas (hátraszól): És én?

Vezér: Te is. Mint egy felnőtt. (Piroskához.) Fáradt vagy, kicsikém?

Piroska (köhög): Kicsikét. (Mosolyog.)

Vadász: Akkor ne is fárasszuk most. Nem próbálunk. Egyáltalán nem próbálunk. Csak pár dolgot még a másodikra. Jó?

Piroska (feláll, sálját ledobva, már munkára készen): Kérem.

(E próba alatt a színészek figyelnek, helyeselnek, kritizálnak, sugdolódznak, s közben az asztalon lévő holmikat elpusztítják: Operettkirály a limonádét, Komikus a málnaszörpöt, Civilszinész a piskótát, Pap a csokoládét.)

Vadász (Hirtelen Piroskához): Nevetni.

Piroska (nevet, de a többiek mind komorak).

Vadász (zordan): Helyes. (Egyszerre.) Sirni.

Piroska (sir, de mind mosolyognak).

Vadász: Hamis. Szivhangot.

Piroska (erőltetetten sir).

Vadász: Pompás. Még csak a dalt. Szóval, pázsit, francia pásztorlány, körülnéz — *„Az a vén satrafa"* — *satrafa,* ez a végszó — hallod? — *satrafa* s te nyomban belévágsz. Karmester úr, kérném. Zene.

Piroska (énekel):

Que ne suis la fougére,
Ou sur la fin d'un beau jour
Se repose la bergére
Sous la garde de l'amour.
Que ne puis-je par un songe
Tenir son coeur enchanté,
Que ne puis-je du mensonge
Passer a la verité.

Vadász: Most pedig...

Piroska (szerepet mond, természetesen és érthetően): „Merre vannak az én kis libácskáim?..."

Vadász (aki fülelt): Majdnem. De ne egészen. Kissé az öntudatod küszöbe alatt mondd. Nézd, gyöngyöm, tegyük fel, hogy itt az öntudatod (lábával vonalat húz a szinpadra), itt pedig az öntudatod küszöbe (lábával másik vonalat húz). Szóval, e küszöb alatt, valamivel. Csak pár centiméterrel.

Piroska: Igen. (Már nem oly közvetlenül.) „Merre vannak az én kis libácskáim...?"

Vadász: Ez sem az. Mindig gondolj arra, hogy te gyerek vagy, egy kis buta, közönséges gyermek. (Melléje kuporodik és édeskésen, selypítve.) „Merre vannak az én kis libácskáim?"

Piroska (egészen hamisan, mint ő): „Merre vannak az én kis libácskáim?"

Vadász: Ez az. Egyszerűen és romlatlanul.

Vezér: Hallgass, fiam a szerző bácsira. Az tudja, hogy mi az egyszerűség és romlatlanság. Minden nap hajnalig kártyázik. De siessünk. Ki innen mindenki, akinek nincs dolga. (Színészek el, Komikus sántítva. Miután elmentek, Nagymamához.) Maga már beöltözött?

Nagymama (föláll).

Vezér: Nem játszik a másodikban? Akkor csak üljön le.

Nagymama (leül).

Vadász (boldogan, Piroskára tekintve, Vezérhez): Patti Adelina.

Vezér (áradozik): Duse Eleonóra. Duse. (Együtt el.)

(Piroska és Farkas a tükörnél festi magát, szemléli arcát, női szakértelemmel. A játék mindig párhuzamos, mint egy bábszinházban.)

Farkas (kis szünet után hátrafordul): Én is gratulálok, Piroska. (Őszinte gyűlölettel, foghegyről.) Egészen jó volt!

Piroska: Ó, dehogy. Ne tessék gúnyolódni. Ma egyáltalán nem vagyok diszponálva. (Hátrafordul.) Hanem a Farkas néni, az igen. Én gratulálok. Isteni volt. Szenzációs. Tüneményes.

Farkas: Igazán?

Piroska: Igazán. Mindenki ezt mondja.

Farkas: Mégis, kicsoda? Az igazgató?

Piroska: Az nem.

Farkas: A szerző?

Piroska: Az sem.

Farkas: Hát kicsoda?

Piroska (vállat von): Mindenki.

Farkas (hidegen): Köszönöm. Jaj, hol is a szemkékem? (Mázolja arcát.) Mondja, kedves, ma nem jön el az anyuka?

Piroska: Az anyuka otthon maradt, vacsorát főz. Megjött a nagymama Késmárkról. A csehszlovák nagymama. Itt van ni, ma ő kisért el.

Farkas (nagymamára néz): Van szerencsém. Mutasson be, Piroska.

Piroska (bemutatja): Farkas néni, nagymama.

Nagymama (fölál, leül).

Farkas: Tudniillik szerettem volna beszélni az anyukával. De magának is megmondhatom, szívem, hiszen már nagy lány. Hétéves.

Piroska (indulatos): Csak öt. Nem igaz, hogy hét. Ezt, tetszik tudni, csak a Fecske Juciék terjesztik, azok az aljas rágalmazók, akik az ujságokban, pénzért, kommünikéket helyeztetnek el rólam, hogy szanatóriumban fekszem betegen.

Farkas: Ezt nem értem. Tavaly azt hallottam, hogy már hat. Aztán már ötéve játszik. Pólyában csak nem léphetett fel a színpadon?

Piroska: Ne tessék haragudni, de igazán nem emlékszem már, hogy mikor születtem. Anyuka azt mondja, öt multam.

Farkas: Hány évvel? Ettől eltekintve, figyelmeztetni akarom valamire, édesem, aminek maga is hasznát veszi majd. Legyen szíves és a végjelenetkor ne álljon az arcom elé. (Nagyon élesen.) Igen?

Piroska: Miért?

Farkas: Mert ez nem illik. Aztán nem felel meg a szerző intencióinak. Érti, szívem?

Piroska: Értem.

Farkas: A szerző, az az aranyos, jó szerző bácsi nem ezért írta a darabot. Végre itt minden köröttem forog, én jövök, én megyek, én élek, én lángolok, s a közönség, az a szegény közönség, nem érti meg a cselekményt, ha maga, ibolyám, mindig ott illeg a súgólyuk előtt, gyöngyvirágom. Jegyezze meg, hogy az ilyesmi tapintatlanság, egyszerüen izetlenség. Rossz ize van.

Piroska: Igen, Farkas néni.

Farkas: Azt is már többször mondtam, lelkem, hogy én nem vagyok néni.

Piroska: Miért nem néni a néni?

Farkas: Azért. Aztán még vallamit. Mikor tapsolnak, tudja, mikor olyan nagyon tapsolnak, szentem, ne ugorjon előre, életem és ne zsebelje be a tapsokat mindig, angyalom. A színpad nemcsak magáé, rubintom, hanem mindnyájunké, gyémántom. Ez egy *kollektiv művészet.* Tanulja meg, hogy a kezdő színésznőnek elsősorban szerénynek kell lennie. Látja, a Fecske Juci ilyet nem tenne, pedig milyen ügyes kis színésznő.

Piroska: Izlés dolga. Kollégákról vagy jót, vagy semmit. De nekem nem tetszik.

Farkas: A közönség imádja.

Piroska: Azért játszik mindig üres házak előtt? (Elbiggyeszti száját.) Tudja isten, olyan langyos limonádé.

1·9·3·6
ÁPRILIS 26
VASÁRNAP

PESTI HIRLAP
VASÁRNAPJA

58-IK ÉVFOLYAM
17. SZÁM

SAVOYAI JENŐ

HALÁLÁNAK 200-IK ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

Most kétszáz éve, hogy Bécsben, 1736 április 21-én, a hajnali órákban örök nyugalomra szenderült *Savoyai Jenő*, a törökverő hős, Ausztria legnagyobb hadvezére. Napoleonon és Caesaron kívül alig tudunk hadvezért, aki annyi nagy ütközetet megnyert volna, mint ő. Neve korszakos jelentőségű a magyar nemzet történetében is, annak a nemzetnek történetében, melyet ő, mint a központositó monarchia és a császári abszolutizmus hive nem nagyon szeretett.

Savoyai Jenő nem volt osztrák, még német sem, születésére nézve francia (Párizsban született 1663-ban), Jenő-Móric savoyai hercegnek volt a fia és Mazarinnak, a bibornoknak és államférfiunak unokaöccse. A kis, vézna ember papi pályára készült s Párizs előkelő körei „abbé de Savoie" néven emlegették. Elhatározta, hogy katona lesz és jelentkezett a Napkirálynál, XIV. Lajosnál, aki azonban, nem sejtve benne a későbbi nagy hadvezért, igénytelen külseje miatt elutasitotta. Ki gondolta volna akkor, hogy az egyszerü abbéra nagy hivatás vár; ő fogja majd tönkreverni később Hochstädtnél a francia haderőt s ezzel eldönti a spanyol örökösödési háboru sorsát?

Savoyai Jenő I. Lipót, I. József és VI. Károly császárok udvarának a legnagyobb szelleme s oroszlánrésze volt abban, hogy Ausztria Buda visszafoglalása után Európa egyik legtekintélyesebb nagyhatalmává emelkedett. Jenő herceg akaratlanul is jót tett Magyarországgal, mert ő szabaditotta fel hazánk déli részét a török uralom alól; természetesen nem a magyaroknak, nem Szent István országának, hanem Ausztriának, illetve császárának foglalta vissza. Nemcsak hadvezér, kiváló szervező tehetség is volt, megáldva nem mindennapi államférfiui tulajdonokkal.

Már husz esztendős korában tiszt I. Lipót császár egyik lovasezredében. Részt vett Bécs város 1683-iki felszabaditásában, jelen volt mint ezredparancsnok s meg is sebesült Budavár 1686-iki ostrománál. Először Miksa Emánuel hadseregében kapott beosztást, amely az ostrom megkezdése előtt azzal a feladattal volt megbizva, hogy Vácról lefelé indulva, Pest várost elfoglalja. A várost, melyet a törökök elhagytak, Jenő herceg szállotta meg egy zászlóaljjal. Később részt vett az összes harcokban, jelen volt a második mohácsi csatában (1687 augusztus 12.) 1688-ban Belgrádnál harcolt már mint altábornagy; azután az olasz, majd a francia harctérre vonult. Az olasz háboru bevégeztével Lipót császár őt nevezte ki a törökök ellen harcoló hadsereg fővezérévé. Mint hadvezér vasfegyelmet teremtett s azóta, hogy a fővezérletet átvette, a különböző nemzetekből álló csapatot egységes szellem hatotta át s ezt a hadsereget azután győzelemről győzelemre vezette Zentánál, Belgrádnál, Péterváradnál és a spanyol örökösödési háboru folyamán: Hochstädtnél, Turinnál, Malplaquet-nál. Világraszóló nagy hadvezér akkor lett, amikor 1697 szeptember 11-én a nagy török hadsereget Zentánál tönkreverte, aminek a következménye az lett, hogy 1699 január 26-án megkötötték a szultánnal a korszakos jelentőségü karlovici békét.

Az európai népek első nagy világháborujában, a spanyol örökösödési háboruban a fővezér Marlborough volt, aki azonban megosztotta Jenő herceggel a hadvezetést. A döntő jelentőségü hochstädti csatát 1704 augusztus 13-án együtt nyerték meg s közös győzelem volt az Oudenaard-nál aratott győzelem 1705-ben. Vendôme francia tábornokot azonban Cassanonál 1705-ben Jenő herceg verte meg. Toulon-nál Villars-ral szemben csatát vesztett, de Franciaország ebben az időben már annyira kimerült s a két nagy hadvezér annyi győzelmet aratott, hogy XIV. Lajos hadserege régi erejét többé vissza nem nyerhette. Az 1715-iki rastatti béketárgyalásokon ő képviselte a császárt és ő irta alá a békeszerződést. A közel másfél évtizedig tartó élethalálharc, a Franciaország ellen szövetkezett hatalmak győzelmével végződött. A pénzügyileg, katonailag tönkrement Franciaország aránylag igen jó békét kötött. Ausztriának a győzelemből nem volt sok haszna, de annál nagyobb haszna volt Angolországnak, amely kihasználta a Franciaországon aratott győzelmet gyar-



Savoyai Jenő herceg. (Van Schuppen festménye.)

matbirodalmainak gyarapítására.

Jenő herceg a spanyol örökösödési háboru lezajlása után a törökökön még három hatalmas, döntő jelentőségü győzelmet aratott. Az egyiket Péterváradnál 1716-ban, ahol a lovascsapatokat Pálffy János tábornok vezette. Ezután következett Temesvár elfoglalása s megkoszoruzta Jenő herceg addigi összes győzelmeit Belgrád elfoglalásával, 1717-ben. Ez volt a zentai mellett a nagy hadvezérnek legnagyobb és legdicsőbb győzelme. Utána Szendrőt, Sabácot, Orsovát szállta meg. A nagy győzelmek eredménye az 1718 julius 21-én megkötött passzarovici béke, amelyben a szultán Belgrádról, Szerbia, Bosznia nagy részéről és az Olt folyóig terjedő Romániáról lemondott.



A péterváradi csata.

A győzelmes hadvezér bármilyen államforma mellett is a legnagyobb hatalom minden országban. Mint a haditanács elnökének nemcsak katonai, hanem a politikai kérdésekben is döntő szava volt Jenő hercegnek. 1711-ben, amikor Rákóczi Ferenc kurucai már kimerültek, az ő indítványára küldték Magyarországra *Pálffy János* tábornagyot, hogy kezdje meg Rákóczival a béketárgyalásokat. Hogy az egyezményes béke 1711-ben Szatmáron létrejött és hogy a magyar szabadságharc nem leveretéssel, hanem megegyezéssel végződött, az részben Jenő hercegnek az érdeme. Jenő herceg ellenfele volt Rákóczinak, de viszont ő volt az, aki a haditanácsban tiltakozott az ellen, hogy a Lengyelországban tartózkodó fejedelmet méreggel tegyék el láb alól.

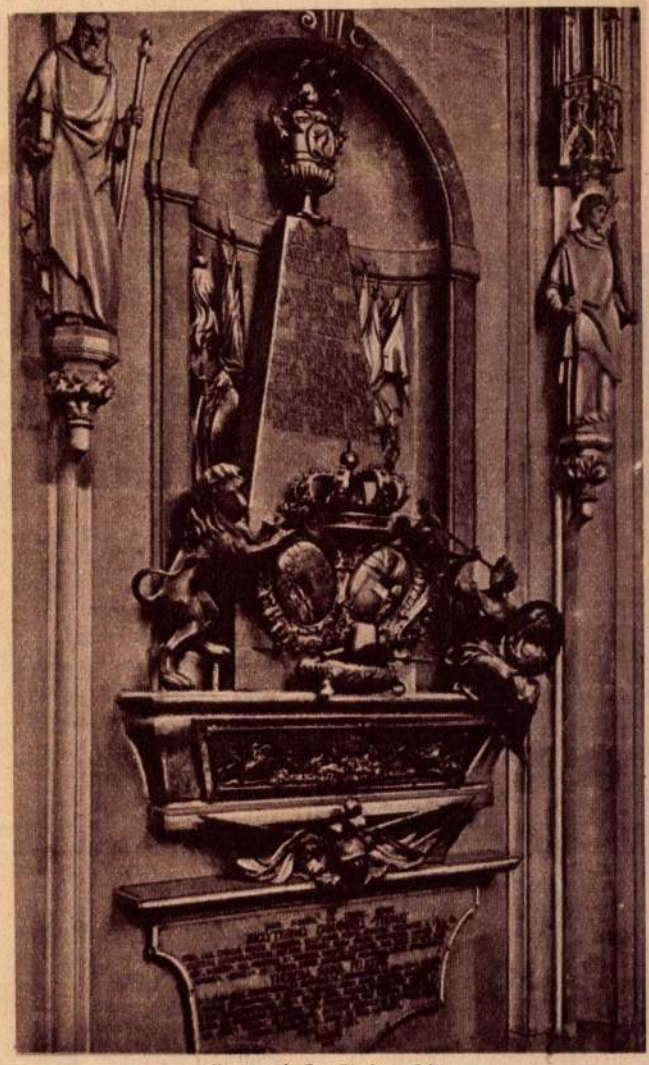

Savoyai Jenő siremléke.

Sok szép emberi tulajdonsága volt Jenő hercegnek, megérdemelte az „Edle Ritter" jelzőt, amellyel őt az ismert Prinz Eugenius-ballada felruházta. Szerette a tudományt és kedvelte a művészeteket. Levelezésben állott kora két legnagyobb bölcselőjével: Montesquieu-vel és Leibnitz-cal. Ő építette Bécsben a Belvedere-palotát, amely később az uralkodóház birtokába jutott, csepelszigeti birtokán pedig a ráckevei kastélyt. Remek könyvtár maradt utána, amelynek értékét százötvenezer forintra becsülték. Palotái tele voltak műkincsekkel, szobrokkal. VI. Károly császár 1724-ben Németalföld helytartójává nevezte ki, de nem sokáig maradt, ismét visszatért Bécsbe. Mint hadvezér a lengyel örökösödési háboruban jelent meg utoljára a csatatereken, de a 71 éves öreg embert visszahivták.

Turenne és a nagy *Condé* mellett Jenő herceg az ujkorban egész Napoleonig a hadászat legnagyobb tehetségü művésze. Starhemberg Guido kivételével a század többi osztrák hadvezérei — Daunnal együtt — hozzá képest mind operettnagyságok. Mint hadvezért a helyzetek kitünő felismerése és a villámgyors elhatározás jellemzik. A török nagyhatalom ebben az időben már hanyatlóban volt, de hadseregei erősek voltak s kitünően fel voltak szerelve. Jenő herceg a hatalmas győzelmeket egyenlő erejü hadseregeken aratta.

A természet Jenő herceget csak hadvezéri zsenialitással, művészi és tudományos érzékkel áldotta meg, de nem megnyerő külsővel. Egykoru képei csunya embernek mutatják. Hadserege mégis bálványozta, uralkodói megbecsülésük minden jelével elhalmozták, kortársai elismerték nagyságát és rendkivül tisztelték. A Habsburgok neki köszönhették a Franciaországon aratott győzelmet, ami a nagyhatalmi állást biztositotta, Magyarország neki köszönheti, hogy felszabadult másfélszázados török uralom alól.

Balla Antal.

szonyosan ledér, ha erkölcsös, nőiesen erkölcsös. Azok az asszonyok, akik Firenze utcáin pompás ruházatban hordták körül a megváltó keresztjét, azok is asszonyok voltak, de nem a mi századunknak az asszonyai.

Tempora mutantur, et nos mutamur in illis. Megváltozott a képünk, meg nagyon. Bűn-e a festőtől, ha más arcokat fest, mint amilyeneket azok festettek? Ezért változott meg a művészetben a *fej*. Ebben a modern fejben benne van a mi korunk. Aki nem festi meg így, az megtagadja a századot, amelyben született. Vagy bűn-e az, ha a festő azt az arcot festi, amelyet lát? Az ő szeme élesebb, mélyebben hatol bele tárgyába, többet, jobban lát, mint mi. Egy színfolt nyugodtságot vagy idegességet teremt, a tónus visszaadja a multat s a jelent. Finoman érző lélek, a színekből kiválogatja, hogy milyen a karaktere annak, akit a kép ábrázol. Amíg a régiek külsőségekkel mentek harcba, a modernek belső világgal akarnak hódítani. Ne fata morgánája legyen az arckép az embernek, hanem maga az ember.

Ha végignézek a mostani tárlaton, valami túlságosan sok arcképet ugyan nem látok, jelentős azért akad.

Itt van mindjárt *Benczur* Gyula „Erzsébet királyné"-ja. Benczur egyénisége benne van a képben s épp azért modern. Egy valami hiányzik belőle, a *megdicsőült* királyné. Az az asszony, kinek szívét a fájdalom nyíla annyiszor járta keresztül, aki annyi könyet hullatott, magáért, másért is, annak a szeme nem néz oly bizalommal a jövőbe, mint ezen a képen. Ez a sorstól agyongyötört asszonyi szív nem érezné magát jól abban a fekete gyászruhában, ha oly derült, világos mult állana a háta mögött, amilyen ennek a képnek a háttere. Ennek az asszonynak más az élete históriája, mint amilyent a képből ki lehet olvasni. Ez az asszony nem vesztett el senkit, akiért fekete ruhában járna s az a boldogtalan királyfi, aki a kapucinusok sírboltjában alussza örök álmát, nem ennek az asszonynak a fia volt. Ez az asszony hisz egy szebb, földöntúli világban, mert kis korától fogva arra tanították, mosolyog mint a mesebeli királynő s szerencsétlen, mint egy munkásasszony. Benczur a művészet Jókai Mórja, ragyogó tollal mesél a multból emez, ragyogóan ecsetel amaz. Ő így látta ezt az asszonyt valaha régen, amikor még nem kerülte az embereket s nem tudta elhinni, hogy ezt a délceg, fejedelmi teremtést a sors megtörhesse. Pedig másként volt az megírva a csillagokban, örömteli színnel, vidám életteljességgel ezt az asszonyt csak optimista szemmel lehet elképzelni. Boldogok az optimisták, mert övék az örömök országa. Ezért tudom irigyelni Benczurban a művészt s embert egyaránt.

Innen, ettől a *szép* képtől, ahol némiképpen kibékültem a rettenetes tragédiával, elmegyek a *Márk* Lajos két képéhez. Mindakettő itt is asszony, még pedig olyan asszony, aki mindkét lábával benne van a huszadik században. Én egyiket sem ismerem, de ilyeneknek képzelem.

A nagyobbik kép lakója olyan néha csendes, néha vidám, gondolkodó, kellemes, egy kicsit excentrikus, embertársaival általában nem törődő, de bizalmasabb emberei iránt nagyon is érdeklődő asszony lehet, aki épp annyira hiú, mint a nők legnagyobb része, szereti néha a pózokat, általában azonban híve az egyszerűségnek, inkább művészi hatásra törekszik, semmint cicomára. Tudja, hogy nem szép, hanem érdekes. Hódol mindennek, amit bizonyos határok között a huszadik század megenged a nőknek, de bizonyos unott világfölfogást nem lehet megtagadni tőle.

A másik képnek az asszonyáról már nem is merek beszélni, mert eszembe jutott, hogy már is átvettem bizonyos intelligens papagályok, művelt egerek s tanult verebek szerepét, amelyek planétahúzással tengetik életüket. Ezeknek a jó madaraknak a sorsára pedig nem pályázom. Annyi bizonyos, hogy a Márk Lajos asszonyai modernek, tehát a kép, melyet róluk festettek, kellett, hogy modern legyen. Enélkül disszonáncia lett volna a kép és modellje között.

Eltekintve a teknikától, a színektől, a póztól, amelyért Márkot sokan igazságtalanul támadták, van még valami a képekben, ami másnál nincs, a *stílus*. Egészen eredeti, új fölfogás, akárcsak valami régi klasszikus, úgy tudott magának modern stílust teremteni. Amikor a képeket megláttam, azt hittem, hogy már láttam is valahol, valami külföldi múzeumban. Ahogy tovább nézem, elevenedni kezdenek előttem az alakok, mintha élet költöznék beléjük, rájöttem, hogy ez egészen más. Azokat a régi képeket is soká néztem, de az én modern látáshoz szokott szemem mindig csak a *régi képeket* látta. És ez a stílus, amely háttal áll sok tekintetben a természethez, ez a megelevenítés, a valószínűtlennek látszó színek dacára, ez lehet *szokatlan*, mint a Burne Jones szemei vagy a Watts figurái, de azért élet, eleven, pezsgő, lüktető élet van bennük. És mégis a kép nem lesz tükre a természetnek, hanem képnek megmarad.

A Márkéhoz fogható modern arcképet csak még egyet láttam, a multkori tárlaton *Réti* István Herczeg Ferencét. Az is csupa élet, csupa elevenség volt.

László Fülöpről a Kunst-Chronik kritikusa azt írta, hogy viasz-kabinetet fest, amin a túlságos produkció folytán nincs mit csodálni. A németek hagyományos sovinizmusa alaposan belekontárkodott a kritikus munkájába. Hogy László Hohenlohe arcképével egymásután vitte el a legnagyobb kitüntetéseket, az mégis csak bizonyít valamit. Elvitte Párisban, ahol a szecessziós, a modern művészet bölcsője ringott, elvitte itt Budapesten, ahol a művészet annyira modern volt, hogy tulajdonképpen szecesszióról szó sem esett s elvitte most Bécsben is, ahol melegágya van minden modern művészi törekvésnek. László azon kevesek közzé tartozik, akik kellemesen össze tudják kötni a multat a jelennel. Ha teknikájában nem is egészen modern s ha művészetében van is valami, amit Lenbachtól kér kölcsön s ha igaz, hogy már némileg kitaposott ösvényeken jár, az is igaz, hogy néha, nem mindig, annyira el tud mélyedni tárgyába s oly biztossággal tudja leküzdeni a pszihologia akadályait, mint senki más. Ő talán az egyedüli, aki a karakter fogyatékosságáért szép színekkel s gondos kidolgozással fizet.

Most, amikor mindenfelé egy új stílus kezdi bontogatni a szárnyait, nekünk magyaroknak sem szabad hátramaradnunk. Hiszen fölülről is ujmutatás volt a *Kernstock* Károly kitüntetése, hogy nem rossz szemmel nézik, ha művészeink önálló utra térnek. Valljuk be őszintén, hogy a vád, amelylyel egy német lap, a „Berliner Tagblatt" legutóbb illetett, nem egészen igazságtalan. Nem hogy magyarok nem vagyunk, de többnyire a művelt nyugatnak a babérjaira áhítozunk. A tájképeinkről elismerték, hogy azokban van *valami*, de a figurális kompozíciókról még annyit sem mondtak.

Az bizony rengetegül nehéz valami, nemzeti művészetet teremteni ott, hol a művészetnek nemzeti multja nincsen, de művészetet teremteni ott, hol művészet nem volt, az a nehéz, de nem a megoldhatatlan föladatok közé tartozik. Egynéhány erősen kifejlődött, individuálisan alkotó művésznagyságra van szükség, hogy legyen a többieknek kit követni. Mert nem zseni mindenik művész s akárhány van, akinek csillagra van szüksége, hogy Betlehembe találjon. De ha már csak a csillagok után járunk, legalább olyan csillagokat válaszszunk, akik, vagy amelyek a jövendő virágos kertjébe vezetnek s nem azokat, akiknek úgynevezett tiszteletreméltó multjuk van. Valljuk be őszintén, hogy nekünk életerős fára van szükségünk, nem olyanra, amely árnyékot ad s belül már megrágta a szú, hanem olyanra, amely vészszel és viharral büszkén, bátran szembeszáll.

A modern arcképfestők számoljanak azzal a körülménynyel, amelyet a század világfölfogása tőlük követel. Ha a század méhében a szociális bajok forronganak, ha ember ember ellen harcol a létfentartási küzdelemben, ha az alsóbb néposztályok kivívják a jogot, hogy őket is embereknek tekintsék s ha a felsőbb társadalmi osztályok levetik a százados konvencionálizmust, ha a formaságok már csak mint históriai emlékek fognak élni s az ember fölszabadul a nyűg alul, ami cselekvéseit leigázza, gondolatait rabokká teszi, szóval, ha az embert visszaadják önönmagának, akkor nem lesz érdem embereknek festeni az embereket.

De mindaddig, amíg csak hiú vágyak élnek kevesek szívében, addig csak annak a festőnek vannak maradandó éredemei, aki megelőzve korát, már most, a nagy küzdelem hajnalhasadására kitárja előttünk a jövő kincseit. Én úgy érzem, hogy a modernek ezek, — aki másként érez, talán annak van igaza.

Vajda Ernő.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat választmányi ülése.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat választmánya május hó 31-ikén délután 6 órakor *Berzsenyi* Albert alelnök elnöklése mellett ülést tartott, amelyen a következők voltak jelen: *Ballo* Ede, *Baronyi* Arthur, *Basch* Gyula, *Benkő* Kálmán, *Benke* Gyula, *Bruck* Lajos, *Dudits* Andor, *Gerlóczy* Károly, *Jendrassik* Jenő, *Karlovszky* Bertalan, *Katona* Béla, *Knopp* Imre, *Szmrecsányi* Miklós dr. *Szüry* Dénes, *Vajda* Zsigmond, *Végh* Arthur, *Zala* György és *Zemplényi* Tivadar. Jegyző volt *Ambrozovics* Dezső társulati titkár.

Az elnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésére *Ballo* Ede és *Benke* Gyula választmányi tagokat kérte föl, mire a titkár fölolvasta az elnökségnek és az igazgatóságnak a jelentését, a társulatnak Munkácsy Mihály temetésén való részvételéről. A választmány a jelentést egyhangulag tudomásul vette.

Ezután bemutatta a titkár özv. *Munkácsy* Mihálynénak a társulat részvétiratára válaszul a társulat elnökéhez intézett köszönőlevelét, valamint Kolozsvár városának részvétlevelét, amelynek végén a város tanácsa arról értesíti a társulatot, hogy megkisérli a törvényhatóságok adományaiból egy alapítványt összehozni, s azt a Társulat kezelése alá helyezni abból a célból, hogy az alapítvány kamataiból Munkácsy emlékezetére szegény képzőművészek segélyeztessenek.

— mondjuk évi 2000 forintnyi — dotáció rövid időn belül busásan meghozná kamatait a magyar művészetnek és a magyar név becsületének!

Albatrosz.

Az igazság és Hock János.

Bocsánatot kell kérnünk a „Műcsarnok“ olvasóitól, hogy ismét kénytelenek vagyunk foglalkozni Hock Jánossal, de csak az igazság iránt tartozó kötelességünknek teszünk eleget, ha Hocknak a közönség félrevezetésére irányuló állításait és burkolt célzásait minden alkalommal az igazság őszinte világításában mutatjuk be olvasóinknak.

Hock János a „Pesti Hirlap“ május 31-iki számában „Művészetünk a világkiállításon“ cégér alatt három teljes hasábon át lelkes, dicshimnuszt zeng *Hock* Jánosról, közben nem mulasztván el egyet-egyet vágni azokon, akik az ő szemforgatásos hypokriziájától teljesen érthető undorral fordulnak el.

Említett önmagasztaló cikkében egyebek közt így ír:

„Tessék elolvasni a Figaro május 7-iki számában a legkiválóbb francia kritikusnak: *Arsène Alexander*-nek cikkét a párisi magyar művész-osztályról s tisztán fog látni, aki akar.“

„Ez a tekintély lép *sorompóba művészeti irányomért* s ugyanazokat emeli ki a magyar művészek közül, akikért én síkra szálltam.“

„Nagy jövőt jósol a magyar művészetnek, — de az újabb nemzedéknek. Kiemeli *László* Fülöpöt, aki mint portraitista szineiben brilliáns és jellegzésében is erős. Elismeri *Fényes*-t, akiről én már tárcát írtam akkor, amikor még érte kinevettek. Elsőrangu művészekként sorolja föl: *Csók*-ot, *Ferenczy*-t, *Hegedüs*-t, a hazánkból kiüldözött *Horovicz*-ot, *Kacziány*-t, *Mednyánszky*-t, *Révész*-t, *Rippl-Rónai*-t, *Szikszay*-t, *Zemplényi*-t. Csak művész-egyéniségekről beszél és nem vesz észre semmiféle mestert vagy iskolát.“

Majd egy pár sorral alább, így folytatja:

„*Önérzettel mutathatok reá arra is*, hogy a Nemzeti Szalon művészei nemcsak a hazai közönség rokonszenvében hódítanak tért, hanem köztetszésre találnak Párisban is. A műértő és kultivált izlésü francia közönség elragadtatással beszél *Edvi-Illésről*, *Mendlik*-ről, *Hollósy*-ról, *Katona*-ról, *Migl* Árpádról, *Baditz*-ról; megbámulja *Székely* Bertalan tudását, akinek klasszikus munkájához méltó pendant *Lotz*-nak fehér nője. De a mi régi nagyságaink közönnyel küzdenek és sem a kritika, sem a nagyközönség nem akarja neveiket észrevenni, pedig nagy képeik vannak és kitünő helyeket kaptak. Az egyetlen *Mihalik* és *Márk* válnak ki a sok közül, hogy megmentsék a zászló becsületét.“

Miután a fönnebbi sorokat az avatatlan közönség Hock János intencióinak megfelelően úgy magyarázhatná, hogy a fölsorolt művészeket az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat *klikkjei* állandóan üldözték és elnyomták, kötelességemnek tartom az alábbiakban mindenekelőtt fölsorolni azokat a kitüntetéseket és díjakat, amelyeket az illető művészek — *az elnyomottak!* — a társulat kiállításain — *tehát nem Hock János jóvoltából!* — eddig, és legnagyobbrészt még olyan időben kaptak *(tehát 1898 novembere előtt)*, amikor *Hock* János még nem boldogította művészetünket az ő áldásos működésével:

László Fülöp: 1891. Műbarátok ösztöndíja.
„ „ 1897. Állami kis aranyérem.
„ „ 1900. „ nagy „
Fényes Adolf: 1895. Társulati-díj.
„ „ 1897. Br. Rudics-ösztöndíj.
Csók István: 1891. Társulati-díj
„ „ 1900. Állami kis aranyérem.
Ferenczy Károly: 1900. Ráth-díj.
Hegedüs László: 1898. Műbarátok ösztöndíja.
„ „ 1900. Ipolyi-díj.
Horovitz Lipót: 1896. Állami nagy aranyérem.
Kacziány Ödön: 1898. Wahrmann-díj.
Mednyánszky László br. 1888. Társulati-díj.
„ „ „ 1898. Állami nagy aranyérem.
Révész Imre: 1882. Munkácsy-ösztöndíj.
Zemplény Tivadar: 1894. Ráth-díj.
„ „ 1895. Műbarátok öszöndíja.
„ „ 1900. Rökk-díj.
Edvi Illés Aladár: 1895. Eszterházy-díj.
Mendlik Oszkár 1897. Ráth-díj.
Baditz Ottó: 1882. Vallásalap egyház festészeti díja.
Baditz Ottó: 1890 Társulati-díj.

Az alábbiakban pedig, a társulat titkári hivatalától kért adatok alapján közlöm azt, hogy az illető művészek 1890-től mostanáig tehát az *utolsó 10 év alatt*, a társulat *rendes* kiállításain összesen hány művel vettek részt, megjegyezvén, hogy 1890-től 1896-ig csak a *Téli Kiállításokat* vettem számításba, mert akkor a Tavaszi Tárlatoknak tárgymutatójuk még nem volt.

Baditz Ottó 40 művel,
Csók István 13 művel,
Edvi Illés Aladár 71 művel,
Fényes Adolf 55 művel,
Ferenczy Károly 34 művel,
Hegedüs László 33 művel,
Horovitz Lipót (a kiüldözött) 22 művel,
Kacziány Ödön 39 művel,
László Fülöp 93 művel,
Mednyánszky László br. 20 művel,

Műcsarnok 1900. 21. n

Révész Imre 13 művel,
Mendlik Oszkár 18 művel,
Zemplényi Tivadar 47 művel,
Márk Lajos 23 művel,
Mihalik Dániel 26 művel,
Rippl-Rónai József 48 művel,
Katona Nándor 25 művel.

Tehát a tizenhét üldözött művész összesen *hatszázhúsz művel!*

Végül említésre méltónak tartom még, hogy a fölsorolt művészektől csak a *Szépművészeti Múzeum* számára vásároltak: Baditztól 3, Csóktól 2, Edvi Illéstől 4, Fényestől 3, Ferenczytől 4, Hegedüstől 2, Kacziánytól 2, Lászlótól 2, Mednyánszkytól 2, Révésztől 3, Mendliktől 1, Zemplényitől 3, Márktól 2, Mihaliktól 3 és Rippl-Rónaitól 1, tehát a *15 művésztől* összesen *37 művet!*

Ezek után nyugodtan bízom a közönség ítéletére, hogy a fönnebb fölsorolt művészek *menynyiben mellőzöttek*, és mennyiben *a Nemzeti Szalon által fölfedezett művészek!*

Azt hiszem, hogy az illetők, köztük különösen az ötvenkét éves *Horovitz*, az ötvenegy éves *Baditz*, a negyvennyolc éves *Mednyánszky* László br. és *Kacziány* Ödön, de a többiek is igen nagyon megköszönik Hocknak azt a hizelgő kijelentését, amelyből világosan az olvasható ki, *hogy ő fedezte föl őket.* Még pedig *1898 novembere óta (!)* amikor az ominózus „Művészi Reform“ megjelent!

Viszont a harmincegy éves *Mihalik* Dániel és a harminchárom éves *Márk* Lajos is örülni fognak annak, hogy Hock János úgy tünteti föl őket, mint akik egyedül válnak ki a *régi nagyságok* közül!

Ami pedig azt illeti, hogy *Szikszay* Ferencet a francia sajtó és közönség földicséri, míg pl. *Benczur* Gyula alkotásait *észre sem veszi*, ezt, — azt tartom, — Hock Jánosnak elhinni *józan ésszel legalább* senki nem fogja.

Zala György,
a Magyar Képzőművészek Egyesülete elnöke.

Modern arcképekről.

Befejező közlemény.

Diderot-nak a szavait tettem a cikk elejére.

Ez az óriási szellem kellőképpen tudta méltányolni az arcképfestő kálvária-járását. Ezerféle emberi arcban százezerféle érzelem, karakter kér napvilágot. Sajnos, amikor az Úr jó tanáccsal látta el Ádámot és Évát, hogy elmenvén szaporítsátok az emberiséget, bizonyára nem gondolt arra, hogy ezzel mekkora bajt okoz az arcképfestőknek. Az individualizmus ragadós betegség, megfogja még azt is, aki lefesteti magát. S épp ez okozza a legnagyobb bajt. Az a bizonyos márványkeblü szűz bizonyára más típus, mint a Zola „Fecondité“-jának az anyája, aki tizenkétszer szül, de sohasem ikreket, s mégis tizenhárom gyermeke van. A nápolyi bútorkereskedő, aki örül, ha egy asztalnak négyféle lába van, egészen más, mint a nagyvárosi bútoros, aki a szimétriát még a hálószobában is keresi.

A foglalkozás, a társadalmi állás, a világnézlet, közerkölcs, okosság, tanultság, az életnek bármely kis eseménye visszatükröződik az arcon. Manapság már nem viaszbabákat festenek, hanem embereket. S ahoz, hogy valaki modern szellemben tudjon emberarcot festeni, ahhoz valamivel több kell, mint amennyi régebben kellett.

Az ember része az egész társadalomnak. A Lombroso betörőjétől a modern zsenialitásig mégsem oly kicsiny az út, mint ahogy hiszik. Azt a végtelen lépcsőzetet, amely addig terjed, egy emberöltő kevés, hogy kitanulhassuk. S íme mégis, a modern arckép mennyivel közelebb áll az igazi emberhez, mint a régi A vádakat, amelyet a Taine s a német filozófusok iskolájában felnőtt kritikusok hangoztatni szoktak, fölösleges megcáfolni. Azt hiszem Goethe mondja: „Gegen Dummheit kämpfen selbst die Götter vergebens.“ Ezek az emberek igen jó iskolásfiuk, de nincs fogalmuk arról, hogy hogyan készül a modern arckép!

Doktrinákból szedett tudománynyal nem lehet még csak egy jó arcképet sem teremteni. Az érzelmek finomságát, a hangulat ezerféle képeit, a kedélyállapot skáláját meghatározni merő lehetetlenség. Mily szerencsétlenség esztétikát írni, de mennyivel nagyobb szerencsétlenség az esztétikát a modern arcképre alkalmazni. Adják oda a kritikusoknak a modern társadalmi drámákat, persze a javát, adják oda neki a mult kimagasló alkotásait, mondják meg, hogy mi mozgatja a modern ember szívét, szűrje le a a selejtesét s megmarad a modern ecce homo. Avagy elképzelhető, hogy egy modern asszonyt, ha igazak akarunk lenni, a Velasquez modorában meg lehet festeni? Tizian Bellája, Holbein Jane Seymourja, a Rubens kéjjelteli asszonyai már rég meghaltak. Nincsenek többé. A modern asszony természetrajza nem a Dürer-féle mértani proporciókban s nem a Michelangelo Pietájában találja üdvösségét. Nem az az igazi asszony, akinek hosszában a feje hétszer foglaltatik, hanem az, aki a gyermeke bölcsőjénél épp úgy nem tagadja meg asszonyi voltát, mint a világot jelentő deszkákon. A természetesség mindenütt. Hiszen a modern nő ha ledér, asz-

KALAND A SZOBORRAL

Írta: Lakatos László

A napokban kezembe jutott egy kis tanulmány, amit Virginia Woolf angol írónő írt Addisonról. Az írónő neve nálunk sem teljesen ösmeretlen. Orlando című regényét, amely a tudatalatti írásnak egyenesen kitenyésztett példánya, azé a stílusé, amely többoldalas mondatokban szabadjára engedi az asszociációkat, mint kuriózumot, Magyarországon is sokan elolvasták. Ez a könyve problematikus. A kis essay, amiről szólok, nem az. Pontos, szabatos írás. A kettő, a regény és a tanulmány, mintha nem is ugyanabból a kézből került volna ki. Mondom, a tanulmány pontos, hagyományosan tiszta angol írás, egyik mondat logikus következéssel folyik a másikból. Nem kell, mint az Orlando-t, lóugrás szerint olvasni. Lehet egyik szót a másik után, nincs benne semmi keresztrejtvényszerűség és hogy az ember megértse, nem kell hozzá semmi titkosíráskulcs, csak éppen egy kis józan ész. Nem feltűnő írás. Angliában dr. Johnson óta megjelenik belőle minden évben igen sok, a könyvnyomtatás rejtelmes és félelmetes terjedésének arányában mindig több. Rendes kis szokványírás, csak éppen — és ez az, ami nem angol benne — kicsit logikátlan. Megtámad benne egy embert, aki közel kétszáz éve nyugszik a Westminster egyik kőkockája alatt és aki halálában éppen olyan kevéssé tehet arról, mint ahogy életében sem tehetett róla, hogy írt. Irt, mert írónak született és addig írt, amíg meg nem halt, mert íróként halt meg. Ezt a gyanútlan halottat támadta meg az írónő.

Mért? Erre egyszerűen nincs magyarázat. Addison, a Cato költője, a Spectator és Tatler szerző-szerkesztője éppen olyan passzív volt azon a napon, amikor Virginia Woolf leült írógépe mellé, hogy ellene írjon, mint amilyen volt már közel kétszáz esztendeje. Nem volt lármás halott, mint például Shakespeare, aki ma is állandóan foglalkoztatja a világot, előadják, rendezik, tanítják, magyarázzák, hevülnek érte és összeveszenek felette. Addison illedelmes, nyugodt halott, Virginia Woolfnak mégis szemetszúrt. Szenvedélyes hajszával felkutatta életét, amely, mint a legtöbb igazi íróé, külsőleg eseménytelen volt és csak belül felhevülten izgalmas és ellenőrizhetetlenül rejtelmes. Mivel pedig ebben a csendes és szorgalmas életben nem talált semmi leleplezniválót, sorra járta az angol közkönyvtárakat és megállapította, hogy Addison könyveit évről-évre kevesebben olvassák. Ez szomorú, de megesett már más halhatatlanokkal is ezekben az utolsó évtizedekben, amikor az embereknek általában más dolguk volt, mint egy tizennyolcadik századbeli középklaszikussal törődniök. Valószínű, hogy magát a sokezeréves Homéroszt is kevesebben olvassák a háború óta, mint olvasták az előtt. Semmi. Homérosz ettől még mindig Homérosz. Emlékére az időkben, borultak már hosszabb éjszakák is, amelyekből azonban mindannyiszor felébredt, helyesebben felébresztette a világot. Hogy egy korszak valamelyik írót elhanyagol, nem mindig az író bűne. Nem mindig azt jelenti, hogy az író unalmassá vált. Lehet, hogy azt, hogy a korszak vált szellemileg hanyaggá, ezt valahogy érezhette Virginia Woolf is, aki írásaiban igazi asszonyi fanatizmussal most már nem éri be azzal, hogy megtámadja Addisont, hanem rendkívüli és mérges elevenséggel nekikmegy mindazoknak is, akik Addisont valaha is az angol vers és próza mestereként ünnepelték és — Addison fölött és Addison miatt — így megtámadja az angol essayírásnak olyan klaszikusait, mint Pope és Macaulay. Egy klaszszikus miatt mingyárt három kap ki. A hölgy szenvedélyesen gyüjti ellenfeleit azok közt, akik meghaltak. Sorra járja a londoni szobrokat és kellemetlenségeket mond nekik.

Furcsa tünet, de nem vígasztalan. Mert mit jelent ez? Ha másról lenne szó, azt lehetne hinni, hogy spleenből, unalomból kezdődött a támadó hadjárat. Virginia Woolfot nem szabad ezzel meggyanusítani. Aki olyan szorgalmas, mint ő, az nem unatkozhatik, egyszerűen mert nem ér rá. Azonkívül művelt és nem felületes író. Nem hetyke, nem keresi az okvetlenül való feltűnést. Tehát?... Jóhiszeműen fel kell tenni, hogy valóban izgatta az Addison-kérdés, (amelyből ő csinált kérdést) és hogy az egész neki valóban szívügye. És ez az, ami vigasztaló. Vagy nem vigasztaló, hogy valakinek a világ ennyi bonyodalma közt is hirtelen fontos legyen egy klasszikus, pörbehívást rendezzen egy halhatatlanság körül és szenvedélyes vitába szálljon egy kétszázéves irodalmi hírnév ügyén! Ahol az emberek erre ráérnek, ahol ez még tud így lenni, abban a társadalomban, nem mondjuk éppen, hogy béke van, mert béke ma sehol sincs, de abban a társadalomban még mindig érdemes írónak, sőt halott írónak is érdemes lenni. Virginia Woolf statisztikai felvételeket készít arról, hogy Addison emléke hogyan halaványodik, olvasóinak száma milyen arányban fogy. Hát aztán!... A pört mégis Addison nyerte meg. Akire haragszanak, az még él. Akit támadnak, az még nem halott. Amíg vitatkoznak fölötte, az az írói rang érvényes. Tényleg azért, mert vitatkoznak fölötte. És nem egészen biztos, hogy mához kétszáz év mulva, — borus sejtelmekkel nézünk e terminus elé, Virginia Woolfot fogják-e támadni, mint ahogyan most ő támadta Addisont. A pört a halott író nyerte meg.

És az egész mégis roppant vigasztaló. Hogy egy vers nem megy ki kétszáz év alatt annyira a divatból, mint egy női kalap egyik évről a másikra. A betű roppant szívós valami és évszázadok mulva is tudja nyugtalanítani a világot egy közkönyvtár öléből, vagy egy kellemes angol délutáni teázás közben, a betű előkúszik a költő szobra alól is, izgalmas olvasmánnyá tud tenni egy katalógust, egy egyszerű könyvjegyzéket. Akusztikája évszázadokra szólhat, (már azon múlik, ki írta le azokat a betüket és mit mondott el azoknak az írásábráknak a segitségével) és az a társadalom, ahol egyszerre írtó hadjáratot akarnak intézni némely klasszikus, mint a lakásban a molyok ellen, tulajdonképpen ma is klasszikusaival él. Hiszen ha olyan nagyon halottak lennének, nem kellene őket időről-időre újra megölni. Nem. Virginia Woolf ma is jó társaságban él. Reggeltől estig csak éppen olyan emberekkel vitatkozhatik, mint Addison, Pope és Macaulay. Azt mondja, Addison egyes oldalai ma elviselhetetlenül unalmasak. Istenem. Kétszáz év után talán erre is volna valami joguk. De azonkívül a dolog nem is olyan biztos. Ha valóban olyan unalmas lenne a Cato, Virginia Woolf egyszerűen földhöz vághatta volna. De arra senki sem kényszerítette, hogy egész tanulmányt írjon ellene. Illetve, egy ember mégis kényszerítette. A Cato költője, Addison. Kellett vele foglalkozni. Malíciózus és udvariatlan halott, mentől kevesebbet akart valaki törődni vele, annál inkább kellett. Virginia Woolf azt hiszi, ő nem hagyott békét Addisonnak. Fordítva van. Addison nem hagyott békét őneki.

A halott író betűiből új betűk lettek az eleven író kezén. Egy halott költő igazi belső értéke kezd izgalmassá és aktuálissá válni, mint a marhahús ára, szenzációssá, mint Angliában különben mindig, az időjárás és izgalmassá, mint egy vasúti jegy. Törődnek vele, emésztik magukat érte, irígykednek rá. Feleselnek vele. Megbontják százados éjszakáját, de a halott költő — költő még halálában is hiú — ezen csak mulat. Nem unatkozik. Kezdenek róla vitatkozni, sőt pletykálni is. Évszázados álma megtelik kalandokkal. Az út, amelyen halála pillanatában elindult, kezd mind meredekebbé, nyugtalanítóbbá válni. Még néhány ilyen irodalmi pör, még néhány ilyen halálutáni kaland és a klaszszikusok lassanként fölkelhetnek sírjukból, leülhetnek az íróasztal mellé és elkezdhetik írni emlékirataikat. Azt, hogy mit tapasztaltak haláluk után. Dolgozhatnak. De, szent meggyőződésem, hogy ennek nagyon fognak örülni. És talán csak erre vártak évszázadok óta.

Bizalmas

Irta: SZÉP ERNŐ

Ebbe a betyárságba Te csábítottál belé Palikám, a családi neved eldugom miután ma tekintélyes közszereplő férfiúnak méltóztatol lenni. Gyerkőcök voltunk, húsz esztendősök. Egyszer a József körúton csavarogtunk, meglöktél: köszönjünk! Nagy vastag öreg bácsi jött szembe, cilinder alatt, akkor még volt az a típus Pesten, jómódú polgárok, örökösen cilindert hordtak, avval előkelősködtek. Térdig lekaptam a kalapom csakúgy mint Te, hűségesen utánad hadartam én is: alátosszolgája! A bácsi nem lehetett elkészülve rá hogy most köszönni fognak néki, ránk meresztette a szemét és azután szalutált, csak a mutatóujjával, a fejét kicsit lejjebb eresztve. Ki volt ez? azt mondtad: tudja a fene, csak röhögni akartam, te, milyen hülyén nézett, mint a hal! Szóval belevittél. Hol Te voltál hol én voltam aki kezdte, persze a másik vele tartott: komoly pofával kalapot emeltünk a járdán, ha együtt mászkáltunk, vadidegen urak előtt, akiket erre a célra megfelelő modeleknek néztünk. Volt az áldozataink közt úriember, sietett, az mikor rajtaütésszerűen köszöntünk néki, majd felbukott mikor észbekapott hogy üdvözölték, mert mint gyanútlan lélek igyekezett illő mód visszaköszönni, visszafordulva s a szemünkbe nézve, még mosolygott is kedvesen a jámbor. Volt szórakozott öregúr, meg se ne nézte kik köszönnek itt néki, kegyesen biccentett. Volt aztán lelkiismeretes becsületes úriember, nem elég hogy meglepődött a köszönésünkön, megállott, előrehajolt úgy vizsgálta a fizimiskánkat, vajjon kikhez van szerencséje? sőt még szólni is akart, csupa figyelemből, megkérderi, hogy ejnye kik is vagytok fiaim? mink persze tovább iszkoltunk, ott hagytuk hadd gondolkozzon. Azután meg volt afféle gőgös elbizakodott kuncsaftunk, városatya lehetett vagy társasköri elnök, vagy csak dúsgazdag személyiség, az kicsit összehúzta a szemét, de elfogadta a köszönést, hogyne, ő olyan nagyember hogy ismeretlen tisztelők is köszönthetik. Mondom irtó komolyan köszöngettünk, egyszer ordítottuk az alászolgáját máskor meg susogtuk, hajbókolva, áhitattal és rajongással, muszáj volt beleesniök az uraknak. Emlékszem ideges emberekre, azok felijedtek mikor köszöntünk, ránk ripakodtak: szervusz szervusz! vagy pedig hátrakapták a fejöket és röviden átnézve bennünket elutasító gesztust adtak, rohantak tovább. Meg is hallhatták ezek is, a többiek is, hogy nyerítünk a hátuk megett jókedvünkbe, némelyik pasi meg is fordult, borongott egy darabig. De jól mulattunk Istenem. De tud aki fiatal potyára szerezni magának örömöket. Nem is veszed majd számon remélem Jóisten ezt a szélhámosságot, mi rosszat tettünk, legfeljebb szemtelenek voltunk.

A föld népe közt az a szokás, düllőűton, országútján ha szembe jöt két ember, köszönnek, ha nem is ismerik egymást. A községben a parasztember, az asszonya is, köszön az ismeretlen nadrágos embernek. Azt hiszem a kettő közzül a paraszt az elegánsabb lélek. Petőfi egy alföldi levelében azt írja a pásztorokról, akik a tűz mellől odaköszönnek az elhaladó utasnak, hogy ezt nem alázatból cselekszik, hanem azért hogy aki arra jár tudja meg hogy emberek heverésznek ott, nem kutyák. Ha életemben eszembe jutott a mi köszönő csínyünk, elrezzent a szívemen a honvágy egy igazabb, kedvesebb világ után, amelyen nem megy el két istenteremtése egymás mellett idegenül, egy nézést, mosolyt, egy barátságos szót mindig ád ember az embernek.

Egy másik gonoszságot magam alapítottam ugyancsak kevésbbé felelősebb életidőmben. Azon vettem magam észre egyszer a járdán, hogy nyolc-tíz lépést megyek már egy úr mellett akit nem ismerek. Nem közvetlen mellette, hanem mondjuk méternyire tőle, de persze egyik sincs egy centivel se előrébb vagy hátrább a másiknál. Na hát kíváncsi lettem, mondok mi lesz ha tovább így megyek, se nem lépek előrébb, se el nem maradok. Úgy járok, ahogy nekem tetszik nem igaz? Szóval lépkedtem tovább, érzéketlenül előre nézve, az orrom egy vonalban volt az úrnak az orrával. Léptem ötöt vagy hatot, nem tartott tovább. Az úr már előbb odakapta felém a fejét, mi ez, mit akar ez? És aztán nagyobbat lépett, elhagyott. Ha nem ő segít a dolgon, én siettem volna rögtön előrébb, vagy hátramaradtam volna, mert a tizedik lépésnél biztos elvihogtam volna magamat. Milyen ártalmatlan, milyen semmi és milyen természetes lehet az hogy tartósabban ott haladok egy méterre másik valaki mellett. És mégis lehetetlen, lehetetlen. Nem bírják az idegeink. Lehetetlen. Van még egy efféle lehetetlenség, azt meg se próbáltam soha kitapasztalni, nem volt annyi lelkierő, azaz lelketlenség bennem. Ez pedig az kérlek hogy két egymásnak be nem mutatott személy nem nézhet félpercig se az egymás szemébe. (Kivétel természetesen a férfi meg nő közt való úgynevezett szemezés.) Villamoson ülök, autóbuszon, vonaton, szembe velem a másik utas; mikor helyet foglalt valamelyik, egy pillantással fölvételezi a szembenülőnek a képit, azután a feje fölé néz vagy oldalvást vagy lefelé. A kettőnek a szemei megütköztek leüléskor, az egynéhány másodperc. De hogy tovább nézzek a szembenülőnek a szemébe, vagy az az én szememben, hogy ott hagyja a nézését a szememben mintha csigabigát nézne vagy pöszmétét, hát az nem megy, úgyebár. Miért nem? Nem tudom, a tengernek feneke van, de ez, ez valami feneketlen lehetetlenség. Ha észreveszi az ember hogy nézi valaki, az bosszantó, az utálatos, kínos, elviselhetetlen. Jaj ez a vad élet, ez a homályos, félős, ellenséges életünk. Ha egyszer ketten akik szembe kerültek az autobuszon, ott hagynák egymás szemében a tekintetüket és csak néznék némán egymást egy egész percig, kettőig, nem tudom kibírnák-e három percig, nem igen hiszem, a harmadik percben már eszöket vesztenék, egymás torkának esnének.

Thespis géperejű kordéja

Irta: SEBESTYÉN KÁROLY

Ignotum tragicae genus invenisse Camoenae
Dicitur et plaustris vexisse poëmata Thespis.

Horatius: De arte poetica liber 275—276.

Ha szabad hinnünk a sokattudó Horatiusnak, Thespist, a költői alkotó lángelme mitikus hősét kettős jogon is megilleti a halhatatlanság koszorúja: ő »találta fel« a tragédiának eladdig ismeretlen műfaját és ő maga értékesítette is találmányát: kivitte a nép közé, szekérre kapva bebarangolta a hellénség három világrészbe széjjelszórt hazáit, járt fényes városokban és rossz falvakban, mindenüvé magával cipelte szegényes motyóját és gazdag kincsét: a görög színjátékot.

Thespist, a költőt hamar túlszárnyalták a nyomába lépő nagy tragikusok. Műveiből még egy-két idézetnyi nyom sem maradt. Thespis, a színházi vállalkozó, a világjáró, a kordé utasa ellenben el nem múló kincset hagyott a világra. Nyikorgó szekerén kóboroltak a középkor vándorkomédiásai, a jongleurök és trufatorok. Ezen az alkalmatosságon baktatott városról városra Molière és színésztruppja. Ezen fagyoskodtak a dicsőséges emlékezetű magyar úttörők, »a nemzet napszámosai«, köztük olyan nagyságok is, mint Déryné Széppataky Róza.

A fejlődés természetes során, a városi élet és a polgári elem megizmosodásával egyre halványabb lett Thespis kordéjának jelentősége. Bőkezű fejedelmek fényes palotákat emeltek a szórakoztató, látványos színjátéknak. Tehetős városok kenyeret, sőt jólétet és biztos létalapot szereztek a színésznépnek. Európa kultúrállamaiban alig akadt még középnagyságú város sem, amely állandó színházat ne épített volna állandó társulatának. Mintha Thespis kordéja végkép megszűnt volna élni és múzeális tárggyá rokkant volna, amelynek csak az ócskaságok és avult különösségek lomtárában volna helye. Mit is keresne a nyikorgó szekér a fényes autóstrádákon? Nem kellene-e a kordé cifra rongyokba burkolt kóbor népének szégyenkeznie az autók ragyogó dámái, divatos ficsurai mellett?

És ime csoda történt. A kordé elámult szemünk láttára feltámadott és megint erőre kapott. Olyan dús virágba borult, amilyenről sem feltalálója, Thespis, sem a kordén utazó csavargók és csepürágók, sem a szentéletű magyar úttörők soha nem is álmodhattak. A kordét »gépesítették«, kipucolták, felékesgették olyan hatalmak, amelyek a legnagyobb erőfeszítésre is képesek, ha a célt érdemesnek ítélik az erőkifejtésre. Az állam maga vette gondjaiba Thespis szekerét. Nem is egy állam, hanem egy időben kettő. Egyelőre kettő. Bizonyosak vagyunk benne, hogy a meglepőn új vállalkozásnak hamarosan lesznek utánzói más országokban is, láttára a nagyszerű sikernek, amely a bátor kezdeményezőket jutalmazza.

1. Thespis olasz kordéja

Arról a forradalmi újításról, amely Olaszország színművészetének és színházi kultúrájának új lendületet, színt és tartalmat adott, Nicola de *Pirro* tanulmánya ad vonzó és tanulságos képet. A fasiszta kormány és a *Dopolavoro* egyesült erővel szólították életbe Thespis olasz kordéját. Nyolc év óta dolgozik ez az intézmény, amelynek az a hivatása, hogy a drámát, a színjátszást és a zenét megkedveltesse a néppel. A népet itt a legtágabb értelemben kell gondolni: a munkást, a földművest, a falvak és tanyák lakosságát. A reform abból a megfontolásból indult ki, hogy a mai színház a polgári rendé, nem a népé. A mai dráma elkorhadt problematikájával, szerelmi háromszögével, kispolgári szellemével többé nem hivatott arra, hogy az olasz szellemiséget olyan exponált ponton, mint a színház, méltóképpen hirdesse és képviselje. Egy új színháznak és új drámának kell megszületnie, amely a nép egyeteméhez szól. És minthogy az ily legtágabb értelemben vett népnek sem pénze, sem ideje nincs, hogy a nagyvárosok fényűző színházpalotáit felkeresse, ennélfogva a színháznak kell a népet megkeresnie. Ha a hegy nem megy Mohamedhez, akkor Mohamed megy a hegyhez.

A fasiszta állam és a Dopolavoro tehát megszervezi a társulatot és felülteti autóira. A géperejű Thespis-kordé magával viszi a színház teljes fölszerelését. Sőt magával viszi a színházat is. Természetesen szabadtéri színházat. A színpad tágas, kényelmes, minden igénynek megfelelő módon bedíszletezhető. A teherautó szállítja a villamosközpontot, az öltözőket, az irodahelyiség teljes berendezését, a szabóműhelyt és a kelléktárat. Még bárja és társalgója is van. Thespis modern kordéja négyszáz főből álló személyzettel utazik! Előkelő, jóhírű művészekkel, kitűnő műszaki emberekkel, az adminisztrációban járatos szervezőerőkkel. De Thespis modern kordéja tizenkét teherautóból áll és így népe akár minden este más és más városban játszhatik. Néhány óra alatt fel lehet építeni és le lehet bontani az egész mindenséget. És a hosszú *autocolonne* jön és megy, jön, mint egy álom, eltűnik, mint egy álom. Ellátogat olyan kis helyekre, amelyek soha színházat nem láttak. Felüti sátorfáját, hozzáfog a munkához, mintegy varázsszóra emelkednek a falak, kigyúlnak a fényszórók, kész a hatalmas színpad, előtte nézőtér 5—6000 ember számára.

Mindez nagyon szép és megható, sőt lelkesítő. De mindez eddig merő külsőség. A főkérdés mégis csak az marad számunkra: *mit játszanak* a modern Thespis-kordé utasai? A legjobbat és a legszebbet. Shakespearet és Goldonit, Manzonit és D'Annunziót. Az operatársulat Beethovent és Donizettit, Rossinit és Verdit. De a vándortársulatok fölkeresnek olyan helyeket is, ahol nincs szükség a rögtönzött színház felépítésére, mert a görög vagy római elődök már 2000—2500 évvel ezelőtt gondoskodtak nemcsak állandó, hanem úgyszólván örök időkre szóló, monumentális színházról. Syrakusa antik görög színházában eljátszszák Sophokles »Antigoné«-ját, Aischylos »Heten Theba ellen« című tragédiáját, Euripides »Medeá«-ját, Aristophanes »Felhőit«, Plautus »Menaechmi«-jét. Klasszikusabb műsort még a Comédie Française-től sem lehetne követelni.

A Szentírás intő szavát: »Elmenvén tanítsatok minden népeket« nem lehet szebben megvalósítani, mint ezzel a programmal. »*Andare verso il popoli*« kimenni a nép közé — ez az alapvető gondolat és az uralkodó érzés ebben a modern államban. És amaz eszközök sorában, amelyek e kívánatos cél felé vezetnek, nem utolsó szerep jut Thespis géperejű kordéjának.

2. Thespis amerikai kordéja

Az amerikai színház két pilléren nyugszik. Az egyik a *Broadway*, a másik a *Road*. A *Broadway* — Newyork. A *Road* — a vidék. A Broadway színháza nem földrajzi fogalom. Nem jelenti azt a végeérhetetlen utcát, amely a Manhattan-szigetet északról délre átszeli, hanem az egész óriási metropolist minden színházával együtt. És a *Road?* A *Road* az ország útja. A *Road* a százhúszmilliós köztársaság Thespis-kordéja. A vándortársulatok, amelyek a nagy ipari centrumokban, a középnagyságú városokban ütik fel tanyájukat, a legritkább esetben állandó színházi épületben, legtöbbször bérelt termekben.

Mert akad akárhány nagyváros is, amelynek nemhogy állandó társulata, de külön színházi épülete sincs. Ellenben nem akad falu, amelyben ne találnál mozit. És van rá példa, hogy a mozi díszesebb, nagyobb és modernebb a templomnál és a városházánál.

Szinte érthetetlen módon a mecénások figyelme eddig elkerülte a színház intézményét. Nyilván nem vettek tudomást a milliomos urak a színház kulturális jelentőségéről. Rengeteg áldozattal alapítottak szépművészeti és természettudományi múzeumokat. Óriási összegekkel járultak hozzá egy-egy opera fenntartásához (az áldozás a legtöbb helyen hiábavalónak bizonyult, mert az opera vagy megbukott, nyomorúságosan tengődik, mint a Chicago Civil Opera). Minden nagyobb város becsületbeli kötelességének érzi, hogy önálló filharmoniai zenekara legyen és tudvalevőleg ez is rengeteg pénzt emészt. Csak arról nem hallunk, hogy valamely dollárkirály színház alapításáról gondoskodott volna akár életében, akár végrendeletében.

Az állam szintén nem tartotta az utolsó időkig feladatának, hogy a színházi vállalkozást támogassa, még kevésbé azt, hogy maga is beálljon színházi vállalkozónak. A három éve beállott üdvös változásról, a Works Progress Administration, a munkanélküliség elleni küzdelem céljára létesített hatalmas állami szervezet színházalapításairól már beszámoltam a *Pesti Napló* olvasóinak. De a W. P. A. színházainak a *Road*-hoz semmi közük sincs. A Road él vagy halódik a maga emberségéből. Létét megnehezíti a vasutak tarifapolitikája, mely különösen a poggyászszállítást teszi elviselhetetlenül drágává. És alapjaiban fenyegeti a mozi kíméletlen konkurrenciája.

De azért az amerikai Thespis-kordé mégis halad előre a szárnyas kerekeken. Hol halad, hol döcög. Úgy van vele, mint Párizs, amely címerpajzsának büszke jelszava szerint: »*Fluctuat, nec mergitur*«, meg-meginog, de nem merül el. Nem is teheti, mert hivatás vár rá. Ugyanaz, ami az olasz kordéra. Elmenni a nép közé. Igehirdetést vállalni Alaskában és South-Carolinában, Északon és Délen, Keleten és Nyugaton, a megmérhetetlen birodalomnak mind a négy égtáján. Mert ebben a csodálatos országban a legélesebb ellentétek ütköznek egymásba, a legvakítóbb fény és a legáthatolhatatlanabb sötétség. És mi a legsűrűbb sötétség? Shakespeare azt mondja a »Vízkereszt«-ben: »*There is no darkness but ignorance*«. Csak egy igazi sötétség van: a tudatlanság. És ez ellen vállalja az amerikai színház és szolgája, a *Road* a küzdelmet.



AKT

Csók István rajza a Pesti Napló számára

LÁSZLÓ hölgyfodrász szalónja
most IV., Bécsi ucca 5. félemelet alatt van.
Telefon 822—11
A Hölgyközönség szíves pártfogását kéri.
Olcsó árak. — Higiénikus kiszolgálás.



ATELIERSAROK
CSÓK ISTVÁN OLAJFESTMÉNYE
A LIPÓTVÁROSI KASZINO 1000 KORONÁS DIJÁNAK NYERTESE

jogosultságát a sematikus ábrázolás ürességével és a keleti tipusok lehetetlenségével. Egyébként Uhde modernizmusa nem a régi naivitáson, sem egyes modernek művészettörténeti fogásán alapul. Ilyen külső eszközök felhasználására Uhde sokkal bensőségesebb, tartalmasabb egyéniség. Nála minden belülről alakul ki.

Uhde fülében visszhangzanak Krisztus szavai: „Én veletek vagyok a világ végéig. Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, én köztük vagyok". Ezek a szavak Uhde előtt nem frázisok, hanem élő valóságok. Nem alakít ki belőlük swedenborgiánus miszticizmust, mint Exter. Ez a hatalmas germán a XIX. században költőien naiv tud lenni. Szaván fogja az Üdvözítőt, aki azt mondta: „Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket". Nem az ő szobrához, nem képéhez, nem szellemehez. Mindez hideg vagy magas. A valóságban engedjétek a kisdedeket hozzám jönni. És pedig nemcsak a húsz század előtti kisdedeket, hanem a mostaniakat is. Miért lenne ezekhez mostoha szivű? Megjelenik köztük, leül körükben és édesen simogatja, gyengéden ölelgeti, szívvel tanítgatja a kicsinyeket. Majd megszólal az egyszerű emberek hajlékában az asztali ima:

Komm, Herr Jesu, sei unser Gast
Und segne, was du bescheret hast!

Miért hagyná Krisztus az imát meghallgatatlanul? Hiszen „gyönyörűsége az emberek fiaival lenni". Az ajtó megnyílik és belép Krisztus. Az egyszerű emberek meg sem lepődnek, színházi jelenetet nem rendeznek a magas vendég tiszteletére. Nekik az olyan természetes, hogy Istenük elfogadja meghívásukat, mint egykor az emmauszi tanítványokét. De bensőséges hódolatuk az egyszerű hitnek monumentális kifejezése. Ismételten hangsúlyozom, hogy a vallásos érzésnek ilyen pózmentes és természetes kifejezését Uhde előtt nem ismertük. Mert még a klasszikusok alkotásaiban is mindig van valami begyakorolt, kitanult áhítat; a primitivekben őszintén kiabáló jámborság. A második változatban megfestett családanya oly őszinte szívből fakadó áhítattal és egyszerűséggel néz Krisztusra, hogy lelkimélység tekintetében csak Fra Angelico helyezhető vele egy sorba, de természetességben még ezt is felülmulja. Majd megindul Krisztus szive a szegényeken, akik ott izzad-

Művészet 1906.

nak az aratás hevében; könnyíteni akar terhükön, hiszen annyira sóvárognak a Mester után. Leül tehát egy domb tetejére; a munkások abba hagyják az aratást, köréje gyűlnek és alázattal hallgatják a „Hegyibeszédet". Máskor még a Starenbergi-tó partján leül egy csónakba és a hajóhídon ülő, meg a parton álló kis csoportnak ismétli meg a „Tó melletti beszédet". Az emberi szótár szűknek bizonyul, midőn le akarja írni azt a bámulatos változatosságot, melylyel Uhde az emberek arcán elömlő áhítatot, összeszedettséget, figyelmet, érdeklődést, természetességet, hitet és bizalmat tudja megrögzíteni. E tekintetben Uhde fantáziája kifogyhatatlan; mint a mithoszbeli bőségszaru szakadatlan ontja kincseit. Sohasem ismétel, de még csak az ismétlés gyanújába sem keveredik. Minden újabb alkotása valóban új. „Tóbiás búcsúja" sem akar a bibliai jelenetnek egyszerű modernizálása lenni. Most is útnak indul nem egy gyermekifjú, akit a szülők szeretete aggódó félelemmel bocsát a nagyvilágba. A szülők áldásukat rebegik a fiú feje felett: „legyen kísérőd az Úr angyala." Uhdenek pedig nincsenek üres szavai. Megjelenik az angyal és oltalmába veszi a modern kis Tóbiást. A modern „bibliás ember" pedig tovább szövi bibliai álmait. Addig-addig olvasgatja a Szentírást, míg végre valósággá lesz előtte. Az élet és képzelet összeolvad, a határok térben és időben elmosódnak. Ki akarna határt szabni a művész képzeletének, ki akarná felállítani előtte a logikus való sorompóit? A művész prófétai szemlélődésben él. Lát egy szegény nőt kimerülten támolyogni, hajléktalanul tévelyegni. Ki ez a nő? Egy szerencsétlen teremtés. Jó; legyen tehát címe: „Winterabend". De amint a Bibliát olvassa, ismét feltűnik egy ilyen ingadozó léptekkel haladó hajléktalan nő. Ki ő? Az Üdvözítő anyja? Lehet. Nem tudjuk. De arcáról lesugárzik a tiszta lélek és az anyaság szentsége. A művész már látja is feje fölött a glóriát. Miért onnét letörölni? Istennek anyja ő vagy Istennek teremtménye? Lehet mindkettő. Mi legyen tehát a kép címe? „Der heilige Abend?" Jó! Nem a cím a fő, mondta Boecklin, aki maga nagy ritkán adott címet képeinek. Érzed szíveddel és emberi lelkeddel, hogy milyen szent érzelemmel festette a művész e képet? Ha igen: érezz vele. Ha nem, menj és végezz kettős könyvvitelt. Számodra a művészet temploma zárva van.

Uhde tehát nem modernizálta a bibliai történeteket, hanem Krisztust állította bele a modern életbe. Igen ám, de hogy is vagyunk azzal a bizonyos frakkba öltözött Krisztussal? Hogy oldotta meg Uhde a ruhakérdést a vallásos festményeken? A legnagyobb tapintattal és ügyességgel. Itt is kerülte a túlzó modernizálást, az éles pointirozást, a tettetett naivitást, az anachronizmust. Őszinte és egyenes, mint mindenben. A renaissance tógái és pluviáléi, a barokk plundrái és Stuart-gallérai nem találnak helyet Uhde művészetében. Vernet bő burnusai szintén túlságosan festőiek neki. Egyszerűsít és megközelíti a valóságot. A bibliai alakok soha modern ruhát nem öltenek, hanem bizonyos egyszerű inghez hasonló hosszú öltözetben jelennek meg, amelyen nem ütközhetnek meg a legkritikusabb természetűek sem. Nem sematikus ruha ez, a kérdésnek nem elodázása, elfestése. Új forma, mely azonban régi lehet, sőt az eddigi bibliai ruházatok között a legvalóbbszerű. Krisztus mindig hosszú, sötétkék, bokáig érő, bőujjú talárisban jelenik meg, mely szabásával nem vall sem a velencei vázlatkönyvre, sem Van Eyckék drapériáira, de a zsibvásárok rongyaira sem. Egyszerű taláris mesterkedés nélkül. Szine pedig sötétbe hajló, lágytörésű, viseltes kék. Nem oly ünnepélyesen mély, mint Dolceé, Stucké vagy Boecklineé. Az „emmauszi tanítványok"-on még kísérletezett; a „Noli me tangere" Magdolnájának ruháját futólagos tekintetre modernnek tarthatnók. Az elsőn valami átmeneti ruhát szabott a tanítványokra, amely nem modern, de nem is bibliai. Az „Utolsó vacsorán" azonban már megtalálja a helyes utat, mely a valószerűséghez vezet és feltűnő ujdonságával nem hívja fel magára a figyelmet. Krisztuséhoz hasonló hosszú ruhában, bő köpenyekben, pelerinfélékben, plaidszerű kendőkben, barátos csuhákban ülnek az apostolok. Semmi sem bizonyos, minden inkább csak sejtelmes, de nem is törődünk vele. A modern festészet konturokat nélkülöző felfogásában alárendelt szerepűek. Sőt Uhde hasonló szellemben jár el, mint Lenbach, de egészen eredetien, telje-



TANULMÁNY
BALÁZS VERA KŐRAJZA

Művészet. 1910. 189. l.

CSÓK ISTVÁN

Egy kiváló festőművészünktől hallottam:

„Csók István? . . . Csók István kiváló festő. Csakhogy . . . úgy vagyok vele, mint mikor a hippologus végignézi a lovakat a verseny előtt s az egyikről megállapítja, hogy küllemileg tökéletes, minden formája elsőrangú. Lege artis ennek kell elsőnek bejönni. . . Aztán nem az jön be elsőnek. Valami, ami láthatatlan, hiányzott belőle . . .“

Vizsgáljuk meg mi is Csók István művészetét „küllemileg“, miben tökéletes és mi az a valami, ami láthatatlan?

I.

Csók István régi-régi molnár familiából származik; apja Veszprémből került Fejérmegyébe, ahol fia 1865-ben Pusztaegeresen született. Egész nemzetsége kerekfejű, vastagnyakú kálvinista, erős, tagbaszakadt, széles mellű, középtermetű emberek, akiket a falu nevelt, a malomkerék altatott el s a napsugár ébresztett. Apja jómódú ember volt, aki urat akart faragni a fiából. De a fiú vágyott ki a hímes rétre, erdőbe, mezőre, akkor volt boldog, ha szabadon futkoshatott a határban, avagy letelepült az erdőszélen és figyelhette a százszorszép színekbe borult világot. Nehezen evickélt át — nagyokat bukdácsolva — a középiskolán, kezében a rajzónnal, telefirkálta volna vele a világot. Ezért aztán a mintarajziskolába került, ahol éveken át szigorú rajzkulturában volt része. Greguss, Lotz, de főleg Székely Bertalan volt a mestere, akiktől a formalátás bilincseit sikerült is magára szedegetnie, hogy aztán sokáig le ne vethesse őket.

Mint a Karszthegységben a kristálytiszta patak el-eltünik, hogy benn a havasok mélyén élje rejtelmesen lappangó életét, míg végre ki-kitör, feljut a felszínre, újra alámerül, újra felbukik, aztán úgy tetszik, mintha végleg eltünne a föld színéről: az történt Csók István alaptermészetével is művészi iskoláztatása közben.

A falusi molnárfi csupa egyszerűség volt, a világot úgy látta, mint a mesemondó, naivan, egy-egy vonásra visszavezetve, azokra, amelyek legszembeötlőbbek, a gyermekies lélek öntudatlan szüziességében. Hirtelen belekerül aztán a legteoretikusabb világmagyarázatba, ahol minden elvont, minden számítás, sőt mondhatnók kiszámítás, részletezés, elemekre bontás, hogy aztán megtanulja, mint kell a részletekből egészet, egységet, harmóniát te-

remteni. Ez ellenkezett alaptermészetével, mely független, féktelen, szeszélyes, benyomások, főleg összbenyomások iránt fogékony volt. De az iskola megtanította fékezni érzését, lefokozni szenvedélyeit, elnyomni kitörő indulatait, hogy az így meghigult érzéseket megfigyelhesse, benyomásait részletezhesse, formaelemzéshez szokjék.

„Oh emlékszem még jól, — írja ez időről egyik levelében — emlékszem, mikor első tanulmányomat festettem Löfftznél. Ez 1886-ban történt, — Székely Bertalan iskolájából kerültem Münchenbe, Löfftzhöz. Amikor társaim még az akt rajzával sem voltak készen, én már odavázoltam az egész aktot. Egy göndör, szőkehajú német jungfrau volt a mintám, amint a kontyát támogatja a két kezével. Jól látom még most is az egész iskolát, állani mögöttem, izgatott várakozásban, — mit mond ehhez a mester!

Nos, Löfftz háromnegyed óra hosszat, balkezét vállamra téve, magyarázott. Hogy menynyire csalódott bennem. Hogy nem ezt várta ő éntőlem pompás rajzaim után, melyeket magammal hoztam. Végül hatásos görögtűz gyanánt odabiggyesztette mondókája befejezéseül:

— Sarlatán van elég, de kevés az igazi művész!

És én nem szedtem fel rögtön sátorfámat, nem hagytam ott őt, tanácsait, Münchent, az egész nyavalygós német pikturát, mint szent Pál az oláhokat! Sőt. Olyan igába fogott barom lettem, mint a többi, elbutítva végleg az impozáns tekintély által, aki elég lelkiismeretlen volt (vagy talán elvakult) a világ összes tájairól odasereglett, köztük egy csomó igazi talentumnak szabad fejlődését megakadályozni.

Ha még hozzátette volna, hogy ez még csak iskola, hogy hiszen pingáljak, ha a magam ura leszek, ahogy érzem. De nem! Egyszerűen kijelentette: Ez, az én felfogásom a helyes, a többi humbug! Ilyen kinai lábszorítóba kerültem . . .“

Nem szabadult ki belőle Párisban sem, ahol Bouguereau és Robert-Fleury mellett „tanult“. Csók Istvánnál mást jelentett a tanulás. Jelentette a kivándorlást, az idegen életnek élését, a magamegtagadást, amit ő így magyaráz meg:

„Életem legnagyobb ostobasága — még most is! — a túlzott kötelességérzet. Kicsiny koromtól fogva oltották belém. Tiszteltem tanáraimat, rá tudtak beszélni, hogy a tekintély valódi érték következménye . . . Mennyi idő s energiába került, míg leráztam magamról e lelki rabigát.“ Ma talán már ennek érzi! De akkortájt nem volt ennek tudatában, csak egyszerűen élt, tudott úgy élni, élvén mások életét, látván mások szemével, rajongva idegen ideálokért, sőt küzdve, sanyargatva, kinozva érettük magamagát. Azt hitte, így van ez jól! Azt hitte, mert azt mondták neki, hamis ideálokban hitt, elfojtotta természetes érzéseit s keserves önkínzások között mások ideáljáért rajongott.

Pedig! Most már tisztán látja maga előtt. Most jobban érti meg önmagát is. Most siratja azokat a véres könnyeket, melyeket azonközben sírt, mialatt készültek első művei, s azok nem akartak hasonlítani Bastien-Lepage vagy Dagnan-Bouveret műveihez. „Kérdezd meg . . . (s itt néhány művészkortársát említi), ezek mind látták az „Ezt tegyétek az én emlékezetemre . . .“ c. művemet — elkezdve. Úgyszólván egy ülésre megfestettem minden egyes alakot s kész volt! Mennyivel hasonlíthatlanul más kép volt az akkor — minő egyéni! — mint mikor aztán hónapokig agyonkínoztam. A diszciplina szomorú áldozata s hogy mégis van benne művészi érték, az csak üde fiatalságom s a művészet imádata benne!“

A molnárfi eredendő tehetsége, ez a kristálytiszta patak, igyen a diszciplina Karszthegységétől eltakarva, elsülyedt a mélybe, hogy lassan, befelé szivárogva, egyelőre láthatatlanná válva, ásson magának medret a mélyben. Pedig a kristályteremtő erő formálódása megindult. Ifjúkori emlékek táplálták. Amelyek mélyen bevésődnek a még szűzi, fogékony lélekbe, szinesztézikus képzetekben gazdagok, éppen azért hirtelen és vonatkozásokban bőven, árnyalatokban élesen vetődnek a tudat felszínére. Együtt és egyszerre látja maga előtt az egykor is együtt és egyszerre látott képet, most, mint érzése által átformált,



TÉL
GÓTH MÓRIC RAJZA

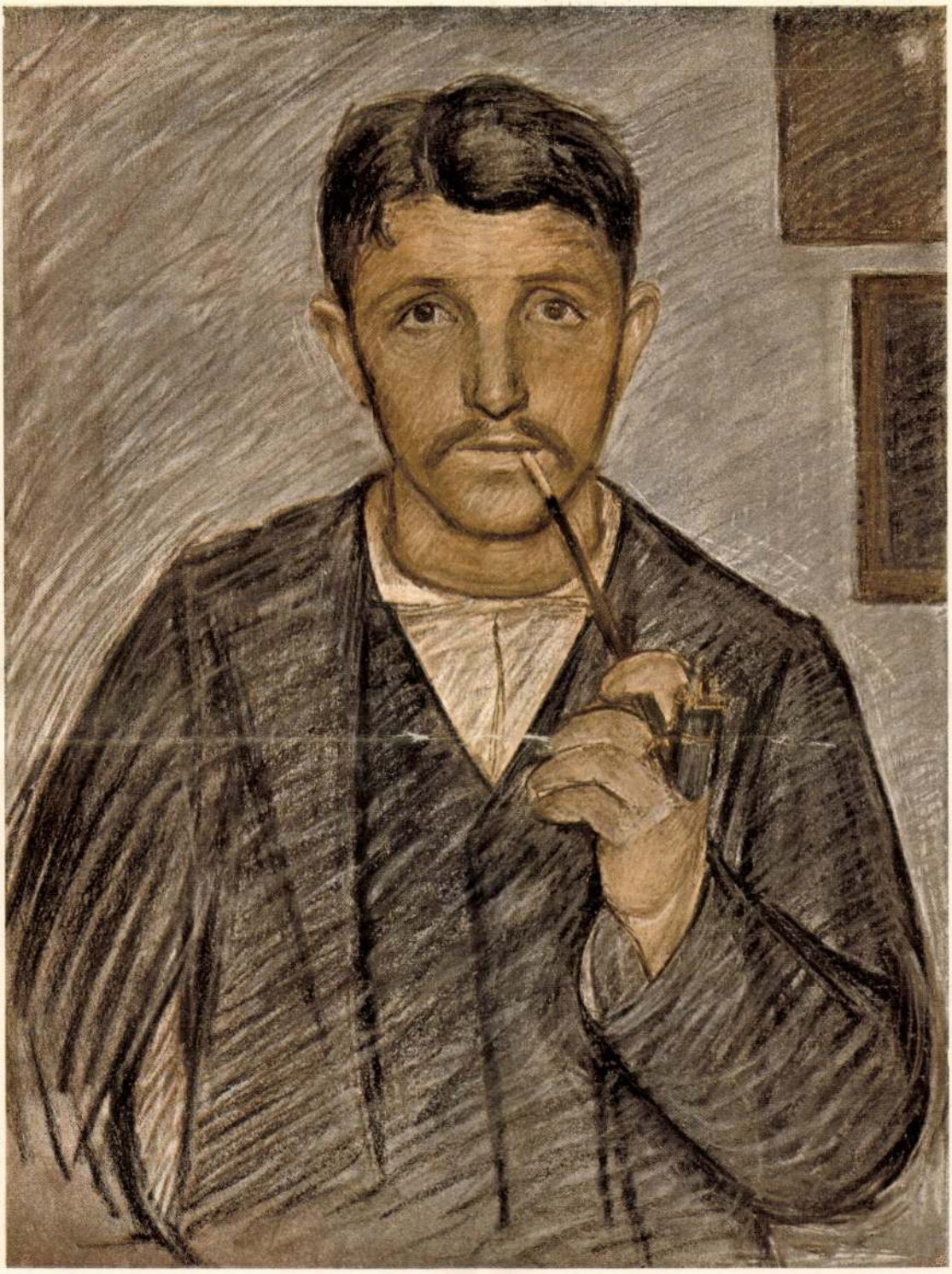

TANULMÁNY
MIKOLA ANDRÁS RAJZA

képzeleti képet. Ezért is tudta őket egy ülésre megfesteni. De azután jött a sok megtanult szabály. Aminek mind meg kellett felelni. A Párisban megösmert sok új irány. Jött főleg egy, amelyért egyhangúan rajongott azelőtt minden művészi áramlat híve: Bastien-Lepage s hívei, főleg L'hermitte, Dagnan-Bouveret, s német, angol, olasz suite-je. Mert kompromisszium volt, mert megalkuvást jelentett, mert mindenből volt benne egy darab, mert maradást és haladást jelentett egyszerre.

Igazán érdekes egy kor volt ez, hús a husunkból, vér a vérünkből. Bódító, lelkesítő, fanatikussá átformáló. Még mindnyájan emlékezünk reá! Kire a Lohengrin-kávéházban Münchenben, kire a Rue Jacob-ban Párisban talált rá, — egyikünket a Café Keckben csípett el Berlinben, de utolért, megfogott s lenyügözött mindenkit. És üldözött is. Apostollá tudott tenni — lemondtunk érte a multunkról, feladtuk jelenünket és feláldoztuk jövőnket. Münchenben ott állottunk a Glaspalastban Bastien-Lepage képei előtt, rajongtunk Dagnan-Bouveret Máriájáért, s feledve minden, galéria-tónus, nagymesterek, kompozició, csak az igazságot kerestük, a természetet hirdettük, a kimunkált, a finoman végigtanulmányozott, igaz környezetbe állított természetet, — világos szinekben — ahogy Bastien-Lepage látta a szürkés levegőt, s Dagnan-Bouveret az asztalos műhelyt. A nyolcvanas évek vége ebben az ideálban közösek. Manet már meghalt, Pissaro, Renoir, Degas, Monet azonban éltek, — de még nem látta igaz voltukat senki. Edelfeldt Helsingsforsban épen úgy rajongott Bastien-Lepageért, mint Bihari Sándor Szolnokon, Forbes Londonban, Firle Münchenben. Befejezett rendszerével lenyügözött mindenkit. „Bastien — írja naplójában Leforgue — megkapja az ifjúságot hátteireivel, az érettkorúakat reálizmusa igazságával, s megnyugtatja mesterének, Cabanel nek tiszteletreméltó kollégáit is ecsetkezelésének minden nagyhangú virtuozitástól való tartózkodásával." Csoda-e, ha hatalmába kerítette Csók Istvánt is?

Ifjúkori emlékei különben is rokonok e reálista kor érzéseivel; csupa egyszerű ritmus: krumplitisztogató lányok a pitvarban, szénagyűjtő munkáslányok a mezőn, lámpa mellett virrasztó árvalányok, — csupa nyugodt mozgás, hármasban, kettesben, összekomponálva studiumszerűen, világítási hatások éreztetése, az össztónus megőrzésével. Mennyire beleillett mindez mesterei ritmusába, Courbet szitáló lányától Munkácsy Tépéscsinálókján, Liebermann Tollfosztásán át Bastien-Lepage Les Foins-jáig, a déli pihenőben alvó munkással, miközben fáradtan bámul maga elé az asszonya. Nem a kihegyezett anekdota, hanem a festői meglátások volt a cél, objektiv visszaadása, a mindegyre világosodó tónusharmóniák megfigyelése, a részleteknek mind gondosabb, szinte holbeini szigorúsággal való kikeresése. Dagnan-Bouveret ezidőben fordult breton parasztjaihoz, hogy azokat templom belsejében, vagy künn a szabadban, processzió-járás közben figyelje meg. Igy jutott Csók István a fehérmegyei falusi templomi jelenethez, az úrvacsoraosztáshoz, mint Bihari az oláh temetéshez, Halmi a vizsga utánhoz, — csak a tárgy változott, a festői megjelenítés a közös ideálra való törekvésben egyezett. Ha ezidőben festő intim levelet irt barátjának, talán mindegyik szószerint egyezőt irt ezzel: „A fődolog, hogy az esti hangulatot eltaláljam, mert erről van szó, a többi mellékes. A feladat nehéz, mert amint a mozgó alaknál a mozgás csak rövid ideig tart, úgy itt a világitás. Estefelé minden öt percben más a világítás, tehát úgyszólván bizonyos öt percet kell festeni. Célom nem a beálló sötétség festése, mert ez az alakok rovására volna, ilyen világításnál már csak körvonalakat látni. Még világosságot akarok festeni, s csak jelezni a közelgő estét . . ." Ezt Bihari Sándor irta 1889 szept. 4-én.[1] Irhatta volna ezt Csók is, aki egy évvel később hasonló feladatot old meg, csakugyan nála is lámpafény küzd a szobában a derengő reggeli világossággal, künn, az ablakon keresztül a városi házak falai látszanak, az éj sötétje lassanként átmegy hideg, kékes színbe, mely a nap keltét szokta megelőzni. Ezt az atmoszférikus átmenetet a hideg kékbe, mely lerontja a lámpafény hatását, adta vissza „Az árvák" című képén nagy sikerrel, finom

[1] Művészet, V. 364.

megfigyeléssel, bastien-lepagei gondos előadásban.

„Ezt tegyétek az én nevemben" (Lukács ev. XXII. 19.) címmel festette meg úrvacsora képét, melyen a világosszürke világítás és annak hatása a szinekre lett elmélyedésének tárgya. Mennyi a fekete ezen a művén is, mégis mily finom világos harmónia az egész! Fekete a lányok pruszlikja, köténye, a lelkész palástja, — de e sok fekete folt mily tisztán megkülönböztetett: a kötény selyme, a palást bársonygallérja textura-éreztetésben, a részletrajz a kezeken, az arcokon, a csipkekendők rajza, mind a holbeini ideál értelmében szinte miniatürszerű gonddal keresztülvive. De szinben is mily finomságok: a háttérben álló három lány fejkendőjén a sárgászöld az egyiken, a rózsaszín a másikon és a piros a harmadikon. S a szent komolyság a harmóniában! Ez, ez a hangulategység lelkéből lelkenzett. az övé, az ő egyéni ritmusa, mely a kálomista molnárfi élétérzéséből fakadt. De még mielőtt festői formáját megtalálta volna: közbelépett az iskola, a szerzett tudás és belegyömöszölte idegen formába, bastien-lepagei szinformába a másképérzett, formaelemzést nem követelő lelki élményt.

Művét 1890-ben állította ki, előbb Budapesten, ahol pályázott a Munkácsy-díjra, de a díjat nem ő nyerte meg (hanem Halmi, Vizsga után-jával), azonban képét megveszik a múzeum számára. 1891-ben kiállítja Párisban, ahol III. érmet kap, csak később aranyérmet Antwerpenben s ugyancsak aranyérmet az 1900. párisi világkiállításon. Teljes sikert tehát csak tiz évvel később ér el. Pedig ő az ifjúság mohóságával szomjúhozta a sikert és lázas vágyódással kereste a siker feltételeit.

II.

Csók István úgy érezte, hogy a nagy siker kivivásának minden eszköze immár hatalmában van. Csak a tárgyat kell hozzá megtalálnia. Nem volt azonban tisztában a művészi effektus kérdésével. Sem ő, sem kora.

Mit látott maga körül ez időszak Párisában? Nagy, kiabáló vásznakat tapsoló közönséget és kritikát. Rochegrosse, Tattegrain, J. P. Laurens a hangos és borzalmas jelenetek, az iszonytató látományok, a vértől csepegő rémségek ábrázolásával egész iskolát teremtettek. Az övék volt a Szalon díszfala. A tömeg kidülledt szemekkel műveik előtt sorakozott. Bámulat, tisztelet, tekintély a Szalon clou-jait hiven kisérte nyomon. S Csók István úgy érezte, hogy minden eszköz hatalmában van ahhoz, hogy ily nagy, meglepő vagy megdöbbentő hatást érhessen el. Megbódult a nagy világsiker fantómjától. Hová lett a molnárfi régi érzése? Olthatatlan szomjúság fogta el az effektus után. Amihez csak az kellett, hogy megtalálja a tárgyat, melyben a rémítő, az iszonytató, egy frisson nouveau felkeltésére való anyag rejlik, hogy azt minél hatásosabban, szemkápráztató ügyességgel kifejthesse. Egész testében lázasan remegett, epesztő vágy sorvasztotta, the imp of the Perverse tartotta fogva, meg akarta találni azt a tárgyat, melynek virtoz beállításával megteremthesse a maga clouját. Nem belső élmény, nem titkos indulatok, nem életérzésének ritmusa hajtotta a forma megtalálására, a tökéletes és új harmónia megteremtésére, — pedig csak ez a hatás az egyedül művészi! — a vakmerő formai megoldásokkal csak idegen, lelkétől távoleső, tömeghatásra számító effektusokat akart élénk világításba helyezni. Most egyszerre harcra kelt a lelkével egy új — idegen — lélek, rátalált egy ösmeretlenre, ki hasonlitott reá, de azért nem volt ő, ki volt hát? Tükörképe? — mint Poé gondolta. Arcképe? — mint ahogy Wilde. Nem tudni. De szólt hozzá szegényes műtermében és csábitá és csörgette fülébe aranyait és ajtót tárt elébe, azon át belátott egy palotának hatalmasan feldiszített, fejedelmi kényelemmel teli műtermébe, a falak Munkácsy-babérral voltak teleaggatva . . . Álom ez? Nem álom. Munkára fel!

Most már elsikkadt a patak a Karszt hegyei között, láthatatlanná vált az eredendő ösztön. Idegen világ veszi körül s lett uralkodóvá fölötte. Nem új művészi szépségek lelkesitették, hanem művészi ügyeskedések, mondjuk virtuozitásra törekedett, melyet alkalmas tárgyon bemutathasson. A művészi effektus az őszinte érzésből fogant új kép-



A TÁNCOSNŐ
CSÓK ISTVÁN RAJZA



BÁTHORY ERZSÉBET. A FŐALAK
CSÓK ISTVÁN FESTMÉNYE

zeleti képek kifejezéséből alakul ki. Ez, az új kifejezési forma megtalálása a lényeges, die Vorstellung der ideellen Form für die reelle Erscheinung, ahogy Liebermann találóan mondja. Csókot nem ez izgatta. Ezt az igazságot nem ösmerte fel; se akkori mesterei, se az iskola nem ezt tanították, sőt titkolták, tagadták, berzenkedtek ellene. Szerintük a művészet — ahogy azt neki még Löfftz tanította — kipróbált, kétségbe nem vonható tudás, a lemérhető formák biztos visszaadása, s az a nagy művész, aki e visszaadásban virtuoz, keresi és megoldja a nehézségeket. Elő hát azzal a tárgygyal, melyen fokozni lehet a nehézségeket, de le is győzhetni! Ime a művészi feladat. Mikor tudom, hogy legyőztem őket? — kérdezi a tanakodó művész. Akkor — felelték mesterei — ha utólérted mintáidat, ha velük egyenértékűt alkottál, vagy — ami több — ha új nehézségeket találtál ki és azokat is játszva, a mesterek szellemében oldottad meg.

Ez az esztétika csak logikus?

Csók István megtalálta ezt a tárgyat, megtalálta Báthory Erzsébet, a csejthei vár aktiv algolagniában szenvedő asszonyában, aki a kegyetlenkedésben szadisztikus gyönyört érzett, százszámra kínozta halálra szűzleány jobbágyait, részegítő mámorba hullván azok pokoli szenvedései láttán. Pörös akták beszélnek róla, tanuvallomások jegyzőkönyvei iszonytató képeket rajzolnak az eseményekről, csak ki kellett választani közülök egyet, a jellemzetest, mely beszédesen mutassa be a borzadályt, hangsúlyozza az iszonytatót, a vesékig hatót.

Mindnyájan ösmerjük e képet — feledhetetlen annak, aki egyszer látta. Bizonyíték arra, hogy Csók István — jobb ügyhöz méltó művészkedéssel — emlékezetünkbe véső emléket tudott vele teremteni. Nem vérrel, mint Rochegrosse, nem a hullamerevség kénsárga színével, mint Piloty, hanem a hóval fedett várudvaron jeges vízzel öntözött, hajuknál fogva előráncigált és halálra korbácsolt áldozatok puffadt arcával, dagadt karjaival, a szűzi testek iszonyatos deformálódásával kelti fel a borzadály érzését a nézőben. Enyhíti ezt a történelmi összefüggéssel, — védi egy német tudós, dr. Popp Hermann (Beitrag zur Geschichte der neueren Künstler-aesth. Karlsruhe, 1900. p. 37.), „de ha a jelenet a modern életben játszódna le, lehetetlen volna; az iszonyatos öncéllá válna". Ez a megjegyzés azt bizonyítja, hogy tudósunk tipikus néző: hamis asszociációkkal közeledik a műalkotáshoz. Történelmi hangulattal páncélozza körül magát. Az igaznak megtanult eseményt elfogadja, szóval a mesét mérlegeli, nem a művészi kifejezést. Igy tettek a nézők valamennyien, a kortársak a tárgyat ítélték meg, csak kevesen látták a művészi formát. Tudta ezt Csók is, számolt is vele. De ő művész is volt és a forma virtuoz kifejtésére ügyelt.

Elsősorban az aktfestésben. A női test himnikus dicsőítői, a női test szépségének visszaadását festői megoldásokkal kapcsolták össze, amellett, hogy erotikájukat is éreztették. Giorgione, Tiziano, Correggio, Goya, Courbet, Manet — hogy csak a nagyok egynéhányára emlékeztessünk — fény- és színfelfogások médiumává tették meg az aktot. Csók István ragyogtatni akarta művészkedését, csak a szemére hallgatott, nem érzése szülte a technikát, csak bravurrá fejlesztett technikai készségét mutogatta. Nem egyénisége ritmusát öntötte új művészi formába, — a műremek egyik feltétele ez! — hanem kész művészi formulát alkalmazott elvitathatlanul meglepő művészkedésekkel. Ez nem „művészet a művészetért", hanem „művészkedés a művészkedésért".

De egy pillanatra — itt ott — az alapérzése mintha kitörne, mintha emberi szimpátiák ébredeznének lelkében, miközben Báthory Erzsébetnek szadisztikus gyönyörbe elmerült alakját, kéjes mosolyát az arcán, görcsös kézjátékát, erőtlen székbe dőlését, testi elernyedését festette, azzal a finomkodó formabiztonsággal, mely minden színértéknek harmóniába illesztése mellett, a részletekbe való szerető elmélyedését is igazolja.

Megjött hát a nagy siker? Sem Párisban, sem Budapesten nem — legalább nem a várt nagy méretekben, — csak Münchenben, ahol a nagy aranyérmet kapja 1897-ben. A tárgy borzalmassága visszarettentett a teljes méltánylástól mindenkit. De a festőkollégák a

mesterségbéli érdemeket méltányolták és ezt tette a kritikának az a része is, mely a nehézségek legyőzését meg tudta érteni.

III.

Csók István azonban egy napon arra ébredt, hogy kis öröklött pénzecskéje elfogyott. Ez nagy csapás volt reá. „Én, ki teljes világéletemben jó módhoz voltam szokva, — írja levelében — majd megőrültem azon gondolatra, hogy fogok én festeni pénz nélkül? Adósságcsinálástól mindig irtóztam, vagyonom nincs, — pedig csodás képekkel — amiket ugyan senki se vesz meg — tele volt az agyam Hopp, megvan, — gondoltam. Festek eladó képeket. Festek, mint annyi más praktikus piktor, Mierist, Ver Meert, mit tudom én kit, — csak az a fő, hogy pénzt szerezzek, hogy az ilymód megszerzett pénzből festhessem a lelkemben élő álomképeket. Ez volt az oka, hogy azokat a bútorképeket festettem. Ha a cél szentesíti az eszközöket, akkor kérem ezt a mondást az én javamra is írni."

Elhiszem én Csók Istvánnak, hogy „bútorképei" megfestésének ez volt az egyik indító oka, de csak az egyik. Mert hol marad megszerzett bámulatos virtuozitása, mellyel játszva tudott dolgozni, akárkinek a modorában? Ez a könnyedség nagy csalogató. De volt aztán még egy másik oka is, melyet ugyancsak megmondott ő idézett levelében, de mellékesen, más összefüggésben, — pedig az ám a lényeges. A tanári dresszuráról beszélve, így folytatja: „Nem csoda, ha megcsonkított lelkem Párisban nem látta Degast, Monet-t, Renoirt, s Puvis de Chavannest is csak azért, mert tekintély lett". Közben azonban Monet és Degas is tekintély lettek és vélük együtt föllendült a pleinair-iskola, a kilencvenes évek közepén aztán a magyar fiatalság is hozzájuk csatlakozott.

Új jelszavak keletkeztek, új célokat tűztek ki, új festői problémák megoldására törekedtek, s Csók Istvánban mindez visszhangra lelt. Az ő született forradalmár lelke — mialatt csinálta a „bútorképeit" — másfelé kalandozott és egy szép napon ellenállhatatlan vágytól sarkalva, beállott a sorba, a nagybányai festők közé és velük állított ki 1897 és 1898-ban. Velük, de még régi módi műveket, a „Dolce far niente"-t s a bűnbánó Magdolnát, az egyik mierisszerűen, odaadással festett miniatür, a másik nagy aktfestés, csak a szokottnál szélesebb, kevésbbé részletező formaelemzés. A szétszórt világításban látott szines természet visszaadása helyett egyelőre kisért nála a régi gondolatfestészet, mint az 1899-ben kiállított „Ne vigy minket a kisértésbe" című művén, ahol Vénusz csalogatja a tömeget, de még mindig komponál, kontrasztba állítással, csoportfelépítéssel operál . . . vágyai és eszközei küzdenek! A vastagnyakú kálomista azonban nem enged. Falura megy és eltemetkezik a magányba, hogy egyedül maradjon a napsugárral. Egész szenvedélylyel merül el a napfénytől átitatott levegő, a vibráló, ragyogó, égő, hullámzó levegőég megfigyelésébe, amint teremti a színeket, változtatja, formálja, reflexekbe meríti. Tisztelte, hogy a szétszórt világításban mint alakulnak ki a reflexekből a formák, s keresi, mint lehetne mindezt visszaadni. Felejteni. — ez most a cél. Amit az iskola adott, eldobja magától, hogy újra tanuljon a szűzi természetben. „Ez időben, — így írja levelében — a Báthory után, befejeztem első fajtájú pikturámat és megkezdtem a „keresést", — de úgy látszik, meg is szenvedek érte. De nem bánom. A magam lábán járok, s a magam kis sárgunyhójában lakom." De amíg megépíthette a maga házát, erős magasanyargatáson kellett átesnie.

Ott künn, Mohácson, Baranyamegyében, Tolnában, — ahol járt, sokáig kínlódott, míg megszokta a levegőlátást. Elvégre tizenhét esztendeig formalátáshoz szokott a szeme s a napfény formafelbontó erejét megérezni s megéreztetni, a világot a színfoltokból újra felépíteni, a reflexek kikeresésével a formákat megteremteni, ami mind a pleinairfestés dogmája, csak lassan és nehéz munka árán tanulhatta meg. A „bugaci pásztor"-nál (1900) kikerüli még a szétszórt világítást, hogy megőrizze a tárgyak lokális színét, s hogy teszem, a nyitott sátor fényárnyában a csikos takaróval leterített ágy texturahatását visszaadhassa. S pleinair-tanulmányai között mind-

non félig fekvő helyzetben ül egy nő, s e milieu-ből kicsillog meztelen testének email-ja. A virtuoz aktfestő, a pleinair-iskolában megerősödve, nagy egységekben látja a halálos biztonsággal ösmert és éppen azért kitünően leegyszerűsített formákat. Itt a szintézist egy Lucien Simon bravurjával — kissé az ő színharmóniájában is — vitte keresztül. Talán még ennél is tökéletesebb a Műteremsarok (1905).[1] Finom és egységes műteremvilágítás fényében látjuk a perzsaszőnyeges diványon heverésző aktot és az előtte álló — a színbenyomást vizsgáló — festő visszatükröződik a tükörből. Minden forma színfoltokból alakul ki, — egységes és harmónikus és erotikus nyugtalanságtól mentes. Az akt rövidülése szemkápráztatóan biztos s a tükröződő alak színértékei virtuozan igazak s az egész — mint a lokális szinek finom harmóniája — széles előadásában igazán mesteri egybefoglalás.

De Csók István — művészi pályája legmélyebb sikerét aratva — vérszemet kapott és régi emlékei újra feltámadtak. Valami nyugtalanító démon sarkalta és elvezette újra az erotikához, a vérszívás adta célnélküli kéj ábrázolásához, a Vámpirokban (1908), melynek kifejező mozdulatban való gazdagságát, a kielégültség bágyadtságától, az aktiv érzés borzalmas vadságán át, a vágyódás, epedés, sóvárgás minden remegő, izgalmas, fetrengő mozgáslehetőségeig kiaknázta. Ismét megvesztegető a mesterségbéli tudása, meggazdagodva új felismerésekkel, dekorativ összhangolásban, nagy ólomszürke színharmóniával, melyből csak itt-ott hangzik ki — akkor is a jelenet borzongató hatását fokozó halk hangon — egy-egy szín a kielégülten hátradülő nő lenhajában a vörös rózsa, a vértszívó nő tarka kendője, vagy az epedő nő vérpiros haja és még vérpirosabb fityegő ajka. Itt a jellemzés erejét a tompított színharmónia is fokozta.

Egy évvel később újra erotikus érzések inspirálják, a Nirvánában (1909), de neki ez is csak aktfestésre szolgáló alkalom. A borzalmas helyét erotikus képzelgések helyettesítik, telve remekül elképzelt extázis-ábrázolásokkal. Míg a Vampirok-ban nyugtalanító hatás szuggerálására törekedett, a Nirvánában megnyugtatóra, isteni kielégültségre, ott kínra, itt testi derűre. A Vampirok hatása mélyebb. Szépen mondja róla Alexandre Arsène — a Figaro kritikusa — hogy a Vampirokban „szép formákkal nyugtalanságot tud ébreszteni, ragyogó és tiszta tónusokkal lázas éjjelek árulásainak gond latait kelti fel, ifjúság és szépség által pedig a halálra emlékeztet". Mily differenciált, bonyodalmas és — mesterkélt e művészet elemei . . .

A kis hegyipatak, melynek forrása mélyen az anyaföldben rejtőzik, immáron végleg eltünik a szemünk elől, eltakarja a Karszt, de azért él, halad, csobog tovább, láthatatlanul, talán, hogy egyszer újra felbukjék a föld szinére? . . .

V.

„Éveken át — beszélte nemrég a művész — tartogatott az anyám a padláson egy tulipános ládát. Egyszer leszedem, porosan-piszkosan elviszem magammal Párisba. Amint mosogatom, látom, hogy a ráföstött tulipán lejön, de alatta új tulipán virul, égő, erős, tüzes színü tulipán, s az ott virit most a műtermemben . . . És megtanított a magyar színharmóniára, a magyar népmese hangját súgva a fülembe. Édes, édes magyar szó . . . magyar szín . . . amint téged a magyar nép ösztöne, ízlése harmonizált, formált, összekapcsolt . . . Ez az érzés kisért most engem."

A pusztaegeresi molnárfiú érzése megnyilatkozott vajjon újra? Azt irja most nekem Csók Pista (nem István, de nem is az Étienne!): „Hogy is mondja Jókai: Vissza a jegenyefák alá, amelyen a varjúkárogás szebb muzsika Debussynél. A Duna mellé, ahol nincs ugyan Páris, de magyarok laknak, ahol marják egymást az emberek, ahol sokszor, legtöbbször nincs becsülete a való érdemnek, — de az én vérem, az én népem!

Aztán a tulipános láda — a szimbolum! Az, ami itt lappangott bennem, még mikor a Nirvánát festettem is. Óh, ha sikerülne elérnem, amit kitűztem magam elé, akkor igazán érdemes volt piktornak születnem, a pikturáért szenvednem! Nos, ha én nem, — más . . ."

[1] Megjelent a Művészetben, V. 29.

mesterségbéli érdemeket méltányolták és ezt tette a kritikának az a része is, mely a nehézségek legyőzését meg tudta érteni.

III.

Csók István azonban egy napon arra ébredt, hogy kis öröklött pénzecskéje elfogyott. Ez nagy csapás volt reá. „Én, ki teljes világéletemben jó módhoz voltam szokva, — írja levelében — majd megőrültem azon gondolatra, hogy fogok én festeni pénz nélkül? Adósságcsinálástól mindig irtóztam, vagyonom nincs, — pedig csodás képekkel — amiket ugyan senki se vesz meg — tele volt az agyam Hopp, megvan, — gondoltam. Festek eladó képeket. Festek, mint annyi más praktikus piktor, Mierist, Ver Meert, mit tudom én kit, — csak az a fő, hogy pénzt szerezzek, hogy az ilymód megszerzett pénzből festhessem a lelkemben élő álomképeket. Ez volt az oka, hogy azokat a bútorképeket festettem. Ha a cél szentesíti az eszközöket, akkor kérem ezt a mondást az én javamra is írni."

Elhiszem én Csók Istvánnak, hogy „bútorképei" megfestésének ez volt az egyik indító oka, de csak az egyik. Mert hol marad megszerzett bámulatos virtuozitása, mellyel játszva tudott dolgozni, akárkinek a modorában? Ez a könnyedség nagy csalogató. De volt aztán még egy másik oka is, melyet ugyancsak megmondott ő idézett levelében, de mellékesen, más összefüggésben, — pedig az ám a lényeges. A tanári dresszuráról beszélve, így folytatja: „Nem csoda, ha megcsonkított lelkem Párisban nem látta Degast, Monet-t, Renoirt, s Puvis de Chavannest is csak azért, mert tekintély lett". Közben azonban Monet és Degas is tekintély lettek és vélük együtt föllendült a pleinair-iskola, a kilencvenes évek közepén aztán a magyar fiatalság is hozzájuk csatlakozott.

Új jelszavak keletkeztek, új célokat tűztek ki, új festői problémák megoldására törekedtek, s Csók Istvánban mindez visszhangra lelt. Az ő született forradalmár lelke — mialatt csinálta a „bútorképeit" — másfelé kalandozott és egy szép napon ellenállhatatlan vágytól sarkalva, beállott a sorba, a nagybányai festők közé és velük állított ki 1897 és 1898-ban. Velük, de még régi módi műveket, a „Dolce far niente"-t s a bűnbánó Magdolnát, az egyik mierisszerűen, odaadással festett miniatür, a másik nagy aktfestés, csak a szokottnál szélesebb, kevésbbé részletező formaelemzés. A szétszórt világításban látott szines természet visszaadása helyett egyelőre kisért nála a régi gondolatfestészet, mint az 1899-ben kiállított „Ne vigy minket a kisértésbe" című művén, ahol Vénusz csalogatja a tömeget, de még mindig komponál, kontrasztba állítással, csoportfelépítéssel operál . . . vágyai és eszközei küzdenek! A vastagnyakú kálomista azonban nem enged. Falura megy és eltemetkezik a magányba, hogy egyedül maradjon a napsugárral. Egész szenvedélylyel merül el a napfénytől átitatott levegő, a vibráló, ragyogó, égő, hullámzó levegőég megfigyelésébe, amint teremti a színeket, változtatja, formálja, reflexekbe meríti. Tisztelte, hogy a szétszórt világításban mint alakulnak ki a reflexekből a formák, s keresi, mint lehetne mindezt visszaadni. Felejteni. — ez most a cél. Amit az iskola adott, eldobja magától, hogy újra tanuljon a szűzi természetben. „Ez időben, — így írja levelében — a Báthory után, befejeztem első fajtájú pikturámat és megkezdtem a „keresést", — de úgy látszik, meg is szenvedek érte. De nem bánom. A magam lábán járok, s a magam kis sárgunyhójában lakom." De amíg megépíthette a maga házát, erős magasanyargatáson kellett átesnie.

Ott künn, Mohácson, Baranyamegyében, Tolnában, — ahol járt, sokáig kínlódott, míg megszokta a levegőlátást. Elvégre tizenhét esztendeig formalátáshoz szokott a szeme s a napfény formafelbontó erejét megérezni s megéreztetni, a világot a színfoltokból újra felépíteni, a reflexek kikeresésével a formákat megteremteni, ami mind a pleinairfestés dogmája, csak lassan és nehéz munka árán tanulhatta meg. A „bugaci pásztor"-nál (1900) kikerüli még a szétszórt világítást, hogy megőrizze a tárgyak lokális színét, s hogy teszem, a nyitott sátor fényárnyában a csikos takaróval leterített ágy texturahatását visszaadhassa. S pleinair-tanulmányai között mind-



KRUMPLITISZTOGATÓK. 1889
CSÓK ISTVÁN FESTMÉNYE

egyre vissza-visszaesik elhagyott régi festőfelfogásába (Salome, 1901, Bűnös asszony, 1902), de fel akarja használni az új kisérletek eredményeit is. Természetesen az összhang sokáig hiányzik, s az előadás keresett erőteljessége nem illik bele a dekorativ feladatokba. Érzi ezt ő maga is és a molnárfi erős akaraterejével tanul tovább a természettől.[1] Ezidőben festette a Mézevés (1903), a Pihenő (1903) c. műveit, ekkor napfénytanulmányait a sokácok, az oláhcigányok világából, mindinkább a szín hangsúlyozására törekedve. Nagy munkát végzett, mert a multjával került ellentétbe s minél erősebben vette volt bele magát a forma látásába a levegőtől elvonatkozó tradiciós látás, a kolarisztikus színlátás titkait annál nehezebben fogta fel, annál nehezebben érezte át a pleinair harmóniáit, mert el kellett előbb felejtenie mindazt, amit addig — évtizedes gyakorlattal — megszerzett, újra látni, újra érezni kellett tanulnia, más szineket keverni, más palettát találni, szinte új szemet keresnie. Nem csoda, ha eleinte vagy a forma kemény, vagy a szín rikító. A mindent összehangoló levegőtónus következetes végigvezetésének meghódításáért sokáig kellett viaskodnia.

[1] Ilyenfajta közvetlen természetmegfigyeléseiből többeket bemutattunk már a Művészetben. I. 25, 56, 189, 336, II. 17, III. 129, V. 29, 206, VII. 353, VIII. 152, 237.



BUGACI PÁSZTOR. 1900
CSÓK ISTVÁN FESTMÉNYE

Különösen igazolta ezt a Könyves Kálmánnál (1905 október) rendezett kis kiállítása, — melynek alkalmából azt írta, hogy úgy érzi, mintha régi sikerei újra visszatérnének. Sőt tett is engedményeket ezen célból. Az új eredményeket összeházasította a régiekkel, mieriszes felfogásban, csak szélesebb ecsettel festett apró képekkel közeledett a közönséghez, egyszer tükörbe néző, szép arcú sokác asszonyt mutatva be, másszor napfénytől megvilágított falusi szobában ülő modelltanulmányt, vagy fehérprémmel szegett fekete bársonykabátos hímzőasszonyt, majd ismét fehérpongyolás, virágot ápoló asszonyt az ablaka mellett, — mindezekben kerülte a formákat szétszaggató pleinairnek túlzásait, vagy a reflexektől átitatott és azokból kiemelkedő formabemutatásokat. Egy új szintézist készített elő.

IV.

Nem új elemekből; csak az összeállítás volt új. A törekvése, a célzatai azonban nem őszinték. Kiérezzük a legmagasabbra törekvést, de ritmusából hiányzik a kényszerűség, a magátólértődés, az ösztönszerűleg fogamzottság. Van benne valami csinált; kieszelt az íze. Nem a molnárfi egyéni ritmusa; többé-kevésbbé raffinált.

Az első kísérlete még egyszerű. Finom selyemfüggönyös háttérrel, szőnyeges ottomá-

non félig fekvő helyzetben ül egy nő, s e milieu-ből kicsillog meztelen testének email-ja. A virtuoz aktfestő, a pleinair-iskolában megerősödve, nagy egységekben látja a halálos biztonsággal ösmert és éppen azért kitünően leegyszerűsitett formákat. Itt a szintézist egy Lucien Simon bravurjával — kissé az ő színharmóniájában is — vitte keresztül. Talán még ennél is tökéletesebb a Műteremsarok (1905).[1] Finom és egységes műteremvilágitás fényében látjuk a perzsaszőnyeges diványon heverésző aktot és az előtte álló — a színbenyomást vizsgáló — festő visszatükröződik a tükörből. Minden forma színfoltokból alakul ki, — egységes és harmónikus és erotikus nyugtalanságtól mentes. Az akt rövidülése szemkápráztatóan biztos s a tükröződő alak színértékei virtuozan igazak s az egész — mint a lokális szinek finom harmóniája — széles előadásában igazán mesteri egybefoglalás.

De Csók István — művészi pályája legmélyebb sikerét aratva — vérszemet kapott és régi emlékei újra feltámadtak. Valami nyugtalanító démon sarkalta és elvezette újra az erotikához, a vérszivás adta célnélküli kéj ábrázolásához, a Vámpirokban (1908), melynek kifejező mozdulatban való gazdagságát, a kielégültség bágyadtságától, az aktiv érzés borzalmas vadságán át, a vágyódás, epedés, sóvárgás minden remegő, izgalmas, fetrengő mozgáslehetőségeig kiaknázta. Ismét megvesztegető a mesterségbéli tudása, meggazdagodva új felismerésekkel, dekorativ összhangolásban, nagy ólomszürke színharmóniával, melyből csak itt-ott hangzik ki — akkor is a jelenet borzongató hatását fokozó halk hangon — egy-egy szín a kielégülten hátradülő nő lenhajában a vörös rózsa, a vértszivó nő tarka kendője, vagy az epedő nő vérpiros haja és még vérpirosabb fityegő ajka. Itt a jellemzés erejét a tompított színharmónia is fokozta.

Egy évvel később újra erotikus érzések inspirálják, a Nirvánában (1909), de neki ez is csak aktfestésre szolgáló alkalom. A borzalmas helyét erotikus képzelgések helyettesitik, telve remekül elképzelt extázis-ábrázolásokkal. Mig a Vampirok-ban nyugtalanitó hatás szuggerálására törekedett, a Nirvánában megnyugtatóra, isteni kielégültségre, ott kínra, itt testi derűre. A Vampirok hatása mélyebb. Szépen mondja róla Alexandre Arsène — a Figaro kritikusa — hogy a Vampirokban „szép formákkal nyugtalanságot tud ébreszteni, ragyogó és tiszta tónusokkal lázas éjjelek árulásainak gond latait kelti fel, ifjúság és szépség által pedig a halálra emlékeztet". Mily differenciált, bonyodalmas és — mesterkélt e művészet elemei . . .

A kis hegyipatak, melynek forrása mélyen az anyaföldben rejtőzik, immáron végleg eltünik a szemünk elől, eltakarja a Karszt, de azért él, halad, csobog tovább, láthatatlanul, talán, hogy egyszer újra felbukjék a föld szinére? . . .

V.

„Éveken át — beszélte nemrég a művész — tartogatott az anyám a padláson egy tulipános ládát. Egyszer leszedem, porosan-piszkosan elviszem magammal Párisba. Amint mosogatom, látom, hogy a ráföstött tulipán lejön, de alatta új tulipán virul, égő, erős, tüzes szinü tulipán, s az ott virit most a műtermemben . . . És megtanított a magyar színharmóniára, a magyar népmese hangját súgva a fülembe. Édes, édes magyar szó . . . magyar szín . . . amint téged a magyar nép ösztöne, ízlése harmonizált, formált, összekapcsolt . . . Ez az érzés kisért most engem."

A pusztaegeresi molnárfiú érzése megnyilatkozott vajjon újra? Azt irja most nekem Csók Pista (nem István, de nem is az Étienne!): „Hogy is mondja Jókai: Vissza a jegenyefák alá, amelyen a varjúkárogás szebb muzsika Debussynél. A Duna mellé, ahol nincs ugyan Páris, de magyarok laknak, ahol marják egymást az emberek, ahol sokszor, legtöbbször nincs becsülete a való érdemnek, — de az én vérem, az én népem!

Aztán a tulipános láda — a szimbolum! Az, ami itt lappangott bennem, még mikor a Nirvánát festettem is. Óh, ha sikerülne elérnem, amit kitűztem magam elé, akkor igazán érdemes volt piktornak születnem, a pikturáért szenvednem! Nos, ha én nem, — más . . ."

[1] Megjelent a Művészetben, V. 29.

BUDAPEST MAGÁNKÉPTÁRAI

AZ ENYEDI-GYŰJTEMÉNY

Enyedi Lukács hosszú évek gyűjtési buzgalmának gazdag gyümölcseit Eötvös-utcai szép otthonában helyezte el. Őt a Dél nagy művészete ihlette meg, egész szeretete e felé fordult. Míg a legtöbb budapesti magángyűjteményben a németalföldi művészet uralkodik túlnyomón, addig Enyedi gyűjteményén meglátszik, hogy Olaszország keltette fel benne a művészet szeretetét s így természetes, hogy figyelme főképen az olasz mesterek felé fordult. És bár ezen a téren manap a legbajosabb a kiváló művek gyűjtése, mégis sikerült neki egy sor jellemző műtárgygyal gazdagítania gyűjteményét. S itt mindjárt megjegyezzük azt is, hogy figyelme épp oly szeretettel fordult a szoborművek, mint a festmények felé.

Az olasz festészet régibb korára nyúlik vissza egy kis fa-triptichon, 45 : 40 cm. nagyságú. A középrészen aranylapra temperával festett Mária látható a gyermek Jézussal és szentekkel. A két szárnyon hasonló módon festett szentek láthatók a felső mezőn, egy-egy térdő angyal az alsón. Ez az érdekes triptichon annakelőtte XIII-ik századbeli sienai munka gyanánt szerepelt, minden valószínűség szerint azonban a XIV-ik század második feléből származó firenzei mű. Nemcsak a vereses testszín utal erre, hanem még inkább a zenélő angyaloknak csaknem Fra Angelico modora felé hajló alakítása. Épp így a XV-ik századbeli sienai iskola cége alatt szerepelt eddig a gyűjteménynek egy másik darabja: arany alapra festett Mária a gyermek Jézussal, szentekkel, angyalokkal (fára festve 49 : 66 cm., jó régi keretben). Beható vizsgálat után azonban megállapíthatjuk, hogy ez a kép nem tempera-mű, hanem olajfestmény, hogy nem régi, csak régieskedő, mivelhogy számos oly elem egyesül rajta, a melyek a XIV-ik és a XVI-ik századra utalnak. Mindez, továbbá a Madonna sajátságos merev alakítása azt a nézetet kelti bennünk, hogy valamely görögkeleti vallású megrendelő számára készült kései művel állunk szemben.

Valósággal a sienai iskolához tartozik azonban egy másik kép (fára festve, 54 : 76 cm.), a mely Tóbiást mutatja az angyal társaságában. Az egész előadás Giacomo Pacchiarottira vall, még pedig a mesternek ama korszakára, a midőn még nem került Sodoma hatása alá, hanem Bernardino Fungait követte. Erre utal a kép világos szine. Egy másik sienai művésznek, Baldassare Peruzzinak, a festőépítésznek adhatjuk a gyűjtemény két épületképét. Ezek egyike régi mészmetszésű keretben templom belsejét mutatja, Krisztus és a házassagtörő asszony alakjával. Az épület távlata kiváló

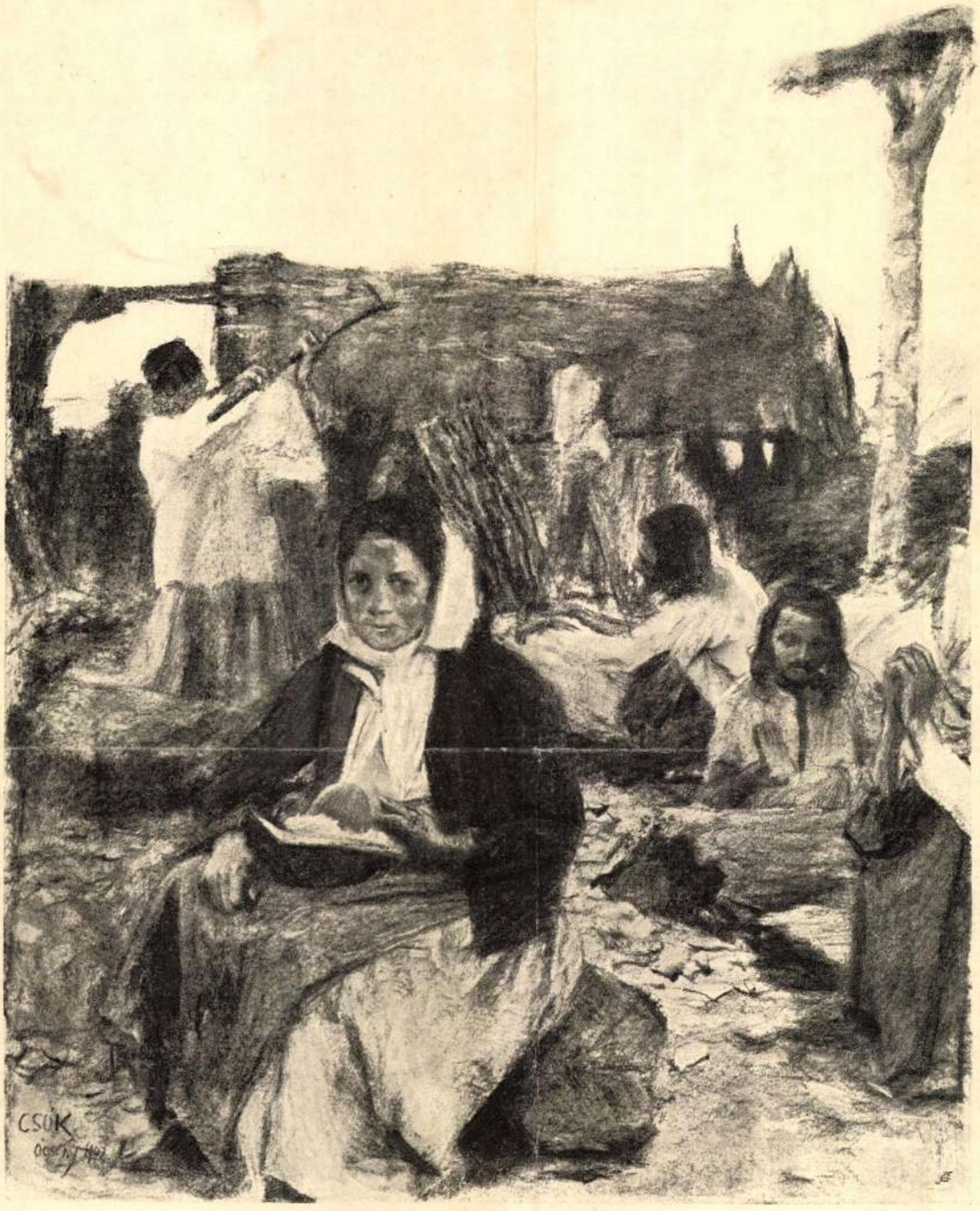

CIGÁNYTANYA
CSÓK ISTVÁN RAJZA

Művészet 1903.

A DUCE CSÉPEL

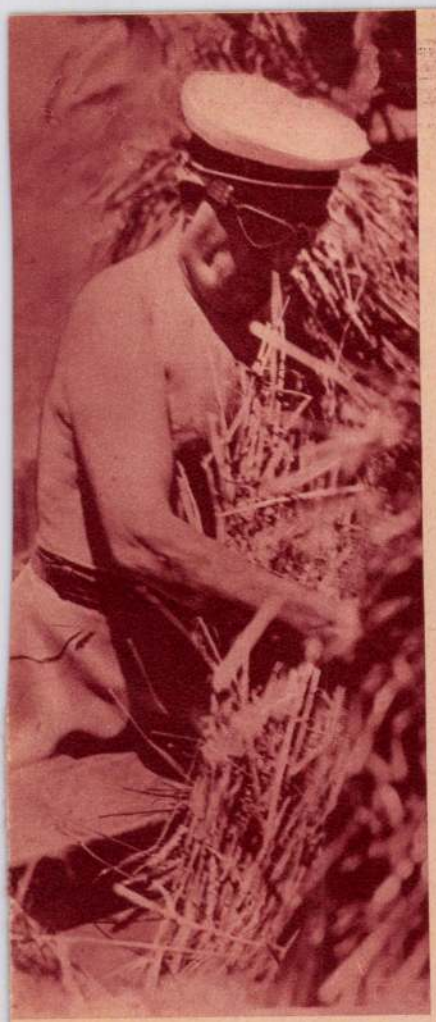

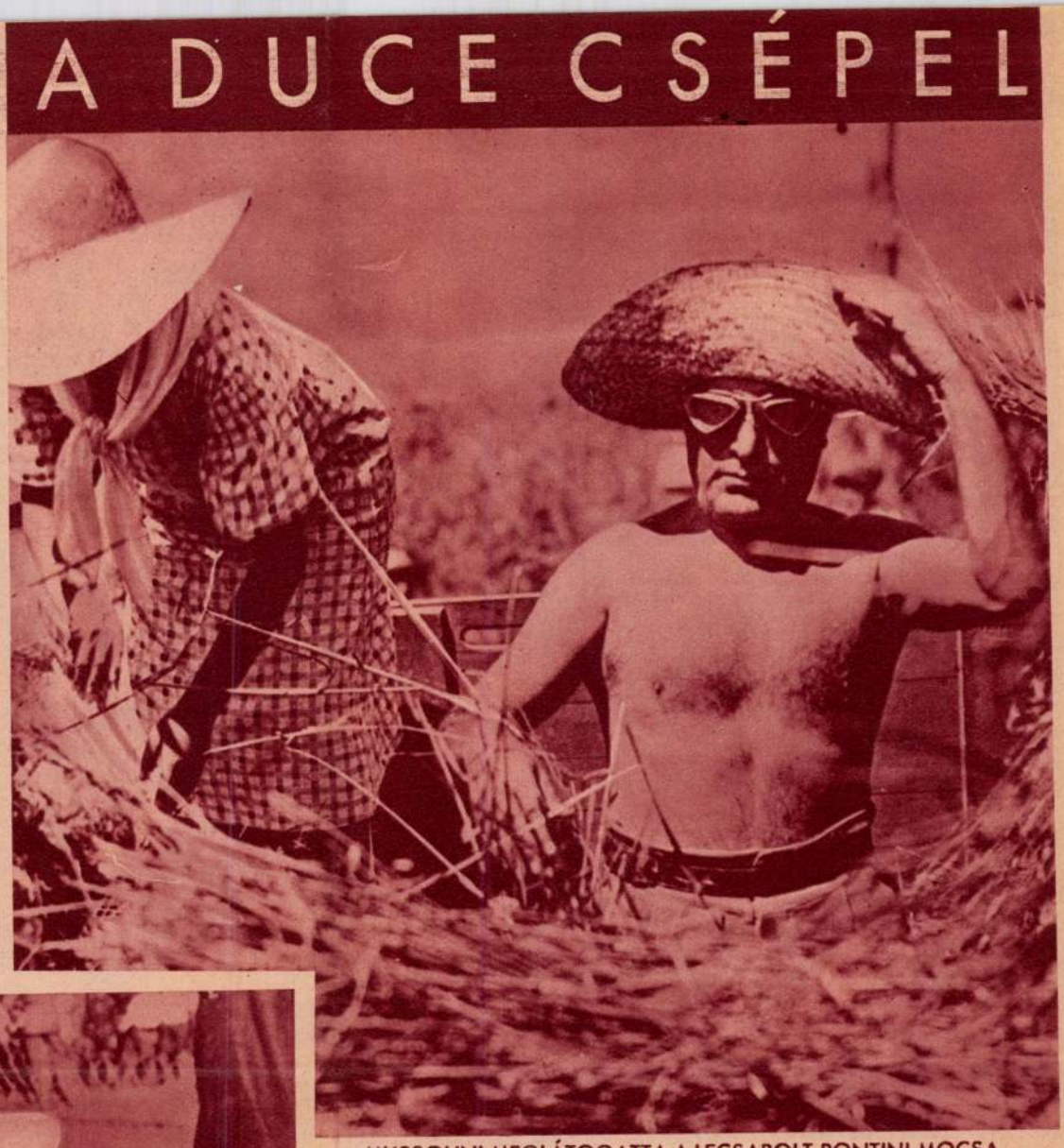

MUSSOLINI MEGLÁTOGATTA A LECSAPOLT PONTINI MOCSARAK FÖLÖTT ÉPÜLT SABAUDIA VÁROSÁT, ODAÁLLT A CSÉPLŐGÉP MELLÉ ÉS DERÉKIG MEZTELENRE VETKŐZVE SEGÍTETT AZ ÚJ VÁROS LAKÓINAK

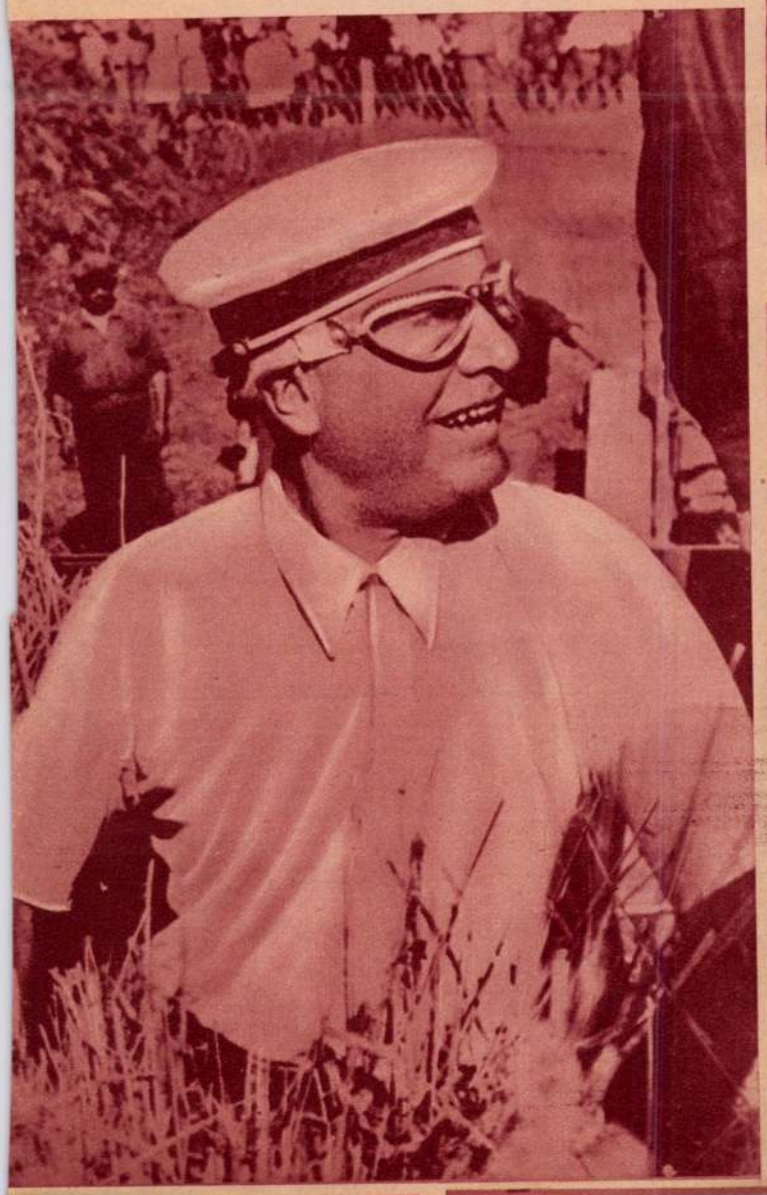

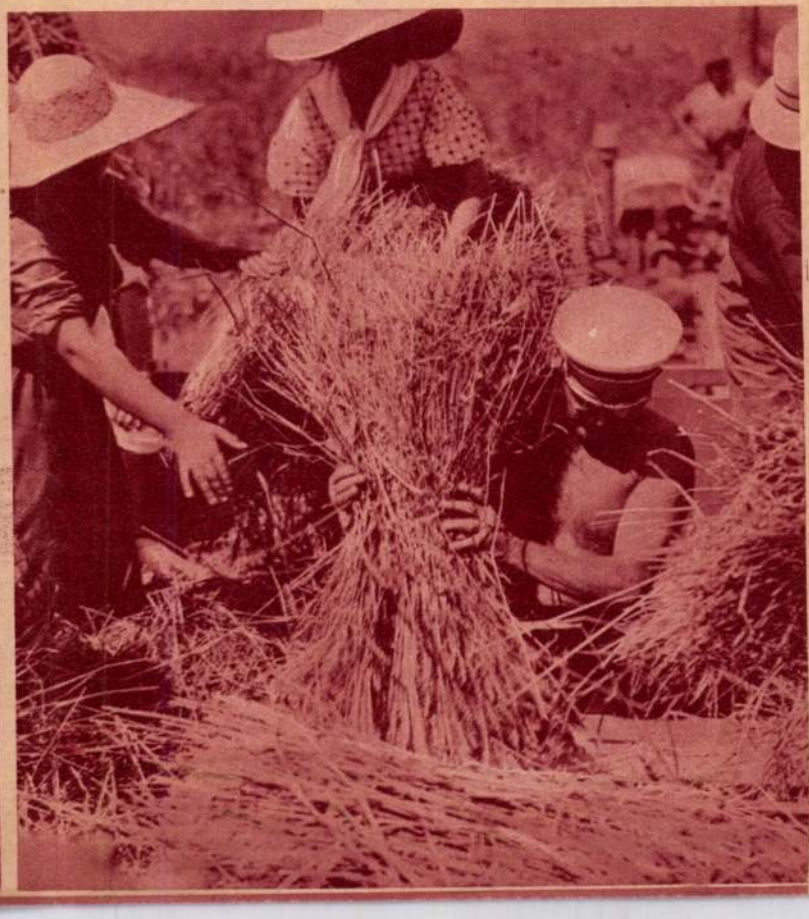



JEAN CHIAPPE, PÁRIS VOLT RENDŐRFŐNÖKE, AKIT MOST VÁLASZTOTTAK MEG A PÁRIZS VÁROSI TANÁCS ELNÖKÉVÉ, DOLGOZÓSZOBÁJÁBAN ÍRÓASZTALÁNÁL

Pesti Napló
képes mell.
1935 júl. 7.

VÉDJE, ÁPOLJA ÉS SZÉPÍTSE MAGÁT A

Dr. med. László V.-FÉLE

KÜLÖNLEGES KOZMETIKAI KÉSZÍTMÉNYEKKEL ÉS RENDSZERREL KAPHATÓ KIZÁRÓLAG A FŐLERAKATBAN:
MÚZEUM GYÓGYSZERTÁR, IV., KOSSUTH LAJOS UCCA 22
ROMÁNIÁBAN: NAGYVÁRAD, FARKAS APOLLÓ DROGÉRIA



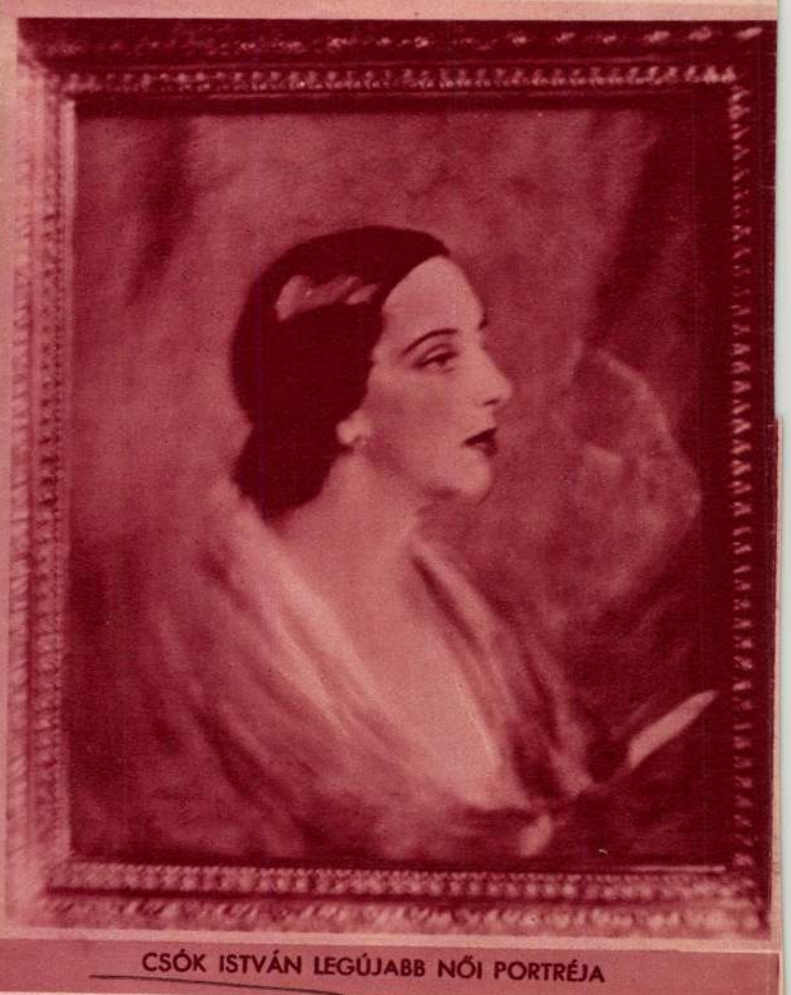

CSÓK ISTVÁN LEGÚJABB NŐI PORTRÉJA

hogy én ezt megrójam. Nem helyes eljárás ugyan egy országos nevű művész részéről, mert az ismétlések rendesen gépiesek, bágyadtak, nem közelítik meg az első példány szűzi áhítatát. Ha vevőik tudnák ezt, bizonyára nem kérnének belőle. Én itt nem akarom a műkereskedés anomáliáit firtatni, nagyképű, hipokrita, vagy nevetséges lenne, ha túlságosan szigorú akarnék lenni egy ügyben, melyben mindenki hibás, kis és nagy festő, kereskedő és közönség. A bűn, mit mindenki elkövet, nem bűn. Van Dyck rengeteg giccset is helyezett el szerte a világon, ez mégsem von le semmit remekműveinek értékéből. S a fagyosszentnek ismert Puvis de Chavannes nem csókszerű rózsaszín nyalánkságokat, de vaskos disznóságokat rajzolt, s ő mégis a fennkölt Puvis de Chavannes. Mindazonáltal van valami különbség a francia mester vaskos pajzánsága, a hollandus üzleti leleményessége és a magyar üzleti pajzánsága között, amit jubiláris kiállításán minősíthetetlen naivitással közszemlére tettek, az, hogy a Van Dyck és Puvis de Chavannes oeuvrejébe semmilyen múzeumigazgató vagy kiadó nem venné föl az odanemvaló darabokat. A mi ősz mesterünk jubiláris kiállításának falairól fehértestű fürdőlányok és dagadó combú asszonyok ingerkedtek, kik otthonosabban érezték volna magukat a Sourire oldalain. Erős elfogultságra volt szükségük az ünneplőknek, hogy a kínos tényt észre se vegyék.

Minthogy azonban az ünneplés nem az embernek, de a művésznek szólt, én is a művészt és nem az embert akarom mérlegelni. Ahogy már mondtam, eltekintek hát az idenemvaló képektől, kicserélve azokat más, hiányzó értékesebbekkel; legkivált pedig az évek óta beharangozott balatoni-sorozatot veszem szemügyre. Csakugyan a sorozat nagyrésze nem sablonos tengerkép, de fölötte érdekes legköri jelenségek ábrázolása avval a szükséges túlzással, mellyel a művész rendet, egységet visz alkotásába; mi ezt inkább teremtéssé, semmint utánzássá avatja. Valamennyinek koloritja kellemes, finom. Legmegkapóbb két naplemente, melyen a felhő, illetőleg a nap vöröse a legszélsőségesebb. Igen ez a nagy véres naptányér szinte a karikatúrája volna a naplementének, ha nem fékezné a mester ízlése és varázslata nem tenné egyszersmind valószínűvé, lehetségessé. Ám a nem-szélsőséges átlakítások is elég tudatosak ahhoz, hogy itt ne lehessen impresszióról beszélni.

Szépek ezek a magyar képek, szépek előbbi társaik is, a Tél a Tavaszban (két példányban), szépek a tájak, szépek az alakok; kár, hogy csak a szemnek szépek, a lelket illetetlenül hagyják. Az Iványi-Grünwald balatonjai nem ennyire szinpadiasak, kevesebbet mutatnak a szemnek, de annál hosszabban beszélgetnek a lélekkel. A Ferenczy erdei tájaiban titokzatosabb a csend, a Rippl-Rónai kertjeiben meg éppen szagosabbak a virágok (nem szólva Mednyánszky nyugtalanítóbb mocsarairól). Azért a nagy mesterek közé tartozik Csók István, de az ő legnépszerűbb képeiben van a legsekélyebb költészet. Nem mintha a festést a költészet emelné művészetté. A költészet nem magasabb művészet a festésnél, sőt nem is létezhet festés nélkül. A lényeg az, hogy a Csók István képeiben érezhetően kevesebb van abból a bizonyosból, mi a művészetet teszi, mint a többi magyar mester alkotásaiban.

Legkevésbbé ragadnak meg az arcképei; nemcsak azok, miket a tulajdonosra tekintettel muszáj kiállítani, de a sikerültebbek sem. A mai kor nem az arcképfestés ideje; a posztimpresszionista stílus nem alkalmas portréfestésre. De Csók nem követője az új iránynak; ő a Manet későkori fölfogását vallja és népszerűsíti. Ez az elegáns dekadens mester pedig a legpompásabb portrékat festette, finomabbakat a XVIII. század kiválóságainál. Ám hol vannak ezektől a mi jubilánsunk portréi? Három darabról lehet itt egyáltalán szó. Két idősebb férfi arcképe a művész kevés erényével, de annál nagyobb hibájával, a felületességgel. Önarcképek ezek, ahogy a művészek képei, jók-rosszak, mind azok. Aztán a Múzeumtól kölcsönkért híres Wlassich-portré, mely kiugrik a csókfigurák közül, nem kiválóságával, csak erőteljes konturos stílusával. Túlságosan körül van az alak drótozva ahhoz, hogy tipikus lehessen. Nem éppen ennek a kivételesen körülkonturozott portrénak köszönheti-e a mester megbecsülését a posztimpresszionisták körében? Nem is az erős kontur fogyatékossága a képnek, inkább az, hogy nem fejez ki vele semmi mélységeset. Habozás nélküli biztos előadása, kifogástalan iskolás rajza semminő lelket nem árul el.

Ez a szemnek kellemes, de inkább a könnyű érzékiséget kielégítő, semmint lelket emelő festő volna a legmagyarabb művész? Annál sokkal jobb magyarnak érzem magamat én, semhogy ezt vállaljam. A magyar nem könnyelmű, nem fölületes, ezt tagadom; csak a tömeg az (minden nációban), melyhez a francia, német Csók Istvánok közelebb állnak az odavalósi Rippl-Rónaiknál, Ferenczyknél, Fényeseknél, kik valamennyien komolyabban vették föladatukat. Enyyiben csakugyan nemzetibbek amazok emezeknél. Azonban ez nem lehet a helyes mérték. Csók István a legnépszerűbb magyar művész, ez vitathatatlan, de magyarságát már nem a nép ítéli meg. Rippl-Rónai, Vaszary, Czobel, Márffy, Hincz és a többi mind egyformán magyar művész, ezt minden külföldi habozás nélkül fölismeri. De ahogy «a legelső magyar ember a király», úgy a legmagyarabb festő, a festők királya, ám nem népszavazással választott királya.

A közönség jubilánsa nem annyira magyar, mint inkább népszerű nyilatkozatot tett arra vonatkozólag, hogyan fejleszthetik az ifjú festők magyarságukat legjobban. A külföld kerülését ajánlja mint legbiztosabb szert az opálos festésen kívül. Nem szívesen mondom, tanácsa fölületesebb a festésénél. Az opálos festést ő sohasem alkalmazta volna, ha nem jár Párisban, ahol ezt a franciáktól tanulta. Ami meg a külföld kerülését illeti, attól nem lenne magyarabb a magyar, csak mucsaibb. Az öreg mester ne féltse az ifjúságot attól, mi neki meg nem ártott, sőt a legmagyarabb művésszé tette.

KRITIKAKRITIKA. A Magyar Hirlap karácsonyi számában Nemzeti Művészet címen egy cikket közölt, mely engem érthetően közelről érdekelt. Elolvasva nem akartam hinni szememnek. A cikket Gerevich Tibor írta és jól tette, hogy a nagyobb nyilvánosságú napilapnak engedte át közlésre, de örömmel adtam volna neki helyet füzetemben én is, annyira megegyezett fölfogása programommal. Az, hogy a kitünő professzor szerint se a fokos és kulacs teszi a nemzeti művészetet, még nem minden; mert hiszen eddig már háború előtt is eljutottak a hivatalos körök s legföljebb bizonyos forradalomutáni reakciós túllengések követelték vissza a néprajzi vonásokat nemzeti jelleg címén. Ami a Gerevich cikkében meglepően új, az a határozott állásfoglalás mindennemű konzervatív törekvés ellen, a nemzeti jelleget az újításban, az eredeti formában jelölve meg. Ez az, mitől nekem elállott a lélekzetem. Nem azért, mert a professzor (nem

is régi) tanításai merőben különböztek a szóban forgó cikktől. Az ember fejlődik, legtiszteletreméltóbb vonása a változás. Magam is hol vagyok már attól, mit csak öt-tíz év előtt hittem! Ellenben megijedtem a Gerevich tanítása miatt, mert ha ilyesmit iskolában adnak már elő, mi szükség van akkor énrám, hol van az én úttörő szerepem?

Mégegyszer elolvastam a közleményt, most már nem az egyezést, de a különbséget keresve. Mindössze azt találtam különösnek, hogy a tanár úr az újításban óva int a szélsőségtől, mely a magyar jellemnek nem sajátja. Megnyugodva lélekzettem föl. Mégsem vagyok hát fölösleges, van különbség köztünk: én a szélsőség híve vagyok, ha nem is mindenben. Művészet nem politika, itt nem a tömegről van szó, hanem egyéniségekről, ezek igenis legyenek szélsőségesek, legalább is bizonyos irányban, a haladás irányában. Hát igen, csudák nincsenek. Persze már az is szép, hogy a professzor nyiltan az újítás mellett foglalt állást; természetes, hogy a szélsőséget nem vállalja. Igaz, hogy ennek így csak teoretikus értéke van, mert a gyakorlatban minden attól függ, mit jelöl meg újításként és mit szélsőségnek. Ujító bizonyára a római iskola, újítók Pátzay, Szőnyi, Aba-Novák, Molnár, Medveczky, szélsőséges a párisi orientáció, szélsőségesek Czóbel, Márffy, Egry, Farkas, Barcsay, Hincz. El tudom képzelni, hogy Berényt és Bernáthot mindent megbocsátva hajlandó magához fogadni, viszont kitagadva átengedi nekem Viltet. Vállalom a cserét.

Hanem legfőbb ideje, hogy megvizsgáljuk, mit jelent az: szélsőséges. Többféle szempontból lehet a művészet ilyen.

Mint kétirányú tevékenység praktikus és esztétikai, intellektuális és insztinktív, nem szélsőséges akkor, ha a két tendencia teljesen áthatja egymást, egyik irány sem teng túl a másik rovására; ellenben szélsőséges a művészet, ha akár az értelmi hangsúly túlteng az érzelmi kárára, akár fordítva.

Ilyen szélsőséges művész, ha ugyan eredetisége mellett is művésznek lehet mondani, Istókovics Kálmán, kiben az intellektuális hang túlkiabálja az ösztön szavát. Ennek a kétségkívül nagyszabású festőnek most volt a kiállítása, mely furcsa képeivel megtöltötte a Nemzeti Szalon összes termeit. Az egész oeuvrejében egy kép nem akadt, még véletlenül sem, melynek koloritjában némi harmónia lett volna; két szomszédos szín, mely egymással összefüggött volna. Hihetetlen, hogy egy hivatásos művész ennyire hamisan képes énekelni.

Fejlődése folyamán a művészi ábrázolás szakadatlanul változtatja formáját, minek alakításában többékevésbbé részt vesz minden művész. Akik legtöbbé vagy legkevésbbé változtatják az ábrázolás formáját, szélsőséges úttörők vagy maradiak. Ugy a szélsőséges konzervatívek, mint a szélsőséges progresszisták egyaránt becsülésre számíthatnának, ha alkotásaik egyaránt nem intellektuális, de insztinktív produkciók volnának. Persze az újítóknak még így is nagyobb volna a becsülete. Legkivált azonban nagyobb azért, mert a tapasztalat szerint ösztönös konzervatív nincs és nem is volt. Ez csak a lusták álma, pium desiderum. Bizony a konzerválás nem ösztönös, csak gépies munka, ami nem mindegy. Minden ízlés, amit egy maradi ki tud fejteni, csupán intellektusának hideg műve. Ha egy maradi művészben az ösztön fölébredne, azonnal fejlődni, változni kezdene, újításra adná magát. A történelem egyetlen lapján nem lehet konzervatív művésszel találkozni; nem mintha ilyenek nem akadtak volna minden időben, de mert az idő válogatása folytán azok kiselejteződtek. A történelem csak az újítók nevét jegyezte föl, nyilván azért, mert csak azok voltak ösztönösek. Minthogy a legcsekélyebb ösztönös újítás már vadonatújnak, szélsőségesnek hat, mely az első pillanatban csöppet sem hasonlít a régire, viszont némi megszokás után nyilvánvalóvá lesz, hogy az újítás nem is olyan szélsőséges, sőt alig eltérő a régitől — kétségtelen, hogy a szélsőséges újítás nem hiba. Ellenkezőleg az újítás nem is lehet más, mint szélsőséges, hiszen mihelyt kicsit is hasonlít a régire, már nem ösztönös.

Azonban a szélsőséges újítást magát is kétféle végletszerint lehet fölfogni; arisztokratikus és demokratikus módon. Rózsa Miklós a magyar stílusújító mozgalom leglelkesebb vezére demokrata volt, aki mindenkit maga köré gyüjtött, a látszólag legmérsékeltebb tehetséget is, kiben az újítás jószándékát látta. Én a művészetben nem helyeslem a demokráciát (hisz még a politikában sem) és kitéve magamat esetleges tévedéseknek, az arisztokrácia, a kataszter híve vagyok.

Az öntudatos újító mélységes jellemzését adta Ferenczy Valér a Nyugat kiadásaként megjelent könyvében, mit arisztokratalényü apja emlékének szentelt. Ez a finom írás sem jöhetett jobbkor, mint ma, az újító lendület megtorpanásának idején, mikor a tömegízlés ellenállhatatlan áradatával az egész világon mingen teremtőakaratot megfojt. Gerevich Tibor bizonyára nem tekinti szélsőségesnek Nagybánya forradalmárát, legalábbis nem minősíti nemzetellenesnek. Hadd idézzem azonban a progresszív professzornak a leghitelesebb tanú szájából Ferenczy Károly véleményét az újításról. Nos, amit ő határozottan megkívánt az újítástól, az a meglepetés volt. A kép mindenekelőtt legyen meglepő! Mit jelent pedig meglepő, ha nem szélsőségest? Továbbá följegyzi Valér, hogy mikor atyja egy képével nem volt megelégedve (jóllehet ez a fiú szerint kifogástalan jó volt), elégedetlenségének okát avval fejezte ki, hogy nem elég «neo». A nagybányai iskolafő viszonya a posztimpresszionistákhoz a legizgalmasabb művészdráma, miről legközelebbi irkámban részletesen fogok megemlékezni. Itt alább csak szembeállítom a nagy fölforgatót egyik tanítványával, Szőnyi Istvánnal, kit (idők változásal) azért neveznek nemzeti művésznek, mert nem szélsőséges, nem meglepő, csak újító, amennyiben fölújítja a Ferenczy valaha forradalmi stílusát. Sajnos fölújításában annyira elkerülte az eredeti szélsőségét, hogy még témáiban és kifejezésében is feszültségmentes, lagymatag, középszerű lett.

Pedig egy negyedik szempontból: a kifejezés feszültsége tekintetében pláne nem lehet a jó művész elég szélsőséges. Egy vonal hajlásának alig észrevehető finomságát, egy színvariáció elemeinek különbségét a legérzékenyebb árnyalatig kell éreztetnie a művésznek, határozottan, nem nagyjából, nem körülbelül. Eltérőleg a művésztől a nagytömeg különösképen huzódozik, fél a határozottságtól. Meghódol előtte, de nem szereti, távol tartja magát tőle. Miért? Mert erőfeszítést kíván tőle, amely lusta és gyáva. Irtózik az árnyalatok éles megkülönböztetésétől, lévén természeténél fogva hajlamos a gépiességre, a középszerűséget szereti. Ezért nem kellettek neki a Ripp-Rónai, a Ferenczy képei; ideális művészei Csók és Szőnyi. A Fränkel-Szalonban volt mostanában kiállítása Szőnyi Istvánnak. Népszerűségét nem irígylem, sajnálom. Ezt a végtelenül szimpatikus embert, kinek,

K R Ó N I K A

CSÓK ISTVÁN JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA. Az Ernst-Múzeumban rendezett retrospektív kiállításán Csók Istvánt előkelő barátainak és tisztelőinek nagy száma ünnepelte hetvenedik születésnapja alkalmából. Az ünnepélyre, melyet a Szinyei-Társaság rendezett elnökének, egy bronzplakettet nyujtva neki át a nap emlékezetére, s amelyen valamennyi művészeti egyesület kiküldötte után egykori tanítványainak szószólója is üdvözölte — én nem mentem el. Nem akartam ünneprontó lenni, körülöttemállók rajongását odasúgott kifogásokkal zavarni. A távolmaradás is lehet egy módja a megtisztelésnek. Mindenesetre, gondoltam, mikorára az én bíráló soraim megjelennek, az ünneplők hétköznapira józanodhattak és nyugodtan hallgathatnak engem meg.

Retrospektív kiállítása alapján az öreg mestert a legmagyarabb festőként üdvözölték, ki üde koloritjával, egészséges rajzával, ízléses csoportosításával legharmonikusabban fejezte ki fajának optimista lelkét. Balatoni sorozatát, mint töretlen ifjú erejének pompás megnyilatkozását emlegették.

Magam részéről, mikor kétségbevonom Csók Istvánnak úgy legmagyarabbságát, mint egyéb vitathatatlanul tetszetős értékeinek kivételes emelkedettségét, egész oeuvrejét tekintem át. Számításba veszem azokat a képeket is, mik akárkinek vétkesen könnyelmű válogatása következtében nem szerepeltek a jubiláris kiállításon, melynek rendezését is szerencsétlenül oldotta meg Ernszt Lajos, a rutinos képakasztó, ki máskor brillirozni szokott ízlésével.

A közönséget alaposan ismerő igazgató elve, hogy nem az elmélyedést követelő chef-d'oeuvreöket, de a könnyebb fajsúlyú, tetszetős képeket akasztja a jól megvilágított főhelyekre. A közönség ízlésével számító rendezés bizonyos sikerrel vált be az újító, még ma is nehezen érthető művészek kiállításán, melyhez ilymódon közelebb hozta a közönséget. Ernst nagy rendező gyakorlata azonban balul ütött ki a Csók István esetében. Most nyugodtan a főhelyre függeszthette volna a komolyabb képeket, azok közérthetők voltak, a többieket pedig — nem lett volna szabad kiállítani, de helyettük jobbakat hozatni.

Csók Istvánnak nincs olyan képe, mely a közönségnek idegenszerű volna. A nem hetvenéves korában először ünnepelt mester hosszú pályafutása alatt sohasem tévesztette szem elől a közönség fölfogóképességét. A festésből nem csinált problémát; nem magának, sem egy kis körnek dolgozott, hanem széles rétegnek. Mi másnak köszönhetné különben népszerűségét? Azért nem szolgálta ő rab módjára a közönség konzervatív kényét, ellenkezőleg az újítók harmóniáit, a Rippl-Rónai merész bizarrériáit, a Ferenczy meglepő kezdeményezéseit közvetítette nekik, a szájuk íze szerint megédesítve azokat. Kedvenc művésze Ernsztnek, egyszersmind eszményi festője Lázárnak, vajjon mihez állt közelebb a műkereskedelemhez vagy a műtörténelemhez? Ezt nem a két érdemes menedzser fogja eldönteni, jóllehet mellettük szól a Kant, a Tolsztoj fölfogása, mely csak az egyetemesen érthető művészetet tekintette nagynak. Tény, hogy Csók István meg tudta szerezni a közönség szeretetét, anélkül, hogy az úttörők becsülését elvesztette volna. Sőt amióta az idők a fiatal keresők feje fölött kegyetlenül mostohára fordultak, az ő pártfogásához folyamodtak, az ő népszerűsége utján reméltek némi sikert. Végül ahány fiatal csoport alakult, mind őt szerette volna elnökének, ahány modern kiállítási vállalat, mind őt a védnökének. Más talán el is csábult volna ennyi megtiszteltetéstől és elhagyta volna magát sodortatni a fiatalok útján. A Szinyei-Társaság elnöke tudott magára vigyázni. Vagy talán elhitte, hogy az ő festése úgy, ahogy van, forradalmi?

Mindenesetre folytatta a rózsaszínű, többé-kevésbbé erotikus képek festését, s mikor a közönség produkcióját megtapsolva megújrázta, egyik-másik számát, a Báthory Erzsébetet, a Műteremsarkot, a Thamart stb.-t, a műkereskedők sürgetésére még évekkel később is sorozatosan megismételte. Távol áll tőlem,



Hüvös László: Rajztanulmány egy dombormüves siremlékhez

gyötrelmeket, oktalan szenvedést, mindenesetre sötét pesszimizmust fejeznek ki. Most aztán őszintén adja magát; mondanivalójának egyéni fölfogását nem takarja többé fotografikus, konvencionális előadás. A deformáció pontosan mutatja, mit ér a művész. Kezdetben persze nem sokat. Az ugrás túlheves volt, semminthogy jól sikerülhetett volna. Sorozatszám készülnek kísérletek, miknek csak a szándéka értékes. Mégis kiválik közülök egy térdén hanyattvágódó, sikoltó asszony és egy dekadens Krisztus, mit aztán a fivérének síremlékül «megfaragtat».

Igen, könnyelműsége nem hagyja el, új komolysága mellett megmarad hanyagnak, ami volt. De a jó Isten tudja, hogy ez a hanyagság árt-e neki, vagy használ. Pongyolasága most bizonyos művészi «dekadenciává» érik és durva provincalizmusa jól áll gotikus meg román interpretációinak. Mire új típusa kialakul, ez az inkább primitív, mint neoklasszikus alak a Mayol ideáljához áll legközelebb, éppencsak esetlenebb nála. Kicsit inognak is a legfiatalabb ekszpresszionista figurái, nem mindig állnak biztosan lábukon, de talán így jobb. Vajjon csakugyan igazuk volna azoknak, kik azt állítják, hogy egész életében dilettáns volt és az is fog maradni? Ez volna a legkisebb baja, mert ezt Cézanneról is mondták; Corot pedig saját magáról bevallotta, hogy új rajzol mint egy disznó. Tény, hogy a Hűvös kifejezése nem határozott, még kevésbbé feszült a ritmusa. Viszont «dilettantizmusa» annál titokzatosabb, aminthogy minden dilettantizmus természeténél fogva titokzatos. Ha valakire, hát Hűvösre illik ez a megfigyelésem: A legjobb, legkiegyensúlyozottabb, legérettebb alkotás legközelebb áll a banalitáshoz; a legrosszabb, esetlenebb, szabálytalanabb legközelebb a remekműhöz.

Uj oeuvreje nem gazdag, hiszen tulajdonképen csak két-három esztendő válogatott darabját foglalja magában, másfél tucat kis szobrot, fejeket, egyes-alakokat, kettős-csoportokat. Ám gondoljunk arra, hogy ma Despiaux néhány eléggé sekély portréjával a legnagyobb élő szobrász címét szerezte meg. Azoknak, kik a Hűvös oeuvrejéről azt mondják, hogy csak vázlatok, én azt felelem, hogy érzésük mélységesebb, mint sokak befejezett műve. Kétségkívül nem remekművek még, de tiszta művészi akarások; még egy kis megfeszítése az ösztönnek és alkotójuk furcsa formájával magasabbra jut, mint mások okosságukkal, tiszta, komplet előadásukkal.

Túlokos művészek és kritikusok kifogásolják a Hűvös festői előadását, mely túlságosan magán viseli az agyag jellegzetességét, mi nem tekinthető egy szobor végleges anyagának. Szerintük elképzelhetetlen bronzban egy olyan faktúra, mely világosan mutatja a művésznek a puha agyagban húzott ujjnyomait. Ezt én nagyonis el tudom képzelni. Deha nem is tudnám, ott vannak előttem ezerszám a történelem példái, mikor építészek, szobrászok és festők az anyagnak fittyet hányva olyan formát teremtettek, mely megfelelt érzésüknek. Igy láttam (sajnos csak képeskönyvben) sziklába faragott bambusznádszerkezetet, kinyujtott karú kőszobrokat. Ki merem mondani, engem nem érdekel, milyen eszközökkel hatott meg a művész, minthogy semminő eszközzel nem tud meghatni, ha nem az őszinte lelke ellenállhatatlan kifejezésével. Ahol én művészetet érzek, ott szabályt nem nézek.

Én soha nem vetném Hűvös Lászlónak szemére új szertelenségét, míg az a lelkéből fakad. Inkább a többi szobrászban kifogásolom a túlságos józanságot. A temperamentumtalan szobrászok annyira hozzászoktatták a világot óvatosságukhoz, hogy ma már mindenki természetesnek találja a szobrászat bizonyos konzervativizmusát. Megszokva tehetetlenségüket, a közvélemény elnéző irántuk. Holott ennek a műfajnak éppenséggel nem lényege a kötöttség, nem különös stílusa a klaszszicizmus. Pláne nem igaz, amit állítanak, hogy a barok, impresszionista szobrászat rossz, mert «festői. Igaz az, hogy a mai szobrászok nem örökölték a gotikus, reneszánsz, barok mesterek potenciáját, újító lendületét. Gyávák, a mult formáiba kapaszkodva nem képesek fölemelkedni koruk színvonalára, nem tudják azt kifejezni. Jellemző a XIX. század szobrászatára, hogy legjobb alkotásait festők csinálták: Degas és Renoir, amint ma is Matisse a legjobb szobrász. Még Rodin is bizonyára csak azért lehetett olyan nagy, mert mint festő is megállta helyét.

Magyarországon a fiatal szobrásznemzedék erősen fejére nőtt az öregebbnek, amint ez most nyilvánvalóan megmutatkozott a Tamás Galéria szobrászati kiállításán, melyen Hűvös László egy érzelmes Évája és egy jellegzetes férfiarcképe képviselte. Anélkül hogy megfelelő nagyszabású munkákon alkalmuk lett volna bebizonyitani, szemléletmást erőteljesebbek az előző nemzedéknél és főleg közelebb férkőztek koruk szelleméhez. Ám még a legjobbak is, Medgyessy vagy Bokros, mint Hűvös is legföljebb a Mayol szemléletéig jutottak el.

VIRÁGOK KÖZT
CSÓK ISTVÁN
FESTMÉNYE

Művészet 1913. 3. szám

A magyar művészetért

irta: KÁLLAY MIKLÓS

Fegyverzörejben némák a Muzsák, ebből az alapgondolatból indul ki a magyar művészet egy fenkölt és nemes barátjának sziveken zörgető szózata ezekben a nehéz időkben, amikor megint csatazaj fenyegeti a magyar művészet félénk muzsáit. Bizony nehéz vitatkozni ezzel az évezredeken át sulyos igazsággá érett szállóigével, bár nemcsak a Muzsa néma a fegyverek csattogása idején, hanem a Muzsák fiainak istápolója, a mecénás is süket, nem hallja meg a harci zajban a zengő Muzsát. Még ha a költő nem is hagyná abba az éneket, a művész nem is szünne meg alkotni, toll, ecset és véső dolgoznék is, a szomoru tény az, hogy alig volna kinek. Mert a csatazajtól megriadt fülek, a vérző és lángoló szemhatárok látomásaitól káprázó szemek bezárulnak az alkotás előtt és nehezen nyilnak meg a páncélszekrények, amelyek ilyenkor a pénz csalhatatlan szimatával bástyázzák el magukat az ismeretlen jövő meglepetései elől. A Muzsának tehát el kell hallgatnia, hiszen léte is kockán forog. Hogy alkosson a művész, ha ihletét a legsulyosabb anyagi gondok zavarják meg, ha kénytelen erőtlen kezéből kiejteni munkájának eszközeit. De minek is alkosson a saját műtermének, a kiállitási termek meddő falainak, ha alkotásai nem találják meg az utat a közönséghez.

A magyar művészet élt már át igen nehéz időket és félő, hogy a mai helyzetben, amikor fél Európát megint harcok földindulása rázza, amikor a nemzet egész erejének összefogására van szükség, hogy a szomszédunkban lobogó tüzvésztől távoltarthassuk magunkat, ismét igen válságos napok következnek rá. Lehet, hogy már előjelei mutatkoznak a mostoha napoknak. A művészek és azok, akik a magyar művészi alkotás nyugtalankodni kezdő érverését figyelik, már észlelték talán a közeledő zengések szeizmográfingásait. Mert szózat hangzott el, mint a magasságból hulló harsonaszó, amely még idejében figyelmezteti a magyar társadalmat, hogy minden erejével állja utját olyan helyzet alakulásának, amelyben a magyar művészet kellő támogatás hijján sorvadásnak indulhat. Glattfelder Gyula püspök, aki nemcsak mint a legegyetemesebb körü magyar művésztestület választott feje, hanem fenkölt szellemének és minden nemesért és szépért hevülő lelkének belső vonzása révén érzi magához közel a művészet ügyét és vállal vele közösséget, egyszerü, de annál megrázóbb szavak erejével kér hathatós segitséget a magyar művészetnek.

Szavaiból ugy érezhető, már sejti is, hogy ez a szózat nem maradhat visszhang nélkül, hogy nyul felé már az az áldott segitő kéz, amely annyi magyar könnyet törölt már le, annyi szenvedést enyhitett s annyi sebre csöpögtetett már enyhitő irt s amely most is segit megteremteni majd az alapot, hogy felépitsük rá az elkövetkező nehéz napokra a magyar művészet megsegitésének, támogatásának és biztositásának egész rendszerét. Mert ha érkezik ilyen első segély, az csak alap és elindulás lehet, amelybe bele kell kapcsolódnia az egész magyar tehetős társadalomnak, hogy megnövelje, erősitse és hatékonnyá tegye ezt az alapot és mindent megtegyen, amivel a magyar alkotó művészetet a rá váró nehézségeken átsegitheti.

Mert ez a magyar művészet megérdemli a legteljesebb támogatást, a legnagyobb áldozatkészséget. Ha van a magyar géniusznak megnyilatkozása, amelyre az egész egyetemes magyarság büszke lehet, ugy a magyar művészet az. A XIX. század hatalmas művészi fellendülésébe a fiatal magyar művészet csodálatos lendülettel kapcsolódott be. Világhirü magyar művészeket termett ez a korszak, akik előtt nemcsak a művészi életnek akkori világközpontja, Páris hajolt meg, hanem hatásuknak sugárkévéje átivelt az óceánokon. Már Madarász Viktor aranyérmet szerzett Párisban. De kell-e beszélni Munkácsy Mihály, Paál László világdicsőségéről? Markó Károly, Zichy Mihály, Székely Bertalan, Lotz Károly nevét messze határainkon tul ismerik. Az expresszionizmus megujhodást jelentő művész forradalmának is olyan neveket adtunk, mint Szinyei-Merse Pál és Ferenczy Károly. Ujabb nagy mestereink közt is olyan nevekkel büszkélkedhetünk, mint Rippl-Rónai József, Vaszary János, Rudnay Gyula, Csók István és Koszta József. És még hány nevet sorolhatnánk itt fel. De legujabb nemzedékünk is lépést tartott a művészet korszerü fejlődésével, akár Párissal cserélte fel Münchent, hogy végigküzdje a nyugtalanul egymást váltó stilus-forradalmakat, akár Rómába zarándokolt s a renaissance örök alkotásainak hatalmas ihletforrását kereste föl, hogy a novecento művészi megujhodásának nemes formanyelvét itassa át magyar lélekkel és töltse meg magyar tartalommal. Hány jeles, fiatal mester gazdagitotta már maradandó becsü alkotásokkal ezeket az uj irányokat? Milyen lendületet vett monumentális festészetünk, amely a XIX. század polgári igényeinek kielégitése után, most ujra a köznek készülő, hatalmas tömegekhez szóló nagy alkotásokra veti rá magát. A Kolozsváry-testvérek óta nem egy jeles szobrászművész is termett ebből a magyar földből.

Csakugyan igaza volt Klebelsberg Kunónak, aki a nemzet egyik nagy erőforrását látja a művészetben s ő mondja azt is, hogy iszonyatos volna a felelősség, ha megértés és áldozatkészség hiányán mulnék, hogy a magyar művészet, nemzeti életünknek ez az erőtől duzzadó része, nem kapná meg azt a támogatást, amelyre szüksége van, hogy itthon szebbé, nemesebbé, mélyebbé és gazdagabbá tegye a magyar életet, kinn pedig a tehetség erejével hirdesse a magyar igazságot.

A magyar művészet most ismét ezért a támogatásért fordul a nemzethez. Biznunk kell benne rendületlenül, hogy megkapják ezt a támogatást.

Hölgyeim! Le a kötőtűvel!
Itt a XX. század szenzációja a szab. **„RAPID"** kézikötőkészülék
Munkája kézimunka Minden kötés minta köthető Néhány óra alatt köthet magának pullovert, blúzt vagy ruhát Kezelése egyszerű **Ára 35 pengő.** Kérje 15. ismertetőt Árusforgalmi Kft. Bpest, IV., Sütő-u. 2. (telem. 2. T.: 188-365.

Elfogták a törvényszékről megszökött ékszertolvajt

A büntetőtörvényszék *Schadl*-tanácsa szombaton délután tárgyalta *Schwarz* Ferenc bányász bünügyét, akit a kir. ügyészség *betöréses lopás* büntettével vádolt meg. A vád szerint *Schwarz* Ferenc falbontás utján behatolt a Dévay-féle ékszerész cég üzlethelyiségébe és onnan kb. *17.000 pengő értékü ékszert lopott el.* A bizonyitási eljárás befejezése és *Mészáros* Miksa dr. királyi ügyész vádbeszéde után a törvényszék bünösnek mondotta ki *Schwarzot* a vádirat értelmében és ezért szigoritott dologházra itélte, amelynek legkisebb időtartamát *3 évben állapitotta meg.* Az itélet kihirdetése után, amikor a biróság már elhagyta a tárgyaló termet és alig néhány érdeklődő tartózkodott bent, *Schwarz* Ferenc a mellette álló fogházőrt *hatalmas ütéssel mellbevágta, aztán nagy ugrásokkal kiszökött a tárgyalóteremből az I. emeleti folyosóra.* A fogházőr pár pillanat mulva magához tért meglepetéséből, *Schwarz* után vetette magát és közben kiabálta: *„Fogják meg! Fogják meg!"* *Schwarz* Ferenc a törvényszék épületének Alkotmány-utcai frontja felé rohant, néhány tisztviselő, aki még az irodahelyiségekben tartózkodott, a nagy lármára figyelmessé lett, ők is kirohantak és *üldözőbe vették a menekülő foglyot.* *Schwarz* ezalatt kirohant az Alkotmány-utcai kapun, üldözői azonban most már nyomon voltak *és nemsokára elfogták.* A fogházőr *megkötözte Schwarzot* és igy kisérte vissza cellájába.

Hosszu Irma
művirág-üzlete ujból megnyilt.
Most: IV. Petőfi-tér 3.
Régiposta-utcai oldalon.

Uj keresztény társaskör a Mátyáskirályvárosban

A működését rövidesen megkezdő, a Mátyáskirályvárosnak elnevezett uj XII-ik (hegyvidéki) kerület keresztény polgársága máris megalakitotta a maga társadalmi egyesületét, a *Mátyáskirályvárosi Keresztény Társaskört*, amelynek most tartották meg ünnepélyes felavatását. A felavató ünnepélyen a kerület és a főváros hivatali és társadalmi előkelőségei igen nagy számmal jelentek meg. Ott voltak az ünnepi vacsorán *Csilléry* András elnök vezetésével a Magyar Élet Keresztény Községi Pártjának vezető országgyülési képviselői és bizottsági tagjai, megjelent *Szendy* Károly polgármester, *Morvay* Endre alpolgármester, a székesfőváros tanácsnoki karának számos tagja, a nagyüzemek vezetői, több kerületi elöljáró.

Az ünnepi vacsorán az avatóbeszédet dr. *Cselényi* Pál országgyülési képviselő, a kerület székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tagja, az uj keresztény társaskör elnöke mondotta.

— A keresztény társaskörök — mondotta többek között — valóságos átképző tanfolyamai annak a magyar közszellemnek, amely gyökereivel még mindig a régi liberális világszemléletbe kapaszkodik s amelynek tökéletesen és minden vonatkozásban át kell formálódnia akkor, ha azt akarjuk, hogy a keresztény és nemzeti jelszóból 20 év után végre valóság legyen.

Az elnök nagy tetszéssel fogadott beszéde után *Csilléry* András visszapillantást vetett arra a két évtizedes küzdelemre, amelyet Wolff Károly vezérlete alatt ő és fegyvertársai az uj kormányzati rend megszületéséért folytattak s amelynek fegyvereit nagyrészt ezekben a kis keresztény klubokban kovácsolták. *Szendy* Károly polgármester a főváros erkölcsi támogatását igérte meg az uj társaskörnek, *Bocsáry* Kálmán országgyülési képviselő pedig a szomszéd testvéregyesület, az I. kerületi Budai Polgári Kaszinó nevében üdvözölte az uj alakulást.

225.222 romániai zsidó veszitette el állampolgárságát

Bukarest, november 25.

A romániai zsidók állampolgárságának felülvizsgálása, amelynek eredményét szombaton közölte a sajtó, *a Goga-kormány által 1938 elején kibocsátott törvény következtében* történt, amelyet azonban Goga bukása után *enyhitettek*, ugyhogy uj formájában már csak *az 1919 után szerzett állampolgárságok* felülvizsgálására vonatkozott.

Ez a felülvizsgálat *203.423 családfőre*, összesen *617.396 személyre* terjedt ki. Ezek közül 126.283 *családfő* (392.174 *személy*) román állampolgárságát elismerték. Ez az összes esetek *63.3 százalékának* felel meg. Ezzel szemben *73.253 családfő* (225.222 *személy*), *vagyis az összes vitás esetek 36.7 százalékának állampolgárságát semmisnek nyilvánitották.*

A legtöbb felülvizsgálás *Erdélyben, Besszarábiában, Moldvában* és *Bukovinában* történt, akinek román állampolgárságát nem találták rendben, *állampolgárság nélkülinek számit* és a külföldiek Romániában való tartózkodását szabályozó törvény hatálya alá esik.

A Budapesti Hatósági Munkaközvetitő az elmult hét folyamán elhelyezett 632 egyént. Jelenleg foglalkozást kaphatnak 534-en, foglalkozást keresnek 5873-an.

Ingyenes mézestészta-sütőtanfolyamot rendez az Orsz. Magyar Méhészeti Egyesület VIII., Csokonai-u. 81. sz. alatti székházában november 27-től december 2-ig. Ezen a tanfolyamon a méznek háromszázféle módon való felhasználását sajátithatják el a hallgatók. A tanfolyamra az OMME titkári hivatalában lehet jelentkezni naponta 9—2-ig.

ÖSKUTATÁS, NEMESSÉG
előnév, cimer kutatása és igazolása, születési és házassági adatok megállapitása tárgyában forduljon a „Magyar Családtörténeti Szemle" ÖSKUTATÓ INTÉZETÉHEZ. Budapest, VIII. ker., Baross-utca 10. szám.

A Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamara felterjesztése a visszacsatolt területek adópanaszairól. A visszacsatolt területek gazdaközönsége részéről, igy legutóbb Gömör és Kis-Hont vármegye mezőgazdasági bizottságának elnöksége részéről a Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamarához olyan értelmü bejelentés érkezett, hogy a gazdák jövedelmi adójának kivetése alapjául becslés utján megállapitott erdő és mezőgazdasági jövedelmét részben a helyi gazdasági viszonyok ismeretének hiánya, részben a kivetési eljárásra vonatkozó rendelkezéseknek az idő rövidségével sem indokolható figyelmen kivül hagyása folytán oly magas összegben állapitották meg, amely nem áll arányban a ténylegesen elért jövedelemmel. A kamara felterjesztésében számadatokkal alátámasztva mutatott rá a sérelmekre. Mivel a gazdák a jövedelem és vagyonadókivetés ellen tömegesen adják be fellebbezésüket, ami éppen ezért az egyéni felülbirálást nagy mértékben megnehezíti, a kamara arra kérte a földmivelésügyi minisztert, járjon közbe a pénzügyminiszternél olyan rendelkezés kiadása érdekében, amelynek végrehajtása biztositaná a visszacsatolt területeken helytelenül kivetett jövedelem és vagyonadó ellen benyujtott fellebbezéseknek bizonyos irányelvek mellett méltányosan történő elbirálását.



30 év óta
birja a Darmol sok millió ember bizalmát. Ez a legjobb bizonyiték, hogy a Darmol milyen jól bevált hashajtószer. – Székrekedés ellen a jó és kedvelt hashajtószer, a DARMOL

OLVASSUK A KÉPES KRÓNIKÁT



Pirosszinü fényes
MIKULÁS CSOMAG 96 fill.
Tartalma: 1 csokoládé Mikulás fényes, piros aluminiummal bevonva, 14 cm magas, 1 csokoládécsizma, fényes, piros aluminiummal bevonva, magassága 10 cm, 1 csom. szaloncukor (5 deka), 1 csom. dragée (5 deka), 1 csom. selyemcukorka (5 deka), 1 csom. keksz (5 deka), 1 csom. amerikai pörkölt mogyoró (5 deka), 1 csom. Smirna füge (5 deka) összesen . . . . **96 fill.**
Csokoládé Mikulások fényes, piros alum. bevonva, színes arccal, fehér szakállal (darabja **24, 38, 58, 68, 78** fillér)
Csokoládé Csizmák fényes, piros alum. bevonva, nápolyival (darabja **24, 42, 58** fillér)
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ Karácsonyi nagy árjegyzék ingyen és bérmentve

Madarász István kárpátaljai főpásztori utja

Madarász István kassai megyéspüspök november 19—24-ig meglátogatta Ungvárt, Szerednyét, Munkácsot, Várpalánkot, a munkácsi vár Zrinyi Ilona kápolnáját, Beregszászt, Nagyszöllőst, Husztot, majd Beregsurányt, Vásárosnaményt, Királyhelmecet és a leleszi prépostságot. *Ungváron, Beregszászon* és *Huszton* nagyszabásu A. C. gyülés volt, amelyen az elnöklő püspökön kivül Huszár Károly és Mihalovics Zsigmond fejtették ki az A. C. ezévi munkaprogramját. Kárpátalja magyar katolikus hivei, akik 15 éve nem látták magyar püspököt, nagy szeretettel fogadták főpásztorukat s lelkesedéssel hallgatták a püspök szentbeszédét s az A. C. előadóinak fejtegetéseit.

Az ember a bölcselet megvilágitásában

A mai nyugtalan időkben, a társadalmi vajudás korában különösen sürgetővé válik az ember önmagára eszmélése. Méltán számithat a művelt nagyközönség érdeklődésére a keresztény szellemü bölcselet művelését szolgáló tudományos intézményünk, az *Aquinói Szent Tamás Társaság* fenti cimmel meghirdetett előadássorozata, amely az ember átfogó, bölcseleti szempontból történő vizsgálatát tüzte programra. Az egyes előadásokat kiváló tudósok tartják a következő sorrendben:

November 29-én *Wolsky* Sándor: Az emberi test származása. December 13-án *Schnell* János: Az ember élettani adottságai. December 20-án *Bognár* Cecil: Az emberi lélek. Január 17-én *Kühár* Flóris: Test és lélek. Január 31-én *Várkonyi* Hildebrand: Az emberi jellem. Február 14-én *Kecskés* Pál: Az ember léthelyzete.

Az előadásokat a Központi Papnevelő Intézet előadótermében tartják.

Emericana

December 10-én tartják az Emericana Disznagykáptalanját. Dr. *Kemenes* Illés tanker. kir. főigazgatót ekkor iktatja be a biboros-hercegprimás, az Emericana Főprotektora, a commendátori méltóságba.

Nov. 26-án este fél 7 órakor a *Mariana* clubdélutánja. (Emericana-ház.) D. u. 5—9-ig a *Boconia* zártkörü táncdélutánja. (VIII., Mária-utca 10.)

Nov. 27-én este 8 órakor a *Valeria* kiskáptalanja. (Emericana-ház.)

Nov. 28-án d. u. 5—6-ig a *budapestkörnyéki* Nagypriorátus ülése. (Emericana-ház.) Este fél 8 órakor a *Transdanubia* curiája és conventje (Emericana-ház).

Nov. 29-én este 8 órakor a *Poisonia* gyülése (Emericana-ház).

Nov. 30-án este fél 8 órakor a *Thicia* curiája és apródülése (Emericana-ház).

Dec. 1-én este 8 órakor a *Mátra* hagyományos Mikulás-estje a Tisztviselő Kaszinóban (VIII., Esterházy-u. 4). Fél 8 órakor a *Transdanubia* curiája (Emericana-ház).

Dec. 2-án este 7 órakor a *Thicia* gyülése (Emericana-ház). 9 órakor a *Sycambria* Mikulás-estje (II., Fő-u. 83).

Az Anna főhercegnő Ő királyi fensége védnöksége alatt álló Hitterjesztési Egyesület Női bizottsága **1939 november 27., 28., 29-én** VIII., Mikszáth K.-tér 1 sz. alatt (Sophianum)

lelkigyakorlatot

rendez A lelkigyakorlat vezetője: P. Varga **László S. J.** Előadások délután 4 és 6 órakor. Jelentkezés VIII., Horánszky-u. 14. portáján. A lelkigyakorlat kiadására pénzbeli hozzájárulás tetszés szerint.

Üzen az Actio Catholica központi irodája:

1. A világiak apostolkodásáért indult imahadjárat szentképei készülőben vannak. Szétküldésük december 1-én történik meg, tehát türelmet kérünk! Idejében mindenki megkapja. Éppen ezért nem kell megsürgetni, a rendeléseket azonban sürgősen küldjék be.

2. A fenti szentképek hátlapjára nyomtatott imádság magyar, német, szlovák, horvát és ruszin nyelven jelenik meg. Kérjük tehát a rendelésnél pontosan feltüntetni, hogy milyen nyelvü imádságra van szükség.

3. Nap-nap után érkeznek be postautalványon és postatakarékpénztári befizetési lapon különböző összegek a központi irodába, azonban a feladó elfelejti feltüntetni, hogy mire küldi a pénzt. Vigyázzunk tehát! Pontosan kérjük megirni, mire küldték a pénzt, mert máskülönben nem tudjuk mire elkönyvelni és ebből zavarok támadnak, amiért nem mi vagyunk felelősek.

4. Az adventi és a tizenhárom beszédsorozat csak magyar nyelven jelenik meg. Erre külön felhivjuk a figyelmet.

Dr. Hász István tábori püspök apostoli utja során november 25-én *Kecskemétre* érkezett. Vasárnap reggel honvédhivei számára ünnepi szentmisét celebrál, szentbeszédet mond és délelőtt 11 órakor ünnepélyes keretek között megáldja a „Zrinyi Miklós" 7. honvédgyalogezrednek Kecskemét városa által ajándékozott hadizászlóját.

A Katolikus Leányok Országos Szövetségének Szent Cecilia csoportjában *Deák Bárdos* György tanár, a Jézus Szive templom karnagya november 23-án magasszinvonalu előadást tartott „Mit adott az egyház a világnak zenében" cimmel. Az előadáson a templom vegyeskara mutatta be a különböző korok egyházi énekeit. A szük keretek közül minden tekintetben kiemelkedő előadás osztatlan tetszést aratott.

A budai ferences egyházközség nagysikerü „Liturgiai esték" sorozatának harmadik előadását P. *Szabó* Polykárp, a kiváló egyházi zeneszerző tartotta „A szentmise zenéje és éneke" cimmel. A következő előadást P. *Menráth* Cyprián teol. tanár tartja november 29-én este fél 8 órakor a Zárda-u. 4. sz. alatti kulturház disztermében.

Házasságelőkészitő iskolát létesitett *Szegváron* a Szegedi Katolikus Nővédő Egyesület. Az iskola **1940** február 2-án nyilik meg a Szociális Testvérek rendházában. Tartama három hónap. Tananyaga felöleli mindazon szellemi és gyakorlati oktatást, amely szükséges ahhoz, hogy a fiatal leányokból a ma követelményeinek megfelelő praktikus háziasszonyok, megértő hitvestársak és gondos anyák váljanak. A tandij és az ellátási dij igen csekély. Mintbogy egy tanfolyamra csak korlátolt számban lehet hallgatókat felvenni, a vezetőség kéri a résztvenni óhajtó leányokat, hogy minél előbb jelentkezzenek. Beiratkozás a *Szegedi Katolikus Nővédő Egyesület* székházában (Szeged, Korona-u. 18), ahol egyuttal bővebb felvilágositás kapható.

Ermes Szüz Mária napjának megünneplésével kapcsolatban szombaton este az Uj Szent János-kórház kápolnájában *Uzdóczy-Zadravecz* István püspök szentbeszédet mondott és kiosztotta az érmeket A püspök vasárnap reggel 9 órakor ugyanott főpapi szentmisét pontifikál. Mise közben szerpappá szenteli *Bikszegi* Gergelyt, a szervita rend tagját.

Az Árpádházi Boldog Margit Egyházközség Credo egyesülete november 26-án délelőtt 11 órakor a plebánia (Váci-ut 48/c) tanácstermében havi ülést tart, amelyen dr. *Levente* Nándor ezredes, hadbiró „A honvédelmi törvényről a keresztény honpolgári kötelességgel kapcsolatosan" és *Könözsy* Béla segédlelkész „A magyar katolikus férfi vallásos kötelességéről" cimmel tartanak előadást.



SZLEZAK RAFAEL
HARANGÖNTŐ
Budapest,
XIII., Frangepán-utca 80.
Telefon: 190—151.
Mielőtt harangot rendel, forduljon hozzám teljes bizalommal, katolikus, megbizható harangöntő mesterhez. Helyszini kiszállás és költségvetés díjtalan. Kedvező fizetések. 20 évi jótállás mellett készitek harangokat.

Glattfelder Gyula csanádi megyéspüspök most adta ki legujabb pásztorlevelét, amelynek bevezető részében az A. C. munkaprogramjának módozataival foglalkozik. Közli azokat a rendelkezéseket, amelyeket a nagyszabásu terv elérésére az országos értekezlet tanácskozásai alapján végre kell hajtani. Részletes utmutatást ad az egyházközségek számára, miként szervezzék meg és képezzék ki az elkövetkezendő tél folyamán az A. C. egyes csoportjait. A továbbiakban a püspöki körlevél közli a kultuszminiszteri rendeletet a tanitói választások elbirálásával kapcsolatban és felhivja az iskolafenntartó hatóságokat, hogy ugy állitsák össze az iskolai szünnapokat, hogy a leventekiképzés céljait ezek is szolgálják.

FILLÉRES HIRDETÉSEK

Minden szó hétköznapokon 12 fillér — Vasárnap 16 fillér. Első és vastagabban szedett szavak duplán számitanak Legkisebb hirdetés 10 szó. — Állást keresők 50%-os engedményben részesülnek. Keretes hirdetések mm sora 25 f.

Apróhirdetéseket felvesz a központi kiadóhivatalon kivül a KSV fiókkiadohivatala: V., Báthory-u. 8., II. em., „Christophoros" Utazási és Menetjegy Iroda IV., Kossuth Lajos-utca 5., VIII., Rákóczi-ut 1. Dohánytőzsde, Reisz Blanka V., Berlini-tér 1., Belvárosi Könyvszalon IV. Veres Pálné-u. 8., Szent Imre Kölcsönkönyvtár Szent Imre herceg-utja 2., Teuchert dohánytőzsde, Vámház-körut 7.

Házasság

MAR sok szerencsés, boldog házasságot hozott létre diszkrécióval Méltóságos asszony. Főposta háromszáznégy. Válaszboriték.

RENDEZETT anyagi körülmények között élő, állásban lévő, 45 év körül őskeresztény úriemberhez feleségül mennék. Katolizált, kellemes modorú és külsejü jövedelemmel rendelkező úrinő vagyok. Jelige: „Korrekt".

Betöltendő állás

Férfiak részére

NAGY piacismerettel és kitünő üzleti érzékkel rendelkező, fegyelmet tartani és dolgoztatni tudó, szerény, de ambiciozus keresztény származásu kertészt keres pusztára kereskedelmi kertészet, január 1-i belépésre. Rövid életleirást, bizonyitványmásolatokat, referenciákat „Kertész" jeligére Blockner hirdetőjébe, Budapest, Városház-utca 10.

HÁZFELÜGYELŐT keresünk december elsejére ötemeletes liftes pesti bérházba. Fedhetetlen előéletü, óvadékképes, szerelésben jártas házaspár ajánlatát kérjük a kiadóhivatalba „Nyugdijpénztár" jeligére.

Betöltendő állás

Nők részére.

HOLLAND család keres fiatal, művelt, intelligens római katholikus nevelőnőt perfekt német tudással 3 gyermek mellé (4 iskolás) Budapesten. Jó fizetés. Tanitónő előnyben. Jelige „Gyermekszerető".

KERESZTÉNY nevelőnőt érettségivel vagy tanitói oklevéllel keresek Budapestre december elsejére első gimnázista és ötéves fiaimhoz. Részletes ajánlatokat referenciákkal „Jókedvü, szolid" jeligére Blocknerhez, Városház-utca 10.

Állástkereső férfiak

ŐSKERESZTÉNY fiatalember jó kereskedelmi érettségivel állást keres. Választ „Szorgalmas" jeligére a kiadóhivatalba.

ŐSKERESZTÉNY, 32 éves mestervizsgázott könyvkötősegéd, ki iparengedéllyel rendelkezik, munkavezetői vagy üzemvezetői állást keres. Cím: Pécsi Kat. Legényegylet

Háztartási állás

ÖNÁLLÓAN főző, szerény házikisasszony, aki foltozáshoz ért, háromtagú családhoz felvételik. Vizvezeték és villany van. Baranyay főjegyzőné, Érd.

FŐZŐNŐT kisebb háztartásba keresek. Vidékiek levelét kérem Kovácsné, Lövőház-utca 3.

VIDÉKRE mennék, jól főzök, mindent dolgozok, gazdasszonynak esetleg szakácsnőnek Budára. Cím: Budapest, Irányi-utca 12 házfelügyelőnél.

KÖZÉPKORU nő jól főz, házi munkát is végez, hosszú bizonyitványokkal állást keres. Albert Erzsébet, Bástya-utca 8. földszint 8. sz.

FŐZŐ házvezetőnő a környékre vagy falura pusztára úriházhoz ajánlkozik. Kispest, Bocskai-utca 9.

Üdülés

JARMAY VILLA PENSIO

Széchenyi hegyen Budapest legmagasabban fekvő üdülője. Egész évben nyitva Nővérek vezetése alatt. Központifütés, meleg folyóviz. I., Rege-út 1. Telefon 165—101.



Korcsolyák DIÓSY-nál

Budapest, Rákóczi-ut 24. szám

Oktatás

NAGYURI ház keres vidékre feltétlen megbizható, róm. kat. francia szakos gimnáziumi tanárnőt első gimnazista fia mellé. Ajánlatok „Franciaszakos" jeligére Magyar Hirdető Iroda, Sándor-utca 7.

Lakás, bérlet

KÉTSZOBÁS földszinti összkomfortos lakás a Vérmezőnél, kerthasználattal február 1-re kiadó. Mikó-u. 14. fsz. 3.

Szoba — Ellátás

FIZETŐ éves vendégnek mennc nyugdijas urinő falura, csendes, katolikus uriházhoz, nagy kerttel, templom közelében, havi 70 pengőért és német-, francia-, varrástanitással, napi 3 órán. „Fizető vendég", kiadóhivatalba.

Autó

HANSA—1100, beige, 13.000-et futott, kifogástalan állapotban sürgősen eladó. Felvilágositás hétfőn délután 381—030.

Irógépek

IRÓGÉPEK, ujak és használtak, különféle hordozható irógépek **RÉSZLETFIZETÉSRE IS.** Kovács Aladár, VII., Nagyatádi Szabó- (Kertész) utca 46.

IRÓGÉPEK 40 pengőtől javitás jókarban tartás kellékek legolcsóbban Édes Décsynél, Akácfa utca 13 Telefon: 144—224

Pénz

Pénz áll a házhoz,
ha átnézi régi értékpapírjait. Legjobban értékesítheti **BARNA BANKNÁL,** V., Nádor-u. 26. T. 12—13—16. Értékpapirokra kölcsönt nyujtunk".

Ruházkodás

SPRINGER fizet legtöbbet viselt férfi és női ruhaneműért, cipőért Apród-utca hat. üzlet. Szabeny-térnél

KEVESET használt és uj férfi ruhát veszünk és eladunk. Frakk, szmoking kölcsönzés. Forgács szabóüzlete, Budapest, Dohány-utca 68.

PERZSABUNDA alig használt, perzsalábbunda príma minőségü olcsón eladók. Szervita-tér 8. I. 15., Buttyán szücs.

FÉRFIRUHAIT, zálogcédulájit megveszem, vagy divatszövetre becserélem. Nutovits, Népszínház-u. huszonhat. 141—467. Hívásra megyek.

NŐI télikabát, magas férfi bundahuzat bibergallérral, erős magas termetre eladó. Vámház-körút 8. I. em. 3.

PERZSABUNDA, gyönyörü, alig használt, ugyanott remek ocelot macskabunda olcsón eladó. Nagymező-utca harmincöt, II. huszonkettő. Halász kereskedő.

Vas- és rézbutor

GYERMEKKOCSI, gyermekágy, csőbutor legolcsóbban Prohászka-gyárból. Zichy Jenő-utca 46. sz. Fiók: Üllői-ut 7.

A mikófalvai Katolikus Agrárifjusági Legényegylet szállít kitünő minőségü szötteseket rendelésre

Mikófalvai
kézimunka szőnyegek

a legfinomabb művészi kidolgozásnak, különböző méret és különböző tetszésszerinti mintájuak.

Készitenek futószőnyeget, ágyelőket, szelontakarókat stb. gyönyörü mintákkal. Érdeklődők forduljanak bizalommal: Katolikus Agrárifjusági Legényegylet gazdasági megbizottjához,Mikófalva.Hevesm.

Szőnyeg — Régiség

PERZSA-, Kirman-szőnyeg 300×400, Afgár-szőnyeg 180x320 olcsón eladó. Vasárnap is. Izabella-utca 2. I. 9.

PERZSASZŐNYEGEK, festmények eladók. Vasárnap is. Nép-szinház-utca 44., II. 1.

VESZEK perzsaszőnyeget, záloglegyet legmagasabb árban. Sternberg. Dob-utca 2. Telefon: 342—937

VALÓDI perzsaszőnyegek szépek, hibátlanok olcsón. Váci-utca 21. II. 17.

Zongora

EHALL harmincötéves katolikus cég. Zongorák, pianinók harmoniumok páratlan olcsón Részletre Andrássy-ut tizenöt

KERESZTÉLY hirneves zongoraterme, Vilmos császár-ut 66. Legjobb zongorák legolcsóbban. Részletre is. Csalódás sohasem érheti.

GRIMM László zongorakészitő, Práter-utca 56. Évtizede fennálló zongoratermeiben Stingl, Rösler, Wirth, Hofmann, Hamburger zongorák, pianinók tizévi jótállással részletre, váltó nélkül.

ZONGORA rövid, jókarban kettőszázötvenért eladó. Erzsébet-körút 21. földszint három.

TEKINTSE meg az ország legnagyobb zongoratermének páratlan választékát. Rengeteg világmárkás gyártmányból válogathat. „LYRA" rt., Erzsébet-körút 19. Részlet, bérlet, vétel, csere, hangolás, szállítás.

ZONGORAK pianinók legolcsóbban, huszpengős havi részletre Nagy választék! Vidékre dijtalan szakcsomagolás! **FENYŐNÉ,** Erzsébet-körut **HUSZONHAT.**

KERESZTÉNY CÉGNÉL világmárkás zongorák, pianinók, harmoniumok legolcsóbban, dús választékban. Nagy fizetéskedvezmény Tipold zongoratermeiben Rákóczi-út 61

OLVASOINKNAK legjobban ajánljuk Mendöl Ernőné zongoratermét **KERESZTÉNY CÉG** VIII., Bezerédi-utca 10., I 9. ahol **ZONGORÁK, PIANINÓK HARMONIUMOK JÓTÁLLÁSSAL** részletre vásárolhatók, bérlet, csere, vétel. Telefon: 146-411

Hangszer



Tangóharmonika, zongora, hegedű
Reményi Király-u. 58 legolcsóbb
Ingyen árjegyzék. Készlet

HARMONIUM, négyoktávos, beépitett kottatartóval, olcsón eladó. Szieber Ferenc, II., Mecset-utca 19. I. 33. Mig a készlet tart.

KERESZTHUROS pianinó olcsón eladó. Csokonay-u. 10. fesz. 4.

HARMONIUM 20 regiszteres, hatodfél sipsoros, külföldi gyártmány olcsón eladó. Bajnok-utca 4a. Heffner.

HEGEDÜ, VIOLA, CSELLÓ, koncert, zenekar, iskolai célra és összes felszerelések, részletfizetésre is beszerezhetők. **TÓTH** János hegedükészitőnél. Budapest, Kossuth Lajos-utca nyolc. 39 éves cég. Árjegyzék dijtalan.

LANCKARPITOS
FOTELÁGY 48
REKAMIER 99
PODMANICZKY-UTCA 19.

Könyvek

REGISTRATOR. Különféle magyar, német, francia, angol könyvek (regények, szakkönyvek) többszázados ritkaságoktól legmodernebbekig és Révay nagy lexikon nagyon olcsón eladók. Viszonteladóknak is. Registrator, Damjanich-u. 38.

Öröklakás

KÉT ÖRÖKÜZLET, nagy adómentesek, jól jövedelmezők, 5800 és 6600 pengő. Átirási illeték nincs. „Centrum", Horthy Miklós-ut 42. (269—301.)

A BÖSZÖRMÉNYI-UT ELEJÉN, délkeleti fekvéssel, központi fütés- és melegvizszolgáltatással épül a **TOLDI MIKLÓS TÁRSASHÁZ,** a Belvárostól 3 kisszakasznyira! Gyönyörü kivitelben egyszobás komfortos, kétszoba-hallos, háromszoba-hallos lakások kaphatók! Adómentesség! Kert! Minden közművel ellátott, kiépitett vidék! Olcsó árak! Dijtalan prospektus. **TÁRSASHÁZÉPITŐ VÁLLALAT,** Horthy Miklós-ut 42. sz. (Telefon: 269—301.)

ÖRÖKLAKÁSOK BUDÁN, XI., BERTALAN-UTCA 5 alatt és BELVÁROSBAN, MOLNÁR-UTCA 16 alatt elsőrendü kivitelü, központi fütés és melegviz szolgáltatással ellátott egy-, kettő- és háromszobás hallos, valamint garzon öröklakások lekőthetők: Mikle Károly, épitészmérnöknél, IV., Veres Pálné utca 31. Telefon: 188—260.

ÖRÖKLAKÁS. Horthy Miklós-hid budai hidfőjénél már épülő nagyadómentes huszonegyedik Szentkorona-útja 12. társasházunkban még 2 darab **2 SZOBA HALLOS 4 SZOBÁNAK IS MEGFELELŐ** kapható; a **SZOMSZÉD TELKEN ÉPITENDŐ HUSZONKETTEDIK TÁRSASHÁZUNKBAN** kétféle tipusú 1 szoba hallos, cselédszobás és garzon lakások, luxus kivitelben és 25 éves legnagyobb adómentességgel leköthetők amortizációs kölcsönnel Tisztviselő Társasházak Épitőirodája, Horthy Miklós-út 26. Tel.: 26—84—69. Vasárnap délelőtt is.

KERTÉSZETI tanintézetnél, Dávid Ferenc-utcában délifekvésü hatlakásos modern társasvillában 2 szoba hallos 18.000, 1 szoba hall 15.000. Csendes.

HORTHY körtérnél 2 szobás központifütéses, 30 éves adómentes 18.000.

BORÁROS térnél 5 szobás, hatalmas méretü öröklakás 20.000. Csendes.

Kész és épülő külön telekkönyves alkalmi eladású öröklakások **CSENDES,** Horthy-körtér 1. 259—842.

Bérházak

FERRY OSZKÁR-útnál háromemeletes, adómentes, összkomfortos kislakásokkal 11.000 bérjövedelemmel, 110 000-ért, 80.000-rel átvehető. Ingatlaniroda 115—464.

38.000-ÉRT, Bakáts-térnél, nagyjövedelmü, masszív bérház, sürgősen;

100.000-ÉRT, adómentes 11.000 bérjövedelemmel, Budán, villamosjárta főútvonalon, négyemeletes luxusbérház, komfortos kislakásokkal, kondicióval;

180.000-ÉRT, nagyadómentes 20.000 bérjövedelemmel, Newyorkszállónál háromemeletes, impozáns, masszív úribérház, 16x1—2—3 szobás összkomfortos lakással, kedvező fizetéssel. Összes eladásokat, kényszereladásokat nyilvántartom. Dr. Hegyi, 1—306—83. Rökk Szilárd-u. 6.

Hazatért felvidék
plebániahivatalainál keresem
BRELLIK JÁNOS
keresztlevelét
1830—45-ös évekből. Meglelőjét 20.— pengővel honorálom.
Somos Mihályné, Budapest, V., Váci-ut 18., 1. em 5.

Családi házak

BALATONSZARSZÓ, vasutállomáshoz, Balatonhoz közel 3 szobás, villanyvilágitásos családi házamat ötezernyolcszázért eladom Főjegyző, Nagyszakácsi.

KÉT vagy 3 szobás öröklakást vagy házat vennék környéken is. „Készpénz" jeligére Pázmány Péter-tér 5. trafik.

Telek

SASADI-útnál 174 négyszögöles, bekeritett, közmüves villatelek 6000, Gárdonyban 165 négyszögöles tóparti villatelkek 1300 pengőtől. Prospektus. „Centrum", Horthy Miklós-út 42. (269—301.)

OLCSÓN eladó közmüves telkek Pesten Erzsébet királyné, Egressy-út környékén, **BUDÁN** Orbánhegyi-út közelében és Máriaremetén. Békési részvénytársaság, Almássy-tér 8. Telefon: 142—498.

RÓZSADOMBON, Pasaréten összközmüves telkek autóbusz villamosnál részletfizetésre eladók. Ingatlanbank, IV., Deák Ferenc-utca 17. Telefon: 181—853.

MAJOR-UTCÁBAN parcellázott összközmüves telekből 80—160—250-es tisztviselő telkek már 4.000-től. Csendes.

SASAD Horthy-uti részén kis villatelkek összközmüvel részletre is 8—9.000. Csendes

SASHEGYEN 300-as hatalmas délifrontos telek, autóbusz megállónál 12.000. Csendes.

Telkek Budán mindenütt páratlanul olcsón **CSENDES,** Horthy-körtér 1. 259—842.

Villák

WOLF KÁROLY ÚTNÁL hatalmas szép kertben 4 szoba komfortos, nagyadómentes úrivilla, autóbusznál 26.000. Csendes.

ZÁRDA-UTCÁNÁL 2x3, 1x2 nagylakásos, gyönyörü villa őskertben, jó hozammal 45 000 Csendes.

LENKE-TÉRNÉL új, masszív 3 szoba komfortos kitünő villa, emelet ráépithető, most sürgősen 27.000.

Buda valamennyi eladó ingatlanát olcsót meghozom **CSENDES** Horthy M.-körtér 1. 259—842.

PASARÉTI-útnál, ötszobás, hallos, központifütéses, nagyadómentességü, 40 000-ért, felével átvehető. Ingatlaniroda 115—464.

II., BAJMÓCZI-UTCA 6. háromszobás, kertes, nagyadómentes villa eladó. Megtekinthető délelőttönként. Felvilágositás 383-169.

GELLÉRTHEGY déli lejtőjén, harmincéves adómentes, háromszobahallos luxusvilla potom 26 000-ért;

OLASZFASORNÁL, 420-as parkban, ötszobás összkomfortos, 1962-ig nagyadómentes, központifütéses luxusvilla, garázs, házmesterlakás, melegvizszolgáltatással, 45.000-ért, 32.000-rel átvehető;

RÓZSADOMB elitjén, 300-as parkban, luxusbérvilla, 2x6 szobás főúrilakással, központifütéssel, alkalmiáron: 70.000-ért. Összes eladásokat, kényszereladásokat nyilvántartom. Dr. Hegyi, 1-396-83. Rökk Szilárd-u. 6.

Olvassuk a Képes Krónikát

jó befektetés:
ÉBNER BUTOR
VIII. KARPFENSTEIN-U. 2/A.

Lakberendezések

INTARZIÁS könyvszekrény, neobarokgarnitura, cseresznyeruhaszekrény, biedermeier hármasszekrények, vitrinek olcsón. Siegler, Andrássy-út hatvanhat.

FEHÉR zománcozott, masszív vaságy, kromozott diszitéssel, elsőrendü acélsodronnyal, esetleg príma lószőr madracokkal, helyszüke miatt, pedáns úricsaládnál eladó. Felsőludányi Kovách, IX., Pipa-utca négy, II. em. 15.

Károly körut 3/a Ön még nem tudja. Óriási választékot talál, ha megtekinti 1400 négyzetméteres raktáraimban új és használt különleges márkás műbutoraimkat, hálók, ebédlők, úriszobák, stilszalonok, garniturák utolérhetetlenül olcsón.

10 raktárban **100** készítő **1000** butora
UNIVERSAL
VII Wesselényi utca 8 sz.
Telefon 137—842, 135—869

RÉSZLETFIZETÉSRE sezlonok takaróval hatvanöt, ebédlőszőnyegek huszonnyolc pengőtől, fotelágyak, paplanok, ruhaszövetek. Baross-utca hetvennégy

ANTIK BUTORT,
festményt, szőnyeget, a any, ezüst, drá akótárgyakat és zálogjegyeket veszek. **FENCZL GÉZA** műkereskedő, IV., Dalmady Győző-utca 3. — Tel : **180—738.**

GARANTÁLT minőségü butorok árban, kiállitásban utolérhetetlen! Modern Butorszalon, Király-utca 79 Fizetéskedvezmény Régi butorait átcseréljük

Jó BUTORT olcsón
STARCZNÁL
Lázár-utca 15. (Opera).

BUTORT legjobban Bog-Mil butorház. Vilmos császár-ut negyvenhárom vásárolhat Hálók, ebédlők, kombinált butorok nagy választékban mérsékelt árakon.

KIRÁLY-U. 112

JÖJJÖN hozzánk Meglátja, érdemes! 1100 négyzetméteres szuterénünkben, használt és uj különleges márkás műbutorok, hálók, ebédlők, uriszobák, szalonok, kombináltak, antiquitások, irodabutorok egyes darabok utolérhetetlenül olcsón Butorüzlet, Király-utca száztizenkettő. (Lövölde-térnél.)

NAGY SÁNDOR 26
Károly-körut
GYÖNYÖRÜ uj és használt műbutorok. Márkás **HÁLÓK,** ebédlők, uriszobák, bőrgarniturák, velurgarniturák, stylszalonok, irodabutorok. **CSODÁS** kombinált berendezések, legujabb tervek szerint **NAGY SÁNDORNÁL, KÁROLY-KÖRUT HUSZONHAT, VÁROSHÁZÁNÁL.**



MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: VÉNUS ÉS TANNHÄUSER.
Holzer Sándor úr tulajdona.



CSÓK ISTVÁN: THAMÁR.
Schatz Tivadar úr tulajdona.

Magyar Művészet
1925.

monumentális festés műve, *Páldy Zoltán* finom reflexekkel játszó nagy pasztellképe, *Udvary Pál* ezüstös tónusú, erős rajzú, spanyol mesterek őszinteségére emlékeztető aktja, *Emőd Aurél* talányokkal játszó színpompája, *Istókovics Kálmán* komoly, a stúdium áhitatáról tanuskodó festménye, *Székely Kovács Olga* indulatos és mégis a formák szigorúságát hirdető kompozíciója, a „Csók", szenvedelmes szobrok festett csoportja az új klasszikusoknak, akik akár új romantikusok is lehetnének, kolorisztikájával. Muzsikáló színek, zúgó színakkordok. A közelében *Korb Böskének* néhány nagy képe. Az érzékiről való ideális hitvallások. A test szépségébe vetett áhitatos hitnek dokumentumai. Nagy, összefoglaló, csak a jelentőst megrögzítő vonalak beszédessége. Ornamentális dekorációk, romantikus épületek falára, komor áhitat csarnokaiba falfestményeknek valók. Színezésük néhány színre redukált; nem is akkordok, hanem csak triádok zendülnek meg benne. Sárgás, zöldes, barnás tónusok. A világ szépséges tündökléséből semmi egyéb. Búcsúzások az élet szépségeitől az út kezdetén. Megrendülten reklamáljuk a sorstól a fiatalon elköltözött művésznő ígéreteinek teljesítését. A genialitás ígéretei voltak.

Hellebranth Berta fehér ágyon fekvő aktot festett. A kép háttere is ezüstösen fehér, maga az akt csupa fényben vibráló tónus. Még innen van az eleven hús festésén, de már túl van a finoman fokozott hússzínen. A máris boldogultnak mondott impresszionizmus még eleven ebben a festésben: sejtelmes életet él benne. Szépséges lehetőségek sejtelmei kergetőznek benne. *Barcsay Jenő* színnel is, de még inkább a festékkel modellíroz. Pasztóz festett aktján erős világosságok kergetőznek, *Bayer Ágost* a valamikor volt kéken festők igazát vallja. Fekvő aktjainak erős a rajzuk, *Gaál Jánosé* is biztos és bátor. *Szőnyi* érdekes aktja a szobor és a kép közt jár. A fölépítésnek műve s a részletet valószerűn érvényesíti, míg *Aba-Novák* a széttagolás módszerét követi. Nem az elemzését, hanem a szétbontását. De mind a kettő a színek szépségével elárasztja az aktjait. Aba-Novák színjátékot játszik rajtuk. Piros, zöld reflexekkel megvonja azokat a vonalakat, ahol alakjait kubusukra bonthatná. Ebbe a nagy, kábító tarkaságba belefojtja a kubizmus csábítgatását. *Patkó Károly* az új klasszicizmusnak derék ígérete. A kompozíció szépségét szolgálja s érvényre juttatja benne az aktot. Az igazi aktot, az elvonatkozott embert festi. Dekorációra fogja, színes, melegtónusú dekorációra. A szép embert, az emberi szép harmóniáját. *Mellinger Dezső* nagy képében két akt vetekedik egymással. Kendők, drapériák, tükrök, sok buja festék és sok tarka szín egy új pompafestésnek elemei. A rokokó és Velence már nem hatnak ki rája, inkább a hatások aritmetikája érvényesül benne. A technikai ügyesség is számítási faktor ezekben az egyenletekben. *Tardos-Krenner Viktor* még a régi egyenleteit oldja meg. A makarti pompa és Székely Bertalan kompozíciójának egyenleteit. „Megzavart fürdés"-ében szép aktok theatralikusan helyezkednek el.

Kmetty János a monumentális aktot misztikus beszédességgel szólaltatja meg. Érdekes kettős egység, két erős akarásnak egységbeolvadása. *Lampérth* őszinte kubizmust tár elénk. Vajjon az újaknak nincsenek-e ugyanúgy sémái, mint a tegnapiaknak? Az ő megtanulásaik hol határolódnak el a betanulástól? Csak talán a hitük őszintébb s ilyenkor fanatikus. Lampérth aktjából fanatizmus szólal ki.

Jávor Pál nagy, dekorációs aktjaiban sok a csendéleti elem. Maga a szép női test is az. A dolgok mivolta, minden, ami bent van a dologban és az anyag mesteri megfestéssel nyilvánul a Jávor-képekben. Az aktok közvetetlenek pózban, gesztusban, formákban és a hús elevenségében. Ezeket az aktokat szegény Jávor Pál maga tapasztalta és nem hamisította meg a tényeit. Csak éppen megkörnyékezte őket erős szubjektivitásával. *Pap Bertalan* enyhe színű, szelid hangsúlyú aktjaiban érdekes rajzproblémát old meg: szép hullámvonalra fogja fekvő aktját.

Kunwald Cézár nobilis piroshajú és *Glatter Gyula* hangulatos női aktja az egymás ellentétei. Amabban objektív meglátásra törekvés, hangulattól való előkelő tartózkodás, emez nem zárkózik el az édességtől sem. Meleg tónusok, gondos árnyékok, lágy ritmus, dekorációs színezés segí-

s egymással és egymásért élik életüket. A megmerevedett tarkaság eleven színességgé változott. Talán legszebb példa erre „Züzü a Margitszigeten“ című képe. Egy pillanatnyi nyugalom nincs ezen a vásznon, úgy érezzük, hogy szinte fizikailag eleven életet él a kép s örökké azoknak a perceknek az életét fogja élni, amelyek alatt a festő művét megalkotta. Az eleven természetben nincsenek halott percek és üres pillanatok, örökös munkálkodás folyik, szüntelenül történik valami, a lugas virágai és zöld növényei megállás nélkül élnek s a gyermek, aki ott ül a tündéri sátorban, együtt virul, lüktet a környező élettel, ember és virág fölött hömpölyög az idő, múlik az élet és megállás nélkül történik sorsuknak drámája: a masírozás az elmúlás felé. Csók István ecsetjének megvan az az erőszakos képessége, hogy ebből a haladásból kiszakít egy gyönyörű eleven pillanatot, amikor a napsugarak legszebben világítanak át a leveleken és virágokon, amikor a különböző színek leggazdagabban tarkítják reflexeikkel a levegőt, amikor ebben az opalizáló térben legnemesebb zománcok födik az emberi bőrt, a hajat, a ruhát, amikor ezen a különös levegőn át legkülönösebben ragyog az emberi tekintet: és ezt a pillanatot ilyen élő elevenen megmenti a pusztulástól. A képet nézve érezzük, hogy a következő percben már minden megváltozott, a virágok szemnek észrevehetetlenül megfakultak, a levelek érzékeinkfölötti mértékben hervadtabbak lettek, a napsugarak továbbcsúsztak s az üde, édes gyermek is más lett, megöregedett egy pillanattal. De az idő múlásának és rombolásának azon a darab vásznon nincsen hatalma. Igy csak mesterek művei előtt érzünk, mert csak ők látják úgy a természetet és benne az ember életét, hogy a létezés minden tragikus összefüggése kivilágosodjék.

Az életnek és a szépségnek csak az tud igazán örülni, aki tudja, hogy mind a kettő elmúlik. Erre az örömre csak művész képes, azért megkülönböztetett ember ő az emberek között. Csók István színekkel érez és színekkel örül annak, hogy olyan nemesen tarka a világ, de színekkel szomorkodik is, hogy mindez elmúlik, elvirágzik, elfonnyad, elporlad, elapad és elég, mint az ember élete. Ő tehát lírikus, a friss, vidám szem s a melancholikus szív előkelő lírikusa. A lírikusok pedig szent emberek, mert szívük vérével írják és festik költeményeiket.

KEMÉNY SIMON.



CSÓK ISTVÁN: TÉL A TAVASZBAN.
Szépművészeti Múzeum.



CSÓK ISTVÁN: A BALATON ALIGÁNÁL.



A P. H. VASÁRNAPJA
1934 IV. 29.

ARCKÉP
(Csók István festménye.)



SIENAI SZENT KATALIN

Emlékünnepe április 30-án.

(Tiepolo festménye a bécsi volt Császári Képtárban.)



Két új világgondolat

Irta: ZILAHY LAJOS

A nagy angol lap szerkesztőjének az az ötlete támadt, hogy munkatársait szétküldte Londonban a szélrózsa minden irányába: menjenek be valamennyi templomba és számolják össze az embereket a padokban. Az ujságírók munkája meglepő eredménnyel járt: vasárnap szent napján negyven templomban egy árva lelket sem találtak az angol fővárosban.

Ne is bolygassuk tovább ezt a kérdést, — főpapi sirámok jajdulnak fel néha, hogy az emberek keveset törődnek a hitükkel. Hiú remény volna arra várni, hogy a modern emberi élet gazdasági zűrzavarában és a megbolygatott erkölcsi világrendben a vallás fog rendet teremteni.

Maradna tehát mint megváltó erő: a politika. A szó így leírva és kimondva szinte gúnyszónak hat, mögötte azonban roppant erőfeszítés és az emberi lélek hősi küzdelme folyik önmagával és önmagáért. Akár a Roosevelt, akár a Hitler, a Mussolini vagy a Stalin arcát vizsgáljuk, e rengeteg ellentmondásban, e rengeteg tévedésnek látszó tökéletességben, vagy tökéletességnek látszó tévedésben — ki tudna ezek felett most ítéletet mondani? — meg kell éreznünk, meg kell látnunk a magasabb, eszményi célok felé való törekvést.

Szétbontva e négy emberi arc redőit, mögöttük világosan merednek a szemlélő elé a nagy és gyilkos ellentétek: a kapitalizmus és a kommunizmus, a nacionalizmus és az internacionalizmus.

Imbolygó emberi lélek, leépített hivatalnok, tönk szélén álló kereskedő, porba sujtott gazda, felzaklatott képzeletű művész, melyikhez csatlakozzál?

Vedd sorba valamennyit.

1. A kapitalizmus. Hiszel-e benne azok után, hogy a kapitalizmus idézte fel a világháborút és új világháborúra gyűjti mérges gázait? Hiszel-e benne, amikor szinte naponta omlanak le fellegvárai és elméletei percenként mondanak csődöt? Hol van az az ember, aki meggyőző erővel tudná elhitetni veled, hogy ennek a válságnak mélységéből régi formájában szökken talpra a világ?

2. A kommunizmus. Hiszel-e benne, hogy a kérlelhetetlen gyűlöletnek és gyilkos pusztításnak ez a féktelen gondolata hoz megváltást a világra, amikor Oroszország végtelen nyomora tárul eléd és azt kell látnod, hogy eredményt csak ott tud elérni, ahol önmagát megtagadja?

3. A nacionalizmus. Európát nézve hiszel-e benne, hogy ez a kis földterület meg tud állni a lábán harminenyolc különféle nemzettel, különféle pénzzel, vámhatárral, különféle és egymásra vicsorgó nemzeti célokkal, egymás ellen való nyilt vagy rejtegetett gyilkos gondolatokkal, titkos fegyverraktáraik mögül leselkedve? Vagy akár a világrészek egymáshoz való viszonyát nézve: hiszel-e benne, hogy a nacionalizmus mai lihegésében és vad szívdobogásában rejtőzik a mindnyájunkat megváltó gondolat, amikor tudjuk, hogy egy modern technikai háborúban győzők és legyőzöttek fölujén ugyanabban a köntösben jelenik meg a pusztulás?

4. Az internacionalizmus. Hiszel-e benne, hogy rövidesen leomlanak az országhatárok, az emberi lelkekből évezredek és évmilliók faji beivódása elszáll, mint a füst, kialszik a haza forró gondolata, életükből eltűnik a szörnyű válaszfal, a nyelv, hogy valami új világnyelvnek adjon helyet? Hiszel-e ebben, amikor egy átfestett cégtábla lelkednek szinte öntudatlan részén sebez meg, amikor a nyelv úgy hozzátartozik életedhez, mint a lélegzet? Hiszel-e az internacionalizmus közeli eljövetelében, a nagy testvériségnek ebben a messzi álmában, amikor azt látod, hogy ezen az alélt világon csak egyetlen erő rohan itt-ott végig, mint a forgószél, csillagok magasságába kavarva országutak porát, szemetet és kalászt: a nemzeti és faji gondolat.

Melyikben hiszel, melyiknek adod át teljes hittel a lelkedet?

Felteszed magadnak a kérdést és nem tudsz dönteni. Nem hiszel sem a kapitalizmusban, sem a kommunizmusban, sem a nacionalizmusban, sem az internacionalizmusban.

Tehát nem hiszel sem a vallás, sem a politika megváltó erejében. Pedig szomjazol rá, hogy elmédet és lelkedet oda add valamely gondolat pihentető világosságának.

*

Két ilyen világgondolat emelkedik lassanként a köztudat látóhatárába, két gondolat, amelynek úgyszólván semmiféle multja nincs az emberi életben, éppen ezért ijesztő idegenséggel mered a megszokott gondolkodás elé ez a két modern világeszme: a technokrácia és az eugenika.

Mind a kettő angol gondolat. Praktikusak és egyszerűek, szerkezetükben az emberi gondolkodás minden érzelmességtől megtisztított, erős, hideg, kemény acélvázával.

A technokrácia (amint ezt tavaszi cikksorozatunkban letárgyaltuk) roppant vigasztalással árasztja el a csüggedt világot: hiteles adatokkal mutatja ki, hogy az emberiség birtokában lévő és napról napra fejlődő gépi erő minden anyagi szükölködéstől meg fogja váltani az embert. A munkaidő leszállítása, a javak elosztása, éhező és fázó embermilliók gazdasági válságok és feszültségek, testi és lelki bajainknak forrása mind el fog tűnni, ha a körünkben váratlanul és tüneményszerűen megjelent Gép megtalálja igazi helyét a társadalomban. A technokráciának nincs szüksége rá, hogy lerombolja a magántulajdont és a vallást. Tanításának lényege: a gép Isten ajándéka és a gép fogja megváltani az embert. A gépeknek járni kell, minél többet és minél olcsóbban kell gyártani.

A másik gondolat az eugenika. Bár félszázad óta figyeli az emberiség sorsát és ma már hatalmas irodalma van, lényegével és céljaival a köztudat még ma sincs tisztában. Még a nevét sem szokták meg. A sajtóban is igen gyakran eugenetika név alatt szerepel, ami nyilvánvaló tévedés és valószínűleg a genetika (fejlődéstan) kifejezés megszokottságából származik. A szót Francis Galton angol orvos csinálta és Human Faculty című könyvében említi először mintegy ötven évvel ezelőtt. Eugenika, illetőleg Eugenik név alatt tárgyalja a későbbi német és angol irodalom is. E tudomány célja: az emberi faj nemesítése. Egy jobb és tisztább emberfajta kitenyésztése.

Furcsán és idegenül hangzik. Nekem legalább az a tapasztalatom, hogy valahányszor társaságbeli emberek körében próbáltam erről a kérdésről beszélni, legjobb esetben elnéző mosolyban volt részem. Meggyőződésem, hogy ilyenkor egy kicsit bolondnak tartanak. A technokrácia körüli vitákba szívesen belemennek, — az eugenika elől azonban legműveltebb barátaim is hidegen és szinte ellenségesen elzárkóznak. Nem titkolhatom el tehát azt az aggodalmamat, hogy az olvasóközönség is tartózkodva fogja fogadni az eugenikáról szóló cikkeimet. Pedig nincs egyéb célom, mint lehetőleg érthető szavakkal tolmácsolni azt az élményszerű hatást, amit idevonatkozó olvasmányaim tettek rám, felfedni és feltárni azt az irodalmat, amely a magyar olvasó számára alig megközelíthető és megemészthető. Kiinduló pontnak Günther Just »Eugenik und Weltanschauung« című munkáját fogom használni, segítségül véve Naményi Lajos tanulmányait.

Rendkívüli
RUHAHÉT
eddig nem létezett
olcsó árakkal!
Marocain, flamisol, rybuldin, angora, gyapjúszövet délutáni és estélyi ruhák:
I. csoport 19.50 pengő
II. csoport 29.50 pengő
III. csoport 35.50 pengő
LIPCSEI
IV, Apponyi tér 4. szám.
Ez a rendkívüli árusítás hétfőn reggel kezdődik.

Vasárnapi vadászat

Irta: Kemény Simon

I.

Elnyúl a nyúl a tarlón,
És ottan áll előtte
Megragadva a gögtől
A vadász, ki lelőtte,

Fülig szaladt vigyorral
Bámul reá a hajtó,
És a nyúlak egében
Sarkig tárul az ajtó.

II.

Megsebesül, de elrepül a fáeán,
A bátor vadász még egy patront rászán,
S most szét is lövi fejét a madárnak,
Jól kezdődik vadásznak a vasárnap.

A jól ápolt nő legfőbb ékessége a szép vonzó haj.



Erre kis költséggel mindenki könnyen ezért tehet, mert Bombin, az új shampon már külső formájában is egészen más és alkalmas az esztényi hajzat elérésére. Tojásalaku készítmény, amelynek a belső tartalma a külső héjjal együtt tartalmazza a legjobb hajápoló és hajszépítő anyagokat. A durva haj selymes lesz; minden haj természetes ragyogó fényt kap. Takarékos mert tartóssá teszi az ondolálást. Minden szín más és más, ezért külön készül: szőkéknek barnáknak feketéknek. 1 darab 36 fillér. Magyarországi központ: HUNNIA gyógyszertár, Budapest, VII. kerület Erzsébet körút 56. szám.
BOMBIN

Legyőztük az óriásadót
Nálam kaphatja az összes
márkás rádiókat
Garantált szelektivitás Olcsó árak. Részlet. Csere
KADELBURGER rádió- és csilláráruház,
Budapest, Lipót körút 5. Telefon: 251-69

Undset és Karin Michaelis
új regényei:
Sigrid Undset: Ida Elisabeth
Karin Michaelis: Justine
André Maurois: VII. Edward és kora
H. G. Wells: Egy test, két lélek
Lloyd George: Mein Anteil am Weltkrieg
Harold Nicolson: Friedensmacher 1919
Franz Liszt: Briefe an Gräfin d'Agoult
Fodor von Zobeltitz: Die vier Quitzows
Robert Heymann: Fanatiker der Liebe
Dr. H. Berger: Frauen in der Sprechstunde
A. Abbot: Nachtclub in der 5th Avenue
Elly Beinhorn: 180 Stunden über Afrika
Louis-Ferdinand Céline: L'église
Lloyd C. Douglas: Magnificent obsession
Luigi Fallacara: Io sono tu sei stb. stb.
Dr. LANGER NORBERT kölcsönkönyvtára
Andrássy út 58 Telefon: 277-83
Havonta csak P 1.50. Házhozküldés

Ma ülnek össze a nagyhatalmak Genfben

Paul-Boncour nem enged a francia merev magatartásból – Anglia végleg elejtette a francia kívánságok támogatását – MacDonald eredeti leszerelési terve kerül napirendre – Genf helyett Róma?

A világpolitika újabb erőfeszítése a leszerelésért

Genf, november 18.

(A Pesti Napló külön tudósítójától.)

Vasárnap délután négy órakor együttes tanácskozásra ülnek össze Henderson szállásán a nyugati nagyhatalmak megbizottai, hogy véglegesen eldöntsék, mi legyen a további leszerelési tárgyalások alapja: a MacDonald-féle leszerelési tervezet eredeti szövege, úgy amint azt a angol miniszterelnök március 15-én előterjesztette, vagy pedig a módosított szöveg, amelyet Sir John Simon angol külügyminiszter emlékezetes október 14-iki beszédében ismertetett. Azzal, hogy Henderson ezt a négyhatalmi értekezletet éppen vasárnapra hivta össze, valószínűleg azt akarta dokumentálni, hogy a felmerült kérdések megoldása rendkívül sürgős és nem tűr halasztást a legközelebbi hétköznapig sem. A konferencián Anglia, Franciaország és Olaszország és az Egyesült Államok főmegbizottai vesznek részt s jelen lesz ezenkívül a leszerelési értekezlet főelőadója, Benes csehszlovák külügyminiszter is.

Henderson a négyes tanácskozás összhívását hivatalos közleményben jelentette be szombaton este. A közlemény megállapítja, hogy a leszerelési konferencia elnöke a szombati nap folyamán tárgyalásokat folytatott Sir John Simon angol külügyminiszterrel, Eden külügyi államtitkárral, Paul-Boncour francia külügyminiszterrel, Massigli francia főmegbizottal és Di Soragna olasz fődelegátussal és kimerítő részletességgel megvitatta velük a leszerelési konferencia jelenlegi helyzetét.

A vasárnap délután négy órára összehivott értekezletet Henderson abban a szövegezésben jelentette be, hogy »ezen az értekezleten azok a hatalmak lesznek képviselve, amelyek október 14-én magukévá tették az elnöki tanács ülésén Sir John Simon módosító javaslatait«.

Már ez a szövegezés egymagában is azt mutatja, hogy Henderson nyilvánvalóan a Simon-féle módosításokat akarja a vita központjába állítani és fel akarja szólítani a nyugati nagyhatalmak megbizottait, nyilatkozzanak: tartják-e magukat most is az október 14-én megszavazott Simon-féle módosításokhoz vagy pedig hajlandók visszatérni az eredeti MacDonald-féle szöveghez. Szóbakerül előreláthatóan a vasárnapi értekezleten az olaszok legújabb kívánsága is, hogy a további leszerelési tanácskozások színhelye ne Genf, hanem Róma legyen. Di Soragna, az olasz kormány megbizottja, aki délután négy órakor érkezett meg Rómából, Hendersonnal folytatott tárgyalásai során nyiltan felszólította őt, járuljon hozzá, hogy a leszerelési tanácskozásokat most már ne a genfi konferencia, hanem a négyhatalmi egyezmény keretében folytassák, még pedig ne Genfben, hanem Rómában.

Henderson, hir szerint, leplezetlen ellenszenvvel fogadta ezt a javaslatot.

Paul-Boncour kényszeredett nyilatkozata

Pau-Boncour francia külügyminiszter röviddel Genfbe való megérkezése után magához kérette a francia sajtó tudósitóit és nagy feltünést keltő kijelenteseket tett előttük, amelyekből kiderült, hogy *a francia kormány csak kényszeredetten kuate el külügyminiszterét a Népszövetség városába és hogy Franciaország semmi körulmenyek között sem hajlandó megváltoztatni eddigi allaspontját a leszerelési kérdesben. Paul-Boncour többek között a következőkete mondotta:*

— A mi szamunkra a helyzet *semmit sem változott.* Barmilyen sajnalatos legyen is Nemetország távozása, *nem változtathat az adott tényeken.* Legutóbbi megallapodasunk ertelmeben Genfben ezidőszerint egyszerű szövegezési munkálatoknak kellene folyniok, ehez pedig *nem szükséges a külügyminiszterek jelenléte.* Henderson elnök megis azt az önajtását nyilvanitotta, hogy *szeretne, ha eljönnék Genfbe. Nos, itt vagyok!* Sir John Simon is szeretne targyalni velem s neki is rendelkezésre állok, annál is inkább, minthogy az angol-francia tárgyalásokat mindig fölöttébb szükségesnek tartottam és mindenkor örültem, ha kibeszélhettem magamat angol kollégámmal. Mint hallom, Benes csehszlovák külügyminiszter is'jelezte érkezését, Di Soragna olasz megbízott pedig útban van. Ha igy áll a helyzet, akkor *semmi akadálya annak, hogy újból felvegyük a munkát ott, ahol a mult hónapban abbahagytuk és megkíséreljük a nemzetközi leszerelési egyezmény létrehozását.* Paul-Boncour egy ujságiró kérdésére válaszolva, kijelentette, hogy a mai megbeszélések során kiderült, hogy *ellentétek állanak fenn az angol és francia felfogás között* a foganatositandó lépések ügyében.

Paul-Boncour első tanácskozása Sir John *Simon* angol külügyminiszterrel másfél óra hosszat tartott. A megbeszélésen jelen volt *Massigli* francia leszerelési szakértő és *Eden* angol külügyi államtitkár is. Ezt megelőzően Sir John *Simon* és *Eden* ötnegyedórás tanácskozást folytattak Hendersonnal és közölték vele, hogy *az angol kormány visszatér a MacDonald-féle leszerelési tervezet eredeti szövegéhez,* úgy, amint ezt MacDonald március 16-án beterjesztette. A később javasolt módosításokat, amelyeket *az angol kormány francia nyomásra vett bele a szövegbe, Anglia végleg elejtette.*

Szóba álljunk-e a németekkel? — kérdi a Temps

Párizs, november 18.

A *Le Temps* hasábjain gróf Wladimir *D'Ormesson* valóságos halotti beszédet mond a Népszövetségről. *Szóbaálljunk-e a németekkel?* — kérdi a külügyminisztérium lapjának publicistája. — *Igen,* de olyan nyelven, mely számára is érthető. Őszinte, közvetlen, erőteljes legyen ez a nyelv, vágjuk ki keményen, hogy mit akarunk, *ne kerteljünk.*

Tapintsunk a dolgok velejére, *legyen vége minden fikciónak, minden ügyeskedésnek.* Németország *katonai egyezményt kíván.* Rendben van, mi is, de nyitott kártyákkal a realitásokon nyugodjék ez az engedmény, ne pedig egyoldalú lefegyverzettségen, mint ahogy a németek hangoztatják. Nyiltan mondjuk ki, ami a szívünkön fekszik. Nem mintha jogászi szemrehányásokat kellene tennünk Németországnak, eleget jogászkodtunk, *a jogászkodástól fordulunk fel.* Németországnak semmi érzéke a diplomáciai finomságok és a diszkrét modor iránt, ezeket megveti, kineveti. Csak egy dolgot respektál, az *akaratot,* csak egy dolgot ért meg, az *erőt,* csak egy dolog iránt van érzéke s ez a *becsület.*

Hetekig tart Gombos Sándorék gyógyulása

(Saját tudósítónktól.) A vasárnapi Andrássy úti autószerencsétlenség sérültjeinek állapota *súlyosabb, mint az első pillanatokban hitték. Gombos* Sándor vívóeurópabajnok a Glück-szanatóriumban fekszik törött bordákkal, *állandó csuklási rohamai vannak.* Gyógyulása hetekig tart. Felesége, aki ugyanakkor sérült meg, *medencecsont-repedéssel* fekszik és az orvosok *nem bíznak abban, hogy hat hétnél rövidebb idő alatt talpraállhat. Neumann* Emil, az autó harmadik utasa, súlyos agyrázkódással Katona József uccai lakásán fekszik. *Szántó* István igazgató aki az elgázolt autót vezette, **saját sérült meg erősebben.**

Dr. Vas Imre ügyvéd és neje szül. **Mann Klára, Jancsi** gyermekükkel, nagybátyjukkal **Vas Árminnal** és **özv. Kern Ödönné** szül. **Weinberger Gizellával** az őket váratlanul ért súlyos csapástól megrendülten jelentik, hogy

Weinberger Sámuel

háztulajdonos

forrón szeretett édesapjuk, nagyapjuk, illetve testvérük folyó hó 17-én délután 6 órakor, jóságos életének 75-ik esztendejében szenvedés nélkül hirtelen elhalálozott.

Drága halottunkat e hónap 19-én 1/41 órakor kísérjük utolsó útjára a rákoskeresztúri zsidó temetőben.

Drága Nagyapink Isten veled!

Megszűnik a Döbrentei téri piac

A tér egyrészét elzárják a kocsiforgalomtól és parkirozzák

(Saját tudósítónktól) Az a bizottság, amely a fürdőváros-kérdést tanulmányozza, javaslatot tett a polgármesternek, hogy a Rudasfürdő előtti rakparton és a Döbrentei téren rendezze a járóműközlekedést, ez ket az útvonalakat zárja el a kocsiforgalomtól és az igy elzárt területet a Döbrentei téri valamint a Rudasfürdő melletti parkkal egyesítve parkoztassa Kérte a bizottság, hogy a Döbrentei téren és a Gellért rakparton *a heti kirakodóvásárt szüntessék meg és a piaci bódékat is romboljak le.*

A polgármester a javaslatokat magáévá tette. Utasította az illetékes ügyosztályokat a szükséges intézkedések megtételére azzal, hogy *legkésőbb március 1-én az útszakaszokat parkoztassák. A Döbrentei téri piacot február végéig kell megszüntetni.*

A Szinyei Társaság kiállítása

Évadnyitó az új Nemzeti Szalónban

A vezetésében, szellemében és belső kiképzésében egyképszerencsésen megujhodott *Nemzeti Szalón* szombaton este a *Szinyei Társaság* reprezentativ kiállításával nyitotta meg idei évadját. A nagy mester nevét viselő, előkelő művésztársaság ezúttal negyedszer jelentkezik zárt együttesben a nyilvánosság előtt, tizenkétesztendős fennállása során. Ennek a ritka szereplésnek oka az, hogy a Szinyei Társaság elsősorban a fiatal magyar művészgeneráció erkölcsi érvényesülését igyekszik szolgálni az évenként rendezett *Tavaszi Szalónnal,* a friss tehetségek levegőhöz juttatásával és támogatásával, a művészi szabadságnak azzal a liberális értelmezésével, amely egyedül méltó Szinyei emlékéhez s amelyre ma olyan nagy szükség van nálunk. A szabadságnak ez az éltető, termékenyítő atmoszférája érzik saját művésztagjai felvonultatásánál, ezen a szép, gazdag, változatos anyagot s a legkülönbözőbb stílus-törekvéseket felmutató kiállításon is, amely mindenkép jelentős művészi eseménye az induló szezónnak.

A felsorakoztatott nívós anyagból is kimagaslik *Csók* István mesteri portréja: Ravasz püspök époly erőteljes, mint páratlan művészi bensőséggel és fölényes biztonsággal megfestett, muzeális becsü arcképe, amely a hetvenhez közeledő művész töretlen nagyságának meggyőző bizonyítéka. Remekmű ez, ritka kvalitások tömör summája s egyben az egész kiállítás legnemesebb értéke. Szomszédságában *Bernáth* Aurél és *Szőnyi* István négynégy pompás képe emeli és teljesíti ki a nagyterem ünnepi hangulatát, amelybe stílusosan illeszkednek *Mattyasovszky-Zsolnay* László kulturált, finom vásznai és *Aba-Novák* Vilmos virtuóz előadású, friss, mozgalmas temperái. Az oldaltermek vezető szólamát *Iványi-Grünwald* Béla narancsszinekben felragyogó, mély lirával átitatott gazdag kollekciója, *Vaszary* János dekorativ szépségü, japános szuggesztivitású, csupa-artisztikum tempera-sorozata, *Kernstok* Károly freskóba kívánkozó, a kiváló művész pályáján új fordulatot jelző, monumentális kompozíciója, *Egry* József remekbe álmodott fényviziója *(Szikiák alatt)* és *Fényes* Adolf dús képzetből előszínesedő, poétikus tájképsorozata adja meg. De java alkotásaikkal csatlakoznak ide *Réti* István, akit most ritkán láthatunk, *Glatz* Oszkár, *Hatvany* Ferenc, *Rudnay* Gyula, *Herman* Lipót, *Magyar-Mannheimer* Gusztáv, *Vidovszky* Béla, *Zádor* István, *Szüle* Péter, *Pólya* Tibor és *Mikola* András is. Rendkívül gazdag és szép a szobrászati anyag, amelyből főképp *Medgyessy* Ferenc, *Pátzay* Pál, *Beck* Ö. Fülöp (lakettkollekciója és kődombormüve külön értéke a kiállításnak) és *Sidló* Ferenc művei válnak ki.

Teljes elismeréssel kell megemlékeznünk a kiállítás kulturált ízlésü, kitünő rendezőjéről, *Ernst* Lajosról. Az új Szalón indulása sikerült. Bízunk benne, hogy sikeres lesz a kezdethez méltó folytatás is. **Carpaccio**

Kevés pénzért több meleget!

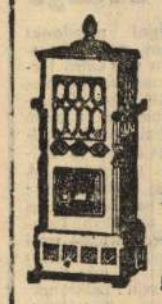

A modern **„Kronprinz"-petrolgázkészülék 70% megtakarítást** tesz lehetővé.

Nincs szénhordás, utólagos rátevés, hamutakarítás, nincs kémény, tehát a meleg nem illanhat el, füst- és szagmentes, legnagyobb biztonság. Több mint 155.000 háztartásban irodában stb bevezetve. Számos köszönőlevél. Ara P 22.—-től feljebb.

Nincs jobb, mint a korszerű, olcsó, kellemes

„KRONPRINZ-FÜTÉS"!

Látogassa meg fiókomat:

K. A. Kimpink, Budapest, VI, Andrássy út 31

Kérjen ár- és referencia-katalógust a **Kronprinz-Művek K. A. Kimpink, Guntramsdorf b. Wien** től.

Ügyeljen a „Kronprinz" névre. Házaló ügynököket nem foglalkoztatok



CSÓK ISTVÁN: MULATOZÓ TÁRSASÁG A SZABADBAN.

SZINYEI MERSE PÁL ÉS A MAGYAR TÁJKÉPFESTÉSZET[1]

Aki a mult század magyar festőművészetének történetét meg fogja írni, annak egyik főkötelessége lesz jellemezni azt a folyamatot, hogy kiknél és miképpen válik ez a művészet tartalmában, kifejezésében magyarrá. Képzőművészetünknek nincsenek régi századokba visszamenő hagyományai, történelmünk szerencsétlen fordulatai megakadályozták, hogy a multban olyan önmagából továbbfejlődő művészetünk támadhasson, mely a nemzet külön fajiságát mindig markánsan kifejezi. A szerencsésebben nekilendülő korszakokat állandóan szomorú visszaesés váltotta föl, így a nemzeti vonások építészetünkben, szobrászatunkban és festészetünkben többnyire csak a beszivárgó stílus-akarások helyi színezetű fogalmazásában jelentkezhettek. Nem kell tehát csodálkoznunk azon, hogy a XIX. században, a magyar művészetnek eme legdúsabb és legszebb gyümölcsöket termő korszakában is a nagy eredmények előzményei nem annyira itthon, mint inkább külföldön keresendők. A magyar föld csak az istenáldotta művésztehetségeket szülte, de ezeknek idegenbe kellett menniök, hogy ott megérlelődjenek. Nem az elődök munkáját folytatták tovább az egymás után következő magyar művészgenerációk, a fiataloknak frissebb, éltetőbb forrásokhoz kellett zarándokolniok, mint amilyeneket itthon találtak, hogy művészi tehetségük kibontakozhassék. Az idegen levegő belélegzése, a külföldi új törekvések átvétele azonban nem volt káros a magyar művészetre, sőt éppen a Nyugaton való tanulás nyitotta fel művészeink szemét az itthoni természet iránt és ez érlelte meg magyaros kifejezésmódjukat. Nyugaton sajátították el a művészeti akadémiák klasszikus szabályait, de Nyugaton ismerték meg az akadémiákkal szembeszálló művészeti forradalmak jelentőségét is. És éppen ezek az utóbbiak voltak nagy hatással a magyar jellegű piktúra megszületésére. Minthogy a XIX. század legnevezetesebb festőművészeti megmozdulásai a természet, a valószerűség jegyében történtek, így ezeknek igen kedvezőeknek kellett lenniök a hazai piktúrára nézve. Nemcsak a kép tárgyában, hanem fokozatosan annak festői kifejezésében is megnyilatkozott a magyar szellem. A klasszicizáló koturnusról leszálló festőművészet a romantikus irodalmiságon és érzelgősségen keresztül elérkezett a természeteshez, a köznapihoz, az etnografikus érdekesség nélkül való népieshez, melyet azonban mint tiszta forma- és színjelenséget interpretált.

Ebben az átalakulásban, a XIX. század második felében kifejezésre jutó festőművészeti irányok kifejlődésében, egyben a hazai képírás magyarrá válásában igen jelentős szerepet játszott a tájkép. A XVII. századi németalföldi festészeten kívül sohasem volt oly nagy jelentősége a tájképnek, mint a modern piktúrában. Ez természetes, mert az újabb képírás főproblémáit, a szabad levegőn való festést, a napfénynek, a levegőnek ábrázolását leginkább a tájképben lehetett megvalósítani. A hazai tájképfestészetben ezeknek a modern problémáknak hangsúlyozása és a magyar festői kifejezésmód kifejlődése szinte karöltve járt egymással. *Szinyei Merse Pál* művészetének is egyik legjelentősebb vonását abban látjuk, hogy ő volt a hetvenes évek elején a legmodernebb és egyben a legmagyarabb festőnk. Előtte nem igen találkozunk ilyen bátor és fajtáját egyben ennyire jellemző festőművészi nyilvánulással. Szinyei művészeti tettét mégis akkor vagyunk képesek teljes jelentőségében értékelni, ha a mester föllépése előtti magyar tájképfestészetet röviden jellemezzük.

A mult század harmincas, negyvenes és ötvenes éveinek leghíresebb magyar tájképfestője az Olaszországban működő idősb *Markó Károly* volt. Bármennyi finomság, derű, harmónia és eszményiség nyilatkozik is Markó klasszicisztikus tájképfestészeté-

[1] Felolvasta a szerző Szinyei Merse Pál halálának hatodik évfordulóján, 1926. évi február hó 2-án, a Magyar Tud. Akadémia üléstermében rendezett emlékünnepélyen.

ció keretében a közönségnek bemutatni, március hó 8-án záródott a Műcsarnokban. A kiállítást tizenkilenc nap alatt csaknem ötezren nézték meg s a nyers bevétel 2550 kor. 30 fillért tett ki, úgy hogy a látogatók napi átlaga több mint kétszázhatvan. Ami a művásárlásokat illeti, magánművásárlók összesen hét képet vettek, de vásárolt az állam és a székesfőváros is, úgy hogy a művésznek az elvitázhatatlanul nagy erkölcsi sikeren kívül, remélhetőleg jól megérdemelt anyagi elismerésben is lesz része.

A TAVASZI KIÁLLITÁS beküldési határidejét a Társulat igazgatósága március hó 16., 17. és 18-ikában állapította meg és a tárlat megnyitását április 5-ikére tűzte ki. A kiállítás, amelynek keretében a 4000 koronás társulati díj, a 3200 koronát tevő Forster Gyula-féle Vaszary-díj és báró Harkányi Frigyes 450 koronás díja első ízben kiállító művészek számára, kerül kiosztásra, május hó 17-ikéig marad nyitva.

MAGYAR MŰVÉSZET VELENCÉBEN. Velence városa ezidén ismét nagy nemzetközi művészeti kiállítást rendez, amelyen a magyar művészek megint hivatalosan képviseltetik magukat. Jankovich Béla dr. vallás- és közoktatási miniszter a magyar csoport szervezésére és az anyag elbírálására bizottságot nevezett ki, amelynek elnöke Szinyei-Merse Pál, tagjai pedig: Benczúr Gyula, Kézdi-Kovács László, Tury Gyula, Dobai-Székely Andor, Iványi-Grünwald Béla és Poll Hugó festők, Gách István és Istók



AZ ERNST MÚZEUM
KIÁLLÍTÁSÁBÓL

SZITTYA LOVAS
BECK Ö. FÜLÖP BRONZMŰVE

Művészet 1914.

János szobrászok. Rendező: Ferenczy Károly; jegyző és kiállítási biztos: Paur Géza, a Műcsarnok műtárosa. A csoport adminisztrativ munkálatainak elvégeztetését a miniszter kérésére az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat igazgatósága ezúttal is készséggel vállalta. A bizottság, Szinyei-Merse Pál elnöklésével február 28-án tartott ülésén kimondta, hogy okulva az 1912. évi kiállítás nagy erkölcsi és anyagi sikerén, ez idén is válogatott kollekcióval képviselteti a magyar művészetet. A bizottság március 4-én tartott folytatólagos ülésén kijelölte azokat a művészeket, akik április 15-én megnyíló nemzetközi kiállítás magyar házában külön termekben válogatott kollekciókkal vesznek részt. A művészek a következők: Edvi-Illés Aladár, Iványi-Grünwald Béla, Csók István, Ferenczy Károly, Fényes Adolf, Kacziány Ödön és Perlmutter Izsák. Mivel pedig a magyar pavillon belsejében csupán kisebb mértékű szobrászati alkotások helyezhetők el, a bizottság elhatározta, hogy erről a Magyar Képzőművészek Egyesületének szobrász-tagjait külön körlevélben értesíti. A nagyobb méretű szobrászati alkotásokat a szabad ég alatt, a pavillon előtt helyezik el. A kiállítás anyagát 20-án indították útnak Velencébe, ahol a kiállítást Ferenczy Károly festőművész rendezi.

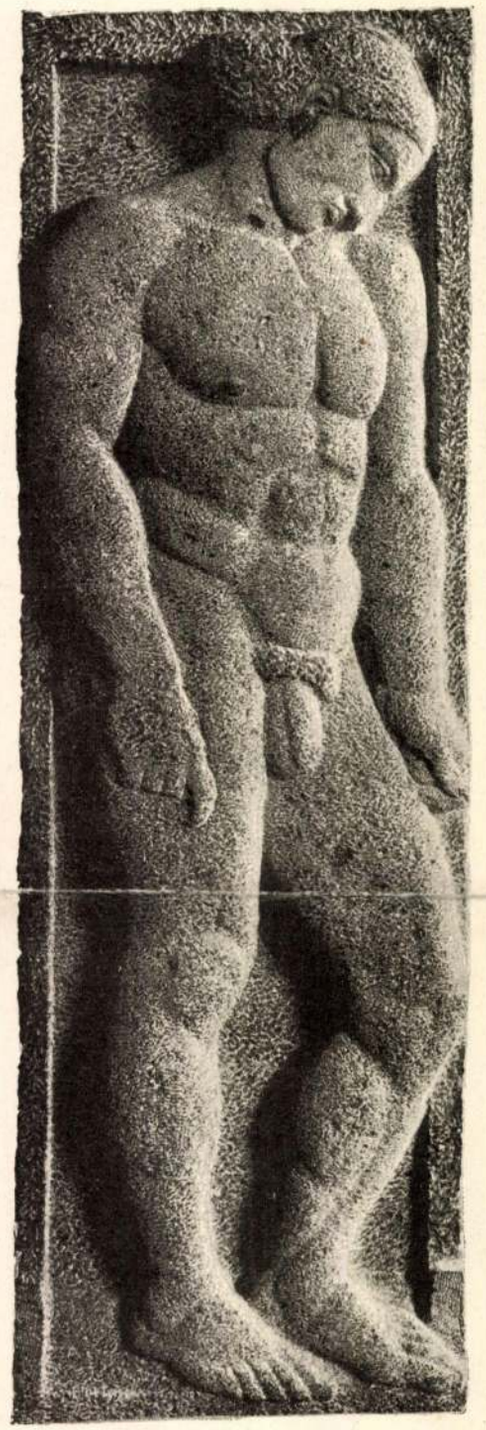

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLÍTÁSÁBÓL

ÁLLÓ FÉRFI BECK Ö. FÜLÖP KŐ-MŰVE

KRÓNIKA

BATTHYÁNY GYULA GRÓF kilencvenkilenc képe és rajza került februárban bemutatóra az Ernst-múzeumban. Még azoknak is kellemes meglepetés volt ez a kiállítás, akik már másutt is láttak a szerzőtől mutatót abból a különleges világból, amely e kis képkeretek közé szorul. Batthyány Gyula gróf Vaszary Jánosnak volt tanítványa, de azután még sok más művészből is szívott magába okulást. Moreau, Beardsley, különféle nemzetiségű primitivek mintha szintén beleszóltak voltak művészete kialakulásába. Az eredmény nagyon érdekes, mert voltaképen mégis csak más, mint az előképek, mégis eredeti, sőt majdnem azt merném mondani, hogy az egyéni eredetiség bélyegén túl még bizonyos keleti vonások is szólnak hozzánk e képek előadásából. Mesemondás ez, sok arannyal, sok miniummal, sok ékkővel, e szinekbe a lengő fátylak, guirlandok, gyöngyfűzérek, hullócsillagok zápora írja bele vonalornamentikáját. Egy-egy fantasztikus szinielőadást pillantunk meg e képeken, oly kiadásban, mint ahogy azokat most a mi operánk-



JULISKA
CSÓK ISTVÁN SZÉNRAJZA

Művészet 1902

mikor egy bálványt lerombolnak — mást emelnek a helyébe. De ezen nem segíthetünk. Meg kell nyugodnunk abban a gondolatban, hogy ez az emberi természetből folyó tünet, mely bizonyos mértékben feltétele a haladásnak, mert máskép lehetetlen, hogy magát ős időktől fogva minden téren ennyire fenntarthatta volna. A tömeget mindig a tekintély vezeti — még a tekintély ellen is.

Még egy pontban tér el felfogásom némely bírálóétól.

Nem akarok általában a szigorú bírálat ellen szólni, ha tárgyilagos, jóakaratú és őszinte. (Hogy igazságos, vagyis helyes-e? annak nem maga a bíráló az illetékes bírája.) De a teljesen elítélő nyilvános kritika alkalmasabb eszköznek látszik nekem arra, hogy a szerény és félénk természetű tehetséget megbénítsa, mint arra, hogy a művészi proletariátus elharapódzását megakadályozza. Elég eset van rá, hogy azok közül, kik nem hagyták magukat visszariasztani, kiváló művészek lettek; mert a megérés ideje nem egyforma minden embernél. Nem áll az, hogy a tehetség és bátorság mindig együtt jár. És részemről annak az igazságszolgáltatásnak vagyok híve, mely inkább száz bűnöst szalaszt el büntetlenül, sem hogy egy ártatlant elítéljen.

Egyetlen szempontból üdvös — de itt aztán határozottan az — a lesujtó kritika. Abból a szempontból, hogy megkönnyíti a jury tagjainak a protekciótól való tartózkodást olyan esetekben, a mikor ezt bizonyos tekintetek emberileg jóformán lehetetlenné teszik. Hogy a jurynek nálunk ma már szigorúnak kell lennie, az világos. De ismétlem, nem szólok a szigorú bírálatok ellen, hanem csak azt hiszem, hogy az említett tekintetek némi ellenszerül kínálkoznak a túlszigor ellen. Elvégre is nem mondom, hogy a középszerűségek túlszaporodása semmi ártalommal ne járna a társadalomra nézve — főleg, ha követelőleg lépnek fel — de semmi esetre sem olyan nagygyal, hogy ne kelljen félnünk még nagyobb kár kockázatától. Vajjon nem valami intő égi sugallat műve-e, hogy a nyomtatott betű a Szeretet könyvével kezdte meg világhódító útját? . . .

Mégis, minden kritikánál nagyobb hatása volna a művészetnek a szemléltetés útján való propagálása. Meg vagyok győződve, hogy e téren a leggyümölcsözőbb az volna, ha még a legalsóbb iskolák termeit is igazi művészi alkotásokkal díszítenék.

Íme — például — egy egészen közelfekvő gondolat: elhalt művészeink hagyatékát, kész műveiket, vázlataikat lehetne-e jobban értékesíteni, mint úgy, hogy a kormány megvenné és az iskolák közt szétosztaná?

Részemről még azt se tartom elérhetetlennek, hogy a művészek némely műveiknek bizonyos feltételek mellett az iskolákban felváltva való kiállításába is beleegyeznének és ily módon iskolai vándorkiállítások jönnének létre. Nem mondom, hogy ebből itt-ott kellemetlenségek ne támadhatnának. De egyes apróbb bajok miatt talán mégis kár nagy célokról lemondani.

Hátrányaitól — művészi proletárság képződésétől nem félnék. A poézist is tanítják — s mi bajunk tőle?

A művészeti oktatásnak az iskolákban való meghonosítása ma még, legalább jelentősebb mértékben, az álmok országába való kívánság volna. De, ha egészen kicsiben is, érdemes volna megkezdeni. Lassan-lassan többet. Elkövetkezik az az idő is, a mikor a művészet szeretete, az esztetikailag kiképzett műértelem, sőt némi műkedvelői gyakorlás is az intelligenciához való tartozás egyik feltétele lesz. Rajzoktatás az összes iskolákban: ez már szükséges. Első sorban a szabadkéz-rajz. Szinte csodálatos, hogy ez nincs; ellenben van geometriai rajz még a legalsóbb iskolákban is. Akárcsak mese helyett Arisztotelesz kategoriáival traktálnák a zsenge ifjúságot!

S miért nincsenek rajziskoláink? Nem volnának-e, ha maga a társadalom át volna hatva a kérdés fontosságától, a szép eszményétől? És a kik át vannak hatva, és követelik a rajzoktatást az összes iskolákban, legnagyobb részük tud-e rajzolni? Nem következik-e ebből, hogy mindent összevéve, mégis az első, a legelső dolog a felnőttekre hatni? Szemlélet és ismét csak szemlélet! Ezzel kell a szíveket előbb megnyerni. A ki teleszívta a lelkét azzal a mámorító illatárral, mit a művészet lehel ki magából, az boldog, ha érzelmeit, lelkesedését, élvezetét mással megoszthatja. A művészettől



A MEGVÁLTÓ
CSÓK ISTVÁN SZÉNRAJZA

Műcsarnok 1902

jelentenek értékes gyarapodást. Először, mert meglehetősen teljes képet adnak a mai törekvésekről, azután, mert talán arra buzdítják a mi művészeinket, hogy ezen a téren is kivágják a hatvágást. Ez esetben azonban művészeinknek vigyázniok kell arra, hogy ne essenek az idegen szellemű művek utánzásába, hanem e téren is kövessék saját egyéniségüket, illeszkedjenek magyar környezetükhöz, a mi jellemvonásainkhoz, itt is magyarok, nemzetiek legyenek.

De még tovább mehetünk. Minden magyar művészeti alkotás tényezője a mi nemzeti kulturális fejlődésünknek, fegyver a nemzeti létünkért és jövőnkért folytatott küzdelemben. A külföldi műalkotás sohasem jelent nekünk többet esztétikai és — ha ügyesen válogatták meg — talán anyagi értéknél. S ezért még csakugyan kitünő külföldi műtárgyakat sem volna szabad vásárolnunk mindaddig, míg magyar gyűjteményünk csak egyetlenegy hézagot is mutat. Mennyi időbe telik még, mire ezt elérjük! Mert a magyar osztályok állapota mindkét múzeumunkban csakugyan ijesztő. Ezeket épp úgy a véletlen és a szeszély hordta egybe, mint a külföldieket. Egész sora a kiváló magyar művészeknek nincs is képviselve, vagy rossz művekkel szerepel. — Egy egész soruk pedig felette gyönge. Ha valaki e két képtárból alkotna magának képet a XIX. század magyar művészetéről, ez a kép tökéletesen hamis volna. E két képtárban egyetlenegy korszak, egyetlenegy irány, egyetlenegy mester sincs a maga teljességében képviselve. Mindig mostoha gyermek módjára bántak e két gyűjteményben a magyar művészettel s ez a nemzetietlen szellem azután átáradt a közönségre is. Merem állítani, hogy csak az kicsinyelheti a magyar művészetet, a ki nem ösmeri. Nem kívánom a művészet szeretetének oly fokát, a melylyel a franciák másod- és harmadrangú művészeiket európai hiresség-gekké emelték. Csak mutassuk be egyszer közönségünknek a mult századbeli művészeinket egy rendszeres retrospektiv kiállításon jól és teljesen s megtörtük a közönség előítéletének erejét. Csodálkozni fognak majd, mily sokoldalú a magyar művészet, ha még oly sokat merített is idegen forrásból; csodálkozni fognak, mily gazdag ez az ország kész és nagy művészekben s mily gazdagok vagyunk kitünő tehetségekben. Hogy képtáraink mindeddig elmulasztották a nagy kulturkincs kiaknázását s nem iparkodtak ezzel megtermékenyíteni a mi nemzeti életünket, az a jelen és a jövő ellen elkövetett súlyos bűn. Óvakodjunk attól, hogy ez efajta bűnök továbbra is rovásunkra kerüljenek. Mi több: iparkodjunk a mult hibáit jóvá tenni.

Ebben az óvó intelemben rejlik a Szépművészeti Múzeum nemzeti alapokra épített egész programmja.

Csak magyar műtárgyakat vásároljon tehát ez a múzeum. Vegye figyelembe első sorban a most alkotó művésztehetségeket. De e részben ne vezettesse magát attól a szemponttól, hogy anyagi zavarokból mentsen ki egy-egy festőt vagy szobrászt, vagy hogy tekintetbe vegye az épp kiszabott pénzösszegeket. Ellenkezőleg: a múzeum igazgatósága tartson állandó összeköttetést a művészekkel és a műtermekkel. Járjon kezére mindenképen — erkölcsileg és anyagilag egyaránt — a művészeknek s bizonyos tekintetben legyen vezetőjévé a mi művészetünknek. A vásárlásoknál sohase legyen irányadó a napi izlés vagy amatőr-szeszély. Egy múzeumban egyforma jogot követelhet minden irány, minden iskola, minden teknika és szellemi áramlat. Minden magyar művésznek úgy kell ott képviselve lennie, hogy teljesen megítélhessük művészetét és fejlődése menetét. Ha nagy, sokat felölelő egyéniségről van szó, úgy e célból bizonyára szükséges, hogy sok munkájával legyen képviselve. Kisebb jelentőségű művészeket viszont eléggé jellemez két-három alkotás.

Másodsorban arra kell majd törekedni, hogy lehetőleg betöltessenek azok a nagy hézagok, a melyeket a magyar művek gyűjteménye oly dicstelenül mutat. Ha így megteremtjük a nemzeti alapot, úgy a Szépművészeti Múzeum újabb feladata a közönséget a művészet számára megnyerni. Eszközül kínálkozik e cél elérésére egy-egy speciális kiállítás, ismertető kurzusok, esti előadások s egyéb hasonló alkalmatosság, a miről talán alkalmunk lesz még bővebben szólni. Egy megjegyzést már most kockáztatok: ki kell zárni e propaganda-

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG KIÁLLÍTÁSA



Négy évvel ezelőtt rendezte első kiállítását a Szinyei Merse Pál Társaság s hosszú szünet után ez év januárjában került sor a Társaság második kiállítására.

A hosszú szünetnek oka az, hogy ez a Társaság nem tárlatok rendezésére alakult, sőt ilyesmit nem is vett fel működésének céljai közé. Tagjainak nem kis része nem is vállalkozhatnék ilyesmire, hisz a rendes tagoknak egynegyede nem művész, hanem író vagy műbarát s valamennyinek együttes fáradozása elsősorban oda irányul, hogy Szinyei Merse Pál emlékét ápolja, művészetét és művészi eszméit terjessze s előmozdítson minden komoly törekvést, amely a magyar művészeti kultúra fejlődését előbbre viszi. A Társaság nem kívánt mint olyan kiállító-egyesületté alakulni s mikor 1922-ben mégis elhatározta, hogy tárlatot rendez, ez valóban műbarátok és a közönség ösztönzésére történt, mert a közvélemény, amely nagyon jól tudta, hogy egész sor kiváló művész van a Társaság tagjai közt, ezt az együttest látni akarta művészeti manifesztációiban is. Hogy ez így volt, arra a legjobb bizonyíték az a soha nem tapasztalt tömeges látogatás, amelynek színhelye az 1922. évi kiállítás volt.

A szinte tüntetésszámba menő siker, amely a művész-tagokat akkor érte, bármily biztató volt is, nem illett egészen a Társaság célkitűzéseihez, mert hisz a tagoknak szólt, holott ezek már szabályzatukban is úgy intézkedtek, hogy nem a maguk, de mindig mások számára, nem a saját érdekükben, hanem Szinyei emléke, a művészfiatalság, a művészet propagálása érdekében vállalják a társulati munkát. Ennélfogva éveken át vonakodtak újabb budapesti kiállítás rendezésétől s ebben a hosszú szünetben minden erejükkel azon voltak, hogy kevésbbé feltűnő, de annál fontosabb programmjukat mentül kiadósabban megvalósítsák. Legyen szabad itt e munka megvilágítása céljából kiemelni azt, amiről keveset tud a nyilvánosság, hogy a Társulat a lefolyt öt évben csaknem száz esetben segítette az ifjabb művész-nemzedéket jutalomdíjakkal, külföldi tanulmányutak költségeinek fedezésével, ösztöndíjakkal, erkölcsi buzdításával stb. s minden kitüntető díjazásból eleve kirekesztette saját tagjait. A Társaság sohasem felejtette el s nem fogja elfeledni, hogy a nagy mester, akinek emlékét szeretettel ápolja, éppen ifjúkorában, művészi fejlődésének legkritikusabb éveiben vált jó időre áldozatává a meg nem értésnek, a biztató szó hiányának s midőn erejének legjavát éppen a mai művészifjúság legtehetségesebbjeinek pártolására, buzdítására fordítja, azt akarja elérni, hogy egy ilyen szomorú eset többé meg ne ismétlődjék.

Igaz, hogy közben két ízben is mint kiállító lépett fel a Társaság, de nem Budapesten, hanem különleges okokból két olyan városban, ahol elmaradása hátrányt jelentett volna a magyar művészeti közérdekre. Az egyik a nemrégiben zárult debreceni kiállítás, amelyre egyenest meghívták a

Szinyei Merse Pál Társaságot a debreceni műbarátok, mert ez a virulásnak indult nagy magyar város semmi más módon nem juthatott egy oly kiállításhoz, amelyen művészetünk vezető mestereinek alkotásaiban is gyönyörködhetnék. Mi sem tartjuk helyesnek, hogy művészeti termelésünk java elől városaink továbbra is el legyenek zárva s művészetünk ezáltal lokális budapesti jelenséggé alakuljon, megértjük tehát, hogy a Társaság habozás nélkül vállalta a fáradságot és kockázatot, amit a mai viszonyok közt egy ily terv megvalósítása jelent. A következmények megmutatták, hogy ez az erőfeszítés nem volt hiábavaló, mert ez a kiállítás nagy és jóleső érdeklődést váltott ki Debrecen közönségéből.

A másik, szinte rögtönzött kiállítás a londoni volt. Erről már beszámolt a Magyar Művészet s itt csak annak megemlítésére szorítkozunk, hogy ha a Társaság a megtisztelő londoni meghívást bármily okból visszautasította volna, akkor éppen a magyar művészet hiányzott volna ott, ahol képviselve volt csaknem egész Európa java művészete. Nem lehetett tétovázni s itt is megmutatták a következmények, hogy helyes volt ezt a rendkívüli, a Társaság gazdasági erejét is messze túlhaladó munkát elvégezni. Itt sem a kiállító tagok anyagi érdeke volt a vezető elv, mert hisz a Londonba küldött műtárgyak nagyobbára magántulajdon voltak, tehát eladhatatlanok.

Évek óta mindössze ezt a két, különleges célú kiállítást mutatja fel a Társaság munkanaplója.

Ha most eddigi tartózkodásából kilépve mégis megrendezte a Társaság ezt a második budapesti együttes kiállítást, annak is megvannak a maga különleges okai. Nem utolsó köztük az, hogy ez alkalommal a Társaság újra manifesztálja azt, hogy nem párt, nem valamely irány zászlóvivője, nem foglal el művészeti kérdésekben kizárólagossági álláspontot. Ezt valóban semmi más módon nem lehet meggyőzőbben nyilvánvalóvá tenni, mint ha egyszerűen egymás mellé akasztjuk a művésztagok munkáit. Azaz, ha belőlük nyilvános kiállítást rendezünk. Hamar világossá válik, hogy a Társaság keretén belül a legkülönfélébb művész-egyéniségek foglalnak helyet, hogy ott megférnek az egymástól legtávolabb álló felfogások és irányok is, hogy az ifjabb és régibb évjáratokat jóformán egy emberöltő különíti el egymástól, hogy tehát végeredményben nem valami homogén művészcsoportról van itt szó, hanem valóban a sokszínű és változatos magyar művészet igen különböző képviselőiről, akiket egy magasabbrendű cél hozott össze.

Félreértések elkerülése végett talán nem fölösleges ezeket a szempontokat újra meg újra hangsúlyozni. A dolgok ily állását egyébként egy puszta névsor eléggé megvilágítja, a kiállító tagok névsora, amint itt következik: Csók István, a Társaság elnöke, Basch Andor, Fényes Adolf, Glatz Oszkár, Hatvany Ferenc báró, Herman Lipót, Horthy Béla, Iványi-Grünwald Béla, Kandó László, Koszta József, Magyar-Mannheimer Gusztáv, Mattyasovszky-Zsolnay László, Mikola András, Perlmutter Izsák, Pólya Tibor, Réti István, Rippl-Rónai József, Rudnay Gyula, Szmrecsányi Ödön, Szőnyi István, Vaszary János, Vidovszky Béla, Zádor István festők, Liptóújvári-Stróbl Alajos tiszteleti tag, Kisfaludi-Strobl Zsigmond, Lux Elek, Pásztor János, Sidló Ferenc, Szentgyörgyi István szobrászok.

Fölösleges talán megemlítenünk, hogy e kiállítás létrejöttét egy más ok is szorgalmazta, ugyanaz t. i., amely a Társaságot első kiállításának rendezésére bírta: a művészet nagyszámú barátainak sürgető biztatása, akiknek a saját szempontjukból kétségtelenül jogosult felfogása az volt, hogy ahol oly sok kiváló művész van együtt, ott új műveiknek ily együttes bemutatása szinte magától értendő.

Ez a mostani második kiállítás azonban még egy — nekünk igen kedves — célt szolgál. Mert vele mintegy letesszük névjegyünket a „Szinyei Merse Pál Társaság Barátai" asztalára s ebben az artisztikus formában mondunk nekik köszönetet fáradozásukért, amellyel lehetővé tették, hogy alapszabályszerű céljainkat jobban megközelíthetjük s hogy a magyar művészet egyetemes céljait szolgáló folyóiratunkat megindíthassuk és föntarthassuk. Vegyék ezt a kiállítást a közösen végzett, nem mindig könnyű munka öröme s a további együttműködésnek zálogául.

LYKA KÁROLY

Magyar Művészet 1926.

KÉPZŐMŰVÉSZET

FŐSZERKESZTŐ: GYÖNGYÖSI NÁNDOR DR.

A SZERKESZTÉSBEN KÖZREMŰKÖDIK: MITROVICS GYULA DR., EGY. NY. R. TANÁR



Kisfaludi Strobl Zsigmond: Csók István

Foto Seidner

IX. ÉVFOLYAM 81 SZ. 1935, FEBRUÁR

A KÉPZŐMŰVÉSZET MELLÉKLETÉT A MAGYAR PSZICHOLÓGIAI TÁRSASÁG ESZTÉTIKAI SZAKOSZTÁLYA MEGBIZÁSÁBÓL SZERKESZTI: MITROVICS GYULA DR.

IX. ÉVFOLYAM 81. SZÁM 1935. FEBRUÁR

KÉPZŐMŰVÉSZET

MŰVESZETI FOLYÓIRAT
MEGJELENIK MINDEN HÓNAPBAN
Szerkesztőségi fogadóórák d. u. 3—5-ig. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V., Sziget ucca 27.
Telefonszám: 93—4—56.

Előfizetési ára: Egész évre 24 pengő, félévre 12 pengő, negyedévre 6 pengő. Egyes szám ára: 2.50 pengő.
Előfizetés külföld számára egész évre:
Ausztriában 36 Schilling, Csehszlovákiában 150 csehkorona, Jugoszláviában 300 dinár, Romániában 800 lei, Németországban 24 Márka

Képkeretet, üveget
porcellánt
Képkeretezés, üvegezés
Handelsmanntól
VII. Rottenbiller-utca 35. Telefon 40-9-27

GARCON
modern
lakásművészeti
műhely
IV. KER., ESKÜ-UT 5

Modern lakásművészet
HAVAS FÜLÖP
asztalos mester
IV., Váczi ucca 37
Telefon: 85-1-43

A Gyulai Képkeretgyár
natur képkeretei, függönytartói kivitelben és ízlésben elsőrendűek, árban jutányosak — Specialitásaink pattogzásmentes naturblondel, modern színezésű és formájú léckeretek.
Budapest, VII., Dohány-u. 36. Telefon: 30-1-95. Gyár: Gyula, Békés m.

Csók, Fiúkép

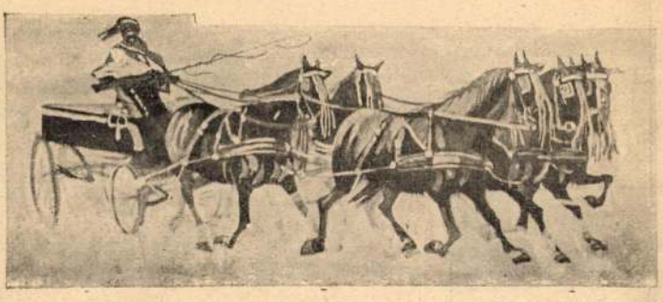

Debreceni ötös fogat.



Versenyző ötös fogat.

— Soha! Úgy vagyok ebben a tekintetben, mint az orvos, a ki prészkribál, de nem veszi be a saját recipéit Megelégszem a polgári és üzleti nyereségemmel, de nem udvarolok Fortuna asszonyságnak. S higyje el, soha sem jutok majd abba a helyzetbe, hogy kiutalványoztassam magamnak a monakói bankkal a szokásos harminc frank útiköltséget. Mivel pedig látom, hogy ön hajlandó velem megalkudni, hála fejében egy jó tanáccsal szolgálok: tegyen úgy mint én és ne kockáztassa pénzét Monakóban.

A könyvkiadót annyira meghatotta ez az előzékenység, hogy azonnal csengetett üzletvezetőjének és megparancsolta neki, hogy vigye el a kéziratot a nyomdába. Az érdekes kötet már egy hét mulva napvilágot lát. Az előszó megírására egy hamis játékos vállalkozott meg egy öngyilkosjelölt. Az első meg fogja írni, hogyan lehet megjavítani a szerencsét, a másik útmutatást ad arra nézve, miként válhat meg elegáns módon az élettől az, a ki a szokásos harminc frankot is elvesztette rouletten. Valószínü, hogy a kötetnek nagy kelendősége lesz és a kiadó gondoskodott róla, hogy magyar nyelven is lásson napvilágot.

A monakói bank pedig elhatározta, hogy fölemeli a fejedelem évi szubvencióját, mert jobb reklámot csakugyan nem kívánhat magának. ⊿

Erkölcsi világ, írta *Bodnár* Zsigmond. Élvezetes olvasmány annak, a ki közelebbről akarja megismerni az ember erkölcsi, szellemi, vallási és esztétikai életét. A szerző erőteljes egyénisége és eredeti tehetsége teljes kifejezésre jut ebben a bölcseleti munkában, a mely Singer és Wolfner kiadásában megjelent a hol 2 frt 50 krért kapható.

Ólombetük világa, írta *Kósa* Rezső. Öt történet, a mely a betüszekrény mellett játszódott, van ebben a kötetben, mind az öt csinos és jól rajzolja azt a különös világot, a hol a könyvek nem készülnek ugyan, de megszületnek. Mondják, hogy a szerző maga is betüszedő volt és az élet után komponálta alakjait. Meg is látszik rajtok. A szépen kiállított kötet Robicsek Zsigmond

toiletteknek neveznek. Elsősorban legyen szó a királyné és a királyi hercegnők díszöltözeteiről.

Abból az élvezetes időtöltésből, a mely hölgyeink szívét gyönyörrel tölti el, mikor üzletről üzletre járva, a kelméket színük és minőségük szerint megbirálják, a felséges asszonynak és a királyi hercegnőknek nincs részük. A szigoru udvari etikett nem engedi, hogy maguk válogassanak. Valahányszor az udvari szállító — az igazikat értem, nem pedig azokat, a kik csak a címet



Csók István.

viselik — új mintákat kap, rögtön bejelenti a főudvari hivatalnál. Erre fölkeresi őt a főudvarmesternő, vagy valamely udvarhölgy, a ki jól ismeri úrnőjének izlését és maga is fínom izlésü. Megmutattatja magának a kelméket, kiválaszt néhányat, a melyet felküld a királyi lakba, a hol *zárt ajtók* mögött két vagy három minta közül kiválasztja a legtetszetősebbet az, a kinek öltözék készül belőle. Az eljárás abban az esetben is ugyanaz, ha kabátkáról, kalapról, felöltőről, vagy a női toilette bármely más alkotórészéről van is szó.

A szállítónak szigoru és el nem engedhető kötelessége előre bejelenteni, hogy a felküldött mintáról adott-e már el más királyi hercegnőnek, vagy udvarhölgynek. Ha ezt elmulasztaná és megesnék, hogy akár véletlenül, akár pedig tudtával, az illetők előleges beleegyezése nélkül két királyi hercegnő ugyanazt a mintát kapná, a szállító renoméja tönkre volna téve és elvesztené magasrangu vevőit. Mert ha valahol, úgy bizonyára az udvarnál nagy sulyt fektetnek arra, hogy a *legujabb minta kizárólagos tulajdona* legyen az illető vevőnek, a melyhez hasonlót *előtte* senkinek sem szabad viselnie. Nagy blamageszámba menne, ha egy udvari ünnepélyen két hölgy egyforma toiletteben jelenne meg. Ez az oka, hogy az udvari toilettek olyan nagyon drágák, különösen pedig a kisebb öltözékdarabok. A kelmék kiválasztása után az udvarmesternő tanácskozásra hívja össze az udvari szabónőt és az öltözőnőt. A minta és a színösszeállítás után ujból bemutatják az egészet az illető fejedelmi nőnek és csak ezután döntenek véglegesen a megrendelés dolgában. Egyedül a *façon*-ért 100 200 forintot felszámíthat a szabónő és azonfelül a legtöbb esetben még a párisi útját, meg a vele járó fáradságot is dúsan megfizetik neki. Az egész eljárás *szolgálati titok* és az ilyen üzletben még a legutolsó kifutó leány is esküt tesz arra, hogy a titkot megőrzi. Ugyanaz az udvari szabónő egy királyi hercegnőn kívül legföljebb még annak két-három udvarhölgyét szolgálja ki, többre nem is volna képes, annyi a dolga ezzel az egygyel is.

Ha elkészült a ruha, következik a felpróbálás szertartása. Valóságos szertartás ez, a melyet az udvari szabály pontosan körülír és első paragrafusa, hogy sem a szabónő, sem pedig a szállító nem lehetnek jelen. Ha akad valami javítani való, a mi magában véve is ritka eset, mivel a munkát legpontosabban kell elkészíteni, a komorna vagy az udvarhölgy a *modellben* mutatja meg a pótolandót, de maga a fejedelmi nő nem ölti magára. S ha tökéletesen sikerült is az öltözék, legfeljebb kétszer-háromszor viselik, aztán pedig szétfejtik. A mi maradandó és becses rajta, úgymint gyémánt, gyöngy, ritka csipke, azt óvatosan leszedik róla és félreteszik más alkalomra, a bársonyra és selyemre való ritka és finom hímzéseket nemkülönben, a melyek aztán a családban anyáról leányra szállnak és drága toilette-kincset képviselnek. A mi ezen felül megmarad a toiletteből, azt többnyire az udvarhölgyek kapják ajándékba. A mely sétavagy látogatóöltözéket kétszernél többször, de sohasem hatszor, viselt a fejedelmi hölgy, annak kelméje a kamarás hölgyekre, az öltöztetőnőkre, vagy

pedig a komornákra száll, a kik aztán el is adhatják.

Külön megemlítést érdemel a himzések készítési módja. A mi királynénk nagy sulyt fektet ezekre és toilettejei-



nél a művészi himzés a legfőbb dísz, nem pedig a csillogó drágakő. Így például a mostani ünnepségeknél a hozzáértők nem tudtak betelni annak a remek izlésnek és nagy művészet-



nek megbámulásával, a melylyel a felséges asszony öltözékeit himezték. Mindezek a mesteri alkotások egy külön udvari himző-intézetben készülnek, a melyet már néhány évvel



ezelőtt külön e célra rendezett be a bécsi Burgban a királyné. Harminc himzőnő dolgozik állandóan, hogy megvalósítsa selymen, brokáton és bársonyon azokat a remek rajzokat, a melyek komponálására négy elsőrendü rajzolót szerződtettek, kiknek mindegyike csak szigoru szakértői vizsga után jut-



hatott be ebbe az atelierbe, a hol télen-nyáron megszakitás nélkül folytatják a kényes munkát. Mert a királyné előkelő és disztingvált izlése éppen ezen a téren rójja a legsulyosabb feladatot azokra, a kik öltözékének diszítésével vannak elfoglalva.

UDVARHÖLGY.

Az érdemek érmei. A pénzverés istentelen nagy tudomány. Nehéz meg-



tanulni az átvitt értelemben való pénzcsinálás tudományát, s nagy művészet a szoros értelemben való pénzcsinálás is. Egy kis kerek érclapra életet, formát önteni, azt tetszetőssé tenni s még



egy ideált is kifejezni benne, bizonyára nem csekély föladat. S kétszeresen nehéz ez a föladat, mikor alkalmi, művészi formáju, egy eszmét kifejező érmekről van szó, a minőket ez alkalommal képben mutathatunk be olvasóinknak. Az ezredéves országos kiállítás kitüntetései ezek, a melyeket esztendő jártán bizonyára százszámra látunk majd levélpapirosokon, cégtáblákon, számlákon, mint büszkeségét annak a gyárosnak, iparosnak és mesterembernek, a ki ezt a kitüntetést elérheti. A kiállítás különböző kitüntető érmeit *Beck* Ö. Fülöp, Párisban élő szobrász hazánkfia tervezte és mintázta, a ki a kitűzött pályázaton a legszebb mintákat adta be. S hogy igazán művészember tervei voltak ezek, mutatják a képek, a melyek igazán művészi alkotást mutatnak, s mutatják azt is, hogy nemcsak ambicióval, de ötlettel fogott a tervező a munkához, s lelkesítette az a tudat, hogy Magyarország ezeréves fennállásának ünnepére készíti ezeket az érmeket. Ugyanaz a hazafias lelkesedés fogja majd el bizonyára azokat is, a kik szerencsések lesznek ilyen kiváló kitüntetést elérni.

Nassr-Eddin. Nálunk is járt ez a hatalmas úr, a kinek életét május elsején Perzsia fővárosában kioltotta egy fanatikus golyója. Valami nézetkülönbség támadt közöttük hit dolgában, a mit a mi korlátolt európai eszünk föl sem tudna talán fogni, olyannyira szubtilis. Mollah-Reza — ez volt az orgyilkos neve — ahhoz a szektához tartozott, a mely kioltandónak vélte minden giaur életet különbség nélkül, Nassr-Eddin pedig, a ki bejárta a világot, úgy találta, hogy vannak közöttük jók, meg becsületesek, sőt néha szépek is — már mint az asszonyaik között és ezeket minden áron kímélni kellene. Ezen disputálnak már évtizedek óta a *bábisták*, meg a reformkedvelők Perzsiában és ennek a disputának egyik argumentuma volt az a golyó, a mely véget vetett Nassr-Eddin életének. Utóda a trónon fia *Mozzaffer-Eddin*, a ki eddig tartományi kormányzó volt és félig-meddig európai nevelésben is részesült. Erélyes ember, a kiről azt hiszik, hogy véget vet majd a bábista szekta folytonos ungorkodásainak. Ha Mollah-Reza golyóval érvelt, Mozaffer-Eddin valószínüleg tűzzel és vassal válaszol majd. Mert ezt már így szokás Persiában.

Az elhúnyt és a mostani sah arcképét ime bemutatjuk olvasóinknak. De van a két képmáson kívül még egy tollrajzunk is, afféle croquis, a melyet *Sadi-Carnot* képviselő készített Nassr-Eddinről, mikor ez 1873-ban mint Franciaország vendége jelen volt a francia kamara ülésén. Carnot később köztársasági elnök lett és ő is áldozatul esett egy fanatikus anarchista merényletének. Úgy látszik, hogy nemcsak Perzsiában, hanem nálunk se jó a fanatikusokkal disputába elegyedni...

Uj Idők 1896. II. 21.

lott a szerb és anatant-haderő 44 hadosztálya.

— Ennyi volt a *Balkán*-hadsereg. Ezzel szemben állott *Kövess* hadserege, amelyből, mint mondottam, a német és más hadosztályok kiváltak, a magyar katonák elszéledtek. Amikor *Károlyi* a fegyverszüneti szerződés letárgyalása végett Belgrádba ment, akkor

a szerbek már megszállták Dél-Magyarország nagyrészét.

— *November 13-án egy szerb hadosztály megszállta Zombort, Szabadkát, Baját, egy másik szerb hadosztály Pécset, Mohácsot, Barcsot.* Egy harmadik szerb hadosztály később követve az elvonuló németeket, megszállta *Temesvárt, Nagybecskereket, Aradot és más városokat.*

A német hadosztály ekkor már Szeged vidékén járt. Egy szerb különítmény a belgrádi fegyverszüneti szerződés pontjai ellenére megszállta *az egész Muraközt.* Nagykanizsára katonaságot kellett küldenünk, amely Muraszombatból ki is verte a szerbeket. Ettől a muraközi megszállástól eltekintve, *a szerbek megtartották a fegyverszüneti szerződés demarkációs vonalát, de*

a szerződés többi pontjait semmibe sem vették.

— *Igy a hozzájuk csatlakozni nem akaró tiszteket és legénységet lefegyverezték, kitiltották. A vonatokat feltartóztatták. Az utasokat kirabolták. A katonai raktárakat lefoglalták. A pécsi szénbányákat birtokba vették. Az összes élelmiszert lefoglalták megtérítés nélkül. A katonai demarkációs vonalat gazdasági határrá változtatták. A budapesti lapokat elkobozták. A kormánytáviratokat megcenzurázták. A kivatalos és magánleveleket felbontották. A bennük lévő értékeket kiszedték. A csendőröket, rendőröket lefegyverezték. A pécsi katonai iskolában a katonai tantárgyak tanítását eltiltott'k. A 20—30 év között lévő magyar állampolgárokat besorozták a szerb hadseregbe. A katonai parancsnokok kijelentették, hogy a fegyverszüneti szerződést egyáltalán nem tartják be. Mi ezeket a panaszokat elmondtuk Vyx antantmissziójánál, de eredménytelenül.*

— Március 19-én tárgyalásra ültünk össze az antantmisszióval. Akkor közölték velünk, hogy

jegyzék érkezett

a békekonferenciától. Ez a jegyzék olyan határozmányokat tartalmaz, amelyeknek végrehajtása a magyar kormány kötelessége. *Károlyi* kezdte tanulmányozni ezt a jegyzéket és én is.

— *A békekonferencia* — olvassa *Berinkey* — 1919 február 23-i ülésén — feltünt, hogy március 20-án adják át, amit február 23-án határoztak — *elhatározta, hogy minden összeköttetést eltüntet, a magyarok és románok között semleges övet létesit, amelyben sem magyar, sem osztrák katona nem lehet és amelynek fontosabb pontjait szövetséges csapatok szállják meg.*

A jegyzék ezután ismerteti ennek az övnek határait és leszögezi, hogy *a polgári közigazgatás, a semleges övben a szövetséges csapatok ellenőrzése alatt a magyar kormány kezében marad.* A magyar csendőrség és rendőrség a szövetséges parancsnokság vezetése alatt biztositja a nyugalmat.

— *Azt mondtuk,* — folytatta *Berinkey* — *hogy ez a jegyzék ellentétben áll a fegyverszüneti szerződéssel és nem fogadhatjuk el.*

— *Vyx azt válaszolta: nem arról van szó, hogy elfogadjuk-e vagy sem, ezt vitatni nem lehet, ez*

a békekonferencia határozata,

hanem arról lehet szó, hogy a magyar kormány nyilatkozzék: milyen intézkedéseket szándékozik tenni, ennek a megváltozhatatlan határozatnak a végrehajtására.

A csehek elveszik Felső-Magyarországot

Berinkey Dénes vallomása további során elmondotta

Felső-Magyarország megszállásának

történetét.

— Itten semmiféle demarkációs vonal nem volt megállapitva, a fegyverszuneti szerződés csupán azt állapította meg, hogy *minden stratégiai pontot megszállhatnak.* Ezt természetesen bármiféleképpen lehetett magyarázni. Mielőtt erre vonatkozólag bármiféle megállapodás történt volna,

a csehek bevonultak,

a tótoknak autonómiát igértek, elfoglalták a vasutakat, postát, a tót anyanyelvu közigazgatási tisztviselőket meghagyták helyükön, azonban a magyarokat eltávolították. Olyan jelentéseket küldtek az antantnak, hogy a tótság, a népek önrendelkezési jogára való hivatkozással csatlakozik a cseh köztársasághoz, a magyar közigazgatási közegek helyüket elhagyták, a magyar katonaság nem tudja a rendet fentartani, Magyarország megérett a bolsevizmusra, ami nagy veszély, mert félő, hogy átragad Csehországra és ezt mindenképpen meg kell akadályozni.

— Ezek a jelentések teljesen valótlanok voltak?

— Legnagyobbrészben. *Benes* külügyminiszter engedélyt kért az antanttól arra, hogy a tót testvérek jogainak megvédése végett egész Felső-Magyarországot megszállhassa. Az antant azonban erre a kérelemre nem válaszolt.

A csehek mégis bevonultak Észak-Magyarországba, pedig a belgrádi fegyverszüneti szerződés szerint erre semmiféle jogük nem volt.

— A pozsonyi katonai parancsnokság *Hodzsa* Milánnal létesített egy ideiglenes demarkációs vonalat, december közepetáján azonban a csehek ezt semmisnek nyilvánították azzal, hogy ők *az antanttól egész Észak-Magyarország megszállására kaptak parancsot.* Tovább nyomultak előre. Harcok folytak, de *Vyx* alezredes visszaparancsolta őket, *a csehek azonban a Vyx által megállapított demarkációs vonalon is túlhaladtak.*

Berinkey itt részletesen ismertette

a Vyx-szel folytatott jegyzékváltást.

— Mi volt az oka annak, — kérdezte ezután *Szemák* elnök — hogy *a Károlyi-kormányzat a román lakossságnak fegyvereket osztogatott?*

— *Erről én nem tudok* — jelentette ki határozott hangon *Berinkey.*

— *Igaz, hogy az úgynevezett székely hadosztály a Károlyi-kormány egyes rendelkezéseinek ellenszegült?*

— *Erről sem tudok.* A kormány utasítására, de *Vyx* ezredes kívánságára kellett abbahagyni a románokkal folytatott harcokat.

— *Szóval a tanu úr vallomásának az a lényege,* — szögezte le *Szemák* elnök — *hogy önök a megszállások ellen tiltakoztak.*

— *Igen,* — jelenti ki *Berinkey.* — *Mi nem adtunk fel egyetlen talpalatnyi magyar földet sem.*

— Szíveskedjék most elmondani, hogy *milyen helyzetben voltak önök az antantmissziókkal?*

— *1919 elején rendkívül kellemetlen helyzetbe kerültünk a francia missziókkal különböző okok miatt.* Március 19-ére nekem valahogyan sikerült ezeket a bonyodalmakat *Vyx* alezredessel elintézni.

— Igaz, hogy Vyx alezredes ön előtt olyan kijelentést tett, hogy a fegyverszüneti szerződés rendelkezései semmit sem érnek?

— *Igen, nekem mondta ezt.* Én erre a nemzetközi jogra hivatkoztam *Vyx*-szel szemben. Erre

a francia alezredes kijelentette, hogy nem hivatkozhat nemzetközi jogra egy olyan nép, amely Németország szövetségese volt,

annak a Németországnak, amely Belgiumot megtámadta. Azt válaszoltam, hogy mi Belgiumot egyáltalában nem bántottuk. — Mindegy — felelt *Vyx* — önök mégis szövetségesei voltak Németországnak. Ugyanilyen felfogással találkoztam más antanttisztek részéről is. Egy alkalommal ki is jöttem a sodromból, amikor az antantmisszió köréből az egyik vezető azt mondotta, hogy

a nemzetiségi kérdést egyszerűen megoldjuk azzal, hogy az idegennyelvű területeket elcsatoljuk Magyarországtól.

— Erre én kifakadtam:

Azt hiszik az urak, hogy a történelem respektálni fogja a térképen össze-vissza húzott piros ceruzavonalakat?

Mire azt válaszolta nekem:

Nekünk van elég hatalmunk, hogy a kék és piros vonalakat érvényben tartsuk.

Berinkey Dénes mindezeket kissé ingerült hangon, kipirosodott arccal mondja és meg is jegyzi:

— *Bocsánatot kérek, a hangomban van valami, amikor erről beszélek, de négy hónapon keresztül mindennap szemben állottam velük és ez még most is nagyon felháborit.*

Kétségbeesés, fejvesztés

— *Ki volt jelen ekkor magyar részről?*

— *Károlyi Mihály, Böhm Vilmos és én. Böhm hadügymi iszter is kijelentete, hogy ezek a feltételek elfogadhatatlanok.*

Károlyi mint az őrült szaladgált a teremben,

fel és alá. Azt mondotta, végünk van. Ezt lehetetlen elfogadni. A magyar közvélemény elsöpör bennünket, ha ezt közöljük. Azt mondottam, ne veszítse el a fejét, talán van mód arra, hogy valamiképpen megváltoztassuk ezt a dolgot. Február 23-án határoztak el. Ma március 20-ika van. Azóta sok minden történt. Ezeket az antant tudomására kell hozni. Menjen Párizsba, az antanthatalmak felvilágosítására. Azt felelte: másképpen van a dolog,

az antant fel akar vonulni a bolsevisták ellen, a semleges övet használja fel a francia csapatok felvonultatására, de a harcot a szerbekre, románokra, csehekre bízza, koncul pedig Magyarország testéből darabokat hasít ki nekik.

— Ezt *nem lehet elfogadni.*

— Azonnal intézkedjem, hogy aznap délután négy órára minisztertanács üljön össze. A délutáni minisztertanácson egyenkint elmagyaráztam a minisztereknek a helyzetet. Kértem, próbáljunk valamit ellene tenni, de erről egyetlen minisztert sem tudtam meggyőzni. Azt mondották, hogy a polgári kormány erre nem alkalmas, *szocialista kormánynak kell jönni.* Figyelmezettem őket, hogy a *polgári miniszterek nem adhatják oda a hatalmat a szociáldemokratáknak, a szocialisták az osztályharc alapján állnak, — de süket fülekre találtam.*

A végzetes minisztertanács

— Nem birtam véleményemet érvényesíteni és rám azt a benyomást tette a helyzet, hogy

a miniszterek valamennyien ki vannak merülve és elvesztették fejüket.

— A minisztertanácson felolvasták a jegyzéket és előadtam azt a véleményemet, hogy Párizsba kell menni. Ezt mondottam *Károlyi* Mihálynak is.

— A minisztertanácson *Károlyi* is felszólalt. Mondotta-e *Károlyi*, hogy az antant ezt az újabb demarkációs vonalat politikai határnak tekinti?

— A miniszterek kérdezték, hogy *Vyx* mondotta-e, hogy politikai határnak tekinti az övet. Azt válaszoltam: *Vyx* a politika szót nem használta, csak azt mondotta, hogy ez nem demarkációs vonal, nem katonai, nem gazdasági vonal, hanem a *békekonferencia határozata.* Ezt csak úgy lehet érteni, — mondották a miniszterek — hogy ez nem más, mint politikai határ.

— *Mondotta-e Károlyi, hogy az antant a bolsevisták ellen szervezkedik?*

— *Igen.*

— *Mondotta-e, hogy a koalíciós kabinet nem kormányozhat, mert a termelés rendjét nem tudja biztosítani.*

— *Igen.*

— Mondta-e, hogy a menekülés csak az internacionáléban van?

— *Csak úgy mondta, hogy szociáldemokrata kormányra van szükség, csak a szociáldemokratákban van bizalma.*

— *Mondta-e Károlyi, hogy új politikai lehetőségre van alkalom.*

— *Igen.*

— *Mondta-e, hogy tiszta szociáldemokrata kormány megtagadhatja az antant javaslatát, mert fegyverbe állíthatja az egész munkásságot és akkor a polgárság is támogatni fogja a tiszta szociáldemokrata kormányt, amely megnyeri az Internacionalet és az nem engedi elsöpörni ezt a kormányt.*

— *Igen, ezt mondta.*

— *Mondta-e, hogy a szociáldemokrata kormánynak meg kell egyeznie a kommunistákkal?*

— *Csak azt mondta, hogy csupán a szociáldemokraták tudnának rendet teremteni.*

— *Nem volt az a benyomása, hogy Károlyi ezt úgy állította be, hogy a szociáldemokraták és a kommunisták között kormányzati megállapodásnak kell létrejönni?*

— *Nem. Úgy értette, hogy a szociáldemokraták tudnának végezni a bolsevistákkal.*

— A minisztertanácson az a felfogás alakult ki, hogy a kormány mondjon le?

— Igen.

— A szocialisták azt mondották: meg kell kérdezniök pártjukat. Másnap négy órára minisztertanácsot tűztünk ki, mert Vyxnek 6 órára választ kellett adni. *Vyx* kijelentette, ha megtagadjuk a határozat végrehajtását, az antantmissziók eltávoznak és sorsára hagyják az országot.

— *Nem kellett attól tartani, hogy ha átadják a hatalmat a szocialistáknak, akkor a bolsevistákat is nyeregbe segítik?*

— *Erre senki sem gondolt.*

— *Nem volt olyan hatalmas akkor a kommunista mozgalom, hogy ettől tartani lehetett volna?*

— *Nem. Az volt a meggyőződésem már március 20-án is, hogy ha a szociáldemokrata párt a sarkára áll, végez a kommunistákkal.*

— Szóval

a minisztertanács elvileg elhatározta lemondását,

Hock be is jelentette a Nemzeti Tanács feloszlatását. Mi történt másnap a minisztertanácson?

— Egész éjszaka a *Vyx*-jegyzéken dolgoztunk, amit akkor akartunk átadni, ha a szociáldemokraták veszik át a kormányt. Délelőtt *József főherceg parancsőrtisztet küldött hozzánk, aki érdeklődött, hogy mi történt. Én elmondtam neki mindent.*

— A március 20-i minisztertanácson felszólalt *Kunfi* — mondja az elnök. — Nem mondta-e, hogy halasztást kellene kieszközölni a *Vyx*-féle követelés végrehajtása tekintetében. Nem mondta-e, hogy az antanthoz kellene fordulni azzal, hogy amennyiben szocáildemokrata kormány jön, az később átsimulást jelentene a kommunizmushoz.

— Ilyet nem mondott. *Mi mindig hangoztattuk az antant-megbízottak előtt, hogy abban az esetben, ha mi,*

Hogyan adták át a hatalmat a kommunistáknak?

Ezután egészen elhalkul a hangja, hogy percekig még közvetlen közelről sem lehet érteni, amikor rátér annak elmondására, *hogyan adták át a hatalmat a kommunistáknak.*

— Egyre súlyosbodott a helyzet.

koaliciós kormány kénytelenek vagyunk eltávozni, akkor anarchia jön.

— Ők azonban azt mondották, hogy ilyen fenyegetésektől nem ijednek meg, a németek is fenyegetőznek. *József főherceg parancsőrtisztje azt mondotta nekem, hogy ő arról hallott, hogy proletárdiktatúra következnék. En kijelentettem, hogy erről nem tudok.*

— *Mi volt a március 21-i miniszertanácson?*

— *Ismertettem a jegyzéket, amely közli Vix-szel, hogy a magyar kormány nincs abban a helyzetben, hogy a jegyzéket tudomásul vegye és közreműködjék annak végrehajtásában.*

— *A jegyzékben leszögeztük, hogy ellentmondásban áll a fegyverszüneti szerződés megállapításaival, megakadályozza az ország fejlődését és zavarja a békét, a kormány nem vállalhatja ezért a felelősséget. Nem hívták meg a békekonferenciára sem, amelyen ezt elhatározták és ezért lemond.*

Kérem az alezredest, tegye meg a szükséges intézkedéseket, hogy a békekonferencia megismerje a magyar kormány határozatát. Ez volt a jegyzékben, ezt a minisztertanács elfogadta, *Károlyi* aláírta és *Podmaniczky* miniszteri tanácsos azonnal elvitte Vyxhez. A minisztertanácson megkérdeztem Kunfit, hogy mit határozott a szociáldemokrata párt a kormány átvétele tekintetében. *Kunfi* azt válaszolta az ő szokásos modorában, hogy

a párt undorral bár, de átveszi a kormányt.

— *Az volt o meggyőződése, hogy tiszta szociáldemokrata kormány alakul?*

— *Igen, sőt Kunfi már fogadta a gratulációkat is, hogy ő lesz a miniszterelnök.*

— *A többi szociáldemokarata miniszter is ilyen kijelentést tett?*

— *Baloldalomon ült Garami és ő azt mondotta, hogy*

a kormány átvételét a szociáldemokrata párt katasztrófájának tartja.

— *Mondotta-e Kunfi, hogy ő már előzőleg a gyüjtőfogházban megegyezett a letartóztatott kommunistákkal a kormányhatalom átvételére?*

— Egy szót sem szólt erről. Nem is sejtettük ezt. *Éjjelre vártuk a szocialista kormány kinevezését.* Ezt *Károlyi* is mondotta. Amikor aláírtuk a lemondó nyilatkozatot, még az ügyek továbbvitelére sem kaptunk megbízást, annyira biztos volt, hogy éjjel megalakul a szociáldemokrata kormány.

— Mi történt a minisztertanács után, mikor *Kunfi* a kommunista foglyok szabadonbocsátására tett javaslatot?

— *Kunfi azt mondotta, hogy*

el kellene intézni a letartóztatott bolsevisták dolgát

is, kegyelmet kell nekik adni. Károlyi azt felelte: ha *Juhász Nagy* Sándor igazságügyminiszter ilyen előterjesztést tesz neki, hajlandó megtenni. *Juhász Nagy* azonban azt mondotta, hogy *erre nem hajlandó.*

Elsősorban *Kunfi* hangoztatta, ha *nem történik valamilyen intézkedés a letartóztatott bolsevisták kiszabadítására, megtörténhet, hogy a tömeg szabadítja ki őket és ők akkor hátrányes helyzetben lesznek a kommunistákkal szemben.*

Erre úgy oldottuk meg a kérdést, hogy az igazságügyminiszter hívja fel *Váry* Albertet, az ügyészség vezetőjét, ő tegyen javaslatot a vizsgálóbírónak a foglyok szabadonbocsátására. Tehát

nem az eljárás megszüntetését, csak a szabadlábra helyezést határoztuk el.

— *Juhász Nagy* Sándor ezt telefonon közölte Váryval.

— Adtak olyan utasítást, hogy *Váry* ezt személyesen foganatosítsa?

— Ezt kizártnak tartom. Váryval egy órával később beszéltem. Egészen mást mondott. A minisztertanács este hét óra tájban végződött. Kihívtak a minisztertanácsból azzal, hogy *Bokányi* akar velem beszélni. Azt mondotta: *azonnali intézkedésre van szükség, mert nagy tömeg vonul fel a Népszava ellen.*

Érdeklődésemre a rendőrségen kijelentették, hogy ez *álhir. Károlyi* meg azzal fogadott, hogy *ágyúlövések hallatszanak.* Én nem hallottam semmit. Valaki azzal jött, hogy *Vyx*-et letartóztatták, sőt agyonverték.

Vyx-től nem kérdezhettem meg, volt-e támadásban része, hanem felhívtam azzal, megkapta-e a jegyzéket. Azt válaszolta, éppen most kézbesítették neki, nagyon csodálkozik rajta, mert az lesz a következménye, hogy az antantmissziók elutaznak.

Anglia a francia–orosz megegyezés mellé áll, ha Németország nem csatlakozik a keleti paktumhoz

Párizs, január 22

A *Havas Iroda* londoni jelentése szerint Anglia, amely eddig ellenséges szemmel nézte a francia-szovjet közeledést,

megváltoztatta felfogását.

Ha Németország nem volna hajlandó a keleti paktumhoz csatlakozni,

Angliának semmi kifogása nem lenne a francia-szovjet megegyezés ellen.

Flandin miniszterelnök és *Laval* külügyminiszter e hó 31-én érkezik Londonba. A *Matin* római tudósítójának jelentése szerint *a római egyezmény tervezetét* minden egyes érdekelt állam fővárosában a francia és olasz kormányok megbizottai nyujtják át az illető kormányoknak.

A kínai keleti vasút Japáné

Tokió, január 22

A kínai keleti vasut eladásáról szóló egyezményt *19 havi szakadatlan tanácskozás után* írták alá. A kelet-kínai vasutak eladási árának végösszege

170 millió yen.

Az összeg harmadrészét készpénzben, kétharmad részét pedig *áruban fizeti a vásárló fél.* A fizetésnek három éven belül kell megtörténni.

*

(A kelet-kínai vasutat még a cári uralom alatt építtette meg Oroszország Mandsuria területén keresztül. Ez a vasút *többszáz kilométerrel rövidítette meg azt az utat, amely Oroszországot Vladivosztokkal összekötötte.* A bolsevizmus uralomrajutása után Japán egy ideig rátette kezét a kelet-kínai vasútra, de később amerikai közbelépésre *kénytelen volt visszavonulni az egyre konszolidáltabb bolsevizmus elől.* Előrelátható volt akkor, hogy Japán nem hagyott fel e tervével. Amikor három évvel ezelőtt megkezdte Mandsuria elfoglalását, nyilvánvaló volt, hogy *a kelet-kínai vasút sem maradhat sokáig orosz kézen.* A moszkvai kormány ezért azt ajánlotta Japánnak, hogy eladja a vasutat. Az eladási szerződést most végül aláírták. *Ez a szerződés súlyos csapást jelent Oroszország keleti politikájára.* Aligha lehet kétség afelől, hogy *e vasút nélkül nem tarthatja szélső ázsiai birtokát.* Akármennyi katonaságot is pontosított össze Vladivosztok körül, ha Japán elérkezettnek látja az időt arra, hogy *ezt az ő érdekkörébe mélyen belenyuló földterületet elszakítsa Oroszországtól, akkor ezt a tervét meg is valósíthatja.* Diplomáciai körökben általában az a felfogás, hogy a keleti kínai vasútról való lemondás voltaképpen Oroszország *első* visszavonulási állomása — *a Bajkál-tó felé.*)

ZÜZÜ FÉRJHEZ MEGY

— Az Est tudósítójától —

Csók István leánya, Züzü január 26-án este 7 órakor a Kálvin-téri református templomban házasságot köt *Suchy* Lajos építésznérnökkel. Züzüt jól ismerik a magyar művészet barátai.

Ugy emlékeznek reá, mint kislányra: mert kicsi gyermekkorában *Csók István egész képsorozatot festett róla.* Ezeken az elragadóan szép képeken láttuk a parányi Züzüt játékai között, karácsonyfa alatt és más idillikus helyzetekben. Most meglepetve olvassuk a családi jelentést, hogy Züzü megnőtt és férjhez megy. Hozományához tartozik az a halhatatlanság is, amelyet Csók István Züzü-sorozata biztosított számára.

Az autóbusz felszaladt a járdára

— Az Est tudósítójától —

Ma délelőtt 11 órakor az Alkotmány utca és a Honvéd utca sarkán egy 2-es jelzésű autóbusz ki akart kerülni egy szürketaxit, sofőrje azonban túl nagy ívben kanyarodott, úgyhogy *az autóbusz felszalad a járdára.* Éppen akkor ment arra dr. *Hazay* Ödön ügyvéd, akit az autóbusz hűtője *a házfalhoz szorított. Az ügyvéd súlyos sérüléseket* szenvedett. A mentők a Glückszanatóriumba vitték. A rendőrség megindította a nyomozást, hogy ki felelős a balesetért.

Szilasi Pál és neje gyászbaborult szívvel, de Isten akaratában mély alázattal megnyugodva jelentik, hogy egyetlen gyermekük

ifj. Szilasi Pál

a gyakorlógimnázium VII. osztályának tanulója

e hó 21-én 16 éves korában rövid szenvedés után kilehelte szép lelkét. Földi maradványait szerdán, e hó 23-án délután 3 órakor kísérjük az ágostai evangelikus egyház szertartása szerint utolsó útjára a farkasréti temető halottasházából.

A boldog viszontlátásig Isten veled!

Afrika bosszúja

Párizs, január 22

(Az Est külön tudósítójától)

Cahorsból jelentik: A közeli Castelnau-Montratier kastélyban, amely *Descamp* nyugalmazott gyarmati igazgatóé, egy 17 éves néger szolga

meggyilkolta gazdáját és feleségét.

A szerecsent évekkel ezelőtt hozta magával *Descamp* a francia gyarmatról, felnevelte és háziszolgának alkalmazta. Hétfőn késő este történt, hogy Descamp *több szúrt sebből vérezve* elrohant a cahorsi csendőrállomásra s már csak annyi ereje volt, hogy elmondja, hogy őt és feleségét *a néger szolga szúrta le.* A szerencsétlen ember belehalt a szúrásokba. Csendőrök mentek a kastélyba, de eleinte nem tudtak behatolni, mert

a néger nyillal lövöldözött rájuk

és egy csendőraltiszt a karján súlyosan megsebesült. Descamp fia, aki nem lakik szüleivel a kastélyban, a kerti kapun bejutott a falmögé és *revolverből lövöldözni kezdett a négerre,* aki erre megadta magát. A falu népe *agyon akarta verni a gyilkos négert,* de a csendőrök kiszabadították. Descamp feleségét is több késszúrással megölte a vérengző szerecsen, akiről *azt hiszik, hogy megőrült.* Mások titokzatos, gyarmati eredetű *vérbosszúról beszélnek.*

Négylevelű lóherében egy telefonkészülék, szerencsepatkó és pénzeslevél,

a pénzeslevél borítékján ez a négy betű: B. U. É. K., — ez a borítéklapja annak a kis igénytelen naptárnak, amelyet a posta most küld szét telefonelőfizetőinek. A borítéklapon még ez a szöveg áll: *Magyar Kir. Posta Propaganda 1935.* Külső kiállítása bizony elég szegényes ennek a propaganda naptárnak. Szó sincs róla, minden vállalatnak a maga belső ügye, hogy propaganda füzeteit hogyan állítja ki.

A postára azonban, amely sokmilliós költségvetéssel dolgozik és évenként 8—10 milló pengős fölösleget mutat ki, mégis *kötelező volna valami művészibb kiállítású, ízlésesebb és* — ha nem túlságosan nagy ez a követelmény — *ötletesebb* propagandafüzet. Táviratozzon, szereltessen fel rádiót, ébresztesse magát, közvetítsen üzenetet a távbeszélőn, mondja a propagandafüzet lapjain a posta előfizetőinek.

Még egy kis bridsiskolát is közöl az egyik oldalon, kezdő bridselők számára, miközben elfelejtkezik a *kezdő és a végzett telefonelőfizetőkről,* elfelejtkezik arról, hogy meghirdesse *a telefonbeszélgetések hibátlan számolását, a tévedéstől mentes számlákat* és az *olcsó telefont.* A négylevelű lóhere, amely a borítékon jelképezi a szerencsét, valamint a szerencsepatkó ma kizárólag *a postának szól.*

A postának, amely nagy díjszabásával, drága áraival, az előfizetők kárára szóló téves számolásokkal és hozzáférhetetlen monopolisztikus helyzetével valóban *a szerencse fia* mindazokkal a hasonló vállalatokkal szemben, amelyek *egészséges versenyben kénytelenek megállni a sarat.* Elképzelhetetlen a mai telefonigazgatás olyan szabadversenyben, amelyben versenyvállalatok *jobbat, olcsóbban nyujthatnának* a telefonelőfizetőknek.

A telefonelőfizetők mai keserves helyzetében ne lóherés, szerencsepatkós propaganda-füzetet küldjön a posta, hanem naptárt azzal a viharosan áhított *dátummal,* amikor *megszünnek a téves számlálások* és végre életbelép *az olcsó telefontarifa.*

Gyomor, vese, cukor, érelmeszesedés,

soványító és hízlaló DIÉTÁS SZAKÁCSKÖNYVEK

legnagyobbb választékban. Kaphatók Az Est könyvkereskedésében, VII., Erzsébet körút 18—20.

Nagyogó napsütés

ABBAZIÁBAN

EDEN és **QUISISANA** szállodákban

Olcsó pensiódárak. Felvilágosítás, szobafoglalás: VI., Teréz körút 15., II. 3. Telefon **194-93**

Nyilttér

E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

Ebben a rovatban a hirdetések ára milliméter-soronként hétköznap 70, vasárnap 80 fillér. A legkisebb hirdetés ára 7, illetve 8 pengő.

Nehéz székelésben szenvedők,

akiknek gyakori fejfájás, mellnyomás, szívdobogás, gyomorműködési zavarok és különösen fájdalmas végbélbajok — mint aranyér, repedés, elődés, polipus, sipoly, szűkület — teszik az életet nehézzé, igyanak reggel és este negyed pohár természetes **Ferenc József** keserűvizet. Klinikai vezető orvosok igazolják, hogy a **Ferenc József** víz műtétek előtti és utáni időszakokban is igen kedvelt, nagyértékű hashajtó.

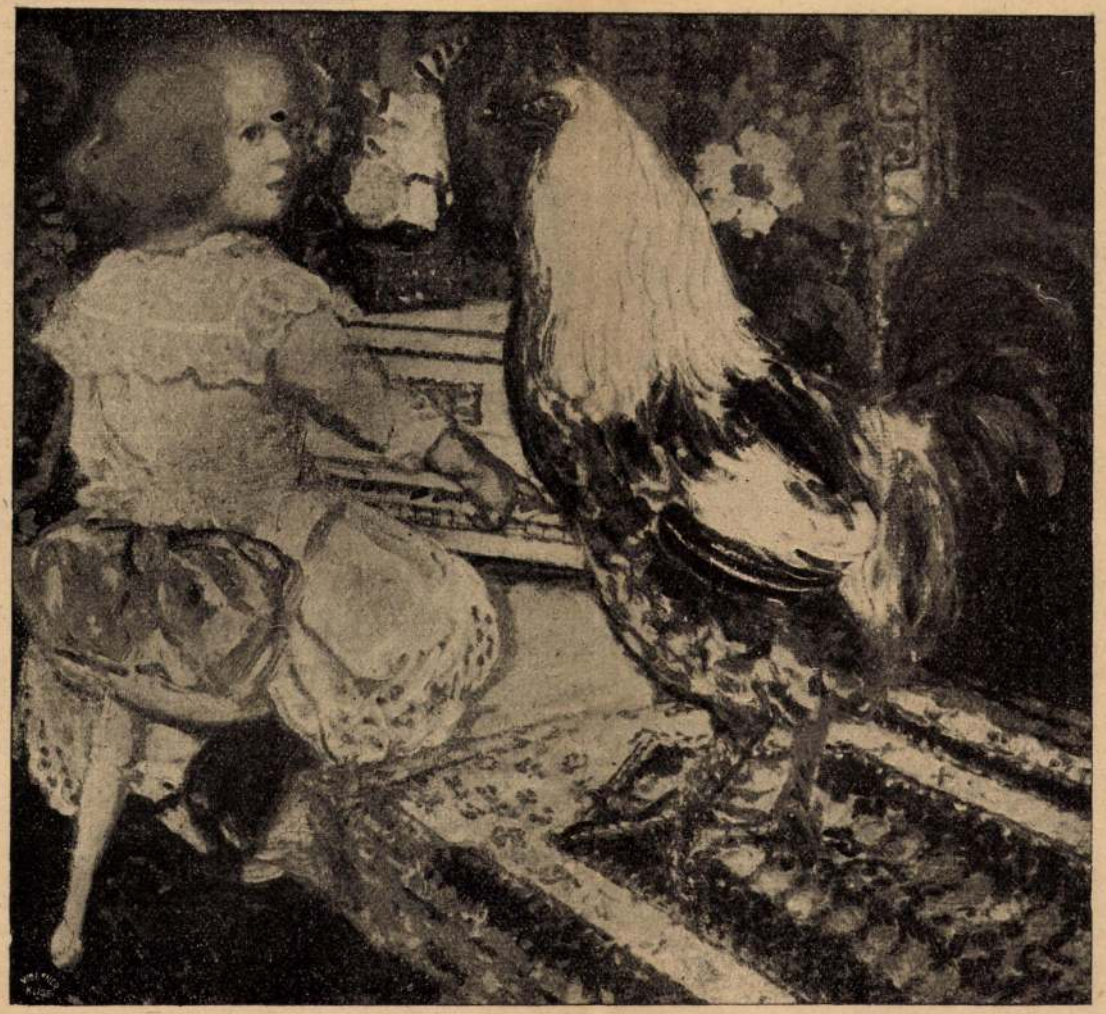

Csók István: Züzü és Koko

Ny Idők 1922. XXVIII. 37 sz.

Csók István

Egy filozófus feláldoztatása

Irta: Dobosi Pécsi Mária

Szokratesz kiürítette a méregpoharat, de nem ő volt az egyedüli, aki vértanuja volt ártalmatlan és sokszor mégis oly tragikusan végződő álmodozásának. Álmodozni és feláldoztatni: majdnem egy. Mégis: a gondolkozás nemcsak veszedelmes, hanem elterjedt és szinte kiirthatatlan betegsége minden élőnek.

Hadd beszéljem el ennek bizonyságául egy filozófus életének, álmainak és örök elmúlásának a történetét.

Földi életében a Miska névre hallgatott.

Nem volt ember, nem volt kötelezve arra, hogy érzővérző, gondolkozó vértanu legyen. Szép, kövér, hízott disznó volt, de a gondolkozás szomorú tehetségével jött a világra.

Miska öreg, tapasztalt, vén filozófus volt s nagy megnyugvással cipelte testének óriási súlyát. Gyakran állt órák hosszat mozdulatlanul, fejét a földnek szegve s gondolkozott életének oka és célja felől. Ilyenkor nem bánta, ha az ifjabb generációbeli kis malacok átléptek orrán és elszedték előle az árpaszemet. Miska gondolkozott.

Nem tartozom azok közé, akik tagadják az állatok szellemi tehetségeit. Ellenkezőleg: azt hiszem, hogy minden, ami él, birtokában van a gondolkozás szomorú képességének.

Mindenki, bölcs ember vagy oktalan állat, gondolkozhatik azon, mi végre született, vagy boldog öntudatlanságban megfeledkezhetik e kínzó kérdésről és ilyenkor, kevés időre, boldog is lehet. A felsőbbrendűséget abban látom, hogy a gondolkodástól meg is szabadulhatunk, hogy öntudatunk sekély, tehát vidám is lehet.

Miska szomorú volt, mert gondolkozott.

A fiatal malacok, körülötte ugrálván, boldogok és vidámak voltak. A szomorú állatok: gondolkoznak, a vidámak: mozognak. Megfosztatván a mozgás derítő hatásától, Miska gondolkozott.

Gondolkozott . . . Noha nem mondta soha, úgy is tudtam, hogy azon a problémán töri a fejét, ami legelsőben és legrégibb időtől fogva gyötri a gondolkozók koponyáját.

az egyensúlyozója. Nem kell gyakorlásához semmi. Sem tanultság, sem könyvek, sem műszerek. Nem kell hozzá mozgási szabadság, nem kell hozzá az sem, hogy emberek legyünk. Csak egy kell: hogy legyünk. Hogy legyünk és megtorpanunk attól, hogy vagyunk.

Ehhez a Miska elméje is bőségesen elég. Egy veréb koponyája is túlságos nagy.

Avagy a kétlábonjárásban van-e a gondolkodás, a függőleges gerincben van-e a lélek? Vagy a nyelvben lakozik-e? A síma bőr teszi-e a gondolkozót? Miben különbözik Miska az emberektől? Hogy négy lábon jár? Négy lábon jártak a kentaurok is s közülök nem egy bölcs volt. Hogy ólban lakik? Nem volt-e Latude harminchét évig börtönbe zárva s Latude azért mégis ember volt.

Igen, jól tudom, Miska gondolkozott.

— Mi végre jöttem e világra? A tépelődő elmének első kérdése ez.

De, noha, nincs katekizmus, melyből feleletet kapna, Miska kérdése nem marad válasz nélkül. Ő is, mint minden gondolkozó, talál feleletet e kérdésre, ő is, mint minden élő, hisz a halhatatlanságban és most, orrát az alázatos porba hajtva, a túlvilági élet valamilyen formájának megállapitásán gondolkozik.

Vajjon mit lát?

Vályút, mely ki nem fogy soha, vályút, melyhez szabadon mehetnek disznótestvérei. Vizet, mely hótisztán tartja bőrüket, földet, melyben túrhatnak kedvük szerint. Életet, melynek vége nincs soha. *Mindnyájan, egyformán és örökké:* nem mindenik élet álma-e ez?

Óh, Miska, érzem, testvérek vagyunk.

Csodálatos, mennyei principium: mindnyájan, egyformán és örökké! E nélkül, higyjétek el nekem, nincs álom és nincs gondolkodás. Mily adakozók vagyunk a jóból, mely végtelen! Mily szivesen osztjuk meg a falatot, mely örök! Oh, ez álomnak mindnyájan egyformán részesei vagyunk.

De, felébredve az álomból, Miska felhorkan és elkergeti maga mellől a kisebbeket:

— Ne bántsátok az ételt! Ez az enyém!

Oh, Miska, érzem, hogy testvérek vagyunk.

Milyen jó, hogy az elme gyötrő kérdésére tetszésünk

merítsek a munkához, az élet új harcaihoz. Lekötelezett, hálás barátja vagyok Balaton tavának, hiszen életem legteljesebb pihenését, legszebb napjait, legnyugalmasabb boldogságát találtam meg a Balaton partján.

Hozzám hasonlóan, Budapest lakossága adja a Balatonnak az igazi és legfontosabb «Hinterland»-ot. A székesfőváros vezetősége nemcsak tisztviselőit üdülteti ott, hanem árvaházi növendékeit is, sőt az iskolás gyermekek tömegeit szintén a Balaton mentén nyaraltatja. Ezáltal céltudatosan állandóan szaporítja a főváros vezetősége a Balaton híveinek táborát. Mert nem elég szeretni ezt a magyar nevezetességet, hanem dolgozni is kell érte. Súlyos áldozatokat kell még hoznunk fejlesztéséért és propagálnunk kell, nemcsak a külföldön, hanem főként Magyarországon, hogy a Balatont a magyar idegenforgalom egyik igen fontos tényezőjévé tehessük.

Örömmel állapítja meg minden magyar ember, hogy — sajnos, a gazdasági kényszerűség folytán is — az utolsó években nagyon megszaporodott a Balaton barátainak száma. Bízom abban, hogy a «magyar tenger» új felvirágzás előtt áll, amit azzal fog elsősorban meghálálni az országnak, hogy csökkenti a külföldre utazó nyaralók számát és itthon tartja az eddig külföldre vitt sok millió pengőnek egyre nagyobb hányadát.

Liber Endre
alpolgármester.

A festőművész:

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

B. kérdéseivel lehetetlen feladat elé állított engem!

Az első kérdésre — mit jelent a Balaton a művésznek? — csak ecsettel lehet felelni.

Második kérdés: — Hogy látja a festő a Balatont?

E kérdésre csak kérdés lehet a válasz. Attól függ minden, mikor látja, helyesebben, milyennek látja? Milyennek látja példának okáért, mikor viharos, milyennek, mikor csendes? Milyennek, mikor kacér vagy amikor szemérmes? Milyen, mikor fölveszi legcsillogóbb toilettjeit — milyen pongyolában. (Csúnya, tojássárgája színű, megvadításig józan naplementék.) Mikor epekedő, mikor dühöng, vagy mit tudom én még hányszor és hányféle változatban ejti kétségbe a vakmerőt, aki megkísérli őt egy aranyráma szűk keretei közé szorítani. Éppen ezért én meg sem próbálom leírni a Balatont. Pláne lefesteni! Van ugyan, az igaz, egy egész sorozat képem, melyet Aligán, közvetlenül a Balaton partján, rámeredve a Balatonra — festettem. De az is bizonyos, hogy akik ott születtek, nőttek nagyra s látták napról-napra a Balatont — egy időben az én képeimet is — mind azt kérdezték: — *mit tetszik festeni?!*



E kétségkívül szakértő megállapítás után — be tetszik látni — nem írhatom tiszta lelkiismerettel jelen reprodukció alá, még az igen tisztelt szerkesztő úr kívánságára sem, hogy a Balatonról

«Ez az én véleményem».

Csók István.

Az orvos:

A szerkesztő úr kérdésére, hogy mit jelent a Balaton orvosi szempontból, eszembe jutnak Czuczor Gergelynek a balaton-füredi fürdőház homlokzatán olvasható verssorai:

Lelked szép erejét a sors hullámai edzik:
E tó testednek nyújt üde életerőt.»

Tehát a költő már 1866-ban egy sorban megfelelt az adott kérdésre.

Sok minden megváltozott azóta, csak a természet és az ő változhatatlan hatalma nem. Ha fáradt vagyok, ha pihenni vágyom, — hacsak egy napra is — lesietek Balatonkenesére s felfrissülve, új munkakedvvel, szebbnek, jobbnak látva a világot térek vissza betegeimhez.

A nagy víz, a magyar tenger ösztönszerűen vonzza az embert. Az egyenletes hőmérséklet, a páratelt, de mégsem nyomasztó levegő, a testet enyhén felfrissítő szellő, a napsugár, a víz felületéről

Tükör 1934. július

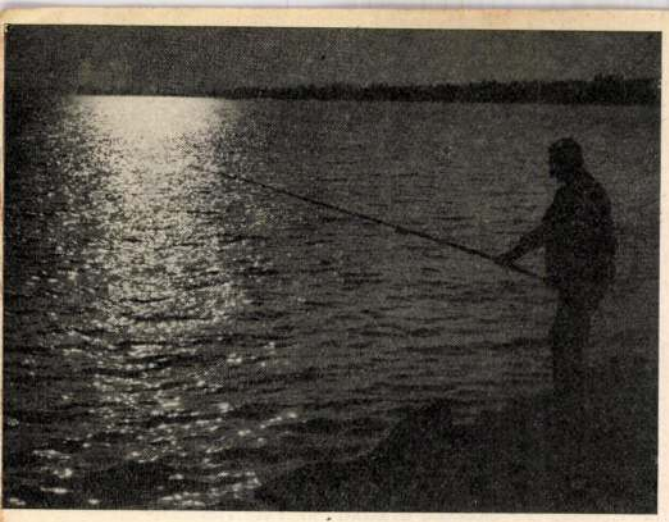

visszaverődő nap- vagy holdsugár, a látótér végtelensége, a csend, a portalan levegő, a madárdal, a hullámverés csobogása, a friss zölddel borított dombok öntudatlanul megnyugtatják a lelket, enged a megerőltető munka utáni idegfeszültség, kellemes bágyadtság fog el s üdítő az alvásunk. Ebben az eléggé hosszúra sikerült mondatban a gyógytényezők egész sorát említettem meg, amelyekkel mi orvosok mind számolunk, s melyeket betegeink érdekében ki is használunk.

Kiállott műtétek után szívesen küldöm a Balaton partjára az üdülésre szorulókat, mert évek óta azt tapasztalom, hogy ilyen betegeim sokkal gyorsabban nyerik vissza szellemi és testi frisseségüket, testsúlyuknak gyarapodását, munkaképességüket, mintha egyenesen otthonukba térnének vissza.

Sajnos, még mindig nélkülözzük a Balaton partjain a nagyobbarányú szanatóriumokat, szolláriumokat, modern, komfortos, a közönség különböző anyagi helyzetének megfelelő, különböző igényeket kielégítő szállodákat és üdülőtelepeket. Tagadhatatlan, hogy az utolsó évtizedben e téren sok kedvező és dícséretes alkotás és kezdeményezés történt, mindez azonban még nem elég, és még nagyon sok teendő vár reánk és a jövő nemzedékre.

Valahányszor a Balatontól búcsúzom és rövidebb-hosszabb időre kénytelen vagyok annyira megszeretett kies partját nélkülözni, eszembe jutnak Kiss Józsefnek hasonló fájó érzelemből fakadt verssorai:

«Vizek meséje, te zengő csoda,
Megyek, Balaton, mert a nyár oda.
Barnára festé arcomat napod,
Sok drága, édes órát itt hagyok.
Kereslek majd magányos éjeken,
És eljössz s újra feltámadsz nekem.»

Dr. Lobmayer Géza.

Idegenforgalom:

A Balatont különleges varázsa teszi vonzóvá és szerez számára napról-napra lelkes híveket és így bátran feltehetjük, hogy a mostani gazdasági dermedtség ellenére is divatba jön e csodálatos kincsünk külföldön.

A balatoni telepek a multakhoz képest minden esetre jelentékeny fejlődést mutatnak, és elmondhatjuk, hogy a Balaton a hazai és a szomszéd államok utazó- és nyaralóközönsége előtt sohasem volt még oly népszerű, mint most. A strandélet divatja, a napkúrák, a zord és bizonytalan északi tengertől a melegebb klímájú és biztosabb fürdőzési lehetőségeket kínáló partvidékekre, a *Földközi-*, *Adriai-* és *Liguriai*-tengerre, valamint a *Biscaya*-i öbölre terelte a figyelmet és ez érdeklődésben helyett kapott a mi magyar tengerünk is, amelynek partjain éppen úgy feltaláljuk a végtelen vizek hangulatát, mint ahogy gyógyhatásában, pihenési és szórakozási lehetőségeiben sem marad amazok mögött.

Balatoni partvidékünk 28 üdülőtelepe, ha minden vonatkozásban nem is érte el talán azt a nívót, amely nemzetközi értékelés szempontjából kívánatos lenne, de méltán hivatkozhatik a nyujtottak kitünő minőségére és sokféleségére. Itt nemcsak a *Zala-veszprémi*, erdőkoszorúzta és részben bazaltkúpos hegyvidékre és a *somogyi* bársony fövenyes plage-re kell utalni, hanem arra a kitünő, bőséges és igen olcsó ellátásra is, amelyet az egész balatoni partvidéken a hotelek, pensiók és bérvillák egymással nemesen versengve nyujtanak.

Most, amikor a fürdőfejlesztés egyik legfontosabb feltétele: a modern és olcsó közlekedés, nagy lépésekkel halad a megoldás felé, és a vasúti-, hajó- autó és sinautó-közlekedés érvől-évre tökéletesbedik, amikor új menetdíjkedvezmények egész sora olcsóbbítja a balatoni nyaralást, a helyi kirándulásokat és a week-endet, és amidőn végül gondoskodás is történik vízvezetékről, csatornázásról, állandóbb jellegű villanyvilágításról stb., — joggal bízhatunk a Balaton küszöbön álló nagy fellendülésében.

Bársony Oszkár.

Sport és hangulat:

Nehéz nem Bädekert írni. Hiszen a Balaton ma már a főváros után a második legnagyobb idegenforgalmi látványosságunk, amely mindent nyujt, amit csak egy sporting-globetrotter szive kívánhat.

Az angol királyi automobil club egyik tagját, Colonel *Bene*-t kalauzoltam egyszer

A CSIPKE.

Előkelő és gazdag hölgyeink, akik néha vagyont érő régi csipkékkel díszítik ruháikat, nem is sejtik, hogy ezek a könnyen sérülő műalkotások emberi és művelődéstörténeti vonatkozásban mit jelentenek. A gyönyörű minták egymásba fonodó fonalaiba néha egy egész ember élete van beleszőve, aki önzetlenül, csupán a művészi alkotás örömétől eltelve, munkálkodott kolostorok falai között. A legszebb és legértékesebb csipkéket ugyanis a középkori apácakolostorokban készítették kizárólag egyházi célokra és még ma is a Vatikánban őrzik a legszebb régi csipkéket, amelyeket csak nagy egyházi ünnepeken szednek elő a vatikáni kincstár szekrényeiből, hogy az oltárokat és a szertartási ruhákat díszítsék velük.

A legrégibb csipkék a XIII. és XIV. századból erednek és ilyeneket több muzeumba őriznek. A csipkeipar fénykora a XVII. és XVIII. századba esik, amikor a fényüzés is a legnagyobb volt. Adataink vannak arról, hogy a csipkeverés művészetét már a régi egyiptomiak is ismerték, ebből a korból azonban nem maradtak reánk csipkék. A bibliából tudjuk, hogy a jeruzsálemi templomot tíz nagy függöny díszítette, amely kézzel egymásba font finom fonalakból volt szőve. A zsidók alkalmasint az egyiptomiaktól tanulták a csipkekészítést, amelylyel aztán a gazdag kikötővárosokban élénk kereskedelmet folytattak.

Jelentékeny iparággá azonban csak a középkorban lett a csipkekészítés, amikor eleinte főleg oltárdíszek, vagy az egyházi ruhák díszítésére használták a csipkéket, később pedig a legkeresettebb és a legdrágább divatcikké avatták. A legszebb mintákat egy Vinciolo nevű olasz ember rajzolta, akit Medici Katalin a XVI. század vége felé szolgálatába fogadott.

Európában Velencében készítették először a legszebb csipkéket és a 16. és 17. század híres csipkéi csaknem mind Velencéből eredtek. Franciaországban a csipkékkel nagy fényüzést fejtettek ki, ugy hogy a királyok többször szigoru rendeleteket adtak ki a csipkeluxus ellen. Hogy azonban ezeknek a rendeleteknek milyen kevés hatásuk volt, bizonyitja az, hogy maguk a királyok és az udvaruk tartották meg legkevésbé és IV. Henrik például, aki két rendeletben is megtiltatta országában a csipkeviselést, maga egyszer olyan aranyszálakból font csipkeornátusban jelent meg, amely 120.000 frankba került.

Csak Colbert miniszternek támadt végül az a gondolata, hogy a csipkeverést Franciaországban is meghonosítja és ezzel megakadályozza a csipkéért fizetett pénzeknek külföldre özönlését. 1665-ben Velencéből hozatott ügyes csipkekészítők felügyelete és vezetése mellett Alenconban csipkekészítő műhelyeket és tanfolyamokat nyitott, amelyek teljes sikerrel jártak. XIII. Lajos király a francia iparnak ezt az uj termékét, a francia csipkét, „point de France"-nak nevezte el és meghagyta, hogy udvarában kizárólag ezt használják. Az ifju francia csipkeipar ilyen módon természetesen nyomban óriási mértékben fellendült és nemsokára uj, eredeti, a velenceiektől egészen eltérő minták után indult, ami által teljesen emancipálódott az olasz csipkeipartól és művészi tekintetben csakhamar tul is szárnyalta. A francia csipkeipart azonban, amely később sohasem érte el többé ezt a magas fokot, nagy csapások érték. Az egyik nantesi ediktum hatályosságának megszüntetése volt, ami miatt 50.000-nél több református család hagyta el Franciaországot, köztük ép a legügyesebb csipkeverő munkások és munkásnők, a másik csapás pedig a nagy forradalom volt, amely csaknem megsemmisitette ezt az ipart, amely csak az arisztokrácia, a gazdagok részére dolgozott. Napoleon ujból életre akarta támasztani az ipart és talált is néhány öreg asszonyt, akik még emlékeztek a „point de France" készítési módjára. Ezek felügyelete és utmutatására készült Mária Lujza gyönyörü ágygarnitúrája. III. Napoleon is támogatta az ipart és 200.000 frankot fizetett egy csipkeruháért, amelyet Eugeniának ajándékozott.

A francia csipkéken kivül a legnevezetesebbek a brüsszeli és a valenciennei csipkék voltak. A brüsszeli csipkéhez csakis kézzel sodort finom fonalakat használtak, amelyek 20—25 hüvelyk hosszuak voltak. Ezek a fonalak a hajszálnál is finomabbak voltak, mig a francia ipar vastagabb fonalakat használt. Ép ezért, a brüsszeli csipkét a nyári, a francia csipkét pedig a téli ruhákhoz használták. Egy font brüsszeli csipkefonál 4000 frankba került, a belőle készült csipke persze tizszeresébe, sőt huszszorosába is.

A csipkeiparnak a mult században bekövetkezett hanyatlása után csak most észlelhető megint némi fejlődés, miután néhány év óta megint divatossá kezd lenni a csipke. Velencében, az európai csipkeipar kiinduló pontjában, megkisérlették a csipkeverés régi, csaknem elfelejtett művészetének a feltámasztását és Buránoban ismét berendeztek régi mintára egy csipkeverő műhelyt, amelyben fiatal leányok vidám énekszó mellett fonják a fáradhatatlan ujakkal a fonalakat gyönyörü mintákká, kis csillagokká, virágfüzérekké, ingerlő arabeszkekké, rendkivül változatosan és sokféleképen.

Ujabban nagy népszerüségnek örvend a svájci és a csehországi csipke is. Magyarországon pedig a csetneki és halasi csipke kezdte meg hóditó körutját, ugy hogy már a külföldön is kezdik kultiválni.

KIÁLLITÁSOK. Legutóbbi beszámolónk óta hat uj kiállítás nyilt meg, ami azt bizonyitja, hogy a művészeti szezón tetőpontját érte el és egyuttal művészeti életünk mozgalmasságáról tesz tanuságot.

A Nemzeti Szalón, Galimberti Sándor és G. Dénes Valéria kiállításának bezárása, után az Ifju Művészek Egyesületének kiállítását mutatja be, melyen egy csomó fiatal művész tesz tanuságot tehetségéről és egyuttal biztató igéretet nyujt a magyar képzőművészet jövő fejlődésére. Az I. M. E. ezzel a kiállítással módot akar nyujtani az ifju művészeknek az érvényesülésre és lehetővé akarja tenni, hogy a közönség művészi igényeit csekély anyagi áldozatért értékes műtárgyakkal elégithesse ki. Az igen sikerültnek mondható kiállítás művészi színvonalának emeléséhez különösen Tichy Kálmán, Markó Lajos, Nagy Endre, Feleky György, Károly Ernő, Erőss Andor, Lénárd Imre, Szöllősi János, Budai Sándor, Kóbor G. Henrik, Sass Ferenc, Zord Arnold, Deli Antal, Telek Antal és Usitz Béla járultak hozzá jobbnál-jobb művekkel.

Az *Ernst-Múzeum* Hatvany Ferenc báró kiállítása után Batthyány Gyula gróf képeiből és Beck Ö. Fülöp szobraiból rendezett kiállitást. Beck Ö. Fülöp, régi jeles plakett-művészünk, most uj oldalról mutatkozik be. A monumentálitással próbálkozik meg. Kiváló tehetsége itt is megnyilvánul. Művészetében különösen az anyagszerüség, az anyag sajátságának tiszteletben tartása és karakterének érvényre juttatása a dicséretreméltó. Batthyány Gyula gróffal lapunk más helyén foglalkozunk.

A Könyves Kálmán legujabb tárlatán Boromisza Tibor kiállítása után Struck Hermann berlini grafikust van alkalmunk megismerni, aki főleg, mint arcképrajzoló tünik ki. A különböző grafikai techníkák közül leginkább a rézkarcolásnak a mestere, az ilyen eljárással készült téli tájai és női aktjai igen jók, litografiái és vizfestményei azonban kevésbé sikerültek.

A Műcsarnok Csók István kollektiv kiállítását mutatja be, a mester 25 éves művészi jubileuma alkalmából. Most van ugyanis 25 éve, hogy az akkor 24 éves művész „Krumplitisztitók" c. művével aranyérmet nyert a párisi világkiállitáson. Ezt az első sikert még igen sok követte, sőt ezelőtt két évvel elérkezett a mester a legnagyobb kitüntetéshez, a mi művészt érhet: a firenzei „Galleria Uffizi" elhelyezte saját festésü arcképét a művészet halhatatlanjai között. Ennek a sikerekben oly gazdag művészi pályafutásnak majdnem teljes eredményét, a művész egész oeuvre-jét, láthatjuk most a Műcsarnokban. Ott van Csók legnagyobb műve, a „Báthory Erzsébet", ott vannak a pályájának nevezetesebb állomásait jelző ismert és hires alkotásai, a „Thámár", a „Magdolna", a „Nirvána", a „Vámpirok" stb. és ezeken kivül még vagy másfélszáz szebbnél-szebb műve, melyeken végigkisérhetjük az ő egész nyugtalan, forrongó, irányváltozásokban gazdag művészi fejlődését.

Az Iparművészeti Muzeum régi erdélyi török szőnyegekből rendezett kiállitást, mely nagy gazdagságban mutatja be a szőnyegipar fejlődését a XVI. századtól kezdve. A különböző technikákkal készült szebbnél-szebb keleti szőnyegek bemutatásával a Muzeum nagy szolgálatot tett ugy a textil-művészet barátainak, mint az egész magyar iparművészetnek.

A Művészház tavaszi kiállítását nyitotta meg, melyen nagyobbára a szélső művészeti modernizmus hivei vesznek részt, élükön a három zászlóvivővel. Kernstock, Ripp1 Rónai és Vaszary mesterekkel. A régebbi művészek közül még Körösfői-Kriesch, Kosztolányi, Katona, Olgyay szerepelnek a kiállításon, melyen rajtuk kivül nagyobbára az ifju művészgárda van erősen képviselve.

BENCZÚR GYULA KETTŐS JUBILEUMA. Ritka nevezetességü kettős jubileumot ünnepelt a mult hó végén a magyar képzőművészet. Benczur Gyula a nagynevü mester, ülte meg művészi pályafutásának 50-ik és az állami festőmester-iskolai igazgatóságának 30-ik évfordulóját. Most mult 50 esztendeje, hogy Benczúr a Münchenből hazaküldött „Balatoni halász" cimü képével először vett részt hazai kiállitáson. Azóta sikert sikerre halmozva érkezett el a mostani kettős jubileumi ünnepélyhez, melynek idejéül önmagától kinálkozott egy harmadik, a mester életében nevezetes datum. Benczúr ugyanis január 28-án töltötte be életének 70-ik esztendejét. Ennek a három nevezetes alkalomnak a véletlen összetalálkozását használta fel a Képzőművészeti Társulat arra, hogy egy diszülés keretében méltó ünneplésben részesitse a mestert. A diszülés ünnepi szónoka gróf Andrássy Gyula, a Társulat elnöke volt, a művészek nevében pedig Róna József szobrászművész üdvözölte a jubilánst, akit a nevezetes kettős jubileum alkalmából ugy a hivatalos fórumok és kulturintézmények, mint az egész társadalom meleg ünneplésben részesitették.

1914

Képzőművészet

A Budai Szépmüvészeti társulat kiállitása

A Budai Szépmüvészeti Társulat őszi kiállitása nivóban felülmulta az eddigieket, a rendezés azonban sok kivánnivalót hagyott maga után. A kiállitás egyik legkiemetkedőbb képe Országh I. Ferenc halk tónusu és finom rajzu »Fekvő akt«-ja volt; Csik Benedek talán egyik legerősebb oszlopa ennek a társulatnak, két képpel szerepel a kiállitáson, amelyek közül kétségkivül jobb a »Xenia« c. portréja. Kiváló alkotás Vecsey József bravuros technikával megfestett »Krisztusfej« c. üvegfestménye. Itt láttuk még Dongó György már más kiállitásokról ismert »Táncjelenet«-ét és Mayer Rezső érdekes »Kiüzöttek« c. képét. A konzervativak közül Sélley Sándor »Régi város« Sziklay Dezső »Juli és Puli«, Halassy Tibor »Borus hangulat«-a tünik fel. A grafikát Szücs Pál és Mészáros Mihály képviselték igen tehetségesen; a szobrok közül Zólyomi Zierlich Rezső »Jézus« c. fafaragása és Eschenbach Jenő »Borizü hangulat« c. karrikaturaszerü kerámiája aratott sikert.

E kiállitásnak a keretében mutatta be Jancsó Béla közelmulti munkásságának gyüjteményét. A fiatal, tehetséges festő nagy fejlődést mutat és ha még nem is kiegyensulyozott, ha kissé nyugtalan, forrongó, de sokat igérő tehetség. Anyagából a »Horgászó fiuk« a »Téglagyár«, »Merengő«, »Hazafelé« és a »Félakt« a legkiválóbbak.

A Paál László Társaság kiállitása

A Nemzeti Szalonban rendezte meg jubiláris kiállitását a keveset szereplő, de értékes müvészekből álló Paál László Társaság. A kiállitáson 135 müvel szerepelnek a társaság tagjai, melyek között ezuttal kivételesen a Barbizonban fiatalon meghalt nagymester is szerepelt néhány tájképével. Munkáit a buskomorság, mély érzés uralja. Az itt szereplő művészek között egyedül Tornyai János közeliti meg. Ő használ olyan mélyzengésü szineket, mint Paál László De ennek a társaságnak nem is célja, hogy a mester utánzója legyen, csak eszményképül tüzték maguk elé, mint a természet utáni festéstudás tökéletességét. Ez a törekvés meg is látszott ezen a tárlaton, ahol főleg tájképek boritották a falakat. Vesztróczy Manó »Hullámzó tenger« és müterem interieurját buja szinek uralják. Ragyogó, a most már izzóan magyarrá lett Biró József nehány vászna, »Atültetés« »Déli pihenés« és egy a feleségről festett muzeális értékü portrait. Lakatos Arthur »Pécsi látkép«-e üde szinpompájával tünt fel. Feszti Masa »Szent Erzsébet«-e elsőrangu érték poetikus megoldásával, alakjának megható szépségével. Tornyai János »Betyárszerelem«-e is egyik legpregnánsabb képe a kiállitásnak. A többi szereplők között, Zsótér Ákos szürkekék tónusban tartott kitünő figurális képei, Jobbágyi Gaiger Miklós, friss szinekkel és kiváló perspektivával megfestett »Szajnaparti részlet« és »Notre Dame templom«-a. Diener Dénes Rudolf pasztell csendélete, Szigeti Jenő erőteljes szinezésü tájai, Reiter László dekorativ temperája (Lovak) Förstner Dénes japános szépségü balatoni hangulatai emelték a kiállitás sikerét.

A K. U. T. kiállitása

Az idei 1934 év utójának egyik legérdekesebb, egyben egyik legértékesebb kiállitása a KUT kiálitása volt. Nyugodtan elmondhatjuk ezt, nemcsak azért, mert nemcsak az »Uj«-ra való törekvés, nemcsak a forrongás és az elmondanivalók uj kifejezésmódjának kezelése jutott érvényre, hanem bizonyos leszürt eredmények uralták ezt a kiállitást. A kiállitó müvészek, mintha észrevették volna, hogy a természetet nem szabad az ujszerüségért teljesen elhagyni, és mindinkább visszatérnek hozzá, a minden müvészetek ősanyjához. A festők között Szönyi István »Testvérek« c. temperája, Perlrott Csaba Vilmos »Kompozició«-ja muzeális értékek. Fenyő György rajzban csaknem naturális, mégis dekorativ hatásu »Tengerparton ülő Nő«-je, Benáth Aurél »Merengő« és »Arckép« c. képei, Graber Margit erőteljes »Konyharészlet«-e és dekorativ figurálisa, Halápy János halk tónusu »Tükör előtt«-je, Márffy Ödön »Nő az olvasóval« nagyban emelték a kiállitás sikerét. Nagyon tetszett Egry József ragyogó, napsugaras és poétikus két képe »Hegyi ut« és »Esti fényben«, Barcsay Jenő erőteljes »Táj«-a, Czigány Dezső »Ut« c. képe, Szobotka Imre »Öreg templom« és »Ut« c. képei, Modok Mária »Anyaság« c. munkája.

A szobrászok nagy haladásáról tanuskodik ez a kiállitás, legelső közöttük Medgyessy Ferenc. Karakterisztikus »Római férfi« portréjával és ősi magyar erőtől duzzadó »Hortobágyi biká«-jával a legkiválóbb élő magyar szobrászok közé küzdötte jól magát. Baksa Soós György »Leányfej«-e kifejezésteljes. Tehetséges Boda Gábor is, »Sebesült parasztasszony«-a kissé erőltetett. Megérdemelten aratott sikert Halápy Takács Julia jól megformált aktjával. Monumentális Varga Oszkár »Álló leány«-a és kiállja a legszigorúbb kritikát is erőteljes férfiportréja. Kiválóak a Párizsból visszatért Hiesz Géza portréi, Szomor László »Halászok« genre szobra, Schaar Erzsébet »Női figurá«-ja és Szandai Sándor női portréja.

Az Uj Szalon Akt kiállitás

Az Uj Szalon téli idényét az akt-kiállitással kezdte meg. Nagy érdeklődés kisérte végig ezt a kiállitást, de kár, hogy a feladott penzum kedvéért feláldozták a müvészi nivót. Nagyon sok olyan alkotást láttunk a kiállitáson, a téma, az »akt« kedvéért, amelynek inkább másutt lett volna a helye. A kiállitás helyiségét a vernissageon szorongásig megtöltő közönségnek volt miben gyönyörködnie is. A legkiemelkedőbb alkotás Kövér Gyula »Nyugtalan álom« c. kompoziciója, amely ugy rajzban, mint szinben és kompozicióban messze felülmulta a kiállitás általános nivóját. Feltünő haladásról tesz tanuságot Mezey Arthur skurzos aktja, mellette Prohászka József széles ecsetkezelésü és egyéni felfogásu munkája. Bravuros technikáju Jobbágyi Gaiger Miklós »Beszélgető modellek« c. képe. H. Deák Adrienne »Fürdő nő«-je is méltó a dicséretre. Demjén Erzsébet képe utánérzésről tanuskodik, de rajztudása kétségtelenül van. Robusztus erejével feltünt Kövess Boldizsár férfiaktja. A modernek között már több az elsőrendü alkotás. Itt láttuk a Párizsban élő Bruck András egészen absztrakt »Heverészés«-ét, Udvary Pál »Fürdőszobában« c. képét, amely duzzad az erőtől. Papp-Kökényesdyné »Nyár« c. kompoziciója egyszerü eszközökkel éri el sikerét. Nagy reményekre jogosit Kovács Andorné jól rajzolt tanulmánya, feltünő haladásról és egészen egyéni technikáról tanuskodik Kristófi Arpád »Müteremben« c. képe és néhány érdekes grafikája. Kern Andor és Kelemen Emil munkái tehetséges alkotások. Kiváló Gerley Dezső »Akt az ablaknál«, Fehérváry Mária rálátásos aktja, a fekvő aktnál a rajzban hiba van. Brilliáns rajztudásról tanuskodik Héya Zoltán és Radnóti Kováts Árpád egy-egy rajza, jók még Somló Jenő, Vajda Ferenc, Idrányi Tibor,

Clauder Margit munkái. Porter Paula igen gyenge munkákkal szerepelt. Tőle sokkal többet vártunk A szobrászok is igyekeztek kitenni magukért, de ezek között is igen sok a gyenge alkotás, a számos egészen kiváló mellett. Kiemelkedik Győri Gyula fafaragása, Kövesházi Kalmár Elza »Dárdavető«-je Moiret Ödön bronzfigurája. Finom vonalvezetésü Putz János »Sappho«-ja, Szőcs Szilárd »Pandorrá«-ja, D. Varga Irén »Terrakotta« c. munkái. Lukács Sándor »Gladiátor«-a és »Bacchus«-a nemcsak, hogy gyengék, de az utóbbi különösen inkább egy sörgyár reklámján, mint egy művészi és nívós kiállításon foglalhatna helyet.

Karácsonyi kiállítások

Karácsony előtt értel el a képzőművészeti idény a csucspontját. A megszokott kiállítási helyiségeken kívül csaknem mindenütt, ahol csak képeket lehetett felaggatni és szobrokat lehetett felállitani, mütermekben stb. nyiltak kiállitások és várták a vevőt. Ez, ha gyéren is, de mindenüvé jutott; több, mint az utóbbi években. Sajnos nem volt módunkban minden kiállitást végignézni s igy csak néhányról tudunk beszámolni. A mütermi kiállitások között igen értékes volt Rainerné Istvánffy Gabrielle gyüjteménye. A cicák kedves festője igen komoly művésze nemcsak az állatfestésnek, hanem a tájképnek, sőt a portrénak is. Gyüjteményének kiváló darabjai: »Tehenek a Balatonon« »Juhok az akol előtt« »Bivalyok« »Éva« »Kutyacsalád« és a »Havas táj«.

Dr. Nagy Béláné Vajnovszky Kriszta is mütermében ad számot munkásságáról, mintegy 100 képpel. A »Holdvilág utca« »Napfürdő« »Bivalyok között« »Eteto« és »Nagybányai utcarészlet« tetszettek a legjobban.

A Nemzetközi Klubban is két fiatal festő szerepelt. Gr. Károlyi Viktorné kiváló rajztudásu, konzervativ festő. Bravuros technikája monumentális alkotásokra jogosit a fel. Kár, hogy nem szerepel gyakrabban a kiállitásokon, mert tudásával a legkiválóbbak közé emelkedhetne. Portréi finomak, lehelletszerüek. Nagyon értékesek munkái közül a »Sárga veszedelem«, »Hazafelé«, »Anya és gyermeke«, »Kleopátra« és női portréi. Halvax Gyula már modernebb piktor. Leegyszerüsitve oldja meg a legnehezebb problémákat is. Balatoni képei bravurosan megfestett szin-álmok. »Hegyi beszéd« c. kompoziciója pedig kiváló művészi alkotás.

A Magyar müvészek és müpártolók egyesülete, az Uj Szalon egyik termében rendezte karácsonyi kiállitását és a magyar művészet legkiválóbbjait vonultatja fel. Itt látjuk Kernstock Károlyt két elsőrangu kompoziciójával, Iványi-Grünwald Béla két temperáját, Diener Dénes Rudolf két kiváló utcarészletét, Reiter László finom temperáit, Gedő Lipót ötletes karikaturáit. De a többi kiállitó is igyekszik a legnívósabb munkákkal emelni a kiállitás sikerét. Kár, hogy a napisajtó mostohán kezelte ezt a kiállitást, noha ugy a kiállitó művészek, mint az anyag megérdemelte volna a megemlékezést. Monostori Moller Pál »Lóverseny«, »Kocsikorzó« c. képei halk tónusukkal és mozgalmasságukkal tünnek ki D. Kabath Alexandra nevével először találkoztunk. Kiváló rajztudásu, nagy fantáziáju tehetséges festő, aki több önbizalommal előkelő nevet vivhatna ki magának a művésztársadalomban. Póth I. József dekorativ tájaival járul hozzá a sikerhez. Ilosvai Vargha István »Aszfaltozók« erős szinekkel megfestett képe és egy szénrajza aratott megérdemelt tetszést; Zádor Istvánnak itt látjuk kiváló portréját. Aikelin Lajos fekvő aktja kiváló alkotás. Nagyon tetszett Kontuly Béla ujszerü csendélete és Geiszler Emil neoklasszikus tanulmányfeje. Ötletesek és artisztikusak Kandó Gyula és Valér Erik diszlettervei. Szandai S. kerámiája és Makovényi »Megbánás« c. szobra igen jók.

Az Uj Szalon karácsonyi kiállitásán minden irány hive megtalálja, amit keres; de dominál a konzervativ irány. Mint általában az ilyen karácsonyi kiállitásokon, itt sem léptünk fel felfokozott igényekkel, de azért volt néhány munka, amely megyérdemli, hogy észrevegyék. Itt van pl. Náray Aurél »Pásztorok« c. lehelletfinom kompoziciója. Mészárosné Kisfaludy Mária jól megrajzolt, magyaros »Gádoros ház«-a, F. Aranyossy Artur nagy fejlődést mutató »Pipázó férfi«-je. Csabonyi Antal hangulatos, párás »Balaton«-ja, Kotoff Olivér jó megfigyelésre valló, szeretettel megfestett »Kutyaportré«-ja. Jankovichné Arkay Lidia »Tabáni kép«-e, Idrányi Tibor hangulatos »Hortobágy« és »Régi udvar« c. képei. A modernebb irányt Gách Magda néhány érdekes tájképével és kiválóan megrajzolt »Kövesdi asszony«-ával, ezenkivül Gömöri Raidl Ida »Arácsi szőlőben« c. képével képviseli. Artisztikus Hepke Elemér »Mezei virág« csendélete, Jancsó Béla »Dunai táj«-a. Nagyon szép munka Jávor Béla »Tájkép«-e és Polónyi Jolán »Margarettek« c. képe. Tobisch Ilona »Lőcsei utcá«-ja és Horn F. Nándor »Hazafelé« c. képe erőteljes, hivatott művész alkotása. A pasztell kezelői közül elsősorban Deák János bravurosan és sok szeretettel megfestett »Édesanyám« és »Gyermekportré« c. képeit kell megemliteni. Azután itt van az ugyancsak kiváló technikáju és erőteljes szinezésü képeivel Muhoray Mihály. Moker Gyula »Erdő széle« c. képe poétikus, Gyárfás Zsuzsa »Csendélet« c. pasztelje komoly rajztudásról tanuskodik. Az akvarellisták közül Jeney Zoltán »Lellei udvar«, Glock Klári jól felépitett, kissé túlzsufolt »Interieur«-je érdemel említést. Ifj. Cseny Lajosról külön kell megemlékezni, mert — bár alkotása nem marad sokkal a már beérkezett akvarellfestőké mögött — östehetség, aki minden előtanulmány és iskolázottság nélkül produkált sokat igérő munkát. A szobormüvek közül Forgách Hann Erzsi kerámiái, Bereznay Bernola Károlyné »Merengés« c. aktja és Szőcs Szilárd férfiaktja aratott sikert.

A Műcsarnok jubiláris kiállitásáról következő számunkban számolunk be. (s. k.)

A hetvenéves Csók István.

Jubiláris kiállitással jelenti be a nyilvánosságnak Csók István, hogy 70 éves. A magyar piktura egyik legkiválóbb mestere nagy harcokon át jutott el müvészetének mai állomására; harcolt önmagával, és harcolt azokkal, akik ellentétes müvészi hitük és meggyőződésük miatt szemben állottak vele. A hetven év sikerek, harcok, harcok és sikerek utja volt; a hetvenedik év, az élet teljén, már a teljes megbecsülés és teljes értékelés jegyében köszönti a jubiláló müvészt. Téma- és szingazdagsága, fantáziája a modern magyar piktura elsői közé emelte. Egy generációt nevelt fel; nemcsak tanára volt a fiatal festőgenerációnak, de utmutatója is müvészi törekvéseiknek. A fény és szinek festője Csók István, és köszöntjük őt azzal a hittel, hogy a hetvenedik év csak állomás és az eljövendő évek is meglepetéssel fognak szolgálni bámulóinak, hiveinek, és ha vannak még, ellenségeinek is.

Loyd George:

. . . Engem nem nyugtatnak meg a nagy államférfiak kijelentései hogy ők mindent el fognak követni a háborus veszedelem elhárítására. Akik tudni akarják milyen nagy a veszély, próbáljanak valamelyik biztositó társaságnál ötéves biztositást kötni a háboru ellen.

sem a sok pécsi jóltevőt, akik pénzbeli adományukkal járultak a táborozás költségeihez. Amikor úgy táborozás végén visszatekint a hálás cserkész szív e sok jóra, amelyben jó szivek jóvoltából részesült, önkéntelenül röppen el az ajkról a szív mélyéről felszakadt fohász: Adj Uram minél több ily jó szivet, hogy e feldult ország törpére kárhoztatott népe minél jobban megszeresse egymást s a pártoskodás turáni átkával sujtott maroknyi nép szive eggyé forrjon, összedobbanjon. Ég Ura, adományok osztogatója, fizesd meg nekik százszorosan, amit velünk tettek.

Vége a P. C. F. négyheti táborának, vége a romantikus, mese szerü szabadban élésnek. A vidám életet visszhangzó erdők elcsendesednek, a párolgó ételillattól áradozó tüzhelyek mélységeit betemette a szorgos cserkészkéz, ledőlt az ég felé nyuló tábor árboc, amelyen a trikolor lengett, minden eltünt csak az elmult szép napok emléke él a fogékony gyermeki szivekben s meg a hála, akiknek mindezt köszönhették. Hálatelt szivük emelte bárdolatlan keresztje hirdeti elmult táborozásuk napjait s rajta a felirás: „A P. C. F. cserkészek 1922. VII/14—VIII/12. táborozásuk emlékére." Keresztet emeltek táborozásuk helyén mert a keresztben látják azt a szimbolumot, amely alatt küzdeniök kell, mert ez az a jel, amelyben az élet küzdelmei közepette győzni fognak.

(Krónikás.)

A közalkalmazottak felemelt átmeneti segélye

Budapest, aug. 12. — A közalkalmazottak nemzeti szövetsége igéretet kapott a kormánytól, hogy az eddig átmeneti segély összegét augusztus 1-től kezdve 100 százalékkal felemelik.

Guny az angol-francia egység

Páris, aug. 12. — A londoni értekezlet jelentősebb része ma este véget ért. Bizonyos, hogy a vita berekesztésénél ismét ünnepelni fogják Anglia és Franciaország megbonthatatlan egységét. Ezek a szavak azonban gunyosan fognak elhangzani a két államférfi ajkán.

Csütörtökön ül össze a nemzetgyülés

Budapest, aug. 12. — A nemzetgyülés valószinüleg csütörtökön, augusztus 17-én ül össze ujból, amikor a bizottságok által letárgyalt vagy részben tárgyalás alatt levő javaslatokról szóló jelentéseket terjesztik be. A pénzügyi bizottság ugyancsak csütörtökön délelőtt tárgyalja le a társulati adó hátralevő részeit. A Ház elé terjesztik a négy adójavaslatot, amelyekre Almássy László a sürgősség kimondását fogja kérni. Ekkor kerül a Ház elé a tisztességtelen versenyről és a muzeumok önkormányzatáról és köteles példányok beszolgáltatásáról szóló javaslat.

Országos intézkedések a drágaság ellen

150 árdrágító — Az uzsorabirósági eljárás módosul — Az árdrágítókat internálják

Budapest, aug. 12. — Az országos árdrágító bizottság repülő bizottságai a rendőrséggel a budapesti razziákon megállapitották, hogy a hus ára indokolatlanul magas és a zsirt is drágán árusitják. A Rákóczi-uti kereskedők 15—20 százalékkal leszállitották az árakat, mégis ma délelőtt 150 árdrágitót jelentettek fel Budapesten. A belügyminiszter elhatározta, hogy a sulyosabb esetekben nem riad vissza az árdrágitók internálásától sem.

A kormány rendeletet adott ki, amelyben az uzsorabiróságnak az árdrágító visszaélésekről szóló eljárásának 19. szakasza helyébe a következő rendelkezés lép: Az uzsorabiróság elsőfoku itélete ellen csak semmiségi panasznak van helye, ha a biróság ténybeli megállapitásai az iratokkal ellentétbe jöttek vagy helytelen ténybeli következtetés történt. A semmiségi panaszt a Kuria birálja el soron kivül ép igy az elsőfoku biróság fogvatartási végzését is. Az ujitást minden olyan ügyben alkalmazni kell, amelyben elsőfokon még nincs itélet.

Kirek néhány sorban

Az utolsó tuszszállitmány aug. 3-án elhagyta Rigát, ezért az ottani magyar hadifogoly bizottság feloszlik. — **A kenyér** kilója Bécsben hétfőtől kezdve már 3150 korona. — **A devizaközpont** tagsági dija évi 5000 svájci frank. — **A litván** alkotmányozó nemzetgyülés elfogadta Litvánia alkotmányát. — **Héjjas** Iván a részére már tavaly rekvirált két szobás lakásból eltávolittatta Eötvös Bálint főbérlő butorait. — **Schultz** Lajosné fővárosi kereskedő 3 milliós árucsalás után Amerikába akart szökni, de a hajóra szálláskor növéreivel együtt letartóztatták. — **A magyar marhakereskedők** bojkottálják Ausztriát, mert nem engedélyezte követeléseik osztrák devizában való kifizetését. — **A félbarna** kenyér ára Budapesten forgalmi adóval 80, a barnáé 66, zsemlye 5.50 korona, fényüzési adóval 6.50. — **Egy petroleumtartály** a Magyar Petroleumipar rt. telepén felrobbant, a tüzet két óra mulva lokalizálták. — **Wurm** József vak munkás 13 éves leányát örökbefogadás örve alatt Budapesten elrabolták. — **300 kivándorló** indult ma reggel a keleti pályaudvarról Amerikába. — **15.000 cserkész** van Magyarországon és igy a cserkészet terén a harmadik az egész világon.

ROBINSON CRUSOE
AMERIKA LEGNAGYSZERŰBB FILMREMEKE.

A pécsi művésztelep kerti ünnepélye

Pécs, aug. 12. — Ma délután és este zajlott le a kedves és művészi tehetségektől duzzadó bohémtanyának, a pécsi művésztelepnek kerti ünnepélye. Az amugy is természeti szépségekben gazdag szemináriumi szőlőt a művésztelep rendezősége izlésesen feldiszitette s vonzó programmjával élénkké, szinessé, változatossá tette. Volt minden, amit a művész fantázia elénk varázsolhatott. Maguk az országos nevü művészek is résztvettek a lekötelező szivélyességgel fogadott vendégek szórakoztatásában. A jelmezes művésznövendékek tarka csoportját élénkké tette a szemináriumi szőlő évezredes fái alatt hullámzó előkelő közönség.

A délutáni órákban karikadobás, labdadobás, dühöngők bódéja, jósnő és egyéb kedves szórakoztató számok kötötték le a közönség figyelmét. Este a bábszinház, kabaré kacagtatta meg a közönséget. Szünetek alatt cigányzenekar játszott.

A művészek kerti ünnepélyén megjelent Fischer Ferenc dr. főispán is, Oberhammer Antal nemzetgyülési képviselő, Pintér Ferenc helyettes polgármester, Fischer Béla alispán helyettes, továbbá a város számos előkelősége. A vendégeket Csók István festőművész, Lyka Károly a képzőművészeti főiskola rektora, Rudnay Gyula, Nemes József festőművészek, Pilch Dezső főiskolai tanár fogadták a növendékekkel együtt.

Az esti órákban konfetti, szerpentin csata és tánc szórakoztatta a fiatalságot. A közönség a legjobb hangulatban töltötte a susogó fák alatt a kelelmessé tett estét és hálával adózott a rendezőségnek, amely a művésztelep vezetőin és növendékein kivül Csók Istvánné, Pilch Dezsőné, Pilch Andorné, Báthory Malmos Sándorné, Nemes Józsefné és még több kedves hölgy egészitett ki fényes sikert biztositva a művésztelep estéjének.

Hatvan százalék a kincstári házhaszonrészesedés

Pécs, aug. 12. — A hivatalos lap tegnapi száma közli a kincstári házhaszonrészesedésről szóló legujabb rendelkezést. E szerint az 1922. év III. lakbérnegyedétől kezdve az 1918. évi állami házadó alapjául vett haszonérték 60%-a fizetendő kincstári haszonrészesedés fejében, ha a lakbér a lakásrendelet értelmében az 1917. évi bérnek csak négyszeresére emelhető. Ehez az összeghez az 1918. évi állami házadó alapjául vett haszonérték további 20—20% ának megfelelő összeg járul hozzá minden olyan házbér többlet után, a mely többlet az emlitett béremelés összegén felül az 1918. évi házadó alapjául vett haszonértéknek legalább 50 és legfeljebb 100% át teszi ki.

A mozi kulturintézmény

Budapest, aug. 12. — A mozik bérének megállapitásáról kormányrendelet jelent meg, amely szerint a mozi kulturintézmény és a helyiség bére vita esetében az üzem tiszta jövedelmének alapul vételével kell megállapitani.

A hatósági lisztre jogosultak jelentkezése

Pécs, aug. 12. — A polgármester ma megjelent hirdetménye közli, hogy a kedvezményes hatósági lisztellátásra igényt tartók összeirása, mint már jeleztük, augusztus 16—19-ig, szerdától szombatig, délután 4—7 óra között lesz, amikor a 11 élelmezési kerületi irodában lehet jelentkezni. Az ellátandók személyenkint és havonkint 6 kilogramm kedvezményes áru lisztet fognak kapni.

Az igényjogosultságot a később megalakitandó közjóléti bizottság fogja megállapitani. Egyelőre a kerületekben a következő bizottságok végzik az összeirást.

Az I. kerületben Bercsényi-utca 4. alatt levő irodában az összeiró bizottság elnöke Radócsay Imre, tagjai Kohn Mór tanitó és Ratanics János.

A II. kerület helyisége a belvárosi fiuiskolában van Hamerli Imre elnöklete alatt, a tagok Bubregh János tanitó és Dóczy Károly.

A III. kerületi bizottság Arpád-utca 43. alatt müködik, elnöke Ruzsinszky Béla, tagjai Daláth Jenő és Kovács János.

A IV. kerület helyisége Makár-utca 38., elnöke Kollár Károly, tagjai Hoch József tanitó és Haidu József.

Az V. kerület helyisége Makár-utca 16., elnöke Záray Károly dr., tagjai Lovrics Antal és Kósa József.

A VI. kerület helyisége a városi felső kereskedelmi iskola, elnöke Marton Ferenc, tagjai Csernyánszky Lajos és Balázs Ignác.

A VII. kerület helyisége az Ágoston-téri népiskolában van, elnöke Blázsovics Ignác, tagjai Mátyus István és Bán Imre.

A VIII. kerület helyisége Ágoston-utca 78. alatt van, elnöke Vlasics Ferenc, tagok Heinczelmann Antal és Dalos Ferenc.

A IX. kerület helyisége az Ágoston-téri fiuiskolában van, elnöke Ruzsávy János, tagjai Magyar Károly és Nagyházy József.

A X. kerület helyisége a Felsővámház-utcai iskolában van, elnök Keresztény János, tagok Dillmann Antal és Gondos Imre.

A XI. kerület, amelyhez Pécsbányatelep is tartozik, helyisége a gyárvárosi iskolában van, elnök Gyimóthy Gyula, tagok Ziegler Gyula és Schmidt József.

A jelentkezők kötelesek rendőri bejelentőlapjukat és hitelt érdemlő egyéb okmányaikat is magukkal vinni, melyekkel igényjogosultságukat igazolják. Nyomatékosan figyelmezteti a polgármester a jogosultakat, hogy összeirásuk, illetve igényjogosultságuk megállapitása céljából feltétlenül jelentkezzenek, mert hatósági lisztet az egész év folyamán csak azok kaphatnak, akiknek jogosultságát e jelentkezés alapján megállapitják. A lisztellátást érintő viszonyokban az év folyamán beálló változásokat az igényjogosultaknak esetenkint haladéktalanul ugyancsak be kell jelenteniök a kerületi élelmezési irodában.

Akik a hatóságot félrevezetik, a lisztutalvánnyal üzérkednek, vagy a lisztet állatetetésre használják fel, azokat 2000 koronáig pénzbüntetéssel és 15 napi elzárással suithatják.

— **Pécs és Győr keresztény ujságírói egy táborban.** A győri keresztény hivatásos ujságirók ma délután gyülést tartottak, amelyen Puskás Jenő a Baranyai Magyarság volt szerkesztőjének felszólalása után nagy lelkesedéssel, egyhangulag kimondták, hogy csatlakoznak a pécsi keresztény ujságirók mozgalmához és megalakitják a helyi szervezetet. Az aug. 20-án tartandó felszabadulási évfordulóra Győrből Hevessy Jenő az ottani MTI. vezetője, Nagy Gyula a Dunántuli Hirlap szerkesztője, Csapkay Sándor a Dunántuli Hirlap munkatársa és Csokonay Vitéz Mihály a Győrvármegye főszerkesztője utaznak le Pécsre. Puskás Jenő pécsi szerkesztő a dunántuli keresztény ujságirók megszervezésének ügyében ma este Szombathelyre utazik.

— **A papirárak.** A papir árai a magyar korona csökkenő árfolyamának arányában emelkedtek a mult héten, aminek folytán a nagykereskedők eladásaikat a minimumra szoritották, főleg azért, mert a behozatal szinte leküzdhetetlen nehézségekbe ütközik, az itteni készletek csekélyek, de meg mindenki a helyzet tisztulását óhajtotta bevárni. A magyar korona zürichi árjegyzésének ujabb emelkedése sem tudta az üzletet megélénkiteni már csak azért sem, mert magyar koronákban külföldről egyáltalában nem lehet ajánlatot kapni. Az osztrák gyárak arra való hivatkozással, hogy a cellulozet nekik cseh vagy más idegen valutáért kell vásárolniok, sem osztrák, sem magyar koronáért eladni nem hajlandók, illetőleg magyar koronákban való eladásnál a leszállitáskor kialakuló zürichi paritást kötik ki. Sulyosbitja a helyzetet, hogy az osztrák gyárak tul vannak halmozva megrendelésekkel és csak kivételesen vállalnak el még nyomó- vagy fogalmazó-papirosra megbizásokat, mert a nagy vizhiány miatt a szükséges köszörületet nem tudják előállitani. Budapesten ezidőszerint tulajdonképen nincsenek kialakult árak. A nagykereskedők a julius 29-iki árakra 60—100% felárat kérnek, de még ilyen árakon sem igen szállitanak. A Máv. utolsó versenytárgyalásán, amelyen 30 vaggon papiros szállitását adták vállalatba, famentes papirosért 215 K-t, fogalmazóért 140 K-t, kenderpapirosért 350 K-t, simitatlan nyomópapirosért 110 K-t, vékony irodai papirosért (flórposta) 290 K-t kértek el. Azóta azonban az árak tetemesen emelkedtek, a mit nem kis mértékben elősegitett az is, hogy a Silos rakárainak lefégésénél nem kevesebb, mint 20 vaggon papiros pusztult el, amelyet pótolni nem lehet. Különösen nagy a hiány rotációs papirosban, amelynek névleges ára 80 K, de tulajdonképen ezért az árért is alig lehet kapni. A Csehországból való behozatal, miután ott a belföldi ár 4—4.50 cseh korona, tökéletesen ki van zárva, de Ausztriából sem igen lehet importálni, mert az osztrák gyárak Olaszországban 1.50 lirát érnek el, a magyar fogyasztás pedig ezt az árat megfizetni nem tudja.

— **A pécsi kereskedők testületének vezetősége** vasárnap d. e. fél 11 órára a testület összes tagjait, fontos értekezletre a testület helyiségébe meghivja.

— **Erdősitési jutalmak.** A földmivelésügyi miniszter a kopár és futóhomokterületeken az 1909—1915. évben önként teljesitett erdősitésért jutalmazásra a következő erdőbirtokosokat találta érdemeseknek: elsőrendü elismerő jualomra: Gyönk községet, a darányi és a somogyacsai volt urbéreseket, a másodrendü elismerő jutalomra a drávatamási volt urbéreseket. A nevezett erdőbirtokosok elismerő oklevelet kaptak, a közreműködő alkalmazottak pedig 500—3000 koronáig terjedő pénzjutalomban részesültek.

— **A Pius-főgimnáziumban** az első osztályba való felvételi vizsgálat a tankerületi főigazgatóság határozata szerint aug. 30-án tartatik meg. A vizsgálatra jelentkezni csak aug. 26-áig lehet. A jelentkezés alkalmával be kell adni az elemi iskolai bizonyitványt (könyvecskét) és a felvételi dijat (20 kor.) letenni.

— **A Polgári Casino** vezetősége hogy tagjainak kellemes estét szerezzen, vasárnap este fél 9 órára meghivta helyiségébe Forelli büvészt. A tagok dijtalanul nézhetik mutatványait.

— **A Sétatéri Kioszkban vasárnap, folyó hó 13-án délután elsőrangu zenehangverseny lesz. Kitünő hideg és meleg ételek. Frissen csapolt sör. Számos látogatást kér Rujder Sándor, a Sétatéri Kioszk bérlője. Telefon 8-00.**

— **Marólugot ivott.** Szabó Sándorné 34 éves asszony ma délelőtt a Felsőbalokány-utcában levő lakásán marólugot ivott. A mentők beszállitották a városi közkórházba. Állapota sulyos.

— **Árdrágitási feljelentések.** Bredl István dr. segédtanfelügyelő feljelentette Horváth István cipészmestert, hogy egy cipősarokra tett foltért 300 koronát számitott fel, holott ezelőtt hat héttel ugyanazt a munkát 50 koronáért teljesitette. Minthogy ez a munka az egész cipő elkészitésének ötvenedrészét teszi, ilyen arányban egy pár cipő 15.000 koronába kerülne. — Csépán Elemér és Kondor János feljelentették az Arany Hajó étterem tulajdonosát, mert egy zöldpaprikáért 15 koronát számitott. A rendőrség mindkét ügyben megindította az eljárást.

— **Rendőri hirek a felhőkarcolók városából.** A modern rendőr az élet pionirja. Még pihenés közben is a törvények leghivebb őrzője. A mai kor kriminologiájában két nézet alakul ki a letartóztatással és büntetéssel szemben: a bünök megakadályozása és a bünözni szándékozóknak preventiv intézkedésekkel a tett elkövetése előtt való jóutra terítése. E két nézet megtestesitőit a newyorki rendőrség két kiváló markáns tagja alakitja „Az éjféli cimborák" c. bünügyi drámában elsőrangu sujet keretében az amerikaiaktól megszokott pazar és kifogástalan rendezésben, káprázatos fotografiákban.

— **Ellopták a pénzét.** Lőrinc Józsefné szül. Peti Sári drávaiványi asszony ma feljelentést tett a rendőrségen, hogy egy Ferenciek-utcai bőrkereskedésben mialatt vásárolt, valaki ellopta 6000 koronáját. A rendőrség keresi a tolvajt.

— **Anyakönyvi hirek.** Az anyakönyvi hivatalban a mai napon a következő haláleseteket jelentették be: Kokanovszky Antal rk. 59 éves, Csordás Józsefné sz. Molnár Erzsébet rk. 52 éves, Heid Margit rk. 69 éves. Finák János rk. 60 éves.

A hét folyamán házasságot kötöttek: Muth Henrik timár és Lockner Berta. Klopp Gyula cipész és Bihácsi Anna. Üri János droguista és Birgl Gizella. Petrovics István városi zeneiskolai tanár és Ludwig Vilma. Neusiedler Jenő kir. törvényszéki titkár és Szmodis Etelka. Bognár Ferenc vonatfékező altiszt és Farkas Terézia kisbirtokos. Latincsics Elek füszerkereskedő és Horvát Margit. Horvát Elemér és Latincsics Margit. Szünder István szabó és Jakab Katalin. Csötörtök József dr. orvos és Eötvös Erzsébet. Kovács István csendőrgazdászati tiszthelyettes és Nagy Mária. Zöld Ferenc erdei munkás és Selymi Mária.

— **Talált tárgyak.** A Havihegyi kápolna mellett találtak egy sötétszürke bélésü gyermek Bocskay-sapkát, a Megye- és Papnöveldeutca sarkán 100 koronát, az Apollóban egy fehér csontnyelü kést több körömtisztitóval, a Ferenciek-utcában 500 koronát, a Malom-utcában egyik éjjel egy fehér kacsát. Igazolt tulajdonosaik átvehetik a rendőrségen.

— **Elveszett** a sétatéren péntek este egy drapp férfikalap. A szives megtalálót kérik, hogy jutalom ellenében a Dunántul kiadóhivatalában adja le.

— **Ne alakittasson női kalapot** addig, mig meg nem nézte Kertész Ferenc kalapgyártóüzem legujabb párisi és bécsi mintaformáit. Megtekinthető külön női kalaposztályban Munkácsy Mihály-u. 27. Ugy uri, mint női kalapátalakitások a legmodernebb formákra gyorsan eszközöltetnek. Telefon 9-65.

— **Mielőtt ingatlant vesz, nézze meg Hunwald bank, Király-u. 17. kirakatát,** hol mindenféle ingatlanok adás-vétele elő van jegyezve.

— **Ének és zongora órák** kezdőknek és haladóknak hangképzés bécsi iskola szerint, operák, operettek és dalok betanitása. Szeptember 1-től kezdődőleg jelentkezés kedden és pénteken d. u. 4—6-ig Csarsch Jenőné báró Bedeus Bella, Takarékpalota földszint 16

— **Szeplője, májfoltja nem lesz,** ha Éden-crémet használ. Kapható: Éden-parfümérie, Szinház mellett.

— **Divatos női nyári ruhák** készen Löwy cégnél. Ferenciek-utca 1.

— **Figyelem!** Módszeres zongora és hegedüoktatást ad Keller János városi kántor, zeneoktató. Lakás: Kisfaludy-u. 6.

Megfojtotta az apósát

12 nap után exhumálták

Pécs, aug. 12. — Baranya vármegye szentlőrinci járásának csendes községeit egy rémes gyilkosság tartja izgalomban. Egy hirtelen halálesettel kapcsolatban kelt suttogva szárnyra a hir, amely eljutott a csendőrség füléhez s kezdetét vette a nyomozás.

Kacsóta község határában *Mándy* Sámuel uradalmához tartozó Poszéri-pusztán mintegy két héttel ezelőtt halva találták Biró Mihály 55 év körüli gazdasági cselédet. A holttest kinn a mezőn a csőszkunyhó közelében feküdt. A községi halottkém felületesen kiállitotta róla, hogy az idősebb ember szivszélhüdésben halt meg. Ennek alapján annak rendje és módja szerint eltemették.

A temetés után kezdték rebesgetni a pusztán, hogy az öreg Biró Mihály nem természetes halállal halt meg, hanem a veje fojtotta meg, akivel már hosszabb ideje rossz viszonyban volt anyagi differenciák miatt. A szóbeszéd a csendőrség füléhez jutott, megkezdte a nyomozást és hamarosan teljes világosságot is deritett a rejtélyes ügyre.

Biró Mihály gazdasági cseléd lányát Kocziba József uradalmi kanász vette feleségül évekkel ezelőtt. A hozománnyal jól gazdálkodott és állatokat hizlalt. A két család azonban nem sokáig tudott együtt megférni és nemrég szét is váltak. Az öregek elköltöztek, de Kocziba hizóinak felére is igényt tartottak. Ezen kezdődött a civódás, amiről az egész puszta tudott. Két héttel ezelőtt az öreg Biró Mihály megint felkereste egyik este a vejét, hogy rábirja az állatok kiadására. Kocziba a mezőn találta a csőszkunyhóban. Szószót követett, összevesztek, majd verekedésre került a sor. Kocziba torkon ragadta apósát, fojtogatni kezdte és addig nem engedte el a nyakát, amig élettelenül össze nem roskadt.

A halottkém csak felületesen nézte meg a halottat és a szakállas Biró Mihály nyakán nem látta meg a fojtogatás nyomait. Kihallgatták a gyilkossággal gyanusitott kanászt, aki be is ismerte apósa megfojtását.

Az ügyészség exhumáltatta Biró Mihály holttestét, amelyet tegnap délután boncoltak fel Kerekes Pál dr. és Davidovics Sándor dr. szentlőrinci orvosok, Decleva Dénes dr. vezető királyi ügyész és Scheffer László dr. szentlőrinci járásbiró jelenlétében. A hatósági kiküldöttek szemei elé borzalmas kép tárult a koporsó felnyitásakor. A mintegy 12 nap óta már eltemetett holttest borzalmas átható szagot terjesztett, az agyvelő fort és a végtagokon már látszottak az osztás nyomai. A boncolás megállapitotta, hogy a halál erőszakos beavatkozás következménye.

A beismerésben lévő gyilkost az ügyészség letartóztatásba helyezte és Pécsre szállitották.

Hangszerek, zongorák, gramofónok
Minden hangszerünkért jót állást vállalunk
Királyi udvari
hangszergyár
STERNBERG
Budapesten, Rákóczi-ut 60
számu saját palotájában
irja meg azonnal, hogy milyen hangszerre van szüksége és mi arról dijtalanul küldünk árajánlatot, ha ezen ujságra hivatkozik. Javitandó hangszerét küldje postán gyárunkba. Jutányosan ujjáalakitjuk. Gramofontulajdonosoknak legujabb hanglemezekről ingyen és bérmentve küldjük müsorjegyzékünket 449

7 DUNÁNTÚL
Nagys.
Dr. Szőnyi Ottó urna
VI., Állatkert-u. 1. Szépm. muzeu

Ára 20 korona Pécs, 1923, március 18 Vasárnap

DUNÁNTÚL

Egész évre . . . 3000 K,
Félévre 1500
Negyedévre . . 750
Egy hóra . . . 250

Egyes szám ára 4 oldalasnál 10, 8 oldalas vagy ha ennél több 20 korona.

Kéziratokat nemadunk vissza.

Szerkesztőség: Lyceum-utca 4, szám.
Szerkesztőség telefonja: 650, szám.
Kiadóhivatal: Lyceum-utca 4. szám.
Kiadóhivatal telefonja: 222. szám.
Hirdetés díjszabás szerint.

Ünnepi hangulatok

utolsó akkordjai még rezegnek a lelkünkben amelyekkel megünnepeltük a márciusi nagy napok szellemét s azoknak szellemóriását Petőfit Még egy-két elfelejtett zászló is leng az utcákon, a virágok és koszoruk, amelyekkel hódolatunkat kifejeztük, még üdék. Még ünnepi gondolatok vannak a lelkünkben, mégis ott kisért egy szomoru és fájdalmas gondolat: az ünnepek meddőségéről és arról, hogy Petőfit nem értették meg sokan — itthon és még többen külföldön.

Külföldön is ünnepelnek. Páris Petőfi ünnepet tart. Stockholm és Itália, ahol az emberi szellem nagysága előtt nemzetek meghódolnak, ott Petőfinek is jutott az áldozati oltáron egy szem tömjén. S mégis az a szomoru gondolatunk hogy Petőfit nem értették meg.

Petőfiben nemcsak irredentizmus van és lángoló hazaszeretet és féktelen, tomboló szerelem, a melyet a szabadság eszméi iránt érzett. Petőfiben vagy egy vonás a mely lelke legnemesebb vonása: szerette nemcsak a hazáját, hanem az egész világ minden szenvedő emberét. Sovinizmusa a kereszténység magaslatain egyetemes szeretetté lett: univerzálizmussá. Ezt nem volna szabad itthon elfelejtenünk. Mert ha nem domboritjuk ki ezt a gondolatot, hogyan értse meg Petőfi nagyságát akkor a külföld.

S mégis az volna kivánatos, hogy ma ők is megértsék e nagy lélek e legnagyobb gondolatát. Ez volna a Petőfi-kultusz aktualitása. Hogy az idegen nemzetek, a világháboru nyertesei, akik ma páholyból nézik a letiport nemzetek küzdelmét, akik közömbösen nézik, hogy csecsemők kinos meddőséggel szivják a német anyák elszáradt keblét, hogy apák és anyák összerogynak a szenvedés és nyomor terhe alatt, hogy ez a külföld értené meg: Petőfi nem így gondolkodnék. Petőfiben a szenvedő nemzetek iránt érzett részvét volt a legnemesebb gondolat.

Ezt mondjuk el a külföldnek. Lássanak bele a magyar lélek szépségeibe, talán szégyelni fogják, amit eddig tettek. Talán közelebb jutnak nagy költők nagy lelkén át a keresztény irgalomhoz és igazsághoz.

Dr. T-i.

A jövő héten megalakul a Zichy-párt

Miniszterek programbeszédei

Budapest, márc. 17. — A kormány tagjai tegnap délután minisztertanácsot tartottak, amely a késő éjjeli órákig eltartott. A minisztertanács ujból foglalkozott a lakásrendelettel és szóba került a tegnap előtti tüntetések ügye is. A tüntetések ügyét a nemzetgyülésen is mind jobb, mind baloldalról szóvá fogják tenni. Abban a tekintetben azonban, hogy a március 15—16-iki tüntetések ügye milyen formában kerül a Ház elé, napirend előtti felszólalás, sürgös interpelláció vagy szerdán előterjesztendő rendes interpelláció formájában, még nem történt megállapodás.

Zichy János gróf szüntelenül folytatja tanácskozásait a Nemzeti Összetartás Pártjának képviselő tagokkal való gyarapitása tárgyában. A pártalakulással kapcsolatosan a legellentétesebb hirek vannak forgalomban, amelyekkel szemben tény az hogy pillanatnyilag lehetetlenné vált a végleges döntés az uj párt megalakitása tekintetében. Mindazonáltal, most Andrássy Gyula gróf visszatérte után a pártalakitás ujabb lökést fog adni pártja tagjainak saját elhatározása tekintetében. Az Andrássy párt egy része Zichy János grófhoz fog csatlakozni és ezzel Zichy János már egy olyan további erőt nyert akciójához, amely alkalmas lesz, hogy nagy befolyást gyakoroljon a pártonkivüli csoport konzervatív tagjaira, akik liberális és radikális szinezetü képviselők lévén, amugy sm érzik magukat jól egy csoport kötelékében. Ennek következtében feltartóztathatatlan a pártonkivüli csoport bomlása, a minek jelentősége különösen abban rejlik, hogy a konzervativ elemek egységes vezetés alá kerülve, minden liberális és radikális befolyástól mentesen érvényesithetik a maguk politikai meggyőződését a parlamentben és azon kivül is. Az a csekély töredék, amely a radikális elemeket öleli fel a pártonkivüli csoportban, valószinüleg Rassay Károly irányában fog orientálódni, ami viszont azt fogja maga után vonni, hogy Szilágyi Lajos teljesen elszigetelten fog állani a parlamentben, mivel a Zichy János pártjához való csatlakozás az ő részére lehetetlenné vált azáltal, hogy az uj tömörülést mindvégig a leghangosabban ellenezte. Mivel az uj konzervativ párt alakulása már meglehetősen gyors tempóban halad előre, ennélfogva nincs kizárva, hogy az uj párt a jövő hét folyamán már véglegesen meg is alakul.

Az egyik reggeli ellenzéki lap megbizható forrásból olyan értesülést közöl, hogy Gömbös Gyula Wolff Károly és Szabó István földmivelésügyi miniszter között tegnap történt megbeszélésen arról volt szó, hogy mik volnának tárgyi feltételei Wolff Károly esetleges miniszterségének. Ezzel a hirrel kapcsolatban az egységes párt egyik vezető politikusa a következőket mondotta:

— Kizártnak tartom, hogy azok, akik az egységes pártot létre hozták, a legcsekélyebb mértékben is arra törekednének hogy saját alkotásukat szétrobbantsák. Az egységes pártban nemcsak a vezető politikusokat, de a közkatonákat is áthatja az a tudat, hogy a mai helyzetben sohasem csak egy erős kezü egységes kormányzó párt tud kormányozni.

Gömbös Gyula a következőket mondotta:

— Ugy látszik, hogy az illető sorok irója nem volt jelen és ezért van rosszul értesülve. Mindössze csak egy egyszerü vacsora volt csupán.

Walkó Lajos kereskedelemügyi miniszter ma este utazott több képviselő társaságában Bajára, a hol holnap délelőtt folyamán mondja el programmbeszédét Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter pedig holnap reggel 8 órakor utazik szintén többed magával a komáromi választókerületbe, ahol a délután folyamán programmbeszédet fog mondani.

Németországnak jóvátételi ajánlatot kell tenni

London, márc. 17. — (MTI.) A Times szerint az angol magatartás a Ruhr kérdésben meglehetősen határozott. Politikailag az az érzés, hogy a tárgyalások felvételére nézve Németországnak kell a kezdő lépéseket megtennie. Világos ajánlatot kell tenni Németországnak arra nézve, hogy mit hajlandó teljesiteni jóvátételi kötelezettségének fejében. Annak főoka, hogy a jóvátételi probléma eddig nem sikerült, a szövetséges hatalmaknak, főleg pedig Franciaországnak az az erős és nem jogosulatlan meggyőződése, hogy Németország sohasem igyekezett becsületesen teljesiteni azokat a kötelességeket, amelyeket a versaillesi szerződés aláirásával elismert.

Hirek néhány sorban

Uj kormányfőtanácsosok lettek Basch Béla bpesti gyáros és Spett Ferenc dr. bpesti ügyvéd. — Bánffy Miklós grófot a kormányzó a magyar országos képzőmüvészeti tanács elnökévé nevezte ki öt esztendőre. — Biró Lajos A zsidók utja c. Bácsben megjelent müvétől megvonták a postai szállitás jogát. — A dohány beváltási árát a buza októberi országos átlagárának kétszeresében, kerti fajtákért háromszorosában fogják megállapitani. — Almássy Sándor szolnoki főispánt tegnap iktatták be Biharvármegye főispáni székébe. — A Pátria Klub kedden este vacsorát rendez a főváros vezetősége, a keresztény községi párt és a társadalmi kiválóságok tiszteletére. — A Szent János kórház felépitésére a főváros és a népjóléti miniszter egyenkint 150 milliót szavaztak meg, de nem lesz elég. — Az Omge 32. tenyészállatvására ma nyilt meg és 3 napig tart. — Nikita volt montenegrói király özvegye Heléna 75 éves korában meghalt. — Lorch Jenő ny. rácpetrei körjegyző Lengyelen 53 éves korában meghalt. — A buza földadó váltságot az 1922/23. gazdasági év utolsó negyedére az országos pénzügyi tanács kilónkint 140 koronában állapitotta meg. — Svájcból uj gyorsvonat indul München, Bécs, Budapesten át Bukarestbe. — Amerikába junius 1-től 1924. jun. 30-ig 5638 magyar honos vándorolhat ki. — Polzer István 28 éves volt terrorfiut Sopronmegyében elfogták, két év előtt szökött meg a soproni fogházból. — A kormányzó bucsukihallgatáson fogadta Fürstenberg Egon herceg távozó budapesti német követet. — Andrássy Gyula gróf több hetes külföldi utjáról ma visszaérkezett Budapestre. — A dunai teheráruforgalmat március 22-én nyitja meg a MFTR. — Newyorkban 74 éves korában meghalt a kassai születésü Gerster Árpád világhirü sebész. — Komáromban Latinák Jenő Kossuth-párti jelölt visszalépett. — Olaszországban okt. 1 óta 31409 köztisztviselőt bocsátottak el a szolgálatból, közülük 12485 közigazgatási, 17924 állami üzemi alkalmazott volt. — Ébert birodalmi elnök Hamba utazott a megszállott területek hatóságaival és gazdasági, politikai szervezeteivel tárgyalni. — Angliát április 1-ére egy millió munkás sztrájkja fenyegeti. — A zöldség és gyümölcs szabad belföldi forgalmát és kivitelét néhány nap mulva felszabaditja a kormány.

Lapunk mai száma 12 oldal.

A Pécs-vidéki szénbányászás kezdete

Pécs, márc. 17. — A pécsi szénvidéken a legrégibb bánya a vasasi. A pesti egyetem pécsváradi közalapitványi uradalma, mint földesur és tulajdonos, 1798. okt. 1-én kezdte meg házi kezelésben a széntermelést és mindig csak annyit produkált, amennyit értékesiteni tudott, mivel pedig a szén nem volt még keresett közszükségleti cikk, a bányászás igen korlátolt keretekben mozgott. Az uradalom Mohácson szénraktárt tartott s ebből a Dunán való szállitásra történt eladás, a fogyasztás mégis jelentéktelen maradt.

A vasasi bányából 1798. okt. 1-től 1844. év végéig kitermeltek összesen 866.117 pozsonyi mérő szenet, egy mérőre 120 fontot számitva. Az évi átlagos termelés 18.829 mérő. A szén eladási ára volt — például 1839-ben — mérője 12 pengő krajcár, mázsája (100 font) 10 p. krajcár.

Pécs város határában magának a városnak volt szénterülete, ezenkivül egyes pécsi polgárok bányásztak saját parcelláikon. A város bányászással nem foglalkozott, miután csak helybeli lakatosok és kovácsok fordultak a városhoz szénért, ezek pedig a föld színéig érő szénrétegen összekapartak maguknak egy-egy kocsira valót. Az 1785. évi számadásokból kitünik, hogy egy teljesen megrakott kocsi szénért 30 dénárt fizettek a városnak, ami ami 18 krajcárnak volt egyenlő. Ezt is inkább csak a városi föld tulajdonjogának elismerése fejében fizették.

Amikor a kormányhatóság 1808-ban Pécsett állami kerületi bányaigazgatóságot állitott föl és ennek vezetője: Berks Péter lovag, állami bányaigazgató, minden lehetőt elkövetett a széntermelés föllendítésére, 1810-ben társulat alakult mely a város tulajdonát képező szénterületet husz évre bérbe vette. Ez a bérlőtársaság nyitotta meg 1810. májusában az első tárnát a város birtokán és azt tolnai Festetics Lajos társulati elnök tiszteletére Lajos tárnának nevezte el. A tárnát 1810. aug. 25-én délután 3 órakor népünnepély rendezésével avatták föl s ez alkalommal latin emlékverset helyeztek el a tárna bejárata fölött, melynek értelme:

Eddig nem volt nevem, most — Lajos! — megosztod a nevedet velem és örök frigyre jegyezz el engem: nem jövök hozzád hozomány nélkül, üres kézzel!

A tárna tehát hozománnyal szenet igért. A bérlőtársaság 1825. év végéig folytatta az üzemet, azonban évi átlagos termelése 3,478 mérőre szoritkozott az értékesitési nehézségek miatt. 1826. jan 1-től teljesen beszüntette a bányászást és tiz év mulva, 1936-ban a városi bánya még mindig üzemen kivül volt.

A müvelés tizenöt esztendeje alatt a bérlőtársaság 17.076 mérő szenet maga használt el mész és téglaégetésre, 2287 mérőt vasgálic és 556 mérőt timsó előállitására.

A pécsi polgárok magán bányászata 1816. junius óta tartozott a bányaigazgatóság ellenőrzése alá. Ezen időtől 1836. év végéig összesen 423.277 mérő szenet termeltek, évi átlagban 20.564 mérőt. Az 1843. évi termelésük már 66.078 mérő volt, amiből Loósz Mátyás évi termelése 15,287, Kálfics Józsefé 15,758, Misetics Jánosé 12.324 mérő, a többi 19 magán tulajdonos jóval kevesebbet produkált.

A pécsi szén aladási ára 1839-ben: mérője 7-től 10 pengő krajcárig, mázsája 6-tól 8 p. krajcárig. A konkurrencia lenyomta az árat mely a sok termelő miatt nem volt egységes mint Vasason.

Szabolcson a bányászást a székesegyházi uradalom 1810. szept.-ben kezdte és 1836. dec. 31-ig 216.856 mérőt bányászott összesen. Az évi átlag 8.235 mérő. Az ár a vasasival volt egyenlő.

Szászváron a püspöki uradalom birtokán 1817. márc.-ban indult meg a bányaüzem, bérlőtársaság kezelésében. A termelés itt 1836 dec. 31-ig 468.089 mérő, az évi átlag 23.601 mérő.

Váralján a püsp. uradalom 1808 decembertől kezdődően 1814. májusáig 9,125 mérőt bányászott, évi átlagban 1659 mérőt. Ekkor fölhagyott az üzemmel s az 1936-ban se volt ujból visszaállitva.

Nagymányokon a kántorkanonoki stállum birtokán a szászvári bérlőtársaság 1717. márc-ban kezdte és 1820-ban végleg be is szüntette a szénbányászást, mert az egész idő alatt mindössze 1461 mérő volt az eredmény, évi átlagban 381 mérő.

Komlón a földesur: Batthyány János gróf 1822. juniusban inditotta meg a bányászást, de 1826-ban szintén véglegesen fölhagyott vele. Az összes eredmény 1904 mérő volt, vagyis évi átlagban 720 mérő.

Az itt emlitett időben, 1844-ig, Somogy község határában szenet még nem bányásztak.

Cserkuti.

A pécsi müvésztelep a Képzőmüvészeti Főiskola pesti kiállitásán

Pécs, márc. 17. — Ma nyilik meg a Képzőmüvészeti Főiskola hallgatóinak munkáiból rendezett kiállitás Budapesten, az Ernsztmuzeumban. Valóban a Szinyei Merse Pál-társaság páratlan sikerü kiállitása után méltó folytatása ez a kiállitás annak az abszolut müvészi kulturfölénynek, mely a magyar müvészet terén immár elvitathatatlan. Jelen sorok irójának módjában volt betekinteni a kiállitást még rendezés alatt. Valóban minden tulság nélkül állitható, hogy ez a kiállitás egy ujabb ékköve kulturális fölényünknek.

Örvendetes, hogy e kiváló értékü kiállitáshoz nekünk pécsieknek is van valami közünk, tanulmányozva a kiállitás anyagát minduntalan ismerős táj, utca, vagy vidék ötlik szemünkbe: mintha Pécsett volnánk. Itt a bálicsi dülő szemináriumi parkja, évszázados fái, ott a ködbe boruló négytemplomu város finom konturjai rajzolódnak, majd a szkókói domboldal, a Mecsek, a Megye-utca és odébb több jellegzetes pécsi karakter.

Hisz itt a pécsi müvésztelep ragyogó szinpompáju munkái vannak, melyeket a főiskola Pécsett volt növendékei állitottak ki s mutatnak be Budapesten. Ez a siker, ez az eredmény a miénk is, hisz a mi kincseink vannak itt, ragyogó rámákba foglalva.

Valóban fellelkesit ez a tudat! Ezzel Pécs belekapcsolódott a magyar müvészi élet nagy forgatagába, jelentős tényezője lett müvészi kulturánknak. Ennek ellenében mióta elmult a nyár s vele együtt a bálicsi dülő szemináriumi kertje is kihalt, kevés, mondhatni alig esik szó még az illetékes körökben is a pécsi telepről. Egy nehányan tudjuk, hogy a telep megvalósitása pláne ezen első évben sok munkát, gondot s anyagi áldozatot kivánt. Tatarozták a szemináriumi szőlőt, a kiköltöző bennlakók jórészét jutalmazták, világitást kaptak a piktorok, szállást szereztek nekik s a valóban nobilis banketteken kivül — hisz ott városunk szinejava — a tehetséges szegénysorsu hallgatók jórésze ellátási kedvezményben részesült; kaptak modellt, sőt még hivatalos vásárlás is volt a kiállitáson, mely mütárgyak a pécsi muzeumnál letétbe kerülnek.

Mindez hogy történhetett? Bizonyára a pécsiek sokat áldoznak ezuttal. Bizonyára a város vezetősége, az egyes társadalmi alakulatok, kaszinók, egyszóval az egész város áldozatkész társadalma viselte ezt a félmilliónyi költséget, amit az első évben beruházásokra s a fenti szükségletekre előteremteni kellett.

Most, midőn ezen nagy fáradozás és anyagi áldozatok ellenértékét látjuk a pesti bemutatón, kötelességünknek érezzük felvetni a kérdést, vajjon valóban igy volt ez, magunknak tulajdonithatjuk-e ezen eredmény érdemeit vagy másnak? — erről a részről sajnos keveset tudunk eddig, bizony ezekről alig esett szó. Pécs elkönyvelte a müvésztelepet, mely életet, mozgást, elevenséget hozott városunkba, de vajjon igy elkönyvelheti a sikert is, illetékes-e erre? Nem tudjuk. De tudni illenék, nehogy akkor, midőn e nagysikerü kiállitás kapcsán széles körben Pécs város vezetőségének, előkelő társadalmának páratlan áldozatkészségéről beszélnek, nem-e ékeskedünk idegen tollakkal?

LETÖRT BIMBÓK
A PARKMOZIBAN

Visszaemlékezések a régi Pécsre

A krajcárok világából

Pécs, márc. 17. — A mostani gőzzel, gázzal, villannyal száguldó korban, amidőn a feneketlen mélységek és mérhetlen magaslatok egybeolvadnak, midőn a milliárdok már nem csak az amerikai Krözusoknál ismeretesek, midőn százmilliókat szerezhet nálunk is egy-egy valutás lovag; akkor kuriozumként emlékezzünk meg azokról, akik a nyakukban hordott „Pécs város" jelzésü sárga réztáblákkal szabadalmazva voltak pénteki napokon, a város házait és üzleteit sorra kilincselni és egy-egy krajcár adományt köszönettel fogadni. Micsoda összeg volt ez az egy krajcár? Nem két fillér, hanem a maihoz viszonyitva akkora összeg, hogy még egyet hozzátéve, vehetett rajt egy jókora fehér, izletes zsemlyét vagy sóskalácsot és éhségét egy fél napra csillapitotta. A mai egykoronás adományokból sokat kell hozzátenni, hogy a régi zsemlyének csak fele is jusson ünnepnapi csemegének.

Pedig ilyen krajcáros iparüzők többen is voltak. Ilyenek voltak a kintornások, a verklisek is. A tavaszi szellő elmosódott zenei hangokat hoz valamelyik távolabbi utca felől, a hangok mindinkább közelednek, majd egészen kivehetők, végre ideérnek és látjuk, amint egy görnyedt hátu férfi — gyakran katonasapkával fején, mellén pedig valami metáliával — vagy egy ráncos képü anyóka tipeg felénk, hátán egy vászonhuzattal bevont verklivel, jobbjában pedig egy X-lábu székkel. Körülnéz az utcán, megáll egy bizalmat nyujtó ház előtt, vagy bemegy egy nyitott kapun, leállitja az X-lábu állványt, háttal fordul neki és reáhelyezi hátáról a kenyérkeresőjét, féltett kincsét — a verklit. Igazit a baloldali szabályozóján és réveteg arccal elkezdi hajtani a forgatóját. A már agyongyötört sipládából kicsalt hangok el-elcsuklanak, majd kémlelve nézi körül az ajtókat, ablakokat, honnét biztatnak az adományok? Majd 1—2 darab elnyekteléses után, fogja kalapját vagy tálcáját és körüljár a krajcárokért és megvető pillantást vet a müélvezetet ingyen hallgató felé, ki a kéregetésre visszavonul. Az összegyült krajcárokat azután a sipláda oldalán lévő zacskóba teszi, hátára akasztja a szerszámot, összetolja az X-lábu széket, és megy tovább házról-házra, utcáról-utcára, mig valamelyik külvárosi korcsma kocsisziniében vagy istállójában felüti éjjeli tanyáját. Igy megy ez nap-nap után, mig a verkli is, gazdája is egyre jobban elkopik és valahol az utolsó darabot eliátszák.

Egy másik formája volt a verkliseknek az, melyet nem a háton, hanem a vállra akasztva maguk előtt hordtak és járás közben is hajtottak; ezeknek a sipládáján rendszerint vagy egy tarka papa-

PÁLL ÖDÖN
Széchenyi-tér 18. szám. PÉCS. Földszint és első emelet.
Megérkeztek a tavaszi ujdonságok!
Óriási nagy szövetraktár angol- és honi gyártmányokban.
Saját készitményü kész férfi, fiu, gyermekruhák, felöltök, raglanok, fregoli kabátok, esőköppenyek, nagy választékban.
Dunántul legnagyobb férfi szabó üzeme! Szigoruan szabott szolid árak!

Csók István



Csók István felolvassa az elnöki jelentést

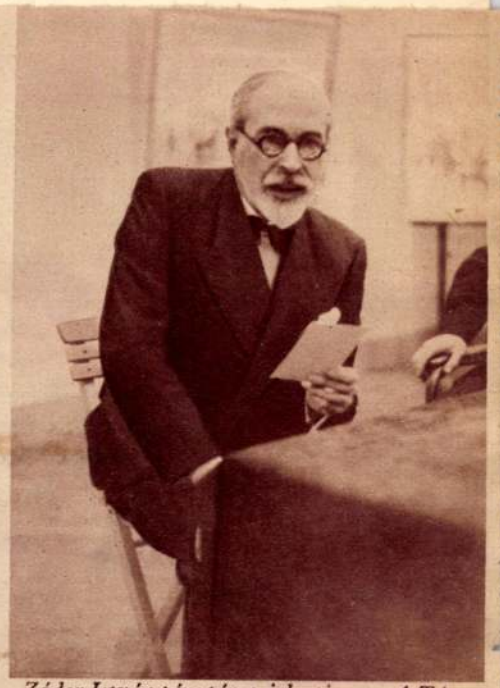

Zádor István pénztáros jelenti: — A Társaság vagyona 3 pengő 19 fillér . . .



rtinger Imre, Aba-Novák Szőnyi István a lezajlott választás után

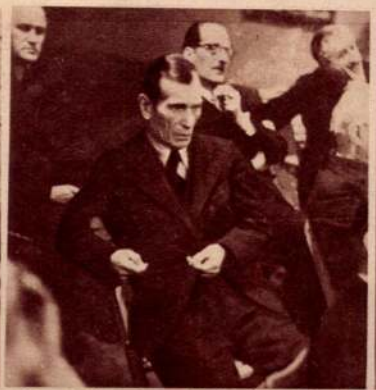

Egry József festőművész (középen) az ülésen



Glatz Oszkár és Beck Ö. Fülöp a választás előtt



Fényes Adolf Kernstok Károllyal beszélget a szavazás után



JUPPO: TÓPART. 1

Pesti Napló képes
mell. 1938 febr. 6

A Hungária Társaság
Közgyűlése 1938.

Ügyészségi indítvány a Szabadság-téri bankrablók ügyében

A budapesti ügyészség szombaton délelőtt terjesztette a vizsgálóbíró elé a Szabadság-téri bankrablásra vonatkozó indítványát, amelyben *Tari* Nándor, *Radovics* László mint tettestársak, *Szepesi* László mint bűnsegédi bűnrészes ellen háromrendbeli gyilkosság bűntette és kétrendbeli gyilkosság bűntettének kísérlete, valamint rablás bűntettének kísérlete címén kéri az előzetes letartóztatás fenntartását.

Az indítvány további része a banditák bűnlajstromát tartlmazza. Kéri az ügyészség, hogy a korábban *Jobban* István sérelmére elkövetett rablás bűntette miatt, valamint a *Fáczán* János és *Lányi* Ernő ellen elkövetett szándékos emberölés bűntettének kísérlete miatt Radovics László ellen külön; *Stark* Tibor gépkocsivezető és utasa sérelmére elkövetett szándékos emberölés bűntettének kísérlete miatt pedig *Szepesi* László ellen külön rablás bűntette miatt ugyancsak tartsa fenn a vizsgálóbíró az előzetes letartóztatást.

A Bank-utcai rablással kapcsolatban Radovics László és Szepesi László, a Klauzál-téren elkövetett bűncselekménnyel kapcsolatban Tari Nándor és Szepesi László letartóztatásának fenntartását indítványozza az ügyészség. Az indítvány indokolása rámutat arra, hogy a letartóztatottakat a fenti bűncselekmények alapos gyanuja terheli s a kiszabandó büntetés előrelátható nagysága miatt szökésüktől kell tartani. Végül az ügyészség azt indítványozza, hogy a vizsgálóbíró rendelje el mind a három letartóztatott elmeállapotának orvosszakértői megvizsgálását, annak megállapítása céljából, hogy beszámíthatóságot kizáró vagy korlátozó elmezavarban szenvednek-e.

Társaságban

mindenki szórakozni akar. De mily gyakran megakadályozza ezt a fáradtság és kimerültség! Ilyenkor **Kobona** segít. Mintha újjászületne az ember. Gyógyszertárban kapható.

— **Külön rendőrbíróságot kapott az „Árpád".** A belügyminiszter intézkedésére a Budapest—Bécs között közlekedő Árpád nevű motoros, az útlevél-kihágások elintézésére elkülönített rendőri büntetőbírót kapott a VII. kerületi kapitányságnak a keleti pályaudvarra kirendelt rendőrbírája személyében.

Havi 50 fillérért béreljen

KÖZPONT Mária Terézia-tér 8 — **VOGEL csillárt** — FIÓK: VI. Jókai-utca 12

— **Rajniss Ferenc dr. előadása a rádióban.** Január 6-án, vasárnap este félnyolc órakor Rajniss Ferenc dr., az Uj Magyarság munkatársa tart előadást a rádióban „A genfi népszövetség élete és működése" címen. Rajniss Ferenc, aki éveken át állandó látogatója volt a népszövetség üléseinek, legutóbb a genfi nagy pör alkalmával tudósította az Uj Magyarságot Genfből és érdekes cikkei, színes leírásai és találó külpolitikai megfigyelései nagy feltünést keltettek olvasóink körében. Ezért hívjuk föl közönségünk figyelmét Rajniss Ferenc dr. előadására, mert ezúttal is igen érdekes részleteket fognak hallani munkatársunk genfi benyomásaiból és tapasztalataiból.

BUTOR árban, minőségben utolérhetetlen **VIII., Baross-utca 47.** (József-körút saroknál.) Részletre is. **Ernst Béla.**

— **A francia köztársasági elnökről nem szabad énekelni.** Párisból jelentik: A rendőrfőnökség rendeletet bocsátot ki, amelynek értelmében a mulatóhelyek dalénekeseinek a jövőben tilos a köztársasági elnök személyével foglalkozó dalszövegeket előadni. A rendeletet az tette indokolttá, hogy az utóbbi időben rendkivül elszaporodtak azok a népszerű dalszövegek, amelyekben Lebrun köztársasági elnök személye igen tiszteletlen hangú elmésségek középpontja volt.

— **A hastingsi sakkverseny.** Londonból jelentik: A hastingsi sakkverseny eredménye: Holtversenyben első a következő három versenyző: Sir George Thomas (angol), Euwe (holland) és Flohr (cseh) egyenként 6 és fél ponttal.

A holland „repülő szálloda" borzalmas katasztrófáját nem villámcsapás okozta

Amsterdam, január 4.

A holland légiforgalmi társaság vizsgálóbizottságot küldött ki Arábiába, a híres „repülő szállodát" ért szerencsétlenség okainak kivizsgálására. A bizottság, amely oda-vissza repülőgépen tette meg az utat, pénteken tért vissza Amsterdamba s jelentése alapján a társaság igazgatósága újabb közleményt adott ki a szeerncsétlenségről. Ez a közlemény egészen új fényt vet a szerencsétlenség lefolyására. Nem bizonyult helytállónak az a nézet, hogy a repülő szállodát villámcsapás érte. A bizottság megállapítása szerint a repülőgép mintegy 250 kilométeres sebességgel zuhanva, előbb a földnek ütődött és csak azután gyulladt ki. A földhöz ütődve, a gép felugrott és az első lecsapódás helyétől száz méterrel messzebb zuhant le újra. Közben letört a gép farka és kiszakadt az egyik motorja, mire a repülőgép mindaddig körben forgott, míg teljes ronccsá nem zúzódott. Úgy látszik, hogy a repülőgép közvetlenül a szerencsétlenség előtt még mintegy 600 méter magasan járhatott. Valamely ismeretlen erő a gépet ebből a magasságból függőlegesen a földre szorította. Csaknem valamennyi utas csigolyatörést szenvedett, amikor a repülőgép a földhöz ütődött. Minden bizonnyal szörnyethaltak. Azt még nem tudták megállapitani, mi okozhatta a repülőgépnek érthetetlen függőleges zuhanását.

— **Csók István hetvenéves.** A magyar piktura, a modern képírás egyik legkiválóbb mestere, *Csók* István hetvenedik esztendejét töltötte be s ebből az alkalomból jubiláris kiállítást rendezett az Ernszt Múzeumban. Csók István, míg eljutott életének és művészetének mai állomására, nagy harcokat harcolt meg, fejlődő önmagával és azokkal, akik ellentétes művészi hitük s meggyőződésük miatt szemben állottak vele. De ezekből a harcokból úgy került ki, hogy most, munkálkodásának, életének teljén ellenfelek és barátok egyforma megbecsüléssel, egyforma értékeléssel néznek végig művészi eredményein. Fantáziája, téma- és színgazdagsága első sorába emelték őt a modern magyar pikturának s a képzőművészeti főiskolán is növendékei, akik az ő útmutatása alapján keresték művészi törekvéseik útját, sok értéket adtak a képzőművészetünknek. Csók István a fény és szín festője s az Ernszt Múzeum termeiben most kiállított képei is ezt a gazdag koloritot mutatják, teljes frisseségében, azzal az igérettel, hogy a hetvenesztendős mester a jövőben is hoz még híveinek s ellenеinek meglepetéseket.

Házasság

Megyesy Ágoston dr. törvényszéki tanácselnök és neje, *Várady-Szakmáry* Margit leányát, *Mártát* folyó hó 7-én, hétfőn délután 5 órakor a Szent Ferencrendi atyák Margitkörúti templomában vezeti oltárhoz *Tarpay* Károly malomfőellenőr.

— **Kövekkel és záptojással fogadták az Athénből hazatérő román labdarúgókat.** Bukarestből jelentik: Szombaton délután érkezett Bukarestbe sikertelen athéni szereplése után a román labdarúgócsapat. A pályaudvaron nagy tömeg gyűlt össze, amely kövekkel és záptojással fogadta a játékosokat, akik közül számosan megsérültek. A rendőrségnek kellett szétkergetni a tömeget és hazakisérni a peches futballistákat.

Hogy meg ne kapja az influenzát, Szopogasson Anacot pastillát.

— **Német teaest a nemzetközi klubban.** Szombaton este a magyar-német csereakcióban résztvett hölgyek tiszteletére nagyon kellemes teaestet rendezett a nemzetközi klub a Vigadó épületében lévő helyiségeiben. A csereakció a mult évben júliustól október végéig tartott és abban 15 német és 12 magyar leány vett részt. Az estélyen Nahrgang Gizella, egy német evangélikus lelkész leánya beszélt magyarországi benyomásairól és utána még többen felszólaltak az akció résztvevői közül. Arra a kérdésre, hogy mit talált legfurcsábbnak az általa oly szépnek tartott Magyarországon, Nahrgang Gizella azt felelte, hogy a magyaróvári gazdasági főiskola hallgatóinak bajuszát. Az Uj Magyarság munkatársa megkérdezett egy magyar lányt: Szauer Mária zongoratanárnőt, hogy mi lepte meg legjobban Németországban. „Az, hogy nem találkoztam felnőtt fiatalemberrel, akinek ne lett volna állása" — hangzott a felelet. Ez a tapasztalat valóban sokat mond. A nemzetközi klub fáradhatatlan vezetőjét, Ockermann Mercedes bárónőt dícséri a figyelmes rendezés, amely lehetővé tette, hogy az estélyen megjelentek, köztük közéletünk előkelőségei, a nemzetközi barátkozás jegyében kellemesen érezzék magukat.

— **Rendőrcsapatok őrzik a román trónörököst.** Mint a Daily Telegraph Firenzéből jelenti, a rendőrség a legmesszebbmenő óvintézkedéseket tette Mihály román trónörökös Firenzébe érkezése alkalmával. A pályaudvarról rendőrgépkocsik kísérték az ifjú herceget a Villa Spartába, ahol anyjával együtt megszállt. A villát éjjel-nappal fegyveres rendőrcsapatok őrzik.

— **Újfajta szemüvegek** díjtalan orvosi szemvizsgálat alapján *Refractio* látszerésznél, Ferenciek-tere 1.

— **Jelentkezzenek a 18 évesek!** Szendy Károly polgármester hirdetményben közölte a 18-ik életévüket a folyóévben betöltő mindkét nembeli magyar állampolgárokkal, hogy a belügyminiszter rendeletéhez képest a 18-ik életévükbe való belépésüket ezévi január 31-éig kötelesek bejelenteni. Tudomására hozta a polgármester az érdekelteknek azt is, hogy aki a bejelentés kötelezettségét, amelynek külön e célra szolgáló bejelentőlapok pontos kitöltése és a lakóhely szerint illetékes rendőrőrszobán való benyujtása által kell eleget tenni, január 31-ig nem teljesíti, kihágást követ el.

— **Fegyveres rablók fosztogatnak Tordán.** Tordáról jelentik: Pénteken éjszaka fegyveres rablók törtek be özv. Máté Andrásné házába. Az idős urinőt a banditák megkötözték, száját betömték és a házból háromszázezer lej készpénzt és nagyértékű ékszereket vittek magukkal.

— **Felesége vérével mentettek meg egy beteget.** Nagykikindáról jelentik: Pap István földmívest a napokban súlyos betegen szállították az itteni kórházba, ahol állapota annyira romlott, hogy csak vérátömlesztéssel lehetett rajta segíteni. Az ápolónő elmondotta ezt Pap István fiatal feleségének, aki azonnal jelentkezett a főorvosnál és felajánlotta ura megmentésére a saját vérét. A főorvos nem akarta elfogadni a gyenge fizikumu asszony ajánlkozását, de ez addig könyörgött, amíg mégis végrehajtották a vérátömlesztést. A hűséges asszony vére segített a betegen, aki szombaton egészségesen hagyta el a kórházat.

— **A Hortobágyon rengeteg a vadliba.** Debrecenből jelentik: A Hortobágyon még mindig sokszázezer vadliba és vadkacsa tartózkodik a vadászok nagy örömére. *Festetics* Kornél gróf és vadásztársasága a napokban többszáz vadlibát és vadkacsát ejtett el a hortobágyi halastó környékén, ahol most állandóan durrognak a puskák.

Halálozás

Nagyegresteői és göcsi *Csanády* Zalán nyugalmazott kúriai bíró január 5-én hajnalban Budapesten elhúnyt. Az elhúnyt kúriai bíró Székeudvarhely utolsó magyar vezető járásbirája és az ottani református kollégium örökös gondnoka volt; a háború után került Budapestre és itt ment nyugdíjba 1923-ban, mint kúriai bíró. A Csanádyak törzsökös őse Zápolya fejedelem udvari papja volt, innen van címerükben az erdélyi református egyház címere, a fiait vérével etető pelikán. Ettől kezdve a család tagjai hol papságot, hol bíróságot viselő birtokosok voltak Marostorda megyében. Az elhúnyt Csanády Zalán mintaképe volt az igazi magyar erdélyi úrnak. Temetése hétfőn délután 3 órakor lesz a farkasréti temetőben. Az egyházi szertartást *Ravasz* László dr. püspök végzi.

Pátz Lajos, Alsógöd község vezető jegyzője, a harmadosztályú polgári érdemkereszt tulajdonosa január 4-én elhúnyt. Temetése vasárnap délután 3 órakor lesz az alsógödi gyászházból az ottani temetőben.

Ne csak Budapest II vételére

alakíttassa át készülékét

hanem csekély árkülönbözettel 20—2000 méterig **rövid-közép és hosszu hullámra, hogy MÁS ÁLLOMÁST IS vehessen!**

MODERN TEKERCSEK!

BARTA ÉS TÁRSA Podmanicky-utca 39. Fióküzlet: Rákóczi-út 30. szám (Nagydiófa-utca sarok).

112 oldalas képes árjegyzékünket számos modern kapcsolási vázlattal ingyenesen küldjük.

— **Baltazár Dezső püspök a zsidókórházban.** Baltazár Dezső református püspök szombat reggel óta a zsidókórház belgyógyászati osztályán fekszik. A püspök hetek óta súlyos influenzában szenved s miután különböző orvosokkal megvizsgáltatta magát, Budapestre utazott és a zsidókórházban jelentkezett felvételre.

— **Az országos református lelkészegyesület a Bethesda-kórház támogatására szólította fel tagjait.** Az Uj Magyarság megemlékezett arról, hogy a református egyházmegyei közgyűlésen szóba került a Bethesda-kórház átvétele. Legutóbb az országos református lelkészegyesület nyomatékosan felszólította tagjait, hogy fokozottabban támogassák a Bethesda-kórházat.



— **Irredenta térképet adott ki az országos kurucegyesület.** A II. Rákóczi Ferenc országos kurucegyesület, mely az ország egyik legrégibb társadalmi egyesülete és nevét Rákóczi hamvainak hazahozatalával tette nevezetessé, irredenta térképet adott ki, melyet többezer példányban küldött meg külföldi államok vezető polgárainak, hogy a revizió gondolatát napirenden tartsa és annak barátokat szerezzen. Az egyesület a közeljövőben fokozottabb munkával kivánja a revizióért és a magyar feltámadásért indított mozgalmát fellendíteni.

TÍZ VALÓDI PURGO MOST 2.40 P

— **Magyar hölgy a világ első unitárius papnője.** Debrecenből jelentik: A napokban rokoni látogatásra Debrecenbe érkezett Bedő Boriska, a világ első unitárius papnője, aki nemrég végezte kitünő eredménnyel tanulmányait a kolozsvári unitárius teológiai akadémián és azután a fogarasi unitárius egyházban működött, mint segédlelkész. Bedő Boriskát most a budapesti unitárius egyház alkalmazta, mint segédlelkészt s mielőtt új állását elfoglalja, néhány hetet debreceni rokonainál tölt. A fiatal lelkésznő vasárnap a debreceni unitárius egyház gyülekezeti házában tart istentiszteletet.

Angliából behozott szövetekből készitünk **szmokingot, öltönyt, télikabátot** divatöltöny mérték után, luxuskivitelben, rendkivül olcsó árban P **20.—** havi megkönnyitett törlesztéssel.

Kerekes és Vajna

uriszabók, Erzsébet-körút 32. I. emelet.

Telefon: 3—13—48.

— **Agyonlőtte egy katona a parancsnokát, aki rá akart ijeszteni.** Prágából jelentik: A Königraetz melletti lőportorony mellett pénteken éjszaka az őr gyanús neszt halott, majd egy fekete lepelbe burkolt alakot pillantott meg, aki közelébe akart lopózni. Megállásra szólította fel, de a rejtélyes alak továbbra is közeledett feléje, mire rálőtt. A golyó talált és az illető holtan rogyott össze. Kiderült, hogy a szolgálatos őrvezető volt, aki rá akart ijeszteni az őrtálló katonára.

A legérdekesebb hír

A kormányzó és a tabáni öreg fák

Palotája ablakából naponta sokszor néz le *Horthy* Miklós kormányzó a Tabán romjaira. Amióta lebontották ott a viskókat, azóta nem valami ragyogó képet nyujt a volt Tabán. Azelőtt se lehetett nagyon szép, amikor még álltak a házak, de így, kopaszon még vigasztalanabb látvány a hepe-hupás, üres domboldal. Tele van gödrökkel, dolinákkal, tar bokrokkal s a bozótban a felhalmozott ablakfélfákkal. Élő lény alig maradt ezen a területen. Talán egyedül a régi udvarok díszei, a tabáni vén fák maradtak meg árván az üres, kiáltóan kopár telkek közepén.

Szendy Károly, a főváros új agilis polgármestere, se tartotta nagy vonzerőnek ilyen elhagyatott állapotban a Tabánt és kirendelt ezer szükségmunkást, hogy csináljanak ott legalább egy kis ideiglenes rendet. Hordják el a szemetet és tömjék be a gödröket. Egyengessék meg egy kicsit a talajt, hogy tavasszal be lehessen vetni az egészet fűmaggal.

Az ezer munkás meg is jelent, a kormányzó örömmel látta, hogy rend lesz itt is és naponta figyelte a munkát. Egyszer csak látja, hogy a munkások nekiesnek a vén fáknak is és már ki is döntöttek néhányat, mikor azok sem útban nem voltak, sem a leendő fürdővárost nem akadályozták meg abban, hogy oda bevonuljon. Fölvette a kagylót és tárcsázta a városházát. Úgy találta, hogy igen sürgős intézkedésre van szükség, ha meg akarja menteni az öreg fákat. Összeköttette magát a polgármesterrel és elmondta neki a véleményét erről a fairtásról, megkérve őt, hogyha neki is az a véleménye, hogy a jövőben talán mégis jók lesznek valamire ezek a vén fák: ne engedje, hogy tovább irtsák őket.

A polgármester soha nem kapott még ilyen kedves protekciót, ilyen magas helyről, egyszerű, vén fák érdekében. Öt perc mulva repültek a küldöncök ki a Tabánba és megállították a pusztítást. Megsúgták a munkásoknak, hogy a királyi Várból kértek kegyelmet a fáknak, ne bántsák őket. A munkások hálával néztek fel a királyi palota ablakaira, tetszett nekik, hogy az ország kormányzója kér tőlük valamit.

Egy óra mulva a kabinetiroda útján a kormányzó köszönetét közvetítették a városházára, hogy megkímélték az utolsó tabáni fákat.

Tarka világhíradó

Delhi

Az indiai kormány új székvárosában, New Delhiben új templomot építettek. Amikor a templomot felavatták, kiderült, hogy minden hangnak tizenegy másodperc időtartamú visszhangja van és ezért úgy a beszédek, mint az énekek óriási zür-zavart adtak. Most puha aszfalttal, gyapjúfüggönyökkel, vattázással, aszbeszt-lisztporral és gumiszivacstakarókkal nagynehezen sikerült a visszhangos templom visszhangját két másodpercre leszorítani.

Montreal

Az egyik kanadai tavon hajószerencsétlenség történt. Véletlenül a szerencsétlenség színhelyéhez közel járt csónakjával egy kislány, aki azonnal a szerencsétlenül jártak mentésére sietett. Két úszni nem tudó férfit meg is mentett, minthogy azonban nem volt elegendő ereje ahhoz, hogy a teljesen kimerült embereket a csónakjába emelje, lehúzta a harisnyáit és azokkal odakötötte az embereket a csónakhoz. Furcsa terhével azután a lehető leggyorsabb iramban kiment a szárazföldre. A harisnyák útján megmentett két ember ennek a különös ötletnek köszönheti életét.

Páris

Egy francia nagyiparos kabátjának azon a helyén, ahol a becsületrend jelvényét szokták kitüzni, kis pajzsocskát visel, melyen emailbetükkel rajta van a neve. A gyáros szeretné ezt a szokást általánossá tenni, mert kijelentése szerint az ember léptennyomon bemutatkozik embereknek, akiknek a nevét vagy nem érti meg, vagy el is felejti. Ezen a kellemetlen bajon segit a „*név a gombluykban*" mozgalom.

Varsó

Egy lengyel földbirtokos, akit sokan zaklattak az örökös foglalásokkal, egész lakását átszereltette beépitett bútorokra, miután a beépitett bútorok nem foglalhatók le. Még a rádiókészüléket is beszereltette a falba. Egyetlen szabadon álló bútordarabja egy heverőszék, melyet barátjától kért kölcsön.

Angora

A törökországi reformláz most kikezdte a zenei életet is. A régi török zenére kimondták, hogy az „unalmas háremzene" és megindult a hajsza új török zeneszerzők után, „akik modern összhangositásaikkal Törökországot a civilizáció magaslatára vezetik." A régi török zenét a rádióban is eltiltották.

Newyork

Az amerikai rekordőrület új hajtásokat termelt ki. Egy ideje divatba jött, hogy különösen nagyalakú ajándékszivarokat osztogatnak az emberek egymásnak. A szivargyárosok rávették magukat a szokás kihasználására szivarok napról-napra nagyobbak lettek már ott tartanak, hogy egy newyorki dohos 1 méter és 30 centiméter hosszú szivart készittetett vendégeinek. A szivar szivásához külön állvány kell.

FÁJDALOMCSILLAPITÁS VILLAMOSÁRAMMAL

Kirchner dr. heidelbergi egyetemi tanár a német orvosok és természetvizsgálók Hannoverben tartott vándorgyülésén különféle érzéstelenítési eljárásokat ismertetett „Der Kampf gegen den Schmerz" című előadásában. Eközben kiterjeszkedett az elektromos áram alkalmazásának ismertetésére is és közölte, hogy a kínzó neuralgiáknál az elektromos fájdalomcsillapítás kitűnően bevált. A legkínzóbb fájdalom is pillanat alatt megszüntethető volt az ilyenirányú kísérletek alkalmával.

KÉTFEJŰ CSIRKE

Lembergi jelentés szerint az egyik kis legyel faluban kétfejű csirka bújt elő a tojásból, ami tudósok megállapítása szerint nagyon ritka jelenség, a fej kettőssége úgyszólván ismeretlen a madárvilág szörnyszülöttei között. A csirke pár percig élt csupán.

BOXKEZTYŰ AZ ALAPKŐBEN

A boxolósport, talán minden másnál hamarabb fogyasztja el a bajnokokat, sokszor egy év sem telik bele és a boxnagyság máris levitézlett. Amerika egének sokáig tündöklő boxcsillaga: Jack Dempsey is nyugalomba vonult, ő azonban nem követte könnyelmű kollégáit, hanem előrelátóan megtakarította a pénzt, amit virágkorában keresett. Newyorkban a Madisonsquare tőszomszédságában fényűző hotelt építtet pénzéből és hamarosan belép a világ legnagyobb szállótulajdonosainak előkelő sorába. A napokban tartották a Dempsey-féle hotel alapkőletételének ünnepségét, amelyen résztvettek a newyorki előkelőségek is. Az alapkőbe a volt boxbajnok maga falazta be boxkeztyűit, amelyekkel annyi győzelmet és pénzt szerzett valamikor. Az amerikai közönség nagyon érdekesnek tartja ezt a legújabb kabalát.

UJÉVI KRUMPLISZÜRET

Az időjárás az idén Hollandiában is abnormális volt: a fák kétszer virágoztak, sőt gyümölcsöt kötöttek. Amsterdami jelentés szerint a hollandiai Halleban újesztendő napján ujburgonyát szedett földjén az egyik gazda. Az egész környékről jöttek kíváncsiak a különös szüretre, amely a rendes terményeredmény egyharmad részével ajándékozta meg a szerencsés gazdát.

Bélyeg és bélyegalbum árjegyzéket érdeklődőknek bérmentve küld ABONYI JENŐ bélyegkereskedése, Budapest, IV., Vrci-utca 45. szám. Telefon: 86-3-36

AZ „EMBEREVŐ" KECSKEBÉKA

Ezen a címen a Természettudományi Közlöny egyik számában rendkívül érdekes cikk jelent meg. A cikkíró közli, hogy alkalomszerűen, fürdés közben a vízből figyelgette a parton üldögélő kecskebékákat. Hogy az állatok figyelmét felkeltse, elkezdte fricskázni a vizet. A cuppogó neszre csakhamar felfigyelt a bokrok alján tanyázó békasereg; egymás után ugrottak a vízbe és versenyt úszva közeledtek a hang irányába. Rövidesen egész sereg béka himbálózott a kisérletező ujja körül s láthatólag azon tanakodott, miként lehetne elkapni azt a furcsa dolgot. Végre az egyik nekirugaszkodott, bekapta a fröcskölődő mutatóujjat és nyeldeste, tömködte magába. Szinte félig lenyelte már, amikor észrevette, hogy szépen felnyársolódik. Erre hirtelen lerántotta magát a kísérletező ujjáról s visszabukfencezett a vízbe. Egy idő multán másik béka is bátorságot kapott, végül sorra próbálkozott valamennyi; volt, amelyik háromszor is nekifogott, hogy az ujjat lenyelje. Némelyik azonban nem erőlködött, hanem szépen felkapaszkodott a fürdőző karjára és vállára s kényelmesen elhelyezkedve nézte, mint erőlködnek a többiek. Ez a barátkozás — a kísérletező szerint — csak ott lehetséges, ahol tömegesen vannak a békák; ha csak egy-kettő lézeng, meg sem fognak mozdulni a fricskázásra. Akinek van „gusztusa" hozzá, nyáron szintén megpróbálkozhatik ezzel a kétségtelenül humoros kísérlettel.

AZ ÉLŐ SZERVEZET, MINT ANTENNA

Egy *Moeckel* nevű kutató érdekes kísérleteket végzett annak megállapítására, hogy a szervezet miként szerepel, midőn a rádió adó- vagy vevőkészüléknek antennáját helyettesíti. Kísérleteiből kiderül, hogy a szervezetnek antennaként való felhasználhatása valamiként az élő állapottal is összefügg, mert például emberi hullák egyáltalán nem voltak antennaként alkalmazhatók! Ellenben kitűnően beválnak a hüllők, így az úgyevezett kéknyelvű-gyík, továbbá az alligátor azután a teknősök, főleg természetesen az óriás teknős-félék. Kétéltűek közül a békák, ezeknek is órási fajtái. A tengeri malac is igen jól megfelelt, amíg vérétől meg nem fosztotta. Az elvéreztetés után alig negyedóra mulva a test megszűnt antennaként működni. Most vizsgálatok folynak annak megállapítására, hogy az élő szervezetben mihez van kötve az antennaként való működés lehetősége.

Nincs magánéletem!

A Rökk Marika-fronton sírta el ezt a mondatot a fiatal és felkapott művésznő, akivel most a tudósítók egész hada foglalkozik, megvizsgálva a művésznőt, hogy tulajdonképen mi baja van, miért esik úgy el egy kölnivizes üveggel, hogy az öngyilkosság gyanujába keveredik. Nincs magánéletem!... — sírta el magát a művésznő a tudósítók előtt.

Hát kinek van ma igazi magánélete, kedves Marika. Maga még oly kevés ideje áldozta fel magát és művészetét a köznek, hogy észre se kellene vennie azt a kis kényelmi hiányt, amit a magánélet megszünése jelent ma a porondon ágáló harcosoknak. Csak egy gyerek zokoghat fel ilyen őszintén. Csak az hiszi még, hogy magánélet lehetséges s hogy van a manézson kivül egy szebb világ, amelyikbe belépni — ah, mily öröm! A nyugdijasok tudnának önnek egyet és mást mesélni erről a hőn óhajtott magánéletről. És akiket elnémítottak, akiket az ön szakmájában, a színháznál magánéletre kényszerítettek, azok is szolgálhatnának önnek felvilágositásokkal, hogy mi az a magánélet.

Nincs magánélet, kedves Marika, erről az álomról tegyen le, ha egyszer kilépett a tüzes fórumra. Perceket kell lopni, néhány órát, egy sétát, szünetet a munka közben, hogy az ember tovább bírja az iramot: ennyi az egész. Aki ilyen fiatalon kezdi a sirást a magánélet után, azt hamar felőrli ez a város, az vigyázzon magára, mert gyorsan úgy leteszik valahol az út szélére, hogy soha többé nem látja meg a rivaldát. Ugy kell beosztani az életet, mintha egyidőben magánszemélyek is volnánk, mimelni kell a magánéletet, álomban átélni, igy szebb is és egyénibb is, mint a valóságban.

Tanáccsal persze ön bőven el van látva házilag s nem is azt akartam, hogy kioktassam önt, csak közölni önnel, hogy valamennyien elégünk a munka máglyáján s hogy valamennyiünk elérhetetlen álma az, ami után ön nyilvánosan felzokogott. Tegyen le arról, hogy magánélete legyen, erről nem beszél az ember, ezt titokban müveli s főleg nem a közönségtől kéri, mert ez aztán igazán fütyül az ilyen indokolt ellágyulásokra.

P. J.

Mit mond a szakember?

Helikopter

Egy közismert tehnikusunk a következőket mondta azokról az érdekes kísérletekről, amelyeket a magyar *Asbóth* Oszkár mérnök folytat Londonban találmányával, a helikopterrel:

— Asbóth Oszkárt régóta ismerem és mondhatom, hogy ő megjárta a magyar tudósoknak már oly régóta kötelező kálváriautat. Idehaza nálunk több találmányával folytatott kísérleteket, *így a légcsavarral hajtott automobillal, repülőgépkonstrukciójával és a helikopterrel is.* Kísérleteit, megmondom őszintén, mindig mosoly kísérte, pedig már régóta van mögötte nagyon eredményes kísérletezési mult. Ugy tudom, hogy a világháború alatt pilóta volt és már akkor megérlelődtek benne azok a különböző tervek, amelyek legutóbb napvilágra kerültek. Természetesen nem minden terv váltotta be az azonnali sikert és így történt azután az, hogy Asbóthnak elvették a kedvét magyarországi munkálkodásától. Budapest határában egy kis fabarakban dolgozott egy-két emberrel a tervein.

Egész Jókai-ízű regénytéma az ő élete, dehát most ebben az esetben nem erről beszélünk. Hanem a helikopter jelentőségéről és jövőjéről. Nekem az az érzésem, mint minden tehnikus embernek, aki egy kicsit is foglalkozott ezzel a témával, hogy a *helikopternek jövője van.* Még pedig nagy jövője. Mert tessék csak elképzelni azt, hogy úgy harminc esztendővel ezelőtt, amikor az akkori diákoknak érettségizni kellett, a fizikánál, amikor a repülésre került a szó, azt mondtuk, hogy a repülésnek nincs jövője, a gépmadár sohasem fog felemelkedni a magasba. És azután jött, alig egy-két esztendővel később Bleriot és megdőlt a gimnáziumban tanult teória. Hát így van ez a helikopterrel is. A különbség most mindössze az, hogy a *helikopter felemelkedik a magasba.* Bizonyára látták az utóbbi hetekben a mozilátogató közönség közül azt a híradót, amelyik bemutatta egy francia pilóta-mérnöknek helikopter-rendszerű repülőgépét. Ezzel a géppel a francia mérnök leszállt Páris egyik terére, majd begyujtotta a motort és onnan továbbrepült, *anélkül, hogy a forgalom megakadt volna, vagy pedig nekirepült volna a házaknak.*

Asbóth helikoptere feltétlenül nagy jövő előtt áll, mert azok, akik látták az ő próbarepüléseit, azt mondják, hogy az ő konstrukciója jóval tökéletesebb azoknál, amilyennel legutóbb a világ különbözőbb részein kísérleteztek. Igy tökéletesebb például La Cierva helikopterénél is, amely pedig már egészen érdekes dolgokat tudott produkálni. Asbóth helikoptere, hogy egyszerűen fejezzem ki magamat, háromdimenziós. Előre, hátra és felfelé tud emelkedni a különbözőképen elhelyezett légcsavarok segitségével. Mint minden helikopter, meg tud „állani" a levegőben, egyhelyben lebeg addig, amíg a pilóta nem indítja másfelé. A tökéletesités másik része ott van, hogy jóval magasabbra emelkedhet, az ügyes konstrukció segítségével, mint az eddigi helikopterek.

Ennek lehet köszönni azt, hogy a kiváló magyar konstruktőr, aki idehaza annyi balszerencsével és annyi meg nem értéssel küzdött, Angliában szivélyes fogadtatásra talált. Angliában megbízták azzal, hogy helikopter-hadigépet szerkesszen és ha igazak a jelentések, ez sikerül is neki. A jövő egyik félelmetes fegyvere lesz ez a gép, amelynek nincs szüksége repülőtérre, hanem egyszerű lapos háztető is elég arra, hogy onnan felszálljon, vagy pedig arra lerepüljön. A helikopterek teherbírása pedig, a számítások szerint, jóval nagyobb lesz, mint az ugyanolyan erejű motorral ellátott repülőgépeké.



A Szinyei Társaság kiállításából. Csók István: Zsuzsánna a fürdőben

BRISTOL SELYEMKÜLÖNLEGESSÉGEK
ÁRUHÁZA, BUDAPEST, IV., KORONAHERCEG-UTCA 16.
EREDETI FRANCIA ÉS SVÁJCI SELYMEK ✪ OLCSÓ ÁRAK

Uj Idők 1922. XXVIII. 49. sz.

Megint csak felállt.

— Szaladok, — szólt — megveszem a vesepecsenyét, hogy még ma bepácoljam. A Smallnéhoz megyek, mégis ő a legmegbizhatóbb ilyen tekintetben. Kérlek, tedd fel addig a teavizet, jó? Edit egy tortareceptet keres.

És még visszafordult az ajtóból:

— Majd ugy-e, te is vigyázol az ezüstkanalakra? De cseléd nélkül lehetetlen.

Végre elment és betette az ajtót. Babának a feje fájt, a két keze közé szorította és haragudott Elemérre nagyon.

Mogyoróssyné csakugyan elment Smallhoz. Útközben végiggondolta az étlapot, javított rajta és mindent apróra elintézett magában. Aztán a cselédszerző jutott az eszébe.

— Nem is várok holnapig. Visszafelé benézek rögtön.

Ezzel az elhatározással nyitott be a Small üvegajtaján.

Az első, akit meglátott, Liza volt. Sápadt, lesoványodott arccal, lecsüggesztett fejjel gubbasztott a sarokban. A batyuján ült és egy darab kolbászt evett, kenyérrel. Mohón ette, látszott, hogy éhes.

Mogyoróssyné összeszorította a száját. Úgy tett, mintha nem vette volna észre.

— Van szép vesepecsenyéje, Small úr?

Mindenki odanézett. Mogyoróssyné érezte, hogy nő a tekintélye. Smallné is előszoronkodott a kassza mögül, a segéd abbahagyta a húsdarálást, — fél kiló fasirozottat kért egy kövér hölgy — és Liza odafurakodott hozzá a pult előtt várakozók között.

— Kezeit csókolom! — örvendezett nagyon alázatosan. — Kezeit csókolom!

És csakugyan kezet csókolt. Mogyoróssyné kegyesen simogatta meg a fejkendőjét.

— Nini, Liza! — szólt. — Hát maga hogy kerül ide? Hogy van?

Liza csak legyintett, elfordult és egy könnyet dörzsölt ki a szeméből.

— Nna, — mondta Mogyoróssyné halkabban. — Hát mi a baj, Liza?

Liza visszaoldalgott a batyujához a sarokba s onnan nézett könyörgőn Mogyoróssynéra. Ez volt a felelete. Addig nézett reá, mig aztán Mogyoróssyné nem birta tovább. Odament, mintha véletlenül tenné s a felakasztott szalámirudakat nézegette.

— Nagyságos asszony, — mondta Liza halkan. — Kérem szépen.

— Mi az? — kérdezte barátságosan Mogyoróssyné.

— Tetszett már valami jó lányt találni?

Mogyoróssyné ránézett. Ha jókedvü lett volna, pirosarcu, hetykeszemü, azt mondta volna, hogy igen. De Liza a batyuján ült és nagyon szomorúnak látszott.

— Nem bizony, Liza. Nagyon nehéz jó leányt kapni.



Egészségesek és betegek,

fiatalok és öregek szervezetét egyaránt erősiti az Ovomaltine. Forditson fokozott gondot egészségének fenntartására, használjon rendszeresen Ovomaltinet

Kapható OVOMALTINE mindenütt

Dr. Wander Gyógyszer- és Tápszergyár r.-t. BUDAPEST, IV., Muzeum-körut 35

— De jó helyet is nehéz, — sóhajtott Liza.

— Igazán? — kérdezte álnok részvéttel Mogyoróssyné. Liza csak a fejével intett és újra felsóhajtott.

— Azóta már öt helyen voltam.

— Rettenetes, — szólt Mogyoróssyné. Aztán hozzátette: — De hiszen nálunk másfél évig semmi baj sem volt magával!

— Nekem sem volt a nagyságos asszonyéknál semmi bajom.

Csönd lett. Elhallgattak. Egyik sem akart ajánlatot tenni. Small már lebőrözte a vesepecsenyét és odatette Mogyoróssyné elé a pultra: gyönyörü darab volt.

— Mérje le, kérem, — szólt Mogyoróssyné előkelőn.

Mindenki ránézett megint és Liza nem gondolkozott tovább. Határozott. Odament hozzá és a fülébe súgta:

— Ha leány kellene, nagyságos asszony, én rögtön eljöhetnék.

Mogyoróssynénak felcsillant a szeme, de nem akarta mutatni. A vesepecsenyére figyelt, hogyan mérik. Végre megszólalt, félig elfordulva, lassu hangon:

— Még egyszer megpróbáljuk, Liza? Nem bánom hát. Jöhet.

És, elővéve a táskáját, kifizette a vesepecsenyét. Nehéz szívvel tette meg, mert nagyon drága volt, de lehetetlenségnek érezte, hogy most elrontsa a hatást, amit az emberekre tett és levágasson belőle.

— Pityuért! . . . — mondta önmagának megnyugtatásul.

Liza a batyúját szedte össze sietve. Két nagy görcsöt kötött keresztben a tetején, és belehengerítette az egészet a nagykendőjébe, hogy a két kezében cipelhesse, mert a hátán szégyelte volna vinni, különösen, ha az asszonyával megy együtt. (Különös a teherhordás lélektana és érdekes is, de ezt majd máskor próbáljuk meg kifejteni.) Aztán fizetni ment ő is. A kolbászt akarta kifizetni. Ám a segéd gavallérosan odament Smallnéhoz és a mellére ütött:

— Majd én fizetem, kisasszony.

Liza tiltakozni próbált. Elővette a tárcáját is. De Smallné végetvetett a vitának.

— Nem fizet senki semmit. Egészségére váljon a kolbász és jöjjön el mindig ezentúl is hozzánk vásárolni.

Ezt mindnyájan megelégedéssel hallgatták, Mogyoróssyné különösen, mert már úgy kezdte érezni, hogy neki kellene kifizetnie a Liza számláját. Smallné asszony elővette zöld pamutját és óriási kötőtűit és visszaült a kasszába, barátságos búcsúvétel után, Mogyoróssyné pedig boldogan indult hazafelé.

Előkelőn ment előre, minden csomag nélkül, a piaci táskát is Liza cipelte, a vesepecsenyével. Mindenki utánuk nézett és bizonyosan sokan megirigyelték Mogyoróssynét. Érezte ezt.

Otthon vígan csöngetett. Elemér jött ajtót nyitni, vonalzóval meg rajztollal a kezében, borzas hajjal. Nagyot nézett, mikor a batyús leányt meglátta. De nem szólt. Megcsókolta az anyját és visszament az apja szobájába, amit egészen lefoglalt magának.

— Ez az Elemér fiatal úr, Liza, — szólt Mogyoróssyné büszkén. Jobban szerette volna, ha Liza először szépen felöltözködve és megfésülködve látja. (Mikor Elemér megérkezett, akkor Liza éppen szedegette a sátorfáját és nem csodálhatta meg őt.) De Liza így is elismerőn bólintott és szűk kis agyában ez az elhirtelenkedett gondolat villant fel:

— Kár, hogy nem ez a Pityu úr . . .

Aztán, egy sóhajjal, ledobta régi ágyára a batyut. Mogyoróssyné hagyta, hogy rendezkedjen. Bement. Jó-

Csok István



SIDLÓ FERENC: MÁMOR.



LIPTÓUJVÁRI-STROBL ALAJOS: MEDUSA.
Magántulajdon.

CSÓK ISTVÁN, PERLMUTTER IZSÁK ÉS RUDNAY GYULA KITÜNTETÉSE. A Szinyei Merse Pál Társaságot ért az a kitüntetés, hogy londoni bemutatkozása alkalmából egyszerre *három* tagját az *International Society of Painters Sculptors and Gravers* tiszteleti tagjául választotta, szokatlan és nem mindennapi értékű.

Ez a társaság immár huszonnyolc év óta, tehát 1898-ban történt megalapítása óta, nemcsak Angliában, hanem szinte az egész világon éppen azáltal, hogy tagjait nagyon is megválogatta, a művészeti egyesületek között a legelső helyet foglalja el. Első elnöke Whistler, második elnöke Rodin, jelenlegi elnöke Sir William Orpen. Tagjai közt ma sincs egyetlenegy sem, akinek ne lenne nemzetközien elismert és megbecsült neve. Anglada a spanyol, Blanche, Bussy, Maillol, Le Sidaner, Lucien Simon, Vuillard a francia, Mancini az olasz, Trubetzkoy herceg az orosz, Dobson, Forbes, John, Harrington Mann, Muhrman, Nicholson, Philpot, Sauter az angol művészek közt a legismertebbek. Elhalt tagjaik közt találjuk Emile Claust a belgák, Cottet a franciák, Neven du Mont az angolok, Bartels a németek, Zorn a svédek jeles mesterét. Tiszteleti tagul a társaság mindig az egyes nemzetek vezető mestereit választotta be. Tiszteleti tagja ma a társaságnak Aman-Jean, Bartholomé, Besnard, Boldini, Breitner, Fragiacomo, James Guthrie, Helleu, Lavery, Gari Melchers és Claude Monet. Mind, szinte kivétel nélkül európai nagyság. Elhalt tiszteleti tagja pedig Alexander, Boecklin, Chase, Carolus-Duran, Baertsoen, Klimt, Max Klinger, Hans Thoma, Lambeaux, James Maris, Mesdag, Meunier, Puvis de Chavannes, Renoir, Sargent, Segantini, Shannon, Zorn. Az európai festészet és szobrászat legújabb történetének oszlopa volt mindahány.

Mikor tehát három magyar művészt, *Csók* Istvánt, *Perlmutter* Izsákot és *Rudnay* Gyulát egyszerre választotta meg a társaság tiszteleti tagjául, a magyar művészi kultúra nemzetközi értékét ismerte el. Szinte fölösleges ezt bővebben megokolni. Csak rá akartunk mutatni e tény jelentőségére, arra, hogy az elismerés művészeti kultúránkat olyan helyről éri, amelynek rokonszenve nemcsak azért becses, mert objektív megítélésen alapul, hanem azért is, mert igazán művészi illetékesség szempontjából a legelső fórum.

BODE — 80 ÉVES. *Wilhelm von Bode*, a porosz állami múzeumok nyug. főigazgatója, aki a berlini Kaiser-Friedrich-Múzeum vezetőjének minőségében még ma is tényleges működést végez, a mult évi december hó 10-én ünnepelte 80-ik születésenapját. Az ünneplésben résztvett jóformán az egész tudományos és művészeti világ és az ünneplők sorában volt a mi Szépművészeti Múzeumunk is, amelynek vezetője, Petrovics Elek főigazgató a következő táviratban üdvözölte Bode-t: „Kérem Excellenciádat, fogadja a magam és intézetünk nevében legszívesebb üdvözletünket. Adja az Ég, hogy Excellenciád csodálatraméltó munkásságát még soká folytathassa, mint legfőbb büszkesége és utolérhetetlen mintaképe mindazoknak, akik életüket a tudomány és művészet tiszta szolgálatának szentelik." Wilhelm von Bode csodálatos szellemi frisseségről tanuskodó, hosszabb levelet intézett Petrovics Elekhez, amelyben az üdvözlésért legszívesebb köszönetét küldte és többek között meleg szavakban adott kifejezést annak a reményének, hogy Németország és Magyarország a jövőben is együtt fognak haladni a szellemi működés terén.

A MAGYAR ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TANÁCS Klebelsberg Kunó gróf vallás- és közoktatásügyi minisztertől nyert megbízás alapján a folyó évben Velencében rendezendő XV. nemzetközi képzőművészeti kiállítás keretében bemutatásra kerülő magyar koliekció összeállításával foglalkozik. A külföldi kiállításokat rendező bizottság a művek kiszemelésével Dudits Andor, Róth Miksa és Ligeti Miklós tanácstagokat bízta meg, akik e mandátum alapján már hetek óta látogatják a művészek műtermeit és keresik a bemutatandó műveket. E kijelölő albizottság által javaslatba hozott műveket a külföldi kiállításokat rendező bizottság fogja felülbírálni és fog véglegesen határozni a kiküldendő művészeti anyagot illetően. Az adminisztratív teendők végzésére a Tanács ügyvezető előadója: *Haasz Aladár* dr. neveztetett ki miniszteri biztossá, míg a kiállítás összes ügyeinek a helyszínen való intézésével ugyancsak miniszteri biztosi minőségben *Sartori Szilveszter* festőművész, velencei m. kir. tb. alkonzul bizatott meg. A művek összegyüjtése a Régi Műcsarnokban történik.

A kormány intézkedése folytán a Képzőművészeti Tanács közreműködése biztosíttatott a készülő új magyar ércpénzek tervezésénél, valamint az új papirpénzek és új bélyegek tervezeteinek elbírálásánál. Az új ércpénzek közül az arany és ezüst érmék tervezését, mivel azok külalakja a törvényben már előre meghatároztatott, a pénzügyminiszter a saját hatáskörében megbízott művészek által dolgoztatta ki, a nem nemes fémből készülő pénzérmék tervezetére azonban a Tanács útján nyilvános pályázat hirdettetett, minden egyes érmetípusra külön. Első díjban részesíttettek az 50 filléresnél Biczó András, a 20 filléresnél Szántó Gergely, a 10 filléresnél Tóth Gyula, a 2 filléresnél Tary Lajos és az 1 filléresnél Csabai Ékes Lajos tervezete. Második díjban részesíttettek az 50 filléresnél Pálinkás János, a 20 filléresnél Pálinkás János, a 10 filléresnél Szántó Gergely,

Magyar Művészet
1926. I. 17.

UJ IDŐK SZERKESZTI HERCZEG FERENC

XXXIV. évfolyam, 16. szám.
Budapest, 1928 április hó 15.



Magyar gyűjtők kincsesházából. Báthory Erzsébet. Csók István festménye
Fónagy Aladár gyűjteményéből

Kiadóhivatal: Budapest, VI., Andrássy-út 16.

Ára 50 fillér

Csók István

Magyar írómesterek

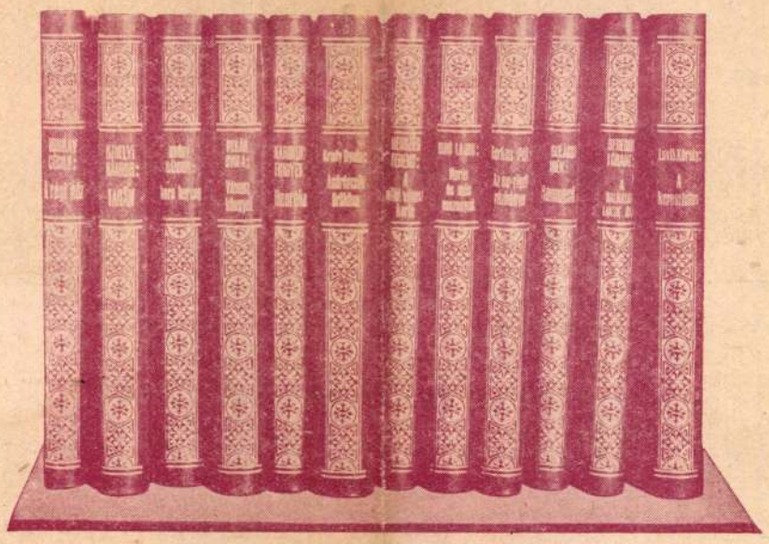

I. sorozat

A Petőfi-Társaság jubiláris könyvei

Bársony István: Délibáb.
Csathó Kálmán: Miért nem ment hozzá nagymama nagyapához?
Farkas Pál: Elbeszélések.
Herczeg Ferenc: A Lánszky-motor. A költő és a halál.
Lampérth Géza: Mégis Mátyás. } Egy kötetben
Sas Ede: A megújrázott élet. }
Lázár István: A Nilus rózsája.
Lőrinczy György: A boldogság császárja. } Egy kötetben
Falu Tamás: Nyolcvanas évek. }
Pekár Gyula: Az ezüsthomlokú vándor.
Surányi Miklós: Noé bárkája.
Tanulmányok. }
Elbeszélések. } Irták a Petőfi-Társaság tagjai.
Költemények. }

A 12 kötetből álló sorozat ára valódi
aranynyomású félbőrkötésben 96 pengő.

II. sorozat

Ebben a sorozatban tizenkét kiváló magyar író tizenkét reprezentativ munkáját, tartalmának megfelelően, **díszes** köntösben bocsátjuk a magyar közönség elé.

A tizenkét kötet címe:

Biró Lajos: Marie és más asszonyok.
Bródy Sándor: Imre herceg.
Farkas Pál: Az es-riadi rézbánya.
P. Gulácsy Irén: Hamueső.
Hegedüs Loránt: A halhatatlanok útja.
Herczeg Ferenc: A milói Vénusz karja.
Karinthy Frigyes: Heuréka.
Krudy Gyula: Andrássesik öröksége.
Lovik Károly: Keresztúton.
Pekár Gyula: Vénusz könnyei.
Tormay Cécile: A régi ház.
Ujhelyi Nándor: Tabán.

A sorozat ára valódi **aranynyomású félbőrkötésben**
96 pengő.

Megrendelhető 12 havi részletre

Singer és Wolfner irodalmi intézet r. t. kiadása, Budapest, VI., Andrássy-út 16.

Megrendelési szelvény a boríték 4. oldalán

Véget vetünk a gazdasági és nemzetközi anarchiának

Harc a világbékéért és az egységes emberiségért — A szocialista utópia Anglia külpolitikájának egyik alapja lett — A nemzeti kötelességek alárendelése a világkötelességeknek



Henderson

A parlament modernizálása, a Népszövetség felfegyverzése

A munkáspárt Anglia, Anglia a világ élén

A Pesti Napló számára irta: **ARTHUR HENDERSON,**

a leszerelési konferencia elnöke, az 1934-es Nobel-békedíj nyertese

A történelem legrégibb korszakai óta sohasem foglalkozott a világ a háború eltörlésének kérdésével, csak most, napjainkban. A legutolsó konfliktusok hatása alatt a közvélemény minden országban határozott fejlődésen ment át a nemzetközi háború kérdésében. A háborút ma már egyszerűen *csapásnak* tekintik, mely *vad, haszontalan és erkölcstelen.*

De a következő háborúk megelőzésének módszerei tekintetében eltérnek a vélemények. Számos vélemény van. Az angol munkáspárt politikája arra törekszik, hogy a háborút a Népszövetség és egy nemzetközi, kollektív, békéért dolgozó rendszer útján törölje el. *Minden nemzetnek el kell határoznia, hogy sohasem fog a háború eszközéhez nyúlni valamilyen konfliktus rendezésére, hanem inkább döntőbíráskodásnak veti magát alá, együttdolgozva egy nemzetközi rendőrséggel, amely a Népszövetség megbízásából működnék.*

Az alapvető nehézség akörül merül fel, hogy *megakadályozzuk az új fegyverkezési versenyt.* Háromévi harc a leszerelési konferencián arról győzött meg bennünket, hogy a verseny elkerülésének egyetlen módja: *hatékony, kollektív védőrendszabályok minden elképzelhető háborús fél ellen.* Csak egy olyan erő, amely biztosítani tudja a rendet és tiszteletet parancsol a Népszövetség döntéseinek, tudja megadni a különböző országoknak azt a biztonságérzést, mely szükséges ahoz, hogy *lemondjanak a költséges hadseregekről és haditengerészetről.* Ezért kell egyidőben a leszerelést hirdetni odahaza és ugyanakkor erkölcsileg támogatni a Népszövetséget és *fegyvert adni a kezébe.*

Egyszer s mindenkorra elvetjük azt a diplomáciai rendszert, melynek lényege az európai és egyéb hatalmak kiegyensúlyozása és azt a felfogást, hogy az ember csak akkor élhet, ha valami olyan politikai szervezetnek a tagja, mint a mai szuverén államok és birodalmak. Meg kell érteni, hogy mindez mit jelent. Sajnos nagyon kevesen értik ezt. Azt jelenti, hogy *az, amit eddig szocialista utópiának tekintettek, Anglia külpolitikájának egyik alapja lett.* A munkáspárt olyan politikai programban kristályosította ki hitünket és nemzetközi hagyományainkat, amely nem kevesebbet jelent, mint *a világnak óriási nemzetközi szövetkezetbe való szervezését.*

Álláspontunk nemcsak politikai, hanem gazdasági szempontokra is kiterjed: *az egyes országok kölcsönös támogatását* célozza. A szocializmus mindenekelőtt új ideált, új szellemet jelent, mert *mi szenvedélyesen hiszünk az emberek testvériségében.*

Merünk nemcsak álmodni, hanem dolgozni és alkotni is egy olyan világért, melyben *az emberiség véget vet a gazdasági anarchiának épúgy, mint a nemzetközi anarchiának.* A termelés ebben a világban mindenkinek a javát és hasznát fogja szolgálni, nem pedig egy exkluziv kisebbségét. Ebben az új világban, melyet a réginek a romjaira akarunk felépíteni, azt akarjuk, hogy *az egész emberiség nemesen és harmonikusan éljen, mint a nemzetek nagy testvérisége.*

Hogyan biztosítsuk a békét? Úgy, hogy nemzetközi alapon megszervezzük a világot, hogy *a nemzeti kötelességeket alárendeljük a világkötelességeknek és a közösség szükségleteinek.* Meg kell tanítani a nemzeteket arra, hogy *segítőtársaknak tekintsék egymást,* nem pedig ellenségeknek, hogy barátságosan rendezzék nézeteltéréseiket, hogy megvessék a háborús fenyegetéseket és nemzetközi bűnnek tekintsék a háborút. Ennek elérése nehéz, hosszú, kemény feladat lesz. Népünktől megkívánja egész idealizmusának, rendíthetetlen **békéért és a leszerelésért vívott harcot: ez alapvető, nélkülözhetetlen feltétele a rend helyreállításának.** *A világot meg kell menteni attól a barbárságtól, mely felé ismét halad.* A fegyverkezési verseny csak új világháborúra vezethet. Az angol munkáspárt minden erővel meg akarja menteni a világ békéjét. Örökre lemondott a régi fegyveres megoldási módszerről és nem fogja megengedni Nagy-Britanniának, hogy visszaessék ebbe a tévedésbe, vagy hogy elősegítse, hogy valahol másutt ilyen bűnt kövessenek el az egész világ ellen. Olyan nagy mértékben vagyunk hívei egy pacifista kollektív rendszernek, hogy a munkáspártnak, szerintem, ilyenirányú törvényes rendezést is kell javasolnia, melynek főbb pontjai a következők volnának:

1. *Kötelezzük magunkat, hogy nem veszünk részt háborúban és elhatározásunkat szigorúan megtartjuk,*

2. *kötelezzük magunkat, hogy mint a Népszövetség tagja megbélyegezzük és megfélemlítjük azt az államot, amely háborúra gondol,*

3. *kötelezzük magunkat, hogy nemzetközi nézeteltéréseinket döntőbíráskodásnak vetjük alá és konfliktur nélkül rendezzük,*

4. *megszüntetjük a magánosok jövedelmeit, melyek fegyverkezésből és háborús készülődésből származnak.*

Ez az álláspontja a munkáspártnak a háború és béke kérdésében. Mindig hirdette a különböző országok dolgozó embereinek szolidaritását. A »szuverénitás« és a »függetlenség« régi dogmái nem felelnek meg többé a mai világ realitásainak. *Az angol érdekekhez való hűség ma már csak részlete az emberiség sorsa iránti átfogóbb hűségnek.*

A munkáspárt az országot kitartóan vezeti a béke, a szolidaritás és a jólét korszaka felé. Nagy-Britannia pedig a világnak hatalmas testvériségében egyesült népeit fogja ezen az úton vezetni.

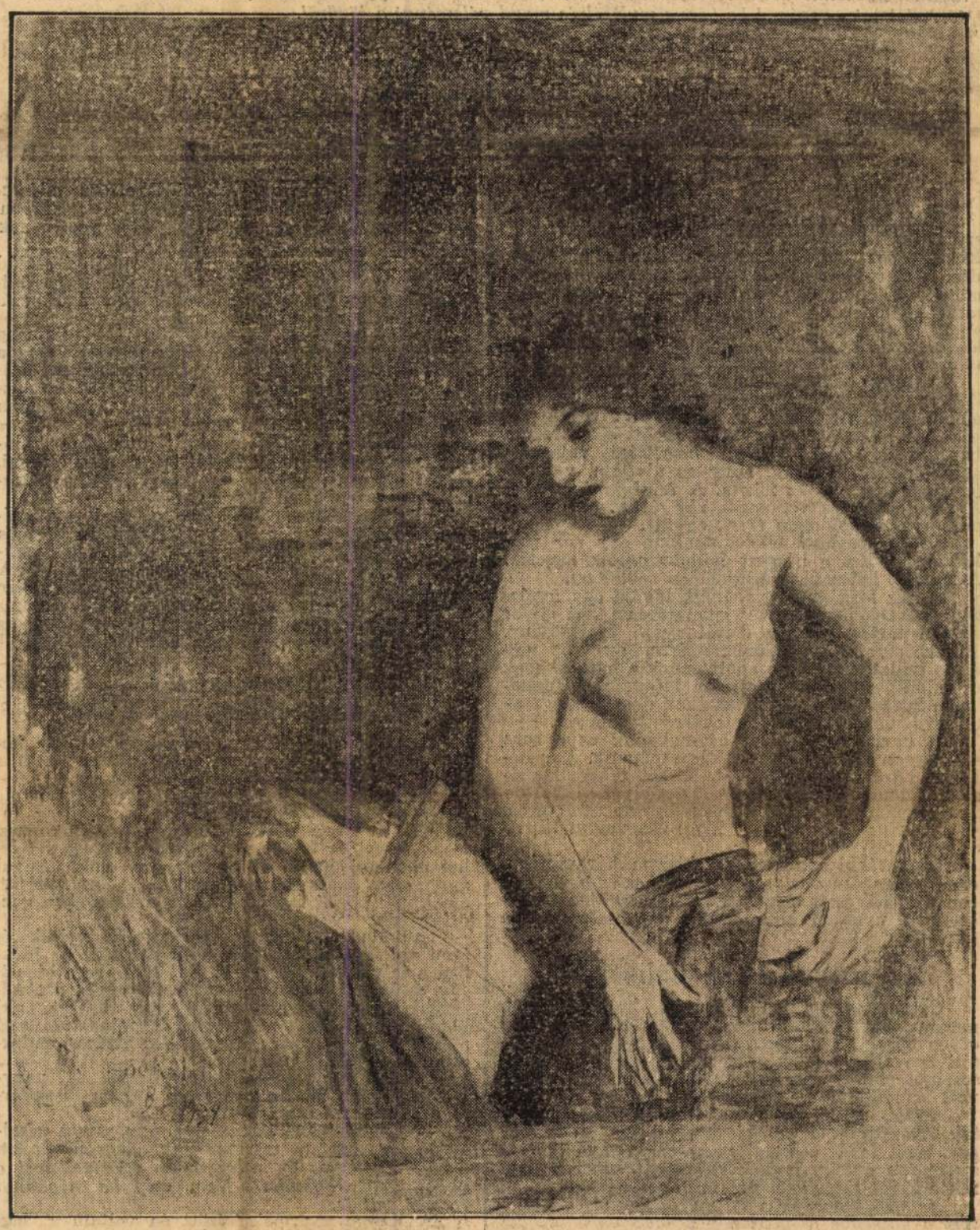

Csók István rajza a Pesti Napló számára

Snowden önéletrajza a Pesti Naplóban



Snowden.

Az angol szocializmus rejtélyes nagy személyisége, az új angol birodalom új grófja, a világháború vad pacifistája beszámol életéről, az angol munkásmozgalom izgalmakkal zsúfolt 30 évéről és azokról, akik most akarják végre hajtani Angliában a vértelen társadalmi forradalmat

A szocialista lordok, konzervatív szocialisták, a »monarchikus köztársaság« politikai életének kétségkívül egyik legjelentősebb alakja Lord Snowden, ez a furcsa, nagy szocialista, aki a »Brit köztársaság« királyától a Viscount címet kapta, aki világéletében mindig a hideg, de emberséges észszerűség népszerűtlen politikáját vállalta; a világháború alatt feleségével együtt vad békebarát propagandát hirdetett s tűrte, hogy leköpdössék, hogy feleségét megbotozzák; az 1911-es sztrájkláz idején kiegyezést és nyugalmat hirdetett; a gazdasági válság pénzügyminisztereként emelte az adókat, az angol válság leküzdése után nem hivatkozott érdemeire, most pedig a radikális szocializmus feléledése idején, nyugodtan vállalja újra a népszerűtlen szerepet: keszty ű t dob Landsburynek, aki bejelentette, hogy szocializálni akarja Angliát, valóra akarja váltani a szocialista célkitűzéseket.

Furcsa, számunkra majdnem annyira idegen egyéniség, mint amilyen furcsa és idegen nép a kontinensi figyelő számára általában az angol. Korán megbénul, húszéves korában elveszti első állását s bénán és betegen felvereksz magát először a munkásmozgalomban, aztán a parlamentben, hogy végül a legnehezebb időkben Anglia pénzügyminisztere legyen. Most az angol szocialista gondolatnak ez a nagy harcosa, önéletrajzával, amelyet most kezdünk közölni, nemcsak beszámol a multról, hanem építeni próbálja a jövőt.

Önéletírásának módszerében cseppet sem üt el politikájától. Snowden nem a hatásos feltálalás és a népszerű szólamok embere. A mezteln igazságot írja s szürke, jelzőtlen írásából több szenzáció bontakozik ki, mint dérrel-durral beharangozott leleplezésből. A változó világrendben jelentős esemény ez az önéletírás: annak az angol szocializmusnak egyik sok éven át volt és most is komolyan meghallgatott személyisége — aki nagy választási győzelme után a közelmultban azt jelentette be, hogy megvalósítja a vértelen társadalmi forradalmat — számol be benne multról és mond véleményt a jövőről.

ÉLETEM

Irta: Lord Snowden

(Első közlemény.)

Yorkshirei vagyok. A westridingi Cowlingban születtem 1864 július 18-án egy szövőgyári munkáspár fiaként. A modern közlekedés kifejlődése előtti időkben Cowling elszigetelt istenhátmögötti kis helység volt. Délre száz és száz négyzetmérföldön vad és elhagyatott posványos mezőségek húzódtak el egészen a derbyshirei dombokig, nyugatra pedig alacsony hegyek választották el a szomszédos Lancashire megyétől.

Cowling voltaképpen három részre oszlik: Cowling Headre, Ickornshawra és Stothilre. Az előbbi kettő a felvégen, az utóbbi az alvégen feküdt. Az alvégiek és felvégiek között elkeseredett harag volt. Az első iskolai bizottsági választás harcai akörül folytak, hogy az alvégen, vagy a felvégen legyen-e az iskola. A felvégiek nyertek. A régi harag és versengés rég eltűnt és most mindnyájan boldogan élnek együtt.

Az Ickornshaw feletti dombon egy sor régi kőház áll. Ezt a házsort Middlestonnak nevezik. A legfelső kétszobás házacskában születtem.

A ház még mindig fennáll, lakója egy agglegény névrokonom és volt iskolatársam, aki olyan tisztán tartja, mint a legrátartibb háziasszony. Büszke arra a megkülönböztetésre, amelyet szerinte születésem ténye adott ennek a házacskának és mindig boldogan veszi, ha látogatókat fogadhat a házacskában, körülvezetheti őket és megmutathatja nekik kitömött madárgyüjteményét.

A harminc-negyven házacskának ez a sora csakugyan ritka rekorddal dicsekedhetik. Az alsóházba három tagot küldött. A két másik képviselő rokonom. *Albert Smith*, aki Colnet és Nelson munkáspárti képviselője, második unokatestvérem és Tom *Snowden*, aki egy ideig *Accrintont* képviselte, távoli rokonom.

Legkorábbi emlékem, azt hiszem, három-négyéves koromból az az esemény, amikor az orvos felemelt, ráhelyezett a hosszú konyhaasztalra és felszólított, nyissam ki a szám és öltsem ki a nyelvem.

Az orvvadász családalapító

Úgylátszik, anyám felfedezte, hogy nyelvem nagyon nehezen forog. Igen tisztán emlékszem, az orvos hallani sem akart arról, hogy valami műtéti beavatkozással segítsen ezen a bajon, amely szerinte amúgy sem hátrányos. Valóban sohasem volt semmi bajom vele.

Apám, John *Snowden*, szülei korán meghaltak és az öt árva gyermek a község különböző gazdáinál talált otthont. Bizonyos szempontból ez szerencsés körülménynek számíthat, mert a gyerekeket jól táplálták, egészségesen nevelték.

Az első Snowden a 18. század legelején költözött a községbe és a község posványos határából egy részt nagynehezen művelhető földdé alakított át. Ezen gazdálkodott azután haláláig. A szájhagyományok szerint az igazságszolgáltatás kezei elől menekült erre a távoli vidékre. *Orvvadászaton érték és az ítélet elől megszökött.* A községben megházasodott, gyermekei születtek, a Snowdenek most már otthon vannak a környéken.

Anyai ágon apám két régi cowlingi család ivadéka, a *Binns-* és *Whitaker*-családé. Egyes feljegyzések szerint a Binns-család már a 15. században a községben élt.

Apám kivételes képességű férfi volt és meg vagyok győződve róla, ha alkalma lett volna a fejlődésre, igen sokra vitte volna a világban. Kisfiú korában valahogyan átvergődött az iskoláztatáson, jóllehet nem emlékszem rá, hogy valaha is említette volna, hol tanult.

Két-három tanítónő tanított a faluban, valószínű, hogy ezeknek egyikétől tanult meg olvasni, de azt hiszem, inkább a vasárnapi iskolában szerette meg az olvasás tudományát.

Igen folyékonyan tudhatott olvasni, már egészen fiatal korában is. Néhány falubeli napszámos hetenként egy fél pennyt adott neki, hogy megvegye a hét pennybe kerülő *Leeds Mercuryt*. A hetilapot egy szomszédos, négy mérföldnyire fekvő faluban vette minden héten apám és amikor visszatért a hetilappal, előfizetői összegyűltek az egyik házban és ő felolvasta nekik a híreket.

Nyomorúság az „öreg Miki pánikjában"

Radikális légkörben növekedtem és már korán belémoltódtak azok a politikai és szociális elvek, amelyekhez azóta is ragaszkodtam.

Anyám, leánynevén Martha *Nelson*, nyolc gyermek egyike volt, akik közül mind öreg koráig élt. Ő maga is kivételes nő volt, tele ravasz, józan ésszel és falusi viszonyaihoz képest azt lehet mondani, hogy széles látókörű volt. Anyai ágon egy *Emmott* nevű családból származott, amelynek tagjai évszázadok óta a községben gazdálkodtak.

Szüleim *wesleyanus metódisták* voltak és igen vallásos életet éltek. Bár azokban az időkben a falvakban nagyon el volt terjedve a bigottság, apám és anyám a vallásukban is szabadelvűek voltak. Apámnak volt egy bátyja, aki bigott baptistaként ragaszkodott mindahhoz, ami a Bibliában áll. Sok szenvedélyes vitára emlékszem közöttük.

Miután egy este sokat vitatkoztak és nagybátyám védte baptista nézeteit, anyám ilyenformán vetett véget a vitának:

— Azt mondod, hogy Isten úgy szeret mindnyájunkat, ahogy mi szeretjük gyermekeinket. *Gondolod, hogy én valamelyik gyermekemet a pokol tüzébe dobnám? Nem, még ha mégannyi rosszat tett is.*

A három gyermek között én voltam a legfiatalabb. Két néném születése után és még az én gyermekkoromban is szüleim nagyon sokat nyomorogtak. Házasságuk első éveiben, a krimi háború után, a viszonyok igen rosszak voltak. A gazdasági válságot abban az időben *»az öreg Miki pán kjának«* nevezték és az öreg Miki alatt *az orosz cárt* értették.

Apám nem keresett többet 15 sillingnél hetenként. Mivel apró gyermekei voltak, anyám nem tudott a gyárban dolgozni s a család jövedelmét házimunkával gyarapította. Otthon szőtt és font.

Noha ennyire szegények voltunk, nem emlékszem, hogy valaha is le kellett volna mondani a táplálékról. Anyám gondoskodott erről. *Táplálékunk zabkásából és tejből állott*, amiből a helybeli gazdák abban az időben két litert adtak három és fél pennyért, főtt puddingokból, amiket a bárányok olcsóbb részeiből főztek. Amikor idősebbik nővérem már annyira megnőtt, hogy törődhetett a háztartással, *anyám visszatért a szövőgyárba munkásnak*. Ez aztán megjavította a család anyagi helyzetét.

Pénzünk nem volt ujságok vagy könyvek vásárlására, de valamilyen úton-módon azért, amire már nem emlékszem, sikerült néhányfilléres meséskönyvet megszereznem. Később, amidőn körülményeink megjavultak, *heti egy penny zsebpénzt kaptam*, amit egy heti folytatásokban megjelenő, végtelenül hosszú rémregény megszerzésére fordítottam. A történet hőse Dick *Turpin*, a híres bandita volt, aki minden folytatás végén csodálatos véletlen folytán el tudott menekülni a csendőrök elől.

Olvasmányaimról nem lehet mondani, hogy éppen lélekemelők voltak, de idézem itt, amit lord *Morley* mondott egyszer nekem, amidőn ilyenfajta olvasmányaimról beszéltem: »Lehetséges, hogy ez nem a legmagasabbrendű irodalom, de mindenesetre érdekes«.

Szüleim vasárnaponként az ickornshawi wesleyanus kápolnába jártak. Már nem jut eszembe, mikor kezdtem vasárnapi iskolába járni, de emlékezetemben első vasárnapi iskolás évem az örömök és mulatságok hosszú sorozata. Még most is őrzöm jutalomkönyveimet, amelyek bizonyítják, hogy a vasárnapi iskolából egyszer sem hiányoztam öt év alatt.

„A Snowden fiúba bebújik az ördög"

Vasárnapi iskoláskorom elején még fennállott az a szokás, hogy az iskolaidő felét olvasás és írás gyakorlására fordítottuk. *Ez a szokás azokból az időkből maradt, amikor a vasárnapi iskola bizonyos mértékben az elemi iskola szerepét töltötte be.*

Félek, hogy a vallástanítás, amelyben itt részesítettek, nem tudta leküzdeni csínytevési vágyamat. Szerettem »rosszalkodni« és két esetben komoly bajba jutottam tréfás természetem miatt.

Az összes osztályok egy nagy teremben gyültek össze és a sok hangosan olvasó kisfiú fülsiketítő lármával töltötte be a termet. Egy vasárnap az általános lárma közepette egyszerre csak odalopóztam a tanítónő asztalához és teljes erőmből megráztam az odahelyezett csengőt. Az egész osztály egyszerre megmerevedett. Már nem volt idő arra, hogy visszaugorjak helyemre — felfedeztek.

Legközelebbi csínytevésem már sokkal komolyabb természetű volt. Azon a vasárnap éppen édesapám ügyelt fel a tanulásra és egyben tanította azt az osztályt, amelynek én is tagja voltam. *Mögötte ültem és kabátjának két szárnyát gombostűvel összetűztem és egy újabb gombostűvel jó magasan a hátához erősítettem.* Tanítás közben apám egyszerre csak felállt, hogy iskolafelügyelői minőségében körüljárjon. Gyanútlanul sétált a padok között, mire a gyerekek először csak suttogni, de aztán hangosan nevetni kezdtek. Hamarosan felfedezték a csínyt és külön tanítói ülést hívtak össze, hogy büntetésemet kiszabják. A gyűlésen megállapították: annyira gonosz vagyok, hogy nem is lehet rajtam segíteni, szinte azt kell hinni, hogy *az ördög lakozik bennem*. Az iskola nem is szabott ki büntetést, ezt átengedte apámnak.

Nemcsak a vasárnapi iskolát, de az istentiszteleteket is szorgalmasan látogattam. Nem mondhatom, hogy a prédikációk magas műveltségről, vagy kitűnő szónoki képességekről tanuskodtak volna, én azonban szerettem az éneket, szerettem a régi öreg zsoltárokat és még ma is szeretem. Csak egy zsoltár ijesztett és bökkentett meg a gyerekkoromban, az, amely *egy kútról szólt, amelyet Emanuel vérével töltöttek meg és ha ebbe a vérbe alámerítik a bűnösöket, minden gonoszságuktól megtisztulnak*. Nem értettem, miképpen lehet egy kutat megtölteni embervérrel és még kevésbé, hogy miképpen lehet benne fürödni. Remélem, hogy ez a szörnyű zsoltár már nincs a zsoltárkönyvekben.

Abban az időben, amikor már iskolába járhattam, két iskola volt a faluban. Mind a kettő saját szakállára működött. Még nem volt kötelező az elemiiskolai tanítás és a ma iskolaköteles kornak számító gyermekek fele sem járt iskolába.

Az az elemi, amelybe én jártam, az egyik vasárnapi iskola helyiségében működött. A tanító csak bérelte. Az egész elemi egy nagy szobából állott. A szoba három oldalán a fal mentén padok állottak és a középen mindenféle kis székek voltak a kisebb gyermekek számára. Vietlen komor helyiség volt, képeknek, virágoknak, ábráknak semmi nyoma.

(Snowden önéletrajzának közlését vasárnap folytatjuk.)

Estélyi- és báliruhák
legújabb divat szerint
50.—P-től, fazónának 20.- P-től
CSIRI-SZALON
Gróf Tisza István utca 1. II. 16 lépcső II. 2.

— **Stockinger osztrák kereskedelmi miniszter nyilatkozata a magyar—osztrák idegenforgalomról.** *Bécsből* jelentik: *Stockinger* Frigyes osztrák kereskedelmi miniszter hosszabb nyilatkozatot tett az *Universal Korrespondenz* szerkesztőjének. Az osztrák kereskedelmi miniszter nyilatkozatában szükségesnek tartja, hogy a két ország gazdasági életének vezetői élénken eszmecserét folytassanak egymással, annál is inkább, mert ez lényegesen hozzájárul a baráti viszony elmélyítéséhez. Megállapítja, hogy minden ilyen eszmecserénél sikerül olyan megoldást találni, amely mindkét ország gazdasági érdekei szempontjából a legkedvezőbb hatással van, mert elősegíti a két ország közötti áruforgalom élénkségét. Hasonló a helyzet az utazási forgalom terén is. Ezt olyan értelemben kell folytatni, hogy az egyik állam toboroz a másik állam számára. Aki ellátogat Bécsbe, az szívesen ellátogat Magyarországra is és fordítva. Reméli, hogy sok a sportért rajongó magyar utazik majd Ausztriába. Bécs és Budapest közötti utazási idő lényeges megrövidítése élénkebbé teszi a Bécsről Budapestre irányuló forgalmat. Nyilatkozata végén az osztrák kereskedelmi miniszter a sajtó útján küldi karácsonyi jókívánatait a magyar népnek.

INECTO a hajfestékek királynője

— **Házasság.** Dr *Csekey* István egyetemi ny. r. tanár és *Gáborné*, Leipniki *Zimmer* Emília, Leipniki *Zimmer* Alajos huszárezredes leánya, Szegeden házasságot kötöttek.

Dr Esztelneki *Szacsvay* András m. kir. rendőrfőtanácsos, az I. ker. rendőrkapitányság vezetője és neje, szül. *Pethő* Margit leánya, *Erzsébet* és *Liptay-Wagner* Tibor m. kir. főhadnagy, néhai *Wagner* József pénzügyminiszteri főtanácsos és neje, szül. *Gottwald* Józsa fia, december 27-én, csütörtökön este 7 órakor tartják eskűvőjüket a budavári Nagy Boldogasszonyról nevezett koronázó Mátyás-templomban.

Czippauer János okleveles építészmérnök és Bylanfeldi *Trojan* Mária leányát, *Marikát*, eljegyezte *Hüttner* Romuald.

Haeffler Sarolta és *Kiszelly* Tibor jegyesek.

Simon Irént, *Simon* Norbert királyi műszaki főtanácsos leányát, eljegyezte *Popper* János.

Breuer Olly és *Szilágyi* Dezső december 25-én a Bethlen téri templomban házasságot kötnek.

Sichermann Ancit Ungvárról eljegyezte *Schäfer* Andor, a Schäfer Testvérek cég beltagja, Debrecen. (Minden külön értesítés helyett.)

Biró Magda és *Brasch* László jegyesek.

Rosenberg Erzsébet Sarkad és *Ciperfin* Benő Budapest jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Fonó Ervin, a Radius gazdasági intézője és *Weisz* Lilly jegyesek.

Elszler Manci Bonyhád és *Mandl* Leó Pincehely jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Klein Edith és *Herskovits* Miklós jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Kardos Rózsi és *Strasser* Soma (Kiskunfélegyháza) a mai napon házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Purjesz László, a Weiss Manfréd Acél- és Fémművei Rt. tisztviselője és *Tabár* Erzsébet, *Tabár* Henrik, a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Rt. ózdi gyára üzemvezetőjének leánya, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Lukács Ilona (Gyöngyös) és dr *Esztergály* Szörény (Budapest) december 20-án, csütörtökön Sashalmon házasságot kötöttek.

Dr *Bánde* Zoltán kispesti főrabbi és felesége, *Tofler* Olga, ma ünneplik ezüstlakodalmukat.

Özv. *Hanslik* Ferencné (*Berger* Blanka) és *Visontai* Márton MÁV-tiszt december 20-án házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Újfajta szemüvegek** díjtalan orvosi szemvizsgálat alapján Refractio látszerésznél, Ferenciek tere 1.

Kölcsön ad Palugyai szucs bundát, belépőt estélyre, bálra, eskűvőre Uj cim: Bécsi-u. 5

— **Iparracionalizáló vállalkozás.** *Kojnok* Ádám, az egész világon szabadalmazott gazdasági reorganizátori rendszerének gyakorlati alkalmazására egyelőre Hódmezővásárhelyen munkaszervező irodát létesített. Kojnok az ipari termelés, adminisztráció, értékesítés, általában a termelés és fogyasztás, kiszolgálás folyamatának egyetemes munkaszervezője. Kojnok munkaszervező megmutatja a helyes utat, hogy rendszerének beépítésével miként lehet bármely vállalatot rentábilissá tenni, rentábilis vállalatot pedig több jövedelemhez juttatni. Kojnok munkaszervező annyira biztos rendszere eredményességében, hogy erkölcsi és anyagi garanciát vállal munkájáért, mert rendszerének alkalmazása csak sikerrel járhat. Kojnok Ádám az ismert Nor-Coc-gyártmányok gyárának volt igazgatója és eddigi organizátori munkássága valóban amellett szól, hogy végre akadt egy izig-vérig gyakorlati tudósa annak, hogyan kell egy vállalatot talpraállítani, fejleszteni és fokozott rentabilitással vezetni.

— Egy hajótörött tengerészkapitány fantasztikus kalandjait írja le Gerhart Hauptmann „Das Meerwunder“ című poétikus új regényében. Kérje a „Magyar Hirlap“ kölcsönkönyvtárában, hol naponta is cserélhet könyvet. (Havonta 1 pengő.)

— **Hutyra Ferenc emlékezete az orvosegyesületben.** A Budapesti Kir. Orvosegyesület ülést tartott, amelyen *Verebély* Tibor tanár, elnök, megemlékezett arról a súlyos veszteségről, mely a magyar orvostudományt *Hutyra* Ferenc egyetemi tanár, az Állatorvosi Főiskola igazgatójának elhúnytával érte. Az elnök vázolta azokat a nagy tudományos érdemeket, amelyeket *Tóth* István egyetemi tanár szerzett az anyák és csecsemők védelmében és átadta neki az egyesület tiszteletbeli tagsági oklevelét. Tóth István meghatott szavakkal köszönte meg a kitüntetést. *Salacz* Pál főtitkár az egyesület pályázatainak eredményéről számolt be. A Balassa-jutalomdíjat a legjobb orvosi munkáért, *Kelen* Béla tanárnak ítélték oda „Röntgenológia“ című könyvéért, a Senger Ede-díjat *Láng* András, a Tauszk Ferenc-díjat *Rusznyák* István nyerte. Külföldi levelező-tagok lettek: Jacques *Baudeline* (Párizs), Oscar *Vogt* tanár (Berlin) és Hugo *Spatz* tanár (München).

TURÁN IZZÓ OLCSÓBB TOVÁBB ÉG

— **A „Pax“ százpengős ajándéka a Rókus-kórház betegeinek.** Minden esztendőben karácsony napján levelet hoz a posta a *Magyar Hirlap* szerkesztőségének. A levélben száz pengő van mellékelve és a beküldője kéri, hogy ezt az összeget juttassuk el a Rókus-kórház igazgatóságához, hogy tíz egyenlő részletben a legjobban rászoruló szegény betegek között osszák szét karácsonyi ajándékképpen, felekezeti különbségre való tekintet nélkül. A levél nincs aláírva, egyedüli jelzése annyi: „*Pax*“. A jószívű ismeretlen, béke jeligéje alatt adományozott küldeményét, mint minden évben, most is nyomban eljuttattuk a Rókus-kórház igazgatóságához, ahol természetesen örömmel fogadták. Nyomban borítékba rakták és a tíz legjobban rászoruló szegény beteg kapta meg a kórház karácsonyfaünnepélyén a tíz-tízpengős adományt. A szerencsétlen beteg emberek bizonyára hálával gondoltak a szent estén a Rókus-kórház ismeretlen jószívű adakozójára, aki, ki tudja, talán esztendőkkel ezelőtt maga is a Rókus-kórház lakója volt, talán a halál széléről mentette meg a gondos orvosi ápolás és ezért érzi kötelességének, hogy évről-évre, minden karácsonykor lerója adóját azok iránt, akik nemcsak testi fájdalmakat, hanem anyagi szükséget is szenvednek.

— **Nehéz székelésben szenvedők,** akiknek gyakori fejfájás, mellnyomás, szívdobogás, gyomorműködési zavarok és különösen fájdalmas végbélbajok — mint aranyér, repedés, előesés, polikus, sipoly, szükület — teszik az életet nehézzé, igyanak reggel és este negyed pohár természetes „Ferenc József“ keserűvizet.

— **Orvosi hir.** Dr *Vincze* ideg- és elmeszakorvos, klinikus, hipnózis-therápiai rendelését új rendelőjében, VII., Damjanich ucca 40. I. emelet alatt folytatja 3—7-ig. Telefón: 40-3-58.

Emelkedett Amerikában az aranytermelés

San Franciscóból jelentik: A dollár értékének csökkenése újabb ösztönzést adott az aranytermelésnek. Kalifornia, Alaszka, Dakota és Dél-Kolorado a mult évben *43 millió* dollárnyi aranyat bányászott; az idén a termelés — a dollár értékcsökkenését figyelembe véve — 70 millió dollárra emelkedett. az aranyásók száma 1932-ben 5000 volt; ez a szám ebben az évben 15.000-re emelkedett.

Az összes **RÁDIÓ** részlet, csere ujdonságok megbizható beszerzési forrása: **BODNÁR** Vilmos császár út 60

Bál malatságok

A Felvidéki Egyesületek Szövetsége január 5-én a Gellért-szálló márványtermében rendezi hagyományos műsoros táncestéjét: a Felvidéki Bált. Kedves találkozója ez a bál a magyar társadalomnak, azok hozzátartozóinak és barátainak. A bál ez alkalommal a Rákóczi-ünnepség jegyében fog lefolyni. Meghívókat igényelni V., Géza u. 4. sz. alatt (Tel.: 21-5-73) lehet.

A Vivó és Atlétikai Club január 5-iki vigadói bálja iránt,, amely a főváros legelőkelőbb társadalmi megmozdulása lesz, mindenütt nagy az érdeklődés. A VAC bálján Budapest művésztársadalma is képviseltetni fogja magát, amennyiben a védnökök sorában ott van Albert Erzsi, Beregi Oszkár, Gál Gyula, Herz Lili, Magyar-Mannheimer Gusztáv, Singer, Ibolya, Zádor István, Ágay Irén, Bársony Rózsi, Darvas Lili, Relle Gabriella viszont megígérték a bálon való megjelenésüket.

A Charité bált február 2-án tartják meg a Szent Gellért-szálló összes termeiben. A bál az előjelek szerint egyike lesz az évad leglátogatottabb és legsikerültebb báljainak. Meghívókat a bálirodában lehet igényelni: VI., Csengery u. 69. Tel.: Aut.6 205—49.

A VII. ker. Erzsébetvárosi Kör (Dohány u. 76) ezidén is megrendezi szokásos nagy szilveszteresti mulatságot. A műsorban Fehér Lili, Gelléri Sándor, Kishonty József, Magyar Tamás, Orosz Vilma, Radó Sándor, Sarkadi Aladár, Sziklai József, Vadász Ily, a 2 Vanek, Vértes Tibor és Zátony Kálmán szerepelnek. Utána tánc reggelig. A kör vezetősége ezuton is kéri tagjait, hogy jegyről idejekorán gondoskodjanak, mivel csak korlátolt számu hely áll rendelkezésre.

— **Sokat vitatkoznak arról, hogy a sovány vagy a molett női forma-e a divat és ezt a kérdést még egyelőre nem döntötték el sem Párizsban, sem Londonban, sem New Yorkban.** Arról azonban nem is lehet vitatkozni, hogy a soványabbik típusnak is a legtöbb esetben szüksége van arra, hogy testének vonalait összhangba hozza a mai divat szigorú követelményeivel. Ezt a szigorú mértéket meg nem ütő nagy többségnek még inkább szüksége van ilyen kisebb-nagyobb „korrektúrára“, amit azonban semmi esetre sem úgy ér el, hogy kínzó fogyókúrával veszélyezteti egészségét eredmény nélkül, mert hiszen olyan fogyókúrát még nem találtak fel, mely csak onnan távolítja el a fölösleget, ahonnan feltétlenül szükséges. A mai nőnek — akár sovány, akár molett — a fűző a leghatásosabb segítője a harmónikus formák eléréséhez. Főleg a gumifűző az, mely a mai modern formájában tökéletes vonalat ad, mert a ruha alatt teljesen észrevehetetlen és a mozgást sportnál, táncnál sem akadályozza. Ez a modern gumifűző olyan haladást jelent a régi páncélszerű kínzóeszközökhöz viszonyítva, mint az autó a delizsánchoz. Az amerikai lastex és Gu-tex fűzők pedig a csúcspontját jelentik ennek a fejlődési folyamatnak, mert ezek ka típusok speciális anyaguk és készítési módjuk következtében kereszt- és hosszirányban rugalmasak, tehát a testen nem mozdulnak el és tökéletes mozgási szabadságot biztosítanak viselőjüknek. A magyar ipar fejlődési képességét bizonyítja az, hogy ezeket a külföldön igen elterjedt fűzőtípusokat már magyar gyár is készíti tökéletes kivitelben. A Hungária Gumitextil és Kötszergyár Rt. (VII., Akácfa ucca 2), mely egyéb külföldi gyártmányokkal egyenrangú fűző- és gumiharisnya-cikkeivel már eddig is teljes mértékben elnyerte a magyar vásárlóközönség bizalmát, a legújabb fűző- és gumiharisnya-különlegességeit készséggel mutatja be az érdeklődőknek valamennyi fővárosi üzletében.

A
Royal Filmszinházak karácsonyi műsora:

ROYAL APOLLO:
EMMY
Rákosi Viktor katonavígjátéka.
Főszereplők: *Ágay, Jávor, Gombaszögi Ella, Kabos, Erdélyi Mici, Rajnai, Gózon, Páger, Keleti*

FORUM:
Meseautó
A legnagyobb magyar vígjátéksiker.
Törzs Jenő, Perczel Zita, Kabos, Gombaszögi Ella főszereplésével

DÉCSI: Josef Schmidt, a mesetenor nagy filmje:
Csillag ragyog az égen
Hacsek és Sajó: *A két ültetvényes*

CASINO: *Paula Wessely és Willy Forst attrakciója:*
Igy végződött egy szerelem...

PALACE: A legizgalmasabb film:
A francia rendőrség titkai

CAPITOL: *Szőke Szakáll és Bársony Rózsi* vígjátéksikere:
Helyet az öregeknek!

— **Beksadian szovjetkövet a kormányzónál.** A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: A kormányzó december 23-án délelőtt 11 órakor ünnepélyes kihallgatáson fogadta Alexandre *Beksadian*-t, a szocialista szovjetköztársaságok uniójának újonnan kinevezett rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét, aki megbízólevelét, valamint az elődje visszahívólevelét nyujtotta át. Az üdvözlő- és válaszbeszédek elhangzása után a kormányzó beszélgetést folytatott a követtel, aki bemutatta a kíséretében megjelent Semen *Mirny* és Michel *Chaproff* követségi titkárokat. Az ünnepélyes aktusnál közreműködtek *Kánya* Kálmán külügyminiszter és dr *Vértesy* Sándor, a kabinetiroda főnöke.

Saját gyártmányu és külföldi
ELLENŐRZŐ ÓRÁK
tisztviselők, munkások, éjjeli őrök, gépek, járművek, akkordelszámolás és teljesitmény ellenőrzésére:
Óragyár, Tömő-u. 26.

— **Virágtól ékes háza tája — Monori Magnak nincsen párjat**

— **Aranyérnél és az ezzel járó béldugulás,** repedés, kelés, gyakori vizelési inger, derékfájás, mellszorulás, szívdobogás és szédülési rohamoknál a természetes „Ferenc József“ keserűvíz használata kellemes megkönnyebbülést eredményez.

Mélységes fájdalommal tudatjuk, hogy drága jó testvérünk,

Benedict Gyula

műépitész

december 23-án 58 éves korában hirtelen meghalt.

Szerdán, december 26-án délben 12 órakor temetjük a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Budapest, 1934 december 25.

Benedict Miksa, özv. *Sándor Árminné* szül. *Benedict Rózsi*, *Benedict Jenő*, *Benedict Imre*, *Benedict Zoltán* és neje szül. *Roth Flóra* és az egész gyászoló család.

A Magyar Hirlap újabb angol nyelvtanfolyama

Legújabb akciónk, melynek keretében az angol nyelv tökéletes elsajátítását tettük lehetővé — a lehető legolcsóbb áron, a legjobb tanerőkkel (London—Cambridge) —, előfizetőink körében oly nagy érdeklődést váltott ki, hogy az idei első kurzusok létszáma igen rövid idő alatt betelt. Tekintve azonban, hogy előfizetőink még mindig tömegesen jelentkeznek a tanfolyamra, újabb kurzusokat indítunk *január 7-től* kezdők, gyenge haladók, haladók és erős haladók számára.

A tanfolyam hat hónapig tart és azon heti két órában, kis csoportokban történik a tanítás. *A tanfolyam díja havi tíz pengő, a Magyar Hirlap előfizetői havi öt pengőt fizetnek.* Beiratkozás az egész tanfolyamra öt pengő.

A tanítás immár negyedik éve bevált Mr Walter *Ripman* módszere szerint történik, az órák végén az aznap tanított anyagot Mr Walter *Ripman* londoni egyetemi tanár eredeti grammofónlemezein is közvetítik, ezáltal az eredeti londoni irodalmi kiejtés elsajátítása is biztosítva van, ezenkívül különös tekintettel vannak a pontos nyelvtani kiképzésre, valamint arra, hogy a tanítványok már rövid idő alatt megértetik magukat angol nyelven.

Beiratkozások már most eszközölhetők kizárólag a *Magyar Hirlap kiadóhivatalában* (VI., Aradi utca 10. Telefón 10-6-06) kiállított beutalási lap alapján.

— **Emésztési gyengeség,** vérszegénység, lesoványodás, sápadtság, mirigybetegségek, ekcémák, furunkulusok esetében a természetes „Ferenc József" keserűvíz gyorsan szabályozza a belek annyira fontos működését és a vért biztosan felfrissíti. Az orvosi tudomány számos vezérférfia meggyőződött arról, hogy a valódi Ferenc József víz mint alapos és kellemes hashajtó mindig kitűnően beválik, miért is szoptató nőknél evválasztáskor kiterjedten alkalmazzák.

Csók István jubileumi kiállítása az Ernst-Múzeumban. A jövő év elején lesz hetven éves a modern magyar művészet nagymestere: *Csók* István. Ebből az alkalomból a *Szinyei-Társaság* a művelt magyar társadalom bevonásával ünnepli meg a nagy művészt, aki egyben a társaság elnöke. Az Ernst-Múzeum ugyanekkor nagyszabású Csók-kiállítást rendez, amelyen a mester hosszú évek óta készülő balatoni ciklusa teljes egészében bemutatásra kerül. A kiállítás, mely ezenkívül több oldalról is bemutatja Csók Istvánt, az arcképfestőt, a magyar színek dalosát, január 6-án, vasárnap nyílik meg.

— **Az Erdészeti Egyesület üdvözli az új erdőtörvényt.** Az Országos Erdészeti Egyesület rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen megjelent a földmívelési miniszter is. Báró *Waldbott* Kelemen méltatta az új erdőtörvény nagy előnyeit az erdőbirtokosok szempontjából. Az új erdőtörvény Magyarországot egy csapásra az első vonalba állítja az erdővédelem terén és ezen az alapon most megindulhat a magyar erdészet egész reorganizálása. Az egybegyűltek lelkesen ünnepelték *Bíró* Zoltán miniszteri tanácsost, akié a fő érdem az új törvény megalkotásában.

— **A fehérsasteri iskola sorsa.** *(Levél a szerkesztőhöz.)* Tisztelt Szerkesztőség! Meglátogattam a fehérsasteri iskolában a Jugoszláviából kiüldözött magyarokat. Most láttam először ezt az épületet és meglepetéssel tapasztaltam, hogy ezt, amely a főváros egyik legnagyobb és legmodernebb iskolája és alig tizenöt évvel ezelőtt épült milliós költséggel, tavasszal le akarják bontani. Tekintve, hogy közpénzekről van szó, tisztelettel kérdem, ki viseli ezért a felelősséget? Hiszen a Tabán lebontása, tehát az iskola halálos ítélete már negyven évvel ezelőtt befejezett tény volt. Kiváló tisztelettel: *(névaláírás és lakcím.)*

— **Szabaduló-ünnepély.** A *Pesti Izraelita Szentegylet* amerikaiúti telepén megható ünnepélyt rendeztek a szabaduló-ünnep befejezéséül. A telepen működő jóléti intézmények vezetősége megvendégelte az ápoltakat. Az uzsonna keretében *Reich* Sámuel kormányfőtanácsos, az intézmények elnöke üdvözölte a megjelenteket és megemlékezett arról, hogy az ünnepségnek avató jellege is van, mert a *Felnőtt Vakok Intézete* és a *Hoffer—Krámer*-alapítványból épült menedékház felavatás nélkül kezdte meg működését. A Szentegylet nevében *Porgesz* József elnökhelyettes válaszolt. Végül *Krámer* Miksa elnök beszélt. Az ünnepélyt *Szoffer* József főgondnok rendezte.

— **A Múlt és Jövő jubileumi kultúrestje.** Január elején lép a *Múlt és Jövő* 25. évfolyamába. Ez alkalmat felhasználják a folyóirat nak és szerkesztőjének dr. *Patai* Józsefnek hívei és tisztelői, hogy nagy jubiláris estét rendezzenek a Zeneakadémia nagytermében, az Operaház és a Nemzeti Színház legelőkelőbb művészeinek közreműködésével.

— **A Dolgozó Asszonyok Lapja baráti körében** G. Beke Margit „Az érdekesebb színházi eseményekről" vezeti a beszélgetést e hónap 27-én, csütörtökön fél 7 órakor a Budai Klubban, Pálffy tér 5. szám alatt.

— **Esti kereskedelmi szaktanfolyam.** A Budapesti Kereskedelmi Akadémia január január 15-én nyitja meg új öthónapos esti tanfolyamát. Tantárgyak: könyvvitel, mérlegszerkesztés és más gyakorlati szaktárgyak. Beírás: V., Alkotmány u. 11. sz. I. em. délelőtt 8—1-ig és este fél 7-től fél 8-ig. Tájékoztató a kapusnál is kapható. *A beírások megkezdődtek.*

SZÍNHÁZ

Őszinte szavak a színházról...

Őszinte szavakat, meggyőződéses és nem konvencionális nyilatkozatokat kértünk a magyar színházi világ három kitűnőségétől: *Hevesi* Sándortól, *Ódry* Árpádtól és *Góth* Sándortól. Érdekes, hogy mind a három nyilatkozat, — amelyben mai színházi problémákat érintenek — mennyire optimista.

Hevesi Sándor a mai színházi válsággal kapcsolatban kijelenti, hogy *a jó színház sohasem volt jó üzlet és az embereket nem csak pusztán a nyerészkedési vágy vitte arra, hogy színházat finanszírozzanak.* Ne csodálkozzon tehát, hogy a színház — rendszerint — ma sem jó üzlet.

Ódry Árpád, a Színművészeti Akadémia igazgatója kijelenti, hogy *korántsem olyan sötét és reménytelen az új színésznemzedék jövője, mint azt egyesek látni vélik.*

Góth Sándor, akinek most mutatják be a *Móra*-regényből dramatizált színdarabját a Nemzeti Színházban, közvetlen szavakkal leplezi le — titkos munkatársát s kijelenti, hogy *nincs színházi válság, csak — darabválság van.*

Hevesi Sándor: a színház sohasem volt jó üzlet!

Hevesi Sándor európai értelemben véve a legkiválóbb színházi tekintélyek egyike. Ma, amikor előfordul az, hogy heteken keresztül tíz budapesti színház közül öt tartja zárva kapuit, ő hozzá fordultunk, hogy megkérdezzük, *mi az oka a színházi válságnak.*

— *Szerintem* — mondotta *Hevesi* Sándor — *az a tünet, hogy néha hetekig van bezárva a tíz pesti színház közül öt, élő bizonyítéka annak, hogy Budapesten az európai arányok szerint is sokkal több színház játszik, mint a nagy metropolisokban.* Természetesen ez csak az egyik oka a színházi válságnak.

— Talán színdarab és színműíró válsággal lehetne mentegetni ezt a mai helyzetet? — vetjük közbe. És mingyárt megkérdezzük, hogy szerinte mi az, ami ma kell a közönségnek.

— *Ha én azt tudnám, hogy mi kell a közönségnek, akkor folyton olyan darabokat írnák, ami a közönségnek kell. De az a baj, hogy — a közönség sem tudja, hogy mi kell nekt.*

Felemlítjük *Hevesi* Sándornak, hogy a *Variety* című amerikai lap színházi kritikusa érdekes cikket írt legutóbb a színházba járó közönség mai ízléséről. A kritikus kifejti, hogy ma a közönségnek *szerelem és romantika kell*, és egyik főkövetelménye az új színpadi műveknek, hogy a *jelenetek olyan tempósan peregjenek, mint legalább is hangosfilm.*

Az illusztris amerikai színházi kritikussal nem akar vitába szállni *Hevesi* Sándor, aki arról a legújabb színházi tünetről beszél, ami most tapasztalható, hogy kisebb tőkések egy-egy darabra kibérelik valamelyik színházat. Ha a vállalkozás sikerül, esetleg bemutatnak még egy darabot, ha nem — továbbállnak.

— Ezek az ad hoc színházi vállalkozások azt jelentik — mondotta —, hogy manapság nincs komoly vállalkozó és nincs komoly tőke új színházi vállalkozásra. *Nem lehet színházat kis pénzzel elkezdeni, mert a színházhoz kitartás kell.* Kitartás ahhoz, hogy a befektetett tőke, munka és tehetség meghozza a maga gyümölcsét. A drámairodalomnak sem használnak ezek az ad hoc színházi vállalkozások, mert *nézetem szerint a drámairodalomnak is stabilis színtársulat, kifejlődött és megállapodott színházi együttesre van szüksége.*

És most egy érdekes megállapítás következik:

— A színháznak ma annyi más versenytársa van, hogy megállapíthatjuk, semmiképen sem lukratív vállalkozás. A színház mindig pénzbe került. Vagy magánosoknak a pénzébe, vagy az államéba. Így volt ez a békében is és kevés olyan színigazgatóról tudok, aki pénzzel ment volna nyugdíjba. *Reinhardt* színházai is rengeteg pénzbe kerültek és csak látszólag voltak jó üzleti vállalkozások. Magánosok és az állam finanszírozta Reinhardtot, de gyerünk még messzebb. A múltban *Shakespeare* színházi vállalkozásai sem mentek jól, nem beszélve *Moliere*-ről, akinek szintén nem hozott pénzt a színháza. *Valljuk be őszintén: a színház sohasem volt jó üzlet!* A jó színház meg egyenesen soha sem volt jó üzlet, *mert színházzal nem lehet pénzt keresni, a színház mindig — többe kerül.*

— Miért akadnak akkor vállalkozók, akik szívesen adják oda pénzüket színházi vállalkozáshoz? — vetjük közbe.

— Nézetem szerint azok, akik színházat csinálnak, nem úgy adják oda a pénzüket, mintha egy borkereskedésre vagy más üzleti vállalkozásra adnák. Azok, akik színházat finanszíroznak, *valami egyéb okból is adnak pénzt, valami nemesebb céllal és nemcsak kizárólag azért, — hogy pénzt keressenek.* Hiszen erre a tőkés számára éppen elég más biztosabb tőkeelhelyezési lehetőség kínálkozik. Például az, hogy bankba teszi a pénzét.

Ódry Árpád: mi sem ültünk mindjárt a trónra...

Ódry Árpád, a Színművészeti Akadémia igazgatója a leghivatottabb arra, hogy őszinte szavakat mondjon az új színészgeneráció elhelyezkedési és érvényesülési lehetőségeiről. Köztudomású, hogy nemcsak illetékesek, hanem maga a színészifjúság is meglehetősen sötétnek látja a jövőt. Ezzel szemben — *Ódry* Árpád *optimista nyilatkozatot adott ebben a kérdésben.*

— Szerintem — mondotta *Ódry* Árpád — *korántsem olyan sötét az új színésznemzedék jövője, mint azt egyesek hiszik, vagy látni vélik.* Előljáróban gyorsan megállapítom, hogy az én fiatalságom idején is nagyon nehéz volt a helyzet, *mi sem ültünk mingyárt a trónra.* Sok-sok nélkülözés, türelem árán jutottunk el mi is valahová. Előttünk olyan nagyok álltak, olyan nagyok töltötték be a helyeket, hogy tudtuk azt, itt csak tanulással és türelemmel lehet kivárni azt az időt, amíg elfoglalhatjuk a posztokat. Megállapíthatom, hogy az az ifjúság, amely az én kezem alatt van, szintén így vélekedik, *egyáltalán nem türelmetlen, sőt tele van belátással és — hittel.* Nem félemlíti meg őket a jövő s az, hogy azóta sokkal kevesebb magyar színpad áll rendelkezésre. Ehelyett az egy egység helyett számtalan más kereseti és érvényesülési lehetőség nyílt a színész számára. *A színpad helyett, vagy helyesebben a színpadon kívül ott van a film és ott van a külföld is.* A Színművészeti Akadémián nagy súlyt helyezünk arra, hogy a növendékek franciául és németül is tanuljanak. Az angol nyelv oktatása egyelőre szünetel, de rövidesen ismét felvesszük azt a tanrendre. A magyar színész ma már külföldre is mehet, de ne gondoljanak arra, hogy véglegesen helyezkednek ott el, mert magyar színész számára a külföldi érvényesülés csak átmeneti lehet. Az örök cél mindig a magyar színpad kell, hogy maradjon.

Most egy őszinte, szubjektív vallomás következik:

— Számomra is nehéz volt a kezdet. Sokat küzdöttem és sokat nélkülöztem fiatal éveimben, de az emberek, akik körülöttem voltak, jóindulatuan és rokonszenvesen vettek körül, úgy hogy észre se vettem a nehéz éveket. Magammal szemben mindig szigorú kritikus voltam. Egyetlen megállapításom magammal szemben mindig az volt, hogy — *nagyon kevesei tudok... és talán ezért írtam el* ennyit.

Góth Sándor: ezennel leleplezem titkos munkatársamat

Góth Sándor, a kiváló színész és kitűnő író, akinek most kerül színre *Relle* Pál társaságában *Móra* Ferenc regényéből írt színdarabja a Nemzeti Színházban, a következőket mondja:

— Hogyan lettem író? Úgy kezdődött a dolog, hogy sok-sok évvel ezelőtt a szerepeimet javítgattam. Néha csak egy-egy mondatot, néha egész sorokat, majd egész oldalakat kellett átírnom. És észrevettem, hogy a szövegeimnek sikere volt a színpadon. Így bátorodtam fel. Sok száz színdarabot fordítottam különböző pesti színházak számára. Tudok németül, franciául, angolul s egy keveset olaszul és spanyolul. Természetes, hogy ezt a nyelvtudásomat és színpadi érzékemet felhasználtam darabok fordítására. Elárulhatom azt is, hogy kedvenc íróim az oroszok, legelsősorban *Dosztojecszky*, akinek a *Karamazow-testvérek* című könyvét tartom a világirodalom egyik legnagyobb alkotásának. Dosztojewszky kedvéért tanultam meg oroszul is olvasni. Bizony, nehéz volt átrágnom magam a cirilbetűk tudományán. Nagyon elfoglalt ember vagyok, az életemet a színpadon és az íróasztalom előtt töltöm. Ami e között van, nem is fontos. *Feleségem hívta fel figyelmemet Móra Ferenc: Ének a búzamezőkről* című regényére, amelyről azt mondta, olvassam el, mert a legnagyobb orosz regényekhez hasonlítható. Elolvastam *Móra* regényét és ma már azt mondom: két nagy könyve van a világirodalomnak, a *Karamazow-testvérek* és az *Ének a búzamezőkről*. Boldogan vállalkoztam tehát arra, hogy a regényt *Relle* Pál társaságában dramatizáljam.

— Nagy örőm számomra az írás. Örőm és pihenés. És most leleplezem magam: segítőtársam, tanácsadóm a feleségem, aki gyakran segít színdarabok felépítésében, egy-egy jelenet megkonstruálásában. *Ő az én titkos munkatársam.* Gyakran előfordul, hogy éjszaka felgyujtja a villanyt s odafordul hozzám:

— Fiacskám, nem lenne jobb, ha Mátyás a második felvonás végén visszajönne és megbocsátana az asszonynak?

— Tényleg, jobb, ha Mátyás visszajön. Ez a Mátyás ugyanis a *Móra*-darab egyik főszereplője, akinek sorsa fölött sokat tépelődtem s akinek egyik leghatásosabb jelenetét feleségem dramaturgiai tanácsai alapján írtam meg. Egyébként, ha szabad egy szubjektív megfigyelésemet közölnöm: *Szerintem nincs színházi válsg, csak darabválság van.*

*

Őszinte szavak és meggyőződéses mondatok a mai színházról...

(*) **Zenekari hangverseny.** A *Budapesti Szimfónikus Zenekar* Sámy Zoltán vezetése alatt rövid fennállása óta igen szorgalmas és ambiciózus munkát fejt ki. Az orcheeszter összjátékának fejlődése is állandóan örvendetesen halad. Most közvetlenül karácsony előtt a budai Vigadóban rendezett VIII. bérleti koncertre is sokoldalú programot hoztak. Különös érdeklődés várta *Jemnitz* Sándornak, a kiváló modern magyar komponistának nagy zenekarra írt *előjátékát* és *fugáját*. Az új opus egyik legsikerültebb műve *Jemnitznek*, akinek tehetségét az őszinte, meg nem alkuvó meggyőződés hatja át, munkáját pedig átfogó, alapos zenei tudása, egyéni invenciója teszi értékessé. A *Bach*-hagyományokra épített, de teljesen modern formanyelven kifejezett új praeludiuma és fugája egész szerkezetében is nagyszabásúan van felépítve és minden részletében is van bőséges mondanivalója. A közönség sok tapssal szólította a pódiumra az illusztris szerzőt és jogosan részesítette óvációban a karmestert és zenekart a nehéz mű sikeres interpretálásáért. A másik újdonság Kurt *Alterberg* ismert svéd szerzőnek amerikai pályadíjat nyert VI. (c-dur) szimfóniája tetszetős, hatásos, de banális munka. Az est szólistája, egyik legkitűnőbb fiatal zongoraművésznőnk, *Herz* Lili bravúrosan, zengő tónussal és virtuóz technikával játszotta *Rachmaninoff* harmadik (d-moll) koncertjét. A hangversenyt *Mussorgsky* h-moll intermezzója és b-dur scherzója fejezte be.

MONSTRE SZILVESZTER A VÁROSI SZINHAZBAN

3 és félórás szenzációs műsor — Kezdete 11 órakor — Helyárak 1—6 pengőig

Legjobb tréfákban	Budapest kedvencei	Legnivósabb hangverseny	Szenzációs varieté attrakciók
Bársony,—Dajbukat, Békeffy, Hacsek—Sajó, Salamon, Rátkai, Simai.	Honthy, Somogyi, Szász Ila, Sarkadi, Békeffy konferál	Balet-pantomim, Szentpál-csoport, Budapesti Hangverseny Zenekar, Zoltán irén, Erdi Pál	Buster B. es Neily, Szanto Mária, Avalon és Ayler, Xónia és Rudolf

Milassin őrnagy elmondja deportálása történetét

Vészbíráját, Dominics Vilmost, aki Bajcsy-Zsilinszky Endrét is halálra itélte, Kufsteinban őrzik

A náci- és nyilas terrorral szemben szervezett ellenállási mozgalom egyik önfeláldozó hőse volt *Milassin* István őrnagy. A margitkörúti katonai törvényszéken Szálasi vészbírái 1944 november 17-én *felette itélkeztek elsőnek. Dominics* Vilmos hadbíró-őrnagy vezette a tárgyalást és *életfogytiglani fegyházat* róttak ki Milassin Istvánra. Dominics azzal tette a nevét örökké hírhedtté és minden magyar szemében gyűlöletessé, mert ő vezette azt a vészbírósági tárgyalást is, amelyen *Kiss* János altábornagy, *Nagy* Jenő vezérkari ezredes és *Tartsay* Vilmos ezredes halálos ítéletét mondták ki és később Sopronkőhidán *az ő hóhér itélete pecsételte meg Bajcsy-Zsilinszky Endre sorsát is.*

Milassin István őrnagy a Gestapo fogságából, a bajorországi oberaudorfi deportálótáborból most érkezett haza *Almássy* Pál alezredessel, *Lázár* Károly altábornagygyal, a testőrség volt parancsnokával, *Révay* Kálmán huszárszázadossal, *Csűrös* Lajos folyamőr-őrnagygyal, *Tóth* Mihály alezredessel és *Vályi-Nagy* Tibor orvosszázados, egyetemi tanárral együtt.

Milassin István egyéniségének portréja jellemzően alakul ki abból a vádból, amelyet a vészbíróság ügyésze lényegében így fogalmazott meg annakidején: 1943 őszétől kezdve aktív vezető szerepet vitt az ellenállási mozgalomban, összeköttetést tartott fenn *Szent-Györgyi* Alberttel, feladata volt a sejtszervezetek kiépítése, fegyverek beszerzése, a mozgalmat szító és kiterjesztő beszédek tartása a munkáskörökben, röpiratok szerkesztésében vett részt, sőt a márciusi ifjúság számára készülő brosurák kinyomatását azzal is elősegítette, hogy a nyomda számára maga szállított gépet Gödről, sőt ő közvetítette annak lehetőségét is, hogy *Szent-Györgyi* Albert *Horthy* Miklós előtt kifejthesse a németekkel való szembeszállás tervét.

Dominics Vilmos, Szálasiék esküdt híve s minden magyar mozgalom esküdt ellensége, *vesztőhelyre akarta juttatni Milassin őrnagyot* is. Az első tárgyaláson azonban sikerült Milassin védőjének hatnapos elnapolást elérni s ennek leteltével új zsűri alakult, amely azután kötélhalál helyett életfogytiglani fegyházat mondott ki a következő megokolással: «A bíróság irgalmat gyakorol, mert *Lázár* Károly altábornagy testőrparancsnok tanúkénti kihallgatása szükségessé vált volna, vele dolgozott ugyanis együtt Milassin, de *Lázár nem volt kihallgatható, mert Horthy Miklóssal együtt Németországba vitték.*» Így menekült meg a kötéltől a magyar ellenállási mozgalom egyik hős vezetője. Az «irgalmas» ítélet után Dominics Vilmos mindent megtett, hogy az ellenállási mozgalom elfogott résztvevői közül azokat, akik megmenekültek a bitófától, a Gestapo Németországba vigye. Bosszúálló akciója sikerült is: *Milassint 348-ad magával együtt gyalog útnak indították Németországba.*

Három kivégzés az ötszázkilométeres kálváriaúton

Arról a tizenkilencnapos, válogatott gyötrelmekkel terhes útról, amelyen az SS terrorlegényei végighajszolták őket, így számolt be előttünk *Milassin* őrnagy:

— *Az ötszázkilométeres úton éttlenszomjan vánszorogtunk tovább.* Sok nő is volt köztünk s a márciusi hóban, fagyban egymásután roskadtak össze az emberek. A megbetegedettek számára nem akadt egyetlen gyógyszer és az éhezők felé nem nyujtott senki egy falat kenyeret. A szörnyű úton halálos elkeseredéssel szökést kísérelt meg két fogolytársunk, *Gombócz* János horvát származású szabó és *Farkas* Imre fővárosi tanító. De elfogták a szegény vánszorgó embereket és mindkettőjüket egy szabotázzsal vádolt textilkereskedővel, *Berger* Sándorral együtt, aki ellen betegsége alapján koholták a vádat, megkötözve, csomagokkal agyonterhelve arra kényszerítették, hogy a menet élére álljanak s ha a kimerültségtől vissza-visszamaradoztak, dorongokkal verték agybafőbe őket és így voltak kénytelenek utolsó erejük megfeszítésével ismét elől lépdelni. Közben a sváb volksbundista terrorlegények válogatott kinzásokat eszeltek ki a számunkra. Amikor párperces szünetet rendeltek el a vándorlásban, ezt a három szerencsétlen embert *ütlegekkel kényszerítették rá, hogy percekig féllábon álljanak.* A második megálló után azután ásót nyomtak a kezükbe, *megásatták velük a sírjukat s amikor már előttük tátongott a három gödör, géppisztollyal agyonlőtték őket.* A testi és lelki fáradalmaktól teljesen elcsigázva, leron gyolódva érkeztünk meg Bernauba.

Dominics és vészbírótársai amerikai fogságban

— Bernauban — folytatta megrázó elbeszélését *Milassin* őrnagy — néhány napig egy pajtában zsúfoltak össze bennünket. Dominics — amint azt később, az elfogatása alkalmával nála talált naplójában írta — a fogolykaraván megérkezése után elment a bernaui fegyintézet parancsnokához és a rosenheimi körzetvezetőhöz és ezzel a kérdéssel fordult hozzájuk: «Egyáltalán nincs hely, mit csináljak velük?» Mire így hangzott a válasz: *«Ki kell írtani őket!»* A vészbírónak meg is lett volna erre a hajlandósága, de tekintettel arra, hogy a megérkezettek legtöbbje csak vizsgálati fogoly volt, félve a felelősségrevonástól, hiszen az amerikai csapatok már közelediek Oberaudorf felé, a kisebb büntetésre ítélteket és a vizsgálati foglyokat elbocsátották. Így szabadult meg körülbelül háromszáz ember, ezeken kívül még az a huszonöt, akiknek útközben sikerült megszöknie.

— Április végén Dominics megszökött a városhoz teljesen közel érkező amerikaiak elől. Közülünk ekkor *Hardy* Kálmán altábornagy *átvette a parancsnokságot és lefegyverezte a német őrszemélyzetet.* Dominics úgylátszik, mégsem talált egérútat, mert nem sokkal szökése után ismét megjelent Oberaudorfban, de most már családjával együtt. Az amerikai csapatok május 3-án érték el a város határát. Mivel még a német helyőrség töredékei benn voltak a városban, repülőtámadást intéztek Oberaudorf ellen. Május 4-én a város polgármestere *Utassy* ezredessel együtt parlamentérként jelentkezett az amerikaiaknál. Rövidesen tisztázódott, hogy politikai deportáltak vagyunk s így visszanyertük szabadságunkat. *Közben Dominics Vilmost két amerikai tiszt elfogta és másnap elszállították őt Kufsteinba, ahová nemsokára fogolyként kerültek a vészbíróság többi Oberaudorfba menekült tagjai is.*

A Vörös Hadsereg főügyészének vádirata Okuliczki és tizenöt társa ellen

Moszkvából jelentik: A lengyel kártevők elleni moszkvai per véget ért. A moszkvai lapok részletesen beszámolnak erről a nagyfontosságú perről és közlik az ügyész vádindítványát.

A vizsgálat a következő tényeket állapította meg:

1. Nyugat-Ukrajna és Nyugat-Bjelorusszia, valamint Litvánia és Lengyelország területének felszabadítása után *Okulicky, Jankolski, Ben* és *Jasiukowicz* vádlottak megjelentek ezeken a területeken, mint a lengyel illegális alakulatok szervezői és vezetői s *ott aktív kártevő munkát fejtettek ki a Vörös Hadsereg hátában.*

2. Okuliczki vádlott Jankowski, Ben és Jasinkowicz vádlottársainak részvételével a lengyel emigráns «kormány» utasításai alapján cselekedve, hazug módon azt jelentette a szovjet katonai parancsnokságnak, hogy az úgynevezett «honi hadsereget» feloszlatták, valójában azonban fenntartották annak vezérkarait, tiszti kereteit, s ezen az alapon létrehoztak egy új katonai és politikai összeesküvő szervezetet «NE» névvel, ami a lengyel Niepodleglosoz (függetlenség) szó két kezdőbetűje. Ennek a szervezetnek célja volt a Vörös Hadsereg hátában kifejtendő bomlasztó munkásság, valamint a németekkel szövetségben a Szovjetúnió ellen inditandó háború előkészítése.

3. Az általuk megszervezett földalatti alakulatok bomlasztó tevékenységét a Vörös Hadsereg katonái és tisztjei elleni terrorcselekményekre irányították és arra törekedtek, hogy a Vörös Hadsereg közlekedésében zavarokat idézzenek elő; ilymódon a Vörös Hadsereg hátában történő zavarokért és terrorcselekedetekért őket terheli az erkölcsi és politikai felelősség.

4. A szovjet parancsnoknak a rádióleadó és felvevő készülékek, valamint a fegyverek és katonai felszerelési tárgyak beszolgáltatásáról szóló parancsa ellenére elrejtették a beszolgáltatandó tárgyakat és a hadbanálló Vörös Hadsereg elleni bomlasztó cselekményekre használták fel.

5. Okulicki vádlott irányította a Vörös Hadsereg hátában a hírszerzési és kémkedési tevékenységet.

6. Pajdak, Puziak, Zwerzinski, Baginski, Merzwa, Stypulkowski, Chacinski, Urbanski, Michalowski, Kobyljanski és Stemmler-Dombski vádlottak résztvettek a legyel földalatti mozgalom bomlasztó munkájában, Lengyelország területén, a Vörös Hadsereg hátában;

Okulicki, Jankowski, Jasiukowicz, Ben, Pajdak, Zwerzinski, Czarnowski, Kobyljanski, Merzwa, Urbanski, Michalowski és Stemmler-Dombski vádlottak teljes egészében beismerték bűnösségüket az ellenük felhozott vádpontokban, amelyeket a tanuvallomások is bizonyították.

Puziak, Chacinski és Baginski vádlottak részleges beismerést tettek éspedig Puziak és Chacinski *beismerték, hogy tudtak a földalatti „kormány" illegális rádiójának létezéséről* és hogy ezt a rádiót a londoni emigráns „kormánnyal" való összeköttetés céljaira használták fel. Baginski beismerte, hogy Okulickivel és Jankowskival tárgyalásokat folytatott a NE nevű földalatti szervezkedésben való részvételről és nem teljesítette a szovjet parancsnokságnak a földalatti kormány rendelkezésére álló fegyverek és rádióleadók beszolgáltatásáról szóló parancsát.

Stypulnowski vádlott tagadta bűnösségét a vizsgálat és a tárgyalás során.

Megállapítást nyert, hogy a vádlottak tagjai voltak a lengyel földalatti mozgalomnak, amely a Vörös Hadsereg hátában bomlasztó munkát fejtett ki. Bűntetteket követtek el, amelyek a vád 6. pontja szerint a Szovjet Büntetőtörvénykönyv 17—58—8, 58—9, 58—11. pontjaiba ütköznek.

Az előadottak alapján és az 1944 július 26-án a Szovjetúnió és a lengyel felszabadító bizottság között a szovjet főparancsnokság és a lengyel közigazgatásnak a lengyel terület felszabadulása után egymásközötti viszonyáról létrejött egyezménynek megfelelően — amelyet az ideiglenes lengyel kormány megerősített — a fentnvezett vádlottak a szovjet katonai hatóságok törvénykezése alá tartoznak s *mint ilyenek átadandók a Szovjetúnió legfelső bírósága katonai tanácsának.*

A vádiratot aláírta:
Afanászjev hadbíró-vezérőrnagy,
a Vörös Hadsereg főügyésze.

(MTI)

Hírek Romániából

A bukaresti rendőrség letartóztatta Nichifor *Robu* volt Cuza-párti képviselőt. *Robu* eredetileg kocsmáros volt és úgy lépett be a politikai életbe *Cuza* antiszemita terrorista programmjával. Bukovinai fészkében állandó rémuralmat teremtett és gyakorolt 15 év óta. Számos választáson nyert mandátumot. Mindig parasztruhában járt és a képviselőházban büntetlenül garázdálkodott. A folyosókon gyakran megverte a zsidó képviselőket. A Goga—Cuza-kormány idején csernovitzi prefektusnak (főispánnak) nevezték ki és hatheti perefektusi működése alatt zsarolásokat és merényleteket követett el. Legnagyobb bravurstiklije az volt, hogy az 1931. évi választások után a képviselőházi igazolási vitájában a szószéken beszélő *Patrascanu* kommunista képviselő (jelenlegi igazságügyi miniszter) háta mögé surrant, a képviselőt kiemelte a szószékről és kidobta a folyosóra. Az öt megválasztott kommunista képviselő mandátumának megsemmisítésében főktelen terrorja nagy szerepet játszott.

*

A román nemzetnevelési miniszter rendeletet bocsátott ki, amely szerint 1940 szeptember és 1945 szeptember 1 között román állampolgárok Magyarországon szerzett diplomáit és iskolai bizonyítványait érvényesíteni lehet különbözeti vizsgák letétele útján.

*

A bukaresti ügyvédi kamara igazoló bizottsága kizárta a kamarából Istraie *Micescut,* a kamara volt elnökét, a Goga—Cuza-kormány egykori külügyminiszterét, többszörös képviselőt, egyébként Románia elismert legkiválóbb szónokát és jogászát. Micescu valamikor liberális politikát követett, de mintegy tíz évvel ezelőtt jobboldali vizekre evezett át. A bukaresti ügyvédi kamara elnökévé úgy választatta meg magát 1936-ban, hogy vasgárdista diákok és ügyvédek bottal verték ki a baloldali és zsidó ügyvédeket a szavazási épületből.

Államosítanak több középiskolát

A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendkívüli hitelkeretet kért a pénzügyminisztertől több eddig magánkézben levő gimnázium átvételére. Bár ezek az iskolák eddig is részesültek állami támogatásban, a mai körülmények között képtelenek anyagilag biztosítani az iskola fenntartását és ezért kérték államosításukat. Az érdekelt iskolák: Rákospalotai Wágner Manó gimnázium, Pestszenterzsébeti nyilvános jogú magán leánygimnázium, Szeghalmi református gimnázium. Az intézetek tanáraival és egyéb alkalmazottairól gondoskodnak. A kérdés végleges rendezéséig államsegély vagy más formában fognak hozzájutni jogos illetményeikhez.

Kiállítás a Dózsa György szoboralap javára

Másfélszáz jól válogatott kép és szobor kiállításával vasárnap nyílik meg a Dózsa György-szoboralap javára rendezett tárlat az Ernszt Múzeum termeiben. A felszabadulás óta alighanem a legjelentősebb képzőművészeti megnyilatkozás ez a kiállítás, annak ellenére, hogy a legutóbbi kiállítások mintájára itt is *legnagyobbrészt sokszor látott, régebbi művek szerepelnek a katalógusban.* Egy időre, úgy látszik, le kell tennünk arról, hogy művészeink új opuszokkal szerepeljenek a tárlatokon.

Mindez nem árt a kiállítás nívójának, sőt bizonyos higgadt egységet ad neki. Pillanatszülte rögtönzésekre nem kénytelen a válogató bizottság, régebbi, feldolgozott és kiértékelt anyagot mutat fel, sok művészetpedagógiai tanulságot kínálva. Az általános szempont a *közönségszerűség* volt s így a kiállítás termeiben inkább a festői és szobrászi *középhangok* uralkodnak, a rendezés óvakodik a művészi progresszió merészebb kalandjaitól.

A festők élvonalában *Egry* József, *Kmetty* János és *Márffy* Ödön áll, kiérett, a francia piktúrán nevelt, de lényegében jellegzetesen magyar kifejezési modorukkal. Olyan képek láttán, mint *Egry.* «*Kristóf kompozíció*»-*i*, *Márffy:* «*Ablak előtt*»-je, vagy *Lovas kompozíció*»-ja és *Kmetty* kékben fluoreszkáló, finom színhatásai, látjuk igazán, milyen értelmetlen és dilettáns próbálkozás volt az a lázas kutatás, amivel az elmult években a hivatalos művészetpolitika a «magyar művészeti jelleget» kereste, avatatlanul tépve el a magyar művészet bonyolult kapcsolatait a modern világáramlatokkal. Abból a művészeti forradalomból, melynek első harcosa *Cézanne* volt, a későbbiek egész sor modern francia, végső eredményként a mai magyar festészet derékhada sértetlenül és föltétlenül magyar jellegű kifejezési stílust alakított itthon. Az előbbiek mellett *Szőnyi* István két «*Delelő*» című képe, *Czóbel* Béla néhány mély és gondos kompozíciója, a kevés képpel szereplő *Berény* Róbert munkái, *Bernáth* Aurél új naturalizmus felé hajló korszakának néhány darabja, *Csók* István és *Ferenczy* Valér festményei tetszettek leginkább.

A szobrászati részben kisebb a választék. *Boktos-Birmann* Dezső két munkásszobra, az «*Útburkoló*» és a «*Kubikos*», a modern szobrászat legelmélyültebb szocialista hangsúlyát jelenti. *Pátzay* Pál portréi, *Beck* András, *Ferenczy* Béni és *Szandai* Sándor szobrai adják a kisszámú plasztikai anyag gerincét.

Végül még annyit: az egymást érő retrospektiv kiállítások után végre egy teremre való friss, új munkát szeretnénk látni.

Papp Antal

Keleti perzsaszőnyeget
magas áron **veszek** megbízásból
VI.,Prótéta-utca 9. I. 2 és I., Krisztina-tér 1 kávéüzlet

ARANYAT,
aranypénzt, brilliánst, ezüstöt
veszek, eladok. Jegygyűrűt, ékszert készítek, javítások megvárhatók. Schwarz aranyműves, Dohány-utca 22. I. 4.

Allied Club
american bar
A közönség részére mindennap ötórai tea
Zene: Ács Agi, Szabó-ikrek
V., Kossuth Lajos-tér 13/15

Rádiójavítás
LAKÁSÁN IS * SZABOTT ÁRON
Borsody V., Pozsonyi-út 10
Kérje díjtalan javítási árlapomat

Hűtőszekrények villanyra, jégre
Hűtőszerelések
HENNEFELD, VI. ker., Ó-utca 6.

HORGÁSZ
cikkek nagy választékban
KEGLER, József-krt. 13

Szerszámok
mérőműszerek, villanyfúrógépek, motorok vétele és eladása VARGA, műszaki
MIKSA-UTCA 15. délután 2—5

SZÖVETET
szabókelléket és minden textilt legmagasabb áron VESZEK.
LEDÉNYI szabóüzlete, VII. Király-u. 18.

VILLAMOS
hűtőszekrények, cukrásziosri összes gépek, formák, háztartási jégszekrények raktáron
LIGETINÉL, Horn Ede-utca 9. Délután 1-5-ig

CSECSEMŐMÉRLEG
KÖLCSÖNZÉS
KÁROLY-KÖRÚT 4. SZÁM. — RÓNAI

Veszek rezet, acélt, fredált
VIII., Szigony-u. 21., műszergyár

Szőnyegjavítás
VÉRTES művésziesen, házaknál is jutányosan **Akácfa-u. 50**

Perzsaszőnyeget
textil méteráruf és dísztárgyakat veszek
JÁRMOSNÉ VII. ker., Garay-tér 19. III. 16.

45 HP-s Deutz-Diesel
nyersolajmotor
eredeti gyári csomagolásban, új állapotban eladó. Válaszokat «Diesel» jeligére kérem.

FOTÓCIKKEKET
és gépeket vásárol
SPIELMANN fotoüzlet,
Teréz-körút 41. (Britannia mellett)

Sürgős igazolványfénykép PÁRISI-FOTO Párisi Nagyáruház

Volt belvárosi áruház tulajdonosa
keres társat helyiséggel és áruval.
„Női divatáru" jel. Barta hirdetőbe,
IV., Kamermayer K.-u. 8.

Szerszám-tételeket
átvesz ARDÓ-cég,
Bajcsy-Zsilinszky-út 43.

Péter és Pál
tudjuk nyárban, összeférnek: ingkabátban! Elegánsak, frissek — és nem ingerli őket a kánikula.
Jöjjön el hozzánk s próbálja fel egy ilyen ingkabátot: meglátja, nem tud megválni tőle. Kényelmes, előnyösen öltöztet s ráadásul feleslegessé teszi a nyakkendővel súlyosbított inget és a zakót!
Jól mosható len- és kendervászonból P **980**
Jó szabású short három zsebbel P **550**
Árváltozás jogát fentartjuk.
Üzletház Kossuth L.-u. 9
volt Nagykovácsy üzletház

Színházi hírek

A Filharmónia IV. estje

Minden zenekedvelő örül a filharmónikus közönség izmosodásának. A ciklus befejezésén *Weiner* Leó nagyzenekarra írt 18. ópusza volt számunkra a legvonzóbb darab. A «*Magyar népi táncok*» akimét viselő, 1933-ban állami pályadíjat nyert szvit a szerző orkesztrális fantáziája bravurjakért előttünk álló Bach C-dur toccata ... fuga átírásához közelálló alkotás. A négytételes mű hallgatásakor az volt az érzésünk, mintha néprajzi gyűjteményben gyönyörködtünk volna, melynek minden darabja mégsem eredeti, hanem «Kunststück». Imponál *Weiner* egyedülálló hangszerelési virtuozitása, rendkívüli biztonsága, formai tudása és az a szellemes mód, ahogyan a népi keretbe illeszkedik. A sokszínű és mozgalmasan eleven mű nagy sikerében az érte dicséretesen sikraszálló *Komor* Vilmos és a szépen hangzó zenekar egyaránt osztozik az illusztris zeneköltővel.

Előre bocsánatot kérünk de nem tehetünk róla. Mi *Dvorzsák* kulisszahasogató *Újvilág* szimfóniáját nem szeretjük. A «nem erőszak a disznótor» népi mondás alapján álliva, azonban mi sem áll tőlünk távolabb, mint bizonyos ízlés erőszakolása. Egyék csak mindenki gusztusa szerint. A tálalás színvonalas, a tolmácsolás jóminőségű, *Komor* kitett magáért. Ez volt az első alkalom, hogy a zenei művelődés terén vitathatatlan érdemeket szerzett lelkes karmester filharmónikus koncertet vezényelt. Ezt az elismerést meg is érdemelte! Olyan volt, mint egy pianista, vagy hegedűs, ki végre jó hangszerhez jut s kedvét találja úgy a zeneszerszámban, mint a zenélésben. A közreműködő *Jancsin* Ferenc koncertmester iskolás, tónusban, technikában, tempóban egyaránt ki nem elégítő óvatos Csajkovszkij versenyművű tolmácsolása bizonyára indiszpozició eredménye. **(G. E.)**

Népmozi lesz a Városi Színházból

Hatalmas tempóban folyik és a napokban befejeződik a Városi Színház helyreállítása, egyuttal megoldódik az a kérdés, mire használják fel a fővárosnak ezt a komoly, kulturális és nevelési misszióra hivatott intézményét. Úgy értesülünk, hogy *népmozit* terveznek a Városi Színházban, ahol *rendkívül olcsó helyárakkal* a dolgozók számára teszik megközelíthetővé az orosz, amerikai és a magyar filmgyártás műveit.

Előkészületben a Timosa. A *Medgyaszay Színház* nemsokára befejezi a *Megsértették a minisztériumot* című vigjáték előadássorozatát. A kis színház megkezdie következő újdonságának: a *Timosa* című zsidótárgyú darabnak előkészületeit. A *Timósát*, amelyet annakidején 420-szor játszottak a Bethlen-téri Színházban, *Gellért* Lajos rendezi, ő játssza a darab egyik főszerepét is. A női főszereplő *Párdány* Judit tehetséges, flatal drámai színésznő. Nagy szerepet kap még a darabban *Medgyaszay* Vilma, *Misley* Ilona és *Lénárt* Béla.

Különös éjszaka — munkáselőadásban. A Belvárosi Szinház a munkáspártok kezdeményezésére és a pártok támogatásával elhatározta, hogy a dolgozó munkásságnak is lehetővé teszi azt, hogy megnézhesse előadásait. Ezért hétfőn este a kispesti színházban a Belvárosi Színház teljes együttese a munkásság számára tart előadást, amelynek során *Török* Sándor színműve, a *Különös éjszaka* kerül színre.

Ha már mindent kipróbált Aszszonyom és arcbőre tovább is száraz és húzódik, ne kísérletezzék tovább, használjon Ön is *Hormocith B.* krémet! Hatása biztos, gyors és egyedülálló!

Mezey Mária ismét elutazott. Néhány nappal ezelőtt, másfélévi távollét és sok viszontagság után megérkezett Budapestre Mezey Mária, akit Szlovákiában ért a felszabadulás. Legutóbb hosszabb ideig feküdt betegen Sátoraljaújhelyen, ahová ma ismét visszautazott, hogy ügyeit végleg elintézze. Csak visszaérkezése után tárgyal arról, melyik színházban vállal szerződést.

A Nemzeti Kiállítás megnyitása. A Magyar Képzőművészek Szabad Szervezete által rendezett első Nemzeti Kiállítás július 1-én vasárnap délelőtt 11 órakor nyílik meg a régi Műcsarnok (Andrássy-út 69) termeiben. A nagyszabású kiállításon, amely az egész magyar képzőművészet keresztmetszetét adja, közel ötszáz kép kerül bemutatásra. A rendezőség felkéri a művésyeket, hogy be nem vett műveiket három napon belül okvetlenül vitessék el, mivel azokért tovább felelősséget nem vállalhat.

Színházak műsora

VASÁRNAP

Operat: Rigoletto (5) **Nemzeti** (Magy. Színház épületében): Tiszazug (3) — **Nemzeti Kamara:** Nincs előadás. — **Vígszínház:** Éjfeli menedékhely (½6). — **Fővárosi Operettszínház:** Maya (2, ½6). — **Belvárosi Szinház:** Különös éjszaka (½3, ½6) **Művészszinház:** A nagy út ½6 — **Pódium:** Balra át ¼4, 6 — **Medgyaszay Szinpad:** Megsértették a minisztériumot 3, 6 — **Irodalmi Varieté:** Megnyitó műsor (½5). — **Szabad Szinház:** A furfangos özvegy (3) — **Uj Színház:** Pitypalatty (¾6) — **Népvarieté:** Villámrevű (3, 6).

IZLÉS ÉS SZÉPSÉG az egyszerűségben
FERDA MANYI

Mozik műsora

ADY: A levegő kocsisa (orosz) ½12, 2, 4, 6.

BELVÁROSI: A fény kialszik (am.) R. Colman (¼4, ½5, ½8, ½7, v. ½2, ½3, ¾5 is.)

BETHLEN: Tarzan és fia (amer.) Johny Weissmüller. (¼4, ½6, ½8, sz. v. ü. ½2 is.)

CAPITOL: Zola (amer.). Paul Muni. (1, 3, 5, 7, v., 9 1 is.)

CORVIN: Hófehérke és a hét törpe. Amerikai híradó. (3. 5, 7. V. ü. 11 is).

CORSO: A Heardy-fint szeretik a lányok Mickey Rooney. (3 4, 6, sz., v. és ü. 11 is).

DÉCSI: Nem vagyok szonos (amer.). Kay Francis, Szőke Szakáll. Berlin ostroma, új orosz híradó. (3. 5, 7, sz., v. és ü. 1 is.)

FORUM: Bagdadi lolyej (amer.). Conrad Veidt Saba. Híradó. (2 4. 6. V. ü. ½12 is).

HÍRADÓ: Május elseje Moszkvában (prol.) Amerikai filmhíradó. 2. sz. Mafirt Krónika (Reggel 9-től este 10-ig folytatólag).

IPOLY: Botrány a Cirkuszban. Gaucso Csiko Harpo (amer.) ¼4, ½6, ¼8, v. és ü. ½2 is).

JÓZSEF ATTILA: Bizsu. Marlene Dietrich (amer.) ¼4, ½6, ½8, v. és ü. ½12, ½2 is)

KAMARA: Három kis ördög (amer.) Deanna Durbin. ½12, 2, 4, 6.

LLOYD: Hét tenger ördöge (amer.) Errl Flyn. 3, 5, 7. V. 1 is.)

PALACE: Fekete péntek (amer.). (11 1, 3. 5, 7.)

PETŐFI (Odeon): San Francisco (amer.) Jeanette MacDonald. 3, 5, 7. V. 11, ½. ¼4. ½6, ½8.

SÁGVÁRI (Csaba): Aryiz Indiában (Myrna Loy. Tyrone Powel) ½3. ½5, ½7. v. 11 is.

SCALA: Fiúk az intézetben (francia). Michel Simon Stroheim. (½3, ½5, ½7. v. és ü. ½12 is..

SZABADSÁG (v. Simplon): Halálos tavasz Karádi. Jávor. (3. 5. 7. V. ½12 is.)

TINÓDY: Marika (magyar) Jávor. Perczel, Szepes Lya (3. 5, 7. V. 11 is).

TURÁN: Bizsu (amer.) Marlene Dietrich. Stan és Pan kisfilm. (1, 3, 5, 7. V. 11 is.)

URÁNIA: A 217-es deportált (orosz) Jelena Kuzmina. (½3, ½5, ½7. V. ½1 is.)

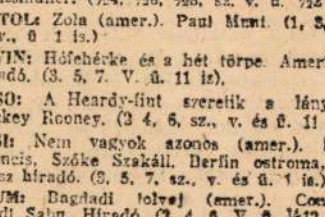

Polgár Kálmán
czüstárugyár, *VII., Kazinczy-utca 9. újra üzemben van.* Javításokat vállal. *Ezüstöt és aranyat vesz.*

Sporthírek

A vasárnapi revánsmérkőzések műsorából természetesen megint a *Vasas—Ujpest*-mérkőzés érdemel elsősorban említést. A *Latorcza-utcában* a *Vasasok* mozognak otthonosabban és közönségük is hangosabb. Mindezt az újpestieknek nemcsak jobb játékkal kell ellensúlyozniok, de annak a tudatával is, hogy ha mai kétpontos előnyüket meg akarják tartani *Csepel* csapatával szemben, a szombaton és vasárnap esedékes *négy* bajnoki pontot hiánytalanul meg is kell szerezniök. Nehéz lesz!... Annál nehezebb, mert a *Vasasok* is tudnak számítani és jól tudják, ha a szombat-vasárnapi pontokat elveszítenék, nagyon hosszú ideig nem lehetne már beleszólásuk az élcsoport sorrendi alakulásába és ketten is megelőzhetnék a ma még utána következő csapatok közül; az *MTK* és az *FTC*, amelyek lényegesen gyengébb ellenfeleket kaptak a kettős mérkőzésre.

A vasárnapi részletes program a következő:

MTK—Kispest, Üllői-út, 6.
NSC—B. Barátság, Üllői-út, 4.
Ganz—EMTK, Kőbányai-út, 4.
MÁVAG— Ferencváros, Kőbányai-út, 6.
Z. MaDISz—Csepel, Millenáris, 5.
Vasas—Ujpest, Latorca-utca, 6.

Atlétikai és kerékpáros verseny lesz vasárnap a Népligetben. A délelőtt 10 órakor kezdődő atlétikai versenynek már «bomba» eseménye is lesz, feltéve, hogy a 3000 méteres futásban starthoz is fognak állni a benevezettek: *Kelen, Németh* és *Szabó* Miklós. A 200 méteres síkfutásban *Csányi* ellenfelei *Gyenes* és *Onódi*, 800 és 1500 méteren viszont *Hiresnek* nincsenek komoly ellenfelei. A 100 méteres női futásban indul a rekorder *Nagy* Rózsa is. — A délutáni kerékpáros verseny 2 órakor kezdődik. Közben lejátszásra fog kerülni a *Tipográfia—VAC* mérkőzés.

Gondoljanak az olimpiai bajnokokra is!... Amikor az embertelen zsidóüldözések megkezdődtek, 1939 legelején kis cikket irtam az akkori *Magyar Nemzet*-ben ezzel a címmel: „A nemzet most ki fogja vakarni neveiket?". Azokra az olimpiai bajnokokra céloztam, akiknek nevei aranybetűkkel vannak bevésve az *Országos Testnevelési Tanács* alkotmányutcai egykori székházának kapualjában elhelyezett márványtáblákon. Most abból az alkalomból szólalok fel megint az olimpiai bajnokok érdekében, hogy *Vas* Zoltán polgármester a magyar dolgozók különböző kategóriájába tartozók részére nagyobb élelmiszeradagokat helyezett kilátásba. Az olimpiai bajnokok között sokan vannak olyanok, akik már megették kenyerük javát, viszont a fiatalabbaktól sem lehet elvitatni, hogy izom- és idegerejük legjavát dobták be az olimpiai küzdelmekbe, amikor Magyarországnak hírt és dicsőséget szereztek. Nem sokakról van szó, de akik közülük ma még élnek, *megérdemlik, hogy ebben a mostani megkülönböztetésben is forduljunk feléjük, ismerjük el maradandó érdemeiket. Vas* Zoltán polgármester, ha eszébe juttatjuk őket, bizonyára részt biztosít nekik az élelmiszerek nagyobb adagjának szétosztásánál.

D. K. G.

A Testnevelési Főiskola korlátolt számban férfi- és női hallgatókat vesz fel a szeptemberben megindúló I. évfolyamra. Középiskolai érettségi, tanítói oklevél, vagy ezzel egyenértékű iskolai végzettség, általános sportmozgáskészség és a nevelői pályára való hivatottság a felvétel alapfeltételei. Jelentkezést személyesen vagy írásban a személyi adatok és lakcím pontos feltüntetésével, XII., Alkotás-utca 44. sz. alá kér az igazgatóság.



RIO viktóriasárga — bőrzsír,
RIO bélyhelőnypor — kerékpárolaj
RIO tintapor — vaselin,
RIO lin rovarpor — indigóoldat
VÁGÓ vegyiüzem, RÓZSA-U. 36

OKTOGON autószaküzlet
Budapest VI, Teréz-körút 10.
autó- és műszaki cikkek szaküzlete
megnyilt!
Használt és új autóalkatrésze, motorkerékpár, kerékpár és ezeknek alkatrészei, autó- és motorkerékpárgumik, üvegmagyagok és mindennemű műszaki cikkek vétele és eladása

Az óbudai dohánygyár megkezdte a Virginia cigaretták gyártását

Szombaton délelőtt hosszú hallgatás után ujból megszólalt az óbudai dohánygyár munkára szólító harangja. *A munkások hamarosan elfoglalták helyüket az üzemben, ahol ujból megindult a munka.* Megkezdték a legutóbbi hetekben befejezett és nagy nehézségek árán Óbudára szállított dohánylevelek „meglazítását" és szívóssá tételét, majd a különböző dohányfajták összekeverését. Amig ezek az előkészítő munkák előhaladtak, üzembe helyezték a töltőgépeket is. Percenként 1200 cigarettát termelnek ezek a bonyolult gépek, még pedig egyelőre a különlegességi *Virginia* cigarettafajtát. Az általános fogyasztás cigarettái a jövő héten kerülnek sorra.

Az ünnepélyes üzembehelyezés alkalmából megjelent a gyárban dr *Vásáry* István pénzügyminiszter és *Babarnyecz* Balás miniszteri osztályfőnök is, aki a közelmúltban került a Dohányjövedék élére. A munkások és tisztviselők nagy szeretettel fogadták a vendégeket, akik részletesen megtekintették az üzemet. Értesülésünk szerint a szovjet főparancsnokság engedélye alapján rövid időn belül üzembe helyezik az ország többi gyárát is, *a cigarettaellátás terén tehát lényeges javulás várható.*

Kiket illet az elkobzott és megváltott ingatlanokon learatott gabona

Az 5600—1945. F. M. sz. rendelet 17. szakasza szabályozza, hogy a 600—1945. M. E. sz. rendelet alapján földhöz jutottak az őszi vetésért milyen térítést tartoznak fizetni a volt ingatlantulajdonosoknak, illetve haszonbérlőknek abban az esetben, ha a birtokbaadás folyó évi október 15-e előtt megtörtént.

Nem szabályozza azonban az említett rendelet azt a kérdést, hogy az elkobzás és megváltás alá került ingatlanokon aratásra kerülő gabonavetések kit illetnek.

Az Országos Földbirtokrendező Tanács abban az esetben, ha a földhöz juttatottak egymás közt, illetve a községi földigénylő bizottságok saját hatáskörükben az említett kérdést közmegelégedésre megoldották, nem kíván rendeleti úton intézkedni.

Ha azonban a fenti kérdést a földhöz juttatottak, illetve a községi földigénylő bizottságok eldönteni nem tudják, a Tanács elrendeli, hogy az elkobzás és megváltás alá eső ingatlanokon a folyó gazdasági évben lábon álló gabonaféléket az 5600—1945. F. M. sz. rendelet 17. szakaszában előírt kártalanítás ellenében *a felosztott birtokon alkalmazott gazdasági cselédek és mezőgazdasági munkások arassák le és a termés is őket illesse meg, még akkor is, ha azokat a földeket más földigénylők kapták tulajdonul.*

Ezzel a rendelkezéssel a Tanács a nincstelenek őszi vetőmagszükségletét és kenyérgabona-ellátását kívánja biztosítani.

Miről írnak az angol újságok?

A munkáspárti *Daily Herald* szombat reggeli száma éleshangú vezércikkben utasítja vissza Churchill miniszterelnök péntek délutáni választási rádiószózatának a szocialista tervek káros kihatásáról szóló állításait. A lap szerint: «*Churchill újabban egyre többször és többször bebizonyítja, hogy nem jó diplomata és hajlamos meggondolatlan kijelentésekre. Utóbbi szereplése komikus, de egyben tragikus vergődést mutat.*» A *Daily Herald* azután adatszerűen kívánja igazolni a munkáspártnak azt a Churchill által cáfolni próbált állítását, hogy *a konzervatívok uralma mindig a munkanélküliség emelkedését jelentette Angliában.*

A *Daily Sketch* rámutat arra, milyen tomboló lelkesedéssel fogadták a különböző városok polgárai Churchill választási látogatásait. *Legszívesebben kiemelték volna autójából a miniszterelnököt, hogy vállukra vegyék.* Boldog volt, aki kezet szoríthatott vele. A párthívek lelkesedése egyik helyen annyira heves volt, hogy *az ujjongók kiütötték szájából elmaradhatatlan szivarját.* A lap cikke azzal a megállapítással végződik: «*Angliának az az érdeke, hogy Churchill maradjon miniszterelnök és Churchill képviselje az országot a békekonferencián.*»

A konzervatív *Daily Telegraph* szerint: «*Churchill csúnya jutalmat kapna háborús fáradozásáért, ha kiütnék a nyeregből.*» A lap egyébként kifejti, hogy a munkáspárt által javasolt szigorú állami ellenőrzés ártana a gazdasági életnek és nem szolgálná a munkásság érdekeit sem. Ha pedig megvalósulna a köztulajdon-rendszer, akkor a munkásság még hátrányosabb helyzetbe kerülne, mert — a vállalkozók helyett — az állammal állana szemben... A *Daily Telegraph* másik cikke a Franciaországgal való szoros együttműködés helyreállítását sürgeti. «*Feledkezzünk meg Szíriáról és Libánonról, s emlékezzünk inkább Európára, ahol sok közös dolgunk volt a multban és sok közös dolgunk lesz a jövőben*».

A *Times*, a pártonkívüli konzervatív világlap, több érdekes külpolitikai cikket közöl szombat reggeli számában. Az egyik cikk örömmel üdvözli az amerikai törvényhozásnak azt a határozatát, amely felhatalmazta Truman elnököt különböző vámtételek leszállítására. «*Az Egyesült Államok* — írja a lap — *úgylátszik, komoly lépéseket tettek a vámsorompók lebontása felé*». A másik érv azt fejtegeti, hogy a moszkvai tárgyalásokon reménlhetőleg sikerül egészséges lengyel kormányzatot teremteni.

A konzervatív *Yorkshire Post* kifogásolja a londoni lengyel kormány kellemetlen tevékenységét, amely zavarba hozza a «vendéglátókat». *A moszkvai bírósági tárgyalás megdöbbentő fényt vetett bizonyos londoni lengyel körök felelőtlen munkájára. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy a londoni lengyel kormány olyan országban folytatja felelőtlen tevékenységét, amelyet hosszúlejáratú szövetségi szerződés és a közös háború szenvedései kötnek a Szovjetunióhoz.*

A *News Chronicle* az okinavai győzelmet a szövetségesek rajnai átkeléséhez hasonlítja.

S. E.

Most már itt az igazi béke! Schmideg szűcs a régi helyén, Párisi-u. 3, ismét vállal bundaátalakításokat a legújabb modellek szerint.

A Hajdúhöszörményi VI/8. kmsz. sz. bajtársi találkozót rendez 1945 július 1-én 4 órakor a Gundelnél.

Ezüstvásár!
Nagy választék EZÜSTÁRUKBAN
BIHARI ÉS LAKOS
SÍP-UTCA 14
veszünk brilliánst, aranyat, ezüstöt és órát

MŰSZAKI CIKKEK
Dr. oec. KÓS ÁRPÁD
IX., Liliom-utca 52

„Fenta" csodakenőccsel
VÉDEKEZZ A JÁRVÁNYOK ELLEN!
Biztoshatású szer rühesség, viszketegség, tetvek ellen. Egyedárusító: Braun, Aggteltki-u. 4. Ára 16 P. Huszárzsír helyett is jó. Viszonteladóknak árengedmény.

Fürdőruha
napozóruha, hozott anyagból is, Diana-Párisi fehérneműszalon, Petőfi Sándor-utca 12, félem

Szerszámgépeket,
szerszámokat, műszaki árut bármilyen tételben állandóan veszünk. Műszaki iroda, IV, Irányi-utca 27, I. emelet 2.

BERAKTÁROZÁS
bútor, szőnyeg, csillár vétel — eladás.
Nagyné, azelőtt Bajza-u. 44, most Hajós-u. 30.

ARANY, EZÜST, ÉKSZER
vétel — eladás
Dr. Bajmóczinó Wintermantel Teréz
VII., Rákóczi-út 10. I. 2.

RÉVAI, művészeti, irodalmi **LEXIKONT** magas áron **veszek.** KELETI könyvüzlet, V., Vilmos császár-út 27

ESZTERGAPADOKAT FÚRÓGÉPEKET
rövid határidőre **SZÁLLÍT**
Ferrotechnika-Lőtsös V. gépgyár
VI., Csengeri-utca 28

Halzsírt
ammóniákszódát, glicerint, kenőszappant kis és tételben MENDLY festékkereskedés, Budapest V. Grál Teleki Pál-utca 17. szám.

FÜGGÖNY — FONAL
WIEG
DEÁK FERENC-U. 19 ELADÁS — VÉTEL

MARNITZ Hangszereket Tangóharmonikát
Vesz és elad VIII., József-körút 37

FOGORVOSOK
és fogtechnikusoknak
a „Her Elek" fogtechnikai
LABORATÓRIUM öntött váz és préselt lemezzel az összes különlegességi munkákat a legszebben és leggyorsabban szállítja
„HERKULES" Dental-Depot
fogászati cikkek szaküzlete, fehérfémhüvelyek, tömőanyagok, öntőfémek, forrasztók,
Toldi Rt. helyén, VII. SZÖVETSÉG-UTCA 15.

SOKSZOROSÍTÁS FOTOKÓPIA
gyorsan — olcsón — pontosan
VÖRÖSVÁRY, Múzeum-körút 18. I. 1.

RÁKCZY KATÓ.
legszebb arcbőrű művésznőnk
Vital-krémet használ.

Írógépet, számológépet vesz — elad — javít **Cserei Rádió** ANDRÁSSY ÚT 47.

Ankétet hivnak össze az Operabál ügyében

Az *Operabál* ügyében szerdán délben küldöttség tisztelgett *Hóman* Bálint kultuszminiszternél. A küldöttség tagjai: *Dési* Géza országgyülési képviselő, *Magyar* Bertalan a kereskedelem képviseletében, *Girardi* Tibor kormányfőtanácsos és *Fehérvári* Aladár, a nőiszabók országos szövetségének képviseletében jelent meg s azt a kérést terjesztették a miniszter elé, intézkedjék, hogy mégis tartsák meg az Operabált.

A kultuszminiszter válaszában kifejtette, hogy *a maga részéről az Operabál megrendezését nem ellenzi, feltételül köti ki azonban támogatásához azt, hogy az érdekeltségek vállalják a bál rendezésének anyagi felelősségét.* ezenkivül megfelelő megoldást keressenek az illetékesek a művészi kérdés számára is.

Végül közölte a kultuszminiszter a küldöttség tagjaival, hogy kiadta az utasitást, amely szerint a jelenleg Milanoban tartózkodó *Radnai* Miklós igazgató hazaérkezése után azonnal ankétot hivjanak össze az *Operabál* ügyében. Ezen az ankéten a kultuszminisztérium képviselői, az *Operabarátok Egyesülete*, az *Operaház* vezetősége, valamint a küldöttség tagjai vesznek majd részt és ez az értekezlet tárgyalja meg az *Operabállal* kapcsolatos összes kérdéseket.

— **A „Szendrei Julia" nagysikerü bemutatója Milánóban.** Milánóból jelentik, hogy a milánói Manzoni-szinház nagy sikerrel mutatta be *Herczeg* Ferenc „Szendrei Julia" cimü darabját. A lapok hosszu elismerő cikkekben méltatják a kiváló magyar darab megérdemelt sikerét.

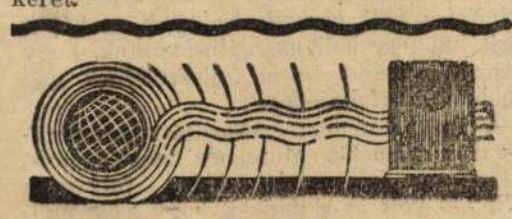

Csütörtök

január 17.

6.45: Torna. — Utána: Hanglemezek. — 10: Hirek. — 10.20: „Kisfaludy Károly elbeszéléseiből". (Felolvasás.) — 10.45: „Egészségügyi Kalendárium". A Közegészségügyi Intézet közleménye. (Felolvasás.) — 11.10: Nemzetközi vizjelzőszolgálat. — 12: Déli harangszo az Egyetemi templomból, időjárásjelentés. — 12.05: Hidy-Gyulai Mária hegedül zongorakisérettel. — 12.30: Hirek. — 13—14.15: Varga Imre magyar nótákat énekel Bura József és cigányzenekara kiséretével. — Közben kb. 13.20: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. — 14.40: Hirek, élelmiszerárak, piaci árak, árfolyamhirek. — 16.10: „Negyvenezer szó óránként". Pollák Antal előadása. Felolvassa Somody Pál. — 16.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hirek. — 17: „Gazdatanfolyam: „Az okszerü takarmányozás. XI. rész". Dr. Zajtay Artur ny. kisérletügyi igazgató előadása. (A földmivelésügyi minisztérium rádióelőadássorozata.) — 17.35: Közvetités egy kávéházból Charles Gaudriot szalonzenekarának müsora, Kalmár Pál énekszámaival. — 18.25: Angol nyelvoktatás. (J. Thompson). — 19: A Nyiregyházi Tisztviselő Dalkör hangversenyének közvetitése a nyiregyházi Városi Szinházból. Vezényel Kreesák László. Európai nemzetek nép- és müdalaiból bemutató-hangverseny. — 20.40: „Az ügyességről". Huszár Károly (Pufi) csevegése. — 21.15: Hanglemezek. — Közben 21.50: A rádió külügyi negyedórája. — 22.20: Hirek, időjárásjelentés, ügetőversenyeredmények. — 22.40: A Mária Terézia 1. honvéd gyalogezred zenekara. Vezényel Figedy-Fichtner Sándor. — Szünetben kb. 23.10: Henry Jean Duteil francianyelvü előadása: „La connaissance de ‚Europe et le grandpublic". — 0.05: Hirek. — *Budapest II.* 16.45—17.40: Hanglemezek. — 18.20—19.40: Az Operaház tagjaiból alakult zenekar. Vezényel Fridl Frigyes. — 19.45: A „Száz könyv" sorozatban Babits Mihály előadása: „Odyssea". — 20.10—22: A Székesfővárosi Zenekar olasz hangversenye a Vigadó nagytermében. Vezényel Oreste Piccardi. Közremüködik a Székesfővárosi Zenekar és Svéd Sándor (ének). — 22.05: Hirek, időjárásjelentés. — *Telefon Hirmondó:* Egész nap azonos a Budapest I. müsorával. — *Közvetitőállomások:* 6.45—16.40: Azonos a Budapest I. müsorával. 16.45—22.05: Magyaróvár és Pécs: Azonos a Budapest II. müsorával. — 16.45—18.20: Nyiregyháza és Miskolc: Azonos a Budapest II. müsorával. — 19—20.35: Nyiregyháza és Miskolc: Azonos a Buadpest I. müsorával. — 20.40—22.05: Nyiregyháza és Miskolc: Azonos a Budapest II. müsorával. — Utána: Valamennyi közvetitőállomás azonos a Budapest I. müsorával.

MOLINARI, A VILÁGHIRÜ OLASZ KARMESTER EGY HÉTIG PRÓBÁL HÉTFŐI HANGVERSENYE ELŐTT

Beszélgetés a Budapesten tartózkodó karmesterrel

Az olasz zenei élet legkiválóbb képviselője Bernardino Molinari, a római Teatro Agusteo világhirü karnagya látogatott el Budapestre, ahol hétfőn vezényli a Szimfonikus Zenekar kiváló fiatal művészegyüttesét a Városi Szinházban. A nagy muzsikus, aki ezuttal felesége társaságában érkezett Budapestre, meglepően korán érkezett, hiszen a nagy karnagyok szokás szerint csak egy-két nappal a hangverseny előtt érkeznek meg a közreműködésük szinhelyére.

Amikor erre vonatkozóan kérdést intéztünk *Molinari* karnagyhoz, a mester mosolyogva jelentette ki:

— A magyarázat egyszerü: *próbálnunk kell.* A próbából ugyanis soha sem elég. Magam rendszerré tettem, hogy Rómában a hétnek minden napján órákig tartó próbákkal gyakoroljuk az előadásra kerülő zeneműveket. A *Városi Szinházat* egyébként még nem volt alkalmam megismerni, remélem jó lesz az akusztikája.

A beszélgetés további során megemlitette *Molinari* karnagy, hogy Rómában uj nagy hangversenyterem épitkezését vették tervbe, amely hétezer főnyi közönség befogadására alkalmas.

— A magam részéről egyébként nem tulságosan szeretem az effajta arénákat, a hangverseny elvégre nem cirkusz s a közönség is sokkal inkább együttérez a zeneszerzővel és karnaggyal, kevésbé gigántikus arányu környezetben.

Végül megemlitette *Molinari*, hogy müsorának egyik érdekessége a *Paganini Perpetuum Mobile* lesz, amelyet őmaga hangszerelt át zenekarra, amelynek Budapesten ebben a formában ez lesz az első előadása.

Budapesti hangversenye után Bernardini *Molinari* Bukarestbe készül, onnan Prágába indul, majd ismét visszatér Olaszországba, ahol *Turinban* vezényli a legközelebbi hangversenyt.

5 premierhét után 4 előkelő mozi
játssza egyszerre a legsikerültebb magyar filmet:
EMMY
CORVIN CITY CAPITOL SIMPLON

Ujra Csathó Kálmán lett a szinpadi szerzők elnöke

A *Magyar Szinpadi Szerzők Egyesülete* szerdán délután tartotta közgyülését a *Fészek Klubban.* Több mint hetvenen jelentek meg a klubban, amelynek elején *Földes* Imre elnökhelyettes beszámolt az uj kollektiv szerződésről. Ennek értelmében a szinházak által fizetendő tantiém minimálisan 8 százalék. Nagy megelégedést keltett az a bejelentés is, hogy a tantiémbehajtó iroda nagyon eredményesen müködik. Az alapszabálymódositás során kimondották, hogy azok, akik szinigazgatói, vagy kiadói tevékenységet fejtenek ki, müködésük alatt nem lehetnek az egyesület tagjai.

Ezután *Csathó Kálmán bejelentette a tisztikar lemondását,* ami ellen a közgyülés résztvevői élénken tiltakoztak. Miután a közgyülés ragaszkodott a tisztikar azonnali ujraválasztásához, *Géczy* István korelnök vezetése alatt elfogadták a listát, amely szerint *elnök ismét Csathó Kálmán lett,* helyettes elnöke *Földes* Imre, alelnökök *Zilahy* Lajos, *Móricz* Zsigmond, *Békeffy* László, *Földi* Mihály, *Huszka* Jenő, *Martos* Ferenc, főtitkár *Vitéz* Miklós.

Az ujraválasztás után *Csathó* Kálmán mondott köszönetet az elnökség nevében a bizalomért és tett igéretet, hogy a jövőben még lankadatlanabb erővel fognak küzdeni a szerzők érdekében.

— **Szereplőváltozás az Operaházban.** A csütörtökön, január 17-én szinrekerülő Hoffmann meséjében *Nagy* Margit és *Halmos* János betegsége folytán a cimszerepben *Laurisin* Lajos, Giulietta szerepében pedig *Halász* Gitta fog fellépni.

— **Kamarazene est.** A *Waldbauer—Kerpely vonósnégyes* harmadik bérleti hangversenyén először *Molnár* Antal fuvola hangversenyét mutatták be, majd *Brahms* a-moll vonósnégyesének felsőbbrendü zeneesztétikai gyönyörüségnek beillő értelmezésével keltettek mély hatást hálás közönségük körében. Nagy érdeklődéssel fogadta a hallgatóság *Radnai Miklós, az Operaház igazgatójának Divertimento cimü öttételes zenekari alkotását,* amelynek finom dallamvezetése, témabősége és harmóniagazdagsága olyan sokoldalu zeneszerzői invenció bizonyitéka, hogy valóban sajnálatos az a körülmény, amely a hivatalbeli müködése és elfoglaltsága következtében hosszu esztendők óta akadályozza *Radnai* Miklóst a modern magyar zeneirodalom kétségkivül nagyrahivatott zeneszerzői munkásságának teljes kifejtésében. Az élvezetes müsor befejező részében *Mozart* nemes stilusu *D-dur vonósnégyesét* szólaltatta meg a brilliáns müvészegyüttes, valóságos iskolapéldáját adva ezzel is a klasszikus kamarazenének. *(d)*

A Városi Szinház helyzete

Az utóbbi napokban elterjedt az a hir, hogy *Alberti Viktor, Föld Aurélnak, a Városi Szinház bérlő-igazgatójának a társa, kivonult a Tisza Kálmán-téri szinházból.*

Tény, hogy *Alberti Viktor tevékenységét a jövőben kizárólag hangversenyek, külföldi vendégjátékok előkészitése és megrendezése érdekében fejti ki,* de ez nem jelent lényegileg nagy változást a Városi Szinház vezetésében, mert a szinházi üzem irányitásában eddig sem vett részt *Alberti* Viktor. A szinház a jövőben is változatlanul folytatja müködését, a müvészi vezetés *Föld* Aurél kezében fut össze, akinek irányitása alatt készülnek a *Tarantella* bemutatójára.

Köszönöm, hogy elgázolt!

Uj magyar film készül a Hunnia-gyárban

Dr. *Bingerth* János, a *Hunnia-filmgyár* igazgatója most dolgozik a magyar müterem idei programjának előkészitésén. Az eddigi megállapodásokból azonban arra lehet következtetni, hogy az uj esztendő sokkal mozgalmasabb lesz a réginél. Már eddig is az a helyzet, hogy *májusig minden napra lefoglalták a mütermet,* ugy hogy a Hunniagyár egyenletes müködése biztositva van. A legörvendetesebb, hogy tulnyomórészt magyar filmek gyártásának céljaira veszik igénybe a mütermet.

Az első film, amely az idén készül, *Sas* László produkciójában, *Nóti* Károly szövegkönyve alapján *Mártonffy* Emil rendezésében. A cime: *Köszönöm, hogy elgázolt!* Műfaja?: burleszk. A zenét *Szlatinay* Sándor komponálta, mig a diszleteket *Vincze* Márton tervezte. *Eiben* István, a gyár kitünő operatőrje, aki most érkezett vissza berlini utjáról, fotografálja a filmet, amelynek főszereplői *Turay* Ida, *Jávor* Pál, *Páger* Antal, *Kabos* Gyula, *Gózon* Gyula, *Salamon* Béla és *Pethes* Sándor.

Kulisszatitkok

— Az Andrássy-uti Szinház ügye még nem került le a napirendről. Az ügyeletes rendőrtisztviselők minden nap a legszigorubban ellenőrzik, vajjon a szinház eleget tesz-e a cenzura kivánságának. Eddig mindössze egyetlen egyszer történt, hogy Fejes Teri egy olyan mondatot, amelyet negyven próbán keresztül kellett elismételnie, szokásból kiejtett, mire a jelenlévő rendőrkapitány a legenergikusabban figyelmeztette a szinház igazgatóságát, hogy tartsák be a rendőrség utasitásait, mert különben kénytelenek lennének a szinház játékengedélyét bevonni.

— Operettbált akarnak rendezni a Royal Revü Szinházban, ahol most nagy sikerrel kerül szinre esténként a Szeressük egymást. Az operettbál érdekessége az operabál mintájára rendezett nagy bemutató lenne, amely a legjellegzetesebb operettfigurákat vonultatná fel mármár emlékek ködébe veszett kosztümjeikben. Igy arról van szó, hogy többek közt Küry Klára lép ismét szinpadra mint Lili, Szirmai Imrével, Gaál Franciska mint Tommy, Honthy Hanna mint Nemtudomka, Rökk Marika mint a Cirkusz csillaga, Bársony Rózsi Havai rózsája és Balla Lici első bécsi szerepében.

— Nem tart nyilvános főpróbát a Fodor-vigjátékból a Vigszinház. A szerelem nem olyan egyszerü pénteken délelőtti főpróbájára csak a kritikusok mehetnek be.

— Érdekes bemutató volt a napokban a studióban. Lejátszották azokat az első lemezeket, amelyeket a rádió készitett és amelyeknek nagy sikerük volt.

— A Kadettszerelem előadási jogát a skandináv államok részére is megvásárolták. Stockholmban lesz a nagy bemutató, majd Göteborgban, Oslóban, végül Kopenhágában kerül szinre Gyöngy Pál és Békeffy István operettje.

— Voinovich Géza kormánybiztos vezetésével pár nap mulva Aquincumban helyszini szemlét tartanak a Nemzeti Szinház rendezői és diszlettervezői, hogy az Ödipusz tavaszi szabadtéri előadásának szinhelyét kijelöljék.

— Radnai Miklós, az Operaház igazgatója is résztvesz a Nero, Mascagni uj operájának milanói bemutatóján.

— Hegedüs Lóránt Kossuth-drámája uj átdolgozásban kerül szinre március 15-én a Nemzeti Szinházban.

— Az Unió csődválasztmányának valamennyi tagja lemondott, mert nem akartak felelősséget vállalni olyan intézkedésekért, amelyeket nem ők tettek. A törvényszék január 22-én jelöli ki a csődválasztmány uj tagjait.

— **Az Országos Liszt Ferenc Társaság** január 18-án, pénteken délután hat órakor a Zenemüvészeti Főiskola kamaratermében hetedik irodalmi-müvészdélutánját tartja. Előadó: dr. *Rexa* Dezső „Goethe Weimarja és Weimar Lisztje" cimmel. Közremüködnek: *Székely* Julia zongoramüvésznő és *Tutsek* Ilonka, a m. kir. Operaház müvésznője, zongorán kisér *Vargha* Pál karnagy

VÁROSI SZINHÁZ
nagy operett-ujdonsága a
TARANTELLA
január 26-iki premiérjére és az első 10 előadásra a jegyárusitás már megkezdődött.

— **Csók István ünneplése.** A *Szinyei Merse Pál Társaság* elnöke, *Csók* István 70. születése napja alkalmából *rendkivüli közgyülést* tart az Ernst Muzeumban rendezett jubileumi kiállitásán vasárnap, január 20-án, délelőtt 11 órakor. Az ünnepi beszédet *Ravasz* László tartja. Az állam, a székesfőváros, az Irodalmi és Müvészeti Tanács, a Képzőművészeti Főiskola és a művészeti testületek küldöttségeinek üdvözlése után a Szinyei Társaság átadja *Csók* Istvánnak *Beck* Ö. Fülöp *Csók*-plakettjét. Az ünnepélyen a Szinyei Társaság barátait és a művész tisztelőjét szivesen látja.

EZ A LEÁNY MINDENT TUD
énekel, táncol, meghóditja a férfiakat, elbüvöli a nőket.
Főszereplő: JESSIE MATTHEWS, Anglia legünnepeltebb primadonnája.
Az angol filmgyártás csodálatos kiállitásu nagy attrakciója.
URÁNIA • PREMIER MA!

GAÁL FRANCISKA
HANS JÁRAY
PÉTER
MA ESTE 8 és 10 órakor diszelőadás!
ROYAL APOLLO
MA ESTE ott lesz egész Pest! Várjuk Önt is!

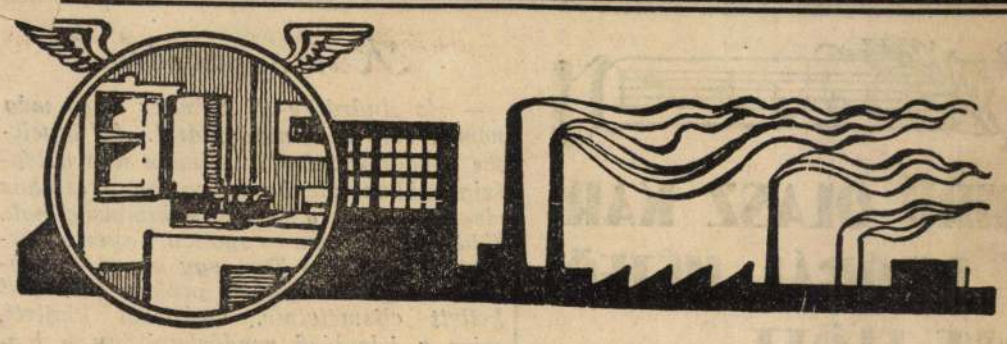

Riadalom a dollár körül

Pánik az amerikai felsőbiróság várható döntése miatt

Az amerikai felsőbiróság itélete elé, amely az *aranyklauzula eltörlésének érvényességét* dönti el, óriási izgalommal tekint egész Amerika gazdasági élete. A dollár devalválásának legfontosabb hatása volt, hogy *segitett az eladósodott gazdákon és vállalatokon*, s az a segités volt egyuttal egyetlen magyarázó oka annak is, hogy Amerika miért hagyta el az aranyalapot. Az amerikai gazdasági élet nagyon el volt adósodva, s azoknak rendezése nem volt másképpen elképzelhető, mint *devalválás* utján, amely *az adósságok aranyértékét csökkenti és egyuttal az árakat emeli*. Ha a felsőbiróság az aranyklauzula eltörlését az alkotmányba ütközőnek állapitja meg, egyszerre előáll az a helyzet, hogy *a devalvált adósságok aranyértékben a régi magasságokra szökkennek fel* és egyszerre eltünik mindaz az előny, amelyet eddig Amerikának Roosevelt valutapolitikája hozott. Az amerikai közvélemény erősen tart attól, hogy *a felsőbiróság itélete az adósokra nézve kedvezőtlen lesz*. Valósággal *pánikhangulat* terjedt el erre a hirre, amelyet az amerikai tőzsdék árfolyamainak alakulása is visszatükröz. Hogy a pánik milyen nagy méreteket öltött, mi sem mutatja jobban, mint annak hiresztelése, hogy a biróság itélete folytán a kormány kénytelen lenne *a dollár régi arany egyenértékét helyreállitaai*. Ezekkel a hirekkel magyarázták *a nemzetközi devizapiacokon a dollár értékének emelkedését*. Ezek azonban csak hiresztelések, amelyeket nehezen lehet elfogadni. Elképzelhetetlen ugyanis, hogy akármilyen legyen is a biróság itélete, az eddigi állapottal szemben lényegesebb változás következzék be. Az amerikai kormány módot talál, hogy azokat az okokat, amelyek alapján intézkedéseit törvénytelennek lehet minősiteni, *eltüntesse*. Mindenesetre a világtőzsdéket is érintő hiresztelések hatását, s a felsőbiróság itéletét váró pánikhangulatot a következő távirat hiven tükrözi vissza:

London, január 16.

A devizapiacon leirhatatlan izgalmat keltett az a lehetőség, hogy a washingtoni legfelső biróság *alkotmányellenesnek minősiti majd az aranyfizetések felfüggesztését*, mire bizonyos hiresztelések szerint a kormány kénytelen lenne *a dollár aranyegyenértékét* (finomunciánként 20.67 dollár) helyreállitani. A legfelső biróság e hó végén dönt. Ezek a hiresztelések *rakétaszerü dolláremelkedést robbantottak ki az összes nemzetközi devizapiacokon*, pánikszerü fedezési vásárlásokra kényszeritve a spekulációt. *Londonban* a font a dollárral szemben egyidőben a régi egyenérték alá süllyedt és 4.83 és háromnegyedet ért el. (A régi egyenérték 4.85 volt.) *Az aranyvaluták hasonlóképen gyengülnek*. Az amerikai bankok európai fiókjai utasitást kaptak, hogy a helyzet tisztázásáig *ne küldjenek aranyat Newyorkba*, mert nem lehet tudni, hogy a kincstár a jelenlegi áron váltja-e be. Hir szerint a kétmilliárd dolláros dollárkiegyenlitőalap megkezdte müveleteit a dollár tulzott emelkedésének fékezésére. Némileg megnyugtatta a hangulatot az államkincstárnak az a nemhivatalos nyilatkozata, amely szerint *mindaddig fentartja a jelenlegi aranyárat, amig a törvényhozás ellenkezőleg nem határoz*. Komoly értesülések szerint még a biróság kedvezőtlen döntése sem hozza a kormányt zavarba, amely *ujabb törvénnyel vagy más módon tud segiteni a helyzeten*. A dollár régi értékét *nem szándékozik a kormány helyreállitani*. Mindezek ellenére a piacokat továbbra is a legsulyosabb rázkódtatás renditette meg. *Az aranybányaértékek Newyorkban 33 ponttal zuhantak*, a többi részvény *1—5 pontot veszitett:* a *buza* bushelenként *3 centtel*, a *gyapot* bálánként *1 dollárral* esett.

A buzazáloglevelek átszámitási kulcsa. A Pénzintézeti Központ közlése szerint a buzazáloglevelekben folyósitott és buzaértékre szóló kölcsönök törlesztési részleteinek befizetésekor és a buzazáloglevelek kamatszelvényeinek beváltásakor februári átszámitási kulcsként egy métermázsa buza fejében 16.12 aranypengőt kell alkalmazni.

A Saar-vidék gazdasági jelentősége. Berlinből jelentik: A Saar-vidék évi termelése (millió tonnában számitva), a következő: kőszén 13, nyersvas és acél egyenként 2, koksz 2.2 kátrány, amóniák és benzol 0.2, Thomas salak 0.3, vasáruk és gépek 0.1, kő- és földanyag 0.75. Ezenkivül előállitanak a Saar-vidéken évenként 4 millió négyzetméter táblaüveget, egy millió hektoliter sört, 900 millió kilowattóra villamosáramot, 10 millió köbméter gázt, 500 millió darab cigarettát, stb. A személyforgalom a saar-vidéki vasutakon a mult években átlag 100 millió utas volt, az áruforgalom pedig 20 millió tonna.

Románia kölcsöncimletekkel fizet az állami szállitóknak. Bukarestből jelentik: Január végén, vagy február elején bocsátja ki a pénzügyminisztérium a *román belföldi kölcsön* második részletét. Mig az első részlet kibocsátásánál a kormány a tőkeelhelyezést kereső közönség összegéhez fordult a jegyzési felhivással, addig ez a második részlet tulajdonképpen *az állam és az állami üzemek részére szállitó belföldi vállalatok követeléseinek konverziójára* szolgál, ezt a kölcsönt tehát csak azok jegyezhetik, akiknek az állampénztár ellen igazolt követelésük van. A jegyzés olyképpen történik, hogy be kell jelenteni a fennálló követelés összegét, ennek jogosságát az illetékes hatóságok megvizsgálják és ennek megállapitása után a jegyzőnek kiadják a követelés teljes összegének megfelelő névértékü kölcsöncimleteket.

A Pesti Tőzsde uj számában Schiffer Miksa, Wanke Gusztáv, Magyar Miklós és mások irtak cikkeket. Nyilatkoznak a tőzsde vezetői arról, hogy folytatódhatik-e részvényhossz. A bankközgyülésekről, várható osztalékokról, kiviteli üzletekről, érdekes uj ház- és birtokvételekről friss információkat közöl a lap, amelynek textil, biztositási, vas- és gépipari, vegyészeti, vidéki hitelélet rovatai is igen érdekesek.

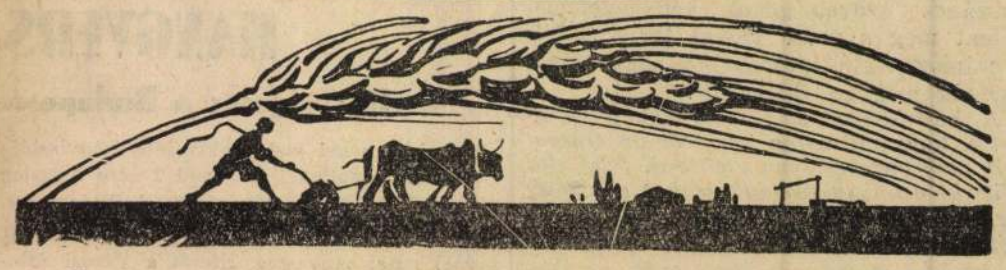

A baromfikivitel eddigi rendszerének megváltoztatását kivánják a tenyésztők

Az év végével a baromfi értékesitési kampány tulajdonképpen be is fejeződött, mert amint a jelentésekből megállapitható, a baromfipiacokon a felhozatal a számottevő novemberi és decemberi külföldi szállitások után, az uj esztendő első hetében lényegesen megcsappant. *Pulyka már alig van a piacon*, liba is jóval kevesebb, sőt az eladásra kinált csirkemennyiség is jelentékenyen kisebb, mint ebben az időben általában szokott lenni. A csökkent felhozatalnak megfelelően az irányzat elég szilárd, ami annak is tulajdonitható, hogy a külföldön részben változatlanok, részben pedig emelkedtek az árak. Külföldi piacaink közül *Angliában* a csirke ára emelkedett, a pulyka-üzlet azonban gyengébb lett és az árak hanyatlottak. *Németországban* a baromfipiac általában szilárd, de *odairányuló kivitelünknek bizonyos akadályai vannak, amelyeket remélhetően sikerül rövidesen kiküszöbölni*. Az *osztrák* piac továbbra is változatlan marad és az odaszállitás idényszerüen folyik. *Olaszországba* főképpen élő csirkét és tyukot szállitunk változatlan árakon. A *tojáspiac* a hidegebb időjárás és a havazás következtében megszilárdult, azonban a *nagy hütőházi készletek még nyomják a piacot* nemcsak nálunk, hanem a tőlünk vásárló országokban is, ezért *a tojáskivitel pillanatnyilag szünetel*.

A baromfi- és tojáspiac jelenlegi helyzetének ismeretében számot kell vetnünk a mult esztendei baromfiértékesités alakulásával, hogy a szükséges tanulságokat levonhassuk. *Az elmult esztendőben élő és vágott baromfikivitelünk kedvezően* alakult az előző év kiviteli eredményéhez képest. Tizenkét hónap alatt összesen *269.458 mázsa, azaz 16.631.639 darab élő és leölt baromfit vittünk a külföldre 28.8 millió pengő értékben*. A legnagyobb kivitel az *év utolsó negyedében volt* s ennek a három hónapnak a kivitele mennyiségben és értékben *felülmulta az első kilenc hónap kivitelének eredményét*. 1933-ban élő és leölt baromfiból összesen 232.440 mázsát, azaz 14,594.928 darab baromfit vittünk ki 26.7 millió pengő értékben, tehát 1934-ben *több mint 2 millió darab baromfival többet értékesitettünk a külföldön*, mint az előző évben. Amilyen örvendetes volt a baromfikivitelünk emelkedése, olyan sajnálatos a *tojáskivitelünk további csökkenése*. Az elmult esztendőben összesen *95.057 mázsa tojást adtunk el a külföldnek 8 millió pengő értékben, ezzel szemben 1933-ban 115.157 mázsa volt a tojáskivitel mennyisége és 9.5 millió pengő a kivitt tojás értéke*. Mit mutatnak ezek a számok? Azt mutatják, amit a baromfitenyésztési irány megszabásánál több alkalommal hangoztattunk, hogy nekünk *elsősorban baromfikivitelre kell berendezkednünk*, tehát a fajtákat ugy kell megválasztanunk, hogy azok a baromfikivitel fejlesztésének legjobban megfeleljenek.

A mult esztendei értékesitési kampánynyal a termelők nincsenek megelégedve, hiszen az értékesitési idény folyamán állandó volt az a panasz, hogy a baromfikivitelnél az exportőr, illetve a kereskedő *sok esetben több hasznot szerzett az áru forgalombahozásával, mint a tenyésztő, aki résztvett a termelésben és viselte a tenyésztéssel kapcsolatos nagy kockázatot*. Bár az illetékes tényezők, a Külkereskedelmi Hivatal szigoruan őrködött azon, hogy az exportőrök a megállapitott minimális árakon alul ne vásárolhassanak, azonban a dolog természetéből folyik, hogy bármilyen szigoru is volt az ellenőrzés, a tenyésztő társadalomra az exportőrök mégis olyan árakat oktrojáltak, amelyek csak az ő érdekeiknek feleltek meg. A tenyésztők az uj értékesitési kampányt ugy szeretnék megkezdeni, amint azt a „Tiszántuli Gaždák"-ban *Meissner* Károly kamarai titkár kifejti, hogy *az eddigi értékesitési rendszert teljesen küszöböljék ki és uj alapokra fektessék az értékesitést*. Az uj rendszernél az legyen az irányelv, hogy *az exportőr*

VENDÉG A PALOTÁBAN

— REGÉNY —

irta: ETHEL HUESTON 42

Egyedül jogositott magyar forditás. *Utánnyomás tilos.*

Ugy nevettek, mint két iskolás fiu, mikor valami pajkosságon töri a fejét. Leakasztottak a falról két hatalmas bivalybőrt, lámpásokat szedtek elő, mert a zseblámpák elromlottak a legutóbbi kiránduláson és nagy léptekkel indultak a hegyszoros felé. Mielőtt a bejárathoz értek, beburkolóztak a bőrökbe, négykézláb ereszkedtek abban a reményben, hogy szembetalálkoznak a lányokkal.

De a merész felfedezőknek, hirük-hamvuk sem volt.

— Ugy látszik, ezen a folyosón mentek keresztül, mert Cicely mindent szeret látni. Itt van a lábnyomuk, amint bementek... De sehol sem látszik, hogy kijöttek volna. Egészen bizonyos, hogy bent kell lenniök! Forditsa lefelé a lámpáját... Azért meglephetjük őket, mert a csacsogásukat már messziről meghallhatjuk... — „ezt fogjuk tenni, meg amazt" —... erről tudni fogjuk, hogy hol vannak, még mielőtt setjenék, hogy mi itt vagyunk.

A bivalybőrök akadályozták a két férfit a járásban, de nem akarták kint hagyni, mert féltek, hogy véletlenül a lányokra bukkannak és akkor vége a tréfának. Átbotorkáltak hát a két első termen és a hosszu folyosón.

— Micsoda por van itt, Teremtőm — dünnyögött Corky. — Látszik, hogy egész nap söpörtek... Olyan asszony nincs a világon, aki nyugodtan tudna ülni, mig fel nem veri a port, csak azért, hogy legyen minek ujra leszállni.

— Nem értem, hogy birták ezt a port — suttogta Derry. — Rettenetes! És, minél beljebb megyünk, annál rosszabb a levegő... Mintha gázszag is lenne... Nem érzi?

— Csendesen... ugy emlékszem, ez az utolsó szoba... bizonyosan itt lesznek... Szent Isten!

Corky lámpásának fénye széltében-hosszában megvilágitotta a nagy kupolás termet. A szemben levő fal közepén óriási halomban feküdtek a lezuhant szikladarabok: föld és törmelék.

A két férfinek torkán akadt a szó. Ledobták a bőröket és puszta kézzel nekiálltak, hogy eltakaritsák a leomlott köveket.

— Hé... lányok... hé... gyerekek! — orditotta Corky.

— Cicely! — kiáltotta Derry — Cicely, itt van?

Cicely, mintha álmában hallaná a fal tulsó oldalán a hangjukat... Felelni próbált, de azok nem hallották halkan nyöszörgő válaszát.

— Ezen a szobán tul még egy szobára akadtak és bementek... és az egész a fejükre omlott... meghaltak mind a hárman — kesergett Corky szomoruan.

— Ostobaság! Minden barlangnak több kijárata van. Valahonnét most is friss levegő árad be. Bizonyosan a tulsó oldalon mentek ki és nevetnek rajtunk, mert igy nyugtalankodtunk miattuk.

Beszéd közben lázas gyorsasággal hordták odébb a földet és köveket. Rövid idő mulva keresztül törtek a törmeléken és bemászhattak a titokzatos szobába, ahol megtalálták a három testvért, sárosan, véresen, zilált hajjal. Arcuk egészen fekete volt, különös ruhájuk összetépve, bepiszkolva. Ott feküdtek a poros földön, egymás mellett, lábukat a nagy, fekete gödör széle felé nyujtva.

Corky riadtan tántorodott vissza.

— Istenem! Milyen kedves gyerekek voltak! Hogy szerettem őket!...

Derry a három lány fölé hajolt.

— Azt hiszem, nem történt nagyobb baj, Corky. Egészen bizonyos, hogy nincs komolyabb bajuk. Kialusszák az ijedtséget... Segitsen!

— Egyszerre kiviszem mind a hármat egymagam — szólt Corky kevélyen.

— Az egyik sulyosan megsebesült.

— Óh... szegény kis Ursie...

— Őt vigye ki először, de vigyázva. Lehet, hogy sulyos a sebesülése. Én majd Cicelyt viszem. — A másik kis ikernek, ugy látszik, kutya baja, mindjárt visszajövünk érte. Most már itt is kap levegőt.

Pár perccel később a három lány puha fenyőleveleken feküdt egymás mellett az erdőben és teli tüdővel szivta az éltető édesen illatos levegőt. A két férfi a patak jéghideg vizével megmosta arcukat és pár csöpp vizet töltött cserepes ajkukon keresztül égő torkukba.

Különösképpen Ursula tért magához elsőnek.

— Cicelynek igazsága volt — sóhajtott — nem haltam meg.

— Szent Isten, miket beszél! — csapta össze Corky a kezét. — Jól megijesztettek bennünket... Életemben meg nem rémültem igy... Mi történt magukkal?

— Ne feleljen, Ursula — szólt Derry — maga meg, Corky, ne kérdezősködjék. Szaladjon inkább egy vödör vizért, maga tökfejü!

Kicsit később Cicely és Angela is eszméletre tért.

— Hogy akadtak ránk ilyen hamar? — kérdezte Cicely gyönge hangon. — Nem vártuk magukat estig...

— Tulajdonképpen bivalyvadászatra indultunk — felelte Derry kitérően. — Egész véletlenül bukkantunk magukra.

A szeme tele volt könnyel és megcsókolta Cicely nedves, véres kezét, egyiket a másik után. Corky és az ikrek átszellemülve nézték.

Cicely és Angela hamarosan talpra állottak és támolyogva próbáltak egy-két lépést tenni. Aztán kijelentették, hogy most már haza tudnak menni. De Ursula még mindig szédült és nagyon erőtlen volt. A két férfi megfogta egymás kezét, karjukra fektették a szegény kis lányt és ugy vitték, mint hordszéken.

— Szólj, ha fáj valamid — mondta Cicely aggódva. — Hazaküldünk a függőágyért, abba fektetünk és ugy szállitunk haza.

— Azt hiszem, csak a kövek horzsolták a bőrömet és a fülem zúg... meg forog szemem előtt a a világ — felelt Ursula gyönge hangon.

(Folytatása következik.)

KÉPEK ÉS SZOBROK A NEMZETI KIÁLLÍTÁSRÓL



BERÉNY RÓBERT: Vízhordó asszonyok



CSÓK ISTVÁN: Nirvána



SZÜLE PÉTER: Fiatal leány



SZŐNYI ISTVÁN: Erzsébet híd



FÉNYES ADOLF: Három Királyok

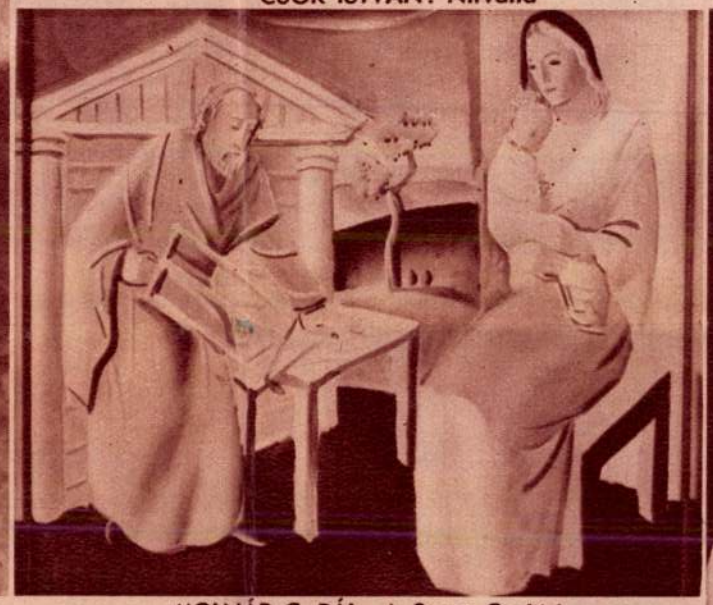

MOLNÁR C. PÁL: A Szent Család



ISTÓKOVITS KÁLMÁN: Ülő nő



HERMANN LIPÓT: Tengeri fürdő

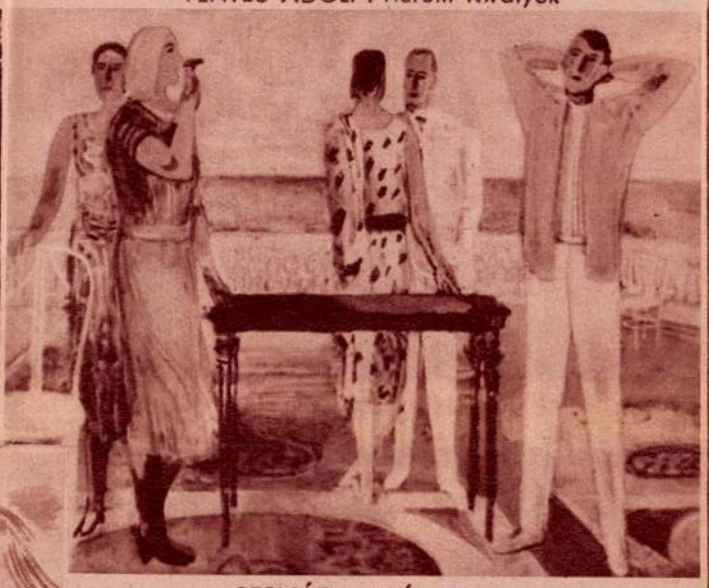

BERNÁTH AURÉL: Terraszon



IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA: Cigányok

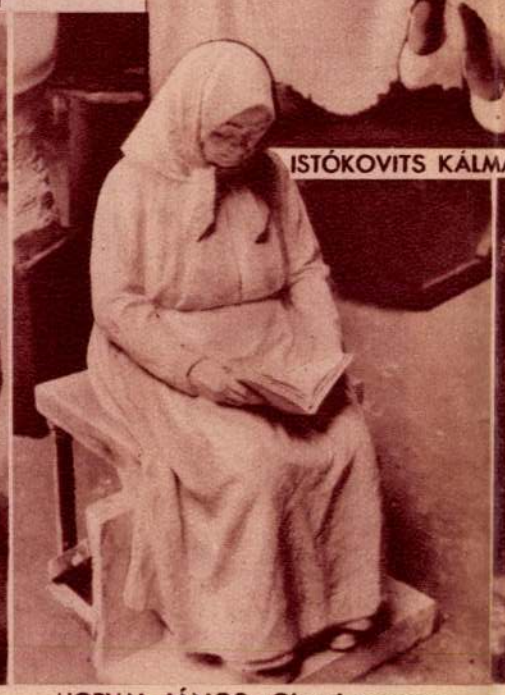

HORVAI JÁNOS: Olvasó asszony



RUDNAY GYULA: Pihenő lovak

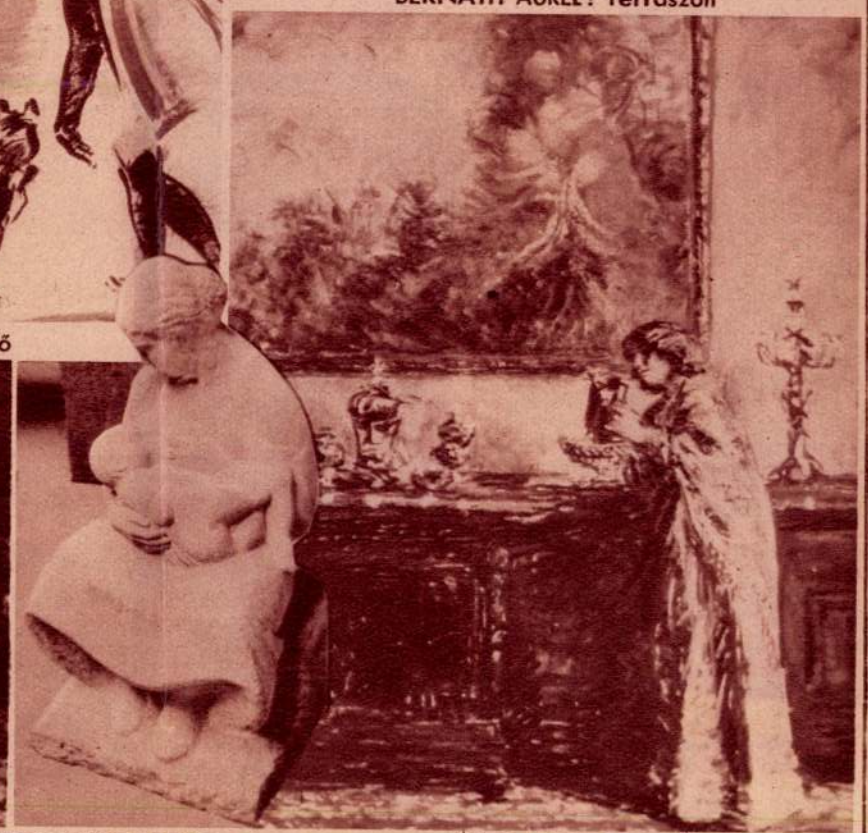

MÁRK LAJOS: Ebédlőben



VASZARY JÁNOS: Tengeri fürdő

MEDGYESSY FERENC: Anya



ALBRECHT ÉS JÓZSEF FERENC FŐHERCEGEK A NEMZETI KIÁLLÍTÁS MEGNYITÁSÁN A MŰCSARNOKBAN.
KÖZÖTTÜK ÁLL PETROVICS ELEK, A KIÁLLÍTÁS RENDEZŐJE



VERBŐCZY JÓZSA
színésznő bemutatja, hogy hogyan lehet ízlésesen és olcsón öltözködni. Ezt a jól mosható delénruhát 4 pengő 80 fillérért vásárolta a Kálvin téren a
FENYVES ÁRUHÁZBAN
(Foto Kis Pál)

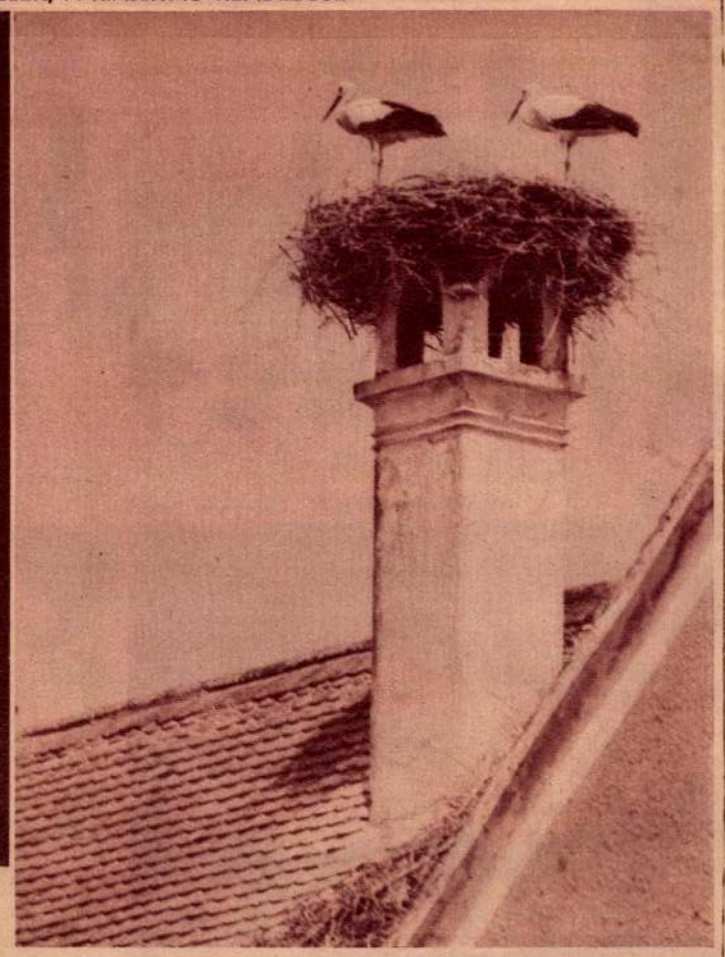

MEGJÖTTEK A GÓLYÁK
(Balogh Rudolf felvétele)



AGÁRVERSENY ANGLIÁBAN
A versenyző kutyákat a starthoz vezetik a Harringay-i pályán

A NŐI HAJAT
KÖNNYŰVÉ ÉS LAZÁVÁ
TESZI A
Dr. med. László -FÉLE
HAJSZAPPAN
ÉS HAJÁPOLÓSZESZ
Ha zsíros és korpás
HAJKORPASZESZ,
ha korpás és viszkető
HAJTINKTURA,
ha spród és molyos
HAJOLAJ
Kaphatók kizárólag a főlerakatban:
MÚZEUM GYÓGYSZERTÁR,
IV., Kossuth Lajos ucca 22
ROMÁNIÁBAN:
NAGYVÁRAD,
Farkas Apolló drogéria
Foto M. G. M.



gáltatná ki, — de megjelenik a sokat szenvedett, az osztrák zsarnokság által gyáván üldözött feleség: Kossuth Lajosné és ez a vérszomjas ármány szétrobban. Nagyon érdekesek és becsesek az életrajznak a román fejedelem és Kossuth összeköttetéseiről való adatai. Kossuth népszerűsége a szlávok és románok közt, a francia kormány értesülése és közlése szerint akkora, hogy Kossuth „Napoleon hírével vetekszik".

Megható és fölemelő Kossuth amerikai útjának leírása is, (1851 dec.—1852 jul.), mely „külső benyomásaiban inkább arra lenne alkalmas, hogy valamely nagyszerű filmen mutassák be, mintsem, hogy betükbe öntessék". — A diadal megvolt és a lelkes fogadtatás. de az Unió nem mozdult meg a letiport Magyarország érdekében. Kossuth Lajos lángszava (konstatálja a szerző) megjósolja, hogy az akkor még gyermek Amerika, ha egyszer megtelik néppel és nagyhatalommá lesz, akkor majd nem tudja megállni, hogy döntő mód bele ne avatkozzék Európa fegyveres bonyodalmába. Ez a beavatkozás megtörténik 1917-ben a Világháborúban, de a nagy Unió — úgymond Hegedüs — „nem a magyarság felszabadítására, hanem szétszaggatására nyújt segédkezet".

Kossuth súlyos lelki bánattal hagyta ott világdicsőségének színterét, Amerikát. E sikertelenség okát és magyarázatát Hegedüs így állapítja meg: — Amerika egész népe úgy érezte és hirdette is, hogy a fiatal demokrácia diadalmaskodott az európai vén diplomácia berozsdásodott mesterfogásai fölött. Amit Kossuth ebben nem vett észre, az volt, hogy ez *amerikai* győzelem volt s nem a magyar ügye: ezért a washingtoni kormány s nem ő lett annak haszonélvezője. Mikor az „Afrika"-hajó, melyen visszatért Amerikából, elhagyta a newyorki partot, akkor Kossuth már tudta, hogy őt csak fényes alkalomnak nézték ebben a tornában.

*

Hegedüs e művének is páratlan előnyei közé tartoznak azok a részletek, epizódok, melyeket csak vérbeli — még pedig ez esetben Jókai-vérbeli — író és nagy tehetség éles szeme talál meg és használ föl a nagy adatrengetegben. Ime a sok közül egy: A lélekbúvár szempontjából feledhetetlen, szinte kísérteties esemény történik ama híres beszéde közben, melyet 1858. novemberében mond el Glasgowban a városházán Ebben a beszédben éri el oroszellenes külpolitikai agitációja a csúcspontját. S mikor erre a csúcspontra ér angol hallgatóság előtt olasz érdekben (a beszédet az olasz kormány az 1859-iki háború alatt egész Európában terjeszti röpiratokban), akkor egyszerre csak megáll a páratlan világszónok, belenéz a történelembe, — vagyis önmagába — s megrendült hallgatóinak beszél hosszasan és lángolva arról a Caraffáról, ki Eperjesen kivégeztette a styrlingi Webereket. A közönség alig érti a beszédnek ezt a részét, mert hiszen Caraffának semmi köze nem volt, sem a krimi háborúhoz, se Olaszország elnyomatásához. De annál több jelentősége van e kinyilatkoztatásnak a Kossuth-szobor szempontjából. Itt a világforradalmi hullám tetején látja meg saját forradalmi lelkének eredetét, anyja vértanucsaládjának történetében s nem tudja elnyomni azt sem maga, sem hallgatói előtt, — így irja Hegedüs.

A mű további folyamán fölemlíti Széchenyi dantei látományát, hogy Magyarországot szét fogják osztani. Részletesen ismerteti Kossuth dunai konföderációs tervét. A Dunai Szövetség tervét 1862 májusában tette közzé Helfy Ignác, mint publicista az Alleanza c. lapban. A tervet Kossuth szerkesztette és átadta Canini nevű megbizottjának, hogy az olasz királyi kormánnyal tárgyaljon. A terv megdöbbenést keltett Magyarországon, Kossuth pedig helytelenítette időelőtt való közlését, hirlapban. Kossuthnak régi eszméje és terve a konföderáció. Már 1851-ban szóbahozta, sőt már ezen az alapon tárgyalt Balcescu útján Ghica román fejedelemmel. Részleteket nem közölhetünk, de fölemlítem, hogy Kossuth a konföderációban látta az orosz hatalom ellen a kis nemzetek létének biztosítását és ezáltal Európa civilizációjának biztosítását az orosz suprematia ellen. „Magyarország nélkül — úgymond Kossuth — e konföderáció nem lehetséges, mert minden föderációnak, hogy erős legyen, kompakt és nem szakadozó területet kell képeznie. Ez a legjobb kevesebbségi védelem is." — Kimutatja továbbá az életrajz, hogy Masaryknak, a cseh emigrációban irott műve, összehasonlítva Kossuth emigrációs irataival, Kossuth *utánzása*, ideológiájának megismétlése. Azután megváltoztatja Masaryk saját tervét és szembe kerül a Kossuthéval. Hegedüs részletesen mutatja ki ennek okait.

Kossuth későbbi terveinek sikertelenségét Hegedüs a következőkben látja: Nem vette észre, hogy az ő idejében elfordult a Keleti kérdésről a nagy történelmi kialakulás kozmikus folyamata s ő nagy ürbe veti ki horgony-köteleit. Ez a Nyugatra fordulása az európai kérdésnek, *Bismarck műve*. Ő segített az orosz cárnak legyőzni a lengyeleket, hogy ezáltal „viszontbiztositsa" hátát Oroszország felől, mikor a német egység érdekében először Ausztriát kiszorítja Németországból, majd leszámol Franciaországgal.

Bismarck a Balkán bonyodalmaiért egyetlen porosz gránátos csontjait sem fogja feláldozni. Csak II. Vilmos, aki elbocsátja Bismarckot, lép bele a Balkán bonyodalmaiba, ekkor jelenik meg a Keleti Kérdés a maga végzetességében, melyet Kossuth folyton figyelt s amely a föld alatt csak ugyan útban volt Magyarország felé, Világos óta . . .

A nemzetközi világ összes államférfiai közt — írja Hegedüs Lóránt — III. Napoleon után, kit Bismarck tőrbecsalt, Kossuth vette észre legkésőbb Bismarck igazi céljait, melyek őt és szándékait félretolták. Kénytelen volt mindig másokat okolni ezért.

*

Ez a nehány kikapott szemelvény és apró részletfelsorolás is mutatja a mű rendkívül értékes és érdekes voltát. Kossuth életének alkonyáról és végéről is kegyeletes, megkapó módon ad számot teméntelen új adattal e részben is, az életrajz — „Mig a mi földünkön egyetlen magyar él, mindig, minden magyarban lesz egy darab Kossuth." Igy Hegedüs Sándor fia, a Jókai-vér. Aki két nagy műve után, melyet Széchenyiről és Kossuthról írt és aki sajtó alá rendezte mar Széchenyi kiadatlan irásait, szeretné, — vallomása szerint, megírni a harmadik könyvet is, melynek címe és célja: *A két Andrássy és a két Tisza*. „Ez a munka fejezné be — úgymond — a Magyar Trilógiát s minden valószinüség szerint az én könyvíró munkásságomat is. A nagyok példáján, kiknek megismerésére, megelevenítésére életem legjobb idejét szenteltem, úgy tanultam, hogy a közírónak nemcsak azt kell tudnia, mikor szóljon nemzetéhez, hanem azt is, mikor hallgasson el."

Szent igaz: talán a kisebb közírók egyike-másika is érzi, mikor el kell hallgatnia. Ámde oly lelkes és oly tüneményes munkaerővel, mint amilyenről Hegedüs Lóránt e nagy művében is tanuságot tett, — *még messze van az ő hallgatásának ideje*.

*

Kossuthról irott illusztrált könyve pedig, az Athenaeum engesztelő áldozata is, annyi gyönge könyv után, melyet e cég kiadott és nem egy becsületes, jó mű után, melyeket vásári portékákért, nem adott ki. — Hegedüs Lóránt könyve valóban méltó arra, hogy minden magyar ember házában meglegyen. Mint ahogy, a mi időnkben, a magyar ember szívében és *házában is* ott volt Kossuth Lajos képe.

Pásztortűz
1935. jan 31.



Csók István: Bugaci pásztor.

John Hagenbeck élményeiből.

Irta: Wilhelm Munnecke.

Az alábbi közleménynek az ad időszerűséget, hogy John Hagenbeck, a hamburgi származású híres vadfogó, az őserdők és dzsungelek szerelmese, nemrégiben lett kilencven éves. A hamburgi rádió meleg ünneplésben részesítette ebből az alkalomból. Az öreg Hagenbeck, aki aggastyán korára is szálegyenes, csupa erő és fiatalság, hír szerint újra Indiába készül, mert a dzsungelek világában, kedves vadállatai között akarja befejezni kalandos életét.

I.

A bennszülöttek néhány nappal ezelőtt tigrisnyomra bukkantak.

A tábor tehát már korán reggel felszedte sátorfáját. Keserves kínlódással vándorolnak, törtetnek föl az emberek a hegyi cserkészösvényen, bozótos indák, tüskék és fantasztikusan összegubancolódott gyökereken át. A kőtörmeléktől alig tudnak haladni. Szemükbe szunyog csap, mely kegyetlenül marja a szemhéjjat. Az átizzadt ruhákra cérnasovány piócák tapadnak.

Az út mindinkább nehezedik. Lápokon kell átgázolniok. Tövisek tépnek ruhájukba, bőrükbe. A kínzó szomjuság félhalottra lankasztja őket. Már alig, alig húzzák-vonják magukat, de pihenni, megnyugodni nem szabad. Azt akarják, hogy mielőtt felserkenne a dzsungel állatvilága a délutáni rekkenő végeztével, céljukhoz jussanak. A vezetők rendszertelen összevisszaságban, zeg-zugosan vezetnek, hol jobbra, hol balra s ha olykor-olykor elvesztik a nyomot, visszatérnek és kezdik előlről.

Az őserdő megtanítja az embert arra, hogy mi a türelem.

„Mata Hari", a Nap Szeme, még lenéz az égről, de a hegytetőről áradó hűvös szél kellemes enyhülést hoz már. S a kimerült vándorcsapat lopakodva közeledik a sziklabarlang bejáratához, melyet a föld fölött magasan sűrű, vad bozót takar. Az egyik útmutató bemászik a kis tisztásra, ügyesen négykézláb, mint valami macska és fülel a barlang fekete torkánál. Amikor a barlangnyílás előtti sziklatörmelék közt friss állati ürüléket pillant meg, visszafordul és szól:

— Rimau bent alszik.



„Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.“ — Csók István festménye a budapesti Szépművészeti Muzeumban. A mai magyar festőművészet nagymesterei közé tartozik Csók István, akinek művészete a külföldön is a legnagyobb elismerést és megbecsülést vivta ki. A firenzei Uffizi-képtár hires arcképcsarnokában, a festőművészet nagyságai között, az ő arcképét is elhelyezte. Hogy ez az elismerés Csók Istvánnak izig-vérig magyar, magyaros művészetét érte, az annak a sajátságos szinnek, annak az uj, speciális hangnak elismerését jelenti, amit a magyarság vitt bele Európa képzőművészetének gazdag együttesébe.

Légrády Ottó dr.

Iparságot Magyarországnak!

(Bpest, é n.)



Veszprém. Ma is fennállnak a hajdan híres erősség bástyái. Szép barokkstilü püspöki palotája mellett a kápolna még a XII. századból való. A magyar történelem nevezetes eseményeinek szinhelye volt Szent István óta ez a szép, élénk város, amelyet a románok 1919-ben megszálltak.



A pécsi székesegyház. Európa egyik legszebb román-stilusu temploma. Pécs már első királyaink idejében az egyházi művészet nevezetes központja volt. 1367-ben egyetemet állitott fel itt Nagy Lajos király. A város tele van a régi magyar kultura nemes emlékeivel. Pécset a háboru után a békeszerződés ellenére Jugoszlávia jogosulatlanul sokáig megszállva tartotta.

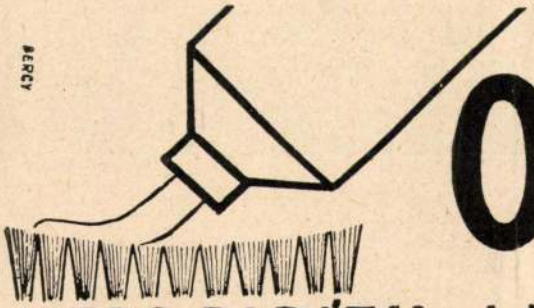

A FOG BARÁTJA · A FOGKŐ ELLENSÉGE

— Te Dénes, estefelé nem tudnád behozni a szénánkat?

— Estefelé nem, mert a tehenekkel oda van a gyermek.

— Hát este?

— Este sötét lesz — néz fel az égre az ember és meg se áll, meg se fordul, ahogy a papné mellett elhalad.

— Dehogy lesz sötét, Dénes! Szép holdvilág lesz — most már ezt bizonyítgatja a papné minden erejével. De az ember elmegy. — Még meg se fordult, még felém se nézett — háborodik fel a papné és nem birja tovább a harcot ezekkel az emberekkel. — Már bizonyítottam, hogy este koromsötét lesz, bizonyítottam, hogy gyönyörű holdvilág lesz, mit bizonyítsak még, mihez kezdjek?

Este sírva kapta a pap, amikor hazajött. Az asszony belekapaszkodott a karjába.

— Te, olyanok vagyunk mi is, mint a tarló között maradt szénaboglya. Úgy állunk a többi ember között a faluban, mint az a csorda közepén. Mindenki magunkra hagyott, mindenki belénk harap, hozzánk dörzsölődik, beleturkál a gyomrunkba és muszáj, hogy tűrjük. Jaj!

A pap aggodalmasan nézett maga elé, nagyon szomorú volt a boglya és a saját sorsa miatt. Be kellett látnia, hogy a férfiúi becsület kötelezi és reá hárul a feladat. Nem vesződhetik ezzel is az asszony, elég gondja van annak a gyermekekkel, ó, mennyi vesződése, keserűsége van miattuk szegénynek.

Hiába feküdt le, nem tudott aludni. A sárga fedelű ponyvaregényt kezébe vette az éjjeliszekrényről, hogy tovább olvassa, ahol tegnap abbamaradt. A petroleumlámpára újságpapirost húzott, bár az asszony éjszakai nyugalmát ne zavarja. De a kalandos történet sem kötötte le ezúttal a gondolatait, amelyek egyre csak a szénaboglya körül barangoltak. Mert nagy kérdés ez, sokkal nagyobb és megoldhatatlanabb, mint az, hogy a regényhős miképpen vágja ki magát fegyveres ellenségei gyűrűjéből. Nagykésőre megszületett a mentő ötlet, beleizzadt a tiszteletes úr. De ha már sikerült, megérdemli, hogy felébressze az asszonyt és elmondja.

— Megvan feleség, ne búsulj. Az én eszemen nem jár túl senki, tudhattad volna. Eladom, még holnap eladom ott kint, úgy ahogy van s vesződjék a hazahozatalával az, aki megveszi. S ha a marhák mind ott eszik meg, azt se bánom akkor, mert nem nekem eszik.

Ezt mind a ketten jónak találták s még kacagtak is. Aztán elaludtak megnyugodva, mind a ketten. Úgy aludtak, hogy a nyárvégi zivatar tombolhatott tőlük a falu felett, a patakok megáradhattak és a gyümölcsfák kidőlhettek, ez mind nem tudta felébreszteni őket.

De másnap nem volt mit eladni. Amikor a pap felkelt és szokása szerint aggodalmasan kipillantott a hegyoldalba, hogy drága szénáját nem pusztítja-e valami, a boglyának nyoma se volt. Szétszórta a szél és bemosta a víz a falu közé.

PETRI MÓR: SZÁRNYASZEGETTEN

Terjeszkednek őszvégi árnyak
Es szárnyaszegettek a szárnyak.

Be jó is lenne fölrepülni,
Vagy mentő révcsónakba ülni.

Aztán kikötni — ott-ott éppen,
Boldog révben — az Ő szívében.

Szárnyaszegett vágyak csak várnak,
Hivén, kinőnek még a szárnyak.

A TÜKÖR naplója

KATONA JÓZSEF-EMLÉKKIÁLLÍTÁS. A könyvtárak raktárai a polcaikon némán sorakozó könyveikkel hasonlók a kincseskamrákban hidegen csillogó aranyhoz, melyben csak akkor árad szét az élet vérkeringése, ha felpattan a zár és eljut az emberhez. Sokszor egy-egy fontos, időszerű esemény vagy az emlékezés arra készteti a könyvtárakat, hogy a halhatatlan írók műveit bemutassák, kiállításokkal az érdeklődés középpontjába helyezzék. Ezúttal Katona Józsefet és Bánk bánját keltette életre a nagy író születésének 150 éves évfordulóján a Nemzeti Múzeum Könyvtára.

Hét tárlóban helyezték el az érdekes anyagot; az elsőnek darabjai az író egyéniségét jellemzik kortársak, költők, színészek írásaiban. Egy Katona Józsefről készült régi metszet (a Magyar Thália játékszíni Almanach melléklete) az embert állítja a szemlélő elé. A különféle és gazdagon képviselt Bánk bán-kiadások között feltűnik a költő bejegyzéseivel tarkított eredeti Bánk bán-kézirat. Egykorú színlapok, metszetek (Laborfalvy Róza—Gertrudis, Lendvay Márton—Bánk bán) és Németh Antal könyve — a tragédia színpadi sorsát szemléltetik. Bárány Boldizsár «Rostája» (1817), Kulcsár István (1820), Gyulai Pál (1860), Jókai Mór (1899) írásai az irodalmi közvélemény megannyi visszhangjai. Nem hagyhatjuk említés nélkül a költő «egyéb műveinek» kiállítását sem: «Lucza széke», «István a magyarok első királya» — szerepelnek a költemények, történeti munkák és főügyészi működésének emlékei. A muzeális értékű műveket a Bánknak a mozivásznon és operaszínpadon való továbbfejlődése (jelenetképek, szövegkönyv és az eredeti Erkel-partitura) zárja le. A kiállítás rendezői: Szemző Piroska és Dezsényi Béla múzeumi tisztviselők.

*

KODÁLY ZOLTÁN műveiben az ezeréves élő magyarság szíve dobban. Az ezeréves magyarság életérzése, belénk világító jelenvalósága ruházza fel Kodály minden újabb alkotását a kinyilatkoztatás meglepetésével.

Az amsterdami Concertgebouw Orkest 1939-ben ünnepelte fennállásának félszázados évfordulóját. A híres zenekar világhírű karmestere, Mengelberg, több kimagasló zeneszerző mellett Kodály Zoltánt is felkérte alkalmi mű szerzésére. Így készült el 1939 nyarán a «Fölszállott a páva — zenekari változatok egy magyar népi dallamra». Még ugyanazon év novemberében Mengelberg bemutatta a Concertgebouw hangversenyein Amsterdamban, Rotterdamban és Hágában. Az első bemutatót a hollandi rádió is közvetítette.

A külső mellett egy belső alkalom is közrejátszott a «Fölszállott a páva» létrejötténél. 1937-ben a Magyar Történeti Múzeum néprajzi osztálya népzenei gramofonfelvételeket készített. A dallamok lejegyzésében Kodály is résztvett. Így került lerögzítésre Varga Pál 68 éves surdi gazda beéneklése szerint, a korábbi gyüjteményekből ismert pávadal két versszaknyi változata. A négysoros, lefelé kvintelő dallam a gramofonfelvétel évében alaptémája lett Kodály három férfiszólamra írt karművének, Ady Endre «Felszállott a páva» című költeményére. Ugyanez a népi dallam a zenei magva a bemutatásra került zenekari műnek.

Bachra gondolunk, aki Pachalbel, Buxtehude fugáival melegítette be magát az önálló alkotásra, saját, tengermélységű gondolatainak árját szabályozva, hogy egy tökéletes forma körvonalait készítse elő zenei katedrálisai számára. Kodály is elébb szívesen ellapozgat elsárgult lapok kótafejeit böngészve, régi magyar népdalok ízét kóstolgatva, amíg a mult és a jelen szálait összeszőve, zenei látomásait kifejezi. Benne él a magyarság történelmi életében, nem szakad el egy pillanatra sem tőle. Az egészet látja, elaprózás nélkül, az ősök arcélét épp oly tisztán, mint a jövő vetésének új emberpalántáit; szereti, óvja a fajtáját és látnoki szerepével életre is hívja a magyarság lelkét, ugyanekkor pedig, vagy tán éppen ezért, tükröt tart az európai lélek és még tovább, az egyetemes ember elé.

Tovább megy Adynál.

Kodály szerkesztőművészetének legéret-



Tiborc. Csók István rajza a Bánk bán 1899-I díszkiadásában

Tükör. 1942. 3. 17

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Szerkeszti Herczeg Ferenc

V. évfolyam | 1899. május 14. | 20. szám

GIROFLÉ és GIROFLA

Regény

Irta AMBRUS ZOLTÁN (Folytatás)

Mira leült a helyére. Hátra vetette fejét a diván bőrpárnájára és becsukta a szemét.

Az egész úton nem szólt egy szót se. Lola is csak rövid és száraz megjegyzéseket tett, amikor a körülmények éppen megkövetelték. Szerencsére, Fröhlichné annyit sápítozott, hogy mindnyájok előtt társalgásnak tünt fel.

Esti nyolc óra lehetett, mire megérkeztek új állomás helyökre, egy felsővidéki nagyvárosba, ahol más, csöndesebb élet várt rájok. Már a pályaudvar környékén meglátszott, hogy ujra Európában vannak, ahol az emberek nem törődnek egymással, még a szinésznőkkel se.

Egy másodrangu fogadóban szálltak meg. Toilette-et csináltak s lementek az ebédlőbe. A szűk, homályos terem utasokkal volt tele, akik csöndes beszélgetésökkel kevés vizet zavartak. Mira mintha egy kissé magához tért volna. De alig evett s bágyadtan nézegetett körül, mint aki most kelt föl valami súlyos betegségből.

Reggel kibéreltek egy sötét udvari szobát a szinházhoz legközelebb eső ócska, komor ház első emeletén. Ahogy beköltöztek, Lola azonnal zongorához ült; Lola mindig tanult. Fröhlichné, egy kis beszélgetésre, átment a háziasszonyhoz, egy rosszképü, kancsal öregaszszonyhoz, aki a mozgása és beszédmódja után itélve, sokáig élhetett együtt egy szigoru, de becsületes dragonyos-őrmesterrel. Az öreg hölgy a pántlikáit vasalta, s közben megvallotta Fröhlichnének, hogy bármenynyire tiszteli a művészetet, az ő lakásán nem lehet pezsgős vacsorákat csapni. Mira ezalatt kiválasztott magának egy kis kuckót, előszedte a holmiját s egy viaszosvászonnal borított, sánta kis asztalra kirakta a levélpapirjait.

Harmadnap már próbára mentek. Időközben megérkezett az egész társulat s próba után az igazgató megkezdte a félhavi gázsi kiosztását. Az igazgató igen derék ember volt. Gyöngyvirággal kedveskedett Mirának s kijelentette neki, hogy ámbátor Mira az elmult félhónapban négy próbáról késett el, mindössze nyolc forintot von le a fizetéséből.

— Magára nem tudok haragudni — szólt s nyájasan szorította meg az átnyujtott hatvankét forintot.

Negyednap megkezdődtek az előadások. Nem játszottak, de ők is ott akartak lenni a megnyitón. Mikor az utolsó felvonás előtt lejöttek a szinészpáholyból, Mira beszólt a szinház kapusához:

— Nem jött levelem?

— Kitől várasz levelet? — kérdezte Lola megütközve, rideg, szinte ellenséges hangon, melyből kiérzett a hirtelen megbotránkozás.

Mira a szemébe nézett testvérének.

— Tőle — felelt büszkén.

De nem jött levele.

Nem jött aznap, nem jött másnap, harmadnap se jött. Naponkint kétszer is tudakozódott; hiába. Lola nem titkolt elégültséggel nézte huga csalódott arcát. Mira egyre levertebben tért haza a szinházból s otthon órákig elnézte a szűk, puszta szomoru kis udvart.

— Hol jár az eszed? Olyan vagy már, mint a penészvirág — szólt Lola.

Nem felelt. De azután is minduntalan besurrant a kapus fülkéjébe.

— Kérem szépen, nem jött levelem?

Napról-napra félénkebben, napról-napra halkabban kérdezte s kérdő kis arcocskája napról-napra sápadtabbnak és kisebbnek tünt föl a kapus előtt. Utóbb már csak a tekintetében égett a kérdés:

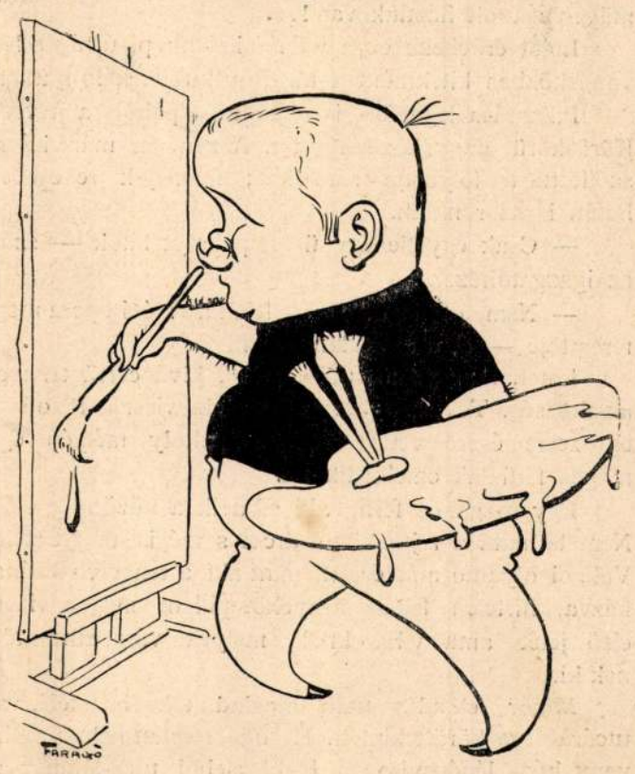

Csók István Rajzolta *Faragó* József

— Nem jött? Ma se jött?

Végre nem merte kérdezni többé.

Alig két hét alatt nagyon megváltozott. Az arca megfakult, a tekintete elbágyadt s olyan csüggedten járt az utcán, mint egy kis öreg. Mintha a hangja is veszített volna a csengéséből. Szótlanul végezte a dolgát, készségesen engedelmeskedett a rendezőnek, a karmesternek, Lolának, egész környezetének, de mint egy szomoru, jó kis gyermek, aki az intézet komor falai közt folyvást az elhagyott rétre gondol. Otthon naphosszat elüldögélt valami kicsinyes női munka mellett, „igen"-nel és „nem"-mel felelgetett, ha kérdezték, szelíden, mint azelőtt, mikor még nem vették el az eszét, de végtelenül búsan, mint aki kötelességből elhatározta, hogy el fog viselni valamit, ami megmásíthatatlan.

Olyan bánatos, olyan fakó és olyan hangtalan volt, mint egy beteg kanári.

— Ez a lemondás időszaka — szólt magában Lola, aki igen sok angol regényt olvasott s emberismeret dolgában tizennégy esztendős kora óta tekintélynek tartotta magát. — A kriziseknek már vége; következik: a csöndes megadás. Két hét mulva már mosolyogni fog. Eleinte egy kicsit szomoruan fog mosolyogni, de ne legyünk türelmetlenek. Egy pár jókedvü ember ismeretsége nemsokára befejezi a kúrát s őszre majd csak elfelejtjük a berényi céladon kackiás bajuszát . . .

De Lola korán örült.

Egy este, mialatt Mira a *Ripp Van Winkle* Lisbeth-jét énekelte, Lola a szinfalak között beszélgetett az igazgatóval.

— A kicsi teli házakat csinál — örvendezett az áldozatra kész vállalkozó, akinek már jó ideje nem kellett megválnia aranyórájától. Nézzen csak ki, milyen zsufolt házunk van!...

Lolát érdekelte ez a nem mindennapi újság s fölvonásközben kitekintett a függöny kukucskáló-lyukán.

Pillantása legelőbb is egy üres páholyra tévedt. Köröskörül nagy közönség ült. A zenekar már visszaszólította a folyosón sétálókat; némelyik rekeszben hatan is szorongtak.

— Csak egyetlenegy üres páholyt látok — szólt az igazgatóhoz.

— Nem, ott is ülnek — felelt a vidéki opera megteremtője — eladtuk valamennyit.

Lolát, maga sem tudta miért, kiváncsivá tette ez az üresség. Tekintete harmadszor is visszatért oda s egyszerre észre vette, hogy a páholy mélyén egy magas férfialak emelkedik föl.

Egy magános férfi, aki elbuvik a közönség elől! Nem láthatta a rejtőzködő arcot s mégis megrezzent. Valami olyanformát érzett, mint aki a tengeren csónakázva, hirtelen fekete árnyékot pillant meg a vízen, első jelét ama viharoknak, melyek váratlanul törnek ki.

Mikor előadás után megindultak hazafelé, az utcára érve körültekintett. És úgy rémlett neki, mintha vagy húsz lépésnyire, a legközelebbi utca-lámpással, ugyanazt a sötét férfi-alakot látná.

— Eh, bolondság! — szólt magában.

Másnap a férfi-alak nem mutatkozott, de harmadnap, délután három órakor, Mira próbára ment és többé nem jött vissza.

Hogy mi történt ezen a napon, Lola soha sem tudta meg egészen.

XII.

Ez történt:

Vidovics, két nappal előbb, este hét óra tájban szállt le a vonatról. Behajtatott a *Nemzeti Szálló*-ba, átöltözött s aztán lesétált a fő-térre.

Hamarosan megtalálta, amit keresett. A legközelebbi utca-sarkon ott vereslett a színlap, mely tudtul adta mindeneknek, hogy a nyári szinkörben ma *Rip Van Winkle*, vagy: *a hétalvó szabad vadász* adatik, közkivánatra és bérletszünetben.

Átfutotta a szereplők névsorát s megtudta, amit tudni akart. Ott állott, hogy Lisbeth-et s a kék hegyek szellemét Haller M. adja. Vidovics valami ütés-félét érzett a szive táján, mikor ezt az M. betüt meglátta.

Szinte áhítatosan betüzte végig a bolond színlapot; hátha megtud még valamit, ami érdekli. S csakugyan, a szinlap alján, a következő sorokat találta:

»Szombaton, e szinpadon először, új diszletekkel és bengáli tűzzel: *Hoffmann meséi*, vagy: *az ördöngös hegedüs* adatik. Ez alkalommal Olympia, Antonia és Stella hármas szerepét Haller M. domborítja.«

Visszament a szállóba s elküldte a szolgát jegyért. Jobban szerette volna, ha nem a színpadon találja meg kis Miráját, de már nem tudott várni másnap reggelig.

Lolával tudniillik semmi áron nem akart találkozni.

E történet nótáriusa nagyon óhajtaná, ha a türelmes olvasó nem itélné meg túlontúl szigoruan elbeszélésünk hősét. Azért ehelyütt, különös tekintettel a következőkre, sietve jegyzi meg, hogy Vidovics úr, a vásáros-berényi szabad vadász, nem rossz szándékokkal kereste föl énekes kis Lisbethjét. Hetek óta lázban volt; nem tudott meglenni tovább édesszáju szerelmese, a szép kis szűz nélkül, aki neki virágzik s érte hervad, nem tudott meglenni nélküle és maga — se tudta, mit fog csinálni.

Hanem azért nem ment el egészen az esze s azzal tisztában volt, hogy ha nem akar Miráról végképpen lemondani, Lola előtt nem szabad mutatkoznia.

Bebujt tehát egy páholymélyedésbe, hogy legalább messziről láthassa kicsi madarát. Hogy hallja a hangját, kövesse a tekintetével minden mozdulatát, hogy lássa: igen, még megvan, él, mozog, szól s trillázik, ahogyan a pacsirta, az a lény, aki minden érzékével, minden gondolatával, egész szivével csak neki virágzik, egyedül neki . . .

S mikor már ott volt, elfogta a bűnös kiváncsiság: ám hadd lássa, milyen hát olyankor, amikor nem sejti, hogy ő is jelen van?!... Pedig tudhatta, hogy e vétekért mindenki kegyetlenül bűnhödik; tudhatta például a szép Meluzina tanulságos történetéből.

Vidovics ritkán látta Mirát a nézőtérről; csak



Csók István festménye

Magdolna

költői mederbe tért s gyönyörü művészi képekkel ragadta el hallgatóságát . . .

Már-már kezdte remélni, hogy csöndes véget ér a dolog s hogy Lucius tettvágyában megnyugodva, folytatandja előbbi zavartalan életét.

De egyszerre Lucius a szegényekre tért.

Minden szem most felé fordult.

Ismerősei ijedten nézték, mint egy delejezve őt, hogy ne kalandozzék ezen a veszélyes téren.

A munkások sorai közül egyes fölkiáltások hangzottak, melyben őt mint megváltót üdvözölték s bátorították:

— Mond ki a megváltó szót s melléd állunk mind! le a zsarnoksággal, le a nagy tőkével!

De Lucius, mintha nem is hallotta volna e fölkiáltásokat. Szép arca nyugodt maradt s kezdte a szegények vétkeit, bűneit ecsetelni, higgadtan, pártoskodás nélkül, mint ecsetelé előbb a gazdagokat, aztán mint egyetlen gyógyszert üdvözölte a *szenvedést.*

— Áruló! — sziszszent föl egy hang a hallgatók sorai közül. Mintha csak erre várt volna a tömeg, elkezdett zúgni, zsibongni.

Már egy szót sem lehetett kivenni. Luciusnak abba kellett hagyni a beszédet.

Kissé fáradtan dőlt vissza szent Flórián szobrához, de mozdulata, kifejezése oly nyugodt, előkelő volt, mintha csak egy bálterem-sarokba pihenne s vizsgálná a társaságot.

A fényes déli nap egy sugárral öntötte el alakját s a fölötte világító köszentet.

Csilapodott kissé a zaj s ő folytatni akarta beszédjét, de ekkor, talán gondatlan gyermek keze mulatságból, egy lapos kavicsot dobott felé.

A kő nem érte Luciust, de a mellette álló Róbert homlokát sértette meg, úgy hogy a vér elborította szemét.

A vér látása itt is megtette rémítő, bűvös hatását. Egy pillanatra elcsöndesült minden, úgy hogy még egy légy dongását is meg lehetett volna hallani. Aztán kitört egy rémes, sikelítő zúgás ezer ajkról, ezer torokból.

Beleveszett a zúgásba a félelem, a düh, az ingerültség egyes kiáltása. Csak söpört azon hangáram magával minden hangot, mint egy közeledő vihar széles, ellenállhatatlan rohama.

Hogy forrtak így egyszerre föl a szívek salakjai? Ki tudná? de nőttön nőtt az áradat.

Ezer ököl emelkedett Lucius felé.

A hölgyek ijedten rebbentek szét, mint egy folt megriasztott fogoly.

Eleinte Lucius barátai vetették magukat közbe, de oly váratlanul, oly hirtelen jött a roham, hogy nem használt semmit. Keresztül gázolt a tömeg mindenen. Csak közelgett Lucius felé.

Ő nyugodtan, mozdulatlanul bevárta őket, éles szeme pillantásától az első támadó visszahökkent, nem mert finom kabátjához nyúlni, de a többiek csak taszították.

Már letépték ruháit, már tükörsima fehér gallérja gyűrött és poros lett, gonddal fésült haja kuszáltan csüggött homlokára.

A veszély közeledtével fölébredt benne az atléta, a hős, nem adta olcsón életét, de mit sem használt ereje ügyessége, többen és többen jöttek, mint egy féregraj, mint egy éjjeli rémlátomány sokasága, csak növekedett az ár, összecsapott Lucius fölött.

S mire külső segítség közbevetésével visszatorlaszolták a vad áradatot, midőn ismét tér nyilt az emelvény körül, Flórián a régi szent lábainál ott feküdt Lucius, az új szent, megdicsőült lelkének összetörött, gyönyörü porhüvelye.

Orgonavirág

Lassan haladt a kocsi fölfelé a Feleken. A lovak alig tudták húzni a meredek kaptatón. Még akkoriban kocsin jártak Kolozsvárról Tordára. A vasút nem volt kiépítve. És ugyancsak siettek az utasok mindig hazafelé még napnyugta előtt. Az országút jó volt ugyan, de mégsem volt kellemes, ha a magas Felektetőn utólérte az este az embert.

A kocsiban egy férfi ül s egy csinos, fiatal asszonyka. Fejét férjének vállára hajtva szundikál. A férfi cigarettázik s úgy ügyeli az asszonyt szeretettel.

Csend van, csak a lovak csöngetyüjének csilingelése hallatszik, meg a kerekek zakatolása. Úgy látszott, mintha a magányos fűzfák az útszélen egyenként sétálnának el a kocsi mellett s távolról az erdős hegyek mindinkább közelednének. A távírósodronyon pihenő fecskék ijedten rebbentek föl. Friss, édes illat szállt a kocsiba, a lekaszált fű és száradó vadvirágok illata.

Egy zökkenésre fölébred az asszonyka s kinyitja szemét.

— Nem fázol, kicsi? — kérdezi gyöngéden a férj.

— Nem, — feleli az asszony, egyet ásít s aztán mosolyogva néz az urára. — Csak már otthon lennénk! Rendben van most már minden, ugy-e Kálmán? Többet nem kell Kolozsvárra mennünk ezért a birtokvásárlási dologért?

— Nem, édesem. Rendben van minden. Közjegyző előtt aláírva, készpénzzel kifizetve. Most már végleg mienk a birtok. Jó kezelés mellett kétszer annyit fog jövedelmezni. Jövő tavaszszal aztán építtetni fogunk és kiköltözünk oda. Jó lesz, mi?

— Veled mindenütt jó, Kálmán.

Megszorítja a kezét és ismét mosolyog, a pár hónapos menyecskék édes, hízelgő, gyermekmosolyával.

Lassan hanyatlik a nap alá.

— Mindjárt beesteledik, — aggodalmaskodik az asszonyka — és még feleúton sem vagyunk túl. Hajtson sebesebben, János.

— Nem hajtok biz' én, instálom, — felel az öreg kocsis. — meredek ez a kaptató. Ki vannak már fáradva a lovak.

— Mindjárt a *Hármas*-nál vagyunk kicsi, ott pihenünk egy félórát s aztán majd sebesebben hajthat János. Ni, látod már a két jegenyefát? János, itt jobbról álljon meg, Ilyésnénél; a másik Hármasnál nincs jó kút.

A néhány házból álló falu összes komondorai eszeveszett ugatással ugrálják körül a kocsit s a lovakat. Alig tudja János szétverni őket az ostorral.

— Ugy-e kiszállunk, Kálmán? — szól az asszonyka. — Egészen elzsibbadt a lábam.

Könnyedén ugrik le a kocsiból és sétálni kezd alá s föl az országúton, míg Kálmán a kocsissal a lovakat látja el.

A vendéglősné előkerül a házból s oda siet a fiatal asszonyhoz.

— Jaj, de régen nem láttam már, lelkem kis nagysás asszony! Tegnapelőtt erre mentek, de meg sem állottak egy percre sem. Bizony, mint menyecskét nem is láttam még. Az Isten éltesse sokáig és adjon jó szerencsét! Hogy megnőtt lelkem, hogy megszépült! Jaj, mikor farsangolni vitték volt, csak olyan vékony kis kisasszonyka volt ni, mint az ujjam!

— Hát emlékszik még arra, Ilyésné? Hiszen van annak már három esztendeje!

— Bizony lelkem, éppen három. De emlékszem én azért, még arra a napra is emlékszem, mikor aztán tavaszszal hazavitték. Egy ügyes, barna úrfi lovagolt ott mellette. Huj, hogy ficánkoltatta a lovát! Még azon a sövényen is átugratott, ott ni! Éppen szerda nap volt! Azért emlékszem olyan

jól, mert azon a délután estem én le a garádicsról és eltörtem a lábamat. Jaj, édes nagysás asszony, mennyit kínlódtam én! Három hónapig nem tudtam a lábamra állani: Még most is látszik a helye! . . .

A fiatal asszony elgondolkozva sétált tovább, ott hagyva a fecsegő vendéglősnét.

Véletlenül-e vagy szándékosan ment a sövény felé . . . Olyan volt éppen, mint ezelőtt három évvel, midőn átugratott rajta — ő . . . Emlékszik, hogy sajnálta akkor a legázolt, eltiport virágokat . . . Pedig éppen úgy tiporta el akkor az ő szivét is . . .

Emlékezett a vidám, boldogan áttáncolt bálokra . . .

Emlékezett az első virágra, amelyet tőle kapott s az első csókra, amelyet neki adott . . . Emlékezett az édes, rózsaszín leányálmokra, melyeket durva kézzel tépett szét a valóság . . . emlékezett a lázas várakozásra nap-nap után, hét-hét után . . . El fog jönni, el kell jönnie, hiszen megigérte . . .

De nem jött el . . .

Hanem jött helyette lassu léptekkel a feledés, fiatal leányszivek e szelídkezü gyógyítója. És aztán jött Kálmán . . .

A fiatal asszony mosolyog. Milyen régen is volt mindez. És milyen gyerekes volt az a szenvedése, az a szerelme, a mostani nagy, megmérhetetlen, édes, nyugodt boldogsághoz képest . . .

A korcsmából hangos beszéd és lárma hallatszik ki majd zajosan kinyilik az ajtó s egy magas, erős férfi áll meg a küszöbön, kigyult, fénylő arccal s apró, csillogó, fekete szemekkel. Egyet rug az ajtó előtt heverő macskán s kiváncsian tekint körül.

— Mit látok? Nini, te vagy az pajtás? — kiált egyszerre, észrevéve Kálmánt.

Odasiet hozzá a kút mellé s nagyot üt a vállára.

— Szervusz Dezső — szól Kálmán csodálkozva. — Hát te mit csinálsz itt?

— Hogy mit csinálok? Jelenleg éppen mulatok a Hármasban. Különben pedig erdélyi ökröket akarok vásárolni a bihari uradalomnak; annak az ispánja vagyok. No, gyere be; jó társaság van odabenn, a kisjenői szolgabíró, meg Nagy Bandi Polyánról. Egyenesen tőle jöttünk ma reggel — aztán pihentünk itt egyet — kissé hosszu pihenő, mi? Most mindjárt indulunk, Túrra. Az ökrökért, tudod! No gyere, tarts velünk!

— Nem lehet, öreg. Sietünk haza.

— Sietünk! . . . Ugyan kivel sietsz?

— A feleségemmel, Dezső!

Dezső hátralépett s összecsapta a kezét.

— Micsoda? Te megházasodtál? Oh, szegény fejed! . . . Azaz ne érts félre pajtás. Én mindenkit sajnálok, aki megházasodik, mert az én jelszavam: éljen az aranyszabadság! . . . Nincs a világnak az az asszonya, akiért én föláldoznám az én szabadságomat. És — hitem szerint — nem is érdemli meg egy asszony sem . . . No, azért ne haragudj, pajtás . . . Egyszer voltam én is közel hozzá, hogy megcselekedjem azt a bolondot . . . szerencsére idejekorán észrevettem magam. Hehe . . . a szegény kicsike . . . Talán még most is vár . . . De hát hol a feleséged? Mutass be neki, kérlek.

Kálmán kelletlenül köhécselt s félre nézett.

— Tudod, Dezső barátom — kezdte.

— Kálmán, Kálmán, — hangzott egyszerre az országút felől a fiatal asszony hangja — nem indulunk még?

A sétától fölfrissült, üde, kipirult arccal sietett feléje az asszonyka, kezében egy csomó lilafürtös orgonavirággal. Ott szedte a sövény mellől, a kerítésen túl.

Észrevéve az idegen férfit megállt, meglepetve nézett rajta végig.

— Nézd, kicsi, — szólt Kálmán kissé vontatva — milyen meglepetés. Egy régi pajtásommal találkoztam — Méri Dezső . . .

— Hogyan! — kiáltott egyszerre az asszony — Méri Dezső . . . ön az? . . .

— Eliz . . . azaz . . . nagysád . . . bocsánat . . . én nem is hittem volna . . . ez valóban . . .

Még hebegett valamit Dezső, azután bambán elhallgatott. Nem tudott mit mondani.

Kálmán és Eliz titkon összenéztek, mint két csinyt tevő iskolásgyermek. Kálmán elnevette magát.

— Ej, ej, Dezső pajtás, hogy elhallgattál egyszerre . . . Lásd, hol nem találkozik az ember régi ismerősökkel . . . Hát még most is azt mondod, hogy: éljen az aranyszabadság?

Eliz pedig kiváncsi, mosolygó, fürkésző pillantással nézte végig Dezsőt, keresve ebben a szivének most már oly ismeretlen, oly közömbös emberben a régi, a megsiratott ideált . . .

Egy szál orgonavirág hullott ki a kezében tartott bokrétából. Odaesett a porba eléjök. Egyikök sem vette észre. A kis harangnak utolsó csengése is elhangzott. Valahol távolabb egy kerekes kút nyikorgása hallatszott; a lánc a vödörrel csörömpölve hullott le a mélybe. A lovak türelmetlenül kapálták a földet.

— Készen vagyunk, instálom, indulhatunk! — szólt a kocsis s felkapott a bakra.

Kálmán kezet nyujtott Dezsőnek.

— Az Isten áldjon meg, öreg. Ha még egyszer erre jársz, látogass meg. Jól esik az embernek régi ismerősökkel találkozni!

Nem volt a hangjában semmi gunyolódás, de Dezső annak vette s nem felelt rá semmit.

Beszálltak s a kocsi az ismét előrohanó komondorok hangos ugatása között elindult.

A fiatal asszony szótlanul simult közelébb férjéhez s engedelmesen hagyta magát beburkolni a nagykendőbe.

Aztán egyszerre fölemelte fejét és mosolyogva nézett az urára. Nem tudta jól kifejezni, amit gondolt, csak annyit mondott:

— Milyen jó, hogy te — te vagy! . .

És forrón, hosszan megcsókolta.

Dezső pedig ott állott még darabig a kút mellett, mélyen a szemére húzta kalapját s halkan fütyülni kezdett. Egyszerre észrevette a porban a lehullott orgonaágat. Lehajolt utána s fölvette. Valami keserü irigységféle érzéssel nézett az elrobogó kocsi után . . .

Egykor az övé lehetett volna az egész üde, friss orgonabokréta. Nem kellett. És más boldogan, büszkén ment vele tova. Neki most már csak az marad, ami a porba hull . . .

A lovak csengői, a kerekek kattogása még sokáig hallatszik a csöndes alkonyban. Messziről úgy látszik, mintha a kocsi egy helyben állana s csak lassan-lassan kisebbedne és zsugorodna össze alig kivehető kicsiny ponttá, míg végre egészen elenyészik és egybeolvad a távoli fákkal és bokrokkal.

A korcsmából kihangzó zavaros lárma és éneklés bántóan veri föl az est csöndjét.

Dezső valami kellemetlen, sivár ürességet érez a lelkében . . . Úgy tetszik neki, mintha még mindig hallaná az eltávozott kocsi robogását.

Aztán egyet legyint kezével, messzire elhajítja az orgonavirágot s visszamegy a korcsmába.

TUTSEK ANNA



Az *Uj Idők* számára rajzolta *Csók* István

Női tanulmányfej

van áldva, szemben azzal, aki kevesebb gonddal öltözködik s a dolga után kénytelen járni. De, ismétlem, ez csak mellékes attributum. A kenyérkereső s a legújabb divatot ignoráló férfi is lehet úri ember, mihelyest ennek módjára szokott gondolkozni. Csak *morális* legyen a kenyérkeresete s a ruházkodása ne legyen éppen *izléstelen*. Mert a morál és az izlés már lényeges föltételei az úri embernek. A fölfogás erkölcsössége és a finom izlés éppen úgy hozzá tartozik a nemes — az úri — gondolkozáshoz, mint a modornak bizonyos nyugalma és előkelősége. Ez izlésnek nem kell éppen kényesnek s e modornak nem szükséges épp feszesnek lenni — de izlés és jómodor nélkül *nincsen úri ember*. S itt a modornak megint nem a külsőségeit értem, hanem a szívből eredő finomságait, amelyeket nem lehet kézikönyvekből tanulni meg.

Tudom, jól tudom, hogy nem fogom a témát megfejteni. Ehhez nem csak több hely, de több bölcseség is kellene. Aztán Chesterfield és mások (például Jules Janin is a »Chemin de traverse« című, nálunk nem nagyon ismert regényében) elmondtak már e tárgyról egyet-mást, amit nem szeretnék ismételni. Bizonyítani inkább csak azt akarnám, hogy a szíves olvasó, aki bizonyára úri ember, ne tartson mindenkit gentlemannek, aki örömest párbajozik, applombbal lép föl és gigerli-módra csinálja a shake-hand-et. Ez a rettenthetetlen férfiu talán igazi úriember — hajlandó vagyok hinni, hogy az — de nem ám azért, mert a most említett dicséretes dolgokat cselekszi, hanem mert véletlenül amúgy is megvan benne a gondolkozás amaz előkelősége, mely az úri embert teszi.

De hát miben is áll tulajdonképpen a gondolkozás e többször említett, de közelebb még meg nem határozott előkelősége? — kérdezik önök.

Nehéz rá felelni. Úri ember magától is tudja, megérzi. Úri emberek, valamint a szép szellemek találkoznak. Megértik és megérzik egymást. Van köztük valamelyes szabadkőmüves-jelvény, amelyről egymásra ismernek, ákárhol találkozzanak is. A föllépés bizonyos diszkréciója, egy neme a tartózkodásnak nyájassággal párosulva, büszkeség szolgálatkészséggel enyhítve, szeretetreméltóság, amely nem fajul hizelkedéssé, — ezek a tulajdonok hamarosan elárulják őket egymás előtt. S az igazi úri ember nem lesz öt percig se kétségben, ha egy fajbelijével kerül össze. Megismeri a szabadkőmüves-jelvényről.

Azoknak a kedvéért mégis, a kiknek nincsen birtokában ez a jelvény, vagy akik nem látják azt meg az embertársaiknál (mivelhogy nem a gomblyukban hordják), ezeknek a kedvéért és használatára álljon itt záradékul néhány észrevétel, amelyek egyáltalában nem tartanak igényt arra, hogy a kérdést kimerítsék. Csak szerény adatok kivánnak azok lenni *az úri ember természetrajzához.*

Nos, ahogy én ismerem az úri embert, a következőkről lehet ráismerni:

Szigoru erkölcsi elvei vannak, de mások iránt elnéző.

Az illendőség szabályait megtartja, de azoknak szigoru követését másoktól nem követeli.

Mindig úgy tesz, mintha kevesebbet tudna másoknál s óvakodik attól, hogy oktatni látszassék. Ha itéletet mond, ezt oly formában teszi, hogy csak véleménynek hangzik.

A nőket tiszteli s az egész nemről mindig tisztelettel nyilatkozik. Egyesekre nézve is csak végszükség esetén tér el e parancstól.

Saját magáról csak akkor beszél, ha erre provokálják, — pénzéről, birtokáról és egyéb előnyeiről még ebben az esetben sem.

Nem vesz részt abban a szapulásban, melyben a távollevőket részesítik s ilyen esetekben védelmére kel a megtámadottnak.

A feleségét és a nővéreit, ha csak kikerülheti, nem emlegeti. Ezeknek a híre oly szent előtte, hogy még ő se hozza őket szóba.

Ha adományt vagy segítséget kérnek tőle, jó képpel adja vagy barátságosan tagadja meg — s ha jót tesz, azon iparkodik, hogy e cselekedetének hire ne kerüljön bele az ujságba.

Megválogatja a társaságát, de anélkül, hogy megsértené azokat, akik nincsenek inyére.

Ha kellemetlenség éri, arra törekszik, hogy ő csak maga szenvedjen tőle s panaszaival nem háborgatja a közönséget.

Ha titkot mond el, az mindig a magáé és sohasem a másé.

Kényes a becsületére, de talál mindig mentséget azok számára, akik kevésbbé kényesek a magukéra.

A barátságban hű és megbízható, az ellenségeivel szemben loyalis. Ő maga nem ellensége senkinek.

Nem tud gyülölni. Úri ember sose gyülöl. A legnagyobb ellenszenv, amire képes: a megvetés. S ha valakit megvet, ezt is tüntetés nélkül teszi.

Finom izlése van, de arra, aki nincs egy gusztuson vele, nem mondja azt, hogy *paraszt*. Tőle jön bizonyára az a mondás: *de gustibus non est disputandum.*

Udvariasan hallgatja végig a fecsegőket és nem mutatja soha, hogy unatkozik. Úri ember társaságában sose ásítozik és sose unatkozik.

Nem keresi az afféreket, sőt — ha gyávaság nélkül lehet — ki is kerüli őket. Épp oly távol áll a krakélertől, mint a hunyászkodótól.

Nem nézi le az ujságírókat — akik közt szintén sok úri ember van — de nem is keresi a kedvüket azért, hogy a neve mentül többször jelenjen meg a hirlapban.

Tisztségek és választmányi tagságok után nem jár s csak oly hivatalt vállal, amelynek meg is tud felelni. Nem vadászkodik rendjelekre, de ha kap egyet, méltósággal tudja viselni.

Nem várja, hogy előre köszönjenek neki s üdvözli minden ösmerősét — főleg ha kisebb úr nála — abban a pillanatban, amint észreveszi.

Nem gőgös és nem is leereszkedő. Úgy bánik mindenkivel, hogy bánásmódja az illetőnél kellemes érzetet keltsen. Tehát: érdemén fölül bánik mindenkivel.

Ha ilyen emberrel fognak önök találkozni az Andrássy-úton vagy egyebütt, akkor tudhatják, hogy úri emberrel vagyon dolguk. Körülbelül ilyenformának kell neki lenni.

De mert gondolkozás teszi, csak akkor lehet fölismerni valakiben az úri embert, ha jócskán foglalkoznak vele. A gondolkozás nem lévén olyan külsőség, mint a frakk vagy a bajusz, első pillanatra nem itélhetünk róla. A gondolkozás gondolkozást követel s jó ideig kell foglalkoznunk azzal, akit arról akarunk megitélni, hogy miként gondolkozik.

MILKÓ IZIDOR

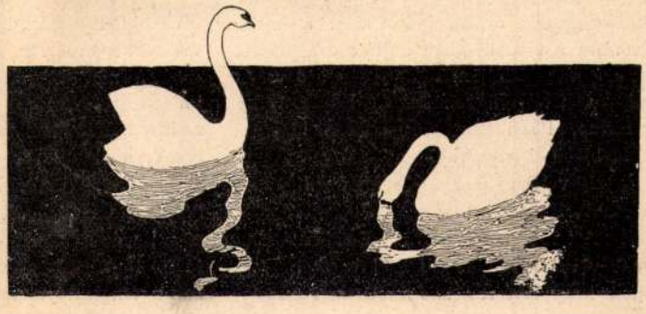

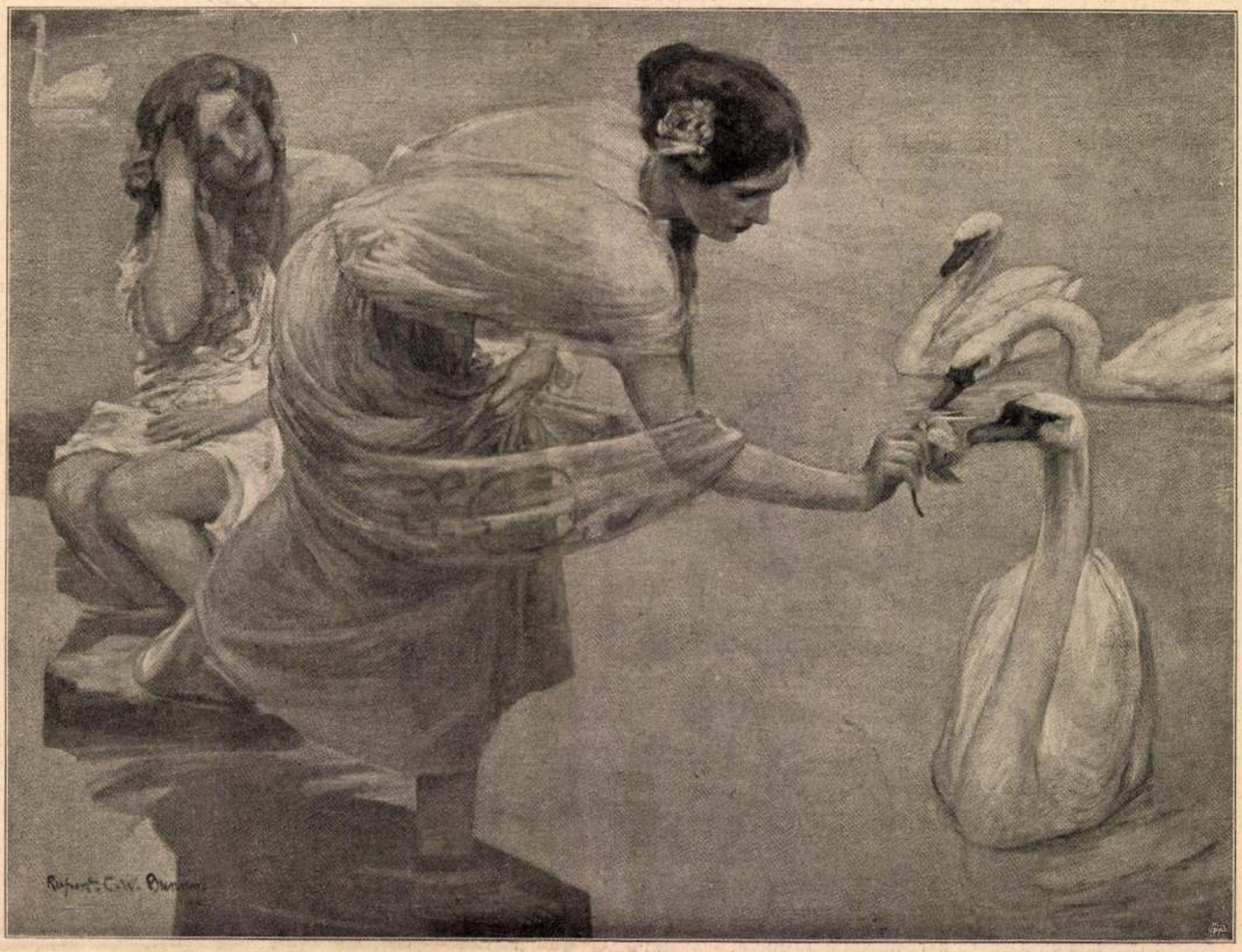

Tavaszi műtárlat

RUPERT BUNNY: **Idyll**

SZINHÁZ

—

A szombatosok

A félzsidók, zsidózók vagy szombatosok szektája a reformáció egyik mellékhajtása volt. Híveinek az Erdélyben udvarképessé lett protestantizmusz részéről szakasztott olyan kegyetlen üldöztetést kellett elszenvedniök, mint aminőket a reformáció szenvedett el a katolicizmus részéről. Ennek a rajongó felekezetnek a küzdelmei szolgáltatták *Somló* Sándornak az anyagot *Szombatosok* című történeti szinművének megirásához. Vidéken már adták ezt a darabot, a fővárosi közönség azonban csak pénteken ismerte meg, a budai szinkör megnyitása alkalmával. Úgy vélekedünk, hogy a darab *Somló* eddigi alkotásainak legértékesebbike. A szerkezete éppenséggel nem kifogástalan. Mint izgalmas házasságtörési dráma indul meg, a szerző azonban a továbbiakban elejti ezt a fonalat és egy vallási rajongásban szenvedő fiatal leányra tereli figyelmünket. Ez a leány azonban, Pécsi Margit, egyike a legérdekesebb és legeredetibb nőalakoknak, melyekkel valaha magyar szinműben találkoztunk. Plasztikus, szines, eleven, erős és mély. Azt hiszem, ha *Márkus* Emilia asszony vette volna a kezébe ezt a szerepet, pályája egyik nagy sikerét *Somló* Sándornak köszönhette volna. (Meglehet, hogy a Nemzeti Szinház intézői szánalmas mosolylyal fogadnák ezt a kijelentésemet, de ez bizony nem változtatna a meggyőződésemen.) A szerep igy is igen jó kézben volt: *Czikle* Valeria kisasszonyéban, aki kiváló drámai kvalitásaival és fegyelmezett játékával meglepte a közönséget. Valószinü, hogy őt a hercegnő disztingvált és poétikus ábrázolójával, *Jesskó* Adrienne kisasszonynyal együtt, nagyon meg fogja kedvelni a fővárosi közönség. *Szakács* jó volt az öreg *Pécsi* szerepében, az összjáték igen tisztességesnek nevezhető, a darab kiállítása pedig kifogástalan volt.

—

MŰVÉSZET

—

Csók István

Egyike azoknak a peregrinus festőknek, akik hol Párisban, hol Münchenben, majd Velencében, néha Budapesten a Nicolettiben, máskor meg Nagybányán bukkannak föl. Valami vándormadár-ösztön van Csókban, amit magával hozhatott a fehérmegyei pusztákról, ahol először látta meg a napot. A képei is végigjárták Európa egy részét: hol Párisban, hol Bécsben, hol Antwerpenben, hol meg Budapesten kapott értük szép kitüntetéseket. Éppen ilyen zegzugos vonalban haladt a tanulmányaiban is. Tizennégy évvel ezelőtt még a mi mintarajziskolánknak volt növendéke. Azt hiszem csak két évig bírta ott ki, hamar ráunt a gipszekre és az ábrázoló geometriára és nagy fáradsággal és buzgalommal iparkodott Münchenben elfelejteni a budapesti tudományt. Abban az időben a legjobb forrásból hallottam, hogy minő nehéz az ilyen föladat. Az öreg *Hackl* professzor mondta Münchenben egy ízben:

— Tize Ungarn szán ferflixt talentirte Kerls, ábe fegésszn misszns hold, vasz cauz klernt ham.

Csók fényesen feledte el a mintarajziskolai bölcseséget. Azt hiszem, ez nem sikerült volna néki olyan alaposan, ha odakünn nem keveredik bele a Hollósy-kompániába, amely a művészetek dolgában született ellenzéki hajlamu és hevesen küzdő kis csapat vala. Abban a Café Lohengrinben székelő társaságban nem volt tekintély és hitelét vesztette minden dogma. A harc hevében a műtörténet alakjai egymásután elvesztették glóriájukat. Úgy hogy mikor egyszer egy ifju magyar tanár, aki műbölcseletben fáradozék, átutazóban a Lohengrinbe tévedt s végighallgatta ama kis csapat beszélgetését, ijedten nyelte le a pikkolóját s félénken odasúgta az aránylag legkevésbbé vad piktornak, hogy ezek, szerény nézete szerint őrült emberek.

C'est la guerre s a csata hevében néha



Rajzolta: *Csók* István Csók István

nagyobbat vág az ember, mint kellene. De szükség volt erre, nehogy az odakerülő ifju mintarajziskolások egy szemernyit is elhigyjenek abból, amit Budapesten a fejükbe vertek. Itt vesztette el Csók is bizalmát a mintarajztanoda ősi erényében. Komolyan és szorgalmasan feküdt neki a munkának s egész hévvel rávetette magát azokra az elvekre, amiket éppen akkor mint friss plántákat hoztak át Párisból. A Holbein-Dagnan-Bouveret-féle naturalista hangulat virágzott föl akkor bokrosan és igen szép bimbókat fakasztott. Münchenben is, Párisban is naturalista hévvel festett Csók. Akkor készítette el azt a képet, (»Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre«) amelyet Párisban és Antwerpenben is kitüntettek a kiállitáson. Finoman rajzolt, dús szinü és diszkrét előadásu volt az. Mindjárt utána megfestette az *Árvák*-at, amelyek ma a Nemzeti Muzeum birtokában vannak. Nagy kék kép az, a napfölkelte színei még nem gyuladtak ki az égen, de a munkásasztal lámpája már utolsót pislog. Két árva lányka ül, munkától roskatagon, az asztal mellett: a kis padlásszobába derült kék színben tekint be az ég egy pár rezgő csillaggal s elönti átlátszó kék tónussal az egész szobát. Mindakét kép a fiatal, szegény lánykák világából való. Ez volt az első lépcsőfok Csók művészi fejlődésében. A lányok után az asszonyok jöttek. Páris, de legfőképp Velence adhatta hozzá a hangulatot. Tizián nagyszerü asszonyai kit ne hódítanának meg? Csók hévvel festette a második korszak képeit: a mezitlen női test pompáját, az asszonyi állat nagyszerüségét. Igy támadt először a Báthory Erzsébet nagy képe, amelyre bizonyára mindenki emlékszik. Utána pedig, félig nagybányai hangulatokban, a Bűnbánó Magdolna. Delikát, finom rajz és szenvedélyes hévvel telített szinek: a második korszak jellemzői. A női test ábrázolása lett legkedvesebb témája, amelytől talán sohasem fog eltérni. Míg a régibb képeket bizonyos melankólia hatotta át: ezeken az ujabbakon a melankóliából szenvedély lett.

Az asszonyfestő Csóknak több művét mutatjuk be ebben a számban. A címlap, amelylyel e füzet boritékát ékesitettük, szintén Csóknak műve. Elegáns, diszkrét előadásu valamennyi, nem holmi szépség-ábrázolatok, hanem, hogy úgy mondjam, festői kultusza a nőnek. Ami, úgy látszik, Csók művészetének veleje. *L. K.*

Rupert Bunny. A tavaszi műtárlatnak külföldi vendégei sorában az *Uj Idők* egyik régi jó ismerőse köszöntött be különösen finom művészi alkotásokkal: Rupert *Bunny*, a Párisban élő fiatal ausztráliai mester. Néhány felette elegáns, nagyobb képet küldött ezúttal, amelyeket idilli hangulatok lengnek át. Közülük ebben a számunkban közreadjuk szép tengerparti idilljét, amely feketefehér nyomásban iparkodik visszatükrözni az eredetinek előkelő tónusát. Rupert *Bunnyt* jól ismeri az *Uj Idők* minden olvasója: ő rajzolta az *Uj Idők* egyik legszebb szines címlapját, amely szépségeivel különösen a művészek körében keltett méltó feltünést. *Bunny* új képeiben ismét élvezzük azt a sajátságos, angol vérü elegánciát, mely a részünkre készített címlapot is jellemezte. Gyönyörködtünk diszkrét, tompa szineiben, amelyek emlékezetünkbe hozzák a gordonka pianissimóit. Egyik legszebb műve az, amelyet *Idill* címmel itt közlünk s amelyben a Műcsarnok látogatói különös gyönyörüséget találnak.

IRODALOM

Bessenyey György

Ezen a héten, kedden leplezték le Szabolcsvármegye székhelyén, Nyiregyházán *Bessenyey* György szobrát, melynek mását az Uj Idők mult heti számában találták meg olvasóink. Bessenyey Báróczyval és Barcsayval együtt alkotta meg azt az irói triászt, melynek a magyar irodalom ujjászületése köszönhető. S ha e hármas csillagzat irodalmi működése ma már kissé elavult is, a kegyelet és a hála nem csökkent iránta, mivel az ő irói föllépésük egyszersmind politikai jelentőségü is volt. Ők akasztották meg az elnémetesedés áramlatát és tőlük datálható a nemzeti szellem ujjáébredése.

A legjelentősebb közülök kétségkivül Bessenyey György volt. Ifjuságáról csupán annyit tudunk, hogy 1747-ben született és mivel az ősi örökségből kevés jutott rá, édesatyja a katonai pályára szánta. Bécsbe jutott a magyar testőrséghez, ahol már két bátyja is szolgált. De a katonai tudomány nem töltötte be tudományszomjának medrét, túlcsapott az a korlátokon és bővebb kielégitést keresett. Bessenyey Bécsben is magyar maradt és mikor irodalmi pályára lépett, nem saját magának, hanem a magyar nyelvnek és a magyar nemzetnek akart szolgálatot tenni.

Huszonötéves korában bocsátotta nyilvánosság elé első művét *(Agis tragédiája)* és ettől kezdve egészen az irodalomé volt. Már a következő évben megvált a gárdától, haza ment Magyarországra és a református egyházkerület szolgálatába akart lépni, de ez az óhajtása nem sikerült, ami módfölött bántotta és elkeserítette, annál is inkább, mivel ugyanakkor testi baj gyötörte. Udvari összeköttetéseinél fogva tiszteletbeli könyvtárnoki állást szerzett magának, mely évi kétezer forinttal volt dotálva és igy legalább az anyagi gondoktól megmenekült. Ez az állás újból Bécsbe szólitotta, de csak 1782-ig maradt ott, mert a megváltozott viszonyok: II. József magyarellenes kormánypolitikája, teljesen elvették kedvét a császárvárostól.

Újból hazament és miután 1785-ben pusztakovácsi birtokára költözött, ezentúl egészen az irodalomnak szentelte tevékenységét. Irt költői, történelmi, kivált pedig

bölcselmi műveket, melyek azonban nem igen láttak napvilágot, mert a cenzura szárnyát szegte szabad röptüknek. Végül annyira elkedvetlenedett, hogy még az irodalmi összeköttetéseit is megszakította és teljesen remeteéletet élt. Csak néha, mikor a jobbágyok sorsán óhajtott könnyíteni, jelent meg egy-egy úri széken, ahol azonban fölszólalásainak csekély volt a hatása.

1811 február 11-dikén halt meg. Művei csak sokkal később, jóval halála után jelentek meg nyomtatásban, hanem emlékét kegyelettel őrizték az utódok, mint olyan emberét, ki egész életében a nemzeti eszméért küzdött.

—❦—

Huszonhárom új halhatatlan. Régen volt olyan izgalmas hete a külömben hidegvérű akadémiának, mint az imént lefolyt hét, amelyen a halhatatlanok száma huszonhárom új taggal szaporodott. Ezúttal a magyar irodalom és tudomány jeleseinek egész sora lett a magyar akadémia tagjává. Az első osztály jelöltjei közül nagy szótöbbséggel megválasztották tiszteleti tagnak *Szász* Károlyt, levelező tagoknak: *Herczeg* Ferencet, id. *Szinnyey* Józsefet, *Endrődi* Sándort és *Bayer* Józsefet. A második osztályba beválasztották tiszteleti tagokul *Forster* Gyulát és *Zichy* Jenő grófot, rendes tagokul *Czobor* Bélát és *Zsilinszky* Mihályt, levelező tagul *Borovszky* Samut, külső tagul *Pessina* Enricot és *Stein* Lajost. A harmadik osztály új tiszteleti tagja *Kruspár* István, új levelező tagjai: *Bugarszky* István, *Tölössy* Béla, *Méhely* Lajos, *Pertik* Ottó és *Tormay* Béla, új külső tagjai: *Freycinet* Károly Lajos, *Fuchs* Lipót, *Klein* Félix, *Nernst* Walter és *Seeliger* Hugó.

—❦—

Úri emberek

Milkó Izidor könyve

A mi irodalmunkban még nagyon kevés az olyan könyv, mely társadalmi életünk szokásaival foglalkozik és azok számára törvényeket megállapít. Tán azért, mert ez a társadalmi élet még egy kicsit fiatal, a szokásjog nem honosodhatott meg benne és ami már megvan, az is idegen forrásból való és nem mehetett át — az idő rövidsége miatt — a vérünkbe. Azonkivül, ha hallgatunk is az idegenre és szívesen tanulunk tőle, az ő szokásaiba és társadalmi törvényeibe még sem nyugszunk bele egészen vakon. Lehet valami és valaki Párisban meg Londonban *psüll, chic* és *comme il faut*, még nem egészen bizonyos, hogy nálunk is az. Mert a társadalmi szokásainkban egy kicsit ragaszkodunk ahhoz, ami bennünk egyéni és nemzeti, különösen mióta beláttuk, hogy nagyon jól fest rajtunk.

Ami eddig belekerült irodalmunkba társadalmi kodexek dolgában, az csak úgy lett átplántálva, anélkül, hogy teljesen meghonosodhatott volna. Követte törvényeit aki éppen akarta, de aki nem fogadta el, annak sem volt ártalmára a negativ álláspont. *Magyar* kisérlettel a törvényhozás e terén most találkozunk először *Milkó* Izidor könyvében, melynek címe *Úri emberek*. (Megjelent *Singer és Wolfner* kiadásában.) Ez nem paragrafusokba foglalja szabályait, hanem általánosságban hord össze adatokat arra nézve, hogy milyen legyen az úri ember, kit külföldön a comme il faut jelzővel szoktak megtisztelni.

Milkó könyve nagy sulyt fektet a külső formára a társadalmi érintkezésben, de korántsem annyira, hogy alárendelné neki az egyéni és a nemzeti karaktert. Ahogy ő a társadalmilag tökéletes embert megrajzolja a korrekt magatartás csak a keret, maga a kép: a tartalom pedig olyan vonásokból készül, melyek a lelket, a morális embert hiven visszatükrözik. Erős judiciuma van hibáink megitélésében, de még erősebb a szeretete az iránt, ami jó és tartalmas bennünk. Egy kicsit túlságos a szigora ott, ahol megrostálja szokásainkat, mert *európai* ember létére (ez a szó a negyvenes évekből való. mikor még közülünk is sokan *ázsiai* szokásokhoz ragaszkodtak) és mert nagyon is óhajtaná gyors haladásunkat, holott éppen e téren sok olyan momentum van, ami lassubb tempóra kényszerit minket. Az ember gyorsan cserélhet ruhát, de a bőrét, a szokásait nem változtathatja egy napról a másikra. Ha ő azt követeli tőlünk, hogy perfekt művészettel mozogjunk a síma parketten, elfelejti, hogy ez a parkett még új és simaságához is itt-ott szó férne.

Mindazonáltal érdekes az ő könyve és hasznos anyagot gyüjt össze egy később megirandó társadalmi kodex számára. Egyes fejezetei — mint *A becsület, Úri emberek, A kártya, Apai tanácsok* és *Vén leányok* címüek — már most is tökéletesen beválnak, míg ellenben mások (*Társalgás, Pertu, Szalón*) nem indulnak ki a reális valóságból és vita tárgyává tehetők. Mintha egy kicsit vidékies volna azokban a fölfogás.

Kellemes és hasznos olvasmány Milkó könyve és csak ajánlhatom azok figyelmébe, kik szivükön viselik a magyar társadalmi élet fejlődését. *T. R.*

—❦—

Kártyások és játékbarlangok

Alvinczy Sándor könyve

A jövő század regényében rajzolja meg Jókai azt az ideális kort, mikor a magyar ember már nem kártyázik. Vajjon mi idézte elő ezt a csodálatos átalakulást, ezt a kivetkőzést a saját természetéből? Az, hogy valaki könyvet irt, mely mindenkit arra oktat, hogyan lehet csalni a kártyajátékban és egy bölcs, előrelátó közoktatásügyi miniszter ezt a könyvet kötelező tantárgynak tette meg a középiskolákban. Mert úgy okoskodik: ha mindenki érti a hamis játékot, senki sem fog hamisan játszani, sőt egyáltalán nem fog játszani, mert aki dirigálni tudja a szerencsét, azt már nem érdekli a játék önmagáért, hanem csak a nyereségért. Már pedig nyerni nem lehet kártyán, mivelhogy nem akad olyan bolond ember, aki pénzre játszana, mikor tudja, hogy a csalás úgyszólván kötelező.

Ha én közoktatásügyi miniszter volnék, nem várnék a jövő századig, hanem megcselekedném *Alvinczy* Sándor könyvével azt, amit Jókai tanácsol. Ez a könyv szomoru, rideg és könyörtelen, de azért mégis igazi emberszeretet szólal meg minden sorában. Védelmébe veszi az áldozatokat, kiket a kártyapolip száz karjával magához szorít és ugyanannyi csápjával kiszipolyoz, a kétségbeesés és a becstelenség örvényébe taszít. Egy kicsit emlékeztet ez a könyv Dante poklára: minden oldalán egy újabb kör, amelyben az elkárhozottak vergődnek. De a szerző nem éri be a pokol rajzával, hanem megmutatja az utat is, hogyan lehet onnan kijutni. Kegyetlen harag tombol benne minden ellen, ami kártya és kártyás és haragjának a legszelídebb formája még, mikor igy szól:

— Egy éve már, hogy nem játszom és bármilyen unalmas is az élet nálunk, ha az ember se nem iszik, se nem kártyázik, soha többé ez életben kártyához nem nyulok. Undorral és iszonynyal gondolok arra az időre, mikor magam is rabja voltam a játékszenvedélynek. Akárcsak a poklokat jártam volna végig, olyan rémítőek tapasztalataim.

Amit leír: tapasztalás, amit elmond, azt a saját szemeivel látta. S ez adja meg könyvének az értékét.

. . . De azért mégis kártyáznak majd az emberek, most is, a jövő századokban is. Mert bűntől meg lehet tisztulni, vétekből ki lehet lábolni, de passzióról lemondani — sohasem!

—❦—

Versek. *Palotás* Hugó formás kis kötetben adta ki egybegyüjtött verseit. A versek is formásak, kicsinyek. Egy-egy kedves ötjet, rövid szerelmes évődés, azután meg komoly, szentenciázó költemények váltogatják egymást. Az ügyes kis kötetből mutatóul adjuk ezt a verset:

A holló

A fürge toronyóramutatóra
Holló repült s ott gubaszt csöndesen,
Nem jár a mű egy másodpercre sem.
Büszkén nyilik a holló csőre szóra:

— Megállítottam ime az időt!
Marad minden, mint ezredévek óta
Helóta lesz tovább is a helóta;
Alább hagy majd a régi, ősi gőg . . .

Látják kis lelkűek s csüggedve nézik:
— Karunk hiába küzd, hiába vérzik,
Örökre rab marad immár a rab.

. . . De félre bánat és te dőre holló
Magadnak bűvhatalmat vagy bitorló:
Az óra áll csak, az idő halad! . . .

—❦—

Új könyvek

Az *Uj Idők* szerkesztőségéhez a mult hét folyamán a következő új könyvek érkeztek:

Józsa János: Tíz vers valakinek.

Magyar Könyvtár ujabb négy füzete, úgymint: Olasz elbeszélők tára, francia elbeszélők tára, Szép Angyalka (irta Jókai Mór) és Arany János két költői elbeszélése. A Magyar Könyvtárt szerkeszti *Radó* Antal, kiadják Wodianer F. és Fiai.

Szathmáry Zoltán: Dolorosa, elbeszélések. Deutsch Zsigmond és társa kiadása.

Mikos János báró: Hogyan lett Cyriasz Bernát dr., a tudós orvostanár, a legnagyobb szkeptikus, spiritualiszta?

Jókai: A barátfalvi levita és egyéb elbeszélések.

Bessenyei György: Lais, vagy az erkölcsi makacs. Megjelent a Régi Magyar Könyvtárban.

Jankovics Marcell: Versek.

Markó László dr.: Ezopusi mesék. Kiadta Grill Károly.

Negyvenezer mértföld

vitorlával és gőzzel.

Irta: **dr. GÁSPÁR FERENC.**

Második bővitett kiadás. * 130—140 eredeti képpel.

Teljes 14—15 füzetben. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Dr. Gáspár Ferenc nagyérdekü s megjelenése alkalmával nagy feltünést keltett munkájának a második bővitett kiadását 30 kros füzetekben bocsátjuk ki. Az a célunk a füzetes kiadással, hogy mindenkire nézve hozzáférhetővé tegyük Gáspár könyvét, melyet élvezettel, gyönyörüséggel olvas nemcsak a szépirodalomnak, a szellemes utleirásoknak minden barátja, de a komolyabb, tanulságosabb olvasmányoknak minden kedvelője is.

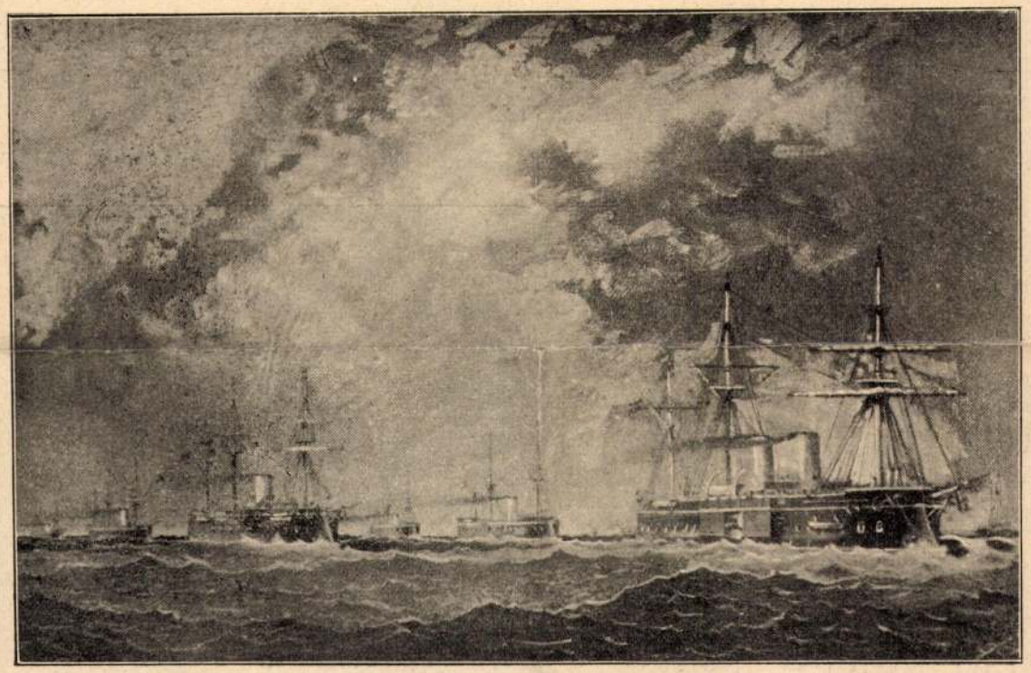

Dr. Gáspár könyve ugyszólván az egyedüli nagyobbszabásu magyar utleirás. Egy uj világ, egészen uj oldaláról, sajátságos vonzó leirásokban tárul elénk. Ott képzeljük magunkat, a hol csöndesen nyugodt, hol fönségesen háborgó tenger végtelennek látszó sikján; feltárulnak a mélységeknek csodái, szépségei, látjuk azt a világot, mely nyugodtságában áhitatos bámulatra, vivódásában gyönyörrel teli félelemre késztet. Megismerjük a hajó életét, a matróz-élet örömeit és keserveit, melynek ridegségökben is fölemelő jeleneteit, a szerző érdekesen, vonzóan irja meg. Leirja azoknak az országoknak, melyekben megfordult, népét, életmódját, nem a dilettáns szemlélő felületességével, hanem a tudós alaposságával, az *életet* ismerő orvos sokoldalu tapasztalatával. És azok a pompás leirások a tengerész életéből, a kikötői életnek a leirása. Az ember azt hiszi, hogy nem is utleirást, hanem érdekes bonyodalmu regényt olvas, oly feszült kiváncsisággal kiséri a leirás egymásután következő részleteit.

Gáspár munkája 14—15 füzetben fog megjelenni. Egy-egy füzet ára 30 kr. Minden két hétben egy füzetet bocsátunk ki, tehát őszre teljes a munka.A füzetek felváltva 2—3 ivesek lesznek.

A vállalatra előfizetni is lehet. Előfizetési ár postai bérmentes küldéssel 10 füzetre 3 frt, 5 füzetre 1 frt 50 kr. A teljes munka előfizetési ára füzve 4 frt. Pompás diszkötésben 5 frt 50 kr. A könyv bolti ára jóval nagyobb lesz. — Gáspár munkája minden hazai könyvkereskedésből is megszerezhető.

Singer és Wolfner

könyvkiadóhivatala

Budapest, Andrássy-ut 10.

Az 1. füzetet kivánatra készséggel megküldjük mutatványul.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen hirneves háziszer ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 25 év óta megbizható, **fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmaztatik köszvénynél, csúznál, tagszaggatásnál** és **meghüléseknél** es az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt nem titkos szer, hanem **igazi népszerü háziszer**, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. **40 kr.**, 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszertárban készletben van; főraktár: **Török József gyógyszerésznél Budapesten.**

Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékü utánzat van forgalomban. **Ki nem akar megkárosodni,** az minden egyes üveget **„Horgony"** védjegy nélkül mint **nem valódit** utasitsa vissza.

Richter F. Ad. és társa, csász. és kir. udvari szállitók, **Rudolstadt** (Thüringia).

Singer és Wolfner kiadása, Budapest.

MAGYAR

DEKAMERON

I. SOROZAT, ÖT KÖTET.

100 magyar iró 100 elbeszélése.

A „Magyar Dekameron" I. sorozata az összes magyar elbeszélők legjobb müveit mutatja be.

Egy-egy kötet ára füzve 1 frt 50 kr.
Diszkötésben 2 frt.

Az öt kötet ára tokban kötve
10 forint.

SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA BUDAPESTEN.

Most jelent meg! **Most jelent meg!**

TESTAMENTUM és hat levél.

IRTA BENEDEK ELEK.

6-ik ezer! 6-ik ezer! 6-ik ezer!

Ára füzve 80 kr. — Diszkötésben 1 frt 60 kr.

Most jelent meg! **Most jelent meg!**

ÁRPÁD NÉPE.

Képek hazánk ezeresztendős multjából.

Ára csinosan bekötve 25 kr.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN.

Kurcz Lipót és Társa

photoczinkografiai müintézet

Budapest,

VII., Szentkirályi-utcza 13. sz.

Készit mindennemü nyomtatványhoz szükségelt

Clichét

legjobb kivitelben és jutányos áron.
Czinkografia és fametszet utján.

Magyar Dekameron

II. SOROZAT.

KÜLFÖLDI IRÓK

100 legkiválóbb külföldi iró
100 legjobb elbeszélése.

zintén 5 kötetből áll s ára kötetenként 1 frt 50 kr. füzve
Diszkötésben 2 frt.

Az öt kötet ára kötve, tokban
10 forint.

A két sorozat, mely együttesen csinos kis könyvtárt képez, pompás diszkötésben
— **20 frtba kerül.** —

Minden kötet önálló egészet képez külön is kapható.

Singer és Wolfner kiadása
Budapest, Andrássy-ut 10.

A CLAIRETTE KERINGŐ

és egyéb elbeszélések.
Irta: SZOMAHÁZY ISTVÁN.
Ára 1 frt 50 kr.
Diszkötésben 2 frt 40 kr.

A fő- és székváros legszenzációsabb látnivalósága.

Belépti dij 20 kr. — Esti 6 órától kezdve villamos világitás mellett.

Budapest, Grand Hotel Royal Erzsébet-körut B) szárny



Csók István olajfestménye: BÁTHORI ERZSÉBET. Látható naponta reggel 9 órától este 10 óráig.

Uj Idők 1896. II. 22.

nással odaveti a vidéki leányok és asszonyok lelki gyötrelmeit, titkos vívódásait és ez a pár vonás szinte relifszerüen emelkedik ki ott, ahol azoknak a nőknek lelkét analizálja, akiket művészi vágyak csalogatnak a városba, de akiket a viszonyok lelánco'nak. Az új, női Prometeuszok vergődnek, emésztődnek, élnek, szenvednek és vágyakoznak ezekben a rajzokban, amelyek *Nil* egyre fejlődő tehetségéről tesznek tanuságot. A könyv ára 4 korona.

Színes műmellékletünk. A Műcsarnok téli kiállításának egyik legszebb, szintől ragyogó képét, Csók István „Séta" című festményét, eredeti színeihez híven reprodukáljuk e karácsonyi számunk mellékletén. A híres mesternek ez egyik legszebb s egyben legbájosabb alkotása, amelyet e mesteri reprodukcióban bizonyára szívesen fogad közönségünk.

Marietta. (Tutsek Anna új regénye.) Derűs és tiszta ez a regény, mint egy romantikus szép történet, amelyet hófehér leányszobában álmodik meg egy fiatal leány. A magyar leánylelket ma talán Tutsek Anna ismeri legjobban és az ő értő és finom izlésü kritikája kitünően látja meg az élet jelenségeiből azokat, amelyekből a fiatal leányoknak való regény témája fölépülhet. Mostani regényében frissen, elevenen és üdén írja meg egy szilaj, vad kisleány érdekes fordulatokban fölöttébb gazdag életét, aki olyan, mint valami erdei vadrózsa, de aki a finom és nemes környezetben, amelybe kerül, maga is megnemesedik. Egy magyar kúria színpompás virágoskertjében, ahol egy jósággal teli magyar nagyasszony gondozza a virágokat, itt pereg le előttünk az egész regény. A háttér csupa virág és a virágok nyiladoznak, hervadoznak, illatoznak, a szerint, hogy a regény cselekménye mint fordul borusból derüsbe és a derüsből a napfényben ragyogóra.







A legfrisebb párisi divat. Az első kosztüm szürke velour á cotes, opossum szörme a kabátka nagy gallérja és a bandók, melyek a tunikát, retikült és a többszörösen huzott szintén velour á cotesból készült karmantyut övezik. Szembeötlő a bokáig érő szoknya szabadon hagyva a gombos cipőkbe bujtatott lábat. Puha szörméből való a kalap. A második öltözék sötétbarna nehéz szövet, fekete lakkövvel, bársonygallérral és manchettel, changeant taffeta-kalappal

Uj könyvek

Dinamit. Elbeszélések. Irta Bársony István. Ára 3 korona 50 fillér.

Utitársaim. Irta Lőrinczy György. Ára 3 korona 50 fillér.

Apró komédiák. Irta Kálnoki Izidor. Ára 3 korona 50 fillér.

Mesék mosolygó halottakról. Irta Hajnik Miklós. Ára 3 korona 50 fillér.

A sivatag mesél. Elbeszélések. Irta Legioner (Gerenday László). Ára 2 korona 50 fillér.

Mária nővér. Kis regény. Irta Gagyhy Dénes. Ára 1 korona 80 fillér.

Emlékeim. Irta Zichy Géza gróf.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Daisy. Vannak esetek, amelyekben igazán nem lehet tanácsot adni. Amelyekben mindenkinek igaza van és mégis valami bántó, disszonáns igazságtalanság alakul ki belőlük. Ilyen eset az öné is. Egy fiatalember foglalkozni kezdett önnel egy estélyen, egész éjszaka együtt táncoltak, együtt beszélgettek és ilyenformán „halálosan szerelmes lett". Ne vegye rossz néven, ha azt mondjuk, hogy a halálos szerelemnek ezt a fajtáját, amelyet egy éjszakai táncolás és beszélgetés fejleszt ki, nem vesszük túlságosan tragikusan. De tegyük föl, hogy minden úgy van, amint azt ön írja. Tegyük föl, hogy csakugyan komoly és mély érzés fejlődött önben. Még mindig nem itélhetjük el a fiatalembert, aki „másnap úgy tett, mintha semmi sem történt volna, és egészen közömbösen viselkedik." Sajnáljuk, de a fiatalembernek alapjában véve igaza van, tulajdonképpen nem is történt semmi. És ön egészen hibás nyomokon jár, ha most arra gondol, hogy „valaki elhódította öntől". Dehogy hódították el! Valószínü, hogy a fiatalember akkor este, amint mondani szokták, hangulatban volt, vagy unatkozott, de hihetőleg nem gondolt semmi különösre és nem érzett semmi különöst, amikor udvarolt. Másnap pedig nem gondolt többé az esetre, vagy ha gondolt, legföljebb azt gondolta, hogy egy báli udvarlás nem kötelez semmire. Nem voltunk ott, de úgy sejtjük, hogy mindez igy történt. Szívesen elismerjük, hogy önt az eset mélyebben érinti, mint ahogy azt talán föltennők vagy föltehetnők, de ez az elismerés mitsem változtat magán a tényálláson. És ezért nem is adhatunk

Uj Idők 1911–12. XVIII. 13 2.

tanácsot. Mert ha azt mondanók, hogy várja be türelmesen amíg a fiatal úr magától jön vissza, akkor valószínüleg nem volna megelégedve. Mást pedig igazán nem mondhatunk.

Trencséni kisleány. Meglássa, a dolog nem fog jól végződni. Ön túlságosan bízik a rajztanárok jóhiszeműségében. „Csak a mama lármázott", — írja kedves levelében, melynek helyesírása különben örvendetes javulást bizonyít, — „vőlegényem, a rajztanár nem vett semmit sem észre, de különben sem szólt volna". Azt hiszi? A magunk részéről némi kétkedéssel fogadjuk ezt az optimizmust. Igen kevés vőlegény tűri nyugodtan, ha menyasszonyának csuklyóját a szolgabíró tréfából megcsókolja. A vőlegények ilyenkor azt szokták mondani, hogy ha a szolgabíró mindenáron tréfából csókolózni akar, miért nem csókolja meg például egy hatvanöt esztendős hölgynek a csuklóját, menyasszonyoktól pedig határozottan rossz néven veszik, hogy belementek a szolgabíró tréfájába. Ne vegye rossz néven, de a magunk részéről mindenben elfogadjuk kedves mamáinak álláspontját, mely levelének tanusága szerint így hangzott: „Megérdemelnéd, hogy nyilványosan megcibáljam a hajadat és ha így folytatod, a vőlegényed itt fog hagyni".

Arion Vernissage. Vannak benne meglepően jó és meglepően rossz részletek. Meglepően jó akkor, amikor a külvárosi háznak miliőjét írja meg, meglepően rossz, amikor miniszterek, államtitkárok, bankigazgatók és képviselők körébe viszi a cselekményt. Valószínüleg nem tévedünk, ha azt mondjuk, hogy ön bizonyára igen jól ismeri a külvárosi háznak alakjait, a kis ügynököt, a kávéházba járó ügynöknét, az udvarló ügyvédjelöltet, a tudományosan képzett nyomdai korrektort és a kis varróleányt, de egyáltalában nem ismeri a felső tízezernek köreit, amelyeket annyi haraggal, és rosszindulattal kezel. Pedig higyje el, nem minden ügynök és korrektor angyal és nem minden államtitkár és bankigazgató ördög. De határozottan azt mernők állítani, hogy van tehetsége. Ez a tehetsége ma még kiforratlan, nyers, kellemetlen és egyoldalu, még nem ismeri a társadalmat, csak egyik szögletét, az alakok és események még túlságosan nagyítva vagy túlságosan kicsinyítve jelennek meg szeme előtt, de azért határozottan van tehetsége. Nem tudjuk, hogy mikor fog igazán jót produkálni, de biztatni merjük, hogy folytassa az írást, egyúttal azonban törekedjék szélesebb látókörre és nagyobb elfogulatlanságra is.

L. S. *A jezsuita.* Kézirata ugyan fölöttébb terjedelmes, de nem tagadjuk, hogy elolvasása azért mégis bizonyos élvezetet szerzett nekünk. Igaz, hogy ez az élvezet nem volt irodalminak mondható. Bizonyos melankólikus mosollyal láttuk viszont gyermekkorunknak és még inkább szüleink gyermekkorának olvasmányait. Találkoztunk újra alakokkal, akiknek már létezését is majdnem elfelejtettük és megismerkedtünk ördögi cselszövényekkel, amelyek egykor egész nemzedékeket izgattak és rémítettek. Páter Bartolomeo, a síma, hideg, nagyeszü, mérget keverő, mindent tudó jezsuita, Sherlock Holmesnek és Moriarty tanárnak ez az összevegyített elődje, ötven esztendővel ezelőtt valószínüleg irodalmi karriért csinált volna. Pokoli terve, amely gyilkosságoktól sem riad vissza és mellyel Montenegrót katolikussá akarja tenni, ma azonban már nem hat rémítően, inkább paródisztikusan. De nem lehetetlen, hogy abban az esetben, ha beváltja fenyegetését és a kéziratot a szociálistáknak adja, a pártirodalom esetleg föl tudja használni és ezen a téren még sikerei is lehetnek. De ne legyen majd büszke ezekre a sikerekre, mert munkájában sem irodalmi kvalitás, sem igazság, sem művészet nincsen és tisztán a tömegek primitiv ösztöneire és tájékozatlanságára spekulál. Az ilyen spekulációk pedig lehetnek jövedelmezők, de sohasem izlésesek.

Lucifer 16. *Első családás.* Részletes kritikát nem adhatunk, mert a beküldött dolgozat nem érdemli azt meg. Gyönge, kezdetleges dilettáns munka; ennél többet igazán nem mondhatunk.

B. I. *Az utód vagy, fiu.* Megirása rossz, tartalma érdektelen. Nem közölhetjük.

Sz. L. *A novicius.* Fiatal ember munkája, akinek még jó idő kell, amíg irodalmilag is megérik. Nem közölhető.

Irénke. Nem válaszolunk.

Z. Andor. 1. Iró, azelőtt egy biztosítási társulatnál volt. Egyebet nem tudunk róla. 2. „Nagy fejedelem", „Hálás utókor", „A szűz", Falusi idill" és „A próféta". 3. Budapesten a Vígszinházban adták először. 4. Nem tudjuk pontosan, valamint a többi kérdésre sem adhatunk fölvilágositást, miután a szerkesztői üzenetek rovata nem való ilyen monográfiákra. Tessék magához a szerzőhöz fordulni.

Ibolya. Nincsen lefordítva.

Ujvidéki. 1. Orvosokat nem ajánlhatunk. 2. Igen. 3. Króker. 4. Nem kell fölállnia.

TARTALOM.

Szöveg: *Álomország.* Irta Herczeg Ferenc. — *Rabkórházban.* Irta Sas Ede. — *A ciklámen.* Irta Biró Lajos. — *Tetszélők.* Irta Szikra. — *Karácsony estéjén.* Irta Szabolcska Mihály. — *Warren Hastings.* Irta Farkas Pál. — *Amorett lávából.* Irta Lenkei Henrik. — *A Műcsarnok jubiláris kiállítása.* Irta Lyka Károly. — *A százegyedik püspök.* Irta Balásházy Péter. — *A bábu és a gyermek.* Irta Nógrády László. — *Beethoven szerelme.* Irta Adorján Andor. — *A prinz.* Irta Lengyel Géza. — *Rovatok:* Mindenféle. A szerkesztő üzenetei. — Fordított regény: *Asszony a bakon.* Irta Crocker.

Képeink: Székely Bertalan: A nő élete. (Három kép.) — Révész Imre: Falfestmény. — Udvary Géza: Az ő virágai. — Herrer Cézár: Interieur. — Murányi Gyula: Fohász. — Mühlbeck Károly fejlécei. (Öt rajz.) — A bűnbánat napja Indiában. — Fővárosi hatósági árubódé. — Weczerzik: Egyedül. — Tanulmány. — Birkanyáj a gömöri hegyekben. — Fenner: Egy pohárka cocktail. — Masamódleány. — Rácz Ena. — Székely Aladár: Amit a Jézuska hozott. — A legújabb párisi divat. (Két kép.) — A déli sarkra. (Két kép.)

Melléklet: Dumas: *Gróf Monte Cristo.*

Műmelléklet: *Séta.* Csók István olajfestménye.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., Andrássy-út 10. szám.

Az Uj Idők kliséit Wolfner M. cinkográfiai műintézete készíti, Budapest, VIII. ker., Hunyady-utca 32. szám. Telefon 55—52.

Megjelent az 1912. évi **Mikszáth Almanach, Herczeg Ferenc** szerkesztésében. Ára díszkötésben 2 korona. Kapható minden könyvkereskedésben.

Császárkörte-likőr, rum és egyéb szeszes italok legfinomabb minőségben készíthetők a *Watterich-féle* aromákkal. Ajánljuk olvasóink figyelmébe a cég hirdetését, mely lapunk mai számában megjelent.

Ha olcsón és jól akar kelengyét és női divatcikket beszerezni, úgy forduljon bizalommal *Stein Samu céghez, Erzsébet-körut 14.*, ahol az őszi idényről visszamaradt teljesen kifogástalan jó árút kaphatja potom pénzért. Olvassa el lapunk mai számában megjelent hirdetését.

Szeplős és pattanásos hölgyek és urak részére kizárólag a *Diana-arckrém* és *Diana-szappan* bőrápoló- és szépitőszer ajánlható. Ára 75—75 krajcár. Egyedüli készitő: *Erényi Béla Diana-gyógyszertára,* Budapest, Károly-körut 5.

Hölgyek és urak legkedveltebb bevásárlási forrása kétségtelenül a Királyutca 53. szám alatt levő *Klein Antal-féle nagy divatáruház,* mely izlés, óriási választék, megbizható minőség s előzékeny kiszolgálás tekintetében a modern áruházak mintaképe. Ezen cégnél, melynek jó hírneve ma már az egész országban közismert, az újévi és farsangi ajándékcikkek valóságos tárháza van fölhalmozva s mindenki csak saját érdekét védi, ha ezen divatnagyáruházat fölkeresi, ahol szép és alkalmas ajándékcikkeket meglepő olcsó árban vásárolhat. Különösen kiemelendők a cég különlegességei női ruhaszövetek, teljes női kelengyék, csipkekendők, női kötények, csipkefüggönyök s úri-divatárúkban, egyébként ajánliuk olvasóink figyelmébe a cégnek mai lapunkban megjelent hirdetését.

Zenekedvelők öröme. Érdekes ujitást honosított meg az Országos hangjegykölcsönző intézet, mikor havi 3 koronáért kölcsön adja a legujabb zeneműveket úgy helyben, mint vidéken. Ha érdekli, kérje az „A" prospektus azonnali megküldését. Országos hangjegykölcsönző intézet, Budapest, VI., Andrássy-út 47.

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat

Téli jubiláris kiállitása

oo a városligeti Műcsarnokban. oo

Megnyilt 1911. évi december hó 16-án

Nyitva naponta dél előtt 9-től délután 3-ig

Csütörtökön este 11 óráig zeneestély.

Büffé. **Belépődij 1 korona.**

Vasárnap délután 1 órától **40 filler.**

Képes katalógus ára 1 korona.

Kapható minden könyvkereskedésben is

A Műcsarnok téli tárlatát

ingyen látogathatják mindazok, akik a Képzőművészeti Társulat tagjai. Tagsági dij évi 20 korona. Jelentkezni lehet akár levelező lappal is a Műcsarnokban. A tagok ingyen látogathatják a Műcsarnok **összes kiallitásait,** ingyen kapják a **„Művészet"** gazdagon illusztrált folyóiratot, résztvesznek 60000 korona értékü **műtárgyak sorsolásában**

AKAR OTTHON PÉNZT KERESNI?

akkor vegye meg GINEVERNÉ-GYÖRY ILONA új könyvét, a mely a nőket megösmerteti azokkal a házifoglalkozásokkal, amelyek révén szép keresetre tehetnek szert és amelyek még sem kényszerítik arra, hogy a házi tűzhelytől számüzzék magukat azokra az órákra, amikor kenyerüket kell megkeresniök. Gineverné könyvének a cime: A NŐI KÉZIMUNKA MINT KERESETI FORRÁS. Ára 194 képpel 4 korona 50 fillér. Portómentes küldéssel 4 kor. 80 fillér. :::: Megrendelhető: SINGER ÉS WOLFNER könyvkereskedéséből, Budapest, VI., Andrássy-út 10. sz.



Innocent 52 1/2 × 52 1/2 Heliogr.-Facs.

138 Sanguis Sanctus



Csók 45 × 45 Heliogr.

1309 Patrona Hungariae



Mück 93 × 72 Aquarell-Facs.

127 Madonna



Lotz 13 × 27 Heliogr.-Facs.

723 Madonna



Liezen-Mayer 68 × 43 1/2 Heliogr.-Facs.

1310 Szent Erzsébet

Die heilige Elisabeth Sainte Elisabeth



Fuchs H. 78 × 63 Aquarell-Facs.

145 Mater admirabilis



Innocent 44 1/2 × 32 1/2 Heliogr.-Facs.

2050 Ave Maria



Fuchs R. 98 × 72 Aquarell-Facs.

2051 Madonna

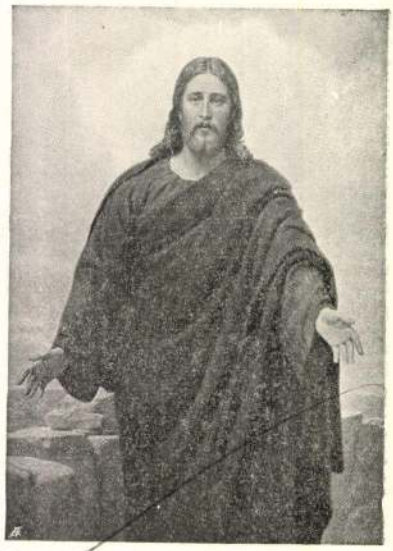

Heydek 99 × 72 Aquarell-Facs.
78 × 58

122 Ego sum



Murillo 80 × 60 Chromo

1333 Madonna



Hegedüs 211/2 × 251/2 Facs.-Heliogr.

728 Ave Maria



Flesch-Brunningen 96 × 74 Aquarell-Facs.-
72 × 55 Heliogr.

121 Pax vobis



Flesch-Brunningen 96 × 74 Aquarell-Facs.-
72 × 55 Heliogr.

120 Mater fidelis



SIDLÓ FERENC: MÁMOR.



LIPTÓUJVÁRI-STROBL ALAJOS: MEDUSA.
Magántulajdon.

CSÓK ISTVÁN, PERLMUTTER IZSÁK ÉS RUDNAY GYULA KITÜNTETÉSE. A Szinyei Merse Pál Társaságot ért az a kitüntetés, hogy londoni bemutatkozása alkalmából egyszerre *három* tagját az *International Society of Painters Sculptors and Gravers* tiszteleti tagjául választotta, szokatlan és nem mindennapi értékű.

Ez a társaság immár huszonnyolc év óta, tehát 1898-ban történt megalapítása óta, nemcsak Angliában, hanem szinte az egész világon éppen azáltal, hogy tagjait nagyon is megválogatta, a művészeti egyesületek között a legelső helyet foglalja el. Első elnöke Whistler, második elnöke Rodin, jelenlegi elnöke Sir William Orpen. Tagjai közt ma sincs egyetlenegy sem, akinek ne lenne nemzetközien elismert és megbecsült neve. Anglada a spanyol, Blanche, Bussy, Maillol, Le Sidaner, Lucien Simon, Vuillard a francia, Mancini az olasz, Trubetzkoy herceg az orosz, Dobson, Forbes, John, Harrington Mann, Muhrman, Nicholson, Philpot, Sauter az angol művészek közt a legismertebbek. Elhalt tagjaik közt találjuk Emile Claust a belgák, Cottet a franciák, Neven du Mont az angolok, Bartels a németek, Zorn a svédek jeles mesterét. Tiszteleti tagul a társaság mindig az egyes nemzetek vezető mestereit választotta be. Tiszteleti tagja ma a társaságnak Aman-Jean, Bartholomé, Besnard, Boldini, Breitner, Fragiacomo, James Guthrie, Helleu, Lavery, Gari Melchers és Claude Monet. Mind, szinte kivétel nélkül európai nagyság. Elhalt tiszteleti tagja pedig Alexander, Boecklin, Chase, Carolus-Duran, Baertsoen, Klimt, Max Klinger, Hans Thoma, Lambeaux, James Maris, Mesdag, Meunier, Puvis de Chavannes, Renoir, Sargent, Segantini, Shannon, Zorn. Az európai festészet és szobrászat legújabb történetének oszlopa volt mindahány.

Mikor tehát három magyar művészt, *Csók* Istvánt, *Perlmutter* Izsákot és *Rudnay* Gyulát egyszerre választotta meg a társaság tiszteleti tagjául, a magyar művészi kultúra nemzetközi értékét ismerte el. Szinte fölösleges ezt bővebben megokolni. Csak rá akartunk mutatni e tény jelentőségére, arra, hogy az elismerés művészeti kultúránkat olyan helyről éri, amelynek rokonszenve nemcsak azért becses, mert objektív megítélésen alapul, hanem azért is, mert igazán művészi illetékesség szempontjából a legelső fórum.

BODE — 80 ÉVES. *Wilhelm von Bode*, a porosz állami múzeumok nyug. főigazgatója, aki a berlini Kaiser-Friedrich-Múzeum vezetőjének minőségében még ma is tényleges működést végez, a mult évi december hó 10-én ünnepelte 80-ik születésenapját. Az ünneplésben résztvett jóformán az egész tudományos és művészeti világ és az ünneplők sorában volt a mi Szépművészeti Múzeumunk is, amelynek vezetője, Petrovics Elek főigazgató a következő táviratban üdvözölte Bode-t: „Kérem Excellenciádat, fogadja a magam és intézetünk nevében legszívesebb üdvözletünket. Adja az Ég, hogy Excellenciád csodálatraméltó munkásságát még soká folytathassa, mint legfőbb büszkesége és utolérhetetlen mintaképe mindazoknak, akik életüket a tudomány és művészet tiszta szolgálatának szentelik." Wilhelm von Bode csodálatos szellemi frisseségről tanuskodó, hosszabb levelet intézett Petrovics Elekhez, amelyben az üdvözlésért legszívesebb köszönetét küldte és többek között meleg szavakban adott kifejezést annak a reményének, hogy Németország és Magyarország a jövőben is együtt fognak haladni a szellemi működés terén.

A MAGYAR ORSZÁGOS KÉPZŐMŰVÉSZETI TANÁCS Klebelsberg Kunó gróf vallás- és közoktatásügyi minisztertől nyert megbízás alapján a folyó évben Velencében rendezendő XV. nemzetközi képzőművészeti kiállítás keretében bemutatásra kerülő magyar koliekció összeállításával foglalkozik. A külföldi kiállításokat rendező bizottság a művek kiszemelésével Dudits Andor, Róth Miksa és Ligeti Miklós tanácstagokat bízta meg, akik e mandátum alapján már hetek óta látogatják a művészek műtermeit és keresik a bemutatandó műveket. E kijelölő albizottság által javaslatba hozott műveket a külföldi kiállításokat rendező bizottság fogja felülbírálni és fog véglegesen határozni a kiküldendő művészeti anyagot illetően. Az adminisztratív teendők végzésére a Tanács ügyvezető előadója: *Haasz Aladár* dr. neveztetett ki miniszteri biztossá, míg a kiállítás összes ügyeinek a helyszínen való intézésével ugyancsak miniszteri biztosi minőségben *Sartori Szilveszter* festőművész, velencei m. kir. tb. alkonzul bizatott meg. A művek összegyüjtése a Régi Műcsarnokban történik.

A kormány intézkedése folytán a Képzőművészeti Tanács közreműködése biztosíttatott a készülő új magyar ércpénzek tervezésénél, valamint az új papirpénzek és új bélyegek tervezeteinek elbírálásánál. Az új ércpénzek közül az arany és ezüst érmék tervezését, mivel azok külalakja a törvényben már előre meghatároztatott, a pénzügyminiszter a saját hatáskörében megbízott művészek által dolgoztatta ki, a nem nemes fémből készülő pénzérmék tervezetére azonban a Tanács útján nyilvános pályázat hirdettetett, minden egyes érmetípusra külön. Első díjban részesíttettek az 50 filléresnél Biczó András, a 20 filléresnél Szántó Gergely, a 10 filléresnél Tóth Gyula, a 2 filléresnél Tary Lajos és az 1 filléresnél Csabai Ékes Lajos tervezete. Második díjban részesíttettek az 50 filléresnél Pálinkás János, a 20 filléresnél Pálinkás János, a 10 filléresnél Szántó Gergely,

Magyar Művészet 1926.

keztetéseket vont le belőle. Jelszóúl adta ki a talaj, a ház, a város tisztaságát. A tisztaságnak főtámaszait: a jó csatornázást s a vízvezetést sürgette.

Megindúlt a mozgalom Európaszerte a városok, a lakások egészségessé tételére. A lakóházak, középületek építése, berendezése, szellőztetése, csatornázása, vízzel ellátása forradalmat értek meg. Orvos, technikus, közigazgatási tisztviselő versengett a Pettenkofer-féle tanok megismerésében és követésében. S az eredmény: Európa, az egész művelt világ városainak egészségesebbé és kellemesebbé tétele lett.

Csak az képes ezt az eredményt igazán megbecsülni, a ki ismeri a 30 év előtti Budapest, Bécs, München, Berlin, Páris, stb. nyomorúságos közegészségi és köztisztasági viszonyait s egybehasonlítja a mai állapottal. A régi híres typhus- és kholera-járványok rohamosan alábbsülyedtek. Münchenben, Budapesten s egyebütt már nem 200—300-an és többen halnak meg évente 100,000 lakosból typhusban, hanem csak 8—10-en.

Pettenkofer emléke mindig tisztelt lesz s az általa megteremtett új egészségtudomány örök dicsőséget biztosít a nagy tudós nevének.

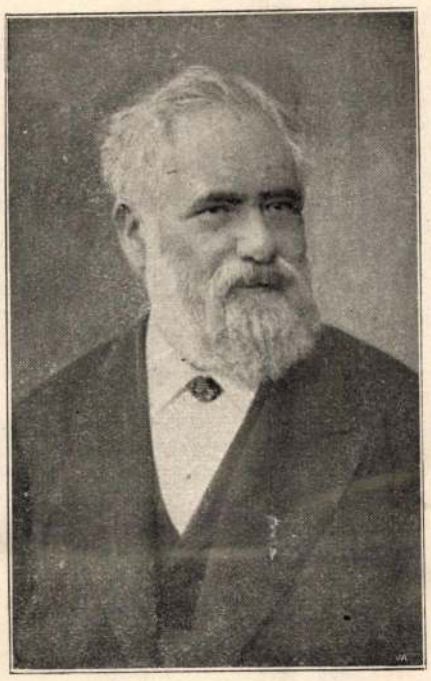

PETTENKOFER MIKSA.

RÉGI ERDÉLYI LAKADALOM.

Lapunk legutóbbi számában csoportképben és részletes ismertető czikkben is bemutattuk azt a párját ritkító fényes és hazafias vonatkozásokkal teljes ünnepélyt, melyet «*Régi erdélyi lakadalom*» czímmel tartottak a kolozsvári Nemzeti Szinházban Erdély legelőkelőbb családjainak tagjai az «EMKE» javára. Erdély XVIII. század-eleji főuri társadalmának képét mutatták be az ünnepélyben szereplők, gróf Székely Ádám és gróf Bánffy Anna 1702-ben végbement lakadalmának keretében s nemcsak a korhű, fényesnél fényesebb öltözékek, hanem a fölelevenített régi lakadalmi szokások, az előadott darab ódonszerű, erdélyies magyarsággal irt szövege is a néző-közönség elébe varázsolták a régi Erdély urainak emlékét abból az időből, a mely forduló-pontul tekinthető az ősrégi, hamisitatlan magyar erdélyi szokásoknak a német hatás alatti átalakulására. A rendkívüli sikerű mulatságot meg fogják ismételni, még pedig a Mátyás-szobor leleplezési ünnepén, a mikor a királynak is bemutatják. Múlt heti közleményünk kiegészitéseül mai számunk külön fölvételekben mutatja be a bál védnökei, védnöknői, s a résztvevők egy részét, fényképi fölvételek alapján; jelesen b. *Bánffy* Zoltánné Teleki Erzsébet grófné elnöknőt, a ki minden hazafias törekvés lelkes zászlóvivője s kinek leánya, báró Bánffy Ilona volt a menyasszony; továbbá a védnöknők közül báró *Wesselényi* Bélánét és dr. *Purjesz* Zsigmondnét, a védnökök közül gróf *Kuun* Gézát, a kitünő tudóst, *Bartók* György ev. ref. püspököt, *Ferencz* József unitárius püspököt, báró *Jósika* Samu volt minisztert, *Barcsay* Domokos országgyűlési képviselőt, báró *Wesselényi* Miklóst, Szilágymegye főispánját, gróf *Korniss* Viktort. A résztvevő hölgyek és urak korszerű jelmezben vannak ábrázolva, kivéve két hölgyet, kik az empire-öltönyben megjelentek közül valók és palotás tánczot jártak az ünnepélyen. Érdekes régi magyar jelmezben mutatjuk be gróf *Bethlen* Bálint országgyűlési képviselőt, ki az előadáson a vőlegény násznagyát, gróf Apor István kincstartót személyesitette, és dr. *Szádeczky* Lajos egyetemi tanárt, ki a menyasszony főgazdája, gróf Bethlen Miklós kanczelláriusként szerepelt, s ki a legtöbbet fáradozott a siker érdekében, s az előadott darabot is maga irta és rendezte.

A MŰCSARNOKBÓL.

A műcsarnok téli tárlatának festményeiről és szobrairól, — mint már emlitettük, — díszes album jelent meg, mely számos műtárgy fénykép után készült másolatát adja.* Ez alkalomból most közlünk még mutatványúl két képet.

A tárlat életképei közt feltünt *Eisenhut* Ferencz nagy festménye: «*Népünnep a Kaukázusban*», mozgalmas kép, melynek minden részlete bizonyító erővel hat, hogy a festő egy nekünk idegen világból a valóságot adja vissza. Kaukázus bérczei közt, valamelyik vár alatt egy völgyben tart a népünnep. A benszülött cserkeszek, a hódító oroszok együtt mulatnak, legalább ezt mutatja a keresztes zászló. Az előtérben egy festői csoport kupákat ürítget szorgalmasan. Ezek mind tőrül metszett alakok. A középen szilaj tánczot járnak, de asszony helyett kivont karddal, töltött pisztolylyal. Síp és duda szól a tánczhoz, melyet félkörben álló tömeg vesz körül. A művész a helyszínén figyelte meg képe tárgyát. Mindig előszeretettel fordúlt a Kelet felé és első nagyobb festményében is, melyet a király vett meg; a budai Gül Baba halálát ábrázolta.

Csók István életteljes és magyaros képe a «Bugaczi pásztor», afféle *rideg* legény, a ki künn él a pusztán, lát a gulya és ménes után; ott üt magának tanyát, a hol a legelő kívánja. A cserényben az ágya, tűzhelye, és volna a fedele is, ha a vesszős oldalú cserénynek fedele lenne. Elég ha elkerít magának néhány tapodtnyi földet, ott fölveti az ágyát szénából, elhelyezi a főző edényt, meg a bográcsot. A széltől igy megóvja magát, meg a bográcsalá gyújtott tüzet. Az eső ellen jó a suba. Megél szépen, főz magának és elpipázgat a pihenőkor. Csók, ki történeti képekkel már nem egy elismerést szerzett magának, ebben a kisebb életképében közvetlenül rajzolja a pusztai élet egyik mozzanatát.

* «*Téli tárlat*» 1900—1901. Az országos magyar képzőművészeti társulat 1901. évi tagilletménye. I. rész. Az orsz. képzőművészeti társulat megbizásából kiadja Singer es Wolfner könykereskedése.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle márcziusi kötetében első helyen egy horvát iró, *Krsnjavi* Izidor nyug. osztályfőnöknek, a zágrábi egyetemen a műtörténet tanárának «Vázlatok Dalmácziából» czímű könyvéről találunk ismertetést. Krsnjavi tavaly utazta be Dalmáczia partvidékeit, s az ország régi múltja elevenedik meg előtte; a horvát történelem homályos problemáit és szivesen ápolt hagyományait is közelebbről vizsgálja, s könyvének e része, — melyből a «Budapesti Szemle» részleteket is közöl, — közelről érdekli magyar történetirásunk forrásait. A közölt rész Tamás spalatói főesperes 1260 körül irt krónikájáról szól, a horvát historikusok e nevezetes és nagy tiszteletben tartott kútfejéről. Krsnjavi kritikával kiséri a nagy olaszbarát főesperes iratait. Foglalkozik azzal a kérdéssel is, hogy a magyar királyok, mint horvát királyok csakugyan megkoronáztatták-e magukat, a mit egy a zárai kolostorban levő 1102évben kelt oklevél másolatából ki lehet olvasni, — noha Kálmán király csak három év múlva foglalta el Zárát. — A «Budapesti Szemle» további tartalma: *Keleti* Ödön folytatja gróf Kálnoky Gusztáv néhai közös külügyminiszterről irt dolgozatát. *Haraszti* Gyulától befejező közlemény olvasható Versailles egykori udvari és főúri életéről. *Vadnay* Károlytól a Czuczor Gergely századik születésére irt s a Kisfaludy-Társaságban felolvasott emlékbeszédjét kapjuk. *Stromp* László «Keresztelő János» czímen Sudermann «Johannes» tragédiájáról ir. «A szerencse fia» regényből (*Vértesi* Arnoldtól) a harmadik közlemény jelent meg. *Kozma* Andor «*Vasárnap*» czímű szép költeményét átvettük mai számunkba; a másik költemény «A haza», *Mend s Catulle* után fordította *Bogdánffy* Lajos. A könyvismertető rovat Bodley angol irónak Darvai és Mihály József fordításában megjelent s Franczia-országról szóló könyvét, Alexander Bernátnak Diderot-tanúlmányait, Annunzio olasz költő «A tüz» regényét, stb. ismerteti. A «Budapesti Szemle», mely folyvást *Gyulai* Pál szerkesztésében és a Franklin-Társulat kiadásában jelen meg. egész évre 24 korona, félévre 12 korona díjért rendelhető meg.

Palágyi Lajos új költeményei. *Budapest 1901.* A gyűjteménynek már legelső darabja tájékoztatja az olvasót, hogy a költő többé már nem az a világgal meghasonlott s a boldogságból kizárt földi bujdosó, minőnek korábbi köteteiből ismertük meg őt. A boldogság hálás hangján szól hitveséhez, ki minden örömnek méze, minden búnak gyógyírja. De multjának sötét árnyéka még a boldogság verőfényes vidékére is elkiséri őt; olyannak érzi magát, a minő a tenger fenekéről kiemelt elsülyedt hajó, melynek bezúzott bordáját a szerény ácsnép kijavította s mely pajkos szellőtől ingatva szeli a tengerek árját, de mintha csikorgásában, zúgásában, zakatolásában kicsi gyermek nyögne, tengerész hörögne, kéménye füstjében asszonyi sikoltás hangzanék, jelzőharangjában pedig lélekharang szólna, s e szomorú hajó megbabonáz mindenkit, komorrá teszi a rajta utazókat, s még a mellette elhaladó hajó utasai is összeborzadnak. Múltjából a sötét emlékek föl-föltámadnak lelkében s nem engedik, hogy átadja magát a zavartalan boldogságnak. Iménti ismertetett verse máskülönben is jellemző, feltünteti Palágyi Lajos allegorizáló hajlamát, melylyel nem egyszer találkozunk a kis kötetben. Nagy számmal fordulnak elő a leíró versek is, melyek vagy elmélkedésre, vagy hangulatos méla borongásra nyujtanak alkalmat a költőnek. A görög világ képei is belejátszanak a költő álmaiba, de erősen modernizálva. A gyűjteményt egy hosszabbacska költemény zárja be «Sivatagban» czím alatt, hőse Mózes volna, de ez is inkább allegorikus, semmint elbeszélő költemény. Akaratlan kihivja az összehasonlítást De Vigny «Mózesé»-vel, de mennyire terjengős, szétfolyó a Palágyi Lajosé De Vignynek tömör érczből vert remeke mellett! A kötet ára 2 korona 40 fillér, mutatványul álljon itt belőle a következő költemény:

Reggel a tengeren.

Derengő, enyhe, szellős
Tavaszi reggelen
Hajónk tova sikamlik
Az álmos tengeren.

Körös-körül sirályok,
Tenger galambjai,
Fehér haduk kóválygyog,
Oly mélák hangjai.

Emitt felhők árnyától
Borong a tengerár,
Amott már csillog rajta
Milljónyi napsugár.

Te andalító, édes,
Regeszerű világ,
Hová nem hat a partról
Se gőg, se hiuság!

Az égen hattyu-felleg,
Bánatként lebegőn,
Fény reszket rajta által,
Az üdvöt sejtetőn.

Te bűvös ringatódzás,
Merengő ámulás,
Te part, mint távol sejtés,
Élet, mint álmodás.

Távolban kéklő bércz-sor,
Álomszerű, ködös,
Közelben hullámzajgás,
Altató, örökös.

Tenger, mint édes dajka,
Ég, mint lágy takaró, —
Ringass el mindörökre,
Oh, örökké való!

Az osztrák-magyar monarchia írásban és képben czímű nagy hon- és népismertető vállalatnak közelebb megjelent 366. füzete *Magyarország* VII. kötetének a 4-ik füzete, melyben négy közlemény találunk.

Az elsőben *Pasteiner* Gyula fejezi be «Építészeti emlékek a magyar királyság megalakulásától» czímű becses tanúlmányát. Ezt követi egy magvas történeti visszapillantás, melyet «Erdély szerepe Magyarország történetében» czímmel *Károlyi* Árpád irt, szokott alaposságát velős rövidséggel és vonzó előadással párosítván. A harmadik közlemény *Szádeczky* Lajos tollából származik s «A régi Erdély alkotmányos szervezete» czímmel érdekesen vázolja, hogy milyen alkotmányos formák közt élt és virágzott Erdély az anyaországtól való különválásától, vagyis a XVI. század derekától kezdve mindaddig, míg mint fejedelemség meg nem szűnt, s illetőleg az anyaországgal újra és végképen nem egyesült. A negyedik közleményben «A Bihar-

hegységtől a radnai havasokig» fő czímmel egy hosszabb fejezet indúl meg, melynek első részleteül *Szilágymegye* leírását találjuk *Kincs* Gyulától, ki úgy a régi Szilágyságról, mint az abból újabban alakított Szilágymegyéről sok érdekes dolgot tud elmondani. E változatos és tanúságos közleményeket kilencz rajz élénkíti, melyeket *Cserna* Károly és *Háry* Gyula festőművészeink készítettek. A vállalat a magyar kir. államnyomda kiadásában és a Révai Testvérek bizományában minden hó 1-én és 15-én kiadott füzetekben jelenik meg 2—2 ívnyi tartalommal, számos rajzzal, egy füzet ára 30 kr.

Magyar irók élete és munkái. A Magyar Tudományos Akadémia megbizásából írta *Szinnyei* József, kir. tanácsos, a nemzeti múzeumi hirlapkönyvtár őre; megjelent a 66. füzet (VIII. kötet 2. füzete), mely a *Lyci* és *Maholányi* nevek közé eső 193 irónak életrajzát foglalja magában, többek közt a következőkről; Macedoniai László, nagyváradi püspök; Machik Béla, egyetemi tanár; Mack József, 1848—49. tüzér-ezredes; Madách Imre, a költő; Madarassy Pál, az osztrák-magyar bank alkormányzója; Madarász József, országgyűlési képviselő; Máday Károly, ág. ev. püspök; Mágócsy-Dietz Sándor; Magyar László, afrikai utazó. Az eddig megjelent 66 füzet *13,940 irónak* életrajzát és munkái jegyzékét sorolja föl. A munka Hornyánszky Viktor könyvkiadó kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára egy korona.

Nők a meteorológiai szolgálatban. Ezen czím alatt megjelent füzetében *Széki* Ákos a meteorológiai észleletek tudományos és mezőgazdasági fontosságát röviden vázolván, kifejti, mily nagy szolgálatot tehetnének e téren a nők; egyszersmind pedig ismerteti azon készülékeket, melyeket az ilyen megfigyeléseknél használni szoktak és részletes útmutatást nyújt emez eszközök kezelési módjára nézve is. A füzet 50 fillérért megrendelhető a szerzőnél Tabon.

Jogi axiomák. Érdekes kis könyv; szerzője: ifjabb *Csiky* Kálmán joghallgató. A könyvecskében mindazokat a latin közmondásokat, axiomákat, szólásmódokat találjuk, melyek a klasszikus jogtudomány körében oly gyakoriak. A szerző minden egyes mondást megvilágít, magyaráz. A könyv Politzer Zsigmond és fia kiadásában jelent meg.

Aranyos köd czímű kötetre hirdet előfizetést *Gaál* Mózes, az ismert, kivált az ifjuságnak való könyveiről ismert író. A kötetet a szerző maga adja ki, s róla az előfizetési fölhivásban ezt mondja: «Összegyűjtöttem benne édes anyámra, küzdelmes, de azért szép gyermekkoromra vonatkozó emlékeimet. És a mult aranyos ködébe burkolva mesélem el. A tíz és fél ívnyi kötet a Franklin-Társulat nyomdájában készül. Ára fűzve 2 korona, díszes kötésben 3 K. 50 fillér. A ki hat előfizetőt gyűjt, annak egy tiszteletpéldánynyal kedveskedem. Az előfizetési ívek a Franklin-Társulathoz, Budapest, IV., Egyetem-utcza 4., szám küldendők.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia márczius 4-én az idei költségvetés tárgyalására tartott összes ülést, báró *Eötvös* Loránt elnöksége mellett.

Az 1901-iki költségvetésben a kiadás 365,417 korona. Ebből az I. osztályra 33,862 koronát, a II. osztályra 73,920 koronát, a III. osztályra 39,131 koronát fordítanak, személyes járandóságokra 60,038 koronát, jutalmakra 14,000 koronát. A költségvetés tárgyalásánál *Ballagi* Aladár birálat alá fogta a «Magyar Nyelvőr»-t, s azt indítványozta, hogy az Akadémia vonja meg a 2000 koronás segítséget a laptól, vagy pedig vegye ki a Simonyi Zsigmond kezéből a szerkesztést. A «Nyelvőr» védelmére *Zolnay* Gyula szólalt föl, szóltak még a kérdéshez *Asbóth* Oszkár, *Gyulai* Pál és *Szily* Kálmán. Végre kimondta az Akadémia, hogy most nem is határozhat másképen, mert erre az esztendőre már megkapta a «Nyelvőr» a kétezer koronát. Az összes ülést az *I. osztály ülése* követte, a melyen Baksay Sándor olvasta fel Homér «Iliászának» utolsó, azaz 24-ik énekét, a melyet kitünő magyarsággal, költői nyelvezettel fordított a görög eredetiből. Utána dr. *Kunos* Ignácz egy külföldi tudósnak: *Hirth* Frigyesnek «A hunokról és alánokról» szóló kutatásairól tett jelentést. Mindenekelőtt arról a kísérletről ad számot, a melyben Attila őseinek Thuróczy krónikájában előforduló neveit a közép-ázsiai hunok uralkodóinak neveivel egyezteti. E nevek khinai feljegyzésekben maradtak reánk. A nyelvi egyezések kimutatása után sorra veszi a történeti bizonyítékokat és a hun birodalom szomszédságában lakó alánokról szól, kiknek emlékét a legteljesebben szintén a khinai források őrizték meg. — Az előadásokat nagy tetszéssel fogadták.

A Történelmi Társulat márczius 7-iki havi ülése, melyen gróf *Teleki* Géza elnökölt, egyszersmind *Thaly* Kálmán alelnök ünneplése volt, kit a király a Szent-István-rend kis keresztjével

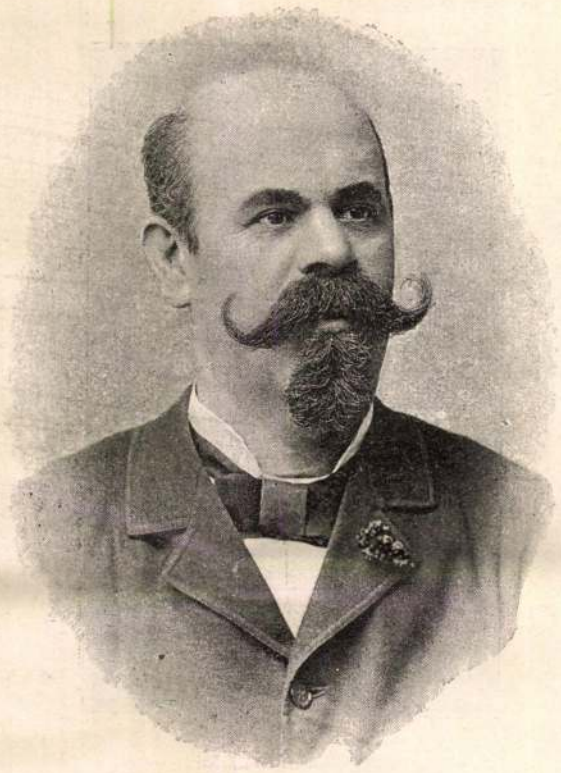

KÁLDY GYULA.

tüntetett ki a párisi kiállítás sikerét előmozdító közreműködéséért. A társulat választmányának tagjai már az ülés előtt köszöntötték alelnöküket, a ki fölemlítette, hogy tizenkét historikusból, a kik 35 év előtt a Történelmi Társulatot alakították, már csak ő van életben.

Az ülésen szives köszöntés fogadta *Thalyt*, a mint a fölolvasó-asztalhoz ült, hogy a Rákóczy-korból fenmaradt becses naplószerű jegyzeteket ismertessen, *gróf Esterházy Antal generális tábori könyvét*. A generális az 1706—1709 év közti hadi tetteit jegyezte föl négy vaskos kötetben, leginkább magyarúl. Ez legközelebb nyomtatásban is megjelenik, s hozzá van csatolva gróf Esterházy Dániel tábornok 1708-iki jegyzőkönyve. Thaly gróf Esterházy Antal életrajzából adott elő részleteket. A gróf együtt ment számüzetésbe Rákóczy Ferenczczel, s ő alapította az Esterházyak franczia és orosz ágát. Tábornoka Rákóczynak huszonhat volt; ebből egy lengyel, nyolcz magyar gróf, két magyar báró, tíz köznemes. Polgári származású tábornoka Rákóczynak nem volt egy sem; brigadérosa is a harmincz brigadéros között csak kettő: Esze Tamás és Czelder Márton. — A felolvasást nagy érdeklődéssel hallgatták. Az ülés után az «István főherczeg» fogadóban gyűltek össze számosan lakomára, írók, tudósok, képviselők, s lelkesen köszöntötték föl Thaly Kálmánt.

A Képzőművészeti Társulat elnök-válsága. A képzőművészek közt kitört viszály következtében gróf *Andrássy* Tivadar az Országos Képzőművészeti Társulat elnökségéről lemondott. A társulat igazgatóságának nem sikerült rábirni a lemondás visszavonására. Az elnök lemondása maga után vonja az alelnök lemondását is, s ezt *Berzeviczy* Albert szintén bejelentette. Márczius 17-ére a társulat rendkívüli közgyűlést hívott össze.

MI UJSÁG?

Merénylet Vilmos német császár ellen. Rövid idő alatt másodszor történt merénylet *Vilmos* császár ellen. Pár hóval ezelőtt egy munkás asszony Boroszlóban baltát dobott kocsijára, márczius 6-án pedig *Brémában* egy fiatal munkás egy darab vassal dobta meg a császárt és szeme alatt meg is sebesítette jobb arczát.

A császár Helgoland szigetéről érkezett a mondott nap délutánján Brémába, s midőn innen este a vasúthoz kocsizott, hogy tovább utazzék, hirtelen egy fiatal ember ugrott elő s egy másfél fontnyi vasdarabot vetett a császárra. A császár védő mozdulatot tett kezével, a fiatal embert pedig a kocsit követő lovaszsandárok elütötték, mert a merényletet észre sem vették. A föltápászkodni akaró fiatal embert elfogták. A császár csak az indóháznál vette észre, hogy vérzik. A császár márczius 7-ikén reggel érkezett Berlinbe, hol az első hivatalos jelentést déli egy órakor adták ki. E szerint a császár arczán négy czentiméter hosszu seb van, mely a csontig ér, zuzódásszerű, erősen vérzett, de varrás nélkül kötözték be. Nehány napig a császár nem hagyja el szobáját. A merénylőt *Weiland* Ditrichnek hívják, lakatoslegény s most 20 éves. Nehézségtörésben szenvedőnek ismerik s első kihallgatásakor is elővették a rohamok.

A király Münchenben. Ő Felsége a király e hó 10-én Münchenbe utazik, hogy jelen legyen a *Luitpold* regensherczeg 80-ik születésenapja alkalmából rendezendő ünnepélyen.

József főherczeg családja Szicziliában. *József* főherczeg neje, *Klotild* főherczegnő, *Erzsébet* és *Klotild* főherczegnőkkel, Fiuméból a marseillei vonalon közlekedő «Buda» gőzössel Sziczilia szigetére, Palermóba utazott, hogy meglátogassa ott időző leányát, *Mária Dorothea* főherczegasszonyt, az orleansi herczeg feleségét és fiát, *József Ágost* főherczeget. A főherczegi család Palermóból Nápolyba megy, onnét esetleg még Génuába és Marseillebe is ellátogatnak.

A honvédelmi miniszter jubileuma. *Fejérváry* Géza báró honvédelmi miniszter, a ki csak a minap hagyta el betegágyát, az idén üli meg katonai szolgálatának ötvenéves jubileumát. 1851-ben került ki mint alhadnagy a bécsujhelyi katonai akadémiából és az azóta letelt ötven év alatt fényes katonai pályát futott meg. Jubileumára készülődik a honvédség és a honvédelmi miniszterium is.

A közoktatásügyi miniszter díszpolgársága. *Szigetvár* városa nemrégiben *Wlassics* Gyula közoktatási minisztert a város iskolaügyeinek készséges pártfogásáért díszpolgárává választotta. A díszpolgári oklevelet márczius 5-én adta át Wlassicsnak a szigetváriak egy nagy deputácziója, melyet *Olay* Lajos orsz. képviselő vezetett. A beszédet dr. *Szabó* István takarékpénztári elnök mondotta. A miniszter köszönetét fejezvén ki, hosszabban beszélgetett a küldöttség tagjaival.

Salamon Ferencz szobra. Az Akadémia palotája előtt, a Széchenyi-szobor szomszédságában állítják fel még ebben az esztendőben *Salamon* Ferenczneknek, a jeles történetírónak mellszobrát, mely megfelelő lesz a szintén a Széchenyi-szobor szomszédságában levő Szarvas Gábor-emléknek. A Salamon-szobor készítője, *Jankovich* Gyula szobrász, már befejezte munkáját, nemsokára érczbe öntik szobrát és még ebben az évben le is fogják leplezni.

Eljegyzés. Szász Károly ref. püspök elhúnyt öcscsének, Szász Gyulának leányát, özvegy Szász Domokosné nevelt leányát, *Szász* Mariczit, eljegyezte *Szüllő* Árpád, a Ganz és társa elektromos gyár kereskedelmi osztályának főnöke.

Lukács Béla emléke. A néhai kereskedelmi miniszter, *Lukács* Béla emlékét szülőhelyén, *Zalatnán*, az ottani kaszinói kör s a közönség emlékoszloppal óhajtja megörökíteni. Zalatna kisközség anyagi erejéből nem tudja fedezni a költségeket s ezért az emlék bizottsága gyűjtést indít s fölkéri a nagyközönséget az adakozásra. Az adományokat *Molnár* Károly magyar királyi főerdészhez lehet elküldeni Zalatnára.

Egy híres franczia szobrász művei Budapesten. A jelenkor egyik leghíresebb szobrászának, a franczia *Rodin*-nek három műve érkezett Budapestre. Kettőt közülük: «*Az ébredő Ádám*» czíműt és *Falguière* szobrász képmását a mester a Nemzeti Múzeumnak ajándékba küldte. Ugyanis a kormány megvásárolta Rodin «Amour» czímű művét a Múzeum számára. A művész erre két másik művének odaajándékozásával adott kifejezést hazánk iránt érzett vonzalmának. A harmadik szobormű *Jean Paul Laurens*-nak, a hírneves franczia festőnek képmása. A művész mindhárom művét a Nemzeti Szalonnak küldte el azzal a kéréssel, hogy bár elkésett, sorozzák be a nemzetközi kiállításba. A kiállítás bezárása után az első két mű a Múzeumba kerül, mint a nagy szobrász ajándéka.

Iparos ifjak a tengerészeti pályán. Minálunk általában aránylag kevesen akadnak, a kik a tengerészeti pályán keresik boldogulásukat. Pedig e téren szép jövő nyílik, kivált iparos ifjak számára. Haditengerészetünk külön géptanuló iskolát és gépészeti tanfolyamot tart fenn; az előbbibe 14—16 éves, hat népiskolai osztályt végzett ifjakat vesznek fel, az utóbbiba olyanokat, kik 17-ik életévüket már betöltötték: mechanikusokat, lakatosokat, kovácsokat, fémesztergályosokat stb., a kik katonai szolgálatukat a tengerészetnél óhajtják teljesíteni s ügyességükről felvételi vizsgálaton tanuságot tettek. A tanfolyam hat hónapig vagy egy évig tart, az illetők haladásához képest s a kik elvégezték, ép úgy, mint a géptanuló iskola végzett növendékei, mint gépészmatrózok vagy mint gépészaltisztek kapnak szolgálatot a hadi tengerészetnél. Ha köteles szolgálati éveiken túl is benmaradnak, 6—10 év múlva nyugdíjképes magasabb rangú altisztek, 8—12 év múlva pedig törzsaltisztek vagy gépvezetők válhatnak belő-



BUGACZI PÁSZTOR. — Csók István festménye.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

lük, a főhadnagyokénál, sőt századosokénál is jobb fizetéssel (2400—4400 korona). A gépészeti tanfolyamba még a sorozási kötelezettség beállta előtt kell belépni, kérvényt kell beadni a polai cs. és kir. matrózhadtesthez (magyarúl is lehet a kérvényt írni), melyben kérni kell a tanfolyamra való felvételt s az önkéntes besorozást. Mellékelni kell a keresztlevelet, hogy az illető elmúlt már 17 éves s az illetékes szolgabíróságtól vagy városi tanácstól kiállított belépési bizonyítványt.

Rendkivüli könyv-árleszállítás a bolti árak felére és harmadára. Sokfelől érkező kérdezősködésre a Franklin-Társulat közhirré teszi, hogy ez árleszállítás már csak márczius végeig marad hatályban. Azontúl ismét a rendes bolti-árak lesznek érvényesek.

Rheuma, csuz, köszvény és **epekőbajok** biztosan gyógyithatók a tudományos alapon álló Dr. Rissoféle *czitromnedv kurával.* Ismertetést ingyen és bérmentve küld *Szabady János* gyógyszerész Budapesten, Damjanich-utcza 2/c.

HALÁLOZÁSOK.

Dr. Müller Bernát, a magyarországi gyógyszerészek nesztora, a filozófia tiszteletbeli doktora, jeles botanikus, 91 éves korában meghalt, Budapesten. Az elhúnyt a gyógyszerészeket vizsgáló bizottságban ötven éven keresztül volt a kormány képviselője. A filozófiai doktori czímet Magyarország flórájáról írt értekezéséért kapta. Az elhunytban Müller Kálmán dr. miniszteri tanácsos, egyetemi tanár, Müller László szófiai főkonzúl és diplomácziai ügyvivő, továbbá K. Lipthay Sándor műegyetemi tanár neje, született Müller Olga, atyjukat gyászolják.

Dr. Kormos Béla, budapesti kir. közjegyző, elhunyt Budapesten, 63 éves korában. A hatvanas évek ifjúsági mozgalmainak egytk vezetője volt, s mint hírlapíró is működött, leginkább a «Pesti Napló»-ban. Később Pestmegye alügyésze, aztán belügyminiszteri titkár lett, s mint ilyen a gróf Ráday-féle szegedi királyi biztosságban is szerepelt. 1876-ban közjegyzőnek nevezték ki Nagy-Szent-Miklósra, 1877-ben pedig Verseczre. 1896 óta Budapesten közjegyző.

Káldy Gyulát, az Opera volt igazgatóját, a magyar zene nagyérdemű kutatóját és művelőjét márczius 7-én a legnagyobb részvét közt temették el a Rottenbiller-utczai halottas házból. A gyászszal bevont udvaron megjelentek az összes zene és énektársulatok küldöttei, az Opera Szinház személyzete Mészáros Imre igazgatóval, az összes szinházak tagjai. Az egyházi szertartást Tóthfalussy Béla erzsébetvárosi plébános végezte. Aztán Váradi Sándor, az Operaház tagja bucsuzott el kartársai nevében a halottól. A beszéd után az Operaház kara elénekelte Erkel Ferencz szép sirató dalát: «A halálnak éjszakája vissza őt nem adja már» . . . A dal után az Operaház zenekara az «Istenek alkonyá»-ból Szigfrid gyászindulóját játszotta. A gyászmenet e közben megindult a kerepesi temetőbe, a hol Weszely Ödön, a Magyar zeneiskola titkára bucsúztatta el a halottat. Az Operaház kara a «Mért oly borús» czímű dalt énekelte, mire a főváros által adományozott dísz-sírhelyen elföldelték a koporsót.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Galambos Mihály Áron, aranymisés pap, kiérdemült gimnáziumi tanár, a Ferenczrend szolnoki zárdájában, élete 77 évében elhunyt. — Sylveszter Domokos, a szászvárosi ref. egyház első lelkésze, a Kún-kollégium tiszteletbeli tanára és elüljáróságának tagja, 57 éves korában. — Barvulszky Károly, liptóteplicskai plébános, élete 41-ik évében. — Bessenyey István, Bessenyey Ferencz országgyűlési képviselő bátyja, 65 éves korában, Kiskunhalason. Végrendeletében díszes lakóházát, melynek értéke legalább 50,000 korona, egy «Bessenyey szegénymenedékház» czéljaira hagyta s ezenkívül 15,000 koronát hagyott ez alap javára. — Görgői és toporczai Görgey Béla, kir. közjegyző, volt országos képviselő, 50 éves korában, Budapesten. Sárosmegye girálti kerülete 1887-ben s 1892-ben választotta képviselővé. — Gubody Gedeon, Nagy-Kőrös városának hosszú ideig volt tanácsnoka s előbb rendőrfőkapitánya, 79 éves korában, Nagy-Kőrösön. — Ludányi Bay Ferencz, nyug. törvényszéki elnök, nagybirtokos, Debreczenben, 86 éves korában. — Szőllősy János, esperes, nyugalm. plébános, 67 éves korában, Halason. — Folkusházy Sándor, esperes, tót-megyeri plébános, 63 éves korában. — Tokody Bertalan, nyug. pénzügyminiszteri osztálytanácsos, a kincstári jogügyek aligazgatója, Budapesten, 61 éves korában. — Dr. Kiss Jenő, szabolcsmegyei nagybirtokos, a ki a tiszaeszlári hires pörben is szerepelt mint szakértő doktor, 57 éves korában, Tiszalökön. — Dr. Fabritius József, Brassó város nyug. főorvosa, 63 éves korában. — Harmancsok György, 1848—49 iki honvédtiszt, bányatanácsos, 71 éves korában, Budapesten. — Bertholmann Henrik, volt 48-as honvédfőhadnagy, nyug. m. kir. honvédszázados, 73 éves korában, Lőcsén. Az elhunyt Sziléziából jött be Magyarországba. — Gurdélyi Endre dr., volt 1848—49-iki honvédfőorvos, megyei főorvos és magyar kir. honvédezredorvos, 84 éves korában, Kassán. — Wenczelits Ferecz, nyug. sziget-csépi jegyző, volt 48-as honvédőrmester, 70 esztendős, Budapest. — Isó Dániel földbirtokos, nyug. körjegyző, 74 éves korában, Méneshelyen, ki mint honvédtüzér végigharczolta a 48—49-iki szabadságharczot. — Taszáry Győző torontál-petrovoszellói postamester volt 48-as honvéd, 84 éves. — Hoschek Ferencz, nyug. államvasuti vonatvezető, 48-as honvéd, 70 éves, Aradon. — Szécsény-kovácsi Jánossy Rezső, nagybirtokos, 48-as honvédhuszárhadnagy, 70 éves korában, Budapesten. — Szabó György, Rimaszombat városának 34 éven át polgármestere, 48-as honvéd. — Galaci Buda Elek, 48-as honvéd és később nemzetőrszázados, alvinczi birtokán, 91 éves korában. — Pechata Antal, a komáromi ügyvédi kar egyik nesztora, 48—49-iki volt honvédfőhadnagy, 80 éves korában. — Kutassy Mihály, 48-as honvédtiszt, nyug. posta-főtisztviselő, 74 éves, M.-Szigeten. — Kovács Mihály, 48-as honvédszázados, Esztergom város nyug. árvaszéki ülnöke, 82 éves, Nyitrán. — Hajdu Ignácz, 48-as honvéd, Debreczenben, 83 éves korában. — Sárközy Benjamin, 48-as honvédaltiszt, 72 éves korában, Mány fehérmegyei községben. — Bergenyei Soós Antal, nyug. tanítóképző-intézeti rendes tanár, 63-ik évében, Pápán. — Glaser Simon, polgári iskolai rendes tanár Orsován, 41 esztendős korában. — Szibert Gyula, perlaki járásbirósági albiró hosszas szenvedés után. — Michl Alajos, nagyiparos, fővárosi bizottsági tag, Budapesten, 61 esztendős korában. — Angyal Béla, nyug. államvasuti főmérnök, 58 esztendős korában, Váczott. — Kutka Gábor, nyug. pénzügyi titkár, 42 éves korában, Budapesten. — Szabó Farkas, megyei pénztári ellenőr és nyug. m. kir. honvédfőhadnagy, Székely-Udvarhelyen, 55 éves korában. — Szénásy Miklós, szilágysomlyói kir. közjegyző. — Losonczi Farkas Károly, államvasuti fogalmazó, ki rövid idő alatt harmadik halottja már családjának, 39 éves korában, Aradon, özvegyet s négy gyermeket hagyván maga után. — Dr. Kissárosi Kiss Jenő, földbirtokos és Szabolcsmegye volt tiszti orvosa, 57 éves, Tiszalökön.

Özv. Tasner Antalné, szül. Tenczner Emilia, Budapesten. Az elhunyt férje Széchenyi István grófnak másfél évtizedig titkára és hazafias törek-

véseiben lelkes munkatársa volt, míg a gróf 1848 szeptember 5-én visszavonult a közügyektől. — Szamovolszky Gyuláné, szül. Kuschella Antónia, 22 éves korában, Uj-Tátrafüreden, s Budapesten temették el. — Özv. Hamvay Sándorné, szül. Hamvay Zsófia nagybirtokos, 54 éves korában, Felpéczen. — Perczel Miklósné, szül. Latinovics Hermina, Perczel Miklós nyug. főispán neje, Pápán. — Gombos Károlyné, szül. Csókits Anna, a Csókits-család utolsó sarja, 82 éves korában, Ó-Becsén. — Özv. Wettstein Jánosné, szül. Vértessy Mária, 60 éves korában. Budapesten és Kápolnás-Nyéken temették el. — Körössy Piroska, okleveles felső nép- és polgári iskolai tanítónő, 24 éves korában, Kisujszálláson. — Dr. Plichta Sománé, szül. Buday Irma, 64 éves korában, Losonczon. — Hermann Aranka, Rákosi Szidi színésziskolájának énektanárnője, Budapesten, 52 esztendős korában,

SAKKJÁTÉK.

2213. számu feladvány. Schaad Th.-től.

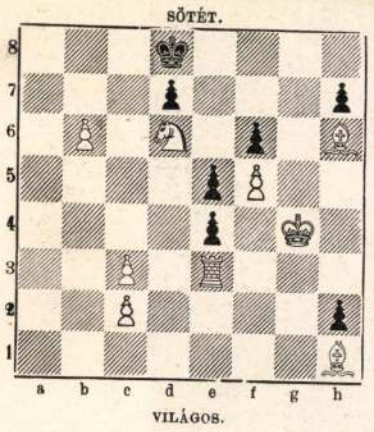

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2192. sz. feladvány megfejtése Möller F.-tól.

Világos.	*Sötet.*	*Világos.*	*a.*	*Sötet.*
1. Ve1—d2	Bh3—f3 (a)	1.		Bb7—b6 (b)
2. Fd8—g5	hb—g5 :	2. He5—d7 †		Fc8—d7 :
3. Vd2—g5 :	t. sz.	3. c7—c8 V †		t. sz.
4. H v. B mat.		4. Fd8—b6 mat.		
	b.		*c.*	
1.	Bb7—c7 : (c)	1.		t. sz.
2. Fd8—c7 : stb.		2. Vd2—d6 †		Kc5—d6 :
		3. He5—f7 † stb.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvárt:* Hoffbauer Antal. — *Bakony-Szentlászlón:* Szabó János. — *A pesti sakk-kör.*

Hibaigazitás: A multheti 2211. sz. feladványban *a7*-en *világos* futár, *d1*-en pedig *sötét* futár áll.

Szerkesztői üzenetek.

Érdeklődő. Az angol-boer háborúban sokkal nagyobb veszteséget okoztak az angol katonák soraiban a betegségek, mint a fegyver, mert a hivatalos kimutatás szerint a csatákban csak mintegy 3200 ember esett el, holott betegségben 6200-an haltak meg, 34500 katonát pedig, mint további szolgálatra képtelent vissza kellett szállítani Angliába; s ez utóbbiakat is nagyobbrészt a betegségek csigázták el, mert sebesülés angol részről mindössze vagy 14,000 történt s ezek közül is sokan felgyógyultak. A boerok veszteségeiről nincsenek pontos adatok, de kétségtelen, hogy ez sokkal kisebb az angolokénál, különösen a mi a megbetegedéseket illeti, mert a boerok nem csak sokkal edzettebbek, hanem az ottani éghajlatot természetesen jobban is birják, mint az ahoz szokatlan angolok.

Eszék, H. L. Az egyetlen igazgyöngy-kagylót tenyésztő telep Ausztrália éjszaki részén, Torres tengeröbölben egy Clark nevű angol tulajdona. A telepen 1500 munkás és 200 búvár van alkalmazva. Az évenként Londonba szállított gyöngyök értéke egy millió korona körül szokott lenni.

Márczius 15. Vannak benne szép részletek, lendületes sorok. Kár, hogy mindjárt az elején oly magasra emelkedik a hangulata, hogy később aztán mind végig egy szinvonalon marad, nem fokozódhatik tovább, sőt itt-ott le is lankad. Ettől aztán ily hosszú költemény fárasztó olvasmánynyá lesz. E miatt, meg nagy terjedelménél fogva is, nem közölhetjük.

Lemondás. Májusi dal. Sötét, elkeseredett lelkiállapotot tolmácsol mind a kettő. Erősebb hatást azonban egyik sem tesz az olvasóra, mert a szerző nem tárja úgy fel lelkivilágát, hogy érdeklődést tudna kelteni. Verselése ügyes, de kifejezései sokszor erőtlenek, vagy erőltetettek, sőt logikátlanok. Ilyen pl. mikor azt mondja: «Zordon tél,

Tavasz lágy fuvalmát nem ereszted hozzám,
— Sötét napjaimnak úgy derűt okozván.»

Nem közölhetők: *A küzdelemben. A régi nóta.* Az előbbi rosz magyarsággal irt dagályos vers. A régi nótában van egy kis gondolat; kár, hogy a szerző ügyesebben nem fejezte ki.

KÉPTALÁNY.



A «Vasárnapi Ujság» 6-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Minden gazságnak első fegyvere a hazugság és gyülölet.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Egyetlen zenemü folyóirat a 8934
Zenélő Magyarország Megjelenik minden hó 1 és 15-én mindenkor 10—10 oldal zenetartalommal, magyar dal, műdal, opera, táncz- és salonzene legkiválóbb ujdonságaival, zongora és hegedüre. Ara negyedévi 6 füzetre 3 korona.
Ugyanott bárhol megjelent zenemü megrendelhető:
A «Zenélő Magyarország» kiadóhivatala Budapest, VI., Csengery-utcza 62.
Mutatványszámot ingyen és bérmentve küldünk.

ANGOL-OSZTRÁK BANK.

Az Angol-osztrák bank részvényeseinek

XXXVII. RENDES KÖZGYÜLÉSE

1901 márczius 28-án este 6½ órakor tartatik meg az osztrák mérnök- és épitész-egyesület helyiségében (Bécs I., Eschenbachgasse 9.).

A közgyülés tárgya:

1. Az igazgatóság évi jelentése.
2. A számvizsgálók jelentése az 1900. évi zárszámadásról s az e fölötti határozathozatal.
3. Határozathozatal az 1900-ik évben elért nyereség hováforditásáról.
4. A működési idő lejárta folytán egy tag megválasztása az igazgató-tanácsba.

☞ Az alapszabályok 30-ik szakasza szerint 25 részvény egy szavazatra jogosit. A szavazatra jogosult részvényes urak szíveskedjenek részvényeiket, a nem esedékes szelvényekkel együtt, legkésőbb ez év **márczius 20-ig bezárólag Bécsben** az Angol-osztrák bank számvevőségénél, **Londonban** az Angol-Austrian banknál, **Aussigban, Brünnben, Budapesten, Prágában, Teplitzben és Triesztben** pedig az Angol-osztrák bank fiókjainál letétbe helyezni. Az alapszabályok 27-ik szakasza szerint meghatalmazás csak szavazásra jogosult részvényeseknek adható.

Bécsben, 1901 márczius 7-én. **Az igazgató-tanács.**

(Utánnyomás nem dijaztatik.) 9054

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, SW.

Gyógyszerész **A. Thierry-féle**

DIGESTIV

valódi angol általános étek- és emésztő-por, hatása mindennemü gyomorbajoknál fölülmulhatatlan. Étvágygyerjesztő és emésztést elősegitő. Minden dobozon a készitő aláirasa kell, hogy legyen. Egy dobozzal bérmentve és az összeg előre utalványozva szállit

3 koronáért 8910

Apotheker A. Thierry's Balsam-Fabrik

in **Pregrada** bei **Rohitsch-Sauerbrunn.**

Budapesti főraktár Török József gyógyszertára.

Ha őszül a haja,
használja a „Stella"-vizet
(Hair Regenerator),
mely nem fest de a haj eredeti szinét adja vissza,
Üvegje 2 korona.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszertárában
ő cs. és k. fensége József főherczeg udv. szállitója,
Budapest, V., Sétatér-utcza, Szabadság-tér sarkán. 9043

Hessing-féle ortopaediai füzők, 8931



készülékek hátgerincz elferdülések gyógykezelésére, **egyenestartók** rosz testtartás meggátolására, **füzők plastikai párnázással** ferdén nőttek részére, **hüvely készülékek** izületi sérülések gyógyitására, u.m. csipőizületi lobok és rheumatismusnál, **műkezek, műlábak, sérvkötők légnyomásu gummi pelottákkal, haskötők, köldökötők, görcsér-harisnyák** stb. E téren elismert szakképzettséggel biró specialista vezetése és felügyelete mellett méltányos árban készit.



KELETI J. orthopaediai műintézete
Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 17.
Kimerítő képes árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.

HIRDETMÉNY.

Ezennel közhirré tétetik, hogy a **Magy. Kir. Szabadalmazott Osztálysorsjáték (VII. sorsjáték)** 6. osztályának huzásai **f. évi márczius hó 19-től április 15-ig** tartatnak meg, még pedig a következő napokon:

Márczius 19, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30.
Április 1, 3, 4, 6, 9, 11, 12, 15.

A huzások mindig d. e. 9 órakor kezdődnek, és **a magyar királyi ellenőrző hatóság és királyi közjegyző** jelenlétében nyilvánosan történnek (a huzási teremben IV., Esküter, bejárat a Duna-utcza felől). A sorsjegyeknek a VI. osztályra való megujitása a játékterv szerint minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt 1901 márczius hó 12-ig eszközlendő. 9047

Budapest, 1901 márczius hó 3-án.

Magyar Királyi Szabad. Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Lónyai. ***Hazay.***

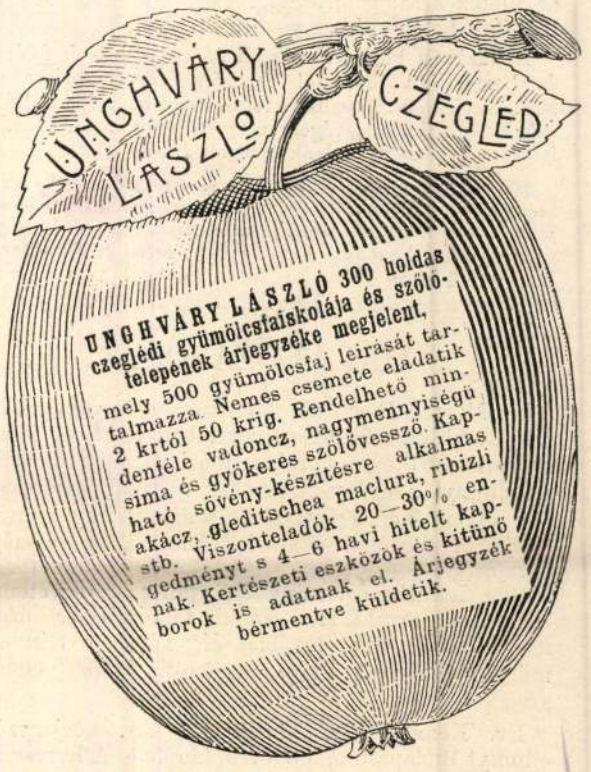

„Henneberg-selyem"

fekete, fehér és szines méterenként 65 krtól 14 frt 65 krig, sima, csíkos, koczkás, mintázott, damasztok stb. (kb. 240 különf. minős. és kb. 2000 különféle szin és rajzolatban stb.)

Menyasszony-selyem	**65** kr.	**14** frt	**65** krig.
Selyem-damasztok	**65** «	**14** «	**65** «
Selyem-basztruhák, ruhánként **8** frt	**65** «	**42** «	**75** «
Selyem-foulardok, nyomtatva	**65** «	**3** «	**65** «
Báli-selyem	**60** «	**14** «	**65** «
Selyem-grenadinok	**80** «	**7** «	**65** «

méterenként postabér- és vámmentesen házhoz szállitva. Minták azonnal küldetnek. Sajátzba dupla levélporto jár.

HENNEBERG G. selyemgyáros Zürichben.
Cs. és kir. udvari szállitó. 8553

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18 nella Sala del Museo d'Arte Decorativa (IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18 nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

...est, vasárnap d. e. (10): Sebesült honvédek farsangi matinéja, d. u. (3): Operahangverseny (L. 5), este (¼7): Kacagó farsang.

Madách Színház (3, ½7). Minden este, vasár- és ünnepnap d. u.: Képzelt beteg.

Pesti Színház (3, ½7). Minden este, szombat, vasár- és ünnepnap délután: Méreg.

Uj Magyar Színház (3, ½7). Minden este, ünnep és vasárnap d. u.: Udvarolni fölösleges.

Fővárosi Operettszínház (½3, 6). Minden este, vasár- és ünnepnap d. u.: Mária főhadnagy.

Andrássy Színház (3, ½7). Minden este, vasár- és ünnepnap d. u.: Egy nap a világ.

Vidám Színház (3, ½7). Minden este, vasár- és ünnepnap d. u.: Patyolat kisasszony.

Royal - Revü Színház (¼4, ½7). Minden este, csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap d. u.: Utazás a Holdba.

Komédia Orfeum (¼4, ½7). Minden este, szerda, szombat, vasár- és ünnepnap d. u.: Csecsebecse.

Kamara Varieté. Minden este ½7, csütörtök, szombat d. u. ¼4, este ½7, vasár- és ünnepnap d. e. 11, d. u. ¼4, este ½7: Görbe tükör.

Nemzeti Bábszinjáték (¼4, ½7). Minden hétfőn és pénteken: Az ember ameesen fából. minden kedden: Toldi, minden szerdán, csütörtökön, szombaton és vasárnap: Az ügyvéd és férje, minden délután: A róka csinálta király, pénteken, szombaton és vasárnap d. e. (11): A róka csinálta király.

Erzsébetvárosi Színház (hétköznap ¾5, ¼8, vasár- és ünnepnap ¾3, 5, ¼8): Ma éjjel szabad vagyok.

Józsefvárosi Színház (hétköznap ¾5 ¼8, vasár- és ünnepnap ¾3, 5, ¼8): Csókos asszony.

Óbudai Kisfaludy Színház (hétköznap ¾5, ¼8, vasár- és ünnepnap ¾3, 5, ¼8): Mit susog a fehér akác.

Rádió

Állandó műsorszámok. Budapest I. 5.40: „Üzen az otthon". A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálata. 6.40: Ébresztő. Torna. 7.00: Hírek. Közlemények. Reggeli zene. 10.00: Hírek. 11.10: Nemzetközi vízjelzőszolgálat. — 12.00: Harangszó. Fohász. Himnusz. 12.40: Hírek. 1.20: Időjelzés, vízállásjelentés. 1.30: Honvédeink üzennek. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálata. 2.30: Hírek. 2.45: Műsorismertetés. 3.00: Árfolyamhírek, piaci árak, élelmiszerárak. 4.20: Hírek német, román, szlovák és ruszin nyelven. 4.45: Időjelzés, hírek. 6.50: Hírek. 9.40: Hírek. 11.45: Hírek.

Rövid hullámon: 4.50: Hírek finn nyelven. Este 10.15: Hírek német, olasz, angol és francia nyelven.

Péntek, március 5.

BUDAPEST I. 2.00: Sovinszky László szalonzenekara játszik. **3.15:** Könnyű zene. **4.00:** Közellátási előadás. **5.00:** Előadás Verdiről hanglemezekkel. **5.30:** Molnár Imre dr. előadása. **6.00:** Német műsor. **6.20:** Sportközlemények. **6.30:** Tánczene. **7.05:** Operaházi zenekar. **7.40:** Apáthy Imre verseket mond. **7.55:** „Tánciskola" (Rádiórevü). **8.40:** Hangképek a puszta életéből. **9.25:** Wehner Géza orgonán játszik. **10.10:** Könnyű zene. **11.00:** Magyar nóták.

BUDAPEST II. 5.00: Schumann-zene. **5.25:** Kacsoh—Lehár és Huszka-művek. **5.55:** Felolvasás. **6.15:** Kassai szalonzenekar. **7.05:** Gyorsirótanfolyam. **7.30:** Tánczene. **8.00:** Ember Győző dr. felolvasása. **8.20:** Folyamerők szalonzenekara.

Szombat, március 6.

BUDAPEST I. 10.15: Egyvelegek. **11.00:** Győr város ünnepi közgyülésének közvetítése. **12.10:** Beszkárt-zenekar. **2.00:** Cigányzene. **3.14:** Operarészletek. **3.55:** Bábszínház. **5.00:** Felolvasás. **5.15:** „Könnyű zene — könnyű percek" címen összeállítás Pataky Kálmánnal és Gyurkovics Máriával. **7.05:** Füzessery Mária zongorázik. **7.30:** Hangképek innen-onnan. **7.55:** Katonadalok. **8.30:** „Aranyos öregek" (Szinmű). **9.05:** Hanglemez-műsor. **10.10:** Könnyű zene. **11.00:** Filmdalok.

BUDAPEST II. 5.00: Antos Kálmán orgonán játszik. **7.30:** Mezőgazdasági félóra. **8.00:** Az Egyesült Keresztény Nemzeti Liga estjének közvetítése a Vigadóból.

...½2, ¼4, ½6, ½8.)

BELVÁROSI (Telefon: 384—563): Lidérczény. (¼4, ½5, ½6, ½7, ½8, v. és ü. ½2 és ½3-kor is.)

BELVÁROSI HIRADÓ (T.: 181—244): Bálnavadászat. — Lehár az Operában. — Rajzos híradó az angol-amerikai ellentétekről. — Teljút. — Híradók. (10—21 óráig.)

BETHLEN (Hollywood) (T.: 225-...): Négylovas hintó. (Hajmássy.) (¼4, ¼6, ⅛8, sz., v. és ü. ½2-kor is.)

CAPITOL MOZGÓ (Telefon: 134—337): Bengázi. (Tasnádi Fekete Mária.) (½1, ½3, ¾5, 7. v. és ü. 11, ½2, ¾5, 7.)

DAMJANICH (Telefon: 425—644): Lidérczény. (¼4, ½6, ½8, v. és ü. 11 és ½2-kor is.)

DEÁK (DÉCSI) (T.: 121-343, 125-932): A fehér emberek. (Tasnádi Mária.) (½2, ¼4, ½6, ½8.)

DUNA (LLOYD) (Telefon: 111—994): Négylovas hintó. (Hajmássy.) (¼4, ½6, ½8, v. és ü. ½2-kor is.)

ERZSÉBET (VESTA) (T.: 222—...): Lidérczény (11, ½2, ¼4, ½6, ½8.)

FORUM FILMSZINHÁZ (IV., Kossuth Lajos-u. 18 Tel.: 189—707, 189—543): Lezárt ajkak. (¼4, ½6, ½8, v. és ü. 11-kor is.)

HIRADÓ FILMSZINHÁZ (T.: 222-493): Nyereg és gyeplő. — Lehár az Operában. — Rajzos híradó az angol-amerikai ellentétekről. — Erdő mellett. — Híradók. (9—21 óráig.)

HOMEROS (Telefonszám: 496—178): Szirlusz. (Karády.) (¼4, ½6, ½8, v. és ü. ½2-kor is.)

IPOLY (Csáky-u. Telefon: 292—628): Szirlusz. (Karády K.) (¼4, ½6, ½8 sz., v. és ü. ½2-kor is.)

JÓZSEFVÁROSI (Telefon: 131—316): Fekete liliom. (¼4, ½6, ⅛8, sz., v. és ü. ½2-kor is.)

KAMARA FILMSZINHÁZ (T.: 423-901): Katyi. (11, ½2, ¼4, ½6, ⅛8.)

KASZINÓ FILMSZINHÁZ (T.: 185-329): A láp virága. (Jávor, Fényes Alfr.) (¼4, ½6, ⅛8, sz. ½2-kor is, v. és ü. 11-kor is.)

KORZÓ (IV., Váci-u. 9. Tel.: 182—818): Szerelmes asszonyok. (Gaby Morlay.) (¼4, ½6, ⅛8, v. és ü. 11-kor is.)

KULTUR MOZGÓ (Telefon: 188—120): Halálos esők. (Karády.) (¼4, ½6, ⅛8, v. és ü. ½2-kor is.)

MESEVÁR (Tel.: 114—502): Alkalom. (Karády.) (¼4, ½6, ⅛8, v. és ü. ½2-kor is.)

NEMZETI APOLLÓ (Tel.: 222—002): Fények az éjszakában. (Alida Valli.) (¼4, ½6, ⅛8, sz. ½2, v. és ü. 11 és ½2-kor is.)

NYUGAT MOZGÓ (Telefon: 121—022): Szirlusz. (Karády.) (¼4, ½6, ⅛8, sz, ½2, v. és ü. 11 és ½2-kor is.)

OMNIA MOZGÓSZINHÁZ (T.: 130-125): Anna Mária (Szörényi Éva). (¼4, ½6, ⅛8, sz. ½2, v. és ü. 11 és ½2-kor is.)

PEST (PALACE) (Telefon: 221—222): Egy szív megáll. (Karády, Nagy I.) (11, ½2, ¼4, ½6, ⅛8.)

PETŐFI (UNION) (Tel.: 428—478): Szirlusz. (Karády K.) (¼4, ½6, ⅛8, v. és ü. ½2-kor is.)

RADIUS (Tel.: 122—098 és 128—554): A négyarcu asszony. (Francoise Rosay.) (¼4, ½6, ⅛8, sz. ½2, ¼4, ½6, ⅛8, v. és ü. 11-kor is.)

RÁKÓCZI (PHÖNIX) (T.: 426—328): Sarajevo. — Dolgozik a Zöldkereszt. (11, 1, 3, 5, ⅛8.)

SCALA FILMSZINHÁZ (T.: 114-411): Családunk szégyene. (Turay, Vaszary, Mály.) (¼4, ½6, ⅛8, sz., v. és ü. ½2-kor is.)

SZITTYA (CITY) (Telefon: 111—140): Anna Mária (Szörényi Éva, Szilassy László.) (½4, ½6, ⅛8.)

SZIVÁRVÁNY (REX) (Tel.: 228—620): Szirlusz. (Karády.) (¼4, ½6, ⅛8, sz., v. és ü. ½2-kor is.)

SZÉKELY (OLYMPIA) (T.: 226—425): Szerelmi vihar. (Boyer.) (11, ½2, ¼4, ½6, ⅛8.)

TOLDI (RIALTO) (Tel.: 224—443): Szirlusz. (Karády.) (10, ¾12, ½2, ¼4, ½6, ⅛8, v. és ü. 11, 1, 3, 5, ⅛8.)

TURÁN (Nagymező-u 21. T.: 120-003): A király bolondja. (M. Simon.) (11, ½2, ¼4, ½6, ⅛8.)

UJBUDA (SIMPLON) (T.: 268—999): Négylovas hintó. (Hajmássy.) (¼4, ½6, ⅛8, v. és ü. 11 és ½2-kor is.)

A DEBRECENI Csokonai Kör a szatmárnémeti Kölcsey Társaság meghívására Szatmárnémetibe látogatott, ahol ünnepi előadó-ülést tartott. Papp Károly dr. egyetemi tanár, Csobán Endre főlevéltáros és Sárközy Lajos lelkész tartottak előadást.

PROLONGÁLVA! Felnőtteknek! Hétfőn és pénteken **Az ember nincsen fából!**
16 éven felülieknek! HARSÁNYI és VASZARY tréfák
Szerda, csüt., szomb., vas. **Az ügyvéd és a férje**
Jegyek 1—3 P-ig
Verneuil remek vígjátéka 3 felv.
A **Nemzeti Bábszínházban** Podmaniczky-utca 8. Telefon 123-071

1943 márc. 3 péntek

A KASSAI KAZINCZY *kiállítást rendezett*

A felvidéki festők törekvései — Adat… újabb külföldi szerepléséről — A 78 éve…

A kassai *Kazinczy-Társaság* elhatározta, hogy megrendezi a felvidéki és kárpátaljai festők nagy seregszemléjét Budapesten. Egyízben már bemutatkoztak a Felvidék festői, azóta azonban sok változás történt és most már gondosabb előkészítés után, megfontoltabb programmal léptek a nyilvánosság elé a Kazinczy-Társaság tagjai.

Dr. *Ruttkay* György, a kiállítás rendezője, a kassaiak vezetője a következőket mondja:

— *Hirdetjük a szellemi erők összpontosításának fontosságát és szükségességét, hogy ezt látóvá, a megoldásra váró adatok megértőjévé nemesedjék az ember. És mert lényegénél fogva éppen a képzőművészet jelenti legteljesebben az anyag legyűrése érdekében folytatott harcot, reánk, látó, hivatásunk fontosságát érző képzőművészekre hárul elsősorban a belső szellemi arcvonal kiépítésének és ezáltal a háború utáni időket irányító emberi lélek átalakításának magasztos feladata.*

A festők az ország megismertetésének szolgálatában

Természetes, hogy — ahogy a felvidéki festők mondják — „a tájegységben élő alkotók" művészete bizonyos nemesebb értelemben vett *helyi művészetet teremt*, tehát szükségképpen megszólal a felvidéki tájnak és környezetnek s általában az ottani életnek hangja ezen a kiállításon. *A seregszemle érdekessége tehát ilyen esetben az lehet, hogy megismerhetjük a táj különleges szellemét, ami, ha igazi művészek vonulnak fel, érdekes és üdítő élmény.*

Ha végigjárjuk a termeket. Budapesten úgyszólván teljesen ismeretlen nevekkel találkozunk.

A tárlat vezető szerepet játszó festői láthatóan *Jaszusch Antal* és *Jakoby* Gyula.

Jaszusch Antalt elsősorban a hazai táj foglalkoztatja. Hideg színekkel dolgozik, *képei túlnyomó részén a kék dominál.* Jól megérzi a lényeget, alakjait bizonyos naivitással ábrázolja, a tárgyakat élesen megrajzolja, minden barázdát, a hegyes vidék minden részletét jól kidolgozza. Alakjai és a háttér között a legtisztább és legharmónikusabb az összefüggés a «Hazafelé» című képén, míg legnagyobb képei nem keltik ezt a hatást.

Ugylátszik a felvidéki hegyek sem vetettek gátat az európai hatásoknak, mert *Jakoby* Gyula egész könnyed, franciás stílusban dolgozó festő. Városi polgár, témái is városiak. Vérbeli festő, aki láthatólag örömét leli a munkában. Legjobb képei: Olvasó asszony, Önarckép.

A programban hangoztatott célkitüzéseknek leginkább *Sárpataky* László felel meg, akinek «Ruszin ház», «Kútnál», «Malom» és *egyéb képei valóban az Erdős-Kárpátok vidékének alakjait és tájait mutatják be.*

Friss szín- és fényelképzelésekkel hat két kitünő festő: *Collinszky* György, aki teljesen városi témákkal foglalkozik («Hangverseny után») s *Pleidell* János, akinek széles ecsetkezelése, erős, ragyogó színei Aba-Novákra emlékeztetnek, mások Szőnyi István hatását fedezik fel a komáromi festő érdekes képein («Dnyeper», «Munka közben»).

Az első teremben *Terbóts* Gábor felel meg különösen «Munka a hegyekben» című igen hangulatos képével a hangoztatott tájprogramnak.

A kiállítás egyik legjobb képe *Farkas* András munkája: a «Mosónők» pompás vonalaival tünik fel. A kép El Greco-szerü ezüstfehér színárnyalatai emlékezetesek maradnak.

A szobrászok közül *Csicsáka* Ottokár monumentálisra törekvő és *Löffler* Béla jól jellemzett alkotásai tünnek ki.

A fevidékiek céljaival kapcsolatban meg kell említeni, hogy egy kiváló budapesti festő, *Hatvani-Perlusz* Gyula már évek óta programjába vette, hogy az ország különböző tájait *rendszeresen* megfesti. *Hatvani-Perlusz* jelenleg is *Erdélyben tartózkodik*, legutóbbi csíki képei éppen a Nemzeti Szalonban keltettek feltünést. Hasonló törekvéseknek békeviszonyok között még nagy idegenforgalmi és propagandajelentőségük is van. Külföldi kiállításokon ilymódon úgy meg lehet ismertetni a tájakat s az ilyen kiállítás úgy kell hogy hasson ránk, mintha vasúton jártuk volna be a vidéket.

Az idei velencei Biennálén ez nem így történt, de nem is ez volt a cél. A Biennálé igazgatóságának ugyanis az volt az előírása, hogy *az utóbbi húsz év kiemelkedő művészi eseményeit tükröztesse vissza a kiállítás. Így külön termet kapott Aba-Novák, akit Olaszországban jól ismernek, mert Mussolini díját, amelyet a külföldi festők számára tüztek ki, elsősorban ő nyerte el. Külön termet kapott Rudnay Gyula s nagyobb gyüjteményt mutattak be Basilides Barna és Pekáry István müveiből is, miután ők a római Akadémia ösztöndíjasai voltak,* s az utóbbi a római Operában színrekerült egyik Liszt-balett díszleteit tervezte.

A Biennálén Molnár C. Pálnak — az olasz lapok szerint — *már az első napokban nyolc képét vették meg és az eladott képek összege 150.000 líra körül mozgott.*

A magyar festők ezenkívül a berlini Nationalgalerie-ban is szerepeltek, majd a drezdai Künstlerhausban is. A kiállítás anyagát vasúti kocsikon szállították ki s ez a körülmény a nagy kompozíciók elvitelét megakadályozta. Ennek ellenére nagy anyagot mutattak be a magyar festők és az akció méreteire jellemző, hogy 88 festő 508 képét gyüjtötték össze. A magyar kiállítás 26 termet töltött meg.

A kiállítás rendezője, *Csánky* Dénes, a Szépmüvészeti Múzeum jelenlegi főigazgatója *négy tájképet állított ki, amelyeket legutóbb Erdélyben festett.*

Csók István, a 78 éves nagy, modern festő — akinek balesetéről annakidején hírt adtunk — betegsége miatt nem szerepe-

Villany, hat. eng. rádióelad. és szervice iparengedélyem van.
Közi emüködő
pénzestársat keresek.
Üzletbejárás jellegü.

Ma hallo…

Háborús csoda

— Elbeszélés —

Irta: **Darkó István**

A falu előtt hosszanti árok vonult el, abba szökkent előre Forintos Jóska. A harcikocsik megállottak az árkon túl, a nyirfák között és onnan támogatták tüzükkel a Jóska csapatát.

A falu amolyan akácos, kútgémes, zsupfödeles házak csoportos együttléte volt. Temploma is állott, tornya is, de Jóska már tudta, hogy mikor majd beérnek a falu közepébe, s megszállják a templom környékét, megint valami bolseviki disznóságot találnak a testes torony alatt.

Igy messziről csak szépet mutatott a falu képe. Megbontott szalmakazlak is állottak a szélén s az egyik üszkösoldalú boglyát horpadt, csontos, foltos tehén szálanként bontogatta. A feje mozgása is jól látszott, amikor hátrafelé huzogatta száraz ennivalóval telt képét

A hadnagy úr pár méterrel Jóska előtt feküdt, túlnan az árkon, a tarlón. Füttyentett most egy éleset és karjával előre intett, a falu irányába.

Felugrott Forintos Jóska a többiekkel együtt, nagy levegőt húzott a tüdejébe és jókedvűen szaladni kezdett előre.

Ezideig nem tudta, hogy mióta kint van a harcban, mindig miért vannak ilyen kiderült kedvek a mellében. Otthon, Szentpéteren nem tartozott a vígabb legények közé. Inkább úgy szólítgatták még a mulatságos alkalmakon, farsangi táncon, tengerimorzsoláson is, hogy orralógatását mikor hagyja már abba?

Gyerekkorából maradt a szívében a szomorúság öröksége. Édesapja, idősebb Forintos Jóska még tizennégyben hadimagányban, majd meg teljes hadiárvaságban hagyta a családját. Jóska édesanyja görbe



„A magyar művészetért"-kiállítás a Műcsarnokban. „Hiszek Magyarország feltámadásában!" Csók István festménye

kéjét, akibe a levelei is benne vótak, s akit mind mutogatott nekem, hogy azt ne hagyjam el, ha neki baja találna esni.

arraviszen majd az utam, ahol szegény öregem nyugoszik.

— Azt ne hidd, — mondta Kerekes kovács. — Arra neked nincs is képzeleted, hogy mekkora ország az.

— Tudom, hogy nehezen kerülhet rá a sor, — bólintott Jóska, — de legalább hagy tudom. Mi vót a község neve?

— Várj csak egy keveset, — felelte Kerekes kovács. — Arra is soká emlékeztem. Csakhogy rosszabbul fog mán a fejem... Vén ember feje... Várj csak... Godenkó... No ládd, most eszembe gyött, hogy annyira megvallatsz. Godenkónak hítták.

Ezért ment hát jókedvűen a harcba Forintos Jóska. Arra járt az esze szűntelenül, hogy nem is a nagy, csúf idegenbe megyen, meg valaminő nagy veszedelmek kellős közepébe, hanem édesapja nyugvóföldjét, annak a táját, környékét tapodni, a közelébe elérkezni, arrafelé járogatni. Ha nem is egészen és teljességgel, mert bizony irdatlan szörnyűséges nagy világ az ott, hanem azért mégis egy kicsit meglátogatni megyen apja sírját, a környékét annak, a közelét a földi hantok alatt nyugovó öreg, pipás Forintosnak.

Mert úgy hítták az apját, pipásnak nevezték. A pipa soha, egy percre ki nem szakadt volna a szájából. Otthon is, a barátai, maga Kerekes kovács és a Jóska édesanyja is úgy mondogatta sokszor, igen jól a Jóska emlékezetében maradt, hogy talán avval a pipával a szájában alszik is az öreg. Merő csoda, hogy a dunna egyszer ki nem gyullad miatta. Talán még az evés alatt is ott van a szája csücskében, úgy mondogálták, s egy nyelés, egy szippantás, megint egy étel, megint egy füsti ráadás, így folyik az étkezése.

Mióta idekint volt a veressé vált oroszok országában Jóska, mindig csak azon motoszkált az esze, hogy talán erre is járhatott az öreg, talán éppen ezen az úton vonult ő is danolva, vagy port nyelve, szomjasan. Ta-

Csók István

Megint elhasaltak s ahogyan futásuk abbamaradt, egyenes vonalba csúszva sebesen folytatták a puskájuk megszőlaltatását. Úgy járt a Jóska keze a puskán, mintha verklit forgatott volna. Ujjai sebesen, ügyesen, tapogatva mozogtak. A szeme még a falu házainak ereszalját, ablakdeszkáit is megkereste, az alsó ablakpárkányokat, ahonnan torzonborz ellenségei villantgatták feléje a tüzet.

Percnyi szünet támadt a harc dühöngésében. Hasznosabb állásba igazodtak azalatt. Telek Jani guggolva szaladt végig a soron és ládájából ügyesen szórta feléjük a töltények pótlását.

Jobban körülnézett akkor Forintos Jóska is. Úgy látta most már közelről a házak sorát, az akácos kis falut, hogy a templom mellett hegynek kanyarodó út vonulását is meg tudta figyelni. Nagy fekete kutya ugatott az egyik udvarban. Felállott a kút kávájára és befelé tekintgetett a kútba. Rőzsefészek, gólyatanya is volt vagy négy-öt ház kéményén. A foltos tehén elindult a szalmakazal mellől s megszokott útján, kényelmesen lépegetett befelé a faluba.

— Jobban fedezni, — ezt kiáltották most egymásnak láncosan és Jóska is továbbadta a parancsot.

Átnézett a többiekre és látta, hogy kézi ásójukkal a fejük előtt megigazítják az árok partját. Sekélyes árok volt az, ahová bekerültek, alig volt annyi vályúja, amennyi egy gyermekringató fatekenőnek odahaza.

Leoldotta az ásóját és féloldalra dűlve fekvésének jobb helyét kezdte kiásni. Könnyen szaladt be a szerszám a porhanyóba, azért hát szorgalmasan dolgozott.

Derekas fedezéket teremtett magának. Még egy jókora ásóvágást tett és feje irányába dobta a földet.

Akkor koppant valami a kiásózott földben és eléjetűnt a pipa. Elfeketült szárán, sírjából feltámadt, kupakos testén megigézetten csodálkozott Jóska. Kezébe vette, megforgatta, rozskotó ujjaival tisztítva dörzsölte

UJ IDŐK SZERKESZTI HERCZEG FERENC

XXXIV. évfolyam, 16. szám.
Budapest, 1928 április hó 15.



Magyar gyűjtők kincsesházából. Báthory Erzsébet. Csók István festménye
Fónagy Aladár gyűjteményéből

Kiadóhivatal: Budapest, VI., Andrássy-út 16.

Ára 50 fillér

Magyar írómesterek

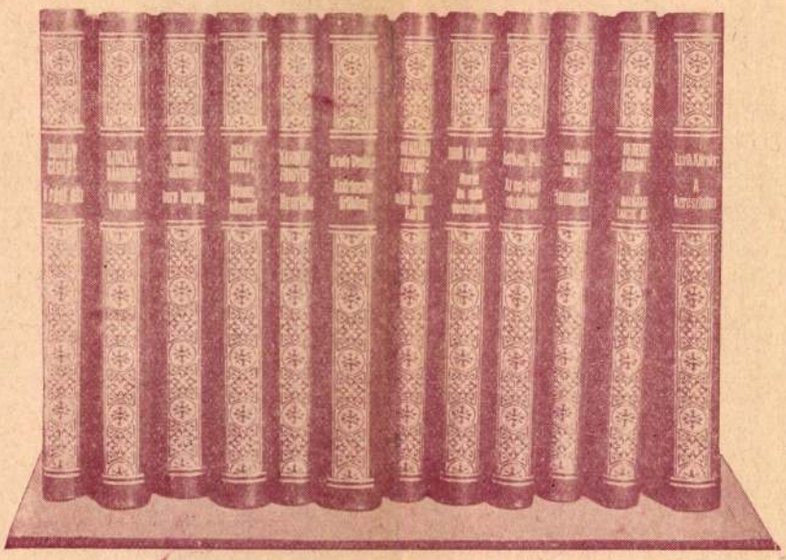

I. sorozat
A Petőfi-Társaság jubiláris könyvei

Bársony István: Délibáb.
Csathó Kálmán: Miért nem ment hozzá nagymama nagyapához?
Farkas Pál: Elbeszélések.
Herczeg Ferenc: A Lánszky-motor. A költő és a halál.
Lampérth Géza: Mégis Mátyás. } Egy kötetben
Sas Ede: A megújrázott élet. }
Lázár István: A Nilus rózsája.
Lőrinczy György: A boldogság császárja. } Egy kötetben
Falu Tamás: Nyolcvanas évek. }
Pekár Gyula: Az ezüsthomlokú vándor.
Surányi Miklós: Noé bárkája.
Tanulmányok. }
Elbeszélések. } Irták a Petőfi-Társaság tagjai.
Költemények. }

A 12 kötetből álló sorozat ára valódi
aranynyomású félbőrkötésben 96 pengő.

II. sorozat

Ebben a sorozatban tizenkét kiváló magyar író tizenkét reprezentativ munkáját, tartalmának megfelelően, **díszes** köntösben bocsátjuk a magyar közönség elé.

A tizenkét kötet címe:

Biró Lajos: Marie és más asszonyok.
Bródy Sándor: Imre herceg.
Farkas Pál: Az es-riadi rézbánya.
P. Gulácsy Irén: Hamueső.
Hegedüs Loránt: A halhatatlanok útja.
Herczeg Ferenc: A milói Vénusz karja.
Karinthy Frigyes: Heuréka.
Krudy Gyula: Andrásecsik öröksége.
Lovik Károly: Keresztúton.
Pekár Gyula: Vénusz könnyei.
Tormay Cécile: A régi ház.
Ujhelyi Nándor: Tabán.

A sorozat ára valódi **aranynyomású félbőrkötésben**
96 pengő.

Megrendelhető 12 havi részletre.

Singer és Wolfner irodalmi intézet r. t. kiadása, Budapest, VI., Andrássy-út 16.

Megrendelési szelvény a boríték 4. oldalán.

Csak egy éjszakára

Meg egy nappalra. Szóval huszonnégy órára elevenítsük fel a tavaly karácsonykor elkezdődött pinceéletünk emlékezetét. De nem ájtatos elmélkedéssel, hanem olyanféleképpen, mint ahogyan a hithű zsidók ülik meg ötezeréves viharos történelmük emléknapjait. Akik sátoros ünnepekkor valóban sátort építenek és húsvétkor kovásztalan kenyeret esznek.

A karácsony és a szilveszter hangulatát ne rontsuk vele. De valahogyan úgy képzelem, hogy január valamelyik ködös, fagyos hajnalán a «házparancsnokká» visszavedlett házmegbízott kongassa meg az udvari kolompot. (Mert ezt a vasúti sínszerű vasmarhaságot őrizzük meg ereklyeként!) És akkor a tisztelt ház összes lakói légó-cók-mókjaikkal felszerelve vonuljanak le a nyaktörő csigalépcsőn az ismét óvóhellyé «átvarázsolt» pincébe. A vízcsapot persze el kell zárni és a villanyvilágítást kikapcsolni!

Ott lent mindenki foglalja el tavalyi helyét. A napot kezdjük el — ugyanúgy, mint tavaly ilyenkor — azzal a lélekemelő, de testlesujtó negatívummal: hogy nem mosakszunk és nem borotválkozunk.

És kezdjük el az idegesítő piszmogást a büdös és maszatos olajmécsesekkel. Aztán tegye fel mind a harminc család reggeli teavizét a pöttömnyi sparherdre. És kezdődjék el az üdítő malomjáték a teáskannák tologatásával a peremről a főkusz felé és megfordítva. Az ezzel járó veszekedés már magától fog adódni. A tűzhely felett pedig csak szárítsák újból Kovácsék a hiányosan mosott gyerekroknikat, hadd csöpögjön csak a kétes tisztaságú zoknilé mások — nem kevésbbé kétes tisztaságú — teavizébe.

Az ízetlen reggeli kényelmetlen elköltése után kiki a maga mesterségét folytassa. Az asszonyok kezdjék meg az ebédfőzés közelharcát. Közben pedig a Szabóék Mariskája fenyegesse meg a naccságákat, hogyha nem csinálnak helyet azonnal a reinjében, hát feljelenti az egész reakciós — akarom mondani: zsidóbérenc — társaságot a «pártnál».

A férfiak vágjanak fát, ássanak kutat, cipeljenek csöbröket és gyúrják, gyúrják az illatos sztearint. A gyerekek pedig menjenek... Na hova menjenek? — Természetesen a többiek idegeire.

Az sem ártana; ha mindeközben néhány repülőgép keringene a város felett azzal a konok, monotón, kísérteties bogárzümmögéssel.

Azután ebédeljünk. Hokkedliken kuporogva, ölbetett tányéron. «A» tányérból, «a» kanállal. Délután pedig böngésszük át mécsvilág mellett hunyorgó szemel a «Kitartás» című sajtótermék valamelyik régi számát azzal — a pártállás szerint rém-, avagy örömhírnek minősíthető, de mindenképpen hazug — közleménnyel, hogy a német felmentőcsapatok visszafoglalták Bicskét.

És este! Foglaljuk el szokásos ülő- vagy fekvő-, egy szóval kuporgó helyünket, szomszédunk csizmája orrunkat verdesse és lógjon szemünkbe szomszédnőnk kócos hajfürtje s a következetesen későn érkező Stocker bácsi tapossa le lelógó lábunkat. És kezdődjék el minden idők leggyönyörűségesebb hangversenye: a szuszogások, hortyogások, krákogások, köhögések lekottázhatatlan szimfóniája.

A két-két órás dermesztő kapuőrséggel megszakított éjszakai nyugalmunk idején pedig álmodjuk hozzá a többi jókat. A nyilas razziákat, igazoltatásokat, kemerádok beszállásolását, sáncásást és barrikádépítést.

És ha másnap hajnalban — harangzúgásra, villanyfényre vízvezetékcsobogásra és villamoscsilingelésre — felébredünk, akkor kezdjünk el sürgősen őrülni. Örüljünk annak, hogy idén koplalhatunk és fázhatunk. Hogy élünk!

Kunszery Gyula

Minden máskép van...

Karácsonyi cikk. Ez is csak emlék. Mint az ünnep első napján a reggeli, amihez a tea mellé pirított kenyér, vaj, egy kis patkó és két-három az egykori hatvannégy (!) oldalról harminckét oldalra fogyott, háborús ujság járt, melyekben eleinte még benne volt az obligát *Hunyady* Sándorka elmélkedés arról, hogy miért sütnek a konok háziasszonyok ugyanannyi diós beiglit, mint mákosat, amikor pedig a mákos mindig pártában marad.

Karácsonyi melléklet. Ez is csak emlék. A régi *Magyar Nemzet* gárdájának parádés felvonulása egyszer Erdély városaiban, máskor meg a külpolitika izgalmas birodalmában. Mennyi gond, vetélkedés, ujságírói kedv.

Karácsonyi ünnep. Ez is csak emlék.

Egész szabadon?

Ebben az évben a legtöbb gyertya a fákon — ha lesznek — és az elhalt kedvesek arcképe előtt — ha megmaradtak — csak gondolatban ég. Egy ilyen gyertyát hálából és emlékezésből a nyilvánosság előtt gyujtok meg — *Karinthy* Frigyesért égjen.

Hálából, mert tavaly az ostrom első két hetében az ő könyveit olvastam legtöbbet. Tavaly karácsonykor még vidéki jóétét lelkek — mert ez is csak emlék, hogy voltak ilyenek — egy rubensi ecsetre méltó, fehérhúsú pulykát küldtek és a kis karácsonyfára, a gyertyával sötétebb időkre kellett takarékoskodni, pótlásul makaroni-gyertyaimitációt kötöztünk. Ragyogóan tiszta idő volt. Már koradélután tudtuk, hogy a város körül az ostromgyűrű bezárult. Vártuk az oroszokat. És a biblia mellett Karinthyt kezdtem újra olvasni karácsony este.

Tudatos választás volt. Ezekben a napokban, amikor az emberek leginkább rettegésből már Krisztust kezdték mondani, de gyávaságból Barabást szolgálták tovább, jó volt ismét felkészülni arra, hogy — minden máskép van.

Ha semmi más, a Krisztus vagy Barabás novella és a „minden máskép van" mondása biztosítaná Karinthynak a halhatatlanságot. Félszázadot, legalább is ezt a magyar félszázadot ember tökéletesebben három szóban össze nem sűríthetné, mint Karinthy tette, amikor fanyarul annyit mondott: *minden máskép van* ..

Nemcsak nálunk Magyarországon, talán az egész európai irodalomban a maiak közül a legracionálisabb író, Bernard Shaw kivételével Karinthy Frigyes volt. Csak az értelem lehet olyan meglepő, olyan váratlan, olyan egészen meghökkentő, mint Karinthy. A ráció volt lénye és csillaga, multja, melyet tudatosan keresett a XVIII. század nagy francia gondolkozóinak világában és jelene. Ez a ráció hajlott meg bölcsen a kiszámíthatatlan, az értelmetlen, a szabálytalan előtt, amikor azt mondta — minden máskép van.

Igen, így kell meghajolni, ahogy ő tette.

Csak a legfőbb dolgok történnek a nemzetek és az egyének életében egészen törvényszerűen, csak nagy átlagban és a legnagyobb vonásokban lehet valamit kiszámítani és előre felvázolni. Egyébként a szakemberek soha annyiszor és úgy meg nem buktak, mint napjainkban. Mert minden máskép van.

Ha pedig minden máskép van, miért csodálkozol?

A Karácsony? „A béke, az otthon, a család és a nyugalom ünnepe." Így tanultad. És azé, ami mindezt hordozza és teremti A szeretete. Így tudtad.

Most máskép van? És miért éppen ez ne lenne máskép?

Békesség a földön és jóakarat. Korrigáld a mennyei szózatot? Jóakarat, de csak a jóakaratúaknak? Lehet, hogy ez is máskép van és szabad-e korrigálni a mennyei szózatot? Ki tudja.

Mi közöttünk sokan vannak, akiknek karácsonyai, amíg élnek, már változhatatlanok. De a földi szózatokból ezután csak azok érdekelnek, amelyek talán egy milliméterrel közelebb visznek ahhoz a világhoz, melyben a ráció már majdnem egyenrangú az irracionálissal, melyben a család nem szabályszerűen, hanem csak kivételesen, a hiányzók köre, az otthon — otthon, a béke — béke és a Karácsony majdnem Karácsony.

Egy olyan távoli világ, amelyben már nincs minden máskép.

Vámos Magda.

A varázsló karácsonya

A varázslót *Korti* Lajosnak hívják és a Frangepán-utca egyik több mint százlakásos bérkaszárnyájának szoba-konyhás lakásában lakik. Riadtan pislog, amikor belépünk a kis szobába, amelynek asztalán petróleum gyorsfőző ég sisteregve és enyhe bűzt áraszt. Csodálkozik, hogy megtudtuk címét, hiszen — amint mondja — őt nagyon kevesen ismerik Budapesten.

Pedig érdemes megismerkedni Korti mesterrel, a varázslóval, aki úgyszólván a semmiből készíti — egyelőre csak saját használatára — az illúziót. Hamarosan felenged merevségéből és büszkeségtől csillogó szemmel mondja, hogy a petróleumfőzőben nem petróleum, hanem egy általa készített titkos szer ég. Kinyit egy szekrényt, különféle gyanús folyadékokkal telt üvegeket rak az asztalra. Egy csésze forró vízbe néhány csepp barna folyadékot önt: rumszagú, teaízű, édes folyadékot kóstolhatunk.

Most valami port kever forró vízbe. A porból pép lesz és a pépnek — ó mily csoda — tejbegríz íze van. Új por — új íz. Ez alkalommal krumplipüré. A varázsló ravaszul mosolyog és egy dobozból újabb port szed elő. Néhány percnyi hókusz-pókusz és csalódásig hű fasírthús-ízt kóstolunk.

Korti mester elmondja, hogy nincsen olyan étel és ital ezen a világon, amelynek az ízét csalódásig híven ne tudná leutánozni. Ma este egyébként vendégség lesz nála és a vendégek általa feltalált „szintikus lakomán" vesznek majd részt. „Bor" is lesz..

Megkérdezzük, cogy vajjon gyakorlati úton is értékesíteni fogja találmányát. A mester elkomorul.

— Sajnos — mondja —, a földmívelésügyi minisztérium, amelynek hatáskörébe a mesterséges tápszerek engedélyezése tartozik, nem engedélyezte találmányaimat azzal az indokolással, hogy nincs semilyen tápértékük.

— Ha így áll a dolog, mondjuk, akkor mit csinál a „szintétikus lakomán" résztvett vendégsereg? Mert hiszen csupán ízzel és illúzióval nem lehet jóllakni...

— Oh, erre is gondoltam! — mondja felcsillanó szemmel a varázsló. — A lakoma után sültkrumplit eszünk.

És elkomorodva hozzáteszi:

— Azt megszerezni, — az volt az igazi varázslat...

Gyöngyi László

Szellemek varázslata

Bárdos Artur
új Faust-fordításából

SZELLEMEK:

Sötét boltozatok,
Tetők, oszoljatok!
Derűs, lebegő, kék,
Nyájas levegő-ég
Hónoljon ott fenn!
Foszolj szét sötét,
Komor, felhős ég,
Villanó csillagok,
Szelídebb, szebb napok
Ragyogjatok fel!
Lengj be, szellemi-szép,
Lenge mennyei nép
S hajlongva, ingva,
Rajokban ringva,
Zengjetek tovább
S lengjetek odább,
Erre meg arra,
Kerge utakra...,
Lepletek tarka,
Lengő szalagja
Tarkán takarja
A rétet, mezőt,
A szép zöldelőt,
Ráborul csokra
A lugasokra,
Hosszú sorukra...
Bennük szerelmesek
Ajka esküt rebeg.
Lugas lugasra!
Kúszik magasra
Virágos inda
Terhét nem bírja
S kibuggyan a szöllő,
Kádba, présbe ömlő
Leve eláradt,
Borpatak támad,
Habzó bor gőzölög
Drágakövek között,
Áradó patakja
Maga mögött hagyja
A hegyet, a völgyet
És tavakat tölt meg
Csupa pezsgő borral,
Pezsgő bor-mámorral!
Suhanó madárka
Csőrét belemártja
Kéjt szippant belőle,
Mámoros lesz tőle,
Úgy repül a napnak,
Derűs szigeteknek,
Mik a hátán a habnak
Csalókán libegnek.
Rajtuk kórusokban
Ujjongók zengenek,
Berkekben, bokrokban
Táncolók lengenek,
A szabad ég alatt
Vigadva rajzanak,
Hegyeken kúsznak,
Vizekben úsznak,
S vizek felett
A légben lengenek.
Mind távol hont keres,
Élet felé repes,
Hol messzi határban
Szép csillagvilágban
Üdv és boldogság van!

Goethe

Svéd humor

Dalarna a legsvédebb svéd tartomány, a dal, a romantika földje; itt élt sokáig Selma Lagerlöf is. Dalarnában van egy Orsa nevű község, amelynek oly nagyok a bevételei, hogy polgárainak nem kell adót fizetni. Orsa község egykori elöljárója, Per *Anderson* szűkszavú ember volt, ki sehogysem volt megelégedve a község házassági statisztikájával.

Egyszer egy ünnepségen, amelyre majd az egész község hivatalos volt, az egyik városi személyiség megkérdezte Per Andersont.

— És mondja bíró uram, mennyi lakósa van a községnek?

— 1640 — volt a válasz.

— És mennyi lakósa volt ezelőtt tíz évvel?

— 1640 — vetette oda Per Anderson.

— Ejnye — csodálkozott a városi úr — és hány lakosa lehetett ezelőtt 25 évvel?

— 1640 — szólt Per Anderson.

A városi úr kezdte elveszíteni türelmét. — De ezelőtt 100 évvel...

— 1640 — vágott közbe Per Anderson.

— Az ördögbe is, hogy lehetséges ez?...

— Egyszerű dolog — válaszolt Per Anderson. — Valahányszor gyerek születik a faluban, egy legény mindig eltűnik a faluból...

K. S.

Szegény öregek

A mostani karácsony alkalmával Rózsika néni miatt vagyok megakadva. Mert hogyan is üdvözöljem, mit kívánjak neki és milyen szavakkal csepegtessem belé a reményt és a biztatást? Valamikor a békében, úgy hiszem, a Rózsikák még tűzről pattant fiatal menyecskék voltak, de ez a Rózsika, szomszédom, nagyon is néni: kereken hetvenöt éves. Számtanácsos özvegye és a számtanácsos fiatalon halt meg, még csak kevés évet szolgált a nyugdíjból és a mai infláció kincstár mindössze hetvenezer pengővel küldi Rózsi nénihez a postást.

Mit mondjak hát neki karácsonyra? És egyáltalán, ezen a mostani szomorú karácsonyon, borús ünnepen, mivel lehetne vigasztalni a Rózsika nénikét meg a Pista bácsikat, minden rendű és rangú öregeket, nyugdíjas újságírókat, élelmedett viceházmestereket és azt a rengeteg embertársamat szerte az országban, akik nehéz batyuként cipelik korukat meghajló hátukon? Hiszen kétségtelen, hogy mai világunkban éppen az öregek sora folyik a legrosszabbul. Körülnézek a nagyvárosban, a sárban és ködben elmerülő barátságtalan pesti utcákon és fájó szívvel kell látnom, hogy telve van fázó, didergő és megkopott öregekkel. Budapest ma az elhagyott öregek városa, mintha szép épületeinkkel együtt a fiatalok is megritkultak volna.

És azt is nyomban látnom kell, hogy az öregek sorsa még szomorúbb, mint a fiataloké. Mert a fiatalok rózsás bizalommal remélik, hogy egyszer majd minden jobbra fordul, de egy bizonyos koron túl minden év duplán számít és minden eltöltött napocska kétszeres súllyal esik latba.

Valljuk be, hogy a poétikus öregkor vágyképe már az elmúlt időben is lassan-lassan elmosódott kapitalista világunkból. A békés otthon, a kényelmes karosszék, a párolgó tea lassankint merő illúzióvá vált: regényekhez és mozikhoz fordultunk, hogy feltalálhassuk. A valóságban az öregek is hozzászoktak a mi világunk állandóan remegő nyugtalanságához, a permanens forradalomhoz, a vészhez és a futáshoz. Most végül, e szörnyű összeomlás végpontján, hozzá kell szokniok a hideghez meg az éhezéshez, amit kicsiny öreg testük kétszeresen érez.

Az öregek dolga nemcsak a szív kérdése, hanem több annál. Minden társadalom azon vizsgázik, hogy miként bánik az öregekkel. Bizalmam csak abban a társadalmi rendben lehet, amely biztos öreg kort és nyugalmas napokat ígér. És ezeknek a mai öregeknek milyen csoda tudná a nyugalmas napokat biztosítani?

Ha én Isten lennék, nem forgatnám vissza az utolsó néhány év történetét, mert talán mélyebb tanulság rejtőzik benne. Nem támasztanám fel az ártatlanul elhullottak millióit, mert talán nagyobb zavart jelentene az ő feltámadásuk. Egy csodát azonban mégis tennék: megfiatalítanám az öregeket!

Hát körülbelül ez az, amit karácsony alkalmából Rózsika nénivel közölni szeretnék. Ilyen méla gondolatok közben kívánok neki és évtársainak boldog ünnepeket...

Kósa János

A VÉN TÁLTOS JÓSLATAI

Vén Táltos, a *Magyar Nemzet* közönségének régi ismerőse, az idén is beküldte időjóslását a következő esztendőre. A következőkben adjuk:

Január

Az új esztendő küszöbén minden magyar ember reménykedve tekint a jövőbe; talán a jövő télen nem kell koplalnunk és fagyoskodnunk! Borús napokkal, többször lucskos havasesőkkel kezdődik az esztendő, Vízkereszt napján nagyobb hóesés lesz. Utána derült napok következnek, hideg széllel. Szent Család vasárnapján megenyhül s olvad. De már Antal-napra fodul a szél s megint hidegre fordul.

Február

„Ha fénylik Gyertyaszentelő, az ízéket vedd elő" — mondja a Tsízió. Ebben az évben „fénylik", ami hosszú télre mutat, nem nagy örömére azoknak, akiknek hideg a szobájuk. „Dorottya szorítja, Julianna tágítja" — mondja tovább a bölcs öreg szabály. Így is lesz; kitart a hideg idő a hónap derekáig és csak február második felében enyhül az idő.

Március

Hideg szelek hozzák márciust, farsang vasárnapján (ki gondol most farsangra!?) viharos erejű szél tombol. Franciska napján kiderül és napfényes, de aránylag még mindig hideg napok járnak nemzeti ünnepünkig. Utána beborul és jó tavaszi esőkkel váltakozó időt kapuk hűvös szelekkel. Gyümölcsoltóra jön meg a melegebb légáram.

Április

„Vizes" hónap lesz ebben az évben április. A folyóvizek megáradnak és a mélyebb fekvésű szántóföldeken is víz terjeng. — Az első héten változó idő, feketevasárnapon sebes eső. A rákövetkező hét megint szeles és esős, hátráltatja a mezei munkákat. A nagyobb hűvös és szeles, húsvét ünnepen is csípős szelek járnak.

Május

Vizes április után szép május következik. Már a hónap elején szép és meleg napok járnak, enyhe széllel. Már megszikadt a föld és teljes erővel folyhatnak a mezei munkák. Nagy Szt. Gergely napja táján fokozódik a meleg, nyárias meleg, napfényes időnk lesz. A fagyosszentek ugyan lehűlést hoznak, de nagyobb kárt nem tesznek. Tovább is szép idő jár.

Június

A hónap elején néhány zivataros eső, helyenként jégveréssel. A lég kissé lehül, de pünkösdre megint szép meleg időt kapunk, pünkösd hete is szép. Úrnapja hetében nagy meleg lesz, helyenként zivatarokkal, különösen az ország keleti részén. De azután újból fölragyog a nap és meleg nyári időben foghatunk a várva-várt aratáshoz. Az új termés nem hozza meg teljesen a hozzá fűzött reményeinket, mert sok helyen a tavaszi vizek elnyomták a vetéseket.

Július

Tovább tart a meleg nyári idő, majd Ciril és Methód napján elborul az ég s a rákövetkező napokban helyi esőzések lesznek. Keleti szél támad s elhordja a felhőket, a hónap derekára megint napos, meleg időt kapunk.

Augusztus

A meleg idő az Úr színeváltozása napjáig tart, akkor beborul s változó szelek kergetik a felhőket. 10-e után esősre fordul és Nagyboldogasszony ünnepe is esős. Néhány változó nap következik ezután, de István király napját szép időben ünnepeljük meg. A hónap utolsó szaka egyenletes, nem forró, de szép meleg nyárvégi idővel múlik.

Szeptember

A [illegible] már megindul a rozsvetés és Kisasszonynap táján már néhány kiadós eső áztatja föl a szikkadt földeket. Mária nevenapján tartós esőzés áll be, közben néha kiragyog a nap, de azután ismét elborul és újból csöndes esőket kapnak a friss vetések, jó csíráztató, langyos esőket. Így tart Máté apostol napjáig, amikor hűvös szél támad és az idő kiderül. A jó idő tartósnak mutatkozik, kedvező időjárással foghatunk a szüretnek.

Október

Bő szüretünk lenne, ha lett volna elegendő gálickő. Az első héten szép idő, már a második héten váltakozó, szép napokat szeles, esős napok követnek. Újra meg újra beborul, ha közben egy-egy derült napot nyertünk. A hónap derekán érezhetően hűvösebbre fordul, hajnalban hóharmat csillog a gyepen. Lukács evangélista napja ködös, a lég egyre hidegebb. A következő hét hideg és borús.

November

Mindenszentek napjára a lég megenyhül, a temetőjáró napokon jó idő lesz. Tizedikéig tart a jó idő, akkor megint lesznek kisebb esők. Márton püspök napján megint hidegebbre fordul és erős szelek járnak. A szél esőt hajt, Erzsébetre sáros-esős, hideg napjaink lesznek. Néhány csöndes nap után megint szitáló esőt kapunk.

December

Kezdi sáros-ködös napokkal, náthás, egészségtelen idővel. Miklós-napon szitál a köd, majd hideg szél kerekedik s esőt hoz. Luca napján havaseső, a hőmérséklet leszáll, majd újra megenged. Lázár napján s a rákövetkező napokon már többhelyt havazik, de az igazi tél csak karácsonyra jön meg. Csöndes téli időben búcsúztatjuk 1946-ot.

*

Kérem adataimat az egész esztendő folyamán ellenőrizni.

Vén Táltos

BUNDÁK
SZMERE SZŰCSNÉL ERZSÉBET-KÖRÚT 26 Második emeleten.

DECEMBER 26-ÁN
1 órakor ÜGETŐ

Új könyvek

MOLNÁR ERIK

népjóléti miniszter, aki egyike legkiválóbb szociológusainknak és a marxizmus elsőrangú szakértői sorába tartozik, *Dialektika* című kötetében azokat a tanulmányait, vitairásait és könyvkritikáit gyüjtötte össze, amelyek nagy része 1933 és 1937 között jelent meg különböző folyóiratokban. A szerző annakidején a reakciós korszak kényszerítő körülményei következtében Jeszenszky Erik álnéven publikálta írásait, amelyeket első formájukban a cenzúra alaposan megnyirbált. A *Dialektika* című kötet mélyenszántó esszéi a történelmi szükségszerűség, a véletlen és az előrelátás problémájával, a szükségszerűség és szabadság viszonyának meghatározásával, a természettörvény materialista fogalmával, Marx művének dialektikus mércéjével, továbbá a szabad gazdasági rendszer és a tervgazdaság kihatásaival foglalkoznak. Különös érdeklődésre tarthat számot a *Dialektikus materializmus és pszichoanalizis* című tanulmány, amely arra a kérdésre próbál választ adni, hogy: milyen viszonyban áll egymással a marxizmus és a pszichoanalizis? Különböző területeket dolgoznak-e fel tudományosan, tehát közömbösek-e egymással szemben, vagy pedig részben azonos jelenségkörből merítik tárgyukat?

LUKÁCS GYÖRGY

Balzac, Stendhal, Zola című esszé-kötetében négy magisztrális tanulmányát helyezte közös keretbe. Ezek közül kettő Balzac írásművészetének társadalmi rugóival, egy-egy pedig Stendhal és Zola műalkotásának szociológiai hátterével és szociológiai hatásával foglalkozik. Lukács György *a marxizmus szemüvegén át nézi* Balzacot, Stendhalt és Zolát s éppen ezért lényegesen másképp látja ezeket a sokszor tárgyalt és méltatott világhírű írókat, mint eddigi magasztalóik és bírálóik. A 25 esztendős száműzetésből visszatért kitűnő filozófus és esztéta, aki a demokratikus Magyarországon végre katedrát kapott a budapesti egyetem bölcsészeti karán, nagy szolgálatot tett ezzel a kis könyvével a gyakran homályban tévelygő magyar irodalomtudománynak. Könyve — igen helyesen hangsúlyozza előszavában — az *«irodalmi tisztánlátást»* szeretné elősegíteni.

*

GÁBOR ANDOR

Igy kezdődött... című kötetében azokat a szatirikus és polémikus írásait bocsátotta a magyar közönség elé, amelyeket 1920—21-es bécsi emigrációja idején publikált a Horthy-rezsim ellen. Ezek a negyedszázad előtti cikkek azt bizonyítják, hogy Gábor Andor az 1919-es ellenforradalom első pillanatától kezdve helyesen látta és jól ítélte meg az eseményeket. Amikor még nem volt a porondon az olasz Duce és nem fenyegette a világot a német Führer, Gábor Andor világosan megrajzolta, hogy *hová vezet az akkor még csak megkezdődő Horthy-rezsim útja.* Az *Igy kezdődött...* előszavában a szerző többek között ezeket írja: «Nemzedékek nőttek fel úgy, hogy nem ismerték az elbukott magyar forradalmak után következő szégyenletes évek történetét. Azért lett aktuális ez a könyv, melynek írásai nem a történettudós nyugodt tollával rótták fel az eseményeket, hanem a szatirikus szöges korbácsával csapták az ellenfél hátára.»

CSÓK ISTVÁN

Emlékezéseim című kötete a magyar művészeti irodalom komoly eseményei közé tartozik. Az ecset világhírű mestere, akinek önarcképe az Uffiziban és legjelentősebb művei a nemzetközi képtárakban találhatók, kitűnően kezeli a tollat is. Memoárjai nemcsak festészetének különböző állomásairól adnak értékes magyarázatot, hanem egyúttal érdekes kor- és környezetrajzot tárnak elénk a régi idők Münchenjéről és Párisáról. Az *Officina* kiadásában megjelent kötetet igen gazdag illusztrációs anyag díszíti.

BRÓDY LÁSZLÓ

új verseskötete, az *Esztendők*, öt keserves év termését tárja a közönség elé. A nehéz évek elmélyítették, súlyosabbá tették Bródy László költészetét. A virtuózitás kissé háttérbe szorult, hogy helyet adjon valami ótestamentumi zordságnak. A *Nemzetközi negyed*, a *Budapesti riport*, az *Ostrom*, a *Moszkvából jöttél?* és a Thomas *Mann* címére küldött *Üzenet* — amellett, hogy magasrendű művészi alkotások — jobban dokumentálják a kort, amelyben születtek, minden riportnál. A *Tintacseppek* kis, japános versei is helyet kérnek minden eljövendő magyar antológiában. Bródy László *jó* költőből *jelentékeny* költővé avanzsált.

GELEJI DEZSŐ

volt a háború alatt a balkáni hírek forrása; nemcsak a magyar sajtó, de *még* a külföld is Geleji Dezsőn keresztül értesült arról, hogy milyen hősi harcot folytatnak Tito partizánjai a fekete hegyek alján. De nemcsak tudósított, még hozzá művészettel tudósított, hanem ennél még többet is tett: amikor 1943-ban Németország felszólította a magyar kormányt, hogy avatkozzék be a partizánok ellen folytatott hadjáratba, ő volt az, aki a *Magyar Nemzet* hasábjain, politikai érdekeinkre és nemzeti becsületünkre hivatkozva kimondta a határozott «Nem tehetjük»-et.

A balkáni kérdéseknek ma kétségtelenül legkiválóbb szakértője Geleji Dezső és csak természetes, hogy amikor Tito tábornagyról és az általa megalkotott új Jugoszláviáról számol be a magyar olvasóközönségnek, a leghitelesebb szerző szólal meg általa.

*

MAGYAR MŰVÉSZFOTÓK

címmel gyönyörű fényképsorozatot adott ki *Kankowsky* Tamás összeállításában, a *Magyar Művészfényképezők Országos Szövetsége.* Az albumszerű mű, amelyhez *Haller F. G.* írt magyarázó előszót, méltóan reprezentálja majd külföldön a nemzetközi kapcsolatokat újrafelvevő és tudásukat, ízlésüket a nagyvilág elé táró magyar művészfotográfusokat. A felvételek túlnyomó része ezer kép között is beszédesen hirdeti, hogy Magyarországon készült, még akkor is, ha nem specifikusan magyar tájat vagy magyar témát ábrázol. Igaza van a mű előszavának, amely azt hirdeti, hogy a fényképezésben *«a lélek diadalmaskodott a mechanizmus fölött.»*

Schöpflin Aladár

Ady-könyvét most második kiadásában olvashatjuk. A szerző nem változtatott semmit az első kiadás szövegén, nem revideálta, nem módosította, nem stilizálta át mondanivalóit a mai — tegyük hozzá: a tárgy szempontjából kedvezőbb — atmoszférához. Úgy érezte — mint előszavában írja —, hogy erre nincsen semmi szükség. A kritikus ugyanezt érzi s ennél nagyobb dicséretet nem is mondhat Schöpflin könyvére. Mert ez a tanulmány időt-álló voltát bizonyítja. Schöpflin elfogulatlan, mértéktartó, a tiszta tudományosság szellemében fogant megállapításai Ady költészetéről, költői és emberi egyéniségéről ma is megállják a helyüket s így mindenképpen indokolt volt a könyvnek újból való megjelentetése. A legújabb — bármily kitűnő — Ady-tanulmányok (Révaié, Lukács Györgyé) nem pótolják Schöpflin könyvét, viszont ez sok tekintetben kiegészíti amazokat. A bőséges Ady-irodalom egyik legmaradandóbb, legsikerültebb alkotása.

Nagy Lajos

Pincenapló című könyvében Budapest ostromának, vakondéletünknek keserű emlékezetét eleveníti fel. A kiváló író erőteljes realizmusa a keresetlen, szinte nyers napló formában még hatásosabban érvényesül, mint emlékezetes novelláiban. Mesterien ért ahhoz, hogy egy-két jellemző vázlatos vonással „visszavarázsolja" (talán lehet ilyen neologizmus értelemben is használni ezt a szót) a bunker-élet komor hangulatát, fizikai és lelki gyötrelmeit. Nem elemzi, nem részletezi, nem formálja az anyagot; szerepet juttat az olvasó kiegészítő fantáziájának, viszont nagyon ért hozzá — s ez az, ami vérbeli íróra vall —, hogy ez a nehézkesebb olvasói fantázia valóban működésre sarkalódjék. — A kis kötet, melyet *Tenez* Tibor vázlatosságukban is mesteri rajzai díszítenek, az ostromlott főváros nyomorúságos napjainak jelentős irodalmi dokumentuma.

Színházi hírek

Parancsolj a csillagoknak!

Charles Boyer új filmje

«The Rights and lover of a modern Casanova» — Egy modern Casanova tündöklése és szerelmei — ezen a sokatmondó címen hirdették a Broadway fénytábláI a nagy francia színész, Charles *Boyer* új *Paramount*-filmjét, amely csütörtöktől kezdve Budapesten a *Décsiben* és az *Omniában* is bemutatásra kerül. E páratlan szép alkotásnak hőse: valóban modern Casanova, a világfürdők és nemzetközi luxusszállodák körülrajongott «hősszerelmese», szenvedélyekben túlfűtött kalandok amorozója, a «nagy parkett-táncos», aki egy túlhangos szerelmi botrány után, amelynek anya és leánya áldozatul esnek, kivándorol az összeomló Európából Mexikóba, hogy ott új életet kezdjen. Itt megint nők keresztezik az útját, a régi partner — Paulette *Goddard* — és Olivia de *Havilland*, a szőke és megbocsátó angyal. Az egyik visszasodorja őt a régi életbe, a másik azért jelentkezett, hogy valóban új életet jelentő tiszta, új utakra vezérelje.

A «Parancsolj a csillagoknak!» nagyszerű szintézise az amerikai filmgyártás fölényes technikájának és a francia színművészet nemes hagyományainak. Bizarr témájú, újszerű hatásokkal dolgozó és a sablont minden vonatkozásban messze elkerülő film. (X)

Arcbőre szárazságát megszünteti, fiatalságát visszaadja VITAL-créme!

LIBERTAS rendezései a Zeneakadémián:

Händel: Messiás elhalasztva. Jegyek érvényben. Új dátumot közöljük.

Híres színművek, híres operák. Ma, 26-án d. u. ½3-kor. Bulla, Dajka, Gobbi, Makay, Mészáros, Görbe, Lázár G., Rátkay, Rösselhegyi, Somlay, Uray. Kotányi 3 song. Laczkó, Szalvássy, Laczó, Virágos.

MAGYARI-rendezés:

Balázs, Fráter, Dankó, Dóczy magyar nótái karácsony másnapján, 26-án, Zeneakad. d. u. 5.

Minden színházat megelőzve a *Vidám Varieté* szállította le először helyárait és *„Halló 1946"* című új vidám műsorát már 50 százalékkal csökkentett helyárak mellett mutatja be. A kitűnő artistaszámokkal tarkított műsorban a társulat állandó tagjain kívül *Bulla* Elma, *Vizvárdy* Mariska, *Szentiványi* Kálmán és a kedves, kotnyeles gyermekdalai révén máris népszerű *Kálnay* Ilonka is fellép.

A szépség mulandó? Nem... ha Hormeszth-krémet használ. (x)

Karácsonyi kabaré 26-án d. u. után negyed 6-kor Zeneak. *Bordy*, *Kiss* Manyi, *Neményi* Lili, *Tolnay* Klári, *Türk* Berta, *Alfonso*, *Bársony—Dajbukát*, *Halmai*, *Hacsek—Sajó*, *Kazal*, *Keleti* *Pellegi* Tamás, *Pethes—Szőke*, Ric *Jozef*, *Ráday* Imre, *Rátkay* Márton, *Sárossy—Laboch*. *3 órás grandiózus műsorral. Fűtött nézőtér.*

Mentsük meg az országoshírű pécsi énekiskolát!

A hideg decemberi sötétség korai óráiban a pesti házfalakon is átszűrődik a roratéra hívogató harangszó meghitt hangja s magasztos szépségű, sokszáz esztendős adventi énekek gyermeki áhítatát eleveníti fel azokban, akik valaha is részt vettek hajnali misén. Végigreszket idegeinken az ősi magyar dallamok szívetmelegítő poézisa, mely a nazareti szegény zsidólányt, Máriát a maga képzelete szerint mint legkedvesebbet, ékes liliomhoz, édes gyönyörű rózsához, a mi Pannóniában kivirult szép szűzeinkhez hasonlítja. Sok megkapó termékét hallottuk a musica sacra gyakorlatának, de ha valami kedvesre akarunk gondolni, a pécsi székesegyház nagyhírű fiúvegyeskara, ez az egyedülálló magyar intézmény jut eszünkbe. Most is vágyat éreztünk, hogy ha *már* nem hallhatjuk, megtudjuk, milyen a sorsa a változott viszonyok között, működik-e egyáltalán. Az információszerzés helyszínen a legbiztosabb. Ma azonban Pécs messzire távolodott a fővárostól. Valamikor Rómába könnyebb volt eljutni, mint most a Mecsekaljára. Jósorsunk azonban egész véletlenül összehozott a schola cantorum kiváló igazgatójával, *Mayer* Ferenc püspöki tanácsossal Budapesten. A derék főtisztelendő épp iskolája érdekében kilincselt s két minisztérium között tájékoztatott.

— A *székesegyház* fiúvegyeskara kétévi kiesés után, csökkentett létszámmal, de dolgozik. Április 10-én indultunk újra. Akkor még bolgárok laktak az intézetben s mindössze két terem állott rendelkezésünkre. Ma 17 kiképzett gyermek és 23 induló kezdő van, a férfiénekesek száma 16. Nagy nehézséget jelent a székesegyházi uradalom felosztása. A szénbányák államosítása is jövedelemforrástól foszt meg. Anyagi keretünk pedig nem nagy. Esztendőnként 120 mázsa gabona, 60 tonna szén, 100 űrméter fa, 12 hízott sertés a szükséglet s az épületfenntartás és egyéb tételek költségei. 16—18 ezer béke pengő. Ehhez járul a férfiak kommenciója, mely fejenként évi 40 mázsa szén és 8 űrméter fa. Egyelőre lelkesedésből működik a tenor és basszus, a növendékek pedig maguk hozzák be élelmüket s ez veszélyezteti az intézet jövőjét, mert így nem lehet tehetség szerint válogatni. Műsorunk ősztől: regensburgi mesterek, *Palestrina*, *Lassus*, *Viadana*, *Victoria* és természetesen magyar szerzők. Egyedüli megoldás az volna, ha a miniszterközi bizottság az intézet fönntartását szükségesnek mondaná ki s a megfelelő anyagi keretet biztosítaná. Nagy bizalommal tölt el, hogy maga a kultuszminiszter úr a legnagyobb megértést tanusítja. Nem hivalkodás, de méltán lehetünk rá büszkék, hogy *Kodály* Zoltán, amikor ősszel a Mecsek aljának soktornyú kultúrgócpontjában tartózkodott, először a sholát látogatta meg s minden pénteki próbánkon megjelent. *Pécset* az összes egyházi kórusok működnek és Cecília napján, november 22-én magasszínvonalú együttes hangversenyt tartottunk a székesegyházban. Legnagyobb zenei esemény természetesen *Kodály* hangversenye volt, amelyen mi mutattuk be a mester gyönyörű új miséjét. A világi zeneélet, mivel a Filharmónia még nem tud nagyszabású koncertet rendezni, inkább kamaramuzsikában kulminál. Működik a zeneiskola *Takács* Jenő igazgatása alatt. Annyi a növendék, hogy a rendes tanerőkön kívül óraadókat is kellett beállítani.

Reméljük, *Mayer* Ferenc útja nem lesz sikertelen. Beteljesül az Írás: *Kérjetek és megadatik néktek; keressetek és találtok; zörgessetek és megnyittatik néktek. (G. E.)*

A Népbíróság felmentette Pécs volt polgármesterét

A pécsi népbíróság most vonta felelősségre a pécsi zsidók deportálásával kapcsolatban *Szabó* Károly csendőrhadnagyot, dr *Esztergár* Lajos volt polgármestert és dr *Lajos* József volt tanácsnokot, akik valamennyien felsőbb helyről jött parancsra hivatkoztak. A népbíróság dr Esztergár Lajost és dr *Lajos* Józsefet az ellenük emelt vád alól felmentette és egyben elrendelte szabadlábra helyezésüket, Szabó Károlyt pedig egyévi börtönre ítélte. A népügyész mindhárom ítélet ellen fellebbezett.

Népbírósági hírek

Bach Ottó szobafestősegéd egyik monori munkaszolgálatos század keretlegénye volt és a legbrutálisabb kegyetlenkedéssel bánt a meggyötört munkaszolgálatosokkal, akiket még értéktárgyaktól is megfosztott. *Tízesztendei kényszermunkára* ítélték.

Szibilla János házfelügyelő feljelentette a háztulajdonost, hogy zsidókat rejteget lakásán. Az üldözötteket a nyilasok azután elhurcolták és internálták. *Másfélévi börtönbüntetést* róttak ki a besugó házfelügyelőre.

Id. *Bauer* János pilisszentiváni bányász belépett a Volksbundba. *Hathónapi börtönt* kapott.

CORA — dr BAYE
HUMOS MAGYAR TERMÉKVONAT
Fagylencsés · Cipőkrém
Citrompótló · Cora-Tox
Sanalbin 1/2. 1/1 · Patkányirtó tubusban
Pyorca
Ebaga-arckrém · és kimérve és egyéb védőszerek.
Főlerakat:
Gábor Andor és Társa
V., Légrády Károly-utca 18.
Telefon: Lipót 475.

BUNDÁK ÁTSZABÁSOK ROSENFELD szűcsnél IV. Váci-utca 22. félemelet

A VÁLASZTÁS EREDMÉNYE

A főváros közönsége átérzi a mostani választás jelentőségét és nagy tömegekben járul az urnák elé. A választás eredménye a szavazók pártállásától függ. Ha azonban rádiótechnikáról van szó, akkor pártállásra való tekintet nélkül mindenki egyhangúan a Philips rádióra szavaz, mert ez a demokrácia fizikai és szellemi dolgozóinak csúcsteljesítményét jelenti.

PHILIPS RÁDIÓ

AMERIKAI FILMVÁLLALAT
színes világfilm budapesti helyszíni felvételeihez keres sárgaszínű, dakszlinál nem nagyobb, lehetőleg szép, hosszúszőrű, lompos farkú
KUTYÁT.
Most kölykezett, v. kölykezés előtt álló kutya előnyben. A megállapodásszerű díjazáson felül, a próbafelvételek és felvételek tartamára, két kísérő részére magas díjazást és teljes ellátást adunk. Ajánlatokat, lehetőleg a kutya képével, de mindenesetre leírással, „Színes film" jeligére a kiadóhivatalba kérünk.

KEDVES VEVŐINKNEK KELLEMES ÉS BOLDOG ÜNNEPEKET KÍVÁNUNK
Moat is és mindenkor a gazdasági helyzettel lépést tartva, legmagasabb áron vásárolunk közismerten a legolcsóbb áron árusitunk
villamossági és rádió
készülékeket, cikkeket, anyagokat. Saját gyártmányú vill. hősugárzók, resók, vill. kályhák, vasalók. Viszonteladóknak engedmény.
BÁNYAI ISTVÁN villamossági szaküzlet
BÁNYAI ÉS SZONGOTH rádiószaküzlet
BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-ÚT 22. TELEFON: 426—366.


Évtizedek óta megbízható szaküzlet
Libál és Mäcz
VI., Teréz-körút 54. NYUGATINÁL.

Havas és Kardos
szerszám és műszaki cég
Budapest, VI., Podmaniczky-utca 23—25. Telefon: 123—099
Kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog újévet kíván üzletfeleinek.

ARANYAT, brilliánst, ezüstöt veszek, cserék, Jegygyűrű, ékszerkészítés. Javítások megvárhatók. Schwarz órásmühely., Dohány-u. 22. I. 4

SZEMÉLYAUTÓ
bérelhető vidékre is.
SZOPHI és CZAKÓ szállítók.
IV., Magyar-utca 7. Tel.: 182—081.

TEXTILÁRUK
VÉTELE — ELADÁSA
Aranytea
IX., VÁMHÁZ-KÖRÚT 11.
Telefon: 385—128.



Szilveszter a BÉKE-ÉTTEREM
különtermében — Rákóczi-út 54
Polgári árak! Zene: Bokor-Rácz-duó

IRÓGÉP SZAMOLÓGÉP IRODABUTOR
Vétel-Eladás-Bérlet Kovács A. és Tsa V., NÁDOR-UTCA 5.

Értesítjük üzletbarátainkat és az érdeklődőket, hogy működésünket újból megkezdtük és a kellékellátás zavartalanságát is biztosítottuk.
ESPE ÁTÍRÓ-KÖNYVELÉS
Sárkány Pál org. iroda szervező központja.
Bpest, V., Visegrádi-u. 29. Telefon: 389—129.

Autóvezetőiskola
FARKAS személy-, teherautóra és motorkerékpárra hatóságilag vizsgáztat. — Autószakkönyvek RÁKÓCZI-ÚT 6. TEL.: 220—698.
Oktatás: magyar, angol, francia és német nyelven

RÁDIÓSOK ÉS AMATŐRÖK FIGYELMÉBE!
INGRINOL ragasztószer
nélkülözhetetlen, vízben nem oldható, semleges.
Rádiókban
nagy választék. Javítás, vétel, eladás, alkatrészek.
RÁDIÓKLINIKA
V., NÁDOR-UTCA 13.
Cégt.: GRILL RÓBERT, okl. mérnök

SZABADALMAT UJDONSÁGOT JÁTÉKOT
veszünk, gyártunk és forgalomba hozunk.
Csak komoly ajánlatok „Tőkeerős Kft" jeligére a kiadóba

Az ismertebb műteremházak New-Yorkban a Carnegie Hall-on kívül a Sherwood, Van Dyck, Bryant Park, Long Acre, Gainsborough, Atelier building stb.

Itt említek meg egy kedves szokást, amely a Van Dyck studio épületében divatos. Ott minden télen van egy általános fogadónap, mikor a bentlakók meghívják ismerőseiket, s ilyenkor az összes műtermek nyitva vannak, s a meghívó előmutatása mellett minden műtermet meglehet szemlélni. Ilyenkor nagy élénkség van ott, mert nemcsak az összes művészek és műpártolók, de a művészetet kedvelő közönség és sajtó találkoznak. Újabban nagy divatba jött, hogy nemcsak művészek, de orvosoknak, ügyvédeknek is műtermük van, ami nagyban megdrágítja a művészek kárára a studiók lakbérét. Az újabb műteremházakban maga az atelier kétemelet magasságú, belső balkonnal, onnan nyílnak a hálószobák, míg ezek alatt van a fogadó és ebédlő egy egész kicsiny konyhával (kitchenett). A közös étterem és egy általános fogadóterem a földszinten van.

E házakban, mind mindenütt másutt is, a lift éjjel-nappal jár és föl- és leszállítja az embert, a kapupénz Amerikában ismeretlen fogalom. Nem érdektelen talán az sem, hogy a studio-épületekben nagyobbrészt a lakbért 8 hónap alatt kell kifizetni, mert a nyári hónapban ritkább a jövedelem és a művészek is rendesen vidékre költöznek.

A vidéken is számtalan kolónia van, különösen a Maine állam sziklás tengerparti részein, vagy a New-Yorkhoz közel eső Long islandban, hol az Art League festőiskolának is van nyári tanfolyama azok részére, akik nem mehetnek a nyaranta szervezett s tanárok vezetése alatt álló spanyol, hollandi vagy franciaországi tanulmányútra.

Az őszi és téli hónapokban minden nagyobb városban vannak kiállítások, leghiresebbek a new-yorkiak. Itt öt nagy kiállítás van évente minden idényben. Kezdi az Architectural League (építészeti liga) október végén, melyben aránylag nagyon kevés épületrajz mellett leginkább szobrok s minden az építészetbe vágó dekoráció, dekorativ festmények és falfestmények vagy ezek vázlatai vannak kiállítva. Ez a nagyon elegáns és látogatott kiállítás híres és gazdagon illusztrált katalogusáról. Utána vannak a Water Color Club (vízfestmény-klub) a New-York Academy, Water Color Society és a Fine Arts Society kiállításai, e legutolsó a legnagyobb. Híresek még a Chicago Art Institute, a Philadelphia Art Society és a Washington Art Gallery kiállításai.

A kiállítások megnyitásain csak meghívott vendégek jelenhetnek meg, ezek az esték a művészvilág legfényesebb összejövetelei. A kiállításokon körülbelül 30 tagból álló választott zsüri ítél, s a zsürizés a lehető legegyszerűbben történik. Minden képet feltesznek a zsüri előtt levő állványra, s a tagok csakis számokkal szavaznak s a többség vagy egyenlő szavazatok esetén az elnök dönt.

Az 1-es szám azt jelenti, hogy a kép nemcsak hogy be van véve, de a „line"-ra (vonalra) akasztandó, ez a legalsó sor és a legnagyobb dicsőség helye, különösen a kiállítási helyiség két nagy termében. A 2-es szám a kép bevételét jelenti, ezeket a többi helyekre, vagy a kis termekbe függesztik. A 3-as szám feltételes bevételt jelent az esetre, ha van elegendő hely, míg a 4-es a szomorú halál, bár sokszor a 3-as szomorubb, mert csak a kiállítás közvetlen megnyitása előtt veszi a művész a sajnálattal való tudósítást, hogy helyszűke miatt a műve ki nem állítható. A new-yorki jelenlegi kiállítási hely már szűk, itt a második nagy terem a legfőbb, ezelőtt egy szobroknak szolgáló belső helyiség, s ebből nyílik két kis terem jobbra és balra, ez az úgynevezett „morgue", ettől minden festő nagyon fél, mert ide kerülnek nagyobbrészt 3-as számot kapott művek.

A kiállítás rendezését a 3 tagból álló Hanging Comittee (akasztó bizottság) végezi. A kiállításra való beküldést és hazaszállítást az Artist Packing and Shipping Co. eszközli, teljesen díjtalanul és nemcsak a new-yorki helybeli kiállításokra, hanem az összes vidéki városokban tartandókra is.

A többi kiállítások a new-yorki képeket New-Yorkban zsüriztetik és csak a bevetteket szállítják a helyszínére s a New-Yorkban a kiállításon lévő művekből választanak s értesítik a művészt, hogy képe a kiállításra is



SOKÁC ASSZONY. 1906
CSÓK ISTVÁN FESTMÉNYE



TÁMÁR. 1906
CSÓK ISTVÁN FESTMÉNYE

be van véve. Vannak ezeken kívül Rotary kiállítások, vagyis a nagyobb kiállításokon kiválasztott festményeket díjtalanul viszik kisebb városokba, rendesen vagy tízbe, s az időközben eladott képet a művész mással tartozik helyettesíteni. A Rotary kiállításon lévő kép el nem adás esetén egy teljes évig utazik s járja az Egyesült-Államok városait anélkül, hogy a művésznek csak egy centjébe is kerülne. A Szalonba bevett képeket is díjtalanul szállítják Párisba s esetleg vissza. A kiállításokat nagy csinnal és kedvesen rendezik: így pl. a Water Color Society kiállításait az aranyhalas medencék s a kalitkákban éneklő kanári madarak nagyon kedvessé teszik.

E nyilvános kiállításokon kívül tartanak még a „Ten painters" (tíz festő) s más különböző művésztársaságok, mint pl. a Lotus Club és a Salmagundi Club etc. kiállítást, de ezekben csak tagok vehetnek részt. Vannak magánkiállítások is.

New-Yorkban igen számos műkereskedő van, mind az 5-ik Avenuen, ez New-York Andrássy-útja. E műkereskedők mindenikének külön kiállítási helyisége van s itt szokták a magánkiállítások nagyobbrészt tartatni, vagy pedig a különböző festőiskolák kiállító csarnokában. Pár nagyobb műkereskedőnél csak meghívásra lehet kiállítani. E célból számtalan díszes meghívót küldenek széjjel, melyen a katalogus s esetleg a védnökök nevei is olvashatók. E kiállítások mindig díjtalanok. A kereskedő az eladási árnak 15—20%-át kapja, de ha portraitmegrendelést szerez, úgy 50%-ot. A nagy kiállítások bezárása után megnyílik az Art League évi záró kiállítása s a „Faker show" („fake" = hamisítvány). Ezt a Faker show-t a művésziskola növendékei készítik s rendesen a kiállításokon ismertté vált képek, festők és modellek karikaturáit tartalmazza s a különböző irányokat s a művészi világban történt eseményeket figurázza ki.

A műkereskedők nagyon szeretik a fiatal festőket a közönség elé hozni s azért protegálják őket, hogy ha bennök tehetséget látnak. S ezeket teljesen hatalmukba kerítik, annyira, hogy bár igazság, miszerint az ő segítségükkel lettek naggyá, de aztán tudtuk és beleegyezésük nélkül sem nem festhetnek, sem el nem adhatnak. Sok festő áll ilyen szerződésben a műkereskedővel, ami bizonyos tekintetben nagy könnyebbség a művészre, mert a műkereskedők tudnak a festményeknek publikumot szerezni, de viszont a művészetet nagyon is kereskedelmi nivóra szállítják le.

A festményeket az összes kiállításokra csak aranyrámákban lehet beküldeni, aquarelleket csak arany passpartoutban, mert ez jobb összhatást ad, nem üt ki a többi közül egy-egy fekete vagy más színű keret.

Rendszeresen igen ízlésesek és szépek a keretek, igen lágy a mintázásuk, s az aranyozás után a festmény színének megfelelő tónussal vonják be.

Amerikában kitünő modellek kaphatók, igen intelligensek s műveltek. A modellség társadalmi pozició, a festők sokkal jobban megbecsülik, mint nálunk. Nagyban elősegíti azt, hogy a modellek jók, az „Art Workers Club for Women", ez a Modell-Klub, amely csaknem az összes Society-úrnők védnöksége alatt áll.

A klubban az összes modellek fényképei meg vannak, s így a festők könnyen válogathatnak. Van minden nemzetiségű modell, a japántól kezdve az indiánig. A klub a Society-hölgyek által adományozott nagy ruhatárral rendelkezik, melyből a festők mérsékelt áron kölcsönözhetnek ki kosztümöket. A klub nemcsak hogy a modellek ellátása és lakásáról gondoskodik, hanem vannak nyelvmesterei, tornaterme, könyvtára stb, tart tanulságos felolvasásokat is.

A nyáron át pár jószívű vagyonos hölgy jóvoltából nyaralótelepei is vannak a klubnak, hol díjtalanul vagy nagyon mérsékelt áron küldik a modelleket üdülni. Ezt az intézményt nálunk is be lehetne hozni, nagy könnyebbség volna úgy a festők mint a modellekre nézve. A modell rendes díja 50 cent óránként, akár akt-, akár fej- vagy kosztüm-pózra.

Az elmondottakban ismertetett és saját tapasztalataimon alapuló előnyös s utánzásra méltó állapotok mellett nem csoda, ha a fiatal Amerika oly gyorsan halad a művészet terén, s egy egészséges alapokon nyugvó amerikai iskolával fogja a közel jövőben gyarapítani a világ művészetét.

Gy. Takách Béla

Hogyan, felbukkant a föld szinére a patak? Az idén megjelentek ezek az első fecskék: magyar népi tárgyakból összeállított csendéletek, tiszta, egyszerű, ragyogó szinek, nagy színfoltokba osztva, egyszerű interiőrök, dekorativ — azaz sikszerű — elrendezésben, a sok naturálisztikus ízű tanulmány stiláris eredményei. Nem bravuros nehézségmegoldások, hanem egyszerű érzések ritmusai, melyeknek eredeti melódiáit megtalálta (s nem megtanulta, — megtalálta a lelkében) és kifejezte a művész. Új művészi szépséget ösmert fel a természetben s keresi hozzá ez új szépség kifejezéseinek eszközeit. A természeti szépben felösmert új művészeti szép érzéseket kelt fel benne, ez az érzés az ő élménye, mely képzeleti képeket vált ki belőle s ezeket objektiválja: íme a nagy művész alkotása. Ha harmónia támad a művész életérzése és képzeleti képei közt — a nagy alkotás kiindulásának nincs többé akadálya. Tehetsége teljében áll most Csók István, s ha lelke melódiáit felösmeri, azokat megérti és képekbe átírja: művészi emelkedésének útjába semmi és senki sem állhat. Csak egy az ő ellensége, — a lelkétől távoleső komplikáltságok kultusza, a vágy a hangos sikerre, a clouteremtés zsibbasztó ösztöne, mely űzihajtja, ahelyett, hogy csakugyan megtérne a jegenyék alá, érzéseibe őszintén elmerülve, a maga életérzésének ritmusára teremtve meg a színei muzsikáját . . .

Habent sua fata libelli.

Nemcsak könyvek, emberek is.

Dr. Lázár Béla



MÉZEVŐK. 1903
CSÓK ISTVÁN FESTMÉNYE

Művészet 1910 okt.

AZ AMERIKAI MŰVÉSZVISZONYOKRÓL

Amerikát rendesen mint csak a pénz és üzletért lelkesedő, pénzsóvár, kapzsi és materiális világot ösmerjük. Ez azonban hamis kép. Nyolc évi ott időzésem alatt elég alkalmam volt tapasztalatokat szerezni, s balhiedelmünk ellenkezőjéről meggyőződni.

Ösmerve úgy az amerikai, mint a magyar művészi életet s a külföldit is, merem állitani, hogy sehol olyan rokonszenves és irígység nélküli baráti szeretetet, mint az amerikai művészek között van, nem találtam. Sem pedig annyi ideálisan gondolkozó, minden ízében művészt nem láttam, mint éppen az általunk materiális és pénzsóvárnak tartott északamerikaiak közt.

Amerika, mint mindenben, úgy a művészetben is az individumok országa, egy már a művészetben is látható határozott amerikai zamattal. Az amerikai sikerének titka a koncentrálás arra az egy dologra, mivel foglalkozik és az önbizalom. S ezzel így van ott a művész is. Mindenkinek meg van ott a maga tárgya, iránya, ideaköre, melytől el nem tér, de amelyet minden oldalról kitanulmányozva, igyekszik abban a tökélyt elérni. Igy nincs is ok, hogy egymás dolgára irígykedjenek, mert az annyira eltérő munkáik egymásra üzleti szempontból sem károsak. Miután csupán festmények eladásából ott is nehéz megélni, a legtöbb festő illusztrációval is foglalkozik, amire ott igen nagy tér nyílik. New-Yorkban magában mintegy nyolcvan havi és heti folyóirat jelenik meg, melyeknek majd mindenike illusztrált és díszes szines boritékban jelenik meg; egy-egy boriték-rajzért 100—150 dollárt fizetnek, a folyóiratokban is találunk legalább egy szines műmellékletet. Ezenkívül a napilapok is illusztráltak, különösen a vasárnapi számok, hol már a címlapért kb. 75 sh, míg a vicces rajzok darabjáért, melyek rendesen 8—10 drbból álló sorozatot adnak, 5 sh, a művész díja. Még egy nagy keresetforrás a naptárak, ezek rendkívül díszes kivitelüek, s többnyire 4 szines lapon három-három hónap van összefoglalva. A plakátrajzok is igen keresettek s a leghíresebb művészek készitik a szinésznők ugynevezett posterjait, melyek egy-egy új darab premièrjekor nemcsak minden hirdetési táblán, de az összes kirakatokban is sokszor kiváló művészi kivitelben láthatók.

A portrait-festés, ha már valaki nagy ismeretségre tett szert, igen jövedelmező.

Kezdő festők néhány közismert urat vagy hölgyet a művészet pártolása címén fölkérnek modellül, ezt ott szivesen megteszik, s ha az arcképek elkészültek, a művész saját műtermében (studio) egy zsúrt (reception) rendez, díszesen kiállított meghívókon kéri föl a maga és a lefestettek ismerőseit s műbarátokat a portrait megszemlélésére. Az amerikaiak nagyon

Csók István

»FIGYELŐ«
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Lap: Uj Film

Megjelent: 1948 DEC - 1

100 magyar művész és 23 bizalmi

Látogatás a Fővárosi Képtárban

A vasárnapi Egyetem-utca kemény, csikorgó hidegében vezényszavak pattognak, dobban a kövezet. 2—300 fiatal katona indul a Palota felé, többszázan künn állnak az utcán, egészséges huszonegyévesek, most ébredező falvakból, ahol a felgyulladó napfény évszázadokon keresztül elkésett a hajnalhasadással, az esti nap, a petróleumlámpa is csak ágybakvánkozó tekintetekre esett. Hajnalban a párás mező, az állatok gondozása, az aratás verítéke fonnyasztotta őket, az apjukat, az anyjukat, az esti lebbencsvacsora mellett csak fogatlan korukban és ha hektikások lettek, szántak időt, hogy egy egérszagú kalendáriummal odaszégyenkezzenek a lámpa melegsége alá.

A kultúra kinyúló csápjai csak a kalendárium, meg a részletre elsózott »olajnyomatok« voltak. A kalendárium egy évre, az »olajnyomat« egy egész életre szólt. A »Napfelkelte a Tiszán«, vagy a »Mária a gyermek Jézussal« tikkasztó szomorúsággal barnult, sápadt, száradt és repedezett a gazdájával együtt, sivár és áthatolhatatlan, soha festő által meg nem talált színekben és sorsszerűen reménytelenül.

Pattognak a vezényszavak és egy század fiatal katona koppan felfelé a lépcsőn, közéjük keveredik a civil nép. Vasárnapias dolgozók, moziüzemek is, 23 bizalmi, akik eljöttek a tárlatra és akik testvéreik a friss katonaembereknek. Érzik, valami történt velük, a katonákkal, a vasárnappal, valami ünnepies, nagy rend és meghatódás ömlik el a lépcsőn, amint a táborizöld és a civilruhák összekeveredve, fázósan és nevetgélve sürgölődnek felfelé.

A jéghideg teremben odasűrűsödnek *Csók* István képe elé, »Támár« a címe. Nagy, meztelen nőt ábrázol, de amint *Szegi* Pál magyarázni kezd, a kép egészéből a finom részletek, a foltok, színek, árnyékok ritmus lép elő.

Tíz perce magyaráz az előadó és dermedt figyelem irányul felé a mind nagyobbá váló hallgatóságból. Hideg van, amilyen csak képtárban lehet mínusz 5—6 fok. A képet a zenéhez hasonlítja *Szegi*, annak is a ritmusához a foltok és vonalak hullámzását. Kezd a Mű közelebb jönni, a sámsoni és szentgróti katonaemberhez már leszáll a kép a bizalmiak közé, kikhez a költő egyszerű szavaival szól az előadón keresztül a művész.

Egy katona mond valamit. Kitör belőle egy egyszerű szó, érezni, hogy érzi a képet. Pedig ilyet talán még sosem látott, mert ha be is tévedt az uraság belső szobáiba, ott doromboló »*Rainerné-cicát*«, vagy »*friedpáli*« pucérságot mutattak neki a falak. Nézi a képet a katona, a katonák, a sokaság, a 23 bizalmi, akik eljöttek. A nők szipognak a hidegtől. *Bernáth* Auréltól, *Egri* István lágy dunántúli tájai, *Benedek* Jenő komor fái, *Kmetty* tömör, kontúros csendéletei melegítik a levegőt, nincs is már olyan hideg, *Duray* párisi fejeinek halálzöld színei is közelebb kerülnek, körülveszik ismerősen a katonákat, a 23 bizalmit és érthető nyelven kezdenek szólni már a képek a Károlyi-palota termeiben.

Egyik bizalmi levett kalappal köszöni szépen *Szegi* Pálnak, amit

M. KIR. VALLÁS ÉS
KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

12.230/1935.
----------szám
III.

A Müemlékek Országos
Bizottságának,

B u d a p e s t .

IX. Rákos u. 10.

Tudomás és további eljárás végett másolatban azzal közlöm, hogy a most utalványozott összegek elszámolása a szokásos módon terjesztendő fel.

...kal teljesen egyen-
... nyitva minden út és
...riak előtt. *És jöttek a*
...nok«-ból és azt kérdezték,
...tani, ahová magyar társnőik

...t a világkongresszus, felemelő érzést
...ány, hogy a különböző népfajták asszo-
...tökéletes összefogássa mondanak ellent a
minden veszélyeztetőjének. Magávalragadó
...Kossuth Lajos-térre. *Legalább*
keresztül a váro-
...ákkal, énekszóval,
...az este, csupa len-
...biztosan lépkedett
...lna emberségének
...ki látta ezt a sok-
...t még a negyven
...ürge lábbal mene-
...rsze, nem hiányoz-
...és a mozik dol-
... volna! Hiszen ez
...ben a nőké volt!
...enjoguság...

... közük a Nemzet-
...tték a kongresz-
...s a kongresszussal
...amarosan kikerül

... országban fogják
... azokat a szellemi
...ére a kongresszu-
... a fegyvereket is
...asználták azokat a
...dság védelmében
...unió és Spanyol-
...ínaiak, a koreaiak
...nyok, akik novem-
...tak a hegyek kö-
...olyan állomáshoz,
...atták az útjukat
...ok és leányok tud-

...Egyre növekvő bá-
... és demokráciáért,
...géért, gyermekeink
...etlen a mi erőnk.
...ánkat a békéért és

előtt
Pártja
kellett
polgár
krata
alkuvá
vezeti
fojtan
hiába
ták, é
a kon
elnyo
munk
totta
rálás
harm
hane
fonód
vezet
para
népe
val
zök
A k
dem
többé semmiféle erő nem bonthat meg ... nisták vezetik tovább a harcot a harmincadik esztendő után is, a végső győzelemig!

Békés ünnepre készülünk,

de nem feledkezhetünk el görög testvéreinkről, akik idén is fegyverrel a kezükben készülnek a karácsonyra és nem feledkezhetünk el a francia bányászokról sem, akik változatlan elszántsággal dacolnak az amerikai zsoldban álló Moch csendőrszuronyaival. A görög harcosok és a francia bányászok nemcsak sajátmagukért, hanem az egész világ dolgozóiért, tehát értünk is küzdenek. Értünk is éheznek, értünk is véreznek. A magyar dolgozók már bebizonyították, hogy mennyire együtt éreznek a görög szabadságharcosokkal és a francia bányászokkal. Nem maradtak hátra ezen a téren a mi szaktársaink sem. A küzdelem azonban folyik tovább, tehát a segítő kéz sem fáradhat el. A karácsonyelőtti hangulatban különösen testvéri együttérzéssel kell gondolnunk görög és francia elvtársainkra. Segítsük a bátrakat, akik a mi szabadságunkért is küzdenek!



CSÓK ISTVÁN: KERESZTPAPA REGGELIJE



IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA: TAVASZI KIRÁNDULÁS

gazdasági helyzet progresszív romlása és a gyárak! A templomok műkincsei múzeumokba s magángyüjteményekbe vándoroltak. Helyükbe aztán olcsó gyári áru került. Még a müncheni Frauenkirche is tele van ez ízléstelen portékákkal. Hol van a renaissance nagy pápáinak szelleme? A teológiákon nagy súlyt kellene helyezni arra, hogy a jövő egyházi méltóságai a templomok, klastromok művészi díszítéséhez is értsenek. Csöppet sem közönyös, tisztán merkantil szempontból sem, hogy értéktelen gyári tömegáru helyett művészi produktumok kerüljenek templomainkba. Hány milliárdot kidobnak így papjaink, nem is szólok arról, minő pusztítást visz végbe a hívők ízlésén egy rosszul díszített templom.

A kubizmus, a surrealizmus! Ezidőszerint még leginkább Párisban dühöng, kivált az utóbbi. Berámázott vastag kartonra kifűrészelt fadarabokat, szivarcsutkákat ragaszt a „művész", a „forradalmár". Egyik-másik szerzetesi türelemmel fúr, farag, ragaszt, míg holmi háromszögekből összeeszkabál valamit. Miért nem csinálja ezt bútorokon? Ott helyén lenne, míg így — örök mulatság tárgya a laikus előtt, önmaga pedig, ha különben nincs vagyona, tönkremegy.

Pedig megvan a mostani generációban is mind az a nagy kvalitás, ami a régieket is naggyá tette. Hisz a művészetben. Vágy alkotni nagyot, dicsőt. De ha egyszer jó az öntött terrakotta szobor is a templomba, ha a bútorgyáros kielégíti a közizlést tömegáruival, arany, ezüst tálak helyett karlsbadi porcellánra telik csupán — kénytelen mindenki olajban, vászonra festeni, mert még ez a legalkalmasabb eszköz gondolatai kifejezésére. Valljuk meg azonban, hibásak némileg maguk a művészek is. Mindenki — legtöbb arra való hivatottság nélkül — a kiállító művész babérjaira vágyik s megfeledkezik arról, hogy Cellini egy sorban áll Lionardo- vagy Michelangelóval.

És ezért nem kell ez a művészet a nagy közönségnek. Ösztönszerűleg érzi ugyan a föltétlen művészit, a titáni erőt az alkotásokban, de érzi azt is, ha más anyagból kapná ez értékeket, szívesebben dekorálná vele lakását. Egy jelenleg Párisban élő „ultramodernünk"-től hallottam, hogy berlini tartózkodása idején, mikor dühöngött a kereslet efajta képek után, műkereskedője megvallotta neki: egy ilyen képet sem tudott eladni rábeszélés nélkül. Tehát a műkereskedő szakértelmében való bizalom s nem a műalkotás ellenállhatlan ereje bírta rá a vevőt a vásárlásra.

Nagy tévedés lenne azonban ezek után azt következtetni, hogy miután az új irány elvégezte romboló munkáját, miután tönkretett egy csomó nagyrahivatott tehetséget, zsákutcába juttatta a művészetet — pusztuljon, de minél hamarább s adjon helyet a közönség ízlésének megfelelőbb irányzatoknak. Ez a legteljesebb félreismerése lenne a helyzetnek s egyúttal igazán a művészet csődjét is jelentené. Ez annyi lenne, mint ha a szőlősgazda kiöntené erjedésben levő új borát, mert az még zavaros, mert mérges gázaitól egy csomó vigyázatlan ember el is pusztult. Most már ezek után logikusan nem következhet más, mint az elkerülhetetlen tisztulási folyamat. Ha majd salakjától megszabadulva, kellőleg „beérve" kristálypohárban ott fog csillogni a drága nedű, ha illatos bouquet-ja mámorba ringatja a „connoisseurt" s vágyat ébreszt ez új magasabbrendű műélvezet megismerésére: akkor — nem történt hiába a titánok harca.

CSÓK ISTVÁN.



CSÓK ISTVÁN: BÁTHORY ERZSÉBET.



CSÓK ISTVÁN: BÁTHORY ERZSÉBET.

EGY FESTŐ REFLEXIÓI



CSÓK ISTVÁN: ÖNARCKÉP.

Nemrégiben egy jóképű fiatalember, valami ifjúsági lap művészi rovatának vezetője járt nálam s a következő három kérdést intézte hozzám:

Mi a véleményem a modern, sőt ultramodern művészetről, beleértve a kubizmust, a dadaizmust is. (Most már Párisban „surrealisme" a neve.)

Mi az oka, hogy a magyar közönség nem tud fölmelegedni ez alkotások (?!) láttán és hogy

Van-e jövője ez irányzatoknak s minő befolyással vannak vagy lehetnek a magyar művészet fejlődésére?

Megvallom, a három kérdés meglepett. Nem azért, mintha nem foglalkoztam volna már előzőleg is, magamtól is velük, sőt azt hiszem, nincs is gondolkozó művészember (s melyik nem gondolkozik?), aki nem töpreng rajta; de hogy Magyarországon akadjon laikus ember, hozzá ifjúsági lap munkatársa, akit szintén érdekel ez a téma — ez volt meglepő! Mert hamarjában nem tudtam érdemileg válaszolni, talán nem lesz fölösleges, ha most írom meg a feleletet.

Ez nem is olyan könnyű. Ha nem lett volna alkalmam e nyáron kóborlásaim közben betekinteni az „ultramodernek" boszorkánykonyhájába, azt hiszem, nem is vállalkoztam volna rá. De München, majd Párisban szerzett tapasztalataim talán kisegítenek.

Bár magyar festőink szép számmal szegődtek az „ultrák" zászlai alá, külföldi tapasztalatok nélkül mégsem méltathatjuk kellőleg a legújabb művészi törekvések eredményeit. Nagy volt éppen ezért örömöm, mikor a Glaspalast belsejét oly hosszú távollét után viszontláttam. Olyan különös elfogódottság vett rajtam erőt, melynek nem tudok nevet adni.

Azt hiszem, nincs ember, aki ne gondolt volna néha-néha arra, milyen jó volna az, ha részletekben lehetne meghalni. Teszem — harminc éves vagyok — eltemetnek. Húsz

vagy több év mulva aztán fölébredek s vígan élek tovább vagy tíz esztendőt. Legközelebbi feltámadásom száz év mulva lenne — és így tovább. Nos, így éreztem én magam ezúttal Münchenben. Majd harminc év mult el, hogy ott éltem s most fölébredtem a — Glaspalastban.

De hol Lenbach, maga Stuck és társaik? A régi megszokott képek. Hol Eisenhut, Baditz, Kéméndy? Mindmegannyi hőse a régi jó világnak. Itt-ott ugyan látok holmi Defregger-kövületet, Löfftz-konzerv is akad, de olyan az már, mint a tango és a charleston közé tévedt, menuettet táncoló pár. A falak födve csupa lázas, az új utat keresés fárasztó küzdelmeinek nyomait magukon viselő alkotásokkal. Ez vad színorgiáival iparkodik magára vonni a figyelmet, mialatt a másik száraz aszketizmusa ugyanezt az eredményt éri el. Egyik az alkotás hevében nem törődik rajzzal, formával; társa oly fanyar, mint egy adóvégrehajtó — a hatás ugyanaz. Itt csupa színes festékszalagokból összeszőtt expressziója — nem a természetnek, hanem a festő lelki zűrzavarának; amott széles, nyugodt, síma nagy foltok, lendületes kontúrvonalak, melyek inkább nagy falfelület befödésére valók s nem egy olyan keretbe, melynek rendeltetése mégis csak egy intím szoba vagy esetleg egy terem falának díszítése. Most a legkisebb kép is úgy van festve, mintha legalább is a Kölni dóm tornyán akarna érvényesülni. Ezek a dimenziók kikívánkoznak a rámából. Ezekhez képest a legnagyobb Puvis de Chavannes is csak miniature.

És itt a hiba! Itt lépte túl a modernizmus a természetes, a bűnhödés nélkül át nem hágható határt. Minden erényük, minden pompás, meglepő kvalitásaik dacára hiányzik a képekből az igazi érték, az intimitás, pedig ez még Michelangelo kolosszális méretű alkotásaiban is megvan. Túlteng sokszor az iparművészi elem is, pedig ez éppoly hiba, mint volt azelőtt az elbeszélő vagy anekdotizáló hang, különösen az ú. n. genre-képekben. Egy utcai plakát sokszor közvetlenebb, mint az a kis berámázott képecske, melyet egy női szalon falára szánt alkotója. Távol áll tőlem, hogy lekicsinyeljem e törekvések jelentőségét, hiszen ezek után ránézni az említett „vieuxjeu"-kre olyan érzés, mint lehetett Gulliveré, mikor hazaért az óriások országából. De mindent a maga helyén, mindent a megfelelő anyagból, ez kellene hogy legyen a jelszó!

Tegnap egy moziban a „Művészet egy üveggyárban" című filmet láttam. Mondhatom, majdnem magamon kívül voltam a gyönyörűségtől, látva mint formálódik az üveg műalkotásokká. Táncoló párok, egy Ádám-Éva-csoport, majd csudás, buja orchideaszirmok közé beleálmodott meztelen asszony — kerültek ki a művész keze alól. És az alakok, akárcsak a modern vásznakon, stilizálva voltak. Igen ám. De itt üvegből formált a művész! Itt az lett volna természetellenes, ha naturalizmusra törekszik. Így üveg figuráival meggyőzött, magával ragadott, míg ha ugyanezt a hatást vásznon, olajfestékkel igyekszik elérni — elfut a méreg! Itt ez a másik. Miért nem színes üvegablakokon látom hatalmas erejét? Így sohasem ér célhoz, mint a mellékvágányra tévedt expresszvonat. A legtöbb miért nem készít vázákat, mozaikot, sgrafittot? A kerámia milyen tág tér alkotni nagyot, dicsőt. Ez mind egy-egy Palissy — vásznon és berámázva. Bubifrizurás divathölgy, aki energiája javát a férfias látszatra pazarolja. Ugyanez áll erre a szobrászra, no meg a legtöbbre is. Ha a gótika idejében fejleszthették volna legmagasabbra művészetüket, ha nem zavarta volna őket a rengeteg izmus s a vágy, feltűnni minden áron, ha alkothattak volna szűzi áhitattól átszellemülve, mint a régi nagyok, ott lennének ők is, ahol azok voltak, a mai megroncsolt idegzetünkkel elérhetlen magasságban. Így sem sikerült nekik elrejteni istenadta tehetségüket a sok torzalakban, amit alkottak, de ahelyett hogy meggyőznének, csak sajnálkozásomat keltik fel, miért e titáni, e sisyphusi munka? Egy szörnyű kaosz ez, ahol mindenki valami csodásat, még soha nem látottat akar alkotni. Egyik túlkiabálja a másikat s az összbenyomás hasonlít ahhoz a zűrzavarhoz, amit a városligeti mutatványosbódék harsonái okoznak.

Mi lehet az oka ennek az összekeveredésnek, hogy nem találják meg művészeink azt a helyet, melyre tehetségük predesztinálja őket? Én azt hiszem, legfőbb ok a

Magyar Művészek

1926. 2. 7.

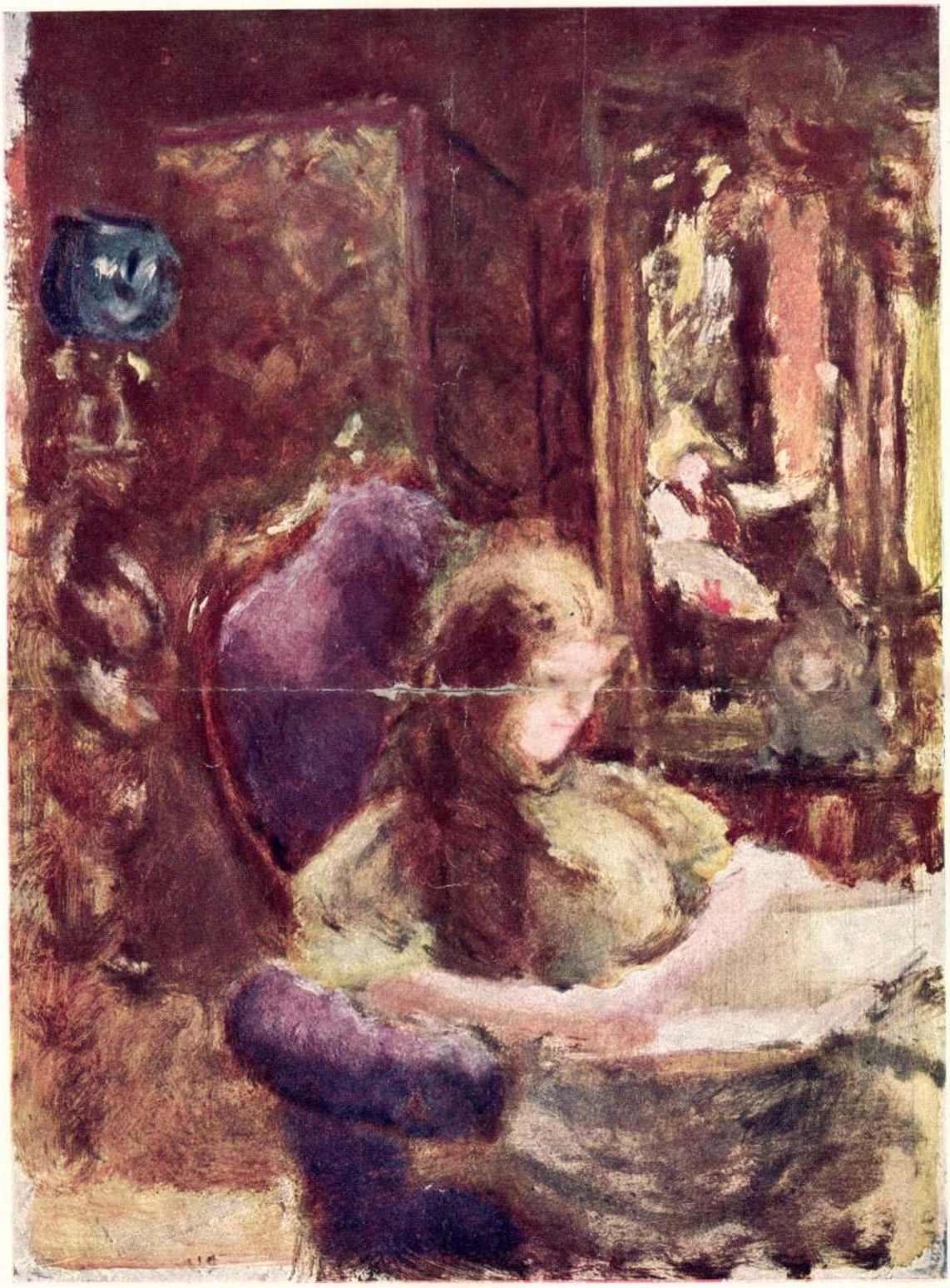

CSÓK ISTVÁN: ZÜZÜ OLVAS.

Az Athenaeum háromszínnyomása.

EGY FESTŐ REFLEXIÓI



CSÓK ISTVÁN: ÖNARCKÉP.

Nemrégiben egy jóképű fiatalember, valami ifjúsági lap művészi rovatának vezetője járt nálam s a következő három kérdést intézte hozzám:

Mi a véleményem a modern, sőt ultramodern művészetről, beleértve a kubizmust, a dadaizmust is. (Most már Párisban „surrealisme" a neve.)

Mi az oka, hogy a magyar közönség nem tud fölmelegedni ez alkotások (?!) láttán és hogy

Van-e jövője ez irányzatoknak s minő befolyással vannak vagy lehetnek a magyar művészet fejlődésére?

Megvallom, a három kérdés meglepett. Nem azért, mintha nem foglalkoztam volna már előzőleg is, magamtól is velük, sőt azt hiszem, nincs is gondolkozó művészember (s melyik nem gondolkozik?), aki nem töpreng rajta; de hogy Magyarországon akadjon laikus ember, hozzá ifjúsági lap munkatársa, akit szintén érdekel ez a téma — ez volt meglepő! Mert hamarjában nem tudtam érdemileg válaszolni, talán nem lesz fölösleges, ha most írom meg a feleletet.

Ez nem is olyan könnyű. Ha nem lett volna alkalmam e nyáron kóborlásaim közben betekinteni az „ultramodernek" boszorkánykonyhájába, azt hiszem, nem is vállalkoztam volna rá. De München, majd Párisban szerzett tapasztalataim talán kisegítenek.

Bár magyar festőink szép számmal szegődtek az „ultrák" zászlai alá, külföldi tapasztalatok nélkül mégsem méltathatjuk kellőleg a legújabb művészi törekvések eredményeit. Nagy volt éppen ezért örömöm, mikor a Glaspalast belsejét oly hosszú távollét után viszontláttam. Olyan különös elfogódottság vett rajtam erőt, melynek nem tudok nevet adni.

Azt hiszem, nincs ember, aki ne gondolt volna néha-néha arra, milyen jó volna az, ha részletekben lehetne meghalni. Teszem — harminc éves vagyok — eltemetnek. Húsz

vagy több év mulva aztán fölébredek s vígan élek tovább vagy tíz esztendőt. Legközelebbi feltámadásom száz év mulva lenne — és így tovább. Nos, így éreztem én magam ezúttal Münchenben. Majd harminc év mult el, hogy ott éltem s most fölébredtem a — Glaspalastban.

De hol Lenbach, maga Stuck és társaik? A régi megszokott képek. Hol Eisenhut, Baditz, Kéméndy? Mindmegannyi hőse a régi jó világnak. Itt-ott ugyan látok holmi Defregger-kövületet, Löfftz-konzerv is akad, de olyan az már, mint a tango és a charleston közé tévedt, menuettet táncoló pár. A falak födve csupa lázas, az új utat keresés fárasztó küzdelmeinek nyomait magukon viselő alkotásokkal. Ez vad színorgiáival iparkodik magára vonni a figyelmet, mialatt a másik száraz aszketizmusa ugyanezt az eredményt éri el. Egyik az alkotás hevében nem törődik rajzzal, formával; társa oly fanyar, mint egy adóvégrehajtó — a hatás ugyanaz. Itt csupa színes festékszalagokból összeszőtt expressziója — nem a természetnek, hanem a festő lelki zűrzavarának; amott széles, nyugodt, síma nagy foltok, lendületes kontúrvonalak, melyek inkább nagy falfelület befödésére valók s nem egy olyan keretbe, melynek rendeltetése mégis csak egy intím szoba vagy esetleg egy terem falának díszítése. Most a legkisebb kép is úgy van festve, mintha legalább is a Kölni dóm tornyán akarna érvényesülni. Ezek a dimenziók kikívánkoznak a rámából. Ezekhez képest a legnagyobb Puvis de Chavannes is csak miniature.

És itt a hiba! Itt lépte túl a modernizmus a természetes, a bűnhödés nélkül át nem hágható határt. Minden erényük, minden pompás, meglepő kvalitásaik dacára hiányzik a képekből az igazi érték, az intimitás, pedig ez még Michelangelo kolosszális méretű alkotásaiban is megvan. Túlteng sokszor az iparművészi elem is, pedig ez éppoly hiba, mint volt azelőtt az elbeszélő vagy anekdotizáló hang, különösen az ú. n. genre-képekben. Egy utcai plakát sokszor közvetlenebb, mint az a kis berámázott képecske, melyet egy női szalon falára szánt alkotója. Távol áll tőlem, hogy lekicsinyeljem e törekvések jelentőségét, hiszen ezek után ránézni az említett „vieuxjeu"-kre olyan érzés, mint lehetett Gulliveré, mikor hazaért az óriások országából. De mindent a maga helyén, mindent a megfelelő anyagból, ez kellene hogy legyen a jelszó!

Tegnap egy moziban a „Művészet egy üveggyárban" című filmet láttam. Mondhatom, majdnem magamon kívül voltam a gyönyörűségtől, látva mint formálódik az üveg műalkotásokká. Táncoló párok, egy Ádám-Éva-csoport, majd csudás, buja orchideaszirmok közé beleálmodott meztelen asszony — kerültek ki a művész keze alól. És az alakok, akárcsak a modern vásznakon, stilizálva voltak. Igen ám. De itt üvegből formált a művész! Itt az lett volna természetellenes, ha naturalizmusra törekszik. Így üveg figuráival meggyőzött, magával ragadott, míg ha ugyanezt a hatást vásznon, olajfestékkel igyekszik elérni — elfut a méreg! Itt ez a másik. Miért nem színes üvegablakokon látom hatalmas erejét? Így sohasem ér célhoz, mint a mellékvágányra tévedt expresszvonat. A legtöbb miért nem készít vázákat, mozaikot, sgrafittot? A kerámia milyen tág tér alkotni nagyot, dicsőt. Ez mind egy-egy Palissy — vásznon és berámázva. Bubifrizurás divathölgy, aki energiája javát a férfias látszatra pazarolja. Ugyanez áll erre a szobrászra, no meg a legtöbbre is. Ha a gótika idejében fejleszthették volna legmagasabbra művészetüket, ha nem zavarta volna őket a rengeteg izmus s a vágy, feltűnni minden áron, ha alkothattak volna szűzi áhitattól átszellemülve, mint a régi nagyok, ott lennének ők is, ahol azok voltak, a mai megroncsolt idegzetünkkel elérhetlen magasságban. Így sem sikerült nekik elrejteni istenadta tehetségüket a sok torzalakban, amit alkottak, de ahelyett hogy meggyőznének, csak sajnálkozásomat keltik fel, miért e titáni, e sisyphusi munka? Egy szörnyű kaosz ez, ahol mindenki valami csodásat, még soha nem látottat akar alkotni. Egyik túlkiabálja a másikat s az összbenyomás hasonlít ahhoz a zűrzavarhoz, amit a városligeti mutatványosbódék harsonái okoznak.

Mi lehet az oka ennek az összekeveredésnek, hogy nem találják meg művészeink azt a helyet, melyre tehetségük predesztinálja őket? Én azt hiszem, legfőbb ok a

gazdasági helyzet progresszív romlása és a gyárak! A templomok műkincsei múzeumokba s magángyüjteményekbe vándoroltak. Helyükbe aztán olcsó gyári áru került. Még a müncheni Frauenkirche is tele van ez ízléstelen portékákkal. Hol van a renaissance nagy pápáinak szelleme? A teológiákon nagy súlyt kellene helyezni arra, hogy a jövő egyházi méltóságai a templomok, klastromok művészi díszítéséhez is értsenek. Csöppet sem közönyös, tisztán merkantil szempontból sem, hogy értéktelen gyári tömegáru helyett művészi produktumok kerüljenek templomainkba. Hány milliárdot kidobnak így papjaink, nem is szólok arról, minő pusztítást visz végbe a hívők ízlésén egy rosszul díszített templom.

A kubizmus, a surrealizmus! Ezidőszerint még leginkább Párisban dühöng, kivált az utóbbi. Berámázott vastag kartonra kifűrészelt fadarabokat, szivarcsutkákat ragaszt a „művész", a „forradalmár". Egyik-másik szerzetesi türelemmel fúr, farag, ragaszt, míg holmi háromszögekből összeeszkabál valamit. Miért nem csinálja ezt bútorokon? Ott helyén lenne, míg így — örök mulatság tárgya a laikus előtt, önmaga pedig, ha különben nincs vagyona, tönkremegy.

Pedig megvan a mostani generációban is mind az a nagy kvalitás, ami a régieket is naggyá tette. Hisz a művészetben. Vágy alkotni nagyot, dicsőt. De ha egyszer jó az öntött terrakotta szobor is a templomba, ha a bútorgyáros kielégíti a közizlést tömegáruival, arany, ezüst tálak helyett karlsbadi porcellánra telik csupán — kénytelen mindenki olajban, vászonra festeni, mert még ez a legalkalmasabb eszköz gondolatai kifejezésére. Valljuk meg azonban, hibásak némileg maguk a művészek is. Mindenki — legtöbb arra való hivatottság nélkül — a kiállító művész babérjaira vágyik s megfeledkezik arról, hogy Cellini egy sorban áll Lionardo- vagy Michelangelóval.

És ezért nem kell ez a művészet a nagy közönségnek. Ösztönszerűleg érzi ugyan a föltétlen művészit, a titáni erőt az alkotásokban, de érzi azt is, ha más anyagból kapná ez értékeket, szívesebben dekorálná vele lakását. Egy jelenleg Párisban élő „ultramodernünk"-től hallottam, hogy berlini tartózkodása idején, mikor dühöngött a kereslet efajta képek után, műkereskedője megvallotta neki: egy ilyen képet sem tudott eladni rábeszélés nélkül. Tehát a műkereskedő szakértelmében való bizalom s nem a műalkotás ellenállhatlan ereje bírta rá a vevőt a vásárlásra.

Nagy tévedés lenne azonban ezek után azt következtetni, hogy miután az új irány elvégezte romboló munkáját, miután tönkretett egy csomó nagyrahivatott tehetséget, zsákutcába juttatta a művészetet — pusztuljon, de minél hamarább s adjon helyet a közönség ízlésének megfelelőbb irányzatoknak. Ez a legteljesebb félreismerése lenne a helyzetnek s egyúttal igazán a művészet csődjét is jelentené. Ez annyi lenne, mint ha a szőlősgazda kiöntené erjedésben levő új borát, mert az még zavaros, mert mérges gázaitól egy csomó vigyázatlan ember el is pusztult. Most már ezek után logikusan nem következhet más, mint az elkerülhetetlen tisztulási folyamat. Ha majd salakjától megszabadulva, kellőleg „beérve" kristálypohárban ott fog csillogni a drága nedű, ha illatos bouquet-ja mámorba ringatja a „connoisseurt" s vágyat ébreszt ez új magasabbrendű műélvezet megismerésére: akkor — nem történt hiába a titánok harca.

CSÓK ISTVÁN.



CSÓK ISTVÁN: BÁTHORY ERZSÉBET.



CSÓK ISTVÁN: BÁTHORY ERZSÉBET.



CSÓK ISTVÁN: VAMPIROK. Olajfestmény.
Bakonyi Károly úr tulajdona.

IGÉNYTELEN SOROK CSÓK ISTVÁNRÓL

Vannak festők, akiknek képei olyan vulkánikus erővel törtek ki az alkotó lélekből, hogy a néző érzi: ezt az erupciót a világnak semmiféle hatalma nem tudta volna visszatartani. Az ilyen képekről kévékben sugárzik annak a tudatnak a gőgje, hogy a művésznek meg kellett azokat festenie. Ezek azok a remekművek, amelyek a világ múzeumainak falain hirdetik az emberi genie halhatatlanságát. De ha valaki azt állítaná, hogy csak az a jó kép, amely ilyen körülmények között jön a világra és csak az a jó festő, aki így alkot, az aligha találta volna el az igazságot. Nincsen olyan emberi agyvelő, amelyik egy paragrafusos törvényben meg tudja azt határozni, hogy mi a jó kép és ki a jó festő? A műalkotás éppolyan titokzatos, mint minden természeti jelenség s az alkotó éppolyan rejtelmes, mint a többi természeti erő. Az esztétikai és artisztikus elemek csak közvetítő külsőségek s hatásuk végállomása csak a szem lenne csupán. Az igazi érték az, ami ezen túl van a képben s amit a legfinomabb analitikai eljárással sem lehet tökéletesen kimutatni, mert ha a remekmű titkának száz fátylát föllebbentjük is, még mindig marad előtte száz olyan fátyol, amelyet lehetetlen föllebbentenünk.

Azok a műélvezők juttatták ezeket eszembe, akik Csók István képeinek egyszerűségét és ízlését dicsérve, fáradtan e nagy szellemi munkától, azt hiszik, hogy végérvényesen meghatározták Csók István művészetének lényegét. Nagy szellemi és lelki szegénység jelét adja az, aki Csók munkásságának kontinensén csak ennyit látott és tapasztalt. Ezt a világrészt is csak nagy lelkierőt követelő expedícióval lehet földeríteni, határait megállapítani, területét fölmérni, tulajdonságait sorra szedni, szépségeit összegyüjteni és rejtett kincseit fölkutatni.

Csók István mindig színes festő volt, palettájának szókincse folyton gazdagodott. Tekintete az élet s a természet minden jelenségét megtisztította a portól és piszoktól. Optimizmusának égboltjáról világára egyszerre permetezett az üdítő nyári eső és sugárzott a mindent megszépítő nyári nap. Az ő tökéletes idealizmusának nem kellett átkölteni a világot, neki teljes gyönyörűséget jelent az élet. A termőföld költői álmait virágainak, füveinek, fáinak és gyümölcseinek színével s csodálatos formáival mondja el. Csók István is a színek kimeríthetetlen szókincsén beszél. Színessége olyan, mint a réteké és a kerteké. Csupa virágszín. Mintha nem is ólomtubusokból nyomná ki a színeit, hanem eleven virágok vérét facsarná a palettára. Olyan vékony és könnyű a festékréteg a képein, hogy az ecset munkájának nyoma sem látszik rajtuk. Ezzel megfosztja magát attól a tetszetős külsőségtől, amit ecsettechnikának neveznek s amit oly sokan összetévesztenek a festés igazi lényegével.

Minden nagy művész munkásságában megtaláljuk a következő hármas tagozódást. Az elbizakodott ifjú azt hiszi, hogy ő mindent jobban tud, mint a természet; a férfi azt gondolja, hogy az egyszerűségben megérti és egészen kifejezi a természetet; s az öregedő művész megérti, hogy mindent megérteni lehetetlen. Ez a lelki állapot egy alig látható ködfüggönyt bocsátott le Csók és a világ közé s ez a fátyol ott van az utolsó évtizedben festett minden képén s úgy él azokon, mint a melancholia lélekzetvétele. Ma már ezen keresztül látja a színeket, amelyeknek hetyke rikítása ezzel megszünt, önálló életüknek vége van és azok a határok, amelyeket ezeknek a színeknek türelmetlen és gőgös nacionalizmusa vont maguk köré, leomlottak s a régi színek feloldódtak, egymásba folytak



CSÓK ISTVÁN: PÁRIZSI NŐ

Petrovics Mik



FÉNYES ADOLF: MÁKOSKALÁCS

A helyzet kedden

◆

Váratlan vihar kerekedett kedd délelőtt a t. Házban a rendeleti kormányzásra adott felhatalmazás meghosszabbításának vitájánál. *Barankovics* István beszéde alatt rendkívül szerencsétlen közbeszólás hangzott el a pápával kapcsolatban. Az ilyesfajta meggondolatlan gorombaságokkal nem azonosíthatja és nem is azonosítja magát egyetlen párt sem. A magyar parlament nem lehet színhelye a vélemények bárdolatlan és a tényektől független megnyilvánulásának. Ha az elnöki tisztséget betöltő alelnök nem utasította azonnal rendre a közbeszólót, csak azzal magyarázható, hogy a tüstént felcsapó zajban talán nem hallotta pontosan a szavakat.

Az elnöki enunciáció, sajnálatos módon nem rögtön, csak később hangzott el, elejét vehette volna a viharnak. Hogy a közbeszólás mennyire elitélendő volt, arra jellemző: még *a saját pártja sem kelt védelmére a közbeszólónak*. Ez természetes. A politikai ráció is így diktálja. Ha valakivel a megegyezést keresem, akkor a legkevesebb, hogy az udvariasság szabályait tisztelő modorban tárgyaljak vele.

◆

Ravasz László református püspök lemondásának közzététele most már a legrövidebb időn belül várható. E pillanatban az a kérdés foglalkoztatja a protestáns közvéleményt, ki a legesélyesebb utód. Leginkább *Bereczky* Albert nevét említik. Bereczky Albert jelenleg újpesti református lelkész. Egyidőben, mint a kisgazdapárt egyik képviselője, közoktatásügyi államtitkári tisztséget töltött be. Mindig haladó és emberséges felfogásról tett tanuságot, akkor is, amikor ez csak veszéllyel járt, nem előnnyel. A másik kandidátus: *Péter* János református lelkész, akinek neve publicisztikai működéséből eléggé ismert, a köztársasági elnök környezetéhez tartozik és az elnöki iroda egyik vezetője.

◆

Hétfőn este — az egyesített parlamenti frakciók tisztségeinek betöltése után — a Magyar Dolgozók Pártjának képviselői baráti vacsorát tartottak. Ez volt az egyesült munkáspárt első parlamenti lakomája, bár barátkoztató vacsorázgatások régebben is előfordultak, két-három hónaponként. A vacsora természetesen jól sikerült. A százhatvanhét meghívott képviselő javarésze megjelent.

◆

Az egész délelőtti beszéd közben nagy cicavadászatnak szemtanui voltunk a parlamenti folyosókon. Egy szép szürke macska besomfordált a törvényhozás márványcsarnokaiba és látható jóérzéssel elhelyezkedett az egyik bársonypamlagon. A teremőrök a hely méltóságának védelmében azonnal akcióba léptek és a macskát végigkergették két folyosón, amíg csak az egyik ablakon keresztül nem — *disszidált*.

◆

A keddi ülés igazi hőse a *viharcsengő* volt. Egyhuzamban ennyi ideig fennállása óta nem hallatta még félelmetes hangját ez az instrumentum. Valamikor a Bethlen-korszakban találták ki, amikor a különben jól megszabott elnöki csengő már nem bizonyult hatásosnak a zajongó képviselők megfékezésére.

Meg kell mondani, hogy rendzavaró körökben hamarosan tekintélyre is tett szert a viharcsengő. Igaz, *viharnak* kellett lennie a talpán, hogy megszólaljon a bömbölő hang. Majdnem azt mondhatnánk, hogy ünnepszámba ment — de meg is volt a hatása —, ha a viharcsengő felhangzott az ülésteremben.

Az elnöklő *Molnár* Imre, a Ház ifjú alelnöke nagyon erélyesen fogta fel a kötelességét. Amikor először hozta működésbe a viharcsengőt, mingyárt foganatja is lett. Pár perc mulva azonban újra megkondult a hatalmas csengő és onnét kezdve Barankovics István beszédének ugyszólván az egész ideje alatt el sem hallgatott többé. Pedig igazában egyetlen viharos jelenet volt — egy eléggé el nem ítélhető közbeszólás váltotta ki —, amikor klasszikus szerephez jutott a viharcsengő. Mert padverés, szűnni nem akaró zaj, reménytelenül hosszú ideig tartó közbeszólások: ilyenek elcsitítása lebeghetett a viharcsengő alkotói előtt.

Igaz, hogy koncertnek nem volt érdektelen. Különösen az kapta meg az érdektelen képviselőket, hogy az igazi értelmi szerzők a nagy jelenetben annyira felfokozták hangjukat, hogy csaknem holtverseny fejlődött ki a viharcsengő és a két legharsogóbb közbeszóló között. Végeredményben azonban az volt a képviselők benyomása, hogy az elnök talán túlzottan vette igénybe a viharcsengőt. Nagyjában bizonnyal megtette volna a maga hatását az öreg elnöki csengő is. Azonkívül is ülte meg a nyugodtabb vérmérsékletű honatyák lelkét, hogy a viharcsengő nem veszít e majd tekintélyéből a rakoncátlan képviselők előtt.

Egyébként érdekes visszaemlékezés fűződik a viharcsengő premierjéhez. Egyik legszelidebb elnök, *Almásy* László idejében szerelték fel az ülésteremben, szinte észrevétlenül, úgy hogy idegesen kapták fel a fejüket a képviselők, amikor először hallották az ismeretlen hangot. Úgy történt azonban, hogy kezdetben talán nem a legalkalmasabb helyet választották ki, úgy hogy amikor először szólalt meg a csengőszörny, olyat bőgött — az elnök fülébe, mintha nem is a rendzavaró honatyák, hanem az elnök dobhártyája ellen találták volna ki.

◆

Mint országgyűlési tudósítónk megírja, a keddi ülésen hatalmas vihart robbantott ki egyik képviselőnek a Szentatyát gyalázó, durva közbeszólása. A demokrata néppárti és Balogh-párti képviselők erélyesen követelték a képviselő rendreutasítását. Ez még az ülés során meg is történt. *Nagy* Imre elnök a saját pártjához tartozó képviselőt utólag rendreutasította és ezzel elégtételt szolgáltatott az ellenzéknek. Ezt az utólagos rendreutasítást az ellenzék megelégedéssel vette tudomásul, mert ebben a belátásnak, a tárgyilagos mérlegelésnek felülkerekedését látják a pártszenvedélyes felett, amelyek néha igen szerencsétlen formában robbannak ki a Ház bármelyik oldalán.

◆

Egyébként a délelőtti vihar lecsillapításához és mindkét oldal tajtékzó szenvedélyének levezetéséhez nagy mértékben hozzájárult *Horváth Zoltánnak*, a *Népszava* felelős szerkesztőjének beszéde. Horváth hétfőn került be a Házba és keddi szűzbeszédével máris a jelentős parlamenti szónokok sorába jutott.

Az egyház és állam viszonyát tárgyaló hangmodora szerencsésen elütött attól a türelmetlen és gyűlölködő hangtól, amelyet a régebbi *Népszavának* azóta eltávolított cikkíról, a *Hámori* Lászlók, a *Máté* Ivánkák és mások alkalmaztak és amelyek a baloldali katolikus hívőkben is megütközést keltettek.

Horváth Zoltán mint politikus, kitűnően debütált, de sajnáljuk, hogy mint ujságíró elvetette a sulykot, amidőn az ellenzéki sajtóval szemben ujságíró tradiciótól eltérően fenyegető hangot ütött meg. Reméljük, hogy a sajtószabadságot egyoldalúan értelmező *ujságíró* felett végül is győzedelmeskedik *Horváth* Zoltán, a messzebb látó *politikus*.

A
Magyar-Szovjet
Polgári
Légiforgalmi RT.
értesíti az utazóközönséget, hogy május 1-től a belföldi repülőjegyek árát 20—25%-kal
mérsékelte
MASZOVLET
UTAZÁSI IRODA
V, Dorottya-utca 7
Tel.: 180-990, 187-526

A parlamenti tudósítás folytatása az 1. oldalról

képviselőket, hogy az illető *súlyosan vétett a parlament méltósága ellen* és megállapította azt is, hogy ilyen és hasonló közbeszólások nem használnak a parlamentnek.

Ezt a bejelentést, amely előtt megszólaltak a parlament csengői, melyek a képviselőket a terembe invitálták, az alelnök igen nagyszámú képviselő jelenlétében mondotta el. A bejelentés után folytatták a földművelésügyi miniszter és a kultuszminiszter több interpellációra adott válaszainak felolvasását. A képviselők a miniszteri válaszokat tudomásul vették.

Az interpellációs könyv felolvasása és a miniszteri válaszok elhangzása után 2 óra 5 perckor az elnök az ülést bezárta.

Interpellációk

Szerdára az alábbi interpellációkat jegyezték be:

1. *Bárkóczy József* (DNP) az OFB és vagyonváltsági földek vételárhátraléka tárgyában. — 2. *Bárkóczy* József (DNP) a pétisó túlmagasan megállapított árának sürgős mérséklése tárgyában. — 3. *Hajdu* Kálmán (DNP) Magyari József abasári lakos újonnan földhözjuttatottnak újbóli birtokbahelyezése ügyében.

Az országgyűlés bizottságainak új tagjai

Az országgyűlés különböző bizottságaiban megüresedett tagsági helyekre a következőket választották meg:

Alkotmányjogi és közjogi bizottság: Donáth Ferenc (MKP), Lupkovics György (FKGP), Groff Emil (SzDP), Horváth Zoltán (SzDP), Kemény György (SzDP), Szakercs János (RP).

Földművelésügyi bizottság: Rácz Lajos (FKGP), Badari László (SzDP), Csrváz Imre (SzDP), Husi Lajos (SzDP), Molnár Imre (SzDP), Pallagi Ferenc (SzDP), Szűcs Ferenc (NPP), Farkas Dénes (DNP).

Gazdasági bizottság: Füredi Sándorné (SzDP), Galló Ernő (SzDP), Pete Ferenc (DNP).

Honvédelmi bizottság: Bocskai István (DNP), Lukács Vilmos (FMDP).

Igazságügyi bizottság: Dulin Jenő (FKGP), Bóka László (SzDP), Harustyák József (SzDP), Molnár Imre (SzDP), Rózsavölgyi László (DNP), Tóth László (DNP), Halász Aladár (RP).

Kérvényi bizottság: Villám János (SzDP), Bodnár János (DNP).

Könyvtári és múzeumi bizottság: Bóka László (SzDP), Kassák Lajos (SzDP), Supka Géza (PDP).

Közgazdasági és közlekedésügyi bizottság: Zentai Béla (MKP), Patonay Elek (FKGP), Tóth János (SzDP), B. Farkas Ferenc (NPP), Iszak Kálmán (DNP), Papp István (FMDP).

Közigazgatási bizottság: Barcs Sándor (FKGP), Szentiványi Lajos (FKGP), Nyers Rezső (SzDP), Papdi György (SzDP), Popik János (SzDP), Radocsányi Ferenc (SzDP), Sauer Győző (SzDP), Faragó György (SzDP), Keleti P. István (DNP), Groh József (KNT).

Közoktatásügyi bizottság: Bóka László (SzDP), Reisinger Mária (SzDP), Barankovics István (DNP).

Külügyi bizottság: Barcs Sándor (FKGP), Justus Pál (SzDP), Marosán György (SzDP), Balogh István (FMDP), Kende Zsigmond (RP).

Mentelmi bizottság: Z. Nagy Ferenc (FKGP), Dabronaki Gyula (SzDP), Jászai Károly (SzDP), Radó Gyula (DNP), Varga László (DNP), Vértes István (FMDP).

Naplóbíráló bizottság: Bakanek János (SzDP), Takó Károly (SzDP), Tokaji József (SzDP), Mézes Miklós (DNP).

Pénzügyi bizottság: Olnet Alfréd (FKGP), Harustyák József (SzDP), Szurdi István (SzDP), Tóth Endre (NPP), Farkas Dénes (DNP), Hegedűs Gyula (FMDP).

Politikai bizottság: Bognár József (FKGP), Harustyák József (SzDP), Marosán György (SzDP), Révész Ferenc (SzDP), Vajda Imre (SzDP), Szabó Pál (NPP), Parragi György (FMDP), Kende Zsigmond (RP), Slachta Margit (KNT), Supka Géza (PDP).

Számvizsgáló bizottság: Gaál Ferenc (FKGP), Kappeter Gyula (SzDP), Várkonyi Imre (SzDP), Pusztai Sándor (DNP).

Társadalompolitikai bizottság: Fenyvesi Gáborné (SzDP), Hermann Zsófia (SzDP), Jászai Károly (SzDP), Kovács K. Zoltán (DNP), Csécsy Imre (RP).

Kárszámadásvizsgáló bizottság: Szirethy Gyula (FKGP), Horváth Sándor (SzDP), Mészáros Dezsőné (SzDP), Rónaszéki Lajos (DNP), Gróh József (KNT).

Összeférhetetlenségi bizottság: Antal János (SzDP), Horváth Zoltán (SzDP), Kiss Ferenc (kaposvári) (FMDP).

Házszabályrevíziós bizottság: Molnár Imre (SzDP), Keleti P. István (DNP).

A belpolitika hírei

Négyheti szabadságra ment *Rajk* László belügyminiszter. Távollte alatt *Rákosi* Mátyás miniszterelnökhelyettes látja el a minisztérium vezetését.

◆

A magyarországi délszlávok megalakították kulturegyesületüket és központi székházat kapnak. A székházat ünnepélyes keretek között a köztársasági elnök visszaérkezése után adják át rendeltetésének.

◆

A miniszterelnökségen *Vicrián* Imre, *Csiffra* Kálmán és *Bernolák* Jenő miniszteri tanácsosokat rendelkezési állományba helyezték.

◆

Kapi Béla evangélikus püspök — értesülésünk szerint — hajlott korára való tekintettel rövidesen nyugdíjba vonul.

◆

Boldizsár Iván külügyi államtitkár hazaérkezett az UNO genfi sajtóügyi értekezletéről. Rövidesen sajtóértekezleten számol be genfi impresszióiról.

Rendeletek

Közérdekű vizsgálatok nyilvántartóját szervezi meg a köztársaság kormánya. A *Magyar Közlöny* keddi száma ismerteti ezenkívül a magyar állami mezőgazdasági gépüzem létesítésére vonatkozó rendeletet. A földművelésügyi miniszter újból szabályozta a dohánytermelési szerződésekre vonatkozó kérdéseket. Módosította az ebadó mértékének forint értékben való megállapításáról szóló rendeletet. Az iparügyi miniszter a közeljövőben megkezdődő mezőgazdasági munkálatok folytonossága érdekében rendeletben szabályozta a mezőgazdasági gépek üzemanyag-ellátásáról és az adó és kincstári részesedésmentes mezőgazdasági üzemanyag forgalmáról szóló rendeletet. A kereskedelmi és szövetkezetügyi miniszter rendelete szerint az élelmiszerüzletek 1948. évi május 1-én zárva tartandók, május második napjára eső vasárnapon, a kizárólag vagy túlnyomórészt élelmiszerárusító üzletek reggel 7 órától délelőtt 9 óráig az ország egész területén nyitva lehetnek. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a gimnáziumi, liceumi, tanítóképző-intézeti, tanítónőképző-intézeti, óvónőképző-intézeti és polgári iskolai vizsgadíjak, valamint a bizonyítványmásodlatok kiállítási díjára vonatkozólag újabb rendeletet adott ki. A *Hivatalos Közlöny* ismerteti az érettségi, képesítővizsgálatok tanulmányi előmenetel szerinti díjazási összegét. Ugyancsak a vallás- közoktatásügyi miniszter újabb rendelete intézkedik a tanárok, tanítónők, óvónők, továbbá a tanügyi és szabadművelődési fogalmazási személyzet illetményeinek újabb megállapításáról.

CSOPORTOS UTAZÁS A MÁJUS 5-17-16 MEGTARTANDÓ
Bécsi Nemzetközi Automobil Kiállításra
Indulás május 14-én Visszaérkezés május 18-án
Az utazáson csak az autó- és motorszakmához tartozó szakközönség vehet részt cégszerű igazolólevél előzetes benyujtása mellett. Az utazást az IBUSZ Rt., Vigadó-utca 1—3 alatti menetjegyirodája bonyolítja le.
Jelentkezni csak április 30-ig lehet, kizárólag az
Árumintavásári és Kiállítási Központnál
Budapest VI, Bajcsy-Zsilinszky-út 25. szám — Telefon 151—093.

Csak igaz adatokat!

Illetékes egyházi hely kifogásolja, hogy bizonyos megnyilatkozások nemcsak hogy nem szolgálják, hanem akadályozzák az egyház és állam megbékélésének ügyét. E megbékélés érdekében a *Magyar Nemzet* már jó ideje, következetesen és lankadatlanul buzgólkodik. Hirdettük és szeretnők, ha mindenki megértené, hogy ez az egyház és állam szempontjából egyaránt életbevágó fontosságú kérdés csak úgy vihető sikerre, ha minden oldal egyazon tapintattal és tárgyilagossággal nyúl annak megbeszéléséhez. E két kritérium — és minden loyális megegyezésre való törekvés alapvető feltétele: a bona fides — e kényes kérdésnél még a rendesnél is fokozottabb szükségszerűség.

Ezért esik nekünk fájdalmasan, amikor „illetékes egyházi hely" többek közt azt is hangsúlyozza, hogy „inkább fakadna megbékélés, a sokat emlegetett korrupció megfékezéséből, az immár hároméves szlovákiai gyötrelmek megszüntetéséből, a távollevő apák, fiak és testvérek hazahozatalából". A kérdés e hangulatkeltő beállítása, amely alkalmas arra, hogy e fájdalmas adottságok ódiumát azok nyakába varrja, akikkel az egyháznak megegyeznie kellene, nemcsak nélkülözi a tapintatosság legelemibb szabályait, de merőben igazságtalan is.

Mintha minden illetékes tényező nem folytatna harcot a korrupció ellen — amely régi magyar, s ezenfelül nemzetközi jelenség is —, s ebben nem vennének részt a lapok s saját körükön belül a pártok is. Napról napra olvashatjuk a különböző korrupciós tisztogatások híreit. Mintha nem tenne meg mindent mindenki, hogy megvédje a szlovákiai magyarokat (lapunk nem egyszer, s így legutóbb is kíméletlen cikkben leplezte le a szlovákiai magyarok üldözését); mintha egy percre is szüneteltne a magyar diplomácia ily irányú tevékenysége és mintha ez az annyira óhajtott kedvező megoldás tőlünk, s nem a magyarságon kívülálló tényezőktől, helyzetitől is függne! Mintha nem oda irányulna minden törekvés, hogy véreink mentől gyorsabban hazakerüljenek, s mintha a hadifoglyok hazatérése meg sem indult volna. Éppen most történt a bejelentés, hogy ebben az évben minden hadifogoly hazajön, hogy lehet tehát olyan látszatot akarni kelteni, mintha ezen a téren nem történt volna semmi?

Harcot lehet vívni, néha kell is vívni, de — csak az igazság alapján.

Székesfehérvári képeslap

A város körül 1944—45-ben három és fél hónapig hullámzott a front; az aknaszedők 3½ vagon elszórt és fel nem robbant lőszert szedtek össze a város határában. Székesfehérvár azonban újraéledt és épül. A városháza főszárnyába most költöznek be a hivatalok; a kulturház rendbehozatalára nagyobb összeget utalt ki a Tervhivatal; elkészült a távgőzvezeték tervezete és április végén megindulnak a munkálatok, hogy a villanygyár felhasználhatatlan gőzét értékesítsék és a szénsavas Árpád gyógyfürdőt és fedettuszodát bekapcsolják a vezetékbe. Nagy lehetőségek vannak Fehérváron ezen a téren, a közművek energiatelepe első helyen áll az országban. Megkezdték a [illegible]piac építésének előmunkálatait és néhány laktanya lebontását. A híres katonavárosban lebontják a laktanyákat!

●

Még a háború előtt számos szobrot állítottak a terekre, mind neves művészek alkotásait. A szobrok az ostrom alatt nagyobbrészt megmaradtak. Ugyancsak megmaradt a híres *Aba Novák*-freskó is, amelynek pillanatnyi érdekessége, hogy az elmult korszakból visszamaradt »nem kívánatos« arcokat a freskó félkarú őre papírral leragasztotta és helyükbe más eredetű Aba Novák-skiccoket helyezett — átszínezve!

Néhány kultúrvezető fent járt *Csók* Istvánnál és az agg fejérmegyei születésű festő a tárgyalások eredményeként Székesfehérvárnak adományozza képeit. A festményeket a múzeum egyik külön szobájában helyezik el.

●

Székesfehérváron elég magas szinvonalú kulturélet folyik. A Vörösmarty Társaság, a kulturmunka egyik fő irányítója, nemrégen rendezett *Weöres* Sándornak, a város olaszországi tanulmányúton lévő lakójának tiszteletére nagyszabású irodalmi estet.

Most leplezték le *György* Oszkárnak, az első magyar Baudelaire-fordítónak emléktábláját, aki a városban tanított hosszú évekig. A zenekonzervatórium igazgatója *Farkas* Ferenc, tanárai között van *Bisztritzky* Tibor. Érthető, hogy a városban fejlett kórus-kultusz fejlődött ki.

●

A háború alatt teljesen elszegényedett lakosság lassan kezd lábraállani. A piacon a kofák már kínálják a tejet, a tojásokat házhoz viszik az eladók. A húsellátás irányítását nemrég a városi húsüzem vette át. Azóta Székesfehérváron van bőven hús. Nemrégiben helyezték a városba az Állami Központi Traktorállomást, amely húsz traktort állított munkába, hogy olcsón fölszántsák és elvessék az elszegényedett gazdák földjeit.

A földműves lakosság marhaállománya nagyrészt kipusztult a hullámzó harcok alatt, a trágyahiányt ezért a város vezetősége fekáliszappal pótolja. A Fehérvár határában lévő szennyvízlevezető gödrökből már meg is kezdték az elmult héten a fekál kitermelését. Az első heti eredmény: tíz vagon. **(a.)**

Az egészségügyi alkalmazottak új státusa és fizetése

A népjóléti minisztérium rendezte az egészségügyi alkalmazottak új státusát. Az új státus 32 fizetési fokozatból áll, 213 forinttól 1020 forintig terjedő havi illetményekkel. A népjóléti minisztérium az Orvosok Szabad Szakszervezetével és az Egészségügyi Alkalmazottak Szabad Szakszervezetével közösen állapította meg az új illetményeket. A tisztifőorvos fizetése 530 forinttól 860 forintig, a tisztiorvosé 450 forinttól 740 forintig, a körorvosé 350 forinttól 650 forintig, a védőnőké 320 forinttól 560 forintig, a segédmunkásoké 213 forinttól 365 forintig, a szülésznőké 245 forinttól 400 forintig terjed.

A FILM FORRADALMA — A FORRADALOM FILMJE
SZERDÁTÓL:
URÁNIA


Újabb csatlakozás a szegedi kongreganistákhoz

Huszonöt budapesti katolikus középiskolai igazgató csatlakozása után most újabb három budapesti középiskola katolikus diáksága, az egyetemi katolikus gimnázium valamennyi felsőbbosztályos növendéke, a Fáy-gimnázium száz, a Dobó Katalin felsőkereskedelmi iskola százhúsz katolikus diákja és kongreganistája írta alá a szegedi kongreganisták által kibocsátott ívet.

Szentlélek-kilenced a budapesti szent Rókus templomban, áldozócsütörtöktől pünkösdig naponta 6 órakor.

Halálozás. *Tóth Zoltán* dr ny. földművelésügyi titkár exhumált hamvait f. hó 30-án d. e. 11 órakor fogjuk a kerepesiúti temető halottasházából a családi sírboltba (bal árkád 34) örök nyugalomra helyezni. (Minden külön értesítés helyett.)

Dr *Szenczy* (Sztehló) Aladár ny. táblai bíró ápr. hó 25-én váratlanul elhúnyt. Temetése f. hó 28-án 1 órakor farkasréti temető halottasházából lesz. (M. k. é. h.)

Keserű András vendéglős Rákoshegyen ápr. hó 24-én elhúnyt. Drága halottunk földi maradványait 26-án helyeztük örök nyugalomra.

Erős éjszakai lehűlés

A Meteorológiai Intézet jelenti: Az Atlanti-óceán felől enyhébb tengeri légtömegek nyomulnak Anglián és Skandinávián át kelet felé. A Spitzbergák és Grönland irányából azonban újra hidegebb léghullámok törnek előre. A Közép-Európát elborító hideg sarkvidéki levegő lassan tovább terjed délnyugat felé.

Hazánkban hétfőn a nappali felmelegedés újabb néhány fokkal mérséklődött. A Dunántúlon 10—12, északon és keleten 8—10 fokig emelkedett a hőmérséklet. Az éjszakai lehűlés különösen keleten volt erős. Turkeve, Békéscsaba, Debrecen, Nyiregyháza vidékén minus 3 fokig, Pécs környékén minus 2 fokig hűlt le a levegő. A talaj közelében Nyiregyházán minus 5, Turkevén minus 7 fokot mértek.

Budapesten kedden délben a hőmérséklet 13 Celsius fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 769 mm, mérsékelten süllyedő irányzatú.

Várható időjárás szerda estig: Mérsékelt nyugati-északnyugati szél. Változó felhőzet. Néhány helyen kisebb futó eső lehet. Erős éjszakai lehűlés, többfelé fagy. A nappali hőmérséklet alig változik.

Április 30-án jár le az épület helyreállítási költségek elismertetésének határideje. Az építés- és közmunkaügyi minisztérium újra felhívja mindazokat, akik a háború tombolása folytán megsérült lakásaikat 1948 január 1-e előtt helyreállították, hogy a helyreállítási költség megállapítása iránt beadandó kérelmüket legkésőbb 1948 április 30-ig nyujtsák be, Budapesten a kerületi mérnöki hivatalhoz, vidéken az építési főigazgatóság mellett működő építési hivatalhoz. Április 30-a a végleges határidő, ezt a határidőt a kormányzat meghosszabbítani már nem fogja.

Kedvező mezőgazdasági jelentések

A békésmegyei gazdasági felügyelőség jelentése szerint a gazdák zabból 140, takarmányrépából 96, cukorrépából 45 százalékkal többet vetettek az előirányzatnál. — A ceglédi piacon megjelent a zöldtakarmány- és a szálastakarmány-piacon rég nem látott árumennyiség jelentkezett. A nagy árubőség következtében eladatlan áru is maradt. Elsőrendű széna 55—60, lucerna 70—80 forint mázsánként. Egy kocsi törek 55—70, egy kocsi szalma 100—150 forint. — Hajdubőszörménynél az őszi vetés szépen fejlődik.

Kis- és apróhirdetések

DIJSZABÁS

Apróhirdetések szavankint köznap 0.60, vasárnap 1.20. (Állást keresők a felét fizetik.) Keretes apróhirdetés szavankint köznap 1.—, vasárnap 2.—. Az első és minden vastagon szedett szó két szónak számít. Kishirdetés mm soronkint köznap 1.20, vasárnap 2.40 Ft.

Hirdetések felvétele

főkiadóhivatalunkban V. Bajcsy-Zsilinszky-út 34, fiókkiadóhivatalunkban VIII., József-körút 2. és I., Krisztina-körút 117., a hirdetőirodákban és dohánytőzsdékben. Vidékiek a hirdetési díjat postabélyegben is beküldhetik.

BERENDEZÉS

Bútor

Styl rekamié eladó. 329—043.

MŰBÚTOR HÁLÓ matracokkal eladó. Benczur-utca 26. földszint egy.

Bútorért, ruháért, háztartásért legtöbbet fizet STEINGISZER, Teleki-tér 3. Tel.: 135—378.

Bútorvevők figyelem! Tizhavi részletre előleggel vásárolhat BÚTOR és TEXTIL RT VI., Liszt Ferenc-tér öt.

LEGMAGASABB ÁRAT fizetek használt szőnyegért, **bútorért** feloszlott háztartásért. **FUCHS** Szent István-körút 27.: üzlet

Konyhák már 980 Ft-tól a készítőnél. Baross-u. egy.

OLCSÓ **BÚTOR** KÁRPITOSÁRU **OLÁH** József-körút **66**

BÁNC-ÁGY kárpitozott **BÚTOROK** Fizetési kedvezmény. **Podmaniczky 19.**

Matracokat, paplanokat penzió részére veszek. XI, Eszék-utca 13.

Barokk fiókosszekrényt és falitükröt priváttól veszek. „Árajánlattal 475" jel. fókiadóba.

Elutazás miatt eladó: konyhabútor, háromajtós szekrény, kombinált szekrény, rádió. Telefon: 423-538. Reggel 10-ig, délután ½3—4-ig.

Szőnyeg

Mindenfajta **szőnyeget** veszek, eladok, javitok. KLEIN ÖDÖN, IV., Városház-u. kettő Telefon: 187—009.

Gyönyörű keleti és magyar **PERZSÁK** olcsón eladók. Akácfa-u. tizenhárom, I. 12.

SZŐNYEGÉRT Magas árat fizetek. Markovits, Rózsa-utca nyolc. Telefon: 424—942.

Egyéb berend.

Kölcsönbe **SZÉKEK ASZTALOK** alkalmakra **Rosenfeld** Népszinház-utca 31. Telefon: 139-274.

Gáz vagy elektromos hűtőszekrényt vennék! Tel.: 222—518.

Antik képet XV—XVII. századbeli olasz, flam., holl. **veszek** Ajánlat „Gyűjtő 48" jeligére főkiadóba

HANGSZER RÁDIÓ

Prima külföldi zongorák 2500-tól részletre. Fanyóné, Erzsébet-körút huszonhat.

Kispianino, egyeneshúros, kettőezerötszázért, világmárkák legolcsóbban fizetéskedvezménnyel. Scala, Erzsébet-körút tizenöt. Bérhangszerek!

Ehrbahr pianinó bécsi mechanikás, fekete ébenfa, eladó. VIII, Bródy Sándor utca harmincha. I. nyolc.

RUHÁZAT

Szenzációs árat fizetek **férfiruhákért** SPIEGEL, Teréz-körút 2. I. 8. T. 421-080 Hívásra jövök

Hozza be! Férfiruháját, szövetét, szőnyegét, szmokingját, megveszem. Népszinház-utca húsz. 137—625.

Használt **férfiruháért** bárkinél magasabb összeget fizet Tóth a Belvárosban. Bp., IV., Egyetem-u. 2 Telefon: 186—732.

Keresek megvételre keveset használt férfiöltönyt, bőrberiraglánt, egyéb felöltőt. T. 222-546

Férfiruhát, ballonját legdrágábban megveszem Leitersdorfer, Kisdiófa-utca 15. (Király-utca sarok.) Telefon: 221-674.

JÁRMŰ

Négyajtós taxira vizsgázott Ford olcsón eladó, generálozott motor, jó gumikkal. Király-u. 46. Garage.

Eladó háromtonnás USA V/8 Ford teherautó, kifogástalan. XIV, Verér-utca 166. 601

1 darab 3 tonnás nagy rakterületű teherautó prima motorral és gumikkal, ugyanitt 5 tonnás Mercedes Diesel eladó. IX., Sobieski János-utca 27/B. III. 1. Tel.: 135—181.

Nyolchengeres amerikai Ford, gyönyörű személyautó eladó. „Tizenhatezerért" jel. főkiad.

Prága, ½ tonnás, generálozott, jó gumikkal, eladó. Makray gépüzem, XIII. Jász-u. 62.

Ardie 125 cm³ prima, üzemképes eladó. Mátyásföld, Apponyi Albert u. harminchat.

Féltonnás Steyr, nagy rakterülettel, prima állapotban eladó. Megtekinthető XI. Szabolcska Mihály-utca 3.

Féltonnás igen olcsón eladó. Pestszentlőrinc, Üllői-út 426. Üveges.

GÉP, SZERSZÁM

Írógép, számológép Vétel. Eladás. Javítás. Karbantartás. FUNK JÓZSEF. V. Csáky-utca 4. Tel.: 129—220.

Continental táskairógép eladó. Bezerédi-utca 3. I. 11.

Eladó 1 drb 1200 mm átmérőjű, 400 literes centrifuga, 2 drb shaping, 2 drb magánjáró gőzlokomobil. Ajánlatokat „Vegyigyár 4644" jeligére Blocknerhez, Városház-utca tíz.

Írógépet (lehet táska is) és egy számológépet venne priváttól privát. Kereskedő kizárva. Telefon: 360—459.

INGATLAN

Nyugatinál tizenhatezrel jövedelmező kettes bérház harminckétezerért eladó. «Illetékmentes 379» jeligére főkiadóba.

VILLÁK

Kényszereladások!!! Villák!!! **Sósfürdőnél** négyszobás komfort. villa, azonnal bek. 90.000 **Lenke-térnél** 2x3 komf. kerttel, potom 65.000. **Bocskay-u.-nál** négyszobás komf. kerttel, 45.000. **Farkasrétnél** 2x3 komf. bek. gyönyörű gyümölcsösben 100.000. **Rózsadombon** 3x4, 2x3, garázs, gyümölcsös, egyik bekölt. 250.000 **Romos villák! Pasaréten** 2x4 hall, dupla erkélyes, 340 □-öl gyüm., garázzsal, potom 75.000. **Eszter-u.** 2x3, vasráccsal, 320 □-öl telekkel, rom., 32.000. **Zala György**, XI., Bartók Béla-út 87. T.: 468—792.

Rákosszentmihályon, Ida-utca 30. családi ház olcsón eladó. Nagyobbik rész beköltözhető. «Villamosnál 888» jel.

Rózsadomb legszebb helyén, autobuszmegállónál 300 öles gyümölcsös, villatelek 15.000 ért sürgősen eladó. Gyümölcshozam évi 1500—2000 Ft. „Alkalmi vétel" jel. Tenzerhez, Szervita-tér.

Tízezerrel átvehető kétszobás összkomfortos beköltözhető utcai. Sógor, 181—405. Ezernyi eladás!

Nagyadómentes háromemeletes bérház Rákóczi-út mellett, húszezer évi bérrel, nagyon olcsón sürgősen eladó. Faragó iroda, Szív-utca tizenhat. 228—258.

Romházak lebontását újjáépítését legolcsóbban vállalja **ÉPÍTŐMESTER** Bp. József-krt 23. I. 7. Telefon: 139—194.

Villa, pasaréti autóbusznál, beköltözhető, pompás háromszobás villa, adómentes, központi fűtéses, bőven mellékhelyiségek, csodaszép gyümölcsös parkban, olcsón eladó. Kizárólag Wieg, Semmelweis 14. Tel.: 185—394.

Keresek kettő-háromszobás családiházat, lehet lakott is, huszonötezerig, esetleg bérházrészt. Faragó iroda, Szív-u. tizenhat. 228-258.

Kerepesi-útnál egyszobás családi ház, konyhakertészetre alkalmas 440-es telekkel, esslingeni rolókkal 18.500. Tengerszem-utcánál 200-as, közműves telken romház 10.000. Dr Spillenbergnél, 120-533. Szent István-körút 24.

Eladnám zebegényi nagy verandás, modern, teljes komfortos, házmesterlakásos családi házamat, esetleg budapesti öröklakással elcserélném. «Beköltözhető 400» jeligére főkiadóba.

Magyar Nemzet

Főszerkesztő: Hegedűs Gyula

Főmunkatárs: Parragi György

Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34. Telefon: 128-940* Előfizetési díj: 1 hóra 15 forint, negyedévre 45 forint. Postatak. csekksz.: 36.862 Szerkesztésért és kiadásért felelős Hegedűs Gyula

Hungária Hirlapnyomda Rt., V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34. Felelős: dr Bródy László A szöveg közötti hirdetések — jellel vannak ellátva

Hirdetőinkhez!

Kérjük tisztelt Hirdetőinket, hogy a **szombaton reggel megjelenő május 1-i ünnepi számunkba** szánt hirdetéseiket lehetőleg **csütörtök délután 5 óráig** juttassák el hozzánk, hogy azok megjelenését biztosithassuk

Bérház: Operánál, prima, háromemeletes, komfortos lakásokkal, üzletekkel, 43.000 bérrel, 110.000-ért eladó. Dr Hegyi.

Villa: Szilágyi Erzsébet-fasorban, négyszázas parkban, azonnal beköltözhető ötszobás, hallos, hibátlan, 140 ezerért; Kékgolyó-utcánál háromszázas parkban, azonnal beköltözhető, négyszobás, duplakomfort, hibátlan, 75 ezerért eladó. Dr Hegyi.

Öröklakás: Vigszínháznál, azonnal beköltözhető kettőszobás, összkomfortos „kényszerből 25.000-ért eladó. Dr Hegyi, Rökk Szilárd-utca hat. Tel. 136—761.

Kettőszobás, nagy hallos öröklakás újjáépítve, vérmezei ablakokkal, beköltözhető. Telefon: 360-437.

Csodavétel!! Öröklakás!! **ÖRÖKLAKÁSOK** **Lenke-téren** kettőszobás hallos, dupla erkélyes 20.000. **Bartók Béla-út** elején 2—3—4 szobás komf. öröklakások 10.000-től 32.000-ig. **Verpeléti-úton** kettőszoba hallos, loggiás, luxus kivitel, potom 16.000. **Fehérvári-úton** Körtérnél egyszoba hallos cs. szobás azonnal beköltözhető lakáshivmentes, 26.000. **Gellérthegy** déli lejtőjén háromszobás hallos, összkomf. bekölt. 30.000. **Naphegy-utca** háromszobás hallos, bekölt. 44.000. U. ott egyszobás garszon 16.000, beköltözhető. **Rózsadomb** alján egyszoba hallos, dupla terrasszal 48.000. Háromszobás hallos, dupla terrasszal luxus kiv. 58.000, bek. **Szent Imre herceg-útnál** kettőszobás hallos luxuslakás bek. azonnal bek. «ZALA GYÖRGY», XI, Bartók Béla-út 87. 468—792.

Ujpesten, központban, modern III-emeletes ház harmadrésze 29.000-ért eladó. Tel.: 493—285.

GYÜMÖLCSÖSÖK **Gyümölcsösök!** **Dömösön** 1x3, 1x2 komf. villa 3 hold gyönyörű gyümölcsössel potom 100 ezer. **Pakson** 52 hold gyüm. épületekkel felosztva is 100.000. **Nagytétényben** kettő hold gyüm. 48.000. **Cegléden** 5 hold épületekkel 50.000. **Budatétényben** 1800 öl. gyüm. 2 szobás lakással 25.000. **Diósárok** 2800 □ öl gyüm. épületekkel 50 ezer. **Nagytétényben** 1600 öl gyümölcsös 30.000. **Nagytétényben** 3200 négyszögöl gyümölcsös épülettel 50.000. **Balatoni villák** nyaralók, gyümölcsösök, penziók nagy választékban. **Zala György** XI, Bartók B.-út 87. 468-792.

Öröklakás Pozsonyi-út elején, I. emeleti 2 szoba, komfortos, 8000, 3 szoba, komfortos 12.500. Tel.: 180—178. (Cserelakással lakó kimegy.)

Keresek 3 sz. hallos, újjáépített, beköltözhető öröklakást IV., V. kerületben. Megbízottam: Dr Csillag József, Kossuth-tér 13—15. Ajánlatokat írásban.

Háromszobás, újjáépített összkomfortos villalakás Andrássy-úti rayonban, villarésszel, eladó. Azonnal beköltözhető. Dr Varró, Honvéd-utca 22. Telefon: százhuszonhat—százötvenhárom.

Új-Lipótvárosban, Városligetben keresek megvételre magas áron beköltözhető két szoba hallos prima öröklakást. Wieg, Semmelweis-utca tizennégy. Tel.: 185-394.

Két szoba hallos, teljesen újjáépített gyönyörű öröklakás Karolina-úton sürgősen eladó. Nagel Jenő építész. Tel.: 295-561.

Egy szoba hall, komf. öröklakásomat elcserélném nagyobbra, ráfizetéssel «Németvölgyi-útnál 776» jeligén.

Kétszobás hallos, nagyadómentes, kissé sérült öröklakás, alkalmi áron, sürgősen eladó. Bertalan-utca tizenhat. Hexlelagyeló.

Szent Imre herceg-útnál 4 szobás modern, adómentes villa, kertben, 45.000-ért. Zimányi.

Városmajorban legnagyobb luxussal épült 4 szobás komfortos, ház mesterlakásos, hibátlan beköltözhető villa. 800 öles gyümölcsösparkban 100.000-ért. Zimányi.

Somogyi Béla útnál II emeletes hibátlan, 22 ezret hozó bérház, nagyon kedvező fizetési feltételekkel 50.000-ért. Zimányi, Alkotmány u. harmincegy. T.: 121-235.

ÜZLET ÜZEM

BELVÁROSI modern **ÜZLETHELYISÉG**, nikkelportálos, régibérű, vizvez., telef. átadó. Telefon: 184—080.

Söntések, kocsmák, vendéglők jogfolytonossággal, lakással, nagy forgalmúak fel nem sorolható választékban. Több kényszereladás kivándorlás és betegség miatt állandóan kaphatók Schwarczné irodájában, Podmaniczky u. 71. T.: 122—379.

Erzsébet-krt páros oldalán ötször tízméteres üzlethelyiség 1100 havibérű, hét éves szerződéssel, negyvenkétezerért átadó. Bertók, Erzsébet-körút ötvenegy.

Legforgalmasabb sarkon jó üzlet, hároméves szerződéssel azonnal eladó. „Szép haszon 923" jeligére főkiadóba.

Szabóműhely berendezéssel kiadó vagy társulna. Práter-utca 37. Mészáros.

EGYÉB AD., VÉTEL

Hívjon! Jöjjön! Legmagasabb áron veszek: férfiruhát, fehérneműt, ebédlő - összekötőszőnyeget, koncertzongorát, pianinót, függönyt, perzsakabátot, ezüstöt, porcellánt, zálogcédulán levő tárgyakat — vidékről is — Gerstl-Majorossy, Esterházy-utca tizenhét. Tel.: 135—077.

LAKÁS

Lakáscsere

Elcserélném Somogyi Béla-úti (Károly-krt) nagyméretű 2 szoba hallos, cselédszobás összkomfortos lakásomat 1 szoba hallos vagy hálófülkés, cselédszobás lakással. „Központi fűtés 937" jel. kiadóba.

Elcserélném 4 szobás belső lipótvárosi lakásomat 6—7 szobás, esetleg kertes lakással belterületen. „Nagy család 793" jel.

Elcserélném két gyönyörű utcai szobás társbérleti lakásom 56 Ft havibérrel IV. kerületben, hűvösvölgyi kettő vagy háromszobás főbérletre. Ráfizetéssel. Telefon: Kettőszázegy—négyszázharminchat.

Szobakonyhás házmesterségemet elcserélném egy- vagy kétszobás komfortosra, lehetőleg Budán. Költséget térítek. Lehet kissé romos is. XIII. Üteg u. öt, házmester. Egész nap.

Elcserélném négyszobás összkomfortos, Benczur-utcára néző lakásomat kettőszobás hallosra vagy háromszobásra. «Belterületen» jeligére Halász Hirdetőbe, Rákóczi-út 37/A

A város szívében levő 2 drb szobakonyhás lakásomat elcserélném háromszobásra. Cím a kiadóban.

Lakást kínál

Háromszobás, gyönyörű helyreállított lakás (Apponyi-térnél) költségtérítéssel átadó. Bővebbet 9—5-ig. Telefon: 184-735. 330

Villabérlet! Háromszobás összkomfortos, újjáépített, lakbérmentesen, hatévi lakbér lefizetése ellenében átadó. Mateo szosoknak, autósoknak rendkívül alkalmas. Kováts, 496-600. Amerikai-út 73/B.

Egyszobás hallos, kettőszobásak. Városházánál. Knapik, Szent-királyi-utca 4. Kettőtől.

Aréna—Thököly-út sarkán háromszobás erkélyes, gyönyörű lakás sürgősen, olcsón átadó. Telefon: 361—713.

Zuglóban egyszobás kiskonyhás azonnalra 6000. Megbízásból: Százhuszonhat—százötvenhét.

Szent István-parkban dunai kilátással gyönyörű kétszobás hallos sürgősen átadó 22.000-ért. Azonkívül a főváros bármely részén lakások a legnagyobb választékban. Dr Molnárné, Pannonia utca huszonkettő

Egy szoba, két szoba komfortos, három szoba hallos, beköltözhető újjáépített lakbérmentes lakások, költségmegtérítésért átadók. Mónus Illés-rakpart 51. Fejér építész.

Három utcai szoba összkomforttal építési költség megtérítése ellenében átadó. Nagyatádi Szabó-utca 22. II. 12/a.

HÁROMSZOBÁS **LAKÁS** Szt. István-körút környékén azonnal **ÁTADÓ** „Elutazás miatt" jelig. Balogh hirdetőbe, Szent István körút kilenc.

Rózsadombon, autobusznál, gyönyörű három szoba hallos kertes lakás magánvillában átadó. Telefon délelőtt: 257-144.

Átadó egyszobás, kettőszobás, háromszobás modern lakások. 126—457. «Duna», Marx-tér négy.

Nürnberg-utcai négy szoba hallos, gyönyörű lakásomat átadom, esetleg elcserélem. Telefon: 296-193.

Újjáépített I. em. **garzonlakás kiadó** V, Teleki Pál-u. 3. alatt. 10—12-ig. Tel.: 222-478.

Egyszobás komfortlakás (nagyméretű) Aradi-utcában. Kettőszobás erkélyes Ferenc-körút sarkán. Iroda: Eötvös-utca huszonhárom/b. (Költségmentes bemutatás.)

XI. OROM-U. 18/a bérvillában bérelőleggel, júniusi beköltözéssel bérbeadók lakáshivatalmentes kettőszobás lakások. Közp. fűt., melegvíz, kert, terrasz, erkély, tetőterrasz tussolóval, gyermekfürdőmedence. Tárgya: Géza-utca 7. IV. 17. Egyezázhuszonhét-ötszázötvenöt.

Ritkaszép 2 szoba hallos, kitűnő állapotban, Uj Lipótvárosban, közvetítők kikapcsolásával átadó. Tel.: kettőszázhatszáznegyvenegy.

Oktogonnál! Kettőszobás hallos összkomf. közp. fűtés, melegvíz, erkély olcsóbérű luxus főbérlet helyreállítási térítésért azonnal átadó. Bertók, Erzsébet-krt 51.

Egy-kétszobás hallos modern lakások kaphatók bárhol. Kátai. Százhuszonhat—százötvenhét.

Lakást keres

Keresek lakásokat bárhol, újjáépítettet is. Hajós, Andrássy-út 79. 428-175.

Szoba, ellátás

Főlépcsőházból gyönyörű fürdőszobás azonnalra. Bővebbet Fürst Sándor-utca 7/b, I. 2. Lloyd moziház.

Express gyorsan közvetít szobákat. Átutazóknak napokra bármerre. Express, Erzsébet körút tizenhat, földsz. három. Telefon: 422—156.

Keresek kis szobát. Hetenként egyszer átutazom. «Napibér 477» jeligére kiadóba.

Teljes ellátást szép szobával keresek. Ajánlatok főkiadóhivatalba «Egyetemi hallgató 384»

Dolgozó vidéki házaspár keres csendes helyen tiszta szerény bútorozott szobát fürdőszoba használattal hetenként két-háromszori ottartózkodásra. „Bérmegjelöléssel 906" jel. főkiadóba.

Penzióban féregmentes elegáns szoba havi- v. napibérbe. Erzsébet-krt 1. III. 37.

Nyar., üdülés

Siófokon, nagystrandnál 3 szobás, kertes villalakás üresen, nyaralónak bérbeadó. T. 121-235

HELYISÉG

Húsfeldolgozó konzervkészítéshez, hűtőkamrával, sütő-főző lehetőség ip. ár., gáz, víz, ellátott helyiségek felszerelve eladó. Telefon: 422—439. D. e. 11—3-ig

Cukrászdának alkalmas helyiséget forgalmas helyen keresek, magas költséget térítek, esetleg cukrászdát vennék. Vajdics, Aggteleki-u. 4.

Centrumban, félemeleten lévő 200 négyzetméter alapterületű, öt részre beosztott, telefonos helyiség, ötéves bérszerződéssel, azonnal átadó. Leveleket: „Irodának, szövetkezetnek, üzemnek alkalmas" jel. a főkiadóba.

Két évre, bér- és illetékmentes, modern üzlethelyiség, Budapest legforgalmasabb helyén, nagyon olcsón, azonnal átadó. Tel.: 220—371.

Forgalmas helyen söntésnek alkalmas helyiséget keresünk. Telefon: 136—477.

ÁLLÁS VÁLLALK.

Férfi állás

Segédházfelügyelő házaspárnak, szakszervezeti tag, csere is lehet. Andrássy-út 38.

Kötelező könyvelését felelősséggel legolcsóbban végzi főkönyvelő. Bezerédi-utca 11. fszt 2. Nemzetinél.

Fürdőgondnoki, üdülőtelepvezetői állást keres évtizedes élelmezési és gazdasági gyakorlattal «Mérlegképes szakember» jeligére főkiadóba.

Textil szakmában mérlegképes könyvelő május 3-ára felvétetik. Referenciákat a kiadóba „Szorgalmas 484" jel.

Játékosztályvezetőt keres komoly szövetkezet, komoly biztosítékkal. „Azonnali belépés 379" jel. a kiadóhivatalba.

Minden tekintetben megfelelő 45 éves kereskedő, magános, elhelyezkedne családi alapon. „Perspektiva 1948".

Hivatalosan alátámasztott könyveladáshoz jó összeköttetéssel rendelkező urak és hölgyek jelentkezzenek. Mária Valéria-utca 10. I. 26. D. e. 8—10.

Vidéki, jó összeköttetéssel rendelkező helyi képviselőket keresünk állandó keresetre hivatalos könyv akcióhoz. „Biztos kereset 916" jel.

Fodrászoknál jól bevezetett agilis urakat 20% jutalékra, megfelelés esetén kollektív és jutalékra felveszünk. Jel. 9—12. Pálvölgyi vegyi üzem, Bp. III, Evező utca nyolc.

Nagy és kisüzemek kereskedelmi vállalatok, üzletek stb. teljes ügyvitelének **racionalizálását**, és rendbehozását **vállalja** e téren elismert két volt nagyvállalati vezető. Felhívást kérjük a kiadóhivatalba küldeni „Racionalizálás" jeligére.

Női állás

Fehérnemű, ruha, fürdőruha, gyerekruha javítását, zoknifejelést lakásomon vállalok. XI., Bercsényi-utca 14. V. 1.

Jó munkás fodrásznál elhelyezkedne forgalmas szezonüzletbe. Fejér György-utca 10.

Pénztárosnőt 4000-rel elveszek. Havi 450 fix. «Azonnalra 496» jeligére főkiadóba.

Perfekt francia hölgynek szabadsághegyi nyaralást, fizetést adok. „Nyelvtanulás" jeligére Balogh, Szt. István-krt 9

Gyermekhez ajánlkozik 20 éves munkabíró lány. Nyelveket tud. IX. Gönczy Pál-u. három. I. 18.

Megbízható vidéki fiatal leány elsejére elhelyezkedne. V. Sziget-utca 23. II. három.

Intelligens fiatal vidéki nő magános úrnál házvezetőnői állást keres. Sz. Rózsi, Aranykéz-utca 7. IV. egy.

Gyermekszerető, fiatalabb, önálló főző mindenes felvétetik. Szűret-utca 25. II. 1.

Bejárást keresek kizárólag úri helyen, munkaszerető, intelligens, magános nő. «Örömmel dolgoznék 900» jel.

Fiatal, intelligens úrinőt hölgy mellé keresek háztartás vezetésére. „Megbízható" jel. Pozsonyi-út 10. Dohánytőzsdébe.

Mindenes háztartási alkalmazottat keresek nyári idényre vidékre. Jelentkezés: Bródy Sándor 14. I. 1. Reggel 10-ig vagy d. u. 2—4.

Többéves gyakorlattal szobaleánynak megyek v. mindenesnek is. Táncsics-utca 6. fszt. 4. Ceglédi.

Jólfőző szorgalmas mindenest felveszek. Falk Miksa-utca 13. II. 2.

Perfekt mindenes szakácsnő ajánlkozik. Dembinszky utca 19. f. 4.

Bejáró takarítónőt felveszek. VIII. Szilágyi-u. öt. Winkler.

Perfekt szobaleány, jó megjelenésű megbízható pedáns, szép bizonyítványokkal ajánlkozik, mindenesnek is. Alsóerdősor 6. fszt 15.

Gyermekszerető középkorú főzőmindenes ajánlkozik. X. Héderváry-u. 11. Kovácsné.

Gyermekszerető főzőmindenes ajánlkozik. Zenta-utca egy fszt. öt.

M.-nyomozó

Nyerges nyomoz, megfigyel, informál. Rákóczi-út harminchat. Tel.: 225—314

Dr Békési — Dr Haraszthy nyug. rendőralezredesek magánnyomozó irodája. Erzsébet-körút 17. Tel.: 222—802.

Fuvarozás

Teherautóval e héten Hajduszoboszlóra utazom, 25 mázsáig társulni lehet. Déry-u. 3. Írógép műhely. Telefon: 139—187.

Egyéb vállalk.

Dél-Amerikába utazom, megbízásokat elvállalok. Tel.: 220—306.

Haskó mérnök cianoz. Telefon: 222—223.

TÁRS, PÉNZ

Kihelyeznék kézifedezetre 5-től 10.000 forintot. Leveleket „Hosszabb-rövidebb időre" jelig. a főkiadóba.

3000 darab szövetkezeti üzletrész átvehető harmincezer forintért. „Komoly szövetkezet 37".

Tömegcikk szabadalomhoz tízezer forinttal társat keresek. „Villamossági 717".

156 kat. hold bérelt szövetkezeti földhöz tizenötezer forinttal felestársat keresek. „Ügyvezető 7".

Opel Super bérautó üzembehelyezéséhez 8—10.000 frt-tal társat keresek. „Gyors bonyolítás 896" főkiadóba.

HÁZASSÁG

Gyermektelen izraelita úrasszony szép lakással 100.000 Ft-tal férjhezmenne egzisztenciával bíró úriemberhez „54 évesig" főkiadóba.

Jómegjelenésű, diszpoziciós állásban levő urak nősülnének. 126-457. „Duna", Marx-tér 4.

Varrónőt, mely csinos, dolgos, nett, 23—27-ig, elvenne jómegjelenésű 37 éves szabómester. „Nagy elfoglaltság miatt így" jel. főkiadóba.

Vidéki jómegjelenésű 45 éves kereskedő 40.000 értékkel, független, középtermetű, házias, formás élettársat keres. „Értékkel 1948" jel.

LEVELEZÉS

„Szép jövedelem, otthonom". Hiába vártam. Levél Tenzernél.

29 éves úriasszony komoly korrekt úrral megismerkedne 43-49-ig. „Most vagy soha 800" jel.

VEGYES

Irattáskámat 23-án este a halos villamoson felejtettem. Jutalom mellett kérem azt visszahozni Rákóczi út 36 alá.

Elveszett hétfőn Körönduél névű Bonifác dakszli. Ismertető: mellén fehér csillag. Megtalálónak jutalom. Andrássy-út 94. II 3. 122-581

Felhívás! Ügyfelünk megvette özv. Csoknyai Ferencné, Bp., VI, Paulay Ede-utca 16. szám alatti vendéglő üzletét. Felhívjuk nevezett cég hitelezőit, hogy követeléseiket 3 napon belül írásban irodánkhoz bejelenteni szíveskedjenek, jogvesztés terhe mellett. Kiszel és Szóbel vendéglátóipari szakügynökségi iroda. Bp., VII. Erzsébet-körút 23. Tel.: 226—919.

Halottakkal akart beszélni Edison a halála előtt

Sírba vitte a „szellemekkel beszélő" készülék titkát — „Ötvenszázalékos lehetősége van a túlvilágnak"

Edison barátja elmondja a nagy feltedező utolsó éveinek kísérleteit és szellemi erőfeszítéseit

Néhány évvel halála előtt Thomas Alva *Edison* arra a gondolatra jutott, hogy lehet talán olyan készüléket szerkeszteni, *melynek segítségével érintkezésbe léphetünk az elhúnytakkal.* Ez a hír nyilván mindenkit meg fog lepni, mert az emberek általában megrögzött szabadgondolkodónak ismerték a nagy feltalálót. A fonográf és az elektromos ízzólámpa feltalálója általában nem hitt a lélek halhatatlanságában és sohasem mutatott semmi érdeklődést a túlvilág iránt. *De élete utolsó éveiben különös lelki változáson ment át.*

Én 1909-ben ismertem meg Edisont. Ekkor még a leghatározottabban szkeptikusnak vallotta magát.

— Hiú érv az, hogy a világegyetem szükségképpen egy teremtő műve, — mondogatta — *mert ha ezt feltételezzük, akkor a következő kérdésünk már ez: és ki teremtette ezt a teremtőt?*

Amikor legelőször beszéltem erről a kérdésről Edisonnal, titkája, *Meadowcroft* odasúgta nekem, hogy Edison felesége nem akarja, hogy férjének vallásellenes felfogása ismertté váljék. Más ujságírók hasonló intést kaptak Edison környezetéből. Úgylátszik azonban, hogy egy ujságíró nem törődött ezekkel az aggodalmakkal és egy szép napon megírta, hogy Edison milyen szkeptikus. Ez a leleplezés meglehetős szenzációt keltett. Mindenki azt hitte azonban, hogy Edisonnál szó sem lehet felfogása megváltoztatásáról. Ez a változás csak néhány évvel a halála előtt következett be.

Edisonnak általában az volt a véleménye, hogy *a világot egy átfogó intelligencia, nem pedig egy személyiség kormányozza.* Ez az intelligencia pedig semmi érdeklődést nem mutat az emberi sorsok iránt. »*Minden élőlényt az életerő irányít*«, — mondogatta.

— *Az életerő,* — mondta nekem egy napon a nagy feltaláló — *halhatatlan.* A legkülönbözőbb formák végeláthatatlan sorában nyilatkozik meg. Ez az energia valószínűleg *a világegyetem egy másik pontjáról* hatol a földre. *A legnagyobb távolságot is pillanatok alatt át tudja hidalni.* Mint azonban minden erőnek, ennek is korlátozott a mennyisége. A földön tehát egyszerre nem élhet végtelenül sok lény. Minden élő lény rengeteg csírát vagy petét termel, olyan sokat, hogyha mindegyik megérne, az élőlények ellepnék a föld egész felszínét. *Egyetlen hal néhány nemzedék alatt annyi utódot termelhetne, hogy többméteres rétegben beborítanák az egész földgömböt.*

— Mi az oka annak, hogy ez mégsem következik be? — kérdeztem.

— Azért, — válaszolta elgondolkodva a nagy ember — mert a földön nincs kellő mennyiségű életerő ahhoz, hogy mindezeket a petéket és csírákat élő szervezetekké fejlessze.

Edisonnak egyébként az volt a felfogása, hogy nem minden csírában és petében van életképesség.

— *Legnagyobbrészük egyszerűen csak séma, jelzi, hogy milyen formát venne fel az életerő, ha megnyilatkozna.*

— Az életerő fejleszti növénnyé a magot és állattá a tojást.

Mit tud Edison és mit tud a gyomra

Edison véleménye szerint minden élőlény egyetlen nagy család tagja: a virág épúgy, mint a madár, az ember épúgy, mint a fa, a fülemüle épúgy, mint a tigris.

— Minden élőlény alapja ez az életerő, — mondta határozottan — bármilyen formát ölt is.

— Mégis, hogy határozná meg az életet? — kérdeztem.

— *Az élet elsősorban energia. Az életerő az energia egy formája. De van egy másik elem is: az intelligencia. Minden növény vagy állat minden egyes sejtjében intelligencia lakozik.*

— És honnan ered ez az intelligencia?

— Közös forrásból, valami nagy rezervoárból, ahová az egyes lényeg halálával visszaérkezik a belőlük felszabadult energia, hogy újra fel lehessen használni. Ez így megy a végtelenségig. *Az intelligencia épúgy, mint az energia, elpusztíthatatlan s örök. Minden egyes sejtben van intelligencia, de egyes sejtekben több van, mint másokban s ezek azután nagyobb teljesítményre képesek, mint a többiek.* Igy például egy fa bizonyos sejtjei vizet tudnak szivattyúzni a földből és az ágakba tudják szállítani. Más sejtjei viszont a levelek bonyolult kémiai problémáit tudják megoldani.

— *Az én gyomrom,* — tette hozzá — *klórhydrikus savat tud termelni, én magam viszont ezt nem tudom megtenni.*

Edisonnak az volt a meggyőződése, hogy az emberi test minden egyes sejtje sokszázmillió intelligens részecskéből áll épúgy, mint ahogy az atóm elektronokból. Ezeket a részecskéket »*kis fickóknak*« nevezte. Szerinte minden egyes ilyen kis fickónak határozott egyénisége volt, mely a maga egyéni céljaiért tud cselekedni.

A mindenható kis fickók

— Nagy egyéni különbségek vannak ezek között az ultramikroszkópikus kis fickók között, — mondta. — *Vannak köztük buták és nagyon intelligensek, vannak rosszak és vannak jók.* Egyeseknek van bizonyos szociális lelkiismeretük: a közjóért dolgoznak. Mások antiszociálisak: *ezek szerencsére kisebbségben vannak.* Általában többé-kevésbé olyanok, mint az emberek. *Nagy többségük mérsékelt természetű, némi hajlandósággal a jó iránt.* Ez magyarázza meg, hogy az emberek olyanok, amilyenek.

Edisonnak az volt a véleménye, hogyha valakinek az ősei különösen tehetségesek és intelligensek voltak, *akkor nála és utódainál is többségben vannak a hasonló jellemű »kis fickók.«* Ilyenmódon egy ember mindig az őseinek a tükörképe és agyveleje gyülekezési hely, ahol sokszázmillió mikroszkópikus intelligencia van együtt.

— Aki elég erős és ügyes, hogy parancsait rákényszerítse erre a megszámlálhatatlan sokaságra, *az korlátlanul irányíthatja a többség akaratát.* Ha viszont nagyon sok jószándékú kis fickó ül a legelső sorban, *akkor ezek vehetik át a parancsnokságot.* Előfordul néha, *hogy vita támad.* Az egyik hátulsó sorban ülő kis fickó, aki valamelyik nem túlságosan kiváló ős leszármazottja és akit a jók generációkon át tiszteltek, okozza a zavart. *Ha ez a zavar elhatalmasodik és elfajul, akkor az ember, akiben mindez lejátszódik, elkedvetlenedik és esetleg eljut az öngyilkossághoz.*

— Apám 93 éves korában halt meg. Ez annak a következménye volt, hogy *a kis fickók úgy találták, nem érdemes többé együttmaradniok, egy szép napon az aggastyán közölte, hogy felkeresi lányát, mert nála akar meghalni. Három nappal később meg is halt anélkül, hogy előzőleg beteg lett volna.*

A lélek halhatatlanságában, a túlvilági életben Edison nem hitt és élete végén mégis azzal a gondolattal foglalkozott, hogy megpróbált készüléket szerkeszteni, melynek segítségével érintkezésbe léphetünk a holtakkal. Lehet, hogy azért tette ezt, mert tudós létére kötelességének tartotta, hogy *minden lehetőséget megpróbáljon.*

Edison szelleme körülbelül 15 évvel a halála előtt fordult a halálontúli problémák felé. Ez természetesen nem azt jelenti, mintha a spiritizmus iránt mutatott volna érdeklődést.

— Benson, — mondta nekem egy alkalommal — *minél jobban öregszem, annál jobban nyugtalanít, hogy van-e túlvilág.*

Túlvilág? Fifty–fifty!

Edison igazi tudós volt és mint ilyen, mély tiszteletet érzett a tények iránt. Lehet, hogy élete végén egyes »kis fickók«, akik benne lakoztak, reménykedni kezdtek a halálontúli életben. Lehet az is, hogy Edisont befolyásolta az a szoros barátság, amely Sir William *Crookeshoz* fűzte. Ez a nagy fizikus olyan szilárdan hitt a spiritizmusban, mint a saját testének létezésében. Edison határtalanul tisztelte Crookest. Rendíthetetlenül hitt a nagy tudós intelligenciájában és tisztességében. Crookes spiritiszta szeánszokat tartott a lakásán. Egy szellemalak jelent meg előtte álarcban. Negyvenhárom fényképfelvételt készített a jelenségről, amely végül tavasz felé közölte vele, hogy többé nem tud jönni, elbúcsúzott tőle és örökre eltűnt. *Ezekről a spiritiszta kísérletezésekről Crookes részletes beszámolót írt Edisonnak.* Meg is mutatta neki a fényképfelvételeket. Edison nehéz helyzetbe került: nem tudott kételkedni egy ilyen nagy tudósban és szavahihető emberben, viszont nem is tudott hinni ezekben a jelenségekben.

Ekkor támadt az a gondolata, hogy olyan készüléket szerkeszt, amely lehetővé teszi a szellemeknek, hogyha valóban vannak, közvetlen érintkezésbe lépjenek az emberekkel. *Semmi okát sem látta annak, hogy ne tegyen ilyenirányban kísérletet.* Ha az eredmény negatív lesz, nem fog meglepődni, *ha pedig kísérleteit siker koronázza, akkor pozitív bizonyíték lesz a kezében a túlvilági életről.*

Öt évvel halála előtt határozottan megváltozott felfogása a szellemek kérdésében. A következő kijelentést tulajdonítják neki: »*Ötven százalékos lehetősége van a túlvilágnak.*«

E sorok írója nem tudja, hogy Edison közvetlenül a halála előtt Crookes irányában fejlődött-e. Mindenesetre annyi bizonyos, hogy *régi szkepticizmusa megrendült.* Nem tudunk semmit a tervezett készülékről. Fogalmam sincs róla, hogy a fonográfon vagy rádión alapult-e ez a készülék. Nyilván feltételezte, hogy az értelmes szellemek szívesebben nyilatkoznak meg mechanikai eszközökön, mint emberi médiumokon keresztül, mert a gép sohasem hazudik.

Edison meghalt, még mielőtt ezt a tervét megvalósíthatta volna. *Sírba vitte annak a készüléknek a titkát, mellyel »meg akarta szólaltatni a halottakat.«*

Allan L. Benson.



Csók István 1885-ben, Münchenben készült rajza

Szun Vu Kung lázadása

Irta: SZABÓ LORINC

Mikor Szun Vu Kung, a majmok királya,
kit kötojásból keltett ki a vén
föld, ég, nap és hold különös szerelme
a gyümölcsök s virágok szigetén,

ki kötestét mozogni tanitotta
s viharként szállni a felhők felett
és megtanult minden emberfölötti
varázst és titkos bölcsességeket,

ki hős vezér és szent remete volt és
szivében mégis fenevad maradt,
és feldúlta a halál városát és
megette az égi barackokat,

az istenek eledelét, hogy ő is
örökké éljen, s lett mindenható,
kinek rőt fején a villám kicsorbult,
ki már-már isten volt, de lázadó

dühében a Legfőbb Trónt követelte
s leverte az égi seregeket
s a Menny Ura s a Célok és Erények
bénultan nézték, hogyan közeleg, —

mikor Szun Vu Kung már a Trón előtt állt
és már senki se moccant ellene,
jött Buddha és szelid virágkezével
intett, hogy a fegyverét tegye le.

— Ki vagy, te jámbor? — ámult el a vad
[szörny,
akitől a mindenség reszketett.
Buddha felelt: — A béke és a jóság,
s azért jöttem, hogy megfékezzelek. —

— Nagyszerű! — bókolt Szun Vu Kung. De
[Buddha:
— Vigyázz, — szólt, — még nem sejted, mit
[tudok! —
— Te se, hogy én mit! — válaszolt a szörny és
mellét verve mesélni kezdte, hogy

a tejutat kavarja szigonyával,
eldicsekedett, hogyan győzte le
a földet, eget, az állatok és fák
szellemeit, s a halál fekete

könyvét széttépve hogy lett halhatatlan
s a Titkos Tudást, hogy szerezte meg.
— Tizennyolcezer mérföldet repülök
— mondta — ha csak egy bukfencet vetek,

átváltozom hetvenkétféleképen
és lehetek millió óriás,
ma már én vagyok a Tökéletesség,
— a Menny Urához fordult — senki más,

— bömbölte — senki nem állhat fölöttem:
legkülönb vagyok, a Trónt akarom! —
És Buddha felelt: — Tied lesz, ha győzöl
még valamin, az én hatalmamon:

mutasd meg, hogy ki bírsz-e törni innen,
túljutsz-e rajtam, — itt a tenyerem:
ha bukfenced kivisz belőle, nyertél,
ha nem, te fogsz engedni énnekem. —

Tetszett az alku Szun Vu Kungnak. —
[Őrült, —
gondolta, — ez a Buddha: a keze
alig nagyobb egy lótusz levelénél.
igazán játék végezni vele,

gyerekjáték, — gondolta, és vigyorgott:
— Hát jól van, lássuk: ki győz, te vagy én? —
És felemelkedett a levegőbe
s megállt nevetve Buddha tenyerén.

— Készen vagy? — Készen. — Rajta! —
[Egyet ugrott
s már messze szállt s eltünt a szörnyeteg,
és viharzott, mint az ördögmotolla,
ugy hányta, hányta a bukfenceket,

és repült és hömpölygött, mint a szélvész,
mindig gyorsabban, repült, mint a fény,
repült és forgott, át az ős eónok
s csillagködök száz szigettengerén,

repült, a tértől részegen, repült, mint
az időmegállító gondolat,
repült, könnyü győzelmét végtelennel
tetőzni, amit ráadásul ad,

repült, repült, s a Végső Úr határán
egyszerre csak őt roppant oszlopot
látott, amely minden világok végén
vörösen az ég felé lobogott.

Még egy bukfenc, s már ott volt, és leszállt,
[ott,
ahol nem járt még soha senki se,
és lehasalt s fürkészve és vidáman
nézett az érthetetlen semmibe,

aztán felkelt. — Most megyek — mondta —
[vissza
és én leszek a Mindenség Ura,
de hogy itt jártam, nevemet felírom
ide, a világ őrtornyaira, —

és csakugyan felírta a középső
oszlopra: »Itt járt Szun Vu Kung király«,
s mert a szükség rájött, egy másik oszlop
tövébe még egyebet is osinált,

és indult vissza. Repült, mint a villám,
repült az ürben, mint a néma fény,
repült és forgott, át az ős eónok
s csillagvilágok szigettengerén,

mint az időtlen gondolat, repült most
visszafelé a végtelenen át
és megérkezett és hetykén leugrott
Buddha kezéről s rikoltott: — No hát

ide a Trónt! A világ végén jártam
s ott hagytam a látogatás jelét! —
Buddha ránézett, hosszan, szánakozva,
és felemelte lassan a kezét,

és megszólalt: — Te nyomorult majom, ki
mindenható vagy s mégis szörnyeteg,
azt hiszed, hogy míg féktelen hatalmad
harc s önzés fűti, lebírsz engemet?

Azt hiszed, ki tudtál szökni kezemből?
Nézz ide, nézd középső ujjamat:
»Itt járt Szun Vu Kung...« — itt van, ezt
[te írtad,
s nézd piszkod, itt, a hüvelykem alatt! —

És Szun Vu Kung, a Tökéletes Állat,
kitől a Legfőbb Trón is reszketett,
látta, hogy minden erőnél erősebb
a türelem s a jóság, s megijedt

és szökni próbált. De Buddha lefogta
s egy hegyet tett rá, kiméletesen:
— Most itt maradsz. Gondolkozz ezer évig,
s ha uj szived lesz, befogad a Menny!

Az életelixir nem fantasztikus álom

Beszámoló háromezer fiatalító kísérletről

A Pesti Napló számára irta: SERGE VORONOFF

Az *életelixir!*

A történelem legrégibb ideje óta foglalkoztatja az emberek képzeletét. A bölcsek egyre kutatták az ifjúság megtartásának és visszaszerzésének titkát. Trubadurok, bűvészek, vándorkomédiások foglalkoztak vele. Mindenütt hódított az elvarázsolt forrás legendája, amelynek vize örök életet ad az embernek. Napjainkban pedig *egy kis majom megadta a kulcsot, amely e titok megoldásához vezet.*



Voronoff

Tizennyolc évvel ezelőtt jelent meg első könyvem, mely a *majom-mirigyeknek emberre való átvitele útján elért fiatalitásnól szólt.* Nagy érdeklődést keltett ugyan, de a hivatalos tudományos körökben ugyanakkor élénk ellenzékre talált. Azóta az egész anyagot átdolgoztam. Én és munkatársaim *több mint háromezer műtétet hajtottunk végre és az az érzésem,* hogy ideje szemlét tartani az eredmények fölött és egy pillantást vetni a jövőbe.

Kétségtelen, hogy voltak elődeim is a mirigyek átplántálásában. Elődeim kísérletei gyakran mondtak csődöt. Az én műtéti eljárásom máig bizonyára a legjobb. Ezt az eljárást sok munka után már régen kidolgoztam s többször kipróbáltam és azóta rengeteg orvos alkalmazta, aki a világ minden tájáról jött, hogy módszeremet tanulmányozza. Világkörüli utam alkalmával gyakran kértek fel, hogy rendszeremet nyilvános előadásokban fejtegessem a legkülönfélébb orvostani intézetekben. Ma már rendszeremet nemcsak Párizsban és a nagy francia városokban alkalmazzák, hanem az algíri, turini, genuai, csikágói, londoni, sanfranciscói, buenosairesi, alexandriai, hanoi-i és más nagy városok intézeteiben.

Sajnos, az után a lelkes fogadtatás után, amellyel megállapításaimat kísérték, sokan azt hitték, hogy műtéteim *csodát művelnek.* Az orvosi gyakorlat ilyen túlzott reménységeket azonban nem igazolhat. *A lelkesedést csalódás követte és műtéteimet csakhamar bizalmatlansággal szemlélték.* Ez a körülmény arra indított, hogy könyvet adjak ki, amelyben barátommal és asszisztensemmel, dr. *Alexandrescu* Györggyel lefektetjük azokat a megállapításokat és megfigyeléseket, amelyeket tíz év alatt végzett műtéteink alkalmával gyüjtöttünk. Ebben a könyvben *475 mirigy átültetésének eredményét ismertetjük és jegyezzük fel.*

Munkánk célja nem kizárólag a mirigyek átültetése révén megfiatalodást elérni. A mirigyátültetés *számos betegség gyógyitására nyujt bő alkalmat* és a modern orvostudomány eredményeit nagy mérték'en támogatja. Természetesen műtéteim legnagyobb részének célja mégis csak a megfiatalítás maradt, *ötvenöt és hetven között levő emberek időelőtti öregedésének megelőzése.* A *senilitas praecox,* a korai elaggás tünetei a pszichikai erők, a munkateljesítmény csökkenésében és a szellemi képességek gyengülésében mutatkoznak meg. *Kétszázhatvanhárom műtét közül százhetvenhat esetben sikerült az öregedés tüneteit öt-hat évvel kitolnunk.* A műtét növeli a munkaképességet s általában olyan eredményekkel jár, amelyeket *»megfiatalodás«*-nak szoktak nevezni. *Hatvanhét esetben az eredmény csak három-négy évig tartott és huszonhárom esetben a műtét eredménytelen volt.* Egyszóval műtéteink *kilencven százaléka sikerült* és mindössze *tíz százaléka hiúsult meg.*

Egyes személyeken öt-hat évvel az első operáció után hatvanöt-hetvenéves korban *újabb műtétet végeztünk. Negyvenkét ilyen eset közül huszonhárom esetben a második operáció a korai aggság tüneteit újabb öt-hat évvel elhalasztotta. Tizenöt esetben a második műtét csak három-négy évvel halasztotta el az aggsági tünetek megjelenését és csak négy esetben volt a második műtét teljesen eredménytelen.*

A statisztika fogyatékos eszköz, ha ezeknek a műtéteknek teljes képét és jelentőségét akarjuk jellemezni. Hangsúlyoznom kell, hogy gyakran elvesztjük az összeköttetést a megoperált egyénnel és hogy igen nehéz a betegek állandó megfigyelését biztosítani. A megfiatalító operáció természetesen nem csoda és arra sem alkalmas, hogy *olyan valakinek adja vissza fiatalságát, akin az aggság tünetei már elhatalmasodtak.*

Néhány évvel ezelőtt megkezdtem kísérleteimet *az állatok mirigyeinek egymásközött való átültetésére.* Ennek az eljárásnak az állattenyésztésnél van igen nagy jelentősége. Néhány évvel ezelőtt Algírban juhok között kísérleteztek a mirigyátültetéssel és értek el kitűnő eredményeket; *a juhok húsértéke és gyapjúhozama 33%-kal emelkedett.*

Egyik legvitatott kísérletem volt, mikor *a Don Zuniga nevű tenyészlovat megfiatalitottam.* A ló néhány évvel a műtét után *első díjat vitt el az auteuili akadályversenyen.* Ázsiában igen nagy jelentősége van *a szarvasmarhák javitásának.* Ázsiában nagy a szükséglet igavonó és szállító állatokban. Itt nagy területeken csak emberektől vont járműveket látni, mert nincs jó állatanyag. Angol-India és Indo-Kína kormányai mindent elkövettek, hogy az állatok katasztrofális kipusztulását megakadályozzák. Megkísérelték teherhordó állatok behozatalát Ausztráliából, de sikertelenül, mert az áthozott állatok *nem tudták elviselni a megváltozott klimát,* de azért is, mert az importált állatok *hamarosan elvesztették nemzőképességüket.* Ezek után a kormányok megkísérelték a mirigyátültetés révén eredményt elérni, mikor értesültek, hogy a juhoknál Algirban milyen kiváló eredményt értek el. Az eljárás abból áll, hogy *fiatal és életerős állatok mirigyeit oltjuk át az öreg tenyészállatokba.* Miután ezt a műtétet több nemzedéken keresztül folytattuk, *magasabbrendű, erősebb, szivósabb tenyészállatokat kaptunk.*

Talán lesz olyan idő, mikor az életelixir **eszméje megszűnik fantasztikus álom lenni.**

ELKÉSZÜLT
az első magyar közvéleménykutató kísérlet tudományos feldolgozása

Horváth Barna, a kolozsvári egyetem kitünö professzora most adta ki könyvben *a közvéleménykutatással kapcsolatos kísérletei eredményét. Kolozsvárott* és *Szegeden* folyt le a két vizsgálat. Majdnem 600 embert vizsgáltak meg a két kísérlet alatt és

a válaszokból több mint 200.000 adatot dolgoztak fel.

A könyv mellett *hatalmas térképnagyságú táblázatok* vannak, amelyek a közvéleménykutatás során módot adnak a legkülönbözöbb válaszok kiszámítására. Ennek a segítségével meg lehet állapítani például azt, hogy azok, akik *a jobbrahajtás vagy balrahajtás* kérdéscsoportjában válaszukban azt mondották, hogy *a balrahajtás határozottan helyesebb*, mit válaszolnak arra a kérdésre, hogy *ki volt Tisza?* Ez a táblázat *mindenféle konbináció megalkotására alkalmas*, természetesen csak azokat a kérdéseket lehet kombinálni, amelyek a vizsgálat alkalmával a kérdöíveken szerepeltek. Például válaszol a táblázat arra, hogy *akik azt mondották, az erdélyi szellemről*, hogy *csavaros észjárásban nyilatkozik meg*, mit szeretnek a színházban jobban, *könnyü vígjátékot-e, vagy klasszikus drámát.* Akik saját jellemzö tulajdonságuknak az *öszinteséget* tartják, azokról a táblázattal meg lehet állapítani, mit mondanak *Bartók muzsikájáról*, hogy *minden eddiginél szebb új zenei világ*, vagy szemfényvesztés, *vagy pedig Bartók csak egy a sok tránykereső közül.*

Melyiket részesíti előnyben? — Ilyen cím alatt foglalta össze *Horváth* Barna a szegedi közvéleménykutatásnál az egyik kérdéscsoportot. Elő kell venni a táblázatot és meg kell nézni, hogy akik *Karády, Szeleczky és Tolnay közül Karádyt választották, mit keresnek a nőknél, könnyü flörtöt-e vagy regényt.*

Horváth Barna óriási munkával, grafikonok és táblázatok egész tömegével mutatja be *a közvéleménykutatás eredményét.* Az egyik táblázat *a kolozsvári és szegedi vélemények egymáshoz való viszonyát* is feltünteti. Például *Adyt* a szegedi kérdezettek több mint 50 százaléka *az új vers és a szociális magyarság lángelméjének vallott*, míg Kolozsvárott *csak 38* százalék válaszolt így. Szegeden viszont, úgy látszik, szerényebbek az emberek, mert itt csak *30 százalék vallotta magát átlagon felülinek, míg Kolozsvárott 35. Átlagon alulinak* viszont csak *ketten* mondották magukat *Szegeden* és *hárman Kolozsvárott.*

Abban a csoportban, amely a *„mit részesít előnyben"* kérdésekre válaszol, így oszlanak meg a feleletek: a *Tisza—Apponyi—Andrássy* csoportban Apponyinak volt legtöbb híve, a megjelentek fele mellette foglalt állást, Tisza mellett 27 százalék, míg Andrássyt 7 százalék részesítette előnyben. A festök közül 123 szavazat esett *Csók* Istvánra, 103 *Glatz* Oszkárra és 56 *Szönyi* Istvánra. A *barnákat* a kérdezettek 189-en részesítik előnyben, a *szökéket* mindössze 111 jelenlévő. A szerelemben *nagy regény népszerübb, mint a könnyü flört, lelki társat sokkal többen keresnek, mint modern sportpajtást, vagy mondén-partnert.* A modern költök közül *Ady* a legnépszerübb és a drámaírók között *Zilahy* Lajos.

A grafikonok és táblázatok, a különböző *érdekesebbnél érdekesebb összehasonlítások* után *Horváth* professzor közli a *módszerre vonatkozó megfigyeléseit.* Megállapítja, hogy a vizsgált közönség a szabadegyetemi előadások tipikus közönsége volt. A szabadegyetemi előadásokat a vizsgálat idején Kolozsvárt igen nagy mértékben, Szegeden valamivel kevésbbé látogatta a közönség. Bemutatja a különböző csoportokon belül *a női és férfiszavazatok túlsúlyát.* Az *átlagembereknek* 62 százaléka, *az elégedetteknek* és a *pesszimistáknak* 60 százaléka, azoknak, akik *a jogot a hatalom parancsának tartják* 58 százaléka, a *gyujtogatásra és lopásra hajlamosaknak* 52 százaléka, az *individualistáknak* 56 százaléka, a *humorosaknak* és a *realistáknak* 55 százaléka nő. Az *átlagfelettieknek*, a *testi sértésre hajlamosaknak*, a *kollektivistáknak*, az *elégedetleneknek*, a *gyilkosságra hajlamosaknak*, a *humortalanoknak*, az *optimistáknak* és *idealistáknak* a *túlnyomó többsége férfi.* Azt találta a vizsgálat, hogy *a jog hatalmi szemléletére való hajlam a korral növekszik*, a protestánsok inkább hajlanak e szemlélet felé, mint a katolikusok és a nők inkább, mint a férfiak.

Különböző kérdöíveken a *nyilvánított vélemény erösségi fokát*, más táblázatokon pedig egyik vagy másik kérdés által kiváltott *érzelmi visszahatást* kívánta a vizsgálat leméri.

A hatalmas munka, amelyet *Horváth* Barna egyetemi tanár és munkatársai végeztek a közvéleménykutatással, *igen nagy érdeklödést váltott ki tudományos körökben.*

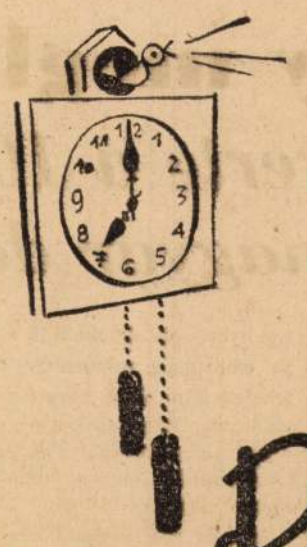

Reggel a legelső kellemes perc:



EMLÉKEZÉSEK ESZTENDEJE

ÍRTA: FODOR JÓZSEF

Hömpölyög az idő és mi, akik az irodalom hajóján utazunk lefelé a folyón, hol fényben, hol árnyban, visszaemlékezünk. Visszagondolunk, nem önmagunkért, érdemtelen utasok élményeiért, de azért, amit ez az idő magába kapcsolt, emlékezni való dolgokért és emberekért. Emberekért, akiket az utas még szemeivel látott, vitatkozott velük, mint élökkel: és akik halhatatlan kísértetek immár, kiknek helye nyomát áhítattal nézi az új utas és idézi elfogódva szavaikat, melyek köztünk, még élök között születtek.

E sorok érdemtelen írója húsz esztendeje, hogy belépett, a Rákóczi-út 54. szám alatti kapun, az irodalom hajójába; és bár még most is e tájon bolyong — a *túloldalon ugyan* — mekkora utat tett meg azóta a hajó, — Istenem, húsz esztendö! — és háborúban az idö duplán számít. Mikor e sorok írója belépett a hajóba, ott ültek még sokan a padokon; elsorolni is hosszú, megrendítö névsor. Üdvözlö kezük melegét még érzi a kezem, kutató szemük még kérdve néz rám. Mert elökelö hajó ez és jól meg kell nézni az új utast. *Babits Mihály, Bányay Kornél, Cholnoky László, Juhász Gyula, József Attila, Karinthy Frigyes, Kosztolányii Dezsö, Krúdy Gyula, Mikes Lajos, Móricz Zsigmond, Osvát Ernö, Pintér Jenö, Szini Gyula, Tóth Árpád* — és még és még... Ezek mind ott ültek, aztán egyenként eltüntek, váratlanul, egy-egy állomásnál, ahová a sötét útlevél szólt, melyet mindenki ott hordoz a zsebében. A rejtélyes utasok kiszálltak és újak jöttek a helyükbe, kiknek számára mi, néhányan még a régiekből, már régiek, mult idök, nagy emberek tanui vagyunk.

Hogy nagy szavakkal illusztráljam: a világirodalomban bizonyára ritkán fordult elö, hogy virágzó ujságvállalat sorozatosan azt harsogja hasábjain: *jelentkezzenek a fiatal, ismeretlen tehetségek, költök és prózaírók, hogy felfedezzék öket! 1923-ban ez történt. Aki e szokatlan és rendkivüli irodalmi mozgalmat sugalmazta és irányította: Mikes Lajos volt.* Nevét áldva és rajongva mondja ki, aki valaha ismerte. A világ egyik legcsodálatraméltóbb és legsokoldalúbb embere volt. Egyetlen megállapítás fejezi ki teljesen: *ö volt az írók apja.* Rajongóbb lelket nem ismertem önála és hidegebben mérlegelö értelmet. Boldog korszaka az irodalomnak, mikor egyik oldalon ö irányitotta. A másik oldalon pedig, nemes versenyben, a tehetségek föl edezése és istápolása körüli megható féltékenységben, a *Nyugat* nagy szerkesztöje, *Osvát Ernö.* Aki ma valamit jelent az irodalomban, ritka kivétellel, mind az ök, a kettöjük irányításával indult.

Pünkösd utáni napon voltam először Mikesnél, s életemben elöször szerkesztöségben; s az igazat szólva, szinte erőszakkal rángattak be oda. Mikor betuszkoltak az ajtón, éppen *Erdélyi* József volt aki kijött Mikestöl. Ö volt az első író, akit megismertem. Erdélyi, már akkor ismert költö, gratulált a verseimhez, amiket bent Mikesnél látott. Ezt csak azért mondom, mert már azóta más véleménnyel van rólam a kitünö költö. A második ember, kit megismertem a betü embereiből, *Mihályfi* Ernö volt, «Mikes jobbkeze»; még látom, ahogy ott jött szembe, mindig mosolygó arcával. Néhány nap mulva aztán már *Krudy* figyelmeztetését hallgattam, hogy ne olvassak mást, mint álmoskönyvet, ha valami akarok lenni. *Karinthy* szkeptikus megjegyzéseket tett a Centrálban pályaváltoztatásom értelméről (azelött raktári munkás és kistisztviselö voltam). *Schöpflin* Aladár pedig arra figyelmeztetett, hogy ha azt akarom, hogy költö legyek, ne legyek ujságíró.

Elsüllyedt rövid paradicsoma az íróknak! *Szellemi irányitók voltak és a pénz ömlött.* Mikes állást szerzett Az Estnél maga mellett; délutánonkint „fogadtuk" az írókat. Mikes zsebből fizetett, az utalványozás ismeretlen fogalom volt. A három lap naponta ontotta az uj írók verseinek, novelláinak tömegét. Valóságos kis Medici-korszak! Ifjúság, fölfedeztetés! *Tóth* Árpád írt verseimről cikket Az Estbe, Péter Pálkor; egy egész hasábot. *Kenedy* Géza (Quintus) szintén cikket írt rólam; éppen az ellenkezöjét annak, amit Tóth Árpád írt. Ö írta elöször azt, hogy „zsidóbérenc" vagyok. (A Szózatban.)

Egy napon lángként lobogó szemü, öszhajú, tiszteletet parancsoló külsejü, feketeruhás ember állít be a szerkesztöségbe. Mikes bemutat: *Osváth Ernö.* Szemere hányja, hogy miért nem adok verset a Nyugatnak. Mikes összeszedte egy csomó gyermekkori kisérletezésemet és elküldött velük Osváthoz. Azt mondta: Jók ezek a Nyugatnak. Osvát a Magyar Koronába rendelt három napra rá. Félrehivott egy asztalhoz, *Gellért* Oszkár is ott ült. Rettenetesen összeszidott, miközben Gellért szigoruan bólintott. A szomszéd asztalnál *Tersánszky* Jenö ült, aki nyiltan hallotta balesetemet, mert miután Osvát magamra hagyott, a következöket mondta nekem: „Nézd, hagyjuk abba az irodalmat; én is abba hagyom. Nincs értelme. Van nekem egy magamszerkesztette, összehajtható gumicsónakom. Avval induljunk lefelé a Dunán és tegyünk egy világkörüli utat. Közben kiszállunk, én komédiázok, te pedig énekelni fogsz." — Nem tudom, hogyan, de ez a terv aztán valahogyan abba maradt. Kár.

CIÁNOZ PATKÁNYT IRT Königstein MÉRNÖK
VI., ANDRÁSSY-ÚT 57. Telefon: 228-073

NUTOVITS FIZET
LEGTÖBBET férfiruhákért, női ruhákért, fehérneműkért, cipökért szönyegért, hagyatékért, egész háztartásért, zálogban lévő minden tárgyért. Nutovits-üzlet, Népszinház-u. huszonhat. Telefon: 340-967 Hívásra házhoz jövök.

Legújabb divatu női kalapok, turbánok és sapkák,
nyulször és angóra minőségben nagy választékban. Olcsó árak
POLGÁRNÁL
Teréz-körút 18 és Wesselényi-utca 55

Artisták éjszakai autószerencsétlensége *a Margitszigeten*

Vasárnapra virradó éjszaka a Margitszigeten a BI 586 rendszámú autótaxi felszaladt a Palatinus strand előtt a töltésre. A mentők a taxi egyik utasát, *Martin* János 20 éves artistát, aki *Joe Martin* néven ismert táncosa a lokáloknak, agyrázkódással vitték a Magdolna kórházba. A taxi másik két utasát, *Mátok* Ibolya 22 éves táncosnőt és *Moskovics* Tamás bőrönddst a mentők a helyszinén kötözték be. Megállapították, hogy a szigeti töltés szegélye nem volt az előírásos fehér színre meszelve és így történhetett a sötétségben a szerencsétlenség.

VIGYAZAT! Csakis eredeti
MORISSON harisnyapótlót
fogadjon el az illatszertárakban

Ha pihés, használjon
Morisson szőrtelenitőt

Uj Hang

Ma még csak két egymásmellé dobott szó. Holnap már felfigyel rá — azt hisszük — a nagyközönség minden művészetért, szórakozásért és ismeretterjesztésért hálás rétege. A napokban indult irodalmi és művészeti vállalkozás a haladó művészeti irányok legfontosabb sarktételét tűzte ki céljául, az *„Uj Hang"*-ot, bátran felelősségtudattal. Mert ilyen szellemben elindulni ma, amikor a művészeti irányok örök nagy harca áll és sokszor elkerülhetetlen a lesiklás a politika mezejére, csak igazi hittel lehet.

Egyetlen politikája a tehetségek felemelése, a nagy művészek foglalkoztatása, a közönség minden rétegének kielégítése. Az alapítók, az irányítók felelössége most már, hogy ne térjen le az *„Uj Hang"* erről az útról.

Az «Uj Hang» könyv-, zeneműés hangversenyrendező vállalat, ezév nyarán komoly célkitüzéseket akar megvalósítani.

A cég alapító tulajdonosa ifj. *Várkonyi* Imre, aki nemrég tért vissza mint sebesült tiszt a keleti frontról, a külső harcmezökön önfeláldozással szolgálta hazáját, hogy most a belső fronton zászlót bontson az igazi művészeti célkitüzésekért.

Az *„Uj Hang"* megalakulásával kapcsolatban ifj. *Várkonyi* Imre nem ad részletes, nagy programot, csak irányelvekről beszél:

— A legfontosabb célom az, hogy a közösség mindenrendü igényét a lehető legmesszebbmenőkig, de mindig a magas színvonal szemelöttartásával kielégítsem. A könyvpiacon három irányú müködést vettem tervbe. Népszerü, szépirodalmi és ismeretterjesztö sorozatunk egy-egy kötete jelenik meg rövidesen. Előre közölhetem, hogy az egyik kötettel a mai színháztudomány igen értékes forrásmunkához, a nagyközönség pedig rendkivül értékes irodalmi és színházi esemegéhez jut. Zenekari és irodalmi hangversenyek váltogatják majd egymást, amelyek a komoly zenei igényektől egészen a legvidámabb szórakozásig minden izlést kielégítenek.

— Az irodalmi és művészeti vezetés jó kezekben van. A Vígszinház sok sikert és elismerést kivívott főrendezője: *Horváth* Árpád jegyzi az *„Uj Hang"* művészeti megmozdulásait. Igy biztosan hiszem, hogy az irány, a célkitüzés, az alkotó munka mindenben követni fogja az elnevezést, az *„Uj Hang"*-ot.

Viktoria fotelágy 99-től, egy- és kétszemélyes **kanapé-recamiè**

Siesta rugózás, 20 évi jótállás.
Szállítás vidékre is.
KÁRPITOSÜZEM
Klauzál-u. 10. Tel.: 423-444


Nagy meglepetés:
Rafael nyerte a 100.000 pengős magyar derbyt

Vasárnap délután 25 *ezer ember ment ki a lóversenyre,* hogy végignézze a Magyar Derby futását, amelyet *ebben az évben először 100.000 pengővel díjaznak.* A második díj összege 40.000 pengő és a harmadik helyre befutó ló gazdája 20.000 pengőt kap.

Igen nagy érdeklődés nyilvánult meg a verseny iránt. A második és harmadik hely zsufolva van, legfeljebb *az első helyen vannak kevesebben, mint más években.* A lovaregyleti urak fekete zakóban jöttek ki a versenyre, de cilindert alig lehet látni. A hölgyközönség nyáriasan öltözködött, a santungtól az empriméig mindenféle fajta ruhát lehetett látni, de *a nagy divatrevü idén elmaradt.* Hiányoznak a nagy toalettek, olyan a versenypálya képe ebből a szempontból, mint a Dunakorzóé egy meleg vasárnap délután.

Már az első futam közben megérkezett a pályára vitéz nagybányai *Horthy Miklós, Magyarország kormányzója és fiával helyet foglalt a páholyban.* Nemsokára megjelent a páholyban *Horthy* Jenő, a kormányzó fivére és innen nézte a második futamot, amelyet az ő lova nyert.

I. futam: 1. **Armandó** (4:10) Klimscha. 2. Földesúr (6) Gill. Futottak még: Basalak, Utlevél, Róma. 10:12, 11, 12. Bef.: 43.

II. futam: 1. **Aspirin** (6:10) Szokolai. 2. Jóska (3) Gill. 3. Tódor (5) Alt. Futottak még: Hires, Rajtütő, Napsugaram, Weismacher, Drágaság, Durcás, Carrara, Csák Franzi, Délcsillag. 10:15. 13, 13, 16. Bef.: 22, 47.

III. futam: 1. **Ursula,** 2. Milimári, 3. Bagamér.

Nagy meglepetésre Rafael nyerte a magyar derbyt, második Hódság, a harmadik Poseidon. A favorit Aladin helyezetlenül végzett.

Halott egyetemi hallgató *a telefonfülkében*

Az Erzsébet-körút 45. számú ház előtt, a Royal szálló előtt az éjszaka a telefonfülkéből *kizuhant egy holttest.* Megállapították, hogy *Csabora* Lajos egyetemi hallgató a telefonfülke halottja. A vizsgálat megindult, mi okozta a fiatalember halálát.

• SPORT •

Ki a bajnok?

Az idei labdarúgóbajnokság utolsó fordulóját játssza le vasárnap délután a Nemzeti Bajnokság legjobb tizenhat egyesülete. Ezzel eldől az utóbbi hetek legérdekesebb sportproblémája: *ki lesz a bajnok,* a *Csepel,* vagy a *Nagyvárad.* A két vidéki együttes többhónapos fej-fej melletti párharca nyugvópontra jut. A multévi bajnok *Csepel* bajnoksága látszik valószínűbbnek. Ez a kiegyensúlyozott, lelkes együttes kétpontos előnyt szerzett a *NAC* előtt, amelynek azonban egy árnyalattal jobb a gólaránya és ez az utolsó mérkőzések során döntő jelentőségű lehet. Ha a Csepel kikap Salgótarjánban és a NAC megszerzi a két pontot a Gamma ellen, máris a NAC-é a bajnoki cím, mert ezzel ponszámra beérte a csepelieket. Könnyen lehetséges, hogy *gólarányon dől el az idei «bizonytalan bajnokság».* A harmadik és negyedik helyért is nagy tülekedés folyik. A *Gamma, Ferencváros* és *Salgótarján* a pályázó. A kiesés kérdése is vasárnap oldódik meg véglegesen, a *Szeged* és *Törekvés* mellett a *Haladás* vagy *Kolozsvár* a harmadik kiesőjelölt. A vasárnapi utolsó bajnoki forduló minden mérkőzése érdekes és döntő jelentőségű a helyezésekre.

Vitéz Keményváry nyerte az idény utolsó vívóversenyét.

A BEAC II. osztályu vívók részére versenyt rendezett. Ez a verseny volt az idény utolsó erőpróbája. 24 vívó közül vitéz *Keményváry* BEAC győzött 7 győzelemmel, holtverseny után Szántay BEAC előtt . 7 győzelem. 3. dr. Nyáry 6 gy., 4. Kőhegyi dr. HTVK 5 gy., 5. Pápay MAC 4 gy.

Szigeti nem vonul vissza a teniszezéstől.

Az elmult hét nagy tenisz-szenzációja *Szigeti* győzelme volt *Asbóth* ellen. *Szigeti* az UTE—BBTE csapatverseny során *6:4, 6:4* arányban nyert Európa legjobb teniszezője ellen. Szigeti évek óta készült erre a revánsra és addig nem akart visszavonulni, amig nem győzi le Asbóthot. Most, hogy ez a vágya teljesült, az a hír terjedt el a kitünő UTE versenyzőről, hogy végleg búcsút mond a teniszpályának. Szigeti megcáfolta a hírt, tovább versenyzik és neveli az UTE fiatal versenyzőit: *Fehért, Katonát* és *Forrót.*



Búvárok keresik a Duna fenekén egy mérnök ruhatárát és könyvének kéziratát

Palotás László főmérnök az *óbudai Árpád-híd* margitszigeti szakaszának ellenőrző mérnöke Edömér-utca 4. számú lakásáról a Margitszigetre akart költözni. Podgyászát, két nagyobb és egy kisebb bőröndöt, amelyben a mérnöknek és feleségének egész nyári ruhatára, egy írógép és egy számológép volt többek között, kézikocsin vitték ki a szigetre. A Lánchíd és az alsórakpart között *egy teherautó futott a kézikocsinak,* amelyet két ember húzott. *A kocsit belökte a Dunába és tovább robogott a teherautó. A kocsi és a két bőrönd azonnal elmerült a folyóban,* csak egy kis kézitáskát sikerült kimenteni, amelyben a házaspár élelmiszerjegyei és apróbb tárgyak voltak.

Szombaton uszályhajó jelent meg ott, ahol a bőröndök elsüllyedtek, *a hajóról búvárok szálltak a folyó mélyébe. A parton hatalmas tömeg gyült össze,* hogy figyelje a mentési munkát. *A csomagban volt a főmérnök egyik tudományos munkájának kézirata,* amely műegyetemi előadásainak szövegét tartalmazta. A kutatás sem szombaton, sem vasárnap nem vezetett eredményre. A bőröndöket tízezer pengőt érő tartalmukkal nem sikerült felszínre hozni.

Bukott diákok bosszúból bajuszt mázoltak a rajztanár festményeire

Mohács, június 20.

Virányi József gimnáziumi rajztanár lakására ismeretlen tettesek behatoltak és a festészettel is foglalkozó rajztanárnak több festményét megrongálták. A festményekre fehér festékkel *bajuszt festettek, a szájakba pipát mázoltak* és több festményt teljesen értéktelenné rongáltak. A károsult tanár feljelentést tett az ismeretlen képrombolók ellen és a rendőrség három diákot vett gyanúba, akik közül egyik már beismerésben van. *Állítólag bosszúból tették, mert az érettségin elbuktak.* **(MTI)**

Budapestről megszöktek Zamárdin raboltak

Nagykanizsa, junius 20.

Két budapesti fiatalkoru hazulról megszökött, hogy Olaszországba jusson. *Zamárdin* kifogyott a pénzük, leszálltak, bementek a községbe és *kifosztották Gruber András minisztériumi tisztviselő villáját.* A lopott zsákmányt nem merték értékesíteni, hanem Keszthelyig utaztak le, ahol *Dinger* Ferenc fuvarozó megvette tőlük. A pénzen *Nagykanizsára,* majd *Csáktornyára* utaztak, ott azonban meggondolták a dolgot és *visszaindultak.* A körözőlevél alapján *az állomáson felismerték őket.* Mivel a betörés kiderült, viszavitték őket Zamárdiba s ott a helyszinen folytatták le velük a nyomozást. Átadták őket a fiatalkoruak bíróságának. **(MTI)**

— **Halálozás.** Bóka Ferencné, született Bronner Rozália 75 éves korában meghalt. Bóka Kálmán vasmunkás édesanyját gyászolja az elhunytban. A temetésen, hétfőn délután 5 órakor a kispesti uj temetőben testületileg vesz részt a Vasas Dalkör.

Két egyetemi hallgató motorkerékpár-szerencsétlensége

Novotny Lajos 22 éves egyetemi hallgató éjszaka nekirohant motorkerékpárjával a BI 026 rendszámú teherautónak. Lábtöréssel a Bakay-klinikára vitték. A Budafoki-út 20. számú ház előtt *Titte* Ottó 20 éves egyetemi hallgató motorkerékpárjával elgázolta *Bitte* Ferencné 22 éves asszonyt. Az asszonyt a mentők kórházba vitték, a fiatalember sérüléseit a mentők a helyszínén kötözték be.

— **Hattyúvér a Zeneakadémián.** Az idei színházi szezon a klasszikus felújítások jegyében áll. *Moliere* és *Ibsen* után most *Strindberg* is megszólal a Zeneakadémia dobogóján. *Hattyúvér* című híres darabját mutatják be és a június 26-iki irodalmi délutánon fiatal művészek *Strindberg* és kortársainak verseit szavalják. A darabban és a verses műsorban fellépnek: *Bánky* Zsuzsi, *Bozóky* István, *Désy* Mária, *Gajzágó* Denise, *Szemere* Vera, *Fellegi* Tamás és mások. Bevezetőt *Staud* Géza mond.

Zápor nem zavarja meg fürdőzését a
Szent Gellért
HULLÁMFÜRDŐBEN
mert amig a futó eső felhői elvonulnak, kényelmesen tovább strandol a fedett tetejű pompás
PEZSGŐFÜRDŐBEN!

AZ ŐSZ CHEVALIER
ÓRIÁSI SIKERE VICHYBEN

Vichy, június hó.

A francia kormány immár a harmadik tavaszt tölti Vichyben, de ez a kedves Allier-parti kisváros azért továbbra is

elsősorban fürdőhely maradt.

Télen legföljebb a nagy politikai szenzációk rázzák fel néhány percre a város lakóit nyugalmukból, de az utcák este tíz óra után néptelenek, a kávéházak üresek, szórakozóhelynek nyoma sincs.

Az élet, az igazi, nagyvárosi értelemben vett társadalmi élet tavasszal kezdődik. Ilyenkor nyilnak meg az Allier-parti kis vendéglők és kávéházak, ilyenkor indul meg a játék a golfpályán, ilyenkor jelennek meg a fehérbóbitás vízosztó lányok a különböző forrásoknál s a hotelesek olyan izgalommal készülődnek

a nyári szezónra,

mintha még most is ennek sikerétől függne egész évi exisztenciájuk s mintha nem adnák ki három esztendeje télen-nyáron egyaránt még legszerényebb, legrosszabb szobájukat is.

Tehát

nagy a sürgés-forgás, takarítás a szállodákban

— mindenütt igyekeznek legalább kétháron szobát felszabadítani a fürdővendégek számára. Az Allier partján megjelennek az első horgászók, a parkokban vígan hancuroznak a gyerekek s a *vichyi színházban, a Casino des Fleurs*-ben, ilyenkor rendezik a legnívósabb, legnagyobb közönséget vonzó színházi előadásokat.

Ez a színház a mozin kívül az egyedüli szórakozása a vichyieknek, nem csoda tehát, hogy a nézőtér a meglehetősen magas helyárak ellenére is mindig zsúfolt. *A műsor vegyes,* egyaránt játszanak drámát és operettet, modern szerzőket és klasszikusokat, de meg kell állapítanunk, hogy a legnagyobb sikert *Molière Fösvénye* aratta, igaz, a Comedie Francaise színészeivel és olyan előadásban, mely még a békebeli Párisban is eseményszámba ment volna.

A legnagyobb erkölcsi sikert tehát Molière aratta s csak egyetlen produkcióról mondhatjuk el, hogy *közönség- és kasszasiker terén messze túlszárnyalta amazt* s ez

Chevalier vendégszereplése

volt. A jegyeket, melyek erre az előadásra hetekkel előre elfogytak, csak azért nem árusították a fekete piacokon, mert aki egyszer hozzájuk jutott, az *semmi áron se volt hajlandó megválni tőlük.*

E sorok írója abban a szerencsében részesült, hogy hozzájutott egy ilyen ritkaságszámba menő jegyhez s így közvetlen tapasztalatok alapján számolhat be az olvasóknak.

A várakozás, amint mondani szokás, tetőpontjára hágott, amikor végre szétnyílt a függöny s megjelent a színpadon minden francia, s főleg minden francia nő bálványa:

a nagy Maurice.

Rendkívül jól szabott sötétkék zakójának gomblyukában ott díszeleg a becsületrend vörös szalagja, kezében az elmaradhatatlan szalmakalap.

a halántéka teljesen ősz,

arcán színpadi festéknek nyomát se látjuk, úgy, hogy ha történetesen nem ismernénk s ugyanebben a ruházatban az utcán találkoznánk vele, *magasrangú tisztviselőnek, vagy akár egyetemi tanárnak is nézhetnénk.*

Ez az impresszió azonban csak néhány másodpercig tart, — a kisérő, Henri *Betti,*

Chevalier legújabb sanzónjainak komponistája,

megüti az első akkordokat s a művész abban a percben, amint megkezdi produkcióját,

egyszerre húsz évet fiatalodik.

Már nem látjuk, hogy ősz a halántéka, csak a mozdulatait figyeljük, a hangját hallgatjuk, mely *annyira egyéni s mégis olyan általánosan francia.*

Mert *Chevalier nem egy francia színész a sok közül,* még csak azt se mondhatjuk, hogy a legnagyobb francia színész: talán több ennél, talán kevesebb:

a legfranciább francia színész,

sőt, komédiás, a szónak talán kissé parlagi értelmében. Gyakran úgy beszél, mint a sarki fűszeres, máskor mint a párisi csavargó, de abban, amit mond s ahogy előadja, *mindig az egész nép szelleme mutatkozik meg.* Ezért

népszerűbb ma Chevalier Franciaországban minden más színésznél

s ezért van szüksége művészete teljes kibontakozásához *a francia hallgatóságra.*

S hogy ez mennyire így van, azt *Chevalier bebizonyította akkor, amikor a háború kitörésekor visszajött Amerikából,* ahol pedig kényelmesen élhetett s dollármilliókat kereshetett volna s bebizonyította akkor is, amikor *fáradságot nem kímélve sorra járta a frontszínházakat és fogolytáborokat,* hogy kis derűt, kis vigasztalást vigyen szerencsétlen honfitársaihoz.

Sz. J.

— **Több mint 45 millió lakosa van Olaszországnak.** A hivatalos adatok szerint Olaszország lakosságának száma május 31-én — a háborúban ujonnan hozzácsatolt területek kivételével — 45,786.000 lelket számlált.

— **1.50 pengő osztalék a Vasutforgalminál.** A Magyar Vasúti Forgalmi Részvénytársaság igazgatósága báró *Radvánszky* Albert m. kir. titkos tanácsos, alelnök elnöklete alatt folyó hó 12-én megtartott ülésében megállapította az 1942. évi mérleget. Az igazgatóság javasolni fogja a közgyülésnek, hogy osztalék fejében — úgy mint a mult évben — részvényenként P 1.50 = 6% fizettessék ki s ezenkivül szelvényenként további P 50=150.000 P az osztalékkiegészitő tartalék gyarapitására fordítassék.

— **A Magyar Telefonautomata Rt.** junius 30-án tartja meg 16-ik évi rendes közgyülését. A vállalat új mérlege a forgalom rendkivüli emelkedéséről számol be. Az üzemi bevételek ugyanis 1,764.632 pengőről 2,241.834 pengőre emelkedtek. A hirdetési bevételek több mint 25.000 pengőt tettek ki. A tiszta nyereség az előző évi 138.970 pengővel szemben az uj mérlegben 394.524 pengővel szerepel. Értékcsökkenési leírásra a vállalat 175.502 pengőt fordított.

A Magyar Lovaregylet
junius 24, 27 és 29-én
d. u. 3 órakor versenyt tart.

A Budapesti Ügetőverseny Egyesület
junius 22-én
VERSENYEKET RENDEZ
A versenyek 2 órakor kezdődnek

FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG
Hétfői politikai lap
Kiadja a
Független Magyarország lapkiadó kft.
Felelős szerkesztő és kiadó:
Dr. MIHÁLYFI ERNŐ
Szerkesztőség és kiadóhiv.: Vilmos cs.-út 34
Telefon: 113—933
Vasárnap 113—622 hívandó
Előfizetés 1 évre 8, ½ évre 4.40, ¼ évre 2.50 P
Lapengedély száma: 3713/194. M. E. III.
Terjesztési engedély száma: 193.206—1943/VII/a.
Hungária Hírlapnyomda Rt., Budapest, V., Vilmos cs.-út 34. Felelős: vitéz Bánó Lehel.

Használt ruhákért, mindenféléért legtöbbet fizetek
SCHMERGEL RUHAÜZLET, Rottenbiller-u. 37. sz. TELEFON: 42-22-60. Hívásra jövök.
Eladás — Vétel — Csere

Hatvan rajkó hegedüvel a dunaszerdahelyi cigányiskolában

Dunaszerdahely, október hó.

A hatezer lelket számláló *Dunaszerdahely lakosainak 42 százaléka zsidó, 10 százaléka pedig cigány.* Ez a magyarázata, hogy ebben a csallóközi magyar faluban működik *egy zsidó iskola két tanerővel, egy bóheriskola és van itt cigányiskola is.* Komárom vármegye népművelési bizottsága elhatározta, hogy a cigány lakosság erkölcsi és szellemi nevelésére is gondot fordít. Tekintettel arra, hogy a nevelést a legifjabb korban kell kezdeni, cigányiskolát nyitott Dunaszerdahelyen. Az idősebb cigány nők és férfiak azokra az *esti népművelési előadásokra* járnak, amelyeket külön az ő részükre rendez a népművelési bizottság. Ezeken az előadásokon elsősorban valláserkölcsi, jellemnevelési és egészségügyi kérdéseket hoznak szóba.

Dunaszerdahelynek három nagy cigánysora van, melyek közül a legnagyobb a *karcsai* és az *ollétegédi*. Apró házak, többnyire viskók, *fantasztikus rendetlenségben*, egymás hegyén-hátán, mint egy szétdobált vásár ponyvasátrai. Jobbára egyszobás házak, benne van a konyha is, egy fedél alatt tizenketten laknak. *Mert ebben a kiátkozott szegénységben rengeteg a gyermek.* Egy családban sűrűn akad nyolc-tíz is. Pipázó asszonyok üldögélnek az őszi napsütésben a vályogházak előtt, odébb a mezőn meg *cigány férfiak — futbaloznak.* Kísérőnk, *Horváth* Béla magyarázza:

— Az asszonyok egy része konzervgyárban dolgozik. *Ügyszólván az asszonyok tartják el a családokat.* A férfiak futbaloznak.

Megkérdezem az egyik cigánytól, hogy ráér-e ilyenkor. Szinte megsértődve feleli:

— *Hát már hogyne, este hegedülök. Na.*

Ha éheznek, ha fáznak, mosolyognak

Ősz, öreg cigány áll előttem, a csúfneve *Toholi*. Nyolcvanhárom esztendős. Panaszkodik:

— *Muzsikáltam én Bécsben is akkor kérem, amikor még nem volt olyan éhes a világ, mint most.*

Miközben beszélgetek vele, körülvesznek öreg cigányasszonyok, s egyszerre tizen is beszélnek. Hogy írjam fel a nevüket, küldjenek nekik pénzt, mert mondják: „olyan kicsi Dunaszerdahely, hogy nem bír eltartani hatszáz koldust". Végén már a ruhámat rángatják, sipítanak, élénken gesztikulálnak, különösen egy nyolcvanötéves cigányasszony nem hágy békén, vagy húszszor is elismétli:

— Úgy tessék írni a nevemet: *Boga Mari.* Minden pénzt csak nekem küldjenek.

A cigányiskolában minden nap déli egy órakor kezdődik a tanítás és délután hat óráig tart. A tanítónő kedves, fiatal szőke asszony, *Horváth* Béláné, aki már harmadik esztendeje tanít Magyarország egyetlen cigányiskolájában. Kiderül, hogy *nagyon megszerette három év alatt a kis cigány tanulókat, mert szeretettel beszél róluk.* Ezt mondja érdeklődésemre:

— A cigányiskola megszervezése érdekes alapokon nyugszik. Az iskola épületét a felekezet tartja fenn, *a tanerőket az állam fizeti, a cigány gyerekek füzet és rajzszükségletére pedig Komárom vármegye népművelési bizottsága utal ki minden évben megfelelő összeget.* Jelenleg hatvanhat cigány gyermek tanul, de ezek természetesen nincsenek valamennyien ott az órán. Az a magyarázata ennek, hogy borzalmas szegénységben élnek itt a cigányok, *télen nincs a gyerekeknek cipő, sem megfelelő ruházat, úgy hogy ezekben a hónapokban kimarad az osztálynak jórésze,* tehát a növendékek zöme csak az őszi és a tavaszi hónapokban tudja látogatni az iskolát. Sajnos, az a helyzet, hogy legtöbb gyerek már a második elemiben kénytelen megállni tanulmányai folytatásánál, mert *két-három évig is tart, amíg a második elemit el tudja végezni,* viszont a téli hónapokban nem tud kimozdulni hazulról a hideg miatt.

— Milyen tanulók a cigány gyerekek?

— Azt mondhatom róluk, hogy *igen ügyesek és nagyon tehetségesek. Persze, bohémek.* Könnyen veszik a dolgokat, minthogy általában könnyen veszik az életet. Tessék majd megnézni az iskolában, állandóan mosolyognak. *Ha éhesek, ha fáznak, a vidámság nem tűnik el soha a szemükből, a nevetés sem az arcukról.*

Az óra kézmosással kezdődik

— Milyen a gyerekek magaviselete?

— Az iskolában úgyszólván kifogástalanok. *Sok a jóakarat bennük, hálásak azért, hogy foglalkozunk velük.* Eleinte odaadtam nekik a ceruzát, meg a füzetet, hogy vigyék haza, erre *másnap ceruza és füzet nélkül jöttek be,* azt mondták, hogy *elvesztették.* Ettől kezdve óra után le kellett, hogy adják a ceruzájukat és a füzetüket is. Ezt annyira szívükre vették, hogy megkértek engem, adjam ki továbbra is nekik a ceruzát, vigyáznak majd rá. *Mulatságos, hogy legtöbben elhozzák az iskolába a hegedüjüket is. Szünetben csupa muzsika az udvar, valamennyien hegedülnek.* Természetesen az énekórát, amelyet a legjobban szeretnek, hegedűszó mellett tartjuk meg, *muzsikál úgyszólván mind a négy osztály.* De megtörténik az is, hogy tanítás közben eljönnek az idős cigányok, s a gyerekektől elveszik a hegedűt, azzal a megokolással: *„Kell ám a hegedű, mert ma vásár van!"* Egyszer a tisztiorvos kint járt a cigánysoron, s leszidta őket, hogy naphosszat lustálkodnak, nem törődnek a házukkal, a tisztasággal. Erre elkezdtek kertet csinálni, kövekkel körülrakták, *sőt a köveket be is meszelték fehérre.* Jöttek is ám a gyerekek hozzám, hogy *„tanítónéni, tessék kijönni a mi sorunkra, mert nincs olyan szép sor, mint a miénk".* Roppant büszkék voltak a kertjeikre. Végül is a Karcsay-úti és Ollétegédi-úti cigánysor gyerekei majdnem összeverekedtek azon, hogy melyiküknek a sora szebb.

Majd nevetve így folytatta a tanítónő:

— Amikor megtudták a cigány gyerekek, hogy ők külön iskolát kapnak, ezt mondották egymás között elégedetten: *„De jó les nekünk, nem kell a parastokkal együtt járni."*

— És milyen eredménnyel dolgozik a felnőttek részére rendezett népművelési tanfolyam?

— Eljönnek rendesen harmincan-negyvenen. Az idén előadunk egészségügyi problémákról, gyermeknevelési kérdésekről, sőt lesz egy előadás *Tinódi-Lantos Sebestyénről is.*

Aztán ezt mondja Horváth Béláné:

— Nem könnyű a tanítás, mert *a gyerekek egymás közt cigányul beszélnek.* Így például az *elsőévesek alig tudnak magyarul,* s a tanításnál kénytelen vagyok magam is cigányul beszélni velük, azzal a kis cigánytudásommal, amit hamarosan megszereztem.

Déli egy óra, kezdődik a tanítás, elindulunk a tanítónővel a cigányiskola felé.

— *Az óra tulajdonképpen kézmosással kezdődik,* — mondja a tanítónő, — aminek az a magyarázata, nem akarjuk, hogy bepiszkolják a füzeteket, amiket kiadunk nekik.

Megérkezünk a tanterembe, természetesen óriási a zsibongás. Hát ennél elevenebb iskolát még nem láttam. A gyerekek szemei valóban ragyognak, *mindegyik boldogan mosolyog, szemátomást nagyon tetszik nekik az iskola.* Nyugtalanok, egyre ide-oda forgatják barna fejüket, a legkisebb szokatlan jelenségre hangos nevetésbe kezdenek és ha a tanítónő szól hozzájuk, kérdez, *hihetetlen elevenséggel ugranak fel a helyükről, egymást túllicitálva felelgetnek.* Hirtelenében, ahogy nézem őket, ez jut eszembe: milyen kedvesek. A sok fekete göndörhajú közül kiríy egy *cigány kislány platinaszőkehajú fejecskéje.* Ezt mondják róla tisztelettel teljes hangon:

— *Az apja kótatudó.*

Amint a tanítónő belép az osztályba, egy mezítlábas kislány kirohan, udvariasan lesegíti a tanítónő ezőkabátját, felakasztja a fogasra. Aztán feláll padjában a rajkósereg, imára kulcsolják kezüket és imádságuktól csak úgy zúg a terem.

Először az elsőévesecket tanítják írni. Meglepetésemre a tanítónő így szól hozzájuk:

— *Upe — theve.*

Megtudom, hogy ez a két cigány szó annyit jelent: *le, fel.* Tudniillik az írásnál ezzel igazítja útba őket a tanítónő. A fekete apróságok nagy igyekezettel rajzolják le az „i" betűt.

Aztán így szól a tanítónő:

— Negyedik osztályosok, jól figyeljetek. Legutóbb kint voltunk a temetőben sétálni, *mindenki írja le, hogy mit látott.*

Körülbelül negyedóra után elkészülnek a dolgozatok. *Rigó* Maris például a következőket írta élményeiről:

„Sokan vannak ilyenkor a temetőben. A sírokat tisztogatják. Virágokat ültetnek a sírokra. De vannak olyan dombok, amelyekkel senki sem törődik."

Az egyik gyerekre rászól a tanítónő:

— Ne csoszogj.

A gyerek vidáman emelgeti lábát:

— *Nagy a cipő. Az apámé.*

Aztán hangosan olvasnak a másodévesek. Ezt, hogy víz, így olvassák: „vöiz".

Keresik a Sárközi Jóskát, de nincs itt, csak a Sárközi Gizi. Mosolyogva mondja a tanítónő:

— *Ha a Gizi itt van, akkor nincs itt a Jóska és fordítva.* Az anyjuk gyárban dolgozik, s az egyiknek a kisbabára kell vigyázni otthon. *Ezért felváltva járnak iskolába.*

Kiderül, hogy a rajkók „felesleges" krajcáraikat beadják a tanítónéni perselyébe, hogy karácsonyra gyüjtsenek pénzt. A tanítónéni felírja mindenkinek, hogy mennyit adott be a perselybe.

Jön az énekóra, *a lurkók a boldogságtól majdnem kiugranak a bőrükből.* Előkerülnek a hegedűk, s már énekli is:

„Megy a gőzös lefelé,
Bodor füstje felfelé."

És egyre-másra jönnek a nóták, katonadalok is, úgy falják, mintha sose akarnák abbahagyni. Érdekes, hogy ének közben *majdnem mindegyik gyerek a lábával veri a taktust. Van, aki a kezével, vállával is.*

Egy kisgyermek szomorúan panaszolja:

— Én még sosem voltam téren iskolában, mert nincs cipőm. *Csak mezítlábas növendék vagyok.*

Megkérdem tőle, hogy mi akar lenni, ha megnő. Úgy felel, mint aki fellebbezhetetlenül döntött:

— *Cimbalmos.*

— Miért?

— *Mert apám is az volt.*

Óra végén egy sánta cigányprímás behozza két kis gyerekét azzal, hogy betegek voltak, nem tudtak bejönni. Megtudjuk róla, hogy *hadirokkant,* bottal jár. *Kint volt az orosz fronton.* Ezet mondja:

— *Most már nem tudok többet állva hegedülni.* Én vagyok *az első széken ülő cigányprímás* Magyarországon... Az urak megbocsátják, hogy nem állok fel, elnézik nekem; *még fülbe is ülve húzom...*

Diószeghy Miklós

Aki sokat tud, használja az új Brockhaust,

ezt a jutányos németnyelvü lexikont. A négykötetes mü ára mindössze RM 45.20 = ezidőszerint P 76.—. Az atlaszkötet (V. kötet) a háború után jelenik meg. Az egész mü havi RM 6 — P 10 részletfizetés mellett beszerezhető a Fackelverlag magyarországi vezérképviselete útján: Budapest, II. kerület, Batthyány-utca 26.

Bolgár lap a magyar képzőművészetről

Szófiából jelentik: A *„Zarja"* című lapban Naumov Krum hosszú cikkben foglalkozik az egyes magyar művészeti ágak fejlődésével. A cikk *Vaszary* Jánossal és *Csók* Istvánnal kezdi ismertetését, majd sorra bemutatja az olasz iskolán fejlődött vezető egyéniségeit, mind a festészetben, mind pedig a szobrászatban és építészetben. Ezután Naumov Krum a nemzeti és népi tárgyaktól ihletett különlegesebb magyar irány képviselőivel foglalkozik. Idézi *Szinyei Merse* Jenő kultuszminiszter szavait, aki szerint külön figyelmet fognak szentelni a fiatal magyar nemzedék nemzeti szellemben való nevelésében és továbbképzésének. A szöveg mellett *Medgyessy* Ferenc és *Csók* István egy egy művészi alkotásának fényképe látható.

Révai új könyvei

BISZTRAY GYULA:

Iró és nemzet

A kiváló iró kritikus tanulmányainak gyüjteménye, lebilincselő gazdagságú irások irodalom és nemzet életének kapcsolatáról; az új szemportokkal gazdagodott magyar esszéirodalom példaadó müve.

Ára kötve . . . . . 24.— pengő

KOMÁROMI JÁNOS:

Zúg a fenyves

Komáromi egyik legszebb regénye, mely külföldön is elismerést, híveket szerzett az írónak. Vele egy kötetben bájos kisregénye, az „Egy leányért", mely egy merész magyar ifjú harcát mondja el a boldogságért.

Ára félvászonkötésben . 13.60 pengő

GUY DE POURTALES:

Wagner

A tizenkilencedik századi Európa legnagyobb ismerőjének világhírü müve, Wagner emberi és költői alakjának tökéletes képe, háttérben a korabeli Európa életének nagyvonalú rajzával. Irodalmi esemény. A fordítás Lányi Viktor munkája.

Ára kötve . . . . . 26.— pengő

ROBERT DE TRAZ:

Fény

A magyarbarát svájci iró nagy társadalmi regénye a két világháború közötti ifjúságról. Egy házasság válságában három nemzedék harca villan elénk és három életforma ütközik össze. Fordította Just Béla.

Ára kötve . . . . . 18.— pengő



— **Milánóban erőteljesen folyik a helyreállítás munkája.** Chiassoból jelentik, hogy a bombakárosult Milánóból a lebontási és eltakarítási munkálatok híre érkezett s ez a hír a támadás által érintett lakosság elpusztíthatatlan tetterejének a bizonysága, mert a károsultak saját elhatározásukból, egyedül vagy családtagjaik, barátaik és szomszédaik segítségével javítgatják az omladozó, alátámasztott és még lakható épületeket. Az utcákat már mindenütt megtisztították az épületomladékoktól. A városi közigazgatás még a tél beállta előtt biztosítani fogja 60.000 hajléktalan elszállásolását, 5000 hajléktalant pedig egy barakkszálláson fog elhelyezni. A székesegyházon szakadatlanul dolgoznak s a károk egy részét kijavították. A város élelmiszerellátásáról szóló hírek kedvezőek; sok bombakárosult kereskedő és iparos megnyitotta üzletét és műhelyét; a fejadagmegállapítás újból folyamatba lépett. A vendéglőkben is javult az ellátás.

BRILIÁNST EZÜST
vétele és eladása **Varjas** Károly-körút 22 **udvarban** Telefon: 139-236.

— **Halottaknapján a főváros hivatalaiban fél 1 óráig tart a hivatalos idő.** Halottaknapján, november 2-án, kedden a székesfőváros összes hivatalaiban a hivatalos idő déli fél 1 óráig tart. A már kitüzött tárgyalásokat és panasznapokat a fővárosi hivatalokban déli fél 1 óra után is megtartják

Keresek és kínálok
nagyszámú megbízóim részére Pesten és környékén
ház- és telekingatlanokat
Az egész ország területén mezőgazdasági és szőlőbirtokokat. NAGY-IRODA, Budapest, Baross-tér 17. Telefon: 424-378

— **Aki 48 óra alatt öt nőt vett feleségül.** *Kairói jelentés szerint egy egyiptomi állami tisztviselő 48 óra alatt öt nőt vett feleségül, egytől pedig elvált. A tisztviselő az első nap délután tartotta első esküvőjét, másnap délben a második, délután két órakor a harmadik és négy órakor már a negyedik nőt vette feleségül. Még aznap délután öt órakor elvált előző napon elvett, első feleségétől és egy ötödikkel lépett házasságra. A mohamedán házassági törvény az ilyen rekord-teljesítményt is lehetővé teszi. Az egyiptomi népjóléti miniszter nemrég joggal panaszkodott az ilyen állapotok miatt, s meg akarja reformálni az idevonatkozó törvényeket ...*

CSILLÁRT VOGEL-től, IV. Károly-körút 28 (Városháza), VIII., Mária Terézia-tér 1.

— **Különös öngyilkosság.** Győrből jelentik: Tragikus módon vetett véget életének Horváth Károly 56 éves győri nyugalmazott tanító, aki a győri sporthorgászok egyesületének telepén követ kötve nyakára, a Rába vizébe ugrott. Holttestét másnap fogták ki a halászok. Tettét családi okok miatt követte el.

Költözködjön HERENDIVEL Endresz György-tér 4/b tiszta bútorkocsikkal

— **A főiskolai menzák szerződéses vállalkozói nem fizetnek általános forgalmiadót.** Az állam, városok, községek, egyházi szervezetek, alapítványok, egyházi vagy társadalmi egyesületek által saját kezelésben fenntartott diákkonyhák (menzák) mentesek az általános forgalmi adó alól. A pénzügyminiszter egy újabb körrendelete értelmében az egyetemi és főiskolai menzára szerződtetett vállalkozónak abból származó bevételei után sem követelhető az általános forgalmi adó, ha a menza az egyetemi vagy főiskolai hatóság felügyelete és irányítása mellett működik és csak főiskolai hallgatók és alkalmazottak látogathatják.

Villamosipari nagyvállalat
dunántúli telepére jól rajzoló, felső iparisko lát végzett, gyakorlattal bíró
műszaki rajzolót
keres. Ajánlatokat *„Nyugdíjas állás"* jeligére a kiadóba kér

Napi hirek

Mélységek

Kérem, juttassa el gyermeke sírjára ezt a szerény kis csokrot — mindotta — egy ismerős fiatal asszony és íróasztalomra tette. Indul a vonatom, már nem jutok ki a temetőbe — fűzte hozzá és elsietett.

Nézve az ősztlehelő, halvány krizantemokat, a legutóbbi kis írásomra küldött válaszok jutottak ismét az eszembe, sok levél, mindmegannyi írásbalzsam. Bennük halmozottan kavarogtak az élet és a vég mélységei. A teremtő, a mindenható, az irgalmas Isten, mind markáns jelzők különös küldetéssel iródtak, nekem címezve...

Ismét nyílik az ajtó, egy barátom lép be:

Ej ha! Ilyen csinos hölgyek járnak nálad? Sőt, virágot is kaptál!

Még a temetőben jártam képzeletben. Feléje sem fordultam. Kis fényképet simogattam s az elmúlás virágai fenyőgalyacskákba ágyazottan feküdtek előttem, hervadásra szántan

Az előbb viharosan kitárt ajtó halkan zárult, de csak ezért, hogy ismét kivágódjon. Bcront jókedvűen egyik mindig vidám ismerősöm. Megragadja a csokrot. Meghajol:

— Méltóztassék megengedni, hogy ezen a kedves őszi délutánon felköszöntve meghívjam Uraságodat a Pejerli nevű vigadóba, mert úgy látom, olyan fancsali képet vág, hogy szinte elbőgi magát az ember...

Derült mosollyal hajolt meg ezután s szeme hirtelen ráfigyelt a kezemben remegő kis fényképre.

— Neki hozták? A kicsi sírjára? — kérdezte.

Bólintottam. Mintha tűz égetné markát, úgy ejtette leveleimre a virágokat. Homloka hidegen gyöngyözött s oly riadtan nézett reám, ahogyan csak egy agglegény tud. Elrémülten. A halál suhintását látó, üveges szemekkel.

A temető már zárva ilyenkor. A korai sötét elöntötte az utcákat, elhatároztam, hogy elviszem a virágokat a Rókus-kápolna keresztjéhez, amíg frissek, amíg üdék. Talán nem is valók már a kis, hamvas sírra: Túlsokat láttak az életből. A tompított fények árnyékában kimérten mentem a kereszt felé ...

— Ahá! Titkos randevú! — tört reám ismét valaki. — Méghozzá virágokkal!

Szó nélkül belékaroltam. Pár lépés választott el a Rókus előtti kereszttől. Döbbent engedelmességgel jött velem. Apró gyertyafények imbolygó lámpáinál tettem le gyermekem virágát a kereszt tövébe ...

Mire magamramaradtan belenéztem a mélységes sötétbe, az örökre elcsendesült utolsó szók visszhangzottak felém:

— Ne sírj, Apu! **Grátzer Antal**

Kolozsvári és felvidéki orvosnyertesek a liga román és szlovák orvospályázatán

A *keresztény nemzeti liga* pályázatot tüzött ki a román és szlovák orvostudomány mai helyzetének ismertetésére. *Bárdossy* László elnöklésével ünnepélyesen hirdették ki az eredményt, amelyen résztvett *Pósch* Gyula, a Nemzeti Bank elnöke, *Molnár* Andor dr. és *Szukováthy* Imre dr. miniszteri osztályfőnök, *Orsós* Ferenc dr., a Mone elnöke, *Lőrincz* Ferenc dr., *Csáky* Mihály gróf, a szlovenszkói magyar közművelődési egyesület elnöke és több társadalmi egyesület kiküldötte.

Bárdossy László rámutatott arra, hogy az akció — amelyet *Lator* Géza dr. és *Gramantik* M. vezettek — ez orvostársadalmak tudományos együttműködésének s ezzel együtt a délkeleteurópai államok kulturális együttműködésének gondolatát kívánja szolgálni. *A legkiválóbb tanulmányokat könyvben adják ki, előkészítve ezzel a magyar orvostudománynak a határon túl remélhetőleg hasonló ismertetését.* Ezután a nyertes orvosok ismertették munkáikat.

Pályadíjat nyertek a következők: a román orvostudománnyal foglalkozó tanulmányokért: *Joó* István dr. egyetemi tanársegéd, Kolozsvár 500 pengő, *Manyák* Ernő dr. 500 pengő, *Dományáncz* Károly dr., Kolozsvár 200 pengő, *Kondrai* Gerő dr., Kolozsvár 200 pengő. A szlovákiai orvostudománnyal foglalkozó munkáért: *Ecséki* László dr. 200 pengő és *Lipthay* György 200 pengő.

— **Letartóztatták Fisch Lászlónét 18.000 darab citrom rejtegetéséért.** A közellátási minisztérium ellenőrzési főosztályának detektivjei az utcai zugárusok nyomán felderítették, hogy Fisch Lászlóné Imre-utca 6. szám alatti fűszerkereskedő a Liliomutca 15. számú ház pincéjében 18.000 darab citromot rejteget és azt zugforgalomban kezdte meg értékesíteni. Fischné valóságos eladó szervezetet létesített azokból az utcai koldusasszonyokból, akik kölcsönkért gyermekekkel járják a pesti utcákat és kávéházakat. Ezeknek az asszonyoknak Fischné darabonként két pengőért adta a citromot, viszont az asszonyok három-négy pengőt is elkértek a közönségtől egy darab citromért. Fisch Lászlónét letartóztatták, a 18.000 darab rejtegetett citromot pedig elkobozták.

— **Az evangélikus nőegyesületek jótékonycélú őszi vására.** Az evangélikus nőegyesületek országos szövetsége a deáktéri evangélikus leánygimnázium tornatermében (IV. Sütő-utca 1.) október 31-én, november 1-én és 2-án jótékonycélú őszi vásárt rendez szorgoskezű, áldozatos szívű tagjainak munkáiból és adományaiból. A vásáron eladásra kerülnek fehérneműek, gyermekruhák, kézimunkák és ajándéktárgyak.

— **Két halálos ítélet.** Az ipolysági törvényszék statáriális bírósága kötélállati halálra ítélte Nagy Ferenc verebélyi lakost, aki öt esetben gyujtotta fel a takarmánykazlakat és több mint 30.000 pengő kárt okozott. A rimaszombati törvényszék ötöstanácsa, mint rögtönítélő bíróság pénteken tárgyalta Illés Ignác füzesgyarmati péksegéd bűnügyét, aki a gömörmegyei Than-kastélyból éjszaka egy katonaszökevény társával együtt 10.000 pengő értékű ruhaneműt lopott el. Társát átadták a katonai hatóságoknak, Illést pedig a törvényszék halálra ítélte. A bíróság mindkét ügyben kegyelmi tanáccsá alakult át.

A finn követség uj tanácsosa

Budapesti diplomáciai és társadalmi körökből az utolsó napokban igen sok meleg szerencsekívánat kereste fel Toivo Heikki *Heikkilät*, a budapesti finn követség fiatal és közszeretetnek örvendő, eddigi titkárát, *kitüntető előléptetése alkalmából.*

Heikkilä pályáját ujságíróként kezdte Helsinkiben, majd tizenkét évvel ezelőtt diplomáciai szolgálatba lépve, elsőül *Tallinban* teljesített szogáatot, utána ismételten tevékenykedett *a berlini finn követségen,* majd a helsinkii külügyminisztériumban belső beosztást nyert. Heikkilät *két és félévvel ezelőtt nevezték ki a budapesti finn követség titkárává,* ahol a követ helyetteseként is működött s a követség sajtóügyeit is intézte. Budapestre érkezése óta hivatalon ügykörön túlmenően is, a budapesti társaságban köztiszteletnek örvendő feleségével együtt *a finn-magyar barátság és testvériség meggyőződéses munkálójaként mutatkozott be.* Lényeges szerepe volt az utolsó esztendők számos ilyen irányú kulturális megnyilatkozásában is.

Tisztelői és barátai a diplomáciai és társadalmi világban *ennek a szép és eredményes munkának elismerését* látják most abban, hogy Heikkliät *követségi tanácsossá* nevezték ki. A budapesti követség s az új tanácsos finn részről való különös megbecsülését mutatja az is, hogy ezúttal elsőízben lesz a finn követ mellett ilyen rangú vezető tisztviselő Budapesten.

— **Uj főtanfelügyelő a pécsi egyházmegyében.** Pécsről jelentik: Virág Ferenc pápai trónálló, pécsi püspök Jakab Béla dr. prépost-kanonokot ismételt kérelmére elismerése kifejezése mellett felmentette az egyházmegyei főtanfelügyelői tisztsége alól és új egyházmegyei főtanfelügyelővé Bencze László dr. tb. kanonokot nevezte ki.

Házasság

Undi György okl. mükertész, Gyoe-intéző (Beszerce), *Undi* Ferenc miniszteri tanácsos és *Baranski* Berta fia és *Koller* Éva okl. zongoratanár (Szabadka), *Koller* Ferenc zeneiskolaigazgató és néhai nemes *Kozma* Petronella leánya házasságot kötnek Budapesten, november 3-án délután fél 6 órakor a belvárosi plébániatemplomban. Tanuk: vitéz nemes *Kozma* Zoltán vezérezredes és *Sidó* Ferenc szobrászmüvész.

Féreghy István hmtk. rep. százados, okl. gépészmérnök és *Zsögön* Endréné, szül. *Diebold* Matild október 24-én tartották esküvőjüket. (Minden külön értesítés helyett.)

Tribolt Gizellát eljegyezte *Sárréti* Jenő m. kir. tüzérfőhadnagy Gyöngyösön. (Minden külön értesítés helyett.)

Lépes Baba (Ujvidék) és *Márky* József m. kir. főhadnagy (Jutas) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Szilágyi Erzsébet okl. óvónő (Budapest) és *Németh* István állami gazdasági szaktanár (Cegléd) jegyesek.

Bajza Margit és *Haás* Elemér házasságot kötöttek.

Hutás Mária, *Hutás* Jakab és *Hambalgó* Mária leánya és *Koós Hutás* Gergely író, *Koós Hutás* Gergely és *Barna* Erzsébet fia szombaton délután 4 órakor tartották esküvőjüket Tihanyban.

Dubán Emmi és *Balás* Elemér október 26-án a Batthyány-téri templomban házasságot kötöttek.

Ujváry Erzsébet és *Alföldy* László jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Vegyen EHB gyermek-kerékpárt
3—12 éves korig
Kapható minden kerékpárüzletben és a készítőnél.
ERDŐS és HEIMANN, Jókai-u. 6.

— **A hercegprimás Kolozsvárra utazott.** Serédi Jusztinián bíboros hercegprimás Mátrai Gyula pápai kamarás, hercegprimási titkár és Esty Miklós pápai kamarás gentiluomo kíséretében szombaton reggel a menetrendszerű gyorsvonattal a Keleti-pályaudvarról Kolozsvárra utazott, hogy résztvegyen az erdélyi egyházmegye katolikus akció-napjait október 31-én, vasárnap, Krisztus király ünnepén tartandó befejező ünnepségein.

Csillámpala
10 holdas, feltárt terület **eladó**. Cím a kiadóban.

— **Neuber Ede dr. a bonni egyetem tiszteletbeli doktora.** Neuber Ede dr. budapesti egyetemi tanárt a Pázmány Péter-tudományegyetem bőr- és nemibeteg klinikájának igazgatóját a bonni tudományegyetem honoris causa doktorává választotta. Neuber professzor rendes tagja a Magyar Tudományos Akadémiának és tulajdonosa a Corvin-koszorúnak. A bonni egyetem ráesett kitüntető választása újabb elismerése Neuber professzor nemzetközileg is elismert nagyértékű munkásságának.

Gyümölcsfák őszi telepítését
gyümölcsfák évi kezelését, **kertek** rendezését és trágyázását vállalja szakszerűen a
HUNGÁRIA
KERTÉSZETI, KERESKEDELMI VÁLLALAT, Sashalom, Árpád-utca 8—10. — Telefon: 208-571.

— **Kormányfőtanácsosi kinevezések.** A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére Antzenberger Mihálynak, a vitéz Horthy István állami vas-, acél- és gépgyárak diósgyőri üzeme vezérigazgatójának, továbbá Pákay Béla és Kurián Géza igazgatóhelyetteseknek buzgó és eredményes szolgálataik elismeréséül a magyar királyi kormányfőtanácsosi címet adományozta.

NŐI KABÁTOK Nádor ruha az igényes vevő ruhája V., Nádor-utca 2

— **Bábaképzőintézet nyilt Kézdivásárhelyen.** A Székelyföld anya- és csecsemővédelme szükségessé tette, hogy bábaképző intézetet létesítsenek Kézdivásárhelyen. Az új intézet most kezdte meg oktató és gyógyító tevékenységét. Az intézet, a kultuszkormányzatindokolása szerint, azért helyeztetett Kézdivásárhelyre, mert ez a város szülészeti szempontból erősen elhanyagolt vidék központja.

Költözködést helyben, vidéken és külföldön zárt bútorkocsikban, teherautóval szakszerűen vállal
Lehrner Mátyás szállítmányozó és beraktározó
Budapest, Váci-út 6. T: 112—157. Oskeresztény cég.

— **Orvosi hír.** Németh Károly dr. v. klinikai orvos, fogorvos, katonai szolgálatából visszatért és rendelését újból megkezdte Farkasréten, Bazin-u. 8. sz. alatt. Tel.: 45-86-85.

Nemességét és okmányait
felkutatja az
Őskutató Intézet
Budapest, VIII., Baross-utca 10. Telefon: 149—483.

— **Agyonverte az édesanyját.** Kocska János bélyi földmíves édesanyját, özv. Kocska Jánosnét a község utcáján megtámadta, mert a lakásából kilakoltatta és az 59 éves asszonyt többször a földhöz verte. Özv. Kocskáné koponyaalapi törést és agyrázkódást szenvedett és sérüléseibe még aznap belehalt. Kocska Jánost a csendőrség elfogta.

Villamosipari nagyvállalat
könyvelési osztálya számára öskeresztény, gyakorlattal bíró, fiatal, németül tudó
tisztviselőket
keres. Ajánlatokat *„Nyugdíjképes"* jeligére a kiadóba kér.

„A nő a művészetben"

A jubiláló Képzőművészeti Társulat harmadik kiállítása

A hetvenötéves *Képzőművészeti Társulat* az olasz és a jubiláris kiállítás után *A nő a művészetben* címmel rendezte meg az idén harmadik reprezentatív tárlatát. Az utóbbi években bemutatott akt-, táj- és népéleti kiállítások nyomában tehát megint egy *téma* szerint csoportosított gyüjteményt kapunk. Olyan kollekciót, amely művészeten kívülálló, *novellisztikus* szempontot hangsúlyoz, a helytelenül értelmezett népszerűsítés kedvéért engedékenyen simulva a laikus közönség merőben művésztelen felfogásához. Jellemző a Társulat művészeti elveinek elmaradottságára ez a tárgyi csoportosítás, amelynek *művészi nevelő* hatása alig van, mert hiszen a fődolog: a festői vagy plasztikai *kifejezés* helyett a mellékszempontot: az alkotásra ihlető *alkalmat* húzza alá, inkább félrevezetve, mint tájékoztatva a gyanútlan publikumot a *képzőművészet lényege* felől. A témabeli összeválogatás legfeljebb a *történelmi festészet* termékeinél lenne jogosult. Itt ugyanis a képfelépítés *kompozíciós* eleme fokozott jelentőséggel bír s messze túlnő a sokat emlegetett »korhűség« kívánalmán, ami indokolttá teszi a külön kategória felállítását. De hogy egy kép attól kapjon más képektől elkülönző, *művészi* érdekességet: vajjon *nőt* vagy *férfit* ábrázol-e? — ezt csak a tájékozatlanság hiheti komolyan. Nem is szólva arról: mennyire más a *szépség* kritériuma egy nőnél és egy képnél.

Ennyit magáról az elvről, amely természetesen nem zárja ki, hogy a kötött tárgykörbe vont anyagnak akár minden egyes darabja remekmű legyen, — amitől persze a Műcsarnok kiállításain csak a legritkább esetben kell tartani. Már most ami *A nő a művészetben* címmel rendezett kiállítást illeti, ez a több mint félezer rajzot, festményt, szobrot bemutató kollekció meglehetősen vegyes értékű anyagból tevődik össze. Elsőrendű, igazán múzeális becsű munkák mellett bőven találunk benne jó, közepes vagy annál is jelentéktelenebb darabokat. Mégis, a tizenhat terem anyagából a három nagytermet igazán kitűnő képekkel lehetne megtölteni — szigorú rostálással. Feltűnő a »régi iskola« epigonistáinak túltengése s egész sereg kiváló, modern művészünk távolmaradása. Ez a körülmény természetszerűleg bizonyos egyoldalúságot eredményez, még atekintetben is, hogy *mai* nőtípusok ábrázolásával csak gyéren találkozunk a kiállításon. A mának stílusnyelvén megszólaló piktúrát csupán *Csók, Márffy* és *Vaszary* képviselik itt méltó módon. *Csók* István egész termet megtöltő, világos színekben ragyogó vásznai sorában gyönyörködve látjuk együtt a *Zsuzsannát*, a *Vampirokat*, a *Magdolnát*, a *Thámárt* s a mester néhány remek női portréját. *Márffy* ödön finom, fátyolos színskálájú kollekciójában pedig külön is feltűnik a művész elhúnyt feleségének, *Csinszkának* utolsó, sejtelmes, szinte álomszerű arcképe. *Vaszary* János két pompás női arcképe mellett kiemelkedik *Hatvany* Ferenc *Glatz* Oszkár, *Karlovszky* Bertalan, *Márk* Lajos, *Zádor* István érdekes sorozata, továbbá *Istokovits* Kálmán, *Udvardy* Pál, *Basch* Andor, *Benckhard* Ágost, *Aldor* János László, *Patkó* Károly, *Tihanyi* János Lajos, *Boldizsár* István, *Frank* Frigyes, *Pécsi-Pilch* Dezső, *Náray* Aurél, *Molnár* Dániel és *Fenyves* Edit néhány szép képe.

Az első nagyteremben a Szépművészeti Múzeumból áthozott idegen művészek — *Kaulbach, Favretto, Lefebvre, Stuck, Rahl, Lerolle, Gallen, Zorn, Austen, Makart, Amerling, Waldmüller* stb. — aktjai, portréi és zsánerképei kerültek össze, míg a szoborteremben *Pásztor* János, *Kisfaludi Stróbl* Zsigmond, *Horvay* János, *Cser* Károly és *Forgách Hann* Erzsébet munkái válnak ki a népes együttesből.

A kiállítás szombaton délben nyílt meg.

K. A.

*

A társadalom és a művészvilág előkelőségeinek jelenlétében ünnepélyes külsőségek között nyílt meg szombaton délben a *Műcsarnok* jubileumi programjának harmadik kiállítása. *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter képviseletében *Tasnádi Nagy* András államtitkár jelent meg a megnyitáson ifj. báró *Wlassics* Gyula helyettes államtitkár, valamint *Tihamér* Lajos és *Marjay* Ödön miniszteri tanácsosok kíséretében, akiket *Nékám* Lajos, a Képzőművészeti Társulat alelnöke és *Petrovácz* Gyula, a Társulat igazgatója fogadott. A főváros képviseletében *Szendy* Károly polgármester és *Némethy* Károly tanácsnok vett részt a megnyitáson. Ott volt azonkívül az Irodalmi és Művészeti Tanács részéről *Ugron* Gábor elnök is. A megjelent előkelőségeket dr. *Csánky* Dénes, a Szépművészeti Múzeum igazgatója kalauzolta végig a termeken.



Jól jegyezze meg:

ha új otthonát ízlésesen és olcsón akarja berendezni, feltétlenül jöjjön el áruházunkba, ahol

a szőnyegosztályon:

torontáli és magyar perzsák, futók, összekötők, ágyelők, paplanok, takarók, átvetők viaszosvásznak, linoleumok;

a fülöngosztályon:

csipkeszövetek, tüllök, gitter-függönyszövetek, színes Indanthren függönyanyagok

a kisbútorosztályon:

rádió- és zsúrasztalok, modern székek, zsúrkocsik;

a csillárosztályon:

ampolnák, éjjeli-zekrény-lámpák, csillárok, rádiók;

lakberendezési tárgyak:

stil- és díszórák, modern kerámiák, vázák, dohányzó cikkek, kézimunka-tertők, vitrinkendők

hatalmas választéka várja!

Szakképzett eladóink egyéni kiszolgálással és minden kérdésben hasznos tanáccsal állnak rendelkezésere áruházunkban, ahol

mindent egyhelyen megtalál!

E héten még megtekintheti

„Ízlés, szépség a lakásban"

bemutatónkat az V. emeleten

MAGYAR DIVATCSARNOK Rákóczi út 72—74.

Németország elismeri az abesszíniai olasz császárságot

Hitler kancellár személyesen közölte a német birodalmi kormány elhatározását Ciano olasz külügyminiszterrel

Németország és Olaszország öt pontból álló közös programban állapodott meg

Berlin, október 24.

(Német Távirati Iroda.) Hitler vezér és kancellár szombaton délelőtt kihallgatáson fogadta gróf Ciano olasz külügyminisztert. A kihallgatás során Hitler kancellár közölte gróf Cianóval a német birodalmi kormánynak azt az elhatározását, hogy formaszerint is elismeri Abesszínia olasz császárságot.

Gróf Ciano külügyminiszter kijelentette, hogy az olasz fasiszta kormány tudomásul veszi a német birodalmi kormánynak ezt a közlését és teljes tudatában van e közlés nagy jelentőségének.

Az olasz-német megállapodás öt pontja

Berlin, október 24.

(A Pesti Napló tudósítójának telefónjelentése.)

(United Press.) Megbízható helyről nyert, de meg nem erősített értesülésünk szerint a Berlinben és Berchtesgadenben lefolyt német-olasz megbeszélések során *a két hatalom szóbelileg öt pontból álló programban* állapodott meg, amely Németország és Olaszország együttműködését messzemenően meghatározza. Értesülésünk szerint gróf Ciano olasz külügyminiszter báró Neurath német külügyminiszterrel folytatott megbeszélései során Berlinben vetette fel a megállapodás gondolatát és Berchtesgadenben *Hitler kancellár és gróf Ciano végleg megállapodtak.*

A megállapodás szerint: 1. *Németország elismeri az abesszíniai császárságot* (ami egyébként már hivatalosan meg is történt). 2. *Németország és Olaszország Madrid eleste után azonnal elismerik Franco tábornok kormányát.* Ezt már régen hiresztelik s főleg akkor vették biztosra, mikor Oroszország gyakorlatilag bejelentette kilépését a londoni semlegességi bizottságból. 3. *Általános, de semmiesetre sem részletes megegyezés, amelynek keretében a két ország a keleteurópai, főleg balkáni gazdasági érdekköröket megállapítja.* 4. *Közös nyugati paktum,* amely minden valószínűség szerint Mussolini 1932. évi négyhatalmi paktumtervén alapszik, tehát *Oroszország nélkül.* 5. *A Duna-problémák rendezése terén folytatandó további megbeszélések.*

A november 8-án Bécsben tartandó háromhatalmi konferencián hír szerint *Papen* bécsi német nagykövet résztvesz, ha nem is hivatalos minőségben.

Berlin, október 24.

A Diplomatisch-Politische Korrespondenz megállapítja, hogy Németország az abesszíniai olasz impérium elismerésével *folytatta eddig is követett reális politikáját.* Németország igyekezete elejétől kezdve arra irányult, hogy a maga részéről mindent elkerüljön és segítsen elkerülni, ami a német érdekeket nem érintő viszályt esetleg bonyolultabbá tehette volna. Németország az abesszíniai olasz impérium elismerésével olyan útra lépett, amely *a nemzetközi súrlódások egyik legfontosabb okozóját van hivatva eltüntetni.*

Gróf Ciano Münchenben

München, október 24.

Ciano olasz külügyminiszter szombaton délután fél 5 órakor Berchtesgadenből *különvonaton*

A technikai szakirodalom egyik legnagyobb műve

a közismert

LUEGER LEXIKON

Legújabb (III.) kiadás 7 kötetben, eredeti félbőrkötésben 408 pengő helyett ..... **312.80 pengő**

Ugyanezen mű megelőző kiadása antikvár-példányban 70 P-ért

Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18-20

Münchenbe érkezett. Kíséretében volt Attolico berlini olasz nagykövet, gróf Magistrati nagykövetségi tanácsos, továbbá Hassell római német nagykövet. A pályaudvar perronján háromszáz Hitler-ifjú állott sorfalat. A Hitler-ifjak Heil-kiáltásokkal üdvözölték az olasz külügyminisztert.

Cianot a királyi váróteremben a többi között *Wagner* körzetvezető, *Fiehler* főpolgármester és a Münchenben tartózkodó *Solmi* olasz igazságügyminiszter üdvözölte. A pályaudvarról gróf *Ciano* az uccákon egybegyűlt tömeg nagy lelkesedése közben Wagner körzetvezetővel együtt a Becsület Templomához — a nemzeti szocialista mozgalom elesett harcosainak örök nyugvóhelyéhez — hajtatott és ott *olasz nemzetiszínű szalaggal átkötött babérkoszorút helyezett el* a nemzeti szocialista hősök emlékművére. A szalagon ez a felirat van: »Az elesett nemzeti szocialistáknak — Ciano«.

Az olasz külügyminiszter ezután a *Barna Házba hajtatott*, amelynek szenátori termében ünnepélyesen fogadták. *Schwarz*, a nemzeti szocialista mozgalom birodalmi kincstárnoka üdvözölte az olasz államférfit és kíséretét, majd körülvezette a vendégeket a Barna Házban. A Barna Ház helyiségeinek megtekintése után gróf Ciano és kísérete a Königsplatzra ment, ahol *elvonult előtte a nemzeti szocialista rohamosztagok négy díszszázada.*

Gróf Ciano, miután fogadta az előtte elvonuló négy védőosztagos század tisztelgését, Wagner kerületi vezető társaságában az Odeon téren lévő emlékműhöz ment, ahol a nemzeti szocialista mozgalom első mártírjainak siremléke előtt percekig állott mozdulatlanul.

Ciano ezután visszatért szállójába. Az emlékműtől a szállóig vezető úton *fáklyás rohamosztagosok sorfala* mögött a nemzeti szocialista ifjúság sorakozott fel és lelkesen ünnepelte az olasz vendéget és kíséretét. A szálló előtt *védőosztagosok állottak díszőrséget* s amikor az olasz miniszter megérkezett, öt fiatal leány az olasz nemzeti színeknek megfelelő virágokból összeállított csokrot nyujtott át Cianonak.

Lelkes öröm Rómában

Róma, október 24.

Az olasz fővárosban futótűzként terjedt el annak a híre, hogy a Harmadik Birodalom elismerte Olaszország afrikai impériumát. A hír mindenütt *nagy lelkesedést és örömet keltett.* Római körökben rámutatnak arra, hogy Hitler vezér és kancellár elhatározásának *rendkívüli jelentőséget kell tulajdonítani.* A kancellár ismét jó példát mutatott a többi államoknak, — hangoztatják Róma politikai köreiben.

A német elhatározással szemben semmiféle ellenvetést nem lehet felhozni — mondják Párizsban

Párizs, október 24.

A francia fővárosban *nem okozott meglepetést* az a hír, hogy a német birodalom elismeri az etiopiai olasz birodalmat. Ez az elhatározás, amelyre már előre következtetni lehetett Ciano olasz külügyminiszter Berlinbe utazásából, logikus következménye annak a *jóakaratú semleges magatartásnak*, amelyet a német birodalom Olaszország irányában, a keletafrikai viszály kezdetétől fogva tanusított. Minthogy Németország kilépett a Népszövetségből, nem is lehet arról szó, hogy Olaszországgal szemben megtorló rendszabályokat gyakoroljon. Ez a *különleges helyzete tette most is lehetővé, hogy elismerje az etiopiai olasz birodalmat, anélkül, hogy elhatározásával szemben bárminő politikai ellenvetést lehetne felhozni.*

Ez elismerés kérdése azonban egészen más elbírálás ala esik azoknak az államoknak részéről, amelyek *tagjai a Népszövetségnek.* Az a körülmény, hogy a Népszövetség közgyűlése a szeptemberi ülésszak alkalmával elismerte az etióp küldöttség felhatalmazását, ezidőszerint *lehetetlenné teszi, hogy a tagállamok törvényesnek ismerjék el* egy népszövetségi tagállamnak egy másik népszövetségi tagállam által történt bekebelezését.

Bárhogy álljon is azonban a dolog, *Franciaországban távolról sem ismerik félre annak a kezdeményezésnek a politikai fontosságát és jelentőségét, amelyet Németország elsőnek tett meg az elismerés kérdésében Olaszország javára.*

Az addiszabebai angol és francia követségeket főkonzulátusokká alakítják át — írja egy londoni lap

London, október 24.

Az estilapok a nap eseményeként közlik, hogy Németország elismerte Olaszország fennhatóságát Abesszinia felett, de *tartózkodnak minden állásfoglalástól.*

A Star utal arra a lehetőségre, hogy az angol és a francia kormány nem túlságosan távoli jövőben *esetleg hasonló lépést fog tenni.* Az angol külügyi hivatal és a francia külügyminisztérium abesszíniai követségeiket *főkonzulátussá készülnek átalakítani*, ami világosan mutatja, hogy *Abesszíniát már nem tekintik szuverén államnak*, hanem csak olasz uralom alatt álló tartománynak. *Ez lenne az ára Olaszország részvételének az öthatalmi értekezletben.*

Az *Evening News* jelentős körülménynek tartja, hogy Hitler és Mussolini között a megegyezés akkor következett be, amikor Európa Oroszországnak a spanyol polgárháború kérdésében tanúsított magatartása következtében ismét válságban áll.

PESTI TAXI-GÖRLÖK

Taxigépírónő. Óránként egy pengő. Bárhol, bármikor. Telefonhívásra házhoz megy! — Az ember szinte hozzáolvassa: melegen, remek kivitelben — percenként ugrik egyet. Próbálja ki!

Kopróbáltam.

»Itt lakik X. Y. úr?« — kérdezi az előszobában egy halk női hang. A következő pillanatban már bent is van — és kissé (nem tehetek róla) csalódott mosollyal veszi tudomásul, hogy nem férfiról, hanem nőről van szó.

Csinos fiatal nő ez a taxigépírónő, akire (mint intézményre) pár nappal ezelőtt hívta fel a közfigyelmet egy furfangos rablás.

A gépírónő, úgy mint most hozzám, gyanutlanul elment egy megadott címre. Ugyanígy levetette a kabátját, egy-két szakszerűt rántott a ruháján és a haján, aztán kivette az írógépet a tokból.

— Egész rendesen kezdett el diktálni — mondja most nekem, már bizonyos rutinnal. — Először leveleket, mindenféle méltóságos urakhoz, aztán valami cikkfélét. A végén azt mondta, elfogyott a papírja, hozzak neki a trafikból... Persze valami jó messzirefekvő trafikba küldött volna, hogy legyen ideje kényelmesen elintézni a dolgot. Én ugyan a legközelebbibe mentem. Dehát sajnos, így is késő volt. Mire visszajöttem, hült helyét találtam a gazembernek. Csak ép annyi gavallériája volt benne, hogy a táskámban hagyott 20 fillért... telefónra. Azon hívtam oda a főnökömet. Együtt mentünk aztán a főkapitányságra.

— Nem fog félni, ha ezentúl kihívják idegen helyre?

— Hát majd félek — mondja nyugodtan.

Egy pillanatra gyanakodva rámmered. Aztán megkérdi:

— A kisasszony is meg akarja írni ezt a dolgot ujságba? — csik ki hirtelen a természetes hangjából. Ettől kezdve minden hangsúlya, gesztusa megváltozik.

— Jaj... igazán olyan kellemetlen, ne tessék kifirni a nevemet már megint — mondja kissé nyafogva. — Igazán már így is az idegeimre megy a dolog... Annyi levelet kaptam már... egész ismeretlen emberektől is... (Látszik rajta, hogy azon se csodálkozna, ha a levelek közt egy filmajánlat is szerepelt volna.)

— Mit szokott olvasni? — kérdem gyorsan.

— Pengős regényeket — hangzik a válasz. — Néha olcsóbbakat is. Csak detektív legyen. Vicki Baumot is szeretem... Olyan érdekeseket ír. Máshoz nem igen van türelmem. Ugy-e, az ember hazamegy fáradtan...

— Hol lakik?

Egy pillanatig gondolkozik. Aztán megmondja:

— Albérletben. Egy barátnőmmel együtt.

— Mennyit fizetnek ketten?

— Harminckét pengőt. Rám ebből a fele esik.

— Mennyit keres átlagban havonta?

— Hát... ha jól megy a dolog, van úgy, hogy százat is megkeresek.

Ezt inkább diecsekvően, mint panaszosan mondta. Ránézek. Rendes, divatos sötétzöld szövetruha van rajta, csúcsostetejű kalap, a szigorúan előírásos, fényegetőn felfelé meredő madártollal, a lábán hibátlan testszínű harisnya, magassarkú cipő, a haja egyenletesre szőkítve, kunkorítva, a körme csillog. Gyors fejszámolás után értetlenül, de mély és őszinte tisztelettel nézek rá.

— Hogy csinálja ezt — százból havonta?

Diadalmas mosoly, vállvonogatás...

— Na igen, ehhez érteni kell. A főnököm is mindig mondja, nincs még egy ilyen leány, mint én. Ahogy én kímélem a holmimat... Ez a cipő, akár hiszi, akár nem, hároméves múlt... Az embernek *neltnek* kell lenni, különben nem kap állást... és a *kulcsaftók* nem szeretik.

Az arcbőrt elcsúfító számos tisztátalanság, mint gyulladásos pirosságok, pörsenések és pattanások, amelyek elégtelen emésztés következtében támadnak, a természetadta »Ferenc József« keserűvíz használata által — reggelenként ½ pohárral — rövidesen eltűnnek. Az orvosok ajánlják.

— Nem fordult még elő, hogy egy férfikuncsaft — nemcsak diktálni akart? — Ismét vállvonogatás, ajkbiggyesztés *à la Anny Ondra.*

— Hát nem mondom, udvarolni próbáltak. De egyebet? — arra mindig a nő kell, hogy okot adjon. Én tudom, hogy kell viselkedni...

— De csak szokott fiúkkal összejönni?

— Hogyne, *Privátilag.* Az más. Mindenkinek van partnere, egy ideálja, aki elviszi néha szórakozni...

(Mindenkinek van? Na — a történelem ismer más eseteket — gyerünk tovább.)

— És az ilyen fiúk ezekért a szórakoztatásokért semmit nem kérnek cserébe?

— Van rá eset, hogy akad olyan is. De az megjárja velem. Szóba se állok vele többet... azért, mert egyszer adott nekem egy kis púdertartót vagy valami más apróságot? Hogyne, majd bolond vagyok. Az én apám vasúti altiszt volt. Mi egy *kimondott úricsalád* vagyunk. Velem nem lehet csak úgy...

— Szeretne férjhezmenni? — próbálok kicsiholni belőle valamit, ami emberi hanghoz hasonlít. Habozás nélkül vágja rá:

— Igen. Valami jó biztos állású emberhez. Hogy ne kelljen dolgoznom. Legyen egy szép kis otthonom.

— Gyerek? — kérdem félve.

— Isten mentsl — Ez őszinte volt. Végignéz valóban csinos, vékony alakján. — Minek az! Bár szeretem a gyerekeket — tanítónő akartam lenni. Az legalább nyugdíjas állás! Mert így bizony nem tudom, mi lesz velem öregségemre...

Valóban. Mit csinál egy öreg gépírónő? Aki már nem szőke, nem testszínű és 50 kilós?

Az arcáról most egy pillanatra eltűnik az Amerikából importált elsőrangú fagyasztott babamosoly. De aztán vállatvon.

— Mit tudom én! Majd csak lesz valahogy! Az embernek okosnak kell lenni, vigyázni magára, — nem barátkozni nőkkel, mert az sose vezet jóra...

Felfigyelek.

— Igen — mondja. — A nők oly aljasok. A multkor is megismerkedtem egy fiúval... Kért, *»járjak«* vele moziba, ide-oda és most az a nő, aki bemutatta, kígyót-békát kiabál rám, hogy elvettem tőle, meg hogy Isten tudja, mit csinálok vele! Hát én aztán jól megírtam neki a véleményemet. Hogy vigyázzon magára, mert feljelentem... őrizte volna jobban a fiúját, ha egyszer féltette — na nem? Hát csak azért mondom, a nők ilyen jellemtelenek...

Sóhajt. Végre gépelni kezdünk. Tagadhatatlanul jól gépel és ezért sok jó tulajdonságát meg lehet bocsátani. Váratlanul kopognak az ajtón.

— Le akarom váltani a kisasszonyt, neki máshová kell mennie — jelenti száraz üzleti hangon egy újabb ismeretlen fiatal nő. Taxigépírónő szintén. Sötét sima haja van, a kabátja öve kissé félrecsúszott (elődjénél ez nem fordulhatna elő) — miközben a másik öltözik, ő vetkőzik. Üzemszerű gyorsasággal. Amarra rákerül a színes sál, emez lehúzza viseltes bőrkesztyűjét. Elsőszámú hölgy elköszön — ez leül. Bemutatkozás nincs. Elvégre az autótaxi sem mondja: »Kicsi Balilla vagyok kérem«.

A második kisasszonynak rövidre vágott lakkozatlan körme van és csontos, szépformájú keze. Arról a szóról, hogy »interjú«, megkérdi: *»foneti kusan* írjam kérem vagy *eredeti helyesírással?«* — és öt perc múlva már jóbarátok vagyunk.

— Én csak ötvenet keresek havonta, — meséli aztán — de ez is jó. A hugommal lakom egy pici odubán, de melegvíz az van. Enni viszont nem muszáj meleget mindennap, árt az arcbőrnek.

— Szerelem? — Most ő is vállatvon, szögletesen, keserűen.

— Sajnos, meglehetős nagy igényeim vannak emberileg és az a típus, amelyik alkalmas arra, hogy ezeknek megfeleljen, az elvárná a nőtől, hogy remekül nézzen ki, elegáns legyen, jókedvű és lehetőleg még valami érdekfeszítő foglalkozása is legyen — pszichopedagógustól a mozgásművésznőig. Esetleg lakatos is lehet. Az most divat és hencegni lehet vele a barátok előtt. Mert ez a legfontosabb.

— Ilyen szomorú tapasztalatai vannak?

Mosolyog.

— Hát — egy-két pofont már kaptam. No de az ember megrázza magát. Továbbmegy és időnként belóg a Zeneakadémiára egy Beethoven-koncertre... És hátha egyszer szerencsém lesz — és az írógépem kedvéért egy sötét uccában leüt valaki!

Még csak azt se tudom mondani neki — ugyan kérem csacsiság! Majd meglátja, karriert csinál!

Ó nem. De talán a másik — az elsőszámú...

A másodikkal csak szótlanul, de nagyon erősen szorítunk kezet.

Fedor Ágnes

Művésznap Pécsett

Pécs, jun. 24. — A pécsi művésziskola megindulásának bevezetője az az ünnepély, amely holnap vasárnap délelőtt fél 11 órakor lesz a Nemzeti Casinóban.

A képzőművészeti főiskola vezetősége és a Szinyei-Merse Pál társaság az iskolának nevelő hivatása mellett a művészet terjesztését és ismertetését is feladatául tüzte ki és a holnapi felolvasás keretében vezet be ennek a szinpompás világnak egy bennünket közelről érdeklő, vonzó részletébe, amennyiben pécsi művészt és művészetet ismertet egy felolvasás keretében.

Lyka Károly a művészeti irodalomnak ép olyan mestere, mint a stílusnak, Madarász festőművész értékes rajzát fogja adni felolvasásában, míg Jeszenszky Sándor dr. a Szinnyei-Merse Pál társaság művészi céljaival fogja megismertetni a közönséget.

A holnap délelőtt tartandó felolvasó ülésre a ma esti gyorsvonattal Pécsre érkezett Csók István festőművész, a pécsi festőtelep vezetője, Lyka Károly a képzőművészeti főiskola rektora, Jeszenszky Sándor dr. kultuszminiszteri titkár és neje, G. Zanolari zürichi festőművész, Rudnay, Horthy Béla, Mattyasovszky Zsolnay László, Biró József festőművészek, Lederer Sándor, Révai Ödön műpártolók, Farkas Zoltán dr. művészeti iró, Werner Ferenc. Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter akadályoztatása folytán nem jöhetett le Pécsre, képviseletével Lyka Károly rektort bizta meg, akinek egyuttal meleg hangu levelet adott a pécsi művészbarátok köréhez.

A Pécsre érkező vendégeket a műbarátok köre részéről Késmárky István dr. és a város részéről Nendtvich Andor polgármester fogadták a már korábban Pécsre érkezett művészek és nagyszámu közönség jelenlétében. Késmárky István dr. lendületes beszédben köszöntötte a művészet lelkes apostolait, akik kulturát, művészetet hoznak, de cserébe nem kapnak mást, mint őszinte szeretetet. A vendégek nevében Csók István festőművész mondott szép szavakban köszönetet a meleg fogadtatásért.

A vendégek ezután szállásaikra hajtattak. A Nemzeti Casinóban vasárnap fél 11 órakor tartandó felolvasó ülésre minden érdeklődőt, nem tagot is szivesen látnak. Belépődij nincs.

Szerdán lesz a babakorzó

Pécs, junius 24. — A csecsemőkorzót, a katonazene vidéki elfoglaltsága miatt, junius 28-án szerdán délután 5 órakor tartják meg a már közölt rendben. Kéri a rendezőség a mamákat, hogy negyed 5 órától kezdve legyenek a kocsikkal az alsó sétatér keleti alsó kapujánál. A csecsemő korát piros v, kék számmal tüzzék a kocsira, A kocsikhoz és reklám csoporthoz csatlakozni nem szabad. Minden kocsit az édes anya vagy egy családtag vezesse.

A jelentkező apróságok névsora: Abarbanell Ernő, Antal Irmus, Bolla Oszkár, Babos Margit, Baumgartner Tibor, Bottlik Laci, Baranyay Margitka, Bözsöli Jenci, Csánk Magda, Dombi Józsi, Dömötör Mariska, Dörömböző Feri, Erdős Irénke, Engel Dezső, Farkas Julia, Feitsch Janika, Ferenczfy Anti, Forrai Janika, Gerber Sárika, Gilicze Teruska, Hampó Zoltán, Horváth Józsika, Heit Gizi, Gyulai Gabriella, Herman Erzsike, Horváth Józsi és Laci, Haraszti Blanka, Kiss Ferike, Kaufmann Ferike, Kissós Mariska, Kis Józsi, Kálóczy Mimi, Károlyi Etelka, Kolozsváry Jankó, Lauly Margit és Béla, Lerch Ferike, Mayer Pisti, Markwarth Dezső, Lőwy Gyurka, Német Ferike, Nagy Tibi, Papp Csongor, Rabb Gyurka, Reindl Rudiger, Sonnekker Jenő, Széles Lajoska, Szabó Gyuszi, Szücs Magda, Schlosser Ferike, Szieger Károly, Schifrich Károly, Schwarcz Pisti, Temper József, Torner Ilonka, Teiszinger Józsi, Tunányi Edith, Varga Vera, Wolframm Ernő, Visy Béla, Szikla Nelike, Konkoly Ferike, Bodó Ferike, Vogl Izabella, Dede Sanyika, Kiss Anna, Nagy Magda, Cséby-Pogány Laci, Misschering Rezső, Schmidt Jolánka, Császár Géza, Pölöskei Mária, Marosits Terike, Farkas Margit, Heimel Józsika, Gärtner Irénke, Póth Irma, Rostás Elvira, Számpl Sárika, Székely Bandika, Török Elemér, Farkas Edith, Czimmerer Lacika, Schmidt Karcsi, Ritzl Janka, Imrő Gyurka, Vill Anti, Petzinger Péter, Bodó Ferike, Bredl Istvánka és Neugebauer Miklós.

Az anya- és csecsemővédő akció javára junius 18-án az alsó sétatéren rendezett vásárban a szociális missziótársulat leányegylet szakosztálya — jóllehet szerény keretek közt — szintén résztvett. Hálás köszönet illeti azokat a jó lelkeket, kikhez a vezetőség bizalommal fordulván, megértő lélekkel kegyeskedtek az egyletet törekvésében támogatni. Igy tojás, gyümölcs, virág és másnemü értékes adományokat ajánlottak fel: Jankovits Hugóné, Kenedi Istvánné, Jantsits Lajosné, Pápa Jánosné, Szabó Györgyné, Ott Béláné, özv. Vaszary Gyuláné, Brogli Béláné, Daempf Imréné, dr. Vass Jánosné, Károly Gyuláné, Romeisz Matild, Ujlaki Józsefné, Lachinger Mária, Martinek Hermanné, Martinek Irén, Baán Józsefné, Szücs Jenőné, Tegyei Izabella, Peitl Emma, Schlachter N.-né, Hofman Janka, Däcker Zsófia, Szakonyi Lajosné, N. N., Holmik Lajosné, Rónakyné, Némethné, Szabóné, Fehérné, Farkas Jánosné, Danitz Julia, Zsabokorszky Ilma és Anna, Nehrebeczky Ilona, dr. Rásky Béláné, Derlik Paula, Kokas Ilona, Hanuy Etelka, Göbel Károlyné, Rihmer Jolán, Körösztös Aranka, Gebauer Margit, Marits Mariska, Bircsák Gizi, Wéber Irén, Buzádi Juliska, Aparácz Irén, Balázs Irén. Fogadják a nemeslelkü adakozók a leányegylet mélységes hálaját és egyuttal azoktól, kiknek neve netán tévedésből kimaradt, szives elnézést kér a vezetőség.

HIREK

— **Személyi hirek.** Bádoki Soós Károly altábornagy szombaton este Pécsre érkezett, ahonnan vasárnap reggel Nagykozárra megy, hogy — mint a kormányzó képviselője — részt vegyen a nagykozári hősök emlékoszlopának felavatásán. — Oberhammer Antal Pécs I. kerületének nemzetgyülési képviselője, városi főjegyző a tegnap esti gyorssal Pécsre érkezett, s ma reggel ismét elfoglalta hivatalát. — Scipiades Elemér dr. az Erzsébet-tudományegyetem tanára és Gyomlay Béla mérnök ma este a gyorsvonattal az egyetem elhelyezése érdekében folytatandó tanácskozásokra Pécsre érkeztek.

— **A sásdi szolgabiró bucsuztatása.** Sásd község közönsége a napokban meghitt ünneplés keretében adta tanujelét annak a szeretetnek, melyet a Pécsre kinevezett szolgabiró iránt érez. 21-én este a tüzoltó testület fáklyákkal, a dalárda Hal Árpád karmester vezetésével lámpionokkal vonult fel a távozó szolgabiró lakása elé, ahol az utcát már megtöltötte a község lakossága. A dalárda éneke után Bálint István körjegyző, mint a tüzoltó testület elnöke bucsuzott a távozótól, megköszönve azt az odaadó fáradozást, amit a tüzoltótestület talpraállitása és kiképzése körül kifejtett. Két leány virágcsokrot nyujtott át, egyet a távozó szolgabirónak, egyet pedig nejének. Bognár Gyula szolgabiró meghatottan mondott köszönetet a megemlékezésért annak a kijelentése mellett, hogy mindenkor örömmel fog visszaemlékezni arra a 10 évre, a mit Sásdon és a hegyháti járásban töltött el.

— **Uj tanitók.** A pécsi püspöki tanitóképzőintézetben szombaton fejeződtek be a tanitó és kántorképesitő vizsgálatok, melyeken Igaz Béla dr., egyházmegyei főtanfelügyelő elnökölt, a közoktatásügyi kormányt pedig Weszely Ödön dr., egyetemi tanár, miniszteri biztos képviselte. A vizsgálóbizottság 17 jelöltet képesitett magyar nyelvü iskolákban való tanitásra. Tanitó oklevelet nyertek: *Balog* Lajos, *Bata* János, *Bekk* Ágoston, *Bertalan* László, *Csernyánszki* László, *Enge* János, *Fülöp* Kálmán, *Hesz* Károly, *Horváth* Ferenc, *Kandeczki* Elek, *Keinrath* Béla, *Kienle* László, *Martinek* József, *Mozsgai* János, *Számpl* Róbert és *Varga* Sándor. Kántori oklevelet nyertek: *Brigovácz* István, *Csernyánszky* László, *Enge* János, *Gratzl* Gábor, *Kandeczki* Elek, *Keinrath* Béla, *Kienle* László, *Martinek* József, *Miskey* Alajos, *Mozsgai* János és *Számpl.* Róbert.

— **Diáktánciskola a nőegyletben.** Kovács József tánctanár julius 3-án délután fél 6 órakor nyitja meg a gyermek, délután 7 órakor pedig a diáktánciskolát a nőegyletben. Beiratkozni csak a megnyitáskor lehet. Tandij 450 K.

— **Mielőtt ruhaszükségletét fedezné, ne mulassza** el posztó- és ruharaktáramat megtekinteni. Páll Ödön Pécs, Széchenyi-tér 18.

— **A pécsi plebániák gyüdi zarándoklata.** Még élénk emlékezetben van Pécs katolikusai előtt ugy méreteiben mint lefolyásában oly impozáns zarándoklat, melyet tavaly junius első napjaiban a pécsi plébániák együttesen vezettek Máriagyüdre. Az előjelekből itélve a mostani zarándoklat még nagyobb szabásunak igérkezik. A zarándoklat szombaton julius 1-én reggel 7 órakor indul a Széchenyi-térről. A budai- és szigeti külvárosi templomokból már háromnegyed 7-kor indulnak a Széchenyi-térre, ahonnan már együttesen folytatják utjukat, utközben pihenés csak Szalántán lesz, ahonnan a körmenet délután 2 órakor folytatja utját. Gyüdön este fél 8 órakor a templomból a fájdalmas Szüz szobrához vonul a körmenet, ahol P. Károlyi Bernát sz. beszédet mond. Vasárnap julius 2-án 9 órakor ünnepélyes nagy mise lesz, mely alatt Bok József, budai külv. káplán mond sz. beszédet. — A körmenet 11 órakor indul és Szalántán pihenőt tartva este 8 óra felé érkezik viszsza Pécsre, ahol a székesegyházban rövid ájtatosság fejezi be a zarándoklatot. A zarándoklat vezetősége felhivja mindazokat, kik mint előénekesek óhajtanak résztvenni, hogy legkésőbb kedd délutánig a sz. ferencrendiek plébánia hivatalában jelentkezzenek.

— **Halálozás.** Schweiger Ferencnek a Dunagőzhajózási társaság tisztviselőjének temetése junius 25-én, vasárnap délután 4 órakor lesz a központi temetőből. A gyászmisét junius 26-án, hétfőn reggel 7 órakor mutatják be érte az Ágoston-téri plebánia templomban.

Özv. Lang Adolfné szül. Freud Teréz 72 éves korában Pélmonostoron meghalt. Hozzátartozói Pécsre szállittatják. A holttestet vasárnap déli 12 órakor veszik át a gyászolók az állomáson. A temetés vasárnap délután fél 4 órakor lesz az izraelita temető halottasházából. Özv. Lang Adolfnét gyermekei és a széleskörü rokonság kiséri utolsó utjára.

— **Népünnepély a Tettyén.** Vasárnap, junius 25-én a természetbarátok turista egyesületének pécsi csoportja tartja a Mecseken felállitandó menedékház alap javára nagyszabásu népünnepélyét a Tettyén d. u. 3 órai kezdettel. Lesz katonazene, cigányzene, éjfélig tánc. Érdekes tombola tárgyak, konfetti, szerpentin csata, világposta, női szépségverseny fogják szórakoztatni a közönséget. A Tettye zászlódiszben lesz s este pazar fényü kivilágitás görög tüzijáték, sok látnivaló és szórakozás. A belépőjegy személyenkint 20 K, gyermekeknek és katonáknak örmesterig 10 korona. A Guttenberg dalkör a legujabb énekszámait adja elő Haksch Lajos karnagy vezetése alatt.

— **A baranyai méhészkör** felkéri a mézes tészta tanfolyamra jelentkezetteket, hogy a körben (Siklósi-u. 17.) hétfőn junius 26-án délután 6 órakor tartandó megbeszélésen összejönni szíveskedjenek. Akik a kör méhesében törzseiket elhelyezni kivánják, sürgősen jelentsék be e szándékukat Palecskó Lipótnál (Hamerli-féle vaskereskedés). Julius 2-án délelőtt 10 órakor választmányi ülés lesz.

— **Tanitógyülés Himesházán.** A máriakéméndi espereskerület tanitósága a napokban tartotta négy évi megszakitás után első tavaszi gyülését. Őszinte melegséggel ünnepelte a tanitóság egyik kartársát, Hesz Máriát, a Pro Ecclesia et Pontifice pápai rendjellel kitüntetett fekedi tanitónőt. Jelentőséget kölcsönöz e nem mindennapi kitüntetés értékelésének azon tény, hogy amidőn a tanitóság őszinte örömének és lelkes felbuzdulásának adott ez alkalommal kifejezést, kétséget kizáró módon bizonyságot tett arról, hogy a ma divatos szertelenség: a társadalmi betegség hangos kjabálással való gyógyitásának nem barátja, hanem ahhoz a társadalomhoz, melynek egyik legelhagyottabb tagja, azt kiáltja: csillapuljunk és munkáljuk öntudatosan és saját magunkon keresztül az anyagi javak értékelésének visszaszoritását, mint névtelenül kinos és gyötrő szociális bajaink egyedüli megszüntetőjét.

—**Julius 10-én lesz a vármegyei főjegyző választás.** Baranyavármegye törvényhatósága julius 10-én évnegyedes rendes közgyülést tart. A tárgysorozat egyik legfontosabb pontja a Szinkovich Károly nyugdijazása folytán üresedésbe került főjegyzői állás betöltése, amelyre vonatkozólag julius 7-iki határidővel már ki is irták a pályázatot.

— **A Ciszterci Diákok szövetségének alakuló gyülése junius 29-én** délelőtt 11 órakor lesz a főgimnázium rajztermében. Az igazgatóság ez uton hivja meg az összes volt tanitványokat az alakulásra. A Szövetség tagja lehet mindenki, aki a főgimnáziumban járt, ha nem is itt végzett. Tag lehet az is, akinek még önálló pályája nincs, ez esetben tagdijat nem fizet és mint rendkivüli tag vétetik be.

— **A városi nyugdijasokhoz.** Felhivják az összes városi közigazgatási nyugdijasokat és kegydijasokat, hogy a saját érdekükben haladéktalanul jelentkezzenek a városi számvevőség élelmezési ügyosztályánál a hivatalos órák alatt délelőtt 8—fél 1 és délután 3—5 órák között.

— **A rézgálic utalványok 28-áig átveendők.** A város tanácsa felhivja mindazon szőlőbirtokosokat, akik a rézgálic utalványukat még ezideig el nem vitték, hogy f. évi junius hó 26-án és 27-én (hétfőn és kedden) d. e. 10—12-ig Városház III. em. 82. sz. hivatalban okvetlenül vegyék át, mert ezen jelzett 2 napon tul utalványok kiadatni nem fognak.

— **A pécsi katolikus kör könyvtárosa** felkéri a kör összes tagjait, akiknél könyvtári könyvek vannak, azokat szerdán feltétlenül származtassák vissza a könyvtárba, amely most rendezés alá kerül.

— **Az elesett hősök, hadirokkantak, hadiözvegyek és árvák** napja rendező bizottsága közli, hogy a budapesti rokkant otthon Pécsett tartózkodó alkalmazottai itt képeket árusitanak. Nevezettek tényked ése junius 29-iki országos ünnepséggel semmiféle összefüggésben nincs.

Kevesebb kocsma lesz Péssett

A város és az államrendőrség is a csökkentés mellett foglalt állást

Pécs, junius 24. — A pénzügyminiszter, mint arról már beszámoltunk, elrendelte az italmérési engedélyek revizióját. A revizió a pénzügyigazgatóság hajtja végre és azzal értesülésünk szerint junius végére el is készül. A revizió során a pénzügyigazgatóság átirt a város hatóságához és az államrendőrséghez, mondjanak véleményt arra vonatkozólag, csökkenthető-e az italmérési engedélyek száma. Az államrendőrség és a város hatósága az engedélyek csökkentése mellett foglalt állást. A város hatósága ma tartott ülésén foglalkozott ezzel az üggyel és ugy határozott, hogy *csak száz italmérési engedély kiadását javasolja a pénzügyigazgatóságnak.*

Pécs város területére összesen 150 italmérési engedély volt megállapitva. Jelenleg 130 kocsma működik, amelyek közül 65 még a háboru előtt, 65 pedig a megszállás alatt kapott engedélyt.

A város hatósága indokolásában kimondja, hogy a száz italmérési engedély elég a város területére. De az engedélyek csökkentése jó hatással lesz a lakáshiányra is. Azok, akiktől az engedélyt meg fogják vonni, bizonyára tovább is vendéglősök kivánnak lenni és másutt kérnek engedélyt. Igy több bolt és lakás helyiség fog felszabadulni, amelyekre égető szükség van.

— **A Pécsi Katolikus Kör** által junius 29-én este fél 9 órában saját helyiségeiben rendezett művészeste iránt, melyen előkelő budapesti előadók mutatják be ének- és zeneművészetüket, városunk minden rétegében nagy érdeklődés mutatkozik. Közöljük, hogy a jegyeket hétfőtől kezdve 4 napon át árusitják este 6—8 órák közt a körnek emeleti pénztári helyiségében.

— **A pincértanonciskola jótevőinek** sorából kimaradt Jusztusz Samu vendéglős 100, Kellerer Lajos 200, Krausz Dávid 400, a pécsi szikvizgyár r.-t. 1000, Mátis 100 koronás adománya a pincértanonciskola céljaira. A keresztényszociálista pincér szakcsoport Magda Pál igazgatónak ezer, Mátyus és Wolf tanitóknak 600—600 K vizsgai tiszteletdijat adományozott hálájuk és elismerésük jeléül.

— **A pécsi izr. jótékony nőegylet julius 1-én** este 7 órai kezdettel a volt Jardin Bar összes helyiségeiben a Pécsett felállitandó zsidó főiskolások menzája javára nagy nyári mulatságot rendez. Lesz két nagy kabaré budapesti szereplőkkel, táncbemutató, táncverseny, szépségverseny értékes dijakkal, szerpentin, konfetti és hólabda csata, kerti posta és számos más vig ujdonság. A közönség körében máris igen nagy az érdeklődés. A kerthelyiségben 10, 7 és 6 személyes asztalokhoz szóló személyenként 100 koronás ülő és 50 koronás terem belépő jegyek hétfőn reggel már Blanc papirkereskedésében kaphatók. Helyesen teszik azok, akik társasággal jönnek, ha idejekorán asztalt foglaltatnak le, nehogy később ne kerülhessenek egy asztalhoz. Diákok kedden és csütörtökön d. u. 6—7 óráig 30 koronás jegyet válthatnak korlátolt számban a Zs. M. F. H. O. Sz. pécsi bizottságánál (Fürdő-u. 1. az udvarban). Megjelenés nyári ruhában. Vacsora a nőegylet konyháján készül, bor, sör, pezsgő, fagylaltok és sütemények szintén házikezelésben. A tánchoz a zenét Horváth Kálmán teljes zenekara szolgáltatja. A részletes müsort a napokban közlik.

— **A piaci árusok ipartársulata.** A pécsi piaci és városi iparcikk kereskedők junius 22-én délután 4 órakor a Pannonia sörőző külön termében tartották alakuló közgyülésüket. A budapesti hasonló ipartársulatba szervezkedtek és itt helyi csoportot alakitottak. A közgyülésén az ideiglenes vezetőség beszámolt eddigi működéséről. Ezideig 82 tagja van a csoportnak. Utána az ipartársulat központjának titkára tartott hosszas részletes szakszerü előadást a piaci és vásáros kereskedőket érdeklő kérdésekről. Különös részletezésekkel foglalkozott az uj ipartörvénnyel, a vasuti tarifával, a piaci és vásári szabályrendeletekkel, a helypénzekkel, a forgalmi adóval, a III. osztályu keresetadóval és jövedelmi adóval. A tisztikar a következőképen alakult meg: Elnök Fehér Fülöp, alelnök Weisz Ignác, titkár Hoffmann Hugó, jegyző Szabó Pál, ellenőrök Gyuricza Zsigmond és Garai Jenő, pénztárnok Wéber Aladár, háznagy Guttmann Dávid. A gyülésen megjelent Tessényi József dr. rendőrkapitány a gyülés nyugodt, szakszerü komoly lefolyásáért elismerését fejezte ki.

— **Rózsa-ünnepély.** A Magyar Nemzeti Jótékony Asztaltársaság julius 9-én tartja szokásos évi Rózsa-ünnepélyét a Radócsay-féle szőlőben. A közönség szórakozását már a hagyományos jókedv, tréfás, mulattató szórakozások, az agilis rendezőség a Polgári Daloskör és elsőrendü zenekar közremüködése biztositja, ugy, hogy minden jótékony céltól eltekintve önzésből se gondoskodjék senki e napra más programmról. Meleg és hideg ételek, nagyszerü borok biztositva; lesz kitünő pörkölt és turóscsusza is. Az aggódók megnyugtatásáról pedig ugy gondoskodik a figyelmes rendezőség, hogy a szőlőből a városba vezető uton este 20 lépésenkint őrszem fog állni. Az ünnepély délután 4 órakor kezdődik.

— **Mielőtt ingatlant vesz, bérel,** vagy elad, érdeklődjön Hunwald bankiroda, ingatlan forgalmi osztályánál Király-u. 17. Telef. 4-25.

— **A Szintay müvészpár bucsuja.** A kiváló Szintay müvészpár, a következő sorokban vesz bucsut az őt igen nagyon szerető pécsi közönségtől: Mindazon kedves ismerőseinktől, kiktől elfoglaltságunk miatt nem tudtunk személyesen elbucsuzni, továbbá a felejthetetlen pécsi közönségtől ezuton bucsuzunk szivélyes üdvözlettel: Szintay Nándor és neje Sz. Kényes Manci.

— **A hadirokkantak napján** eltéröleg a délutáni lapok hiradásától, az elesett hősök, hadirokkantak, hadiözvegyek és árvák ünnepi diszelőadását junius 29-én este tartják meg a szinházban. Bővebbet a falragaszokon. Az est szenzációsnak igérkezik. Jegyeket, tekintettel az óriási érdeklődésre, már most elő lehet jegyezni a Fonciére irodájában, Irgalmasok-utca 3. I. emelet. Tel. 2-21.

— **A bortermelési adó befizetése.** A város tanácsa felszólitja az összes bortermelőket, hogy az 1918. évi I. t. c. rendelkezései értelmében esedékes bortermelési adótartozásukat 8 napon belül a városi fogyasztási adóhivatalnál (Városház, I. em. 50. sz. a.) annál is inkább fizessék be, mert ellenkező esetben ellenük a zálogolási eljárást azonnal megindithják.

— **Előjegyzések a ciszterci főgimnáziumba.** A ciszterci rend pécsi róm. kat. Nagy Lajos főgimnáziumában a jövő tanévre szóló előjegyzések junius 30-án és julius 1-én lesznek. Az I. osztályra jelentkezőknek a IV. elemi iskolai bizonyitványukkal, anyakönyvi kivonattal és oltási bizonyitvánnyal kell megjelenniök. Az előjegyzések délelőtt 9—12 óráig lesznek az igazgatói irodában.

— **A Pécsi Dalárda Tettye-ünnepélye julius 2-án.** Hirt adtunk arról, hogy a Pécsi Dalárda minden egyes tagja nők és férfiak, fáradhatatlan szorgalommal dolgoznak azon, hogy a julius 2án tartandó Tettye-ünnepélyt Pécs város közönségének felejthetetlenné tegyék. A szórakoztató számok napról-napra növekednek. A már közölt konfetti csatán, nő és férfi szépségversenyen, a nagyszámu, tekintélyes összeget képviselő tombolán a zsákbafutáson stb. kivül lepényevéssel kapcsolatos versenyfutás, kötélhuzás, felnőttek részére magasugrás is lesz. Küzdelem lesz „Pécs nehéz sulyu és könnyü sulyu bajnokságáért." A győztesek igen szép dijakban részesülnek. Mindenki ott lesz, aki egy felejthetetlen, kedves délutánt akar eltölteni.

— **A Mecsek-Egyesület választmánya** junius 27-én, kedden d. u. 6 órakor a városház kis tanácstermében, I. em. 15., ülést tart, melyen a tárgyalandó ügyek fontosságára való tekintettel, a választmány tagjainak pontos megjelenését kéri az elnökség.

— **A Pécsi Dalárda** kirándulására a második csoport nem délután 5, hanem 3 órakor indul.

— **Szintartó dirndli-kelmék** nagy választékban 190 K-tól Párisi Áruház, telefon 5-36.

Miért nem gyüjt gyógynövényt?

Kamillát, körisbogarat, hársvirágot, anyarozsot stb. stb. horribilis magas áron váltunk be.
Magyar Mezőgazdák Kereskedelmi r.-t. ipari és gyógynövény osztályának beváltóhelye Pécs, Munkácsi M.-u. 37

befonódása adja meg Nyirő írásainak igazi mélységét és emelkedett emberi szépségét.

A betűk és szavak mögött kemény székely vér forr és valami áthatolhatatlan sötétség is. A hegyek fenséges, titokzatos sötétje, melyben meleg tűzként sziporkázik a székely humor gyakran keserves nekibuzdulásában, de mindig friss életközelségben. Ez érződik ki pompásan abból a beszélgetésből, melyet a sebesültet szállító keresztapa folytat az eszméletlenül kocsijában heverő pappal:

„A közeli faluig hátra sem néz, de Taplócán túl hosszú, unalmas mező következik, az út is nehéz s az öreg székely nem állja meg, hogy ne beszélgessen. Az nem tesz semmit, hogy a sebesült eszméletlen, fő az, hogy ő egy pap előtt is meg tudja mutatni, hogy ész dolgában nem akárki.

— Ebben a nép ügyében is rosszul gondolkoznak az urak! — magyarázgatja vissza az eszméletlen papnak, ki olyan, mintha a szán derekában fekve, féligfordult szemefehérjével az égen tusakodó hófelhőket nézné. — Én mondom, hogy a nép mellé kellett volna állniok, mert tudhatták, hogy ha egész Bécsország jön is ellenünk, a régi jussunkat akkor se hagyjuk... Most osztán, hogy megvan a baj, minket hibáztatnak. Pedig jó nép ez a miénk! Kicsit hirtelen, de a királyné idehazudik, az urak odahazudnak, hát csuda-e, ha kicsit kijött a béketürésből!... Vónék csak valamivel fiatalabb, én sem cocokáztatnám papok dögtestyit, hanem eddig lehúztam vóna az urak bőrit!... Gyi ne, hogy a farkasok a beleteket!

Így szállítgatta Zöld Pétert a vén székely, töltögette az időt vele. Hol dicsérte, hol gyalázta, hol megijedt a bajoktól, hol felháborodott és értelmesen átkozta a mai világot, mert: — „olyan ez a világ, édes ecsém, mint a rossz pap. Szemedbe mézes-mázos, de a hasa az ördög farkával van átkötve... De azért maga reám meg ne nehezteljen!" — vakarja a fejét zavartan, hogy pap előtt ilyet talált mondani.

Mikor pedig megérkeztek a pap szüleinek kapuja elé, még szorosan a lelkire kötötte: — Osztán Ződ János komám előtt egy szót se arról, amit beszélgettünk!" (Erdélyi Helikon 4. sz. Zöld Péter megsebesül.)

Érdekes megfigyelni, hogy az erélyi írók képzeletében — mint már említettük — milyen sajátságos közelségben fonódik össze az élet és a halál. A két ellentétnek tartott part között ők nem látnak éles, meredek szakadékot, melyen egyetlen merész ugrással vagy lassan emésztő kínlódással kell átjutni. Az életnek és halálnak az ő szemléletükben nincsenek határvonalai. Úgy simulnak ezek egymáshoz, mint a nagy hegyek a felhőkhöz s nem tudni, meddig tart a hegy s meddig a felhő. — Így öleli körül a székely tájat, a drága szülőföldet *Tamási Áron* elbeszélésében két ölelő kar: a húsvéti határkerülők áhitatos, életfakadást üdvözlő, vídám körmenete és a másik oldalon egy halott édesanyáért zokogó temetési szertartás. Az életre és halálra egyaránt lemosolyog a napfényes ég s a tavasz lágy, fakadó derűje letompítja, feloldja az öröm és gyász disszonanciáját. — Az író másnap elhagyja otthonát, hívja a kötelesség. De előbb búcsúzni megy a földhöz s azokhoz, akik benne pihennek:

„Ölembe veszem a virágokat és úgy viszem a temetőbe. Messze bent van az apám sírja, együtt a nemzetség régi halottaival, kiknek elejét még akkor temették ide, amikor felütötték a temetőt. Nagy kereszt van az apám sírja felett, barnul már erősen a cserfája s igen a bádog is felette. Magán a hompon kizöldült már a fű, egy-egy kövér ibolya is duzzad rajta. Mellette a testvéreim feküsznek, hatan. Majd nagyapám és az ő fiai. Tovább dédapám nyugszik és az ősök számosan.

Ölemből odateszem a virágokat az apám sírjára, hadd üdvözölje őt is a tavasz, amelyet annyit és oly nehezen várt örökké. Aztán mozdulatlanul nézem a földet és az jut eszembe, hogy valamikor én is itt fogok feküdni.

Most csend van és heven süt a nap. Fénye zuhog a hatalmas temetőre és a bádog, a sok kereszt tetején, ezer csillámban veri vissza. S e káprázatban az apám és az ősök sírjánál, vajjon feltehetem-e a kérdést:

— A miénk ez?

Nem tehetem fel, mert ez kérdés nélkül a miénk. Miénk a fény, amit lelkünkbe fogadunk; s a föld, amelyen élünk és meghalunk."

Mennyi keserűség, sikertelenség, várakozás csendül ki e sorok mögül és milyen fenségesen oldódik fel minden az élet és halál puha ölelésében épúgy, mint ahogy a temető, a drága, barna röggel takart sírok is szelíden simulnak bele a tavasz aranyos mosolyába. *(Kelet Népe 4. sz.* A határkerülők.)

Kilátótorony

Érdekességek és tanulságok a magyar folyóiratok lapjain

KÖZTUDOMÁSÚ, HOGY KÁRPÁTALJA visszacsatolása hatalmas vizienergiákhoz juttatta hazánkat. Illetékes tényezők máris beható helyszíni vizsgálatot végeztek, melynek alapján rövidesen sor kerül a Tarac völgyében egy 200 millió köbméter vizet tároló medencének megépítésére. E folyó duzzasztása 10 km hosszúságban és 2—3 km szélességben történik. A gát körülbelül 75—80 m. magasságig telne meg vízzel. E hatalmas méretek folytán a medence Európa legnagyobb tengerszeme, illetve vízduzzasztója lenne. A terv kivitele 5—6 évet igényel. A víztároló biztosítaná az Alföld öntözését, új, olcsó energiájú ipartelepek létesítését s a nagyvezeték kiépítése esetén az energiaforrás egész országra kiterjedő működését. *(Magyar Közgazdaság 16. sz.)*

*

A NEMRÉGIBEN MEGALAKULT Romániai Magyar Népközösségre nem csekély feladatok megoldása vár. Elsőrendű céljának tekinti a magyarság erős és öntudatos egységbe-foglalását. Ezért akarja megakadályozni a székelyföldi kivándorlásokat, melyek még ma is jelentős tömegektől fosztják meg az erdélyi magyar tömböt. Tízévenként átlag 35000 magyar vándorol el, aki soha többé vissza nem jön. Ez annyit jelent, hogy ez idő alatt egy-egy olyan rész szakad le a székely testről, mint egész Kalotaszeg magyarsága. — Komoly bajok mutatkoznak a csángók körében is. Ezek százezres tömegéből már csak 65000 tud magyarul. A román állam ugyanis mindent elkövet, hogy ezeket a távolba szakadt magyarokat asszimilálja. A tanítás és lelki gondozás teljes egészében román nyelven és szellemben folyik. — Vigasztaló jelenségről is beszámolhatunk. Erdélyben jelenleg 364 községben van több mint 25000 kötetből álló népkönyvtár. A magyar szellemi vezetőség ezt kevesli s ezért a Népközösség ezt a kérdést még szélesebb alapokon óhajtja megoldani. *(Magyar Út 13. sz. Pusztai-Popovits József:* Magyar problémák Erdélyben.)

*

„AZ ELMULT ÉVBEN NÉMETORSZÁGBAN jelent meg a legtöbb könyv: 25400. Ez idő alatt Angliában 17000, Olaszországban 10000, Franciaországban 9000, az Egyesült Államokban 8000, Lengyelországban 7000, Hollandiában 6000 és Dániában 3000 könyv jelent meg." *(Református Élet 16. sz.)*

*

DÁNIA NAGY TEJGAZDASÁGA mindenki előtt ismeretes. A tejüzemeket már régen foglalkoztatta az a gondolat, hogy a nagymennyiségű felesleges tejsavót valamiképen felhasználják. A dánoknak nemrég sikerült hosszas kísérletek után a tejsavóból állítólag kíváló minőségű bort előállítani. *(Magyar Szövetkezés 7. sz.)*

*

A VILÁG LEGNAGYOBB GÁZTARTÁLYÁT a közelmultban építették fel a Ruhrvidéken. Befogadóképessége 600.000 köbméter. Magassága csak 9 méterrel marad a kölni dóm mögött. Ez az óriási tartály akkora, hogy a berlini Deutschlandshalle kétszer férne el benne. *(Bányászati és Kohászati Lajok. 8. sz.)*

*

MOSTANÁBAN IGEN SOKAT hallani a szójababról. Nem lesz érdektelen tehát néhány apróság e nevezetes növényről. A szójabab már ősrégi eledel a Kínai birodalomban. Tápértéke hihetetlenül nagy, beszerzése mégis igen olcsó. A belőle készült liszt kémiai összetétele 40—42% fehérje, 20—22% zsír, 24—25% szénhidrát, 8—9% víz, 3—4% hamu. Ezek szerint kétszerannyi fehérjét és körülbelül ugyanannyi zsírt tartalmaz, mint a legjobb sertéshús. Kupelwieser bécsi egyetemi tanár szerint 1 kg. szójaliszt fehérjetartalma alapján 2 kg. csontnélküli húsnak, 68 drb. tyúktojásnak vagy 12 l. tejnek felel meg. A szójaliszt a legkülönbözőbb ételekben alkalmazható, tojást, zsírt, vajat, húst, tejet lehet vele megtakarítani és az étel táplálóbbá, laktatóbbá válik általa. *(Magyar Szemle 4. sz. Pálóczy József:* A szójabab.)

*

„A BERLINI KONJUNKTÚRAKUTATÓ intézet behatóan megvizsgálta az európai országok élelmiszertermelését és megállapítja, hogy az önellátás terén Magyarország az első helyen áll. Az 1938. évi élelmiszer termelés az ország szükségletének 121%-át tette ki, vagyis a belföldi szükséglet teljes fedezése után 21% kivitelre jutott." *(Hitel 3414. sz.)*

*

„TALLINBAN, AZ „ESTONIÁ"-BAN, akár hangverseny van, akár operaelőadás vagy színműelőadás, 5 perccel a kezdés előtt elalszik a villany. Egy pillanatra csupán, de az egész épületben. A közönség, bárhol tartózkodik, ebből a figyelmeztetésből megtudja: 5 perc mulva kezdődik az előadás. Nincs éktelen szirénázás vagy csöngőzaj. A fegyelmezett észt közönség pedig nem rohan az utolsó percben a helyére, hanem e figyelmeztető némajelre mindenki és azonnal helyére igyekszik." Ez a szokás éles fényt vet az északi népek önfegyelmére. *(Élet 16. sz. A. Balogh Pál:* Észtek.)

*

MILANOBAN NYÁRON Leonardo da Vinci egész élete munkásságát bemutató kiállítás fog megnyílni, melyen a nagy mester műalkotásai mellett természettudományi, mechanikai, anatomiai és építészeti tudásának fennmaradt emlékei is a közönség elé kerülnek. Így teljes képet nyerhet a látogató Leonardo renaissance-lángelméjének páratlan sokoldalúságáról s szinte egyedülálló mélységeiről. *(Tükör 4. sz.)*

*

CSÓK ISTVÁN A MAI MAGYAR festőművészetről a következőket mondotta: „Ezen a ponton hála Istennek nincs ok az aggodalomra. Ha körülnézünk a mai Európa művészetében, meg kell állapítanunk, hogy a magyar piktura igen jó és előkelő helyet foglal el. Művészetünk friss, eleven, sokrétű s megállja a versenyt bármely nációval szemben is. És ez mindenesetre biztató jel a nagy krízisben. Ha az anyagi sikerek el is maradnak, erkölcsi elégtételt azért kapunk." *(Képes Krónika 18. sz. Márkus Pál:* Csók István a magyar piktura „Grand Old Man"-je.)

*

A CSEPELSZIGET MÚZEUM alapját 40000 pengővel megvetették. A kiállításra kerülő anyag három részre fog oszlani: régészeti, néprajzi és gyáripari osztályra. Ilyenképen a Múzeumot az egész sziget természeti és emberi kultúrájának tárházává akarják fejleszteni. Ha ez a szép terv tényleg sikerül, a Múzeum egyedülálló lesz a maga nemében Magyarországon. *(Csepelszigeti Duna Egyesület 1. sz. Csete Balázs:* Csepelsziget Múzeum.)

*

A MAGYAR NÉPMŰVÉSZET propagandájának egyik leghatásosabb formája a külföldi népművészeti esték rendezése. Nemrég a brüsszeli Magyar Házban zajlott le fényes sikerrel egy ilyen bemutató; Párisban pedig az Idegenforgalmi Iroda rendezett hasonló estélyt a Néprajzi Múzeumban. *(Magyar Iparművészet 4. sz.)*

*

ÉRDEKES TÖRTÉNETE van annak, hogy a Tonga szigetek bélyegjeinek vízjele miért épen teknősbékát ábrázol. Cook kapitány, a híres felfedező, mikor e szigeteken járt, igen barátságos fogadtatásban részesült. 1777-ben újra meglátogatta e szigeteket s ekkor a benszülöttek fejedelmét egy szép, fejlett teknősbékával ajándékozta meg. A teknősbéka a szigetbeliek között nagy tiszteletnek örvendett, sőt törzsfőnöknek is megválasztották. Cook kapitány teknősbékája még ma is ott él a szigeteken. *(Magyar Posta 4. sz.)*

*

A VITAMINOK ÁLTALÁNOS hiedelem szerint csak növényi és friss táplálékokban fordulnak elő. Bebizonyosodott azonban, hogy az állati szervezetben is található vitamin. Az állatok ugyan nem tudnak vitamint előállítani, de azokat elraktározhatják. A máj, tojás, tej, vaj, hús is tartalmaznak tehát fontos vitaminokat. Épígy a főzés útján elkészített ételekben is fellelhetjük legtöbbször a vitaminok nagy részét, bár a tulságosan hosszú ideig tartó forróság gyakran elpusztítja vagy legalább is erősen csökkenti az illető étel vitamintartalmát. *(Egészség 4. sz. Dr. Tangl Harald:* A vitaminok.)

*

AZ ELSŐ ŐSLÉNYTANI MŰZEUMOT Augustus rendezte be Capri szigeti villájában. Az ókori ember éléken érdeklődött a földből kiásott hatalmas csontok iránt, melyekben régi hősök maradványait vélte felismerhetni. Ezek természetesen őskori állatok csontjai voltak. Suetonius említi híres életrajzában, hogy ilyen hatalmas csontokat gyüjtögetett nagy szeretettel és gonddal az első római császár. *(Búvár 4. sz. Kadic Ottokár:* Az ősemberi csontleletek története.)

MAGYARORSZG LEGÖREGEBB FÁJA a közel 10 méter kerületű 600—800 évesre becsült szelidgesztenye, mely a kőszegi Királyvölgyben áll. Ez a fajta lombosfa éri el hazánkban a legmagasabb kort. Tölgyek nálunk 200 évnél ritkán idősebbek. A Szentendrei szigeten állt egy ilyen évszázados tölgy, melyet ez év márciusában meggondolatlanul kivágtak. E gyönyörű fa pusztulásával Budapest környéke egy szép természeti emlékkel szegényebb lett. *(Természettudományi Közlöny 4. sz. Dr. Jávorka Sándor:* Egy évszázados tölgy halálára.)

*

„ÉRDEKES DOLOG, hogy a napsütéstől származó legerősebb lesülésnek nem a forró sivatagban fenyegeti az embert, hanem a sarkvidéki jégről visszatükröződő nyári napsütésben. Aki erősen le akar sülni, az menjen el júniusban — az Északi sarkra." *(Magyar Cserkész 14. sz. Aujenszky László dr.:* Tudnivalók a tavaszról.)

*

RÉGI TAPASZTALAT, hogy az ember vaksötétben elveszti időérzékét. Ezt egyes lélekbúvárok nagy ijedtséggel, halálfélelemmel magyarázzák (pl. bányaszerencsétlenség alkalmával). — Richards és Keitham chikagoi egyetemi tanárok érdekes kísérletet végeztek e tekintetben. Bevonultak óra nélkül a Kentucky állembeli Mammut-barlang teljesen sötét részébe és ott megkísérelték a napszakok változását testi érzéseik (álmosság, éhség) alapján meghatározni. A kísérletet 7 napra tervezték. De midőn semmiféle érzelmi momentumtól nem zavart tájékozódásuk szerint a 7 napot letöltöttnek vélték és kijöttek a barlangból, kiderült, hogy csak 5 és fél napig voltak elzárva a világtól. A kísérletnél tehát 1 és fél napot tévedtek, ami meglehetősen nagy tévedés. Ezzel a kísérlettel nyilvánvaló lett, hogy az időérzék bizonytalansága a napvilágtól megfosztott, sötét helyen nemcsak a lelkiállapotra vezethető vissza. *(Búvár 4. sz.)*

*

A DÉLAMERIKAI EAST-LONDON város közelében egy másfél méter hosszú, mintegy 57 kg. súlyú halat fogtak ki, melyről kiderült, hogy a bojtos uszonyuak családjába tartozik, mely eddig általános hiedelem szerint a föld középkorában kihalt. A halat felfedezője Latimer kiszasszony tiszteletére Latimeriának nevezték el. Így támadnak fel kihalt állatok! *(Búvár 4. sz. Rotarides Mihály* cikke.)

*

GYAKRAN FORDUL ELŐ, hogy nagy kortársak, bármennyire is szeretnének, nem tudnak egymással találkozni. Így volt ez Musszorgszki és Liszt esetében is. Az orosz zenei lángelme egy alkalommal értesült arról, hogy az akkoriban Weimarban élő Liszt Ferenc milyen elragadtatással nyilatkozott az ő „Gyermekszoba" című dalairól. Határtalan öröm fogta el és egyszersmind szinte fékezhetetlen vágy: találkozni akart Liszttel. Ez sajnos nem sikerült. De Sztasszov barátjához írt leveleiből kitűnik, hogy költői képzeletét menyire felizgatta a Liszttel való találkozás puszta felvetése. Ebben az időben írta utolsó nagy népdrámáját a Hovanscsinát. Mikor barátjának e hatalmas művéről ír, még akkor is kiemeli, hogy lehetetlen Lisztről elfeledkezni. Musszorgszki soha nem találkozott Liszttel, de a Hovanscsina legszebb jelenetei talán nem születtek volna meg, ha a nagy orosz zeneköltő képzeletét nem termékenyítette volna meg világhírű magyar kortársával való találkozás gondolata. *(A Zene 4. sz. H.:* Musszorgszki és Liszt.)

*

JOSEF HAYDN TUDVALEVŐLEG életének jó részét Magyarországon töltötte mint Esterházy Miklós herceg zenekarának karmestere. Egy alkalommal értesült arról, hogy a herceg fel akarja oszlatni a zenekart. Ekkor tiltakozásul megírta „Búcsú" szimfóniáját. E rendkívül szellemes művében a szólamok egymás után hallgatnak el, a játékosok elfujva gyertyájukat egyenként távoznak. Végül az egyedül maradt karmester is eloltja gyertyáját és kimegy. A herceg megértette az ötletes célzást és így a zenekar továbbra is együttmaradt. — Nemrég a new-yorki filharmónikusok adták elő korhű öltözetben, gyertyavilágnál e szinfóniát ugyanolyan külsőségek mellett, mint annak idején Kismartonban, az első előadáson. *(A Zene 4. sz.)*

*

NEW-YORKBAN MŰKÖDIK nagy eredménnyel a Magyar Információs Könyvtár, melynek feladata, hogy az amerikaiaknak felvilágosítást adjon a legkülönbözőbb magyar vonatkozásu kérdésekkel kapcsolatban. A Könyvtár törzsanyaga az u. n. Feleky Károly Gyüjtemény, mely 1562-től napjainkig minden angol nyelven megjelent magyar vonatkozású könyvet tartalmaz. *(Magyar Rendőr 8. sz. Szentkirályi József* cikke.)

KARÁCSONYKOR.

Ne gyújtsatok gyertyát
A karácsonyfára,
Ha beláthat könnyes szemmel
Egy árva is rája.

S ha nem szelitek meg
Vígan a szegénynek:
Illatával se' adjon hirt
A kalács-sütéstek!

Tűz hiába pattog
A kályháitokba:
Ha az uton didergőkre
Nem gondoltatok ma.

Krisztus születését
Hasztalan áldjátok:
Ha az utczaajtótokat
Hamar bezárjátok!...

— Mit ér a hozsánna,
Az Úrhoz, a mennyhez:
Ha szivünkben nincs szeretet
Minden emberekhez!

Szabolcska Mihály.

KARÁCSONYI ÁLOM.

Gárdonyi Géza bethlehemes-játéka.

Gárdonyi Géza, «*A bor*» méltán nagy sikert aratott szerzője, még az év lejárta előtt, egy másik darabbal mutatkozott be a Nemzeti Szinházban, a melyet «*Karácsonyi álom*» czim alatt *Bethlehemes-játék*-nak nevez. Töretlen, új út ez is, mint a hogy a *paraszt vígjáték* elnevezés szintén az ő «*Bor*»-ával jelent meg először a színlapon. A «Bor» közeledik az ötvenedik előadása felé, szakadatlanúl telt ház előtt adják, ismételve is végig nézik és mindig egy ugyanazon emelő érzés hatása alatt áll a közönség. Az élet elevenül meg a maga egyszerű valóságában előttünk, lekötve az értelmet és a szivet egyaránt. Az élet az igazság és az erkölcsi tiszta légkör képezi hatásának a titkát.

Az *élet* után most annak az ellentétes irányába vezet az iró és *álom*-festéssel áll elő. Ezúttal kizárólag a költő veszi kezébe a tollat; de eddigi útján haladva a részben, hogy megint a magunk talajából meríti az eszmét. Földünk népének egy régi szokása ragadta meg őt; gondolt merészet és bemutatta drámairóúl magát a népet s ugyancsak a nép az, a kit alkotása megelevenítésére szinpadi szereplőnek oda állít. Eljátszatja velük azt a játékot, a melyet karácsony estén, téli zúzmarában házról-házra kopogtatva énekelget a «Három király» s a melyet Bethlehem-járásnak ismer a falu népe. Kinek ne jutna emlékébe gyermekkorából annak az éneknek megzendűlése, a mely rögtön felhangzik a bebocsátást kérő kopogtatás után. És melyik pitvar az, a melynek ajtaja szívesen meg ne nyílna előttük. Négy alak köszönt be a tisztesség hangján. Egyikök fehér lebernyegbe bújtan, egy papirosból készült templomot tart a kezében, a többi meg kifordított bundákban s fejdiszül papiros süveggel vagy koronával, kiséretül áll körülötte s aztán fölzendül az ének és eldalolják annak a szent estének világra szóló eseményét: azt, hogy megszületett a kis Jézus.

Gárdonyi Gézát, mint a föld népe életének erős megfigyelőjét s észjárása hű visszaadóját megkapta az a gondolat, hogy miért ne sugározhatna egyszer ennek a népnek a lelki világa a falusi ház meszelt négy falán túl is. Vajon mi lenne, ha a «Három király»-t, bottal a kézben, vándorútra küldené, azzal a czéllal, hogy egyszer a pompa s fény honában is próbálkozzék hirdetni azt, a minek karácsony estén, évszázadok öröklött szokása nyomán, egyszerű szószólója otthon a falukban. Vajon nem húzódozás lessz-e a részük, ha darócz gunyájukban a város czifra népe közé beköszöntnek s vajon ha kérő szóra, a külső máz udvariasságából kifolyólag, nyitna is ajtót az úri nép, nem kicsinylő mosoly fogja-e kisérni kezdetleges föllépésüket ott, a hol idegbontó termékekre s káprázatokra van érzék.

Ezzel a habozó aggódással küldötte ő *bethlehemeseit* Budapestre, a kik a fővárosi sokadalom közt betévelyedtek a Nemzeti Szinházba is azzal az ő megszokott, de ezúttal félénken kiejtett beköszöntőjükkel, hogy: «Dicsérjük a Jézust! Szabad-e Bethlehemet járni?», a melynek nyomán rögtön előáll közülök az egyik, bemutatkozva a néző közönségnek ekép:

«Engedelmet kérek, hogy itt állok.
Mink még erre sohse jártunk.
Csak falukon, csak pusztákon,
szalmatetős kis tanyákon
hirdettük a Jézuska születését.
De mondok a társaimnak:
Hátha egyszer megindúnánk
a palotás városokba;
Csillagunkat meggyújtanánk
a márványos pitarokba
s rákezdenénk tizen-tizenketten:
Csordapásztorok....

És rá is kezdenek. Csakhogy erre a szinpad függönye mögül nyomban kirohan megriadtan a rendező, hogyhát kik is tolakodtak ide hivatlanúl s rövidesen útat mutat nekik, mert hát ép kezdeni akarják a Nemzeti Szinházi előadást.

Megszontyolodva kifelé tart a csoport, de az egyik meg nem állhatja és visszaszól:

«Engödelmet kérek:
aszonták nekünk,
hogy ebben a házban
énekölhetünk.
Mert ez a ház közös,
mint a templomok.
Öregapám ebbe
száz téglát hozott.»

A szóváltás, énekhang az igazgató füléig is elhat. Nyugtalankodva előkerül ő is és kutatja mi történik. Az emberek elmondják azt a szándékukat, hogy Betlehemet akartak játszani. Az igazgatót megkapja az eszme; a rendező megütődik; az igazgató tovább szövi önmagában a gondolatot; a rendező kurtán ütné el a kérdést. Szerinte «a nép a karzatra való és fonóba a gyermekmese.» — «Mese!» kiált föl az igazgató.

Ez egy százados játéka a népnek,
Mért ne szólhatna itt is egy napon
a furulya a magyar színpadon.
Karácsony van, a legendák hava.
Mit nékem szabály, dramaturgia:
A gyöngy csak gyöngy, akármily földön fekszik,
Minden szép a mi a szivünknek tetszik.

És eldönti, hogy nemcsak helyet, hanem fényes ruhát is ad nekik s hogy kiegészítésül ők is együtt játszanak majd velök. A ballett úgyis tánczra készen áll; díszletül meg épen keleti képet mutat a szinpad, a mihez még csak egy Bálványt kell fölállítani.

«Gyertek tehát be vándor dalosok,
Havas falvaknak énekesei
S mit rátok hagytak hosszú századok
Legyen szabad itt is elzengeni.
Mi adunk pompát, színpadot, zenét
Adjátok ti a nép költészetét» —

végzi vendégszerető hivását az igazgató, a melyre aztán a betlehemesek beballagnak a szinpadra és kis vártat múlva kezdődik a kis Jézuska születésének bemutatása, három képben.

Az első kép a háromkirályok egyikének birodalmába visz, a ki ép vendégül látja a más kettőt. Fénylő, pompás csarnokban bor, zene, tánczközt mulató nép van együtt és szilajon tör ki belőlük a jókedv. Rózsaleányt koszorúztat vendégei szórakoztatására, Gáspár király. A koszorút a legszebb leány kapja meg az együttlévők örömújjongásai közt; csak a két királyi vendég, az ősz Menyhárt és az ifjú Boldizsár marad bús levertségben a mámor közepette. A rózsakoszorúzott üde, szép lány a saját lányát juttatja eszébe az aggnak, kit elraboltak tőle, mint hat éves gyermeket. Az ifjú Boldizsárt meg egy álom üldözi. Egy szép szőke leányba szerelmes, a ki azonban csak álomképül jelenik meg előtte időnkint. Fantóm, a melyet élve soh'se látott s mégse hagyja őt se ébren, se alva nyugodni. Nem tudja, hol keresse őt; nem tudja valójában álom-e, a mely vele úgy játszik, mint a valóság. Hisz esengéseire még azt is oly világosan tudatta álmában vele, hogy majd egy istállóban egy nagy király előtt fogja élve viszontlátni őt. De a vendéglátó király közvetlen közelében is szövődik egy idyll. Neki egy fogadott fia van; egy tizenhét év körüli serdülő fiú, a kinek szintén megszólalt a szive. Választottj, egy szegény rézművesnek gyermeke: az ép most megkoszorúzott rózsalány. A fiú azonban hasztalan eped. A király fölháborodva vonja meg rangján alul tett választásától a jóváhagyást.

Ezeket tudjuk meg a bevezető képből, a mely aztán más hangulatnak ad helyet. Az idyllt a mysticismus váltja föl. A vigadó vendégsereg kivonúl a város kapujához megnézni, mikép áldozzák Bál istennek a fehérbikát; a honnét azonban csakhamar visszakerűlnek, bevégezni



MÁRIA ÉS JÓZSEF ÚTBAN BETLEHEM FELÉ. — Pillanatnyi fényképfölvétel.

GÁRDONYI GÉZA «KARÁCSONYI ÁLOM» CZÍMŰ BETLEHEMES JÁTÉKÁBÓL.

közvetlenül a bálvány előtt az áldozást. Itt a boldogtalan rózsaleány vállalkozik a vakhit egész újjongó örömével arra, hogy Bál istennek önként odaadja az éltét áldozatúl. Kést is emel rája a főpap; de abban a perczben egy üstökös vonúl föl az égen s egy hirtelen villámcsapás sujtó hatása alatt összeomlik a bálvány, mielőtt még kiömlött volna érte a szűznek a vére. Megréműl a gyülekezet. Meghalt az Isten! A világnak vége! A három király futtat a jósaiért. Azok rejtelmes kutatással kibetűzik, hogy egy asszony, a kit egy ácsmester kisér, menekülőben van szamárháton Judeából, s hogy megszüli majd útközben, egy egyszerű istálló szalmáján, a világ királyát. A három napkeleti király kételkedő lelki háborgással hallgatja a jóslást, mígnem egyszerre föleszmél közülök az ősz Menyhárt s az üstökösre mutatva így beszél:

«Hatalmas kéz az, mely oda kitűzte,
S ha a jós a betűt most jól betűzte,
Nem jöhet más, csak az, kit az irás
E néven emleget: a *Messiás.*»

És erre aztán megkapatva annak a hitnek az erejétől, hogy a ledőlt bálvány nem volt igaz isten s hogy az *egy király egy nép* prófétai jóslásnak megvalósulását jelenti a csillag: tömjént, myrrhát, fegyvert véve magukhoz, útra kelnek, mint zarándokok, imádására s oltalmára a védtelenül házfedelet keresőnek. Keletről nyugat felé veszi haladását az a csillag. Annak az iránya lesz az ő zarándoklásuknak is az útmutatója.

Megy-mendegél az üstökös útja nyomán a három király, s a második felvonásban mint utasokkal találkozunk velük, zarándoklásuk czéljához már közel. Egy lankás puszta vidék kanyargó ösvényein át, pásztortanya mentén visz az útjok, a melyhez nincsen már messze a város. Azon a tanyán ma sok dolga akad Andrásnak, a számadó juhásznak a kút vödre körűl. Egyiket a másik után bocsátja le vizért. Arra visz az út Betlehem felé, a hová ma egész népáradat tódúl s mindenki az ő kútjokból oltja a szomját. A forrás ezen a napon teljesen kiapadt, pedig még nagy szükség lenne a vizre. A három király egy haldokló ifjúval kerűl zarándokútján a tanyához, de annak már alig jut a kútból szomja oltására üdítés. Gáspár király fogadott fia lehelli ki itt, szive megkönnyítésére a lelkét. A rózsaleány nem hagyta nyugodni. Szerelmi bánata ölte meg őt.

De égető szüksége lenne szomja enyhítésére egy másik utasnak is, a ki egy lassú léptekkel haladó szamáron közeleg ellentétes irányból. Megadó tűrés, fájdalom és kimerültség ül az arczán. Mintha csak nem is a földi élet teremtése lenne: olyan, mint egy átszelleműlt túlvilági lény. Mellette támogatóúl egy éltes férfi lépeget, a kinek minden szava jóság és lelki nyugodtság, Mária és József vándorolnak együtt. «Istenem, csak szállást találjunk még máma,» sóhajt fel — szomját csillapítva — a szenvedő. «Találunk mielőtt még a nap leszállana» nyugtatja József őt. Kiderül azonban, hogy a városban nincs szoba. E perczben jő onnét az «öreg» juhász a feleségével. Ők is kiadták a lakásukat és városvégi istállójukba szorúltak; hanem hát lenne egy módja a dolognak. Odaadják ők az istállójukat; maguk meg majd itt künn hálnak a pásztortanyán. József elszörnyűködik, Mária az égre néz s azzal a megadással szedi föl a sátorfáját, hogy «Legyen nekem az ő akarata szerint.» De mielőtt útra kelnének, megesik a szive azon az ifjú halotton, a ki itt útközben adta ki a lelkét s a kinek nincsen anyja elsiratni őt. Odaszól Józsefhez:

«Tedd ezt a rózsát atyám a szivére.
A sírba legalább e virág kisérje.
A mi rajta csillog, a szemem harmata,
Lengje be sirját e kis rózsa illata.»

Ezzel az áhítatot keltő vándorpárral, a melyik csakis a pásztornép könyörületéből talált az éjre nyughelyet, — a szinpadi bethlehemes játék befejező képeűl — másnap virradóra találkozunk. Egy istálló, benne állatok, a szögletben egy Madonna alakja, előtte bölcső s abban az a kis újszülött, a kinek dicsőségét hirdetik a jászol köré sereglett angyalok, a kinek a csillagfény nyomán, hódolni jött a három király, s a kit velök együtt térdre borúlva imád a szomszéd pásztortanya népével együtt mindaz, a ki csak közelébe kerűlhet.

*



Mártonffy fényképe.

Az öreg juhász (Gabányi) és felesége (Rákosi Szidi).

Gárdonyi Géza költői lelkét egy rendkívüli nagy és nehéz feladat megoldása ihlette meg mikor ennek az egész emberiségre kiható eseménynek szinpadi feldolgozására vette kezébe tollát. Ezt a világraszóló nagy eszmét a mai mindennapi élet közgondolkozásával egybevegyítve megoldani úgy, hogy a köznapiság ne zavarja a magasztost, még az esetben is küzdelmes feladat, ha az iró úgy állítja is oda a kérdést, hogy ezúttal a népfelfogás tolmácsolójaként beszél.

Az ő «Karácsonyi álma», a mely a költői gyöngyszemek egész sorozatát tárja föl könyvének olvasója előtt, a szindarab nézőjére nem tesz egységes hatást. A költői gyöngyszem olvasva, mind érvényesűl, a szinpad elhangoztatja azt. Onnét a lélek belső mozgalmainak előttünk fejlődő megnyilvánulását várja a néző. Valami fonálnak le kell kötni az érzést és a figyelmet, hogy azon a nyomon vigyük haza a szinházból a hangulatot. A «Karácsonyi álom» egymást változatosan követő szerelmi epizódjai folytonos hullámzásban tartják a lelkületünket. Az égből gyakran a porba kerülünk. Ezen a módon nem érvényesülhet a magasztos. Hogy csak a végjelenetet érintsem, az szép és lélekemelő s úgyszólva mindvégig kisér a hatása. Egyszerre azonban jő egy czigányjelenet és lehúz a magasból. A gondolat csábító volt az iróra. A kis Jézust imádók mindegyike kér valamit, leghőbb vágya teljesítéseül. A czigány az angyalok karánál hegedűt lát. Azt kéri magának. És csodakép, nyomban érző hangot tud kicsalni a húrból, a mi annyit jelent, hogy hát az Isten teremtette a czigány zeneadományát. Ez igaz, de nem a «Karácsonyi álom» toprongyos czigánya által kellene, végakkordúl, érvényesíteni. Úgyis elég szerep jut neki a pásztortanya juhásznépe között.

De mindezek mellett is sok ebben a darabban a vonzó és lekötő. Igazi költő lelke szól ki belőle, a ki az itthon talajából meríti a lelkesedést. A második felvonás földünk népe észjárásának hű visszaadója. Nemcsak a szó, a mely ott kifejezésre jut, kizárólagosan a paraszté, hanem a lelkület is. Természetes könnyűséggel folyik a darabban a párbeszéd szövése és sok költői bájt tüntet fel a népies rímelés is.

A darabot fénynyel, pompával állította ki a Nemzeti Szinház. A végső felvonásban a csillogásból talán fölösleg is jutott. Annak a jászolnak a környezetéhez jobban talált volna az egyszerű mécses halavány világa. De már a mi annak a szenvedő anyának a kifejezését illeti, az megragadó hűséggel sugározza vissza tiszta lelkének a tükrét. Első pihenését aluszsza kimerültsége után s megjelenik álmában a keresztfa. Nincs ki meg ne indúlna, a hogy ezt a gyötrelmes mozzanatot érvényre juttatja *Hegyesi Mari*, a ki első megjelenésétől fogva nemcsak külsőleg az, a minek lennie kell, hanem a lelkülete is ott van minden mozdulatán. Megadás, türelem és emberszeretet hangzik a szaváből, s a némasága is ép ily beszédesen tolmácsolja a magasztost. Méltó társul áll mellette az *Ujházi* művészete József szerepében. Aggódó jósággal gyámolítja őt együttes nehéz vándorútjukon s a hit meggyőző erejével hirdeti a jászolhoz sereglőknek, hogy az újszülött «kicsi gyermek minden földön élő embernél nagyobb.»

A darab profán részének főszerepe *Márkus Emilia* művészi kezébe került. Ő a Menyhárt királynak az a szép szőke leánya, a kit gyermek korában elraboltak, kutba vetettek s pásztorok neveltek föl. Ő az, a kiről ismeretlenül álmodozik Boldizsár király *(Mihályfi)* s a kinek a király szintén zavarja az álmát; mígnem Betlehemben az élet valósága is összehozza az egymásért epedőket. A másik szerelmi idyllt *Nádai Béla* és *Maróthy Margit* személyesítette: az utóbbi volt az a rózsaleány, a ki Baal istennek áldozatúl szánta az életét; Nádai pedig az az ifjú, a kit megöl érte a szerelmi bú. A harmadik idyllt, a paraszt legény s a Zsuzsi leány szolgáltatja, *Dezsőnek* és *Ligeti Juliskának* rokonszenves alakításában. A föld népének kiválóan jó typusai az «öreg» juhász *(Gabányi)* és a felesége *(Rákosi Szidi)*, a kik felajánlják Józsefnek és Máriának az istállójukat.

A pásztori életkép legjelentékenyebb alakját, András a számadó juhászt *Gyenes* adta. Tőről metszett magyar paraszt volt: józan gondolkodású tiszta lelkület, a kire hallgatnak a társai. Ő az, a ki karácsony éjjelén őrszemet tart a tanyán; ő az, a ki az első csillagfényt meglátja Bethlehem felől, s a látvány megihleti ekkép:

Mily különös csillag, az a szép új csillag:
S mint valami vándor, magányosan ballag,
Jeruzsálem felől jön a magas égen
S felénk halad szépen.
Ki őrzi odafenn az ég csillagait?
Ki őrzi mint pásztor a maga juhait.
És ki gyújtotta meg ezt az új csillagot,
A mely a többinél nagyobb fényben ragyog?
A ki ezt a lángot az égben gyujtotta,
emberi testbe is adhatna ily lángot . . .
Egy ember, a kinek szép, nagy lelke volna,
jobb rendbe tehetné a földi világot.

Sok ilyen költői részlete van a darabnak.

Szüry Dénes.

MAGYARORSZÁG VÉDASSZONYA.

Csók István festménye.

A festészet mesterei a Boldogságos Szűz Máriában nemcsak a női ideált igyekeztek költészettel ábrázolni, hanem abban a nemzeti jelleget is feltüntették. Rafael madonnáiban félreismerhetetlen az olasz női szépség; még a kis angyalok is olasz gyerekek. Murillo madonnái spanyol szépségek; Rubensnél a hollandi erőteljes nőt látjuk. És így tovább. Magyarországon Mária az ország védő asszonya — Patrona Hungariae, — a kinek képe díszítette a harczi lobogókat is. Mégis az ábrázolásban hiányzik a Mária-képen a magyarosság, a mivel közelebb férkőzhetne a nép érzésének világához. A fejére festett korona sem a magyar korona, hanem valami szokásos fejedelmi jelvény. Ezek a képek legtöbbször idegen festőktől erednek, vagy a megszokott hagyományos formák után készültek. Csak a legutóbbi időkben, a hazai festészet éledésével, a nemzeti érzék fejlődésénél látjuk Magyarország védasszonyát magyaros ábrázolásban megjelenni. Így festették Roskovics, Vastagh György, s így festette meg legutóbb *Csók* István, kinek ezt a képét most közöljük, mint az ünnepi hangulatba beillőt, s mint a Mária-ábrázolás egyik magyaros és művészi alkotását.

Csók István a történelmi festészetben tünt fel. «Báthory Erzsébet»-je néhány év előtt nagy figyelmet keltett. Majd bibliai tárgyakat dolgozott fel. A külföldön is jónevű művész «Magyarország védasszonya» eltér a megszokott sablonoktól. Magyar női szépség, magyar viseletben, zsinóros vállfüzőben, dudoros ingújjban. Jobbjában az ország almáját tartja, baljával a kis Jézust öleli. A háttér sík alföld, mély távlattal.

A szép festményt a «Könyves Kálmán» nevű műintézet sokszorosította, hogy minél jobban elterjedjen, s lakások, falusi templomok szá-

Darvas József vallás- és közoktatásügyi miniszter nyilatkozata:

„A néphez hű, hazafias papokat a nép állama megvédi Péteri József fasiszta püspökkel szemben"

Darvas József vallás- és közoktatásügyi miniszter a következő nyilatkozatot tette:

— Köztudomású, hogy hetek óta tárgyalások folynak a Magyar Népköztársaság kormánya és a katolikus püspöki kar megbízottai között. A tárgyalások célja: rendezni az állam és a katolikus egyház viszonyát a kölcsönös megértés szellemében. A katolikus hívők nagy többsége, de a katolikus papság — főleg az alsópapság — többsége is akarja és sürgeti ezt a megegyezést.

A katolikus papság többsége egyáltalában nem tartja összeegyeztethetetlennek az egyházhoz való hűséget az államhoz való hűséggel

— és az egyház hű papjaként szolgálni akarja egyházával együtt a magyar nép ügyét, a béke ügyét, népi demokráciánk hatalmas építő munkáját is.

— Ennek a törekvésnek, ennek a meggyőződésnek adott hangot az augusztus elsejei országos katolikus papi gyűlés. Ezen a gyűlésen többszáz hazafias, néphez hű, katolikus pap a megegyezés, a béke védelme, a népi demokrácia mellett foglalt állást.

— A gyűlésen egyetlen olyan felszólalás, egyetlen olyan nyilatkozat nem hangzott el, amely a katolikus egyház érdekeit vagy a katolikus egyház vezetőit sértené

— sőt ellenkezőleg. Ezt megállapíthatta minden részvevő, de megállapíthatta mindenki más is a sajtó és a rádió hű tájékoztatásából. Én magam is résztvettem a gyűlésen és az a meggyőződésem, hogy a katolikus papságnak ez a megmozdulása jó szolgálatot tett a katolikus egyháznak, a népi demokráciának, az állam és a katolikus egyház megegyezésének.

— Vannak azonban a katolikus egyházban — a püspöki karon belül is —, akik nem tartják a katolikus egyház érdekének a megegyezést, akik a katolikus egyház felfogásával ellentétesnek tartják a béke védelmét és akik az egyházhoz való hűtlenségnek tartják azt, ha katolikus papok a béke és a demokrácia mellé állanak. Ezek közé tartozik *Péteri* József, a váci egyházmegye püspöke.

— Péteri püspök úr — aki a fasiszta rendszernek köszönheti a püspökségét és aki maga is ismeretes a fasizmus, a reakció iránti rokonszenvéről — nem híve a megegyezésnek, nem híve a béke védelmének, a demokráciának.

Am nem csupán ő maga nem híve, hanem egyházmegyéje papjait is meg akarja akadályozni abban, hogy lelkiismeretük és meggyőződésük szerint foglaljanak állást.

— *Péteri püspök úr megtiltotta, hogy egyházmegyéje papjai résztvegyenek az országos papi gyűlésen.* Azok ellen pedig, akik — lelkiismeretük szavára hallgatva — mégis résztvettek, *hajszát indított és megtorló intézkedéseket tett.*

— Péteri püspök úr ellensége nemcsak a békének, a demokráciának, hanem a lelkiismereti szabadságnak is.

Terrorral, megfélemlítéssel, megtorlással akarja papjait eltéríteni attól, hogy lelkiismeretük, meggyőződésük szerint foglaljanak állást politikai kérdésekben s hogy gyakorolják állampolgári jogaikat.

— A magyar népi demokrácia természetesen nem fogja tűrni a lelkiismereti szabadságnak, az állampolgári jogoknak ezt a megtiprását.

Az országos papi gyűlésen mondott beszédemben kijelentettem, hogy a Magyar Népköztársaság kormánya megvéd mindenkit, aki a nép mellett, a béke mellett, a demokrácia mellett áll. Megvédjük mindenki lelkiismereti szabadságát, demokratikus meggyőződését, állampolgári jogát, — megvédjük természetesen a néphez hű, demokratikus katolikus papságét is. Mi, mint eddig is mindig, továbbra is akarjuk a katolikus egyházzal a megegyezést, — de éppen a megegyezés érdekében nem tűrjük azt, hogy becsületes, katolikus papokat üldözni lehessen demokratikus meggyőződésükért. Én magam, mint vallás- és közoktatásügyi miniszter,

élni fogok azzal a jogommal és kötelességemmel, hogy megakadályozzam ezt a törvényellenes erőszakot.

A néphez hű, hazafias katolikus papok nyugodtak lehetnek: ott áll mögöttük a nép állama s megvédi őket mindenkivel szemben. — *Péteri Józseffel, a váci egyházmegye fasiszta püspökével szemben is.*

A katolikus papok békebizottságának ülése

Védelmezik a demokratikus papok lelkiismereti szabadságát és állampolgári jogait

A Magyar Katolikus Papság Országos Békebizottsága augusztus 8-án az Országos Békebizottság helyiségében értekezletet tartott.

Az értekezlet foglalkozott a mozgalom eddigi tevékenységével. Megállapította, hogy indulásunkat a gyanakvás és a rosszindulat előzte meg és olyan rágalomhadjárat, amely még a jóhiszeműeket is megzavarta. Az az országos gyűlés, melyet a mozgalom augusztus 1-én a Pázmány Péter Tudományegyetem aulájában tartott meg, minden gyanakvást eloszlatott, minden rágalmat megcáfolt. Mindazt, ami ott történt, a katolikus közvélemény tudomásul vette, amiről az Uj Ember legutóbbi vezércikke és a Szív Ujság is tanuságot tesz.

A mozgalom hullámai azóta mind szélesebben terjednek a papság és hívek körében egyaránt. Annál fájdalmasabb, hogy a váci püspök úr nem egyházi, hanem kifejezetten politikai magatartásuk miatt egyházi cenzura alá vette olyan papjait, akik a mozgalomban résztvettek.

Az értekezlet megállapítja, hogy minden papnak, katolikus papoknak is vannak állampolgári jogai és mindenekelőtt e téren is van lelkiismereti szabadság. A mozgalomban való részvételt semmiféle egyházi vagy erkölcsi törvény nem tiltja: kérjük püspök urat, hogy jóhiszemű, demokratikus érzelmű, a népért dolgozó, a békét szolgáló papjaival szemben kiadott rendelkezéseit szüntesse meg. Ezt kérjük nemcsak az igazság nevében, hanem azért is, mert mérgezőleg hatna arra a jó légkörre, melyre a kormány és egyház részéről folyó tárgyalásoknak múlhatatlanul szükségük van.

Dr. Horváth Richárd s. k.
Dr. Korének József s. k.

A Koreai Hét — mindannyiunk ügye

Írta: Csók István, Kossuth-díjas festőművész

A magyar képzőművészet nagy seregszemle előtt áll, augusztus 20-án, az Alkotmány ünnepén, nyílik meg a Műcsarnokban az Első Magyar Képzőművészeti Kiállítás. Festők, szobrászok az elmult hetekben valamennyien az alkotás lázával készültek erre a bemutatkozásra. Köztük magam is, a magyar festők legidősebbje. Egy triptichonon, háromrészes képen dolgozom, s míg festek, szüntelenül a mindannyiunkat érdeklő kérdésre, a béke ügyére gondolok. A képem címe: „Háború és béke." Tolsztoj hasonló című művét nagyon szeretem, ez adta a képem nevét is. A festmény két szélső képe közül az egyik egy romházat, s szétroncsolt testű halottakat ábrázol, a másik kép egy katonatemető sirhantjait sorakoztatja. Középen pedig egy derűs tájkép, déli időben megpihenő dolgozó parasztokkal az idilli békességet mutatja be. Képem ezt kérdi a nézőtől: válassz, békét akarsz-e, vagy háborút.

Az ujságban mindennap reggel elolvasom a legújabb híreket: hogyan kergetik a hős koreaiak a betolakodott amerikai jenkiket a tenger felé. És most néhány napja olvasom azt is, hogy a magyar gyárak munkásai és a falvak népe Koreai Héttel segítik, támogatják a koreai nép szabadságharcát, ugyanolyan lelkesedéssel, mint amikor ezelőtt néhány héttel a kórházvonatért rendezett gyönyörű gyüjtéssel mutatta meg a magyar nép hogy mennyire együttérez a szabadságáért küzdő koreai néppel. Olvasom az eseményeket, s napról napra inkább érzem, mennyire mindannyiunk ügye mindaz, ami a világban történik. A koreaiak szabadságharca éppúgy, mint a Szovjetunióban a száztizenötmillió ember békealáírása és itthon most a Koreai Hét.

Mindannyiunk ügye és az enyém is. Hiszen még alig hegedtek be a második világháború tépte borzalmas sebek, alig épült fel a dolgozók erőfeszítéséből az ország, alig száradtak fel az özvegyek, árvák könnyei, s vannak máris olyanok — embereknek nem is tudom nevezni őket —, akik háborúra, gyilkolásra, rombolásra spekulálnak. Mindannyiunknak harcolnunk kell ezek ellen az eszeveszett fenevadak ellen. A munkás a szerszámjával, a paraszt az ekevas mellett, a festő az ecsetjével kell hogy védje, szolgálja a békét. Azt a békét, amely mindannyiunk számára biztositja az alkotást, a nyugodt jelent és a boldog jövőt.

Ha csak a magam példáját nézem is, mit jelent ez a béke számomra? Nyolcvanhatodik évemben járok. Az elmult rendszerben előbb csak mellőztek, majd teljesen elfelejtettek. Lassan már magam sem hittem, hogy még alkalmas vagyok valamire. A felszabadulás után is azt gondoltam, mi szükség lehet még rám? De értem jöttek, valósággal újjáteremtettek, kitüntettek az alkotó munkáért járó legnagyobb kitüntetéssel, a Kossuth-díjjal. Tavaly, amikor Budapesten járt, meglátogatott Finogenov szovjet festőművész. S ettől kezdve mind többen kerestek fel. Megtisztelték a Képzőművész Szövetség elnökségével, az állam életjáradékkal becsült meg, visszaadták hitemet a munkához.

Festő vagyok, nyitott szemmel járok, látom, a magyar dolgozó nép élete napról napra szebb lesz. Körülöttünk minden alkotásra serkent. Az elmúlt hetek eseményei óta még teljesebb világossággal látom, hogy az alkotó munkának ezt a nyugodt légkörét mennyire az a világot átfogó gigászi békemozgalom biztosítja, amelynek az élén a Szovjetunió áll. Igy tudom azt is, hogy amikor most ezekben a napokban, a Koreai Hét alatt, a gyárak munkásai még keményebben fogják meg a munkát, s a dolgozó parasztok egymással versenyezve végzik a terménybegyüjtést — az én népemet és végsősoron az én békémet, az én nyugodt munkám lehetőségeit is védik. Ezért érzem annyira a magam ügyének a Koreai Hét sikerét. És ahogyan most a Koreai Hét lelkes részvevői megfeszített munkájukkal a béke ügyét szolgálják, úgy szeretném én is, ameddig csak lehetséges, amíg ki nem esik az ecset a kezemből, művészetemmel szolgálni a béke ügyét, a nemzet gyönyörű jövőjét.

AZ EDDIGI LEGNAGYOBB TELJESÍTMÉNY:

egész Hajdú megye tegnap estig 119 százalékra teljesítette a begyüjtést!

Alig két hete, hogy Mindszent és Szegvár dolgozói kibontották az új terménybegyüjtési verseny zászlaját. A versenyt meghirdető községek hazánk szabadságünnepére, alkotmányunk augusztus 20-i születésnapjára tűzték ki a vállalt kötelezettségek teljesítésének határnapját. Azóta nap mint nap, de ma már óráról-órára küldi a falvak népe a Koreai Hét győzelméért dolgozó munkásosztálynak üzeneteit újabb és újabb vállalásairól, a teljesítés határidejének önkéntes megrövidítéséről. Mint ipari munkásaink az elavult normát, úgy töri át a meghaladott időhatárt dolgozó parasztságunk legjobbjainak versenylelkesedése. „Jelentjük Rákosi elvtársnak — írják a hatvani járás dolgozó parasztjai —, hogy augusztus 7-én 112 százalékra teljesítettük a tervet". A nagykátai járás augusztus 15-ig hozta előbbre a teljesítés határnapját — ma 10-e van és már a terv túlteljesítéséért harcolnak. Többszázra emelkedett azoknak a községeknek a száma, amelyek túlhaladták a 100 százalékot. És az egyre szélesebben áradó mozgalom legújabb sikere: Hajdú megye tegnap estig elért 119 százalékos megyei átlagteljesítménye.

Járások és községek versenye az idővel

Az élenhaladók példáját követik Pest megye váci járásának dolgozó parasztsága. A járás minden községében elhatározták, hogy augusztus 12-re teljesítik a terménybeadás előirányzatát. Szolnok megyében a jászberényi járás dolgozó parasztsága jár az élen: máris kereken 104 százalékban teljesítette egész begyüjtési tervét.

A járások közötti verseny felélénkülése mellett minden megyében lelkes vetélkedés folyik azért is, hogy melyik község kerül a megyei rangsor élére. Pest megyében Ikład község már 200 százalékra teljesítette tervét.

A dunántúli megyék zárkózzanak fel a versenyben előljáró alföldi megyékhez!

Az országosan elért jó begyüjtési eredmény nem egyformán jó munkán alapszik. A versenyben előljáró alföldi megyék mögött feltünően elmarad a Dunántúl. A versenyben hátul kullogó Győr-Sopron megye mindössze 30,7, Vas megye pedig 36.6 százalékról számolhat be, de Zala megye 50.2 százalékos teljesítése sem hasonlítható az alföldi megyék eredményéhez. Amellett a dunántúli megyéknél különösen jelentős az elmaradás a „C"-jegyre felajánlott fölösleges gabona beadásában.

A dunántúli megyéknek jól fel kell használniok a még rendelkezésre álló időt, hogy mielőbb felzárkózzanak és augusztus 20-ra, az alkotmány ünnepére — ha lehet, még előbb — minden község dolgozó parasztsága teljesítse vállalását. Ehhez arra van szükség, hogy a pártszervezetek a dolgozó parasztság versenyének élére állva, a népnevelői munka megjavításával vezessék győzelemre a dunántúli megyéket és községeket is.

Építőipari sztahánovisták konferenciája

Az Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezete augusztus 12-én, szombaton délután 1 órakor tartja az építőipari sztahánovisták I. országos konferenciáját. A konferencián az építőipar legjobb sztahánovistái vesznek részt, mintegy 1100-an.

A konferencia jelentőségét aláhuzza az a körülmény, hogy a Koreai Hét, a békeműszak idején ülnek össze az építőipari sztahánovisták, hogy megtárgyalják az építőipari Sztahánov-mozgalom helyzetét s meghatározzák azokat a tennivalókat, amelyeket a közeljövőben meg kell oldaniok.

A konferencia feladata, hogy felkészítse az építőipari sztahánovistákat az alapbéremelés és normarendezés kérdésének megoldására — úgy, hogy a normarendezés végrehajtásával egyidőben az építőipari Sztahánov-mozgalom továbbfejlesztése biztosítva legyen, hogy az kiterjedjen az építőipar egész területére.

A konferencián résztvesznek az iparvezetés legjobb dolgozói is, akik döntő mértékben elő fogják segíteni az építőipari Sztahánov-mozgalom továbbfejlesztését, a jó munkaszervezésen és a helyes anyagelosztáson keresztül.

Száz ággyal és további felszerelési tárgyakkal egészítjük ki a Koreába küldött magyar tábori kórházat

Az országos gyüjtés eredményeképpen nemrég indult útnak Koreába a 200 ágyas tábori kórház. A magyar dolgozó nép áldozatkészsége most lehetővé teszi, hogy a kórházat további 100 ággyal, 300 ágyas tábori kórházzá egészítsük ki. A kiegészítő kórházrészleg felszerelésének összeállítása most folyik. A felszerelés kiegészítésében sok olyan dolog van, amelyek a betegek kényelmét szolgálják, például ventilátorok, melegítő berendezések, hűtőberendezések, modern, teljes konyhafelszerelés, stb. A baleseti műtőberendezést modern eszközökkel egészítjük ki s ezenkívül legújabb gyártmányú sebészeti műszereket és röntgenfelszerelési tárgyakat is küldünk. A kiegészítő felszerelést szállító kórházvonat indulására előreláthatólag e hét végén kerül sor.

Az üzemi dolgozók továbbra is felajánlásokat tesznek a koreai tábori kórház felszerelésének kiegészítéséhez. Igy a távbeszélő alkalmazottak üzemi vállalati fenntartási osztályának dolgozói: *Kálmán* András, *Csabai* Antal, *Richter* Antal, *Adámka* István, *Szabó* Ferenc, *Németh* István, *Dmuhács* János, *Kiss* József és *Wastl* Antal műszerészek felajánlották, hogy roncsból újjáépítenek a tábori kórház számára egy CB/10 kapcsolót mellékállomással és akkumulátorral. *Dányi* Pál postaműszaki segédellenőr vállalta, hogy a tábori kórház részére egy elektromos gyógykezelőgépet állít össze. Vállalásához műhelyének dolgozói lelkesen csatlakoztak és kollektív munkával roncsokból állítják össze a gépet.

★

Kvan-O-Dik koreai követ köszönetét fejezi ki a koreai népnek nyujtott segítségért. Meleg szeretettel üdvözli a magyar tábori kórház orvos és egészségügyi dolgozóinak hozzátartozóit és Korea felszabadulásának ötödik évfordulóján, augusztus 15-én fogadást tart számukra a követségen.

A TÜKER NV
9 hónapos kályhaátrakási akciójának jelentkezési határideje augusztus 15

Az üzemi és közületi dolgozók azonnal jelentkezzenek tüzelőanyag-megbízottjuknál, mert a kályhák megtekintése, az árajánlatok kiküldése és az átrakási munkák elvégzése a jelentkezés sorrendjében történik.

A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság északi részének üzemei teljesítették az 1950 első félévi tervet

Több vállalat 250 százalékos eredményt ért el

A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság északi részében valamennyi iparvállalat teljesítette az 1950 első felére előirányzott termelési tervet.

Több vállalat — igy két gépgyár, két vegyészeti gyár, egy szénbánya, egy erőmű és egy hajógyár — túlteljesítette a tervet és 250 százalékos eredményt ért el.

A koreai háború kitörése után a munkások nyomban egyhangúlag kijelentették, hogy termelésük meggyorsításával fogják **szolgálni az önvédelmi háborút.**

A népgazdasági terv előirányzata szerint az ipari termelés 1950-ben már jóval felülmulja a japán megszállás alatti színvonalat. A kétéves terv első évének előirányzatát Észak-Koreában túlteljesítették. Több olyan üzem is volt, amely a kétéves tervet már ez év február havában teljesen befejezte. Az ipari termelés ebben az évben

az 1944. évi termelést már 51.4 százalékkal túlhaladja.

Észak-Korea vastermelése 1948-hoz képest 389 százalékkal, acéltermelése pedig 495 százalékkal emelkedett.

A Kelenföldi Textilkombinát üzemi pártbizottsága segíti, ellenőrzi a kultúrmunkát

Pártbizottságunk napirendre tűzte a gyárban folyó kultúrmunka átvizsgálását. A mélyreható vita során kialakult kép azt mutatja: üzemünkben minden alap meg van arra, hogy egészséges, erős tömegkulturális élet folyjék. Így táncscoportunk az ifjúsági kultúrversenyen negyedik helyre, három színjátszónk pedig (az egyik honvédegyüttesben) második helyre került. Kielégítően működik képzőművész- és bábcsoportunk; eredményes volt a közönségszervezési munka és a könyvtárpropaganda is lendületbe jött: az üzem dolgozóinak 20 százaléka rendszeresen használja a könyvtárat.

Mégis arra a megállapításra jutottunk, hogy általános fejlődésről beszélni nem lehet. A kultúraktiva létszáma nem áll arányban az üzemben foglalkoztatottak számával. Egyes részlegek (pl. a vegyeskórus) szociális összetétele kedvezőtlen. Kultúrmunkánkat az egyes alkalmak, kultúrversenyek, felvonulások „vitték" és így annak menete *kampányszerű* volt. Egy-egy ilyen fellendülés után az ellanyhulás időszaka állott be. Voltak jó kezdeményezések, amelyek azonban idővel „elaludtak". Két igen sikeres olvasó-ankétot rendeztünk, de ezek folytatása elmaradt. Jól indultak meg az alapszervi klubnapok is kultúrházunkban: (I-szövő, II-szövő stb.) később azonban ezek is abbamaradtak. Nem történtek eredményes kísérletek arra, hogy nevelési, agitációs feladataink megoldását kultúrmunkával támasszuk alá.

Az igazság az, hogy a Kelenföldi Textilkombinátban a kultúrmunkának *nem volt igazi gazdája.* Az ÜB-kultúrfelelős egymaga nem tudott megbirkózni a nehézségekkel. Nem tudott maga mellé kellőszámú aktivát szervezni; az események által sodortatta magát. Hibásak vagyunk mi is, a pártszervezet. Valamennyien szem elől tévesztettük, hogy a kultúrmunka is: *harci kérdés,* terep, ahol az ellenséggel ugyanúgy meg kell verekednünk, mint az osztályharc bármely más frontján. Kétségtelen, hogy a nemrég történt vezetőségváltozás a munkában bizonyos zökkenőket okozott; végső fokon azonban *az üzem kultúrmunkájának politikai irányítása a pártszervezet dolga.*

Ezt a hiányosságot pótoltuk most. Határozataink —, amelyeket a megbeszélést követően hoztunk — jó alapot adnak arra, hogy az üzemi kultúrmunkát az eddiginél nagyobb és főleg tartósabb eredményekkel folytassuk.

Mindenekelőtt megállapítottuk: szakítanunk kell azzal az idejétmúlt felfogással, mintha a kultúrmozgalom fogalma alá csak a tánc, színjátszás, ének, stb., tehát az úgynevezett „aktív kultúrmunka" tartoznék. Ez a felfogás gyökerében téves, nem áll arányban megnövekedett feladatainkkal és ma már *gátja* a kulturális tömegmunka fejlődésének. *A kultúrmunka feladata nem kisebb, mint a dolgozók általános művelődésének széleskörű fejlesztése, tudományos, irodalmi, politikai és kulturális tájékozódottságuk kibővítése és természetesen színvonalas szórakoztatása is.* A dolgozók szellemi látókörének kiterjesztése mellett legfontosabb az, hogy a termelésben és a napi politikában felmerülő feladatainkat támassza alá a maga eszközeivel.

Ezt a célt legjobban akkor tudjuk elérni, ha az üzem minden kulturális megnyilvánulását egy gócpont: a *kultúrotthon* köré csoportosítjuk. Kultúrházunk idestova egy esztendeje áll fenn. Méreteiben elég szerény; de eddig még ezt a szerény keretet sem töltöttük ki teljesen. A dolgozók — és maga a kultúrfelelős — egyszerűen csak *helyiségnek* tekintették a kultúrotthont az egyes alkalmi rendezvények számára. Hogy a kultúrotthon nem csak helyiség, hanem *természetes összefogója* a dolgozók szellemi életének, adott keret arra, hogy a közös problémák megtárgyalásán, a közös szórakozáson, művelődésen, tanuláson keresztül egyre szorosabb egységbe forrassza a dolgozókat: ez a felismerés mindezideig nem derült ki a mi kultúrmunkánkból. A kultúrotthon: elsőrendű harci eszköz a burzsoá kultúra száz meg száz csatornán át beszivárgó hatása ellen — de egyúttal döntően segítheti elő üzemi politikánk napi feladatainak megoldását is.

A határozatok értelmében kidolgoztuk kultúrotthonunk egyhónapos munkatervét. Úgy állítottuk össze ezt a tervet, hogy abban élmunkás- és újítóklubdélutántól az irodalmi előadásig, gyermekdélutántól a műsoros kultúrestig minden helyet találjon. Lesz ifikultúrest és sakk-kör, orvosi és természettudományos előadás — egyszóval arra törekedtünk, hogy az üzem minden dolgozója megtalálja a számára tanulságos és szórakoztató foglalkozást. A klub elnökéül Nagy József élmunkásunkat választottuk. Az azóta eltelt egy hét már hozott valamelyes élénkülést. Vitát rendeztünk termelési — műszaki kérdésekről. Könyvismertető előadást tartottunk az időszerű termelési kérdésekkel foglalkozó szépirodalmi művekről; énekkarunk a békekérdésekkel foglalkozó új csasztuskákkal lépett fel. Két műhelyünkben fiókkönyvtárat létesítettünk.

A termelés kérdéseivel való erőteljesebb színjátszói foglalkozás alapfeltétele színjátszó-gárdánk létszámának fokozása, az alapszervi, illetve üzemenkénti erős, önálló kultúrcsoportok létesítése. Rövid idő alatt végre fogjuk hajtani tehát a kultúrcsoportok *decentralizálását:* ez biztosítja majd a megfelelő létszámot és a központi kultúrgárda ellátását tehetséges új erőkkel.

A kultúrotthon belső életének fellendítéséhez persze egymagában a legjobb program sem elegendő. Az szükséges, hogy a népnevelők és bizalmiak bevonásával megfelelő felvilágosító munkát, *propagandát fejtsünk ki* a klub gyakori látogatása érdekében addig is, amíg a dolgozók felismerik, milyen tanulságos számukra az otthon összejöveteleinek látogatása, mennyivel színesebbé, gazdagabbá teszi mindennapi életüket.

Tudjuk, hogy e téren nagy munkát kell végeznünk. Kétségtelen, hogy ezt a feladatot csak a pártbizottság és az üzemi bizottság szoros együttműködésével oldhatjuk meg. Éppen ezért a pártbizottság és titkára rendszeres kapcsolatot fog tartani a kultúrfelelőssel és hathatós segítséget nyujt munkájukhoz. Az agit.-prop.-osztály vezetője informálja őt az általános és helyi politikai feladatokról, megbeszéli vele, hogyan vigyük be e szempontokat a kultúrmunkába, hogyan érjük el, hogy a kultúrnevelés munkája tevékenyen segítse dolgozóink harcát a munka termelékenységének fokozásáért, a selejt csökkentéséért, a mindenféle külső és belső ellenség megsemmisítéséért.

Bizonyosra vesszük, hogy ha kultúrotthonunkban lüktető élet folyik majd, ha az valóban a dolgozók második otthonává válik, ez jelentős segítséget fog nyujtani az üzemen belüli összes feladatok megoldásához.

Tóth Elemérné,
a Kelenföldi Textilkombinát pártbizottságának titkára

SZABADSÁG MÁGLYÁI

O-Zan-Hvan koreai költő verse

A sötétben kezed se láthatod,
süket, komor a csillagok világa,
de Koreában harci tűz lobog
a dombokon — a partizáni fáklya.

Itt dúltak régen kalóz-háborúk,
így mesélik a legendák s a könyvek, —
a dombokon az őrtorony kigyúlt
s bátorságunk hirdette messzi földnek.

Sötét éjjel, ha jött a támadás,
az ellenség az útra alig lépett,
máris lobbant haragvó harci láz,
riasztó jelek vörös fénnyel égtek.

Nem ég már rég tűz jelzőtornyokon,
de látjuk ma is fellángolni mását,
fáklyák lobogják messzi dombokon
Dél-Koreának felszabadulását.

Szívében táplál nagy reményeket
a községek és falvak hősi népe:
a szabadulás harcol, közeleg
mint büszke csillag, úgy ragyog le délre.

A koldus-vidék fölött hang lebeg,
a városokba és falvakba árad:
„Hej, ébredjetek! Harcra keljetek,
fel, elnyomott lakói Koreának!"

A felszántatlan földek szava hív
és szólítanak bevetetlen rétek:
„Verjétek le az ellen láncait —
köztársaságunk rabságban nem élhet!"

A tengerparti sűrű ködben újra
lobot vetett a vörös, harci fáklya,
fényével mintha égig magasulna —
győzelmi jelkép hajnalthozó lángja.

A meredeken felragyog a tűz,
a viskók némán, elhagyottan állnak
s mint néma bosszú, indul mindenütt
Dél-Korea hős népe partizánnak.

Sebők Éva fordítása

Vavilov akadémikus a szovjet tudomány alkotó fejlődéséről

Vavilov akadémikus, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának elnöke cikket írt a Pravdába a szovjet tudomány fejlődéséről. Vavilov elvtárs hangsúlyozza, hogy a szovjet szocialista tudomány kiemelkedő sajátossága *a mély kollektivitás.* A szovjet tudomány arra törekszik, hogy a tudományos munkákat *a közösség ellenőrizze, szabályozza és bírálja. Ez egyáltalán nem zárja ki a tudósok egyéni kezdeményezését.*

A kutatómunkák terveinek kérdéseiről szólva Vavilov elvtárs kiemeli, hogy míg a kapitalista országokban még mindig arról folyik a vita, hogy lehetséges-e tervek készítése a tudományban, ugyanakkor *a szovjet tudósok már több mint két évtizede következetesen olyan tervek szerint dolgoznak, amelyek összhangban állanak az állami népgazdasági tervekkel.*

A továbbiakban Vavilov elvtárs arról ír, hogy a Szovjetunióban az utolsó 10—15 év során többizben fejlődtek ki alapvető elvi kérdések kel kapcsolatban olyan komoly viták, amelyek a széles tudományos közvélemény figyelmét keltették fel. *Ezek a viták sok esetben nagylendületű tudományos fejlődésnek váltak kiindulópontjává.* A szabad bírálat alapján álló alkotó viták — hangoztatja Vavilov — döntő eszközei a tudományban a lanyhaság és maradiság ellen folytatott harcnak. Ezekben a vitákban különösen meggyőzően kifejeződik a sztálini korszak élenjáró szocialista tudományának alkotó kollektivitása.

Új tervezet a nyelvtudományok tanítására a szovjet főiskolákon

A Szovjetunió főiskolai minisztériumának határozata értelmében ez év augusztus 15-ig kidolgozzák és jóváhagyják az egyetemek és pedagógiai főiskolák nyelvészeti és történelmi-irodalmi tanfolyamainak új tantervét. Megvizsgálják a tudományok jelöltjei tudományos értekezéseinek tárgyát és a főiskolák tanrendjét is, abból a szempontból, hogy minden tudományos kutató munkát Sztálin elvtársnak a nyelvtudomány kérdéseiről szóló útmutatásai szellemében végezzenek.

Határozatot hoztak arról, hogy az új tanév kezdetén az egyetemek és pedagógiai főiskolák hallgatóinak és azoknak, akik befejezték nyelvészeti tanulmányaikat, előadássorozatot tartanak a nyelvtudomány kérdéseiről folyó viták eredményeiről.

A közeljövőben új tankönyvek kerülnek kiadásra a nyelvtudomány kérdéseiről.

A TASZSZ-iroda az elmult magyar színházi évadról

A TASZSZ-iroda budapesti jelentése beszámol az elmult magyar színházi évadról. Megállapítja, hogy a magyar színházak az 1949—1950-es évadban az ország valódi kulturális központjaivá lettek.

Az elmult idényben a magyar színházak hat új magyar darabot mutattak be. Ezek közül nagy sikere volt *Mándi* Éva „Hétköznapok hősei" című darabjának. A színmű egy acélöntöde termelési problémáival foglalkozik. A fiatal nézők körében nagy érdeklődésre talált *Fehér* Klára, fiatal írónő „Becsület" című darabja, amely a becsület és bajtársiasság új fogalmának kialakulását viszi színpadra a magyar úttörők között.

Sok színház nagy sikerrel játszotta szovjet szerzők és orosz klasszikusok darabjait.

A színházi szezon nagy eseménye volt Csajkovszkij „Diótörő" balettjének felújítása és Aszafjev „Páris lángjai" című balettjének bemutatója.

Megjelent az Anyag- és Adatszolgáltatás új száma

Az Anyag- és Adatszolgáltatás legújabb száma közli Sztálin elvtárs és Nehru indiai miniszterelnök levélváltását a koreai kérdés rendezéséről. B. Burov cikke, „A koreai nép harca szabadságáért és függetlenségéért", Korea multjával, politikai, gazdasági helyzetével foglalkozik. Részletesen ismerteti a Szovjetunió harcait, következetes kiállását a koreai nép nemzeti jogainak védelmében. A cikk leleplezi az amerikai imperialisták kíméletlen gyarmati törekvéseit, majd a hős koreai nép győzelmes szabadságharcával foglalkozik. I. Mjedvjegyev cikke „A Tito-klikk az új háború szolgálatában" leleplezi a Tito-banditák és az imperialisták közötti szoros kapcsolatokat, az imperialisták által Titónak szánt szerepet az új háború kirobbantásában. Beszámol a jugoszláv nép, munkások és dolgozó parasztok hősies ellenállásáról, harcáról a titóista, fasiszta terrorrendszer ellen. Az amerikai imperializmus másik zsoldosát, a Vatikánt, mint a fasizmus szövetségesét leplezi le N. Harin cikke.

A. Tretjakov a Bolsevik Párt, a szovjet dolgozók hősies harcairól számol be, mellyel győzelemre segítették a Szovjetunióban a háborúelőtti sztálini ötéves tervek során a munkatermelékenység növeléséért folytatott küzdelmet. A lengyel dolgozó nép hatéves tervének megvalósításával foglalkozik S. Jedrychowski cikke, kiemelve, hogy a terv megvalósításának alapvető tényezője a nemzetgazdaság tartalékainak mozgósítása.

A mezőgazdaság kollektivizálásának törvényszerűségével foglalkozik I. Sárikov. Beszámol arról, hogy a Szovjetunióban milyen körülmények között valósították meg a bolsevikok a mezőgazdaság szocialista átszervezését, s milyen hatalmas fejlődést hozott ez a Szovjetunió mezőgazdaságában.

Számos további kérdésre ad feleletet az Anyag- és Adatszolgáltatás legújabb száma. F. Hrusztov cikke megmutatja, hogyan harcol a Bolsevik Párt az emberek tudatában lévő kapitalista csökevények ellen. R. Zambrowski elvtárs beszédének leközölt részlete az Egyesült Lengyel Munkáspárt falusi politikájával, a lengyelországi termelőszövetkezeti mozgalom fejlesztésének kérdéseivel ismertet meg bennünket. A Csehszlovák Kommunista Párt Központi Bizottsága titkárságának határozata az üzemi és falusi tömegagitáció kérdéseivel foglalkozik. Molnár Géza cikke pártszervezeteink agitációs feladatait ismerteti. P. Vasziljev cikke N. Kuzin: „Hogyan szervezzük meg a foglalkozásokat a politikai iskolában" című, a közeljövőben magyar nyelven megjelenő brosuráját ismerteti.

— **Osztrák úttörő-gyerekek** érkeztek Miskolcra a csillebérci úttörőtáborból. A miskolci úttörők az osztrák pajtások tiszteletére tábortüzet rendeztek az Avason.

— **LOVASBERÉNY KÉSZÜL AZ ALKOTMÁNY ÜNNEPÉRE.** A község dolgozó parasztjai már most terveznek a felvonulást, amelyen résztvesznek a traktorállomás gépei, az iskolások és a tömegszervezetek is.

Ártalmas módszerek

A Magyar Irók Szövetségének Költői Szakosztálya sokszorosított körlevélben szólította fel költőinket: írjanak verseket a hős koreai harcosokról. A felszólítás módja és hangja méltatlan a nagy ügyhöz és méltatlan a magyar költőkhöz is. Valami rövidített, rossz vezércikk keveredik ebben a körlevélben néhány felkiáltójellel tarkított frázissal. Még „szempontokat" is adnak a költőknek: ne feledkezzenek meg verseikben a klerikális reakcióról és a jobboldali szociáldemokratákról is írni. Végül, mindennek tetejébe még azt is megszabják, hogy a verseket a körlevél keltétől számított egy héten belül küldjék be a költői szakosztályhoz.

Az Irószövetség Költői Szakosztályának végtelenül primitiv elképzelései lehetnek a költőkről és a költészetről. Nem az a baj, persze, hogy verseket kérnek költőinktől. Mindenki jól tudja, hogy az irodalompolitika irányítóinak nem az a feladatuk hogy tátott szájjal várjanak a siltgalambra: az új versekre, az új regényekre, az új színdarabokra. Azt is tudja mindenki, hogy akadémiák, minisztériumok pályázataira, ujságok, folyóiratok felkérésére nem egy kitünő alkotás született már, az irodalom nem egy remekműve felszólításra — ha úgy tetszik: „megrendelésre" — jött létre és az sem ritka eset, hogy író és kiadó, költő és folyóirat még a mű elkészítésének időpontjában is megállapodnak. Az ilyesfajta serkentés, irányítás a legtöbbször megtermékenyítően hat, hasznos és fontos.

De aktaszámmal ellátott, sokszorosított körlevelekkel csak hozzánemértők és ostobák vélhetnek eredményt elérni. Ha a Párt népnevelői a legszélesebb tömegek között az egyetlen helyes munkamódszernek az egyéni meggyőzést, a személyes beszélgetést tartják, hogyan gondolhatja józaneszü ember, hogy költőink felé, „a lélek mérnökei" felé körlevelekkel lehet és szabad fordulni?

De a költői szakosztály sokszorosított körlevele nem tudta megakadályozni költőink legjobbjait abban, hogy ne forduljanak nagy szeretettel, költői lelkesedéssel a koreai nép nagy harca, igazságos ügye felé. Szép versek egész sora született Korea győzelmes harcáról és éppen a napokban jelenik meg „Diadalmas zászló" címmel az a kötet, amely koreai költők versei mellett a magyar költőknek Korea szabadságharcáról szóló verseit foglalja egybe. Szerencsére ezeket a verseket az őszinte költői átérzés tüze, s nem egy rossz körlevél frázisai fűtik.

Sivatagokat tesznek termékennyé a szovjet expediciók

A Szovjetunió Tudományos Akadémiája az ország különböző részeibe expediciókat küldött ki, hogy a tudósok hozzájárulnak a nagy természetátalakító Sztálin-terv mielőbbi megvalósításához. A geológusok, botanikusok, talajtani szakértők, földrajztudósok Közép-Ázsiában, a Kaukázuson túli vidéken, Szibériában, a Volga-mentén, az Uralban és az ország más részein végeznek kutató munkát a terv érdekében.

A Vlagyimir Szakacsov akadémikus vezetésével működő expedició folytatja az erdőövek talaj, növényzeti és állattani viszonyainak tanulmányozását.

Az Aral- és Kaspi-vidéki expediciók ebben az évben újabb lehetőségeket teremtettek az öntözőgazdálkodás, elsősorban a gyapotterjesztés fejlesztésére az Amu Darja síkságain és Turkménia délnyugati részein. Az Amu Darja vizét átvezették ezekre a vízben szegény területekre.

Haladó török újságírók letartóztatása ellen tiltakozik a Magyar Újságírók Országos Szövetsége

A MUOSZ felkérte a török köztársaság budapesti követségét, hogy a török kormányhoz továbbítsa táviratukat, amelyben az isztanbuli baloldali lapok beszüntetése és haladó török ujságírók letartóztatása ellen tiltakoznak. A táviratban többek között ezt írják: *„Mi, magyar ujságírók, szüntelen harcot folytatunk azért, hogy kifejezésre juttassuk népünk elszánt akaratát a béke védelmére, a háborús gyujtogatók elleni küzdelemre. A legteljesebben együttérzünk azokkal a török újságírókkal, akik lelkiismeretüket és a török nép érdekeit követve bátran emelik fel szavukat az ellen, hogy Törökország katonát küldjön Koreába. Tiltakozunk a haladó török ujságírók letartóztatása, a sajtószabadság e durva megsértése ellen és követeljük a hét isztanbuli ujságíró szabadlábrahelyezését, a békéért harcoló lapok működési szabadságának visszaállítását."*

— *LEVITAN, A HIRES OROSZ TÁJKÉPFESTŐ halálának 50. évfordulóján a nagy mester legkiválóbb műveiből kiállítás nyilt a moszkvai Tretyakov-képtárban. Levitan művei közelállnak a szovjet emberek szívéhez; művészetének hagyományai ma is élnek a szovjet festőművészetben.*

— **Romániában magyar nyelven is** megjelent a román állami könyvkiadó kiadásában Ion Creanga román realista író „Gyermekkori emlékeim" című regénye.

Több új külpolitikai tárgyú könyvet ad ki a Szikra

A napokban jelenik meg a Szikra kiadásában *Vasziljeva* „Délkelet-Ázsia népeinek szabadságharca" című brosurája és *Arturov* szovjet író „Európa katolikus pártjai az amerikai imperializmus szolgálatában" című munkája. A rövidesen megjelenő könyvek között szerepel *Jouvenel* neves francia ujságíró leleplező könyve: „Tito, az árulók marsallja". A kötet hiteles dokumentumok alapján mutatja be Titónak, az imperialisták ügynökének aljas üzelmeit. Ugyancsak a közeljövőben jelenik meg R. *Palme-Duttnak,* az Angol Kommunista Párt elnökének „A Brit Birodalom válságá"-ról írt könyve. A Marxista Ismeretek Kiskönyvtára sorozatban jelenik meg H. *Minc* „A népi demokrácia néhány problémája a proletárdiktatúráról szóló leninisztálini tanítás megvilágításában" című cikke és *Kolonickij* és *Olescsuk* tanulmánya „A vallás a tudomány tükrében" címmel.

Ezenkívül hamarosan megjelenik *Din Lin*-nek, a felszabadult kinai irodalom kiváló írónőjének „Felkelt a nap a Szangan-folyó felett" című regénye.

— **CSEHSZLOVÁKIÁBAN ÚJABB MŰSZAKI FŐISKOLÁKAT** nyitottak meg. Ostravában gépipari főiskola, Plzenben gép- és elektrotechnikai főiskola, Pardubice-ban vegyipari főiskola nyilik meg a tanév kezdetén. Az ifjúság tömegesen jelentkezik felvételre az új iskolákba.

— *A GALYATETŐN NYARALÓ cseh és román élmunkások részére a Kultúrkapcsolatok Intézete augusztus 10-én hangversenyt rendez.*

Otthonaink békéjét nem elég szavakkal védeni, tettekkel is ki kell állni a háborús gyujtogatók őrült tervei ellen!

Balatonföldvár népének papja a Békekölcsön sikeréért

Balatonföldvár, szeptember

(*A Kis Ujság munkatársának telefonjelentése*)

Az országúton találkoztunk vele, amint a szomszédos községből jött, a béke papjával, Vértes Andorral, a balatonföldvári lelkésszel. Ezt a kifejezést, hogy „béke papja", egyszerű emberektől hallottuk, amint utána érdeklődtünk.

— Valóban így hivnak — mondja szerényen — sokan errefelé, de messzebb, Somogyban is. Nem kímélem ugyanis erőmet, hogy bekapcsolódjak a cselekvő békeharcba. *Ahol békegyülést tartanak a dolgozók, hacsak lehet, ott vagyok.* Eddig kilenc somogymegyei községben vettem részt békegyülésen és *igyekeztem közelhozni a falu dolgozóihoz, az egyszerű paraszti hivőkhöz a békével kapcsolatos nagy feladatokat.* S közben igyekeztem megvilágitani előttük, hogy a békeharc nemcsak általánosságban mozgó, hanem *egyéni helytállásban megnyilvánuló kiállást jelent.* Meggyőződésem ugyanis s ezt minden dolgozó előtt számtalanszor hangoztattam, hogy a béke védelmében, a háborús gyujtogató amerikai imperialisták emberpusztitó terveinek meghiúsítása érdekében, a nyilatkozatokon, a szavakon s gyüléseken túl

mindenkinek lelkiismeretbeli kötelessége hivatásbeli munkájának legjobb végzése.

Tehát a falu dolgozóinak az őszi munkák gyors és jó elvégzése. Mert aki jól végzi el az őszi munkákat, az jó harcosa a béke ügyének is. Ezért hivtam fel a falusi békebizottságok figyelmét, hogy mindenütt állítsanak fel béke-faliujságot. S a béke-faliujságon rendszeresítsék a „béreőrség" rovatot, amelyben *ott kell lenni a munkában kiválók neveinek, azoknak, akik élenjárnak az őszi munkák végzésében, tehát élenjárnak a békeharcban is.*

Ezt várják tőlünk a hivek!

Kilenc somogymegyei községben tartott már békegyülést Vértes Andor, a béke papja, aki azelőtt talán sok paptársával együtt nem lépte túl faluja határát s beszélni is csak a szószékről hallották hívei, de most, hogy az egyszerű emberek mindennapi feladatává vált a békeharc, kerékpárra, kocsira vagy vonatra ül és *erőt, fáradságot nem kímélve, megy falutól falura, hogy beszéljen híveinek a veszélyről, amelyet a háborúra gyujtogató halálgyárosok őrült tervei jelentenek a békeszerető százmillióknak, a családi otthonok békéjének.* Igy szolgálja a békesség ügyét, így mozgosítja új sikerekre a dolgozókat a békéért vívott harcban. S hogy fogadták a falvak dolgozói a béke papját? — ezt kérdezzük tőle.

— Az első pillanatokban — mondja — bizonytalan, szinte kétkedő tekinteteket látok magam körül sok helyen. De amint beszélek a békéről, mindnyájunk legszentebb ügyéről, arról, hogyan kell jobb munkával megvédeni békés otthonainkat, a férjek, fiúk életét, a gyermekek boldog jövőjét, *eggyeforrnak velem hallgatóim. S előadásom végén a leglelkesebb megnyilvánulásokkal adtak mindenütt kifejezést a falvak dolgozói annak az érzésüknek, hogy*

ezt várják a katolikus papoktól, — saját papjuktól is!

— Legutóbb például a somogymegyei *Somogydöröcskén*, a megye második szocialista községében szólaltam fel egy békegyülésen. Arról beszéltem — mint sokhelyen másutt is —, hogy *minden dolgozó parasztnak saját érdeke élni a felemelkedésnek azzal a lehetőségével, amit népi demokráciánk nyujt a társasgazdálkodáson, a termelőszövetkezeti csoportokon keresztül.* Öröm volt tapasztalni a gyülés után, mennyire érezték szavaim igazát a község dolgozó parasztjai, akik most összel valamennyien termelőszövetkezeti csoportba tömörültek. A gyülés után odajött hozzám *Tóth* Erzsébet, egy kilencgyermekes család tagja. Elmondta mostoha életét, amit a mult nyujtott számára és elmondta az első év eredményeit, amit a tszcs-ben elértek. Nyári munkateljesítménye után *a részű jövedelemből 23 méter ruhaanyagot vett, felruházta magát és kistestvéreit. Otthon három hizójuk van, csaknem száz baromfi. És boldogan tette hozzá Tóth Erzsébet, hogy jövőre még jobb lesz az életük.* És a község dolgozói vasárnap ünnepséget rendeztek és erre az ünnepségre engem is meghivtak. Őszintén mondhatom, ritkán éreztem nagyobb örömet s ritkán láttam a napnál világosabban munkám eredményét:

a békért küzdöttem s küzdök s ebben a harcban egy vagyok a néppel és a nép egy velem.

Mindenkinek egyéni érdeke Békekölcsönt jegyezni

— S most — mondja búcsúzóul — megsokszorozom erőmet s megkétszerezem eddigi munkámat. Hiszen még nagyobb feladatok megoldását kell a magam szerény erőivel is elősegitenem: a november 4-én és 5-én összeülő békekongresszus sikerét és a békekölcsön jegyzésének győzelmét. Sokan máris többszáz forintot jegyeztek a békekölcsönre, mert érzik, hogy

otthonaink békéjét nem elég szavakkal védeni, de tettekkel is ki kell állni a boldog jövőnk biztosításáért.

S ezekben a lelkes napokban én sem pihenek. Mint minden becsületes, a nép ügyét szolgáló pap, felvilágosítom a hiveket arról, hogy *minden dolgozónak egyéni érdeke békekölcsönt jegyezni.* Mert forintjaink most is az egész dolgozó nép boldogulását szolgálják, erőinket növelik, győzelmes helytállásunkat biztosítják a legyőzhetetlen békefrontban.

Ne legyen tehát egyetlen hivő keresztény sem, aki hazafias helytállással ne segitené elő békeharcunk sikerét.

Minden dolgozó meggyőződhetett arról, hogy a tervkölcsönjegyzéskor adott forintjai ötéves tervünk győzelmes megvalósítását szolgálták, és ezeket a forintokat máris mindnyájan bőségesen kaptuk vissza kórházakban, az új gyárakban, az új gépállomásokban. A békekölcsönre adott forintjainkat ugyanígy kapjuk vissza a családi otthonok békéjében, az anyák fiaik és férjeik életében s mindnyájan a szebbé való holnapban.

I—i

A moszkvai földalatti vasút nagy-gyűrűje

Ha madártávlatból nézzük Moszkvát, láthatjuk, hogy a Központból, a Kremlből sugaras irányban ágaznak szét az utcák, melyek a főváros határain túl országutakká, vagy füves térségekké szélesednek. A sugárutakat koncentrikus körök szelik át. Ilyen például a Szadovája széles asztfaltozott gyűrűje. Ez alatt a körút alatt húzódik a moszkvai Metro 20 km-es vonala, melyet „Nagygyűrűnek" hivnak.

A moszkvai Metro

első körét 1935 májusában, második vonalát 1936 decemberében, a harmadikat 1938 őszén adták át a forgalomnak.

A földalatti építése a háború nehéz éveiben sem szünetelt. *A moszkvai közlekedés a világ legkényelmesebb és legolcsóbb fajtája,* a főváros legtávolabbi pontjait köti össze egymással és a központtal.

Moszkva legforgalmasabb pontjain 29 földalatti állomást és 31 gyönyörű előcsarnokot építettek.

Az építés folyamán igen sok műszaki nehézséggel kellett megküzdeni az építőknek. Négy helyen kellett átaladni a Moszkva-folyó és a csatornahálózatok alatt. Nagy gondot okozott az építőknek az iszapos talaj és a talajvíz.

Az építkezési folyamatokat a legteljesebb mértékben

gépesítették.

A robbantási munkálatok is gyorsították az alagút fúrásának gyorsaságát. A kőzet kiemelésénél nagy szerepet játszottak az elektromos szállító csillék. Ugyancsak gépek végezték a csillék ki- és berakodását. Géppel végezték az alapozási munkálatokat is. A teljes gépesítésnek volt köszönhető, hogy a rakodási sebesség a tárnanyitásoknál tízszeresére emelkedett.

Az építkezéseken dolgozó munkások és mérnökök mindig újabb és újabb észszerűsítésekkel igyekeztek gyorsítani a munkafolyamatokat. Az 1947/48-as évben több mint ezer észszerűsítő javaslat futott be a dolgozók részéről. Ez több mint 5 millió rúbel megtakarítást eredményezett. Több ízben tökéletesítették az építkezés módszereit.

A moszkvai Metrót joggal nevezik a világ legjobb és legszebb földalatti vasútvonalának.

Az állomások és előcsarnokok építészeti szépsége párosul a vasútvonal technikai tökéletességével. A forgalom szempontjából sem akad párja a világon.

Naponta átlag csaknem kétmillió utast szállít.

A moszkvai Metro állandó bővítése ragyogó tanújele a Bolsevik Párt és a nagy *Sztálin* kifogyhatatlan gondoskodásának.

A Metro új gyűrűje

hét pályaudvart és számos fontos utcát és teret köt össze. Útvonalán 12 állomást építenek.

Az első szakasz hat állomásának színes gránit- és márványburkolata már elkészült. Az állomást díszítő képek és szobrok a kommunizmus felé haladó szovjet nép diadalmenetét ábrázolják.

A nagy-gyűrű hat állomásának tervét

a legkiválóbb szovjet építőművészek készítették.

A díszítő munkálatok pedig a legkiválóbb szovjet képzőművészek alkotásai. A Dzerzsinszkája-állomás bejáratánál lévő szoborcsoport például *a földalatti vasút építőinek hősi munkáját örökíti meg.*

A moszkvai Metro tökéletes hálózata, a sokszínű márvánnyal és gránittal borított, ragyogó földalatti paloták a sztálini kor, a kommunizmus építésének legszebb emlékművei közé tartoznak.

Magunknak kölcsönzünk mi magyar képzőművészek, amikor békekölcsönt jegyzünk!

— mondja Szentiványi Lajos Munkácsy-díjas festő

Érdekes ötletek a földalatti vasút képzőművészeti diszítéséről

A földalatti gyorsvasút építési munkálatai megkezdését országszerte mindenütt osztatlan örömmel fogadják a dolgozó tömegek. Az alkotás különösen azok számára jelent kimagasló nemzeti ajándékot, akik munkájuk legjavát ajándékozhatják a földalatti gyorsvasút felépítésére. A mélyépítési tervező-mérnökökön, technikusokon, munkásokon kívül a képzőművészek is eme kategóriába tartoznak.

Milyen örömmel fogadják képzőművészeink azt a hivatalos bejelentést, hogy a földalatti gyorsvasút megindult építési munkálataiba a képzőművészeti alkotókat is bevonják?

Szentiványi Lajos Munkácsy-díjas festőművészünktől kért választ e kérdésre a *Kis Ujság* munkatársa.

— Határtalan örömmel fogadtam összes pályatársaimmal együtt a hírt, hogy a tanácsválasztások küszöbén megindult építési munkálatok későbbi fejlett szakaszán mi, képzőművészek, is bekapcsolódunk. Ez a tény is igazolja, hogy

a békekölcsön — akárcsak a tavalyi tervkölcsön — a magyar képzőművészet alkotói számára is nemcsakis sokszorosan visszatérül. Ugyanolyan szivesen adom hát az idei békekölcsönakcióba a magam kölcsönrészét, mint tavaly a tervkölcsönt. Magunknak kölcsönzünk mi, magyar képzőművészek,

s a magyar és nemzetközi békemozgalom erejét fokozó olyan építmények születnek belőle, mint a földalatti gyorsvasút. Ennek a földalatti gyorsvasútnak mi, magyar képzőművészek, kétszeresen örülhetünk. Kétszeres nemzeti ajándéknak tekintjük azért, mert alkotólehetségünk legjavát építhetjük bele. Hogyan? Oly módon, hogy képzőművészeti alkotásokkal díszítik majd a földalatti vasút hatalmas várócsarnokait. Állandó képtári tárlat-termek lesznek a földalatti állomások várócsarnokai. E *„képtár-termek"* látogatótömegeinek száma minden eddigi kiállítás látogatóinak számát felülmúlja. Eme tény hatását, értékét, horderejét alig lehet ma még áttekinteni, vagy megfogható módon megmérni.

— Mert miről is van szó? Azelőtt ünnepi vállalkozás volt egy-egy nagy képzőművészeti kiállítás megrendezése. A képtárak állandó tárlatait is csak ünnepi alkalmakkor látogatták a dolgozók. Ezzel szemben az általánosult képtári tárlat-termeknek berendezett földalatti várócsarnokok képeiben és szobraiban minden dolgozó minden nap gyönyörködhet. Akik csak ünnepnap szánhatták rá idejüket egy-egy kiállítás megtekintésére, most naponta többször is kiállítási élményekben üdíthetik fel szemeiket. Annyiszor, ahányszor a földalatti mozgólépcsőjén leszállnak.

— Mit jelent az alkotóművészek szempontjából ez az állandó kiállítás?

— Forradalmi helyzetváltozást a képzőművészeti kiállítások történetében. Alig szükséges ugyanis különleges éllel hangsúlyozni, hogy ez az életszerű képtári forma, amit a moszkvai Metro állandó kiállításai nyomán az ötéves tervben Magyarországon is megvalósíthatunk — jellegzetesen szocialista jelenség.

Minden jel arra vall, hogy a művészeti fejlődés egy új szakaszába érkeztünk el ezzel. A földalatti gyorsvasút ilyformán nemcsak építéstechnikai eredménynek tekinthető majd, de kultúrműnek is. A földalatti gyorsvasút építésénél a szocialista mélyépítés iskolapéldája erejével hangolódik össze a legharmonikusabban az építőtechnika nemcsak az építőművészettel, mint a leghasznosabb művészettel, de az összes társművészeti ágazatokkal is. A leghasznosabb művészet itt és így egybekapcsolódik a festészettel és a szobrászművészettel, vagyis ama művészeti ágazatokkal, amelyeknek hasznossági értékét s hatását nehéz közvetlen tapasztalati módszerekkel s eszközökkel fölmérni.

A földalatti gyorsvasút hatalmas várócsarnokait nemcsak monumentális méretű szobrok, freskók és mozaik-képek díszítik majd, de táblaképek és kisplasztikai művek is.

Egyszersmindenkorra ledőlnek ezzel a választófalak a képzőművészeti alkotások és ezek architektúrális környezete között. Ahogy felszámolódik az élettelenes választófal a művészet és a társadalom között, ugyanúgy szűnik meg ugyancsak a kapitalista „rend"-től örökölt ellentmondás a képzőművészeti munka és a tájalakító építészet között. Olyan fejlődési távlatokat nyit meg ez az ugrásszerű változás mind a technika, mind pedig a művészi megoldások számára, amelyeket a tanácsválasztás során jelentősebb önálló tevékenységi térhez jutó tömegek javaslatai s termékeny indíttatásai még további magas hatványokra emelnek.

— Haladó művészként, e meggondolások érveinek és tényeinek tudatában

lelkesen várom a békekölcsönjegyzés napját, s várom a tanácsválasztás ünnepét.

— A tanácsválasztás meggyorsítja a fejlődés ütemét, ami azt is jelenti, hogy a művészet mihamarább a legtágabb otthont kapja a dolgozó tömegek szívében. Olyan konkrét tervműveken keresztül, mint a földalatti gyorsvasút, amelynek építési munkálataiba mi, képzőművészek, alkotólehetségünk legjavával bekapcsolódunk. Minden forint meggyorsítja ezt az építőmunkát s minden forint biztosíték, hogy békepolitikánknak e nagy műve mihamarább és minél ékesebben hirdesse a nagyvilág felé a kizsákmányolásmentes új Magyarország erejét, a tartós béke újabb szemléltető diadalát. *Ezért írtam alá büszke örömmel a nevemet a békekölcsönt jegyzők sorában.*

(n.)

Két új vasuti kocsit kapott a Gördülő Opera

Operaházunk vándortársulata, a *Gördülő Opera* idén is végigjárja a vidéki városokat és ipari centrumokat s mindenütt előadásokat tart. A *Gördülő Opera* színvonala vetekszik az Operaházéval, az egyes előadások kiállítása között csak méretbeli különbségek vannak, a staggione díszleteit a vidéki színpadokhoz méretezik. Egyébként az Operaház együttesének kiváló tagjai vesznek részt a dalművek előadásában. Hogy a *Gördülő Opera* még jobban teljesíthesse nagy kultúrküldetését, *két új vasúti kocsit kapott,* amelyen vidékre szállítják az előadás díszleteit, ruhatárát és együttesét. A két új vasúti kocsit a *Dunakeszi Járműjavító NV* dolgozói készítették a *Gördülő Opera* számára. Az együttes az Operaház és a MÁV-zenekar, külön előadással köszöni meg a *Dunakeszi Járműjavító NV* dolgozói kitűnő munkáját. *A sevillai borbélyt, Rossini* pompás vígoperáját adja elő nekik. Rosina szerepében *Gyurkovics* Mária, a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze, fellépésével.

5—10—25 kg

robbanásmentes kannákat *veszünk*

Illatszerbolt, IX., Lónyay-ucca 12.
Telefon: 188—346.

Három fiatal dolgozó nő

az új tanácstagokról és a választásról

A népi tanácsok megválasztása előtt három fiatal nőhöz fordultunk, hogy megkérdezzük őket, mit gondolnak, mielőtt állampolgári kötelességüket teljesítenék, mielőtt szavazni mennek.

Ónodi Ágnes

az Általános Biológiai Intézet demonstrátora, mikroszkópja előtt ül s éppen a Sztálin-díjas *Olga Lepesinszkaja* magyarra lefordított cikkét tanulmányozza.

— A mi intézetünkben, amely az ötéves tervben létesült, szintén foglalkozunk a sejtek keletkezésének problémájával. Biológusokat nevelünk egy új nagy átfogó tervgazdaság számára és mint minden tudományos munkának, a *mienknek is elengedhetetlen feltétele a béke.* Tudom, hogy az új tanácstagok között ott lesznek a munkásosztály legjobbjai, a legjobban dolgozó parasztok és a legkiválóbb értelmiségiek. Olyanok, akik már eddig is kiállták a próbát és munkájukkal tettek hitet a népi demokrácia hatalmas építő szándékai mellett. Úgy érzem, hogy amikor szavazni megyek, a békére és az ötéves tervre szavazok, e két elválaszthatatlan fundamentumára minden becsületes haladógondolkodású ember érzéseinek, szándékainak.

Patla Mária

egy államosított péküzem dolgozója, miközben az újonnan beérkezett még meleg kenyereket számolja, felcsillanó szemekkel mondja:

— Alig várom, hogy a szavazócédula a kezemben legyen. Ünnep lesz a szavazás napja számomra, boldogan és emelt fővel fogok a szavazóurnákhoz menni mint fiatal dolgozó, aki életében először szavaz.

— Munkásszülők gyermeke vagyok, láttam, átéltem az elnyomottak keserves sorsát. Emlékszem jól a háború sötét éveire, amikor alig volt kenyér. A gyermekes anyák sírtak, mert nem tudtak kicsinyeiknek mit enni adni. A tanácstagoktól azt várom — legyenek azok akár férfiak, akár nők, fiatalok vagy idősebbek — hogy elszántan küzdjenek a béke védelmében, hogy én is, mint egyszerű dolgozó, akinek az a foglalkozása, hogy kenyeret mér, mindig el tudjam látni munkámat és mindig bőségesen adhassak kenyeret mindenkinek.

Kovács Ilonka

az Agrártudományi Egyetem másodéves hallgatója, szintén először fog szavazni életében.

— Édesapám munkásember, nagyapám, aki velünk együtt él, vincellér volt egy főnemesi uradalomban. Felszabadulásunknak, a népi demokráciának köszönhetem, hogy leérettségizhettem s most ösztöndíjjal tanulhatok az Agrártudományi Egyetemen. Agronómus leszek. Ezt a nagy lehetőséget a népi demokráciától kaptam, nem kell nagyapáim és nagyanyáim sorsára jutnom, akik már fiatalon meggörnyedtek a kizsákmányolás alatt. Mi, fiatalok — akik közül szintén sokan ott lesznek a tanácsokban — minden erőnkkel részt akarunk venni az új szocialista haza felépítésében. S ezért, amikor október 22-én szavazni megyünk, elsősorban a békére szavazunk és a tanácstagokra pedig úgy tekintünk, mint a béke harcos katonáira.

1950 vagy 1951-

Egy tudós és egy művész
— két Kossuth-díjas —
a békekölcsön ünnepnapjáról

Csók István Kossuth-díjas festőművész, a magyar képzőművészek nesztora olyan friss színekkel és olyan lendületesen dolgozik műtermében egy nagyméretű vásznon, hogy sok fiatal művész megirigyelhelné.

— Több mint húsz esztendeje dolgozom ezen a képen, amelynek címe: *Boszorkánytánc a Gellérthegyen.* Képtelen voltam befejezni egy negyedszázad alatt, mert a mindennapi kenyérért műkereskedőknek kellett dolgoznom. Nagy hálával tartozom kormányzatunknak, hogy most, életem alkonyán *gondtalan életet biztosított számomra* és ezáltal megvalósíthatom régi terveimet és nemcsak a régieket, hanem az újabbakat is. A jubiláris kiállításom alkalmával merült fel illetékes helyről az a gondolat, hogy a parlamentben volna egy fal Csók-freskó számára. Nagyon fellelkesített ez a lehetőség és elhatároztam — utólagos jóváhagyást kérve Tolsztoj szellemétől —, hogy *Háború és béke című, hármasbeosztású kompozíciót festek.* Többféle megoldás merült fel bennem. Pusztai születésű ember vagyok, szegény lisztesmolnár fia, falun nőttem fel és tele vagyok a dolgozó parasztság emlékeivel. Azzal gondoltam ecsetemmel kifejezni a *békét*, hogy egy vidám, aratásról hazatérő éneklő csoportot ábrázolok a középső részen és ebbe szeretném belefesteni a békés élet minden áldását. A baloldali mezőben a háború borzalmai jutnának kifejezésre, amint egy népes városra robbanóbombák hullanak, a háttérben füstölgő épületek, a romok között dolgozók holttestei s közöttük egy bájos négyéves kisgyermek. Ennek a képnek jobboldali pandantja katonasírokat ábrázolna, nagy-nagy sírmezőt keresztekkel, szép reményekre jogosító fiatal életek pusztulásának jelképét.

— *Ezzel a festménnyel is a béke érdekeit szeretném szolgálni*, mert a béke minden vonalon a nyugalmas, kiegyensúlyozott alkotások ideje. De *a béke ügye most nemcsupán alkotásokat kíván tőlünk festőktől, hanem egyebet is.* Aki szent meggyőződéssel szolgálja a béke gondolatát és látja, hogy az ötéves terv mennyi könnyebbséget, boldogságot adott dolgozó népünknek, az csak örömmel nyithatja ki pénztárcáját. Én magam is boldogan adom oda megtakarított pénzemet, ha arról van szó, hogy újabb lendületet adjon kormányzatunk az ötéves terv építésének és örömmel jegyzem a kölcsönt, amelynek kamatait mindnyájan fogjuk élvezni.

*

Moravcsik Gyula egyetemi tanár a békekölcsönnel kapcsolatban a következőket mondotta:

— A békének megfeszített munka árán való megvalósítása: ez az egy gondolat és törekvés fűzi össze egyetemi intézetünk munkatársait és a köréjük csoportosuló kis munkaközösséget akkor is, amidőn éjt nappallá téve dolgozunk jelenlegi aktuális feladatunkon: az első szovjet klasszika-filológiai kézikönyv magyar fordításán, hogy azt mielőbb tanítványaink kezébe adhassuk és ez úton is hozzájáruljunk ahhoz, hogy a görög világ nagy értékeit a kialakuló szocialista társadalom számára majdan közvetíteni tudjuk. Hiszen *Engels* írta a görögségről, hogy *„A filozófiában csakúgy, mint sok egyéb területen, kénytelenek leszünk állandóan visszatérni annak a kicsiny népnek eredményeihez"*. De a megfeszített munka, mely a békés fejlődést készíti elő, önmagában még nem elég. Az a gondoskodás és messzemenő támogatás, melyben a népi demokrácia a tudományt anyagi és erkölcsi tekintetben részesíti, még többet kíván a tudomány művelőitől. Amikor arról van szó, hogy a *békekölcsön útján anyagi erőnkkel is támogathatjuk a békés fejlődés és békés munka megvalósítását, mindent meg kell tennünk és meg is fogunk tenni, hogy különbség nélkül kiveggyük részünket ebből s a legnagyobb teljesítménnyel segítsük elő az igazi béke megteremtését, amely további alkotómunkánknak és a szocializmus építésének nélkülözhetetlen feltétele.*

Mennyit jegyeztek eddig a színházak tagjai?

Az *Operaház* déli első összeállítása: *550.350 forint* jegyzés.

A *Nemzeti Színházban* lelkes röpgyűlés előzte meg a Békekölcsönjegyzést. Néhány adat: *Major Tamás 16.000 forint, Gellért Endre főrendező 6.000 forint, Mészáros Ági 6.000 forint, Tőkés Anna 6.000 forint, Gobbi Hilda 7.000 forint, Básti Lajos 3.000 forint. Ferrari* Violetta fizetésének 150 százalékát jegyezte, *Géczy* Anna telefonkezelőnő fizetése 200 százalékát jegyezte. Ifjú *Marton* István asztalos fizetése 236 százalékát, *Dudás* András díszítő 190 százalékát, *Csonka* Lajos bútoros 164 százalékát jegyezte.

A *Madách Színházban* 94 tag a fizetése 125.5 százalékát jegyezte. *Barta* Zsuzsa igazgatónő, *Kondor* Sándor üzemigazgató és *Pártos* Géza főrendező egyenként 200 százalékot jegyzett. *Mészöly* Dezső dramaturg, *Lóránt* Hanna fizetése 150 százalékát jegyezte. *Folczai* Sándor könyvelő 135 százalékot, *Bíró* József kellékes 100 százalékot jegyzett.

A *Vidám Színházban* 67 tag 84.100 forintot jegyzett. A 67 tag egyhavi fizetése 54.476 forint. *Az egyik jegyszedőnő heti fizetésének 150 százalékát ajánlotta fel.* A műszaki dolgozók egytől-egyig egyhavi fizetésüket jegyezték. Néhány adat: *Rádai* Imre 4200, *Somogyi* Erzsi 4000, *Kis* Manyi 3500, *Komlós* Juci 3150, *Hlatky* László 2555, *Justh* Gyula 2400 forintot.

A *Fővárosi Operettszínházban* délelőtt a műszakiak jegyeztek. *Potkoniczky Pálné takarítónő 357 forintos fizetéséből 1000 forintot jegyzett. Domonkos* István színpadmester fizetésének 150 százalékát jegyezte. *Bercsényi* Tibor műszaki felügyelő 100 százalék, *Belő* Pál asztalos 100 százalék, *Gajdos* Pál kellékes 100 százalék, *Schmidt* Károly díszítő 100 százalék. Délben kezdték meg a színészek a jegyzéseket: *Latabár* Kálmán 6000 forint, *Honthy Hanna 6000 forint, Bilicsi Tivadar 5000 forint, Feleky Kamill 5000 forint, Keleti László 3600 forint, Hom* Pál 3300 forint, *Petres* Zsuzsa 2200 forint, *Németh* Marika 2200 forint.

A *Fővárosi Varieté* dolgozói egész nap kultúrműsort közvetítettek a színház épülete előtt. Lelkes hangulatban jegyeztek Békekölcsönt. 243 dolgozó *263.500 forintot jegyzett.* Ebből a színház DISZ-szervezete, amely 75 tagból áll, 86.400 forintot jegyzett. A szereplők közül *Alfonso* 4000 forint, *Kazal* László 3500 forint, *Latabár* Árpád 3200 forint, *Kardos* Magda 2600 forint, *Sásdi* Károlyné vállalatvezető 6000 forint, *Szabolcs* Ernő főrendező 3200 forint, *Romhányi* József és Szenes Iván dramaturgok egyenként 4000 forintot jegyeztek, *Urbánczi* Katalin tisztviselőnő fizetésének 200 százalékát jegyezte. *Endre* Emil karnagy 3000 forintot jegyzett. A nézőtéri személyzet fizetésének 100 százalékát jegyezte. A *Harsányi-együttes* (három személy) összesen 7000 forintot jegyzett. A tánckarból *Gráf* Edit fizetése 150 százalékát jegyezte.

Különleges műsora lesz a Vidám Színháznak a tanácsválasztások előtt

A Vidám Színház dolgozói felajánlották, hogy a helyi tanácsok választásának megünneplésére új, teljes estét betöltő műsort tanulnak be. A választásokat megelőző héten az üzemekben és színházi előadás keretében is bemutatják a különleges új békeműsort. Ebben részt vesznek az ipari dolgozó ifjúságunk színjátszói is. A tanácsválasztásokkal kapcsolatos műsort Bálint György rendezi.

A Vidám Színház már megkezdte a „Házasság hozománnyal" című szovjet színmű előkészítését. Gyakonov műve állandó nagysikerű műsordarabja a Moszkvai Szatíra Színháznak. A Vidám Színház dolgozói előadásokkal, filmbemutatókkal és különböző vitadélutánokkal készülnek fel a szovjet emberek ábrázolásának nagy feladatára.

A „Házasság hozománnyal" című vígjátékot a Nagy Orosz Szocialista Forradalom 33. évfordulójának ünnepén tűzik műsorra.

A Fáklya új műsora:
Fjodorov, az első nyomdász

A történelmi filmek stílusában emlékeznek meg az első orosz nyomdászról, Fjodorovról a szovjet dokumentum-filmművészet mesterei. Az egykori templomszolga, aki a XVI. században Iván cárnak volt kortársa, kezdetben saját passziójára kísérletezett az ólombetűvel. Az egyház és a vele szövetkezett bojárság kíméletlen üldözésbe kezdett ellene. Hogyan talált Fjodorov a cárban váratlan segítőtársat és hogyan született meg az első orosz nyomtatott könyv — ezt mondja el a film, igen érdekesen, széles társadalmi távlatok közt, Levkovjev rendezésében. Az alkotást csütörtökön mutatja be a Fáklya.

Versengve jegyeznek a film dolgozói

Reggel háromnegyed hét. A *Hunnia* ma frissebben ébred. A párás égbolton biztatóan izzik át a nap, boldog izgalom feszül a levegőben.

„Van hazánk, van mit védeni!"

Ez a felirat díszíti a filmgyár vaskapuját. A kert, a studiók és a sok kis apró épület zászlódíszben fürdik, hangszórókból büszke indulók hangzanak...

Röpgyűlések követik egymást, lelkes táviratot intéznek *Rákosi* Mátyáshoz. És teljesítik a dolgozók azt, amit a tegnapi gyűlésen örömmel, boldogan felajánlottak.

Csak pillanatképeket közölhetünk a frissültemű jegyzésről.

Reggel fél 9 óra. A *Híradó- és Dokumentumfilmgyár* jelenti: 158 dolgozóból már 71 jegyzett, az összeg 73.700 forint. Átlagosan 1000 forintot jegyeztek. A *Szivárvány*-laboratórium 104 dolgozója 9 órára befejezi a jegyzést: 63.650 forintot vállaltak. 9 óra 1[illegible] perc, újra szól a sajtófőnök telefonja, a szinkronisták jelentkeznek: mind az 50 dolgozó jegyzett 43.850 forintot.

A *Hunniában* 9 órakor ez a helyzet: 173 dolgozó 172.200 forintot jegyzett. 9 óra 45 perc: 255 dolgozó jegyzését jelentik, eredmény: 230.600 forint. 11 óra: 300 dolgozó 262.150 forintját jelenti *Hajnal* pártalapszervezet-helyettes. Ugyanekkor a Híradó- és Dokumentumfilmgyár 121 dolgozója már befejezte a jegyzést 121.000 forinttal.

A jegyzési verseny hatalmas iramban folyik. A dramaturgia kihívását mindenki magáévá tette és ilyen eredmények születnek meg, *Moláth* Ferencné: 1000 forint, fizetése 800; *Kozma* Béla fotós 150 százalékra teljesít: 755 forint a fizetése, 1200 forintot jegyez; *Végh* Lajos, a hangosztály ifjúmunkása kéthavi fizetését köti le; *Horos* Zsanet, egy szőke, pirosarcú 18 éves tanuló, fizetése 387 forint, kéthavi fizetését jegyzi; *Ürögdi* Ferenc, a bérelszámolóosztály vezetője, 1200 forintos havi fizetésére 1600 forintos kötelezettséget vállalt. És így adnak valamennyien, lelkesen, szívből.

És hogy nyilatkoznak?

A kis *Horos* Zsanet azt mondja: Igen nehéz körülmények közt nőttem fel. Szüleimet évekig nem láttam, mert illegalitásban éltek. Most szabadok vagyunk, sorsom nem az egykori tanoncsors. A demokrácia pályát ad kezembe. Nem tudok elég hálás lenni.

Ürögdi Ferenc így szól: A békéért, az ötéves tervért mindent meg kell tennünk. Asztalos voltam, az ötéves terv folyamán bíztak meg magasabb feladattal. Mint a bérelszámoló-osztály vezetője piltanatonként tapasztalom, hogy dolgozótársaim hogy érzik át a kormányzat felhívását, a Békekölcsönt, mennyire hálásak. Egymást fölülmulva a jegyzésben, igyekeznek hálájukat kifejezni.

Révai Dezső vezérigazgató ezt mondja: Azért örülünk a Békekölcsönnek, mert így tudjuk életünket jobbá tenni és a termelést javítani, biztosítani. Éppen ezért én 5000 forintot jegyzek.

Mikor az ujságíró kilép az utcára, egy lelkes gyárat hagy magamögött. Egy gyárat, ahol folyik a munka, studióban, műhelyben, íróasztal mellett, ahol építik a jelent és erősítik a jövő munka, a béke alapjait.

Két Cigánybáró-előadás

Strauss János híres nagy daljátékát, a *Cigánybárót*, amelynek meséje *Jókai* elbeszélése nyomán készült, rövidesen két előadásban láthatják majd az operalátogatók. A *MÁVAG* kitűnő együttese, a munkásopera készül a daljáték bemutatására. *Nagy* József karnagy vezényletével *október 7-én* játsszák a MÁVAG dalosai Strauss operettjét. Rövidesen a MÁVAG-előadás után az operai együttes is bemutatja a Cigánybárót *Szinetár* György és *Fischer* Sándor újszerű átdolgozásában. Az előadásra a Városi Színházban kerül sor. Az együttest az operai előadáson *Lukács* Miklós karnagy vezényli.



A tervkölcsön a Szovjetunióban:

A szovjet hazafiasság fényes demonstrációja

A legutóbbi szovjet tervkölcsönt 24 óra alatt már jelentősen túljegyezték. Ez is mutatja, hogy a Szovjetunió dolgozói milyen egyhangú lelkesedéssel fogadták a kölcsön kiboesátását. A szovjet emberek népes gyüléseken hatalmas lelkesedéssel jelentették ki, hogy szívesen adják pénzüknek egy részét kölcsön formájában az államnak, hogy ezzel még jobban elősegitsék az ország hatalmának megerősödését.

Munkások, kolhozparasztok, alkalmazottak, a tudomány és a művészet dolgozói, a kölcsön készséges aláirásával bizonyitották határtalan szeretetüket és odaadásukat a szocialista haza, Lenin és Sztálin nagy pártja iránt.

Jól tudják a szovjet emberek, hogy mire fordítják a kölcsönökből befolyó összegeket. A háborúelőtti sztálini ötéves tervek évei alatt ezek az összegek fontos szerepet játszottak az ország szocialista iparosításában és a mezőgazdaság újjászervezésében, új, hatalmas ipari centrumok létesítésében, új városok, iskolák, főiskolák, tudományos, kulturális jóléti intézmények emelésében. A Honvédő Háború éveiben a szovjet hazafiak a kölcsönökkel előmozdították az ellenség feletti győzelem ügyét.

A háborúutáni években a kölcsönök a népgazdaság gyors helyreállitását és fejlesztését segitették elő. A szovjet nép tudja, hogy e kölcsönök hozzájárulnak a gazdaság, a tudomány, a kultúra új, hatalmas előreviteléhez, a dolgozók anyagi jólétének további emeléséhez.

Az ivanovói textilkombinát sztahánovistája, N. A. Jurmova, egy gyülésen felszólalt és a kölcsönnel kapcsolatban valamennyi dolgozó érzelmeit fejezte ki, amikor ezt mondta:

— Mi, szovjet emberek azt akarjuk, hogy országunk még erősebb legyen, hogy földünket új gyárak és üzemek, iskolák és klubok, lakóházak, parkok és kertek tegyék szebbé. Építjük és felépitjük a kommunizmust. Ez az oka annak, hogy szivesen kölcsönadom az államnak megtakarított pénzemet.

A dolgozók a gyüléseken elmondott felszólalásaikban egyöntetüen kihangsúlyozzák, hogy a kölcsönöknek milyen nagy jelentősége van a háborúutáni sztálini ötéves terv idő előtti teljesitésében, a szocialista ipar és az egész népgazdaság növekedésében.

A szovjet emberek elhatározták, hogy a háborúutáni ötéves tervet határidő előtt teljesitik. E cél elérésében nagy szerepet játszanak a tervkölcsönök, amelyeket a szovjet emberek lelkesedéssel jegyeznek, mert tudják, hogy ezzel a kommunizmus építését, a béke ügyét szolgálják.

Rólunk van szó!
Kis úttörők nagy fogadalma a békekölcsön-jegyzés első napján

Déli fél egy van.

A Liget egy kicsit csöpögős, nyirkos, a fák és a fagyalbokrok könnyeznek. A vurstliból csak ázott épületcsontvázak látszanak, az Állatkertből kopasz műsziklák, a Széchenyi-fürdő körül egy kis langyos, szivárgó gőz. Egyszerre, mint tavaszi esték, valami felcsattan üdén és szárnyal a puhára ázott föld, a feketére duzzadt fatörzsek fölött. Száll és nyilal át a sürün a nóta, amelynek a refrénje olyan megejtő és felvillanyozó, mint amikor hideg alagútból az ember egyszerre kibukkan a sugárzó napsütésre, a pezsgő fényre és a melegre.

Az úton, együtemű léptekkel hét gyerek megy. Hét nyirott és kefélt kis koponya, egyforma kék sapka alatt, oldalt a petőfis úttörő-jelvénnyel. Hátukon, kezükben táska a könyvekkel, irkákkal, három nyakában, a kabátgallér alól kibodorodó vörös-nyakkendő. Az út egyik öblénél, ahol két pad is áll, az első fiú felemeli a karját és harsányat vezényel:

— Állj!

Hét pár láb megtorpan, kemény kattanással, aztán:

— Örs: oszolj!

Az egyik padon is hárman ülnek, a másikon is. A hetedik előttük áll és kicsit hintázza magát a sarkain, aztán mély lélekzetet vesz. Látni, hogy duzzadt meg tízéves mellikasa levegővel:

— *Pajtások* — mondja s hozzáteszi, valamivel gyöngédebben — *gyerekek! Azt hiszem tudjátok, hogy most rólunk van szó.*

Hat fej bólint külön-külön ütemben, aszerint, ki milyen gyorsan értette meg a mondatot. Egy szeplős, szemüveges, akinek hosszú, fehér heg van a homlokán, önkéntelenül odanyúl és végigsimítja a forradást. Az álló úttörő még egy lélekzetet vesz, szinte kakaskodóra szívja magát és kivágja:

— *A békekölcsön a mi sorsunk.*

Igy. Költő nem mondhatná szebben, politikus tömörebben. A többit is így mondja, érett mondatokban, kereken és tudatosan. Arról beszél, hogy az ország, a világ nagyobbik része választúton áll. Béke legyen-e, tízórai tej és lekváros kenyér, duplatalpú típusbakancs, amiben egyaránt lehet labdát rúgni és sielni, Lódenkabát és meleg kesztyű, villanyfényes sarok otthon és fűtött szoba, vagy megint a pince, a szárazbab, a jodoformszagú kötések, halottak.

Röviden beszél és bizonyos szigorral. Értik, ez a fiú, a maga tíz esztendejével már átélt valami szörnyűt és választott. Az utolsó mondat után megáll és körülviszi arcát a hat fiún. Fülei úgy ragyognak, mint a rubin. A sebhelyes homlokú áll fel először, köszörüli a torkát, nem olyan gyakorlott szónok, mint a másik. Egy kicsit dadog és zavart. Ezt mondja:

— Ezerkilencszáznegyvennégy július másodikán az Apostol-utcai templomban voltunk. A szönyegbomba első bombája a templom hátára esett. Százízenketten voltunk ott, a kishúgom meghalt. Meg sem találtuk. Egy perc mulva nyolcvan gyerek hiányzott...

Itt lehajlik a feje, piros lesz, azt hiszem mindjárt pityereg. De nem. Nagyot nyel és megint megsimítja a heget a homlokán, de a torka reszel:

— *Most megint van egy kishúgom, megmondom otthon, őt nem adom.*

És még egyet kiált, keményen, könnyektől karcos torokkal:

— *Nem engedem Erzsikét!*

És leül.

Kicsi csend, de mély, mint egy tengerszem. Balról egy hirtelenszőke, pufók — titokban — kitöröli a szeme sarkát.

Most sorban állnak fel. Van, akit gyakorlati, van akit lírai hév hevít, ez leolvasható arcukról, mint valami színes, pontos kis árammérőről. Csudálatos feszültség van bennük, az apró öklökben iszonyú energia. Az jut eszembe, hogy *valóban róluk van szó.*

Néhány felnőtt csoportosul már köröskörül, azzal a tárgyilagos megfontolt érdeklődéssel, amely ma a gyerekek dolgát kíséri. Egy sétáló öregember, nyolcvan éves lehet, akinek arcán tisztán, mint egy rajzon ez áll: nekem is van unokám. Egy kertészember, akinek a borostái között valami puha, szürke fény támad, mintha az őszies világítás a hét gyerekarc piros tükrében megtörné egyhangú színét és minden arcra jutna belőle egy folt. Fénytörés? Nem... *A megérintett szív színe...*

Mind a hét gyerek mond valamit. Az őrsvezető, csak az lehet, valamennyire bólint és bejegyez valamit a noteszébe. Magasról, hisz egy méteres fórban lehetek magasság terén, beleolvasok s ezt látom:

— *Cservenka Karcsi vállalta szülein kívül keresztapját és a füszerest. Tóth Béla igéri, hogy édesanyja legalább ötven százalékkal többet jegyez, mint a tervkölcsönből.*

S aláhúzva a maga mondata: *Rólunk van szó...*

Egy óra van.

Csak félóráig tartott?

Az ilyesmi olyan, mint a tavaszi szél. Egyik percről a másikra támad, melegen és termékenyítő szagokkal telve átzúg a tájon és a szíven. Hét gyermek indul el, most már nem menetalakzatban, hanem szanaszét. Egyik a földalattihoz, a másik az autobuszhoz, a harmadik gyalog, eltünődve a lába elé. Az egészet, néhány szóban lejegyzem a blokkomra s aláírom a dátumot: ezerkilencszázötven szeptember huszonnyolc. S magam is aláhúzom vastag, puha ceruzával ezt az emlékeztetőt:

— *A békekölcsön első napja...*

Színházak csütörtöki műsora

Operaház: Négy balett (C. 2., 7). — **Nemzeti:** A Noszty-fiú esete Tóth Marival (7). — **Városi:** Trubadur (V. sz. III. 1., 7). — **Magyar:** Tartuffe (7). — **Madách:** Liliomfi (7). — **Belvárosi:** Moszkvai jellem (7). — **Fővárosi Operett:** Szabad szél (7). — **Vidám:** Ingyenélők (7). — **Ifjúsági:** Értünk harcoltak (7). — **Úttörő:** Becsület (fél 5). — **Fővárosi Varieté:** Májusfa (8). — **Rádió:** Fidelio (Petőfi 19.35). — **Fővárosi Nagycirkusz:** Szeptemberi vidám műsor (4, 8).

„Versenyre hívjuk az egyik szolnokmegyei gépállomást"

A korszum-sefcsenkói gépállomás vezetőjének levele

Tóth László, a gépállomások szolnokmegyei központjának vezetője levélben számolt be Jarovoj elvtársnak, a korszum—sefcsenkói gépállomás vezetőjének arról, hogyan hasznosította azokat az értékes tapasztalatokat, amelyeket, mint a Szovjetunióban járt parasztküldöttség egyik tagja, Korszum—Sefcsenkóban szerzett. A levélre a következő válasz érkezett:

Drága Tóth Elvtárs!

Megkaptam levelét, amelyért a korszum-sefcsenkói traktorállomás kollektívája nevében is hálás vagyok. Levele megjelent a Szovjet-Ukrajna című ujság 1951 január 13-i számában. Nagyon örülök annak, hogy a tőlünk átvett tapasztalatokat a gyakorlati munkában, a szocializmus építésében hasznositani tudja.

Megirom Tóth elvtársnak az alábbiakban, hogyan teljesitette traktor- és gépállomásunk kollektívája kötelezettségét a haza és szeretett vezérünk, Sztálin elvtárs iránt, akinél nincs drágább számunkra a világon. 1950-ben traktor- és gépállomásunk a traktorral végzett munkaelőirányzatát 132 százalékra teljesitette. Egy 15 lóerős traktor a tervben előirt 567 hektár helyett 736 hektárt végzett. Ellenjáró brigádunk vezetője, Sztyepan Percem, akivel Ön is beszélgetett gépállomásunkon, 1196 hektárt Szakurenko brigádvezető pedig 1036 hektárt munkált meg. Mivel a kolhozokkal úgy szól a szerződésünk, hogy a többletterméséből mi is részesedünk, együtt harcolunk a jó terméseredményekért. Szakurenko brigádjának munkája nyomán a kolhoz 37 hektáros területén hektáronként 52 mázsás gabonatermést értünk el. Gadlevszki brigádjában egy-egy 15 lóerős traktor teljesitménye 1047 hektár. Hetven hektárnyi területen hektáronként 350 mázsás átlagtermést értünk el cukorrépából. Iván Popik brigádja hektáronként átlagban 26 mázsa gabonát termelt, 15 lóerős traktoraik teljesitménye egyenként 1006 hektár volt.

A mi mechanikusaink és kolhozistáink munkája állandó harc a jobb termésért, a kolhozparasztok magasabb kulturájáért.

Tóth elvtárs! A mi traktoros brigádvezetőink, traktoristáink, agronómusaink, munkásaink és hivatalnokaink azt szeretnék, ha az Ön vezetése alatt álló szolnokmegyei gépállomások egyike versenyezne a mi gépállomásunkkal, az alábbi feltételek szerint.

A traktorok jobb kihasználása és műszaki karbantartása: 1951-ben 15 lóerős traktorral átlagban 800 hektár megmunkálása; a gépállomásaink által megmunkált földeken gabonából átlagban hektáronként 22 mázsa, cukorrépából hektáronként 250 mázsa termés elérése. Reméljük, hogy az Önök teljesitménye felülmúlja majd a miénket.

Ezek röviden a mi versenyfeltételeink, amelyek szerint versenyre hívjuk az egyik szolnokmegyei gépállomást. Meggyőződésünk, hogy az Ön Szovjetunióban szerzett tapasztalatai alapján, a Magyar Dolgozók Pártja, drága Rákosi elvtársunk vezetésével ez a szocialista munkaverseny is hozzájárul majd hazájukban a szocializmus felépitéséhez. Mi, szovjet emberek, ezután is segitségükre leszünk Önöknek. Erősödjék a szovjet és a magyar nép barátsága! Eljen hosszú évekig az egész világ népeinek bölcs, lángeszű vezére, a világ békéjéért folytatott harc szervezője és vezetője, Sztálin elvtárs!

Alekszej Jarovoj

További jó eredmények születnek a mezőgazdaság dolgozóinak kongresszusi versenyében

A kongresszusi versenyben újabb és újabb termelőcsoportok, állami gazdaságok és gépállomások teljesitik határidő előtt felajánlásaikat.

Az enyingi Béke-termelőszövetkezet rendbehozta a Kustyán-puszta és az enyingi vasútállomás közötti kisvasutat.

Elvégezték ezenkívül 10 holdas konyhakertészetük földmunkáit is.

Teljesitette kongresszusi vállalását a *jászteleki Alkotmány-termelőcsoport* is. Kijavitották istállóikat, megépitették a sertésfiaztatót. Háromszáz süldő elhelyezésére alkalmas fiaztatót is kijavitottak, saját erejükkel végezték az építést, igy 2150 forintos megtakarítást értek el. *Rövidesen befejezik a 17 kat. holdas konyhakertészet csatornáinak építését is.*

Az állami gazdaságok kongresszusi versenyében Békés megye valamennyi állami gazdasága tett felajánlást. A felsőnyomási állami gazdaság gépműhelyének dolgozói összes munkagépük kijavitását vállalták.

1536 munkaóra helyett 960 munkaóra alatt javitották ki a gépeket.

A magtári dolgozók a kongresszus napjáig vállalt *960 munkaóra helyett 700 munkaóra alatt végezték el a vetőmagtisztitást.*

Az *ágasegyházi* állami gazdaságban a Kossuth-brigád dolgozói a kongresszusi versenyben túlteljesitik az új normákat. Különösen jó eredményt értek el

a női dolgozók, akik trágyahordási normájukat 90 négyszögöl helyett 120—130 négyszögölre teljesitették.

A *sátorkői* állami gazdaságban *Kovács József* és *Sztabina* Tibor kovácsok felajánlották, hogy öcskavasból 300 darab lópatkót készitenek. A szükséges vasat az állami gazdaság területén és a közeli községekben maguk gyüjtötték és *felajánlásukat már túlteljesitették:* február 10-re 315 darab patkót készitettek.

Gépállomásaink kongresszusi felajánlásában szerepel, hogy talajmüvelési szerződéskötéssel biztositják maguknak a tavaszi munkát. A talajmüvelési szerződéskötésben a *tiszaörsi* gépállomás jár az élen. Jó felvilágositó munkájukkal elérték, hogy

143 százalékra kötötték meg a talajmüvelési szerződést.

A *ceglédi* gépállomás tavaszi tervének 116 százalékára kötötte meg a talajmüvelési szerződést.

MINDEN ÚJ SZÉPSÉG MÖGÖTT OTT VAN A PÁRT

Irta: CSÓK ISTVÁN, Kossuth-díjas festőművész

Most múlottam 86 éves. Pártonkivüli vagyok, a multban soha nem foglalkoztam politikával. És ha arról akarok beszélni, mit jelent számomra a Párt, ott kell kezdenem, ahol a Párt és a pártonkivüliek közös harca elindult: az elnyomás elleni küzdelemnél.

Nagyon szeretem a népet, éppen ezért festettem meg életét, multját. Élénken emlékszem a magyar dolgozók millióira, akik kivándoroltak Amerikába, mert uraik, a magyar mágnások, kiszipolyozták még a vérüket is, az utolsó párnát is kihúzták fejük alól a kis földdel együtt. A Párisban 1895-ben aranyéremmel jutalmazott „Báthori Erzsébet" című müvem valahol elveszett, elnyelte az öldöklő háború vihara, de élénken előttem van az ártatlan lányok szenvedésében gyönyörködő mágnásasszonyról festett kép, amely lázitani akart az elnyomás ellen. A munkások szerették ezt a képet, látni akarták — annakidején több levélben kérték ezt —, az akkori kormányzat azonban később betiltotta a kiállitást azzal, hogy „árt az erkölcsöknek". Büszke vagyok erre a képre. Azt a gondolatot, amit én akkor ösztönösen vallottam, azt, hogy az elnyomással szemben a nép oldalán áll az igazság — a Párt vezette győzelemre.

A Párttól kapta meg a nép 1945-ben az ősi jusst: a földet, a Párt vezeti a boldogulás útjára az országot. Nyolcvanéves voltam a felszabadulás napjaiban, elérzékenyültem, amikor a Szovjet Hadsereg katonái beállitottak hozzám, élelmet hoztak, s azt mondták: az új világnak szüksége van reám. Felkaroltak, támogattak, elsők között voltam, akik megkapták a Kossuth-dijat. Tavalyi kiállitásomon meglátogattak a Párt vezetői, érdeklődtek munkám felől. Rákosi Mátyás karonfogott, Révai József a másik oldalamon jött és én meséltem nekik egyik-másik képem születésének körülményeiről. Örültek munkámnak, további eredményekre biztattak. Éreztem, érzem, hogy a Párt megbecsüli a művészetet, engem is szeret.

Ha fáradt vagyok a munkától, sétálni szoktam: nézem ezt a szép várost, Budapestet. Mindenfelé épitkezések szineit látom, boldog, rendes munkásembereket, ragyogójövőjü fiatalokat. Hiszen ebben is a Pártot látja az ember, meg abban is, hogy a felépitett Margit-híd mellett a Sztálin-híd gyönyörü ive is ott feszül a Dunán. Hétnyolc éve még azt mondtam volna: csak azt érjem meg, hogy egyszer végigmenjek rajta. Mikor most átjöttem rajta, s jól megnéztem a hidat, láttam a Rákospatak környékén az új munkás-lakóházakat, amelyeknek helyén nemrég még a port kergette a szél — azt mondtam: még sok új híd, sok új lakóház felépitését akarom megérni. Ma már az utcán a lábam elé kell néznem, mert gyengül a szemem, de minden újat meglátok és tudom, hogy minden új szépség mögött ott van a Párt.

A kiállitásokat is végigjárom, tehetséges fiatalok müveit látom, amelyek az új világ győzelmeiről beszélnek. Valaki megkérdezte tőlem nemrég: milyennek látom a fiatalság jövőjét? En igy válaszoltam:

— A győzelemhez szorgalom kell és szivós akarat — de hiába volt meg ez a két tulajdonság a régi fiatalokban, mégsem érvényesültek, kicsik, elfeledettek maradtak, mert nem támogatták őket. Most olyan a fiatalság nekem, mint egy marék elvetett mag. Még nem látni, mi lesz az egyes szemekből: fü, virág, vagy sudár fa. De minden magnak eső kell, termékenyitő, tavaszi eső, és meleg napsugár, hogy kiterebélyesedjenek, megnőjjenek, viruljanak. Es ez a tápláló eső, ez az éltető nap, a segitő, felvirágoztató erő a fiatalok számára a Párt, amely biztositja a régiek életétől merőben különböző szép életet, a boldogságot.

Igy működik a III. típusú termelőcsoport

A Szabad Nép február 8-i számában Major István egyházasfalui dolgozóparaszt kérésére már ismertettük az I. és II. típusú termelőcsoport működési szabályzatát. Most ismertetjük a III. típusú csoport mű[illegible]gádok és munkacsapatok munkájáért a vezető felelős.

A tagok és a munkában részvevő családok munkáját átlagos napi teljesitményben kell mérni és munkaegy-

Újabb vállalatvezetőket büntettek meg a munkakönyvekkel való mulasztások miatt

Ismételten pénzbüntetést róttak ki azokra a vállalatvezetőkre, akik a munkakönyv-kiállítás, vagy a munkakönyvekkel kapcsolatos egyéb tennivalók elhanyagolásával akadályozzák a munkaerőhullámzás megszüntetését és így a második tervévben előttünk álló feladatok végrehajtását.

A munkaerőhullámzás az utóbbi időben jelentősen csökkent, ebben főleg az új munkakönyvek bevezetése nyujtott segítséget. Mégis a vállalatoknál végzett munkakönyv-ellenőrzés azt mutatta, hogy

a vállalatvezetők sok esetben gondatlanul, nemtörődömséggel kezelik a munkakönyvvel kapcsolatos kérdéseket. A leggyakoribb hiba az, hogy munkavállalókat munkakönyv nélkül foglalkoztatnak,

holott a minisztertanács rendelete előírja, hogy újmintájú munkakönyv nélkül nem szabad senkit sem foglalkoztatni és akinek nincs ilyen könyve, annak a munka megkezdésekor kell azt kiállítani. Gyakori hiba, hogy azokat a munkavállalókat, akik vállalatukat önkényesen elhagyták, közvetítés nélkül veszik fel.

A rendelet úgy intézkedik, hogy akinek munkakönyvében az „önkényesen távozott" bejegyzés áll, azt csak közvetítőlappal lehet felvenni.

Szabálytalanságok miatt a bánya- és energiaügyi minisztérium a Budapesti Kénsavgyár vezetőjét 500, a Vértesbakonyi Szénbányák vezetőjét, Tóth Józsefet 1100, a Richter Gyógyszer- és Vegyészeti Gyár vezetőjét, Hoffer Miksát 1100, a Tatabányai Aluminium- és Kohó Vállalat vezetőjét, Szakál Pált 1000, a Salgótarjáni Állami Villamosenergia Vállalat vezetőjét, Válóczi Ernőt 500, a Hidroxigéngyár vezetőjét, Bihari Andort 500, a Nagymányoki Szénbányák vezetőjét, Kovács Józsefet 500, a Salgótarjáni Erőmű vezetőjét, Gráser Gusztávot 500, a Pécsi Kokszművek vezetőjét, Bereczki Istvánt 300 forint pénzbüntetésre ítélte. A kohó- és gépipari minisztérium az Alumíniumgyár vezetőjére 1000, az Általános Géptervező-iroda vezetőjére 500, a Vasredőnygyár vezetőjére 500, a Világítástechnikai Vállalat vezetőjére 500 forint pénzbüntetést rótt ki. Az élelmezési minisztérium a Hűtőipari Vállalat vezetőjét, Horváth Ferencet és helyettesét, Hartmann Imrét 500—500, a Budapesti Közvágóhíd vezetőjét, Nemes Simont 800, a Józsefvárosi Húsipari Vállalat vezetőjét, Magyar Ferencet 800, a Pick Szalámigyár vezetőjét, Kovács Ferencet 800 forint pénzbüntetésre ítélte.

— AZ „UJ SZÓ", a csehszlovákiai magyar dolgozók lapja beszámol arról, hogy Csehszlovákiában egyre több magyarnyelvű könyvet olvasnak. A Magyar Könyvtár a napokban akciót indított magyar könyvek terjesztésére. Ebben az akcióban résztvesznek a magyarnyelvű népi és középiskolák, valamint a csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete és a Szovjetbarátok Szövetsége is.

A MOSZKVAI RÁDIÓ MŰSORÁBÓL

VASÁRNAP, FEBRUÁR 18.

Moszkva I:
10.40: Szimfónikus indulók.
12.15: Kiváló művészek hangversenye.
19.35: Hangverseny a Szovjetek Háza oszlopcsarnokából.
24.00: Orosz opera- és balettrészletek.

Moszkva II:
14.30: Orosz zeneszerzők dalai és hangszeres művei. Előadja: Davidova, Ljemesev és Ginzburg.
20.45: Hangverseny a Szovjetek Háza oszlopcsarnokából.

Moszkva III:
17.00: Szovjet operettrészletek.

HÉTFŐ, FEBRUÁR 19.

Moszkva I:
8.30: Szovjet operettrészletek.
14.30: Operarészletek a Nagy Színház művészeinek előadásában.
22.35: A szovjetköztársaságok kiváló művészeinek hangversenye.

Moszkva II:
15.25: Mai ukrán népdalok.
22.35: Szovjet szerzők keringői.

KEDD, FEBRUÁR 20.

Moszkva I:
20.45: Operarészletek.

Moszkva II:
18.00: Szovjet szerzők dalai.

Moszkva III:
17.40: Orosz dalok.
20.50: Tarka művészest szovjet szerzők műveiből.

SZERDA, FEBRUÁR 21.

Moszkva I:
11.15: Hangversenyközvetítés Kievből.
12.15: Orosz kamarazeneművek.
18.00: Szovjet szerzők táncszvitjei és dalai.
24.00: Sosztákovics-est.

Moszkva II:
21.00: Csajkovszkij: Anyegin. Operaközvetítés.

CSÜTÖRTÖK, FEBRUÁR 22.

Moszkva I:
11.45: Szovjet szerzők keringői.
18.30: Prokofjev: Békeőrségen. Oratórium.
19.40: 33 ÉVES A SZOVJET HADSEREG. ÜNNEPI MŰSOR.

Moszkva II:
16.45: Szovjet zeneszerzők dalai. (Alekszandriszkája.)

Moszkva III:
17.00: Szimfónikus hangverseny.

PÉNTEK, FEBRUÁR 23.

Moszkva I:
10.20: Dicsőség a Szovjet Hadseregnek. Zenés irodalmi összeállítás.
23.30: Glazunov: Vonósnégyes.

Moszkva II:
14.15: Glier: Vörös pipacs. Balett.
17.25: Csajkovszkij: Fantázia zongorára és zenekarra.
22.05: Kiváló művészek (Obuhova, Kazánceva és Kozlovszkij) népszerű hangversenye.

SZOMBAT, FEBRUÁR 24.

Moszkva I:
12.15: A moszkvai Nagy Színház művészeinek hangversenye.
18.00: Népszerű szimfó..ikus est Csajkovszkij műveiből.

Moszkva II:
17.40: Glinka: Ruszlán és Ludmilla. Operaközvetítés.

Moszkva III:
19.30: Tigrányán: Nagy lakodalom. Operelőadás.

HULLÁMHOSSZAK: Moszkva I: 1734, 1935 méteres hosszú-, 433.6 méteres közép- és 50.36 49.75, 48.94 41.27, 31.58, 30.88, 25.36, 25.21, 19.65, 19.49 méteres rövidhullámhosszon. Moszkva II: 1141 méteres hosszú-, 330.4 méteres közép- és 30.61, 40.93 méteres rövidhullámhosszon. Moszkva III: 344 méteres középhullámhosszon.

SZÍNHÁZAK MŰSORA

Operaház: Don Pasquale (E. 8., 7). — **Nemzeti:** Az élet hídja (Odry—Jászai-bérlet, 7). — **Városi:** A Trubadur (Sugár—Podmaniczky és V. Sz., V. sor. 6., 7). — **Magyar:** Hatszáz új lakás (Náday—Gyenes-bérlet, 7). — **Madách:** Nincs előadás. — **Belvárosi:** Üzenet az élőknek (7). — **Fővárosi Operett:** Aranycsillag (7). — **Vidám:** Zürzavaros éjszaka (7). — **Ifjúsági:** Sérelem (Dargó Ilona- és Fazekas-bérlet, 7). — **Úttörő:** Erős János (fél 4, fél 8). — **Állami Bábszínház:** A nyúl meg a kandúr (3, 5), Sztárparádé (fél 8). — **Fővárosi Varieté:** Jó reggelt Budapest (fél 8). — **Kamara Varieté:** Akinek nem inge . . . (7). — **Rádió:** Apja fia (Kossuth, 14.30), Akik a tengert járják (Petőfi, 19.20).

— A „FELSZABADULT KÍNA" című színes, közös szovjet-kinai produkcióban készült dokumentfilmet február 22-én mutatják be több budapesti filmszínházban. Amíg „A kinai nép győzelme" a győzedelmes felszabadító harcokat mutatja be, addig a „Felszabadult Kína"-ból a kinai dolgozók új életét, országépitő munkáját, a Kommunista Párt vezette munkások és dolgozó parasztok többszázmilliós tömegének új életét ismeri meg a közönség.

Időjárás

NEM VÁLTOZIK A HŐMÉRSÉKLET

A Meteorológiai Intézet jelenti: Budapesten pénteken este 21 órakor a hőmérséklet 5 fok. Várható időjárás ma estig: Változó felhőzet, reggel párás, helyenként ködös idő. Többfelé kisebb eső, elsősorban az ország nyugati felében. Mérsékelt szél. A hőmérséklet alig változik.

MOZIK MŰSORA

KULTÚRA HÁZASSÁG: VÖRÖS CSILLAG f5, h7, 9, **Május 1:** f5, h7, 9, **Munkás** 5, f8, **Korzó** (Újpest) f4, 6, f9.
VILÁGOS ÚT: Corvin 4, 6, 8, **Felszabadulás** f4, h6, 8, **Szabadság** 4, n7, f9, **Royal** (Kispest) 6, n9, **Brigád** (P.-sztlőrinc) f6, f8, **Tátra** (P.-erzs.) f6, h8.
TŰZ ÉS FERGETEG: SZIKRA 4, f7, 9 (prolongálva!), **Rákóczi** (Csepel) f6, h8.
A KINAI NÉP GYŐZELME: URÁNIA 4, n7, f9 (prol.), **Astoria** f6, f8.
ÖRDÖGSZAKADÉK: Dózsa f5, h7, 9, **József Attila** f4, h6, 8, **Savoy** f4, h6, 8 (prol.), **Kossuth** (P.-erzs.) h6, 8, **Bethlen** 4, n7, f9 (prol.), **Táncsics** (Csepel) 5, f8 (prol.), **Szabadság** (Újpest) n7, f9, **Tavasz** (Rákospalota) h6, 8.
A TRUBADUR: Forum 4, n7, f9, **Duna** f5, h7, 9 (prol.), **Ugocsa** 4, n7, f9.
KÖVIRÁG: Úttörő 4, 6.
GYŐZELEM MOLDVÁN: Fáklya d. u. f5-től este 11-ig folytatólag.
JÓ MUNKÁNK JUTALMA: Kiséröfilm az **Elit** filmszínházban.
SZTALIN-HID: Kiséröfilm az **Óbuda** filmszínházban.
Titkos megbizatás: Bástya 11, f2, 4, f7, 9, **Marx** f4, h6, 8, **Zugligeti** f5, f7, f9.
Tarkakockás: Kossuth 4, n7, f9, **Kossuth** (R.-sztmihály) f6, f8.
Patyomkin páncélos: Bodográf f4, f6, f8.
Erdei történet és Artyek: Világosság (Pesterzsébet) f6, f8.
Berlin eleste I—II. rész: Otthon 4, 7, **Vesta** 10, 1, 4, 7, **Petőfi** 4, 7.
Vihar Grúziában I. rész: Pátria h4, 6, 8, **Glória** 4, 6, 8, **Admiral** n5, n7, n9, **Csillag** (Cs.-hegy) 6, 8.
Vihar Grúziában II. rész: Újlaki 4, 6, 8, **Wekerle** (Kispest) f6, f8, **Stefánia** (Kispest) h6, h8, **Terv** (P.-újhely) 6, 8.
Kis Katalin házassága: Ady 4, 6, 8, **Előre** 6, 8, **Krisztina** 4, 6, 8, **Sziget** (Csepel) f6, 18.
Az orosz kérdés: Éva 4, 6, 8, **Roxy** f11, f1, f3, f5, f7, f9 **Árpád** (Soroksár) 6, 8.
Kárhozottak összeesküvése: Árpád f6, f8.
Semmelweis: Pluto 4, 6, 8, **Hazám** 4, 6, 8, **Corvin** (P.-erzs.) 6, 8.
Van hazájuk: Hunnia 4, 6, 8.
Istenek tanácsa: Studio 4, n7, f9, **Tinódi** 4, n7, f9, **Béke** 4, 6, 8.
Legény a talpán: Kultúr 4, 6, 8, **Phönix** 11, 1, 3, 5, 7, 9 prol.), **Tündér** (Újpest) 6, 8, **József Attila** (R.-palota) 6, n9.
Dalolva szép az élet: Partizán 4, n7, f9, **Otthon** (Soroksár) f6, f8, **Forum** (P.-szentlőrinc) f6, f8.
Találkozás az Elbán: Ipoly 4, 6, 8.
Vidám vásár: Kárpát (Cs.-hegy) f6, f8. (Csak vasárnapig!)
Szuhe Balor: Béke (R.-palota) f6, f8.
Ezerarcu hös: Eldorádó 4, 6, 8.
Zeng a völgy: Pestszentimre 6, 8.
Szerencse fel: Alkotás f5, f7, f9.
Kalin, a sas: Hungária (Kispest) f6, f8.
Katka: Elit f5, h7, 9.
Nagy alkalom: Világ (R.-sztmihály) 6, 8. (Csak vasárnapig!)
Dr. Kovár esete: Óbuda f5, f7, f9.
Mágnás Miska: Tátra f5, f7, f9.
Figaro házassága: Olympia f4, 6, f9.
Makacs menyecskék: Erzsébet (P.-erzs.) 6, 8.
Híradó mozi: 1. Magyar és szovjet híradó. 2. **A SZOVJETUNIÓ SZUBTROPIKUS VIDÉKEI.** 3. **LÓSZFALAK MADARAI.** 4. **KROMERIZ VÁROSA.**

A futball-labda elindult hódító útjára...

Ma ötven éve játszották az első magyar bajnoki mérkőzést

ÖTVEN ESZTENDEJE, hogy Magyarországon megvetette a lábát a legnépszerűbb sportág, a labdarúgás: 1901 február 17-én a Millenáris-sporttelepen játszották le mintegy kétezer érdeklődő előtt az első hivatalos bajnoki mérkőzést a Budapesti Torna Club és a Budapesti Sport Club csapatai. Ötletszerüen, minden rendszer nélkül már 1896 óta rendeztek labdarúgó-mérkőzéseket. Annak az ágnak a

Megbecsülik őket, kiváló sportteljesitményeiket méltányolják, s nemhogy a félvállról való kezelés, hanem kitüntetés, előléptetés jut osztályrészükül.)

A TÖMEGEK SZERETETÉT azonban már abban az időben is kivivta a labdarúgás. Az angyalföldi, városligeti és ferencvárosi talajból nőttek ki a futballjáték tehetségei, akik eleinte az üres telkeken még csak rongylab-

Mindenki ott sportoljon, ahol dolgozik

A Vörös Lobogó Sportegyesület elnökségének nyilatkozata

A Vörös Lobogónak, a textiles-dolgozók sportegyesületének vezetősége közleményt adott ki a szakszervezeti egyesületek megszervezésével kapcsolatban. Megállapítja az elnökség, hogy a jó sportmunka egyik követelménye az, hogy az egyes szakszervezeti egyesületek tagjai elsősorban azok legyenek, akik valóban a szak-

kell megszervezni a sportköröket, hogy azok üzemük sportolóit tömöritsék."

Ezért az egyesület azoknak a sportolóknak, akik nem tartoznak a szakszervezethez, módot nyujt arra, hogy másutt — üzemi, hivatali beosztásuknak megfelelően — folytassák sporttevékenységüket. Mindamellett azok a sportolók, akik régóta valamelyik tex-



Czencz János: Cigány-idill



Csók István: Boszorkány-hajnal a Gellérthegyen

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!



Szombaton folytatták az abesszin háborút. Ras Kassza is meghátrált. Az olasz csapatok már mehetnek a Kasszához.

Lebélyegzik az összes értékpapirokat. Tőzsdei körökben remélik, hogy ettől sem lesz még olcsóbb az ára.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? Elloptak egy szobrot a Városligetben.« »Ha ez így megy, legközelebb elcsenik a citadellát.«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon a Beszkár a sok reform után megkövetelheti, hogy a reformnemzedékhez számítsák?«

A nap hőse: a Vízhordó fiú, amit elloptak. Egy vágottképű fiatalember vitte el. Róla mintázzák majd meg a szoborhordó fiút.

Megállott a Várhegy csuszamlása. Egy kicsit meg is sértődött, amiért olyan sokat foglalkoztak vele. Mintha ez lett volna az idén az egyetlen lecsúszás.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? Kínában megnyitották az első feleségáruházat.« »Remélhetőleg itt részletre is adnak árut: ha a férj nem fizeti pontosan a részleteket, visszaveszik a hölgyet.«

Mindenben első a Pesti Napló

— **Gróf Károlyi Gyula a miniszterelnöknél.** Gróf *Károlyi* Gyula volt miniszterelnök szombaton délelőtt felkereste *Gömbös* Gyula miniszterelnököt s vele több, mint egy óra hosszat tanácskozott. A tanácskozás tárgya hír szerint *a telepítési javaslat* volt, amelyet február második felében akar beterjeszteni a kormány a képviselőház elé.

— **Mikes volt püspök utolsó pásztorlevele.** *Szombathelyről* jelentik: Most küldték szét gróf *Mikes* János volt szombathelyi püspök utolsó pásztorlevelét, melyet a püspök még Szombathelyről való távozása előtt készített el. A pásztorlevélben a főpásztor szeretetteljes szavakkal búcsúzik el papjaitól és híveitől, köszönetet mond támogatásukért és főpásztori intelmeket intéz hozzájuk.

— **A szombathelyi csendőrparancsnokság tervpályázatának eredménye.** Az iparügyi miniszter által hirdetett tervpályázat felülbírálása után a pályázat zsűrije szombaton hozta meg döntését, melynek értelmében az *első díjat* egyhangúlag *Hidassy* Lajos és vitéz *Hajas* István építészeknek ítélte oda.

— **Beck lengyel külügyminiszter Neurathtal és Göringgel tárgyalt Berlinben.** *Berlinből* jelentik: *Beck* lengyel külügyminiszter, aki most útban van Genfből Varsó felé, átutazóban *néhány órát töltött Berlinben* és ezt az alkalmat felhasználta, hogy *Neurath* birodalmi külügyminiszternél, majd az esti órákban *Göring* porosz miniszterelnöknél látogatást tegyen.

— **Nyilvános pártvacsora a Nep-ben.** A nemzeti egység pártja kedden este félkilenckor nyilvános pártvacsorát tart az Esterházy uccai klubhelyiségben.

— **Osztrák-csehszlovák kereskedelmi tárgyalások kezdődnek február 3-án Bécsben.** *Bécsből* jelentik: *Schuschnigg* kancellár prágai látogatása után a csehszlovák és osztrák külügyminisztérium kereskedelmi tárgyalások kezdése céljából érintkezésbe lépett egymással. A két külügyminisztérium pénteken megállapodott, hogy *február 3-án megkezdik a csehszlovák-osztrák gazdasági tárgyalásokat Bécsben.* A prágai delegációt *Friedmann* miniszter, az osztrákot *Schiller* meghatalmazott miniszter vezeti.

— **A Magyar Jogászegylet ülése.** A Magyar Jogászegylet nemzetközi jogi szakosztálya szombaton ünnepi ülés keretében *emlékezett meg* néhai elnökéről, dr. *Baumgarten* Nándorról. Dr. *Oszvald* István méltatta Baumgarten Nándor munkásságát. A megemlékezés után az elnöki tisztséget töltötték be. Egyhangú felkiáltással *Nagy* Emil volt igazságügyminisztert választották meg a Magyar Jogászegylet nemzetközi jogi szakosztályának elnökévé. Ügyvezető alelnökké választották dr. *Geőcze* Bertalant, titkárrá dr. *Szászy* Istvánt, jegyzőnek dr. *Bolzovich* Ivánt. Megválasztottak ezenkívül még tizenkét választmányi tagot. Végül dr. Bolzovich Iván tartott előadást »Az úgynevezett gazdasági szankciók, különös tekintettel a Népszövetségnek az olasz-abesszin viszállyal kapcsolatos gyakorlatára« címmel.

Szerencse áll a házhoz

Irta: Mécs László

Egy reggel rokkant vén anyóka
jött hozzám: »Tessék venni szép
cukrot-kivánó, édes-kedves,
planétát huzó gerlicét.

Ott lent lakom a faluvégen
árván. Nincs senkim. Nincs csibém,
se tyukom, mit eladni tudnék,
csak ez a két pár gerlicém.

Lyukas csizmámat megtalpalnák
az árán s lenne kenyerem,
tessék megvenni mind a négyet
s szálljon házára kegyelem.

Igaz, hogy kálvinista volnék,
de én imádom Máriát,
tessék megvenni ezt a párat,
vagy legalább ezt, a fiát.«

— »Teremtményt nem szabad imádni!«
tudóskodtam, míg édesen
néztek reám a gerlék. Ő várt
vénen, sántán és éhesen.

»Nem vehetem meg gerlicéit,
nincs hova tennem, nénikém:
van stiglicem, csizem, kanárim,
jó bő fütty-koszton élek én.

Van száz galambom, rigó-füttyös
szívem, mely ugy énekli szét
a bút, ködöt, mint egy varázsló.«
— S nem vettem meg a gerlicét.

De csizmáját megtalpaltattam
és adtam néki liszt-jegyet.
Tél volt. A jóság nagy folyóin
hó volt, vastag jégrétegek.

Hogy aznap éjjel társaságból
jöttem: kertemben a havon
egy rózsafácska kivirágzott
s a gerle ott ült egy galyon.

Planétaként egy rózsaszirmot
tévett le s rajta irva állt:
»Szerencse áll a házhoz, hogyha
Isten malasztja rádtalált!«

Nem vettem meg a gerlicét, de
míg másutt mindent tél temet,
kertemre éjjel gerle rebben
s telekacagja lelkemet.

— **100.000 kiló ingyencukrot kapnak az inséges gyermekek.** Illetékes helyről közlik, hogy *Fabinyi* pénzügyminiszter *100.000 kilogram ingyencukrot eszközölt* ki az ország egyes vidékeinek ínségesei számára. A mult év elemi csapásai miatt sokhelyütt nem tudják megszerezni a szülők a csecsemők és kisgyermekek számára a nélkülözhetetlen cukrot. A miniszter felhívására a cukrot és a csomagoláshoz szükséges papírzacskókat a gyárak ingyen bocsátják rendelkezésre. A leginkább sujtott tíz törvényhatósági területen összesen 100.000 gyermek kap egy-egy kilogram cukrot. Minden rászoruló gyermek négy hónapig kapja a csomagot. A szétosztást a Zöld Kereszt-akció és a Stefánia Egylet útján végzik.

— **A Baross Szövetség elnöksége az iparügyi miniszternél.** A Baross Szövetség elnöksége szombaton délben *Ilovszky* János vezetésével tisztelgett *Bornemisza* Béza ipari miniszternél. *Ilovszky* a kisipari bemutató árucsarnok ügyéről, a kisipari hitelellátásról, *Köpesdy* Elemér a szövetség mérnöki csoportjának, *Purébl* Győző és *Bozzay* Sándor a kézműiparosságnak, *Ducker* Ödön a középiparosságnak a kívánságait terjesztette elő. A miniszter megígérte, hogy megvizsgálja az előterjesztéseket és megteszi a szükséges intézkedéseket.

— **Meggyilkolták Nanking Mongóliába küldött megbizottját.** *Pekingből* jelentik: A nankingi kormánynak a mongol hatóságokhoz kiküldött megbizottját Sangpei közelében *meggyilkolták.* A megbizott, aki megbeszéléseket folytatott *Teh* herceggel, visszatérőben éppen úton volt Kalgánba. Kínai körökben kétségtelennek mondják, hogy *a gyilkosság politikai okokból történt.*

— **Magyar Művészet.** A dr. *Oltványi-Ártinger* Imre szerkesztésében megjelenő művészeti folyóirat január—februári kettős száma a Műcsarnokban rendezett reprezentatív olasz kiállítás kapcsán egész terjedelmében a mai olasz művészet ismertetésével foglalkozik. A legkiválóbb olasz művészesztéták *(A. Maraini, R. Papini, C. Carrá, A. Del Massa, U. Nebbia)* élvezetes és instruktív cikkein kívül *Gerevich* Tibor professzor, a modern olasz művészet legalaposabb ismerője s a mostani kiállítás kormánybiztosa és rendezője, a 19. és 20. század olasz festészetének történeti elemzését adja kitűnő tanulmányában, *Genthon* István az új olasz szobrászatot, *Kopp* Jenő pedig az egyházművészetet ismerteti. A tanulmányok nyomán több mint 60 illusztráció mutatja be képben is az olasz művészetet és díszíti a rendkívül szépen kiállított gazdag tartalmú kettős számot. Mutatványszámot szívesen küld a kiadóhivatal: VII., Erzsébet körút 7.

35

fillér a jó teniszflanell

és hasonló árakban árusítjuk
többi cikkeinket is a

FENYVES VÁSÁR
utolsó 5 napján
például:

Mintázott műselymek	méterje	—.58
Mintázott krepdesinek	méterje	1.28
Valódi hernyóselymek	méterje	1.90
Tafft-fleur, fekete és barna	méterje	1.90
Finom női ruhakelmék	méterje	1.90
Kabát és aljkelmék, 140 cm	méterje	2.50
Divatos filc női kalapok	darabja	—.98
Krepsatin női kalapok	darabja	2.60
Csinos szövet- és kötöttruhák	csak	4.80
Krepdesin női ruhák	darabja	7.80
Bájos tafft táncruhák	darabja	12.80
Flanellpongyolák	darabja	2.90
Finom gyapjúpulloverek	darabja	2.90
Flanellpizsamák, női v. férfi	darabja	2.90
Férfiingek, 2 külön gallérral	darabja	2.90
Finom puplin férfiingek	darabja	3.90
3 darab keménygallér	összesen	1.—
10 db női v. férfi zsebkendő	összesen	2.—
Meleg házicipők, 36—42-ig		1.75
Divatos női cipők, egyes párok		6.80

Nagy szenzáció!
Női matt harisnyák
Kis szépséghibával. Amíg a készlet tart..... csak 1.—

Tisztagyapjú női harisnyák	párja	—.95
Jó meleg férfi télizokni	párja	—.38
Trikókesztyű, férfi v. női	párja	—.75
Leányka flanellruhák	2 évesnek	—.75 + 20
Flanellioppe (kabátka)	2 évesnek	—.95

Ezüst-kékrókák

Családi értesítések:

Ambrus Anny
és
dr. Huszár Zoltán
házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Szigeti Lillyt
eljegyezte
Lugosi L. László
Budapest
(Minden külön értesítés helyett)

Varga Pirit
Szeged
eljegyezte
Grünfeld József
gyárigazgató, Szeged

Dr. Sándor Gyula
és Fischer Manci
e hó 23-án Cegléden házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Révai Lizi
és
Büchler Lajos
jegyesek

Koch Andor
(Szeged–Nemesgulács) és
Lőwy Sári
(Keszthely)
a mai napon házasságot kötöttek

Ifj. Melis András
eljegyezte
Pap Hildát
Pestszenterzsébet
(Minden külön értesítés helyett)

KREMSIER GIZI
és
MAYER IMRE
jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)
Budapest–Petrograd (Nagy-becskerek)

Magyar Ferenc leánya
Mária Éva
Győr és
Horváth Endre
Komárom, jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)

Lineczky Bernát
főkántor és neje leányát
Nusit eljegyezte
Schlesinger Andor
földbirtokos, Tótmegyerről

Schlanger Klári
és
Rosenberg Mátyás
jegyesek

Schwarcz Lili
Eger és
Nádor László
Dombóvár, ma tartják esküvőjüket Egerben.

Deutsch Zsuzsát
Békéscsabán, eljegyezte
Kepes Sándor
Budapestről

Markovits Antal
Biharnagybajomból eljegyezte
Deutsch Rózsikát
Hajdunánásról

Kulcsár Rózsi
és
Moskovic Endre
Eger, jegyesek

Deutsch Lipót
Hajdunánás, eljegyezte
Markovits Rózsikát
Biharnagybajomról

Feuer Helénke
(Jármi) és
Strausz Miksa
(Kállósemjén)
a mai napon házasságot kötnek

Gréger Erzsike
és
Schmutz Miklós
e hó 19-én házasságot kötöttek
Balmazújvároson

Blumenfeld Mór
és neje
szül. Pick Hermina
ma ünneplik házasságuk 50-ik évfordulóját

Weisz Manci
Kecel,
Deutsch Sándor
Bácsalmás, jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)

NÁSZUTASOK
Rómába 70%-kal olcsóbban utazhatnak, közben Velencét, Páduát, Bolognát, Firenzét is megnézhetik
Felvilágosítással szolgál Az Est utazási irodája, Erzsébet körút 18—20

— **Új egyetemi magántanár.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Major* Sándor törzsállatorvosnak a József nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetem mezőgazdasági és állatorvosi karán a »Hátasló alkata« című tárgykörből egyetemi magántanárrá történt képesítését jóváhagyólag tudomásul vette és őt e minőségében megerősítette.

— **Két gyermek rejtélyes eltűnése.** Szombaton a rendőrségen megjelent *Tass* János magántisztviselő felesége és bejelentette, hogy *két gyermeke:* a 14 éves György és a 12 éves Ferenc *eltűnt* rákospalotai lakásukról, a Pázmány ucca 32. számú házból. Elmondotta Tassné, hogy a két gyerek az utóbbi időben *titokzatos idegenekkel* szokott beszélgetni.

— **Asztalitennisz válogató verseny.** A Corvin Sport-egyesület válogató asztalitenniszversenyének harmadik napján az eredmények a következők: *Férfipáros:* Földi II., Sárosi—Bátky, Spitzer 21:14, 21:14, 19:21, 21:16. Till, Fischer I.—Földi II., Sárosi 21:14, 9:21, 21:16, 17:21, 21:13. Bellák, Kelen—Márton, Borda 21:15, 21.12, 17:21, 21:10. Láng, Lichtblau—Winkler, Grünwald 21:17, 23:21, 21:19. Bellák, Kelen—Till, Fischer II. 21:8, 21:10, 21:13. Láng, Lichtblau—Házi, Nyitrai 21:6, 21:14, 11:21, 21:15, 21:19. A döntőbe jutottak Láng—Lichtblau és Bellák—Kelen. *Vegyespáros:* Lichtblau, Wilhelmus—Till, Jaegerné 21:12, 25:23, 20:22, 21:19. Láng, Király—Bátky, Revere 21:13, 21:18, 21:11. Kelen, Mednyánszky—Grünwald, Amigo 21:9, 21:14, 21:13. Házi, Gaál—Winkler, Sas 21:17, 21:14, 21:17. Láng, Király—Földi II., Németi 17:21, 21:19, 21:12. Bellák, Ferenczy—Lichtblau, Wilhelmus 14:21, 21:18, 21:12, 21:23, 21:11. Házi, Gaál—Kelen, Mednyánszky 21:23, 21:14, 21:17, 21:15. Bellák, Ferenczy—Láng, Király 21:16, 17:21, 21:19, 19:21, 21:10. A döntőbe jutott Házi—Gaál és Bellák—Ferenczy. A döntőket ma 6 órai kezdettel az erzsébetkörúti Sportcsarnokban tartják meg.

— **Felmentéssel végződött a kutyaper.** *Sarlai* Ernőné és báró *Herzog* András *aljas indokból elkövetett rágalmazás* miatt feljelentette *Ilosvai* Lajos Károlyt és *Bölcskey* Istvánt, kik a feljelentés szerint, mint a magyar ebtenyésztők egyesületének kiküldöttei a mult évi frankfurti kutyavilágkiállításon *megrágalmozták őket.* Ilosvai és Bölcskey ugyanis egy beadványukban azt állították, hogy *Sarlainé és báró Herzog András megtagadták magyarságukat, amikor szabálytalanul, mint osztrák állampolgárok nevezték be kutyáikat Frankfurtban.* A két vádlott a büntetőjárásbíróság előtt *a valóság bizonyítást kérte,* de többszöri tárgyalás után *Szücs* járásbíró szombaton *mind a két vádlottat felmentette* azzal, hogy Sarlainé és báró Herzog *feljelentésével elkésett.* A felmentések *jogerősek.*

— **»A nagy per: az antiszemitizmus.«** A *Magyar Cobden Szövetség* folyó hó 28-án, kedden este 7 órakor a *Magyar Lloyd Társulat* dísztermében (V., Mária Valéria ucca 12.) ülést tart, amelynek tárgya: *Aradi* Zsolt és *Sós* Endre vitája *»A nagy per: az antiszemitizmus«* címen. Vendégeket szívesen látnak.

— **Nagy vevőket hív a Nemzetközi Vásár.** A Budapesti Nemzetközi Vásár irodája évek szorgalmával hatalmas címanyagot gyüjtött egybe, amely felöleli nemcsak a Nemzetközi Vásár állandó látogatóit, hanem a *nagy bevásárlóknak címanyagát is,* amelyek a legfontosabb európai piacoknak *legnagyobb jelentőségű látogatói* szoktak lenni. A bizonytalan hatású általános keretpropagandán túlmenőleg a Budapesti Nemzetközi Vásár egyéni propagandát is folytat, az egyéni propaganda célja: *a Nemzetközi Vásár kiállítói számára megfelelő vásárlóképességgel bíró kömoly beszerzők meghivása.*

— **Nagy érdeklődés a fánksütés bemutatása iránt.** A szalagos farsangi fánk sütésének bemutatását — a nagy érdeklődésre való tekintettel — az Elektromos Kiállításon, Honvéd ucca 22. szám alatt tovább is folytatják. Mégpedig a *szerdán délután ½6 órakor kezdődő* bemutató előadáson és a *hétfőn, csütörtökön, pénteken délután ½10 órakor kezdődő* főzési gyakorlatokon egyaránt bemutatják. Részvétel, ruhatár díjtalan. A kiállítás nyitva hétköznapokon délelőtt 8—2 és délután 4—7 óráig.

= **Nagyságos Asszonyom!** Még 5 napig tart az olcsó bunda, kepp és ezüstróka vásár. *Férje is örülni fog,* ha most vásárol *Rózsa* szűcsnél, IV., Petőfi Sándor u. 1.

= **A magyar ipar magasrendüségét** hirdeti és bizonyítja az Orion rádiógyár 555-ös világvevő gépe, amely a magyar márka égisze alatt Európaszerte hódítja a külföldi rádiópiacokat. Olyan országokban arat döntő sikert ez a magyar rádió, ahol a legnagyobb külföldi világcégek versenyét kell kiállania. Diadala a magyar ipar értékes győzelmeinek sorában is első helyen áll.

= **Surányi Miklós Széchenyi-regényének nagy sikere.** Széchenyi alakjával egyre többet foglalkoznak a közéletben, sőt a napi politikában is. Ennek a megújult érdeklődésnek nem kis részben alapja Surányi Miklós, a nagy magyar író hatalmas Széchenyi-regénye, a háromkötetes Egyedül vagyunk. Kritika és közönség egyforma lelkesedéssel fogadta az óriás müvet, amely terjedelemben is egyike a legnagyobb magyar regényeknek, az utolsó évtizedek termésében. *Most második kiadása jelent meg ennek a diadalmas műnek.* A könyv körül sok vita zajlott, de minden vélemény megegyezett abban, hogy a magyar irodalom olyan alkotással gazdagodott, amelynek már régóta szükségét éreztük. Ezt dokumentálja a könyv kiadói sikere is, amelynek legújabb állomása a második kiadás.

= **Hibátlan finom matt női harisnyák párja 1 pengő a Fenyves vásáron.** Ilyen olcsó most minden a Kálvintéri Fenyves Áruházban; — például női és férfi flanell hálópizsama csak 2.90 pengő, krepdesin kombiné csak 3.90 pengő, divatos férfiing csak 2.90 pengő, puplin férfiing csak 3.90 pengő, dupla kemény gallér 3 drb csak 1 pengő, 10 drb női vagy férfi zsebkendő csak 2 pengő, krepdesin nőiruha csak 7.80 pengő, praktikus kötött vagy szövetruha csak 4.80 pengő, leányka ruha 2 évesnek csak 75 fillér, flanell joppe kabátka 2 évesnek csak 95 fillér, leányka szövetruha kézzel hímzett gallérral 2 évesnek csak 3.25 pengő, fiú szövetöltöny csak 3.90 pengő.

Legmodernebb komfortú 2-3-4 szoba hallos
Olaszfasor 43—45.
úrilakás, központi fütés és melegvízzel Budán, fogaskerekűvel szemben, autobusz, villamosmegállónál olcsón Kiadó

— **Csoportkiállítás az Ernst-Múzeumban.** Öt régi ismerőssel találkozunk az *Ernst-Múzeum* ma megnyíló csoportkiállításán. Öt kiváló művésszel, akinek új kollekcióit is régi kvalitásai díszítik. Első helyen — a főhelyen — áll köztük *Csók* István, a delikát színharmóniák páratlan mestere, a finom magyar piktúra büszkesége, akinek töretlenfriss alkotókedvéről három pompás arckép tesz meggyőző tanuságot. Csatlakozik hozzá a hosszú betegségéből szerencsésen felépült *Rudnay* Gyula. Ezúttal főkép kisméretű, finom akverelljeivel lepi meg tisztelőit. Romantikus álmok halk költészete ömlik el hideg szürkékbe s komor zöldekbe hangolt tájain és sokszor drámai sűrítésű, tüzes színeket elővillanó figurálisain. *Szüle* Péter nehéz barnákba merített arcképei a kitűnő művész ismert és elismert értékeit összegezik: a gondos és biztosrajzú festői előadást, a nemes konzervativizmus kitartó hűségét és a művészi emberábrázolás pszichológiai rejtelmeiben való elmélyülést. *Herman* Lipót életörömtől duzzadó, harmatos színekben fürdő, csillogó vásznai a művész örök szerelmét: a barokk mozgalmasságát álmodják vissza a mába, különös, egyéni átírással. Legmegkapóbb azonban szatírikus »Malvin-sorozata«, a kövérség gyilkos karikatúrába duzzasztott apoteózisa. *Boldizsár* István naturalista-impresszionista természetlátása a könnyű-vidám, világos színekben pompázó, kellemes tájképek egész során keresztül megőrzi frisseségét és változatosságát. —*io.*

— **Az erdőkerülő fegyverének golyója halálra sebzett egy favágót.** *Miskolci* tudósítónk jelenti: *Tóth-Kopogó* István sajómeresei erdőkerülő szombaton délelőtt megjelent a csendőrségen és bejelentette, hogy erdei körútja alkalmával észrevette, hogy *Bárdos* Bálint 24 éves favágó tilos területen vágja a fát. Felszólította, hagyja abba a favágást, mire Bárdos *baltát emelt rá.* A baltával ráütött a fegyverére, amely elsült és *a golyó Bárdos mellébe fúródott.* A favágó a helyszínen *meghalt.* A csendőrség megindította a nyomozást és az ügy tisztázásáig Tóth-Kopogó Istvánt *őrizetbe vette.*

— **Román kormányintézkedések a »kékingesek« terrorja ellen.** *Bukarestből* jelentik: A »nemzeti keresztény párt« úgynevezett »kékinges«, félig katonai alakulatának legutóbbi kilengései és az ellenzék erről szóló interpellációi következtében ma külön ebben az ügyben minisztertanács ült össze, amely a következő közleményt tette közzé: Uj rendelkezéseket fognak kiadni, hogy az egész országban a legerélyesebben folytassák azok üldözését, akik az állam védelmére szolgáló törvényes intézkedésekbe ütköző cselekedeteket követnek el. Nagyszebenből ugyanekkor azt jelentik, hogy Fabriciusnak, a romániai németek általános tanácsa vezérének és Gust nemzeti szocialista pártelnöknek hívei között súlyos éjszakai verekedés folyt le. Három német súlyosan megsebesült.

— **Az Országút,** az alkotmányhü magyar fiatalság szemléje, a *Deák Ferenc Társaság* lapjának januári száma megjelent. Gazdag tartalmából kiemeljük a következő cikkeket: A Deák Ferenc Társaság ajándéka a határszéli falvaknak; Diktatúrás magyarok; *Szüllő* Géza: A kisebbségek alkotmánybiztositékai; dr. *Ferdinándy* László: A helyes magyar külpolitika alapelvei; *Lukács* György v. b. t. t.: A revíziós eszme térfoglalása; *Kászoni Szabó* Péter: Az Erdélyi Múzeum Egyesület és a magyar tudomány; dr. *Pongrácz* Kálmán: Reformmozgalom; dr. *Riegler* Imre: A hazai áremelkedés kettős jellege; dr. *Ujvári* Julianna: Női munkabérek a gyáriparban; Szabad szószék; *dr. V. B.:* A világgazdaság újjáépülése és a regionalizmus; dr. *Papp* Etele: Románia magyarsága a választások tükrében; *Varga* Margit: A tanyai gyermek. Könyvszemle, glosszák. Állampolitikai, szociálgazdasági, kulturális szemle. Ára 40 fillér.

— **Aranylakodalom.** *Konkoly-Thege* Sándor udvari tanácsos, volt országgyülési képviselő és felesége, kisselmeci *Toldy* Erzsébet ma ünneplik házaságkötésük ötvenedik évfordulóját kilenc élő gyermekük és huszonhárom unokájuk körében.

— **A Budapesti Orvosi Kaszinó** évtizedes hagyományai alapján január 28-án, kedden este a Royal-szálló e célra fenntartott dísztermében rendezi meg Semmelweis-emlékvacsoráját. Az est ünnepi szónoka dr. *Kiss* Ferenc egyet. ny. r. tanár, az I. számú Anatómiai Intézet igazgatója lesz.

— **Külföldi utazási irodai vezetők Budapesten.** A napokban Budapestre érkezett Mr. A. *Harrimann,* az American Express Co. európai vezérigazgatója és Mr. G. *Mars,* a Dean és Dawson londoni utazási iroda igazgatója, akik fontos tárgyalásokat folytattak *Szviezsényi* Zoltán miniszteri tanácsossal, a Gyógyhelyi Bizottság ügyvezető igazgatójával a budapesti gyógyfürdők 1936. évi külföldi propagandája tárgyában.

— **»Budapest idegenforgalmi érdekességei« címmel** *Tábori* Kornél január hónap 29-én, szerdán este 9 órakor a Lipótvárosi Polgári Kaszinó helyiségeiben (V., Berlini tér 5.) előadást tart. A bevezetőt mondja dr. Bessenyey Zénó, a kaszinó elnöke és felszólal Kelemen Auréi kormányfőtanácsos.

Megegyezés az abesszín-kérdésben!

Ausztria százezer főre emeli hadseregét Európa békéjét kovácsolják Genfben

Genf, május 24.

(A Magyarország kiküldött munkatársának telefonjelentése.) A Népszövetség tanácsának májusi ülésszakán ismét bebizonyult Genfnek az a fontossága, amelyre már ismételten rámutattunk: az tudniillik, hogy nem a nyilvános ülések érdekesek és döntő jelentőségűek, hanem *a titkos megbeszélések* a hotelszobák mélyén, az együttvillásreggelizések, az együttvacsorázgatások a szállók gondosan elzárt ebédlőiben. Ezeken az összejöveteleken és nem a Népszövetség nyilvános tanácsülésein dől el Európa sorsa. És ezek a megbeszélések, amelyek három nap óta egymást követik és úgyszólván szüntelenül folynak, sok tekintetben *nagyon tisztázták Európa helyzetét* és reményt nyujtanak *a helyzet általános kibontakozására is.*

Azon az alapon, amelyet *Hitler* beszéde és *Baldwin* válasza megteremtett, *lehetőnek tartják Franciaország és Németország között egyfelől, Anglia és Németország között másfelől a diplomáciai tárgyalásokat,* amelyeknek mindenekelőtt Németországnak a Népszövetségbe való visszatérése, egy *légi Locarno megteremtése, egy német—csehszlovák megnemtámadási egyezmény megkötése* és végső soron bizonyos fokig *a leszerelés* volna a főtémája.

Ezzel a fontos eredménnyel tér haza ma este Párizsba Laval, miután a francia politikai események szükségessé tették, hogy azonnal itthagyja Genfet. A népszövetségi palotában ma délben egészen nyiltan beszéltek *francia kormányválság lehetőségéről* és arról, hogy *Flandin* helyét *Laval* foglalja el a miniszterelnöki székben. *Laval* környezetében ezt a kombinációt *cáfolják* és hangsúlyozzák, hogy *Laval* semmi körülmények között nem akar miniszterelnök lenni, — kétségtelen azonban, hogy a mai nemzetközi politikai helyzetben *Laval* továbbra is megtartja irányító szerepét a francia külpolitikában.

A római konferencia

A Genfben folytatott politikai megbeszélések során megállapodás jött létre abban a tekintetben is, hogy *a júniusra tervezett római konferencia* az eléje tornyosuló sok akadály és a megvalósítása előtt felhalmozott sok érdekellentét miatt *szeptemberre marad* és még egyáltalán nem biztos, hogy valóban Rómában fogják-e megtartani.

A kisantanthoz tartozó hatalmak Ausztria fegyverkezési egyenjogúságát, ha elvben nem is ismerték még el, végeredményben nem támasztanak ellene kifogásokat. Ausztria egyenjogúsításának és felfegyverzésének jogi alapjait csak a júniusi konferencia fogja megteremteni és miután ez a konferencia most már őszre marad, az egyenjogúság hivatalos elismerése sem történhet meg előbb.

A Népszövetség folyosóin a kisantant köreiből elterjedt hírek szerint *Ausztria ezidőszerinti hadseregét, amely 35.000 emberből áll,* már legközelebb *100.000 főre fogja felemelni.*

Magyarország és Bulgária egyenjogusítási kérdésének tárgyalását szeptemberre halasztották és a genfi őszi közgyűlés idején a közgyűléssel egyidejűleg fogják tárgyalni.

A kisantant tanácsának tagjai különben tegnap este megegyeztek abban, hogy *június 4-én Bledben konferenciára ülnek össze. Jeftics* Belgrádból utazik oda és ezen a megbeszélésen fog eldőlni, hogy utána szükségessé válik-e a már régen tervbevett találkozó *Jeftics* és *Suvich* között. Az bizonyos, hogy a meginduló jó viszony kifejlődését Olaszország és Jugoszlávia között a jugoszláv választások eredménye nagyon is megnehezíti, mert ezek a választások tudvalevőleg nem végződnek valami kedvező eredménnyel a kormányra nézve.

...Ezek azok az eredmények, amelyeket a Népszövetség májusi ülésszakán, ha nem is nyilt üléseken, hanem magánbeszélgetések során az európai politikai helyzet tisztázása körül a Genfben összegyűlt nemzetközi politikusok ma délig elértek.

Am ia Népszövetség elé tartozó aktuális kérdéseket illeti, *a jugoszláv—magyar ellentét ügyében ma délben még bizonytalan a helyzet.*

Kész az elvi megegyezés

Genf, május 24.

Eden, Laval és *Aloisi* báró ma délelőtt tíz órakor tárgyalásra ült össze. A megbeszélés az *olasz—abesszíniai viszály* körül forgott. *Elvi megegyezés jött létre az olasz kormány elé terjesztett kiegyenlítő formula alapján.* Már csak a részletkérdések rendezése van hátra, de a megállapodást hivatalosan csak akkor terjesztik a népszövetségi tanács elé, ha ezzel is végeztek.

Mussolini hozzájárult a javaslatokhoz

Párizs, május 24.

A *párizsi nagylapok* genfi tudósítói úgy értesülnek, hogy *Mussolini csütörtökön a késő esti órákban hozzájárult azokhoz a javaslatokhoz, amelyeket Laval francia külügyminiszter és Eden lordpecsétőr dolgozott ki.* Most még Addis Abeba válaszát várják és még a mai napon kidolgozzák a genfi eljárást.

Eden főpecsétőr kompromisszumos formulájának elfogadott főpontjai a következők:

1. A népszövetségi tanács mondja ki határozatilag, hogy az 1928-iki olasz—ethiópiai szerződés értelmében *a békéltető bizottság nyomban összeül és hozzálát a vitás kérdés megoldásához.*

2. E bizottság mellett *szakértők* is működhetnek s a bizottságnak záros határidőn belül — körülbelül szeptember havéig —, kellene befejezni munkáját.

3. Ha ez időn belül a békéltetőbizottság munkája nem jár eredménnyel, *a tanács veszi kezébe az ügy érdemleges elintézését.*

Megvan a remény arra, hogy ezt a megoldást az olasz kormány is elfogadja, tekintettel arra, hogy *nagyrészt kielégíti az olasz álláspontot.*

Délutánra halasztották a tanács ülését

Genf, május 24.

A népszövetségi tanácsnak ma délelőtt fél 11 órára kitűzött ülését *délután 5 órára halasztották.* Napirendjén a danzigi kérdés és néhány más kisebbjelentőségű kérdés szerepel. Az ülésnek délutánra való elhalasztása időt és alkalmat nyujt a két legfontosabb kérdés: a *magyar-jugoszláv vita,* valamint az *olasz-ethiópiai viszály* megoldására irányuló tárgyalásokra. Mindkét kérdésben a színfalak mögött élénk tárgyalások folynak.

A szenvedő, beteg nőket reggel éhgyomorra egy kis pohár természetes Ferenc József keserűvíz 2—3 óra alatt könnyű, lágy bélkiürüléshez segíti és ezáltal igen sok esetben rendkívül jótékony hatással van a beteg szervekre.

Királyi vendégek, fény, pompa Frigyes dán trónörökös és Ingrid svéd hercegnő stockholmi esküvőjén

Stockholm, május 24.

A *storkyrkani* templomban ma délelőtt esküdött örök hűséget *Ingrid* svéd királyi hercegnő *Frigyes dán trónörökösnek.* Az esküvő alkalmából *a rokon királyi családok tagjain kívül* igen sok előkelőség érkezett a külföldről a svéd fővárosba. Az ország népe is rendkívül *nagy érdeklődést* tanusított az esemény iránt és *nemcsak Stockholm lakosai vonultak fel százezrekre menő tömegben,* hanem *az ország legtávolabbi pontjáról is tízezrével* érkeztek a vendégek, hogy *tanui legyenek a hercegnő esküvőjének,* aki országszerte *rendkívül nagy népszerűségnek örvend. Dániából különvonat érkezett.*

A *szertartás* délelőtt 11 óra 15 perckor kezdődött. Jóval előtte már *hatalmas sokaság* lepte el az útvonalat, amelyen a násznép a királyi palotából a templomba vonult.

Előkelőségek a templomban

A templomot megtöltő *előkelőségek* között ott voltak: *a svéd, a dán és a belga király, a svéd királyi család tagjai,* a különböző meghívott uralkodóházi és egyéb hercegek, a svéd királyi udvartartás tagjai, a svéd kormány tagjai, a parlament elnökei, a Szerafin-rend lovagjai, a kíséretek tagjai, a diplomáciai kar tagjai, az állam magasrangú hivatalnokai, a stockholmi városi tanács vezetői és még több más társadalmi kiválóság.

A templom bejáratánál *gárdisták állottak sorfalat,* a templom belsejében pedig a középső mesgyén kétoldalt *apródok* sorakoztak fel.

Az esketést *Eidem upszalai érsek* végezte nagy segédlettel.

A királyi vendégek a templomban külön székeken foglaltak helyet a kórusban. Mialatt a meghívott előkelőségek elhelyezkedtek, *az orgona svéd és dán egyházi zeneszámokat* játszott tompított hangon.

Bevonul a násznép

Amikor már mindenki elfoglalta helyét, *a vőlegény atyjával — a dán királlyal együtt — a templomba érkezett* és a templom oldalhajóján keresztül a szertartásmesterek és udvari kamarások kíséretében *a kórusig ment,* ahol a kórus lábánál állott fel. *Nyomban utána érkezett Ingrid hercegnő atyjának — Gusztáv Adolf svéd trónörökösnek — társaságában;* öt is díszes kíséret vezette helyére, a vőlegény oldalához. *A hercegnőt két kis hercegnő* és egy *kis gróf* követte: *Ragnhild* és *Astrid* norvég hercegnők és az ifjú *Wisborg* Gusztáv gróf.

Most a *két örömapa — Keresztély király* és *Gusztáv Adolf trónörökös* — elfoglalta helyét a kórus felső részén, mire *a menyasszony és a vőlegény az oltárhoz lépett.*

Az esküvő

Az orgonán felharsant *egy svéd zsoltár,* amelyet emelt hangon énekelt az egész gyülekezet. *Eidem érsek* erre *a svéd protestáns egyház szertartása* szerint *megáldotta a házasságot,* mire a gyülekezet orgonakísérettel egy *dán zsoltárt* énekelt el. Ugyanekkor a *parti tengerészütegek* és a kikötőben *horgonyzó hadihajók ágyúlövéssel* adták tudtul a házasság *megkötését.*

A szertartás befejeztével az ifjú házasok, továbbá *a felségek és a fenségek* kíséretükkel együtt udvari hintókon visszatértek a királyi palotába. A díszes menet előtt és mögött *lovas különítmények* haladtak.

A palotában *az ifjú pár fogadta a Stockholmba érkezett dánok hódolatát,* akik a palota belső udvarában gyülekeztek. Ezután a díszteremben *ebédet* szolgáltak fel, amelyre a királyi család vendégei is hivatalosak voltak. *Ebéd után a dán trónörökös és felesége fogadta* a jelenlevők szerencsekívánatait, majd a palota egyik erkélyéről üdvözölte a palota előtt összesereglett óriási tömeget és meghallgatta a kastély tövében elhelyezkedett svéd énekkar hangversenyét.

A templomi szertartást és a svéd énekkar hangversenyét *rádión* továbbították az ország minden részébe.

Iparostanonc-, mezőgazdasági szakiskolák
mielőtt vizsgai jutalomkönyvet rendelnek,
kérjenek ajánlatot
Az Est könyvkereskedésétől, VII., Erzsébet körút 18—20

Molnár Ferenc
pesti története – amerikai filmen
JÓ TÜNDÉR
MARGARET SULLAVAN
HERBERT MARSHALL
FRANK MORGAN
szenzációs alakitása
Ma premier! 4, 6, 8 és 10 órakor
ROYAL APOLLO

HIREK

Déli szél, zivatar



A Meteorológiai Intézet jelenti május 24-én délben 12 órakor:

A középeurópai zivatarok észak felé vonulnak, úgyhogy most Németország északi felén és a Keleti-tenger környékén van a legtöbb. Dél-Európában átmenetileg derültebbre fordult az idő, de az élénk szél még mindig tart és Szicilia környékén újabb hatalmas esősáv alakul ki, amely Közép-Európa felé nyomul előre.

Hazánkban a tegnapi nap folyamán, kivéve Szolnok, Püspökladány közötti keskeny területsávot, mindenfelé volt zivataros eső. Öt milliméteren felüli csapadékot jelentenek: Szentgotthárd 16, Pápa 6, Székesfehérvár 6, Szentes 8, Szeged 9, Bodvaszilas 17, Putnok 11, Eger 6, Szendrőlád 8, Sátoraljaújhely 7 milliméter. Az ország többi vidékein általában csak néhány milliméter esett. Igen sok helyen volt jégeső (Sopron, Szombathely, Veszprém, Esztergom, Izsák, Bodvaszilas, Putnok, Eger, Szendrőlád, Sátoraljaújhely). Az éjjeli hőmérséklet alig szállott 10 Celsius fok alá.

Budapesten május 24-én

délben a hőmérséklet 24 Celsius fok,

a tengerszintre átszámított légnyomás pedig 761 milliméter, alig változik.

Várható időjárás a következő huszonnégy órára:

Élénk szél. (Előbb délkeleti, majd déli és délnyugati.) Éjjel és holnap valószínűleg újból sok helyen zivataros eső. A hőmérséklet nem változik lényegesen.

A Meteorológiai Intézet

külön jelentése a lehullott esőmennyiségekről:

Tegnap reggel hét óra óta az észlelőállomások a következő esőmennyiségeket mérték:

Magyaróvár esőnyom, Sopron 1, Szombathely 3, Szentgotthárd 16, Bánhida 1, Hajmáskér nyom, Keszthely 3, Kaposvár nyom, Pécs 1, Baja 2, Budapest 2, Nagykőrös 2, Kecskemét 3, Szeged 9, Békéscsaba 4, Eger 6, Turkeve 3, Mezőtur 3, Tarcal 1, Nyíregyháza 1, Debrecen 1, Sátoraljaújhely 7, Mátészalka 1, Székesfehérvár 6, Pápa 1, Svábhegy 5, Farkasgyepü 2, Misina nyom, Dobogókő 1, Kékes 1, Zirc 6, Zalaegerszeg nyom, Nagykanizsa 2, Kapuvár 3, Győr nyom, Veszprém nyom, Siófok nyom, Tata 1, Hegyészi nyom, Esztergom 2, Ercsi 1, Paks 1, Mohács nyom, Kunszentmiklós 4, Kalocsa nyom, Balassagyarmat 1, Nagyszécsény 2, Salgótarján, Galgamácsa nyom, Izsák 5, Halas 4, Jászapáti 1, Szentes 8, Putnok 11, Miskolc 10, Bodvaszilas 17, Szendrőlád 8, Tiszafüred 5, Orosháza 2, Tokaj 1 milliméter.

40 éve a világot uraló eredeti angol
The Champion
kerékpárokat havi 20 P és saját készítésű kitünő **Royal Star** kerékpárokat 180 P-ért havi 16 P részletre, **kerékpáralkatrészeket** rendkívül olcsó leszállított gyári árban. **LÁNG JAKAB és FIA** kerékpárnagykereskedés, **Budapest, József körút 41.** Kérjen ingyen nagy képes árjegyzéket.

— **(Barbara Hutton Dániába megy nászútra.)** Barbara *Hutton* és új férje, *Haugwitz Reventlov* gróf az esküvő óta bujkál a nyilvánosság elől. A newyorki Pennsylvania pályaudvaron mégis sikerült felfedezni őket Kaliforniából való megérkezésük után. Elmondták, hogy egy hétig maradnak NewYorkban s aztán egy hónapra Dániába utaznak, majd visszatérnek az Egyesült Államokba. A gróf kijelentette, hogy nagyon szereti az Egyesült Államokat és elhatározták, hogy ott fognak állandóan letelepedni. Barbara *Hutton* és férje 18 hatalmas poggyásszal utazik.

— **(Hóviharok az Atlasz-hegységben.)** *Tuniszból* táviratozzák: *Francia-Marokkóban* ezidőszerint rendkívül rossz az időjárás. Az úgynevezett esős évszak alatt egyáltalán nem esett és a vetés sok helyütt elaszalódott, ezzel szemben *az Atlasz-hegységből hóviharokat* jelentenek. A sík vidéken özönvízszerű eső zuhog, amely máris *nagy károkat* okozott. Az áradat a benszülöttek házait sokfelé *rombadönti* és elragadja.

— **(Balatonfüred és az Orvoshét köszönete a Magyarország-nak.)** A *Magyarország* felelős szerkesztője a következő levelet kapta: A balatonfüredi Orvoshét rendezősége ebben az évben csaknem 350 személyt látott vendégül, akik a tudományos előadások meghallgatása után *nemcsak Balatonfüred* gyógytényezőit tanulmányozták, hanem *a többi jelentős balatonparti fürdőhely értékeit* is megismerhették a kellemesen tanulságos kirándulások alatt. Tisztában vagyunk azzal, hogy a *sajtó* előzetes támogatása hozta meg főképpen a nagyszámú jelentkezést, az Orvoshét alatt közölt laptudósítások pedig az egész ország közönségének szemében nagyon hasznos módon *a kellő megvilágításba* helyezték professzoraink munkásságát és az Orvoshétnek minden vonatkozásban való jelentőségét. A *Magyarország*-nak igaz hálával tartozunk értékes támogatásáért és maradtunk őszinte tisztelettel. *Balatonfüred igazgatósága* és az *Orvoshét rendezősége* nevében: *Gácser* József főkormányzó, dr. *Schmidt* Ferenc, egyetemi m. tanár, igazgatóföorvos.

— **(A francia négyes reneszánsza.)** *Az angol király ezüstjubileuma alkalmából rendezett udvari bálon a francia négyest is felvették a táncrendbe. Ezzel a szép régi tánc váratlanul új életre kelt. Az összes angol tánciskolák felvették tanrendjükbe a francia négyest, amely tehát rövidesen a divatos táncok közé fog tartozni Angliában s talán majd más országokban is.*

Arany tölgyei alatt

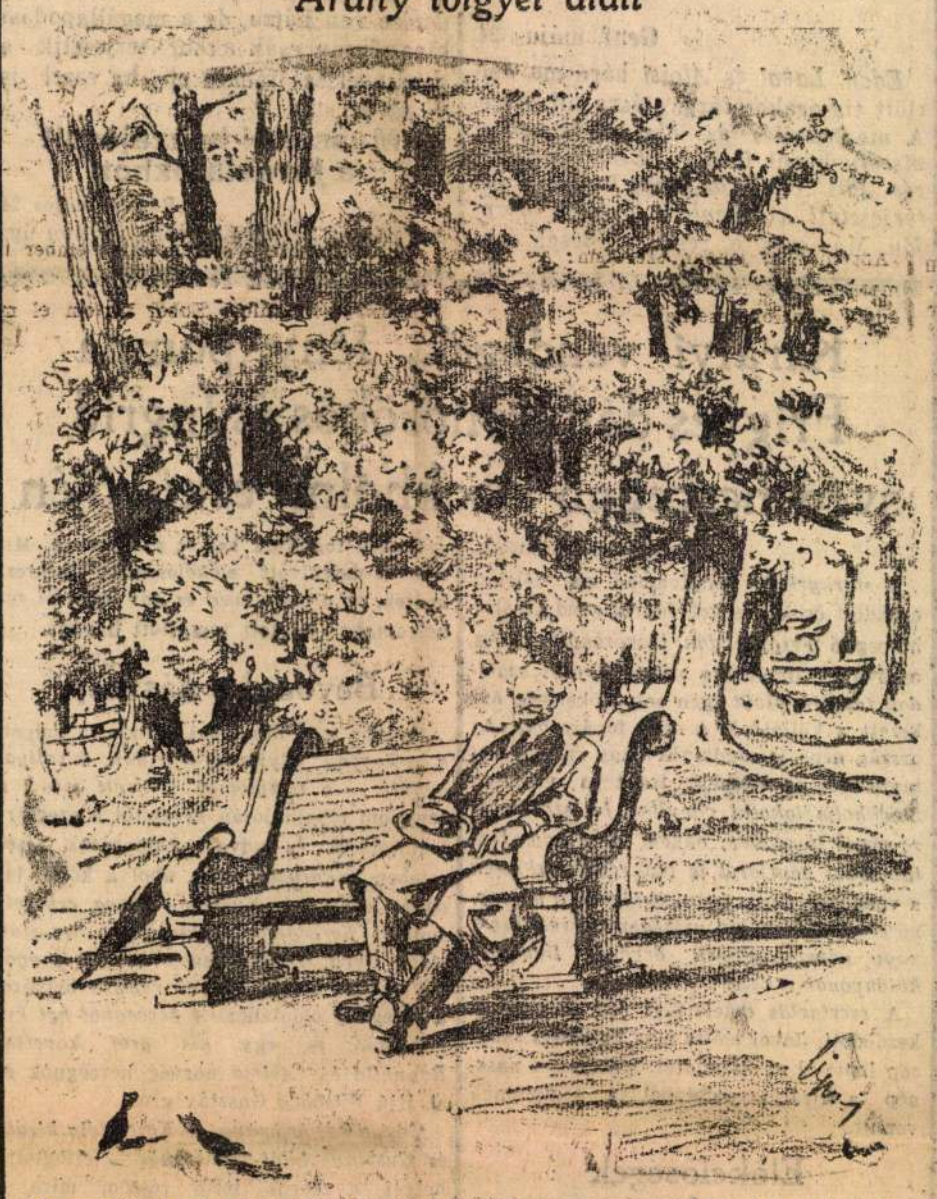

A margitszigeti történelmi lombok tövében naponta ott sütkérezik az agg Wlassics Gyula báró

— **(Az első hangostilm Sztalinról.)** Az összes diktátorok közül *Sztalin* mutatkozik legkevesebbet a nyilvánosság előtt. A film iránt pedig, úgylátszik, különös ellenszenvvel viseltetik, eddig egyetlen egyszer sem engedte meg, hogy filmfelvételt készítsenek róla. Most mégis engedményt tett, május 14-iki beszédét hangosfilmre vették és Moszkva minden mozijában játsszák. »Most először láthatja és hallhatja a közönség a moziban szeretett vezérét« — írja az Izvesztia. A filmnek természetesen óriási sikere volt s autókon, gyorsvonatokon és repülőgépeken minden orosz városba küldtek másolatokat belőle.

— **(Csók Istvánt szülőfaluja díszpolgárrá választotta.)** *Csók* Istvánt 70-ik születésnapja alkalmával szülőfaluja, a fehérmegyei *Sáregres* község díszpolgárává választotta. A díszpolgári oklevelet vasárnap adják át Székesfehérvárott.

— **(Csökkentik a francia gárdát.)** A Petit Parisien a Köztársasági Gárda *nagyarányú létszámcsökkentéséről* számol be. A francia kormány — mint a lap jelenti — a Gárda kétezer tagját a rendőrséghez helyezi át, amelynek létszáma kormánykörök véleménye szerint túlalacsony.

— **(A vadember és a tányérajkú hölgy szerelme.)** Pár évvel ezelőtt *Budapesten* is »vendégszerepelt« egy *»ajaknégyes« társulat*, amelynek sztárja Jennie *Umgvan* volt. Ő volt a legszebb *az ubangi* négerek között, de, természetesen, *ubangi értelemben*, amennyiben neki volt a legnagyobb tányér az ajkán. A társulat bejárta *Európát* és most *Csikágóban* tanyázik. A vurstliban ütötték fel sátrukat, közvetlen mellettük táborozott a »borneoi vadember« című mutatvány, amelynek főhősével már hónapok óta riasztgatják a *csikágói* anyák engedetlen gyermekeiket. A *borneoi* vadember nem is olyan vadember, szíve lángot fogott a szép *Jennie* iránt, különösen amikor megtudta, hogy annak 500 dollár *megtakarított pénze van*. Egy szép napon a két attrakció *eltűnt a csikágói vurstliból*. Az elkeseredett menedzserek most a rendőrséggel keresetik a megszökött szerelmes párt.

— **(Érsekséget állítanak fel Pozsonyban.)** *Prágából* táviratozzák: *Jantausch* püspök, nagyszombati apostoli adminisztrátor, aki néhány hetet Rómában töltött, visszatért székhelyére. Útközben Prágában kihallgatáson jelent meg *Benes* külügyminiszternél, akinek jelentést tett a modus vivendi ügyében folytatott tárgyalások eredményéről. Hír szerint a felvidéki egyházmegyék határait az ország határaival egybehangzóan állapítják meg. Teljes biztossággal feltehető továbbá, hogy a Vatikán hozzájárult egy érsekség felállításához. Nem oldották meg még azt a kérdést, hogy hol székeljen ez az érsek. A papság nagy része *Pozsonyt ajánlja érseki székhelyül*, mert ebben a városban megvan a lehetőség ahhoz, hogy az érsekséget méltóságának megfelelő épületben helyezzék el.

— **(Furfangos cigányasszony.)** *Békéscsabáról* jelentik: Békéscsabán napok óta egy furfangos trükkel dolgozó cigányasszony járja sorra azokat a békéscsabai udvarokat, ahol kutyákat tartanak. Odamegy a kutyához, hirtelen lehajol, a lábához kap és felkiált: »Megharapott a kutya!« A cigányasszony lába csakugyan vérzik, valószínűen valami régebbi szúrás vagy karmolás következményeképpen. Minthogy ebzárlat van s a kutyákat még az udvarban is kötve kell tartani, a kutya gazdája a hatósági beavatkozástól való félelmében megalkuszik a cigányasszonnyal sonkában, kolbászban, vagy szalonnában.

— **(Halász Miklós: Sokat kibír az ember...)** Érdekes és értékes munkával gyarapodott a hadifogság irodalma. *Halász* Miklós írta meg élményeit »Sokat kibír az ember« címen. A szerző, aki mint káplár került orosz hadifogságba, a fogolyélet minden útját végigjárta, meg is nősült Turkesztánban s feleséggel és gyerekkel tért haza. Élményeiről színesen, élvezetes, komoly egyszerűséggel számol be, bátran és őszintén tárgyalja a legkényesebb dolgokat is. Könyve szép és értékes emberi dokumentum.

— **(Húszezer pengő államsegélyt kapott Szekszárd.)** *Szekszárd* városa rendkívül nehéz anyagi helyzetbe jutott. *Vendel* István polgármester a belügyminisztériumban államsegély kiutalását kérte. A kormány most *húszezer pengőt* utalt ki Szekszárdnak.

— **(Finn-magyar diákcsere.)** A finn *Tanulmányutak Országos Tanácsának* kezdeményezésére a vallás- és közoktatásügyi minisztérium megbízásából a *Turáni Társaság* (Budapest, Országház XI. kapu) magyar-finn diákcsere-akciót indít *középiskolai* fiúk és leányok részére. A résztvevők 190 pengő útiköltséget tartoznak befizetni. Ebben az összegben a vízumok költsége is bennfoglaltatik. A jelentkező *elfogadó családjánál* a családtagok valamelyikének németül, franciául vagy angolul kell tudnia. *Jelentkezni június 1-ig lehet.*

— **(Egyedül érezte magát...)** Charles Lillywhite bigámiával vádoltan állt a londoni törvényszék előtt. Védekezésében előadta, hogy azért követett el bigámiát, mert nagyon egyedül érezte magát.

x **Szívbetegeknek és érelmeszesedésben** szenvedőknek reggel éngyomorra egy fél pohár természetes »*Ferenc József*« keserűvíz — a legkisebb erőlködés nélkül — igen könnyű ürülést biztosít, a gyomor és a belek működését elősegíti s az emésztés renyheségét csakhamar megszünteti.

Csók István

CSÓK ISTVÁN KALÁ
KERTBEN

KERTBEN
CSÓK ISTVÁN RAJZA



Művészet
1908. 6. 7.

erveidet a túlvilágra!

teket

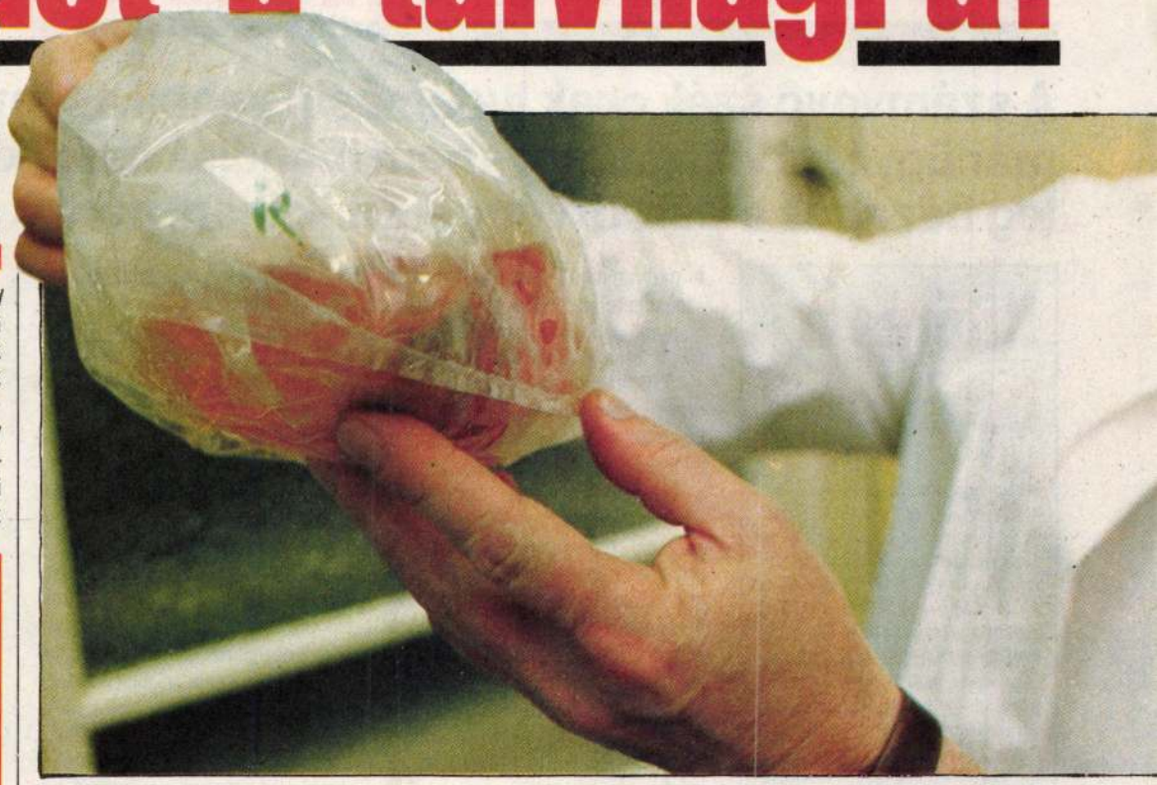

Bécs, városi kórház... *Dr. Ferdinand Mühlbacher* professzor a sebészeti klinika transzplantációs részlegének főorvosa, a felvilágosítómunka egyik élharcosa.

– Ausztriában 1982 óta törvény írja elő, hogy szervet csak elhalt személy testéből szabad kivenni – fejti ki. – Persze korábban is foglalkoztak

Bűnözők kezében

Dr. Peter Brücke professzor, a linzi tartományi kórház 1. sz. sebészeti osztályának főorvosa egyike a megszállottaknak. Etikai felvilágosító munkája nyomán az osztrák helyzet ma a legjobb a világon.

– A veseátültetés takarékoskodás a népvagyonnal – mondja. – Ugyanis 3 hónapi művesekezelés költségének felel meg egy átültetés.

Előfordult, hogy líbiaiak jelentek meg nála. Azt mondták, egy rokon hajlandó lemondani a veséjéről. Bizonyíthatatlan, hogy az illető valóban rokon-e, és milyen anyagi ellenszolgáltatásért, vagy erkölcsi nyomásra, fenyegetésre egyezett bele a beavatkozásba. Sok krimibe illő történet is fűződik a transzplantációkhoz. Brazíliában kilépett egy európai turista a szállodájából. Elkábították, elrabolták, kivették egyik veséjét, és másnap reggel szabadon engedték. Az ilyen esetben rendkívül kicsi a valószínűsége annak, hogy a transzplantáció sikerül. Az elrablók valószínűleg a beteget is becsapják.

Kairóban gyermekrablásra volt hasonló példa.

Londonban botrány tört ki amiatt, hogy a szervátültetéshez a harmadik világból hoztak donorokat, akiknek a szervét pénzért kivették.

A fenti bűnügyi vagy súlyos erkölcsi esetek miatt Ausztriában 15 éve már rokontól sem vesznek ki vesét.

B–L

A nejlonzacskóban – ne ijedjünk meg – egy jégkockával hűtött friss vese

átültetéssel, de egy Mária Terézia korabeli törvény alapján.

1979–80-ban nagy feltűnést keltő bírósági per zajlott le ama bécsi sebész ellen, aki egy közlekedési baleset áldozatának sípcsontjából csontforgácsot vett ki transzplantációs célra. Az áldozat egyik rokona indította a pert. Első fokon elítélték az orvost, másodfokon viszont felmentették.

Erre fel született meg a jelenleg érvényes szabályozás: bárki lehet donor, hacsak nem tart magánál egy nyilatkozatot a személyi igazolványában, hogy nem járul hozzá szervének kivételéhez.

A szerv kivétele nem eredményezhet profitot, pénz nem szerepelhet az ügyben. Honorárium sem fizethető senkinek.

Ez a törvény rendet teremtett a kusza helyzetben. Ahol ezt így szabályozzák, azokban az országokban megszűnt a jogbizonytalanság. Az intenzív osztályok orvosai nem félnek attól, hogy netán valami illegálisat cselekszenek, s ezért bátran jelentik a donorokat a bécsi központban.

Elméletileg konfliktust okozhat, hogy ki kapja az átültethető szervet. De a számítógép rangsorolni tudja, hogy a várakozók közül kinek felel meg leginkább a felajánlott szerv. Orvosi kritérium a vércsoport, a sejtek számos tulajdonsága, a vérben keringő ellenanyagok megléte. A várakozási idő hossza is befolyásolja a döntést.

Ezzel a betegek – és a műtétek – világos sorrendje alakul ki.

A bécsi kórházban Alsó-Ausztria, Burgenland és Bécs betegeiről van ilyen komputeres lista. Grazban, Linzben és Innsbruckban is hasonlóképpen dolgoznak.

Az *Eurotransplant*-egyezményben Ausztria, Németország, Hollandia, Belgium és Luxemburg cserél szerveket. Ez összesen 90 millió személyt érint. Közlekedési balesetből származik a donorok egyharmada, egyéb balesetekből a másik harmad, és egyéb betegségekből – például agyvérzésből – a harmadik.

*

A dolog lényege a jó elsősegély, hogy az alapvető biológiai funkciók a kórházba szállításig fennmaradjanak. A lélegzés megszűnése után háromöt perccel leáll a szívműködés. Az intenzív osztályon gépi lélegeztetéssel és gyógyszerekkel még fenntartják a látszatéletet. Általában hatórás vizsgálat után állapítható meg az agyhalál. Ha megállapítják, hogy az agy visszafordíthatatlanul károsodott, akkor lehet az illetőt donorrá nyilvánítani. Ekkor vizsgálják meg a sejtek jellemzőit, és akkor nyúlnak telefonhoz, hogy hívják a bécsi adatnyilvántartót.

Egy vese esetében még további hat órát vesz igénybe a megfelelő páciens kiválasztása.

(A máj- és szívbetegeknél kisebb a várakozási lista: ott gyorsabban választanak. Esetükben a testmagasság, a klinikai sürgősség számít sokat, hiszen aki oxigénpalackból lélegzik, súlyosabb állapotban van.)

A kiválasztás után hívják fel telefonon az állandóan készenlétben lévő pácienst, akinél már egy nátha is kizáró ok lehet a műtétre.

Míg a szívnél és májnál két-három hét a várakozási idő, a vesénél 7 hónap az átlag Ausztriában.

A kedvező eredmények annak köszönhetők, hogy százezer lakosra számítva a bécsi centrumban van a világon a legtöbb donor. Miért? A jó törvény és a kis kórházak intenzív osztályaival való jó együttműködés révén.

Mühlbacher professzor korábban szabad idejében kofferrel járta a terület kórházait, és intenzív felvilágosító munkát végzett a baleseti sebészeknél. A *filozófia lényege: ne azt nézzék, hogy a baleset áldozatának megmentése érdekében milyen sokat küzdöttek hiába, hanem azt, ha már ez nem sikerült, legalább a szerveket mentsék meg. Így transzplantáció híján halálra ítélt embereknek adhatnak új életet.*

*

A bécsi körzetben 3,6 millió lakosra most 136 vesedonor jut.

Ez 42 donor egymillió lakosra! Mivel kinek-kinek két veséje van, egy donor két emberen is segíthet.

Öt éve még 400-an voltak a várakozólistán, ma már csak 300-an. 1983-ban 50 veseátültetést végeztek, 84-ben 100-at, 90-ben 260-at.

Folytatás a 20. oldalon

Jó üzlet volt Magyarors

A számvevő szék csak tudomásul veheti a tényeket • Kértek már ügyészi vizsgálatot – nem mondják meg, ki ellen • Némileg hézagos a párttörvény • Kft.-k igen, pártok azonban nem

Kitörés a betörésből

Mosolyogni kellett azon a néhány héttel ezelőtt megjelent közleményen, miszerint a pártok anyagi elszámoltatásában nagyjából minden rendben van, s amit szóvá tett az Állami Számvevőszék, az főként a gyakorlatlanságnak tudható be. Már kevésbé mosolygott az egyszeri újságolvasó, amikor arról értesült, hogy az egyik párt vezetőségében verekedés tört ki éttermi számla kifizetése miatt, a másiknál zárat törtek, dokumentumokat és némi készpénzt vittek el a leltározás hitelessége miatt. Nem túlzottan tetszik az sem, hogy a tavaly felnyalt százezrek, milliók most is gyakorlatilag elszámolatlanul maradtak. Boldogságunkat az sem növeli, hogy az állami költségvetésből – tehát az adófizetők pénzéből – származó szervezési és kampánytámogatások hogyan s mire fordíttattak.

Ma már nincs értelme a bűnbakkeresésnek. Némi érdeklődésre tarthat viszont számot az, hogy a sok és kölcsönös vádaskodás után végül is milyen vagyonnal, anyagi lehetőségekkel rendelkeznek a pártok. Egyszerű, kézenfekvő és propagandaszempontokból sem megvetendő volt mostanáig rákérdezni az MSZP-re, az MSZMP-re, a Demiszre, a SZOT-ra: komámasszony, hol az olló? De a pluralista parlament mai pártjai is számíthatnak arra: előbb-utóbb a megvágott állampolgár kíváncsi lesz az olló hollétére.

Ha valaki szenzációs leleplezéseket vár itteni összeállításunktól – csalódni fog. A Reform nem nyomozóhatóság, s szinte mindenütt egyazon – elutasító – választ kapott: „anyagi helyzetünkről csak saját tagságunknak tartozunk beszámolni".

Így igaz. Ezért aztán nem is lehet vizsgálódásunk tárgya egyetlen párt 60 443 forintos éttermi számlája, sem az ezt követő, étteremlátogatásra vonatkozó belső tilalom. Ugyanígy illetéktelenek vagyunk annak megállapításában, hogy Szeged – a kilométerpénz-elszámolással ellentétben – nem 350 kilométerre van Budapesttől. De mint kiderült, nemcsak a sajtó „illetékességi" határai végesek...

– vp –

A pártvagyonok összesítése: összegezhetetlen. Erre a „végeredményre" jutottunk szorgos búvárkodás után. A megfejtést az 1989. évi XXXIII. törvény, valamint a módosító 1990-es LXII. törvény teszi lehetetlenné, valamint az Állami Számvevőszékre vonatkozó jogszabályok sora. Így beszélgetésünk során megbocsátó mosolyokat és diplomatikus válaszokat egyaránt kaptam a számvevő szék irodájában. Ez valaha a Népi Ellenőrzés székháza volt. Jó. Éppúgy ellenőrizhette a nép a tényleges folyamatokat, mint most a számvevő szék. (Az előbbieket kérem magánvéleménynek tekinteni! Ellenőrizze a nép, kérje számon az állam!)

• Mindenekelőtt egy meglepő jogi tény: azt, hogy mennyi egy párt vagyona, csak a cégbírósági bejegyzésből lehet megtudni. A változásokat nem...

– Így igaz! Az a furcsaság, amikor indul egy párt, akkor nyilván nulláról indul. És csak a nulláról kell számot adnia, nem a vagyonnövekményről... – jegyzi meg *Szávai Tamás* tanácsos.

• De hát akkor mit is vizsgáltak a sok vitát kavart pártpénzügyi ellenőrzés során?

– A törvényességet, semmi mást. Időnként el kell számolniuk a pártoknak azzal, hogy bevételeiket bizonylatilag fedezhetően költötték-e el. Időnként felhívásokat postázunk ennek érdekében. Vannak olyan pártok, amelyek még 1989-ről sem nyilatkoztak...

Az újságíró felakad e mondaton – ám elakad a diplomáciai érzéken, ami az osztályvezető főtanácsost, *Zsarnai Dezsőnét* jellemzi. Hosszas diskurzus után arra jutunk; amíg nem bizonyítható a pénzügyi visszaélés, ők egy lépést sem tehetnek.

– A számvevő szék nem nyomozóhatóság – mondja. – Nincs jogosítványunk arra, hogy bármire rákérdezzünk, ami ésszerűtlen vagy pazarló, vagy indokolatlan kifizetésnek tűnik. Mi ezzel nem foglalkozhatunk.

Nem az egykori „pártállami" sajtóban „nevelkedett" újságíró mondatja velem: ilyen nagy felelősséget ily kevés lehetőséggel, mint a számvevő szék, szervezet még nem kapott. Helyesebb lenne a kifejezés: „nem lett rá róva". Mint megtudtuk: jelenleg 68 párt könyvelését kellene ellenőrizniük. Szép a történetben az is, hogy még a bírósági bejegyzésekből sem lehet kideríteni: valójában hány párt van. Helyi szervezetek önálló pártként jelentkeznek, mások „elfelejtik" egyesülésüket vagy szétválásukat regisztráltatni. A tavalyi listának már a fele sem igaz.



A pinc

Értékes festmények, szobrok, porcelánkészletek, ólomkristály vázák – ezek, amik a Birodalom (az egykori MSZMP) bukása után megmaradtak. Egy részük ott hever most is az MSZMP utódjának, a Szocialista Pártnak raktárában, egy részét múzeumoknak adták át, egy részével pedig maguk sem tudnak elszámolni, hiszen a bizonylatokat, számlákat elnyelte a birodalom negyven évéből valamelyik. Hogy melyik? Ezt még az igazságosztó Han Solo és társai sem tudnák kideríteni. De azt igen, mi történt pontosan és miért akkor, amikor kitört az MSZP-botrány...

***

A szálak régebbre nyúlnak vissza. Abba az időbe, amikor csodálatos, többszobás villákban pihenhettek a Balatonnál az elvtársak, amikor fáradt lábukat értékes perzsákon nyújtóztathatták és szemüket olyan védett festményeken legeltethették, amelyek könyvjóváírással kerültek hozzájuk.

És ne feledkezzünk meg a képek mellett a szobrokról, porcelánneműkről, ólomkristályokról sem! Az elvtársak nagy súlyt fektettek arra, hogy a birodalom idején nem holmi

...ságon pártot gründolni

Titokzatos pártüzletek

A bejegyzett alapítványok, kft.-k, rt.-ék és egyebek tavaly év végi állása szerint nem minden párt szegény.

Még az SZDSZ-nek is van a Beszélő Kft.-ben, valamint a Libertyben 2 millió indulótőkéje. A fidesz a Ficóban érdekelt 1 millióval. A kereszténydemokraták Hunnipackja kiegészül a Barankovics-alapítvánnyal, s ez összesen 1,1 millió. Természetesen az MSZP a „leggazdagabb" – sok kft.-ben sok milliójuk volt az év végén.

Érdekes: MDF-es kft.-ről vagy alapítványról nem sikerült adatot szereznünk. Pedig van. Olyan tőkeerős is, amely még hetilap kiadására is vállalkozhat.

Furcsa: a párttitok miként lesz üzleti titokká?

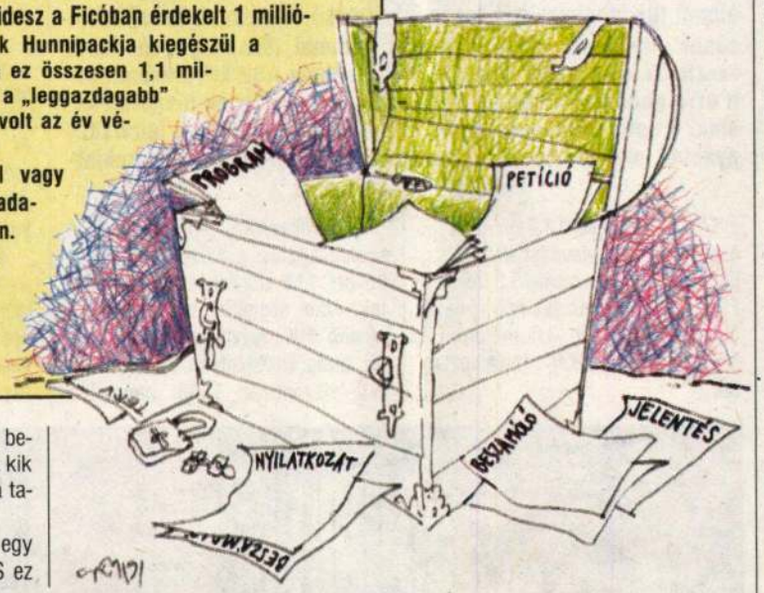

– Vicc. Nyomoznunk kell a bejegyzett pártok után: hol vannak, kik a felelős vezetők...? – mondja a tanácsos.

Nos, tanácsos lenne végre egy meg bízható listát összehozni. S ez nem a számvevő szék, hanem az Igazságügy- és Belügyminisztérium dolga lenne. Mint Szávai úr mondta: a pártok jó része egész egyszerűen nem tesz eleget a bejelentési kötelezettségének. Kérdeztünk példákat, címeket, neveket. Diplomatikus mosoly volt a válasz.

• A tapasztalatok alapján – meg kockáztatom a kérdést – jó üzlet volt pártot alapítani Magyarországon?

– Ez biztos...

Némi megfontolás után a kiegészítő mondat:

– Nem tudom, ezzel visszaéltek-e vagy sem, de a lehetősége megvolt...

Még néhány információ: értékes ingatlannal egyetlen párt sem rendelkezik jelenleg, mivel bérelt – állami tulajdonban lévő – épületekben „üzemelnek". (Tudomásunk szerint az év közepéig kell nyilatkozniuk, hogy vásárlás vagy újabb bérlet módján akarnak székházhoz, irodához jutni.)

• Jó bérlők a pártok? Fizetnek?

– Változatos... De nekünk nem feladatunk a gazdasági események rögzítése...

Kiderül: ha súlyos visszaélés nyomaira bukkannak, az ügyészségen keresztül tehetnek bíróságra indítványt. Nem tudunk róla, volt-e példa erre.

– Pedig volt. Illetve van.

• Milyen ügyben?

A válasz ismét egy mosoly...

Nehéz kifürkészni, hogy valójában mi is a Számvevőszék feladata és hatásköre. Mint Zsarnai Dezsőnétől megtudom, a pártok nincsenek kötelezve hiteles könyvszakértői vizsgálatra – kesernyés mosollyal jegyzi meg: „egy kéttagú kft. is kötelezett erre" –, s kiderül, vagyonelszámolással nem tartoznak. A baj csak az, az Országgyűlés az adófizetők 300 millióját osztotta fel az idén pártcélokra. Bizonyára az adófizetők között előfordulnak olyanok is, akik egyetlen pártnak sem tagjai.

V. P.

...e sűrű sötétjében...

szedett-vedett ócskaságokból egyenek-igyanak s lássák vendégül más országok „förendjeit". Kizárólag herendit, értékes kristálypoharakat s hozzájuk ugyanolyan vázákat, hamutálakat használtak.

Hol itt a botrány? – kérdezhetné a mit sem sejtő ember. Elvégre ezen ma már nem kéne rágódni: ami volt, elmúlt, a birodalom összedőlt.

Ez így történt. Csakhogy. Íródott egy levél. Négyoldalas, januárban, és mindjárt százegyven példányban. Amely arról szólt, hogy a Magyar Szocialista Párt (kérésükre közöljük teljes nevüket, nem akarják, hogy összekeverjék őket a jelenlegi MSZMP-vel) apparátusának néhány munkatársa az exbirodalom festményeit, porcelánjait, ólomkristályait és ékszereit eladta külhonban, a pénz egy részét pedig bonni bankfiókban helyezték el. Az MSZP cáfolta ezt a vádat. Ezek után az ember úgy gondolná – legalábbis, ha nem a Szocialista Párt tagja –, hogy az inkriminált párt nekiáll és kivizsgálja, megtalálja azokat, akik tagjai közül ezt az egészet kitalálták.



Fotó: STALTER GYÖRGY

Nos, erről szó sincs. A párt álláspontja az, hogy az információ, a hír valóban „közülük" ered, ám mindennek feltupírozásáról már nem ők tehetnek, hanem mások. És itt sejtelmes hallgatás következik. Meg az, hogy akik a bizonylatokat hamisították és az ügyet politikai bombává alakították, azokat egész más célok vezették. Nevezetesen, a párt szétbomlasztása, az elnök és a pénzügyi vezetőség lejáratása.

Mindebből a Szocialista Párt levonta a tanulságokat: ezentúl nyitottak és zártak lesznek egyszerre. Hogy ez mit jelent? A belső munkatársaknak – hiszen a hír onnan ered, ez nyilvánvaló – bővebb felvilágosítást kell ezentúl adni; a Fehér Ház utódát, a Köztársaság térit viszont jobban kell védeni. Eddig az ment be, aki akart, nos, mostantól másként lesz. A nyitott pártház tehát zárt lesz.

És a képek, szobrok, porcelánok, ólomkristályok egy része is ott van – fele a légópincében, fele a „Szellőző" helyiségben. Nem állítom, hogy ez éppen méltó hely egy Csák István-portrénak, egy Derkovits- vagy Egry-tájképnek, egy Somogyi-, netán Varga Imre-szobornak vagy herendi porcelánnak – de ez van.

Vágó Ágnes

Vállalkozni szándékozók, figyelem!
Vegyen elektromos kukoricapattogtató gépet!
Alkalmas sós-olajos kukorica készítésére.
Kis befektetés, jó kereseti lehetőség!
Ára: 49800 Ft+áfa
1039 Budapest, Hunyadi u. 6.
Tel.: 155-1093

UTAZZON VELÜNK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN
ÉS
VASÁRNAP
MÜNCHENBE!
CSAK 2500 Ft+10 DM
JELENTKEZÉS:
FLÓRIÁN 2000 KFT.
(33)11-052
KELETI PU. KERÉPESI
ÚTI PARKOLÓJÁBAN

Leromló lakóházakon

A melóslétszám csökkent – a büró marad? • Igaz, a karbantartást már úgyis a lakókra sózták • Mire volt jó az állami támogatás? • Homályban az adatok

CSÓK ISTVÁN

„...Az ingatlankezelő vállalatok összes létszáma 1989-ben mintegy 32 400 fő volt, amelyből a teljes munkaidőben foglalkoztatottak (26 900 fő) közül közvetlenül állagmegóvással, karbantartással, felújítással foglalkozók – építőipari kivitelezők – létszáma mindössze hét és fél ezer fő, a főfoglalkozásúaknak csupán 27,8%-a. Ezzel szemben a bérleményszolgáltatással kapcsolatos teendőket (házfelügyelő, takarító, fűtő stb.) mintegy 8-9 ezer fő teljes és 5-6 ezer fő részfoglalkozású dolgozó látta el. A központi irányításban foglalkoztatottak száma hét és fél ezer volt, a teljes munkaidős létszám 28%-a. A foglalkoztatottaknak ez a része nem vesz részt az állami ingatlanok állagmegóvásában, csupán a kezelő szervezetek önműködtetését és a bérlemények működtetésének (takarítás, fűtés) egy részét szolgálják.

E kedvezőtlen és tarthatatlan létszámösszetétel az elmúlt időszakban tovább romlott. Ugyanis míg az összes létszám 1988-ról 1989. évre összességében 7,1%-kal csökkent, az építőipari kivitelezők száma lényegesen nagyobb mértékben – 20,2%-kal –, a központi irányításban dolgozók száma csupán 3,5%-kal csökkent.

E túlméretezett és alacsony hatásfokkal működő szervezet az 1989.

Az Állami Számvevőszék a közelmúltban tette le dolgozatát „Az állami tulajdonban lévő tanácsi kezelésű ingatlanok hasznosításának ellenőrzési tapasztalatairól" címmel. Rendhagyó módon a részletes jelentésből idézünk, mellőzzük az ÁSZ következtetéseit arra gondolván, hogy a konklúziókat a bérlőknek illene levonniuk. S noha terjedelmi okokból csak szemlézhetünk a feltárt tényekből, szerkesztőségünkben valamennyi érdeklődő megtekintheti a teljes szöveget

évben felhasznált 13,9 milliárd Ft összegű lakóház-javítási alapból saját kivitelezésben csak 5,3 milliárd Ft-ot (38,1%) „termelt", míg a fennmaradó összegből (8,6 milliárd Ft) idegen kivitelezőket foglalkoztattak..."

„...A főváros II. Kerületi Tanács szakigazgatási szervei 1985–1988 között 116 db lakást értékesítettek, ezzel szemben az eladást bonyolító FIK nyilvántartásában 164 db lakás értékesítése szerepel. Az IKV viszont az 1988. november előtti időszakban értékesített ingatlanokról semmiféle adattal nem rendelkezik. Így pl. nincs vb-határozat, nincs elidegenítési és lakásadatlap.

A kerületi lakásügyi osztály nem kapta rendszeresen a tájékoztatást az eladásokról, számviteli szempontból nincs vezetve a befolyt vételár lakásonkénti bontásban, a részletek futamideje, a befizetések és hátralékok figyelemmel kísérése nincs megoldva.

A Debreceni IKV-nál 109 db lebontott, 48 db értékesített épületről továbbá 50 db új épületről nincs egyedi nyilvántartás. A sárospataki Költségvetési Üzemnél kezelt ingatlanok 40%-ánál nem vezetik az állóeszközök analitikus nyilvántartó lapját..."

Mankó nélkül ...

„...A fővárosban az állami támogatás aránya az országos átlagnál jobban csökkent, az 1988. évi 53%-ról 14%-ra, amely 5,3 milliárd Ft összegű forráskiesést jelentett, melyből a saját bevételek növekedése csak 2,6 milliárd Ft-ot ellensúlyozott.

Szolnok megye 12 városának adatai alapján az állami támogatás aránya a korábbi 28%-ról 1990-re 2%-ra esett vissza, miközben az elidegenítések miatt a saját forrás is csökkent. (Az állami támogatás összege 1989-ben 66 M [millió] Ft, 1990-ben 2,3 M Ft volt)..."

„...A fővárosi VI. Kerületi Tanács 1988-ban 100 M Ft-ot tartott vissza, melyből 1989-ben csak 50 M Ft-ot kapott meg a VI. kerületi IKV.

A Pécs Városi Tanács 1989-ben 46,8 M Ft állami támogatást tartott vissza fizetési nehézségei miatt, melyből 1990-ben csak 31,4 M Ft-ot adott át az ingatlankezelő vállalatnak.

A Soproni IKV támogatását 1989-ben a városi tanács pénzügyi nehézségei miatt 29 M Ft-tal csökkentette.

A komlói VGV 1990-re nem kapott állami támogatást központi forrásból, ezt részére a helyi tanács pótolta..."

„...A fővárosban a lakbérek hátraléka 50, a nem lakáscélú bérlemények hátraléka 160 M Ft, a hátralékosok zöme közület."



Fotó: SZABOLCS LÁSZLÓ

Meglepő

ugyan, de az ÁSZ vizsgálódása során egyetlen olyan momentumot sem talált, amely arra inspirálta volna, hogy büntető feljelentést tegyen. Mi több, a gazdasági rendészetet sem halmozták el munkával az IKV-k: 1988-ban kilenc névtelen bejelentés érkezett ezekkel a cégekkel kapcsolatban, nyomozást azonban nem kellett elrendelni; 1989-ben négy névtelen bejelentés érkezett, és egyetlen esetben rendeltek el nyomozást csalás büntettének alapos gyanúja miatt a XII–I. kerületi IKV ellen; 1990-ben viszont ugyan érkezett hét – szintén anonim – bejelentés, mégsem kellett nyomozati szakba tenni az ügyeket (bár a VII. kerületi IKV-nak két bejelentő is „alátett"). Lehet, hogy az IKV-k esetében csupa érzéki csalódással állunk szemben?

„...A helyszíni ellenőrzések hatékonysága rendkívül alacsony volt. A bérlőkkel szemben közvetlen szankciók nem voltak érvényesíthetők. A szabálysértési, bírósági eljárások hosszadalmasak. Felmondásra ritkán, annak végrehajtására pedig gyakorlatilag alig került sor.

Az új szabályozás mentesítette a bérbeadót a lakáson belüli karbantartási kötelezettségek alól, ezt egyoldalúan és teljes mértékben a bérlőkre hárította. Ezzel azonban gyakorlatilag az ellenőrzési tevékenység jogalapját is megszüntette.

A növekvő lakbérek mellett a fokozódó karbantartási terhek áthárítása különösen az alacsonyabb jövedelmű bérlői rétegre várhatóan a lakásállomány állagának további romlásához vezet..."

Válaszolj a hazaáruló Rajk-bandának és imperialista gazdáinak!

Jegyezz Ötéves Tervkölcsönt!

A szovjet javaslatok a sztálini békepolitika elvein alapszanak

A Novoje Vremja cikke

Azok a javaslatok, amelyeket a szovjet kormány megbízásából *Visinszkij*, a szovjet küldöttség vezetője az ENSZ közgyűlésén előterjesztett,

a nagy szocialista állam új hozzájárulását jelentik a béke és a nemzetközi biztonság megszilárdításának ügyéhez,

Ezért fogadták e javaslatokat *lelkesedéssel* a béke hívei és ezért támogatják azokat teljes mértékben a néptömegek minden országban — írja a *Novoje Vremja* az ENSZ negyedik ülésszaka megnyitásáról szóló vezércikke. E javaslatok fényében még fokozottabban megmutatkoznak az angol-amerikai tömb visszataszító céljai: *imperialista célok eszközévé tenni az ENSZ-et.*

Tulajdonképpen mit is hoztak magukkal Washington és London képviselői az Egyesült Nemzetek közgyűlésére? — teszi fel a kérdést a lap. — Az alapokmány-ellenes balkáni és koreai bizottság támogatását, Magyarország, Bulgária és Románia belső ügyeibe való beavatkozás kísérletét.

Acheson gondosan elkerüli az atomfegyver eltiltásának kérdését és „nemzetközi ellenőrzés" címén ismét az atomerő fölötti amerikai uralom megteremtésére törekszik.

Az amerikaiak azt is szeretnék, ha az Egyesült Nemzetek Szervezete *szemet hunyna a féktelen fegyverkezési versengés fölött és spanyolfalat alkotna, amely mögött a Wall Street monopolistái nyugodtan folytathatnák üzelmeiket.* A Szovjetuniónak a béke megőrzésére irányuló valamennyi javaslatát ellenségesen fogadják az imperialisták és kiszolgálóik. *A népek azonban lelkesen támogatják a Szovjetunió békepolitikáját.*

A béke ellenségei számításaikat az atombombára alapozták.

Azt remélték, hogy zsarolással megvalósíthatják eszelős világuralmi tervüket.

Ezért ellenezték oly kitartóan az atomfegyver eltiltását és ezért szítják a háborús hisztériát.

Tudvalevő — írja a továbbiakban a lap —, hogy *senkinek sincs szándéka megtámadni az Egyesült Államokat.*

A szovjet kormány tekintet nélkül arra, hogy az atombomba birtokában van, fenntartja régi álláspontját és követeli e fegyver használatának feltétlen eltiltását.

Sztálin elvtárs 1934-ben kijelentette: *„A mi külpolitikánk világos. — Az a béke megőrzésének és a kereskedelmi kapcsolatok fejlesztésének politikája az összes országokkal. A Szovjetuniónak eszeágában sincs, hogy akárkit is fenyegessen, még kevésbé, hogy akárkire is rátámadjon. Mi a béke mellett vagyunk és a békéért harcolunk. De nem félünk a fenyegetésektől és készek vagyunk rá, hogy a háborús uszítók csapására csapással feleljünk."*

1939 márciusában Sztálin elvtárs ismét kiemelte: *„Mi valamennyi országgal a békét és a tárgyilagos kapcsolatok megerősítését akarjuk. Ezen az állásponton vagyunk és maradunk, ha ezek az országok ugyanilyen magatartást fognak tanusítani a Szovjetunió iránt és ha nem fogják megkísérelni országunk érdekeinek megsértését".*

A Szovjetunió ezekhez az elvekhez tartja magát. Ezeken az elveken alapulnak azok a javaslatok is, amelyeket most a szovjet küldöttség az ENSZ elé terjesztett.

E javaslatok kifejezik az egész békeszerető emberiség érdekeit.

A közgyűlés negyedik ülésszaka — *jóllehet a háborús uszítók minden erejükkel mérgezni igyekszenek a nemzetközi légkört* — olyan körülmények között nyílt meg, amikor a békemozgalom nemzetközi jelleget öltött.

Az október 2-i hatalmas béketüntetés félelmetes figyelmeztetés lesz azok számára, akik újra véres háborúba akarják sodorni a népeket.

A háborús gyújtogatókkal szembeszálló százmilliók elvárják, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete *teljesítse a béke és a nemzetközi biztonság megőrzésének magasztos feladatát.*

AZ ENSZ POLITIKAI BIZOTTSÁGA napirendre tűzte a szovjet békejavaslatokat

Az ENSZ politikai bizottsága megkezdte munkáját. Hosszú napirendi vita után — amelyben az imperialista klikk tagjai a hatalmas jelentőségű szovjet békejavaslatokat a tárgyalás végére akarták odázni — a következő napirendet állapították meg: a bizottság a görög, valamint a volt olasz gyarmatok kérdését követően, harmadik napirendi pontként fogja tárgyalni a *Visinszkij* elvtárs által benyujtott szovjet javaslatokat.

Csaknem 240.000 Kuomintang-katonát tett harcképtelenné a Néphadsereg augusztusban

Szinkiang tartomány kormánya csatlakozik a Szabad Kínához

Tao-Csi-Juh, a Kuomintang északnyugati katonai és politikai főhadiszállásának helyettes parancsnoka szeptember 25-én bejelentette, hogy

Szinkiang tartomány kormánya megszakította kapcsolatait a Kuomintang kormánnyal és csatlakozik a Kínai Népi Politikai Tanácskozó Testülethez.

Kijelentette, hogy *elfogadják Mao-Ce-Tung elvtárs békefeltételeit.*

Szinkiang, Kína egyik legnagyobb tartománya, határos a Szovjetunióval, Indiával és Afganisztánnal.

A kínai Néphadsereg főhadiszállásának hadijelentése megállapítja, hogy

a Néphadsereg augusztusban csaknem 240 ezer Kuomintang katonát tett harcképtelenné és 106 nagyobb vidéki várost szabadított fel Északnyugat-, Közép- és Kelet-Kínában.

A Néphadsereg összesen 29 Kuomintang hadosztályt semmisített meg, ezek közül *22.500 Kuomintang-katona elesett, illetve megsebesült, 96.400-at foglyul ejtettek, 33.500 átment a Néphadsereghez, 80.000 Kuomintang-katona pedig fellázadt.* Négy magasrangú Kuomintang-tiszt is a Néphadsereghez pártolt. *Egy vezérkari főnök, egy helyettes dandártábornok és két hadosztályparancsnok.* 27 magasrangú Kuomintang-tiszt — köztük két altábornagy és 13 vezérőrnagy — foglyul esett.

Az elmult hónapban

a Néphadsereg alakulatai 1100 tüzérségi ágyút, 6456 gépágyút, 114.036 puskát és pisztolyt, 43.000 kézigránátot, 191 tarackot, 67 rádiókészüléket és egyéb hadianyagot zsákmányoltak.

Négy Kuomintang-hadihajót harcképtelenné tettek. *A Csangcsih nevü Kuomintang-romboló legénysége Sanghái közelében átpártolt a Néphadsereg tengerészetéhez.*

Anglia a csőd szélére jutott

— ismeri be Churchill

Amerika a jelenlegi helyzetben úgylátszik ismét „előnyben" részesíti Churchillt és a konzervatív pártot szeretné kormányon látni Angliában. Erre és a közelgő választásokra való tekintettel Churchill tehát most maga is rug egyet a csődbekerült „munkáspárti kormányon", amely *lényegében az ő politikai „elképzeléseit" valósította meg.*

A fontleértékelés parlamenti vitája során egy *Smith* nevű képviselő azt javasolta: *mondja ki a parlament, hogy külföldről jövő kényszer erőltette a kormányra a font leértékelését.* Churchill kapva-kapott az alkalmon és *gyorsan előhozakodott a Konzervatív Párt „bizalmatlansági indítványával".* Képmutató méltatlankodással elmondotta, hogy

az állami kiadások négy év alatt meghaladták a 16 milliárd fontot. Anglia felélte egész nemzeti vagyonát, tartalékait, nemzeti jövedelmének 40 százalékát, valamennyi külföldi tőkeberuházását, aranykészleteit, az USA-tól kapott 1750 millió font kölcsönt, valamint a Kanadától és Ausztráliától kapott 300 millió fontot.

„Mindezek elpocsékolása után nemzeti és nemzetközi csőd szélére jutottunk" — vonta le a végkövetkeztetést, mitsem törődve azzal, hogy ő maga nem csekély mértékben felelős Anglia jelenlegi súlyos helyzetéért.

Galacher elvtárs kommunista képviselő felszólalásában világosan leleplezte a kormány politikáját. Rámutatott, hogy a „munkás-párti" kormány ahelyett, hogy véget vetne a kizsákmányolásnak,

módot ad az amerikai tőkéseknek is, hogy az Óceánon átjöjjenek és az angol munkásokat is kizsákmányolják.

Anglia csak akkor kerülhet ki az amerikai tőkések karmaiból, ha más beszerzési forrást keres. „A Szovjetuniótól, a népi demokráciáktól, a felszabadított Kínától dollár nélkül vásárolhatunk" — mondotta. Végül megállapította, hogy az angol munkásosztály nem hagyja magát a pusztuláshoz vezető útra kényszeríteni és *nem türi, hogy az amerikai háborús gépezet részévé tegyék.*

Hóhérokkal nincs barátság

A Szovjetunió 1945-ben a sztálini békepolitika, a kis népek függetlensége megvédésének szellemében és a fasizmus ellen hősiesen harcoló jugoszláv nép iránt táplált mély, őszinte barátság érzésétől vezetve barátsági, kölcsönös segélynyujtási és háború utáni együttműködési szerződést kötött Jugoszláviával. A Szovjet Hadsereg önfeláldozó harcai árán felszabadított, a szovjet emberek ezreinek vérével áztatott országban, a Szovjetunió önzetlen, testvéri támogatásával indult meg az élet. A Szovjetunió nem kímélte a segítséget. Felbecsülhetetlen értékü politikai, erkölcsi támogatása mellett, amely Jugoszlávia szabadságának és függetlenségének záloga volt, a gazdasági, technikai segítség számtalan megnyilvánulásával halmozta el Jugoszláviát, ugyanúgy, mint a többi felszabadult keleteurópai országot. Titóék, a maguk módján — banditák módjára — hálálták meg mindezt. Árulással, becstelen rágalmazással, provokációk sorozatával feleltek a szovjet nép barátságára.

Az imperialisták táborába átszökött, a háborús uszítók rohamcsapatává előlépett jugoszláv trockisták több mint egy esztendeje nyiltan élére állottak mindenfajta szovjetellenes mesterkedés szervezésének és elvetelmült végrehajtásának. Sajtójukban, különböző megnyilatkozásaikban a leghírhedtebb háborús uszítókat megszégyenítő hazugságáradattal próbálták beszennyezni a Szovjetuniót. Országukat eladták az imperialistáknak és a háborúra spekuláló amerikai monopólkapitalisták szovjetellenes, békeellenes készülődéseinek támaszpontjává züllesztették. Rankovics Gestapoja letartóztatott, börtönbevetett és embertelenül megkínzott szovjet állampolgárokat. Igy értelmezték a Tito-fasiszták a „barátságot". A világ színe előtt, az emberi mivoltukból kivetkőzött gonosztevőket jellemző cinikus szemérmetlenséggel tiporták sárba a Szovjetunióval kötött szerződést.

Most magyarországi cinkosaik, a Rajk-banda leleplezése során kiderült, hogy az egy esztendeje folyó féktelen szovjetellenes uszítás csak „legális" folytatása annak a gyalázatos orvtámadásnak, amelyet a Tito-klikk születése pillanatától szervez a külföldi imperialisták útmutatásai alapján. Kiderült, hogy „a jugoszláv kormány már hosszú idő óta mélyen ellenséges aknamunkát folytat a Szovjetunió ellen, s ezt képmutatóan a Szovjetunióval való „barátságról" szóló hazug kijelentésekkel álcázta".

Titóék magyarországi ügynökeinek felelősségrevonásakor kiderült például, hogy röviddel a barátsági szerződés megkötése előtt a jugoszláv trockisták amerikai gazdáik parancsára az Allan Dulles által megszervezett Szőnyi-féle kém és szabotáló csoportot csempészték át a magyar határon a Hitler fasiszták ellen harcoló szovjet hadsereg hátába. Budapesti katonai missziójuk, majd követségük kezdettől fogva az angol és amerikai imperialistákkal való szoros együttműködésben kémtevékenységet folytatott a Szovjetunió ellen. Ugyanezt tették valamennyi népi demokráciában és a diplomáciai tevékenység ürügyén legelvetemültebb kémeiket, a Mrázovics-féle bérgyilkosokat küldték a Szovjetunióba. A két magyarországi főügynök, Rajk meg Pálffy vallomása során elárulta, hogy Titóék a szovjetellenes árulásnak valóságos stratégiáját, részletekre kiterjedő tervét dolgozták ki, amelynek bevallott célja az lett volna, hogy hazugsággal, rágalommal, a legaljasabb provokációkkal próbálják meg szembeállítani elsősorban saját népüket, majd beépített ügynökeik révén a népi demokráciákat a felszabadító Szovjetunióval.

Az álarc lehullott, a bűnös orgyilkos terv megsemmisült. A Szovjetunió barátsága a jugoszláv népnek szólt, nem szabadsága hóhérainak, függetlensége júdásainak. A két nép közötti őszinte és elszakíthatatlan barátság, a leleplezett gonosztevőkkel szemben táplált közös olthatatlan gyűlölet vezeti a Szovjetunió kormányát akkor, amidőn szemébevágja a jugoszláv trockista árulóknak, hogy „mától kezdve felmentve érzi magát a szerződésből folyó kötelezettségek alól".

Tito és Rankovics kapcsolatai a Gestapóval

Popivoda elvtárs jugoszláv vezérőrnagy cikke a Scanteiában

„A Tito- és Rankovics-banda áruló tevékenysége a jugoszláv nemzeti felszabadító harc idején" címmel a *Scanteia* Pero *Popivoda* elvtárs jugoszláv vezérőrnagy cikkét közli. Popivoda elvtárs tényekkel támasztja alá azt a már napvilágra került gazságot, hogy a Tito-banda már a partizánharcok idején is paktált az ellenséggel.

Leleplezi Tito és Rankovics rejtélyes megmenekülésének körülményeit a német gyűrűből. *Szuteszka* község mellett keritették be őket. *Több mint tízezer szabadságharcos áldozta fel életét — Tito azonban megmenekült.* Egy másik alkalommal, amikor a németek Tito elfogatására csapatokat küldtek ki, Tito meg akarta adni magát.

Az árulást csak Zsujkovics és Arszo Jovanovics elvtársak fegyveres közbelépése akadályozta meg.

Rankovicsot a *Gestapo* 1941-ben letartóztatta. Ebben az időben a fasiszta Nedics nemcsak a kommunistákat, hanem még a szimpatizánsokat is felakasztatta.

Rankovicsot a Gestapo szabadonbocsátotta.

Titonak és bandájának kapcsolatai voltak a Gestapoval és a fasiszta olasz titkosrendőrséggel, az OVRA-val. E kapcsolatoknak volt a következménye, hogy a németek egymás után a *szabadságharcosok három vezérkari főnökségét számolhatták fel.* A Gestaponak nem egy ügynökét csempészték be a szabadságharcosok közé, közülök néhányat zászlóaljparancsnokká neveztek ki.

A JuKP sok vezetője a háború alatt rejtélyes módon pusztult el. Lola *Ribar* elvtárs például Jugoszláviát repülőgépen el akarta hagyni. Az utazásról csak Tito, Kardelj, Gyilasz, Rankovics és az angol katonai misszió tagjai tudtak. Amikor a repülőgép felszállt, egy *usztasa repülőgép jelent meg és elpusztította Ribar elvtárs gépét.* Még rejtélyesebb Ivan *Milutinovics* elvtársnak, a *Politikai Bizottság* akkori tagjának halála. A Tito—Rankovics-banda állítása szerint megfulladt.

E bandán kívül azonban még máig sem tudja senki, hol és mikor.

A jugoszláv kommunisták és valamennyi jugoszláv hazafi jól tudja, hogy e bűnös fasiszta bandát le kell leplezni és meg kell büntetni — fejezi be cikkét Popivoda elvtárs.

A monarchofasiszták újabb gyalázatos gyilkossága

A Szabad Görög Távirati Iroda jelenti, hogy a demokratikus hadsereg egységei

az Olimposz környékén támadást intéztek a monarchofasiszta csapatok ellen és súlyos veszteséget okoztak

az ellenségnek.

A Távirati Iroda a monarchofasisztáknak újabb aljas gaztettéről ad hírt. E véreskezű hóhérok Athénben

kivégeztették Sztergiosz Anasztasziádisz elvtársat, a Görög Kommunista Párt Politikai Bizottságának tagját.

Anasztasziádisz elvtárs az elmult években Athénben dolgozott és irányította a görög nép földalatti mozgalmát a monarchofasiszta uralom ellen. A monarchofasiszták a görög munkásmozgalomnak ezt a régi harcosát, aki 1931 óta tagja a Párt Központi Bizottságának, majd később a Politikai Bizottságnak, néhány hónappal ezelőtt letartóztatták. A börtönben a legkegyetlenebb kínzásoknak vetették alá, majd „bíróság" elé állították.

Anasztasziádisz elvtárs a bíróság előtt is keményen szembeszállt a hóhérokkal, példaadó kommunista hősiességgel viselte el a legkegyetlenebb kínzásokat is.

A világ közvéleménye mélységes felháborodással fogadja Anasztasziádisz elvtárs meggyilkolásának hírét, a monarchofasiszták büntett-sorozatának ez újabb gyalázatos állomását.

Megjelent a

PÁRTMUNKÁS

legújabb 19. (szeptember 29-i) száma.

Tartalomból:

REVAI JÓZSEF:
Az ítélet után.
PIROS LÁSZLÓ:
Munkásosztályunk a termelékenység fokozásával válaszol a Rajk-bandának.
SZITA JÁNOS:
Előre az ötéves tervkölcsönért!
A Szervező Bizottság határozata.
A Veszprém megyei Pártbizottság üzemi munkájáról.
Sztálin elvtárs könyvéről. — A Szovjetunió agrárpolitikájáról.
GONDOS ERNŐ:
Október 2. A béke erőinek seregszemléje az egész világon.

A Pártmunkás e száma olyan fontos útmutató cikkeket tartalmaz a legidőszerűbb politikai kérdésekről és feladatokról, hogy olvasása, tanulmányozása nélkülözhetetlen pártfunkcionáriusaink, pártmunkások és minden párttag számára.

Egyes szám ára **60 fillér.** Előfizetési díj: 1 hónapra **1 forint,** negyedévre **3 forint.**

Kiadóhivatal:
Budapest IV., Deák Ferenc-utca 15.
Csekkszámlaszám: **28.449.**

A MAGYAR SZELLEMI ÉLET KIVÁLÓSÁGAI A TERVKÖLCSÖNRŐL

Öt-tizezer forintos összegek a művészek és tudósok kölcsönjegyzései között

A magyar kulturális élet vezetői, haladó, a néphez hű értelmiségünk tagjai elsők között jegyeztek tervkölcsönt. Az alábbi nyilatkozatok megmutatják, hogy haladó értelmiségünk felismerte: mit jelent a tervkölcsön népünk felemelése szempontjából.

Dr. Vadász Elemér,

a Pázmány Péter Tudomány Egyetem rektora, Kossuth-díjas geológus:

— Most tartottunk röpgyülést a tervkölcsön ügyében. Az Embertani, Földtani, Őslénytani és Ásványtani Intézet dolgozói vettek részt a gyűlésen és a legnagyobb lelkesedéssel és örömmel kezdték meg a jegyzést.

— Tudjuk, amit felajánlunk, azt saját magunknak adjuk. Az én intézetem, a Földtani Intézet például 1910-től a felszabadulásig semmit sem fejlődött, könyvtára nem bővült. A hároméves terv során többet kaptunk, mint a multban 35 év alatt. A helyiségeket modernizálták, könyvtárunkat szakirodalommal bővítettük és pótoltuk a hiányokat. A felszabadulás óta kezdtünk mi igazán élni és lélekzeni. Azóta karolták fel a természettudományokat. Azóta növekszik állandóan a diákság érdeklődése a természettudomány iránt. Tudjuk jól, hogy a tervkölcsönből, a mi forintjainkból épülnek majd az ötéves terv során az egyetemek új épületei és új intézetei is. Ebből a pénzből épül majd fel a kar épületében a harmadik és negyedik emelet, amelyeken már most dolgoznak.

— A kölcsönjegyzés: válaszunk a Rajk-banda aljas merényletére is. A tárgyalás során döbbentünk rá igazán, mit kaptunk a demokráciától, mit veszélyeztetett az ő merényletük. Ezért külön még fokozottabban veszszük ki részünket a tervkölcsön jegyzéséből.

Szekfű Gyula professzor,

a Magyar Tudományos Tanács elnökségének írt levelet:

— *Népköztársaságunk kormánya államkölcsön jegyzésére szólította fel a népet az ötéves terv megkezdése alkalmával. Most, hogy az első, hároméves terv sikerrel befejeződik, azt hiszem, azoknak, akik a mult világháború óta megszakitás nélkül Magyarországon élnek, nem szükséges magyarázni sem a hároméves, sem az ötéves terv jelentőségét. Az ostrom után, a felszabadulás idején az ország elképzelhető legnagyobb nyomorban maradt és alig van valaki, aki akkor elképzelte volna, vagy egyáltalán lehetőnek tartotta volna az életszínvonal emelkedését, amelyre manapság jutottunk. Én magam, akinek alkalma volt hosszabb időn át közelről látni a szovjet gazdasági élet tervszerűségét, tisztában vagyok azzal, hogy ez a váratlan és hallatlan emelkedés a tervgazdálkodás bevezetésének köszönhető elsősorban, mint ahogy kétségtelen is, hogy a szocializmus felé haladó úton a tervgazdálkodás a leghatásosabb tényező.*

— *Ezért üdvözlöm az ötéves terv megindítását és az ahhoz vezető intézkedéseket, közöttük az államkölcsön mostani kiirását. Amint a hároméves terv olyan helyzetbe hozott bennünket, aminőt korábban el sem képzelhettünk, ugyanigy és még inkább emelni fogja a magyar nép életét az ötéves terv. Személyesen, mint aki a Tudományos Tanácstól megalakitásától kezdve számbavett és tudományos munkájáért támogatott szakemberek egyike, iparkodom hozzájárulni az állami kölcsön sikeréhez olyképen, hogy ezennel tizezer forintot jegyzek az államkölcsönből.*

Nagy Lajos,

Kossuth-díjas író.

— Több mint hat évtizedet éltem át 1945-ig, a felszabadulásig. Szegény származású voltam és szegény sorsban maradtam abban a világban, amelyben az emberek egy kis részének jól ment a dolga. A nagy többséghez tartoztam, a silány bérért dolgozók osztályához; harcos, tehát küszködő és mellőzött író. A csekély honoráriumokból, amelyeket nehezen elhelyezett irásaimért kaptam, megélni sem tudtam, gyakran szorultam segélyekre, meg kölcsönökre. Az állam és egyes intézmények megtették azt, hogy a nélkülöző íróknak itt-ott valami segélyeket juttattak, de siralmas művelet volt a segélykérés. És nem volt sokkal kellemesebb lelki élmény a segély megkapása sem, mint az attól való esetleges elesés. A jobb jövőbe, a társadalmi változásba vetett remény éltetett.

Reményem a felszabadulással, az elnyomó és kizsákmányoló kapitalizmus összeomlásával megvalósult. Irásaimmal a társadalomnak az igazságosabb berendezkedés, szóval a szocializmus felé haladását zavartalanul szolgálhatom és munkám díjából emberhez méltóan megélhetek. Nem kell senkitől kölcsönöket lesnem, még kevésbé holmi segélyekre pályáznom, sőt — amint a mostani alkalom, az ötéves tervhez meghirdetett kölcsön esete mutatja — én kerültem abba a helyzetbe, hogy az államnak, a közösségnek nagyszerű építő munkájához kölcsönnel járulhatok hozzá. Micsoda változás!

Készséggel felelek meg új kötelességemnek s a többi dolgozóval együtt szívesen nyujtom át keresetem egy részét annak a közösségnek, amelynek egész keresetemet köszönhetem.

Kodály Zoltán,

a Kossuth-díjas zeneszerző ma reggel az elsők között volt, aki a Zeneművészeti Főiskolán Tervkölcsönt jegyzett. Jegyzése 8000 forint. A világhírű zeneszerző a következőt mondotta:

— *Ujjáépitésünk eddigi eredményeit mindenki csodálja. De még nagyon sok a tennivaló s aki azt akarja, hogy felemelkedésünk lendülete ne lankadjon, köteles erejéhez képest anyagilag is hozzájárulni, hogy a kormányzat nagyszabású céljai minél hamarabb megvalósuljanak.*

Somlay Arthur,

a Nemzeti Színház Kossuth-díjas művésze:

— **Az Ötéves Tervkölcsön nemcsak kötelessége, hanem elsőrendű érdeke is minden dolgozó embernek. Az egybegyűlt pénzt most anyagra és munkára váltjuk fel. A magunk pénzét építjük bele országunk, hazánk földjébe, iparába, tudományába és művészetébe. Ez is óvja és biztositja országunk, népünk, hazánk függetlenségét és emelni fogja kultúránkat, mert bőven fog jutni belőle erre a nemes és életszépítő célra is. A magyar művészek kész örömmel ajánlanak fel erre a célra, mert hiszik és tudják, hogy forintjaik termő talajba hullanak. A színészek azt is érzik, hogy ebből a kölcsönből válik valósággá az új Nemzeti Színház.**

Bajor Gizi,

a Nemzeti Színház Kossuth-díjas művésze:

— *Az ország dolgozó népét tervkölcsön, nyereménykölcsön jegyzésére hivta fel a kormányzat. Művész vagyok, aki csak a néppel és a népért élhet. Fokozott felelősséget érzek a nép ügye iránt, mert művészetem, életem a népé. Résztveszek harcaiban, minden áldozattal, munkával, anyagi erőmmel. A művészet csak szabad országban lehet szabad. A külföldi kölcsönök nemcsak anyagilag kötik gúzsba az országot és népét, hanem erkölcsileg és kulturálisan is. Én nem kérek ebből a „szabadságból". Megértem a felhivást, teljesitem, lelkesen és boldogan.*

Csók István,

a Kossuth-díjas művész, a Magyar Festőművészek és Iparművészek Szövetségének elnöke:

— **Ha öreg vagyok is, sokat járok az emberek között, figyelem a város életét. Nem múlik el nap, hogy ne látnám elragadtatással, hogyan épül, fejlődik minden. Tegnap a Lánchíd építkezésében gyönyörködtem sokáig. Az ilyen régimódi ember számára, mint amilyen én vagyok, külön öröm, hogy Széchenyi hídját, a magyar népi demokrácia a tradíciók tiszteletbentartásával, teljesen a régi formájában állitja vissza. Ha meg az ember az ötéves tervről hall, olvas, hát szinte csak bámul, hogy mi mindenre képesek a magyar nép vezetői. Régen, amikor pedig nem nyomorította meg az országot a háború, sok évtized alatt nem tettek annyit, mint amennyit most néhány év alatt. Pedig szerettek sokat beszélni a hazafiságról. Az igazi hazafiság az, aminek példáját ma mutatják a gyárakban, a földeken, az irodákban dolgozók. Ma érdemes a közért dolgozni. Ezt kell éreznie mindenkinek és ezt is fogja érezni minden hazafi, amikor most a kormány felhivta a magyar népet az Ötéves Tervkölcsön jegyzésére.**

Szabó Pál,

író, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának tagja:

— *A dolgozók erejére és szabadságára épitett köztársasági államhatalom rövid négy év alatt olyan szédületesen nagy társadalmi és gazdasági fejlődést adott a dolgozók tömegeinek, amire egyáltalán nincs példa történelmünkben. Ez a fejlődés a dolgozókból indult ki s a dolgozókhoz jutott vissza. Vagyis: amit irók, gondolkodók, munkások, parasztok a Népköztársaságunknak munkával és vérejtékkel adtak, mindazt forintban, kenyérben, ruházatban és életet jelentő ezernyi más dolgokban kapták vissza. Soha nem volt még a munkának ilyen virága, gyümölcse.*

— *A terv: kitárult bányák, terjeszkedő gyárak, a gépek sokasága alatt kivirágzott mező, a szabadság jegyében minden feudális kötöttségtől és csökevényektől megtisztult parasztság. Villanyfényes faluk, kultúrházak, harsogó rádiók, a családi életben és minden dolgainkban emberség és tisztesség. A magam részéről ezért üdvözlöm a tervkölcsön kibocsátását és 7500 forintot jegyzek.*

Dr. Mihailich Győző,

a Műegyetem Kossuth-díjas rektora:

— *A magyar népi demokrácia már eddig is bebizonyitotta, hogy különös gondot fordit a műszaki tudományok fejlesztésére. Kutató, kisérletező munkánkhoz eddig is bőséges anyagi támogatást kaptunk, sokkal többet, mint valaha. Az új nehézipari müegyetem felállitása Miskolcon, müegyetemi fakultás létesitése Veszprémben, földmérői tanszék Sopronban — mindez tudományos oktatásunk jelentős fejlődését jelenti.*

— *Az ötéves tervtől a tudomány és technika hatalmas fellendülését várjuk. Igy a híd- és magasépités terén két új módszeren dolgozunk most, amelyeknek felhasználása az ötéves tervben válik általánossá. Az egyik: az épitőelemek előregyártása, amelynek segitségével sok faanyagot és az épitkezésnél sok időt is megtakaritunk. A másik: az erőfeszités, amellyel elkerüljük a vasbetonszerkezetek megrepedését és sok vasércet is megtakaritunk. Az ötéves terv során új cementfajtát is kikisérletezünk, amely két nap alatt olyan szilárdságot ér el, mint a mai portland-cement 28 nap alatt. Az ötéves tervnek ez a néhány részlete is mutatja, milyen — mondhatjuk — forradalmi változások előtt áll technikánk. A magyar tudományos és müszaki értelmiség ezt a hatalmas fejlődést nemcsak azzal akarja előbbrevinni, hogy tudásával támogatja a dolgozók erőfeszitését, hanem azzal is, hogy lelkesen kivesszük részünket a tervkölcsön jegyzéséből.*

Gillemot László,

a Műegyetem Kossuth-díjas professzora:

— **Abból a meggyőződésből kiindulva, hogy az ötéves terv beruházásai népünk jólétének fokozására szükségesek és elengedhetetlenek, az ötéves terv anyagi alapjainak megerősítéséhez a tőlem telhető mértékben igyekszem hozzájárulni.**

Éppen ezért egy évi fizetésemből 10.000 forintot ajánlok fel a tervkölcsön céljaira. Eddig módomban volt látni, hogy a kormányzat a tudományos kutató intézeteket műszerrel, felszereléssel és pénzzel nagyvonalúan támogatja. Szükségesnek érzem, hogy ezeket a célokat tőlem telhető mértékben anyagiakban is támogassam abban a reményben, hogy a beruházáshoz felajánlott összegen felül az ötéves terv során végzendő kutatómunkánk is népünk jólétének emeléséhez minél nagyobb mértékben fog hozzájárulni.

Tóth Aladár,

a Magyar Állami Operaház igazgatója:

— Meggyőződésem, hogy amikor az állam az ötéves terv végrehajtásának meggyorsitása érdekében most kölcsönért fordul az ország népéhez, Operaházunk ismét otthalad majd az épitőmunka első soraiban. Ahogyan Operaházunk tagjai a felszabadulás után nem sajnálták latbavetni minden erkölcsi és fizikai erejüket művészi munkájuk sikeréért, ugyanúgy becsülettel megszerzett anyagi javaikból szívesen fognak áldozni a tervkölcsönért.

— Magamról csak annyit mondhatok: igaz öröm számomra, hogy az Operaház igazgatójaként szeretett munkatársaim, az Operaház dolgozóinak élén állhatok be a tervkölcsönt jegyzők sorába és 5000 forintot jegyeztem.

Visszhang

Pijade úr és a súgó Néhány nappal ezelőtt a New York Times bejelentette, hogy Mose Pijade, Titóék egyik fő-„ideológusa" másnap cikket fog írni a Borbába. A lap azt is előre közölte, miről fog szólni a cikk.

Pijade úr Newyorkban beharangozott cikke másnap csakugyan meg is jelent a Borbában. A cikk szinte csúcsteljesítménye volt a szovjetellenes gyalázkodásoknak és elképesztően hazug uszításoknak.

Az összjáték valóban kitűnő. Most már nemcsak a titóista politikát főzik ki az Atlanti Óceán túlsó oldalán, hanem a Gyilasz, Pijade és más urak által jegyzett förmedvényeket is. Kiderül tehát, hogy a marxizmus-leninizmus hírhedt „továbbfejlesztői" nem is Belgrádban élnek, hanem Mr. Dulles amerikai kémközpontjában.

Csakhogy ezúttal a sugó is éppannyira felfedte magát, mint ahogyan egy ideje a belgrádi ripacsokról is lehullt az álarc és mögüle a fasiszták halálfeje bukkant elő.

Hol van már a tavalyi hó? *Washingtoni jelentések szerint Wellington Koo, a Kuomintang ottani nagykövete bizonyosra veszi, hogy kormánya még fogja akadályozni a „kommunizmus" győzelmét egész Kina felett. Hogy miért? Mert „Formoza szigetét, ahova a nacionalista kormány menekült, jól meg tudják védeni..."*

Szóval már idáig zsugorodtak Csang-Kai-Sek reményei. Csakhogy attól tartunk: a bukott kinai diktátor még mindig nem elég jól választotta ki lakhelyét. Amerikába kell költöznie, ha biztonságban akarja érezni magát.

A népi demokráciák elleni titkos összeesküvésekért az USA-t terheli a felelősség

A Szovjet Tájékoztató Iroda munkatársának cikke

„Hogyan szervezi Washington a népi demokráciák elleni összeesküvéseket" című cikkében *Karin*, a *Szovjet Tájékoztató Iroda* munkatársa rámutat, hogy *a Rajk-banda leleplezésével az amerikai imperialisták népi demokrácia elleni aknamunkája nem először szenved kudarcot.* 1947 augusztusában és szeptemberében Krakkóban *a Lengyelországban szervezkedő kémszervezet vezetői ellen lefolytatott bünperben kiderült, hogy*

az Egyesült Államok lengyelországi nagykövete és több más amerikai diplomata résztvett a lengyel kormány elleni összeesküvésben és provokációkban.

A csehszlovákiai politikai kalandorok klikkjét *Steinhardt, prágai amerikai nagykövet tevékenyen támogatta.* Az 1948 októberében és novemberében Bukarestben lefolytatott köztársaságellenes összeesküvés felgöngyölítésekor is kiderült, hogy

a román reakció és az USA imperialisták szoros kapcsolatban voltak.

Henry *Leveridge*, a bukaresti amerikai misszió első tanácsosa és John *Lewis*, amerikai katonai attasén keresztül *pénzelték és irányitották az összeesküvést.* Beigazolódott az is, hogy *az albán népellenes összeesküvők központja a tiránai amerikai katonai misszió volt.*

A Mindszenty elleni per idején is bizonyosodott, hogy *az Egyesült Államok durván beavatkozott Magyarország belügyeibe.* A Magyarországon most leleplezett összeesküvés ugyancsak magán viseli a *„Made in USA"* bélyeget. Ez az összeesküvés az angol-amerikai imperialistáknak a népi demokráciák elleni többi összeesküvéseitől abban *különbözik*, hogy

ezt a feladatot a „szocializmus" álarcába bujt fasiszta Tito-klikkre bizták — mivel a népi demokratikus erők elleni összeesküvésekbe a belső reakció már belebukott.

E feladat elvégzésére a Tito–Rankovics klikk rendelkezésére bocsátották a keleteurópai amerikai kémszervezeteket. Kétségtelen, hogy

a népi demokráciák elleni katonai intervenciós kísérletekért és titkos összeesküvésekért a felelősség az Egyesült Államok vezető köreit terheli.

A reakció a demokrácia és a szocializmus erői elleni harcában nem riad vissza a legaljasabb és legvéresebb eszközöktől sem. *Világos példa erre az elmult évben kidolgozott „Operation X" terv.*

Ez az amerikai reakció titkos harcának terve a világ haladó erői ellen.

Módszere: *szabotázs és kémtevékenység, szükség esetén a vezető kommunisták meggyilkolása.* Teljesen világos, hogy az „Operation X" a népi demokráciák és a Szovjetunió ellen irányul. A népi demokráciák elleni aknamunkának szerves része az egyházi reakció működése.

A Vatikán és Washington között 1948 elején titkos „kölcsönös segélynyujtási" egyezmény jött létre.

Mindkét fél kötelezte magát, hogy a nemzetközi politika terén összehangolja tevékenységét, — különösen az „Operation X" végrehajtása terén.

Az amerikai imperializmus a népi demokratikus államok ellen *fel akarja használni az ENSZ-t is.* Mindez része a Washingtonból vezetett „hideg háború"-nak.

A budapesti bünper azonban újabb elsöprő csapást mért az imperializmus táborára — a béke, a demokrácia, a szocializmus táborának kiemelkedő győzelmét jelenti.

Az a körülmény, hogy a Szovjetunió ismeri az atomfegyver titkát, kihúzta a talajt az USA eddigi politikája alól

— irja Walter Lippman

A világsajtó csütörtökön is bő helyet szentelt a TASZSZ-iroda hatalmas jelentőségű bejelentésének, hogy a Szovjetunió is rendelkezik az atomfegyverrel. A *Rude Pravo* megjegyzi:

a tőkésországok valutáinak leértékelése után sor került az amerikai „atommonopólium" leértékelésére is.

A *Takinpao* cimü pekingi lap vezércikke rámutat, hogy ez a közlemény kihúzta a talajt a háborús uszítók lába alól. Imperialista körökben a bejelentés okozta riadalom hullámai a legkevésbé sem ültek el. A *Reuter*-iroda beszámolója szerint Lawrence *Smith* köztársasági képviselő az *Egyesült Államok* képviselőházában felszólalt a külföldi fegyverkezési segélyről szóló törvényjavaslat tárgyalásánál és kijelentette, hogy *Truman elnök bejelentése a Szovjetunióban történt atomrobbanásról*

„semmitmondó cselekedetté" tette a Nyugateurópának szánt fegyveres segitséget.

Megállapította, hogy immár *„semlegesitették az USA atombombáját".* Donald *Jackson* köztársaság-párti képviselő kijelentette, hogy *a fegyverkezési segélyprogram a szovjet atomrobbanás után már hiábavaló.* Az *United States News and World Report*, New-York-i lap kijelenti, hogy miután a Szovjetuniónak van atombombája, ez

szükségessé teszi, hogy az Egyesült Államok lemondjon militarista céljairól.

Meglepetésében és ijedtében az amerikai monopolkapitalizmus egyik szócsöve, a *New-York Herald Tribune* is harsány visszavonulót fujt. Walter Lippman a lap hasábjain kifejti, hogy az Egyesült Államoknak meg kell változtatni a politikáját. *„Az a körülmény, hogy a Szovjetunió ismeri az atomfegyver titkát, — irja — kihúzza a talajt az Egyesült Államok eddigi politikája alól. Az új helyzet valamilyen megoldás létrehozását követeli az USA és a Szovjetunió között. A New York Sun kereken kimondja:*

„Szertefoszlott az az ábránd, amely az atomstratégián és az USA „technikai fölényén" épült".

A philadelphiai *Inquire* követeli: **Az amerikai kormánynak most már sokkal nagyobb hajlandóságot kell mutatnia minden lehetőség felhasználására az egyetemes béke érdekében.**

Az atombombával való zsarolás politikájának gyászdalát zengi a svájci nagytőkések lapja, a *Neue Zürcher Zeitung* is. Arról ir, hogy ezzel a hírrel új korszak kezdődik a nemzetközi helyzetben. *„Az a tény*, jelenti ki, *hogy a Szovjetunió az atombomba fölött rendelkezik, olyan óriási jelentőségü, hogy következményeit még nem lehet áttekinteni.*

Az imperialista körök riadalmára, de egyben a néptömegek hangulatára is jellemzőek ezek a beismerések és követelések Az angol parlamentben 40 munkáspárti képviselő szerdán éjjel javaslatot nyujtott be, amelyben kéri Attlee miniszterelnököt, hogy kezdeményezzen egy találkozót Sztálin generalisszimusz és Truman elnök között.

A tisztviselők könnyebben kapnak címet, mint fizetést

— *A Magyarság tudósitójától* —

A tisztviselők a kormány kijelentéseiben, igéreteiben már annyiszor csalódtak, hogy most már minden hivatalos helyről származó nyilatkozatot kétkedéssel fogadnak. Megszokták, hogy a kormányférfiak beszédének mindig *más a valódi értelme*, mint ahogy azt első pillanatban értelmezné az ember. A miniszterelnök genfi beszámolójának is olyanforma volt az értelme, hogy minden alkalmazott 30—32 százalékos fizetésjavitást kap, később derült csak ki, hogy *fizetésemelésről szó se lehet*, csupán a régebbi előleg kiutalását állandósitjuk. Volt aztán a miniszterelnök nyilatkozatának egy másik homályos része is, amelyről másképp beszélt Genfben és másképp a nemzetgyülésben.

A *közüzemi alkalmazottak* bármilyen részletesen elemezték a kormányelnöki beszámolót, sehogy sem tudták belőle teljes világossággal megállapitani, hogy csakugyan *megkapják-e ők is a genfi előleg-pótlékot*. Nagy bizonytalanság volt emiatt az üzemi hivatalokban. Ma aztán hivatalos helyen megmagyarázták a KANSz elnökségének, hogy a genfi kimutatásba az *üzemi alkalmazottak részére is felvették az előlegösszeget*. Nyugodjék meg tehát minden vasutas és postás: *julius elsején nem kapnak kevesebbet, hanem ugyanannyit, mint eddig.*

A nyugdijas tisztviselők azonban akármelyik oldaláról szemlélik a genfi vásárfiát, nem tudnak belőle egy kis kenyérrevalót kihámozni. A nyugdijasok tömegesen keresik fel a KANSz elnökségét és sürgetik, hogy megsegitésük érdekében járjon közbe a kormánynál. A szövetség vezetősége *a pénzügyminiszterrel megbeszélést folytatott* és a jövő hét elején ujra megjelennek nála, hogy megbeszéljék, milyen módon lehetne valamit enyhiteni a nyugdijasok nyomoruságán.

Van a tisztviselőknek még sok reklamálni valójuk a kormánynál, aminek megvalósitását most *megint sürgetik*. Megigérték régebben, hogy a tisztviselői státust juliusig rendezni fogják és ezzel kapcsolatban *címek, rangok* sokféleségében is rendet teremtenek. Erre, mint már jelentettük, tervezeteket is készitettek. Julius már közeleg, ám a státusrendezés még mindig nincsen meg. Ugy hirlik, hogy *a vasutasok* cim- és rangjelzésére most készitettek uj jegyzéket, de hogy milyenek lesznek az uj rangok, azt még nem tudni biztosan. A MÁV csoport elnöksége többek között azt is kérte a kormánytól, hogy a felügyelők és főfelügyelők *tanácsosi* és *főtanácsosi* cimet kapjanak. *A kereskedelmi minisztériumban azonban e terv megvalósitását ellenzik*, mert akkor ezután nem lehetne megkülönböztetni a miniszteri tisztviselőket és a külső hivatalokban szolgálatot teljesitő alkalmazottakat.

Januárban a *pénzügyminiszter* jegyzéket kért azokról az állami *kezelőkről, dijnokokról, altisztekről és szolgákról*, akik hat, illetve kilenc esztendő óta szolgálnak. Ezt hosszu sürgetések után abból a célból kérte, hogy az alsóbbrangu alkalmazottakat *ki fogják nevezni*. Félesztendeje lesz immár, hogy az egyes minisztériumok a »sürgősen« kért kimutatásokat a pénzügyminiszternek megküldték, ámde a régenvárt előléptetések mindmáig nem történtek meg. A kezelők, dijnokok és szolgák most országszerte *mozgalmat indítottak, hogy kinevezésüket a pénzügyminiszternél megsürgessék.*

A tisztviselők tehát állandóan kérnek, sürgetnek, követelnek és amint a genfi »eredmény« is bizonyitja, a legtöbbször *sikertelenül.*

Hogy élnek a magyar müvésznövendékek?

— *A Magyarság tudósitójától* —

Három vagy négy nappal ezelőtt történt a Bajza-utcai Epreskertben, a Képzőművészeti Főiskola kertjében, késő délután. Ilyenkor a mütermekben nem dolgoznak, délután nincs modell, délelőttre is alig telik, a növendékek mind kinn vannak a kertben és tájképeznek, pingálják az Epreskert ezerszer megfestett öreg fáit és bokrait. Munkaközben az egyik fiu, Szinynyey-dijat és államdijat nyert, kipróbált tehetségü továbképzős növendék, hirtelen elájult. Elsápadt, a kezéből kihullott az ecset, a gyönge testalkatu, vézna fiu végig esett a földön. A kollégák, kolléganők riadtan futottak össze körülötte, vizet hoztak, fellocsolták; az osztályvezető tanár és tanársegédje is mellette álltak és kérdezgették:

— Mi baja, fiam?

A fiu nem felelt. Egy barátja azután karonfogta, körülment vele a kertben, hogy magához térjen, annak elmondta: *tegnap reggel óta nem ettem, nagyon gyenge vagyok.*

Ilyen keservesen nehéz az élet mostanában az Epreskertben, amelynek fái között a magyar képzőművészetek jövője érik. Érik, biztatóan és nagyot igérően, de olyan nehéz küzdelmek között, amelyek fájdalmasan sulyos nyomokat hagynak az egész uj müvészgeneráció kifejlődésén.

Bizonyos, hogy a nagy képzőművészek utjának eleje sohasem vezetett rózsaligeteken át, az előbbi korszakok nagyjai is csak nehéz és küzdelmes tanuló évek után jutottak el müvészi egyéniségük teljes kialakulásáig. Mégis más volt a régi idők krajcáros és forintos nyomorusága és más a mi korszakunk küzdelme a papirmilliókért; az elviselhetőbb volt, derüsebb, nem annyira a husba és a csontba vágó. Az is bizonyos, hogy hasonló gondok között él és tanul ma minden más magyar főiskola ifjusága is, sok száz és ezer magyar diák; mégis az ő helyzetük is más. Minden más diák megmaradó anyagokkal dolgozik, könyvekkel, amelyeket négyen, öten is használnak és amelyeket megint el lehet adni, jegyzetekkel, amelyeket maguk is készithetnek. A képzőművészetek növendékei azonban állandóan fogyó anyaggal dolgoznak, amelynek helyébe mindig ujat kell szerezni. A festék, a vászon, a modell fizetése olyan gondok, amelyek havonta sok százezerkoronás terhet jelentenek, s amelyeknek előteremtése annyi izgalmat, munkát és megerőltetést emészt fel, hogy abban nem egynek fiatal ereje, egészsége felőrlődik és ugyszólván mindegyiknek lehetetlenné teszi a zavartalan tanulást.

A főiskolának több mint háromszáz növendéke van. Ezek közül vajjon hányat tekinthetünk legalább félig-meddig ellátottnak? — kérdem a növendékeket kinn az Epreskertben. A fiuk összenéznek, jódarabig tanakszanak a dolgon. A lányok között van olyan is, aki autón jár be szüleinek lipótvárosi palotájából a főiskolára; rajztanárjelöltek között van nem egy, aki elég kedvező anyagi viszonyok között él. A müvésznövendékeknek mintegy százhusz főnyi táborában azonban egyetlen egyet sem tudnak, aki csak félig-meddig is megfelelő támogatásban részesülne tanulmányainak ideje alatt. Sokan vannak köztük erdélyiek, felsőmagyarországaiak, megszállt területekről való szegény magyar fiuk; ezek teljesen elhagyatva, elárvulva állnak ebben a nehéz világban. Akik a csonka ország különböző vidékeiről kerültek ide, azok is mind maguk küzdenek a mindennapi kenyérért és mindennapi festékért.

Százhusz müvésznövendék közül tizennégy a főiskola épületében lakik, az ugynevezett internátusban, negyvennyolcan a Menzán kapnak nagyon egyszerü ebédet, ingyen; ezek a szerencsésebbek. A többieknek mindenről maguknak kell gondoskodni, maguk szerzik meg az élelmet, lakást, fütést, világitást és a tanulószereket. Hogy hogyan, az valóságos rejtény, amelyet alig lehet felderiteni.

A pék, a kárpitos és a többiek

Az egyik festőnövendék minden éjjel egy pékmühelyben dolgozott hajnalig, akkor lefeküdt, aludt két-három órát és ment a főiskolára, egész napon át tartó müvészi munkára. Nagyon kemény legény lehetett, mert egy egész éven át birta az emberfölötti megerőltetést, még a következő évfolyamra is visszajött, akkor azután megbetegedett- belátta, hogy ilyen életmód mellett nagyon hamar elpusztul, sarokba vágta a palettát és az ecsetet és elment haza, Somogyba. Most irnok valahol egy községi jegyző mellett; Réti mester egyik legtehetségesebb növendékének tartotta. Egy másik fiatalember kárpitos munkát végzett minden éjjel. Ez csak egy pár hónapig birta, azután elkezdett vért köpni és sietett haza, Erdélyországba. Három-négy dijat nyert, továbbképzős növendékek, már szinte teljesen kiérett, öntudatos tehetségek naphosszat levelezőlapokat másolnak, fillérekért, finom izlésü mükereskedők számára, akik közönyösen haladnak el a müterem falán függő, erőteljes és müvészi képeik mellett, inkább tiroli tájképekről és régi aktokról rendelnek másolatokat. Dijnyertes képek, oklevéllel kitüntetett kompoziciók fölé uj képet fest a fiatal müvész, akinek nincs harminc-negyvenezer koronája uj vászonra; a mütermek falán nem egy kép függ, amelynek festékrétege alatt hét-nyolc régi festmény szinei szunnyadnak eltemetve. Pedig gazdájuk, ha kenyér és vászon között kell választania, mindig a vásznat választja, inkább jó friss epreskerti levegőt reggelizik, ebédre pedig a szomszéd hentesbolt előtt kedvére elnézegeti a sok zsiros sonkát.

Aki a villamos váróteremében lakott

Talán még több baj van a lakással. *Az egyik festőnövendék a télen heteken át az Országház-téri villamosvasuti váróteremben lakott.* Amint kitették a szobájából, hóna alá vette a pokrócát, vett egy szál viaszgyertyát és bevonult az Országház-téri üveges kis házikóba. Szerencséje volt, mert a téren posztoló rendőr éppen földije volt, aki nem kergette el, inkább még beajánlotta a többi rendőrök jóindulatába is. A festőnövendék hamarosan megbarátkozott a rendőrökkel, este, ha jött, barátságosan köszöntötték.

— Jó estét, müvész ur. Reggel rendesen a rendőr keltette fel.

— Halló, müvész ur, felkelhet már, menjen az iskolába.

Akkor azután feltápászkodott és nekiindult a havas utcáknak az Epreskert felé. Sokan ágyrajárók kinn az Angyalföldön, vagy a legsötétebb Józsefvárosban, mások hárman-négyen tartanak egy kis szobát. Azoknak sincs jobb dolguk, akik benn laknak az internátusban. Nem internátus az, hanem nyomortanya, — mondják és szomoruan legyintenek hozzá.

Az internátus

Az internátus egy régi szobrásztüterem, amelyet a főiskola vezetősége átengedett tizennégy válogatott, tehetséges növendéknek, hogy az utcára ne kerüljenek és e szabályellenes cselekedetért csöndesen elhallgatott már jó egy néhány felsőbb helyről érkezett leiratot, amelyek élesen elitélik a müteremnek rendeltetésével össze nem férő célokra való felhasználását. A főiskola vezetőségének jóindulata azonban nem segithet azon, hogy a régi müterem nedves, penészes, düledező épület, amelynek nagy, szimpla müteremablakain át egész télen zavartalanul árad be a hideg, amely a gyüjtőfogházból kölcsönkapott, tépett katonaköpenyekkel letakart vaságyaival, ócska ládákkal, kopott kézitáskákkal telezsufolva, igazán a legsötétebb külvárosi nyomortanyákra emlékeztet.

„Csak a legerősebb karakterek...“

A Képzőművészeti Főiskoláról az elmult évben hét müvésznövendék távozott el betegen, közülök hatan tüdővészesen. Ezek között volt két-három jelentékeny tehetség. Könnyen elképzelhető az is, hogy ez az életmód milyen hatással van a többiekre is, fizikai és müvészeti fejlődésükben egyaránt.

— Megmérhetetlenül nagy és káros hatása van a tanulmányi eredményekre az ifjuság gondokkal teli, nehéz sorsának, — mondotta *Csók* István mester a *Magyarság* munkatársának. — A fiatal növendéknek minden energiáját és erejét a tanulásban kell felhasználnia, ha müvészetének teljes tehnikai tudását meg akarja szerezni; enélkül pedig még a legnagyobb tehetség sem produkálhat igazán nagyot. A mi ifjaink erejének jó részét leköti a kenyérharc, a mindennapi gond. Amit pedig most igy elmulasztanak a tanulásban, azt később már csak a legenergikusabbak, a legerősebb karakterek tudják majd pótolni. A kisebb energiájuak munkáján mindig meglátszik majd a mostani mulasztások nyoma, még a müvészileg legerősebbeken is. Az is kétségtelen, hogy azok közül, akiket a létfenntartás gondja most első, vásárimunkára kényszerit, sok megszokja a könnyü, gondtalan festő modort, és később nem lesz kedve a komoly, elmélyedő munkához. Ezek szinte teljesen elvesznek a müvészet számára.

— Mindez nem jelenti azt, hogy az ifjuságot el kell kényeztetni. Nem, az ifjuság küzködjön és dolgozzék, mint ahogy dolgoztak és küzdöttek nagy elődei is. Szükség van azonban legalább bizonyos támaszra, amelynek segitségével a sorsnak egy-két keményebb ökölcsapása is elviselhető, amely, ha gondok és munka árán is, de lehetővé teszi a tanulást. Máskülönben ez a generáció, amelyben bizonyos az igazi, nagyrahivatott magyar tehetség, nem produkálhatja azt, amire képes lenne, nem juthat el a hivatottságának megfelelő müvészi magaslatra éppen azon a téren, amelyen a magyar faj alkotó géniusza, őserejü tehetsége mindig a legnagyszerübben nyilatkozott

Az ötszázéves Nagykörös

Nagykörös, junius hó

(A Magyarság tudósitójától)

A régi város nem olyan, mint a vén leány, hogyha észreveszik, hát menten csinositja is magát. Az öregségét szeretné elhazudni. A régi város annál szebb, minél inkább látszik rajta az elmult sok évszázad. Ez az ékessége az ötszázéves *Nagykőrös*-nek is. Itt még a gondolat a multat dédelgeti. Itt még az öregek esténként a csillag világánál beszélgetni kezdenek, a szó fonalába belegabajitanak egy pár nagyhasu, budai basát, az emlékezet dédelgetve idézi a bujdosó hajdukat s átkozza a veszett rácot, mely egészen a város faláig szemtelenkedett. Pedig az is de régen volt, még 1708 szeptember hó 11-én. Védték is akkor a körösiek magukat, segitette őket *Kállai* Miklós kőrösi hadnagy és a ceglédi alhadnagy *Vágó* András egy-egy lovasszakasszal. A pattantyusok a *Gyüge* Mihály és a *Veres Takács* János nehézgolyóbisokkal riogatták az országháboritó söpredéket. De csak betörtek azok a falakon. Szerencse, hogy *Sötér* Tamás kurucezredes *Jászberény* alól még idejében *Kőrösre* sietett és háromszáz talpasával igazságot tett a rácok kárára. Döltek is az emberrendek a keserü kurucccsapások alatt s ihatta a szikkadt föld a fekete-sürü rácvért. Tudja ezt a történelem is. De szebb ez mégis, ha nem a nemzetrontó betü magyarázza, hanem valamelyik öreg magyar, aki még azt is tudja, hogy az akkor élt ősét az orra körül csuﬁtották meg a nagy tülekedésben.

Itt a régi tornácos házakban, még él a mult s a nyolcvan-százesztendős csapásokat ugy emlegetik, mintha tegnap történt volna s még azt a helyet is megtudják mutatni például, ahol az az ördöngős varázsló *Pánczél* Istvánné Erzsébet és az a boszorkány *Nagy* Mihályné Zsuzsánna asszony 1654-ben, *Szivós* János főbiróságában, az igazság keze alatt elpusztult. Megégették a két pokolra valót, ahol a máglya állott még ma is sötétebb a föld. Nagyon megéghetett, vagy a gyehennás mélység ott nyilott meg az ördöggel szövetkezett lelkük előtt. Legalább igy mondják. Nos hát, a régi város nem vénlányos hiuságból csinositja magát, mivel *Kőrös* utcáit ujra burkolják. Nem hiuságból teszik, hanem mert rossz az ut, meg rázós s a piacra igyekvő kocsikon összetörik a kátyuba vágódó kocsikerék nyomán a gyümölcs a saláta és az uborka s akkor senkinek sem kell. Pedig ebből él a gazda.

Hát javitják az utat a vasuttól, be a Kossuth-térig és épitik a vasuti töltéstől a határ felé. Ez a *Pesti-ut*. Régi, öreg ut. Sok láb taposta a porát. Ezen jött le Kőrösre a budai basa is, mikor kivánesi lett a kőrösi salétromfőzőtelep munkájára. Kőrös kedves »kazános« városa volt a fényes padisahnak. Védelmébe is vette. Most ezt a régi utat is javitják. Valaha nem ily egyenesen futott bele a vasuti utcába. Meg kellett kerülnie az *Akasztó-dombot*, mielőtt a város alá ért volna. De hát a szégyenfák már jó ideje elkerültek a dombról s az utszabályozáskor meg a dombon keresztül tüzték ki az irányt.

Az utat tehát most javitják s megbolygatták az Akasztó-domb talaját is. Rémült is az ásós, kapás népség, mert két csontváz is csörrent a szerszám alatt. Ezt meg kell nézni. Ki is megyünk *Szabó* Ambrus gazdatanácsnokkal. Az öreg *János* a kocsibakján váltig bizonygatja, hogy akasztott ember csontjai azok, mert még most is igen vigyorognak.

Mindegy, megnézzük. Hát csak afféle, aszott csontok voltak biz azok. Nagyon, igen egyformán néztek ki. A kötél már nem látszott a csonton, legfeljebb az elmult két-háromszáz esztendő szuvas nyoma. Még csak meséje sincs. No, de ha mese kellett, azt is találtunk. Az öreg János bőven »emlékezett«.

— Hát nézze tekintetes ur, ott a töltés mellett, a vasuti állomás előtt, az a *Sirató*. Keserves, mocsaras ingovány föld volt az egykor. Aki ebbe beleveszkődött sirathatta már ezt a boldogtalan életet. A mögött gyürüdzött a *Földvár* sánca...

Ez már történelem. Még a magyarok itt nem jártak, mikor már Földvár, ez a gyürüsánc megépült. Talán az avarok készitették? De jó volt az a magyaroknak is. Mikor a török, a tatár vagy a német zsoldos nagyon a város felé acsarkodott, Kőrös lakossága a Földvár sáncai közé menekült. Oda aztán semmi veszekedett nép nem követhette, mert az ingoványon át az utat csak magyar ismerte, az meg nem volt oly pokolra való, hogy árulkodjék... Ma zöld vetés bólongat a szélben és ingovány, öreg sánc, Földvár alszik a kenyeretermő szántás alatt. Pihen a harcokban elfáradt mult...

Romantika... akasztott emberek... betyárok... történelem...

— Hát tekintetes uram, betyárok arra kijebb is kódorogtak, — szólal az öreg János. — Arra a Nagyerdőbe bujdosott *Bogár* Imre is, ha *Kecskeméten* nagyon megszoritották a pandurok. Szegény Bogár Imre.

És olyan tisztelettel emliti a betyár emlékét, mint mikor *Kossuthról* vagy *Ferenc Jóskáról* beszélt. Csak hogy épp a kalapját nem emeli meg. Ilyen magyar az öreg.

Jól van, hát nézzünk el arrafelé. És indul a kocsi a Pesti-uton. Balról a *Lencsécs-Világos* marad el, jobbról meg *Csikvár*. Ez is tán valami régi erőditett hely emléke? És hamar belejutunk a *Nagyerdőbe*. Tavaszi pompa, szinek és zöld lomb. Májusi ifjuságának örül az erdő. Egy-egy vadkörtefa a tölgyek között. Igen idősült. Clyik még a török idők évszázadait számlálja. Nyul fut az ut felé, de megáll. Talán azon csodálkozik, hogy a kocsin nem puskások ülnek. A fácánok még kivánesiabbak, majd a kereknyomig bámészkodnak elő. A *Dobogó-hidon* tul, melyen balfelé a *Kispesti-ut* csavarodik el, friss szinnel fogad a *Nyárkut-rét*. Jobbra bent az erdőben van a *Strázsahegy*, vénült homokbucka. De a fáknak is van neve, a *hét körtefa*, meg a *három körtefa* törökkori emlék. A faderekán zöld harkály kopácsol...

A *Török tölgynél* kéretlen állitja meg a kocsit a János. És most mesél.

— Régen volt az, tekintetes uram, még a budai basa járt errefelé akkor. Egyszer nagy vihar érte utközben s akkor bemenekült, ott feljebb a rejtett juhásztanyára, a Sajtosba. Megvendégelték a pogányt, de az meg, hálából tán, szemet vetett *Rózsira*, a szép számadónéra. Azonban nemcsak ő, hanem egy velejött aga is. Alig tudták elhessegetni őket. A basa nem is jött többet, mert a szultán valamiért a fejére vágyott, de annál többet kerülgette a szálást az aga. Valami sárga paripán járt le. Megzavarták sokszor a legények, hogy a kedvét szegjék a rossz fajtájunak, de a ló igen gyors volt. De az egyik mégis kifogott rajta. Szerzett két mankót, kijött ide a fához s oda föl, az ágai közé hajintotta. Ő maga meg lefeküdt ide az utszélre. Hát jön ám az aga, észre is veszi az embert, a lovát is megállitja. — Hát kendnek mi a baja? — A legény azután el is mondta, hogy a rossz emberek kirabolták, a mankóit meg a fára lökték. — No, majd lehozom — csik meg az aga szive, de vesztére. Mig a fára kapaszkodott, a legény elkapta a lovát s aztán usgyi... nem is mert az aga többé a *Rózsi* körül legyeskedni...

Igen, ez a *Sajtos* regéje. Igy mesélte el ezt *Csonka Marci* bácsi is Arany Jánosnak, aki meg is énekelte a száz éves, vén gulyást. Az öreg ut igy vezet a törökidőkből *Arany János* tanárig, aki igen szeretett erre járni....

Gyerünk már most ki a regés Sajtosba is. Az erdőben gyérebb a fa s a zöld fü közül sárgán puposodik ki a bucka csoport. Mint meg annyi hatalmas sirhalom. Alattuk szunnyad a mult, a történelem. Ez a Sajtos. Az *Erdélyés* és a *Hantház* fogja körül. Régen nem járnak erre a juhászok...

Nagykőrösön javitják az utat. S a csákány, ásó alig töri fel a föld régi kérgét, mikor az ötszázéves mult, mint az alvó Csipke Rózsika a csókra, életre ébred. Egy lépés még az avarkorban, a másik törököt zavar, a harmadiknál Arany János siratja a százéves vén gulyást...

Galantai Fekete Béla

Mit láttunk a Széna-téren?

— A Magyarság tudósitójától —

Egy kedves budai ismerősünk külön felhivta a figyelmünket a Széna-téri piac egynémely intimitására, jelezvén, hogy sehol Budapesten nem megy olyan patriarkálisan és olyan jellegzetesen sima megértéssel a mindennapi bevásárlás, mint odaát a Széna-téren. Tartozunk a jó budaiaknak annyival, hogy kellő lelkiismerettel és pontossággal utánajárjunk a dolognak és tapasztalatainkról itt hüségesen beszámoljunk.

Éppen ezokból a tizenötös villamossal kilátogattunk ma reggel Budára, a Széna-térre. Már a legelső pillanatban feltünt, hogy milyen dicséretes buzgalommal vetették magukat a jó budai nagyságák és asszonyságok a baromfivásárlásra. A budaik nyilt baromfivásárján, mely ott zajlott le a villamosállomástól tiz lépésnyire, alig lehetett mozogni ma reggel. Volt is ott baromfi elegendő. A vásárlás ugy történik, hogy egyszerre négy-öt kalapos nagysága vagy cekkeres asszonyság is körülállja a kerek baromfis kosarat és megindul egyszerre öt felől is az érdeklődés a kiszemelt kis áldozatok iránt. Persze, minden piacjárt ember tudja, hogy mi következhet ilyenkor.

— Hogy ez a három darab kis jószág? — kérdezi egy nagysága szeliden és már emelinti is a jobbkezével a lábánál fogva összekötözött másfélpár csibét.

— Százezer korona, — adja meg a választ a zöldkötényes baromfiárus.

— Ugyan kérem? — csodálkozik a nagysága és egy kicsit el is mer ámulni, mert talán ő maga is hallotta már, hogy a pesti oldalon, a nagyvásárcsarnoknál ugyanezt megkaphatja 60.000 koronáért is.

Itt azonban nem lehet sokáig álmélkodni és keresgetni a differenciálódás okait. A baromfiárus gyakorlott mozdulattal kikapja a nagysága kezéből a baromfit és se szó, se beszéd, visszacsapja a ketrecbe és hallgatagon napirendre tér a dolog fölött.

Ami azt illeti, a pesti oldalon nem vagyunk szokva az ilyen igazán egyoldalu elbánásra. No, de talán a Szénatéren se lehet általánositani. Hogy pedig a jó budai csirkés-asszonyok 35.000 koronát kérnek egy galambnagyságu tisztitott csirkéért, azt sem lehet éppen hagyományosnak mondott patriarkális szokás előnyére könyvelni.

De mindezek dacára nem akarunk általánositani és tovább ballagunk a szépen egymás mellett felállitott mészárosés hentesbódék során. A hangulat itt már sokkal csendesebb, hogy ugy mondjuk: sokkal *budaiasabb*. Vevőt ezen a soron alig látni, amit nyomban megmagyaráznak a kis táblákra kiirt számok. Például a marhafelsál árát 42.000 koronával jelzi a kis mészárostáblácska. A borjucombot meg 48.000 koronára maximálja, a borjukarajt ugyszintén 34.000-re és a sertéskarajt 52.000 koronára.. Siettünk önmagunkban megállapitani, hogy ilyen magas husárakat sehol Pesten nem találni. Ami igaz, az igaz.

Csak az az egy vigasztalhat legfeljebb, hogy a cseresznyének és a szamócának egy ára van a pestivel, sőt a zöldbab sem drágább, mint a központi vásárcsarnokban. A magyarázatát azonban megtaláljuk abban, hogy ezeket a jóféle friss kerti dolgokat a szomszédos budakeszi, nagykovácsi és pomázi svábasszonyok szállitják, akiknek közelebb fekszik a Széna-tér, mint a pesti nagy vásárcsarnok. Egyébként a legteljesebb objektivitással meg kell állapitanunk, hogy itt a pöszméte szebb és kifejlettebb, mint például a pesti oldalon, viszont a földi eper is szelidebben, barátságosabban mosolyog, mint odaát a nagy folyam baloldalán. Ebből a tényből aztán egész határozottsággal merjük állitani, hogy a budai oldalon a vásárló nagyságák és egyéb kisebb cimzésü asszonyszemélyek is szelidebbek, előzékenyebbek és kevésbé válogatósak a mindenféle élelmiszereket árusitgató népségekkel szemben. Ami tény, az tény. Szenvedélyesen vagy kötözködően alkudni itt nem is igen hallunk.

Hanem az a példás rend, amit a Krisztina-körut páros oldalán megtelepült hosszu piacsoron láttunk, igazán feljegyzésre méltó. Igazi vidéki hangulat ömlik végig a tarka soron, ahol a járdaszélen, a földön ülve árusitó asszonyok minden jóval és kellemessel kinálják az arra elsétáló érdeklődőt. Csak egy árust láttunk, akinek viselkedése kissé kiritt ebből a patriarkális csendes összhangból. Az illető valami rokkant lehetett és igy kinálta az előtte a földön heverő zöldségcsomókat:

— Asszonyaim, nem beszélni, hanem fogni és vinni. Az én tüdőm többet ér, mint ez a zöldségcsomó. Ne hagyják hát a tüdőmet kibeszélni. Nem beszélni hát, hanem fogni és vinni...

Ami igaz, az igaz. Élég olcsón adta a zöldséget. Csomóját egy »ficcsért.« Ugyanennyibe került a retek csomója is. Sőt egy folyton ide-oda járkáló asszony a duplaerősnek mondott pergamentpapirt is ennyiért vesztegette. Veszik ezt most nagyon a háziasszonyok a befőzéshez.

Az is hamisitatlan budai specialitás, hogy halat nem kilószámra adják, hanem *darabszámra*, csak ugy találomra saccolva. Ötezer koronát kért a halas egy jó tenyérnyi darabkáért. Nem lehet tudni, ki jár jobban: a vevő-e vagy az eladó. Az bizonyos, hogy nagyon vették. A rendőr előzékenysége, amit szintén alkalmunk volt személyesen megtapasztalni, szintén a Széna-téri piac tónusának előkelősége mellett bizonyit. Végigmegy a járda szélén ülve árusitó asszonyok hosszu frontján és a közegészségügy legelemibb szabályainak ily nyájas szavakkal iparkodik érvényt szerezni:

— Asszonyaim kérem, tessenek letakarni a kosarakat, nehogy rászálljon az élelmiszerre a por és a léngy. Tessenek letakarni.

Hát bizony, cseppet sem árt ez az előzékeny óvatosság, mert por és légy az van elég Budán is. És ezek a kártékony elemek nem respektálják még a budai rendőr előzékenységét sem. Valami radikálisabb rendszabályt kellene kitalálni ellenük.

MOST JELENT MEG!

Raoul Francé

legnépszerübb müve

A növények élete

Lambrecht Kálmán forditásában

A természettudományi irodalom örökértékü remekműve 438 oldalon, 33 kép és 3 tábla kapcsán **az élet regényét** nyujtja

A vaskos kötet ára:

füzve ..... **63.000 K**

kötve ..... **77.000 K**

Postaköltség **5.000 K**

Kapható a »Magyarság« kiadóhivatalában

Csók István: AZ ÉN *vidám* OLDALAM



(A nagy magyar festőművész most fejezte be önéletrajzát, amely ősszel fog megjelenni. Itt néhány olyan történetet ír meg, amely nem szerepel a könyvben.)

HÁZASSÁG

Azt tartja a közmondás: minden kezdet nehéz. Esküdni mernék, festő agyából pattant ki ez a szellemi szikra. Hisz csaknem azért a gyönyörűségért, amit egy kép kezdése okoz, érdemes festőnek lenni. Én legalább is így éreztem, mikor Nagybányán megtettem első ecsetvonásaimat az üres vásznon. Egy ideig a festőkarrier legsúlyosabb tehertételét a házaséletben láttam. *Az imádott asszony feltétlenül kenyérkereső rabszolgává süllyeszti a legnagyobb tehetséget* is és mégis: sohasem éreztem a jövőt oly fényesnek, a sikert oly biztosnak, mint feleséggel életutamon.

Egyszer pünkösd táján a Római-fürdőre mentem kirándulni. Nagy szenzációja volt a környéknek egy kis poni-fogat. Odatámaszkodva álltam a poni-fogat oldalán és nem is sejtettem, hogy azt hiszik: én vagyok a tulajdonos. Odajön egy fiatal jány, egy „rózsaszínű álom" és egy fűcsomót tart elém. Megkérdezi, hogy kell-e? Azt feleltem, hogy nem. Később jutott eszembe, hogy nyilván a ponilovaknak akarta adni a füvet. Nem tudtam elfelejteni ezt a szép lányt.

Hetekkel később a Margitszigeten voltam és megláttam ezt a „rózsaszínű álmot.". Bemutattak neki. Még jól emlékezett rám a Római-fürdőről. A társaság egyik tagja ismert és az ebédnél felköszöntöttt: *„Éljen a fiatal tehetséges magyar festőművész."* Az arcok megnyúltak, mikor kisült, hogy festőművész vagyok.

— *Mi az, maga festő?* — kérdezte a „rózsaszínű álom". — *Azt hittem, hogy földbirtokos . . .*

Fölényesen legyintett, felhúzta az orrát — *és a feleségem lett.*

MÜNCHEN!

Reszket a toll a kezemben, amint leírom. A mámor, a vidámság, az ifjúság városa.



Boldog vagyok, ha rágondolok. Meg vannak-e még a koncertjeid az Odeonban, Wagner-ciklusaid az Operában? Nyílnak-e még Tutsing rózsái a sternbergi tó partján, ahol felejthetetlen pisztrángvacsorákat élveztem holdvilágnál, rajnai bornál? Hát a vidám blechmusik a kellerekben? A magyarok ab-

A müncheni vidám napok idején

ban az időben szép számban éltek Münchenben, tanultak és jócskán kerestek is. De magyarok lévén, természetesen München sem volt képes együtt tartani őket. Néhány nappal megérkezésem után, Garay Ákos barátom bemutatott Hollóssynak, a nagy festőnek. A kis kocsmában, ahol a mester törzskarával a kerek asztal mellett sörözött, vegyesen ültek olaszok, lengyelek, németek, stb., mind fiatal, üde reménységei a jövőnek. Hollóssy szívesen látott, bár szemmelláthatólag dühös volt valamiért. Később megtudtam, a kocsmáros nem akart hitelezni többé. Becsületem száz percenttel emelkedett, amint két üveg francia pezsgőt rendeltem.

RIPPLI

Egy müncheni éjszakán három vidám magyar tartott hazafelé. Azaz csak kettő: Rippl-Rónai József és Garay Ákos. A harmadik a szomorú Lányi volt, a pedáns ösztöndíjas rajztanár.

— *Önök könnyen nevetnek, mindjárt otthon vannak,* — panaszkodott Lányi. — *De én! Még legalább félórát kell gyalogolnom, mire hazaérek.*

— *Tudja mit Lányi úr,* — szólt Rippli — *jöjjön hozzánk. Pompás diványunk van, szívesen látjuk. Hozzá annyira megszerettem magát, hogy bruderschaftot szeretnék inni Önnel mielőtt Párisba megyek.*

Lefekvés előtt Rippli odaszólt Garayhoz.

— *Te, Ákos, most jut eszembe, hiszen Lányi úr azért jött fel hozzánk, hogy brudert igyunk, hol a bor?*

— *A bor,* — felelte Garay, — *elfogyott tegnap este.*

— *Enyje, enyje, a korcsmák meg már mind zárva vannak, még sört sem lehet hozni. Tudja mit Lányi úr, szükség törvényt bont. Igyunk vízzel brudert. Ákos hol a kancsó?*

— *Hát nem tudod? Még a mult héten összetört . . .*

— *Az ám csakugyan. Poharunk meg már emlékezet óta nincsen. Hopp megvan! Itt a lavor tele vízzel.*

Mit cifrázzam tovább. Rippli és Lányi hűségesen bruderschaftot ittak a lavorból.

FESTŐ ÉS IRÓ

Hetvennyolc esztendőt taposok. Tiszteletreméltó barátom, Herczeg Ferenc pedig nyolcvanesztendős lesz. Egyszer találkozom vele és üdvözlöm, hogy milyen nagyszerű színben van, milyen fess, elegáns és fiatal. Azt válaszolja, hogy mindezt nagyrészt a jó levegőnek köszönheti.

— Te is vegyél itt egy villát, a Hidegkúti-úton, itt nagyszerű a levegő.

Ránéztem és így feleltem:

— Könnyen beszélsz, lennél csak piktor! . . .



Müncheni cimborák (Elöl Rippl-Rónai József ül)



Én mint Napoleon
(Garay Ákos rajza)



Párisi műtermemben

Tihany - Szeiri kir. Tradalom 1943. 30. szám

Vezeklőlevél 1900 méterről

Írta: Fényes Alíz

Igen tisztelt Budapest!

Fogadd ezeket a vezeklő sorokat megbocsátással és elnézéssel, átmenetileg hűtlen kislányodtól, aki otthagyta néhány hétre izzó köveidet, színházaidat, hogy egy kevés jólevegőt szívjon és valami természetes színt csempésszen a tátrai napsütésből sápadt kis pofikájára.

Minden a legnagyobb rendben is ment tegnap estig, amikoris még egy utolsót bámultam lefekvés előtt az „Öt tó" tájékára. Aztán azon az üvegszerű függönyön át, ezen a tátrai levegőn keresztül, amit markolni, simogatni lehet, megláttalak igen tisztelt Budapestem. A nap éppen búcsúzott a Svábhegy fölött, a nagykörúton lógósokat szedtek le a rendőrök a villamosról. Gerster direktor úr előleget folyósított a színházban valakinek, szóval láttalak kedves Pestem és bizony-bizony majdnem csomagolni kezdtem a látványra.

Fájt persze az is, hogy félidőig (harmadik hete vagyok itt és még három hétig maradok), nem hallgathattam a csábításaidra. Pedig Te üzeneteket küldtél, ravaszul, filmszerepeket kínálva, négyszer is, de én tudom, hogy Te hívtál azokon keresztül is. Talán most egy icipicit én is hiányoztam Neked.

Dehát — összel Ofélia leszek és én nagyon szeretnék tetszeni Neked. Ezért másztam fel ide majd kétezer méter magasba, ezért szívom a jólevegőt, fürdetem a sminktől cserzett arcomat a hóban és egy szál férfivel ismerkedem mindössze: Hamletnek hívják, és dán királyfi. (Zárjelben illik bevallanom, hogy valamivel többet eszem a kelleténél, de Hamlet ezt nem kifogásolja.)

Így történt mélyen tisztelt Budapestem, — tegnap este láttalak boldog voltam, s ugye nem vagyok szerénytelen, ha feltételezem: Te is kíváncsi vagy még rám egy kissé. Fogadd ezért ezt a néhány képet arra az esetre, ha netán a nyári por elhomályosította volna már emlékemet.

Viszontlátásig szeretettel köszönt:

hűtelen Alizod

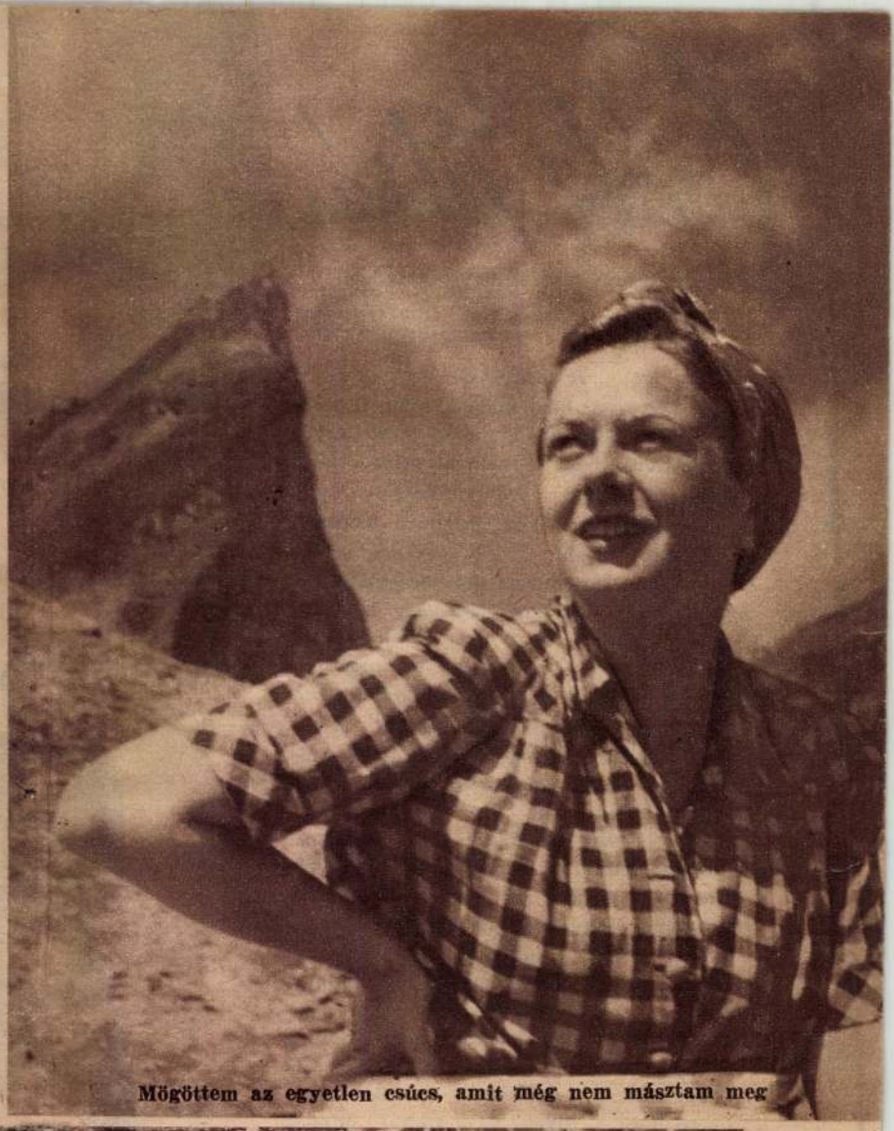

Mögöttem az egyetlen csúcs, amit még nem másztam meg



Saját találmányú Schöberl-nadrágom, sortnak is kitűnően használható

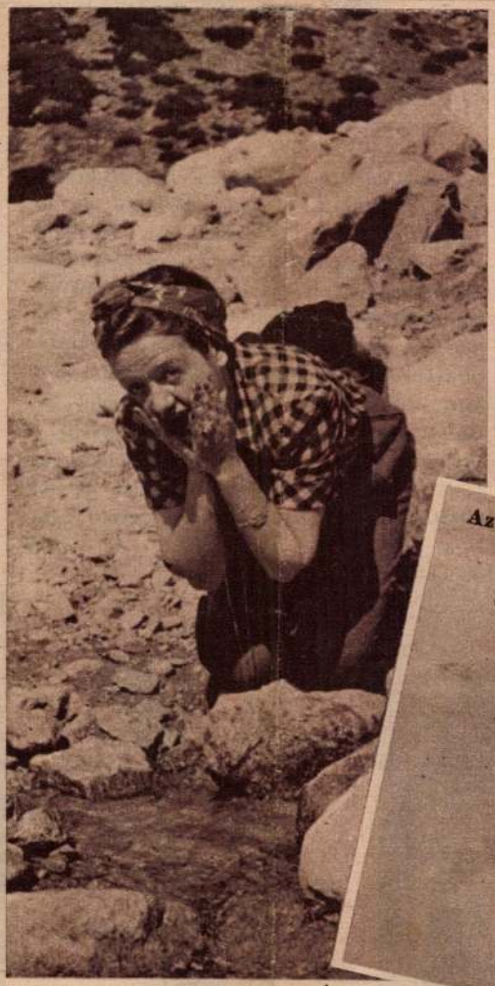

Folyóvizes kis hegyi fürdőszobácskám

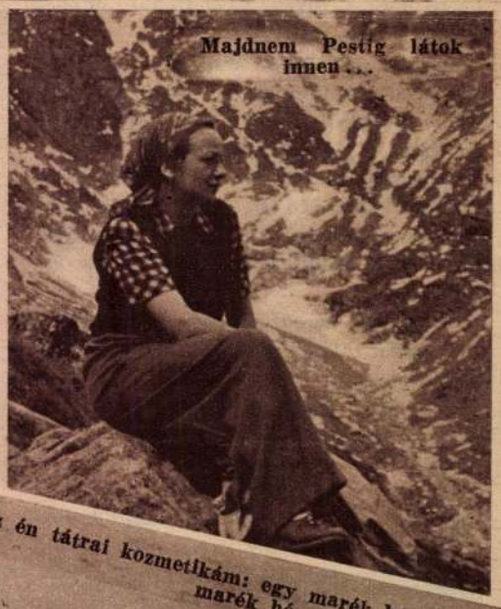

Majdnem Pestig látok innen...

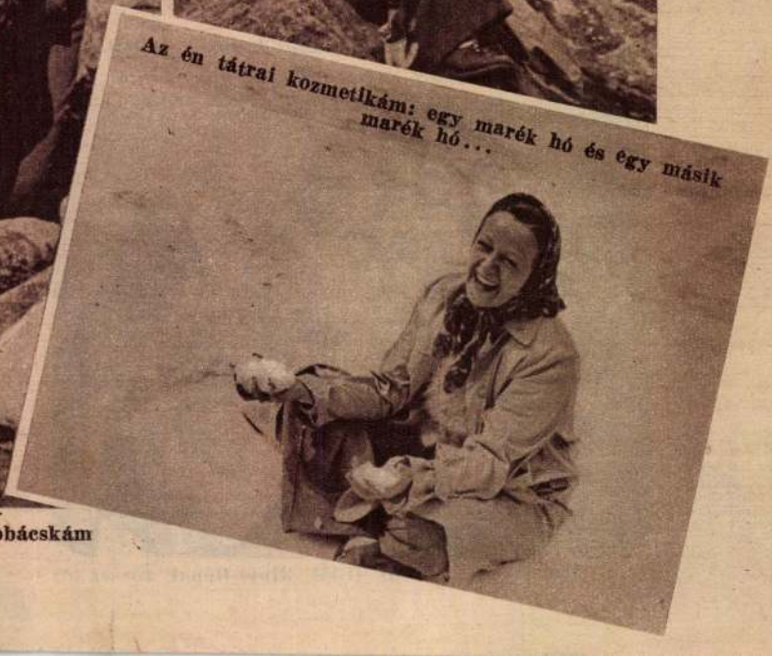

Az én tátrai kozmetikám: egy marék hó és egy másik marék hó...

CSÓK ISTVÁN NYOMÁBAN SÁREGRESEN

Ismerem ezt a tájat, a messzi jegenyéket, a szélben táncoló fákat, a kis patakot, talán még a felhőket is. Ilyenek az ő képein is a fák, a dunántúli dombok, a messzi jegenyék. Ez a táj ihlette meg, ennek a tájnak derűs emlékét vitte magával Budapestre, Münchenbe, majd Párizsba, ez volt Csók István művészetének éltető eleme.

»Pista bácsi« — ízlelgetem a szót, itt Sáregresen, ahová hazajárt, s most emlékeznek rá az emberek, halála után. Már az idősek, a fehér bajuszú öreg tsz-tagok, a nyugdíjasok is csak így mondják: »Pista bácsi«.

Csak az öreg *Kiss János* és *Kondor* Feri bácsi nevezheti őt Pistának. Az öreg Kondor el is mondja mindenkinek, reszkető fejével bólogat hozzá, s fénytelen szemével ki tudja merre, hová tekint, amikor kibuggyannak belőle az emlékek:

— *Együtt jártunk mi iskolába. Ismertem jól a szülei is, a gróf Zichyék malmában volt főmolnár az apja. Sokszor megzavarták, s megverték a falusi gyerekek. Mert olyan nyughatatlan volt. Egyszer futott a dombról, kergették akkor is, s elesett, felhasadt a nadrágja és vérzett a lába... Amikor itt járt, a művelődési ház felavatásán — mert azt róla neveztük el — akkor el is mondtam neki..., Már nem emlékezett...*

A malom

A ház még mindig úgy áll, mint akkor, s most műemléknek nyilvánították. A ház és a malom együtt van, fák szegélyezik az udvarára vezető utat, itt gyerekeskedett. A fűzfák is megvannak, a patak is, ahol gyermekkorában annyit álmodozott. Itt figyelte a felhők járását, itt ivódott lelkébe a naplemente bíbor színe, a napsütötte fák harsogó zöldje, amely aztán olyan ragyogóan élt a palettán és a vásznon.

A malom most a Terményforgalmi Vállalat raktára. De rövidesen emléktáblát kap, rendbehozzák s talán múzeumot rendeznek be abban a szobában, amelyben született.

Csupa veletlen, hogy éppen most járok itt, születése napján. Csaknem száz esztendő múlt el azóta. Felkapaszkodok a dombra, itt állt hetven évvel ezelőtt a fiatal Csók István, keverte a színeket a palettáján. Itt festette a »Szénagyűjtők« című képét 1890-ben. Távol a tanya a két jegenyével, a dombon guggoló fák, borús ég a táj fölött.

Keresem a tanyát, a fákat, a szénagyűjtőket. Hol az a tanya, a két jegenyével? Nagy idő hetven esztendő.

— *Annak az asszonynak is unokája van már, aki a szénán heverészett* — mondja Kondor József vb elnök. — *Talán meg is halt azóta. A Jencski lányt festette le Pista bácsi az almajori pusztán. De ott most szőlő van, kert, három új ház is épült, nyoma sincs a rétnek. Megváltozott azóta a vidék...*

„Magyar kenyér"

Elvitte magával a tájat, a meleg színeket, a napsütötte mezőt, az alkonyat bíborát, a hajnali harmat csillogását a fűszálakon. Elvitte és hű maradt hozzá művészetében, lelkében, de szándékaiban is. Mert mindig az volt a vágya, hogy megörökítse a paraszti munka minden egyes mozzanatát. A falu életét: a szántást, vetést, aratást, cséplést.

»Magyar kenyér«-nek nevezte volna e ciklus képeit, előre örült, milyen hatást gyakorol majd e sorozat az ifjúságra. Szerette volna megfesteni e falusi témájú képek mellett a magyar típusokat, a népszokásokat, hiszen érezte, hogy ez mind megörökítésre váró feladat, s amelynek élményét szívében hordozza. Pazar színekben, formákban, csak vászonra kellene ömleszteni, hogy átizzon, átsüssön rajta a haza, a táj szeretete.

Nem sikerült megvalósítania ezt a szándékát. De mintha megérezte volna a falu, mert 1959-ben, amikor a középparasztok is termelőszövetkezetet alakítottak, róla nevezték el: *Csók István Termelőszövetkezetnek.*

A »Magyar kenyér« ciklus nem sikerült ecsettel; kapával, kaszával, ekével, boronával próbálták megvalósítani, az új, paraszti élet kiformálásával. Hogyan?

Már az első esztendőben építettek a tsz tagjai egy 20 férőhelyes fiaztatót, egy 150 férőhelyes hizlaldát, két juhodályt, nyári csikónevelőt, vásároltak egy Zetor traktort vontatóval, ekével s egy rendsodrót. Ötszáz sertést fogtak be hizlalásra és 110-re szaporodott a szarvasmarhaállományuk. Egy munkaegységre ugyan nem sok esett az idén, csak 29 forint 17 fillér, de a beruházások rendszerint csak később jelentkeznek a jövedelemben.

Kondor József tanácselnök volt annak a 22 tagú küldöttségnek a vezetője, amely a falut képviselte Csók István temetésén.

— *Rögtön megismertek bennünket* — meséli. *Maguk a falujából jöttek, ugye?* — kérdezték tőlünk.

Miért?

Többen ülünk a tanácselnök szobájában, s most mind rá emlékezünk, a mesterre. Utoljára akkor járt a szülőfalujában, amikor a Művelődési Házat felavatták. Akkor azt mondta: *»Szeretném, ha itt ünnepelhetném századik születésnapomat.«*

— Merre van a Csók István Tsz? — kérdem az elnöktől. Nem válaszol. Az emberek egymásra néznek. Aztán kiböki valamelyikük:

— *Nincs már ilyen szövetkezet.*

Kiderül, hogy megváltoztatták a szövetkezet nevét. Csók István halálát követő napon. Hogyan történt? És miért?

— *Volt a faluban egy másik szövetkezet is, a Kossuth. Az már tizenegy esztendővel ezelőtt alakult* — mondja a tanácselnök. — Úgy döntött a falu, hogy a két szövetkezet egybeolvad. *Ekkor változott meg a szövetkezet neve.*

— Nem lett volna jó Csók István neve az új tsz-nek is?

— *De ha az marad, akkor azt mondják a régi tsz-tagok, hogy a Kossuth tagjai olvadtak be hozzájuk. Ha meg Kossuthra változik, akkor azok mondják ugyanezt.*

Horváth Istvánnal, a volt Csók Tsz elnökhelyettesével beszélgetek. Csendes szavú ember. Ő mondja:

— *Mi mindannyian örültünk volna, ha megmarad a régi név. Mert szerettük és becsültük Pista bácsit. Kresenszki Márton agronómusunk javasolta is az egyesülő közgyűlésen, s azt is megmondta, hogy Csók már nem él, mert akkor még sokan nem tudtak a haláláról. Ez csütörtökön délelőtt volt, Pista bácsi meg előző nap halt meg.*

Járom az utcákat, földet pirkasztó szél fúj. Tavaszias szél. Már készülődik a falu, most már együtt, egy szövetkezetben vág neki az új esztendőnek. Traktorok hangját hordja a szél a földekről, kopácsolnak, csattognak a szekercék, új istállók, új férőhelyek épülnek.

A »Magyar kenyér« ciklust, a mezei munka minden fázisának művészi megörökítését nem valósíthatta meg Csók István. Szülőfalujának népe együttes erővel megvalósíthatja az álmot: minden mezei munka lelkiismeretes elvégzésével felépítheti az új életet. Azon a tájon épül ez az új paraszti élet, amelynek színe, derűs emléke a nagy mesternek annyi vásznát ragyogta át napsütéssel. Megérdemelné, ha az ő nevét viselné továbbra is ez a termelőszövetkezet. Hiszen ő úgy szerette ezt a tájat, ezt a népet.

Illés Sándor

*

Sáregresen új nevet vett fel az egyesült két termelőszövetkezet, Pusztaegresen, a szomszéd községben, ahová Csók születésekor még a szülői ház és a malom is tartozott, rövidesen szintén egyesül két szövetkezet. Javasoljuk: az egyesülő termelőszövetkezetek vegyék fel Csók István nevét.

Meglassult a közlekedés a köd miatt

Pénteken, főleg a korareggeli órákban vastag ködtakaró borította a főváros alacsonyabban fekvő részeit. A sűrű, nehéz köd a Duna-parton nyíló mellékutcákból kiáramlott a belterületi főútvonalakra is. A rossz látás és útviszonyok miatt a közlekedés meglassult és a szokottnál több baleset, összeütközés fordult elő.

A Fővárosi Villamosvasút járatainak sebessége csökkent — a vezetők nagyon ügyeltek a ködben —, emiatt néhány helyen csak tolongás és zsúfoltság árán sikerült elszállítani az utasokat. Még a déli órákban is 10—20 perces késéssel közlekedtek a villamosok. Súlyosabb baleset nem fordult elő. A Dózsa György úton a MÁV-kórház előtt egy gépkocsi összeütközött egy villamossal, majd az összeütközött két járműbe beleszaladt három gépkocsi. A gépkocsivezetők lassan hajtottak, ezért komolyabb sérülés nem történt, csupán anyagi kár keletkezett.

Az autóbuszok is késtek, ezért néhány üzem dolgozói nem tudtak idejében munkahelyükre érni. A köd lecsapódott az úttestre, és ez is nehezítette a gépkocsivezetők munkáját.

27 000 fiatal dolgozik nyáron a KISZ építőtáboraiban

Elkészültek a KISZ központi bizottságának tervei a középiskolások és egyetemisták nyári építőtáborainak idei feladatairól. A programot sajtóértekezleten ismertették péntek délelőtt a KISZ Országos Központjában.

A hároméves terv időszakában 35 000 egyetemista és középiskolás diák vett részt a nyári építőtáborok munkájában, s mintegy 2,3 millió munkaórát dolgoztak a fiatalok. *Hétszázezer köbméter földet mozgattak meg, ezzel 127 kilométer hosszú csatornát készítettek és 21 000 katasztrális hold területről vezették le a vizet.* A KISZ-táborokban dolgozó lányok 27 000 mázsa gyümölcsöt takarítottak be és egymillió szőlőtőke kötözését végezték el.

Az elmúlt három esztendő igen sok hasznos tapasztalatot adott az építőtáborokkal kapcsolatban. Nagymértékben hozzájárultak a táborok *a diákok neveléséhez, elsősorban a fizikai munka megismeréséhez.* A nyári munkák összhangban álltak a készülő iskolai reformmal és a népgazdaság szempontjából is *nagy haszonnal zárultak.* A KISZ első országos kongresszusa a második ötéves terv időszakára *45—50 millió munkaóra* elvégzését vállalta társadalmi munkában, s a határozat *százezer egyetemista és középiskolás diák* nyári építőmunkáját vette tervbe.

Az idén július 2-a és augusztus 26-a között *23 építőtáborban 27 000 egyetemista és középiskolai diák dolgozik majd.* Másfél hónap alatt *kétmillió munkaórát* végeznek el. A táborok részvevői közül 12 000 lesz a lány, hétezerrel több, mint tavaly. A tervek szerint az idei táborokban minden ötödik 16 éven felüli középiskolás és minden negyedik egyetemi hallgató részt vesz. A táborok közül különösen fontos lesz a *váci*, ahol négy turnusban összesen 2400 fiatal vesz részt a Dunai Cementmű, második ötéves tervünk legnagyobb alkotásának munkájában. A vegyipar felett vállalt védnökség jegyében küld a KISZ 2400 fiatalt a *Berentei Vegyiművek* továbbfejlesztésének segítésére is. A *Hanságban* 1600 fiú tovább folytatja a csatornaépítési munkálatokat, a Lajtahanságí állami gazdaságban pedig 1000 lány dolgozik majd a hibrid kukorica címerezésén. Diákfiatalok egyébként *hat állami gazdaságban* dolgoznak majd. A táborokban a munkaidő hat óra, ezt az állami gazdaságokban az időjárás azonban befolyásolhatja.

A táborok programjait úgy állítják össze, hogy azok hozzájáruljanak a diákok neveléséhez. *Munkaversenyt szerveznek a brigádok, az egyetemek és középiskolák között.* A legjobb egyetemek és középiskolák megkapják a KISZ KB emlékzászlaját, a legjobb brigádokat emléklapokkal tüntetik ki és a táborok minden részvevője jelvényt és oklevelet kap. Gazdag kulturális és sportprogramot állítanak össze, előadásokat szerveznek, ezek előadói a párt és a kormány vezetői, a közélet ismert képviselői lesznek. *A táborok vezetésében pedagógusok is részt vesznek.* A KISZ Központi Bizottsága külön is *felhívással fordul a fiatal pedagógusokhoz, hogy diákjaikkal együtt jöjjenek dolgozni az építőtáborokba.*

A nyári munkában minden 16 éven felüli önkéntesen jelentkező kiszista és KISZ-en kívüli középiskolás és egyetemista részt vehet, akit orvosi vizsgálat alkalmasnak tart a feladatra. A középiskolás diákok jelentkezéséhez *szülői hozzájárulás* is szükséges. A KISZ megállapodott a Művelődésügyi Minisztériummal, hogy *azok részére, akiknek az egyetemi felvételi vizsgája egybeesik az építőtáborokkal, későbbi időpontban tartják meg a főiskolai felvételi vizsgát.* Összeegyeztetik a technikumi szakmai gyakorlatot és az építőtáborok idejét is.

K. T.

Megkezdődött a Mátyás-templomon a Mária-kapu helyreállítása

Az Országos Műemléki Felügyelőség irányításával hét éve dolgoznak a Mátyás-templom helyreállításán. Már befejeződött a főbejárat, a nagytorony és a Béla-torony restaurálása. Most kezdték meg a munkát a templom egyik legszebb építményén, a déli homlokzat Mária-kapuján. A Kőfaragó- és Épületszobrászipari Vállalat dolgozói az idén elkészítik a Mária-kaput és ezzel befejezik a templom déli homlokzatának helyreállítását is.



Együttműködésünk biztató eredményeket mutat fel

V. K. Mogyesztov nyilatkozata az izotóp-alkalmazási konferenciáról

Az idei *Magyar—Szovjet Barátsági Hónap* előhírnökeiként szovjet tudósok érkeztek hazánkba az *Országos Atomenergia Bizottság* meghívására. A vendégek az izotóp-alkalmazási szakbizottság ipari, mezőgazdasági és orvosi szekcióinak kétnapos konferenciáján vettek részt. Magyarországon a radioaktív izotópok alkalmazásának korszaka 1954-ben kezdődött, amikor *a Szovjetunió rendelkezésünkre bocsátotta a szükséges izotóp-anyagokat.* Ezeknek felhasználása napjainkban már valamennyi fejlett ipari országban nélkülözhetetlenné vált, az iparban, a mezőgazdaságban, a gyógyászatban, a biológiai, fizikai és kémiai kutatásokban egyaránt *óriási távlatokat nyitott meg.* Az izotópok alkalmazását az eltelt hét-nyolc év során hazánkban *a szovjet tudomány tapasztalatai nagy lendülettel vitték előre.*

A magyar—szovjet orvostudomány együttműködésének e szakaszáról nyilatkozott lapunknak a hazánkban tartózkodó szovjet tudósküldöttség egyik tagja, V. K. *Mogyesztov* professzor, a moszkvai Orvostovábbképző Intézet radiológiai osztályának vezetője:

— A konferencia legfőbb tanulsága — mondotta —, hogy *ez az együttműködés nagyon biztató eredményeket mutatott fel.* A radioaktív izotópoknak a gyógytudományban való alkalmazása fiatal tudományág, különösen kevés idő állt a magyar specialisták rendelkezésére, hogy teoretikailag továbbfejlesszék, s a gyakorlatban alkalmazzák. Ezt figyelembe véve, egészen meglepő, hogy milyen erőteljesen hódított tért hazájukban ez a komplex gyógyászati eljárás különösen a klinikai diagnosztikában, a pajzsmirigy, a különböző daganatok, a keringési rendszer, a vese vizsgálataiban; e térhódítást bizonyították a vitán részt vevő magyar orvosok, kutatók színvonalas előadásai, az újszerű eljárások ismertetése és a levont következtetések.

— Kapcsolataink a magyar gyógyászati izotóp-tudománnyal elsősorban *a tapasztalatcserék útján* hajtottak nagy hasznot. Örömmel ismertem fel a konferencián többeket a professzorok, tanársegédek, fiatal orvosok közül, akik az elmúlt években a Szovjetunióban jártak, klinikáinkon vagy tudományos intézeteinkben, a nálunk folyó kísérleti kutatások tanulmányozására. Ugyanakkor számos szovjet specialista is gyakran ellátogatott az évek során a budapesti orvosi intézményekbe. *E tanulmányutak, találkozók és a tudományos kiadványok kölcsönös megismerése természetszerűleg előnyös hatással járt mindkét ország, de a nemzetközi orvostudomány fejlődésére is.* Hogy csak egy friss példát említsek erre: a hipofizis-ektomiai eljárások nálunk, a Szovjetunióban jelenleg kevésbé elterjedtek még; itt a konferencián, a magyar orvosok előadásaiból értesültem, hogy a többi között milyen sikerrel végeztek kísérleteket különböző izotópokkal a rosszindulatú daganatok kezelésében, különösen a rákos betegek fájdalmainak csökkentésére. Meglepett aztán például — a rendkívül bonyolult külföldi diagnosztikai izotóp-készülékek ismeretében — az Orvosfizikai Intézet »Synticart« berendezése, amely az emberi testben elhelyezett izotópokat térképezi fel.

— Néhánynapos itt-tartózkodásunk során szeretnék több kutatóintézetet megtekinteni, a klinikákon pedig a helyszíni tapasztalatok során eszmecserét folytatni a magyar specialistákkal. Minden remény megvan arra, hogy a jövőben még gyakoribbá válnak a tapasztalatcserék, tudományos konferenciák, hiszen a nálunk nemrégiben kikísérletezett új radioaktív izotópok gyakorlati alkalmazása máris egész sor új feladatot tűz napirendre. Meggyőződésem — fejezte be nyilatkozatát Mogyesztov professzor —, hogy *együttműködésünk a magyar orvostudománnyal továbbra is hatható-san elősegíti e feladatok megoldását.*

*

A második izotóp-alkalmazási konferencia pénteken folytatta munkáját. Az ipari tagozatok együttes ülésén nagy érdeklődés kísérte V. A. *Januskovszkijnak*, a Lett Tudományos Akadémia fizikai kutatóintézete tudományos osztályvezetőjének előadását, amelyben *a sugárzó izotópok felhasználását ismertette az automatizált termelési folyamatok vezérlő berendezéseiben. Tétényi* Pál kandidátus, az Országos Atomenergia Bizottság izotóp intézetének igazgatója rámutatott, hogy *az atomtechnikai módszerek alkalmazása rohamosan terjed a szocialista országokban.* Hazánkban 1960-ban ötször annyi helyen alkalmazták az izotópokat, mint 1956-ban. Jelenleg több mint 140 helyen használják fel az izotópokat.

Dr. *Várterész* Vilmos, a központi sugárbiológiai kutatóintézet igazgatója elmondotta: jelenleg 24 orvostudományi elméleti intézetben és 9 klinikai izotóp-laboratóriumban dolgoznak izotópokkal. A konferencia *Straub* F. Brunó akadémikus zárszavával végződött.

Új távlatokat nyit meg a Venus-rakéta felbocsátása

Vlagyimir *Belouszov*, a nemzetközi geodéziai és geofizikai szövetség elnöke, a Szovjet Tudományos Akadémia levelező tagja a *Pravda* pénteki számában megjelent cikkében utal arra, hogy a Venus-űrhajó felbocsátása nemcsak a csillagászat és az űrhajózás előtt nyit meg új távlatokat, hanem a Földdel foglalkozó tudományok, így a geofizika, a geokémia és a geológia előtt is.

Vlagyimir Belouszov hangsúlyozza, hogy a bolygók összehasonlító geofizikai tanulmányozása igen érdekes, mivel naprendszerünk mindegyik bolygója egy összefüggő kozmikus porfelhő sűrűsödése eredményeképpen jött létre és a bolygók további fejlődése is alapjában véve egységes törvényeknek kell hogy engedelmeskedjék.

A nemzetközi geodéziai és geofizikai szövetség elnöke cikke további részében megállapítja, hogy a különböző bolygók belsejében és felületén lezajló folyamatok alakulásában természetesen eltérések is vannak. Mindenesetre a Venus fizikai sajátságai más bolygóknál közelebb állnak a Föld sajátosságaihoz.

Méreteit és tömegét tekintve a Venus alig kisebb a Földnél. Ezért várható — írja Belouszov —, hogy belsejének és felületének fejlődése majdnem ugyanúgy alakul, mint a Földé, geofizikai szempontból tehát rendkívül érdekes a Venus tanulmányozása.

Belouszov professzor kijelenti, hogy ha a Venuson nem fedeznek fel ugyanolyan hegyeket és vulkánokat, mint amilyenek a Földön vannak, el kell gondolkozni majd ennek okain és azon, helyesek-e általában a bolygók és különösen a Föld fejlődésére vonatkozó elméleteink.

Új módon kell talán felvetni a Földünk belsejében feltételezett folyamatok jellegének kérdését is.

*

Janio *Quadros* brazil köztársasági elnök a Venus-rakéta felbocsátása alkalmából üdvözlő táviratot küldött Nyikita Hruscsov szovjet miniszterelnöknek. Táviratban köszöntötte e nagyszerű siker alkalmából Hruscsovot *Nehru* indiai miniszterelnök is.

NAPI KRÓNIKA

Március 31-ig „kijgazítják" az orvosi körzetek határait

Csaknem egy évtizeddel ezelőtt állapították meg a budapesti orvosi körzetek határait. Azóta a főváros népességének területi megoszlása alaposan megváltozott. A mozdulatlan körzethatárok miatt gyakori volt a panasz, hogy egyes körzeti orvosoknak jóformán a betegek utólagos vizsgálatára is alig volt idejük, másokra viszont csak ritkán nyitottak ajtót a betegek.

A Statisztikai Hivatal a népszámlálás adatai alapján most pontos képet adott arról, hogyan alakult a kerületek, körzetek, utcák lakóinak létszáma, hol, hány felnőtt és gyerek kezeléséről, gyógyításáról kell gondoskodni. Az adatok alapján március 31-ig módosítják az orvosi körzetek határait.

— **Gyarmati estet** rendezett az újpesti népfrontbizottság és nőtanács, amelyre hazánkban tanuló afrikai diákokat is meghívtak. Az est részvevői tiltakozó táviratot küldtek a Biztonsági Tanácshoz Lumumba és társainak meggyilkolása miatt.

A fővárosi tanács drámapályázatának eredménye

Kihirdették a fővárosi tanács vb. népművelési osztálya drámapályázatának eredményét és kiosztották a díjakat. Az első díjat *Kolozsvári-Grandpierre* Emil nyerte, a második díjat nem adták ki, a felemelt harmadik díjat *Török* Sándor és *Gosztonyi* János kapta. A zenés drámapályázaton első díjat nyert *Hubai* Miklós és *Vass* István műve. Az egyfelvonásos drámapályázaton dicséretben és pénzjutalomban részesült *Galambos* Szilveszter és *Kertész* Magda.

— **Megrendezik a világ textil-,** ruha- és bőripari dolgozóinak szolidaritási hetét március 6 és 12 között. A nemzetközi szolidaritási hét idején hazánk nagyobb üzemeiben fényképkiállításokon ismertetik a különböző országok dolgozóinak életét és a textilipari üzemekben szolidaritási műszakot szerveznek.

— *MÁSODÍZBEN HALASZTJÁK EL egy amerikai mesterséges hold kilövését Cape Canaveralban. A mesterséges holdnak az lett volna a feladata, hogy az ionoszférát tanulmányozza.*

— **A Televízió szombati műsora:** 19.00: TV Híradó. 19.15: Vlagyimir Ivanovics Usztyinov, a Szovjetunió magyarországi nagykövetének megemlékezése a szovjet—magyar baráti és kölcsönös segélynyújtási egyezmény aláírásának 13. évfordulója alkalmából. 19.50: Gábor Béla-emlékműsor. 20.40: Szibériai képek. Kisfilm. 21.15: Karnevál a stúdióban. 22.15: Hírek.

— **Kálmán Imre** legszebb melódiái hangzanak fel február 19-én du. 3 órakor az Erkel Színházban. Fellépnek: Németh Marika, Zentay Anna, Bilicsi Tivadar, Gencsy Sári és sokan mások. Közreműködik a MÁV Szimfonikus zenekar. ×

— **Cirkusz a moziban!** A »Csodacirkusz«, a Csinn-Bumm Cirkusz új műsora tovább folytatja nagysikerű előadás-sorozatát minden vasárnap de. 11 órakor az Uránia Filmszínházban. ×

— **Az Állami Bábszínházban** szombaton és vasárnaponként este fél 8 órai kezdettel színre kerül a bukaresti II. nemzetközi bábfesztiválon aranyéremmel kitüntetett »Biztos siker« c. kétrészes bábszatíra. Konferál: Rátonyi Róbert. Csak felnőttek részére. Jegyek elővételben a Bábszínház pénztáránál kaphatók. ×

— **Lengyel fotóművészeti kiállítás** a Váci utca 27. sz. alatti teremben. Naponta 10-től 20 óráig látogatható. Hétfőn szünnap. ×

— **HALÁLOZÁS. Dr. Bartakovics Aladár** váratlanul elhunyt, temetése 18-án du. 3 órakor a Farkasréti temetőben. ×

— Megrendültén értesítjük mindazokat, akik közel álltak hozzá, hogy Cohen Illésné Hecht Jolán elhunyt. Temetése f. hó 19-én, vasárnap délután 13.30 órakor a Rákoskeresztúri temetőben. Cím: Dr. Farády Alfrédné II., Orsó u. 2. ×

Párás, ködös idő

Várható időjárás szombat estig: továbbra is csendes, párás marad az idő, kevés felhőzettel. Többfelé köd. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet plusz 3—8 fok között.

Távolabbi kilátások: vasárnap és hétfőn sem lesz lényeges változás.

— **Ifjúsági küldöttség** utazott Perjési Lászlónak, a Magyar Ifjúság Országos Tanácsa elnökének vezetésével Helsinkibe, a VIII. Világifjúsági és Diáktalálkozó nemzetközi előkészítő bizottságának alakuló ülésére.

— **Szigeti György akadémikus,** a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki-Fizikai Kutató Intézetének igazgatója Párizsba utazott, ahol részt vesz a félvezetők problémáiról február 20—25 között tartandó nemzetközi szimpoziumon.

Fővárosi tanácsküldöttség utazott Prágába

Pénteken elutazott Prágába a fővárosi tanács vb négytagú küldöttsége. A delegációt dr. *Horváth* Sándor, a II. kerületi tanács vb-elnöke vezeti. A küldöttség elsősorban a prágai házkezelési szervek munkáját tanulmányozza, s a csehszlovák főváros lakóbizottságainak tevékenységét figyeli meg, hogy hazatérve a jó módszereket Budapesten hasznosítsák.



(Vasvári Anna rajza)

A lottó nyerőszámai: 5, 10, 15, 28, 39

A hetedik játékhéten 4 756 434 lottószelvény vett részt a sorsoláson. Egy nyerőosztályra így 1 783 662 forint nyeremény jut. A tiszakécskei községi művelődési házban megtartott sorsoláson a következő nyerőszámokat húzták ki: 5, 10, 15, 28, 39.

Óriási bányarobbanás Johannesburg közelében

Eddig harminckét halott

Mint a *Reuter* jelenti, a Johannesburgtól 16 kilométerre fekvő *Dél-Roodeport* aranybányában pénteken a reggeli órákban hatalmas erejű robbanás történt. *Felrobbant mintegy fél tonna dinamit,* amely elvágta a külvilágtól a 160 méteres mélységben dolgozó munkásokat. A déli órákig *30 afrikai és két európai munkás holttestét* hozták felszínre, de *minden bizonnyal életét vesztette* a közelben tartózkodó és dolgozó *mintegy kétszáz munkás is.* Újabb jelentések szerint eddig még semmit sem tudnak a mentőosztagok munkájának eredményéről.

A bánya vezetőségének egy szóvivője közölte, hogy fogalma sincs, hányan vannak még a föld alatt és valószínűleg soha nem fogják megtudni, hogy mi is történt valójában.

Ítélet a lyoni irodalmi pörben

Mint már jelentettük, Anatolij *Kuznyecov* szovjet író pört indított a lyoni érsekség kiadóvállalata ellen, amely durván meghamisítva »lefordította« Kuznyecov »A legenda folytatása« című könyvét, s azt »Csillag a ködben« címmel, sok célzatos betoldással és kihagyással kinyomatta.

A bíróság most ítéletet hozott. Az ítélet megállapítja, hogy a kiadó igazgatója és *Chaleil* atya, a *»fordító« durván megsértette Kuznyecov szerzői jogát.* Ezért a kiadót *ezer új frank összegű pénzbírság* megfizetésére ítélték.

A kiadó teljes anyagi felelősségének megállapítására a bíróság pénzügyi bizottságot alakított, amely hat hónap múlva terjeszti elő jelentését.

A fordítás részletes ellenőrzésére a bíróság három szakértőből álló bizottságot alakított. A bizottság francia nyelvre fordítja Kuznyecov könyvét, s a bíróság csak ezután dönt majd *a hamisítvány elkobzásáról.*

Vasárnap forgalomkorlátozás lesz a Thököly úton

A MÁV igen jelentős költséggel átépítette a Thököly úti vasúti felüljárót. A második hídszerkezetet február 19-én, vasárnap a helyére emelik.

A munkálatok idejére a Thököly úton forgalmi korlátozásokat kell életbeléptetni. Vasárnap reggel 7 órától, előreláthatólag este 7 óráig, a vasúti felüljáró alatt a villamosok, autóbuszok, s egyéb járművek nem közlekedhetnek. Zugló-ból az utazóközönséget a 64-es, 67-es, 68-as villamosok szállítják a Mexikói út és a Thököly út kereszteződéséig, majd onnan gyalogszerrel juthatnak el a Május 1 út és a Thököly út kereszteződéséig, ahonnan a 44-es, a 67-es és a 68-as villamosjáratok viszik tovább az utasokat. Az autóbuszjáratok elterelve közlekednek. A gyalogjárók számára gondoskodtak a felüljáró alatt a veszélytelen áthaladásról.

Több kokszhoz jut a lakosság

Az energiagazdálkodási hatóság részletes programot dolgozott ki az ipar háztartási kokszfogyasztásának csökkentésére, a lakosság jobb ellátására.

A program szerint az idén már több kokszot juttatnak a háztartásoknak, mint tavaly, oly módon, hogy azoktól az üzemektől, amelyeknek nincs szükségük koksztüzelésre, kezdik elvonni ezt a tüzelőanyagot. A múlt évben 145 000 tonna kokszot kapott a lakosság, az idén a jövő fűtési szezonra 160 000 tonnára emelik ellátását.

— *A BOSTONI REPÜLŐSZERENCSÉTLENSÉGET — amelynek október 4-én 62 ember esett áldozatul — egy váratlanul feltűnő madárraj okozta. Az amerikai légügyi hatóságok közlése szerint a madárraj a repülőgépnek útközve, annyira lelassította a gép sebességét, hogy az végül lezuhant.*

Egyévi börtönre ítéltek egy vigyázatlan gépkocsivezetőt

Loránd Jenő budapesti lakos gépkocsijával barátjához ment, akinél nagyobb mennyiségű rumosmeggyet fogyasztott. Amikor kocsiján távozott, barátja is vele tartott. A személygépkocsi a megengedettnél gyorsabban haladt be a Fáy és a Röppentyű utca kereszteződésébe, s nem adott elsőbbséget a jobbról érkező tehergépkocsinak, amely ugyancsak gyorsan haladt. A két jármű összeütközött. A teherautó ajtószerkezete hibás volt, kinyílt, s a vezető olyan szerencsétlenül esett ki a kocsiból, hogy a helyszínen belehalt sérüléseibe. A személygépkocsi vezetője és utasa ugyancsak megsérült.

A Központi Kerületi Bíróság figyelembe véve, hogy a halálos baleset részben amiatt következett be, mert az ajtószerkezet hibás volt, s a teherautó vezetője is túllépte a megengedett sebességet, egyévi börtönre ítélte Loránd Jenőt.

SPORT

Biztos győzelem Kairóban

Magyarország—Egyesült Arab Köztársaság 2:0 (0:0)

Albert lőtte mindkét gólt, Tichy 11-est hibázott, Sándor gólját nem adták meg

Péntek délután került sor Kairóban a magyar labdarúgóválogatott idei első mérkőzésére. Csapatunk győzelemmel kezdett, 2:0 (0:0) arányban nyert az Egyesült Arab Köztársaság válogatottja ellen. Az olimpiai stadionban 50 000 néző előtt így állt fel a két csapat:

Magyarország: Grosics — Mátrai, Sipos, Sárosi — Solymosi, Kotász — Sándor, Göröcs, Albert, Tichy, Bödör.

EAK: Aldo — Refai, Raffat, Mustafa — Fanagili, Taha — Karam, Noseir, Selim, Mohsel, Hamdi.

Az olasz *Joni* sípjelére az arabok indítottak támadást. Néhány perc múlva kiegyenlítetté vált a küzdelem. A magyar csatárok összjátékába azonban sok hiba csúszott. A 22. percben így is vezetést szerezhetett volna válogatottunk. A nagy lendülettel kiugró *Sándort Raffat a 16-oson belül felvágta. A 11-est Tichy a kapus kezébe lőtte.* Ezután egyik csapatnak sem akadt már gólhelyzete a félidőben.

Szünet után két új játékos állt be az egyiptomi csatársorba: a jobbszélső *Sehta* és a balösszekötő *Serbini.* A magyar csapat viharos támadásokat vezetett, s lendületét két gól is jelezte. A 25. percben jobboldali támadás után *Albert közelről a hálóba lőtt (1:0).* Két perc múlva ugyanez a jelenet ismétlődött meg. Sándor futott le, beadott, a labdához Mustafa kézzel ért hozzá, de a játékvezető — nelyesen — nem sípolt, mert *a* labda *Albert elé perdült és a középcsatár 8 méterről újabb gólt ért el.* Még egy gól jelezte a magyar csapatnak ebben a szakaszban mutatott jó játékát. *Sándor 8 méterről nagyszerű csukafejessel küldte a hálóba a labdát,* a játékvezető azonban *les címén* nem ítélt gólt. Az utolsó percekben is élénk iramú volt a játék, főleg a magyar csapat támadott.

Mint az várható is volt, elég *nagy küzdelemben* vívta ki a magyar válogatott a győzelmet. Mindkét csapatban elsősorban a védelmek játszottak jól. A magyar együttesben nem volt meg a kellő összhang. az első és a hátsó csapatrészek között. Úr tátongott közöttük, s ezt még a hatalmas munkabírású *Solymosi* sem tudta betölteni. Védelmünk »világbajnoki formában« játszott. Az EAK együttesének edzője — mint mondotta — *Sárosinál még nem látott jobb hátvédet. Sipos* és *Mátrai* is kitűnően játszott. A fedezetek közül *Solymosi* tűnt ki nagy akarásával. A csatársorban *Albert* kissé hátravontan, *irányító szerepet* töltött be, de ott volt a befejezéseknél is, amit két gólja bizonyít a legjobban. A többiek teljesítményében *Sándor, Göröcs, Tichy, Bödör* a rangsor.

A biztos győzelem *biztató* kezdetet jelent. A pénteken látott hibákat ki lehet javítani a világbajnoki selejtezőkig.

Női tőr és párbajtőr válogató

Párbajtőrözőink Milánóban

Vasárnap megkezdődik a vívó válogató versenyek »második fordulója«: a női tőrözők és párbajtőrözők lépnek ismét pástra.

A második *női tőr válogatót* vasárnap reggel nyolc órától a Dob utca 75. szám alatti teremben rendezik meg. A küzdelmekre a teljes válogatott keret elküldte nevezését, s valamennyi élversenyző ott lesz a rajtnál. Negyven körül lesz a részvevők száma. A néhány héttel ezelőtti válogatón Juhász szerezte meg a győzelmet Kertesiné és Dömölky előtt. Ezúttal *Juhász, Kovácsné, Dömölky* és *Rejtő* látszik legesélyesebbnek. Figyelemmel várják az ifi keret tagjai közül *Horváth* Évát, *Dér* Rékát, *Gulácsi* Máriát.

A *párbajtőr* válogatóra harmincnyolc nevezés érkezett. Ott lesz a rajtnál *Sákovits* József is, aki az első válogatót kihagyta. Indulnak a válogatott keret tagjai, a duisburgi ifjúsági VB-re készülő fiatalok, s többen vidékről is, Debrecenből, Pécsről és Szolnokról. Az első válogató hatalmas harcot hozott, s az elsőség csak ötös (!) holtverseny után dőlt el *Gábor* Tamás javára. A jelenlegi erőviszonyok alapján a vasárnapi győztes *Gábor, Bárány, Kausz, Sákovits* és *Lendvai* közül kerülhet ki.

A párbajtőrözők egyébként külföldi vendégszereplés előtt állnak. Február 25-én és 26-án Milánóban rendezik meg a hagyományos *Spreafico* versenyt, amelyen a világ legjobb párbajtőrözői találkoznak. Az első válogató viadal eredményei alapján öt magyar vívót jelöltek a részvételre. *Gábor, Sákovits, Bárány, Kausz* és *Marosi* február 23-án utazik Olaszországba.

Mégis lesz műkorcsolyázó világbajnokság?

Az amerikaiak nem ellenzik, a kanadaiak helyeslik a VB megrendezését

A Nemzetközi Korcsolyázó Szövetség döntése — amely a prágai műkorcsolyázó VB megrendezése ellen szól — nem találkozik osztatlan helyesléssel. A közvélemény hangját talán a kanadai műkorcsolyázó válogatott vezetője, a már Prágában tartózkodó Bruce Hyland fejezte ki a legjobban, amikor ezeket nyilatkozta az AFP-nek:

— Szívem helyesli a nemzetközi szövetség határozatát, eszem azonban az ellenkezőjét mondatja velem. Hosszú utat tettünk meg azért, hogy korcsolyázóink részt vegyenek az 1961. évi VB-n. Amerikai barátainkon már nem tudunk segíteni.

Az Amerikai Műkorcsolyázó Szövetség elnöke, Shumway nem emelt semmiféle kifogást a VB ellen. Az AP hírügynökség munkatársának kijelentette: a mostanihoz hasonló repülőszerencsétlenség már előfordult a VB történetében. Példának hozta fel azt az esetet, amikor 1947-ben a londoni világbajnokság előtt a csehszlovák jégkorong válogatott tizenöt játékosa lett áldozata egy repülőszerencsétlenségnek. A VB-t mégis megtartották.

A VB csehszlovák szervező bizottsága táviratilag kérte a nemzetközi szövetség elnökét, dr. Kocht, hogy vizsgálják felül csütörtöki döntésüket. A részt vevőknek a fele már Prágában tartózkodik, s a csehszlovákok több mint egymillió koronát fordítottak az előkészületekre. Prágában nem függesztették fel az előkészületek folytatását, a szervező bizottság abban reménykedik, hogy a tervezett időpontban megkezdődhet a küzdelem.

SPORTNAPLÓ

A Kanada színeit képviselő Trail Smoke Eaters jégkorong csapata első csehszlovákiai mérkőzésén 6:3 arányban győzött a csehszlovák bajnok Brnói Ruda Hvezda ellen. Az Egyesült Államok válogatottja Chomutovban 6:1 arányban kikapott Csehszlovákia B-válogatottjától.

Lengyelország kötöttfogású birkózó válogatottja 7,5:0,5 arányban legyőzte Csehszlovákia csapatát.

Az autóklub évi közgyűlését hétfőn, kedden és szerdán tartják meg a Magyar Nemzeti Bank Rosenberg-házaspár utcai nagytermében. A közgyűlés mindhárom napon 17.30 órakor kezdődik — a különböző kerületek részére.

A műegyetemi fiatalok sportjáról adott tájékoztatót pénteken délután Cholnoky Tibor Kossuth-díjas professzor, a MAFC tanár-elnöke. Az egyesületnek 585 minősített versenyzője van, közülük tizenketten érdemes sportolók. Az olimpián nyolc műegyetemista szerepelt. A tervek között említette, hogy sportcsarnokot és uszodát szeretnének építeni, amelynek tervezési munkálatait az egyetem hallgatói végzik el.

Bartus a műlesikló bajnok

Pénteken a műlesikló bajnokságot rendezték meg a Mátrában. A férfiak mezőnyében két csehszlovák versenyző, **Chovan** és **Zampa** végzett az élen. A harmadik helyen beérkező **Bartus** (Honvéd) nyerte a magyar bajnokságot. Csapatbajnok az **Ú. Dózsa.** Az ifjúságiaknál **Móricz** szerezte meg az **első helyet.**

A Szovjetunió női asztalitenisz válogatottja Torgauban 3:0 arányban nyert az NDK csapata ellen. A szovjet férfi együttes 5:1 arányban legyőzte a lipcsei kerület válogatottját.

Megkezdődött az országos asztalitenisz-bajnokság. Pénteken az első fordulót bonyolították le. Egyetlen meglepetés akadt: a miskolci Opravel legyőzte Halpertet 3:0-ra.

Autós »rókaversenyt« rendeznek vasárnap. Az autósoknak három »rókát« — különböző színű gépkocsikat — kell megtalálniuk egy meghatározott területen.

Rekordkísérlet a vasárnapi gyorskorcsolyázó versenyen

A páros, a II. osztályú és az ifjúsági műkorcsolyázó bajnokság mellett szombaton és vasárnap megrendezik a gyorskorcsolyázók *Eötvös Zoltán emlékversenyét* is. Szombaton reggel 8 órakor a férfiak 500 és 3000, a nők 500 méteren vetélkednek. Vasárnap fél 8 órai kezdettel bonyolítják le a férfiak 1500 és 5000 m-es, s a nők 1000 m-es versenyét. *Magyar* Kornélia, a Budapest-bajnokság győztese vasárnapra rekordkísérletet is bejelentett. Az 1500 m-es távon kísérli meg *Róka* Ilona kétéves csúcseredményének megdöntését.

Jégkorongban: Bukarest—Budapest 8:4

Bukarestben pénteken folytatódott a nemzetközi jégkorong-torna. Leningrád válogatottja 10:5 arányban legyőzte Bukarest utánpótlás csapatát, majd Bukarest együttese 8:4 (0:2, 3:1, 5:1) arányban nyert Budapest csapata ellen. A magyar együttes meglepően jól játszott és a harmadik harmad 7. percében 4:3-ra vezetett. A román csapat büntetőből egyenlített, majd a meg-megingó budapestieknek 4 gólt lőttek. Schwalm, Simon, Patócs és Bóróczi lőtte a magyar válogatott góljait.

Három érdekes tenisz-hír

Körmöczi Zsuzsa pénteken el utazott tengeren túli túrájára. Bajnoknőnk hét országban mérközik. Első versenyére Jamaikában kerül sor.

*

A Dánia—Magyarország Davis Kupa mérkőzést május 5-én, 6-án és 7-én rendezik meg Koppenhágában. A dánok összeállítása: T. Ulrich, J. Ulrich és Leschly.

*

Az Újpesti Dózsa fedettpályás teniszversenyén Gulyás 8:6, 6:3-ra legyőzte Ádámot. Döntőbeli ellenfele Komáromi lesz.

Megérkezett a prágai Spartak Sokolovo

Péntek délután a menetrendszerű repülőgéppel Budapestre érkezett a Prágai Spartak Sokolovo labdarúgó csapata, a Ferencváros vasárnapi ellenfele. Az együttes hét játékosa — Prochaska, Hejsky, Hertl, Pazdera, Vojta, Kvasnak és Masek már szerepelt a csehszlovák válogatottban. Két másik játékos a B-válogatott tagja volt.

Motoros-repülő csillagtúra április elején

Az MHS Központi Repülőklubja az idén is megrendezi a motoros-repülők hagyományos felszabadulási emlékversenyét. A csillagtúrára április 3-án kerül sor. A résztvevők a dunakeszi—alagi repülőtérről felszállva hajtják végre a feladatokat.

Az év egyik legjelentősebb repülőeseményének előkészületei jól haladnak. A versenybíróság rövidesen kijelöli az útvonalakat, amelyek, titkosak, s a pilóták zárt borítékban csak közvetlenül a start előtt kapják kézhez. Az azonban biztos, hogy a mezőny tagjainak 350—400 km-es légi utat kell berepülniük.

A versenyen 15—18 sportrepülő indulására számítanak. A résztvevők Jak—18 és Tréner típusú gépeken mérik össze egymással tudásukat.

Papp László hétfőn az új párizsi sportpalotában a korzikai Chioccával mérkőzik. A francia lapok Papp ellenfeléről megírják, hogy 1954 óta profi s egyetlen-egyszer sem ütötték ki, pedig már 68 mérkőzést vívott.

Szombati SPORTMŰSOR

Labdarúgás. Barátságos mérkőzések: Csepel—Tatabánya, Csepel, 14.30 óra, Bp. Honvéd—Bp. Helyőrségi válogatott, Kispest, 14.30 ó.

Asztalitenisz. Magyarország egyéni és páros bajnoksága, Sportcsarnok, 15 ó.

Korcsolya. Eötvös Zoltán gyorskorcsolyázó emlékverseny. Műjégpálya, 8 ó. II. osztályú műkorcsolyázó bajnokság kötelező gyakorlatai, Millenáris, 14 ó.

Birkózás. Országos szabadfogású verseny, Vajda Péter utca 31. sz., 16 ó.

Vízilabda. Téli Kupa-mérkőzések a Sportuszodában, 16.30 órától.

Tenisz. Az Ú. Dózsa fedettpályás versenye, Németvölgyi út, 14 ó.

Atlétika. Középiskolás és ipari-tanuló fiúk fedettpályás versenye. Tüzér utca, 15 ó.

Csók István

Csók Julianna

Villa a Gorkij-fasorban. A könyvtárszobában találjuk magunkat. A szoba hatalmas, ünnepies, de minden pompája mellett, bármerre nézünk, komor benyomást tesz. Oldalt, a könyvespolcokon, vaskos kötetek, bőrkötésben, hosszú sorokban. Fent, az egész mennyezeten, aranylemez-dombordíszítés. A szoba hátsó falán, erősen lefüggönyözve, boltíves nagy nyílás van, amely fölül ablak, színes üvegmozaikból, alul ajtó és az erkélyre vezet. Kint verőfény. Forró, nyári délután. — Az előtérben fotelok. A Mester elárvult, nagy karosszékében most a Mester lánya ül, velünk szemben.

CSÓK JULIANNA: Emlékszem még arra is, hogy tavasz volt. Anyu bedugott a nagy dunna alá, mert megfáztam. Megkaptam mindent, a piros pulóvert és a kerekes, mozgó majmot is. Anyunak bevásárolni kellett mennie, ezért engem díványostól áttólt a műterembe. Apu nem is vett észre, festett tovább, várta az embert, akit el fognak küldeni a képért. Másnap nyílt a tavaszi tárlat, de még mindig hiányzott egy kép. Nagyon unatkoztam, elkezdtem köhécselni, mocorogni, forgolódni. Apu letette a palettát, megfordult. Neki is tetszett a piros pulóver, a fehér dunna, a kerekes majom. Új vásznat tett az állványra, és engem festett. Két óra múlva csengetett az ember, addigra készen volt a festmény. Apuka az én képemet adta a kiállításra. Másnap már a Műcsarnokban láttam magamat, sok kép között, boldogan járkáltam, nem is volt semmi bajom...

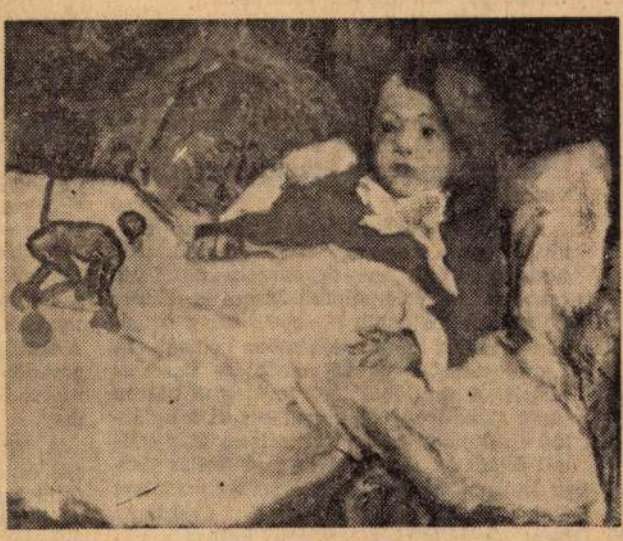

CSÓK ISTVÁN (1865—1961): Züzü beteg (1914)

Simon Gy. Ferenc riportja



Magyar Nemzet
1963 aug 10

lásáról, indián irozták, a mor- k, „ön- lamból Utahon. kipró- maguk b száz a fehér véde- ukban. rősítést



A texasiak módszere a csavargók, tolvajok kiebrudalására: a mozdonyra kötözve — „menetjegy nélkül" — visszaszállították őket Mexikóba.

tese és a tele- ett fel. yvereit átad- védelme s szülent oda- gy min- lmének llította. utottak tt jelre seseket, gyer-

utah-i tt fiát iójának rmonok kivég-

eghódí- beszél- ítkezé- erekán ak sze- eköttez Dél- partjai-

ja.

ról hajóval Kaliforniába vagy Oregon államba juthassanak.

Találkozás Ogden-ben

1865-ben kezdődött el az építkezés Dodge mérnök tervei szerint. Előzőleg hosszú viták folytak a kongresszus épületében, mert senki sem tartotta elképzelhetőnek, hogy sikerüljön a 3 ezer kilométer hosszú, több hatalmas hegységet és folyamot átszelő pálya megépítése — a vad indiántörzsek vadászterületein keresztül. 150 millió dollár alaptőkével két nagy társaság kezdte el végül is a munkát. A tervek szerint a Nagy Sós Tó partján kellett találkozniok. A szerződés kikötötte, ha 11 év múltán sem tudnak eredményt felmutatni, a megállapodást semmisnek tekintik.

A vállalkozóknak szárnyakat adott a szerződés egyik pontja. Szédületes összegű jutalmat ígértek annak, aki először érkezik a kitűzött helyre. A jutalmat azonban egyik csoportnak sem sikerült megszereznie, mert 1869. május 9-én a két vállalat munkásai egyszerre érkeztek meg Ogden városába.

A hatalmas iramú tempót az tette lehetővé, hogy a két nagy társaság albérletbe adta ki az építkezés egyes szakaszait. Ilyen csendes társ volt például James H. Kuner is, akinek története bizonyos fokig magában sűríti a többi kisember sorsát is. Kuner először egy 25 mérföldes szakaszt vállalt. A tanítóból lett vasútépítő három tucat kalandvágyó társával együtt a határidő előtt négy héttel teljesítette is a vállalt feladatot. Az üzlet 14 ezer dollár tiszta hasznot hozott. A sikeren felbuzdúlva, Kuner újabb szakaszt vállalt. Csakhogy most olyan sziklás területen kellett a vágányokat lefektetnie, ahol dinamittal is centiméterenként jutottak előre. Az első mérföld után el is fogyott a pénze, kölcsönt vett fel. Végre hét hónap után értek célba, de közben már 63 ezer dollárra rúgott az adóssága. A vasúttársaság nagylelkű volt: az előre kialkudott 7260 dollár helyett 9 ezret fizetett ki.

Vanderbilt és a vasút

De nem mindenki járt pórul a vasútépítéssel. A nagy halak itt is óriási vagyonokat zsebeltek be. Cornelius Vanderbilt is elhatározta, hogy annak a pénznek a segítségével, amelyet a polgárháború idején szerzett a kormánynak eladott hasznavehetetlen hajó Pénzügyi t rolja össze saság részv zottan hoss ciót, s terv nosainak tö bolták a tö vetkeztében vasúti kö Amikor rol utasforgalo megvásárol sok örültek teséges váll részvényeik derbilt han leggazdagab magát.

A Vadnyu lassan befej kapitalista de ugyanoly revolverhős fel, a seriff faji előítéle szüntek a t szűnt a kül nyugati rész a seriffek é peradók föl neivel lépet meg.

A Wild-W tek és cowb fajta hazug emberekben nyugati rész élt volna: ta séggel vérs járás borzal szembeszállt mindennél Voltak ilyen ban azonbar felenebb is, a vagyon ut rek tenyerét sát is eldur kényes igazs lett, s minc erkölcs nev vért pazaro záció terjes esetében civi lönösen sok indiánok.

A katona erre újra elsírja magát odalent, az öregasszony hallja zokogását. És ahogy csillapodik a sírás, a katona megint megszólal:

— Nem hősök azok, akiket nem énekelnek meg a költők. Érted? Akiket el kell felejteni, akiket ócsárolni lehet csak. Én rólam és a többiekről, érted, soha, soha nem énekelnek majd a költők.

Az öregasszony nem érti meg, amit a katona mond. Öreg és csökönyös. Ő igenis hősnek látott mindig minden katonát: babérrel homlokán, tüzes tekintettel, kivont szablyával, a dúlt csatamezőn vagy a lángoló várfokon. Ezeket a mostani időket se ismerte, mert nagyon-nagyon öreg már és mindenről csak annyit tudott, hogy keveset ettek, sokan voltak a pincében, a mennyezetről fényesen meszes víz csöpögött egy lavorba, aztán jöttek a repülőgépek, megrázkódott folyton a föld, puffantak a bombák és amikor elfogyott a babja meg a borsója, Szimcsákné adott a magáéból. És kötögette a rékliket, mert nem tudta, hogy a bolt, ahová köti, nemsokára marék hamu lesz, a házzal együtt, amelyben áll. Igy hát nem érti meg most sem a katonát.

Odamegy megint hozzá, megigazítja a vörös levélcsokrot:

— Jól van, jól van. Hát nem fognak megénekelni. Nna. — És mint valami szelid tromfot, hozzáteszi még: — Ne légy olyan hiú. De én azért kijövök a sírodhoz.

Vár, hogy a katona megint mérges lesz vagy megköszöni. De az már nem felel neki. Igy aztán még megjegyzi, kicsit csalódottan:

— Mert most már ember vagy, na. Azért jövök ki hozzád ezután is.

Kicsit sokáig beszélgettek, jön az alkony, lentről, a vízben ázó hídról, az eltorlaszolt alagútról jön felfelé, kényelmesen, szürkén, füstöt és ködöt húzva maga után, itt-ott apró csillagokkal megszórva, mert már égnek a lámpák. Az öregasszony felszedelőzködik és elindul fölfelé, óvatosan, a csorba lépcsőkön a Lant-utcába. Ugy siet, hogy néha elszorul a szíve, de hiába, sietnie kell, mert már késő van és Szimcsákné addig megeszi az egész vacsorát. Pedig lángos lesz, amit nagyon szeret és többet is enne belőle, ha Szimcsákné nem lenne annyira falánk.

A lázadó

Máskép fest a világ, ha a pénz fedezéke mögött ülsz
s hasznos kapcsolatok hoznak a harcba neked
mindig fegyvert és mindig katonát, aki érted
küzdve mutatja eléd győzelem égi hitét.
Hogy te a harc mezején is az emberi szépnek, a jónak
lágy mosolyára utalsz? Érdeked, üdvöd is az.

Én e világban erők vad harcát láttam, a sorsom
védtelenül s egyedül élni e földre hozott.
Tudd meg hát, hogy e föld törvénye a létbe parancsolt
mert másé minden, harc s erőszak enyém.
Életem eddig erő s akaratnak az ördögi műve?
Óh, te szerencsés szent! vess meg az elveimért.

Győzni szeretnék csak. Vad gyülölet ég a szivemben,
győzni, igazság jöjj, győzni, ha bármi az ár,
mert nem a jó, nem a böles az igazság vad katonája,
nincstelen és nyomorult kínja mi érte kiált
s bőrén érzi csupán meg az ember a sors akaratját.
Törvény teljesül így: vess meg az életemért.

HAJNAL GÁBOR

Csók István

A firenzei Uffizi-képtárnak, távoli időkből származó remekek mellett az a gyüjtemény is érdekessége, amelyben különböző nemzetekhez tartozó XIX—XX. századbeli mesterek önmagukról adott jellemzései sorakoznak. Ebben az elit-társaságban, ahová bejutni nem könnyű, mert a bekerülés útja nem buzgó jelentkezés, hanem meghívás: Szinyei Mersével egyetemben ott van Csók István önarcképe is. Amikor az 1911-es római nemzetközi kiállítás alkalmával Csókot a firenzei felkérés érte, oly kultúrközpontok tehetségekre figyelő köreiben, mint Párizs, München, Bécs, már ismert neve volt, a siker istenaszszonyának mosolya kísérte művészi erőfeszítéseit. Nem kevesebb, mint négy aranyérmet tarthatott a tarsolyában. A puszta-egeresi molnár festőfiát azonban mágikus vonzásként hazahívja a magyar napfény. Külsőséges csillogások, a világhír sokszor csalóka, hamar illanó aranyfüstje helyett belső sugallatai foglalkoztatták. Végleg itthon telepszik le s ez indítja el azt a folyamatot, amely a színek és ízek új pompájában, művészetét teljes é érleli. Festői megnyilatkozásainak, stílusának azt a formáját alakítja ki, amelyben szétbonthatatlan egységgé szövődnek eredeti és korszerű vonások (korsze ű alatt persze nem napi időszerűséget értve), amely mesterkéltség nélkül, természetéből következően magyar arculatú s ugyanekkor az európai szellem magára ismer benne.

Az élet hosszú útján, amelyet megtett, Csók István érdeklődése a művészi feladatok széles körére terjedt ki. Fiatalkori próbatételeitől: a népies genre-től és történelmi festménytől kezdve, arcképeken, aktkompozíciókon, csendéleten, tájképen, interieurön át a víz és levegő-ég által nyujtott festői problémákig, szinte minden műfajban bizonyságot adott friss zamatú alkotóerejéről. «Összegyűjtött munkái» közt vannak oly képek is, amelyeknek eredete teljesen a szabad képzelet birodalma, műveinek túlnyomó része azonban a reális környezet, vagy a természet valamely jelenségének megragadása. A század eleje hozza azt a döntő fordulatot, amikor a müncheni akadémiai di:ziplinákkal, az előadásnak még inkább rajzos jellegével teljesen szakítva, nagybányai tanul:ágok, a francia impresszionisták hatása alatt és ösztönös megérzéseit követve, a fényteli színekre épülő festői stilusforma útjára lép. Ezen a vonalon haladva is több állomást hagy maga mögött s oly korban, évekkel túl a hatvanon, ami sok festő számára a megmerevedés, a kényelmes ismétlések, a korábbi eredmények felhigulásának szaka: művészetének újabb fejlesztésével a Balaton szín- és fénytüneményeit az ecset nyelvén megéneklő képciklust prezentálja.

A világ, amelyet vásznain teremtett, nem ismer nyomasztó felhőket, távol áll tőle a keserű reménytelenség, a panasz, a drámai sötétenlátás. Biztonságos nyugalom, a kedély melegsége, életöröm árad belőle. Mindez nyilván összefügg azzal is, hogy tartósan a Sors nem állította Csókot nehéz küzdelmek elé. De az alapja, a forrása ennek a szemléletnek: a hit az eszményekben, magának a művészetnek időfölötti erejében. A minden kiábrándító látszat és lesujtó esemény ellenére bizakodás az emberben. Ez a lelki ráncta lanság tartotta meg Csók Istvánt fiatalnak őszhajú pályatársai között, ez a felvértezettség tette művészetét a szépség rendületlen hirdetőjévé azokban az években is, amikor az első világháború után az életre zúdult bajok és zavarok, a különféle válságok már méhükben hordozták a második világháborút.

DOMOTOR ISTVÁN

Uj Idők. 1946. márc. 2.

Ó ez az angyal!

Irta: Szép Ernő

Ha valakire rá lehet mondani, hát az ő. Téged is hallottalak, mikor ő szóba került, hogy elragadtatva kiabáltad:

— Az Anti? Az egy angyal!

Hogy nemcsak nőt illetünk a földön evvel a szépséges névvel, hanem férfit is, annál nincs logikusabb valami. Abban ugye megegyezhetünk, hogy a férfiak általában jobbszívűek, jebblelkűek a nőknél, Igazolják ezt az igazságot az egyházatyák is, mert azok is több hím angyalt tartanak számon a mennyekben, mint nőangyalt.

Ismerni kell Angyal Antit, hogy ha rágondol az ember, egyidejűleg eszébe jussanak az égi angyalok. Olyan arányos jó fiú, olyan lelkes, olyan szívélyes, csupa szeretet és csupa figyelem.

Ő az, Angyal Anti, aki 45 januárjában, mikor felszabadultunk, sőt egész télen át, a legtöbb járókelőt ölelte, csókolta a járdán, hörgött a boldogságtól, hogy a kedves embereit az ostrom után viszontlátja. S a demokráciától nekitüzesedve, derűre-borúra kezdett tegezni mindenkit (magamat is), akivel nem volt soha pertu.

Hanem ez mind csak hangulat, nem kerül fáradságba. De ő olyan ember, vagyis olyan angyal, olyan odaadó, szolgálatkész, öröme és szenvedélye tenni valamit másokért, mindenkinek, amiben csak kell segítségére lenni. S ő igazán az eszményi jó ember, aki nem várja, hogy kérjenek tőle valamit, maga ajánlja fel rögtön a szolgálatait.

Találkozik például egy ismerőssel, érdeklődik diskurzus közben, hogy hát a fiú? (mert tudja, hogy van egy nagy fia az illetőnek). Volt a harctéren? És nem esett baja?

— Nem hálistennek. Leszerelt szerencsésen.

Hanem hát, haj haj, nem tud mit kezdeni. Ráférne a familiára, hogy a gyerek valami kis hivatalhoz jusson. Sajnos néki, az apának, az új világban sehol senkije nincs.

— Hát én, én kiskutya vagyok? Kérlek, az államtitkár a földmívelésiben, ezredtársam. Bedugjuk a fiút öregem, légy nyugodt, bedugjuk. Hova értesítselek?

Harmad-negyednap véletlenül újra szembekerülnek.

— Persze, még nem beszélhettél az államtitkároddal.

— Államtitkárral? Ja, kérlek vidéken van, valami ünnepélyre ment. Holnapra várják vissza. Meglesz galambom, ne félj semmit.

A kávéházban ül Angyal Anti, valami kompánia közt; ott az egyik úr azon kezd keseregni, hogy szenet kéne hazahozatnia, s nem bír fuvarost kapni. Vagyis olyan rettentő pénzt kér az a rabló fuvaros, azt tisztességes ember nem tudja megfizetni.

Rátámad erre Antink:

— Jaj, hát mért nem szóltál nekem? Feleségem nagybátyjának két teherautója is van, telefonozok neki reggel a gyárba, hogy a legjobb komámról van szó, biztosítlak huszonnégy órán belül a pincédben van a szén.

— Nahát Anti, hogy köszönjem ezt meg neked.

Ödön barátunk írtó sok cigarettát pusztít. Nem győzi a trafik árát, annak olyan őrült ára van, leveles dohányt vesz, felvágatja s úgy tölti aztán a cigarettáját.

Tegnap sugárzó arccal ujságolja:

— Fiam, csúnya krízisemtől szabadultam most. Öt percre váltam el a sarkon, Antitól, attól az angyaltól, néki is elnyögtem, hogy hetek óta nem tudok leveles dohányt szerezni, teljesen eltűnt a piacról, nahát erre kérlek mellbecsap, tyű, hogy mért nem tudta ő ezt tegnap, együtt volt egy régi cimborájával, birtokos az illető, mégpedig itt Pest-megyébe valahol, száz holdja megmaradt, dohányt is termel, és pedig nagyon szépet, szerencsére sűrűn jön be Pestre, legközelebb kér majd dohányt tőle, mintha neki magának kéne, majd meglátom, milyen csuda olcsó lesz; csak mondjam meg mennyit parancsolok? Meg vagyok mentve, Ernőkém!

Majd elfelejtem, pedig bűn volna, nekem is ilyen önzetlenül, ilyen hűséges barátsággal vállalta valami kis gondomat még a tavaszon. Az Oktogonon köszönt rám, éppen rágyujtottam, gyufával. Ó, hogy mért a drága gyufával élek, nincs öngyujtóm? Van, mondok, otthon döglik, valami hibája van, nem tudom hová adni megcsináltatni.

— Csuda szerencse lelkem, hogy találkoztam veled. Van egy testi-lelki pajtásom, gépészmérnök és mellékesen öngyújtókat javít. Ugyan, fizetni, ne beszélj bolondokat. Könyörgök gyere be holnap délután háromra az Abbáziába, én holnap együtt ebédelek avval a jó pajtással, idejövünk majd feketére. Hozd el azt a beteg masinádat. Ugyan kérlek, ne köszöngess semmit, boldog vagyok, hogy állhatok rendelkezésedre.

Egy héten által mindennap bementem háromra az Abbáziába, a kihúnyt öngyujtómmal.

Valami hat hétre rá szemem elé került.

— No, kedvesem, hát a mérnök, hova lett?

— Micsoda mérnök. Igen, igen, az az öngyujtó. Kérlek nem bírom elcsípni, folyton szaladgál, az Isten tudja hová, fene a pofáját. De csak légy nyugodt édes szívem, majd előkerítem.

Előkeríti a földbirtokost is, a teherautót is, az államtitkárt is; meglesz az állás, a fuvar, a dohány, minden.

Igen erős a gyanúm, hogy amit Anti kedves jóismerőseinek ígért, azon nyomban elfelejti.

De mit számít ez. Mindenki vár és remél, hisz rendületlenül mindenki Antiban, aki két kézzel kap mindig a kezünk után, és oly melegen, ely szerelmesen néz a szemünkbe. Lebűvölt mindnyájunkat az a drága jó ember, ez az angyal, lebűvölt mindörökre.

Egy ifjú nő síremléke

Hagyj békét nekem,
ne faggass engem...
Ládd, a rét
évről évre
rányitja az égre
szégyenét.

Rajtam virágból
egész város lángol,
mind neked!
s mi dobog idelenn,
csönd, vagy szerelem,
kérdezed?

Gondold: a rét
rám-adja színét
s nyughatok,
míg minden virág
— éhes tarkaság —
úgy lobog!

Vagy gondold: szivem
virul szüntelen
egy nagy Sziven —
ó micsoda láng
gyulladt imánk
kút-öbleiben!

Te bolond, te gyermek,
mindig szeretlek,
árny fia!
Csitt, ne érints,
ne kelljen itt is
fájnia.

WEORES SÁNDOR

1 • 9 • 3 • 5
NOVEMBER 17
VASÁRNAP

PESTI HIRLAP
VASÁRNAPJA

≡ 57-IK ≡
ÉVFOLYAM
46. SZÁM

STOCKHOLMI ALKONY

IRTA: KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Berlinben szálltam vonatra. Nyomban leheveredtem egy félfülkében, elfüggönyöztem s füstöltem, teáztam, olvastam, aludtam fölváltva, nem törődve azzal, merrefelé zörgünk s reggel van-e vagy este. Egyszer csak vizet hallottam csobogni magam körött. Tavon uszott vonatom kocsija, szük, pöfékelő kompon. Később ismét a földön lihegtünk. Aztán egy gyors tengerihajó vett hátára, mint Orpheust a delfin, már a skandináv félsziget felé igyekeztünk, vastag hajókötelek gubancait bogozva, tengerészek kukkantak be félfülkémbe, mely már majdnem állandó lakásommá lett. Végül Svédország szilárd talaján vágtattunk, vörös városok, kék vizek, zöld fenyveserdők, fekete gyártelepek között s délután félötkor, a korán leszálló nyirkos svéd alkonyban megérkeztünk Stockholmba.

Mire vártam? Arra, hogy itt, ahol sohase jártam, egyszerre megvalósul gyermekkori tündérálmom, mindaz a sejtelem és rendkivüliség, melyet egy ismeretlen helyről szövögetünk évek hosszu során át, hogy csak hallottunk vagy ujságok cikkeiben olvastunk róla. Nem ez történt. Vitte a hordár poggyászom a pályaház kivilágitott jegypénztárai között s egy gépkocsira tette. A gépkocsis azzal a hanyag-figyelmes mozdulattal hajolt felém, mint mindenütt a világon, amikor a pályaudvar előtt egy utastól a cimet tudakolja s szó nélkül indult. Közkerteket láttam, padokat, szobrokat, államférfiak és költők viharvert érckoponyáját. Közlekedési rendőr állt a sarkon s a járdaszigeten tolongó gyalogosoknak jelt adott. Piros és kék lángbetük ragyogtak a háztetőkön, egy gyermektápszert vagy egy töltőtollat hirdetve s az utazási irodák neon-rudaktól bekeretezve tündöklő villanyfényben lubickoltak. Egy fiatalasszony izgatottan tárcsázott az utcai telefonfülkében. Sajtkereskedések sárga csöndélete tünt föl az egymással feleselő szagok cikázásával és az ezüstpapirok csillogásával, patikák rózsaszin és piros üveggolyója, azzal a szegény, meggyötört emberrel, akinek, ugylászik, sohase mulik el a fejfájása, hentesüzletek díszlete, a hentes hatalmas alakjával, aki vérrel befröccsentett fehér köpenyében hosszu kését mutogatva, szinte szemérmetlenül járkált vevői között, mint valami elvetemült gyilkos. Számológépek zenéje csilingelt a levegőben. Szállók előtt kapusok, kifutófiuk füttyentettek gépkocsikért. A főposta előtt levelek röpködtek fehér sirályszárnyukon és szines bélyegek, mint a kolibrik. Könyvesboltok komoly, áhitatos csöndje csalogatott. Mindez oly otthonos volt, oly meghitt és ismert, hogy elcsodálkoztam.

Ekkor pedig ott az idegenben, a stockholmi alkonyban fölszakadt szivemből egy testvéri kiáltás. Város, köszöntelek. Mindegy, hogy mi a neved és merre fekszel, északon vagy délen, lehetsz te Athén, Varsó, Palermo vagy Kopenhága, nekem maga a fészek vagy, az otthon. Mennyit papoltak a természet nemzetköziségéről, egy fűszál és egy rózsa jóságáról, mely mindig egyforma nyájassággal fogadja a számüzöttet, eszébe idézve legrégibb emlékeit. A város az igazi nemzetköziség, a város az igazi emberi közösség diadala, a város, az igaz nemzetfölöttiség. Ha nyelvét nem is beszéljük, értjük néma jelbeszédét, értelem-teremtette mértani beosztását, azonos szokásait, mentőállomásait, gőzfürdőit, kézápoló-termeit, vendéglőit. Egy falu, egy kisközség tulajdon országomban idegenebb nekem, mint egy idegen város. Valahányszor városba érkezem, ugy tetszik, hogy haza érkezem.



Stockholm.

A maszkal ünnep.

Addisz-Abeba, október.

Hat hónappal ezelőtt megnyiltak az ég csatornái a négus országa felett. Azóta, irgalmat nem ismerve, tart az esős-évszak, mely rendes körülmények közt junius 15-én kezdődik, szeptember 27-én végződik s szabályhoz igazodni majdnem óraműpontossággal köteles. A trópusok időjárása nem szeszélyeskedhetik. A nap bizonyos szakában esik, másnap-harmadnap szintén ugyanakkor, pár percnyi eltolódással naponta, ami lassan a reggeli esőt a délutánba, sőt estébe nyujtja ki. Junius hónapban az eső nem szokott hideg lenni, utána azonnal kiderül; julius a folyton tartó eső hónapja; nap-nap után folyton esik, itt-ott egy-egy kis megszakitással; a levegő ködös, párás a lezuhant rengeteg vizmennyiségtől, hideg nedvesség üli meg az embert, a lakást, mindent; augusztusban már felderül, a nap mindennap elősüt, ez a jeges záporok hónapja; szeptemberben két-három nap is lehet derüs, esőtlen, a levegő lassan-lassan felmelegszik, a nagy záporok jég nélkül zuhognak le. *Ebben az esztendőben rendkivüli kilengést mutat az időjárás, minden szabályszerüség a feje tetejére állt.* A napnak bármely szakában, éjjel-nappal, korán, későn, folyton eshetik. ... Szeptember 27-ét vágyva vártuk az idén, vágytunk már napsugárra, melegségre, derüs, kék égre! Más esztendőben is nehezen éri meg az ember ezt a napot, de az idén valóban lelkitesti szükséglet már a nap. Hosszu esős évszak után, *ha a nap sokáig elmarad, betegségek lepik el a benszülötteket*, a bőr felpattogzik, tele lesz sebbel, rühatkák lepik el s más csuf sebektől viszket a bőr. A nap tisztitó, gyógyitó hatása tartja meg e népet, ahol a tisztaság oly kevés.

A kereszt-ünnep, a maszkal, az esős évszak utolsó napja. Ma még szabad esőnek lenni, de már holnaptól fogva lesz napsugár, — sok! Milyen jó lesz, felszáritja a tenger sarat, leoldozza bilincseinket, melyekkel a városba vagyunk kötve hat hosszu hónapon át. Ki, ki a szabadba! Holnaptól fogva ragyogó fényben fogunk uszni! És a szivben egy fonál ugy megfeszül, hogy fáj! Valami ugy összecsuklik az emberben, ott benn, mélyen valahol. Ha jön a napsugár, ha eltünik a sártenger, mi lesz velünk akkor? Mit hoz nekünk az idei napsugár?

A város közepén levő Szent György-téren folyik le a maszkal-ünnep laikus része, a katonai szemlével; a másik, a tisztán egyházi, a gibi-ben, az Udvarban. Pár évvel ezelőtt az állomás melletti nagy rét volt annak szinhelye, ami nagyon alkalmas volt erre a célra, egyik sarkában meredek dombocskájával, mely mintha arra született volna, hogy a négus sátrát legyen hová felütni, honnan végigtekinthesse ujjongó népét. Pár év alatt mennyi változás! Ma aszfalt fedi a Szent György-teret és a főutcákat, ma van állandó hadsereg s annak díszfelvonulása a fődolog. A templomkerités kőfala szolgál hátterül a térre felállitott, nemzeti szinnel — piros-sárga-zöld — szinnel diszitett sátraknak, hol a diplomaták, hirlapirók s a legkülönbözőbb nemzetek fiaiból toborzott államtanácsosok — angol, amerikai, svéd, svájci, holland — foglalnak helyet. Az előtérben a császár trónja van felállitva, melyhez szőnyeggel boritott lépcsőfokok vezetnek; *tizéves kedvenc fiacskája, Makonnen herceg, a duc de Harrar, mellette áll az egész ünnepség alatt*, komoly figyelemmel szemlélve mindent. A császár és a kis herceg is tábori díszegyenruhát viselnek, a császár trópusi sisakot hozzá; kedves látvány a csinosarcu kis Makonnen, kardjával és komolykodó arcával. A császár mögött az első sorban jobbról ül az *abuna*, az angol miniszterrel; az abuna a kopt egyháznak Egyiptomból, az alexandriai patriarkától kinevezett feje. Mögöttük a diplomáciai kar. Nagy feltünést keltett az, ami régen nem történt meg, jelen volt az olasz királyi követség is teljes számmal. Gróf *Vinci* miniszter, lovag *Mombelli* első követségi titkár, a katonai attasé. A császár nevenapján az olasz követség tagjai nem jelentek meg s az olasz miniszter nem adta át szerencsekivánatait a császárnak. S ma itt vannak! Mi legyen ennek a magyarázata?

A balsorban elől ül az *ecsegié*, az abessa főpap, mellette *rasz Mulugéta* hadügyminiszter, koronával a fején. A császár mögött áll a benszülött zabanya főnök, ki lapostetejü egyensapkáját mindig lekapja, valahányszor uralkodója hozzá szól. Mögötte két udvari inas, fehér abessa nemzeti ruhában. A felség és az előkelőségek autón érkeztek s elfoglalták a részükre fenntartott helyeket. Majd kezdetét vette a csapatszemle; minden ember katona lévén, előbb a szabad polgárok, kisebb hivatalnokok — vám, posta, királyi kincstár — és minisztériumok alantasabb alkalmazottjai vonultak el, fegyverhordóik kiséretében, azok is, maguk is nemzeti díszruháikban. Az oroszlánsörényes fejdísz marcona kifejezést kölcsönöz az arcnak, a térdig érő élénkszinü selyemkaftán arannyal kivarrt és zsinórozott bársonypalást borul. E palást 8—10 egymástól külön vágott fecskefarkszerü leffentyüből áll, amit a szél lobogtat. Kezükben aranyozott lándzsa, arannyal-ezüsttel kivert bivalybőrpaizs, sallangos, ezüstös szerszámmal ékesitett lovaikon fülsiketitő lármával vágtattak elő, lándzsával, kivont karddal, paizzsal hadonászva fejezték ki ősi szokás szerint — most a nehéz időkre való tekintettel kétszeres buzgalommal — hódolatukat, odaadásukat, hűségüket. Pár évvel ezelőtt, mikor még állandó katonaság nem volt, lenn, a szép zöld mezőben, messziről nekiszáguldottak a meredek dombnak, hol a négus sátra volt, felszöktettek rajta, egy ugrással földön teremve, arccal borultak a négus elé. Itt, ezen a templomtéren, szük a hely, nem messze a sátortól a *Menelik* lovasszobor keritett kis parkjával sok helyet foglal. Az első kis hódoló csapat lelke szerint ki sem orditha magát, mikor már a csikosruháju udvari rendtartók — az agafari-k — öszvérükön ide-oda szaladgálni kezdtek s lándzsanyéllel vagy hosszu kávéfapálcával irgalmatlanul kezdték eltakaritani őket uralkodójuk szine elől, helyet tisztitva a rendes katonaság részére. Idő kellett, mig megértették, hogy a két méter magasra ugráló, visongó tiszteletnyilvánitásból elég már, hogy ma a rendes katonaság fontosabb, megadták magukat sorsuknak s a térről levezető utcákban vonultak fel-le, mig az eső is kedvüket nem szegte.

Az állandó sereg élén jön szép fekete lován a testőrség parancsnoka, Dothée belga őrnagy, mögötte három belga tiszttársa, ugyancsak lovon. Dothée őrnagy tiszteleg a császárnak, annak balján foglal helyet s elvonultatja csapatát. A tér másik oldalán, a császárral szemben, svájci zenész vezetése alatt álló benszülött katonazenekar indulókat játszik a csapatok elvonulása közben. Előbb a gyalogság, azután a lovasság (a lovas trombitások lovai nem szerették a trombita hangját) vonultak, lobogós kopjáju dzsidások, gépkocsikra szerelt gyorstüzelő puskák, felszolgáló legénységgel, légi elháritó gyorstüzelők, öszvérekre szerelt hegyiütegek, egészségés állategészségügyi osztagok, öszvérre szerelt kellékeikkel. Mikor a csapatok elvonultak, Dothée őrnagy tisztelgett, a közönség tapsolt neki, aztán a svéd Tamm százados, a Holota-i tisztképzőiskola parancsnoka, fehér vászon egyenruhában, fekete sarkantyus csizmában, vonultatta el két másik svéd tiszt vezetése alatt a körülbelül *kétszáz főnyi növendékcsapatot*, magas, oroszlánbőrsüveg, sastollal, sötétkék ruha, puska a vállon és mezitláb.

A diplomaták sorban jókivánataikat fejezik ki a császárnak, utánuk jön az abuna, a kopt aranykereszttel, amit a császárnak csókra nyujt. Majd az ecsegié lépked föl a trón lépcsőin, a két főpap találkozik egyazon lépcsőfokon. Egész kis történelem játszódott le e röpke pillanat alatt. Az ecsegié ment, egy szempillantásra sem méltatta az abunát. Az abuna egyiptomi ember, nem abessa. *Régi harc folyik az alexandriai kopt patriárka főhatalma ellen, az általa kinevezett abuna főpapi méltósága ellen, az egyház nacionalizálása miatt. A ecsegié, az alexandriai befolyás legádázabb ellensége, ezt az alkalmat sem mulasztotta el gyülöletét kifejezni.* A császár őt is sisaklevéve várja. Az ecsegié abessa ember,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 JUL 29
Csák István darázsi festőművész
MAGYAR SZÓ

Csók István Darázson

Megsárgult levelek, régi feljegyzések között lapozgatunk: néhai Kovács tanító úr emlékeit követve megyünk a huszadik századi magyar festészet egyik legkimagaslóbb egyénisége, Csók István után.

„... ültek egy délután a szaletliban Újlaki főtisztelendő úrnál és darliztak. Az volt az egyetlen kártyajáték, amit a művész úr játszani tudott. Egyszercsak azt mondja a főjegyző úr: Pista bátyám, már megbocsásson, annyi derék magyar ember van ebben a kis faluban, mért festi maga mégis ezeket a szegény sokácokat? Azt feleli erre a művész úr: Öcsém, facsiga — mert ezt szerette mindég mondani — orrod a csacsiba, nem értesz te ehhez! De azonban mikor a pesti újságban meglátta a cikket a művész úrról, amit bizonyos Lyka Károly írt róla, külön megnevezve Darázst is, mondván: „e kies dunántúli faluban született újjá Csók István piktúrája", legott megváltoztatta a véleményét a főjegyző úr ..."

Újlaki Dezső Kornél, aki húsz éven át minden nyáron vendégül látta a festőt, régesrég meghalt. Hosszú feje azonban ma is derűsen néz az emberre, a Nemzeti Galéria faláról, ahogy Csók István, több változatban is, megörökítette. Kovács tanító úr sem él nagyon régen már, úgyhogy senki sincs ab ból a világból, amelyet a művész oly érdekesnek tartott. Újlaki Dezső után egy verseskönyv maradt, meg tárcák gyűjteménye, melyek ben a Karasső — így nevez te a Karašicát — vidékét és lakósságát próbálta leírni.

A „kies dunántúli falu" viszont a maga sajátságos színeivel egész életén át ott élt Csók István művészetében. És hosszú élete volt. Majdnem száz esztendős lett, amikor 1961-ben meghalt. A csodálatos színskála népiesen nyers maradt a palettáján, s épp ezzel tért el a nagybányai festőktől, Münchent és Párizst is feled ve, hogy a magyar piktúrának „modernné" válását elő segítve, ő is azokat a külön feladatokat vállalja, amelyek az eredeti magyar képírást Szinyei MAJÁLISÁtól számítva, megteremtették. Fülep Lajos, a műtörténész, aki csaknem egy emberöltőt élt le önkéntes számkivetésben, Darázstól nem is olyan messze, egy másik dunántúli faluban, Zengővárkonyban, s a festészet magyar tartalmát kereste korának művészetében, ezt vélte meg találni, ezt a magyar tartal mat Csók István képeiben, „aki a magyar naturalistáknak legtehetségesebb művésze".

Nem ismerjük egymást

A horvát kolléga, akinek színes reprodukciókban mu tattuk be Csók István művészetét nem győzi a fejét csóválni:

— Ne is haragudjon, de ezekben a színekben én tisz ta szláv koloritot látok. És érthetetlen, hogy a mi festő ink közül ezt senki meg nem látta. De azt hiszem, a mieink féltek a folklórtól! S jött ide ez a pesti festő a sokácok közé, és megcsinál ta a magyar művészetet. So kác színekből, sokác motívu mokból! Mintha csak a népi kultúrához kellene visszatérni, mint ősforráshoz, hogy megszűnjenek közöttünk a különbségek! Az iro dalomban egészen jelentős tudomány lett a komparáció. A képzőművészetben ilyesmiről nem tudok. Pedig a kölcsönhatás, legalább itt, jóval többet ígér. De hát hiába minden, nem ismerjük egymást ...

A Karassó sárgán és sebe sen folyik alattunk. Hatalmas árterületében sűrű füzesek kéklenek, s szelid szilvá sok, ahova nem tört fel a víz. A Mecsek alól indul ez a kis folyó, melyet aszályos években át lehet lépni, s amerre folyik többnyire sokác települések helyezkedtek el évszázadok előtt már. Ha hinni lehet a népi etimológiának, a halban, főleg kárászban gazdag folyócska innen kapta a nevét. S föl, egészen Mohácsig, a sokác népiség dominált hosszú évtizedeken át. Itt Darázson még ma is úgy van, hogy a magyarok fönn vannak a hegyen, a sokácok meg lenn a völgyben. Fönt a harsányi hegy is látszik, s alatta a magyar falvak bokrai, lenn víz és erdő.

— Van itt egy öregasszony — mondja kísérőnk, a nyugalmazott boltos és kocsmáros —, aki valamikor bejáratos volt a paplakba: baba Manda. Mert nagy házat vitt, mesélik, az öreg plébános. Mindig tele volt vendégekkel, a papszakácsné meg nem győzte a munkát. Meg, úgye, kímélte is a tisztelendő úr, mivel nagyon szép asszony volt. És az öreg, ahogy mondják, szeret te a nőket. Talán ez a baba Manda emlékszik még valamire!

A sokác öregasszony, akihez ellátogattunk, oly fürgén mozog fia házának nagy és sivár udvarában, hogy meg se látszik rajta a kilenc ven éve. Léc kerítéssel elválasztott kis konyhakertben kapált eddig, s fia biztatására helyezet bennünket a földes szobába, amelynek közepén ott áll a hatalmas diófaasztal, óriási fiókkal, ahova evés után minden edény s a kenyér is belejér, a sarokban pedig a szövőszék áll, csíkos vászonnal a bordái között annak bizonyságául, hogy itt még mindig folyik az özönvíz előtti mun ka.

Lipe kípi...

Csók István neve nem mond neki semmit.

— Fehér szalmakalapja volt és pipázott — próbálja emlékeztetni a boltos, s elé be tesszük a reprodukciónak azt a lapját, ahol a jes tő piros bor előtt ült, kerti székben, valami lugasban. Aztán tovább lapozunk, s vé gül megállunk a legtipikusabb Csók-csendélet előtt, ahol gyönyörű tulipántos ládán, két sokác bokály között, melyekben bazsarózsa van, egy női figúra áll, tányérban, mintha porcelánból lenne, teljes népviseleti díszben. A művészi szabadsággal megkompónált kép a húsz darázsi nyár összegezése és Csók piktúrájának legjellemzőbb alkotása, de egyúttal a sokác népélet naiv pompájának tökéletes kifejezője is.

— Maga akkor huszonöt éves volt — mondja a horvát kolléga a kép alsó sarkából leolvasva az 1910-es dátumot. — Emlékeznie kell erre az úrra!

— Lipe kípi — mondja ba ba Manda, s leveszi orráról a pápaszemet, hogy jobban lásson, s elcsodálkozhatunk a szavak vándorútján, ahogy a „kép" szót a régi so kácok átvették. — Ott ült mindég a Karašica partján egy kis széken, amit összehajtott és a hóna alá csapott. De engem akkor már nem engedett az uram a plébániára. Azt mondta, nem hagyja, hogy hírbe hozzanak! — És a fekete pregacsát nevetve kapja fogatlan szája elé.

Ars longa, vita brevis

Az egyetlen élő szemtanú tól se tudtunk meg hát jóformán semmit a nagy magyar festő darázsi nyarairól. Hogy a Karašica partján ül dögélt háromlábú festőszéken, ennyi maradt meg róla remekműveinek színterén. És ennek az adatnak mégis megvan a maga művészettörténeti jelentősége. Mert ezek szerint nemcsak a falu néprajzi gazdasága bűvölte el Csók Istvánt, hanem a pá rás, gyöngyházfényű baranyai táj is, amely a darázsi hegy alatt, már tarkább és barbárabb színekben vetítet te vissza a latin Dunántúlt, s úgy kellett megszelidíteni és a magyar piktúra legszebb fejezetének harmóniájába fogni.

„Mikor bejöttek a szerbek — folytatta Kovács tanító úr — Darázsnak többé nem volt szerencséje a művész úr hoz. Pedig nagyon vártuk! Én magam is szívesen vittem volna utána a poggyászát a festői eszközökkel. Mert akkor már nekem is tudomásomra jutott, micsoda Isten áldotta nagy tehet ség a Csók István művész úr!"

De hát: Ars longa, vita brevis — idézhetjük a régi szállóigét az élet rövidségéről, amelyet időnként a történelem még más utakra is elterel, miközben a művészet végtelensége népeket és korokat képes felölelni és közös kincsként felmutat ni.

Mint itt is, Darázson, a szőlőhegy és a megáradt Ka rašica között.

H. J.

ben. A csoportküzdelmek befejezése
és az első csoport győztese, valamint
harmadik csoport győztese (július 31-
augusztus 9-én és 10-én Szentlászlón s
tőbe. A döntőbe Bácska területéről, m
csapat kerül be.

Gyengén áll a csúza

A csúzai Vasas labdarúgó-egyesüle
a Dunatáj Kupában. Az okok iránt érdeklődtünk az egyesület elnökénél, **BONET Istvánnál,** valamint **FADDY Ottó** titkárnál.

— Szerettünk volna részt venni a Kupában — mondta az elnök —, és úgy érzem, ez kötelességünk is lett volna. Sajnos, egyévi munka után még nem elég erős az egyesületünk. Az első csapat a 14. helyen végzett, ezt nem tartom rossz helyezésnek. A pionírcsapat a negyedik lett. Két együttes versenyzése meglehetősen felőrölte erőnket, és a nyár folyamán nem vehetünk részt jelentős versenyben.

— A két csapat pénzelése eléggé megviselte a pénztárunkat — mondta Faddy Ottó. — Pillanatnyilag olyan anyagi helyzetben vagyunk, hogy nem vehetünk részt a Kupában. Az őszi bajnokságig biztosítanunk kell a további munkához szükséges anyagiakat.

Cs-ts. J.

Hat baranyai csapat a Dunatáj Kupában

A selejtező mérkőzések vasárnap kezdődnek

Szombaton délelőtt az **Ivica RAJŠP, Ivan KOŠAK** és **CSÖRGITS József** összetételű versenybizottság megbeszélést tartott a Dunatáj Kupa baranyai részvevőivel. Az előre megadott határidőig az izsépi **BARANJAC,** a máraki **SLOGA,** a laskói **PARTIZAN** és a vörösmarti **ZMAJ** labdarúgó-csapat jelentkezett. A kiskőszegi Napredak határidő után jelentkezett. A női csapatok közül a **LASKÓ** és a vörösmarti **ZMAJ** nevezett be.

A szombati megbeszélésre minden csapat elküldte képviselőjét. Külön napirendi pontként vitatták meg a kiskőszegiek megkésett jelentkezését, és úgy határoztak, hogy nem jöhet számításba. Úgy döntöttek, hogy a baranyai selejtezőt kuparendszer szerint játsszák. Minden mérkőzést visszavágós alapon tartanak meg. Mérkőzésenként négy játékost lehet cserélni, természetesen csak igazolt játékosok játszhatnak. Úgy határoztak, hogy a mérkőzéseken három játékvezető fog bíráskodni. Döntetlen eredmény esetén nincsen hosszabbítás, hanem tizenegyesekkel döntik el, ki jut tovább. Az első forduló mérkőzései 17, a második fordulóé, az esetleges tizenegyesek miatt, 16.30 órakor kezdődnek.

Ezt követően **Stevan BRNJEVARAC,** a labdarúgó gyövetség elnöke elvégezte a sorsolást. **E hó 13-án Vörösmarton a hazai Zmaj a laskói Partizant fogadja, Izsépen a Baranjac a máraki Slogát. A visszavágókra 20-án kerül sor. A két mérkőzés győztese 27-én és augusztus 3-án játszik ismét. Az első találkozón a Baranjac—Sloga mérkőzés győztese lesz a vendéglátó.**

A részletek megvitatása után a szentlászlói döntőről is szó esett. A baranyai együttesek kitartanak amellett, hogy a döntőbe jutott négy csapat sorsolása húzással történjen.

A női csapatok képviselői úgy határoztak, hogy a döntő mérkőzésen tornacipőben, nem pedig labdarúgócipőben játszanak. Ezenkívül a tavalyi tapasztalatok alapján kifogásolták, hogy nagy a különbség az első helyezett női és az első helyezett férficsapatnak járó ajándék között.

A bácskai csoport sorsolása

A Dunatáj Labdarúgó Kupa versenybizottsága meg határozta a mérkőzések lejátszásának idejét. Az **ELSŐ** csoport mérkőzései: **július 13-án Kupuszinán: Partizan —Mosztonga (Doroszló), Örszálláson (Stanišić): Jedinstvo—FK Rančevo (Zombor). A második forduló július 20-án: Doroszlón: Mosztonga—FK Rančevo, Kupuszinán: Partizan—Jedinstvo. A harmadik forduló július 27-én Örszálláson: Jedinstvo—Mosztonga, Zomborban: Rančevo—Partizan.**

A **MÁSODIK** csoport mérkőzései: **július 13-án első forduló: Regőcén: Graničar—PIK Aleksa Šantić. A bezdáni Sport erőnyerő. A második forduló július 20-án, Bezdánban: Sport—Graničar, a PIK Aleksa Šantić erőnyerő. A harmadik fordulót július 27. játsszák Aleksa Šantićon: PIK—Sport. A Graničar szabadnapos.**

A harmadik csoportban az első fordulót **július 13-án játsszák. Küllődön: Jedinstvo—Podunavlje (Gombos), a Sloga (Csonoplya) erőnyerő. A második forduló július 20-án, Csonoplyán: Sloga—Jedinstvo (Küllőd), a Podunavlje erőnyerő. A harmadik forduló július 27-én Gomboson: Podunavlje—Sloga (Csonoplya).**

A **NEGYEDIK** csoportban csak **július 13-án játsszák. A Nemesmiliticsen: Jedinstvo—Mladost (Kupuszina). Az apatini sörgyár csapata a második forduló július 20-án: Apatini sörgyár—Nemesmilitics). Az Omladinac erőnyerő. Ebben július 27-én: Bükkszállás—Apatini sörgyár. A Jedinstvo erőnyerő.**

A mérkőzések **17** órakor kezdődnek. Minden csapat **három** mezőnyjátékost és

tus evezőklubban sportolt ... rom évig. Amikor beiratkozott az építészeti technikumba, tornatanára javaslatára ment el az Iktusba. Jó ideig bizonytalan volt sportpályafutása, mert nem volt elég női evezős. Idővel azonban még négyen jelentkeztek, és így alakult meg a kormányosnégyes, amely három évig maradt együtt. A négyes tagjai Binički, Kocsis, Kovács, Kraljević és Palaversa (kormányos), az edző Steiner volt.

— Nagyszerű feltételek között

Kispályás labdarúgótorna Csonoplyán

Eddig 25 csapat nevezett be a csonoplyai kispályás labdarúgótornára. Remélhetőleg a csapatok száma még nagyobb lesz. A verseny július 14-én kezdődik.

Sz. P.

Át kell szervezni a Horvát Köztársasági ligát

A baranyai labdarúgó szövetség végrehajtó bizottsága ülésén megvitatták a Horvát Köztársasági Liga átszervezését. A köztársaság minden labdarúgó szövetsége hasonló üléseket tart, hogy a 11-én sorra kerülő köztársasági tanácskozáson összegezhessék az álláspontokat. A baranyai labdarúgó szövetség úgy határozott, hogy Horvátországban át kell szervezni a köztársasági ligát, az idei bajnokság kezdetéig. Javasolják, hogy a köztársasági ligát két részre kell osztani 14—14 csapattal. Meg kell alakítani az egységes szlavóniai zónát szintén 14 csapattal, a jelenlegi Dráva menti és Száva menti csoport maradjon meg szintén 14 csapattal.

A pénteki köztársasági szintű megbeszélés után kezdhetik meg a baranyai bajnokság átszervezését. Az átszervezés alkalmával tiszteletben tartják azt az elvet, hogy egy amatőr versenyfokozatban sem lehet 14 csapatnál több.

Cs-ts J.

Mladost—Partizan (Kupuszina) 7:1 (3:1)

Mintegy 50 néző előtt hazai pályán az apatini Mladost labdarúgó-csapata tartalékosan is minden nagyobb erőfeszítés nélkül legyőzte a kupuszinai Partizant. **Tomislav RUŽIĆ** tanítványai jó összjátékot mutattak, néhány gólhelyzetet ki is hagytak. Góllövők **ČOPIĆ** 4, **PAVLOVIĆ** 2 és **SUGÁR** (öngól), illetve **PÓPÉ** (11-esből).

Sz. A.


CSÓK: SÁRGA SZOBÁBAN
PESTI HIRLAP



KALIFORNIABAN VIRÁGZÓ LÁNGVÖRÖS POINSETTIAK KÖZÖTT.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FEJÉRMEGYEI HÍRLAP

1968 DEC 24

Csák István
1021

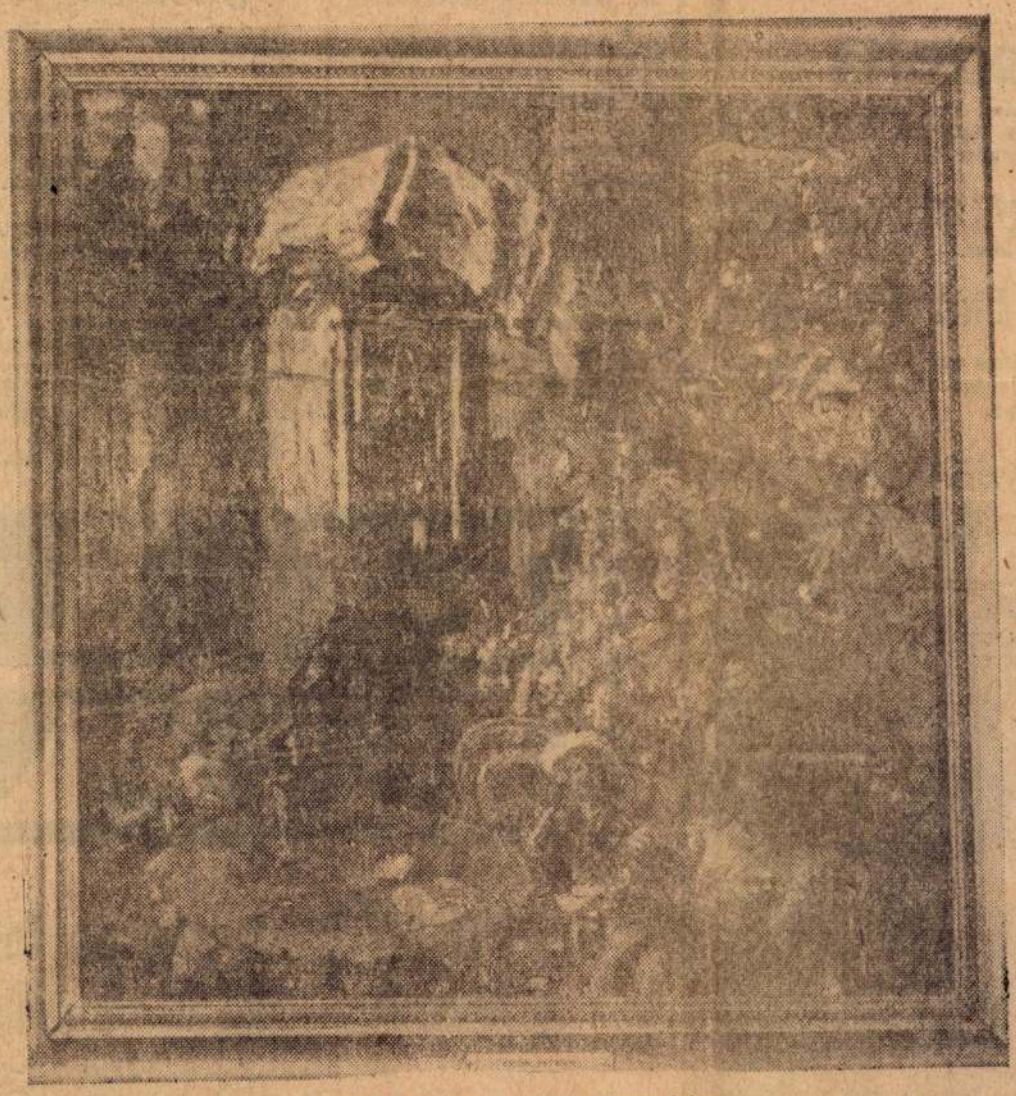

Züzü karácsonya, Csók István képe.

MŰTEREMSAROK

Züzü Karácsonya

Képbe merevedett műteremsarkokat élesztgetünk, Polgárné, Csók Júliával, Csók István lányával, — vagy ahogyan ismerik: Züzüvel.

Nemrég költözött kisebb lakásba. Egyedül lakik itt két csodálatos macskával.

Az udvarban két épület. Senki sem tudta, ki az a Polgárné. De mindenki ismerte Züzüt.

Hatalmas, csodálkozó szürke szemek, őszinte közvetlenség, mozgékonyság jellemzi a filigrán ősz asszonyt. — Apuka — idézi Csók Istvánt oly elevenítő erővel, mintha csak a másik szobába ment volna át egy pillanatra. Rajongó, színes történeteket mesél édesapjáról. Jegyzetfüzetem hamar megtelik, s amikor újraolvasom feljegyzéseimet, még így, egy-egy szóval feljegyezve is olyanok ezek a történetek, mint egy-egy Csók-kép. Líraiak, tarkák, virágosak...

Hogyan lett Züzü?

— Párizsban születtem, s ott a Juliette nevet kaptam. Amikor hazajöttünk Magyarországra, mindenki kérdezgetett, hogy hívnak. A Zsüliett-et nem tudtam kimondani, maradt a Zsü, illetve a Zü-zü.

A kicsinek tűnő szobában rengeteg Csók István emlék. Mintha jelképesen mindenből egy kicsit ide hozott volna a lány, aki világéletében együtt élt, együtt utazgatott apjával.

Az egyik falon az utolsó Csók-festmény. Virágok, bágyadt színű csokor. 94 éves korában festette a mester. Mellette egy nyomtatott falvédő. Züzü új szerzeménye.

— A napokban fedeztem fel a KÖZERT-ben! Apuka csendélete falvédőn, papírra nyomva. És egészen jó reprodukció. Nagyon megörültem neki és egy csomót összevásároltam belőle.

— Ennél szebb sors alig érhet képet. Sokat ült modellt az édesapjának?

— Ez a képekből is kiderül, hogy mennyit... Emlékszem, Budán laktunk, Edvi-Illésékkel szemben. Ott is volt gyerek, két lány. Én mindig sírva reklamáltam, hogy bezzeg az Edvi-Illés lányoknak nem kell ülni!

Keresztmama süteményei

— Élnek még modellek, akiket édesapja lefestett?

— Keresztapa — a „Keresztapa reggelije"-ből — már régen meghalt. De él még a felesége! 94 éves! Mindennap főz, süt a lányainak. S a süteményei! A cukrász Kugler családból származik, egyedül ő ismeri sok finom régi sütemény igazi, titkos receptjét.

— Egy különös kép, különös keretben: Fiatalasszony, üveges verandán.

— Az édesanyám. Ő régen nem él már. Itt a képen mohácsi verandánkon festette le Apuka. Akkor érkeztünk meg Franciaországból, ott ugyanis a városi levegő nagyon egészségtelen. Apám azt mondta: *Nagyon poszka ez a gyerek!* Jó levegő, sok tej, zöldség kell neki.

Így jöttünk haza. Először Mohácson laktunk, aztán Balatonaligán. Mohácsi lakásunk verandáján készült a kép.

— És a keret?

— Apuka gyűjtött mohácsi, mohácskörnyéki főkötőket. Nemrég megtaláltam ezeket, s a hímzett, meg csipkés főkötőkből készíttettem el a kép paszpartúráját. Ez a kép különben csak vázlat. A festmény nem tudom hol van.

Apuka nagyon szerette Aligát. Engem is ott kereszteltek meg. Kétéves voltam. Állítólag magam vittem a kis ezüstkancsót a keresztvízzel a papnak...

Haragban — Napóleonnal

Apukával sokat utaztunk. Szép nyarat töltöttünk Korzika szigetén, Ajacció-ban. Én akkor nagyon utáltam Napóleont. Apával minden reggel meg délután végigsétáltunk egy kis sétányon, amely egy kápolnához vezetett. Ott egy padon a mimózák között szívesen üldögéltem, minden alkalommal. Apám csak somolyogva hallgatta kifakadásaimat Napóleon ellen. És az utolsó napon elárulta: Napóleon ugyanezen a padon szeretett üldögélni.

Capri szigetén is gyönyörű napokat töltöttem.

— Capri emlékét őrzi ez az Axel Munthe könyv?

— Nem egészen. Antik könyvrestaurátor szakmát tanultam. A San Michele regényét magam kötöttem fehér bőrkötésbe, saját tervezésű betűkkel, kötéssel...

Szürke szeme, szürke haja tele van mesével. Alig él ebben a világban, egy fél lábbal mindig az emlékezés földjén jár. Ott érzi otthon magát.

A magányosságot, a tél hűvösét, a fejfájást — amelyet azóta hord, hogy egyszer édesapjának indult el tűzelőt szerezni a háború után, — a két eleven, meleg lassúmozgású társ enyhíti: két macska. A fekete, meg a szürke cirmos. Gondoskodni kell róluk, foglalkozni kell velük.

Csók Istvánnak gyönyörű sziámi macskái voltak. Így hát Csucsuék is őt idézik.

Züzü karácsonya

— Ő akkor nem volt nehéz modellt ülni! Rengeteg játékot kaptam, azokkal játszottam, amíg Apuka festett!

T. A.



Züzü — 1968 karácsonyán. (Kabáczy felv.)

Jó reggelt!

1968. December 24. Kedd. Ádám, Éva napja. A Nap kél 7.30, nyugszik 15.57 órakor. A Hold kél 11.00, nyugszik 21.48 órakor.

1968. December 25. Szerda. Karácsony. A Nap kél 7.31, nyugszik 15.57 órakor. A Hold kél 11.16, nyugszik 23.03 órakor.

1968. December 26. Csütörtök. Karácsony. A Nap kél 7.31, nyugszik 15.58 órakor. A Hold kél 11.31 órakor.

1968. December 27. Péntek. János napja. A Nap kél 7.31, nyugszik 15.59 órakor. A Hold kél 12.02, nyugszik 0.14 órakor.

Várható időjárás

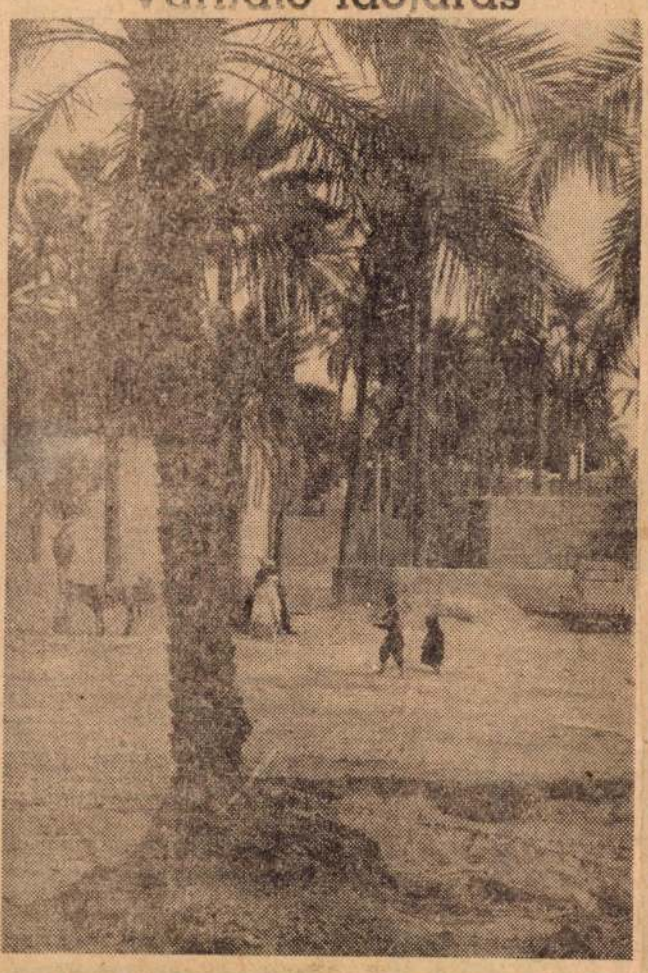

Az olvasót ne tévessze meg a kép, amely a Gardaia oázisból való, pálmákkal, a Szahara kellős közepén, a marabitok földjén. A lakosság itt ezer éve mohamedán, nem ünnepük a karácsony, de ha az lenne, tűző, sivatagi napsütésben ünnepelnének az oázisok dombjaira épült festői falvaikban.

Idehaza a következő prognózissal számolhatunk az ünnepekben.

Európa nagy részét hétfőre az évszakhoz képest enyhe levegő árasztotta el, s ennek megfelelően a nappali hőmérsékletek 4—8 fokkal voltak magasabbak a többéves átlagnál.

Hétfőn délelőtt a Dunántúlon és az északnyugati megyékben esőzés kezdődött. Északkeleten pedig egy-két helyen, így Miskolcon és a magasabb fekvésű területeken délben havazott, mert a melegebb levegő még nem érkezett oda.

Fehér karácsonyra már nem számíthatunk. A meteorologusok keddre felhőátvonulásokat várnak, többfelé záporral. A hőmérséklet az évszakhoz képest enyhe lesz.

A távolabbi kilátások szombat reggelig: Továbbra is enyhe idő várható, legfeljebb futó esőkkel. Az esőzés azonban a hét vége felé valószínűleg megszűnik. Ugyancsak a hét végére a hőmérséklet is csökken. A legalacsonyabb hajnali hőmérséklet a fagypont közelében, a legmagasabb nappali hőmérséklet pedig öt fok körül várható. (MTI)

A mezőgazdaság gépesítésének évfordulója

A magyar mezőgazdaság fejlődésében nagy szerepet játszottak a gépállomások. Erre emlékeztek tegnap Székesfehérváron a Szakszervezetek Megyei Tanácsának székházában a gépállomások megalapítói, dolgozói, a gépállomások megalakulásának 20. évfordulóján.

Jóváhagyták atomerőmű m

Megközelítőleg kétéves munkával a szovjet és a magyar tervezők elkészítették, s hétfőn a Nehézipari Minisztérium jóváhagyta a Paksi Atomerőmű műszaki tervét.

A tervezés során meghatározták az atomerőmű telephelyét, rögzítették a kiinduló adatokon kívül a létesítmény működési feltételeit, illetve az erőmű főbb jellemző adatait. A továbbiakban a jóváhagyott terv-dokumentáció lesz a tervezés, az építési és szerelési részletmegoldások alapja. A kiviteli és részlettervek készí-

Fejér megyei

HÍR

A MÁV hivatalos jel a Mende—Sülysáp közö szerencsétlenség

A MÁV vezérigazgatósága közli, hogy december 22-én 17 órakor Mende és Sülysáp állomások között a Budapest Keleti pályaudvarról 16 óra 15 perckor induló 6616/a békéscsabai személyvonat a nyílt pályán összeütközött egy Budapest felé tartó tehervonattal.

A baleset következtében negyvenhárom személy meghalt, ötvenhét személy megsérült, közülük 27-en elsősegély nyújtás után elhagyták a kórházat.

Az összeütközés következtében a személyvonat mozdonya mögötti első személykocsi a mozdony szerkocsijába fúródott, a második kocsi az elsőbe torlódott. A tehervonat kocsijai közül több kisiklott.

A pálya felszabadításáig a helyi személyforgalmat átszállással, a távolsági vonatok forgalmát Cegléd útirányon át tartották fenn.

A balesetvizsgáló bizottság eddigi megállapítása szerint felelősség terheli Szántai Ferencet Mende állomás forgalmi szolgálattevőjét és Papp Lászlót, a személyvonat mozdonyvezetőjét, aki maga is súlyos sérülést szenvedett. Szántai Ferencet a rendőrség előzetes letartóztatásba helyezte. A forgalmi szolgálattevő súlyos mulasztást követett el, mert az állomási biztosító berendezést szabálytalanul kezelte és a vonatot helytelen vágányra irányította.

A mozdonyvezető azzal követett el szabálytalanságot, hogy a még Budapesten kapott írásbeli rendelkezést figyelmen kívül hagyva szabálytalanul haladt át Mende állomáson és nem figyelt fel arra, hogy helytelen vágányon közlekedik.

A MÁV vezérigazgatósága az elhunytak temetéséről gondoskodik. Hozzátartozóik és a balesetet szenvedett személyek részére azonnali anyagi segítség nyújtására tett intézkedést.

A szerencsétlenség áldozatairól és kórházban fekvő sérültjeiről a MÁV vezérigaz-

Fejér megyei Hírlap

A Magyar Szocialista Munkáspárt Fejér megyei Bizottsága és a Fejér megyei Tanács lapja.
Főszerkesztő: Benkő Károly

Kiadja:
A Fejér megyei Lapkiadó Vállalat
Felelős kiadó: Sógorka Béla
Szerkesztőség: Székesfehérvár, Dózsa György tér 10.
Telefonszámaink:
Szerkesztőbizottság: 25—32
Főszerkesztő-helyettes: 25—22
Szerkesztőségi titkárság, panaszfelvétel: 15—84
Belpolitikai rovat: 15—83. 25—91
Főmunkatársak: 21—69
Közgazd. rovat: 29—53 46-os mellék
Sportrovat: 25—90. 25—91
Gépírószoba: 25—90

Kiadóhivatal: Székesfehérvár, Március 15 utca, Velinszky László utca sarok. Telefon: 25—21, 25—24.
Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető a helyi postahivataloknál és kézbesítőknél.
Előfizetési díj 1 hónapra 17 forint
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza
Index: 25.056

Fejér megyei Nyomdaipari Vállalat Székesfehérvár

Évzáró a bauxitbányában

Tegnap érkezett híradás szerint már teljesítette 1968. évi tervét a Fejér megyei Bauxitbányák valamennyi dolgozója. Az egy héttel korábban teljesített egyéves gazdasági terv összege: 680 ezer tonna.

Azonnali belépésre felveszünk

ÉPÍTŐ SZAK-, SZERELŐ- és SEGÉDIPARI SZAKMUNKÁSOKAT, BETANÍTOTT MUNKÁSOKAT, KUBIKOSOKAT, FÉRFI és NŐI SEGÉDMUNKÁSOKAT.

MUNKA TÉLEN IS BIZTOSÍTVA!

BÉREZÉS TELJESÍTMÉNY SZERINT! MUNKÁSSZÁLLÁST, ÉTKEZÉST TÉRÍTÉS ELLENÉBEN BIZTOSÍTUNK.

HAZAUTAZÁSI KÖLTSÉG-HOZZÁJÁRULÁST JOGOSULTSÁG SZERINT FIZETÜNK.
FELVÉTEL ESETÉN AZ UTAZÁSI KÖLTSÉGET — JEGY ELLENÉBEN — VISSZATÉRÍTJÜK.

FEJÉR MEGYEI ÁLLAMI ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT.
SZÉKESFEHÉRVÁR, ADY ENDRE U. 13.

9958.

AZONNALI BELÉPÉSSEL
Felveszünk:
KÖZÉPNYOMÁSÚ KAZÁNFŰTŐ VIZSGÁVAL rendelkező
FŰTŐKET.
(nyugdíjasok is jelentkezhetnek)
valamint ÉPÍTŐIPARI KÖNNYŰ- és NEHÉZGÉPKEZELŐI VIZSGÁVAL és JOGOSÍTVÁNNYAL rendelkező
GÉPKEZELŐKET.

Fejér megyei
Állami Építőipari Vállalat.
Székesfehérvár, Ady Endre u. 13.

10691.

Csók István

Nemzet Magyar Nemzet 1985. 11. 23

Egy képszakértő emlékei (2)

Aki az aláírását is eladta

Ha hamis képekről esik szó, az ember izgalmas csalásokra, nagystílű bűntettekre hajlamos gondolni. Igaz, ehhez hozzájárul az is, hogy általában a nemzetközi műkincspiac botrányairól érkeznek hozzánk hírek. (Milyen heves viharokat kavart nemrégiben a hamisnak nyilvánított Dali-képek körüli vita, amely azóta sem zárult le megnyugtatóan.) Azt azonban, hogy ilyen Magyarországon is előfordulhatott, már kevesebben feltételezik. *Fränkel* József képszakértőnek hosszú, a képkereskedelemben eltöltött élete során alkalma volt megismerni a magyar műtárgypiacot. S bizonyára jó oka van arra, ha azt állítja, hogy a hazai műkincsállomány sem mentes jól-rosszul sikerült hamisítványoktól.

A negyedik Rippl

— Először is tisztázzuk: mi a hamisítvány?

— Az első és talán legnemesebb fajtája, amikor egy művészkolónia gyengébb tagja a híresebb nevét írja a képe alá. Az azonos iskolák, azonos mesterek kezdetben meghatározzák az együtt induló festőtársaság alkotásait. Az 1865—67-es generáció például — Csók, Fényes, Ferenczy, Halmi — a párizsi *Julian iskolában* tanultak. Akkor mindahányan mesterük, Bastien Le Page stílusában festettek. Eltelt egy-két év, amíg önállóan kezdtek el dolgozni. A társaság tagjai közül egyesek híresek lettek, mások lemaradtak. Ám az iskola alatt festett képek olyannyira egyformák voltak, hogy azokról még a szakember sem tudta megállapítani, melyikük kezétől származnak. Nem kellett hát mást tenni, mint a híresebbé vált festő nevét írni a vászonra. Ezek a festmények tulajdonképpen mostohatestvérek. A hamisítvány másik kategóriájába tartozik, ha egy jól képzett festő vagy restaurátor — mert közülük is sokan gyártottak hamis képet — eredetiről vagy reprodukcióról lemásolja valamelyik híres festményt. Ehhez természetesen megfelelő előtanulmányok kellenek. A hamisítvány harmadik típusa, s mind közül ez a legzseniálisabb, amikor egy tehetséges festő meg tudja közelíteni a híressé vált művész stílusát.

— Soha nem értettem, hogy egy zseniális festő miért van rászorulva arra, hogy más neve alatt kamatoztassa a tehetségét.

— Bizonyára a pénzért. Az 1930-as években történt a következő eset. A Dorottya utcai üzletemmel szemben állt az Ernst Múzeum egyik aukcióvezetőjének, Steiner Lajosnak a régiségkereskedése. Áthoz hozzám Steiner egy Rippl-képet, egy hósapkás nő arcképét azzal, hogy nézzem meg. Tudta, hogy Rippilel én foglalkozom. Remek kép volt, hamvas, üde. Megvettem nyolcszáz vagy kilencszáz pengőért. Pár napra rá telefonál a Szilárd Vilmos nevű régiségkereskedő, hogy bevittek hozzá egy nagyon szép Rippl-arcképet, egy pasztell-rajzot, nem érdekel-e. Gyönyörű kép volt. Ezt is megvettem. Másnap a Donát nevű kereskedő telefonál, hogy van nála egy Rippl. Megnéztem, az is tökéletes volt. De akkor már tudtam, hogy itt valami baj van. Elkezdtem kérdezgetni, hogy kitől vették. Mind a hárman elmondták, hogy Fried Pál sógornőjétől. Nos, Fried Pál pasztellképeket festett, s mivel zűrösen élt, sok pénzre volt szüksége. Elmentem a műtermébe, azzal az ürüggyel, hogy valamit szeretnék tőle nézni. Hiába forgattam azonban a fejem, nem találtam nála semmi árulkodót. Végül csak kíváncsiságból benyitottam a szomszéd üres szobába, s ott a negyedik Rippl a falon. Mondtam neki, ne csinálja tovább, mert baj lesz. Nem szólt semmit, de nem haragudott meg. Friednek volt komponáló képessége, nem kellett másolnia. Én pedig becsapódtam.

Egy Fényes-csíny

— Azt mondta, a jó magyar festők képeinek sem volt igazán magas áruk, jó piacuk. Nekik kit kellett volna hamisítaniuk?

— A jobb nevű magyar festők azért megéltek a képeikből. Azoknak pedig, akik többet költöttek, mint tehették volna, kitalálták a találékony szellemek az úgynevezett képgyárakat. Nálunk legjobban Iványi-Grünwaldot hamisították, aminek ő volt az oka. Neki nagyon sok pénz kellett, mert nagy társasági életet élt. Egy Schwemmer nevű élelmes ügynök rávette, hogy adja el az aláírását a képekhez. Két középfestő, Belányi Viktor és Záhonyi Géza másolták az Iványi-képeket. Belányi a faluvégi cigányputrikat, Záhonyi az aktokat, és Iványi Grünwald aláírta ezeket, valamint aláírt egy váltót, darabonként száz pengőről. Schwemmer konflison elvitte a képeket egy Braun nevű festékkereskedőhöz a Teréz körútra, aki ezeket a váltó lejárta után eladta nyolcszáz—ezer pengőért. Természetesen közben minden szereplőnek jutott valami pénz. Egy idő után elkezdték nyomni a piacot ezek a képek, s a második világháború után beszivárogtak a nívós alkotások közé. Schwemmer ugyanezt megcsinálta a Deák-Ébnerrel és a Márk Lajossal is.

— Nem kellene ezeket a történeteket leírni, hogy a jövő szakembereinek is segítségükre legyenek?

— Sokat gondolkodtam már ezen, de valahogy nem szántam rá magam. Az akadémia művészettörténeti kutatócsoportja most magnóra veszi az emlékezéseimet, s remélem, hogy egyszer könyvben is megjelenik a magyar műkereskedelem általam is ismert része. Ezek a történetek éppen úgy hozzátartoznak egy műtárgy, egy művész életéhez, mint a száraz adatok. Sőt, ezek azok, amelyek elevenné teszik a művészetet. A képek valódiságának a megállapítását sok minden befolyásolhatja. S könnyebb, ha tudjuk, hogy volt olyan festő, aki letagadta a saját munkáját, mert akkor már mindegy volt, volt olyan is, aki elvállalta a keresztapaságot pénzért. Megesett, hogy Fényes Adolf beküldött az üzletembe egy szakértőt, hogy az mondja meg, csakugyan ő festette-e a képet, mert akkor már nem emlékezett rá. Tudok olyan esetről, hogy maga a művész hamisította meg a saját képének az adatát. Öreg korában például a Csók István már nem tudott újat festeni, rendszerint ismételt. Nagyon szerette volna, ha Fruchter Lajos műgyűjtő vett volna tőle valamit. Fruchter azonban azt mondta, hogy ő nem szereti ezeket a mostani Csók-képeket, neki a régebbiek tetszenek. Amikor ezt Csók meghallotta, megőrült, és rögtön visszadatálta két új vásznát, 1904-re. Úgy már kellettek a Fruchternek.

Aki ránéz...

— Hogyan lehet megállapítani egy képről, hogy hamis?

— Elhozza hozzám.

— De ha erre nincs lehetőség?

— A háború előtt például divat volt ateszteket, igazolásokat íratni a szakemberekkel akkor, ha egy kép kérdéses volt. Akadtak azonban sokan, akik pénzért írtak eredetiséget bizonyító ateszteket, nem is kérdéses, hanem egyenesen kétséges eredetű képekhez. Ezek a pénzért írt atesztek sokszor nem voltak megbízhatóak. Egy idő után a Szépművészeti igazgatója, Petrovits elrendelte, hogy atesztet adni többet nem szabad, a képeket a múzeumban megalakult bíráló bizottság elé kell vinni. Ebből aztán újabb bajok származtak. Jöttek vissza a vevőim, hozták vissza a képeket, hogy azokról az ötös bizottság megállapította, hogy hamisak. Emlékszem, az egyik egy Paál László volt, a másik egy Szinyei, a harmadik egy Munkácsy ülő nő. Lázár Béla Munkácsy titkára volt, elvittem hozzá a Munkácsy-festményt, kérdeztem, ismeri-e? Hogyne, mondta, az Ernst Múzeum-beli 1910-es nagy Munkácsy-kiállítás katalógusának címlapján szerepelt. Bíróság elé került az ügy, ahol tíz tanú bizonyította a kép eredetiségét.

— De hát mit tehet ma az a szakember, akinek nem állnak rendelkezésére tanúk, aki életismeret híján kénytelen a saját megérzésére hallgatni? Meg lehet tanulni ezt a szakmát, vagy ez olyan, mint a csontkovácsság, van, aki rá-érez?

— Ez nem művészet, ezt igenis meg lehet tanulni. Méghozzá nem is nagy fáradsággal. Nem hiszek azokban a szakemberekben, akik évekig vizsgálják, egy kép eredeti-e vagy sem. Aki ért hozzá, annak azt ránézésre meg kell állapítania. Csak legyen, aki tanítja ezt a mesterséget.

Hanthy Kinga

SIMONFFY ANDRÁS

Nyílászáró s

Egy szerdai napon megvette a Magyar Nemzet aznapi számát. A háromhasábos főcímet szemüveg nélkül nem tudta elolvasni, de a betűalakzatok azt a képzetet keltették benne, hogy megint nincs valami rendben a világban. Be is gyűrte a gép ennek az újságnak az alsó harmadát: mintha fehér tőr vágna a hasábok közé. Erről eszébe jutott, hogy elszállt felette az élet.

Már nem viheti, mert eddig nem vitte, semmire sem. Manapság a tizenévesek és az úgymaradt negyvenesek terrorját éljük, töprengett, ezt látja esténként homályos ábrájú szürke-szürke televíziós készülékén is: egy lakótelepi hőbör-huligán üvölteni kezd a technikába, rekedten és érthetetlenül, aztán feltűnik, mint valami évfordulós ifjúsági akció kezdeményezője, aztán klubot nyit, aztán nagylemezei jelennek meg, aztán már az autójából integet bele a képernyőbe — az ő képébe —, aztán látja az épületek tűzfalára kimázolva a nevét, értelmes, aranyos kislányok fetrengenek tőle a mímelt extázis mocsarában, aztán két hónapja azt olvasta, hogy ez maga az új kultúra. Azóta nem vett újságot.

Pedig már több levelet fogalmazott — napilapoknak! —, hogy ő bizony táborba záratná *ezeket*, keményen megdolgoztatná *ezeket*, hogy megtanulják becsülni a kenyeret, amit *ezeknek* a szülei a saját szájuktól vonnak el, hogy megvehessék az ilyen-olyan csillogó gitárjukat. De választ sem kapott, érte se jöttek éjjel. Pedig a címét is odaírta néhányszor. Ebből arra következtetett, hogy a szerkesztőségek annyi ilyen felháborodott levelet kapnak, hogy nincs idejük mindegyikre külön-külön válaszolni. Abban bízott tehát, hogy a sok egyéni felháborodás már gyűlik, gyülemlik valahol, csak a kellő pillanat hiányzik még ahhoz, hogy elsöpörje ezt a szemetet. Elképzelte, ahogy megjelenik ő maga a képernyőn, és higgadtan csak ennyit mond: ennek itt *vége*. Egyszer s mindörökre.

De nem történt semmi sem. Pedig ő a közösségért cselekedett, minden sorát a kollektív felelősségérzet diktálta, még a feljelentéseket, a névtelen leveleket is. Amikor Lepcsák előkerült, és mint valami földmérési vállalat pártembere, őt próbálta oktatni arról, hogy merre, meddig, hány óra most a világ, ő azonnal levelet írt az *illetékes* helyre, hogy vigyázzanak ezzel a volt nyilassal, *ez* beférközött ide. De *illetékes* helyről csak annyit írtak, hogy köszönik az éberségét, Lepcsák elvtárs nyilas volt csakugyan, de nem háborús bűnös, ott látta Lepcsákot is, de nem is köszönt oda neki. Igaz, Lepcsák sem. Átnéztek egymáson. Lepcsák? Ez hiszi magát jó megjelenésűnek, tagolt beszédűnek? A púpja is kinőtt időközben, és teleköpte azt, akivel beszélt... Mindegy, lelépte. Győzött. (!)

Amikor már elhullottak vetélytársai, el is magyarázták neki azt, amit remélt: „Kedves uram, itt arról van szó, hogy önt az egész ország egy adott pillanatban fogja megismerni. Főműsoridőben lép majd a nemzet színe elé a képernyőn. Sajnos, valami érthetetlen okból kifolyólag manapság már nagyon kevés a sportos vagy, ha úgy tetszik, a tartásos idősebb férfi, ezért hát nagyon örülünk, hogy megtaláltuk önt. Mint meggyőződtünk róla, beszéde is tagolt, sőt, kultúrált, mármint azon a fokon, amit a mai átlagnéző még megért. Önnek úgy kell fellépnie, mintha államfői szózatot intézne a néphez, mintha hatalmas jelentőségű ügy múlna szavainak hatásán. Ez nagyjából igaz is, hiszen tízmilliós tételről van szó, a külföldön érdekelteket nem is számítva most ide..."

Ő hátradőlt a Magyar Televízió fehér forgófoteljában, keresztbe rakta a lábát (eladdig nem szokta), lazított. Bőre kifényesedett, s miközben elnézően mosolygott erre a hadrikázó középkorú középkáderre, akit még sohasem látott a képernyőn, mintha hájjal kenegették volna.

„...és most meg is ejtjük a próbafelvételt, de ez már nem rám tartozik. Azt hiszem, Pálos kollégámék foglalkoznak önnel, no és először, természetesen a smink. Köszönöm. Viszontlátásra! Sok sikert!"

Lágyan hátára emelte a gépezet. Három, melltartót nem viselő kislány suhogott körülötte, átfésülték, púderezték, forgatták a fejét, egy csöpp rúzs a szájára, no, ez egy kissé furcsa szokás errefelé, de megértette, hogy a kamerák kedvéért szükség van erre is. Maga Pálos — harminc körüli fiatalember, energikus, tettre kész, látszik, hogy nem vesztegeti az idejét — *végtelenül* barátságos volt, bekísérte a műterembe, megkínálta *üdítővel*, majd elhelyezkedett egy karosszékben a monitor előtt, miközben megkérdezte tőle, hogy tud-e „valami szöveget" fejből.

— Költemény is lehet?

— Lehet. Tessék, tessék!

— Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz. „Forr a világ bús tengere, ó magyar! / Ádáz Erynnis lelke uralkodik, / S a föld lakóit vérbe mártott / Tőre dühös viadalra készti..."

— Ez a kicsinység fennköltt itt nekünk, uram. Amúgy szép vers. Mit mondott? Berzsenyi? Tud mást is?

— Igen, kérem. Berzsenyit: A magyarokhoz...

— Mást! Mást!

— Ez másik. Több van e cím alatt. „Romlásnak indult hajdan erős magyar! / Nem látod, Árpád vére miként fajult?"...

— Jó, köszönöm. Rendben vagyunk. Nektek jó odafent?

„Tagolt, érthető. Kevesebb pátosz, több tanárosság" — hallotta az égből.

Akkor *a* Pálos mellé léphetett, sőt, *a* Pálos felállt, és átadta a helyét, hogy láthassa önmagát színesben, amint ott áll egy fehér, bordázott fal előtt békebeli öltönyében, és deklamálja Berzsenyi veretes sorait.

— És ez... — rebegte. — Ez megmarad?

— Nagyszerű, nagyszerű, éppen önre volt szükségünk, uram, mi mára végeztünk, még mértéket vesznek önről a szabászaink, egy hét múlva felvétel, addigra memorizálja a szövegét, tessék, itt van, nem gond, nem hosszú az egész.

Az autóbuszon még gyanútlanul utaztak mellette az emberek. Kétszer oldalba is lökték. Szhja! A plebsz...

Az öreg takarítónőt, aki kéthetenként egyszer szokott eljárni hozzá, ha fontosabb dolga nem akad, megkérdezte (csak úgy, odavetőlegesen): — Végszavazna nekem, Hilda?

— Úristen, meg tetszik akarni halni?

— Nem nekem, magának kell a végszavakat kimondania.

— Úristen, hogy nekem? Hogy végem van?

Látta, hogy reménytelen. A szöveg meg monológ, nincs is benne végszó. Egyszerű, világos, tiszta beszéd. Nem hőbör locsogás. Nagy szellemek beszélnek csak ilyen logikusan, tisztán. Megtanulni is játék volt.

Nagy meglepetésére a felvétel napján nem Pálost találta ott. Alig hogy ráakadt a stúdióra a labirintusban, amikor egy kis nyikhaj kezdett ordítozni vele: — Maga majdnem tíz percet késett! Az egész *szarral* maga miatt állunk itt!

Nem volt felírva a kapunál a neve, magyarázta a nyikhajnak, csupán szíves és hangsúlyos modora győzte meg a kedves hölgyet, hogy ez csak tévedés okán lehetséges...



Kovács Gabriella: Társaság

gnagyobb előzékenységgel kalau-

A gyűjtemények állaga. *Könyvtár:* 2017 — *Régiségtár:* 1399 db. — *Néprajzi*

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: KisUjság

Megjelent: 1948 JÚN. 22

Vasárnap ünnepélyes keretek közt nyílt meg Tatabányán az első bányavidéki képzőművészeti vándorkiállítás. Ez alkalommal a Fővárosi képtár anyagából *Pogány* Ö. Gábor igazgató rendezésében másfélszáz festményt, szobrot és grafikai művet mutattak be: *Munkácsy, Mednyánszky, Paál László, Iványi-Grünwald, Csók, Fadrusz, Ströbl* Alajos, *Medgyessy, Derkovits, Dési-Huber* s mások hátrahagyott gyűjteményének legjavából. A kiállítási anyagot tíznapi közszemle után tovább viszik *Dorogra, Salgótarjánba, Diósgyőrbe, Ózdra* és a többi bányavidéki központokba.

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: KisUjság

Megjelent: 1948 JÚN. 20

— **ÚJ MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZET** címmel a *Fővárosi Képtár* vándorkiállítást rendez a magyar bányavidéken. Június 20. és november elseje között tíz bányagócpontra látogat el a szakértelemmel kiválogatott értékes gyűjtemény.

évre, miket a Főfelügyelőség vált-

szükségletekre 4·30 K-t; helyiség fenntartására 640 K-t. A pénztári maradvány 1914 végén 624·24 K.

Az intézet személyzete. Igazgató: *Bakcsy Gergely*, ref. főgimn. igazgató, a múzeumi szakosztály elnöke. — Őr: *Majthényi András*, ref. főgimn. tanár, a régiségtár és a könyvtár kezelője, a múz. szakosztály jegyzője. (Tiszteletdíja 300 K.) — Szolgák: *László Lajos* és *Oroszi Albert*, főgimn. isk.-szolgák. (Díjaik fejenként 72 K). A díjakat a Kölcsey-Kör fizeti.

71. SZÁSZVÁROS. A *Kún-Kollégium könyvtára* az 1914. évben is folytatta működését az eddigi keretekben. Továbbfolyt a meglevő könyvtári anyagnak végleges elhelyezése és rendezése, ami, bár nagy munka, tekintettel arra, hogy csak egyetlen tisztviselő teendője, mégis remélhető, hogy nyugodt időkben gyors haladással befejezhető lesz.

A könyvtár 1914-ben 138 könyvvel és 78 hirlappal gyarapodott. A gyarapodás tehát az előző éviektől messze elmaradt. Oka ennek különösen az, hogy a szokásos és biz-

alatt vezetendő várhelyi ásatásokat egyik főfontossági feladat lebeg a szeme előtt, főleg az anyagiakban génységük miatt ez évben sem va meg s igy fájó szívvel kellett lá rombolást, melyet a műemlékek te csony műveltségi fokon álló ottan igen sokszor részben tudatosan i E gyüjtési utakon, melyeket a 961– főf. leirat alapján tettek meg, többl alkalmuk egyszerűbb emberekkel é őket e fontos történeti okmányo kiásására, a hely pontos megjelölés gatni s főleg a további keresgélés tartani, ami azonban nem sikerült nyára nem is fog sikerülni. E gyi kon részben a 100 K intézeti á részben az 1913-ik évtől kezdve adó államsegélyre támaszkodtak. Ez ál terhére vett részt az éremtári részére folyósított 100 K állam az Erdélyi Nemzeti Múzeum p ásatásain 1914. évi július hó 5—14-ig kozott augusztusban ugyancsak enne